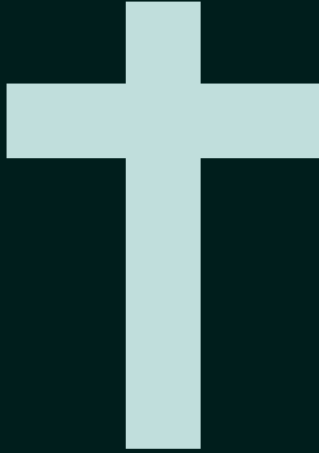

Anötö ndê Yom Lêñsêm
Wakuc

The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea

Anötö ndê Yom Lêñsêḿ Wakuc

The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bukawa

Translation by: Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
545e5ca3-1e95-59e4-8380-93951e023cf7

Contents

FRT	1
MATYU	2
MAK	37
LUK	58
JON	93
APOSEL	120
ROM	154
1 KORIN	171
2 KORIN	189
GALESIA	201
EPESAS	208
PILIPAI	214
KOLOSI	219
1 TESALONIKA	223
2 TESALONIKA	227
1 TIMOTI	229
2 TIMOTI	234
TAITUS	238
PILEMON	241
HIBRU	242
JEMS	256
1 PITA	261
2 PITA	266
1 JON	269
2 JON	274
3 JON	275
JUD	276
REVELESEN	278
Read the New Testament . .	295
Yom Njatô Nahu	301

**Anötö ndê Yom Lêñsêm
Wakuc
The New Testament in the
Bukawa language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long
tokples Bukawa long Niugini**

Lutheran Bible Translators Australia
197 Archer Street, Adelaide
South Australia 5006

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc
The New Testament in the Bukawa lan-
guage
in the Huon Gulf area of Morobe
Province,

Papua New Guinea
Translation by Lutheran Bible Transla-
tors Australia

© 2000 Lutheran Bible Translators Aus-
tralia

Print publisher, 2000 by Lutheran Bible
Translators Australia

Web version

2012, Wycliffe Bible Translators

www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you
under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, dis-
tribute and transmit the text under the
following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Lutheran Bible Translators Australia Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong *Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license*. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken

wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Matyu ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindéc sa-nga

Matyu in Yisu ndê ñgacsênjomi 12 si dan, ma in ndê ñaê dan bu Liwai (Mak 2:14). Têñ ñamata-nga in kôm gwelen whin gavman Rom-nga ma kôc mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tinjambu Yisu kêgalêm in sa ti ndê ñgacsênjomi dan.

Matyu in ñgac Israel-nga, ma in to ñawaê ñayham dindéc gic in dau ndê lau Israel-nga ñawaê. In to tu bu whê sa bu Mesaya nan Anötö gic bata bu êñkin têt lau Israel-nga, nan Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabun (nan dasam bu Yom Lênsêm Akwa) bu puc yom nan in to pi Yisu, nan dön, ma bu tôc asê bu yom hon nan propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nan ñandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nan Yisu sôm ma kêdôhôn têt lau, ma pi gêt nan in kôm.

Ñawaê ñayham dindéc gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga hon. Njahu bu Matyu to yom daêsam pi Anötö ndê gôlin (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whin bu lau hon sêsôc in ndê gôlin ñapu, ma sêti in ndê balêkoc. Tôm yom nan Yisu sôm têt lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nan yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlin men kêtin su. Bocdinan anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sin.

*Yisu ndê apai ñadênanj
(Luk 3:22-38)*

¹ Yisu †Kilisi ndê apai si ñadênanj dindéc. In sa akêt Dawid ndê, ma Dawid sa akêt Abraham ndê.

² Abraham ndê atu in Aisak. Ma Aisak ndê atu in Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti in ndê asidôwai. ³ Juda gêm Tama ma inlu sékwê balê lu asê, nan Peres lu Sera. Peres ndê atu in Hesron, ma Hesron ndê atu in Ram.

⁴ Ram ndê atu in Aminadab. Aminadab ndê atu in Nason, ma Nason ndê atu in Salmon. ⁵ Salmon gêm Rahab, ma inlu sékwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inlu sékwê Obed asê. Ma Obed in Jessi damba. ⁶ Ma Jessi ndê atu in Kin Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nan munnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sékwê Solomon asê. ⁷ Solomon ndê atu in Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu in Abaisa. Abaisa ndê atu in Asa. ⁸ Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu in Yehoram. Yehoram ndê atu in Usiah. ⁹ Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu in Hesekeya. ¹⁰ Hesekeya ndê atu in

Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu in Josaya. ¹¹ Ma Josaya ndê atui, nan Yekonaya ti ndê asii. Têtñ Josaya ndê têt lau Babilon-nga sêngaho lau †Israel-nga su, ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

¹² Têtñ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ Babilon-nga, nan Yekonaya kwê Sealtial asê. Tinjambu lau Israel-nga sêmbu akêt gameñ Babilon-nga sêmbo, ma Sealtial kwê Serubabel asê. ¹³ Serubabel ndê atu in Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu in Aso. ¹⁴ Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu in Akim, ma Akim ndê atu in Eliud. ¹⁵ Eliud ndê atu in Eleasa, ma Eleasa ndê atu Matan. Matan ndê atu in Jakob, ¹⁶ ma Jakob ndê atu in Josep. Josep gêm Maria nan kôc Yisu, ñgac nan sêsam bu Kilisi.

¹⁷ Bocdinan, têtñ Abraham ndê têt ma men têtñ Kin Dawid ndê têt, Yisu ndê apañgaci 14 sêmbo. Ma têtñ Dawid ndê têt ma men têtñ ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, nan in ndê apai 14 tiyham sêmbo. Ma têtñ ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, e men têtñ ndoc Maria kôc Kilisi, nan apai 14 tiyham sêmbo.

Yisu ndê dinda kôc in

¹⁸ Yisu Kilisi dinda kôc in ñamin dau dec. Nac sêhê in dinda Maria têtñ Josep su, magoc inlu sêmbo sêwhin dau dom, ma sêlic bu Maria daê. In daê akêt Njalau Dabun ndê. ¹⁹ Josep, nan sêmasan yom bu nem Maria, nan ñgac gitêtñ, ma bu kôm in maya sa dom, dec gauc gêm bu hu in sinj gelec.

²⁰ In kôc gauc dinan su, goc Pômdau ndê anjela dan hoc dau asê têtñ in ña mbê, ma sôm, “Josep, Dawid ndê apañgac, tôc daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu Njalau Dabun dau kêt balêkoc nan mbo in ñatac ñalôm. ²¹ Maria oc kôc balê dan, ma am oc sam in ndê ñaê bu †Yisu, njahu bu in oc nem in ndê lau si yêc ñac si sac ñagêyô.”

²² Gêtñ hon dinan hôt asê ma bocdinan Pômdau ndê yom nan propet Aisaya hoc asê mun su, nan ñandô sa. In hoc yom dau asê bocdec bu:

²³ Alic su nan. Awhê akin dan oc daê e kôc balêkoc ñgac dan, ma ñac oc sêsam in ndê ñaê bu Imanuel. [Ais 7:14]

(Ñaê ‘Immanuel’ dau njahu bu ‘Anötö mbo whin yac.’)

²⁴ Têtñ ndoc Josep tapo sa, nan in kôm gitôm Pômdau ndê anjela gic atu in, ma kôc Maria sa men mbo in ndê andu ti in ndê awhê. ²⁵ Inlu sêmbo sêwhin dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm in kôc balêkoc dau su. Ma in sam in ndê ñaê bu Yisu.

2

Lau tigauc sêñsalê Yisu

¹ Yisu dinda kôc in yêc malac Betlehem yêc gameŋ Judia-nga, têtj têtj Kinj †Herod gêm gôlinj mbo. Tinjambu lau apa njatô sêhôt asê Jerusalem. Nac lau tiguauc tu sênjyalê tata-nga, ma sêmen akêŋ gameŋ ac pi-nga. ² Sêhôt asê ma sêndac, “Balêkoc nanj bu ti lau Israel si kinj, nanj dinda kôc in yêc nde? Yac alic tata wakuc danj pô yac mba gameŋ dec kêŋ puc yac bu inj hôt asê su. Ma yac amej bu atoc inj sa ti apôŋ hanjduc têtj inj.”

³ Nac si yom dinanj kôm Kinj Herod sô ma gauc gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-nga honj boc-dinanj. ⁴ Goc Herod kêgalêm lau Israel si †dabunjsiga atu-tu ti lau nanj sêndôhônj yomsu, nanj sa sêpitigenj, ma ndac nac, “Mac nem †Mesaya dinda oc kôc inj yêc malac bocke?” ⁵ Ma sêo inj ndê yom ma sêsôm, “Inj dinda oc kôc inj yêc malac Betlehem yêc gameŋ Judia-nga. Propet akwa danj to yom pi inj munj su bocdec bu:

⁶ O malac Betlehem yêc gameŋ nanj †Juda ndê tonj sêwêkainj. Malac atu-tu honj nanj sêyêc Juda ndê gameŋ, nanj njadanj hôt gêlêc am su dom, njahu bu gôlinjwaga nanj oc sa yêc am, nanj oc ti njac atu tu yob anej lau Israel-nga.” [Mai 5:2]

⁷ Herod ngô yom honj dinanj su, ma kêŋ njac sêsa si. Goc inj gic lau tiguauc dinanj sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc njac, bu bêt bocke tata dau mej hôt asê ma njac sêlic. Nac sic minj yom honj têtj inj su, ⁸ ma inj kêkinj njac bu sêtêŋ malac Betlehem sêndi, ma sôm têtj njac, “Andi anj salê balêkoc dau, ma têtj ndoc mac atap inj sa, nanj goc ambu amej akêŋ njawaê têtj aô bu aô dauj waloc, ma watoc inj sa.”

⁹ Lau dinanj sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata nanj sêlic su yêc njac si gameŋ ac pi-nga, nanj wê njac gi e kalhac andu nanj balêkoc yêc, nanj njahô solop. ¹⁰ Nac sêlic tata dau dec kôm njac atac njayham atu. ¹¹ Sêsôt andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpônj haduc têtj balêkoc dau ma sêtoc inj sa. Goc njac sêkac si talhi sa, ma sêkêŋ si awalauj nanj njahôli atu-tu têtj inj kainj gitôm gol, ma a njakwi njamalu ti gêŋ njamalu njayham. ¹² Têtj ndoc dinanj Anôtô kêŋ puc njac nj mbê bu sêmbu sêtêŋ Herod sêndi dom. Bocdinanj sêlhô sêsa seŋ danj dau-nga danj, ma sêmbu sêtêŋ njac si gameŋ si.

Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si

¹³ Têtj têtj lau tiguauc dinanj sêhu njac sinj su, Pômdau ndê anjela danj surj mbê têtj Josep ma sôm, “Herod kêsalê balê dau bu ndic inj ndu. Bocdinanj tisa, ma kôc balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinanj e tôm aô wakêŋ puc mac.” ¹⁴ Josep ngô anjela ndê yom su, goc tisa têtj ôbwêc dinanj ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si. ¹⁵ Ma njac sêmbu gameŋ dinanj, e Herod mbac ndu su. Ma njalêŋ dau dinanj dec Pômdau ndê yom nanj propet danj

hoc asê munj su, nanj njandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aô kagalêm anej atunjac sa akêŋ gameŋ Isip-nga mej. [Hos 11:1]

Herod gic balêkoc dedec ndu

¹⁶ Têtj ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, nanj Herod hônj lau tiguauc bu sêkêŋ njawaê têtj inj pi balê dau. Magoc njac sêmenj dom, dec inj kêyalê bu njac sêŋsau inj, ma inj tac njandê atu. Goc kêkinj inj ndê lau sinj-nga sêtêŋ Betlehem si, ma sic balêkoc njac dedec honj ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gameŋ njamakê-nga whinj. Inj tap njawaê sa su yêc lau tiguauc, pi bêt nanj tata hôt asê njac-nga, ma bocdinanj njac sic balêkoc njac dedec e gi tap njac nanj si yala tilu, nanj honj ndu. ¹⁷ Ma tu dinanj-nga yom nanj propet Jeremaya to, nanj njandô sa. Inj to yom bocdec bu:

¹⁸ Lau sêtanj danjgibo atu yêc malac Rama.* Raket ndê lau wakuc sêtanj njac si balêkoc nanj sinja su. Ma lau danj sêtôm bu sênem malô njac dom. [Jer 31:15]

Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmenj

¹⁹ Tinjambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê anjela hoc dau asê têtj Josep na mbê, ²⁰ ma sôm têtj inj, “Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atêŋ gameŋ Israel-nga andi. Lau nanj sêkôm bu sêndic balê dau ndu, nanj honj sêmbac ndu su.” ²¹ Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma njac sêmbu sêtêŋ Israel si. ²² Tigenj Josep ngô bu Akelau gêm gôlinj gameŋ Judia-nga ô damba Herod su, dec tôtec dau bu mba têtj gameŋ Judia-nga ndi. Ma Pômdau kêŋ puc inj nj mbê bu têtj gameŋ Galili-nga ndi. ²³ Goc njac sêtêŋ Galili si, ma sêndôc malac danj njawê Nasaret. Ma bocdinanj yom nanj propet akwa-kwa sêto munj su, nanj njandô sa pi Yisu. Nac sêto yom yêc bocdec bu, “Lau oc sêsam inj bu njac Nasaret-nga.”

3

Jon, Njac Kêku Lau-nga kêmasanj Yisu ndê seŋ

(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)

¹ Tinjambu Jon, Njac Kêku Lau-nga hoc asê gameŋ Judia-nga, ma gêm mêtê mbo gameŋ sawa. ² Inj sôm têtj lau, “Anôtô ndê gôlinj mej kêpinj su. Bocdinanj anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sinj.” ³ Gêŋ dau kêkuc yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su bocdec bu:

Namalac danj ta yom mbo gameŋ sawa, bocdec bu, ‘Amasanj Pômdau ndê seŋ tisolop. Amasanj nem njalôm bu akôc inj sa.’ [Ais 40:3]

⁴ Jon sôt njakwê nanj sêmasanj nj kamel njamliclu, ma kic pinjak yêc inj njampêbalê. Ma inj gêŋ gêŋ bambalinj gitôm wakô ma lêp.

⁵ Lau daêsam sêsa sêtêŋ Jon si. Nac lau akêŋ malac atu Jerusalem ma malac honj

* 2:18: Rama - malac saunj danj nanj yêc kêpinj Jerusalem.

yêc gameñ Judia-nga, ma lau nanj sêndôc Bu Jordan ñamakê. ⁶ Ñac sêhoc si sac asê têtj Jon, ma inñ kêtju ñac yêc Bu Jordan. ⁷ Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtêtj gameñ nanj Jon kêtju lau mbo, nanj si. Têtj ndoc Jon gêlic ñac inñ sôm ñac bocdec bu, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhõ amen? Mac akôc gauc pi Anõtõ ndê tac ñandê nanj lau propet sêkêtj puc yac bu oc meñ sa, dec gauc gêm bu amen ma alinj sanju ñambwa, a? ⁸ Anjõ! Akôm mêtê ñayham nanj tõe asê bu mac am daôm kwi yomandõ. ⁹ Ma asôm têtj daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dinanj-nga Anõtõ oc kôc yac sa.’ Aõ wasôm têtj mac bu Anõtõ gitôm bu nem hoc hoñ dindêc kwi sêti Abraham ndê atui sêd mac. ¹⁰ A hoñ nanj sem ñandõ ñayham dom, nanj kwahic dec Anõtõ kêtj ki ñamata têtj ñawakac, ma inñ oc lêtj su ma tuc pi ya ndi.

¹¹ “Aõ wasôm têtj mac hoñ bu ñac danj oc meñ êñkuc aõ, nanj ndê ñaclai hõc gêlêc anej su. Aõ ñac ñambwa, gitôm dom bu wati inñ ndê ñac akinj tu waken inñ ndê atapa-nga. Aõ dec kaku mac ña bu ñambwa, nanj tõe asê bu mac am daôm kwi su. Tigeñ inñ ñac dau oc êñku mac ña Njalau Dabuñ ti ya. ¹² Inñ meñ bu êñsahê lau, gitôm ñac nanj whê wit ñandõ ti ñapa kôc, goc gic ñandõ sa sôc andu gêtj ñandõ-nga gi, ma tuc ñapa sip ya nanj sa ñapanj, nanj gi.”

Jon kêtju Yisu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)

¹³ Têtj dinanj Yisu meñ akêtj gameñ Galili-nga ma hõc asê Jon yêc Bu Jordan. Inñ tac whin bu Jon êñku inñ. ¹⁴ Magoc Jon gic yao dau têtj inñ ma sôm, “Am bu êmku aõ, oc ñayham. Bocdec dec am sôm bu aõ wanju am?” ¹⁵ Tigeñ Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am êmku aõ, bu tanjuk lêtj solop nanj Anõtõ kêmasanj gwananj su.” Yisu sôm su ma Jon gôlõc bu êñku inñ. ¹⁶ Yisu gêlij sanju su ma pi akêtj bu meñ. Ma undambê kac sa, ma inñ gêlic Anõtõ ndê Njalau sip meñ gitôm balusi ma sac inñ ñahõ. ¹⁷ Ma awha danj sa akêtj undambê, nanj sôm bu, “Aõ Atunjac atac whin-nga dau dindêc. Aõ gatisambuc inñ ñandõ.”

4

Sadanj kêtôm Yisu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Tinjambu Njalau Dabuñ wê Yisu sa gameñ sawa gi, bu †Sadanj êntôm inñ. ² Yisu gêtj gêtj danj dom tôm acsalõ 40 ma õbwêc 40, ma tinjambu gêtj yõ inñ ñandõ. ³ Ma têtj dinanj Sadanj hõc asê inñ ma sôm têtj inñ, “Am Anõtõ ndê Atu, a? Bocdinañ sôm têtj hoc dindêc bu sênem dau kwi ti gêtj danenj-nga.” ⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anõtõ ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêtj danenj-nga ñambwa kêtj lau sêndõc tali dom. Ñac danja wambu

yom hoñ nanj Anõtõ sôm, dec ñac oc sêndõc tali.’”

⁵ Goc Sadanj kôc inñ sa pi malac dabuñ Jerusalem gi, ma kêtj inñ kalhac flôm dabuñ ñapoc lôlõc. ⁶ Ma sôm têtj inñ, “Am Anõtõ ndê Atu, a? Bocdinañ pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Põmdau oc êñkiñ ndê anjela bu sêyob am, ma sêpê am sa lôlõc bu am tinj gahim pi hoc danj dom.’” ⁷ Magoc Yisu sôm têtj inñ, “Mba! Sêto yom danj tiyham yêc bocdec bu, ‘Êmsahê Põmdau am nem Anõtõ dom.’”

⁸ Goc Sadanj kôc inñ sa, ma lu sêpi lôc baliñ danj si. Ma gameñ hoñ nanj kinj nom-nga sem gôlij, ma kinj dau si awa ti gêtj ñayham-ñayham hoñ, nanj Sadanj tõe têtj Yisu. ⁹ Ma sôm, “Am bu pôtj hamduc têtj aõ ma nem akinj aõ, goc wakêtj gêtj hoñ dec sip am amam.” ¹⁰ Magoc Yisu sôm têtj inñ, “Mba, Sadanj! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôtj hamduc têtj Põmdau am nem Anõtõ, ma nem akinj inñ tawasê.’” ¹¹ Têtj dinanj Sadanj lu inñ sinj, ma anjela sêmenj ma sem akinj inñ.

Yisu gic hu ndê gwelenj

¹² Tinjambu †Herod kêtj inñ ndê lau sinj-nga si ma sêkôc Jon dõtj, ma sêkêtj inñ ndoc gapoc-walõ. Ma têtj ndoc Yisu ñgõ ñawae, goc inñ mbu têtj gameñ Galili-nga gi. ¹³ Inñ gi ndõc malac Nasaret dom, magoc inñ gi ndõc Kape-naom, malac nanj yêc kêtj bugictõn Galili-nga. Muñ-nga andõ †Jakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkainj nom yêc gameñ dinanj. ¹⁴ Nalêtj dinanj yom nanj propet Aisaya to muñ su, nanj ñandõ sa. Yom dau bocdec bu:

¹⁵⁻¹⁶ Ñawê atu danj meñ põ lau nanj sêndõc Sebulun lu Naptali si gameñ nanj yêc kêtj bugictõn, ma yêc Bu Jordan ñamakê. Gameñ Galili-nga dinanj sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nanj sêndõc dinanj, nanj sêmbo tôm lau nanj ñasac atu kôm ñac ahuc, ma tôm lau nanj sêmpiñ bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic ñawê atu su. *[Ais 9:1-2]*

¹⁷ Têtj ndoc dinanj Yisu gic hu ndê gwelenj nem mêtê lau-nga, ma inñ hoc yom asê têtj lau bocdec bu, “Anõtõ ndê gôlij meñ kêtj inñ su. Bocdinañ anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac sinj.”

Yisu mbwêc lau hale tu sêñkuc inñ-nga

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

¹⁸ Têtj béc danj Yisu kêsêlêtj mbo Bugictõn Galili-nga ñamakê. Ma inñ gêlic Saimon nanj ndê ñae danj Pita, lu asi Andru. Inñ sêkêtj wasanj sêmbo, bu inñ ñac sêkôc i-nga lu. ¹⁹ Goc Yisu sôm têtj inñ, “Amlu amej anjuk aõ, ma aõ wakêtj amlu ahê ñamalac sêmenj sêñkuc aõ, tôm nanj kwahic dec amlu ahê i.” ²⁰ Ma ñagahõ inñ sêtec si wasanj yêc, ma sêñkuc inñ.

²¹ Sênsêlêj si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nan Jems lu Jon. Sêndôc wanj sêwhin damba Sebedi, ma sêpô si wasanj kic sêmbô. Yisu mbwêc injlu bu sêmenj sênkuc inj, ²² ma njagahô injlu sêhu damba ti wanj sinj, ma sênkuc Yisu.

Yisu gêm lau gêmbac sa

²³ Dinañ su, goc Yisu kêsêlêj golom-golom malac yêc gameñ Galili-nga. Inj kêdôhôn lau mbo flôm wê-nga, ma gêm mêtê njawaê njayham pi Anôtô ndê gôlinj. Ma inj kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hoñ njayham sa. ²⁴ Nawaê pi gêñ dau gêm gameñ Siria-nga hoñ ahuc, ma tu dinañ-nga lau sêkôc njac si lau gêmbac hoñ sêtêñ Yisu si, ma inj kôm njac njayham sa. Lau nanj sêhóc njandê atu, lau ti njalau sac, lau bólinj, ma lau denjenj ti mbolotê, lau ti njawapac hoñ dinañ inj gêm njac sa. ²⁵ Ma lau daêsam sêsa si ma sênkuc inj. Njâtô sêmenj akêñ gameñ Galili-nga, ma njatô akêñ gameñ Dekapolis-nga.* Ma njatô sêmenj akêñ malac Jerusalem ma malac hoñ yêc gameñ Judia-nga, ma njatô sêmenj akêñ Bu Jordan njadanja.

3

*Yisu gêm mêtê mbo lôc
(Luk 6:20-23)*

¹ Têñ bêc danj Yisu gêlic bu lau daêsam sênkuc inj, goc pi lôc danj gi. Inj ndôc sic, ma inj ndê tsêñomi sêtigasuc inj. ² Ma inj gic hu kêdôhôn njac ma sôm,

³ “Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj sêngwiniñ dau yêc inj anjô-nga. Inj gêlic njayham bu kôc njac sa sêmbô inj ndê gôlinj njapu.

⁴ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj sêndôc ti njalôm njawapac. Inj oc kôm njac si njalôm timalô.

⁵ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau ti lêtj malô ma yom malô. Bu njac oc sêwêkainj gameñ nom-nga sambob.

⁶ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj atac whinj ndu andô bu sêsa lêtj gitêñ enj. Inj oc nem njac sa sêti lau gitêñ njandô.

⁷ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj tawalô lau. Inj oc tawalô njac.

⁸ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau ti njalôm njawasi. Njac oc sêlic Anôtô.

⁹ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj sêñsalê lêtj tu sêmbô ti yom malô-nga. Inj oc sam njac bu inj dau atui awhê ma njac.

¹⁰ Anôtô ndê mwasinj gic waê lau nanj sêtap kisa sa tu sêsa Anôtô ndê lêtj gitêñ-nga. Inj gêlic njayham bu kôc njac sa sêmbô inj ndê gôlinj njapu.

¹¹ “Têñ ndoc lau sêkêñ kisa mac ma sêpu mac ti sêngôlinj yom sac daêsam pi mac tu mac anjuk aô-nga, nanj ahêgo daôm dom. Bu Anôtô oc êmwasinj mac. ¹² Atac njayham ma

atisambuc, bu Anôtô oc kêtj njalôli njayham têtj mac yêc undambê. Ma gauc nem bu njalêñ tigenj, lau sêkêñ kisa Anôtô ndê lau propet nanj sêmbô muñ su.”

Anôtô ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm njawê

¹³ Ma Yisu sôm, “Dakêñ gwêc so sip gêtj daneñ-nga bu dakôm gêtj dau njayham. Ma mac ambo lau nom-nga njalôm atôm gwêc so. Tigenj gwêc so bu njamatic niñga, oc dakôm njamatic sa tiyham njalêñ nde? Inj tisac su, ma tambalinj sinj niñga, ma lau sêkwê dôñ.

¹⁴ “Ma mac ambo nom atôm njawê bu pô gameñ. Malac danj bu yêc lôc, oc tôm dom bu sinj dau kwi. ¹⁵ Ma têtj ndoc datuj lam asê, oc tanjatôc njac suc ahuc dom. Tanjinj sa bu njawê pô gameñ hoñ. ¹⁶ Bocdinañ, akôm mêtê njayham yêc lau hoñ anjô-nga, nanj gitôm mac nem njawê bu pô gameñ. Ma lau oc sêlic mac nem mêtê njayham, ma sêmpinj Damam undambê-nga.”

Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom

¹⁷ “Gauc nem dom bu aô gameñ tu wasenj Anôtô ndê yom nanj Moses ti lau propet sêto yêc, nanj su-nga. Aô gameñ tu wasenj su-nga dom, tigenj tu wakôm yom dau njandô sa-nga. ¹⁸ Yomandô, aô wasôm têtj mac bu undambê

ti nom bu niñga, magoc yom njalhô sauñ danj oc niñga yêc yomsu dom e aô danj wandic dabinj gêtj hoñ. ¹⁹ Asa nanj kêtjil yomsu nanj hêganônj gêtj sauñ andô danj, me kêdôhônj lau njatô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti njamalac waêmba yêc Anôtô ndê gôlinj njapu. Magoc asa nanj danja wambu Anôtô ndê yomsu, ma kêdôhônj lau njatô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti njamalac tiwaê yêc Anôtô ndê gôlinj njapu. ²⁰ Anjô! Lau Palêsai ti tkêdôhônj-waga yomsu-nga sêñsahê njajga bu sêti lau gitêñ, tigenj aô wasôm têtj mac, bu mac bu ati lau gitêñ ahóc gêtjêc njac dom, dec oc tôm dom bu mac ambo Anôtô ndê gôlinj njapu.”

Yomsu dandic njamalac ndu-nga njahu

²¹ Ma Yisu sôm têtj njac, “Mac anjalê yom nanj Anôtô kêtj têtj abanj bocdec bu, ‘Ndic njamalac ndu dom.’ Ma ‘Asa nanj bu ndic njamalac ndu, nanj oc tap njagêyô sa.’ ²² Tigenj kwahic dec aô wasôm têtj mac, bu asa nanj tac njandê têtj njamalac danj, nanj oc tap njagêyô sa gitôm inj nanj gic njamalac ndu. Ma mac nem njagôlinj danj sôm bu lau atu-tu sêmatôc njamalac nanj sam ndê asidôwa bu njamalac gauc mbasi-nga. Magoc aô wasôm têtj mac, bu asa nanj sôm yom kainj dinañ, nanj gitôm bu tap njagêyô lambwam-nga sa.

²³ “Bocdinañ têtj ndoc am bu lic om ma bu kêtj nem da têtj Anôtô, ma bu gauc nem yom danj yêc amlu njamalac danj njasawa, ²⁴ nanj goc hu nem da sinj yêc alta njamakê ma sa ndi

* 4:25: Dekapolis - njê dinañ danem kwi bu ‘malac amanju.’ Malac amanju dinañ sêyêc Bugictonj Galili-nga njagamenj têtj ac pi-nga.

tap ñamalac dau sa. Gêñ ñamata-nga amlu amasañ yom nañ yêc amlu ñasawa, goc mbu ndi ma kêñ nem da têtñ Anötö.

²⁵ “Ma am nem têtñ bu yêc ñamalac dan, ma in bu wê am têtñ ñgac êmatôc yom-nga ndi, nañ êmasañ yom têtñ in ñagahô, têtñ ndoc amlu anjêlêñ ambo sen. Ma bocdinañ ñgac dau oc kêñ am têtñ ñgac êmatôc yom-nga dom. Bu mba, mboe ñgac êmatôc yom-nga oc kêñ am têtñ ñgac yob gapocwalô-nga, ma in êmbaliñ am sôc gapoc-walô ndi. ²⁶ Aô wasôm yom ñandô têtñ am, am oc ndôc gapocwalô ñapan e am ndic nem têtñ hon pacndê.”

Yomsu mockaiñ-nga ñahu

²⁷ “Ma mac anyalê yom nañ Moses to bocdec bu, *‘Kôm gêtñ mockaiñ-nga dom.’* ²⁸ Tigeñ kwahic dec aô wasôm têtñ mac, ñgac dan bu tahê awhê dan e ñalôm ñagalac, nañ gitôm in kôm mêtê mockaiñ-nga têtñ in su, yêc in ndê ñalôm.

²⁹ “Am tanôm danğa bu hê am têtñ sac, goc kip tanôm dinañ sa ma êmbaliñ ñinga. Am tanôm dan bu ñinga, nañ hóc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tiñambu Anötö kêñ am sip ya lambwam-nga ti ñamlic sambuc ndi. ³⁰ Ma amam danğa bu tim am, goc tim kic ma êmbaliñ ñinga. Amam dan bu ñinga, nañ hóc gêlêc am mbo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tiñambu sip ya lambwam-nga ti ñamlic sambuc ndi.”

Awhê lu ñgac sêhu dau siñ dom

³¹ “Ma Moses to yom dan bocdec bu, *‘Ñgac dan nañ gauc gêm bu hu nawhê siñ, nañ kêñ bapia sêhu dau siñ-nga têtñ nawhê, goc hu in siñ.’* ³² Tigeñ aô wasôm têtñ mac, bu yom tigeñ yêc bu ñgac hu in nawhê siñ, nañ awhê dau kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ ñgac dan. Ñgac dan bu hu nawhê siñ ñambwa, nañ kôm in ti awhê mockaiñ-nga. Ma ñgac wakuc dan bu nem awhê dau, nañ kôm mêtê mockaiñ-nga* whiñ.”

Dasôm yom tidôñ goc dakôm ñandô sa

³³ “Mac anyalê yom dan tiyham nañ Anötö kêñ têtñ abañj bocdec bu, *‘Yom bocke nañ mac amatiñ tidôñ, nañ akôm popoc dom,’* ma *‘Yom nañ mac bu apuc dôtñ bu yomandô yêc Pômdau anğô-nga, nañ akôm ñandô sa.’* ³⁴⁻³⁵ Magoc aô wasôm têtñ mac, bu asôm yom dan tu apuc nem yom dôtñ-nga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôtñ-nga dom, ñahu bu Anötö in undambê ti nom ñadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anötö kêyaliñ malac dau sa ti in ndê kinj atu ndê malac. ³⁶ Ma asôm

yom pi nem ñagôlôn dom, bu mac atôm dom bu akôm nem kêclauñ dan tisêp me tiyec. ³⁷ Asa bu lôc bu kôm gêtñ dan, nañ sôm ‘Aêc, aô wakôm,’ ma bu kôm dom goc sôm, ‘Mba, aô wakôm dom.’ Yom ñatô bocke nañ mac asôm tu apuc yom dau dôtñ-nga, nañ menj akêñ Sadan ndê.”

Daô sac nañ sêkôm têtñ yac, nañ dom

³⁸ “Ma mac anyalê yom nañ Moses to bocdec bu, *‘Ñamalac dan bu ndic am tanôm tisac, nañ ndic in ndê ô. Ma asa nañ tuc nem ñalhôm dan dula, nañ tuc in ndê dula ô.’* ³⁹ Tigeñ aô wasôm têtñ mac bu akôm mêtê sac ô mêtê sac nañ lau sêkôm têtñ mac, nañ dom. Dan bu tap am sip alim andô danğa, nañ kêñ danğa bu in ndic whiñ. ⁴⁰ Ma ñgac dan bu wê am têtñ lau sêmatôc yom-nga, ma in tac whiñ bu am nemlhi in ña am nem gêtñ sauñ dan, goc kêñ nem gêtñ atu têtñ in whiñ. ⁴¹ Ma lau ñRom-nga si ñgac siñ-nga dan bu kac yom am bu hon in ndê wapa sen ñasawa apê, goc hon wapa dau êmsêlêñ sen ñasawa baliñ whiñ in ndi. ⁴² Êmgamiñ nem gêtñ têtñ lau nañ sêtenj gêtñ têtñ am, nañ dom, ma dan bu ndac am bu nem in sa ña gêtñ dan, nañ puc dômwêm in dom.”

Atac whiñ nem ñacyo (Luk 6:27-36)

⁴³ “Ma mac anyalê yom nañ Moses to bocdec bu, *‘Atac whiñ nem lau menpan am-nga,’* ma yom nañ lau sêsôm bocdec bu, *‘Atac tec nem ñacyo.’* ⁴⁴ Tigeñ aô wasôm têtñ mac bu atac whiñ nem ñacyo, ma atej mbec tu lau nañ sêkêñ kisa mac-nga. ⁴⁵ Mac bu akôm boc-dinañ, goc Damam undambê-nga oc sam mac bu in atui awhê ma ñgac. In dau kêñ ndê ac pi pô lau sac ti lau ñayham, ma kêñ u gic lau gitêñ ti lau nañ sêsa lêtñ gico. ⁴⁶ Lau sac ma lau nañ sêkôc takis-nga atac whiñ lau nañ atac whiñ ñac, ma sêtec lau nañ sêtec ñac. Mac bu anjuc ñac si mêtê, dec tu sake-nga Anötö oc lic mac ñayham? ⁴⁷ Lau sambuc sêtoc dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ñatô. Bocdinañ mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-nga Anötö oc lic mac ñayham hóc gêlêc lau sambuc? ⁴⁸ Akôc gauc pi yom hon dinañ, ma akôm mêtê solop enj, tôm Damam undambê-nga ndê mêtê.”

6

Yom pi sakiñ gitêñ ñatô

¹ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Ayob daôm bu akôm nem sakiñ anem akiñ Anötö-nga tu bu lau sêlic e sêmpinj mac-nga dom.

* **5:32:** Lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Ñgac dan bu hu ndê nawhê siñ ñambwa, ma awhê dau bu mbo tawasê, dec lau ñatô oc gauc nem bu in nakweñ hu in siñ tu in kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ ñgac dan, ma bocdinañ ñac oc sêlic in tôm awhê mockaiñ-nga. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Têtñ ndoc awhê dinañ nakweñ hu in siñ, goc in oc nem ñgac wakuc. Tigeñ Anötö gêlic bu in nakweñ hu in siñ ñambwa, dec inlu si yom sênem dau-nga gacgeñ yêc. Bocdinañ awhê dau lu nakweñ wakuc sêkôm mêtê mockaiñ-nga yêc Anötö anğô-nga.

Mac bu akôm tu bu lau sêmpin mac-nga, oc atap nem ñaôli danj sa yêc Damam undambê-nga dom.”

Mêté dakêj gêj têtj lau-nga

² “Bocdinan têtj ndoc am bu nem lau ñalôm sawa sa, nanj goc sêc gêj dau ahuc. Ndic dahuc tanj bu kêtj puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-nga nanj sêtoc dau sa, nanj sêkôm bocdinan yêc lôm wê-nga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpin ñac. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpin ñac, dinan ti ñac si ñaôli sambuc nanj sêkôc sa su. ³ Tigen têtj ndoc am bu kêtj gêj têtj lau ñalôm sawa, nanj sinj ma kêtj gelec têtj ñac, ma yob bu lau danj sêngô ñayom dom. ⁴ Bocdinan am nem mêté kôm yac lau-nga oc yêc sinj dau. Ma Damam nanj gêlic gêj nanj yêc sinj, nanj oc kêtj ñaôli têtj am.”

Mêté daten mbec-nga
(Luk 11:2-4, 9-13)

⁵ “Ma têtj ndoc am bu tenj mbec, nanj tenj tôm lau sêtim yom lau-nga dom. Ñac atac whinj bu sêtenj mbec sêlhac lôm wê-nga ti senj ñamakê, tu bu lau sêlic ma sêmpin ñac-nga. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpin ñac, dinan ti ñac si ñaôli sambuc nanj sêkôc sa su. ⁶ Têtj têtj am bu tenj mbec, nanj goc sôc nem andu ñalôm ma sêc gatam ahuc, ma tenj mbec têtj Damam yêc malam nanj lau danj sêlic dom. Ma Damam nanj kêyalê gêj nanj yêc sinj dau, nanj oc kêtj ñaôli têtj am.

⁷ “Ma têtj têtj mac bu atenj mbec, nanj atenj mbec balinj tôm lau sambuc dom. Ñac gauc gêm bu mbec dau oc ñandô sa tu ñac si yom ñalhô daêsam-nga. ⁸ Anjuk ñac si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwanan su, gêj nanj mac apônda.

⁹ Bocdinan atenj mbec bocdec bu:

Damanj, am nanj mbo undambê. Am nem ñaê lau sênem dabunj manj.

¹⁰ Mwenj ti lau honj si Pômdau. Kêj lau danja wambu nem yom ñapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

¹¹ Kêj yac mba gô têtj ac dindec.

¹² Suc yac mba sac ñatôp kwi, tôm yac asuc lau nanj sêkôm sac têtj yac, nanj si sac ñatôp kwi.

¹³ Yob yac têtj lêtôm bu tap yac sa dom, ma têtj ñgac sac Sadan bu kôm yac ñayom dom.

¹⁴ Mac bu asuc lau nanj sêkôm sac têtj mac, nanj si sac kwi, goc Damam undambê-nga oc suc mac nem kwi bocdinan. ¹⁵ Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinan.”

Mêté dahu gêj danen-nga sinj tu danem akinj Anôtô-nga

¹⁶ “Ma têtj têtj mac bu ahu gêj danen-nga sinj tu anem akinj Anôtô-nga, nanj akôm anôm andô masinj-masinj tôm lau sêtim yom

lau-nga sêkôm, nanj dom. Lau dinan sêkôm anjô andô tisac, bu lau sêlic ma sêjyalê bu ñac sêhu gêj danen-nga sinj ma tu dinan-nga sêmpin ñac. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpin ñac, dinan ti ñac si ñaôli sambuc nanj sêkôc sa su. ¹⁷ Bocdinan têtj têtj mac ahu gêj danen-nga sinj tu anem akinj Anôtô-nga, nanj alinj bu ma amasanj daôm ñapep. ¹⁸ Ma ñalêj dinan lau danj oc sêjyalê dom bu mac ahu gêj danen-nga sinj. Tigenj mac nem Damam nanj mbo sinj dau, nanj kêyalê gêj honj nanj yêc sinj dau, ma bocdinan oc kêtj nem ñaôli têtj mac.”

Tanjalê awa ñandô undambê-nga
(Luk 12:33-34)

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc nenj, ma u oc nôm gêj dau tibalê, ma lau kanj oc sênem kanj sa. ²⁰ Apo gêj undambê-nga sa ti nem awa ñandô, ma sop ti u oc senj su dom, ma gitôm dom bu lau kanj sêsôc sêndi bu sênem kanj. ²¹ Aô gasôm yom dinan, ñahu bu gamej bocke nanj mac nem awa yêc, nanj mac nem ñalôm ti gauc oc sap dôj ñapanj.”

Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê
(Luk 11:33-36)

²² “Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê nanj têtj senj têtj ñac. Bocdinan mac nem tanôm bu wê mac asa lêtj ñayham, goc mac nem ñamlic ñagêj honj oc yêc ñawê ñalôm enj. ²³ Magoc tanôm bu wê mac asa lêtj sac-nga, goc mac gacgenj ambo ñasec ñalôm. Bocdinan mac bu gauc nem bu ambo ñawê ñalôm, magoc asa lêtj ñasec-nga, nanj dec ñasec gêm mac ahuc sambuc.”

Danem akinj ñadau lu dom

²⁴ “Ñamalac danj gitôm dom bu nem akinj ñadau lu, bu inj oc tec danj, ma atac whinj danj, me sap danj dôj ma pu danj. Ma mac bocdinan, gitôm dom bu mac atoc Anôtô ma awa nom-nga lu-lu sa ti mac nem ñadau.”

Dahêgo daunj dom
(Luk 12:22-32)

²⁵ “Tu dinan-nga dec ahêgo daôm dom tu gêj anen-nga ti anôm-nga, me tu ñakwê asôc-nga. Anôtô kêtj mac ambo tamli, ma gêj dinan inj gêj atu. Gêj danen-nga inj gêj atu dom. Ma Anôtô kêtj mac nem ñamlic ñagêj honj, ma gêj dinan inj gêj atu. Ñakwê asôc-nga inj gêj atu dom.

²⁶ “Akôc gauc pi mbac. Ñac sêsô gêj dom, sêhoj gêj ñandô ma sic sa sôc andu gêj ñandô-nga dom. Tigenj Damam undambê-nga gôlôm ñac. Ma inj tac whinj mac ñamalac hóc gêlic mbac honj su. ²⁷ Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tôm bu ndic têtj ndê têtj mbo tali-nga?

²⁸ “Tu sake-nga mac nem ñalôm ñawapac tu ñakwê asôc-nga? Akôc gauc pi ñaola ñayham nanj sêpo sêlhac kwanj ñalôm, nanj sêkôm

gwelenj ti sêmasanj ñakwê dom. ²⁹ Tigenj aô wasôm têtj mac bu Kinj Solomon inj sôc ñakwê ñayham andô, magoc inj ndê gôlônj ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinanj danj su dom. ³⁰ O mac lau nanj akênj whinj gwalec, anjô! Kwanj ti ñaola nom-ñg a sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkênj ya neñj su. Magoc Anôtô kênj gênj dau ti ñadalô ñayham, ma yob ñapep. Ma bocdinañ anyalê bu yom ñandô, inj oc yob mac, ma kênj ñakwê têtj mac whinj. ³¹ Bocdinañ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Danenj sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ñakwê bocke?’ lec dom. ³² Lau sambuc nanj sênjyalê Anôtô dom, nanj sêhêgo dau tu gênj hoñ dinanj-ñga, tigenj Damam undambê-ñga kényalê su bu mac apônâ gênj hoñ dinanj. ³³ Gênj ñamata-ñga akôm ñanja bu atap malam sa yêc Anôtô ndê gôlinj ñapu, ma bu asa inj ndê lêtj gitênj. Ma inj oc yob mac tu gênj nom-ñga-ñga whinj. ³⁴ ‘Bocdinañ ambo ti nem ñalôm ñawapac tu gênj lanjê-ñga dom. Ahu sinj yêc e lanjê dau hôc asê. Ñawapac bêc tigenj-ñga nanj gitôm bêc tigenj dinanj.’

7

Dapu lau ñambwa dom (Luk 6:37-42)

¹ Ma Yisu sôm, ‘Alic lau sac ñambwa tu ñac si lêtj ti sakinj-ñga dom, dec Anôtô oc lic mac sac tu nem-ñga dom. ² Bu Anôtô oc êñsahê mac tôm mac anjêhê lau, ma nem dôhônj mac nem lêtj ti sakinj tôm dôhônj nanj mac am dôhônj lau si.

³ ‘Tu sake-ñga am hêgo daôm tu gênj golop saun nanj yêc nem asidôwa tandô, tigenj gênj golop atu nanj yêc am daôm tanôm, nanj gêlic apu? ⁴ Ma bocke am sôm têtj nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gênj golop nanj yêc am tanôm, nanj sa.’ Tigenj gênj golop atu pôc daôm nem tanôm ahuc? ⁵ Am ñgac tim yom lau-ñga! Kôc gênj golop atu sa yêc daôm tanôm munj e tanôm ñawa sa, nanj goc kôc gênj golop saun dinanj sa yêc nem asidôwa tandô.’

Dayob Anôtô ndê gênj dabunj ñapep

⁶ ‘Akênj gênj dabunj têtj giam dom, b u oc sêkac dau kwi ma sêseñ mac. Ma ambalinj nem gôlinj ñayham têtj bôc dom, bu oc sêkwê popoc.’

Anôtô inj ñadau bu kênj gênj têtj yac-ñga

⁷ ‘Ateñ gênj têtj Anôtô, dec oc akôc ñandô, anjalê inj ti ndê lêtj, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc lêtj su têtj mac. ⁸ Bu Anôtô kênj gênj têtj lau hoñ nanj sêndac inj, ma lau hoñ nanj sênjalê inj ti ndê lêtj, nanj oc sêtap sa, ma ñac nanj sêmati gatam nanj oc lêtj su têtj ñac.

⁹ ‘Mac dambai anjô! Nem balê danj bu teñ gô têtj am, dec am oc kênj hoc têtj inj, a? ¹⁰ Ma bu teñ i oc kênj mboc sac têtj inj, a? ¹¹ Mba! Mac lau sac, tigenj atoc nem balêkoc sa ña gênj ñayham. Magoc Damam nanj mbo

undambê inj gitênj enj, ma oc kênj gênj ñayham-ñayham enj têtj lau nanj sêtenj inj. ¹² Akôm mêtê ñayham têtj lau hoñ, gitôm mêtê ñayham nanj mac atac whinj bu sêkôm têtj mac. Yom hoñ nanj Moses ti lau propet sêto, nanj hêganônj yac dakôm mêtê ñayham bocdinañ.’

Yom senj lu-ñga

¹³ ‘Anjêhê ñanja bu atap gameñ andôc tamli ñapanj-ñga sa, magoc anyalê bu gatam gameñ dinanj-ñga inj gatam saun. Bu gameñ andinjam-ñga dê yêc, ma senj têtj gameñ dau inj senj atu, ma ñagatam atu bocdinañ. Lau daêsam sêsa senj atu dinanj, ma oc sêsôc gatam atu dau. ¹⁴ Magoc gameñ dandôc tanjli ñapanj-ñg ñagatam inj gatam saun, ma senj têtj gameñ dinanj inj senj atu dom, ma lau daêsam oc sêtap sa dom.’

Yom pi propet tasanj

¹⁵ ‘Ayob daôm tu propet tasanj-ñga. Ñac sêtôm giam pôm nanj sêmpanj dau ahuc ña domba ñamlic, tu bu sêti gasuc domba-ñga ma sêsenj ñac su. Ñalênj tigenj propet tasanj oc sêtênj mac sêloc tu sênjsau mac-ñga. ¹⁶ Anjêhê ñac si lêtj dec tôm bu mac anyalê bu ñac lau tasanj. Ñalênj tigenj, yac dalic a ñandô ma tanyalê a dau bu ñayham me sac. Oc tôm dom bu dahinj ñandô ñayham yêc a sac. ¹⁷ Yomandô! A ñayham sem ñandô ñayham, ma a sac sem ñandô sac. ¹⁸ A ñayham danj gitôm dom bu nem ñandô sac, ma a sac gitôm dom bu nem ñandô ñayham. ¹⁹ Ma a hoñ nanj sem ñandô sac, nanj oc sêlênj su ma sêtuc pi ya ndi, ma ya neñj su. ²⁰ Bocdinañ anjêhê propet si lêtj, ma anyalê ñac bu propet ñayham me sac.’

Pômdau kényalê inj ndê lau su

²¹ ‘Lau daêsam sêsam aô bu, ‘Pômdau,’ tigenj ñac hoñ oc sêtap gameñ undambê-ñga sa dom. Mba! Lau nanj danja wambu Damanj undambê-ñga ñapep, ma sêkôm mêtê tôm inj atac whinj, nanj oc sêtap undambê sa. ²² Têtj Anôtô ndê bêc êmatôc lau-ñga, nanj lau tasanj daêsam oc sêsôm têtj aô bu, ‘Pômdau, Pômdau! Yac ahoc yom asê atôm propet, ma atinj ñalau sac su ma akôm gênj dalô daêsam am am anjôm. Bocdinañ kôc yac sa.’ ²³ Tigenj aô wasôm têtj ñac bu, ‘Aô kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhô su yêc aoi!’

Yom gôlinj pi ñgac lu nanj sêkwê andu (Luk 6:46-49)

²⁴ ‘Lau nanj sênjô anej yom ma sêkôm ñandô sa, nanj sêtôm ñgac tiguañ nanj kwê ndê andu kalhac nom ñanja ma kênj hoc kêgapiñ alhô dônj. ²⁵ Têtj ndoc u gic e bu hêc, ma mbu puc ñadinda hôc pi andu dau, nanj andu dau ku sa dom bu hoc kêgapiñ dônj. ²⁶ Magoc lau nanj sênjô anej yom ma sêkôm ñandô sa dom, nanj sêtôm ñgac gauc mba nanj kwê ndê andu kalhac nom babalê. ²⁷ Ma u gic ti bu

hêc, ma mbu puc ñadinda hôc pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

²⁸ Yisu gic bata ndê yom dinarj, ma lau hoj sêhêdaê tu in ndê yom-nga. ²⁹ Nahu bu yom narj in kêdôhônj têtj ñac narj yom ti ñaclai, hôc gêlêc lau Israel-nga si kêdôhônjwaga yomstu-nga si yom hoj su.

8

Yisu kôm ñgac ti gêmbac leprasi ñayham sa (Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)

¹ Yisu sip akêj lôc mej, ma lau daêsam sênkuc in. ² Ma ñgac danj ti gêmbac ñleprasi têtj in gi, goc pônjaduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whinj dec gitôm bu am oc kôm aô ñamlic ñawasi sa.” ³ Yisu kêmatôc amba sa gi ma kêmasac in, ma sôm, “Aô atac whinj, dec wasôm têtj am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô enj gêmbac hu in sinj, ma in ñamlic ñayham sa. ⁴ Ma Yisu sôm têtj in, “Am ngô! Gêj narj kwahic dec hôc asê am, narj sôm asê têtj lau danj dom. Tigenj têtj ñdabunjsiga ndi, tôc daôm têtj in bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêj da tôm yomstu narj Moses kêj têtj yac. Ma ñalêj dinarj lau hoj oc sênyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

Ñgac bata sinj-nga danj kêj whinj ñannga (Luk 7:1-10)

⁵ Tinjambu Yisu sôc malac Kapenaom gi. Ma ñgac bata Rom-nga danj, narj gêm gôlinj lau sinj-nga 100, narj têtj in gi ma ndac in bu nem in sa. ⁶ In sôm, “Pômdau, anej ñgac akinj danj ndôc bôlinj. In yêc andu ñapanj ma kêsahê ñandê atu.” ⁷ Ma Yisu sôm têtj in, “Aô oc waloc ma wakôm in ñayham sa.” ⁸ Tigenj ñgac bata dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ñgac atu ma aô ñgac apa, dec mayanj daunj bu am sôc anej andu. Tigenj aô kayalê su bu am ñgac ti ñaclai atu, ma bocdinanj dec am bu ndic atu yom, goc anej ñgac akinj oc ñayham sa. ⁹ Bu aô daunj dananj wambu lau narj si ñaclai hôc gêlêc aô nenj, ma anej lau sinj-nga danja wambu aô. Aô bu wasôm têtj danj, ‘Am ndi!’ goc in oc ndi. Ma bu wasôm têtj danj, ‘Am mwenj,’ goc in oc menj. Ma bu wasôm têtj anej ñgac akinj bu kôm gêj danj, goc in oc kôm.”

¹⁰ Yisu ngô ñgac bata ndê yom ma hêdaê, ma sôm têtj lau narj sênkuc in bu, “Yomandô wasôm têtj mac, bu yêc lau Israel hoj aô gatap ñac si danj narj kêj whinj ñannga gitôm ñgac Rom-nga dindec, narj sa dom. ¹¹ Anjô! Lau daêsam narj lau Israel dom, narj oc sêmenj akêj nom ñabatij hoj, ma sêtap mwasinj atu sa yêc undambê sêwhinj Abraham, Aisak ma Jakob. ¹² Tigenj lau Israel daêsam narj gauc gêm bu sic waê bu sêndôc undambê, narj Anôtô oc êmasuc ñac su sêndôc gamenj ñasec-nga, ma sêtanj ti lhô ênsin pi dau.”

¹³ Yisu sôm yom dinarj têtj lau hoj su, goc sôm têtj ñgac bata, “Am lhô mbu ndi. Aô oc wakôm am nem ñgac akinj dinarj ñayham sa, tôm am kêj whinj.” Ma têtj ndoc dau dinarj gêmbac hu ñgac akinj dau sinj, ma in ñayham sa.

Yisu kôm lau daêsam ñayham sa (Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Tinjambu Yisu têtj Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêmbac lic ñandê atu ma yêc. ¹⁵ Yisu têtj in gi ma kêmasac in amba, goc gêmbac hu in sinj. Ma in tisa, ma ndê gêj danenj-nga ma kêj têtj Yisu.

¹⁶ Têtj telha dinarj ac gi sip su, g oc lau malac-nga sêkôc lau daêsam narj ñalau sac sêmbô ñac si ñalôm, narj sa sêtêj Yisu si. Ma in gi atu yom, goc ñalau sac sêhu lau dau sinj, ma in kôm lau gêmbac hoj ñayham sa.

¹⁷ Ñalêj dau dinarj yom narj propet Aisaya sôm su narj dec ñandô sa. Munj-nga in to yom pi Mesaya bocdec bu:

Inj hôc yac nenj ñawapac tu nem yac sa-nga. [Ais 53:4]

Lêj tanjuk Yisu-nga (Luk 9:57-62)

¹⁸ Têtj bêc danj Yisu gêlic lau daêsam sêngihi in ahuc, goc sôm têtj ndê ñgacsêngiomi bu sêlom bugictonj ma sêpi danja sêndi. ¹⁹ S êmasanj dau sêmbô ma kêdôhônj-waga yomstu-nga danj menj ma sôm têtj in, “Kêdôhônjwaga, aô bu wanjuk am, wawhinj am watêj gamenj bocke narj am oc ndi.” ²⁰ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsuj yêc, ma mbac lôlôc-nga si ñaic yêc, tigenj ñamalic ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba.”

²¹ Ma sêngom danj sôm têtj in, “P ômdau, aô bu wanjuk am, magoc gêj ñamata-nga aô wandi wambo wawhinj anej lau e anjsuhuj damanj su narj.” ²² Tigenj Yisu sôm, “Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aô, narj gêj ñamata-nga. Tec lau batê sêjsuhuj lau batê.”

Yisu kôm bu ñamponj timalô (Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Yisu sôm yom dinarj su, goc pi wanj danj gi. Ma in ndê ñgac-sêngiomi sênkuc in ma sêpi wanj sêwhinj. ²⁴ Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponj sa gic sip wanj, e kêpinj bu wanj pac. Tigenj Yisu yêc bêc yêc wanj. ²⁵ Dec sêtêj in si, sêuj in sa ma sêsôm, “Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandinanj.” ²⁶ Magoc Yisu sôm têtj ñac, “O mac lau narj akêj whinj gwalec. Tu sake-nga mac atôc daôm?” Goc in tisa ma sôm yom ñannga têtj mbu ti bu ñamponj, ma gamenj ñanjen sa. ²⁷ Ma ñac hoj sêhêdaê ma sêsôm têtj dandi, “Ei! In ñgac kainj bocke? Bu gêj hoj sêsôc in ndê yom ñapu, ma mbu ti bu sêwhinj.”

Yisu soc ñalau sac su yêc ñgac lu (Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Nac sêhóc asê bugicton njannga ma sêsóc lau Gadala-nga si gamej si. Ma yêc dindê ngac lu sêsa akêj ôm sêhó-nga ma sêtêj Yisu si. Inju ngac lu nan njalau sac sêmbo inju njalôm, ma sêkôm inju sêti ngac pômo. Ma bocdinaj lau honj sêtóc inju ma sêbô ahê inju, ma inju sêndóc ôm sêhó-nga njanja. ²⁹ Têj ndoc inju sêhóc asê Yisu, nan njalau sac nan sêmbo inju njalôm, nan sêmbwêc bocdec bu, “O Anötö ndê Atu! Am bu kôm sake têtj yac? Têm bu Anötö êmatóc yac-nga yêc dôn yêc. Ma bocke am kwahic dec mwej bu kôm yac njayom?”

³⁰ Bóc tonj atu danj sej gêtj sêmbo ahê gamej nanj nac sêlhac. ³¹ Goc njalau sac sêtenj Yisu bu, “Am bu soc yac su, nanj kêtj yac asip bôc njalôm.” ³² Ma inj sôm têtj nac, “Andi!” Goc sêhu ngac lu dinaj sinj ma sêsóc bôc njalôm si. Ma bôc honj sênti sêsip salic sac, sêsip bugictonj njalôm si, ma bu kô nac sêmbac ndu. ³³ Lau sêyob bôc-nga sêlic gêtj dau, goc sêlhó sêsa malac si, ma sic minj têtj lau malac-nga pi gêtj honj dinaj, ma pi gêtj nanj Yisu kôm têtj ngac lu ti njalau sac. ³⁴ Ma lau malac-nga honj sêsa sêtêj Yisu si, ma têtj ndoc sêlic inj, nanj sêtenj inj bu hu nac si gamej sinj.

9

*Yisu kôm ngac bôlinj danj njayham sa
(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)*

¹ Goc Yisu pi wanj gi ma gic bugictonj kic, ma têtj inj ndê malac Kapenaom gi. ² Ma lau gamej dinaj-nga sêmbalanj ngac bôlinj danj yêc sac danj ma sêtêj Yisu si. Inj gêlic bu nac sêkêj whinj inj, dec sôm têtj ngac bôlinj dau, “Aneñ balê, atac njayham sa. Kwahic dec aô oc wasuc am nem sac kwi.”

³ Kêdôhônwaga yomsu-nga njatô s êngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtj dandi, “Ngac dê ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi.” ⁴ Yisu kêyalê nac si gauc, goc ndac nac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom sac yêc nem njalôm?” ⁵ Mac akêj whinj dom bu anej njaclai yêc bu wasôm têtj ngac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinaj aô wasôm têtj inj bu, ‘Tisa ma êmsêlêj.’ ⁶ Ma têtj ndoc mac alic bu anej yom dinaj nandô sa, goc anyalê bu Anötö kêtj njaclai têtj Njamalac ndê Atu yêc nom, bu suc njamalac si sac kwi whinj.” Goc Yisu sôm têtj ngac bôlinj bu, “Tisa ma hóc nem mbô sa, ma lhô têtj nem andu ndi!” ⁷ Goc ngac dau tisa ma kôlhô têtj ndê andu gi. ⁸ Ma lau daêsam nanj sêlic gêtj dau sêhêdaê nandô, ma sêmpinj Anötö nanj kêtj njaclai bocdinaj têtj njamalac.

*Yisu kêgalêm Matyu bu ênjuc inj
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yisu kêsêlêj gi ma gêlic ngac danj njaê Matyu nanj ndoc ndê mala kôc takis-nga. Ma inj sôm têtj inj, “Êmkuc aô!” Goc Matyu tisa ma kêkuc inj.

¹⁰ Tinjambu Yisu gêtj gêtj ndóc Matyu ndê andu njalôm, ma lau daêsam sêmenj ma señ gêtj sêndóc sêwhinj Yisu ti ndê ngacsênomi. Nac lau sêkôc takis-nga ti lau njatô nanj lau Palêsai sêsam nac bu lau sac. ¹¹ Ma lau Palêsai njatô sêlic gêtj dinaj, goc sêndac inj ndê ngacsênomi bocdec bu, “Tu sake-nga mac nem kêdôhônwaga gêtj gêtj ndóc whinj lau sac dindê?” ¹² Yisu ngô nac si yom dau ma sôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta. ¹³ Gauc nem Anötö ndê yom nanj propet akwa danj to yêc bocdec bu, ‘Gêtj atu nanj aô atac whinj, nanj bu mac tamwalô lau, hóc gêlêc domba honj nanj mac bu andic ndu ma akêj ti da, nanj su.’ Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê njahu njapep. Bu aô gamej bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom. Aô gamej bu wanjalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêsóc Anötö ndê gôlinj njapu.”

*Yao gêtj daneñ-nga-nga
(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)*

¹⁴ Ma Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sênomi njatô sêtenj Yisu si ma sêndac inj bu, “Bocdec yac ti lau Palêsai akêj bêc njatô bu anej gêtj dom tu gauc nem Anötö-nga, tigenj am nem ngacsênomi señ gêtj tôm bêc honj?” ¹⁵ Ma Yisu sôm têtj nac, “Ngac nem awê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbo sêwhinj inj tu sênenj mwasiñ nem awê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêtj daneñ-nga sinj ma sêndóc ti njalôm njawapac têtj ndoc ngac dau mbo whinj nac. Mba! Ma bocdinaj anej ngacsênomi sêmbo sêwhinj aô ti atac njayham, ma sêhu gêtj daneñ-nga sinj dom. Tigenj ndoc oc menj nanj lau oc sêkôc aô su yêc nac, ma têtj têtj dinaj nac oc njalôm njawapac ma sênjuc lêtj dahu gêtj daneñ-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêtj wakuc
(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)*

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi njakwê akwa nanj kic, nanj dom. Bu po wakuc oc hóc njakwê akwa kic e tisac sambuc. ¹⁷ Ma têtj ndoc lau sêmasañ wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc njamlic wain-nga akwa dom. Mba! Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hóc njamlic akwa kôc. Ma wain oc wê ninja, ma njamlic dau oc tisac. Bocdinaj lau sêkêc wain wakuc sip bôc njamlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc njayham.”

*Yisu kôm awê lu njayham sa
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Yisu sôm yom dinaj inj, ma nac njac bata danj menj pônjaduc têtj inj ma sôm, “Aneñ atunwê kwahic dec mbac ndu su, magoc am bu mwej ma kêtj amam sac inj, dec inj oc mbo tali tiyham.” ¹⁹ Goc Yisu tisa ma inj ti ndê ngacsênomi sêwhinj ngac dau si.

²⁰ Sêñsêlêñ sêmbô, ma awhê dan tigasuc in kalthac in dômbwê ma kêmasec in ndê ñakwê ñadali. Awhê dau hôc ñawapac gêm dac-nga ñapañ gitôm yala 12 su, dec ²¹ gauc gêm yêc dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ñakwê ñambwa, dec oc kôm aô ñayham sa tiyham.” ²² Yisu kac dau kwi e gêlic in, goc sôm, “Anej bawhê, atac pa su. Am ñayham sa tiyham tu am nem kêñ whin aô-nga.” Ma têtñ ndoc dau dinan awhê dau ñayham sa.

²³ Ma tinjambu Yisu gi e hôc asê ñgac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau toñ atu sêmbô. Ñatô sêyu gasuc ma ñatô sêtan ti ñanta atu. ²⁴ Goc sôm, “Alhò su, bu bawhê dau mbac ndu dom. In yêc bêc nan yêc.” Magoc ñac sêmbwac in. ²⁵ Dec Yisu sôm bu sêsoc ñac sêsa sêndi, goc sôc gi kêm bawhê sip amba, ma in tisa. ²⁶ Ma yom dau ñawaê tiapa sambuc yêc gameñ dinan.

Yisu kôm ñgac tapec lu ñayham sa

²⁷ Dinan su, goc Yisu kêsêlêñ gi. Ma ñgac tapec lu sêñkuc in ma sêmbwêc, “O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!” ²⁸ Magoc Yisu kêsêlêñ gi sôc andu dan, dec ñgac lu dinan sêtên in si, ma in ndac, “Amlu akêñ whin bu anej ñaclai yêc bu wakôm amlu ñayham sa, me mba?” Ma inlu sêsôm, “Aêc, Pômdaul!” ²⁹ Goc Yisu kêmasec inlu tandô, ma sôm bu, “Tu amlu akêñ whin aô-nga, dec gêñ nan amlu andac, nan oc ñandô sa.” ³⁰ Ma inlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao inlu bu sêsôm gêñ dau ñayom asê têtñ lau dan dom. ³¹ Magoc inlu sêsa si, ma sêkôm in ndê waê sa e tiapa gêm gameñ dinan ahuc.

Yisu kôm ñgac awha mba sôm yom asê

³² Ñac sêsa si ma lau ñatô sêtên Yisu sêmen. Ñac sêkôc ñgac dan, nan ñalau sac kôm in awha mba. ³³ Yisu soc ñalau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinan sêsen amba ma sêsôm bu, “Yac dalic gêñ dan bocdec yêc Israel dom andô.” ³⁴ Magoc lau Palêsai sêsôm bu, “In kôc ñaclai yêc ñalau sac si ñadau Sadan, dec tin ñalau sac su.”

Yisu tawalô lau

³⁵ Ma Yisu kêsêlêñ golom-golom malac atu ti saun. In kêdôhôn lau mbo lôm wê-nga, ma hoc ñawaê ñayham pi Anôtô ndê gôlin asê. Ma in kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon ñayham sa.

³⁶ Magoc têtñ ndoc in gêlic lau daêsam nan sêñkuc in, nan tawalô ñac. Ñahu bu in gêlic ñac sêtôm domba nan si ñgac yob ñac-nga mba, dec giam pôm sêtê ñac salin-salin ñapañ. ³⁷ Goc in sôm têtñ in ndê ñgacsêñomi, “Gêñ ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic ñandô sa-nga daêsam dom. ³⁸ Bocdinan ater mbec têtñ ôm ñadau bu êñkin lau gwelen-nga sêsôc in ndê ôm ma sêndic gêñ ñandô sa.”

10

Yisu kêyalin †apotel 12 sa

(Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)

¹ Yisu ta in ndê ñgac-sêñomi 12 sêtên in si, ma kêñ ñaclai têtñ ñac bu sêsoc ñalau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hon ñayham sa. ² Apotel 12 dau si ñaê bocdec. Ñgac ñamata-nga in Saimon nan sêsam bu Pita, lu in asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon, ³ P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ñgac kôc takis-nga Matyu, ma Alpayas ndê atu Jems, Tadaus, ⁴ Saimon nan sêsam bu ‘Ñgac †Selot,’ ma Judas Iskeriot nan tinjambu hoc Yisu asê.

Yisu kêkin apotel 12 sêsa si bu sênem mêtê lau

(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)

⁵ Yisu kêkin lau 12 dinan sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomsu ñac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau †Samaria-nga si malac dan dom, ⁶ tigen gêñ ñamata-nga atên domba Israel-nga nan singa su, nan andi. ⁷ Anem mêtê ma asôm têtñ lau bu Anôtô ndê gôlin merj kêpin su. ⁸ Akôm lau gêmbac ñayham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa. Auñ lau batê sêtisa, ma asoc ñalau sac su yêc lau. Anôtô kêñ ñaclai têtñ mac ñalau mba, ma bocdinan anem lau sa ñambwa. ⁹⁻¹⁰ Ma têtñ ndoc mac anjêlêñ andi, nan gauc nem wapa ser-nga dom. Anjêlêñ amam sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc ñakwê aô daôm-nga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. Ñalêñ solop bu lau sêlôm lau nan sem gwelen mêtê-nga ma sêpuc ñac dôñ ña gêñ dinan, nan ti ñac si ñaôli ô gwelen.

¹¹ “Malac bocke mac bu asôc andi, nan anjalê ñamalac ñayham nan toc Anôtô sa ñapep, bu ambo awhin in e mac ahu malac dau sin. ¹² Têtñ ndoc mac api in ndê andu andi, nan anem mbec in ndê lau ña mbec yom malô-nga. ¹³ Ma ñac lau dau bu lau gitên, goc yom malô oc yêc ñac. Ma ñac bu lau gitên dom, goc mac nem mbec yom malô-nga oc gacgen yêc mac-nga. ¹⁴ Ma lau malac dan bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinan sin ma atorj kop su yêc gahim. ¹⁵ Aô wasôm têtñ mac bu têtñ Anôtô ndê bêc êmatôc lau-nga, lau malac dinan-nga oc sêtap ñagêyô sac sambuc sa, hoc gêlic ñagêyô nan in oc kêñ têtñ lau Sodom ti Gomora-nga têtñ têtñ ñambu-nga, nan su.”

Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa

(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ “A ngô su nan! Aô wanjin mac asa andi, atôm domba nan sêsip giam pôm si gameñ. Bocdinan akôc gauc ñapep ma akôm nem gwelen, ma akôm mêtê ñayham en e lau dan gitôm dom bu sêpu mac. ¹⁷ Ayob daôm têtñ lau nan sêkên whin aô dom, bu ñac oc sêkên mac atên lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac ña sô yêc ñac si lôm wê-nga. ¹⁸ Tu mac

anjuc aô-nga dec nac oc sêkêj mac alhac gôlinwaga ti kinj si anjô-nga. Ndoc dinanj ti mac nem ndoc bu awhê anej yom sa têtj lau atu-tu dinanj, ma têtj lau akêj gamej honj, nanj whinj. ¹⁹ Ma têtj ndoc sêkôc mac dôj, nanj ahêgo daôm dom tu yom asôm-nga. Anôtô oc nem mac sa tu asôm yom-nga. ²⁰ Ma yom nanj mac bu asôm, nanj mac nem yom dom. Damam undambê-nga oc kêtj inj ndê Njalau puc mac dôj, ma hóc nem awham sa.

²¹ “Têtj ndoc nawapac-nga dinanj, lau nanj sêkêj whinj dom oc sêhoc si asidôwai sêkêj whinj aô-nga asê bu sêndic nac ndu, ma dambai oc sêkôm têtj atui boc-dinanj. Balêkoc oc sêli dau sa têtj damba ti dindai, ma sêkêj nac sêtêj lau bu sêndic nac ndu. ²² Ma lau sambob oc atac tec mac tu aô-nga. Magoc asa nanj bu lhac njanja ma hu aô sinj dom, nanj oc tap Anôtô ndê mwasinj nem inj si-nga sa. ²³ Ma lau bu sêkêj kisa mac, goc ahu nac si malac sinj ma atêj malac danj andi. Yom njandô aô wasôm têtj mac! Mac nem gwelêj anem mêtê njawaê najham-nga yêc malac Israel-nga honj oc pacndê dom, e Njamalac ndê Atu menj sa tiawê.”

Lau nanj sênjuc Yisu oc sêhoc nawapac gitôm inj dau

(Luk 6:40)

²⁴ “Kwapuc danj oc hóc gêlêc gwalam akwa nanj kêdôhônj inj, nanj dom. Ma ngac akinj oc hóc gêlêc inj ndê njadau dom. ²⁵ Kwapuc bu tôm ndê gwalam akwa ma ngac akinj bu tôm ndê njadau, goc tôm. Lau sêpu gôlôwac njadau aô ma sêsam aô bu †Belsebal, ma bocdinanj njac oc sêkôm têtj njadau ndê lau mac, hóc gêlêc su.”

Atôc lau nom-nga dom

(Luk 12:2-7)

²⁶ “Magoc atôc daôm tu lau nanj sêkêj kisa mac-nga dom. Njahu bu gêj honj nanj lau sem ahuc, me yêc sinj dau, nanj oc menj sa tiawê. ²⁷ Yom nanj aô gasôm têtj mac têtj ôbwêc, nanj asôm asê têtj acsalô, ma yom nanj aô gac yom sec têtj mac, nanj asôm tiatu alhac malac lôm. ²⁸ Atôc lau nanj bu sêndic mac ndu-nga dom, bu nac gitôm dom bu sêsej mac gatôm su whinj. Atôc lau dom, magoc atôc Anôtô ma asoc inj njapu. Bu mba, goc inj gitôm bu kêtj mac njamlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêninga gacgerj.

²⁹ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nanj lau sêlic bu gêj njambwa. Tigej Anôtô gêlic gêj saunj dinanj bu gêj njambwa dom, ma inj bu lôc dom, dec danj oc ninja dom. ³⁰⁻³¹ Bocdinanj ahêgo daôm dom, bu Anôtô tac whinj mac hóc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. Inj kêyalê

mac e pi sa, gitôm inj sê mac nem kêclauj honj sa timala.”

Dasêc Yisu ahuc dom

(Luk 12:8-9)

³² “Asa nanj sôm asê yêc njamalac anjô-nga bu inj kêtj whinj aô, nanj aô wasôm inj ndê njae asê yêc Damanj undambê-nga anjô-nga. ³³ Tigej asa nanj sêc inj ndê kêtj whinj aô-nga ahuc yêc njamalac anjô-nga, nanj wasêc inj ahuc yêc Damanj anjô-nga bocdinanj.”

Tanjuc Yisu ti dahôc nawapac

(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)

³⁴ “Gauc nem bu aô gamej bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-nga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkêj kisa dau. ³⁵ Tu aô-nga dec damba lu atu ngac oc sêkêj kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêj kisa dau bocdinanj. ³⁶ Ngac danj oc tap inj ndê njacyo sa yêc inj dau ndê lau.

³⁷ “Asa nanj tac whinj damba me dinda me atu ngac me atuwê hóc gêlêc inj ndê atac whinj aô su, nanj oc tôm dom bu ti anej danj. ³⁸ Ma asa nanj tec bu hóc inj ndê a gicso dau* ma ênjuc aô, nanj tôm dom bu ti anej danj bocdinanj. ³⁹ Lau nanj takwê gêj nom-nga njapanj tu puc nac si njamlic dôj-nga, nanj oc sêninga. Magoc asa nanj bu hu gêj nom-nga sinj tu aô-nga, nanj oc mbo tali njapanj.

⁴⁰ “Lau nanj sêkôc mac sa, nanj gitôm sêkôc aô dauj sa, ma nac nanj sêkôc aô sa, nanj sêkôc Anôtô nanj kêkinj aô gamej, nanj sa. ⁴¹ Asa nanj toc anej propet danj sa, ma kôc inj sa tu inj ti propet gêm aô anjôn-nga, nanj Anôtô oc kêtj njagêyô najham têtj inj gitôm inj kêtj têtj propet dau. Ma asa nanj toc njamalac gitêj danj sa, ma kôc inj sa tu anej njae-nga, nanj Anôtô oc kêtj njagêyô najham têtj inj gitôm inj kêtj têtj njac gitêj dau. ⁴² Ma asa nanj kôm gêj saunj bocke bu nem lau nanj sênjuc aô, nanj sa, tôm inj kêtj bu njahuc têtj nac sênom, nanj Anôtô oc ênjlinj inj sinj dom. Inj oc kêtj njagêyô najham têtj inj yomandô.”

11

¹ Yom honj dinanj Yisu sôm têtj inj ndê njacsêjomi 12 tu êndôhônj nac-nga. Inj gic bata yom dau, goc kêsêlêj golom-golom malac nanj sêyêc gamej Galili-nga dinanj, ma gêm mêtê ti kêdôhônj lau.

Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga

(Luk 7:18-35)

² Têtj ndoc dinanj Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndôc gapocwalô, ma inj ngô njawaê pi gêj honj nanj Kilisi kôm. Bocdinanj inj kêkinj inj ndê sêjomi njatô sêtêj Yisu si, ³ ma sêndac inj bocdec bu, “Anôtô gic bata têtj yac bu oc ênjkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc

* 10:38: Yisu ndê yom pi a gicso dau, nanj njahu bu tamasanj dauj tôm béc honj bu dahôc njandê ti nawapac tu inj-nga e tôm dambac ndu tôm inj dau mbac ndu.

akêñ batar ñgac dan tiyham?" ⁴ Yisu ô yom ma sôm, "Ambu andi ma asôm yom têtj Jon pi mêtê nanj mac anğô aô gahoc asê, ma pi gêtj nanj mac alic aô gakôm. ⁵ Lau tapec sêlic gamen tiyham, lau bôlinj sêñsêlêñ tiyham, lau ti gêm bac leprasi ñamlci ñawasi sa, lau danğasun bic sêñğô yom, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñğô ñawaê ñayham. ⁶ A ngô! Lau nanj atac lu-lu tu aô-ña dom, nanj oc sêtap Anôtô ndê mwasinj sa."

⁷ Jon ndê sêñnômi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têtj lau toñ atu nanj sêmbo sêwhinj inj. Inj ndoc ñac bocdec bu, "Têtj ndoc mac asa atêtj Jon yêc gamen sawa a, dec gauc gêm bu atap ñamalac kainj bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê gitôm gakoc nanj mbu kêtic, a?" ⁸ Mac asa a bu alic ñgac dan nanj sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nanj sêsôc ñakwê ñayham, nanj sêmbo gamen ñayham gitôm kinj si andu. ⁹ Bocdinanj aô wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet danj? Yomandô! Inj propet danj, ma inj hóc gêlêc propet honj su. ¹⁰ Propet akwa danj to yom nanj Anôtô sôm têtj Mesaya bocdec bu, 'Aô wanjinj anej ñgac ahenj-ña munj am, bu êmasanj am nem senj.' Y om pi ñgac ahenj-ña dau hêganônj Jon solop. ¹¹ Yêc ñamalac nom-ña, danj hóc gêlêc Jon, Ngac Kêku Lau-ña su dom. Tigenj aô wasôm yom ñandô têtj mac, bu lau honj nanj sêmbo Anôtô ndê gôlinj ñapu, lau tiwaê, ma lau waêmba boc-dinanj, nanj honj sêhóc gêlêc Jon su yêc Anôtô anğô-ña.

¹²⁻¹³ "Munj-ña, Moses ti propet akwa-kwa sêhoc yom asê gwananj pi Anôtô ndê gôlinj. Ma ñac si yom ñandô sa dom, e Jon meñj ma gêm mêtê bu Anôtô ndê gôlinj meñj kêtij. Têtj ndoc Jon gic hu yom dau e meñj têtj kwahic dec, Anôtô ndê gôlinj kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anôtô ndê gôlinj ñapu. ¹⁴ Anôtô gic bata bu êñkinj propet danj munj Mesaya, nanj gitôm propet Elaija. Ma aô wasôm têtj mac bu yomandô, Jon inj propet dau dinanj. Mac akêñ whinj yom dinanj, me mba? ¹⁵ Mac bu danjamsunj yêc, nanj anğô anej yom!

¹⁶ "Lau têtj dindec-ña ñac lau kainj bocke? Ñac sêtôm balêkoc nanj sêkôc whê sêmbo malac lôm, nanj sêtucdinj ñac si silip ñatô ma sêsôm, ¹⁷ 'Têtj ndoc nanj yac ac onj bu datê wê, nanj mac atec. Ma têtj ndoc yac am wê danjgibo-ña, nanj mac atec bu atanj awhinj.' ¹⁸ Ma lau têtj dindec-ña bocdinanj. Jon meñj ma gêtj gêtj ti nôm gêtj ñayham dom, ma sêsôm bu ñalau sac mbo inj ndê ñalôm. ¹⁹ Ma ñamalac ndê Atu meñj nôm ti gêtj gêtj ñayham, tigenj sêsôm bu inj ñgac gêtj gêtj ti nôm wain ñawahô-ña, ma bu inj hê silip têtj lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinanj, mac lau têtj dindec-ña atôm balêkoc nanj sêkôm tô aninj ñapanj. Tigenj Anôtô ndê gauc hóc gêlêc gêtj honj, ma inj ndê lau sêñyalê bu inj ndê lêtj inj lêtj solop."

Yisu sôm yom pi lau nanj sem dau kwi dom (Luk 10:13-15)

²⁰ Têtj dinanj Yisu gic hu pu lau nanj sêndôc malac ñatô. Nahu bu inj kôm gêtj dalô daêsam yêc ñac anğô-ña, tigenj ñac sem si ñalôm kwi dom. ²¹ Inj sôm, "Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-ña. Mac ac waê bu atap Anôtô ndê atac ñandê sa. Lau apa nanj sêndôc Taya ma Saidon, nanj bu sêlic gêtj dalô nanj aô gakôm yêc mac anğôm-ña, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtanj si sac. ²² Tigenj mac akôm dom, dec wasôm têtj mac bu têtj ndoc Anôtô êmatôc lau-ña, nanj inj oc kêtj ñagêtjô sac sambuc têtj mac, hóc gêlêc ñagêtjô nanj inj oc kêtj têtj lau Taya ti Saidon-ña, nanj su.

²³ "Ma mac lau Kapenaom-ña. Mac gauc gêm bu Anôtô oc kôc mac sa andôc undambê, a? Aô wasôm mba! Inj oc êmasuc mac su asip lambwam andi. Lau Sodom bu sêlic gêtj dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêhu si sac sinj ma sêndôc ñayham e kwahic dec. ²⁴ Aô wasôm têtj mac bu Anôtô oc kêtj ñagêtjô sac têtj mac, hóc gêlêc ñagêtjô nanj inj oc kêtj têtj lau Sodom-ña."

Yisu kêtij Damba (Luk 10:21-22)

²⁵ T êñ ndoc dinanj Yisu teñj mbec ma sôm, "O Damanj, undambê ti nom ñadau. Aô wampinj am bu am tôc nem yom ña-ñandô asê têtj lau nanj sêñgwininj dau, ma sinj kwi têtj lau nanj gauc gêm bu ñac lau tiguauc ma sêñyalê gêtj honj. ²⁶ Aêc, Damanj, am kôm bocdinanj kêtuc am daôm nem atac whinj."

²⁷ Goc Yisu sôm, "Damanj kêtj gêtj honj sip aô amanj. Lau danj sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kêtjalê inj. Ma lau danj sêñyalê Damba dom, tigenj inj ndê Atu kêtjalê inj, ma lau nanj Atu dau atac whinj bu tôc inj asê têtj ñac, nanj sêñyalê Damba."

Yisu gêm malô lau kwapac

²⁸ "Mac lau honj nanj ahóc ñawapac ma kwapac, nanj atêtj aô amenj, ma aô wakêtj mac asê awham su. ²⁹ Amenj ma akôm aô neñ gwelêñ awhinj aô, ma aô oc wandôhônj mac. Aô ñgac malô ma gatoc dauj sa dom, ma mac oc atap malam anjwhanj daôm-ña sa yêc aô. ³⁰ Nahu bu gwelêñ nanj mac akôm awhinj aô, nanj ñadehe dom, ma aô wakêtj mac ahóc ñawapac atu dom."

12

Yisu inj Pômdau bêc Sabat-ña (Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)

¹ Têtj têtj dinanj ñabêc †Sabat-ña danj, nanj Yisu ti ndê ñgacsêñnômi sêñsêlêñ sêmbo lôcwaha nanj gic ôm wit-ña danj kic. Ma gêtj yô ñgacsêñnômi, dec sêkôc wit ñandô ma senj. ² Lau Palêsai ñatô sêlic, goc sêsôm têtj inj, "Lic su nanj. Am nem ñgacsêñnômi sêkôc wit ñandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelêñ kainj

dinanj têtj bêc Sabat-nga dom.”³ Goc Yisu ô nac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc, pi gêtj nanj Kinj Dawid ti ndê lau sêkôm têtj ndoc gêtj yô nac. Mac asam su, me? ⁴Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma kôc bolom dabun nanj lau sêkêtj ti da, nanj Moses kêtj yao bu dabunjsiga tawasê sênenj, ma lau bambalinj sênenj dom. Ma Dawid ti ndê lau senj, magoc lau danj sêngôlinj yom pi Dawid ma sêsôm bu inj kégili yomsu lec dom.

⁵“Ma gêtj danj tiyham, nanj mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têtj bêc Sabat-nga honj dabunjsiga sêkôm gwelenj yêc lôm dabunj, ma gwelenj dinanj kégili yomsu Sabat-nga. Magoc lau sêngôlinj yom pi nac dom.

⁶“A ô wasôm têtj mac, bu gwelenj nanj aô gamenj tu wakôm-nga, nanj hóc gêlêc sakinj lôm dabunj-nga honj su. ⁷Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec, ‘Gêj atu nanj aô atac whinj, nanj hóc gêlêc mac nem da honj su, nanj bu mac tamwalô lau.’ Mac anyalê yom dau njahu dom. Mac bu anyalê, dec gitôm dom bu mac angôlinj yom pi lau nanj sêkôm gêtj so danj dom. ⁸Bu Njamac ndê Atu inj gêtj honj njadau, ma inj Pômndau bêc Sabat-nga whinj.”

Yisu kôm ngac amba balê njayham sa têtj bêc Sabat-nga

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹Yisu kêsêlênj gi, ma sôc nac si lôm wê-nga gi. ¹⁰Ma yêc dinanj, ngac amba tibalê danj ndôc. Lau Palêsai sênsalê yom tu sêngôlinj pi Yisu-nga, goc sêndac inj, “Yac bu dakôm njamacal danj njamlic njayham sa têtj bêc Sabat-nga, oc tanjgili yomsu Sabat-nga, me mba?”

¹¹Ma Yisu sôm têtj nac, “Mac nem domba danj, bu penj sip sê njalôm têtj bêc Sabat-nga, nanj mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa. ¹²Aêc! Ma njamacal sêhóc gêlêc domba sul Bocdinanj yac bu dakôm njayham ma danem lau sa têtj bêc Sabat-nga, oc daso yomsu Sabat-nga dom.” ¹³Goc Yisu sôm têtj ngac dau, “Êmatôc amam!” Ma inj kêmatôc amba, ma amba dau njayham sa tiyham, gitôm inj amba danja. ¹⁴Tigenj lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêtj sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu inj Anötö ndê Ngac Akinj

¹⁵Yisu kêyalê lau Palêsai si gauc, goc hu gamenj dinanj sinj. Lau daêsam sênjuk inj, ma inj kôm nac si gêmbac honj njayham sa. ¹⁶Tigenj inj gic yao bu sêsôm inj njahu asê dom. ¹⁷Njalênj dinanj yom nanj propet Aisaya sôm pi Mesaya muj su, nanj njandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

¹⁸Alic anenj njac akinj dindec, nanj aô kay-alinj inj sa. Aô atac whinj inj kêlêc, ma anenj njalôm tisambuc inj. Wakênj anenj Njalau nem inj ahuc, ma inj oc hoc yom

gitênj matôc-nga asê têtj lau akênj gamenj nom-nga honj.

¹⁹Inj oc sôm yom tac njandê-nga me mbwêc njanja dom. Ma lau danj oc sêngô inj whasunj yêc malac lôm dom.

²⁰Gacoc timdec inj oc pônj dudu dom, ma ya njawê nanj tisaunj, nanj inj oc yu ndu dom. * Ma inj oc kôm bocdinanj e nditôm inj ndê yom gitênj matôc-nga nem nom sambuc ahuc.

²¹Ma lau akênj gamenj nom-nga honj oc sêkênj bata bu Anötö nem nac si tu inj ndê njawê-nga. [Ais 42:1-4]

Yisu ndê njac lai njahu

(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)

²²Têtj têtj dinanj lau sêwê ngac danj nanj njalau sac kôm inj tandô t ipec ma awha mba, nanj sêtênj Yisu sêmenj. Yisu soc njalau sac dinanj su, goc kôm ngac dau njayham sa, ma inj gêlic gamenj ma sôm yom asê. ²³Lau honj sêhêdaê tu Yisu-nga, ma sêsôm, “Mboe †Dawid ndê Atu inj ngac dau dec, me?”

²⁴Tigenj lau Palêsai sêngô njawê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, “Inj kôc njac lai yêc njalau sac si njadau †Belsebal, dec inj soc njalau sac su.”

²⁵Yisu kêyalê nac si gauc, ma sôm, “Lau gamenj danj, me malac danj, me gôlôwac danj, bu sêwhê dau kôc, dec nac oc sêlhac njanja dom, ma nac si njacyo oc sêku nac dulu. ²⁶Ma Sadanj boc-dinanj. Inj bu soc dau ndê njalau sac su, dec inj kêtj kisa dau, ma inj ndê njac lai oc ninja.

²⁷“Mac asôm bu aô gakôc njac lai yêc Belsebal, dec gasoc njalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênjomi nanj sêsoc njalau sac sêwhinj, nanj mac angôlinj yom dau pi nac whinj, a? Nac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! ²⁸Tigenj aô gasoc njalau sac nj Njalau Dabunj ndê njac lai, dec anyalê bu Anötö ndê njac lai bu nem gôlinj gêtj honj, nanj hóc asê mac su.

²⁹“Ngac danj oc sôc ngac ti licwalô atu danj ndê andu ma êngaho inj ndê wapa su njalênj bocke? Gênj njamata-nga inj sô ngac dau dônj, goc kôc inj ndê wapa su. Ma Sadanj inj gitôm ngac ti licwalô atu.

³⁰“Asa nanj kalhac whinj aô dom, nanj ti anenj njacyo. Ma asa nanj gic lau sa sêtênj aô sêmenj dom, nanj soc nac su yêc aô. ³¹Tu dinanj-nga aô wasôm têtj mac bu njamacal nanj kac ndê njalôm kwi ma hu ndê sac sinj, nanj Anötö oc suc inj ndê sac ti yom sac-sac honj kwi. Tigenj yom sac nanj njamacal danj bu sôm pi Njalau Dabunj, nanj Anötö oc suc kwi dom. † ³²Asa nanj bu sôm yom sac pi Njamacal ndê Atu, tigenj tinjambu kac ndê njalôm kwi, nanj Anötö oc suc inj ndê sac kwi. Magoc asa nanj bu sôm yom sac pi Njalau Dabunj, nanj Anötö

* **12:20:** Yom pi gakoc timdec ma ya njawê nanj mbac, nanj hêganônj lau nanj sêkênj whinj njanja dom. † **12:31:** Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc njac lai yêc Sadanj ndê ma soc njalau sac su, ma Yisu tóe asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc nanj sêsôm pi Njalau Dabunj.

oc suc in ndê sac kwi têtj têtj dindéc-nga dom, ma têtj têtj nambu-nga dom bocdinañ.”

Lau si mêtê whê ñac sa bu ñayham me sac (Luk 6:43-45)

³³ Ma Yisu sôm, “A ñayham sem ñandô ñayham. Ma a sac sem ñandô sac. Dalic a ñandô, dec tanjalê a bu ñayham me sac. ³⁴ Mac lau sac atôm mboc ñatui! Mac atôm bu asôm yom ñayham danj dom! Bu lau sêsôm yom kékuc gauc ti mêtê nanj hôc ñac si ñalôm ahuc. ³⁵ Gauc ti mêtê ñayham hôc lau ñayham si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom ñayham. Ma gauc ti mêtê sac hôc lau sac si ñalôm ahuc, dec sêsôm yom sac. ³⁶ Aô wasôm yom ñandô têtj mac. Tinjambu Anôtô oc êmatôc lau pi yom sac ti yom ñambwa horj nanj ñac sêsôm. ³⁷ Lau nanj si yom ñayham, nanj inj oc sam ñac bu lau gitêtj, magoc ñac nanj si yom sac, nanj oc sêtap inj ndê matôc sa.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gêtj dalô (Luk 11:29-32)

³⁸ Goc lau Palêsai ti kédôhônj-waga yomsu-nga ñatô sêsôm têtj Yisu, “Kédôhônj-waga, yac bu alic am kôm gêtj dalô atu bu whê nem ñahu sa.” ³⁹ Ma Yisu sôm, “Mac lau têtj dindéc-nga, mac lau sac nanj apuc dômwêm Anôtô, ma asa nem lêtj bambalinj gitôm lau mockainj-nga. Mac andac bu alic gêtj dalô, magoc Anôtô oc kêtj gêtj dalô tigenj têtj mac alic, tôm gêtj dalô nanj inj kôm pi propet Jona. ⁴⁰ Jona mbo i atu ñalôm gitôm acsalô tô ti ôbwêc tô. Ma bocdinañ ñamalac ndê Atu oc yêc nom ñalôm nditôm acsalô tô ti ôbwêc tô. ⁴¹ Têtj ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, nanj sêkac si ñalôm kwi. Ma ñac nanj hôc gêlêc Jona su dec mbo, tigenj mac am daôm kwi dom. Tu dinañ-nga têtj bêc matôc-nga, lau Ninewa oc sêtisa akêtj lau batê sêwhinj mac lau têtj dindéc-nga, ma ñac oc sêhoc mac nem sac asê. ⁴² Munjnga, Kwin Siba-nga† kêsêlêj señ balinj bu ngô Kinj Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ñac nanj hôc gêlêc Solomon su, nanj mbo dec. Magoc mac akêtj danjam inj dom. Tu dinañ-nga, têtj bêc matôc-nga, Kwin dau oc tisa whinj mac lau têtj dindéc-nga, ma hoc mac nem sac asê.”

Ñalau sac sêñsalê mala nanj yêc ñambwa (Luk 11:24-26)

⁴³ “Têtj ndoc ñalau sac danj sa yêc ñamalac danj, nanj gitôm inj kêtjihi mbo gameñ sawa ma kêsâlê mala êñwhañ dau-nga. Tigenj têtj ndoc inj tap sa dom, ⁴⁴ nanj inj oc sôm têtj dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nanj aô gahu sinj su.’ Ma inj oc mbu ndi ma tap sa bu ñamalac dau ndê ñalôm yêc ñambwa, gitôm andu nanj sêmasañ ñawasi sa. ⁴⁵ Dec inj oc sa ndi, wê ñ alau 7 nanj sac sambuc sêhóc gêlêc

inj su, nanj sêmenj, ma horj sêsôc ñamalac dau ndê ñalôm sêndi, ma sêmbô dinañ. Bocdinañ ñawapac nanj tap ñamalac dau sa, nanj hôc gêlêc ñawapac ñamata-nga-nga su. Ma ñalêj tigenj mac lau sac têtj dindéc-nga, oc atap ñawapac atu sa têtj têtj nambu-nga.”

Yisu dinda ti asii (Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Lau daêsam sêmbô andu danj sêwhinj Yisu têtj ndoc inj sôm yom dinañ mbo, ma inj dinda ti asii sêmenj sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têtj inj. ⁴⁷ Goc ñamalac danj kêtj ñawawê têtj inj ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têtj am.” ⁴⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aneñ dinañ asa, ma asinj ñac lau asa?” ⁴⁹ Goc inj tôc amba têtj ndê ñgacsêñjomi, ma sôm, “Aô dinañ ti asinj dau dindéc. ⁵⁰ Bu lau nanj danja wambu Damañ undambê-nga ndê yom, nanj ñac aô asinj ti lhuñwêi ma dinañj.”

13

Yom gôlinj pi ñgac kêbalip wit ñawhê (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Têtj bêc dinañ Yisu hu andu sinj ma sa gi ndôc Bugictorj Galili-nga ñamakê. ² Ma lau daêsam sêkac sa sêñjihi inj ahuc e ñasawa mbasi. Tu dinañ-nga dec inj pi gi ndôc wanj danj nanj poc kêtjihi baô. Ma lau horj dinañ sêlhac baô. ³ Goc Yisu sôm yom gôlinj daêsam têtj ñac. Inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ñgac danj sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc inj ndê ôm. ⁴ Ma têtj ndoc inj kêbalip gêtj dau, nanj ñatô sêpeñ sêsip señ, dec mbac sêmenj ma señ su. ⁵ Ma ñawhê ñatô sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nanj nom ñgac sac hoc ñahô ñambwa. Ñawhê dau sêsip nom ñalôm gagcej si dom, dec sêpo sêpi sêmenj ñagahô. ⁶ Magoc tinjambu ac pec ñagatôm ma gêm bôlinj. Nahu bu nom ñayham mba tu ñawakac sip ndi-nga. ⁷ Ma wit ñawhê ñatô sêpeñ sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, magoc têtj ndoc sêpo sêpi sêmenj, nanj kwanj pi whinj e yarj ndu. ⁸ Ma ñatô sêpeñ sêsip nom ñayham ma sêpo sêpi ñayham e sem ñandô. Ñatô sem ñandô 30, ma ñatô sem 60 ma ñatô sem ñandô 100. ⁹ Asa bu danjasuj yêc, nanj ñgô aneñ yom.”

Yom gôlinj ñahu (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Tinjambu Yisu ndê ñgac-sêñjomi sêtigasuc inj ma sêndac, “Tu sake-nga am sôm yom têtj lau ña yom gôlinj?” ¹¹ Ma inj ô yom ma sôm, “Anôtô ndê gôlinj ñalêj ñahu sip ñalôm gi. Inj kêtjalij mac sa bu anyalê ñahu dau, magoc lau nanj sêkêj whinj aô dom, nanj oc tôm dom bu sêñjalê. ¹² Asa nanj kôc Anôtô ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidônj, nanj Anôtô oc kêtj gauc têtj inj êñjêc, e inj êñjalê yom dau timala enj.

† 12:42: Matyu to yom pi Kwin akêj gameñ ñapu-nga (South). Yom dau hêganônj Kwin Siba-nga, nanj ndê minj sêto yêc 1 Kinj 10:1-13. Kwahic dec dasam gameñ Siba-nga bu ‘Arabia.’

Magoc asa nan yom dau tidôn in dom, nan Anötö oc kôc gêh honj su yêc in. ¹³ Tu dinan-nga aô wasôm yom têh lau na yom gôlinj. Nac sêlic gêh napanj, tigenj nac si gauc sa dom, ma nac sêngô yom napanj, tigenj nac sênjalé nahu dom. ¹⁴ Yom nan propet Aisaya hoc asê munj su, nanj dec njandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

Nac sêngô anej yom napanj, magoc sênjalé nahu dom. Ma sêlic gêh nanj aô gakôm nanj napanj, tigenj nac si gauc sa dom.

¹⁵ Lau dau si njalôm njadandi. Nac si danjasunj hóc ahuc, ma nac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinañ dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma danjasunj sêngô, ma sênjalé aô tidôn yêc nac si njalôm e sênem dau kwi, ma aô wakôm nac njayham sa.” [Ais 6:9-10]

¹⁶ Ma Yisu sôm têh njacsênjomi, “Aô wampin mac nem tanôm ti danjasunj, bu mac alic gêh atu-tu nanj aô gakôm, ti anjô anej yom. ¹⁷ Aô wasôm yom njandô têh mac bu propet ti lau gitêh daêsam nanj sêmbo munj su, nanj sêkên bata bu sêlic gêh nanj mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkên bata bu sêngô yom nanj mac anjô su, tigenj sêngô dom.”

Yisu whê yom gôlinj wit njawhê-nga nahu sa (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Dec akêh danjam ma wawhê yom gôlinj njac kêbalip wit njawhê-nga sa. ¹⁹ Yom pi njawhê nanj sêpen sêsip senj, nanj hêganônj lau nanj sêngô yom pi Anötö ndê gôlinj, magoc sênjalé nahu dom. Bocdinañ Sadañ dau menj kêgaho yom dau su yêc nac si njalôm. ²⁰ Ma yom pi njawhê nanj sêpen sêsip gamenj hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, ma sêkôc sa njagahô ma ti atac njayham. ²¹ Magoc tôm njawhê dinañ njawakac sip gi dom, nanj yom dau tidôn yêc lau dinañ si njalôm dom. Sêlhac njasawa saunj, tigenj têh ndoc sêtap njawapac sa me lau sêkênj kisa nac tu Anötö ndê yom-nga, nanj sêhu si sêkênj whinj sinj njagahô enj. ²² Ma yom pi njawhê nanj sêpen sêsip kwanj ti njakwa njalôm, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, magoc yom dau gêm njandô yêc nac si njalôm dom. Nahu bu nac sêhêgo dau pi gêh nom-nga napanj, ma sêsa lêh atac whinj mone-nga e gêh kainj dinañ kôm Anötö ndê yom ahuc. ²³ Ma yom pi njawhê nanj sêpen sêsip nom njayham ma sem njandô 30, me 60, me 100, nanj hêganônj lau nanj sêngô yom ma sênjalé nahu, ma sem njandô daêsam.”

Yom gôlinj pi wahô

²⁴ Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec bu, “Aô bu wawhê Anötö ndê gôlinj sa njalêh bocdec. Ngac danj kêbalip wit njawhê njayham sip ndê ôm. ²⁵ Magoc têh ndoc lau sêyêc bêc, nanj inj ndê njacyo menj, ma kêbalip wahô njawhê sip ôm dau whinj wit njawhê njayham, goc kôlhô gi. ²⁶ Tinjambu wit njawhê po pi menj,

ma têh ndoc njandô sa, nanj lau sêlic bu wahô pi menj whinj. ²⁷ Goc ôm njadau ndê lau akinj sêtêh inj si ma sêsôm, ‘Nadau, yac alic bu am kêbalip njawhê njayham sip nem ôm. Magoc wahô dec menj akêh nde?’ ²⁸ Ma inj ô yom ma sôm, ‘Nacyo danj kôm gêh dau.’ Ma sêndac inj, ‘Am tac whinj bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?’ ²⁹ Ma inj sôm, ‘Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whinj. ³⁰ Atec lulu sêlhac sêwhinj dau ma sêtiatu e ndoc sêndic gêh njandô sa-nga. Têh dinañ aô oc wasôm têh lau sêndic gêh njandô sa-nga bu sêndic wahô sa munj, goc sêkic dôh ma sêkênj pi ya ndi. Ma tinjambu sêndic wit njandô sa pi anej andu gêh njandô-nga.’ ”

Yom gôlinj pi gêh njawhê saunj (Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ma inj sôm yom gôlinj danj têh njac bocdec, “Anötö ndê gôlinj gitôm a soc njawhê, nanj njac danj sô sip inj ndê ôm. ³² Njawhê dau inj gêh saunj-têc, tigenj tinjambu oc po pi menj e ti a atu hóc gêlêc gêh ôm-nga honj, ma mbac lolôc-nga oc sêmenj sêhê si njac yêc njasanjac.”

Yom gôlinj pi yist (Luk 13:20-21)

³³ Ma inj sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec, “Anötö ndê gôlinj gitôm yist, nanj awhê danj kênj sip plawa lônj atu danj ma kêgaluj e kôm plawa honj sunj.”

Yisu sôm yom gôlinj daêsam (Mak 4:33-34)

³⁴ Yom honj nanj Yisu sôm têh lau tonj atu dinañ, nanj inj sôm na yom gôlinj njambwa. Ma inj sôm yom njalêh danj dom. ³⁵ Ma boc-dinañ propet ndê yom bocdec njandô sa:

Aô wasôm anej yom na yom gôlinj, ma gêh nanj yêc sinj dau têh têm Anötö kênj undambê ti nom e menj, nanj kwahic dec wasôm asê. [BW 78:2]

Yom gôlinj wahô-nga nahu

³⁶ Goc Yisu hu lau honj sinj ma sôc andu gi. Ma inj ndê njacsênjomi sêtêh inj si ma sêndac, “Gitôm bu am whê yom gôlinj wahô-nga nahu sa têh yac?” ³⁷ Ma Yisu sôm, “Njac nanj kêbalip njawhê njayham, nanj Njamalac ndê Atu. ³⁸ Ma inj ndê ôm, nanj nom sambuc lec. Yom pi njawhê njayham hêganônj lau nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj nahu, ma wahô hêganônj njalau sac si njadau ndê lau. ³⁹ Ma njacyo nanj kêbalip wahô njawhê, nanj Sadañ dau. Ndoc sêndic gêh njandô sa-nga, nanj tôm bêc njambu-nga, ma lau sêndic gêh njandô sa-nga, nanj Anötö ndê anjela. ⁴⁰ Têh bêc njambu-nga, lau sac oc sêsip ya atu njalôm sêndi, njalêh tigenj tôm wahô nanj lau sic sa ma sêkênj pi ya gi. ⁴¹ Njamalac ndê Atu oc ênkjin ndê anjela, ma nac oc sêkôc gêh lêtôm-nga ti lau honj nanj sêkôm sac, nanj su yêc Anötö ndê lau. ⁴² Ma nac oc sêmbalinj nac sêsip ya atu njalôm sêndi, ma nac oc sêtap atu ti lhô ênsin pi dau. ⁴³ Têh dinañ

lau gitêñ si ñawasi ti ñawê oc pô gameñ gitôm ac, yêc ñac si Damba ndê gameñ undambê-ña. Mac bu dañamsuñ yêc, nañ aṅgô aney yom.”

Yom gôlinj lu pi Anôtô ndê gôlinj

44 “Anôtô ndê gôlinj ñamwasinj gitôm awa ñayham andô danj nañ yêc sinj dau yêc nom danj ñalôm. Ñamalac nañ tap awa dau sa, nañ oc sinj kwi tiyham, ma lhô ndi ti atac ñayham atu ma kêñ ndê gêñ hoñ têtj lau sênemlhi, goc nemlhi nom dinanj bu kôc awa dau sa.

45-46 “Ma Anôtô ndê gôlinj ñamwasinj gitôm yac ñapa ñaôli atu. Ngac tidulu gêñ-ña nañ kêsalê ñac ñapa ñayham tu êmasanj gôlinj-ña, nañ bu tap yac ñapa ñayham andô dau sa, dec inj oc lhô ndi ma kêñ ndê gêñ hoñ têtj lau sênemlhi, goc nemlhi yac ñayham dau.”

Yom gôlinj pi wasanj

47-48 “M a yom gôlinj danj tiyham. Nalêtj nañ Anôtô kêgalêm lau sa bu s êmbo inj ndê gôlinj ñapu, nañ gitôm wasanj nañ lau sêkêñ sip gwêc, ma i tidau-tidau sêsip wasanj dau si e meñhu. Goc lau sêhê sa pi baô gi. Ma sêndôc sic ma sêñyalinj i ñayham-ñayham sa sip dalu, ma i sac-sac, nañ sêmbalinj sinja. 49 Ma ñalêtj tigenj têtj bêc ñambu-ña, aṅjela oc sêmerj ma sêwhê lau sac ti lau gitêñ kôc. 50 Ñac oc sêmbalinj lau sac sêsip ya atu ñalôm sêndi, ma ñac oc sêtanj ti lhô êñsinj pi dau.”

Awa akwa ma awa wakuc

51 Yisu gic bata yom dinanj, goc ndac inj ndê ñgacsêñjomi, “Mac aṅjalê aney yom hoñ dindec ñahu, me mba?” Ma sêlôc, “Aêc.” 52 Goc inj sôm têtj ñac, “Kêdôhônjwaga yomsu-ña nañ sêñyalê Anôtô ndê gôlinj ñahu tidônj whinj, nañ sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têtj lau, ma yom wakuc whinj. Ma bocdinañ ñac sêtôm andu ñadau danj nañ gic awa daêsam sa, dec tôc awa akwa ti awa wakuc asê têtj lau.”

*Yisu ndê lau sêkôc inj sa dom
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

53 Yisu sôm yom gôlinj hoñ dinanj pacndê, goc hu gameñ dinanj sinj. 54 Inj mbu têtj inj ndê malachu gi, ma kêdôhônj lau mbo ñac si lôm wê-ña. Dec ñac sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ei! Gauc ñayham ti ñaclai bu kôm gêñ dalô atu-tu, nañ ñgac dec tap sa yêc nde?” 55 Inj k apenta ndê atu! Inj dinda inj Maria, ma inj asij Jems, Josep, Saimon, ma Judas. 56 Ma inj ndê lhuwêi sêmbô sêwhinj yac. Bocdinañ gêñ hoñ dindec inj kôc sa yêc nde?” 57 Ma ñac atac lu-lu tu inj-ña. Magoc Yisu sôm têtj ñac, “Lau hoñ sêtoc propet danj sa, tigenj yêc propet dau ndê malachu, inj dau ndê lau sêtoc inj sa dom.” 58 Ma tu ñac sêkêñ whinj inj dom-ña, dec inj kôm gêñ dalô atu-tu daêsam yêc ñac si gameñ dom.

14

*Herod Antipas ñgô ñawaê pi Yisu
(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)*

1 Têtj ndoc dinanj ñHerod, nañ gêm gôlinj gameñ Galili-ña, nañ ñgô ñawaê pi Yisu. 2 Ma inj sôm têtj inj ndê lau akiñ bu, “Ñgac dê mboe Jon, Ngac Kêku Lau-ña nañ tisa akêñ lau batê-ña. Ma tu dinanj-ña inj kôc ñaclai bu kôm gêñ dalô atu-tu dinanj.”

*Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-ña ndu ñaminj
(Mak 6:17-29)*

3-4 Muñ-ña, Herod gêm inj ndê asi Pilip ndê awê Herodias ti ndê awê, dec Jon sôm têtj inj, “Am kôm gêñ so sambuc.” Tu dinanj-ña Herod kêkinj ndê lau bu sêkôc Jon dôñ ma sêkêñ inj ndôc gapocwalô. 5 Herod tac whinj bu ndic Jon ndu, tigenj inj tôc lau daêsam nañ sêlic Jon bu propet danj. 6 Têtj ndoc danj sêndê mwasinj tu Herod ndê bêc dinda kôc inj-ña, ma Herodias atuwê tê wê yêc mwasinj dau ñalôm. Herod gêlic ma tac ñayham atu, 7 dec inj kêmatinj yom têtj inj ma sôm, “Yomandô aô wasôm têtj am. Gêñ bocke am bu tac whinj nañ sôm, ma aô oc wakêñ têtj am.” 8 Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. Inj dinda tec Jon, dec sôm têtj bawhê bu ndac Herod bocdec bu. “Aô tac whinj bu am tim Jon, Ngac Kêku Lau-ña ndê kachu kic, ma kêñ inj ndê ñagôlinj sip pele danj ma kêñ têtj aô, bu walic pi tanônj bu inj mbac ndu ñandô.” 9 Têtj ndoc Herod ñgô yom dinanj, inj ndê ñalôm ñawapac atu. Tigenj tu inj kêmatinj yom yêc lau hoñ aṅgô-ña, dec inj sôm têtj inj ndê lau sinj-ña bu sêkôm tôm bawhê dau tenj. 10 Inj kêkinj ñac sêkôc gapoc-walô si, ma sêtim Jon ndê kachu kic. 11 Ma sêkêñ ñagôlinj sip pele danj, ma sêkôc sêmerj ma sêkêñ têtj bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kêñ têtj dinda gêlic. 12 Tinjambu Jon ndê sêñjomi sêmerj sêkôc inj ñamlaj sa ma si sêñsuhuj. Goc sêtêtj Yisu si ma sic minj têtj inj.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

13 Têtj ndoc Yisu ñgô ñawaê pi Jon, nañ inj pi waj danj gi bu pi bugictonj ñadanjga, ma lhô têtj gameñ sawa danj ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-ña sêñgô ñawaê bu inj pi waj dau gi, ma daêsam sêwê sêmbô baô ma sêñkuc inj. 14 Têtj ndoc Yisu sôc baô gi, nañ gêlic lau daêsam dinanj ma tawalô ñac. Ma inj kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

15 Têtj telha, kêpinj bu ac ndi sip, goc ñgacsêñjomi sêtêtj inj sêmerj ma sêsôm, “Gameñ dec gameñ sawa, ma ac gi su. Kêñ lau sêlhô sêtêtj malac sêndi bu sênemlhi si gêñ sênerj-ña.” 16 Magoc Yisu sôm, “Mba! Oc tôm bu sênerj gêñ yêc dec. Mac daôm akêñ gêñ têtj ñac sênerj.” 17 Ma sêsôm, “Yac oc akôm ñalêñ nde, bu yac mba bolom

amanđan ma i lu solop dec yêc.”¹⁸ Goc in sôm, “Akôc gêñ dau sa amenj.”¹⁹ Ma in sôm têtj lau bu sêndôc sic sêndôc kwanj. In kôc bolom amanđan ma i lu, tatic undambê goc gêm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma in kêtj têtj ngacsêñomi, ma sic sam têtj lau.²⁰ Nac honj senj gitôm, ma ngac-sêñomi sic gêtj ñadêlê sa sip gatop 12 e menjhu.²¹ Lau nanj senj gêtj dau, nanj si launjac ñanamba gitôm 5,000. Ma lauwê ti balêkoc daêsam sêmbu sêwhinj.

*Yisu kêsêlêñ mbo bu ñahô
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

²² Dinañ su, goc Yisu kêkinj ndê ngacsêñomi sêpi wanj bu sêmunj in sêmbu sêpi bugictonj ñadanjã sêndi. Ma in ñau gacgenj mbo, bu kêtj lau sêlhô sêndi.²³ Sêlhô si su, goc in pi lôc tawasê gi bu tenj mbec. Nãsec sa, ma in tawasê mbo.²⁴ Magoc wanj dau sa awê tibalinj gi su, ma mbu ñadinda gêli bu sa e gic sip wanj.

²⁵ Têtj ôbwêc lôm, Yisu kêsêlêñ mbo bu ñahô têtj ñac gi.²⁶ Magoc têtj ndoc ngacsêñomi sêlic in kêsêlêñ mbo bu ñahô, nanj sêtôc dau ti sêmbwêc, ma sêsôm, “Êê! Njalau danj!”²⁷ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Atôc daôm dom! Nalôm pêtj dôn, bu aô dauñ dec.”²⁸ Goc Pita sôm, “Pômđau, bu am daôm dinañ, nanj goc sôm aô wansêlêñ wambo bu ñahô watêtj am waloc.”²⁹ Ma Yisu sôm, “Mwenj!” Goc Pita sip yêc wanj, ma kêsêlêñ mbo bu ñahô têtj in gi.³⁰ Magoc mbu ñadinda kôm in têtj dau atu ma in kwê bu solonj tigenj. Goc in mbwêc, “Pômđau, nem aô sa!”³¹ Njahô Yisu kêmatôc amba gi, hê in sa ma sôm, “O am ngac kêtj whinj babalê-nga. Bocke ma am atac lu-lu tu aneñ ñac lai-nga?”³² Goc inlu sêpi wanj si, ma mbu timalô.³³ Ma ngacsêñomi nanj sêndôc wanj sêpônj haduc ma sêmpinj in ma sêsôm, “Yomandô, am Anôtô ndê Atul!”

Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Gene-saret

(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)

³⁴ Sêlac wanj si e sêsôc baô yêc malac Gene-saret.³⁵ Ma têtj ndoc lau malac-nga sêlic bu Yisu menj, nanj sêkêtj ñawaê têtj gameñ ñamakê-nga honj, ma lau sêkôc si lau gêmbac honj sa sêtêtj in sêmenj.³⁶ Nac sêtenj bu sêmasêc in ndê ñakwê ñadali ñambwa, ma lau honj nanj sêmasêc in, nanj ñayham sa.

15

Gêtj nanj kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga

(Mak 7:1-23)

¹ Têtj dinañ lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomsu-nga ñatô sêmenj akêñ Jerusalem sêtêtj Yisu si, ma sêndac in,² “Tu sake-nga am nem ngacsêñomi sêkôm ñagôlinj nanj lau andô sic dulu têtj yac, nanj popoc? Têtj ndoc sênenj

gêtj, nanj sêngwasinj amba munj su dom.”³ Ma Yisu ô ñac si yom bocdec bu, “Ma bocke? Tu sake-nga mac atoc lau andô si ñagôlinj sa ma akôm Anôtô ndê yomsu popoc?”⁴ Anôtô dau sôm, “*Toc daman lu dinam sa,*” ma in sôm tiyham bu, “*Asa nanj sôm yom sac pi in damba me dinda, nanj oc sêndic in ndu.*”⁵ Tigenj mac anjuc yomsu dau dom. Ngac danj ndê awa me gêtj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc in sôm têtj inlu, “Oc tôm dom bu wanem amlu sa, bu gêtj dindec aô wakêtj ti da têtj Anôtô,”⁶ goc mac alic ñayham bu in toc damba sa dom. Bocdinañ mac asenj Anôtô ndê yom nanj sôm bu atoc daman lu dinam sa, nanj popoc, tu bu anjuc lau andô si ñagôlinj.⁷ Mac lau atim yom lau-nga! Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj hêganônj mac solop. In sôm bu,⁸ “*Lau dindec sêtoc aô sa ña whasunj ñambwa, tigenj ñac si ñalôm yêc danj dau-nga.*”⁹ Nac sem akinj aô ñandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj ñamalac si yomsu ñambwa.”

¹⁰ Goc Yisu ta lau honj ma sôm, “Anjô ma anyalê ñapep.¹¹ Gêtj danenj-nga nanj sip ñamalac whasunj, nanj kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga dom. Tigenj yom nanj sa akêñ ñamalac whasunj, nanj kôm ñac ñadômbwi sa.”¹² Têtj dinañ Yisu ndê ngacsêñomi sêtigasuc in ma sêsôm têtj in, “Lau Palêsai sêngô am nem yom dinañ, dec kôm ñac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?”¹³⁻¹⁴ Goc in sôm têtj ñac, “Ahêgo daôm tu ñac-nga dom! Atec ñac. Lau honj nanj danja wambu Damanj undambê-nga ndê yom dom, nanj sêtôm wahô nanj in oc puc sa ti ñawakac. Nac bu sêtôc senj têtj lau ñatô, magoc ñac tandô pec. Ma ngac tapec danj bu wê tapec danj, inlu lu-lu oc sêpenj sêsip sê.”

¹⁵ Dec Pita sôm, “Gitôm bu am whê yom gôlinj dinañ ñahu sa têtj yac?”¹⁶ Goc Yisu ndac, “Ma bocke? Têtj nde mac oc anyalê?”¹⁷ Alic! Gêtj nanj sip ñamalac whasunj, nanj sip in ñatac ñalôm gi, ma tinjambu sa menj tiyham.¹⁸ Tigenj yom sac nanj sa ñamalac whasunj, nanj sa akêñ in ndê ñalôm, ma sac nanj yêc ñamalac ñalôm, dec kôm in ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga.¹⁹ Gauc sac, mêtê sêndic ñamalac ndu-nga, mêtê mockainj-nga nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêkôm, mêtê sênem kanj gêtj-nga, yom tasanj, ma yom sêpu lau-nga,²⁰ nanj yêc ñamalac ñalôm, nanj kôm ñac ñadômbwi sa. Tigenj yac bu tanjwasinj amanj dom ma danenj gêtj, dec oc kôm yac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga dom.”

*Awhê Kanan-nga kêtj whinj ñanja
(Mak 7:24-30)*

²¹ Yisu hu malac dinañ sinj, ma in ti ndê ngacsêñomi sêtêtj malac Taya ma Saidon ñagamenj ñamakê-nga si.²² Ma awhê Kanan-nga danj, nanj ndôc gameñ dinañ, nanj têtj

in meñ ma mbwêc, “O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô. Nalau sac kêñ ñawapac atu têtñ aô atuñwê, ma kôm inñ tisac.”²³ Yisu gêm dôñ ma ô yom danñ dom, goc ñgacsêñomi sêtigasuc inñ ma sêsôm, “Kêñ inñ lhô ndi, bu inñ kékuc yac ma mbwêc yom ñapañ.”²⁴ Ma inñ sôm, “Awhê dau inñ awhê Israel-ña dom. Anötö kèkiñ aô bu wanem lau Israel-ña sa, bu ñac sêtôm domba nanñ sinña su.”

²⁵Têtñ dinanñ awhê dau meñ pônñ haduc têtñ inñ ma ndac tiyham, “Pômdau, nem aô sa.”²⁶ Ma Yisu sôm, “Solop dom bu dakôc balêkoc si gêtñ danenñ-ña su ma tambalinñ têtñ giam seneñ.”²⁷ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, tigenñ giam nanñ sêndöc ñadau ndê tebo ñapu, nanñ senñ gêtñ ñapopoc nanñ peñ yêc tebo.”²⁸ Yisu ñgô yom dinanñ ma sôm, “O awhê, am kêñ whiñ ñañga. Aô oc wakôm tôm am ndac.” Ma têtñ acgatu ñasawa dau dinanñ, awhê dau ndê atuwê ñayham sa.

*Yisu gôlôm lau 4,000
(Mak 8:1-10)*

²⁹Yisu kölhô gi ma kêsêlêñ whiñ ndê ñgacsêñomi mbo Bugictonñ Galili-ña ñamakê. Goc inñ pi lôc danñ gi ma ndöc sic.³⁰ Ma lau daêsam sêwê sêtêtñ inñ sêmenñ. Ñac sêkôc lau gahi sac, lau tapec, l au bôlinñ, awha mba, ti lau gêmbac daêsam, ma sêkêñ ñac sêyêc Yisu anğô-ña. Ma inñ kôm ñac honñ ñayham sa.³¹ Têtñ ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôlinñ sêñsêlêñ tiyham, ma tapec si tandô ñawa sa, nanñ sêhêdaê ñandô. Ma sêmpinñ Anötö Israel-ña.

³²Yisu ta inñ ndê ñgacsêñomi sêmenñ, goc sôm têtñ ñac, “Aô tarñwalô lau dindec, bu sêmbô sêwhiñ aô gitôm bêc tûc sic. Ñac si gêtñ danenñ-ña pacndê, ma aô gatec bu wakêñ ñac sêlhô sêndi ti gêtñ yô ñac, mbo ñac tagôlô yêc senñ.”³³ Magoc ñgac-sêñomi sêsôm, “Bocke? Gameñ dec gameñ sawa, ma danemlhi bolom yêc nde, bu dakêñ têtñ ñac seneñ?”³⁴ Ma Yisu ndac, “Mac nem bolom hinñga ndöc?” Ma sêsôm, “Bolom 7 ma i mwambwa ñatô.”³⁵ Goc Yisu sôm têtñ lau bu sêndöc sic.³⁶ Dec inñ k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm danñge, p ô kôc-kôc, ma kêñ têtñ ñgacsêñomi, ma ñac sic sam têtñ lau.³⁷ Ñac honñ senñ e gitôm, ma tinjambu ñgac-sêñomi sic gêtñ ñadêlê sa sip gatop 7 e meñhu.³⁸ Lau daêsam senñ gêtñ dinanñ e gitôm. Ñac si launñgac ñanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbô sêwhiñ.

³⁹Tinjambu Yisu kêñ lau honñ sêlhô si, goc inñ ti ndê ñgacsêñomi sêpi wanñ danñ ma sêtêtñ malac Magadan ñagameñ si.

16

*Lau Palêsai sêndac gêtñ dalô
(Mak 8:11-13)*

¹Lau Palêsai ti lau Sadiusi ñatô sêtêtñ Yisu sêmenñ bu sêñsahê inñ. Ñac sêndac inñ bu kôm gêtñ dalô bu tûc asê bu inñ kôc ñaclai yêc Anötö ndê.² Dec inñ sôm, “Mac bu alic umbonñ tikoc, goc mac asôm bu ‘Ac oc pi ñayham.’³ Ma mac bu alic umbonñ tiyec, goc mac asôm, ‘U oc ndic.’ Mac alic gêtñ dalô umbonñ-ña dinanñ, ma anyalê ñahu. Ma bocke dec mac anyalê gêtñ dalô daêsam nanñ aô gakôm têtñ ñasawa dindec, nanñ ñahu dom?”⁴ Mac lau sac nanñ apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêtñ bambalinñ gitôm lau mockainñ-ña. Mac anñsalê gêtñ dalô, tigenñ Anötö oc kêñ gêtñ dalô tigenñ têtñ mac alic, gitôm gêtñ dalô nanñ inñ kôm pi Jona.” Yisu sôm yom dinanñ su, goc hu ñac sinñ ma kölhô gi.

Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê

(Mak 8:14-21)

⁵Têtñ ndoc Yisu ti ñgacsêñomi sêmbu akêñ bugictonñ ñadanña sêmenñ, nanñ ñgacsêñomi sêkôc bolom dom, sêñlhiñ dau sinñ.⁶ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Ayob daôm ñapeñ ti lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist.”⁷ Goc ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi ma sêsôm, “Inñ sôm yom dinanñ ñahu bu yac dakôc bolom dom.”⁸ Magoc Yisu kêyalê ñac si yom dau, dec sôm, “O mac lau nanñ akêñ whiñ gwalec! Tu sake-ña mac am yomgalôm awhiñ daôm, ma gauc gêm bu aô gasôm yom pi yist, ñahu bu mac nem bolom mba?”⁹ Bocke mac nem gauc sa pi gêtñ honñ nanñ aô gakôm, nanñ dom? Gauc nem bolom amañdanñ nanñ gakêñ têtñ lau 5,000 senñ. Tinjambu mac ahonñ ñadêlê sa sip gatop hinñga?¹⁰ Ma têtñ ndoc lau 4,000 senñ bolom amañdanñ ñandôlu, nanñ ñadêlê sip gatop hinñga?¹¹ Aô gasôm yom pi bolom kainñ dinanñ dom, ma bocke dec mac anyalê aneñ yom ñahu dom? Ayob daôm ñapeñ pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist.”¹² Têtñ dinanñ ñac si gauc sa. Ma sêñyalê bu inñ ndê yom hêganônñ yist bolom-ña dom. Sêñyalê bu inñ kêñ puc ñac bu sêyob dau pi yom nanñ lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhônñ têtñ lau.

Pita hoc Yisu ñahu asê

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhóc asê gameñ nanñ sêsam bu Sisaria Pilipai, ma inñ ndac ñac, “Lau sêsôm sake pi ñamalac ndê Atu? Sêsôm bu inñ asa?”¹⁴ Ma sêsôm, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ngac Kêku Lau-ña, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si danñ.”

¹⁵Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?”¹⁶ Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, “Am Mesaya, Anötö Tali Ñadau ndê Atu am.”¹⁷ Dec Yisu sôm, “O Saimon, Jona ndê atu, aô awhañ hóc am, bu ñamalac danñ hoc yom dau asê têtñ am dom. Damanñ undambê-ña kêñ gauc dinanñ têtñ am.¹⁸ Aô wasôm têtñ am, bu am Pita, ma

aõ wandic aneñ gôlôwac dabuñ sa sêlhac hoc dau ñahô.* Ma ñaclai lambwam-ña gitôm dom bu ku ñac dulu. ¹⁹ Ma aõ wakêñ ki têtñ am bu yob gatam lau sêsôc Anötô ndê gôlin ñapu-ña. Ma gêtñ bocke nañ am bu êmbwala su yêc nom, nañ wambwala su yêc undambê. Ma gêtñ bocke nañ am bu sô dôñ yêc nom, nañ wasô dôñ yêc undambê bocdinañ.” ²⁰ Yisu sôm yom dinañ su, goc gic yao inñ ndê ñgacsêñomi ti ñaña, bu sêsôm asê têtñ lau bu inñ Mesaya dau dom.

*Yisu sôm gwanaj bu inñ oc hóc ñandê
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)*

²¹ Têtñ têtñ dinañ Yisu gic hu sôm yom têtñ ndê ñgacsêñomi, pi gêtñ nañ oc hóc asê inñ. Inñ whê sa bu inñ gic waê bu têtñ Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-ña ti dabuñsiga atu-tu, ma kêdôhônwaga yomsu-ña oc sêkêñ ñawapac daêsam têtñ inñ e lau sêndic inñ ndu. Ma têtñ bêt titô-ña Anötô oc uñ inñ sa mbo tali tiyham. ²² Goc Pita kôc inñ sa ñasawa sauñ gi, ma sôm inñ bocdec bu, “Pômdau, mba! Tu Anötô-ña, oc mba! Gêtñ dinañ oc tap am sa dom andô!” ²³ Yisu kac dau kwi ma sôm têtñ Pita, “Sadaj, kôc daôm sa lhô su! Am gauc gêm bu lhac aõ ahuc, a? Am kâyalê Anötô ndê lêtñ dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)*

²⁴ Goc inñ sôm têtñ inñ ndê ñgac-sêñomi, “Asa nañ tac whinñ bu êñkuc aõ, nañ êñgwininñ dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aõ. ²⁵ Bu asa nañ tac whinñ bu sap gêtñ nom-ña dôñ ñapañ tu mbo tali-ña, nañ oc niñga. Magoc asa nañ bu hu gêtñ nom-ña sinñ tu êñkuc aõ-ña, nañ oc niñga dom. ²⁶ Ñamalac dañ bu po gêtñ nom-ña honñ sa, magoc inñ dau gatu bu niñga, dec gêtñ nom-ña honñ dinañ oc tòm dom bu nem inñ sa. Gêtñ ñayham bocke yêc, nañ gitôm bu dakêñ têtñ Anötô ô yac neñ gatunñ? ²⁷ Tinjambu Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ ti Damba ndê ñaclai ti ñawasi undambê-ña, ma whinñ añela honñ. Têtñ dinañ inñ oc kêtñ ñagâyô têtñ ñamalac honñ tòm ndi, êñkuc mêtê nañ ñac sêkôm. ²⁸ Aõ wasôm yom ñandô têtñ mac! Lau ñatô nañ sêlhac dec, nañ oc gacgeñ sêmbo tali e sêlic Ñamalac ndê Atu meñ ti ndê ñaclai nem gôlinñ-ña.”

17

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Bêc 6 giñga su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhinñ inñ, ma ñac tawasê sêpi lôc baliñ dañ si. ² Yêc dindê sêlic Yisu ndê ñamlic

kainñ dañ sa. Inñ angô andô ñawê sa gitôm ac pô gameñ, ma inñ ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc. ³ Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma inñ sem yomgalôm sêwhinñ Yisu. ⁴ Goc Pita sôm têtñ Yisu, “Pômdau, ñayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whinñ, goc aõ wakwê bac tó bu mac ambo-ña, am nem bac dañ, Moses ndê dañ, ma Elaija ndê bac dañ.” ⁵ Inñ sôm yom dau mbo, ma dao ti ñawê atu dañ sip meñ ma kêgatôc ñac ahuc. Ma awha dañ sa yêc dao ñalôm, nañ sôm, “Aõ neñ atungac dau dindê. Aõ gatisambuc inñ, ma atac whinñ inñ ndu andô. Angô inñ ndê yom manñ!” ⁶ Têtñ ndoc ñgac-sêñomi tó sêñgô awha dinañ, nañ sêtôc dau ñalêtñ sac, ma sêhu dau angô andô sip nom. ⁷ Magoc Yisu têtñ ñac gi, kêmasec ñac ma sôm, “Atisa ma atôc daôm dom.” ⁸ Ma sêhóc tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

*Gêndac pi Elaija
(Mak 9:11-13)*

⁹ Tinjambu ñac sêsip akêñ lôc dau sêmeñ, ma Yisu kêtñ yao ñac bocdec bu, “Andic miñ pi gêtñ nañ mac alic nañ dom, e Ñamalac ndê Atu tisa akêñ lau batê-ña.” ¹⁰ Ma ñgacsêñomi tó dinañ sêndac inñ bocdec bu, “Lau ñskraib nañ sêndôhônñ yomsu, nañ sêsôm bu Elaija oc meñ hóc asê muñ, ma tinjambu Mesaya oc meñ. Yom dau ñahu bocke?” ¹¹ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Elaija gic waê bu meñ ma êmasaj gêtñ honñ tisolop. ¹² Ma aõ wasôm têtñ mac, bu Elaija meñ su, tigeñ lau sêñyalê inñ dom. Ma sêkôm mêtê sac têtñ inñ tòm ñac atac whinñ. Ma ñalêtñ tigeñ Ñamalac ndê Atu oc sip ñac si amba, ma sêkêñ ñandê atu têtñ inñ.” ¹³ Têtñ dinañ ñac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganônñ Jon, Ñgac Kêku Lau-ña.

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê dañ
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Têtñ têtñ ñac sêmbo sêmeñ, nañ sêtap lau tonñ atu sa, ma ñgac dañ têtñ Yisu gi ma pôn haduc. ¹⁵ Ma inñ sôm, “Pômdau, tamwalô aneñ balê ma nem inñ sa. Inñ hóc ñawapac atu dañ, ma ndoc daêsam kôm inñ itonñ e peñ sip ya me bu. ¹⁶ Aõ gakôc inñ gatêñ nem ñgac-sêñomi ga, magoc ñac sêtôm dom bu sêkôm inñ ñayham sa.” ¹⁷ Ma Yisu sôm, “O mac lau sac! Aõ gambo gawhinñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêtñ dañ? Aõ wambo wawhinñ mac tu wanem mac sa-ña ñapañ dom! Mac nem akêñ whinñ mbasi. Akôc balê dau sa amej.” ¹⁸ Goc Yisu hec yom ñalau sac nañ mbo balê dau ñalôm, ma soc inñ sa awê gi, ma ñagahô eñ balê dau ñayham sa.

* 16:18: Yêc Yom Grik Pita ndê ñaê sêsam bu ‘Petros,’ ma hoc sêsam bu ‘petra.’ Lau ñatô gauc gêm bu Yisu ndê yom pi hoc nañ inñ ndê gôlôwac dabuñ oc sêlhac ñahô, nañ hêganônñ yom nañ Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu inñ Mesaya, Anötô Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabuñ honñ si yom sêkêñ whinñ-ña ñahu.

¹⁹ Tiñambu ñgacsêñomi sêtêñ Yisu si, ma sêndac iñ gelec, “Tu sake-ña yac atôm dom bu aserñ ñalau sac dinarñ su?” ²⁰ Ma iñ ô yom ma sôm, “Mac atôm dom, bu mac akêñ whiñ Anötö ndê ñaclai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu mac nem akêñ whiñ bu nditôm gêtñ sauñ andô danñ, tôm soc ñamatu sauñ, dec oc tôm bu mac asôm têtñ lôc danñ bu puc dau sa ma têtñ gameñ wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akêñ whiñ, ma mac oc atôm bu akôm gêtñ hoñ. [²¹ Yac bu dasoc ñalau sac kainñ dinarñ su, goc gêtñ ñamata-ña dahu gêtñ danerñ-ña sijn tu gauc nem Anötö-ña, ma daterñ mbec ñañga.]”

Yisu sôm tiyham bu iñ oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Tiñambu Yisu ndê ñgac-sêñomi sêkac dau sa yêc gameñ Galili-ña, ma iñ sôm têtñ ñac, “Tiñambu oc sêkêñ ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba. ²³ Ñac oc sêndic iñ ndu, magoc têtñ bêc titô-ña Anötö oc uñ iñ ja mbo tali tiyham.” Yisu ndê yom dinarñ kôm ñgacsêñomi si ñalôm ñawapac ñandô.

Takis Lôm Dabuñ-ña

²⁴ Tiñambu Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêhóc asê malac Kapenaom, ma lau nanñ sêkóc takis lôm dabuñ-ña,* nanñ sêtêñ Pita si ma sêndac iñ bocdec bu, “Bocke? Mac nem kêdôhñwaga oc kêtñ mone nemlhi takis lôm dabuñ-ña, me mba?” ²⁵ Ma Pita sôm, “Hecerñ, iñ oc nemlhi.”

Têtñ ndoc Pita sôc andu gi, nanñ iñ gic minñ yom dau têtñ Yisu dom, magoc Yisu dau ndac iñ, “Saimon, am gauc gêm sake? Kinñ nom-ña sêkóc takis yêc lau asa? Sêkóc yêc ñac dau si atui, me sêkóc yêc lau ñatô?” ²⁶ Goc Pita ô yom ma sôm, “Ñac sêkóc takis yêc lau ñatô.” Ma Yisu sôm, “Bocdinanñ yomsu takis-ña hêganôñ Kinñ ndê atui dom. ²⁷ Tigenñ yham dom bu ñac sêlic yac sac. Bocdinanñ sa ndi ma kêtñ gam yêc bugicton. Ma i ñamata-ña nanñ am hê sa, nanñ kac i dau whasunñ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi hêclu nerñ takis lôm dabuñ-ña. Kôc sa, ma kêtñ têtñ ñac.”

18

Asa ti ñamalac ñamata-ña?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Têtñ ndoc dinarñ ñgac-sêñomi sêtêñ Yisu si, ma sêndac iñ bocdec bu, “Lau nanñ sêmo Anötö ndê gôliñ ñapu, nanñ si asa ti ñamalac ñamata-ña?” ² Goc Yisu ta balêkoc sauñ danñ menñ, ma kêtñ iñ kalhac ñac ñalhu. ³ Ma iñ sôm, “Anem daôm kwi ma angwininñ daôm e atôm balêkoc sauñ. Bu mba, nanñ wasôm

yom ñandô têtñ mac bu mac atôm dom bu asôc Anötö ndê gôliñ ñapu. ⁴ Asa nanñ bu êñgwininñ dau nditôm balêkoc dindec, nanñ ti ñamalac ñamata-ña yêc Anötö ndê gôliñ ñapu. ⁵ Ma asa nanñ kôc balêkoc sauñ danñ gitôm iñ dindec, nanñ sa tu anerñ ñaê-ña, nanñ gitôm iñ kôc aô dauñ sa.”

Puc pi lêtôm

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ma Yisu sôm, “Ñamalac danñ bu tim balêkoc sauñ dindec si danñ nanñ kêtñ whiñ aô bu kôm mêtê sac, nanñ kôm giso atu. Oc ñayham bu dasô hoc atu danñ pi iñ kachu, ma tambalinñ iñ sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô iñ mbac ndu. Ma boc-dinarñ oc tôm dom bu iñ tim balêkoc dau, ma tiñambu tap Anötö ndê matôc sa.

⁷ “Aô wasôm têtñ mac, bu gêtñ lêtôm-ña oc sêmerñ, ma sêkêñ ñawapac têtñ lau nom-ña. Tigenñ asa nanñ bu kôc gêtñ lêtôm-ña danñ menñ, nanñ oc tap Anötö ndê matôc sa. Oyaê! ⁸ Bocdinanñ am amam me gahim danñ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc ñayham bu am sôc undambê ma ndôc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, hóc gêlêc nanñ am kôm sac ti lic sambuc e Anötö tuc am sip ya nanñ sa ñapanñ, nanñ ndi. ⁹ Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbalinñ ñiña. Am bu mbo tamli ndôc undambê ti tanôm tigenñ, nanñ hóc gêlêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiñambu Anötö tuc am sip ya lambwam-ña ndi.”

Yom gôliñ pi domba nanñ ginğa

(Luk 15:4-7)

¹⁰ “Ma ayob daôm ñapep bu alic lau sauñ dindec gitôm gêtñ ñambwa dom. Aô wasôm têtñ mac, bu ñac si anjela nanñ sêmo undambê, nanñ sêlhac Damanñ undambê-ña ndê anğô andô-ña. [¹¹ Ñamalac ndê Atu menñ bu nem lau nanñ sinğa su, nanñ si.]

¹² “Akôc gauc pi ñgac danñ nanñ yob domba 100. Têtñ ndoc domba danñ bu êñsêlêñ bambalinñ e ndi ñiña, nanñ iñ oc kôm sake? Iñ oc hu 99 sijn sêmo, ma sa ndi êñsêlê danñ nanñ ginğa. ¹³ Aô wasôm têtñ mac bu têtñ ndoc iñ tap sa, nanñ iñ ndê atac ñayham tu domba tigenñ dinarñ-ña oc hóc gêlêc iñ ndê atac ñayham pi 99 nanñ sêmo, nanñ su. ¹⁴ Ma bocdinanñ, mac nem Damam undambê-ña tec bu lau sauñ danñ sêniña.”

Lêñ tamatôc asidôwai si yom-ña

¹⁵ “Am nem asidôwa danñ bu kôm sac têtñ am, goc am tamwasêm têtñ iñ ndi, ma sôm iñ ndê giso asê têtñ iñ. Iñ bu ñgô am nem yom ma kac ndê ñalôm kwi, dec amlu apitigenñ tiyham ma ambo ti yom malô. ¹⁶ Magoc iñ bu ñgô dom, dec kôm tôm yac nerñ ñagôliñ,

* **17:24:** Tôm yala tigenñ-tigenñ launğac Israel-ña hoñ nanñ si yala hóc gêlêc 20, nanñ semlhi takis lôm dabuñ-ña. Takis dau gitôm lau Grik si mone drakma lu, gitôm ñaôli nanñ sêkóc tu gwelenñ bêc lu-ña. Alic Eks 30:13; ma 38:26.

nanj sôm bu yom nanj lau lu me tō sêpuc dôj, nanj dakôc sa ti yom nandô. Boc-dinanj kôc njamalac tigenj me lu sêwhinj am, tu bu sêpuc am nem yom dôj-nga, ma atêj nem asidôwa dau andi. ¹⁷ Ma asidôwa dau bu sôc lau dinanj si yom njanu dom, nanj sôm yom dau asê têj gôlôwac dabunj hoj. Ma inj bu tec bu sôc gôlôwac dabunj si yom njanu, nanj goc alic inj gitôm njanu sambuc me njanu kôc takis-nga nanj kêyalê Anôtô dom.

¹⁸ “Aô wasôm yom nandô têj mac. Gêj bocke nanj mac ambwala su yêc nom, nanj wambwala su yêc undambê. Ma gêj bocke nanj mac asô dôj yêc nom, nanj wasô dôj yêc undambê bocdinanj.

¹⁹ “Ma gêj danj tiyham. Mac nem njamalac lu me tō bu nalôm tigenj bu atenj gêj danj têj Damanj undambê-nga, nanj inj oc kêj têj mac. ²⁰ Nahu bu gamen bocke nanj mac nem njamalac lu me tō akac daôm sa tu anenj njaê-nga, nanj aô oc wambo wawhinj mac.”

Dasuc asidôwai si sac kwi manj

²¹ Pita têj Yisu gi, ma ndac inj bocdec bu, “Pômdau, sôm têj aô. Anenj asidôwa danj bu kôm sac têj aô njanu, nanj wasuc inj ndê sac kwi tidim hinja? Nditôm 7, me tidim hinja?” ²² Goc Yisu sôm, “Aô wasôm têj am, bu tidim 7 dom. Suc inj ndê sac kwi tidim 77 ma hôc gêlêc. Sê sa dom!

²³ “Anjô su nanj! Aô bu wawhê sa têj mac, lêj dasuc sac kwi-nga nanj gic waê lau nanj sêmo Anôtô ndê gôlinj njanu. Kinj danj mbo, ma inj tac whinj bu êmasanj yom whinj inj ndê lau akinj nanj si tōp yêc inj. ²⁴ Inj gic hu gwelenj dau, ma sêkêj njanu danj kalhac inj anjô-nga, nanj ndê tōp atu andô, gitôm mone talent 10,000.* ²⁵ Njanu dinanj gitôm dom bu ô ndê tōp, goc Kinj dau sôm bu sêkêj inj ti inj ndê awhê ma balêkoc ma inj ndê gêj hoj bu lau sênemlihi ô tōp dau. ²⁶ Dec njanu akinj dau hu dau sip gi pōj haduc têj Kinj, ma tenj inj bocdec bu, ‘Kêj njanu têj aô, ma waô gêj hoj!’ ²⁷ Goc Kinj tawalô inj, ma hu yom tōp-nga sinj, ma kêj inj sa gi.

²⁸ “Tigenj tinambu njanu dau tap njanu akinj danj sa, nanj ndê tōp saunj yêc inj, gitôm mone tdenarii 100.† Inj gôlô njanu dau dôj, hôc inj sip kachu, ma sôm, ‘Am ndic nem tōp têj aô!’ ²⁹ Ma njanu dau hu dau sip gi pōj haduc ma tenj inj bocdec bu, ‘Kêj njanu têj aô ma waô nejn tōp.’ ³⁰ Tigenj inj tec, ma kêj njanu dau ndôc gapocwalô e inj ô tōp hoj pacndê. ³¹ Lau akinj njanu sêlic gêj dinanj, dec nalôm njanu njanu nandô, ma sêtêj Kinj si ma sic minj gêj hoj têj inj. ³² Goc inj ta njanu akinj dau ma sôm têj inj, ‘Am njanu sac! Am tenj aô bu tanjalô am, dec aô gahu am nem yom tōp-nga sinj. ³³ Tu sake-nga am tamwalô njanu

dinanj dom, gitôm aô tanjalô am?’ ³⁴ Goc inj tac nandê atu, ma kêj njanu akinj dau têj lau gapocwalô-nga, bu sêndic inj njanu nandê ma ndôc gapocwalô e inj ndic ndê tōp sambuc su.”

³⁵ Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, “Mac bocdinanj, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec anenj Damanj undambê-nga oc kôm têj mac gitôm Kinj dinanj kôm têj ndê njanu akinj.”

19

Anôtô tec bu awhê lu njanu sêhu dau sinj (Mak 10:1-12)

¹ Yisu sôm yom dau su, goc hu gamenj Galili-nga sinj, ma têj gamenj Judia-nga nanj yêc Bu Jordan njanu danja têj ac pi-nga, nanj gi. ² Lau daêsam sêjkuc inj, ma yêc gamenj dinanj inj kôm njanu si gêmbac njanu ham sa.

³ Ma lau Palêsai njanu sêtêj inj si bu sêtim inj, dec sêndic inj bocdec bu, “Yom danj yêc, nanj tôm bu njanu danj hu ndê awhê sinj, me mba? Inj oc ênjili yomsu, me mba?” ⁴ Goc inj sôm, “Mac njanu alê Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu, ‘Têj têm njanu-nga Anôtô kêmasanj njanu awhê ma njanu.’ ⁵ Ma yom danj tiyham sôm, ‘Tu dinanj-nga njanu danj oc hu damba lu dinda sinj, ma sap inj ndê awhê dôj. Ma injlu sêti gêj tigenj.’ ⁶ Yom dau whê sa bu injlu sêmo sêtôm njanu malac lu dom, injlu sêti gêj tigenj yêc Anôtô anjô-nga. Bocdinanj yham dom andô bu njanu malac sêkac gêj nanj Anôtô dau kêj pitigenj, nanj su.”

⁷ Goc sêndic inj, “Bocdinanj dec tu sake-nga Moses to yomsu danj, nanj sôm bu njanu danj gitôm bu to bapia hu nawhê sinj-nga, goc hu inj sinj?” ⁸ Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Moses kêyalê bu mac nem nalôm njanu danj, dec sôm bu njanu danj gitôm bu hu ndê awhê sinj. Tigenj têj têm njanu-nga Anôtô kêmasanj njanu malac awhê ma njanu tu bu sêhu dau sinj-nga dom. ⁹ Aô wasôm têj mac, bu yom tigenj yêc bu njanu danj hu ndê awhê sinj, nanj awhê dau kôm mête mockainj-nga whinj njanu danj. Ma njanu danj bu hu ndê awhê sinj tu gêj dau-nga danj-nga, ma nem awhê wakuc, nanj kôm mête mockainj-nga yêc Anôtô anjô-nga.”

¹⁰ Têj dinanj Yisu ndê njanu sênomi sêsôm têj inj, “Bu bocdinanj, dec mboe oc njanu ham bu lau sênem dau dom, a? Oc njanu apac atu bu awhê lu njanu sêsôc yom dau njanu.” ¹¹ Magoc inj sôm, “Mba! Anôtô kêmasanj awhê lu njanu bu sênem dau. Magoc lau tigenj-tigenj inj kêmasanj njanu bu sênem awhê me njanu dom. ¹² Lau njanu njanu dindai sêkoc njanu, nanj sêtôm dom bu sênem awhê. Ma lau njanu njanu sêse njanu bu sênem awhê dom. Ma njanu sêkêj dau sambuc tu gwelenj njanu njanu-nga tu bu sêpo Anôtô ndê gôlinj sa, ma tu dinanj-nga

* **18:24:** Lau Grik si mone nanj sêsam bu talent, nanj njanu atu andô - talent tigenj gitôm K5-6,000. Bocdinanj njanu dau ndê tōp hôc gêlêc 5 milien kina. † **18:28:** Njanu dau ndê tōp gitôm K5-600.

dec sem awê dom. Am asa nan gitôm bu kôc yom dindec sa ma sôc napan, nan kôc sa.”

*Yisu gêm mbec balêkoc
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Lau nhatô sêkôc si balêkoc sêtêy Yisu si. Nac tac whiñ bu in kên amba sac nac, ma têt mbec pi nac. Tigen ngacsênomi sêsôm dinda ti dambai. ¹⁴ Goc Yisu sôm, “Atec balêkoc sêtêy aô sêmen. Alhac nac ahuc dom, bu Anôtô ndê gôlin gic lau nan sêtôm balêkoc saun dindec, nan nawaê.” ¹⁵ Ma in kên amba sac nac honj ma gêm mbec nac, goc tisa ma kôlhô gi.

*Ngac ti lêlôm
(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)*

¹⁶ Ma ngac dan têt Yisu gi, ma ndac in bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô wakôm gêt nayaham bocke, dec tinambu Anôtô oc kôc aô sa wandôc tanji yêc undambê?” ¹⁷ Yisu ô yom ma sôm, “Tu sake-nga am ndac aô bu gêt sake in gêt nayaham? Anôtô tawasê in nayaham. Am bu ndôc tamli yêc undambê, nan danam wambu yomsu nan Anôtô kên têt Moses.” ¹⁸ Goc ngac dau ndac, “Yomsu honj, me yomsu bocke?” Ma Yisu sôm, “Yomsu bocdec bu, ‘Ndic namlac ndu dom. Kôm gêt mockaiñ-nga dom. Nem kanj gêt dom. Sôm yom tasan pi lau dom.’ ¹⁹ Toc damam lu dinam sa,’ ma ‘Tac whiñ lau nhatô gitôm am tac whiñ daôm.’” ²⁰ Goc in sôm, “Yomsu honj dinan aô kakuc gambo. Ma gêt sake yêc tu wakôm-nga?” ²¹ Ma Yisu sôm, “Am bu ti ngac gitêt, nan sa ndi ma kên nem gêt honj têt lau sênemli, ma kên nawa têt lau njalôm sawa. Ma bocdinan dec êmyalê bu am nem awa nandô yêc undambê. Ma tinambu mwen ma êmkuc aô.” ²² Ngac dau in ndê yala daêsam dom, ma têt ndoc in ngô Yisu ndê yom dinan, goc in kôlhô ti njalôm nwapac gi. Nahu bu in ngac ti lêlôm.

*Puc pi awa ti wapa
(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)*

²³ Goc Yisu sôm têt ndê ngac-s ênômi, “Yomandô wasôm têt mac, b u lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anôtô ndê gôlin napan naghô, nahu bu nac si awa ti wapa hê nac kwi. ²⁴ Anjô! Bôc atu dan gitôm kamel, oc tôm bu sôc so nalasê naghô hêc gêlêc ngac ti lêlôm dan, nan bu sôc Anôtô ndê gôlin napan.” ²⁵ Têt ndoc ngacsênomi sênjgô yom dinan dec sêhêdaê nandô, ma sêdac Yisu, “Bu bocdinan dec asa oc tôm bu tap Anôtô ndê mwasin nem lau si-nga sa? Oc nwapac atu!” ²⁶ Magoc Yisu tahê nac ma sôm, “Gêt nan namlac sêtôm dom bu sêkôm, nan Anôtô gitôm bu kôm.”

²⁷ Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gêt honj sin tu anjuc am-nga. Bocdinan yac oc atap mwasin bocke sa?” ²⁸ Dec Yisu sôm têt nac honj, “Yomandô wasôm têt mac, bu

têt ndoc nambu-nga nan gêt honj sêtawakuc, nan Namlac ndê Atu oc ndôc in ndê pôn Kin-nga ti nclai ma nawasi atu. Ma mac lau nan anjuc aô, nan oc andôc pôn 12, ma anem gôlin lau Israel-nga si tonj 12. ²⁹ Ma lau honj nan sêhu andu me damba lu dinda, me asidôwai ma balêkoc, me nom sin tu aô-nga, nan Anôtô oc kên gêt kaiñ dinan daêsam têt nac ô. Ma tinambu in oc kên nac sêwêkaiñ gamen sêndôc tali napan-nga.

³⁰ “Magoc lau daêsam nan sêti lau namata-nga têt têt kwahic dec-nga, nan oc sêti lau nambu-nga, ma lau nambu-nga oc sêti lau namata-nga.”

20

Yom gôlin pi lau nan sem gwelen yêc ôm wain-nga.

¹ Goc Yisu sôm, “Anjô yom gôlin dindec pi Anôtô ndê gôlin, oc whê anej yom dinan sa. Ngac dan mbo, nan wêkaiñ ôm wain-nga atu dan. In tisa têt bêbêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsalê lau tu sênem gwelen yêc in ndê ôm-nga. ² In tap lau nhatô sa, ma sôm bu in oc nemli nac na mone gitôm denarias tigen tu gwelen bêc tigen-nga. Goc in kêkin nac sêsôc in ndê ôm si. ³ Ma têt acgatu gitôm 9 kilok, in sa gi gêlic lau nhatô sêlhac nambwa sêlhac malac lôm. ⁴ Ma in sôm têt nac, ‘Andi akôm gwelen yêc anej ôm wain-nga, ma aô oc wakêt nadoi solop têt mac ô nem gwelen.’ ⁵ Goc sêsôc ôm si ma sem gwelen. Ma in kôm bocdinan têt ac kalhac lhu ma têt 3 kilok telha-nga. In gi tap lau sa, ma kêkin nac si sêkôm gwelen. ⁶ Ma têt 5 kilok telha-nga in sa gi tap lau nhatô sa, nan sêlhac nambwa. Ma in sôm têt nac, ‘Tu sake-nga mac ambo nambwa têt acsalô sambuc dindec?’ ⁷ Ma sêsôm, ‘Lau dan sêmen sêkêt gwelen têt yac tu akôm-nga dom.’ Goc in sôm, ‘Mac andi anem gwelen yêc anej ôm.’

⁸ “Têt ac gi sip, goc ôm nadoi sôm têt in ndê ngac namata-nga, ‘M bwêc lau nan sem gwelen sêmo, nan sêmen, ma kên nac si nadoi têt nac. Nemli lau nan sêmen têt 5 kilok telha-nga nan mun, goc tinambu nemli lau nan sêmen têt bêbêc.’ ⁹ Ma lau nan nadoi kôc nac sa têt 5 kilok, nan sêkôc denarias tigen-tigen ti nac si nadoi tôm gi. ¹⁰ Tu dinan-nga dec lau nan sic hu gwelen têt bêbêc, sêkêt bata bu oc sêkôc nadoi hêc gêlêc denarias tigen su. Magoc nac honj sêkôc denarias tigen. ¹¹ Têt dinan nac sic hu sêtuçdin nadoi, ¹² ma sêsôm, ‘Lau nan sêmen tinambu, nan sem gwelen gitôm nawsa apê, ma yac am gwelen atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindec. Magoc yac honj akôc nadoi kaiñ tigen.’ ¹³ Magoc nadoi sôm têt nac si dan, ‘O anej silip! Bocke dec am sôm bu aô gakôm gêt so têt am? Bêbêc lec am gôlôc bu kôc denarias tigen ti am nem nadoi gwelen-nga. ¹⁴ Boc-dinan

kôc nem njaôli sa, ma lhô ndi. Aô tac whin bu wakên njaôli tên lau nambu-nga gitôm aô gakên tên am. ¹⁵ Mone dindec aneñ gên, ma wakôm tôm aô atac whin. Bocke dec am gêlic sac bu aô ngac wamwasin lau-nga.’ ”

¹⁶ Goc Yisu sôm tên ndê ngac-sênjomi, “Boc-dinan, lau nambu-nga oc sêti lau namata-nga, ma lau n amata-nga oc sêti lau nambu-nga.”

*Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)*

¹⁷ Tinambu Yisu ma lau nan sênjuk in, sênjêlên sêmbo sen bu sêpi malac Jerusalem sêndi. Ma Yisu wê ngacsênjomi 12 sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm tên nac, ¹⁸ “Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma ngac dan oc kên Namalac ndê Atu sip dabun-siga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsu-nga amba. Nac oc sêkic yom bu sêndic in ndu, ¹⁹ ma sêkên in sip lau Rom-nga amba. Ma lau Rom-nga oc sêsu in susu, ma sêndic in namlic nandê atu, goc sêndic in ndu pi a gicso dau. Ma tên bêc titô-nga, Anôtô oc un in sa mbo tali tiyham.”

*Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc ngac-sênjomi natô
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Tên ndoc dinan Jems lu Jon dinda bu ten gên dan tên Yisu nem inlu awha, goc kôc Sebedi ndê atu lu dinan sa sêtên Yisu si, ma pôn haduc yêc in anjô-nga. ²¹ Ma Yisu ndac, “Am tac whin sake?” Goc awhê dau sôm, “Aô tac whin bu am toc aneñ atun lu dindec sa, ma sôm bu inlu sêndoc sêwhin am tên ndoc am ndoc nem pôn kin-nga ma nem gôlin lau. Kên dan ndoc amam andô-nga, ma dan ndoc gasê-nga.” ²² Dec Yisu sôm tên inlu, “Amlu anjalê gên nan amlu andac, nan dom. Amlu atôm bu anôm gên sip laclhu jawapac-nga nan aô wanôm, a?” Ma inlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” ²³ Ma Yisu sôm, “Yomandô, amlu oc ahóc jawapac gitôm aô wahóc. Magoc aô dec oc wanjalih lau sa bu sêndoc aô aman andô-nga me gasê-nga, nan dom. Aneñ Daman ti njadau bu ênyalin lau sa bu sêndoc dinan.”

²⁴ Tên ndoc ngacsênjomi amanlu sênjô yom dau njawê, dec kôm nac atac nandê tên Jems lu Jon. ²⁵ Goc Yisu mbwêc nac sêtên in si, ma sôm, “Mac anjalê bu lau sambuc si gôlinwaga sêtoc dau sa tên nac si lau, ma nac si lau bata sênjwinin lau nan sêmbo nac napa. ²⁶ Tigen mac anjuk nac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa nan tac whin bu ti namalac tiwaê yêc Anôtô anjô-nga, nan nem akin mac. ²⁷ Aêc! Asa nan bu ti mac nem namalac namata-nga, nan êngwinin dau ma ti mac nem ngac akin nambwa. ²⁸ Nalên tigen Namalac ndê Atu men bu lau sênem akin in dom. In men bu nem akin lau, ma bu kên dau ti da bu nemli lau daêsam si sac njatôp.”

*Yisu kôm ngac tapec lu nayaham sa
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Tên ndoc Yisu ti in ndê ngac-sênjomi sêhu malac Jeriko sin, nan lau daêsam sênjuk in. ³⁰ Ngac tapec lu sêndoc sen namakê, ma sênjô njawê bu Yisu kêsêlên men, goc sêmbwêc, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” ³¹ Goc lau sêsôm inlu bu sênem dau dôj. Magoc inlu sêmbwêc ti nanja, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.” ³² Yisu kwê dôj kalhac ma ta inlu sêmên. Ma in ndac, “Amlu atac whin bu wakôm sake tên amlu?” ³³ Ma sêo yom ma sêsôm, “Pômdau, alu atac whin bu tanôn nayaham sa.” ³⁴ Dec Yisu tawalô inlu, ma kêmasec inlu tandô. Ma njagahô inlu tandô nayaham sa, ma sênjuk in.

21

Yisu hóc asê Jerusalem

(Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15)

¹ Nac sêsun sa Jerusalem ma sêhóc asê malac Betpagi yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkin ndê ngacsênjomi si ngac lu, ² ma sôm tên inlu, “Amlu asóc malac dindê andi, ma amlu oc atap donki dinda dan sa, nan sêsô dôj kalhac, whin donki dau napa. Anjapwêc su, ma akóc sa atên aô amen. ³ Ma namalac dan bu ndac amlu pi gên dau, nan asôm tên in bu, ‘Pômdau tac whin bu donki lu dindec sênem in sa,’ ma njagahô in oc kên donki lu dau tên amlu.”

⁴ Nalên dinan dec yom nan propet akwa dan sôm, nan njandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

⁵ Asôm tên lau †Sayon-nga bu, “Alic su nan! Mac nem Kin tên mac men. In ngac malô, ma in men ndoc donki natu dan njahô.” [Sêk 9:9; Ais 62:11]

⁶ Ngacsênjom lu dinan sêsóc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm. ⁷ Sêwê donki dinda lu natu sêtên Yisu si, ma sêkên nac si njakwê awê-nga sac donki, ma Yisu pi gi ndoc njahô. ⁸ Ma lau daêsam sêhê si njakwê yêc sen, ma sêhêako a nalau ma sêkên yêc sen. ⁹ Ma lau ton atu nan sênjêlên sêmun Yisu, ti lau nan sênjuk in, nan sêmbwêc, “Hosana tên Dawid ndê Atu. Anôtô nem mbec in nan men gêm Pômdau anjô. Hosana tên Anôtô lôlôc-nga.”

¹⁰ Tên ndoc Yisu sôc malac Jerusalem gi, nan lau malac-nga hon gauc gêm yom daêsam ma sêndac, “In asa dê?” ¹¹ Ma lau daêsam sênjô nac si yom ma sêsôm, “In Yisu, propet atu nan men akên malac Nasaret yêc gamen Galili-nga.”

*Yisu soc lau su yêc lôm dabun
(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)*

¹² Yisu sôc lôm dabun njabatêm-ndô gi, ma soc lau nan sic dulu gên ti semli gên, nan

su. Ma in tac lau nanj sêo mone,* nanj si tebo sa, ma lau nanj sêkêj balusi† tu lau sênemli-nga, nanj in kêbalip nac si gêj honj giŋga. ¹³ Ma inj sôm, “Sêto Anôtô ndê yom yêc, nanj sôm, ‘Aneŋ andu gic waê bu lau sêteŋ mbec sêmbon-nga.’ Tigeŋ mac akôm Anôtô ndê andu ti lau nanj si gameŋ.”

¹⁴ Lau bôlinj ti lau tapec sêtêj Yisu si yêc lôm dabuj namakê, ma inj kôm nac ŋayham sa. ¹⁵ Ma balêkoc nanj sêmo gameŋ dinaŋ, n aŋ sêmbwêc yom bocdec, “Hosana têj Dawid ndê Atul!” Magoc têj ndoc dabujŋsiga atu-tu ma kédôhônjwaga yomsu-nga sêlic gêj dalô nanj Yisu kôm, ma sêngô balêkoc dau si yom, dec kôm nac atac ŋandê atu. ¹⁶ Ma sêndac inj, “Am ngô balêkoc dindêc sêmbwêc yom so, me?” Ma inj sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Anôtô kêyalij balêkoc ti lau sauŋ sa, tu bu sêhoc inj ndê waê asê-nga.’”

¹⁷ Tiŋambu Yisu hu nac siŋ ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têj ôbwêc dinaŋ inj yêc malac Betani.

Yisu pucbo a kinj danj
(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Têj bêbêc ganduc Yisu kêsêlêj bu mbu têj Jerusalem ndi, ma gêj yô inj. ¹⁹ Ma inj gêlic a kinj danj kalhac seŋ namakê, goc têj a dau gi ma kêsalê a ŋandô. Tigeŋ a dau ŋandô mba, inj tap ŋalauŋ ŋambwa sa. Dec inj pucbo a dau ma sôm, “Am oc nem ŋandô tiyham dom!” Ma ŋagahô a dau mbac. ²⁰ Têj ndoc ŋgacênomi sêlic gêj dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, “Bocke dec a dindê mbac ŋagahô?” ²¹ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yom ŋandô têj mac. Akêj whiŋ, ma atac lu-lu pi Anôtô ndê ŋaclai dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm nanj aô gakôm têj a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêj dalô atu-tu ŋatô whiŋ. Oc nditôm mac asôm têj lôc dindê bu, ‘Puc daôm sa, ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma gêj dau oc ŋandô sa. ²² Mac bu akêj whiŋ, goc gêj nanj mac atêj têj Anôtô, nanj inj oc kêj têj mac.”

Gêndac pi Yisu ndê ŋaclai ŋahu
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Yisu têj lôm dabuj gi, ma kédôhônj lau mbo lôm namakê, ma dabujŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêtêj inj si. Ma sêndac inj, “Am kôc ŋaclai yêc ndê, bu kôm gêj honj nanj am kôm? Asa kêj têj am?” ²⁴ Ma inj sôm, “Gêj ŋamata-nga aô wakêj gêndac danj têj mac. Mac aô aneŋ yom muŋ, goc wasôm aneŋ ŋaclai ŋahu asê têj mac. ²⁵ Mac asôm têj aô, asa kêj ŋaclai têj Jon, dec inj kêku lau? Anôtô kêj ŋaclai têj inj, me mba?”

Goc nac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têj dandi, “Yac bu dasôm bu Anôtô kêj ŋaclai têj Jon, goc inj oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêj whiŋ Jon dom?’ ²⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ŋamalac nom-nga si gauc ŋambwa, dec lau oc sêkôm yac ŋayom, ŋahu bu sêlic Jon bu Anôtô ndê propet danj.” ²⁷ Bocdinaŋ sêsôm têj Yisu, “Yac aŋyalê dom.” Ma inj sôm têj nac, “Ma bocdinaŋ aô wasôm aneŋ ŋaclai ŋahu asê têj mac dom.”

Yom gôlinj pi balê lu

²⁸ Goc Yisu sôm têj nac, “Akôc gauc pi yom dindêc. Ngac danj ti inj ndê atu lu sêmo. Têj bêc danj inj ndac balê danj bocdec bu, ‘Aneŋ balê, kwahic dec aô bu wandac am bu sôc ôm wain-nga ndi ma nem gwelêj.’ ²⁹ Ma balê dau sôm, ‘Mba, aô gatec!’ Tigeŋ tiŋambu inj kac ndê ŋalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelêj. ³⁰ Ma damba gi tap balê tilu-nga sa, ma ndac inj bu nem gwelêj ôm-nga. Ma inj sôm, ‘Aêc, oc wandi.’ Tigeŋ tiŋambu inj tec ma gi dom.”

³¹ Dec Yisu ndac nac, “Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whiŋ?” Ma sêsôm, “Balê ŋamata-nga.” Goc inj sôm têj nac, “Yomandô aô wasôm têj mac. Lau nanj sêkôc takis ma lauwhê seŋ-nga sêsôc Anôtô ndê gôlinj ŋapu, sêhoc gêlic mac lau dabujŋsiga ti lau bata su. ³² Bu Jon hôc asê mac bu tîc lêj gitêj têj mac, tigeŋ mac akêj whiŋ inj dom. Lau nanj sêkôc takis ma lauwhê seŋ-nga sêkêj whiŋ inj ndê yom ma sem dau kwi. Ma têj têm mac alic gêj nanj lau dau sêkôm, nanj mac am daôm kwi dom, ma akêj whiŋ dom.”

Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-nga
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Ma Yisu sôm, “Angô yom gôlinj danj tiyham. Ngac danj sô ôm wain-nga danj, sô tunj kêgihi, kêmasaŋ gameŋ sêmasaŋ wain ŋakwi-nga, ma kwê andu baliŋ danj, bu lau sêlhac ma sêtip lau kanj. Goc inj kêj ôm dau têj lau ŋatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameŋ danj. ³⁴ Têj ndoc sêhoŋ ôm dau ŋandô sa-nga, nanj inj kêkinj lau akijŋ ŋatô sêtêj lau sêyob ôm-nga si, bu sêkêj wain ŋandô ŋatô têj nac. ³⁵ Magoc nac sêlô lau akijŋ dau dôj. Sic ngac akijŋ danj ŋamlic ŋandê, sic danj ndu, ma sêtuc danj ŋa hoc. ³⁶ Ma tiŋambu ôm ŋadau kêkinj lau akijŋ toj hic atu tiyham, magoc lau nanj sêyob inj ndê ôm, nanj sêkôm mêtê kainj tigeŋ têj nac. ³⁷ Tiŋambu inj kêkinj inj ndê atuŋgac têj nac gi, bu inj gauc gêm bu nac oc sêtoc inj ndê atu dau sa. ³⁸ Tigeŋ têj têm lau sêyob

* **21:12:** Lau sêmen akêj gameŋ baliŋ bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkêj da ya ti sêtoc Anôtô sa yêc lôm dabuj. Nac gitôm dom bu sênemli gêj bu sêkêj ti da, me sênemli takis lôm dabuj-nga ŋa mone akêj nac si gameŋ, ma bocdinaŋ lau ŋatô sêkôm gwelêj yêc lôm dabuj ma sêô nac si mone ŋa mone nanj gitôm bu sênemli gêj-nga. † **21:12:** Lau ŋalôm sawa nanj gitôm dom bu sênemli domba bu sêkêj ti da, nanj semli balusi bu sêkêj ti da. (Alic Lev 5:7; 12:6; 14:22; ma Luk 2:22-24).

ôm-nnga sêlic n̄adau ndê atu dau kêsêlêr menj, nanj sêsôm têtj dandi, 'Balê kêtê oc wêkaij òm dindec ti ndê gêtj lêtj sêm. Bocdinaj dandic inj ndu, ma dakôc òm dindec su ti yac nenj.'³⁹ Goc sêlô inj dôj ma sêhê inj sa awê gi, ma sic inj ndu."

⁴⁰ Yisu gic bata yom gôliñ dau, ma ndac, "Têtj ndoc òm n̄adau mbu menj, nanj inj oc kôm sake?"⁴¹ Ma sêsôm têtj inj, "Òm n̄adau oc ndic lau sac dinaj ndu, ma kêtj ndê òm têtj lau n̄atô sêyob. Ma n̄ac oc sêkêtj òm n̄andô têtj inj têtj ndoc sêhoj n̄andô sa-n̄ga."⁴² Goc Yisu sôm têtj n̄ac, "Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, 'Hoc nanj lau sêkwê andu-n̄ga sêtêc, nanj kwahic dec ti hoc n̄amata-n̄ga yêc andu dau. Pômdau kôm gêtj dau, ma yac alic n̄ayham.' Mac asam yom dau su, me mba?"⁴³⁻⁴⁴ [Asa nanj penj tu hoc dinaj-n̄ga, nanj oc niñga, ma hoc dau bu penj pi n̄amalac, dec oc sec inj popoc.] Bocdinaj aô wasôm têtj mac, bu Anôtô oc senj mac su bu ayob lau nanj sêmbo inj ndê gôliñ n̄apu, nanj tiyham dom. Ma inj oc ênyaliñ lau n̄atô sa bu sêyob inj ndê lau, nanj oc sêkôm gwelenj n̄apep ma sênem n̄andô n̄ayham."

⁴⁵ Dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêngô Yisu ndê yom gôliñ dinaj, ma sênyalê bu yom dau hêganôj n̄ac. ⁴⁶ Dec sêñsalê lêtj bu sêkôc inj dôj, magoc sêtôc lau, bu lau hoj sêlic inj bu propet danj.

22

Yom gôliñ pi mwasinj atu (Luk 14:16-24)

¹ Ma Yisu sôm yom gôliñ danj tiyham têtj n̄ac bocdec bu, ² "Nalêtj nanj Anôtô kêtalêlê lau sa bu sêmbo inj ndê gôliñ n̄apu, nanj bocdec. Kinj danj kêmasanj mwasinj atu danj tu inj ndê atuñgac nanj bu nem awhê-n̄ga. ³ Ma inj kêtjin inj ndê lau akinj bu sêkêtj ahenj lau nanj sic waê bu sêney mwasinj dau. Magoc n̄ac hoj sêtêc bu sêmenj. ⁴ Goc inj kêtjin lau akinj n̄atô ma sôm, 'Mac asa andi asôm têtj lau nanj aô kagalêlê n̄ac sa su, bu aô kamasanj gêtj hoj pacndê su. Anenj lau sic makao tôp n̄ayham ndu su, bocdinaj dec amenj anenj mwasinj dau.' ⁵ Tigenj lau hoj sêtêc inj ndê yom dau, ma sêmbo si gêtj. N̄atô sêsôc òm si, ma n̄atô sem si gwelenj awa-n̄ga. ⁶ Ma n̄atô sêlô Kinj ndê lau akinj dôj, sêkôm n̄atô n̄ayom, ma sic n̄atô ndu. ⁷ Goc Kinj dau tac n̄andê atu. Ma inj kêtjin inj ndê lau sinj-n̄ga ma n̄ac sic lau sac dinaj ndu. Ma sêkêtj ya gêtj n̄ac si malac hoj su.

⁸ "Goc inj sôm têtj ndê lau akinj, 'Aô kamasanj gêtj hoj su. Magoc aô galic lau nanj aô kagalêlê n̄ac sa, nanj gitôm dom bu sêney mwasinj dau. ⁹ Bocdinaj asa senj malac-n̄ga andi, ma anjalêlê lau bocke nanj mac bu atap sa, nanj sa sêmenj ma sêney mwasinj dau.' ¹⁰ Goc n̄ac sêsa senj si ma sêñsalê lau,

ma sêhoj lau daêsam sa, lau n̄ayham ma lau sac sêwhiñ sêmenj, e andu n̄alôm atu sêney mwasinj-n̄ga menjhu.

¹¹ "Têtj ndoc Kinj menj bu lic inj ndê n̄aclenj dinaj, dec inj gêtic n̄gac danj nanj sôc n̄akwê mwasinj-n̄ga dom. ¹² Ma inj ndac, 'Bocme dec am sôc mwenj, magoc am sôc n̄akwê mwasinj-n̄ga dom?' Ma n̄gac dau ndê yom mba. ¹³ Goc Kinj sôm têtj inj ndê lau akinj, 'Mac asô inj ndê amba ti gahi dôj, ma atuc inj sa awê ndi mbo gamenj n̄asec-n̄ga. Yêc dê lau oc sêtanj atu ti lhô êñsinj pi dau.'"

¹⁴ Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, "Anôtô kêtalêlê lau daêsam sa, magoc inj oc kôc n̄ac hoj sa dom."

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-n̄ga (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Têtj dinaj lau Palêsai sêsa si, ma sêmasanj yom bu sêtim Yisu bu sôm yom so danj. ¹⁶ Goc sêñkinj n̄ac si lau n̄atô sêwhiñ lau Israeñ-n̄ga n̄atô nanj sêpuc Herod ma lau Rom-n̄ga si gôliñ dôj, nanj sêtêtj inj si, ma sêsôm têtj inj, "Kêdôhôn̄waga, yac anyalê bu am n̄gac sôm yom n̄andô-n̄ga, ma bu am whê Anôtô ndê lêtj sa ti yom n̄andô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc toc n̄ac hoj sa n̄alêtj tigenj. ¹⁷ Boc-dinaj n̄ac asê têtj yac. Solop bu dakêtj takis têtj 'Sisa, me mba?'"

¹⁸ Yisu kêtalêlê su bu n̄ac bu sêtim inj, dec sôm, "Mac lau daêtim-n̄ga! Tu sake-n̄ga mac bu atim aô?" ¹⁹ Atôc mone anemlhi takis-n̄ga danj têtj aô." Goc sêkêtj denarias tigenj têtj inj. ²⁰ Ma inj ndac n̄ac, "Asa ndê n̄agatu ti n̄aê yêc mone dindec?" ²¹ Ma sêsôm, "Sisa ndê." Goc inj sôm, "Bocdinaj atoc Sisa sa n̄a gêtj nanj gic inj n̄awaê, ma atoc Anôtô sa n̄a gêtj nanj gic inj n̄awaê." ²² Têtj ndoc sêngô Yisu ndê yom dinaj, nanj sêhêdaê tu inj ndê gauc-n̄ga, ma sêhu inj sinj ma sêlhô si.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêtj lau batê-n̄ga (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Têtj bêt dinaj lau n̄atô akêtj Sadiusi si toj sêtêtj Yisu si bu sêkêtj gêndac têtj inj. Lau dau sêkêtj whiñ bu dom lau batê oc sêtisa tiyham. ²⁴ Ma sêsôm têtj inj, "Kêdôhôn̄waga, Moses to yom pi n̄gac nanj gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têtj yac bu n̄gac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-n̄ga. ²⁵ Têtj ndoc danj, asidôwa 7 sêmbo sêwhiñ yac. N̄gac n̄amata-n̄ga gêm awhê sa magoc inj mbac ndu ma balêkoc mba. Ma n̄gac tilu-n̄ga gêm dôwa ndê awhê sawa. ²⁶ Magoc inj mbac ndu, ma n̄alêtj tigenj n̄gac titô-n̄ga sip e gi têtj n̄gac n̄ambu-n̄ga n̄ac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ²⁷ Ma tiñambu awhê dau mbac ndu. ²⁸ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tiyham tôm lau n̄atô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinaj si

asa nawhê? Bu ñac hoñ sem in su têtj ndoc sêmbô tali.”

²⁹ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anôtô ndê yom ti in ndê ñaclai dom. ³⁰ Têtj têtj ñambu-ña nañ lau batê sêtisa, nañ lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbô sêtôm añela undambê-ña. ³¹ Ma yom danj tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem Anôtô dau ndê yom, nañ mac asam su. ³² In sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anôtô. Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-ña Anôtô sam dau bu lau tô dinanj si Anôtô? In lau batê si Anôtô dom, in lau tali si Anôtô.” ³³ Ñalêtj dinanj Yisu kédôhôn lau, ma lau hoñ nañ sêngô in ndê yom dinanj sêhêdaê.

Yomsu ñamata-ña

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Lau Sadiusi sêngô Yisu ndê yom dinanj ma ñac si yom mba. Ma lau Palêsai sêngô gêtj dau ñawaê, goc ñac si lau ñatô sêtêtj Yisu si. ³⁵ Ñac si danj in gwalam akwa yomsu-ña ma in bu êñsahê Yisu dec ndac in bocdec bu, ³⁶ “Kédôhôn-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocke ti yomsu ñamata-ña?” ³⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yomsu nañ sôm, ‘Am atac whin Pômdau am nem Anôtô, ti nem ñalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.’” ³⁸ Yomsu dinanj tiñamata ma hôc gêlêc yomsu ñatô hoñ su. ³⁹ Ma yomsu tilu-ña nañ gitôm ñamata-ña, nañ sôm, ‘Atac whin nem asidôwai gitôm am atac whin daôm.’” ⁴⁰ Yomsu lu dinanj sêpiñ yom hoñ nañ Moses ti lau propet sêto, nañ dôn sêpitigen.”

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Lau ñatô akêtj Palêsai si toñ sêlhac dinanj, dec Yisu ndac ñac, ⁴² “Mac asôm sake pi Mesaya? In asa ndê atungac?” Ma sêsôm têtj in bu, “Mesaya in Dawid ndê Atu.” ⁴³ Goc Yisu sôm, “Ma bocke Dawid dau sam Mesaya bu in dau ndê Pômdau? Ñalau Dabun puc Dawid dôn, dec in to yom yêc bocdec bu, ⁴⁴ ‘Anôtô sôm têtj anej Pômdau, ‘Am ndôc aô amanj andô-ña e nditôm aô wakêtj nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.’” ⁴⁵ Bocdinanj Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?” ⁴⁶ Ma ñac si danj gitôm dom bu ô in ndê yom. Ma tiñambu lau hoñ sêtôc dau bu sêkêtj gêndac têtj in tiyham.

23

Yisu pu lau bata Israel-ña

(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)

¹ Goc Yisu sôm têtj lau daêsam nañ sêkac dau sa sêmbô, ma têtj in ndê ñgacsêñjomi bu, ² “Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhôn Anôtô ndê yomsu têtj lau, tôm Moses kôm têtj têtj ñamata-ña. ³ Bocdinanj asôc ñac ñapu, ma anjô ñac si yom. Magoc anjuc ñac si mêtê dom, bu ñac lau sêtim yom lau-ña. Sêsôm yom ñayham-ñayham, magoc ñac dau sêñkuc si yom dau dom. ⁴ Ma yomsu daêsam nañ sêkêtj têtj lau, nañ kêtj ñawapac atu têtj ñac, magoc ñac dau sêkôm gêtj danj tu sênem lau dau sa-ña dom.

⁵ “Ma gêtj hoñ nañ ñac sêkôm, nañ sêkôm yêc lau si anjô-ña tu sêtoc dau sa-ña. Yomsu ti apañ nañ sêkic pi dau, nañ sêmasañ atu-tu tu lau sêlic-ña, ma sêsôc ñakwê ti ñabala baliñ.” ⁶ Ñac atac whin bu sêndôc lau tiwaê si pôn yêc lau si mwasiñ ñalôm, ma yêc lôm wê-ña. ⁷ Ñac tac whin bu lau sêhê mwalêc ñac yêc malac lôm, ma bu lau hoñ sêtoc ñac sa ma sêsam ñac bu ‘Kédôhônwaga.’

⁸ “Magoc anjuc ñac si mêtê dom. Mac hoñ ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kédôhôn-waga tigerj mbo. Tu dinanj-ña solop dom bu lau sêsam mac bu ‘Kédôhônwaga.’” ⁹ Ma asam lau nom-ña bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tigerj mbo undambê. ¹⁰ Ma mac nem ñadaw tigerj mbo, nañ Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu ñac si ñadaw. ¹¹ Asa nañ gêm akinj mac, nañ ti ñamalac ñamata-ña yêc Anôtô anjô-ña. ¹² Bu asa nañ toc dau sa, nañ Anôtô oc êñgwinij in, ma asa nañ kêtjwinij dau, nañ Anôtô oc toc in sa.

¹³ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-ña! Mac nem lêtj kalhac lau ahuc bu sêsôc Anôtô ndê gôlinj ñapu dom. Mac daôm asôc in ñapu dom, ma lau nañ tac whin bu sêsôc in ñapu, nañ mac alhac ñac ahuc. [¹⁴ Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-ña. Mac atenj mbec baliñ bu atoc daôm sa yêc lau si anjô-ña, magoc têtj ndoc lau sêlic mac dom, nañ mac anjau lauwhê sawa bu anjaho ñac si andu su. Tu dinanj-ña Anôtô oc kêtj ñagêyô sac sambuc têtj mac.]

¹⁵ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-ña! Mac anjêlêñj señ baliñ yêc b aô ma yêc gwêc, bu atap sêñom danj sa tu êñkuc mac-ña. Mac Sadanj ndê lau mac! Ma têtj ndoc mac ahê sêñom danj kêtj mac, nañ mac akôm in ti Sadanj ndê balêkoc danj, hôc gêlêc mac daôm su.

¹⁶ “Oyaê! Mac bu atôc señ têtj lau ñatô, magoc mac daôm tampec. Têtj ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabun tu bu sêpuc si yom

* **23:5** - Lau Palêsai sêto yomsu ñatô sip bapia ma sêkêtj sip apañ saun, goc sêkic pi si sêcbala ti amba têtj ndoc sêtenj mbec. Ñac gauc gêm bu Anôtô gic yomsu ñac bu sêkôm bocdinanj - alic Eks 13:9, 16; Diut 6:4-9; ma 11:13-21. Ma sêsôc ñakwê ti ñabala bu sêtôc asê bu ñac lau sem akinj Anôtô-ña - alic Nam 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasañ apañ atu, ma ñakwê ti ñabala baliñ, tu bu sêtoc dau sa ma sêhôn gêlêc lau ñatô su-ña.

dôñ-nga, nan mac asôm bu ñac si yom in yom ñambwa. Magoc têt ndoc sêsôm yom pi gôlôn gol nan yêc lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôñ-nga, nan mac asôm bu yom dau tidôn su, ma gitôm dom bu sêsen su. ¹⁷ Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêñ sake hóc gêlêc su? Gol, me lôm dabuñ nan kôm gol dau ti gêt dabuñ? ¹⁸ Ma lau bu sêsôm yom pi alta nan kalhac lôm dabuñ tu bu sêpuc si yom dôñ-nga, nan mac asôm bu ñac si yom in yom ñambwa. Magoc ñac bu sêsôm yom pi da nan kalhac alta ñahô, nan mac asôm bu yom dau tidôn. ¹⁹ Mac lau tampec! Gêñ sake ti gêt ñamata-nga? Da, me alta nan kôm da dau ti dabuñ? ²⁰ Asa nan sôm yom pi alta, nan sôm pi alta ma pi gêt hon nan kalhac alta ñahô whiñ. ²¹ Ma asa nan sôm yom pi lôm dabuñ, nan sôm pi lôm dau, ma pi Anôtô nan ti lôm dabuñ ñadau, nan whiñ. ²² Ma asa nan sôm yom pi undambê, nan sôm pi Anôtô ndê pôn atu, ma pi Anôtô nan ndôc pôn ñahô, nan whiñ.

²³ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-nga! Mac awêhê gêt sauñ-sauñ ôm-nga hon kôc gi ton amanñu, ma akêt ton dan ti da. Magoc mac ahon mêtê ñandô yomsu-nga sin. Mêtê atu hêganôn mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom ñalêñ gitêt, ma akôm nem yom ñandô sa. Mêtê hon dinan in gêt atu! Solop bu mac akôm gêt sauñ-sauñ tôm yomsu sôm, magoc akôm gêt atu-tu whiñ.

²⁴ “Mac lau tampec nan akôm bu atôc sen têt lau ñatô. Mac atôm lau nan sêhêgo dau bu sêngati gêt golop atêc nan poc bu ñahô, nan sa, magoc gêt ñadômbwi atu nan poc bu dau ñalôm, nan sêlic apu.

²⁵ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mêtê tamgatu gêt ti aneñ gêt ñawahô-nga hóc mac nem ñalôm ahuc. Bocdinañ mac atôm laclhu ti pele nan sêngwasin ñadômbwê-nga ñambwa ñawasi sa. ²⁶ O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêt ñamata-nga anğwasin laclhu ti pele ñalôm ñawasi sa, goc gêt awê-nga oc ñawasi sa bocdinañ.

²⁷ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mac atôm sêhô nan sêsê pen pi gi e ñawasi sêp sambuc ma lau sêlic ñayham. Magoc yêc sêhô dau ñalôm lau batê si ñakwa ti gêt mbôp menñu. ²⁸ Ma mac lau daôm bocdinañ. Lau sêlic gêt awê-nga nan mac akôm, dec gauc gêm bu mac lau gitêt. Magoc yêc mac nem ñalôm, mêtê tasan ma mêtê anğili yomsu-nga hóc mac ahuc.

²⁹ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-nga! Mac amasan sêhô ti gôlôn atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitêt nan mac apami sic ndu muñ su, nan sa. ³⁰ Ma

mac asôm bu mac bu ambo têt apami si têt, dec mac oc anğuc ñac si lêt sêkêc propet dau si dac sin-nga dom. ³¹ Mac nem yom dinan têt asê bu mac asa akêt lau Israel-nga nan sic lau propet ndu. ³² Bocdinañ dec mac akôm mêtê sac tôm apami sêkôm. ³³ Mac mboc, ma mboc ñatui mac! Gitôm dom bu mac awê Anôtô ndê matôc sa. In oc êñkin mac asip lambwam andi.

³⁴ “Anğô! Aô wanñin lau propet ma lau tiguauc, ma lau ñatô bu sêndôhôn mac. Magoc mac oc andic ñac lic ñandê yêc mac nem lôm wê-nga, ma ambulu ñac alom-alom malac. Ma ñac si lau ñatô mac oc andic ndu, ma andic ñatô pi a gicso dau sêndi. ³⁵ Bocdinañ mac oc atap ñagêyô sa tu lau gitêt hon si dac, nan apami sêkêc sin-nga. Abel in ñac ñamata-nga, ma Berecaya ndê atu Sekaria in ñac ñambu-nga.† Sekaria in ñac nan sic ndu yêc lôm dabuñ ma alta nan kalhac lôm dau ñasactô, nan ñalhu. ³⁶ Yomandô wasôm têt mac. Mac lau têt dindec-nga oc atap matôc sa pi lau hon dinan si dac.

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anôtô ndê lau propet ndu, ma lau gitêt nan in kêtin têt mac, nan mac atuc ña hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiñ bu wandic mac sa asôc Anôtô ndê gôlin ñapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sêsôc ñamakê ñapu. Tiger mac atec. ³⁸ Bocdinañ Anôtô oc hu mac ti mac nem andu sin. ³⁹ Aô wasôm têt mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, ‘Tampin Mesaya nan mer gêm Pômdau anğô.’”

24

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yisu hu lôm dabuñ ñagameñ sin ma bu êñsêlêt ndi, ma in ndê ñgacsêñjomi sêtêt in si. Ma sêsôm yom pi lôm dabuñ ma pi gêt ñayham hon nan lau sêkwê yêc gameñ dinan. ² Magoc in sôm, “Mac alic gêt hon dindec. Aô wasôm yom ñandô têt mac, bu ñacyo oc sêsen hoc hon dindec su e hoc dan ndôc hoc dan ñahô tiyham dom.”

Gêt wapac têt ñambu-nga-nga (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Tinambu Yisu ndôc Lôc Olib, ma in ndê ñgacsêñjomi tawasê sêtêt in si, ma sêndac, “Sôm têt yac, ñawapac nan am sôm yom pi, nan oc hóc asê Jerusalem têt têt bocke? Ma gêt sake oc kêt puc yac bu am oc mbu mwen, ma bu hêc ñambu-nga oc hóc asê?”

⁴ Goc in sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau dan sêñsau mac dom. ⁵ Bu lau daêsam oc sêñsau bu sênem aô anğon ma sêsôm, ‘Aô Mesaya ñauñ dec!’ Ma ñac oc sêñsau lau daêsam.

† 23:35: Yisu sôm yom dinan hêganôn lau gitêt hon nan lau Israel sic ndu, nan sêto ñamin yêc Yom Lêñsêm Akwa. Abel in ñac ñamata-nga - alic Gen 4:8, ma Sekaria in ñac ñambu-nga - alic 2 Kr 24:20-22.

⁶ Ma tēj ndoc mac anğô njawaê bu lau sic sinj tēj dau me sėmasanj dau tu sėndic sinj-ŋga, nanj asô dom. Bu gēj honj dinanj gic waê bu menj hóc asê, magoc tēm njambu-ŋga yêc dōŋ yêc. ⁷ Kij nom-ŋga oc sêkêŋ kisa dau, ma lau gamej danj oc sėndic sinj tēj lau gamej danj. Ma tóbôm ti tiyhō atu oc sêkôm gamej njatō tisac. ⁸ Gēj honj dinanj oc ndic hu njawapac tēm njambu-ŋga-ŋga gitôm awhê nanj kėsahê balêkoc tunj inj ma gēj dau gic hu njandê atu nanj inj oc hóc tu kôc balêkoc-ŋga.

⁹ “Tēj ndoc dinanj lau oc sêkôc mac dōŋ ma sêkôm mac njayom, ma sėndic mac nem njatō ndu. Lau nom-ŋga honj oc atac tec mac tu mac anjkuc aô-ŋga. ¹⁰ Tēj tēm dinanj lau daêsam oc sêhu si sêkêŋ whinj aô sinj, ma njac oc sêhoc si lau njatō asê ma sêtec dandi. ¹¹ Ma propet tasanj daêsam oc sêhóc asê ma sêŋsau lau daêsam. ¹² Mêtê sac oc êŋsôwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whinj asidôwai-ŋga sinj. ¹³ Magoc asa nanj bu lhac nanjga ma hu aô sinj dom e ndê tēm pacndê, nanj oc tap Anôtô ndê mwasiŋ nem inj si-ŋga sa. ¹⁴ Ma bęc njambu-ŋga oc hóc asê dom, e lau sêhoc njawaê njayham pi Anôtô ndê gōlij asê, tôm nom njagamej sambob, ma lau honj sêŋgō su.”

*Nawapac gamej Judia-ŋga
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ Ma Yisu gic tēku yom ma sôm, “Propet Daniel hoc yom asê gwananj su, pi gēj sac sambuc* nanj lau oc sêkêŋ lhac lôm dabuj, nanj oc kôm gamej tisac.” (Asa nanj sam yom dindec, nanj kôc gauc pi njapep, bu njahu yêc sinj dau.) ¹⁶ “Tēj ndoc mac alic gēj sac dinanj, nanj mac lau honj nanj ambo gamej Judia-ŋga alhō api gamej lóc-ŋga andi. ¹⁷ Alhō njagahô, ma gauc nem mac nem gēj danj dom. Lau nanj sėndôc andu njasactô, nanj sėsôc andu njalôm bu sêkôc njac si gēj danj sa dom. ¹⁸ Ma njac nanj sėmbo ôm, nanj bocdinaŋ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gēj njatō dom. ¹⁹ Oyaê. Lauwhê tidaê, ma njac nanj sêkêŋ su tēj balêkoc, nanj oc sêtap njawapac atu sa tēj tēm dinanj. ²⁰ Aterj mbec bu tēm njawapac-ŋga dinanj tap ma sa tēj ndoc uhô-ŋga me tēj bęc Sabat-ŋga danj dom. ²¹ Bu njawapac tēm dinanj-ŋga oc hóc gėlêc njawapac honj su. Tēj tēm njamata-ŋga e menj tēj kwahic dec, njawapac atu kainj dinanj danj hóc asê su dom. Ma tinjambu njawapac kainj dinanj oc hóc asê tiyham dom. ²² Anôtô oc tawalô lau nanj inj kėyalinj njac sa su, ma tu dinanj-ŋga inj oc kēj tēm njawapac-ŋga dau tiapê. Bu mba, ma tēm d au tibalinj, goc lau honj oc sėninga.

* **24:15:** Alic Dan 9:27; 11:31; ma 12:11. Daniel ndê yom hėganôŋ anôtô tasanj Seus ndê gwam nanj Antiokus Epipanes kēj kalhac lôm dabuj tēj yala 168BC. Yisu ndê yom tóc asê bu gēj kainj dinanj oc hóc asê tiyham tēj tēm njambu-ŋga. Lau njatō gauc gēm bu yom dau hėganôŋ lau Rom-ŋga nanj seŋ lôm dabuj popoc tēj yala 70AD. Ma lau njatō gauc gēm bu yom dau hėganôŋ gēj nanj sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4; ma Rev 13:14-15.

²³ “Tēj tēm dinanj, lau danj bu sėsôm tēj mac bu, ‘Alic, Mesaya dec menj,’ me ‘Mesaya dau dê,’ nanj akêŋ whinj njac dom. ²⁴ Bu lau nanj sêŋsau bu njac Mesaya, ma propet tasanj oc sêhóc asê sėmenj, ma sêkôm gēj dalô atu-tu bu sêŋsau lau. Ma njac oc sêŋsahê bu sêtim lau nanj Anôtô kėyalinj njac sa, nanj sêwhinj. ²⁵ Anğô njapep, bu aô gasôm gēj honj dindec tēj mac gwananj. ²⁶ Bocdinaŋ, lau bu sėsôm, ‘Mesaya kêlê mbo gamej sawa,’ nanj asa andi dom. Ma bu sėsôm, ‘Mesaya kelec mbo andu danj njalôm,’ nanj akêŋ whinj dom. ²⁷ Njamalac ndê Atu oc mbu menj njagahô eŋ, gitôm sickac nanj gic hep tigen, ma umbonj njasawa sambuc njawê sa. ²⁸ Mac bu alic macmponj sêŋgihi sėmbo, nanj anyalê bu gēj danj mbac ndu yêc. Ma bocdinaŋ gēj honj dindec kēj puc mac pi ndoc Njamalac ndê Atu mbu menj-ŋga.”

*Njamalac ndê Atu ndê bęc mbu menj-ŋga
(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)*

²⁹ “T êŋ ndoc njawapac-ŋga dinanj pacndê, goc ac oc nem ganduc, ma ayô oc njawê sa dom. Gēj ti njac lai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tata oc sėpeŋ akêŋ umbonj. ³⁰ Tēj ndoc dinanj lau titorj-titorj nom-ŋga honj oc sêlic gēj dalô yêc umbonj, nanj kēj puc njac bu Njamalac ndê Atu oc mbu menj, ma njac honj oc sêtap danjgibo atu. Ma njac oc sêlic Njamalac ndê Atu dau menj ndôc dao njahô ti njawasi ma njac lai atu. ³¹ Goc inj oc êŋkinj inj ndê anjela sėndic dahuc tanj atu, ma sėsa sêtêŋ nom njabatij ti undambê njabatij honj, bu sėndic lau nanj inj kėyalinj njac sa su, nanj sa.

³² “Gauc nem a laŋ. Tēj ndoc mac alic njalaŋ wakuc bu lęc, nanj anyalê bu ndoc ac-ŋga menj kėpiŋ. ³³ Ma bocdinaŋ tēj ndoc mac alic gēj nanj aô gasôm yom pi, nanj anyalê bu Njamalac ndê Atu ndê bęc mbu menj-ŋga menj kėpiŋ su, gitôm inj menj kalhac gatam nem andu-ŋga. ³⁴ Yomandô! Lau tēm dinanj-ŋga oc sėmbac ndu dom e gēj honj dinanj hóc asê. ³⁵ Undambê ti nom oc ninja, magoc aneŋ yom danj oc ninja dom. Gēj honj oc njandô sa tôm aô gasôm.”

Lau danj sėnyalê Yisu ndê bęc mbu menj-ŋga dom

(Luk 17:26-36)

³⁶ Ma Yisu sôm, “Njamalac danj kėyalê bęc me acgatu nanj Njamalac ndê Atu oc mbu menj, nanj dom. Anjela undambê-ŋga sėnyalê dom, ma Anôtô ndê Atu kėyalê dom. Damba tawasê kėyalê. ³⁷ Tēj ndoc Njamalac ndê Atu mbu menj, nanj lau oc sėmbo tôm lau sėmbo tēj Noa ndê tēm. ³⁸⁻³⁹ Tēj ndoc dinanj, lau sėŋlhinj dau sinj ma seŋj ti sėnôm gēj, ma sem

dandi e Noa sôc wanj gi, ma bu suj meñ ma señ ñac hoñ su singa. Ma lau nom-nga oc sêmbô ñalêñ tigen dinan, têtñ Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-nga. ⁴⁰ Ngac lu oc sêkôm gwelenj sêmbô ôm, ma Anôto oc kôc injlu si danj sa, ma hu danj sinj. ⁴¹ Ma awhê lu oc sêndê gêtñ sêmbô, ma inj oc kôc danj sa, ma hu danj sinj.

⁴² “Bocdinan amasanj daôm ñapep, bu mac am gauc bêc bocke mac nem Pômdau oc mbu meñ. ⁴³ Gauc nem yom dindéc. Andu ñadau danj, bu êñyalê ndoc nanj ñgac kanj danj oc meñ, nanj inj oc yob inj ndê andu bu ñgac kanj dau sôc meñ dom. ⁴⁴ Ma bocdinan, amasanj daôm tôm bêc hoñ, bu Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ têtñ ndoc nanj mac akêtñ batam, nanj dom.”

*Yom gôlinj pi ñgac akinj ñayham ma sac
(Luk 12:42-46)*

⁴⁵ Ma Yisu sôm, “Ñgac akinj ñayham ma ti gauc, inj ñgac kainj bocdec. Inj ndê ñadau bu lhô têtñ gameñ danj ndi, goc inj oc kêtñ inj yob lau akinj ñatô, ma kêtñ gêtñ danen-nga têtñ ñac tôm ñandoc. ⁴⁶ Ma têtñ ndoc ñadau mbu meñ, ma tap inj sa kôm inj ndê gwelenj ñapep mbo, nanj inj oc lic inj ñayham ma kôm ñayham têtñ inj. ⁴⁷ Yomandô! Ñadau oc kêtñ inj yob inj ndê wapa hoñ. ⁴⁸ Magoc ñgac akinj sac oc sôm têtñ dau, ‘Aneñ ñadau oc mbu meñ ñagahô dom.’ ⁴⁹ Goc inj oc ndic lau akinj ñatô, ma sa ndi nôm ti neñ gêtñ whinj lau nanj sênôm gêtñ êñjin ñac-nga ñapanj. ⁵⁰ Ñadau oc mbu meñ hôc asê têtñ bêc ti acgatu nanj ñgac akinj dau kêtñ bata, nanj dom. ⁵¹ Ma inj oc kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ inj, ma soc inj su ndi mbo whinj lau sêtim yom lau-nga. Yêc dindê lau oc sêñsahê ñandê atu e sêtanj ma lhô êñsinj pi dau ñapanj.”

25

Yom gôlinj pi lauwê akinj amanju

¹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Têtñ ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ bu nem gôlinj gêtñ hoñ, nanj lau ñatô oc sêmasanj dau ñapep, ma lau ñatô oc mba. Oc tôm lauwê akinj amanju nanj sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhôn ñgac nem awhê-nga, nanj sêkêñ bata bu oc meñ. ² Ñac si amanjanj ñac lauwê tiguauc, ma amanjanj ñac lauwê gauc mbasi. ³ Lauwê gauc mbasi dinanj sêkôc si lam, magoc sêkôc buya ñatô whinj dom. ⁴ Ma lauwê tiguauc sêkôc si lam, ma sêkôc buya ñatô sip bu akôp tôhônj. ⁵ Ñac sêhôn ñgac nem awhê-nga sêmbô, magoc inj hôc asê ñagahô dom e ñac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

⁶ “Timaniñhu goc ñgac aheñ-nga danj ta yom bocdec bu, ‘Oê! Ñgac dau meñ! Asa andi ma akôc inj sa.’ ⁷ Goc lauwê akinj sêtisa, ma sêmasanj ñac si lam. ⁸ Ma amanjanj gauc mbasi dinanj sêndac lauwê tiguauc

bocdec, ‘Akêtñ buya ñatô têtñ yac, bu yac mba lam sêmbac.’ ⁹ Magoc ñac sêô yom ma sêsôm, ‘Mba! Mboe buya oc tôm yac hoñ dom. Magoc mac andi alic lau nanj sêkêñ buya tu lau sênemlihi-nga, ma anemlihi nem.’ ¹⁰ Magoc têtñ ndoc sêlhô si bu sênemlihi buya, goc ñgac nem awhê-nga meñ hôc asê. Ma lauwê akinj nanj sêmasanj dau gwananj, nanj sêwhinj inj sêsôc inj ndê gameñ si, bu sêneñ mwasiñ awhê-nga. Goc inj gic gatam ahuc. ¹¹ Tinjambu lauwê akinj gauc mbasi dinanj sêmbu sêmeñ ma sêmbwêc, ‘Ñadau! Ñadau! Lêc gatam su têtñ yac.’ ¹² Magoc ñadau sôm, ‘Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!’ ¹³ Yisu gic bata yom gôlinj dinanj ma sôm, “Boc-dinanj anem ali ma ayob daôm ñapep, bu mac anyalê bêc ti acgatu nanj aô oc wambu wameñ, nanj dom.”

*Yom gôlinj pi mone gol
(Luk 19:12-27)*

¹⁴ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham pi têtñ nambu-nga bocdec bu, “Ñgac tiwaê danj bu sa têtñ gameñ balinj danj ndi. Bocdinan inj mbwêc inj ndê lau akinj, ma kêtñ ndê gêtñ ñatô têtñ ñac bu sêyob e inj mbu meñ. ¹⁵ Inj kêtñ mone gol nanj sêsam bu talent* têtñ ñac, kêkuc ñac si licwalô ti ñac si gauc. Inj kêtñ talent amanjanj têtñ ñgac danj, ma talent lu têtñ danj, ma talent tigenj têtñ danj. Goc inj hu ñac sinj ma kôlhô gi. ¹⁶ Ma ñgac akinj nanj kôc mone amanjanj, nanj gi kôm gwelenj pi mone dau e t ap mone amanjanj tiyham sa. ¹⁷ Ma inj nanj kôc mone lu nanj kôm boc-dinanj, ma tap mone lu tiyham sa. ¹⁸ Magoc ñgac nanj kôc mone tigenj, nanj sa gi kwê sê danj ma sinj ñadau ndê mone kwi yêc sê dau ñalôm.

¹⁹ “Ñasawa hic balinj gi su, goc lau akinj dinanj si ñadau mbu meñ, ma bu ngô ñac si yom pi mone dau. ²⁰ Ma ñgac nanj kôc mone amanjanj, nanj kôc amanjanj nanj inj tap sa, nanj whinj ma sôm, ‘Pômdau, am kêtñ mone amanjanj têtñ aô gayob, ma lic, aô gakôc amanjanj tiyham.’ ²¹ Goc ñadau sôm, ‘O aneñ ñgac ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtñ amanjanj ñapep, dec wakêtñ am yob gêtñ daêsam. Mweñ ma mbo whinj aô ti atac ñayham.’ ²² Ma ñgac akinj nanj kôc mone lu, nanj meñ ma sôm, ‘Pômdau, am kêtñ mone lu têtñ aô gayob, ma aô gakôc mone lu tiyham whinj.’ ²³ Ma ñadau sôm, ‘O aneñ ñgac akinj ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtñ inj ñapep, dec wakêtñ am yob gêtñ daêsam. Mweñ ma mbo whinj aô ti atac ñayham.’

²⁴ “Têtñ dinanj ñgac nanj kôc mone tigenj, nanj meñ ma sôm, ‘Pômdau, aô kayalê bu am ñgac lêlê-nga dom, ma bu am oc kêtñ batam bu ndic gêtñ ñandô sa yêc gameñ nanj am daôm kêbalip gêtñ ñawê me sô gêtñ dom. ²⁵ Bocdinan aô gatôc dauñ ma kasalê lêñ bu am nem mone ninja dom, dec gasa ga gasinj

* 25:15: Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

kwi yêc nom ñalôm. Lic, gêñ dau kelec.’
²⁶ Goc ñadau ô yom ma sôm, ‘Am ñgac sac solop! Am ñgac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêñ ñandô sa yêc gameñ nanj aô gasô gêñ dom.’
²⁷ Bocdinan am gitôm bu kêñ aneñ mone têtñ lau sêyob mone-ña bu sêyob e aô wambu wameñ, dec oc tôm bu sêkêñ mone ñgec sac mone dau ñahô, ma aô wakôc honj sa.’
²⁸ Goc ñadau sôm têtñ in ndê lau ñatô, ‘Akôc mone su yêc in, ma akêñ têtñ ñgac nanj kôc mone amanju.’
²⁹⁻³⁰ Ma atin ñgac akin sac dindec sa awê ndi bu mbo gameñ ñasec-ña nanj lau sêtan, ma ñalhô êñsinj pi dau. Bu asa nanj yob gêñ nanj gakêñ sip in amba, nanj ñapep, nanj wakêñ gêñ ñatô tiyham têtñ in whin, ma in ndê gêñ oc ti daêsam. Magoc asa nanj yob ndê gêñ ñapep dom, nanj wakôc in ndê gêñ honj su.’”

Pômdau oc whê lau kôc têtñ bêc ñambu-ña

³¹ Goc Yisu sôm, “Têñ ndoc ñamalac ndê Atu mbu menj whin anjela honj, nanj in oc ndôc in ndê pônj kin-ña ti in ndê ñaclai ma ñawasi atu undambê-ña.”
³² ñac oc sêndic ñamalac honj sa sêlhac in anjô-ña. Ma in oc whê ñac kôc gitôm ñgac yob domba-ña, nanj whê in ndê domba ti naniñ kôc.
³³ In oc kêñ domba sêlhac in amba andô-ña, ma naniñ sêlhac gasê-ña.

³⁴ “Dec Kinj atu dau oc sôm têtñ lau nanj sêlhac in amba andô-ña, ‘Ameñ mac lau nanj Damañ gêlic mac ñayham. Ma andôc mac nem malam yêc gameñ undambê-ña, nanj Damañ kêmasanj tu mac-ña têtñ ndoc in kêñ undambê ma nom. Dinañ ti mac nem gêñ lêñsêm.’
³⁵ Yom dinañ ña-ñandô in bocdec. Têtñ ndoc aô gêñ yô aô, nanj mac akêñ gêñ aô ganj. Ma têtñ ndoc bu yô aô, nanj mac akêñ bu têtñ aô ganôm. Aô ñgac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô.
³⁶ Aneñ ñakwê mba, ma mac akêñ têtñ aô. Aô gêmbac, ma mac am yaom aô. Aô gandôc gapocwalô, ma mac amej ac aô kêsi.’

³⁷ “Ma têtñ dinañ lau gitêñ oc sêô yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtñ nde yac alic am gêñ yô am me bu yô am, ma yac akêñ gêñ danen-ña me bu têtñ am?’
³⁸ Ma têtñ nde yac alic am ñgac apa, ma akôc am sa, me am pônja ñakwê, ma akêñ têtñ am?’
³⁹ Ma têtñ nde yac alic am gêmbac me am ndôc gapocwalô, dec yac amej alic am?’
⁴⁰ Goc Kinj atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkêñ whin-ña honj nanj sêti aneñ asinj ti lhuñwêi. Yomandô wasôm têtñ mac, bu gêñ bocke nanj mac akôm têtñ ñac si ñamalac tiwaê me ñamalac waê-mba danj, nanj gitôm mac akôm têtñ aô dauñ.’

⁴¹ “Goc in oc sôm têtñ lau nanj sêlhac in amba gasê-ña, ‘Mac lau atap Anôtô ndê atac ñandê sa-ña! Alhó su yêc aô, asip ya nanj sa ñapanj andi. Ya dau, Anôtô kêmasanj gic Sadañ ti in ndê anjela sac ñawaê.’
⁴² Yom dinañ ña-ñandô in bocdec. Aô gêñ yô aô,

magoc mac akêñ gêñ danen-ña têtñ aô dom. Ma bu yô aô, magoc mac akêñ têtñ aô dom.
⁴³ Aô ñgac apa, magoc mac akôc aô sa dom. Aô gapônja ñakwê, ma mac akêñ têtñ aô dom. Aô gêmbac, ma gandôc gapocwalô, magoc mac amej alic aô dom.’

⁴⁴ “Ma ñac oc sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtñ nde yac alic am gêñ yô am, bu yô am, am ñgac apa, am pônja ñakwê, gêmbac kôm am, me am ndôc gapocwalô, ma yac am am sa dom?’
⁴⁵ Ma in oc sôm, ‘Yomandô wasôm têtñ mac, bu têtñ ndoc mac alic aneñ lau tiwaê me lau waêmba danj nanj pônja dau, magoc am in sa dom, nanj gitôm mac am aô dauñ sa dom.’

⁴⁶ “Têtñ dinañ in oc êñkinj ñac sêtêñ gameñ sêhóc ñandê-ña sêndi, bu sêmbô ñapanj. Magoc lau gitêñ in oc kôc ñac sa sêndôc tali ñapanj.”

26

*Lau bata sêlic yom bu sêndic Yisu ndu
 (Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)*

¹ Yisu sôm yom honj dinañ su, goc sôm têtñ in ndê ñgacsêñjomi,² “Bêc lu yêc dônj yêc tu lau Israel-ña sêlic om atu †Pasowa-ña. Ma lau oc sêkêñ ñamalac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic in ndu pi a gicso dau.”

³ Têtñ ndoc dinañ dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-ña sic dau sa sêmbô †dabuñsiga ñamata-ña Kayapas ndê andu.
⁴ M a ñac sêñsalê lêtñ bu sêkôc Yisu dônj gelec ma sêndic in ndu.
⁵ Magoc ñac sêsôm, “Dakôm têtñ Mwasiñ Pasowa-ña ñandoc dom, mbo lau daêsam nanj sêmbô Jerusalem tu Pasowa-ña, nanj oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê danj gêm oso Yisu

(Mak 14:3, 9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

⁶ Tinjambu Yisu mbo whin ñgac danj ñaê Saimon yêc malac Betani. Muñ-ña in ñgac ti gêmbac leprasi.
⁷ Yisu ndôc tebo, ma awhê danj menj kôc bu ñamalu ñayham nanj ñaôli atu sip kac danj, ma kêc pi in ñagôlôn.
⁸ Yisu ndê ñgacsêñjomi sêlic gêñ dinañ ma tac ñandê. Ma sêsôm têtñ dandi, “Tu sake-ña in kêyainj gêñ ñamalu ñayham dinañ?’
⁹ Gitôm bu dakêñ têtñ lau sênemlihi ña-awa atu, goc dakêñ têtñ lau ñalôm sawa.”

¹⁰ Yi su kêyalê bu ñac sêsôm yom dinañ, goc sôm, “Akêñ ñawapac têtñ in dom! In kôm gêñ ñayham kêlêc têtñ aô.
¹¹ Lau ñalôm sawa oc sêmbô sêwhin mac ñapanj. Tigeñ aô oc wambo wawhinj mac ñapanj dom.
¹² In kêc gêñ ñamalu dec pi aô, tôm in kêmasanj aô neñ ñamlic gwananj tu sêñsuhunj aô-ña.
¹³ Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu tinjambu lau oc sêhóc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj, ma têtñ dinañ ñac oc sêsôm yom pi gêñ nanj awhê dindec kôm, ma lau oc gauc nem in.”

*Judas sôm tidôñ bu hoc Yisu asê
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Têñ dinanñ ngacsêñomi 12 si danñ, ñgac nanñ sêsam bu Judas Iskeriot, nanñ têñ dabunñsiga atu-tu gi, ¹⁵ ma ndac, "Aô bu wahoc Yisu asê têñ mac, goc mac oc akêñ sake têñ aô?" Dec sêlic ñyaham ma semlhi inñ ña mone silba 30. ¹⁶ Ma Judas gic hu kêsâlê lêñ tu bu hoc Yisu asê-ñga.

*Sêmasanñ Mwasinñ Pasowa-ñga
(Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)*

¹⁷ Têñ †Mwasinñ Bolom Yist Mba-ñga ñabêc ñamata-ñga, nanñ ngacsêñomi sêtêñ Yisu si, ma sêndac inñ bocdec bu, "Am tac whinñ bu yac amasanñ gameñ tu danenñ Mwasinñ Pasowa-ñga yêc nde?" ¹⁸ Goc inñ sôm yom pi ñgac malac Jerusalem-ñga danñ, ma kêkinñ ñac sêtêñ inñ si ma sôm, "Asôc malac ma atêñ ñgac dau andi, ma asôm têñ inñ, 'Yac mba kédôhônñwaga sôm bu inñ ndê tèm meñ kêpinñ su. Ma inñ bu neñ Mwasinñ Pasowa-ñga whinñ inñ ndê ngacsêñomi yêc am nem andu.'" ¹⁹ Bocdinanñ ngacsêñomi sêkôm tòm inñ sôm têñ ñac, ma sêmasanñ Pasowa.

*Yisu sôm bu ñgac danñ oc hoc inñ asê
(Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)*

²⁰ Têñ ôbwêc dinanñ, Yisu ti ndê ngacsêñomi 12 sêtêñ andu dau si, ma sêndôc sêwhinñ dau. ²¹ Ñac señ gêñ sêmbô, ma inñ sôm, "Yomandô aô wasôm têñ mac bu mac nem danñ oc hoc aô asê." ²² Yom dau kôma ñac sêsô ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigenñ-tigenñ sêsôm têñ inñ, "Pômdau, mboe aô, a?" ²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, "Inñ ñgac nanñ alu anñ gêñ sip pele tigenñ, nanñ oc hoc aô asê." ²⁴ Gêñ dau oc ñandô sa pi ñamalac ndê Atu, tòm yom nanñ sêto yêc. Tigenñ ñgac nanñ bu hoc aô asê, nanñ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinanñ-ñga inñ dinda bu kôc inñ dom, dec oc ñyaham." ²⁵ Goc Judas, nanñ oc hoc inñ asê, nanñ sôm, "Kédôhônñ-waga, mboe aô, a?" Ma Yisu sôm, "Tòm nanñ am daôm sôm."

*Yisu gic hu Mwasinñ Dabunñ
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)*

²⁶ Têñ ndoc ñac señ gêñ sêndôc, nanñ Yisu kôc bolom, gêm danñe ma pô kôc-kôc. Goc inñ kêñ têñ ñgac-sêñomi ma sôm, "Akôc loc ma anenñ. Aô neñ ñandô dau dec." ²⁷ Goc inñ kôc laclhu wain-ñga danñ ma gêm danñe, ma kêñ têñ ñac ma sôm, "Mac honñ akôc loc anôm. ²⁸ Anenñ dac wamatinñ pwac-ñga dau dec. Wakêc sinñ tu wasuc lau daêsam si sac kwi-ñga. ²⁹ Aô wasôm têñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhinñ mac têñ ndoc Damanñ ndê gôlinñ meñ sa tiawê."

³⁰ Tinjambu ñac sem wê danñ ma sêsa sêtêñ Lôc Olib si.

*Yisu sôm gwananñ bu Pita oc sêc inñ ahuc
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

³¹ Ma Yisu sôm têñ ñac, "Tu gêñ nanñ oc hóc asê aô têñ ôbwêc dindec-ñga, dec mac honñ oc ahu aô sinñ, tòm yom nanñ sêto yêc bocdec bu, 'Aô wandic ñgac yob domba-ñga, ma domba oc sêlhô babalip.'" ³² Magoc tinjambu aô oc watisa tiyham, ma wamunñ mac watêñ gameñ Galili-ñga wandi." ³³ Ma Pita ô yom ma sôm, "Lau honñ bu sêhu am sinñ, magoc aô oc wahu am sinñ dom." ³⁴ Goc Yisu sôm, "Aô wasôm yom ñandô têñ am, têñ ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tó munñ, nanñ goc dalec oc tanñ." ³⁵ Magoc Pita sôm têñ inñ, "Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhinñ am, aô oc wasêc am ahuc dom!" Ma ngacsêñomi honñ sêsôm yom kainñ tigenñ.

*Yisu teñ mbec mbo om Getsemani
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Goc Yisu ti ndê ngacsêñomi sêtêñ gameñ nanñ sêsam bu Getsemani, nanñ si. Ma inñ sôm têñ ñac, "Andôc dec ma aô wasa dê wandi ma watenñ mbec." ³⁷ Goc inñ kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhinñ inñ si. Têñ ndoc dinanñ inñ ndê ñalôm ñawapac atu ma kedehê inñ. ³⁸ Ma inñ sôm têñ ñac, "Aô neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpinñ bu oc wambac ndu. Andôc dec ma anem ali awhinñ aô." ³⁹ Goc inñ hu ñac sinñ ma sa ahic gi, ma hu dau anjô andô têñ nom, ma teñ mbec bocdec bu, "Damanñ, aô wandac am bu nditôm, nanñ goc kôc laclhu ñawapac-ñga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñ atac whinñ dom, kôm tòm am daôm nem atac whinñ bu kôm."

⁴⁰ Inñ teñ mbec su, goc tisa ma mbu têñ ngacsêñomi tó dinanñ gi, ma gêlic ñac sêyêc bêc sêyêc. Inñ uñ ñac sa, ma ndac Pita, "Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhinñ aô gitôm acgatu ñasawa danñ, a?" ⁴¹ A nem ali, ma atenñ mbec bu létôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigenñ ñamlic kwapac." ⁴² Goc inñ sa gi ma teñ mbec tiyham ma sôm, "Damanñ, am bu kôc ñawapac dindec su yêc aô dom, nanñ aô wahôc, ma wakôm am nem yom ñandô sa." ⁴³ Inñ teñ mbec dau pacndê, ma mbu gi tiyham ma gêlic ñac sêyêc bêc sêyêc. Ñac tandô hê ñac sa ñandô. ⁴⁴ Dec inñ hu ñac sinñ ma sa gi teñ mbec tidim tó-ñga, ma sôm yom tigenñ dinanñ tiyham.

⁴⁵ Pacndê, ma inñ mbu têñ ñgac-sêñomi gi, ma sôm têñ ñac, "Tu sake-ñga mac ayêc bêc ma anñwanñ daôm ñapanñ? Anjô su nanñ! Sêhoc ñamalac ndê Atu asê su, ma ndoc meñ sa bu sêkêñ inñ sip lau sac amba. ⁴⁶ Atisa ma dandi, bu ñgac nanñ hoc aô asê dec meñ su."

Sêkôc Yisu dônñ

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dinanñ mbo, ma Judas, ngacsêñomi 12 si danñ, meñ hóc asê whinñ lau daêsam nanñ sêkôc bienñ balinñ ti sinñ. Dabunñsiga atu-tu ti lau bata Israel-ñga sêñkinñ lau dau sêwhinñ Judas. ⁴⁸ Judas kêñ puc ñac

gwanaj su bocdec bu, “Ngac nanj mac anjalé, nanj aó wanjutó in tu bu watóc in asé, ma mac akóc in dôj.”⁴⁹ Bocdinañ in têtj Yisu gi, ma sôm, “Óbwéc, Kédôhônjwaga,” ma ngutó in.⁵⁰ Ma Yisu sôm, “Aneñ silip, gêñ nanj am gauc gêm bu kôm, nanj kôm.” Têtj dinañ lau nanj sêwhinñ Judas, nanj sêtêñ Yisu si ma sêkóc in dôj.⁵¹ Goc Yisu ndê ñgacsêñjom danj puc in ndê bien sa, ma pa dabuñ-siga ñamata-ña ndê ñgac akiñ ndê dangalañ danj su.⁵² Magoc Yisu sôm têtj in, “Kêñ nem bien mbu sip ñapañ tiyham. Asa nanj kóc bien sa tu ndic lau-ña, nanj oc sêndic in ndu ña bien.⁵³ Anjalé ñapep bu oc tòm bu aó wateñ Damañ ma inñ oc kêñ anjela tausen ma tausen sêmeñ ñagahó ma sênem aó sa.⁵⁴ Tigeñ aó bu wateñ bocdinañ, dec gêñ nanj sêto yêc munj su, nanj oc ñandó sa ñalêñ nde?”

⁵⁵ Goc Yisu sôm têtj lau daêsam dinañ, “Bocke dec mac akóc bien ti wapa sinj-ña, ma asa amej bu akóc aó dôj gitóm ñgac kanj danj? T òm bêc honj aó gandóc ti kadôhônj lau gambo lóm dabuñ ñabatêmdó, magoc mac akóc aó dôj dom.⁵⁶ Tigeñ gêñ honj dindéc hóc asê bu kôm yom nanj lau propet sêto pi aó munj su, nanj ñandó sa.” Têtj dinañ Yisu ndê ñgacsêñjomi honj sêhu in sinj ma sêlhó si.

Lau bata Israel-ña sêmatóc Yisu

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

⁵⁷ Lau nanj sêndôhônj yomsu ti lau bata Israel-ña sêkac dau sa su ma sêhônj sêmbó dabuñsiga ñamata-ña Kayapas ndê andu. Ma lau nanj sêkóc Yisu dôj, nanj sêwê in sêtêñ andu dau si.⁵⁸ Pita kêsêlêñj kêkuc Yisu mbo ahê e hóc asê dabuñsiga ñamata-ña ndê andu. Goc inñ sóc gi ndóc andu ñatunlóm whinñ lau sinj sêyob lóm dabuñ-ña ñató, bu lic gêñ bocke oc hóc asê Yisu.

⁵⁹ Dabuñsiga atu-tu ma lau bata honj nanj sêndóc ñSanedrin si tonj, nanj sêñsalé yom tu sêñgôlinñ pi Yisu-ña ma sêkêñ inñ sip lau Rom-ña amba bu sêndic inñ ndu.⁶⁰ Lau tasan daêsam sêtisa ma sêsôm yom tasan pi inñ, magoc yom ñandó bu sêñgôlinñ pi inñ, nanj sêtap danj sa dom. Tinjambu ñac si lu sêtisa,⁶¹ ma sêsôm, “Inñ ñgac dec sôm bu inñ gitóm bu señ Anötó ndê lóm dabuñ su, ma kwê sa tiyham tòm bêc tö.”⁶² Goc dabuñsiga ñamata-ña tisa ma sôm têtj Yisu, “Am ñgô yom dê sêñgôlinñ pi am, me? Am bu ó yom, me mba?”⁶³ Magoc Yisu gêm dôj. Ma dabuñsiga dau sôm, “Sôm yom ñandó yêc Anötó Tali angô-ña! Sôm asê têtj yac bu am Mesaya, Anötó ndê Atu, me mba?”⁶⁴ Ma Yisu ó yom ma sôm, “Tòm nanj am sôm. Tigeñ aó wasóm têtj mac honj, tinjambu mac oc alic ñamalac ndê Atu ndóc Anötó ñaclai ñadau ndê andó-ña, ma sip meñ ndóc dao ñahó.”

⁶⁵ Têtj ndoc dabuñsiga ñamata-ña ñgô yom dinañ, nanj tac ñandê atu dec kêc dau ndê

ñakwê kic ma sôm, “Inñ ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac honj angô su. Yac dapônda yom danj tu tanjôlinñ pi inñ-ña dom.⁶⁶ Mac gauc gêm sake?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Inñ mbac ndu manj.”⁶⁷ Ma sêhê gasôp pi inñ angô andó, ma sênguluj amba ma sêpêñ inñ. Ma lau ñató sêtap inñ,⁶⁸ ma sêsôm, “Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?”

Pita sêc Yisu ahuc

(Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Têtj têm dinañ Pita ndóc andu dau ñamakê, ma awhê akiñ danj têtj inñ gi, ma sôm, “Am ñgac nanj kêkuc Yisu Galili-ña whinñ.”⁷⁰ Magoc inñ pa dau yêc ñac honj angô-ña ma sôm, “Mba! Aó kayalé am nem yom ñahu dom.”

⁷¹ Goc inñ sa gi kalhac gatam. Ma bawhê danj gêlic inñ ma sôm têtj lau, “Inñ ñgac dê, inñ ñgac dan nanj kêkuc Yisu Nasaret-ña.”⁷² Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom ñanña, “Yom ñandó! Aó kayalé inñ dom!”⁷³ Ñasawa sauñ ma lau nanj sêlhac dinañ, sêtêñ Pita si ma sêsôm, “Lau nanj sêñkuc inñ, nanj si danj am! Yomandó! Am sôm yom ña awha nanj gi tap lau Galili-ña dinañ si sa.”⁷⁴ Goc inñ sôm, “Mba! A ó bu wasóm yom tasan, nanj Anötó ndic aó. Aó kayalé inñ dom andó!” Ma ñagahó dalec tanj.⁷⁵ Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, “Am oc sêc aó ahuc tidim tö, goc dalec oc tanj.” Goc inñ kôlhó sa awê gi, ma tanj dau ndu.

27

Sêwê Yisu têtj Pailot gi

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Têtj bêbêc ganduc dabuñ-siga atu-tu ti lau bata Israel-ña honj si ñalóm pitigeñ bu sêndic Yisu ndu.² Goc sêsó inñ amba dôj, ma sêwê inñ gi ma sêkêñ inñ sip Pailot amba. Pailot inñ Rom si gôlinñwaga nanj gêm gôlinñ gamenñ Judia-ña.

Judas kinj dau ndu

³ Têtj ndoc Judas gêlic gêñ dinañ, ma ñgô bu sêsôm tidônj bu sêndic Yisu ndu, nanj inñ ñalóm ñawapac bu inñ hoc inñ asê. Goc inñ kêñ mone silba 30 dinañ mbu têtj dabuñsiga atu-tu ti lau bata gi.⁴ Ma inñ sôm, “Aó gakóm so, bu aó gahoc ñgac gitêñ danj asê, ma oc sêkêc inñ ndê dac sinj.” Ma ñac sêo inñ awha ma sêsôm, “Tu sake-ña am sôm têtj yac? Am daóm nem ñawapac!”

⁵ Dec Judas kêbaliñ mone dau yêc lóm dabuñ ñamakê, ma sa gi kinj dau ndu.⁶ Ma lau dabuñsiga dau sêsôm, “Dac hi mone dindéc ahuc, ma yac bu dakêñ sip apa da-ña yêc lóm dabuñ, dec oc daso yomsu.”⁷ Goc sêsôm yom tidônj bu sêkóc mone dau ma sênemliñ ñgac pec lôñ-ña ndê nom danj, ma sêñyalinñ nom dau sa ti lau apa si òm sêhônj-ña.⁸ Tu dinañ-ña lau têm dindéc-ña sêsam

gameñ dau bu ‘Nom ti Dac.’⁹ Bocdinañ yom nan propet Jeremaya sòm, nanñ dec ñandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-nga sêkôc mone silba 30 nanñ sênyalin sa ti inñ ndê ñaôli, nanñ sa,¹⁰ ma semlhi ñgac pec lôñ-nga ndê nom, tòm Pômdau kêñ yatu aô. [Sêk 11:12-13]

Pailot kêsu Yisu

(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

¹¹ Sêkên Yisu kalhac gôlinwaga Pailot angô-nga, ma inñ ndac Yisu, “Am lau Israel si Kin, a?” Ma Yisu ô yom ma sòm, “Tôm nanñ am daôm sòm.”¹² Têñ dinañ dabuñsiga atu-tu ma lau bata Israel-nga sêngôlin yom pi inñ, magoc inñ ô ñac si yom dom. ¹³ Goc Pailot ndac inñ, “Am ñgô yom nanñ sêngôlin pi am, me mba?”¹⁴ Magoc Yisu ô yom nanñ sêngôlin pi inñ, nanñ danñ dom. Ma tu dinañ-nga Pailot hêdaê ñandô.

¹⁵ Tôm yala honñ, têñ ndoc lau Israel sêndê Mwasinñ Pasowa-nga, nanñ Pailot kêkuc lêñ danñ bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac ñgac gapocwalô-nga danñ, dec inñ oc êngapwêc inñ su têñ ñac. ¹⁶ Têñ ndoc dinañ ñgac danñ ndôc gapocwalô. Inñ ndê ñaê Barabas, ma lau honñ sênyalê bu inñ ñgac sac sambuc. ¹⁷ Goc Pailot ndac lau daêsam dinañ bu, “Mac atac whinñ bu wahu asa sinñ têñ mac? Barabas, me Yisu nanñ sêsam bu Kilisi?”

¹⁸ Pailot kêyalê bu lau dabuñsiga dau sem lêmunñ Yisu ñambwa, ma tu dinañ-nga dec sêkên Yisu têñ inñ. Bocdinañ inñ gauc gêm bu êngapwêc Yisu su. ¹⁹ Ma gêñ danñ tiyham. Têñ n doc Pailot ndôc inñ ndê pôñ êmatôc yom-nga, nanñ inñ ndê awhê kêñ yom têñ inñ bocdec bu, “Kôm gêñ danñ têñ ñgac gitêñ dinañ dom, bu kwahic dec aô gayêc mbê pi inñ, nanñ kôm aneñ ñalôm ñawapac ñandô.”

²⁰ Magoc dabuñsiga atu-tu ti lau bata sêli lau ñalôm sa, ma sêndac Pailot bu hu Barabas sinñ têñ ñac, ma ndic Yisu ndu. ²¹ Dec Pailot ndac ñac tiyham, “Mac atac whinñ bu wahu ñgac lu dec si asa sinñ têñ mac?” Ma sêsôm, “Barabas!”²² Goc inñ ndac, “Bocdinañ aô wakôm sake têñ Yisu nanñ sêsam bu Kilisi?” Ma ñac honñ sêsôm bu, “Ndic inñ pi a gicso dau ndi.”²³ Magoc Pailot ndac, “Tu sake-nga? Inñ kôm giso bocke?” Tigen ñac sêmbwêc atu, “Ndic inñ pi a gicso dau!”

²⁴ Pailot kêyalê bu ñac oc sêsôc inñ ndê yom ñapu dom, ma ñac sêli dau sa ñandô. Bocdinañ inñ kôc bu, ma kêgwasiñ amba yêc ñac honñ angô-nga, ma sòm, “Gêñ dec sip mac amam. Aô wawêkainñ ñgac dindec ndê dac ñagêyô wawhinñ mac dom.”²⁵ Ma lau honñ sêsôm, “Inñ ndê dac ñagêyô menñ pi yac ti yac mba balêkoc.”

²⁶ Goc Pailot kêgawêc Barabas su têñ ñac, ma kêñ Yisu têñ inñ ndê lau sinñ-nga bu sêhi inñ ñamlic ñandê, ma sêndic inñ ndu pi a gicso dau.

Lau sinñ-nga sêsu Yisu susu
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Pailot ndê lau sinñ-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ña-malac lôm si, goc sêta lau sinñ-nga honñ sêkac sa sêmenñ, ma sêngihi inñ ahuc. ²⁸ Sêkôc inñ ndê ñakwê baliñ su, ma sêkên inñ sôc ñakwê kokoc baliñ tòm kinñ sêsôc. ²⁹ Ma sêwhê wac kêma ma sêkên inñ uñ gitôm sunñsunñ. Ma sêkên a danñ inñ gêm kôm yêc amba andô-nga gitôm kinñ si tôc. Goc sêpônñ haduc têñ inñ, ma sêsu inñ susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kinñ dindec sa manñ!”³⁰ Sêhê gasôp pi inñ, ma sêkôc a dau su yêc inñ, ma sic inñ pi ñagôlônñ tidim daêsam. ³¹ Sêsu inñ susu pacndê, goc sêkac ñakwê dinañ su, ma sêkên inñ sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Goc sêwê inñ sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic inñ ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Têñ ndoc sêwê Yisu sêsa si, nanñ sêtap ñgac apa danñ sa, nanñ menñ akêñ malac Sairin. Inñ ndê ñaê Saimon. Ma sêkac inñ bu êmbalañ Yisu ndê a gicso dau. ³³ Ma ñac si e sêhêc asê gameñ nanñ sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ Ñakêcyha-nga.’)
³⁴ Lau sinñ-nga sêkên bu ñamakic sip laclhu danñ whinñ wain, ma sêkên têñ Yisu nôma. Inñ kêsahê ma tec. ³⁵ Goc ñac sic inñ pi a gicso dau. Ma tinjambu sêwhê inñ ndê ñakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke. ³⁶ Pacndê su, goc sêndôc sic ma tatiñ inñ. ³⁷ Ma yom nanñ lau bata Israel-nga sêngôlin pi inñ, nanñ sêto ma sêkên kalhac a gicso dau ñahô. Yom dau sôm bu, “Ñgac dindec inñ Yisu, lau Israel-nga si Kin.”

³⁸ Têñ bêc dinañ ñac sic ñgac kanñ lu sêpi a gicso dau sêwhinñ Yisu, danñ kêgalêñ Yisu ndê andô-nga, ma danñ kêgalêñ gasê-nga. ³⁹ Lau nanñ sênsêlêñ si sêmenñ sêndahinñ ñasu ma sêtanñ bôlê Yisu. ⁴⁰ Ma sêsôm, “Am ñgac nanñ sôm bu senñ lôm dabuñ su, ma kwê sa tiyham tòm bêc tó. Am bu Anôtô ndê Atu, nanñ goc nem daôm si ma sip mwenñ!”⁴¹ Ma ñalêñ tigenñ dinañ dabuñsiga atu-tu ti lau nanñ sêndôhônñ yom su ma lau bata sengec inñ. ⁴² Ma sêsôm têñ dau, “Inñ gêm lau ñatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! Inñ lau Israel-nga si Kin, a? Inñ bu sip menñ akêñ a gicso dau menñ, dec yac oc dakêñ whinñ inñ. ⁴³ Inñ kêñ whinñ Anôtô ma sam dau bu Anôtô ndê Atu. Anôtô bu tac whinñ inñ, dec oc nem inñ si.”⁴⁴ Ma ñgac kanñ lu nanñ sic inñ sêpi a gicso, nanñ sêsôm yom kainñ tigenñ dinañ pi Yisu.

Yisu mbac ndu

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Têñ ac kac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga. ⁴⁶ Ma têñ 3 kilok Yisu mbwêc awha

atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneŋ Anötö, aneŋ Anötö, tu sake-nga am hu aö sin?’)⁴⁷ Lau nanj sêlhac sêmpin, nanj sêngö in ɲapep dom ma sêsôm, “In ta Elaija.”⁴⁸ Ma ɲgac danj kêtî gi ma kênj sôwam danj sip wain ɲamakic, goc sô dôŋ pi a baliŋ danj, ma puc pi Yisu whasunj bu inj nôm.⁴⁹ Ma lau ɲatö sêsôm, “Hu inj sinj ma dalic. Elaija oc meŋ nem inj sa, me mba?”

⁵⁰ Têŋ dinanj Yisu mbwêc awaha atu tiyham, ma mbac ndu.⁵¹ Têŋ ndoc dinanj po baliŋ nanj kêgalêŋ lôm dabunj ɲalôm, nanj dau kic gi lu, kallhac ɲahô-nga e gi têtj ɲapu-nga. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc.⁵² Ma sêhò sêhòc kôc, ma lau dabunj daêsam nanj sêmbac ndu su, nanj sêtisa sêmbo tali tiyham.⁵³ ɲac sêsa akêŋ sêhò sêmênj, ma tiŋambu têtj ndoc Yisu tisa su, goc sêsôc malac dabunj Jerusalem si, ma sêhoc dau asê têtj lau daêsam sêlic.

⁵⁴ Têŋ ndoc ɲgac bata sinj-nga ti inj ndê lau nanj sêyob Yisu sêmbo, nanj sêlic tiyhô ti gêtj hoŋ dinanj, dec sêtöc dau atu, ma sêsôm, “Yomandö! ɲgac dec inj Anötö Atu!”⁵⁵ Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gêtj hoŋ dinanj. ɲac lauwhê nanj sênkuc Yisu akêŋ gameŋ Galili-nga sêmênj, ma sem akinj inj.⁵⁶ Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbo sêwhinj lauwhê dinanj.

Josep kênj Yisu ndê ɲamlanj yêc hoc ɲasunj
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Lau nanj sênkuc Yisu, nanj si danj inj ɲgac ti lêlôm nanj ndê ɲaê Josep, ma inj meŋ akêŋ malac Arimatiya. Têŋ telha dinanj,⁵⁸ inj têtj Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ɲamlanj. Pailot gôlôc ma kênj yom têtj inj ndê lau sinj-nga bu sêhu Yisu ndê ɲamlanj sinj têtj Josep.⁵⁹ Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ɲamlanj ma kêpaŋ si ɲa po ɲawasi danj.⁶⁰ Ma inj kôc sa gi ma kênj yêc inj dau ndê sêhò, nanj sêlêŋ gwananj su yêc hoc ɲalôm. Ma Josep kêpi hoc atu danj gi ndôc sê awaha ahuc, goc kôlhô gi.⁶¹ Têŋ ndoc dinanj Maria Magadala lu awhê danj ɲaê Maria, sêndöc sêhò ɲamakê ma sêlic.

Lau sinj-nga sêyob sêhò

⁶² Sic Yisu pi a gicso dau têtj bêc nanj lau Israel sêmasanj dau tu Sabat-nga, ma têtj ɲagalaŋsê dabunjsiga atu-tu ti lau Palêsai sêtêŋ Pailot si.⁶³ Ma sêsôm, “ɲgac atu. Yac gauc gêm yom danj nanj ɲgac tasanj dau sôm têtj ndoc inj mbo tali. Inj sôm bu mbac ndu ma tiŋambu bêc tö niŋga inj oc tisa tiyham.⁶⁴ Bocdinanj ndic atu lau bu sêyob sêhò e bêc tö niŋga su. Mboe inj ndê ɲgacsêŋomi oc sêmênj ma sênem kanj inj ndê ɲamlanj, ma sêsôm têtj lau bu inj tisa su. Inj kêsau lau ma sôm bu inj Mesaya dau, magoc ɲac bu sêkôm tasanj dau, oc hôc gêlêc tasanj nanj inj kôm ɲamata-nga, nanj su.”⁶⁵ Goc Pailot sôm têtj

ɲac, “Akôc lau sinj-nga sa andi, ma akêŋ ɲac sêyob sêhò ɲannga.”⁶⁶ Goc sêsa si ma sêsap hoc nanj ti gatam sêhò-nga, nanj dôŋ ɲannga ɲa a ɲakwi bu lau danj sêkac sa dom. Ma sêkêŋ lau sinj-nga sêyob.

28

Yisu tisa

(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)

¹ Bêc Sabat-nga meŋ gi su, ma têtj wake ɲabêc ɲamata-nga, Maria Magadala lu awhê danj ɲaê Maria sêti têtj bêbêc ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhò dau.² Têŋ ndoc dinanj tiyhô gêm atu, ma Pômdau ndê aŋela danj sip akêŋ undambê meŋ, ma kêpi hoc nanj ndôc sê awaha ahuc, nanj su, goc pi gi ndôc ɲahô.³ Inj ndê ɲawasi pô gameŋ gitôm sickac, ma inj ndê ɲakwê sêp sambuc.⁴ Têŋ ndoc lau sinj-nga sêlic inj, nanj sêtöc dau atu ma sêntitec. Ma ɲac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê.⁵ Ma aŋela dau sôm têtj awhê lu, “Atöc daôm dom. Aö kayalê bu amlu aŋsalê Yisu nanj sic inj ndu pi a gicso dau.⁶ Inj mbo lec dom. Inj tisa su tôm inj sôm gwananj su. Amenj alic gameŋ nanj sêkêŋ inj yêc nanj.⁷ Goc ambu andi ɲagahô, ma asôm têtj inj ndê ɲgacsêŋomi bu inj tisa akêŋ lau batê-nga su. Ma inj oc muŋ mac ndi mbo gameŋ Galili-nga. Yêc dindê mac oc alic inj. Kwahic dec aö gahoc yom dindêc asê têtj amlu, ma amlu aŋgö su.”

⁸ Têŋ ndoc dinanj awhê lu dau sêhò si bu sêkêŋ ɲawaê dau têtj Yisu ndê ɲgacsêŋomi. Injlu si ti atac ɲayham atu, magoc ɲalôm lu-lu ma sêtöc dau. Sênti sêmbo seŋ,⁹ ma ɲagahô Yisu hoc dau asê têtj injlu ma hê mwalêc injlu. Goc injlu sêtigasuc inj ma sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc inj sip gahi ma sêmpin inj.¹⁰ Goc Yisu sôm têtj injlu, “Atöc daôm dom. Andi ma asôm têtj aneŋ asidöwai hoŋ bu sêtêŋ Galili sêndi, ma ɲac oc sêlic aö yêc dindê.”

Lau sinj-nga sêsôm Yisu tisa ɲawaê

¹¹ Têŋ ndoc nanj awhê lu dinanj sêmbo seŋ, nanj lau sinj-nga ɲatö nanj sêyob sêhò dau, nanj sêmbo sêtêŋ Jerusalem si. Ma sêkêŋ ɲawaê têtj dabunjsiga atu-tu, pi gêtj hoŋ nanj sêlic.¹² Goc lau dabunjsiga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasanj yom pi gêtj dau. ɲac semlhi lau sinj-nga ɲa mone atu,¹³ ma sêsôm têtj ɲac, “Mac asôm têtj lau bu, ‘Têŋ öbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma inj ndê ɲgacsêŋomi sêmênj, ma sem kanj inj ndê ɲamlanj.’¹⁴ Ma Pailot bu ɲgö bu mac ayêc bêc, dec yac oc amasanj yom awhinj inj, bu mac atap matôc sa dom.”¹⁵ Bocdinanj lau sinj-nga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-nga sêsôm têtj ɲac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-nga ɲalôm, ma lau ɲatö sêsôm e meŋ têtj kwahic dec.

Yisu hoc dau asê têtj ɲgacsêŋomi

¹⁶ Têŋ ndoc dinanj ɲgacsêŋomi 11 sêsa sêtêŋ lôc nanj yêc gameŋ Galili-nga si, gitôm Yisu

sôm têtj ñac munj su. ¹⁷ Têtj ndoc sêlic inj, nanj sêpôj haduc ma sêmpinj inj. Magoc ñac si lau ñatô atac lu-lu. ¹⁸ Goc Yisu tigasuc ñac ma sôm, “Anötô kêtj ñaclai têtj aö pi gêtj undambê ti nom-ñga hoj. ¹⁹ Bocdinañ atêtj gameñ hoj andi ma andôhôtj lau e sêñyalê aö ma sêkêtj whinj aö. Anjku ñac anem Damba, Atu, ma Ñalau Dabun anjô. ²⁰ Ma andôhôtj ñac bu danja wambu yom hoj nanj aö gac atu mac. Ma anjyalê pi ñandô bu aö oc wambo wawhinj mac ñapañ, e nom ñatêm pacndê.”

Mak ndê njawaê njayham Yom whê njawaê njayham dindec sa-nga

Mak inŋ Yisu ndê ngacsêngomi 12 si danŋ dom, magoc inŋ tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gêŋ hoŋ nanŋ Yisu kôm têtŋ ndoc dinanŋ. Tinjambu Mak kêsêlêŋ whiŋ Pita têtŋ ndoc Pita gêm mêtê, ma to njawaê njayham pi Yisu kêkuc mêtê nanŋ Pita gêm. Lau njatô gauc gêm bu yom nanŋ Mak to yêc 14:51-52 nanŋ hêganôŋ inŋ dau. Tinjambu inŋ gêm Pol lu Banabas sa tu inŋlu si gwelenŋ-nga. Alic yom njatô pi inŋ yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gwelenŋ nanŋ Yisu kôm, magoc yom daêsam nanŋ Yisu sôm tu bu êndôhônŋ lau-nga, nanŋ inŋ to dom.

*Jon kêmasanŋ Yisu ndê seŋ
(Mat 3:1-12; Luk 3:2-16)*

¹ Yom dindec gic hu njawaê njayham pi Anôtô ndê Atu Yisu Kilisi.

² Munŋ-nga, propet danŋ to yom nanŋ Anôtô sôm têtŋ inŋ ndê Atu bocdec bu:

Aô wakêŋ aneŋ ngac aheŋ-nga munŋ am. Inŋ oc êmasanŋ am nem seŋ. *[Mal 3:1]*

Ma propet Aisaya to Anôtô ndê yom pi ngac aheŋ-nga dau bocdec bu:

³ Namalac danŋ ta yom mbo gameŋ sawa bocdec bu, ‘Amasanŋ Pômdau ndê seŋ tisolop. Amasanŋ nem njalôm bu akôc inŋ sa.’ *[Ais 40:3]*

⁴ Yom dau njandô sa pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nanŋ tinjambu hôc asê ma gêm mêtê mbo gameŋ sawa. Inŋ sôm têtŋ lau bu sêlinŋ sanŋu tu bu sêtôc asê bu sêkac si njalôm kwi ma sêhu mêtê sac sinŋ, dec Anôtô oc suc njac si sac kwi. ⁵ Lau daêsam akêŋ malac Jerusalem, ma akêŋ malac hoŋ yêc gameŋ Judia-nga, sêsa sêtêŋ Jon si. Njac sêhoc si sac asê, ma inŋ kêku njac yêc Bu Jordan.

⁶ Jon sôc njakwê nanŋ sêmasanŋ inŋ kamel njamlclu, ma kic piŋkaj yêc inŋ njampêbalê. Ma inŋ gêŋ gêŋ bambalinŋ gitôm wakô ma lêp.

⁷ Inŋ gêm mêtê ma sôm têtŋ lau bocdec bu, “Ngac danŋ oc meŋ êŋkuc aô, nanŋ ndê njac lai hôc gêlêc aô neŋ su. Aô ngac njambwa dec gitôm dom bu wati inŋ ndê ngac akiŋ nanŋ pônŋ sic ma kêgapwêc inŋ ndê atapa njawâlô. ⁸ Aô kaku mac ŋa bu njambwa, tigerŋ inŋ oc êŋku mac ŋa Njalau Dabuŋ.”

*Jon kêku Yisu
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)*

⁹ Têtŋ têtŋ dinanŋ Yisu meŋ akêŋ malac Nasaret yêc gameŋ Galili-nga, ma hôc asê Jon. Ma Jon kêku inŋ yêc Bu Jordan. ¹⁰ Têtŋ ndoc Yisu pi akêŋ bu meŋ, inŋ gêlic undambê

kac sa, ma Njalau Dabuŋ gêm balusi anŋgô, ma sip têtŋ inŋ meŋ. ¹¹ Goc awha danŋ sa akêŋ undambê, nanŋ sôm, “Aô Atunŋac atac whiŋ-nga am. Aô gatisambuc am njandô.”

*Sadanŋ kêsahê Yisu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Dinanŋ su, goc Njalau wê Yisu sa gameŋ sawa gi, ma inŋ mbo tawasê. ¹³ Tôm bêc 40 inŋ mbo gameŋ sawa, ma Sadanŋ kêsahê bu êntôm inŋ. Inŋ mbo whiŋ bôc gameŋ sawa-nga, ma anjela sem akiŋ inŋ.

Yisu gic hu inŋ ndê gwelenŋ

¹⁴ Tinjambu †Herod kêtŋ inŋ ndê lau sinŋ-nga bu sêkôc Jon dônŋ, ma sêkêŋ inŋ ndôc gapocwalô. Têtŋ têtŋ dinanŋ Yisu gêm mêtê ma hoc Anôtô ndê njawaê njayham asê têtŋ lau yêc gameŋ Galili-nga. ¹⁵ Inŋ sôm, “Têm nanŋ Anôtô kêtŋaliŋ sa, nanŋ meŋ sa su. †Anôtô ndê gôlinŋ meŋ kêtŋinŋ su. Bocdinanŋ anem nem njalôm kwi, ma akêŋ whiŋ Anôtô ndê njawaê njayham.”

*Yisu mbwêc launŋac hale tu sêŋkuc inŋ-nga
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)*

¹⁶ Têtŋ bêc danŋ Yisu kêsêlêŋ mbo Bugictonŋ Galili njamakê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Inŋlu njac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelenŋ sêkêŋ wasanŋ sip bu sêmbô. ¹⁷ Ma Yisu sôm têtŋ inŋlu, “Amlu ameneŋ anŋkuc aô, ma aô wakêŋ amlu ahê njamalac sêmeŋ sêŋkuc aô, tôm nanŋ kwahic dec amlu ahê i.” ¹⁸ Ma njagahô inŋlu sêtêc si wasanŋ yêc, ma sêŋkuc inŋ.

¹⁹ Inŋ kêsêlêŋ njasawa sauŋ, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndôc wanŋ danŋ ma sêmasanŋ si wasanŋ nanŋ kic. ²⁰ Yisu mbwêc inŋlu bu sêmeŋ sêŋkuc inŋ, goc sêhu damba Sebedi ti lau nanŋ sêkôm gwelenŋ sêwhiŋ inŋ, nanŋ sinŋ sêmbô wanŋ, ma sêŋkuc Yisu.

*Yisu kédôhônŋ lau ma soc njalau sac yêc
malac Kapenaom
(Luk 4:31-37)*

²¹ Yisu kôc lau hale dinanŋ ma sêŋsêlêŋ sêtêŋ malac Kapenaom si. Sêhôc asê têtŋ bêc Sabat-nga danŋ, ma Yisu sôc †lôm wê-nga gi, ma gic hu kédôhônŋ lau. ²² Ma lau Kapenaom-nga sêhêdaê tu inŋ ndê yom-nga, bu inŋ kédôhônŋ njac gitôm kédôhônŋwaga ti njac lai atu, hôc gêlêc lau Israel si †kédôhônŋwaga yomsu-nga hoŋ su.

²³ Ngac danŋ ndôc lôm wê-nga dinanŋ, nanŋ njalau sac mbo inŋ ndê njalôm. Inŋ ta yom bocdec bu, ²⁴ “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ngac dabuŋ nanŋ Anôtô kêtŋinŋ. Am bu kôm sake têtŋ yac? Am mweŋ bu seŋ yac su, a?” ²⁵ Magoc Yisu hec yom njalau sac ma sôm, “Am mamamŋ ma hu inŋ sinŋ!” ²⁶ Goc njalau sac kêmwananŋ ngac dau ti njanga ma hu inŋ sinŋ ti mbwêc atu.

²⁷ Tu dinanŋ-nga lau hoŋ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Gêŋ bocke dec? Inŋ kédôhônŋ yac ŋa lêtŋ wakuc ma ti njac lai atu. Ma inŋ kôc njac lai pi

ɲalau sac whin, bu in kên yatu ɲac, ma sêsôc in ndê yom ɲapu.”²⁸ Ma tinjambu lau sic min yom pi gên dau, e ɲagahô en in ndê waê gêm gameɲ Galili-ɲga hon ahuc.

*Yisu gêm lau gëmbac daësam sa
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)*

²⁹ ɲac sêhu lôm wê-ɲga dinan sin, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtêɲ inlu si andu si.³⁰ Saimon ndê lawawê gëmbac lic ɲandê ma yêc andu dau ɲalôm, ma lau sêkêɲ ɲawaê têtɲ Yisu.³¹ Bocdinaɲ Yisu têtɲ in gi, kêm in sip amba ma keɲ in sa. Ma gëmbac hu awhê dau sin, ma in gêm akin ɲac.

³² Têtɲ telha dinan têtɲ ndoc ac gi sip, naɲ lau malac-ɲga sêhon lau gëmbac daësam ti lau naɲ ɲalau sac sêmbo si ɲalôm, ma sêkôc ɲac sêtêɲ Yisu sêmeɲ.*³³ Lau malac-ɲga hon sêkac dau sa, sêmbo andu dau ɲamakê.³⁴ Ma Yisu gêm lau ti gëmbac tidau-tidau daësam dinan sa, ma soc ɲalau sac daësam su yêc lau. Tigen in kên yao ɲalau sac bu sêsôm in asê dom, ɲahu bu ɲac sêɲyalê bu in tMesaya dau.

*Yisu hu malac Kapenaom sin
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Têtɲ ɲagalaɲsê ac pi meɲ su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau sin. In sa gi bu mbo tawasê ma teɲ mbec.³⁶ Saimon ma lau ɲatô naɲ sêwhin in, naɲ sêsa si bu sêɲsalê in.³⁷ Ma têtɲ ndoc sêtap in sa, naɲ sêsôm têtɲ in bu, “Lau hon sêɲsalê am.”³⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aô oc wambo malac tigen dinan dom. Dalhô datêɲ malac naɲ sêyêc gameɲ ɲamakê-ɲga dandi, bu wanem mêtê wambo dinan.” Tu gwelɲ dinan-ɲga dec aô gameɲ.”

³⁹ Ma tinjambu in kêsêlêɲ golom-golom malac hon yêc gameɲ Galili-ɲga. In gêm mêtê mbo lau si lôm wê-ɲga, ma soc ɲalau sac daësam su yêc lau.

*Yisu kôm ɲgac ti gëmbac leprasi ɲayham sa
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Têtɲ bêc dan, ɲgac ti gëmbac tleprasi dan têtɲ Yisu gi. In pôn haduc ma teɲ Yisu bu nem in sa. In sôm, “Am bu tac whin, dec gitôm bu am oc kôm aô ɲamlic ɲawasi sa.”

⁴¹ Yisu tawalô in, dec kêmatôc amba sa gi ma kêmasac in, ma sôm, “Aô atac whin, dec wasôm têtɲ am bu ɲamlic ɲawasi sa.”⁴² Ma ɲagahô en gëmbac dau hu in sin, ma in ndê ɲamlic ɲawasi sa.⁴³⁻⁴⁴ Goc Yisu kêkin in têtɲ tɲabuɲ-siga gi, ma sôm ti ɲanga têtɲ in, “Am ɲgô! Gêɲ naɲ kwahic dec hóc asê am, naɲ sôm asê têtɲ lau dan dom. Tigen têtɲ dabuɲsiga ndi, ma tôc daôm têtɲ in bu lic bu am nem ɲamlic ɲawasi sa su. Ma kêɲ da tu am ɲamlic ɲawasi sa-ɲga tôm yomsu naɲ Moses kêɲ têtɲ yac. Ma ɲalêɲ dinan lau hon oc sêɲyalê bu am ɲamlic ɲayham sa.”⁴⁵ Ma

ɲgac dau sa gi ma gic min pi gên dau e yom dau tiapa. Tu dinan-ɲga lau hon takwê Yisu, dec in tec bu sôc malac dan yêc lhu. In mbo gameɲ ɲamakê-ɲga, magoc lau akêɲ gameɲ hon sêwê sêtêɲ in si ɲapan.

2

*Yisu kôm ɲgac bôlin dan ɲayham sa
(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)*

¹ Bêc ɲatô giɲga su, goc Yisu sôc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-ɲga sêngô ɲawaê bu in mbu meɲ ndôc andu dan.² Goc lau daësam sêkac dau sa, ma Yisu gêm mêtê ɲac. Lau daësam andô sêkac sa e ɲasawa mba yêc andu ɲalôm ma yêc ɲasactô bocdinaɲ.³ Ma laungac hale sêmbalan ɲgac bôlin dan yêc sac dan sêmeɲ, ma bu sêtêɲ Yisu sêndi.⁴ Magoc lau daësam dinan sem gameɲ ahuc, ma tu dinan-ɲga dec ɲac sêpi andu ɲapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa ma sêmasaɲ ɲalasê dan yêc gameɲ naɲ Yisu kalhac, naɲ ɲahô-ɲga. Goc sêɲwhaɲ sac ti ɲgac bôlin sip têtɲ Yisu gi.⁵ Yisu gêlic gên dinan ma kêyalê bu ɲac sêkêɲ whin in, goc sôm têtɲ ɲgac bôlin, “Aneɲ balê, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

⁶ Têtɲ ndoc dinan kédôhônwaga yomsu-ɲga ɲatô sêndôc andu dau. Sêngô Yisu ndê yom dau, ma gauc gêm yêc ɲac si ɲalôm,⁷ “Anôtô tigen gitôm bu suc sac kwi. Ma bocke ɲgac dindê sôm yom kaiɲ dinan? In ndê yom sac sambuc.”⁸ Yisu kêyalê ɲagahô bu ɲac gauc gêm yom bocdinaɲ, dec in sôm têtɲ ɲac, “Tu sake-ɲga mac gauc gêm yom bocdinaɲ?”⁹ Mac akêɲ whin dan bu aneɲ ɲaclai yêc bu wasôm têtɲ ɲgac bôlin dindêc bu wasuc in ndê sac kwi. Bocdinaɲ aô wasôm têtɲ in, “Tisa, kôc nem mbô sa ma êmsêlêɲ.”¹⁰ Ma têtɲ têm mac alic aneɲ yom dau ɲandô sa, dec anyalê bu Anôtô kêɲ ɲaclai têtɲ tɲamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ɲamalac si sac kwi whin.” Goc Yisu sôm têtɲ ɲgac bôlin,¹¹ “Aô wasôm têtɲ am bu tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têtɲ nem andu ndi.”¹² Ma ɲgac dau tisa yêc lau hon aɲgô-ɲga, kôc ndê mbô sa ma kôlhô gi. Gêɲ dau kôm lau hon sêhêdaê ɲandô. Sêmpin Anôtô ma sêsôm, “Gêɲ kaiɲ dindêc, yac alic dan su dom.”

*Yisu kêgalêɲ Liwai bu êɲkuc in
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Tinjambu Yisu sa gi mbo bugictoɲ ɲamakê tiyham. Lau daësam sêsa si sêɲkuc in, ma in kédôhôn ɲac.¹⁴ Ma tinjambu in kêsêlêɲ gi e gêlic tɲLiwai, Alpayas ndê atungac ndôc ndê mala kôc takis-ɲga. Goc Yisu sôm têtɲ in, “Êmkuc aô.” Ma Liwai tisa ma kêkuc in.

¹⁵ Têtɲ bêc dan Yisu ti in ndê ɲgacsêɲomi seɲ gêɲ sêndôc Liwai ndê andu. Ma lau sêkôc

* **1:32:** Lau Israel si yomsu Sabat-ɲga gic yao lau bu sêɲsêlêɲ seɲ baliɲ me sêkôm gwelɲ têtɲ bêc Sabat-ɲga dom. Magoc bêc Sabat-ɲga ɲa-yao pacndê têtɲ ndoc ac gi sip. Tu dinan-ɲga dec lau sêhôn e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gëmbac sêtêɲ Yisu si.

takis-nga ma lau daésam nanj lau bata Israel-nga sésam bu lau sac nanj sêndôc sêwhinj nac, bu lau kainj dinanj sênkuc Yisu tôm bêc honj. ¹⁶Ma lau †Palêsai si kêdôhônjwaga yomsmu-nga nhatô sêlic bu Yisu gêj gêj ndôc whinj lau takis-nga ti lau sac dinanj. Goc sêsôm têtj inj ndê ngac-sêjomi, “Tu sake-nga inj gêj gêj whinj lau takis-nga ti lau sac?” ¹⁷Yisu ngô yom dau, ma sôm têtj nac, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sêjnsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêjnsalê dokta. Aô gamej bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom, aô gamej bu wanjalêm lau sac sa.”

*Yao gêj danen-nga
(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)*

¹⁸Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê †sêjomi ti lau Palêsai sêkêj bêc nhatô bu sênej gêj dom tu gauc nem Anôtô-nga, magoc Yisu ndê ngacsêjomi sêkôm dom. Ma lau nhatô sêmenj ma sêndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-nga Jon ndê sêjomi ma lau Palêsai si sêjomi sêhu gêj danen-nga sinj tu gauc nem Anôtô-nga, magoc am nem ngacsêjomi sêkôm dom?” ¹⁹Goc Yisu sôm têtj nac, “Ngac nem awê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj bu sênej mwasinj nem awê-nga, dec oc tôm dom bu sêhu gêj danen-nga sinj têtj ndoc ngac dau mbo whinj nac. Nalêj tigenj kwahic dec aô gambo gawhinj anej ngacsêjomi ma oc tôm dom bu sêhu gêj danen-nga sinj. ²⁰Tigenj ndoc oc mej nanj lau oc sêkôc aô su yêc nac, ma têtj ndoc dinanj nac oc njalôm njawapac, ma sênkuc lêtj dahu gêj danen-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêj wakuc
(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)*

²¹Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi njakwê akwa nanj kic, nanj dom. Bu po wakuc oc hôc njakwê akwa kic, ma gêj dau oc tisac sambuc. ²²Ma têtj ndoc lau s êmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc njamlic wain-nga akwa dom. Mba! Nac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc njamlic akwa kôc ma wê sa ninja. Ma bôc njamlic oc tisac bocdinanj. Wain wakuc dakêc sip bôc njamlic wakuc.”

*Yisu inj Pômdau bêc Sabat-nga
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³Têtj bêc Sabat-nga danj Yisu ti ndê †ngacsêjomi sêjnsalêj sêmbô lôcwha danj nanj gic ôm wit-nga danj kic. Ma inj ndê ngacsêjomi sêkôm wit njandô nhatô bu sênej. ²⁴Ma lau Palêsai nhatô sêlic gêj dau ma sêsôm têtj inj, “Lic gêj nanj am nem ngacsêjomi sêkôm. Tu sake-nga nac sêkôm gwelanj nanj yac ney yomsmu gic yao bu dakôm têtj bêc Sabat-nga dom?” ²⁵⁻²⁶Yisu ô nac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto pi gêj nanj Kinj Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtj ndoc nanj Abiata inj †dabujsiga njamata-nga, nanj Dawid

ti lau nanj sêwhinj inj, nanj sêpônâ dau ma gêj yô nac. Goc Dawid sôc Anôtô ndê andu gi, ma gêj bolom dabuj nanj lau sêkêj ti da, nanj Moses kêtj yao bu lau dabujsiga tawasê oc sênej. Ma inj kêtj têtj lau nanj sêmbô sêwhinj inj, ma nac senj. Magoc lau danj sêjngôlinj yom pi Dawid ma sêsôm bu inj kégili yomsmu lec dom.”

²⁷Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Bocdinanj akôc gauc njapap pi yomsmu. Anôtô kêtj bêc Sabat-nga bu nem njamalac sa. Inj kêtj njamalac tu bêc Sabat-nga dom. ²⁸Namalac ndê Atu inj gêj honj njadau, ma inj Pômdau Sabat-nga whinj.”

3

Yisu kôm ngac amba balê njayham sa têtj bêc Sabat-nga

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹Têtj bêc danj tiyham Yisu sôc lôm wê-nga gi. Ma ngac amba tibalê danj ndôc. ²Palêsai nhatô sêjnsalê yom bu sêjngôlinj pi Yisu, dec sêtj inj njapap bu mboe inj oc kôm ngac dau njayham sa têtj bêc Sabat-nga, dec nac oc sêsôm bu inj kégili yomsmu Sabat-nga. ³Yisu sôm têtj ngac nanj amba tibalê, “Tisa, ma lhac njalhu whinj aô.” ⁴Dec inj ndac lau honj bocdec bu, “Gêj bocke oc êngili yomsmu Sabat-nga? Dakôm njayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem njamalac sa, me datec nac sêmbac ndu?” Magoc nac honj sem dôj. ⁵Inj tahê nac ma tac njandê sa, ma njalôm njawapac tu nac si njalôm njadandi-nga. Goc inj sôm têtj ngac dau, “Êmatôc amam.” Ma ngac dau kêmatôc amba, ma amba dau njayham sa tiyham.

⁶Têtj dinanj lau Palêsai sêhu lôm wê-nga dau sinj ma sêsa si. Ma nac sêndôc sêwhinj lau Israel-nga nanj tac whinj Herod ma lau Rom-nga si gôlinj, ma nac honj sêkôc gauc pi lêtj sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu kêdôhônj lau ma kôm gêmbac njayham sa

(Luk 6:17-19)

⁷Yisu ti ndê ngacsêjomi sêtêtj bugictonj si, ma lau daésam sênkuc nac. Nac lau akêj gamej Galili-nga ma gamej Judia-nga, ⁸ma akêj malac Jerusalem ma akêj gamej Judia ma Idumia-nga ma akêj Bu Jordan njadanga, ma akêj malac Taya ma Saidon njagamej. Lau daésam dinanj sêjngô njawaê pi gêj nanj Yisu kôm, dec sêsa sêtêtj inj si.

⁹Yisu gêlic lau tonj atu nanj bu sêjngapinj inj sa, dec sôm têtj ndê ngacsêjomi bu sêmasanj wanj sauj danj tu inj pi ndi ndôc-nga. ¹⁰Inj sôm yom dinanj njahu bu inj kôm lau gêmbac daésam njayham sa su e lau daésam ti gêmbac sêkôm mwasac bu sêmasac inj. ¹¹Ma têtj ndoc lau ti njalau sac sêlic inj, nanj sêhu dau sêyêc inj anjô-nga, ma njalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, “Am Anôtô ndê Atu.” ¹²Tigenj

Yisu kênj gic yao njanja bu sêsôm in njan asê dom.

*Yisu kêyalin ngacsênjomi 12 sa
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Tinjambu Yisu pi lôc danj gi ma mbwêc lau nanj inj atac whin, nanj sêtêj inj sêmenj. ¹⁴ Goc inj kêyalin njac si lau 12 sa, ma sam njac bu †Aposel, bu njac oc sêmbo sêwhin inj, ma inj oc kênj njac sêsa sêndi bu sênem mêtê. ¹⁵ Ma inj kênj njac lai têtj njac bu sêsoc njalau sac su. ¹⁶ Aposel 12 nanj Yisu kêyalin njac sa, nanj bocdec: Saimon (nanj inj sam bu Pita), ¹⁷ Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu nanj Yisu sam bu ‘wapap atui’), ¹⁸ Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (nanj sêsam bu ‘Njac †Selot’), ¹⁹ ma Judas Iskeriot, njac nanj tinjambu hoc Yisu asê.

Lau sênghi Yisu ahuc njapanj

²⁰ Yisu sôc andu danj gi, magoc lau tonj atu sêsap inj dôn njapanj e njasawa mba bu inj ti ndê njac-sênjomi sênej gênj. ²¹ Gênj dau njawaê tap Yisu dinda ti asii sa, dec njac sêsôm, “Inj ndê gauc tisac.” Bocdina njac sêtêj inj si bu sêkôc inj sa ndi.

Yisu ndê njac lai njahu

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)

²² Têtj têtj dina njac kédôhônjwaga yomsu-nja njatô sêmenj akênj Jerusalem ma sênjgôlinj yom pi Yisu bocdec bu, “Njalau sac si njadau †Belse-bal gêm gôlinj inj, ma kênj njac lai têtj inj bu soc njalau sac su.” ²³ Goc Yisu mbwêc njac sêtigasuc inj, ma ô njac si yom njau yom gôlinj danj bocdec bu, “Bocke ma Sada njac oc soc Sada njac?” ²⁴ Gôlinjwaga danj ndê lau bu sêkênj kisa dau, dec inj ndê gôlinj oc pacndê. ²⁵ Ma gôlôwac danj bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac njanga dom. ²⁶ Ma Sada njac bu kênj kisa têtj dau ma whê dau kôc, dec inj oc lhac njanga dom, inj ndê njac lai oc pacndê. ²⁷ Angô! Sada njac inj gitôm njac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc njac ti licwalô atu danj ndê andu bu tangaho inj ndê gênj, nanj gênj njamata-nja dasôc inj dônj, goc tangaho inj ndê gênj.

²⁸ “Yomandô aô wasôm têtj mac. Njamalac nanj kac ndê njalôm kwi ma hu ndê sac sinj, nanj Anôtô oc suc inj ndê sac ti yom sac-sac honj kwi. ²⁹ Tigenj njamalac danj bu sôm yom sac pi Njalau Dabuj, nanj Anôtô oc suc inj ndê sac kwi dom andô. Inj kôm gênj sac sambuc, ma inj ndê giso oc yêc njapanj.”

³⁰ Yom honj dina njac Yisu sôm, njahu bu njac sêsôm bu njalau sac danj mbo inj njalôm.

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Têtj têtj dina njac Yisu dinda ti ndê asii sêhóc asê andu dau. Sêlhac awê ma sênkinj njamalac danj sôc gi bu kôc inj sa sa menj. ³² Lau daêsam nanj sêndôc sênghi Yisu ahuc, nanj sêsôm têtj inj bu, “Am dinam ti nem asimi

dec sêmenj sêlhac awê ma sêndac am.” ³³ Goc inj ndac njac, “Anej dina njac ti asi njac nanj asa?” ³⁴ Ma inj tahê lau nanj sêndôc sênghi inj ahuc, ma sôm, “Anej dina njac ti asi njac dau dindec. ³⁵ Bu lau nanj danja wambu Anôtô ndê yom, nanj njac sêti aô asi njac ti lhunjwêi ma dina njac.”

4

*Yom gôlinj pi njac kêbalip wit njawhê
(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)*

¹ Tinjambu Yisu sa gi mbo bugictonj njamakê, ma gic hu kédôhônj lau tiyham. Ma lau sêwê-sêwê sêmenj e ti tonj atu andô. Tu dina njac inj pi wanj danj gi poc bugictonj kêpi njac baô, ma lau daêsam dina njac sêlhac baô.

² Yisu sôm yom gôlinj daêsam bu êndôhônj lau dina njac. Inj sôm yom gôlinj danj têtj njac bocdec bu, ³ “Angô! Njac danj sa gi bu êmbalip wit njawhê yêc inj ndê ôm. ⁴ Têtj ndoc inj kêbalip gênj dau, nanj njawhê njatô sêpej sêsip senj, ma mbac sêsip sêmenj ma senj su. ⁵ Ma njawhê njatô sêpej sêsip game njac hoc-hoc, nanj nom njac sac hoc njahô njambwa. Njawhê dau sêsip nom njalôm gacgenj si dom, dec sêpo sêpi sêmenj njahô. ⁶ Tigenj tinjambu ac pec njagatom ma gêm bôlinj. Njahu bu nom njayham mba tu njawakac sip ndi-nja. ⁷ Ma wit njawhê njatô sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, ma kwanj lu wit sêpi sêwhin dau e kwanj yanj wit ndu ma gêm njandô danj dom. ⁸ Ma wit njawhê njatô sêpej sêsip nom njayham, ma tinjambu sem njandô daêsam, njatô sem njandô 30, njatô sem njandô 60, ma njatô sem njandô 100.”

⁹ Goc Yisu sôm, “Asa bu danja-suj yêc, nanj ngô anej yom.”

*Yisu whê yom gôlinj wit njawhê-nja njahu sa
(Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)*

¹⁰ Tinjambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau nanj sêmbo sêwhin Yisu, ti njacsênjomi 12 sêndac Yisu pi yom gôlinj dau njahu. ¹¹ Ma inj whê sa têtj njac bocdec bu, “Anôtô ndê gôlinj njalênj njahu sip njalôm gi. Inj kêyalin mac sa bu anyalê njahu dau, magoc lau nanj sêmbo Anôtô ndê gôlinj njalôm dom, nanj wasôm yom têtj njac njau yom gôlinj njambwa. ¹² Aisaya to yom pi lau kainj dina njac, nanj yêc bocdec bu:

Njac sêlic gênj nanj aô gakôm, nanj njapanj, magoc njac si gauc sa dom. Ma njac sênghô anej yom njapanj, magoc sênjyalê njahu dom.

Njac bu sênjyalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anôtô oc suc njac si sac kwi.”
[Ais 6:9-10]

¹³ Goc Yisu sôm têtj njac, “Bocke dec mac anyalê yom gôlinj dina njac njahu dom? Bocdina njac njalênj bocke mac oc anyalê yom gôlinj njatô njahu? ¹⁴ Angô! Yom pi njac nanj kêbalip wit njawhê, nanj hêganônj njac nanj hoc Anôtô ndê yom asê. ¹⁵ Ma yom pi wit njawhê nanj sêpej sêsip senj, nanj hêganônj lau nanj sênghô Anôtô ndê yom, magoc njahô Sada njac menj

ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm. ¹⁶Ma wit ñawhê nanj sêpenj sêsip gamej hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêngô A nôtô ndê yom ma sêkôc sa ñagahô ti atac ñayham. ¹⁷Tigenj tôm wit nanj ñawakac mbasi, nanj lau dau sêlhat ñasawa balinj dom. Têj ndoc sêtap ñawapac sa, me lau sêkêj kisa ñac tu Anôtô ndê yom-nga, nanj sêhu si sêkêj whinj sinj ñagahô enj. ¹⁸Ma wit ñawhê nanj sêpenj sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anôtô ndê yom, ¹⁹tigenj sêhêgo dau pi gêj nom-nga kêlêc, ma lêj atac whinj mone ti wapa nom-nga hê ñac si gauc ñapanj e kôm Anôtô ndê yom ahuc, ma ñandô mbasi. ²⁰Ma wit ñawhê nanj sêpenj sêsip nom ñayham, ma sem ñandô 30, me 60, me 100, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anôtô ndê yom, sêkôc sa e tidônj, ma sem ñandô daêsam.”

*Dasiñ lam ñawê kwi dom
(Luk 8:16-18)*

²¹Ma Yisu sôm têj ñac, “Lam inj gêj pô gamej-nga, ma bocdinañ yac tanjatôc ña suc ahuc me dasiñ kwi sôc sasac ñapu dom. Mba! Tanjinj êngalêj ñalhu bu ñawê pô gamej. ²²Ma ñalêj tigenj, yom nanj yêc sinj dau me ñahu sip ñalôm gi, nanj oc meñ sa tiawê. ²³Asa nanj dangasuj bu yêc, nanj ñgô.”

²⁴Ma inj gic têku yom ma sôm, “Akôc gauc ñapep pi Anôtô ndê yom nanj mac anjô. Mac bu atac whinj bu anyalê ñahu, dec Anôtô oc kêj gauc têj mac, ma inj oc kôm mac nem gauc êñsôwec tiatu. ²⁵Bu asa nanj kôc Anôtô ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidônj, nanj Anôtô oc kêj gauc têj inj êñlêc. Magoc asa nanj kôc sa tidônj dom, nanj Anôtô oc kôc inj ndê yom honj su yêc inj.”

Yom gôlinj pi gêj ñawhê nanj po pi meñ

²⁶Ma Yisu sôm, “Ñalêj nanj Anôtô ndê gôlinj kêsôwec, nanj gitôm gêj ñawhê nanj ñamalac danj só sip ndê ôm. ²⁷Ma tinjambu inj yêc bêc ôbwêc ma tisa têj acsalô, ma ñawhê dau po pi meñ. Magoc ñamalac dau kêyalê ñalêj dom. ²⁸Têj ñamata-nga ñawhê dau hóc nom kôc ma ñagatôm pi meñ, malô goc ñamlha sa ma tinjambu gêm ñandô. ²⁹Magoc têj ndoc gêj ñandô dau tilôwê inj oc ndic su, bu bêc sêhonj gêj ñandô sa-nga meñ sa.”

*Yom gôlinj pi gêj ñawhê saunj
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom gôlinj bocke tu bu wawhê ñalêj nanj Anôtô ndê gôlinj kêsôwec, nanj sa? Aô wanem dôhônj pi gêj sake bu wawhê sa? ³¹Anôtô ndê gôlinj gitôm gêj ñawhê saunj andô danj nanj dasô sip nom, gitôm a soc ñawhê. ³²Gêj dau gêj saunj andô, tigenj yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hóc gêlêc gêj ôm-nga honj su. Ma ñanjanj oc sêhê balinj e mbac lôlôc-nga sêmenj sêhê si ñaic yêc ayunj ñayham dau.”

³³Yom gôlinj kainj dinañ Yisu sôm têj lau ñapanj. Inj kédôhônj ñac tôm ñac si gauc. ³⁴Yom honj nanj inj sôm têj ñac, nanj inj sôm ña yom gôlinj. Ma têj têm nanj inj ti ndê ñgacsêjnomi sêmbo tawasê, nanj inj whê gêj honj sa têj ñac.

*Yisu kôm bu ñamponj timalô
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵Têj acsalô dinañ kêpinj bu ñasec sa, nanj Yisu sôm têj inj ndê ñgacsêjnomi, “Yac dalhô, dapi bugictonj ñadanjga dandi.” ³⁶Goc sêhu lau tonj atu dinañ sinj ma sêkôc Yisu whinj ñac sêpi wanj danj ma sêlhô si. Ma wanj ñatô sêlac sêwhinj. ³⁷Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponj sa gic sip wanj e kêpinj bu wanj pac. ³⁸Magoc Yisu tenj gwalim ma yêc bêc yêc wanju-nga. ñgacsêjnomi sêuj inj sa, ma sêsôm têj inj, “Kédôhônjwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandinanj, a?” ³⁹Goc inj tisa, ma sôm yom ñanja têj mbu ti bu ñamponj bocdec bu, “Ñanj gitôm! Timalô!” Goc mbu timalô ma gamej ñanjen sa. ⁴⁰Ma inj sôm têj ñac bu, “Tu sake-nga mac atôc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêj whinj aô dom, a?” ⁴¹Magoc ñac sêsô ti sêtôc dau ñandô ma sêndac dandi, “Inj asa dec? Gêj honj sêsôc inj ndê yom ñapu, ma mbu ti bu ñamponj sêwhinj!”

5

*Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹Yisu ti ndê ñgacsêjnomi sêhóc asê Bugictonj Galili-nga ñadanjga têj gamej ac pi-nga, ma sêsôc baô yêc lau Gerasa-nga si gamej. ²Sêpi baô si, ma ñgac danj nanj ñalau sac mbo inj ndê ñalôm, nanj sa akêj ôm sêhôn-nga ma têj Yisu gi. ³Inj ñgac dau êlêmê ndôc ôm sêhôn-nga, ma têm daêsam lau sêñsahê bu sêsô inj dôj ña wac me ña sen, magoc gitôm dom. ⁴Têm daêsam sêsô inj amba ti gahi dôj ña sen, magoc inj hê sen kic ma sen gapocwalô gahi-nga su. Lau danj sêtôm dom bu sêkôm inj timalô. ⁵Têj acsalô ti ôbwêc, inj mbo ôm sêhôn-nga ti gamej ñabaô, ma tanj asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ñamllic tiasac.

⁶Têj têm dinañ inj gêlic Yisu kalhac ahê, goc kêti gi ma pônj haduc yêc inj anjô-nga. ⁷⁻⁸Ma Yisu sôm têj inj, “Ñalau sac, am hu ñgac dinañ sinj.” Dec ñalau dau mbwêc atu ma sôm, “Yisu, Anôtô ñaclai ti ñawasi ñadau ndê Atu, am bu kôm sake têj aô? Tu Anôtô ndê ñaê-nga, aô watenj am bu kôm aô ñayom dom.” ⁹Goc Yisu ndac inj, “Am nem ñaê asa?” Ma ñalau sac ô yom ma sôm, “Aneñ ñaê ‘Tonj Atu,’ bu yac ñalau daêsam.” ¹⁰Ma ñalau dau tenj Yisu tidim daêsam, bu soc ñac su yêc gamej dinañ dom.

¹¹Têj têm dinañ bôc tonj atu senj gêj sêmbo lôc ñapu yêc gamej dinañ. ¹²Goc ñalau sac sêtenj Yisu ma sêsôm, “Êmkinj yac atêj bôc dindê andi, bu yac asôc bôc si ñalôm.” ¹³Yisu

gôlôc goc ñalau sac sêhu ñgac dinanñ sinñ, ma sêsôc bôc ñalôm si. Goc bôc honñ sênti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugictonñ e bu kô ñac sêmbac ndu. Bôc dau tonñ atu, ñanamba gitôm 2,000. ¹⁴ Goc lau sêyob bôc-ñga sênti si, ma sic minñ yom dinanñ têtñ lau nanñ sêmbô malac atu ti gameñ ñamakê-ñga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic gêtñ nanñ Yisu kôm. ¹⁵ Sêhóc asê inñ ma sêlic ñgac nanñ Yisu soc ñalau sac tonñ atu dinanñ su yêc inñ, nanñ ndôc ti gauc ñawa ma sôc ñakwê, dec ñac sêtôc dau. ¹⁶ Ma lau nanñ sêlic gêtñ dau, nanñ sic minñ pi gêtñ nanñ Yisu kôm têtñ ñgac ti ñalau sac, ma têtñ bôc. ¹⁷ Goc lau gameñ dinanñ-ñga sêtenñ Yisu ñanña bu hu ñac si gameñ sinñ.

¹⁸ Têtñ ndoc Yisu bu pi wanñ ndi, nanñ ñgac nanñ inñ soc ñalau sac su yêc inñ, nanñ tenñ inñ ñanña bu whinñ inñ ndi. ¹⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têtñ nem lau ndi, ma ndic minñ têtñ ñac pi ñalêtñ nanñ Pômdau tawalô am, ma pi gêtñ honñ nanñ inñ kôm têtñ am.” ²⁰ Goc ñgac dau kôlhô gi, ma kêtñi gameñ nanñ sêsam bu Dekapolis,* ma gic minñ yom pi gêtñ atu nanñ Yisu kôm têtñ inñ. Ma lau honñ sêhêdaê.

*Yisu kôm awhê lu ñayham sa
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêpi wanñ ma sêmbu sêpi bugictonñ ñadanna si. Ma têtñ ndoc inñ sip baô gi, nanñ lau tonñ atu sêkac sa e sêñgihi inñ ahuc. ²² Ma ñgac danñ ñaê Jairas, nanñ yob lau Israel-ñga si lôm wê-ñga yêc gameñ dinanñ, nanñ menñ hóc asê. Inñ gêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc inñ gahi-ñga. ²³ Ma inñ tenñ inñ ñanña bocdec bu, “Aneñ bawhê saunñ gêmbac atu kêtñ inñ bu oc mbac ndu. Aô tac whinñ bu am mwenñ, kêtñ amam sac inñ tu bu inñ mbac ndu dom, ma ñayham sa tiyham.” ²⁴ Goc Yisu whinñ inñ gi.

Yisu kêsêlêtñ mbo, ma lau daêsam sêñkuc inñ ma sêñgihi inñ ahuc. ²⁵ Lau tonñ dinanñ si danñ inñ awhê nanñ gêm dac ñapanñ tôm yala 12. ²⁶ Inñ kêsâlê dokta daêsam bu sênem inñ sa, ma gêmlihi ñac e inñ ndê mone honñ pacndê. Magoc ñac sêtôm dom bu sênem inñ sa. Inñ hóc ñandê atu tu ñac-ñga, ma gêmbac dau hóc gêlêc su. ²⁷⁻²⁸ Awhê dau ngô Yisu ñawaê su, dec gauc gêm têtñ dau bu, “Aô bu wamasec inñ ndê ñakwê, dec oc kôm aô ñayham sa.” Tu dinanñ-ñga inñ kêsêlêtñ yêc lau tonñ atu ñalôm kêtñ inñ, ma kêmasec inñ ndê ñakwê. ²⁹ Ma ñagahô enñ inñ ndê dac sa tiyham dom, ma inñ kêsahê bu inñ ndê gêmbac pacndê su.

³⁰ Yisu kêyalê bu ñaclai sa yêc inñ, goc ñagahô inñ kac dau kwi yêc lau tonñ atu ñalôm ma ndac, “Asa kêmasec aô neñ ñakwê?” ³¹ Magoc inñ ndê ñgacsêñomi sêô yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindec s êkôm am si. Bocke dec am ndac bu ñac si asa kêmasec am?” ³² Magoc Yisu taso lau honñ, ma kêsâlê

ñamalac nanñ kôm gêtñ dau. ³³ Awhê dau kêyalê bu inñ ñayham sa su, dec têtñ Yisu gi ma pônñ haduc yêc inñ anğô-ñga. Inñ tôc dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêtñ nanñ inñ kôm. ³⁴ Goc Yisu sôm tenñ inñ, “O aneñ bawhê, am nem kêtñ whinñ aô dec kôm am ñayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem ñawapac pacndê su.”

³⁵ Yisu sôm yom dinanñ mbo, ma lau ñatô sêmenñ akêtñ Jairas ndê andu, ma sêsôm têtñ inñ, “Am atômwê mbac ndu su. Tu sake-ñga am bu kêtñ ñawapac têtñ Kêdôhônñ-waga? Sôm têtñ inñ bu menñ dom.” ³⁶ Tigeñ Yisu hêgo dau tu ñac si yom-ñga dom, ma sôm têtñ Jairas, “Tôc daôm dom, kêtñ whinñ.” ³⁷ Goc Yisu kalhac lau honñ ahuc, ma kôc Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhinñ Jairas si. ³⁸ Sêñsêlêtñ si e sêhóc asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm ñanta atu, ñac sêhu dangibo asê ma sêtanñ. ³⁹ Goc inñ sôc gi ma ndac ñac, “Mac akôm ñanta ti dangibo atu dindec tu sake-ñga? Bawhê dau mbac ndu dom, inñ yêc bêc nanñ yêc.” ⁴⁰ Magoc ñac sêmbwac inñ. Yisu kêtñ ñac sêsa awê si, ma kôc bawhê ñadamba lu dinda ti ñgacsêñomi tô dinanñ sêwhinñ inñ si, ma sêsôc ñalôm nanñ bawhê yêc. ⁴¹ Inñ kêm bawhê dau sip amba ma sôm têtñ inñ, “Talita, k umi.” (Yom Hibru dau danem kwi bu, ‘Bawhê saunñ, am tisa.’) ⁴² Ma ñagahô enñ bawhê dau, nanñ ndê yala ti 12, nanñ tisa ma kêsêlêtñ. Ma lau honñ nanñ sêlic gêtñ dau, nanñ sêhêdaê ñandô. ⁴³ Magoc Yisu kêtñ yao ñanña bu sêsôm gêtñ dau asê têtñ lau ñatô dom. Ma inñ sôm bu sêkêtñ gêtñ danenñ-ñga têtñ bawhê dau neñ.

6

*Yisu ndê lau sêkôc inñ sa dom
(Mat 13:54-58; Luk 4:16-30)*

¹ Yisu mbu têtñ inñ ndê malac-hu gi, ma inñ ndê ñgacsêñomi sêñkuc inñ. ² Têtñ bêc Sabat-ñga danñ inñ sôc lôm wê-ñga gi, ma gic hu kêdôhônñ lau. Ma lau daêsam nanñ sêngô inñ ndê yom, nanñ sêhêdaê ma sêsôm têtñ dandi, “Aluê! Inñ ñgac dec tap gêtñ honñ dindec sa yêc nde? Asa kêtñ gauc atu-tu dinanñ têtñ inñ, ma ñaclai tu kôm gêtñ dalô-ñga?” ³ Inñ yac neñ ñgac nanñ munñ-ñga kôm gwelenñ kapenta-ñga. Inñ Maria ndê atunñgac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dôwa! Ma inñ ndê lhuwêi sêmbô sêwhinñ yac.” Ma ñac atac lu-lu tu inñ-ñga. ⁴ Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Lau honñ sêtoc propet danñ sa, tigeñ yêc inñ ndê malachu, inñ ndê asidôwai ma inñ dau ndê lau sêtoc inñ sa dom.” ⁵ Ma yêc gameñ dinanñ inñ gitôm dom bu kôm gêtñ dalô daêsam. Inñ kêtñ amba sac lau gêmbac tigeñ-tigeñ, ma kôm ñac ñayham sa. ⁶ Ma inñ hêdaê bu ñac sêkêtñ whinñ inñ dom.

* **5:20:** Dekapolis - ñaê dinanñ danem kwi bu ‘malac amanñlu.’ Malac amanñlu dinanñ sêyêc Bugictonñ Galili-ñga ñagamenñ têtñ ac pi-ñga.

Tinjambu inĵ kêsêlêŵ golom-golom malac, ma kêdôhônĵ lau.

Yisu kêkinĵ ngacsêŵnômi 12 sêsa si (Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)

⁷ Yisu mbwêc ndê ngacsêŵnômi 12 sêtêŵ inĵ sêmeŵ, ma inĵ kêkinĵ ŵac lu-lu sêsa sêtêŵ malac ŵatô si, bu sênem mêtê lau. Ma inĵ kêŵ ŵaclai têtŵ ŵac bu sêsoc ŵalau sac su yêc lau. ⁸⁻⁹ Inĵ kêkinĵ ŵac ti sôm yom têtŵ ŵac bocdec bu, “Anŵêlêŵ andi, magoc akôc wapa daêsam dom. Asôc nem atapa ma akôc nem tôc, dec tôm. Ampwic hacgêlê dom, ma akôc gêtŵ danenĵ-ŵga me awa me ŵakwê aô daôm-ŵga dom. ¹⁰ Têtŵ ndoc mac asôc malac danĵ andi, ma lau sêkôc mac sa asôc ŵac si andu, nanĵ ambo whiŵ ŵac e mac awh malac dau siŵ. ¹¹ Ma lau malac danĵ-ŵga bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc atonĵ kop su yêc gahim têtŵ ndoc mac ahu ŵac siŵ, bu atôc ŵac si giso asê.”

¹² Goc ŵac sêlhô si ma sem mêtê bu lau sênem si ŵalôm kwi ma sêhu mêtê sac siŵ. ¹³ Sêsoc ŵalau sac daêsam su yêc lau, ma sêmbac olib ŵakwi pi lau gêmbac daêsam ma sêkôm ŵac ŵayham sa.

Herod gauc gêm yom daêsam pi Yisu (Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Lau sic minĵ pi Yisu ŵapanĵ e inĵ ndê waê tiapa, ma Kinĵ Herod ŵgô ŵawaê pi inĵ whiŵ. Lau ŵatô sêsôm bu, “Yisu inĵ Jon, Ngac Kêku Lau-ŵga, nanĵ tisa akêŵ lau batê-ŵga, ma bocdinanĵ inĵ kôc ŵaclai bu kôm gêtŵ dalô.” ¹⁵ Ma ŵatô sêsôm, “Mba! Inĵ ŵgac dec inĵ propet Elaija nanĵ tisa akêŵ lau batê-ŵga.” Ma ŵatô sêsôm, “Mba! Inĵ propet danĵ tôm propet akwa-kwa.” ¹⁶ Magoc têtŵ têm Herod ŵgô yom dinanĵ pi Yisu, nanĵ inĵ sôm, “Ngac dê mboe Jon, ŵgac nanĵ aô gatim inĵ kachu kic, nanĵ tisa akêŵ lau batê-ŵga.”

Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-ŵga ndu ŵaminĵ (Mat 14:3-12)

¹⁷⁻¹⁸ Munĵ-ŵga, Herod kôc inĵ asi Pilip ndê awhê Herodias ma gêm ti ndê awhê. Dec Jon hoc Herod ndê giso asê ma sôm têtŵ inĵ, “Am gêm nem asim ndê awhê, dec kôm gêtŵ so sambuc.” Tu dinanĵ-ŵga Herod kêkinĵ ndê lau siŵ-ŵga bu sêkôc Jon dôŵ, ma sêkêŵ inĵ ndôc gapocwalô. ¹⁹ Tu Jon ndê yom-ŵga, Herodias êlêmê tac ŵandê têtŵ inĵ ma tac whiŵ bu sêndic inĵ ndu. Magoc inĵ gitôm dom, ²⁰ bu Herod kêyalê bu Jon inĵ ŵgac gitêŵ ti dabuŵ, dec tôc Jon ma yob inĵ ŵapep. Herod tac whiŵ bu ŵgô Jon ndê yom, magoc Jon ndê yom kôm inĵ gauc gêm yom daêsam. ²¹ Tinjambu Herodias tap lêtŵ danĵ sa bu lau sêndic Jon ndu. Têtŵ Herod ndê bêc dinda kôc inĵ-ŵga, nanĵ Herod ndê mwasinĵ danĵ ma kêgalêm inĵ ndê lau atu-tu, ti lau bata siŵ-ŵga, ma lau bata Galili-ŵga. ²² ŵac sêndôc mwasinĵ dau

ŵalôm ma Herodias atuwê sôc meŵ ma tê wê. Gêtŵ dau kôm Kinĵ Herod ti ndê ŵaclenĵ honĵ atac ŵayham kêlêc. Goc inĵ sôm têtŵ bawhê dau, “Am ndac gêtŵ bocce nanĵ am atac whiŵ, ma wakêŵ têtŵ am.” ²³ Ma inĵ kêmatinĵ yom têtŵ inĵ bocdec bu, “Gêtŵ nanĵ am bu ndac, nanĵ aô wakêŵ têtŵ am, tôm aô wawhê neŵ wapa honĵ kôc ndi tonĵ lu ma wakêŵ tonĵ danĵ têtŵ am.” ²⁴ Goc bawhê dau sa gi ma ndac dinda, “Aô wandac gêtŵ sake?” Ma dinda ô yom ma sôm, “Am ndac Jon, Ngac Kêku Lau-ŵga ndê ŵagôlônĵ.” ²⁵ Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têtŵ Kinĵ Herod gi, ma sôm têtŵ inĵ bu, “Aô tac whiŵ bu kwahic dec, am tim Jon, Ngac Kêku Lau-ŵga ndê kachu kic, goc kêŵ inĵ ndê ŵagôlônĵ sip pele danĵ ma kêŵ têtŵ aô, bu walic pi tanônĵ bu inĵ mbac ndu ŵandô.” ²⁶ Yom dau kôm Kinĵ Herod ŵalôm ŵwapac atu, tigenĵ tu inĵ kêmatinĵ yom yêc ŵaclenĵ honĵ anĵgô-ŵga, dec kôm tôm bawhê dau ndac. ²⁷ Ma ŵagahô inĵ kêkinĵ ŵgac danĵ bu ndic Jon ndu ma kôc inĵ ŵagôlônĵ mbu meŵ. Ngac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic, ²⁸ ma kêŵ ŵagôlônĵ sip pele danĵ. Goc kôc sa gi kêŵ têtŵ bawhê, ma bawhê kêŵ têtŵ dinda gêlic.

²⁹ Têtŵ têm Jon ndê sêŵnômi sêŵgô gêtŵ dau ŵawaê, nanĵ sêmeŵ ma sêkôc inĵ ndê ŵamlanĵ sa, ma si sêŵsuhunĵ.

Yisu ndê ngacsêŵnômi sêmbu sêmeŵ

³⁰ Ngacsêŵnômi nanĵ Yisu kêkinĵ ŵac sêsa si, nanĵ sêmbu sêtêŵ inĵ sêmeŵ, ma sic minĵ pi gêtŵ honĵ nanĵ sêkôm, ma yom nanĵ sêndôhônĵ têtŵ lau. ³¹ Têtŵ têm dinanĵ lau daêsam sêwê sêtêŵ Yisu sêmeŵ ŵapanĵ, dec ŵasawa mba bu inĵ ti ndê lau sêneŵ gêtŵ. Tu dinanĵ-ŵga dec inĵ sôm têtŵ ŵac, “Mac tamwasêm awhiŵ aô, ma yac dasa gameŵ sawa danĵ dandi, ma tanĵwhanĵ daunĵ.”

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

³² Bocdinanĵ ŵac sêpi wanĵ danĵ bu sêlhô sêtêŵ gameŵ sawa danĵ sêndi. ³³ Magoc lau daêsam sêlic ŵac sêpi wanĵ ma sêŵyalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinanĵ lau akêŵ malac honĵ yêc gameŵ dinanĵ sêŵkuc ŵac, sênti sêmba baô ma sêhôt gêlêc ŵac. ³⁴ Têtŵ têm Yisu ti ndê ngacsêŵnômi sêsôt baô si, inĵ gêlic lau daêsam dinanĵ ma tawalô ŵac, bu ŵac sêtôm dômba nanĵ si ŵgac yob ŵac-ŵga mba. Dec inĵ gic hu kêdôhônĵ yom daêsam têtŵ ŵac.

³⁵ Sêmba e telha sa, goc Yisu ndê ngacsêŵnômi sêtêŵ inĵ si ma sêsôm, “Gameŵ dindec gameŵ sawa, ma ac pacndê. ³⁶ Kêŵ lau dau sêlhô sêtêŵ malac ti gameŵ ŵamakê-ŵga sêndi, bu sênemlihi gêtŵ sêneŵ-ŵga.” ³⁷ Magoc Yisu sôm, “Mba! Mac daôm akêŵ gêtŵ têtŵ ŵac sêneŵ.” Ma ŵac sêô yom ma sêsôm, “Lau dindec ŵac lau daêsam andô! Yac bu anemlihi bolom ŵa mone atu gitôm †denarii 200, dec oc tôm bu ŵac honĵ sêneŵ

ɲagec-ɲagec. Yac akôm bocdinaɲ, a?”³⁸ M a iɲ ndac, “Mac nem bolom hiɲga ndôc? Andi alic.” Ma ɲac si sêlic goc sêmbu sêmenɲ ma sêsôm, “Yac mba bolom limdanɲ, ma i lu sêndôc.”

³⁹ Goc Yisu sôm têtɲ ɲac bu sêkêtɲ lau hoɲ sêndôc sic titonɲ-titonɲ sêndôc kwanɲ. ⁴⁰ Ma lau hoɲ sêndôc sic titonɲ-titonɲ, toɲ ɲatô gitôm lau 100, ma ɲatô gitôm 50. ⁴¹ Goc Yisu kôc bolom limdanɲ ma i lu sa, tatac undambê ma gêm mbec, goc pô bolom kôc-kôc, ma kêtɲ têtɲ ɲgacsêɲomi bu sêndic sam têtɲ lau. Goc iɲ kôm bocdinaɲ pi i lu. ⁴² Lau hoɲ senɲ gêtɲ e hóc ɲac dôɲ. ⁴³ Ma tiɲambu ɲgacsêɲomi sic bolom ti i ɲadêlê sa sip gatop 12 e menɲhu.

⁴⁴ Yisu gôlôm lau toɲ atu dinaɲ, ma launɲac naɲ sêmbu toɲ dau ɲalôm ma senɲ gêtɲ, naɲ si namba gitôm 5.000.

*Yisu kêsêlêɲ mbo bu ɲahô
(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)*

⁴⁵ Têtɲ têtɲ dinaɲ Yisu kêtɲ ndê ɲ gacsêɲomi sêpi wanɲ danɲ si, ma kêtɲ ɲac sêmunɲ iɲ sêpi bugictonɲ ɲadaɲga, bu sêtêɲ malac Betsaida sêndi. Ma iɲ dau mbo baô bu kêtɲ lau toɲ atu dinaɲ sêlhô si. ⁴⁶ Iɲ hu ɲac siɲ su, goc pi lôc danɲ gi bu teɲ mbec.

⁴⁷ ɲasec sa su, ma wanɲ dau sa bugictonɲ ɲalhu, ma Yisu tawasê mbo baô. ⁴⁸ Iɲ gêtɲ ndê ɲgac-sêɲomi sêhêc wanɲ ɲaɲga, bu mbu atu kêsêlêɲ ma puc ɲac dôɲ. Têtɲ ôbwêc lôm iɲ kêsêlêɲ mbo bu ɲahô, ma sa têtɲ ɲac gi. Iɲ bu hóc gêtêc ɲac, ⁴⁹ magoc têtɲ ndoc sêlic iɲ kêsêlêɲ mbo bu ɲahô, ɲac gauc gêm bu sêlic ɲalau danɲ. ɲac sêmbwêc atu, ⁵⁰ bu ɲac hoɲ sêlic iɲ ma sêtôc dau. Magoc ɲagahô iɲ sôm yom têtɲ ɲac bu, “ɲalôm pêtɲ dôɲ ma atôc daôm dom, bu aô dauɲ dindêc!” ⁵¹ Goc iɲ kêsêlêɲ têtɲ ɲac ma pi wanɲ gi. Ma mbu timalô ma binônɲ sip. ɲac sêhêdaê ɲandô, ⁵² ɲahu bu ɲac sêlic gêtɲ naɲ iɲ kôm pi bolom ti i, magoc ɲac si gauc sa dom pi iɲ ndê ɲaclai. ɲac si ɲalôm ɲadandi.

Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Gene-saret

(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)

⁵³ ɲac sêhóc asê malac Genesaret yêc bugictonɲ ɲadaɲga, ma sêsô wanɲ dôɲ. ⁵⁴ ɲac sêsip baô si ma ɲagahô lau sêɲyalê bu Yisu. ⁵⁵ Goc sênti sêtêɲ malac hoɲ yêc gamenɲ dinaɲ, ma sêkêtɲ Yisu ɲawaê. Ma tiɲambu lau sêmbalanɲ si lau gêmbac sêtêɲ malac bocke naɲ sêngô bu Yisu mbo. ⁵⁶ Ma malac atu ti sauɲ, me gamenɲ ɲamakê-ɲa bocke naɲ Yisu mbo, naɲ lau sêtôc si lau gêmbac sêyêc maket ɲamala, ma sêteɲ Yisu bu ɲac sêmasêc iɲ me bu sêmasêc iɲ ndê ɲakwê ɲambwa. Ma lau hoɲ naɲ sêmasêc iɲ, naɲ ɲamlic ɲayham sa.

* 7:4: Têtɲ ndoc lau Palêsai ma lau †skraib sêmbu maket, naɲ semlhi gêtɲ yêc lau Israel ɲatô naɲ sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-ɲga dom, ma †lau gamenɲ apa-ɲga naɲ sêmbu maket ɲamala. ɲac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm ɲac ɲadômbwi sa yêc Anôtô anɲô-ɲga, ma bocdinaɲ sêngwasinɲ amba têtɲ ndoc sêmbu akêtɲ maket sêmetɲ.

7

Gêtɲ naɲ kôm ɲamalac ɲadômbwi sa yêc Anôtô anɲô-ɲga

(Mat 15:1-20)

¹ Lau Palêsai ti kêdôhônɲwaga yomsu-ɲga ɲatô akêtɲ Jerusalem sêtêɲ Yisu si. ² Ma ɲac sêlic bu iɲ ndê ɲgacsêɲomi ɲatô sêngwasinɲ amba dom ma senɲ gêtɲ. Bocdinaɲ ɲac gauc gêm bu ɲgac-sêɲomi si amba ɲadômbwi. ³ ɲac gauc gêm yom dinaɲ, ɲahu bu lau Palêsai ti lau Israel-ɲga daêsam sêɲkuc mêtê naɲ lau andô sic dulu têtɲ ɲac, bu sêngwasinɲ amba munɲ su, goc sêneɲ gêtɲ. ⁴ Ma têtɲ ndoc sêmbu akêtɲ maket sêmetɲ,* naɲ sêngwasinɲ amba munɲ, goc sêneɲ gêtɲ. Ma ɲac sêngwasinɲ laclhu ti akôp ma suc, ma sêɲkuc mêtê kainɲ dinaɲ daêsam, naɲ lau andô Israel-ɲga sic dulu têtɲ ɲac.

⁵ Bocdinaɲ lau Palêsai ti kêdôhônɲ-waga yomsu-ɲga dinaɲ sêndac Yisu, “Tu sake-ɲga am nem ɲgac-sêɲomi sêɲkuc ɲagôlinɲ naɲ lau andô sic dulu têtɲ ɲac, naɲ dom, ma senɲ gêtɲ ti amba ɲadômbwi?” ⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Propet Aisaya hoc yom asê munɲ su, naɲ hêganônɲ mac lau atim yom lau-ɲga solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

Lau dindêc sêtôc aô sa ɲa whasunɲ ɲambwa, tigenɲ ɲac si ɲalôm yêc danɲ dau-ɲga.

⁷ ɲac sem akinɲ aô ɲandô dom, ma yom naɲ sêndôhônɲ têtɲ lau, naɲ ɲamalac si yomsu ɲambwa.” [Ais 29:13]

⁸ Goc Yisu gic têtɲ yom ma sôm, “Mac ahu Anôtô ndê yomsu siɲ, ma asap ɲamalac ɲambwa si ɲagôlinɲ dôɲ. ⁹ Mac alic ɲayham bu asap mac daôm nem ɲagôlinɲ dôɲ, magoc atec Anôtô ndê yomsu, a? ¹⁰ Bu Moses to Anôtô ndê yomsu bocdec bu, ‘Toc damam lu dinam sa.’ Ma iɲ to yom danɲ whinɲ bocdec bu, ‘ɲgac danɲ bu sôm yom sac pi iɲ damba lu dinda, naɲ lau sêndic iɲ ndu manɲ.’ ¹¹ Tigenɲ mac andôhônɲ lau bu sêngili yomsu dinaɲ. ɲamalac danɲ ndê awa me gêtɲ bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc iɲ bu ndic yao gêtɲ dau ma sôm têtɲ iɲlu, ‘Gêtɲ naɲ bu nem amlu sa, naɲ gasam bu Koban.’ (Yom Koban dinaɲ ɲahu bu iɲ kêtɲ yalinɲ gêtɲ dau sa bu kêtɲ ti da têtɲ Anôtô.) ¹² Tu dinaɲ-ɲga iɲ gêm iɲ damba lu dinda sa dom, ma mac alic ɲayham. ¹³ ɲalêɲ dinaɲ mac asenɲ Anôtô ndê yom popoc ma anɲkuc lau andô si ɲagôlinɲ naɲ apami sic dulu têtɲ mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinaɲ.”

¹⁴ Goc Yisu ta lau hoɲ sêtêɲ iɲ sêmetɲ tiyham, ma sôm, “Mac lau hoɲ, anɲô ma anɲyalê. ¹⁵⁻¹⁶ Gêtɲ hoɲ naɲ yêc awê ma sip ɲamalac ɲatac ɲalôm, naɲ ɲadaɲ kôm iɲ ɲadômbwi sa yêc Anôtô anɲô-ɲga dom. Magoc mêtê ti

gauc sac nanj menj akêñ ñamalac ñalôm, nanj kôm in ñadômbwi sa yêc Anôtô anğô-nga.”

¹⁷ Tinjambu Yisu hu lau dinanj sinj ma inñ ti ndê ñgacsêñomi sêsôc andu danj si. Goc sêndac inñ pi yom gôlinj dinanj ñahu. ¹⁸ Ma inñ ndac ñac, “Bocke dec mac atôm lau ñatô nanj si gauc sa dom? Alic bu gêñ n anñ yêc awê, ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nanj oc kôm inñ ñadômbwi sa dom. ¹⁹ Ñahu bu gêñ dinanj sip inñ ñalôm ti gauc dom, magoc sip inñ ñatac ñalôm goc tinjambu sa menj tuyham.” (Yisu ndê yom dinanj tôc asê bu Anôtô gic yao gêñ danenj-nga danj bu gêñ ñadômbwi dom.)

²⁰ Ma inñ gic têku yom ma sôm, “Gêñ sac bocke nanj sa yêc ñamalac si ñalôm me wha-sun, nanj kôm inñ ñadômbwi sa yêc Anôtô anğô-nga. ²¹⁻²² Mêtê sac daêsam ñahu yêc ñamalac si ñalôm. Gauc sac, mêtê sênem kanj gêñ-nga, sêndic ñamalac ndu-nga, mêtê mock-ainj-nga nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom nanj sêkôm, lêñ atac whinñ awa ti wapa-nga, mêtê sêlic lau sac-nga ti sêñsau lau-nga, mêtê sêneneñ gêñ ñawahô-nga, mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mêtê lêmun-nga, ma sêsôm yom sac-sac-nga, mêtê sêtoc dau sa-nga, ma lêñ gauc mbasi-nga. ²³ Mêtê sac kainj dinanj honj ñahu yêc ñamalac si ñalôm, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anğô-nga.”

Awhê Kanan-nga danj kênj whinñ ñanğa
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu gameñ dinanj sinj, ma sêtêñ gameñ nanj yêc kênpiñ malac Taya ma sêsôc andu danj si. Inñ tec bu lau danj sênjalé gameñ nanj inñ mbo, magoc inñ gitôm dom bu sinj dau. ²⁵⁻²⁶ Awhê danj mbo gameñ dinanj, nanj ñalau sac danj mbo inñ atuwê ñalôm. Inñ awhê Griik-nga nanj dinda kôc inñ yêc gameñ Sairo-Pionisia-nga. Têñ ndoc awhê dau ñgô ñawaê pi Yisu, nanj têñ inñ gi, ma hu dau sip nom yêc inñ gahi-nga. Ma inñ tenj Yisu ñanğa bu inñ soc ñalau sac dau su yêc inñ atuwê.

²⁷ Ma Yisu sôm têtñ inñ, “Gêñ ñamata-nga dakêñ gêñ danenj-nga têtñ balêkoc bu sêneneñ e hóc ñac dôñ. Solop dom bu dakôc balêkoc si gêñ danenj-nga, ma tambalinj têtñ giam sêneneñ.” ²⁸ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Yomandô Pômdau, magoc giam nanj sêndôc tebo ñapu, nanj senj gêñ ñapopoc nanj balêkoc sênjalai sip nom.” ²⁹ Goc Yisu sôm, “Tu am nem yom dinanj-nga dec aô wanem am sa. Am mbu ndi ma am oc lic bu ñalau sac dau hu am atômwê sinj su.” ³⁰ Goc awhê dau mbu têtñ ndê andu gi, ma tap sa bu ñalau sac dau hu inñ atuwê sinj ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

Ñgac awha mba ma danğasun bic

³¹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu malac Taya ñagameñ sinj. Ñac sêñsêlêñ sêmbo senj têtñ malac Saidon goc sêtêñ bugictonj Galili-nga,

ma sêpi bugictonj ñadanğa ma sêtêñ gameñ Dekapolis-nga si. ³² Yêc gameñ dinanj lau ñatô sêkôc ñgac danj danğasun bic ma awha mba ma sêtêñ Yisu si, ma sêteneñ inñ bu kênj amba sac inñ. ³³ Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ñgac dau ma inñlu sêsa ñasawa saunñ si sêlhac dau-nga. Ma inñ kênj amba-atu sôc ñgac dau danğasun, ma inñ hu gasôp pi amba-atu ma kênj pi ñgac dau êmbala. ³⁴ Goc inñ tatac undambê, sê awha atu, ma sôm têtñ inñ bu, “Epata.” (Yom dau danem kwi bu ‘Po asê.’) ³⁵ Ma ñagahô inñ danğasun po asê, êmbala tigolonj, ma inñ sôm yom yêc awê.

³⁶ Yisu gic yao lau bu sêndic minj pi gêñ dinanj têtñ lau ñatô dom, magoc sêsôc inñ ndê yom ñapu dom. Inñ gic yao ñac tidim daêsam, magoc ñac sic minj pi inñ hóc gêlêc su. ³⁷ Ma lau honj nanj sênğô, nanj sêhêdaê ñandô ma sêsôm, “Inñ kôm gêñ honj ñapep enj, ma gitôm bu kôm lau danğasun bic sênğô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê.”

8

Yisu gôlôm lau 4,000
(Mat 15:29-39)

¹ Têtñ têm dinanj lau daêsam sêkac sa tuyham e lau tonj atu sêmbo sêwhinñ Yisu. Inñ gêlic bu ñac si gêñ sêneneñ-nga mba, goc ta ndê ñgacsêñomi sêtêñ inñ sêmeneñ, ma sôm têtñ ñac bu, ² “Aô tanjalô lau dindec, bu sêmbo sêwhinñ aô gitôm bêc tô su, ma ñac si gêñ sêneneñ-nga pacndê. ³ Ma aô bu wakêñ ñac sêlhô ti gêñ yô ñac, dec ñac oc tagôlô yêc senj. Ñac si lau ñatô sêmeneñ akêñ gameñ balinñ.” ⁴ Magoc inñ ndê ñgacsêñomi sêô inñ ndê yom ma sêsôm, “Yac dambo gameñ sawa, ma oc dakôc gêñ danenj-nga y êc nde, nanj tôm bu lau honj dindec sêneneñ?” ⁵ Ma Yisu ndac ñac, “Mac nem bolom hinğa ndôc?” Ma ñac sêsôm, “Yac mba bolom 7 sêndôc.”

⁶ Goc Yisu sôm têtñ lau bu sêndôc sic sêndôc nom. Ma inñ kôc bolom 7 dinanj ma gêm danje, pô kôc-kôc, ma kênj têtñ ndê ñgacsêñomi bu sêndic sam têtñ lau, dec sic sam. ⁷ Ma ñac si i mwambwa ñatô sêndôc, nanj Yisu gêm mbec whinñ, ma sôm bu sêndic sam têtñ lau. ⁸ Ma lau honj senj e hóc ñac dôñ, goc ñgacsêñomi sic ñadêlê sa sip gatop 7 e menñhu. ⁹ Lauñgac nanj senj gêñ dau, nanj si namba gitôm 4,000. Tinjambu Yisu kênj ñac sêlhô si, ¹⁰ ma inñ ti ndê ñgac-sêñomi sêpi wan danj ma sêtêñ gameñ nanj sêsam bu Dalmanuta, nanj si.

Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô
(Mat 16:1-4)

¹¹ Lau Palêsai ñatô sêtêñ Yisu si, ma sic hu sêñsu inñ. Ñac bu sêñsahê inñ, dec sêndac inñ bu kôm gêñ dalô danj bu tôc asê bu inñ kôc ñaclai yêc Anôtô ndê. ¹² Magoc Yisu h ulai ma sôm têtñ ñac, “Tu sake-nga mac lau têm dindec-nga anjalê gêñ dalô? Yomandô wasôm t êñ mac

bu aô wakôm gêñ dalô tòm mac andac, nanj danj dom.”¹³ Goc inj hu ñac sinj ma pi wanj tiyham whinj ndê ñgac-sêñomi ma sêlhô bu sêmbu sêpi bugictonj ñadanja sêndi.

*Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Têñ ndoc ñgacsêñomi sêpi wanj dau si, nanj sêñhij dau sinj bu sêkôc bolom ñjatô, ma ñac si bolom tigenj yêc wanj dau ñalôm.¹⁵ Ma Yisu sôm yom ti ñanja têtj ñac bu, “Ayob daôm ñapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist.”¹⁶ Ma ñac sem yomgalôm sêwhinj dandi ma sêsôm, “Inj sôm yom dinanj ñahu bu yac neñ bolom mbasi.”¹⁷ Yisu kâyâlê yom nanj ñac sêsôm, dec sôm têtj ñac, “Tu sake-ñga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nanj aô gasôm pi yist, nanj ñahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac nem gauc sa pi gêñ honj nanj aô gakôm, nanj dom? Mac nem ñalôm ñadandi sa, a?”¹⁸ Tanôm yêc, magoc mac alic gêñ danj ñapep dom. Danjamsunj yêc, magoc mac anjô yom dom. Gauc nem gêñ nanj aô gakôm su.¹⁹ Têñ têtj nanj aô gac sam bolom amandanj têtj lau 5,000, nanj mac ahonj ñadêlê sa sip gatop hinga?” Ma sêsôm, “Gatop 12.”²⁰ Goc Yisu sôm, “Ma têtj têtj nanj aô gac sam bolom 7 têtj lau 4,000, nanj mac ahonj ñadêlê sa sip gatop hinga?” Ma sêsôm “Gatop 7.”²¹ Goc inj sôm têtj ñac, “Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?”

Yisu kôm ñgac tapec ñayham sa

²² Ñac sêlac wanj si e sêhóc asê malac Bet-saida. Ma lau ñjatô sêkôc ñgac tapec danj sêtêñ Yisu si, ma sêndac Yisu bu kêtj amba sac inj.²³ Goc Yisu kêm inj sip amba, ma wê inj sa malac ñamakê gi. Inj hê gasôp pi inj tandô ma kêtj amba sac inj, ma ndac, “Am gêlic gêñ danj me mba?”²⁴ Ma ñgac dau hóc tandô sa ma sôm, “Aêc, aô galic ñamalac sêñsêlêñ sêmbô, magoc galic ñac ñadaunj-dauñ. Aô galic ñac sêtôm a.”²⁵ Goc Yisu kêtj amba sac inj tandô tiyham, ma inj tandô po asê ma ñayham sa. Ma inj gêlic gêñ honj ñawa ñayham.²⁶ Goc Yisu kêtj inj kôlhô gi ma sôm, “Am lhô solop têtj nem andu ndi. Mbu sôc malac dec ndi dom.”

*Pita hoc Yisu ñahu asê
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Tinjambu Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêlhô bu sêtêñ malac ñjatô nanj yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sêñsêlêñ sêmbô senj ma Yisu ndac ñac bocdec bu, “Lau sêsôm bu aô asa?”²⁸ Ma ñac sêsôm têtj inj, “Lau ñjatô sêsôm bu am Jon, Ngac Kêku Lau-ñga, ma ñjatô sêsôm bu am Elaija, ma ñjatô sêsôm bu am propet akwa-kwa si danj.”²⁹ Dec inj ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita ô inj awha ma sôm, “Am Mesaya dau.”³⁰ Goc Yisu gic yao ñac bu sêsôm inj asê têtj lau danj dom.

*Yisu sôm gwananj bu inj oc hóc ñandê
(Mat 16:21-23; Luk 9:22)*

³¹ Têtj têtj dinanj Yisu gic hu kêdôhônj ñac pi gêñ nanj oc hóc asê Ñamalac ndê Atu. Inj oc hóc ñawapac daêsam, ma lau bata Israel-ñga ti ñdabunjsiga atu-tu ma lau nanj sêndôhônj yomsu oc sêtêc inj. Lau oc sêndic inj ndu, ma tinjambu bêt tö ninja su inj oc tisa tiyham.³² Inj sôm yom dinanj yêc awê, dec Pita kôc inj sa ñasawa saunj gi, ma sôm inj.³³ Magoc Yisu kac dau kwî, tahê ndê ñgacsêñomi ma sôm Pita bocdec bu, “Sadanj, kôc daôm sa lhô su! Bu am kâyâlê Anôtô ndê lêtj dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nanj sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)*

³⁴ Goc inj mbwêc ndê ñgac-sêñomi ti lau daêsam nanj sêñkuc inj, nanj sêtêñ inj sêmenj, ma sôm têtj ñac, “Asa nanj tac whinj bu êñkuc aô, nanj êñgwininj dau ma hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.”³⁵ Bu asa nanj tac whinj bu sap gêñ nom-ñga dôñ ñapanj tu mbo tali-ñga, nanj oc ninja. Magoc asa nanj bu hu gêñ nom-ñga sinj tu êñkuc aô-ñga ma tu ñawaê ñayham-ñga, nanj oc ninja dom.³⁶ Ñamalac danj bu po gêñ nom-ñga honj sa, magoc inj dau gatô bu ninja, dec gêñ nom-ñga honj dinanj oc tòm dom bu nem inj sa.³⁷ Bu gêñ ñayham bocke yêc, nanj gitôm bu dakêtj têtj Anôtô ô yac neñ gatunj?

³⁸ “Lau têtj dindec-ñga ñac lau sac, ma sêpuc dômbwê Anôtô ma sêsa si lêtj bambalinj tòm lau mockainj-ñga. Asa nanj kwahic dec maya tu aô ti aneñ yom-ñga, nanj Ñamalac ndê Atu oc maya tu inj-ñga têtj ndoc ñambu-ñga nanj inj mbu menj ti Damba Anôtô ndê ñawasi, ma anjela dabunj sêwhinj.”

9

¹ Ma inj sôm têtj ñac, “Yomandô aô wasôm têtj mac! Lau ñjatô kwahic dec sêmbô, nanj oc gacgeñ sêmbô tali e sêlic Anôtô ndê gôlinj menj sa tiawê ma ti ñaclai atu.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Bêc 6 ginja su goc Yisu kôc Pita, Jems ma Jon sêwhinj inj, ma ñac tawasê sêpi lôc balinj danj si. Têtj têtj dinanj Yisu ndê ñamlic kainj danj sa, ma sêlic inj ndê ñawasi.³ Inj ndê ñakwê sêp sambuc ma ñawasi atu, hóc gêlêc gêñ sêsêp nom-ñga honj.⁴ Ma sêlic Elaija lu Moses sêhoc dau asê, ma inj lu sem yomgalôm sêwhinj Yisu.⁵ Goc Pita sôm têtj Yisu, “Kêdôhônjwaga, ñayham kêlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac tö tu mac ambo-ñga, am nem bac danj, Moses nde danj, ma Elaija ndê bac danj.”⁶ Ngacsêñomi tö dinanj sêtôc dau atu, ma bocdinanj Pita gêm gauc yom tu sôm-ñga.⁷ Têtj dinanj dao danj menj kêgatôc ñac ahuc, ma awha danj sa yêc dao ñalôm, nanj sôm, “Aô neñ atunjac dau dindec,

naŋ aō atac whiŋ ndu andō. Anġō iŋ ndé yom maŋ.”⁸ Ma ŋagahō ŋac tahê gameŋ dau, ma sêlic bu Yisu tawasê mbo whiŋ ŋac.

*Gêndac pi Elaija
(Mat 17:10-13)*

⁹ Tiŋambu ŋac sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ, ma Yisu kêŋ yao bu sêsôm yom pi gêŋ naŋ sêlic yêc lôc, naŋ asê dom e tôm ŋamalac ndê Atu tisa akêŋ lau batê-ŋga. ¹⁰ Tu dinaŋ-ŋga ŋac sem yom dinaŋ ahuc yêc ŋac dau, magoc sem yomgalôm sêwhiŋ dandi ŋapaŋ pi gêŋ dau. Nahu bu Yisu ndé yom pi iŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ sêŋyalê ŋahu dom.

¹¹ Ma sêndac Yisu, “Lau Skraib naŋ sêndôhōŋ yomsu, naŋ sêsôm bu Elaija oc meŋ hōc asê muŋ, ma tiŋambu Mesaya oc meŋ. Yom dau ŋahu bocke?” ¹²⁻¹³ Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hōc asê muŋ Mesaya, bu êmasaŋ gêŋ hoŋ tisolop. Ma aō wasôm têŋ mac, bu Elaija meŋ hōc asê su. Ma lau sêkôm mêtê sac têŋ iŋ tôm ŋac atac whiŋ, tôm Anôtô ndé yom naŋ sêto yêc gwanan su. Ma yom naŋ ŋêto yêc pi ŋamalac ndê Atu naŋ sôm bu iŋ gic waê bu hōc ŋandê atu, ma lau oc sêpu iŋ ma sêtec iŋ. Mac aŋyalê yom dau ŋahu, me mba?”

*Yisu soc ŋalau sac su yêc balê dan
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Yisu ma ŋgacsêŋomi tō dinaŋ sêsip akêŋ lôc dau sêmeŋ ma sêlic bu kêdôhōŋwaga yomsu-ŋga ŋatō ma Yisu ndê ŋgacsêŋomi ŋatō sêsôm dau sêmo, ma lau toŋ atu sêŋgihi ŋac ahuc. ¹⁵ Têŋ ndoc lau hoŋ dinaŋ sêlic Yisu naŋ sêhêdaê ŋandô, ma sênti sêtêŋ iŋ si ti sêhê mwalêc iŋ. ¹⁶ Ma Yisu ndac ŋac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?” ¹⁷ Ma ŋamalac dan naŋ mbo lau toŋ atu ŋalôm, naŋ ô yom ma sôm, “Kêdôhōŋwaga, aō gakôc aneŋ balê dindêc gameŋ, bu ŋalau sac dan mbo iŋ ŋalôm ma kôm iŋ awha mba. ¹⁸ Têm ŋatō ŋalau sac dau kôc iŋ dôŋ ma tuc iŋ sip nom gi, kôm iŋ whapwic sa ma seŋ lhô, ma iŋ amba ti gahi ŋaŋga sa. Aō gandac am nem ŋgacsêŋomi bu sêsoc ŋalau dau su, magoc ŋac sêtôm dom.” ¹⁹ Yisu ŋgô yom dau ma sôm, “O mac lau, aō gambo gawhiŋ mac ŋasawa hic baliŋ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêŋ dan? Aō wambo wawhiŋ mac ŋapaŋ dom! Mac nem akêŋ whiŋ mbasi. Akôc balê dau sa amen.”

²⁰ Dec sêkôc balê dau sêtêŋ Yisu sêmeŋ, ma têŋ têm ŋalau sac gêlic iŋ, naŋ ŋagahô iŋ kêmwanan balê dau ti ŋaŋga, goc tuc iŋ sip nom gi, ma iŋ kêpi ti whapwic sa yêc nom. ²¹ G oc Yisu ndac balê dau ŋadamba, “Ŋalau sac kôm iŋ bocdinaŋ tôm yala hiŋga?” Ma damba sôm, “Iŋ mbo bocdinaŋ têŋ têm iŋ balêkoc sauŋ ŋapaŋ e kwahic dec. ²² Ma ndoc daêsam ŋalau sac dau tuc iŋ peŋ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic iŋ ndu niŋga. Tigeŋ am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.”

²³ Goc Yisu sôm têŋ iŋ, “Bocke dec am sôm têŋ aō, ‘Am bu nditôm?’ Mac bu akêŋ whiŋ, dec gêŋ hoŋ oc nditôm.” ²⁴ Ma ŋagahô balê ŋadamba ta yom ma sôm, “Aō gakêŋ whiŋ. Nem aō sa bu wakêŋ whiŋ ŋaŋga.”

²⁵ Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmeŋ, dec hec yom ŋalau sac ma sôm, “Am ŋalau dangasaŋ bic ma awha mba-ŋga, aō wandic atu am bu hu balê dindêc siŋ, ma sôc iŋ ŋalôm tiyham dom!” ²⁶ Goc ŋalau sac dau mbwêc asê ma kêmwanan balê dau ŋalêŋ sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ŋgac batê dan, dec lau daêsam sêsôm, “Iŋ mbac ndu su.” ²⁷ Tigeŋ Yisu kêm iŋ sip amba, keŋ iŋ sa, ma iŋ tisa kalthac.

²⁸ Tiŋambu Yisu sôc andu dan gi, ma iŋ ndê ŋgacsêŋomi sêndac iŋ gelec, “Bocke dec yac atôm dom bu asoc ŋalau dinaŋ su?” ²⁹ Ma iŋ sôm, “Mac bu asoc ŋalau kain dinaŋ su, naŋ atêŋ mbec ŋaŋga. Ŋalêŋ dan mba.”

Yisu sôm tiyham bu iŋ oc mbac ndu ma tisa

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêhu gameŋ dinaŋ siŋ, ma sêŋsêlêŋ sêmo gameŋ Galili-ŋga. Yisu bu êndôhōŋ ŋac têŋ têm dinaŋ, dec tec bu lau sêŋyalê gameŋ naŋ ŋac sêmo. Iŋ sôm têŋ ŋac, “Tiŋambu oc sêkêŋ ŋamalac ndê Atu sip lau ŋatô amba. Ŋac oc sêndic iŋ ndu, magoc têŋ bêc tō niŋga su, iŋ oc tisa tiyham.” ³² Magoc ŋac si gauc sa pi iŋ ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac iŋ pi yom dau ŋahu.

*Asa ti ŋamalac ŋamata-ŋga?
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Ŋac sêŋsêlêŋ e sêhōc asê malac Kape-naom, goc si sêndôc andu dan. Ma Yisu ndac ŋac, “Mac asen danôm pi gêŋ sake yêc seŋ?” ³⁴ Magoc ŋac sem dôm, bu yêc seŋ ŋac sem yomgalôm sêwhiŋ dandi pi ŋac si asa iŋ ŋgac ŋamata-ŋga. ³⁵ Yisu ndôc sic ma ta ŋgacsêŋomi 12 sêtêŋ iŋ si, ma sôm têŋ ŋac, “A sa naŋ bu ti ŋamalac ŋamata-ŋga yêc Anôtô anġô-ŋga, naŋ êŋgwin iŋ dau ti ŋgac ŋambu-ŋga, ma nem akiŋ lau hoŋ.” ³⁶ Goc iŋ kôc balêkoc sauŋ dan ma kêŋ iŋ kalthac ŋac ŋalhu. Ma iŋ kêgape iŋ ma sôm, ³⁷ “Asa naŋ bu kôc balêkoc sauŋ dan tôm iŋ dindêc, naŋ sa tu aō neŋ ŋaê-ŋga, naŋ gitôm iŋ kôc aō dauŋ sa. Ma asa naŋ kôc aō sa, naŋ kôc aō taŋwasêŋ sa dom, magoc kôc Damaŋ naŋ kêkiŋ aō gameŋ, naŋ sa bocdinaŋ.”

Lau naŋ sêkôm gwelen tu Yisu-ŋga, naŋ sêwhê dau kôc dom

(Luk 9:49-50)

³⁸ Têŋ bêc dan Jon sôm têŋ Yisu bu, “Kêdôhōŋwaga, yac alic ŋgac dan kôm gwelen ma soc ŋalau sac su yêc lau ŋa am nem ŋaê. Yac ac yao iŋ, bu iŋ kêkuc am whiŋ yac dom.” ³⁹ Magoc Yisu sôm, “Alhac iŋ ahuc dom, bu ŋamalac naŋ kôm gêŋ dalô ŋa aneŋ ŋaê, naŋ

gitôm dom bu kac ndê awha kwi ñagahô, ma sôm yom sac pi aô. ⁴⁰ Asa nanj kênj kisa yac dom, nanj yac nenj danj. ⁴¹ Yomandô aô wasôm têtj mac bu asa nanj kôm gêtj saunj danj bu nem mac sa tu mac anjuc aô Kilisi-nga, gitôm inj kênj bu laclhu danj têtj mac anôm, nanj Anötô oc êñlhinj inj sinj dom. Inj oc kênj ñagêyô ñayham têtj inj.”

Puc pi lêtôm

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Ma Yisu sôm, “Ñamalac danj bu tim balêkoc saunj danj nanj kênj whinj aô bu kôm mêtê sac, nanj kôm giso atu. Oc ñayham bu dasô hoc atu danj pi inj kachu, ma tambalinj inj sip gwêc ndi ninja. Ma bocdinanj oc tôm dom bu inj tim balêkoc dau, ma tinjambu tap Anötô ndê matôc sa.

⁴³⁻⁴⁴ “Am amam bu kôm sac, nanj tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti amam gatuc, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ña amam lu-lu e am sip ya lambwam-nga nanj sa ñapanj, nanj ndi. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ma gahim bu kôm sac, nanj tim kic. A m bu tap undambê sa, ma ndôc tamli ti gahim gatuc, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anötô tuc am sip ya lambwam-nga nanj sa ñapanj, nanj ndi. ⁴⁷ Ma am nem tanôm bu kôm sac, nanj kip sa. Am bu ndôc Anötô ndê gamej undambê-nga ti tanôm tigenj, nanj ñayham hóc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anötô tuc am sip lambwam ndi. ⁴⁸ Yêc gamej dinanj lau oc sêhóc ñandê ñapanj, tôm yom nanj Aisaya to yêc bocdec bu, ‘*Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa ñapanj.*’

⁴⁹ “Bocdinanj ayob daôm tu lêtôm-nga, bu Anötô oc kênj ya êmbô lau hoj,* gitôm lau sêkênj gwêc so pi wata tu bu yêc ñayham ñasawa balinj. ⁵⁰ Gwêc so dau inj gêtj ñayham, magoc ñamakic bu ninja, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde? Bocdinanj ambo lau nom-nga ñalôm atôm gwêc so, ma ambo awhinj daôm ti yom malô.”

10

Anötô tec bu awhê lu ñgac sêhu dau sinj
(Mat 19:1-12)

¹ Yisu ti ndê ñgacsêjomi sêhu gamej dinanj sinj, ma sêtêj gamej Judia-nga si. Goc sêpi Bu Jordan ñadanga nanj yêc têtj gamej ac pi-nga, nanj si. Yêc gamej dinanj lau daêsam sêkac sa tiyham ma sêtêj inj si, ma inj kêkuc inj ndê mêtê ma kêdôhônj ñac.

² Ma lau Palêsai ñatô sêmenj ma bu sêtim Yisu, dec sêndac inj bocdec bu, “Ñgac danj bu hu ndê awhê sinj, nanj oc êñgili yomsu,

me mba?” ³ Ma Yisu ndac ñac ô, “Moses to yomsu bocke?” ⁴ Goc sêsôm, “Moses sôm bu ñgac danj gitôm bu to bapia hu nawhê sinj-nga, goc hu ndê awhê sinj.” ⁵ Ma Yisu sôm, “Aêc. Moses to yomsu dinanj tu mac nem ñalôm ñadandi-nga. ⁶ Magoc têtj tèm Anötô kênj undambê ti nom, nanj inj kêmasanj ñamalac ñgac ti awhê. ⁷ Ma tu dinanj-nga ‘*ñgac danj oc hu damba lu dinda sinj, ma sap inj nawhê dôn,*’ ⁸ ma injlu sêti gêtj tigenj.’ Yom dau whê sa bu injlu sêmo sêtôm ñamalac lu dom, injlu sêti gêtj tigenj yêc Anötô anjô-nga. ⁹ Bocdinanj yham dom andô bu ñamalac sêkac gêtj nanj Anötô dau kênj pitigenj, nanj su.”

¹⁰ Tinjambu Yisu ti ndê ñgac-sêjomi sêndôc andu danj, ma sêndac inj pi yom dinanj ñahu. ¹¹ Ma inj sôm, “Ñgac nanj hu inj ndê awhê sinj ma gêm awhê wakuc, nanj kôm gêtj mockaij-nga têtj inj yêc Anötô anjô-nga. ¹² Ma awhê nanj hu nakweñ sinj ma gêm ñgac wakuc, nanj kôm gêtj mockaij-nga bocdinanj.”

Yisu gêm mbec balêkoc

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Têtj bêc danj lau sêhoj si balêkoc sêtêj Yisu si, bu inj kênj amba sac ñac. Magoc inj ndê ñgac-sêjomi sêsôm dinda ti damba. ¹⁴ Têtj tèm Yisu gêlic gêtj dau inj tac ñandê, ma sôm têtj ñac, “Atec balêkoc dinanj sêtêj aô sêmenj. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötô ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc saunj dindec, nanj ñawaê. ¹⁵ Aô wasôm yomandô têtj mac bu asa nanj bu sôc Anötô ndê gôlinj ñapu gitôm balêkoc saunj danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi.” ¹⁶ Goc inj kôc balêkoc dau sa ma kêgape ñac. Ma inj kênj amba sac ñac, ma gêm mbec ñac.

Ñgac ti lêtôm

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Yisu ti ma kêsêlêñ mbo señ whinj ndê ñgacsêjomi. Ma ñgac danj kêtj menj ma pôn haduc yêc inj anjô-nga, ma ndac inj bocdec bu, “K êdôhônjwaga ñayham, aô wakôm bocke dec tinjambu Anötô oc kôc aô sa wandôc tanji ñapanj.” ¹⁸ Goc Yisu sôm têtj inj, “Tu sake-nga am sam aô bu ñayham? Anötô tigenj inj ñayham. ¹⁹ Am kêyalê yomsu nanj Anötô kênj têtj Moses, ‘*Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêtj mockaij-nga dom. Nem kanj gêtj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom. Êmsau lau bu kôc ñac si gêtj dom,*’ ma ‘*Toc damam lu dinam sa.*’” ²⁰ Ma inj sôm, “Kêdôhônj-waga, aô kakuc yomsu hoj dinanj, têtj ndoc aô gambo balê ñapanj e kwahic dec.” ²¹ Yisu tahê inj ma tac whinj inj kêlêc. Ma inj sôm, “Gêtj tigenj yêc tu am kôm-nga. Am ndi, kênj am nem gêtj hoj têtj lau sênemilhi, ma kênj ña-awa têtj lau ñalôm

* **9:49:** Yom nanj yêc ñabatinj 49 nanj ñahu yêc awê dom, magoc lau ñatô gauc gêm bocdec bu. Anötô tac whinj bu lau sêkênj whinj Yisu-nga sêhu mêtê sac hoj sinj ma sêsa lêtj gitêñ enj. Gêtj bocke nanj bu lhac ñac ahuc tu sêtap gamej undambê-nga sa, nanj sêhu sinj tôm yom nanj yêc ñabatinj 43-47 whê sa. Ma Anötô oc kênj ya êmbô lau gitôm lau sêpêc gol ña ya tu bu ñadômbwi ninja ma gol ñawasi solop yêc.

sawa. Ma bocdinaŋ am nem awa ŋandô oc yêc undambê. Ma tinjambu am mweŋ ma êmkuc aô.”²² Magoc têtj têtj ŋgac dau ŋgô Yisu ndê yom dinaŋ inŋ wec, ma kôlhô ti ŋalôm ŋawapac gi. Ŋahu bu inŋ ŋgac ti lêlôm.

*Puc pi awa ti wapa
(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)*

²³ Goc Yisu tahê lau hoŋ, ma sôm têtj inŋ ndê ŋgacsêŋomi, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ŋac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anôtô ndê gôlinŋ ŋapu ŋagahô.”²⁴ Ŋac sêŋgô inŋ ndê yom dinaŋ e sêhêdaê. Ma Yisu sôm têtj ŋac tiyham, “O aneŋ balêkoc atac whiŋ-ŋga, ŋamalac bu sêsôc Anôtô ndê gôlinŋ ŋapu, naŋ gêŋ sauŋ dom.”²⁵ Bôc atu daŋ gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ŋalase ŋagahô, hóc gêlêc ŋgac ti lêlôm daŋ bu sôc Anôtô ndê gôlinŋ ŋapu.”²⁶ Yisu ndê ŋgac-sêŋomi sêŋgô yom dinaŋ ma sêhêdaê ŋandô. Ma sêsôm têtj dandi, “Bu bocdinaŋ dec asa oc tôm bu tap Anôtô ndê mwasiŋ nem lau si-ŋga sa? Oc ŋawapac atu!”²⁷ Yisu tahê ŋac ma sôm, “Gêŋ naŋ ŋamalac sêtôm dom bu sêkôm, naŋ Anôtô gitôm bu kôm, bu Anôtô gitôm bu kôm gêŋ hoŋ.”

²⁸ Goc Pita sôm têtj inŋ, “Yac oc bocke? Yac ahu gêŋ hoŋ siŋ tu anŋkuc am-ŋga.”²⁹ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô têtj mac. Asa naŋ bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu damba, me balêkoc, me nom siŋ tu aô-ŋga ma tu gwelêŋ ŋawaê ŋayham-ŋga,³⁰ naŋ Anôtô oc kêŋ gêŋ kairi dinaŋ daêsam têtj inŋ ô, têtj ndoc inŋ mbo nom. Ma inŋ oc tap kisa ti ŋawapac sa tu aô-ŋga whiŋ. Ma têtj têtj ŋambu-ŋga, Anôtô oc kôc inŋ sa, ma kêŋ inŋ ndôc tali ŋapaŋ yêc undambê.”³¹ Tigeŋ lau daêsam naŋ kwahic dec sêti lau ŋamata-ŋga, naŋ oc sêti lau ŋambu-ŋga, ma lau ŋambu-ŋga oc sêti lau ŋamata-ŋga.”

*Yisu sôm tiyham bu inŋ oc mbac ndu
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Yisu wê inŋ ndê ŋgacsêŋomi ma sêŋsêlêŋ sêmbô seŋ bu sêŋtêŋ Jerusalem sêndi. Inŋ ndê ŋgac-sêŋomi sêŋsêlêŋ ti sêhêdaê, ma lau ŋatô naŋ sêŋsêlêŋ sêwhiŋ ŋac, naŋ sêtôc dau.* Bocdinaŋ Yisu kôc ŋgacsêŋomi 12 sêsa si sêlhac dau-ŋga, ma sôm yom tiyham pi gêŋ naŋ oc hóc asê inŋ.³³ Inŋ sôm, “Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem amba, ma ŋgac daŋ oc hóc ŋamalac ndê Atu asê ma kêŋ inŋ sip dabuŋsiga atu-tu ti kêdôhôn-waga yomsu-ŋga amba. Ŋac oc sêkic yom bu sêndic inŋ ndu, ma sêkêŋ inŋ sip lau Rom-ŋga amba.”³⁴ Ŋac oc sêsu inŋ susu, sêhê gasôp pi inŋ, sêndic inŋ ŋamlic ŋandê ma sêndic inŋ ndu. Magoc tinjambu bêt tô niŋga su, goc inŋ oc tisa tiyham.”

* **10:32:** Lau naŋ sêŋkuc Yisu naŋ sêhêdaê ti sêtôc dau, ŋahu bu ŋac gauc gêm yom naŋ Yisu sôm têtj ŋac su, pi gêŋ naŋ oc hóc asê inŋ têtj têtj inŋ bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31; ma 9:30. † **10:38:** Yisu ndê yom pi laclu naŋ inŋ oc nôm, ma saŋgu naŋ inŋ oc lin, naŋ ŋahu sip ŋawapac daêsam naŋ oc hóc asê inŋ.

*Jems lu Jon bu sêhóc gêlêc ŋgacsêŋomi ŋatô
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Jems lu Jon, Sebedi ndê atuŋgac lu, sêtêŋ Yisu si ma sêsôm, “Kêdôhônwaga, alu atac whiŋ gêŋ daŋ, ma bu andac am bu kôm gêŋ dau ŋandô sa.”³⁶ Goc Yisu ndac, “Amlu atac whiŋ bu aô wakôm sake?”³⁷ Ma sêsôm, “Alu atac whiŋ bu têtj ndoc am ndôc nem pôn kin-ŋga ti ŋawasi atu, naŋ am kêŋ alu andôc awhiŋ am, daŋ ndôc amam andô-ŋga ma daŋ ndôc gasê-ŋga.”³⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Amlu anyalê gêŋ naŋ amlu andac, naŋ dom. Amlu atôm bu anôm gêŋ sip laclu ŋawapac-ŋga naŋ aô wanôm, a? Ma atôm bu alinŋ saŋgu† naŋ aô oc waliŋ, a?”³⁹ Ma inŋlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” Goc Yisu sôm, “Yomandô! Amlu oc anôm gêŋ sip laclu tôm aô wanôm, ma alinŋ saŋgu tôm naŋ aô waliŋ.”⁴⁰ Magoc aô dec oc wanyalinŋ lau sa bu sêndôc aô amañ andô-ŋga ti amañ gasê-ŋga, naŋ dom. Anôtô ti ŋadau bu êywalinŋ lau sa bu sêndôc dinaŋ.”

⁴¹ Têŋ ndoc ŋgacsêŋomi 10 sêŋgô yom dau ŋawaê, naŋ ŋac tac ŋandê têtj Jems lu Jon.⁴² Goc Yisu mbwêc ŋac sêtêŋ inŋ si, ma sôm, “Mac anyalê bu lau sambuc si gôlinŋwaga sêtôc dau sa têtj ŋac si lau, ma ŋac si lau bata sêŋgwiniŋ lau naŋ sêmbô ŋac ŋapu.”⁴³ Tigeŋ mac anŋkuc ŋac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti ŋamalac tiwaê yêc Anôtô anŋgô-ŋga, naŋ nem akirŋ mac.⁴⁴ Aêc! Asa bu ti mac nem ŋamalac ŋamata-ŋga, naŋ êŋgwiniŋ dau ma ti mac hoŋ nem ŋgac akirŋ ŋambwa.⁴⁵ Ŋahu bu lêtj dau ti aneŋ lêtj. Ŋamalac ndê Atu meŋ tu bu lau sênem akirŋ inŋ-ŋga dom. Mba. Inŋ meŋ bu nem akirŋ lau, ma bu kêŋ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ŋatôp.”

*Yisu kôm ŋgac tapec Batimeas ŋayham sa
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêŋsêlêŋ e sêhóc asê malac Jeriko, ma lau tonŋ atu sêŋkuc ŋac. Têtj ndoc ŋac bu sêhu Jeriko siŋ, naŋ sêtap ŋgac tapec daŋ sa, naŋ ndôc seŋ ŋamakê ma teŋ gêŋ. Inŋ Batimeas, ŋgac daŋ ŋaê Timeas ndê atuŋgac.⁴⁷ Têtj têtj inŋ ŋgô bu Yisu Nasaret-ŋga kêsêlêŋ mbo seŋ, naŋ gic hu mbwêc yom asê bocdec bu, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!”⁴⁸ Goc lau daêsam sêhec yom inŋ ma sêsôm bu inŋ nem dôŋ. Magoc inŋ mbwêc ti ŋaŋga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô.”⁴⁹ Yisu ŋgô ŋac si yom ma kwê dôŋ kalhac, goc sôm têtj lau, “Mac asôm têtj inŋ bu meŋ.” Goc sêta yom têtj ŋgac tapec dau ma sêsôm, “Tisa ti atac ŋayham! Inŋ ta am bu mweŋ.”⁵⁰ Goc ŋgac dau kac ndê ŋakwê andô-ŋga baliŋ su yêc nom, ma tisa ŋagahô ma têtj Yisu gi.⁵¹ Ma Yisu ndac inŋ, “Am

tac whiñ bu aó wakôm sake têtj am?” Ma ngac tapec dau sôm, “Kêdôhôn-waga, aó tac whiñ bu tanônj ñajham sa.”⁵² Goc Yisu sôm, “Am ndi! Am nem kêñ whiñ aó dec kôm am ñajham sa.” Ma ñagahô inñ tandô ñawa sa, ma inñ kêkuc Yisu mbo senj.

11

Yisu sôc Jerusalem gi

(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-15)

¹ Yisu ti ndê sêñomi sêñsêlêñ sêhêganônj Jerusalem e sêsuj sa malac Betani ma malac Betpagi yêc Lôc Olib. Goc Yisu kêkinñ ndê ñgacsêñom lu,² ma sôm têtj inñlu, “Asôc malac dindê andi, ma yêc dindê amlu oc atap donki danj sa, nanj sêsô dôñj kalhac. Inñ donki ñatu wakuc, nanj ñamalac danj ndôc ñahô munj su dom. Anñgapwêc su ma akôc sa amej.³ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu anñgapwêc donki dau, nanj asôm têtj ñac bu, ‘Pômdau tac whiñ bu donki dindêc nem inñ sa ñasawa saun, goc inñ oc kêñ mbu menj.’”

⁴ Bocdinañ dec inñlu sêsôc malac dau si ma sêtap donki danj sa, nanj lau sêsô dôñj kalhac senj ñadali k êpinñ andu danj. Inñlu bu sêñgapwêc su,⁵ ma lau ñatô nanj sêlhac sêmpinñ, nanj sêndac inñlu, “Amlu akôm sake, dec bu anñgapwêc donki dau su?”⁶ Ma inñlu sêô ñac si yom tôm Yisu sôm têtj inñlu, dec sêhu donki dau sinñ têtj inñlu.⁷ Sêwê inñ sa sêtêñ Yisu si, ma sêhu si ñakwê awê-ñga sac donki, goc Yisu pi gi ndôc ñahô.⁸ Ma lau daêsam sêhê si ñakwê yêc senj. Ma lau ñatô sêhêako a ñalauñ yêc senj ñamakê ma sêkêñ yêc senj.⁹ Lau nanj sêmunñ Yisu ti lau nanj sêñkuc inñ, nanj sêmbwêc “Hosana! Anôtô nem mbec ñgac nanj menj gêm Pômdau anjô.¹⁰ Anôtô nem mbec inñ nanj menj bu puc abanj Dawid ndê gôlinñ dôñj. Hosana têtj Anôtô lôlôc-ñga.”

¹¹ Yisu hóc asê Jerusalem, goc sôc lôm dabunñ ñabatêmdô gi, ma gêlic gêtj sambob nanj yêc dindê. Magoc ac gi su dec inñ ti ndê ñgacsêñomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

Yisu pucbo a kinñ danj

(Mat 21:18-19)

¹² Têtj bêbêc Yisu ti ndê ñgac-s êñomi sêhu Betani sinñ ma sêñsêlêñ sêmbu senj, ma gêtj yô Yisu.¹³ Inñ gêlic a kinñ danj nanj kalhac ahê, goc têtj a dau gi. Têm dinañ inñ têm nanj a kinñ sem ñandô dom, magoc Yisu gêlic bu a dinañ ñalauñ kêsôlô su dec kêñ bata bu mboe kinñ ñandô oc sêngalêñ. Magoc ñandô mbasi, inñ tap ñalauñ ñambwa sa.¹⁴ Goc inñ pucbo a dau ma sôm, “Lau danj oc sênej ñandô yêc a dindêc tiyham dom.” Ma inñ ndê ñgacsêñomi sêngô yom dau.

Yisu soc lau su yêc lôm dabunñ

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-46)

¹⁵ Yisu ti ndê sêñomi sêñsêlêñ si e sêhóc asê Jerusalem, ma sêtêñ lôm dabunñ si. Yêc lôm dabunñ ñabatêmdô lau sêtidulu gêtj ti semlhi gêtj sêmbu, ma Yisu gic hu soc ñac sêsa awê. Inñ kac lau sêô mone-ñga si tebo sa, ma kac lau nanj sêyob balusi bu lau sênemlhi,^{*} nanj si pôñ sa whiñ.¹⁶ Ma inñ gic yao lau bu sêkôc wapa sêtidulu-ñga sôc lôm dabunñ ñagamenñ tiyham dom.¹⁷ Ma inñ kêdôhônj lau ma sôm, “Sêto Anôtô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aó neñ andu gic waê bu lau akêñ gamenñ honj sêteñ mbec sêmbu-ñga.’ Mac anyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anôtô ndê andu ti lau kanñ si gamenñ?”

¹⁸ Tinñambu dabunñsiga atu-tu ma lau nanj sêndôhônj yomso, nanj sêngô ñawaê pi gêtj nanj Yisu kôm, ma sênyalê bu lau sambob sêhêdaê tu inñ ndê yom-ñga. Tu dinañ-ñga dec sêtôc Yisu, ma sêñsalê lêtj bu sêndic inñ du.¹⁹ Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêmbu Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

Yom pi lêtj dakêñ whiñ ti datenñ mbec-ñga

(Mat 21:20-22)

²⁰ Ñagalanjê bêbêc Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ bu sêmbu sêtêñ Jerusalem sêndi, ma sêhóc asê a kinñ nanj Yisu pucbo. Ñac sêlic bu a dau mbac, ñasanjgac ti ñawakac honj tibasô.²¹ Ma Pita gauc gêm Yisu ndê yom, dec sôm têtj inñ, “Kêdôhônjwaga, lic a kinñ nanj am pucbo, nanj mbac su.”²² Goc Yisu ô yom ma sôm têtj ñac, “Akêñ whiñ Anôtô.²³ Aó wasôm yomandô têtj mac, bu asa nanj bu sôm têtj lôc danj bu, ‘Puc daôm sa ma sip gwêc ñalôm ndi,’ ma atac lu-lu dom magoc kêñ whiñ bu Anôtô oc kôm yom dau ñandô sa, dec gêtj dau oc ñandô sa.²⁴ Boc-dinañ aó bu wasôm têtj mac bu gêtj bocke nanj mac bu atenñ Anôtô bu kêñ têtj mac, nanj akêñ whiñ bu mac akôc su, ma aó wasôm yom ñandô, inñ oc kêñ têtj mac.²⁵⁻²⁶ Ma têtj ndoc mac bu atenñ mbec, ma bu gauc nem lau nanj sêkôm sac têtj mac, nanj goc asuc ñac si sac kwi. Ma mac nem Damam nanj mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinañ.”

Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Yisu ti inñ ndê ñgacsêñomi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtêñ lôm dabunñ si. Yisu kêsêlêñ mbo lôm dabunñ ñabatêmdô, ma dabunñsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomso-ñga ma lau bata sêtigasuc inñ.²⁸ Ma sêndac inñ, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêtj honj nanj am kôm? Asa kêñ têtj am?”²⁹ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Gêtj ñamata-ñga aó wakêñ gêndac danj têtj mac. Mac bu aó anej yom, dec wasôm anej ñaclai ñahu asê têtj mac.³⁰ Asa kêñ ñaclai têtj Jon dec inñ kêku lau? Anôtô kêñ ñaclai têtj inñ, me mba? Asôm têtj aó.”

* 11:15: Alic yom ñapu-ñga (footnote) yêc Mat 21:12.

³¹ Nac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têtj dau, “Yac bu dasôm bu Anôtô kêtj njaclai têtj Jon, goc Yisu oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêtj whiñ Jon dom?’” ³² Magoc yac bu dasôm bu Jon kékuc lau kékuc nmalac nom-nga si gauc nambwa, goc lau oc sêlic yac sac.” Nac sênyalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet danj, dec sêtôc dau. ³³ Bocdinañ sêsôm têtj Yisu, “Yac anyalê dom.” Ma inj sôm têtj nac, “Bocdinañ aô wasôm aneñ njaclai njahu asê têtj mac dom.”

12

*Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-nga
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Ma inj gic hu yom gôlinj danj ma sôm têtj lau bata Israel-nga dinañ, “Ngac danj sô ôm wain-nga danj. Inj sô tuj sa, kêmasañ gameñ tu lau sêmasañ wain njakwi-nga, ma kwê andu baliñ danj bu lau sêlhac ma sêtij lau kanj. Tinjambu inj kêtj ôm dau têtj lau njatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameñ danj. ² Têtj têtj sêndic wain njandô sa-nga, nanj njadau kêtij njac akin danj têtj lau sêyob ôm-nga, tu bu sêkêtj wain njandô njatô têtj inj. ³ Tigeñ nac sêlô inj dôñ, sic inj njamlic njandê, ma sêkêtj inj kôlhô amba sawa gi. ⁴ Goc njadau kêtij njac akin danj tiyham, tigeñ nac sic inj pi njagôlônj, ma sêkôm mêtê sac têtj inj. ⁵ Tinjambu njadau kêtij njac titô-nga, magoc nac sic inj ndu. Ma inj kêtij lau daêsam tiyham, ma nac sic njatô njamlic njandê, ma sic njatô ndu. ⁶ Tinjambu njac tigeñ mbo, nanj njadau ndê atuñgac, nanj inj tac whiñ ndu andô. Goc njadau kêtij ndê atu dau têtj nac gi, ma gauc gêm têtj dau, ‘Lau nanj sêyob aneñ ôm, nanj oc sêtoc aneñ atuñgac dindec sa.’ ⁷ Tigeñ têtj têtj njadau ndê atu hóc asê, nanj lau sêyob ôm-nga sêsôm têtj dau, ‘Ngac dinañ inj njadau ndê atuñgac nanj oc wêkainj ôm dindec ti ndê gêtj lêñsêm. Bocdinañ dandic inj ndu ma dakôc ôm dindec su ti yac nen.’ ⁸ Ma sêkôc atuñgac, sic inj ndu ma sêtuc inj sa awê gi.”

⁹ Goc Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm njadau oc kôm sake têtj lau nanj sêyob inj ndê ôm? Inj oc meñ ma ndic nac ndu, ma kêtj ôm dau têtj lau njatô sêyob. ¹⁰ Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj lau sêkwê andu-nga sêtec, nanj kwahic ti hoc njamata-nga yêc andu dau. ¹¹ Pômdau kôm gêtj dau, ma yac alic njayham.’ Mac asam yom dau su, me?”

¹² Têtj dinañ lau bata Israel-nga sênyalê bu Yisu sôm yom gôlinj dau hêganônj nac, dec sênsalê lêtj bu sêkôc inj dôñ. Magoc sêtôc lau tonj atu nanj sêmbo sêwhiñ Yisu, ma tu dinañ-nga sêhu inj sinj ma sêlhô si.

*Lau bu sêtij Yisu pi yom takis-nga
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Tinjambu lau bata dinañ sênsalê lêtj bu sêtij Yisu bu sôm yom so danj. Nac sêñkiñ lau Palêsai njatô sêwhiñ lau Israel-nga njatô nanj sêpuc Herod ma lau Rom-nga si gôlinj dôñ, nanj sêtêñ Yisu si. ¹⁴ Nac sêhóc asê inj ma sêsôm, “Kêdôhônj-waga, yac anyalê bu am njac sôm yom njandô-nga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc nac honj sa njalêñ tigeñ. Ma am kêdôhônj Anôtô ndê lêtj têtj lau kékuc yom njandô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu inj solop bu yac dakêtj takis t êñ †Sisa, me mba? Yac oc danemlihi takis, me mba?”

¹⁵ Yisu ngô yom dau, tigeñ inj kêyalê bu nac gauc gêm bu sêtij inj, dec sôm, “Tu sake-nga mac bu atim aô? Akôc mone silba danj ma atôc têtj aô.” ¹⁶ Goc sêkêtj mone danj têtj inj, ma inj ndac nac, “Asa ndê njagatu ti naê yêc mone dindec?” Ma sêhôm yom ma sêsôm, “Sisa ndê.” ¹⁷ Dec Yisu sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa nj gêtj nanj gic inj njawaê, ma atoc Anôtô sa nj gêtj nanj gic inj njawaê.” Nac sêngô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu inj ndê gauc-nga.

*Lau Sadiusi bu sêtij Yisu pi yom datisa
akêtj lau batê-nga
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)*

¹⁸ Ma lau †Sadiusi njatô sêtêñ Yisu si, bu sêkêtj gêndac danj têtj inj. Nac lau Israel si tonj danj, nanj sêkêtj whiñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham. ¹⁹ Ma nac sêndic inj bocdec bu, “Kêdôhônj-waga, Moses to yac neñ yomso danj bocdec bu. Ngac danj bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nanj njac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁰ Têtj ndoc danj asidôwai 7 sêmbo. Ngac njamata-nga gêm awhê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba. ²¹ Goc inj asi, njac tilu-nga, gêm awhê sawa dau, magoc mbac ndu ma balêkoc mba. Ngac titô-nga bocdinañ, ²² ma asidôwa hale bocdinañ, honj sem awhê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tinjambu awhê dau mbac ndu. ²³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau njatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asidôwa asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinañ honj sem awhê tigeñ dinañ su têtj ndoc sêmbo tali.”*

²⁴ Ma Yisu sôm têtj nac, “Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anôtô ndê yom ti inj ndê njaclai dom. ²⁵ Têtj têtj lau batê sêtisa, nanj lau oc sênem dau dom. Nac oc sêmbo sêtôm anjela undambê-nga. ²⁶ Ma yom danj tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Têtj ndoc Moses gêlic ya golom a danj, nanj Anôtô sôm têtj inj bu, ‘Aô Abraham ndê Anôtô, Aisak ndê Anôtô ma Jakob ndê Anôtô.’ ²⁷ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anôtô sam dau bu lau tó dinañ si Anôtô? Inj lau batê si Anôtô dom,

* **12:23:** Lau Sadiusi gauc gêm bu nac si gêndac dau tó asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

in̄ lau tali si Anötö. Mac nem gauc in̄ so sambuc.”

*Yomsu ñamata-ña
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)*

²⁸ Kêdôhônwaga yomsu-ña dan̄ kalhac whiñ lau nan̄ sêkêñ danga Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma in̄ gêlic bu Yisu ô lau Sadiusi si yom ñapep. Bocdinan̄ in̄ ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ñamata-ña?” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Yomsu ñamata-ña nan̄ hóc gêlic yomsu hon̄ nan̄ bocdec, ‘Mac lau Israel-ña an̄gô! Pômdau yac neñ Anötö in̄ Pômdau tigeñ. ³⁰ Atac whiñ Pômdau am nem Anötö ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’ ³¹ Ma yomsu tilu-ña bocdec yêc, ‘Atac whiñ lau men̄pañ am-ña, tôm am atac whiñ am daôm.’ Yomsu lu dinan̄ sêhóc gêlic yomsu hon̄ su.”

³² Goc kêdôhônwaga yomsu-ña dau sôm têtñ Yisu, “Kêdôhônwaga, am sôm solop. Yomandô. Anötö tigeñ mbo, ma anötö ñandô dan̄ mbo dom. ³³ Ma yac bu atac whiñ A nôtö ti neñ ñalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc, ma yac bu atac whiñ lau men̄pañ yac-ña tôm yac atac whiñ yac dauñ, nan̄ hóc gêlic bu yac dakêñ wata ti da pi ya ndi, me bu dakêñ gêtñ ñatô ti da.” ³⁴ Yisu gêlic bu ñgac dau ô yom ti gauc ñayham, dec sôm têtñ in̄, “Êmkuc gauc ñayham dinan̄ dec am oc tôm bu mbo Anötö ndê gôlin̄ ñalôm.”

Yisu sôm yom dinan̄, ma tiñambu lau sêtóc bu sêkên gëndac têtñ in̄ tiyham.

*Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya
(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)*

³⁵ Yisu kêdôhôn̄ lau mbo lôm dabun̄ ñamakê, ma ndac ñac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu?” ³⁶ Dawid dau hoc yom asê tôm Nalau Dabun̄ puc in̄ dôn, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘Anötö sôm têtñ aneñ Pômdau, ‘Am ndôc aô aman̄ andô-ña e nditôm aô wakêñ nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.’” ³⁷ Dawid dau sam Mesaya bu in̄ ndê Pômdau, ma bocke dec lau sêsam in̄ bu Dawid ndê Atu?” Ma lau hon̄ sêngô Yisu ndê yom ti atac ñayham atu.

*Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac
(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)*

³⁸ Ma Yisu kêdôhôn̄ lau ma sôm, “Ayob daôm ñapep bu an̄kuc lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlêñ sêmbô malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. ³⁹ Ñac atac whiñ bu sêndôc mala ñamata-ña yêc lôm wê-ña, ma sêndôc lau tiwaê si mala têtñ ndoc sêneñ mwasiñ. ⁴⁰ Yêc lau hon̄ an̄gô-ña lau dau sêteñ mbec baliñ. Magoc têtñ ndoc lau sêlic ñac dom, nan̄ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatôc ñac, ma kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ ñac.”

*Awhê tuc dan̄ kêtñ da dan̄ge
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Tiñambu Yisu ndôc sic ndôc lôm dabun̄ ñabatêmdô kêtñ apa nan̄ lau sêkêñ si da sip-ña, ma tahê lau hon̄ nan̄ sêkêñ si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkêñ awa atu. ⁴² Tigeñ awhê tuc ñalôm sawa dan̄ men̄ ma kêtñ awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-ña. ⁴³ Goc Yisu ta ndê ñgac-sêñomi sêmeñ ma sôm, “Yomandô, aô wasôm têtñ mac bu yêc Anötö an̄gô-ña awhê tuc ñalôm sawa dindêc kêtñ da nan̄ hóc gêlic lau hon̄ si da su. ⁴⁴ Nahu bu lau ti lêlôm hon̄ sêkêñ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgeñ yêc ñac-ña. Magoc awhê dindêc in̄ awhê ñalôm sawa, ma in̄ kêtñ ndê gêtñ hon̄ ti da.”

13

*Yisu sôm yom pi lôm dabun̄ Jerusalem-ña
(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Têtñ ndoc Yisu bu hu lôm dabun̄ ñagameñ sin̄, nan̄ in̄ ndê ñgacsêñom dan̄ sôm têtñ in̄, “Kêdôhônwaga, lic hoc atu-tu ma andu ñayham kêlec nan̄ sêkwê sa sêlhac dec.” ² Magoc Yisu ô yom ma sôm têtñ in̄, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabun̄ dindêc! Aô wasôm têtñ am, bu tiñambu ñacyo oc sêseñ hoc atu-tu hon̄ dindêc su e hoc dan̄ oc ndôc hoc dan̄ ñahô tiyham dom.”

*Gêtñ wapac têtñ ñambu-ña-ña
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)*

³ Ñac sêsa sêtêñ Lôc Olib si, ma tiñambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêtêñ Yisu si ma sêndôc an̄gô têtñ lôm dabun̄ yêc malac Jerusalem. Ma ñac sêndac in̄ bocdec bu, ⁴ “Sôm têtñ yac bu ñawapac nan̄ am sôm yom pi, nan̄ oc hóc asê Jerusalem têtñ têtñ bocke, ma gêtñ sake oc kêtñ puc yac bu têtñ dau men̄ kêtñ?” ⁵ Goc Yisu sôm têtñ ñac, “Ayob daôm ñapep bu lau dan̄ sêñsau mac dom. ⁶ Bu lau daêsam oc sêmeñ sênem aô anjôm ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauñ dec,’ ma oc sêñsau lau daêsam. ⁷ Ma têtñ ndoc mac an̄gô ñawaê bu lau sic sin̄ têtñ dau me sêmasan̄ dau tu sêndic sin̄-ña, nan̄ asô dom. Bu gêtñ hon̄ dinan̄ gic waê bu men̄ sa, m agoc têtñ ñambu-ña yêc dôn yêc. ⁸ Kin̄ nom-ña oc sêkêñ kisa dau, ma lau gameñ dan̄ oc sêndic sin̄ têtñ lau gameñ dan̄. Tiyhô oc nem yêc gameñ hon̄, ma tóbôm oc sa. Gêtñ hon̄ dinan̄ oc ndic hu ñawapac têtñ ñambu-ña-ña, gitôm awhê nan̄ kêsahê balêkoc tun̄ in̄ ma gêtñ dau gic hu ñandê atu nan̄ in̄ oc hóc tu hóc balêkoc-ña.”

⁹⁻¹⁰ “Gêtñ ñamata-ña lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê têtñ lau sambob, ma têtñ dinan̄ têtñ ñambu-ña oc men̄ hóc asê. Ayob daôm ñapep. Lau oc sêwê mac atêñ lau sêmatôc yom-ña andi, ma sêhi mac ña sô yêc lôm wê-ña. Tu aô-ña dec lau oc sêkêñ mac alhac gôlin̄waga ti kin̄ an̄gô-ña, magoc ndoc dinan̄ ti têtñ bu mac ahoc yom ñandô asê têtñ ñac.”

11 Têj tēm nanj sêkôc mac dôj ma sêwê mac atênj lau sêmatôc mac-nga andi, nanj ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom. Asôm yom nanj Anötö oc kêj têtj mac têtj ndoc dinanj, bu mac daôm oc asôm yom dom, Njalau Dabunj ndoc sôm.

12 “Têtj ndoc njawapac-nga dinanj, lau nanj sêkêj whinj dom oc sêhoc si asidôwai sêkêj whinj aô-nga asê bu sêndic njac ndu, ma dambai oc sêkôm têtj atui boc-dinanj. Balêkoc oc sêli dau sa têtj damba ti dindai, ma sêkêj njac sêtêtj lau bu sêndic njac ndu. 13 Lau honj oc sêtêc mac tu aô neñ njaê-nga. Magoc asa nanj bu lhac njanga ma hu aô sinj dom e ndê tēm pacndê, nanj oc tap Anötö ndê mwasiñ nem inj si-nga sa.”

*Njawapac gameñ Judia-nga
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

14 “Gêj sac sambuc nanj oc kôm gameñ tisac, nanj lau oc sêkêj lhac gameñ nanj gic inj njawaê dom. (Asa nanj sam yom dindec, nanj kôc gauc njapep, bu njahu yêc sinj dau.) Mac lau asa nanj ambo gameñ Judia-nga ma alic gêj dau, nanj honj alhó api gameñ lôc-nga andi. 15 Alhó njagahô ma gauc nem mac nem gêj danj dom. Lau nanj sêjwhanj dau sêndôc andu njasactô, nanj sêdôc andu njalôm bu sêkôc si gêj danj tóhông dom. 16 Ma njac nanj sêmo ôm, nanj bocdinanj. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêj njatô dom. 17 Oyaê. Lauwhê tidaê, ma njac nanj sêkêj su têtj balêkoc, nanj oc sêtap njawapac atu sa têtj tēm dinanj. 18 Ateñ mbec bu gêj dinanj tap mac sa têtj ndoc uhô-nga dom. 19 Njahu bu njawapac njandô nanj bu sa têtj tēm dinanj, nanj oc hóc gélêc njawapac honj nanj sêhóc asê nom têtj tēm nanj Anötö kêj undambê ti nom e kwahic dec, ma tinjambu oc sa bocdinanj tiyham dom. 20 Magoc Pômdau oc kêj ndoc dinanj tiapê tu bu nem lau nanj inj kêyalinj sa su, nanj sa-nga. Bu mba, goc lau honj oc sêniñga.

21 “Têtj ndoc dinanj njac danj bu sôm têtj mac bu, ‘Alic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dindê,’ nanj akêj whinj njac dom. 22 Lau nanj sêjnsau bu njac Mesaya, ma propet tasanj oc sêmen ma sêkôm gêj dalô ti gêj atu-tu bu sêjnsau lau. Ma njac oc sêjnsahê bu sêtim lau nanj Anötö kêyalinj njac sa, nanj sêwhinj. 23 Aô gakêj puc mac gwananj, ma bocdinanj ayob daôm njapep.”

*Njamac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-nga
(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)*

24 Ma Yisu sôm, “Ndoc njawapac-nga dinanj oc pacndê, ma tinjambu lau oc sêlic gêj dalô atu-tu. Ac oc nem ganduc ma ayô oc njawê tiyham dom. 25 Ma tata oc sêpeñ akêj umbonj, ma gêj ti njac lai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa. 26 Ma tinjambu lau oc sêlic Njamac ndê Atu meñ ndôc dao njahô ti ndê njac lai ma njawasi atu. 27 Ma inj oc êñkinj ndê anjela sêsa sêtêtj nom njabatinj ti undambê njabatinj honj

sêndi, bu sêndic lau nanj inj kêyalinj njac sa su, nanj sa.

28 “Gauc nem a lanj. Têtj ndoc mac alic njalauñ wakuc bu lêc, nanj mac anyalê bu ndoc ac-nga meñ kêpiñ. 29 Ma bocdinanj têtj ndoc mac alic gêj nanj aô gasôm yom pi, nanj hóc asê, dec anyalê bu Njamac ndê Atu ndê bêc mbu meñ-nga meñ kêpiñ su, gitôm inj meñ kalhac gatam. 30 Yomandô! Lau tēm dinanj-nga oc sêniñga dom e gêj honj dinanj hóc asê. 31 Undambê ti nom oc niñga, magoc aneñ yom oc niñga dom. Gêj honj oc njandô sa tôm aô gasôm.”

Lau danj sêjnyalê Yisu ndê bêc mbu meñ-nga dom

(Mat 25:13-15)

32 Ma Yisu sôm, “Lau danj sêjnyalê bêc me acgatu nanj Njamac ndê Atu oc mbu meñ, nanj dom. Anjela undambê-nga sêjnyalê dom, Anötö ndê Atu kêyalê dom, Damanj tawasê kêyalê. 33 Bocdinanj anem ali ma ayob daôm njapep! Mac am gauc tēm nanj bêc njambu-nga dau oc meñ sa. 34 Gitôm andu njadau danj nanj bu sa ndi lic gameñ njatô. Inj hu ndê andu sinj ma kêj inj ndê lau akinj sêwêkainj si gwelenj têtj têtj. Ma inj oc sôm têtj njac yob gatam-nga, bu inj nem ali ma tatinj gameñ njapep e inj mbu meñ. 35 Bocdinanj anem ali, bu mac anyalê ndoc nanj andu njadau oc mbu meñ, nanj dom. Inj oc hóc asê têtj telha me timaninjhu, me dalec tañ, me bêbêc ganduc, nanj mac anyalê dom. 36 Ayob daôm njapep, mboe inj oc mbu meñ njagahô, ma tap mac sa ayêc bêc ayêc. 37 Yom nanj aô gasôm têtj mac, nanj dec wasôm têtj lau honj bocdinanj. Anem ali!”

14

Sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)

1 Lau Israel si †Mwasinj Pasowa ti †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga njandoc meñ kêpiñ, ma bêc lu yêc dôj yêc. Ma dabunj-siga atu-tu ti lau nanj sêndôhông yomsu-nga sêjnsalê lêtj danj bu sêkôc Yisu dôj gelec ma sêndic inj ndu. 2 Tigeñ sêhêgo dau ma sêdôm, “Dakôm têtj Mwasinj Pasowa-nga njandoc dom, mboe lau daêsam nanj sêmo Jerusalem ti om atu Pasowa-nga, nanj oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê danj gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

3 Têtj tēm dinanj Yisu mbo malac Betani, ma gêj gêtj ndôc whinj njac danj njawê Saimon. Munj-nga inj njac ti gêmbac leprasi. Yisu ndôc tebo ma awhê danj meñ, nanj kôc bu njamalu njayham njawêli atu sip kac danj. Inj kac gêj dau sa, ma kêc gêj malu dau pi Yisu ndê njagôlông. 4 Lau njatô sêlic dec tac njandê têtj awhê dau, ma sêdôm. “Tu sake-nga inj kêyalinj gêj njamalu dinanj?” 5 Gitôm bu dakêj têtj lau sênemilhi ma datap awa atu sa, ma dakêj têtj lau njalôm

sawa. Njâli dau oc hôc gêlêc njâli tu gwelen yala sambuc-nga su.” Ma sêhec yom inj njalên sac.

⁶ Magoc Yisu sôm, “Ahu inj sinj ma akênj njawapac têtj inj dom. Inj kôm gêtj njayham solop têtj aô. ⁷ Lau njalôm sawa oc sêmbo sêwhinj mac napanj, ma bocdinaj dec têtj bocke mac bu atac whinj, nanj oc tôm bu mac anem njac sa. Tigenj aô oc wambo wawhinj mac napanj dom. ⁸ Awhê dindec gitôm bu êmwasiñj aô njalên dinañj, dec kôm. Inj kêtj gêtj njamalu pi aô, dec tôm inj kêmasanj aô neñj njamlic gwananj tu sêñsuhuj aô-nga. ⁹ Yomandô aô wasôm têtj mac, bu tinjambu lau oc sêhoc njawaê njayham asê yêc gamerj honj, ma têtj dinañj njac oc sêsôm yom pi awhê dindec ma lau oc gauc nem inj.”

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Têtj ndoc dinañj Judas Iskeriot, njacsêñjomi 12 si danj, têtj dabunjsiga atu-tu gi ma sôm bu inj oc hoc Yisu asê têtj njac. ¹¹ Njac sêñgô inj ndê yom ti atac njayham, ma sêsôm tidônj bu sênemlhi inj. Bocdinañj inj kêsâlê lêtj tu bu hoc Yisu asê-nga.

Yisu ndê njacsêñjomi sêmasanj Mwasinj Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Têtj Mwasinj Bolom Yist Mba-nga njabêc njamata-nga, bêc nanj lau Israel-nga sic domba Pasowa-nga ndu, nanj njacsêñjomi sêsôm têtj Yisu bu, “Am tac whinj bu yac amasanj Mwasinj Pasowa bu am neñj whinj yac-nga yêc nde?” ¹³ Dec Yisu kêtjinj ndê njacsêñjom lu ma sôm têtj injlu, “Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap njac danj sa nanj kêbalanj bu lôñ danj. Awhinj inj atênj inj ndê njadau ndê andu andi. ¹⁴ Ma asôm têtj andu njadau, ‘Alu mba kêtjôhônjwaga ndac am tu andu njalôm njacleñj-nga, bu inj ti ndê njacsêñjomi bu sêneñj Mwasinj Pasowa-nga yêc am nem andu.’ ¹⁵ Ma inj oc tôc njalôm atu danj yêc andu dau njahô-nga têtj amlu. Tebo ti gêtj honj tu yac danej Mwasinj Pasowa-nga yêc njalôm dau, goc amasanj gêtj yêc dinañj.” ¹⁶ Goc sêñjom lu dinañj sêsôc malac si, ma sêtap gêtj honj sa tôm Yisu sôm su, ma sêmasanj Pasowa.

Yisu sôm asê bu njac danj oc hoc inj asê

(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

¹⁷ Têtj ac gi su Yisu ti njacsêñjomi 12 sêtênj andu dau si. ¹⁸ Njac sêndôc ti señj gêtj sêmbo, ma Yisu sôm, “Yomandô aô wasôm têtj mac, bu mac nem danj oc hoc aô asê. Ngac dau kwahic dec ndôc ma gêtj gêtj whinj aô.” ¹⁹ Yom dau kôm njac sêsô, ma njalôm njawapac atu, ma njac tigenj-tigenj sêsôm têtj inj, “Mboe aô, a? Mba!” ²⁰ Goc inj sôm têtj njac, “Ngac dau inj mac lau 12 nem danj, ma kwahic dec alu anj gêtj sip pele tigenj. ²¹ Gêtj dau oc njandô

sa pi Njamalac ndê Atu, tôm yom nanj sêto yêc. Tigenj njac nanj hoc aô asê, nanj oc tap njawapac atu sa, ma tu dinañj-nga inj dinda bu kôc inj dom, dec oc njayham.”

Yisu gic hu Mwasinj Dabuj

(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

²² Têtj têtj njac señj gêtj sêmbo, nanj Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têtj njac. Ma inj sôm, “Akôc sa loc, aô neñj njandô dau dindec.” ²³ Ma inj kôc laclhu wain-nga danj ma gêm dange, goc kêtj têtj njac ma njac honj sênôm. ²⁴ Inj sôm têtj njac, “Aô neñj dac wamatinj pwac-nga dau dec, nanj wakêc sinj tu lau daêsam-nga. ²⁵ Yomandô aô wasôm têtj mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damanj ndê gôlinj meñj sa tiawê, ma têtj ndoc dinañj aô wanôm tiyham.”

²⁶ Tinjambu njac sem wê danj, ma sêlhô sêsa sêtênj Lôc Olib si.

Yisu sôm bu Pita oc sêc inj ahuc

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)

²⁷ Ma Yisu sôm têtj njac, “Mac honj oc ahu aô sinj, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Aô oc wasenj njac yob domba-nga, ma domba oc sêlhô babalip.’” ²⁸ Magoc tinjambu aô watisa tiyham, ma wamuñj mac watêtj gamerj Galili-nga wandi.” ²⁹ Dec Pita sôm têtj inj, “Njac honj bu sêhu am sinj, tigenj aô wahu am sinj dom.” ³⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindec am oc sêc aô ahuc tidim têtj su, goc dalec oc tanj tidim lu-nga.” ³¹ Tigenj Pita sôm yom ti njanja, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhinj am, aô oc wasêc am ahuc dom.” Ma njac honj sêsôm yom kainj tigenj.

Yisu teñj mbec mbo ôm Getsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Njac sêsa si e sêhóc asê ôm ðolib-nga danj, ôm nanj sêsanj bu Getsemani, ma Yisu sôm têtj ndê njacsêñjomi, “Andôc dec ma aô wateñj mbec.” ³³ Goc inj kôc Pita, Jems ma Jon sêwhinj inj si, ma sêhu njacsêñjomi njatô sinj. Têtj ndoc dinañj Yisu ndê njalôm njawapac atu ma inj pô sim dau njandô. ³⁴ Inj sôm têtj njac, “Aô neñj njalôm kêsahê njawapac atu, kêtjinj bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali.” ³⁵ Goc inj hu njac sinj ma sa njasawa sauñj gi. Inj hu dau sip nom gi ma teñj mbec, bu nditôm goc Anôtô nem inj sa bu êñlêc têtj hôc njandê-nga nanj oc hôc asê inj. ³⁶ Inj sôm, “Damanj, O Damanj, am gitôm bu kôm gêtj honj. Kôc laclhu njawapac-ñ ga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñj atac whinj dom, kôm tôm am daôm nem atac whinj bu kôm.”

³⁷ Inj teñj mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu njacsêñjomi sêyêc bêc sêyêc. Goc inj uñ njac sa ma sôm têtj Pita, “Saimon, bocke dec am yêc bêc? Am gitôm dom bu nem ali tôm acgatu njasawa tigenj, a? ³⁸ A nem ali ma atenj mbec

bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm lichalê, tigen ñamlic kwapac.”

³⁹ Goc Yisu sa gi, ma teñ mbec tigen dinan tiyham. ⁴⁰ Pacndê, goc in mbu gi ma gêlic ñac sêyêc bêc, bu ñac tandô hê ñac sa ñandô. Ma ñac sêpônda yom tu sêsôm têt in-ñga. ⁴¹ Goc in gi ma teñ mbec tidim têt-ñga. Ma têt ndoc in mbu têt ñac tiyham, nan in sôm, “Tu sake-ñga mac ayêc bêc ti anwhañ daôm ñapan? Gitôm! Ndoc menj hóc asê su bu sêhoc ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ in sip lau sac amba. ⁴² Atisa ma dandi! Alic ñgac nan hoc aô asê dec menj su.”

Sêkôc Yisu dôn

(*Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11*)

⁴³ Yisu sôm yom dinan mbo, ma Judas, ñgacsêñomi 12 si danj hóc asê whin lau daêsam nanj sêhoc bienj ti sinj. †Dabuñsiga atu-tu ti kédôhônwaga yomsu-ñga ma lau bata sêñkinj lau toñ dinanj sêwhin Judas sêmenj. ⁴⁴ Judas kêt puc lau d au gwanan su, ma sôm, “Ñgac nanj mac anjalê, nanj aô oc wanjutô in bu watôc in asê têt mac. Akôc in dôn ma akêt lau sêyob in, goc awê in sa andi.” ⁴⁵ Bocdinanj têt ndoc Judas hóc asê, nanj in têt Yisu solop gi ma sôm, “Kédôhônwaga,” ma ngutô in. ⁴⁶ Dec lau nanj sêwhin Judas, nanj sêkôc Yisu dôn. ⁴⁷ Yisu ndê lau sêlhac sêmpin in, ma ñac si danj puc ndê bienj sa ma pa dabuñsiga atu ndê ñgac akin ndê dangalauñ danj su.

⁴⁸ Goc Yisu sôm, “Bocke dec mac akôc bienj ti gêt sinj-ñga ma asa amên bu akôc aô dôn gitôm ñgac kanj danj? ⁴⁹ Tôm bêc honj aô gambo gawhinj mac ma kadôhôn lau yêc lôm dabunj ñabatêndô, magoc mac akôc aô dôn dom. Tigen gêt nanj mac akôm kwahic dec, nanj kôm Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.”

⁵⁰ Têt dinan Yisu ndê lau honj sêhu in sinj ma sêlhô si. ⁵¹ Ñgac batad danj kêtuc Yisu ma mbo whin in ti ndê lau têt ôbwêc dinan, ma in puc po ñambwa. Lau sinj bu sêlô in dôn, ⁵² tigen in hu ndê po sinj yêc ñac si amba, ma kôlhô ñamlic ñambwa gi.

Lau bata Israel-ñga sêmatôc Yisu

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24*)

⁵³ Dabuñsiga atu-tu Israel-ñga, ti lau bata ma kédôhônwaga yomsu-ñga honj sêkac sa sêmo dabuñsiga ñamata-ñga ndê andu. Ma lau nanj sêkôc Yisu dôn sêwê in sêtêt andu dau si. ⁵⁴ Pita kêsêlêñ kêtuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabuñsiga ñamata-ñga ndê andu ñatunlôm gi. Ma in ndôc sic whin lau sinj sêyob lôm dabunj-ñga ñatô ma kêsulu ya.

⁵⁵ Dabuñsiga atu-tu ma lau bata honj nanj sêndôc Sanedrin si toñ, nanj sêñsalê yom bu sêngôlinj pi Yisu ma sêkêñ in sip lau Rom-ñga amba bu sêndic in ndu. Magoc sêtap yom

danj sa dom. ⁵⁶ Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasanj asê pi Yisu, magoc ñac honj si yom so dau. ⁵⁷ Tinjambu lau ñatô sêtisa, ma sêkêñ yom tasanj pi in bocdec bu, ⁵⁸ “Yac anjô ñgac dau sôm, ‘Lôm dabunj nanj ñamalac sêkwê sa, nanj aô oc wasenj su. Ma têt bêc titô-ñga aô oc wakwê andu wakuc danj sa, nanj gitôm andu nanj ñamalac sêkwê, nanj dom.’” ⁵⁹ Magoc ñac tigen-tigen si yom so dau tiyham.

⁶⁰ Goc dabuñsiga ñamata-ñga tisa kalhac ñalhu, ma ndac Yisu, “Am ñgô yom dê sêngôlinj pi am, me? Am bu ô yom, me mba?” ⁶¹ Tigen Yisu gêm dau dôn ma ô yom dom. Goc dabuñsiga dau ndac in tiyham, “Am Mesaya dau, Anôtô Atunjac, me mba?” ⁶² Ma Yisu sôm, “Aêc, aô dauñ dindêc. Ma tinjambu mac oc alic ñamalac ndê Atu ndôc Anôtô Naclai Nadau ndê amba andô-ñga, ma sip menj ndôc dao ñahô.”

⁶³ Têt ndoc dabuñsiga ñamata-ñga ñgô yom dinan, nanj tac ñandê atu dec kêt dau ndê ñakwê kic ma sôm, “Yac dapônda yom danj tu tanjôlinj pi in-ñga dom. ⁶⁴ Yom nanj in sôm pi dau, nanj sac sambuc! Mac anjô su, ma mac gauc gêm bocke?” Ma ñac honj sêsôm pitigenj bu in mbac ndu. ⁶⁵ Lau ñatô sêhu gasôp pi in. Ñac sêkic in tandô ahuc ña po, goc sêtap in ma sêsôm, “Am bu propet, nanj sôm asê bu asa gic am.” Ma lau sinj-ñga sêkôc in sêsa si, ma sêhi in ña sô.

Pita sêc Yisu ahuc

(*Mat 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27*)

⁶⁶ Têt têt dinan Pita mbo andu dau ñamakê, ma dabuñsiga ñamata-ñga ndê awhê akinj danj kêsêlêñ menj. ⁶⁷ In gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê in ma sôm, “Am ñgac nanj kêtuc Yisu Nasaret-ñga whin.” ⁶⁸ Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba, aô kayalê am nem yom ñahu dom.” Dec in tisa gi kalhac kêtin tunlôm ñagatam.

⁶⁹ Malô goc awhê akinj dau gêlic in tiyham, ma sôm yom kainj tigen têt lau nanj sêlhac sêmpin, “Alic ñgac kêtê. In Yisu ndê lau si danj.” ⁷⁰ Magoc Pita pa dau tiyham. Ñasawa sauñ ma lau nanj sêlhac dindê, nanj sêsôm, “Am ñgac Galili-ñga. Yomandô, am ñac si danj.” ⁷¹ Magoc Pita sôm ti ñannga, “Mba! Aô bu wasôm yom tasanj, nanj goc Anôtô ndic aô. Aô kayalê ñgac nanj mac asôm yom pi in, nanj dom andô!” ⁷² Ma ñahô dalec tanj tilu-ñga, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu in oc sêc in ahuc tidim têt su, goc dalec oc tanj tidim lu-ñga. Ma in tanj dau ndu-ndu.

15

Pailot kêsulu Yisu

(*Mat 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16*)

¹ Têt bêbêc ganduc, dabuñsiga atu-tu ti lau bata ma lau nanj sêndôhônj yomsu ti

lau †Sanedrin-nga honj si njalôm tigen tu gêj bocke bu sêkôm têtj Yisu-nga. Goc sêsô inj amba dôj ma sêwê inj sêtêtj Pailot si. ² Ma Pailot ndac inj, “Am lau Israel-nga si kinj, a?” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nanj am daôm sôm.” ³ Têtj dinanj dabunjsiga atu-tu sêngôlinj yom daêsam pi inj. ⁴ Dec Pailot ndac inj tiyham, “Am oc ô njac si yom, me mba? Njac sêngôlinj yom daêsam pi am.” ⁵ Tigen Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

⁶⁻⁷ Têtj têtj dinanj njac danj ndôc gapocwalô, nanj ndê njâê Barabas. Munj-nga lau njatô sêli dau sa têtj lau Rom-nga nanj sem gôlinj lau Israel-nga, ma sic lau njatô ndu. Magoc lau Rom-nga sêkôc njac dôj ma sêkêj njac sêndôc gapocwalô. Ma Barabas inj njac si danj.

Tôm yala honj têtj ndoc lau Israel-nga si om atu Mwasinj Pasowa-nga hêc asê, nanj Pailot kékuc lêtj danj bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac njac gapocwalô-nga danj, dec inj oc êngapwêc inj su têtj njac. ⁸ Lau daêsam nanj sêkac dau sa têtj ndoc Pailot kêsahê Yisu, nanj sêndac inj bu êngapwêc njac gapocwalô-nga danj su ênjuc njagôlinj dinanj. ⁹⁻¹⁰ Pailot kêyalê bu dabunjsiga atu-tu sem lêmunj Yisu njambwa, ma tu dinanj-nga dec sêwê Yisu sêtêtj inj sêmenj. Bocdinañ inj gauc gêm bu êngapwêc Yisu su, dec ndac njac, “Mac atac whinj bu aô wahu Kinj Israel-nga sinj têtj mac, me mba?” ¹¹ Tigen dabunjsiga atu-tu sêngalôm lau tonj atu dinanj e sêndac Pailot bu hu Barabas sinj têtj njac. ¹² Goc Pailot ndac njac, “Bocdinañ aô oc wakôm sake têtj njac dindac, nanj mac asam bu lau Israel-nga si Kinj?” ¹³ Ma sêmbwêc, “Ndic inj pi a gicso dau!” ¹⁴ Magoc Pailot ndac njac, “Tu sake-nga? Inj kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti njanja, “Ndic inj pi a!”

¹⁵ P ailot bu kôm lau atac njayham sa, dec gôlôc bu êngapwêc Barabas su têtj njac. Ma inj kêkinj Yisu têtj lau sinj-nga bu sêhi inj njâ sô, ma sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Lau sinj-nga sêsu Yisu susu
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Lau sinj-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu njamalclôm si, ma sêta yom bu lau sinj-nga honj sêkac sa. ¹⁷ Goc sêkêj Yisu sôc njakwê kokoc baliñ tôm kinj sêsôc, ma sêwhê wac kêm ma sêkêj inj unj gitôm sunjsnj. ¹⁸ Goc njac sic hu sêmbwêc inj, “Ei! Dacoc lau Israel-nga si kinj dindac sa manj!” ¹⁹ Ma njac sêkôc a danj ma sic inj pi njagôlinj tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi inj. Sêpôj haduc têtj inj, ma sênjau bu sêtoc inj sa. ²⁰ Sêsu inj susu pacndê, goc sêkôc njakwê baliñ dinanj su, ma sêkêj inj sôc dau ndê njakwê sa tiyham. Ma sêwê inj sêsa malac Jerusalem njamakê si, bu sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Lau sinj-nga sêwê Yisu sêmbô senj, ma njac danj kêsêlêj mbo senj akêj gameñ njamakê-nga menj. Ma sêkac inj bu hêc Yisu ndê a gicso dau. Njac dau ndê njâê Saimon. Inj Aleksanda lu Rupas damba, ma inj ndê malachu Sairin. ²² Sêwê Yisu sêsa si e sêhêc asê gameñ nanj sêsam bu Golgota. (Njâê dau danem kwi bu ‘Gameñ Njakêcyha-nga.’) ²³ Lau sinj-nga bu sêkêj wain ti bu njamakic têtj Yisu nôm, magoc inj tec. ²⁴ Bocdinañ sêhu sinj, ma sic inj pi a gicso dau. Ma tinjambu sêwhê inj ndê njakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc njakwê bocke.

²⁵ Njac sic inj pi a gicso têtj bêtêc, acgatu gitôm 9 kilok. ²⁶ Ma yom nanj lau bata Israel-nga sêngôlinj pi inj, nanj sêto pi bapia danj, nanj sôm, “Lau Israel-nga si Kinj.” ²⁷⁻²⁸ Njac sic njac sac lu pi a gicso dau sêwhinj, danj kêgalêj Yisu amba andô-nga, ma danj kêgalêj gasê-nga. ²⁹ Lau nanj sêngêlêj si sêmenj, nanj sêndahinj njasu ma sêtanj bôlê Yisu. Sêsôm, “Ei. Am njac nanj sôm bu senj lôm dabunj su ma kwê sa tiyham tôm bêtêc tî. ³⁰ Dec sip akêj a gicso dau mwnej, ma nem daôm sa!” ³¹ Ma dabunjsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga bocdinañ sêsu inj susu ma sêsôm têtj dandi, “Inj gêm lau daêsam sa, tigen gitôm dom bu nem dau sa. ³² Yac bu alic Mesaya, lau Israel si kinj dindac-nga, sip akêj a gicso dau menj, dec yac oc akêj whinj inj.” Ma njac lu nanj sic pi a gicso sêwhinj Yisu, nanj sêsu inj susu bocdinañ.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Têtj ac kalhac lhu, njasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga. ³⁴ Ma têtj 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aô neñ Anôtô, aô neñ Anôtô, tu sake-nga am hu aô sinj?’) ³⁵ Lau nanj sêlhac sêmpinj, nanj sêngô inj njapep dom ma sêsôm, “Anjô, inj ta propet Elaija.” ³⁶ Ma njac danj kêtî gi kêj sôwam danj sip wain njamakic, ma sô dôj pi a baliñ danj. Goc inj puc pi Yisu whasunj bu inj nôm ma sôm, “Dahu inj sinj ma dalic, Elaija oc sip menj ma kôc inj su, me mba.”

³⁷ Têtj têtj dinanj Yisu mbwêc awha atu ma mbac ndu. ³⁸ Ma têtj dinanj po baliñ nanj kêgalêj lôm dabunj njalôm, nanj dau kic gi lu, kalhac njahô ma gi têtj njapu-nga. ³⁹ Ma njac bata sinj-nga nanj kalhac Yisu njgô-nga, nanj gêlic inj ndê mbac ndu njalêj, goc sôm, “Yomandô, njac dindac inj Anôtô ndê Atu.”

⁴⁰ Lauwhê njatô sêlhac ahê ma sêlic gêj honj dinanj. Maria Magadala lu Maria nanj Jems saunj lu Josés dinda, ma Salome sêmbô

sêwhiñ ñac. ⁴¹ Muñ-ñga, têtj têtj Yisu mbo gameñ Galili-ñga, nañ lauwêhê dinañ sêñkuc in, ma sem akir in. Ma lauwêhê daêsam nañ sêpi Jerusalem sêwhiñ Yisu, nañ sêlhac sêwhiñ ñac.

Josep kêtj Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasurj
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Bêc nañ sic Yisu ndu, nañ lau Israel-ñga si bêc sêmasañ dau tu Sabat-ñga.* Bocdinañ têtj telha, ⁴³ ñgac bata Israel-ñga dañ ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhuj Yisu ñamlañ. Josep in ñgac akêtj malac Arimatiya-ñga, ma in lau Sanedrin-ñga si ñgac tiwaê dañ nañ kêtj bata Anötö ndê gôliñ bu menj sa tiawê. In ndê ñalôm pênj dôn, dec têtj Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ. ⁴⁴ Yom dau kôm Pailot sô, ñahu bu in kêtj ñalôm bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ in ta lau sinj si ñgac bata ma ndac in bu Yisu mbac ndu su, me mba. ⁴⁵ In tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têtj Josep bu kôc Yisu ndê ñamlañ sa ndi êñsuhuj. ⁴⁶ Josep kôc po ñayham dañ nañ in gêmli muñ su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpañ in ahuc ña po dau. Ma in kôc in sa gi ma kêtj in yêc sêhò nañ lau sêlêñ gwanaj su yêc hoc ñalôm. Goc in kêpi hoc dañ gi ndôc sê awha dau ahuc. ⁴⁷ Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kêtj Yisu ndê ñamlañ yêc hocsurj dinañ.

16

Yisu tisa
(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bêc Sabat-ñga menj gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semli gêtj malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlañ. ² Têtj wake ñabêc ñamata-ñga dinañ sêti têtj bêbêc ganduc bu sêtêñ sêhò sêndi. Ac pi menj su ma sêñsêlêñ sêmbô senj, ³ ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc nañ yêc sê awha, nañ su?” ⁴ Tigenj sêhóc tandô sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sê awha dom. ⁵ Bocdinañ dec sêsôc sêhò ñalôm si. Sêlic ñgac batac dañ nañ sôc ñakwê sêsêp, ma ndôc andô-ñga, dec sêsô ñandô. ⁶ Magoc ñgac dau sôm, “Asô dom. Mac anjalê Yisu Nasaret-ñga, nañ sic in ndu pi a gicso dau. In yêc dec dom, in tisa su. Alic mala nañ sêkêñ in yêc, nañ sawa. ⁷ Magoc andi ma asôm têtj in ndê sêñjomi ma têtj Pita bu in oc muñ mac têtj Galili ndi. Mac oc alic in yêc dindê, tôm yom nañ in sôm têtj mac muñ su nañ.” ⁸ Yom dinañ kôm awêhê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ñandô. Sêsa akêtj sêhò, ma sêlhò sênti si. Magoc sêtôc dau dec sêsôm yom têtj ñamalac dañ yêc senj dom.

* **15:42:** Lau Israel sêsôm bu têtj ndoc ac gi sip têtj bêc nañ muñ bêc Sabat-ñga, nañ têtj dau gic bu bêc Sabat-ñga. Bocdinañ ñac bu êñsuhuj lau batê muñ ac ndi sip.

⁹ Têtj têtj Yisu tisa têtj Sonda bêbêc, in hoc dau asê ti-ñamata-ñga têtj Maria Magadala, awêhê nañ muñ-ñga in hoc ñalau sac 7 su yêc in ñalôm. ¹⁰ Ma Maria gi ma sôm asê têtj lau nañ sêñkuc Yisu, nañ sêkôm dañgibo ti sêtañ sêmbô. ¹¹ Maria sôm têtj ñac bu in gêlic Yisu ma in mbo tali tiyham. Magoc ñac sêkêñ whiñ dom.

¹² Tinjambu Yisu ndê ñgac-sêñjom lu sêhu Jerusalem sinj ma sêñsêlêñ sêmbô senj, ma Yisu hoc dau asê têtj inlu gitôm ñgac anjô batac dañ. ¹³ Dec inlu sêmbu si ma sic miñ têtj sêñjomi ñatô, magoc ñac sêkêñ whiñ inlu dom bocdinañ.

Yisu kêtj gwelenj têtj lau nañ sêñkuc in

¹⁴ Tinjambu ñgac-sêñjomi 11 senj gêtj sêmbô sêwhiñ dau, ma Yisu hoc dau asê têtj ñac. Ma in sôm ñac tu ñac si ñalôm ñadandi-ñga, bu sêkêñ whiñ lau nañ sêlic in têtj ndoc in tisa su, nañ dom. ¹⁵ Goc in sôm têtj ñac, “Atôm nom ñgameñ sambob andi, ma ahoc ñawaê ñayham asê têtj lau honj. ¹⁶ Lau nañ sêkêñ whiñ ma sêliñ sanju, nañ oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa. Magoc lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ oc sêtap in ndê matôc sa. ¹⁷ Ma Anötö oc kêtj ñaclai têtj lau nañ sêkêñ whiñ, dec oc tôm bu sêkôm gêtj dalô bocdec bu. ñac oc sêkôm gwelenj sênem aô anjôn, ma sêsoc ñalau sac su yêc lau. ñac oc sêsôm yom awha wakuc-ñga nañ sêndôhôn muñ su dom. ¹⁸ ñac bu sêkôm mboc sac sip ñac amba me sênom bu ñamalac, dec oc kôm ñac sêtisac dom. Ma ñac oc sêkêñ amba sac lau gêmbac, ma sêkôm ñac ñayham sa.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinañ têtj ñac su, goc Anötö kôc in su yêc nom. In pi undambê gi, ma ndôc Anötö ndê amba andô-ñga. ²⁰ Ma in ndê sêñjomi sêsa si, ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj. Ma Pômdau mbo whiñ ñac, ma kêtj ñaclai têtj ñac bu sêkôm gêtj dalô atu-tu tu bu puc yom nañ sêhoc asê, nañ dôn-ñga.

Luk ndê ñawaé ñayham Yom whê ñawaé ñayham dindec sa-nga

Luk in Yisu ndê ngacsêjom dom, ma in ñgac Israel-nga dom. In ñgac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinañ tanyalê bu in ñgac tiguauc. Luk dau gêlic gêñ honñ nanñ Yisu kôm, nanñ dom, magoc in kip yom honñ sa yêc lau nanñ sêmbô sêwhinñ Yisu têtñ ndoc in gic hu ndê gwelenñ e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê ñawaé ñayham hêganôñ Yisu ti in ndê gwelenñ, ma in to bapia danñ tiyham (Aposel) pi gwelenñ nanñ lau aposel sêkôm ña Nalau Dabuñ ndê ñaclai.

Yêc in ndê yom ñamata-nga, Luk sôm bu in to yom têtñ ñgac atu danñ ñaê Tiopilas. Ñaê dau danem kwi bu 'ñgac nanñ atac whinñ Anôtô.' Magoc in to ñgac tigenñ dinañ-nga dom, in to ndê ñawaé ñayham hêganôñ lau nanñ lau Israel dom gitôm in ñau, ma lau Israel-nga sêwhinñ. In tac whinñ bu ñgac sênyalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in menñ gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc menñ bu ti lau honñ si Pômdau, ma bu mbac ndu tu lau honñ-nga. Ma bocdinañ Luk tac whinñ bu Yisu ndê ñawaé sa têtñ gameñ nom-nga honñ, bu lau sêngô ma sêkêñ whinñ Yisu, dec oc sêtap Anôtô ndê mwasinñ nem ñac si-nga sa.

Yom Ñamata-nga

¹ O ñgac atu Tiopilas. Lau daêsam sêñsahê bu sêto yom pi gêñ honñ nanñ ñandô sa yêc yac mba gameñ. ² Ñac sêto sêñkuc yom nanñ lau nanñ sêmbô sêwhinñ Yisu têtñ ndoc in gic hu ndê gwelenñ, nanñ sic dulu têtñ yac. Lau dau sêlic gêñ honñ nanñ Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc ñawaé ñayham asê pi gêñ dau. ³ Ma aô bocdinañ, gakip yom honñ sa pi gêñ ñamata-nga ma menñ têtñ kwahic dec, ma galic ñayham bu wato sip bapia dindéc ma wanñin têtñ am. Aô gato yom kakuc ñadênanñ tôm gêñ honñ nanñ hôt asê. Tu dinañ-nga O ñgac atu Tiopilas, ⁴ am oc êmyalê bu yom honñ pi Yisu nanñ am ngô su, nanñ yom ñandô.

Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga

⁵ Têtñ têtñ Kinñ †Herod gêm gôlinñ gameñ Judia-nga, nanñ †dabuñsiga danñ mbo, in ndê ñaê Sekaria. In kôm ndê gwelenñ whinñ dabuñsiga nanñ sêmbô dabuñsiga ñamata-nga

Abaisa* ndê tonñ. Sekaria ndê awhê ndê ñaê Elisabet, ma inñ Aron† ndê wakuc danñ, gitôm Sekaria dau. ⁶ Anôtô gêlic inñlu sêsa lêtñ gitêtñ yêc inñ angô-nga, sêñsêlêtñ sêñkuc Anôtô ndê yomsu ti ñagôlinñ ñalêtñ ñayham. ⁷ Inñlu sêti awhê andô ma ñgac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet inñ awhê gapoc.

⁸ Têtñ têtñ danñ Sekaria ndê tonñ si ndoc sênem akiñ Anôtô-nga hôt asê, ma inñ gêm ndê gwelenñ dabuñsiga-nga mbo Anôtô ndê lôm dabuñ yêc Jerusalem. ⁹ Ma gitôm dabuñsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sôt lôm dabuñ ñalôm ndi, ma kêtñ da ñamalu ñayham. ¹⁰ Ma têtñ ndoc inñ sôt gi bu kêtñ da ñamalu ñayham, nanñ lau Israel-nga honñ nanñ sêkac sa tu s êtoc Anôtô sa-nga, nanñ sêteñ mbec sêlhac awê. ¹¹ Têtñ ndoc dinañ Pômdau ndê anela danñ hoc dau asê têtñ Sekaria, ma kalhac alta da ñamalu-nga ña-ndô-nga. ¹² Têtñ ndoc Sekaria tandô pi anela dau, inñ sô ti têtñ dau ñandô. ¹³ Magoc anela sôm têtñ inñ, "Tôt daôm dom Sekaria, bu Pômdau ngô mbec nanñ am teñ. Am nem awhê Elisabet oc kôt atômñgac danñ, ma am oc sam inñ ndê ñaê bu Jon. ¹⁴ Inñ oc kôm am atac ñayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôt inñ-nga, ¹⁵ bu inñ oc ti ñgac tiwaê yêc Pômdau angô-nga. Inñ oc nôm wain me bu ñanga dom, magoc têtñ têtñ inñ yêc dinda atac ñalôm enñ, nanñ Nalau Dabuñ oc nem inñ ahuc, ma mbo whinñ inñ ñapanñ. ¹⁶ Ma têtñ ndoc inñ tiatu, nanñ inñ oc nem lau Israel-nga daêsam kwi, sêmbu sêsôt Pômdau ñac si Anôtô ñapu. ¹⁷ Inñ oc ti propet ñanga ma ti ñaclai gitôm propet ñamata-nga Elaija. Ma inñ oc muñ Pômdau, bu nem lau daêsam si ñalôm kwi. Dambai oc atac whinñ atu, ma lau dangapêc oc sêti lau ti gauc nanñ sêsa si lêtñ gitêtñ. Ñalêtñ dinañ inñ oc êmasarñ lau si ñalôm bu sêkôt Pômdau sa."

¹⁸ Sekaria ngô anela ndê yom dinañ su, goc sôm têtñ inñ, "Alu ati awhê andô ma ñgac andô su. Boc-dinañ ñalêtñ bocke dec aô wanyalê bu am nem yom oc ñandô sa?" ¹⁹ Goc anela ô yom ma sôm, "Aô Gabriel nanñ galhac Pômdau angô-nga, ma inñ kêtñ aô bu wahoc ñawaé ñayham dindéc asê têtñ am. ²⁰ Gêñ nanñ aô gasôm yom pi, nanñ oc ñandô sa tôm ñandoc. Tigenñ am kêtñ whinñ aô dom, ma bocdinañ am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêñ honñ dindéc hôt asê su."

²¹ Têtñ dinañ lau nanñ sêmbô awê, nanñ sêhônñ Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma inñ mbo tiwandêc yêc lôm dabuñ ñalôm. ²² Ma têtñ ndoc Sekaria mba sa awê gi, nanñ gitôm dom

* 1:5: Abaisa - dabuñsiga ñamata-nga danñ nanñ mbo têtñ Kinñ Dawid ndê têtñ. Têtñ têtñ dinañ lau Israel si dabuñsiga sêwhê dau kôt ti tonñ 24 kêtuc dabuñsiga ñamata-nga si ñaê (1 Kr 24:7-19; ma Nia 12:11-17). Ma tinjamu sêkôm gwelenñ tôm ñatonñ 24 dinañ sêyô dau sêyô dau. Têtñ Yisu ndê têtñ, lau dabuñsiga daêsam sêndoc gameñ ñamakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelenñ yêc ñlôm dabuñ tôm ñac si tonñ si ndoc, ma tinjamu sêmbu sêtêtñ si gameñ si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê ñaê 'dabuñsiga' sa-nga yêc buku dindéc nambu-nga. † 1:5: Aron - lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga nanñ gêm akiñ Anôtô têtñ Moses ndê têtñ. Alic Eks 7:1-6; ma 28:1.

bu sôm yom, ma gic amba ñambwa têtj ñac, dec ñac si gauc sa bu inj gêlic gêtj ñagatu danj yêc lôm dabunj ñalôm.

²³ Tinjambu inj ndê bêc gwelenj-nga pacndê, ma inj kôlhô mbu têtj ndê malac gi. ²⁴ Ma inj ndê awhê Elisabet daê, dec timêtê dau ñapep, ma mbo terj mbo injlu si andu gitôm ayô amañdanj. Elisabet sôm, ²⁵ “Pômdau kôm gêtj dindêc ma gêm aô sa. Ñamata-nga aô gambo ti mayanj yêc lau anjô-nga, bu aô awhê gapoc, tigenj kwahic dec Pômdau tawalô aô, ma kôc aô mayanj su.”

Yisu ndê puc dinda kôc inj-nga

²⁶ Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötô kêkinj anjela Gabriel têtj malac Nasaret nanj yêc gamenj Galili-nga, ²⁷ bu kêtj ahenj têtj awhê akinj danj. Inj ndê ñaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ñgac danj ñaê Josep, nanj Kinj Dawid ndê apangac danj. ²⁸ Anjela dau têtj Maria gi ma sôm, “O awhê nanj Anötô tac whinj am ndu andô, Pômdau whinj am.” ²⁹ Yom dau kôm Maria sô ñandô, ma inj gauc gêm têtj dau bu, “Inj awha gic aô tu sake-nga?” ³⁰ Goc anjela sôm têtj inj, “Tôc daôm dom Maria, bu Anötô gêlic am ñayham kêlêc. ³¹ Am oc daêm ma kôc balêkoc ñgac danj, ma sam inj ndê ñaê bu Yisu. ³² Inj oc ti ñgac tiwaê, ma lau oc sêsam inj bu Anötô Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê Atu. Pômdau Anötô oc kêtj inj wêkainj apangac Dawid ndê pôtj kinj-nga. ³³ Inj oc nem gôlinj tjakob ndê wakuc lau Israel-nga, ma inj ndê gôlinj oc pacndê dom.”

³⁴ Goc Maria ndac anjela dau bu, “Aô gayêc gawhinj ñgac danj dom, ma bocdinañ yom dau oc ñandô sa ñalêñ bocke?” ³⁵ Ma anjela ô yom ma sôm, “Ñalau Dabunj oc têtj am menj, ma Anötô, Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê ñaclai oc nem am ahuc. Tu dinanj-nga balêkoc dabunj nanj am oc kôc, nanj lau oc sêsam inj bu Anötô ndê Atu. ³⁶ Ma am ngô! Elisabet, awhê andô nanj yêc am apami si tonj, nanj daê ma oc kôc balêkoc danj. Sêsôm bu inj awhê gapoc, magoc kwahic inj daê tôm ayô 6 su. ³⁷ Bu gêtj danj yêc dom, nanj Anötô gitôm dom bu kôm ñandô sa.” ³⁸ Ma Maria ô yom ma sôm, “Pômdau ndê awhê akinj aô. Bocdinañ, yom nanj am sôm, nanj ñandô sa pi aô.” Maria sôm yom dinanj su, goc anjela hu inj sinj.

Maria gic Elisabet kêsi

³⁹ Têtj têtj dinanj Maria kêmasanj dau, ma kêsêlêñ ñagahô têtj malac danj yêc gamenj ñabao Judia-nga gi. ⁴⁰ Inj hóc asê ma têtj Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisabet ndê ñaê. ⁴¹ Têtj têtj Elisabet ngô Maria ndê yom, nanj balêkoc nanj yêc inj ñalôm kwê soc ti ñanja, ma Ñalau Dabunj gêm Elisabet ahuc. ⁴² Ma inj sôm yom awha atu, “Anötô toc am sa hóc gêlêc lauwhê sambob su, ma oc toc balêkoc nanj am oc kôc, nanj sa bocdinañ. ⁴³ Aô awhê bocke, dec am, anenj Pômdau dinda

mwenj bu lic aô? ⁴⁴ Têtj ndoc aô ganjô am mbwêc aô, nanj balêkoc nanj yêc aô ñatac, nanj kwê soc ti atac ñayham. ⁴⁵ Am kêtj whinj bu Pômdau ndê yom p i am oc ñandô sa, ma tu dinanj-nga am tap inj ndê mwasiñ sa!”

Maria po Anötô ndê waê sa

⁴⁶⁻⁴⁷ Ma Maria sôm:

“Aô wapo Pômdau ndê waê sa ti anenj ñalôm sambuc, ma aô atac ñayham kêlêc tu Anötô nanj gêm aô si-nga. ⁴⁸ Nahu bu inj kêtjinj inj ndê awhê akinj ñambwa, aô dec sinj dom. Têtj kwahic dec ma ndi, lau honj oc sêsam aô bu awhê nanj Anötô kêmwasinj. ⁴⁹ Inj Ñanja Ñadau nanj kôm gêtj atu têtj aô, ma inj ndê ñaê dabunj.

⁵⁰ Tôm têtj sambob, inj tawalô lau honj nanj sêtôc inj ma sêtoc inj sa. ⁵¹ Inj amba ñanja kôm gêtj atu, ma lau nanj yom sêtoc dau sa-nga gêm ñac si ñalôm ahuc, nanj inj soc ñac su sêlhô têtj têtj. ⁵² Inj kêmasuc kinj nom-nga su yêc ñac si pôtj kinj-nga, magoc lau nanj sêngwininj dau, nanj inj toc ñac sa.

⁵³ Inj kêmwasinj lau ñalôm sawa ña gêtj ñayham-ñayham, magoc inj kêkinj lau ti lêlôm sêsa amba sawa si. ⁵⁴⁻⁵⁵ Inj gêm inj ndê lau akinj Israel-nga sa, ma tôm yom nanj inj gic bata têtj abanj Abraham, ma têtj inj ndê wakuc honj nanj sêñkuc inj, nanj inj tawalô ñac.”

⁵⁶ Maria kêpinj Anötô ma sôm yom dinanj su, goc mbo whinj Elisabet gitôm ayô tô, ma tinjambu inj kôlhô mbu têtj ndê malac gi.

Elisabet kôc Jon

⁵⁷ Elisabet ndê ndoc menj sa dec inj kôc balêkoc ñgac danj. ⁵⁸ Ma inj ndê dawai ti lau menjanj inj-nga sêngô bu Pômdau tawalô inj ñalêñ dinanj, ma ñac honj atac ñayham sêwhinj inj. ⁵⁹ Têtj balêkoc dau ndê bêc ti-8-nga, ñac honj sêmenj bu sêsê balê ndê ñamlic natô su sêñkuc lau Israel-nga si tƣpwac, ma ñac tac whinj bu sêkêñ damba Sekaria ndê ñaê pi inj. ⁶⁰ Tigenj inj dinda sôm, “Mba! Dasam inj ndê ñaê bu Jon.” ⁶¹ Ma sêsôm têtj inj, “Yêc am nem dawam, ñgac ñaê Jon danj mbo dom.” ⁶² Ma ñac sic amba têtj damba bu sênyalê ñaê bocke inj tac whinj. ⁶³ Inj kôm ña amba bu sêkêñ tapele danj têtj inj, dec sêkêñ ma inj to, “Inj ndê ñaê Jon,” goc lau honj sêhêdaê. ⁶⁴ Ma ñagahô inj êmbala tigolonj, ma inj sôm yom asê ma kêpinj Anötô.

⁶⁵ Gêtj dau kôm ñac lau honj sêsô, ma lau nanj sêmo Judia ñagamenj lôc-nga, nanj sem yom-galôm ñapanj pi gêtj honj dinanj. ⁶⁶ Lau honj sêngô ñawaê, ma ñac gauc gêm yom dau ñapanj yêc ñac si ñalôm. Ma ñac sêlic bu Pômdau ndê ñaclai tôc dau asê yêc balê dau, dec sêndac dandi, “Inj oc ti ñamalac kainj bocke?”

Sekaria hoc yom asê gitôm propet

⁶⁷ Têñ tèm dinañ Nalau Dabuñ gêm Jon ndê damba Sekaria ahuc, ma in hoc yom asê gitôm propet dan ma sôm,

⁶⁸ “Tampin Pômdau, yac lau Israel-nga neñ Anötö, bu in menj bu nem in ndê lau si. ⁶⁹ In po ngac ti ñaclai dan sa yêc in ndê ngac akin Dawid ndê lau wakuc, nan gitôm bu nem yac si. ⁷⁰ Anötö ndê propet dabuñ sêhoc yom asê pi gêñ dau mun su, ma kwahic dec Anötö kôm yom dau ñandô sa. ⁷¹ In kêmasañ lêñ dinañ, bu nem yac si yêc yac neñ ñacyo ti lau nan sêtec yac amba. ⁷² In tawalô yac, tòm in gic bata têt abañ, ma gauc gêm in ndê pwac dabuñ, ⁷³ nan in kêmatin tidôn whin abañ Abraham. ⁷⁴ In oc nem yac si yêc yac neñ ñacyo amba, tu bu yac danem akin in ti atac pa su, ⁷⁵ ma tu bu tanjêlêñ dasa lêñ gitêt ti dabuñ yêc in angô-nga tòm bêc hon. ⁷⁶ Ma Jon, aneñ balê, lau oc sêsam am bu ‘Anötö, Ñaclai ti Nawasi Ñadau ndê propet,’ bu am oc mun Pômdau ma êmasañ lau si ñalôm tu sêkôc in sa-nga. ⁷⁷ Ma am oc whê Anötö ndê lau si gauc sa pi lêt nan in oc suc ñac si sac kwi tu bu nem ñac si-nga. ⁷⁸ Yac neñ Anötö ndê lêt tawalô yac-nga, nan oc tòm ac nan pi ma kalhac umbon, ⁷⁹ ma pô lau nan sêndôc gameñ ñasec, ma lau nan sêmpin bu sêmbac ndu. In oc wê yac dasa señ bu datap yom malô sa.”

⁸⁰ Tinambu balê dau tiatu, ma kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem akin Anötö-nga. Ma in mbo gameñ sawa e tòm bêc nan in gic hu ndê gwelêñ, dec gêm mêtê kalhac lau Israel angô-nga.

2

Maria kôc Yisu

¹ Têñ tèm dinañ †Sisa Ogasta gic atu yom bu sêsê lau hon nan sêmba Rom si gôlin ñapu, nan sa tu bu sênemli takis-nga. ² (Têñ ndoc dinañ Kirinos gêm gôlin gameñ Siria-nga, ma gêt dinañ ti tèm ñamata-nga nan sêsê lau sa yêc in ndê gôlin ñapu.) ³ Bocdinañ lau hon sêtêt si malachu si, bu sêto si ñaê sip bapia sêsê ñac sa-nga.

⁴ Josep in Dawid ndê wakuc dan, ma bocdinañ in hu malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga sin, ma sip têt Dawid ndê malac yêc gameñ Judia-nga gi, malac nan sêsam bu Betlehem. ⁵ Josep lu Maria sêwhin dau si bu sêkên si ñaê, bu sêhoc in lu si yom asê su bu oc sênem dau. Ma Maria daê mbo. ⁶ Têñ ndoc in lu sêmba Betlehem, nan Maria ndê bêc bu kôc balêkoc-nga hóc asê. ⁷ Josep lu Maria sêyêc hóc si mala, bu ñasawa mbasi yêc andu ñacleñ-nga. Ma yêc dê, Maria kôc in ndê balêkoc ñgac ñamata-nga. Ma in kôm in si ña po, ma kêñ in yêc hóc si apa sênêñ gêt-nga.

Anjela sêhoc Yisu ñawaê asê

⁸ Têñ ôbwêc dinañ lau ñatô sêyob si domba sêmba malac dau ñamakê. ⁹ Ma Anötö ndê anjela dan hoc dau asê têt ñac. Pômdau ndê ñawê pô ñac, ma sêtôc dau ñandô. ¹⁰ Goc anjela dau sôm têt ñac bu, “Atôc daôm dom! Aô bu wakêt ñawaê ñayham dan têt mac, nan oc kôm mac atac ñayham atu. Ma ñawaê dindêc gic waê lau hon. ¹¹ Mac nem ñgac nem mac si-nga hóc asê têt bêc dau dindê. In dinda kôc in yêc Betlehem, malac nan sêsam bu Dawid ndê malac. In †Mesaya dau nan Anötö gic bata bu êñkin menj, ma mac nem Pômdau dau. ¹² Atêt Betlehem andi, ma mac oc anyalê balêkoc dau pi gêt bocdec bu. Sêkôm in si ña po, ma sêkên in yêc hóc si apa sênêñ gêt-nga.” ¹³ Ma ñagahô anjela undambê-nga daêsam sêhoc dau asê sêwhin anjela dinañ, ma sem wê sêmpin Anötö bocdec bu, ¹⁴ “Anötö ndê waê sa yêc lôlôc. Ma yom malô yêc nom, têt lau nan Anötö gêlic ñac ñayham.”

Lau sêyob domba-nga sêtêt Betlehem si

¹⁵ Anjela sem wê dinañ su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-nga sêsôm têt dandi, “Ayôc! Datêt Betlehem dandi, ma dalic gêt atu nan Pômdau ndê anjela sêhoc asê têt yac.” ¹⁶ Goc sêñsahic dau sêtêt Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc hóc si apa sênêñ gêt-nga. ¹⁷ Sêlic in su goc sêsa si, ma sic min yom nan anjela hoc asê têt ñac pi balêkoc dau. ¹⁸ Ma lau hon nan sêngô ñac si yom, nan sêhêdaê ñandô. ¹⁹ Magoc Maria gauc gêm yom hon ñapan yêc ndê ñalôm. ²⁰ Ma lau sêyob domba-nga sêlhô sêmbu sêtêt gameñ sêyob domba-nga si. Sêmpin Anötö ma sêtoc in ndê waê sa tu gêt hon nan sêngô ti sêlic, nan gitôm anjela sôm asê têt ñac.

Sêtôc Yisu yêc lôm dabuñ

²¹ Têt bêc 8 ginja su, sêsê balê ndê ñamlic ñatô su, kékuc lau Israel-nga si pwac. Ma sêsam in ndê ñaê Yisu, tòm anjela sam in têt ndoc in kêñ puc Maria bu in oc daê.

²² Mun-nga, Moses tu yomu dan pi lauwhê Israel-nga nan sêkôc balêkoc, nan yêc bocdec bu. Sêhôn e bêc 40 pacndê, goc ñac oc ñawasi sa tiyham yêc Anötö angô-nga. Bocdinañ têt Maria ndê bêc 40 pacndê su, goc in lu Josep sêkôc Yisu sêtêt lôm dabuñ yêc malac Jerusalem si, bu sêtôc in yêc Pômdau angô-nga. ²³ Sêkôm bocdinañ kékuc Pômdau ndê yomu nan Moses tu bocdec bu, “Asam balêkoc ñgac mbêc hon bu dabuñ yêc Pômdau angô-nga.” ²⁴ Ma têt tèm dinañ in lu sêkên da bu Maria ñawasi sa tiyham. Sêkên da tòm Pômdau ndê yomu, balusi lu me mbac saun lu.

²⁵ Têt tèm dinañ ñgac dan ñaê Simeon mbo Jerusalem. In ñgac gitêt ti dabuñ, ma in hôn ndoc bu Anötö êñkin in ndê Mesaya bu nem

lau Israel-nga si. Nalau Dabun whin inj tòm bèc hoj, ²⁶ ma tèn ndoc dan, kên gauc tèn in bu in oc mbo tali e lic Mesaya nan Pômdau gic bata. ²⁷ Ma Nalau Dabun wê Simeon tèn lôm dabun gi, tèn bèc nan Yisu dinda lu damba sêkoc in sêmen bu sêkên da sêkuc Moses ndê yomsu. ²⁸ In pê Yisu sa, goc kêpinj Anötö ma sôm, ²⁹⁻³⁰ “O Pômdau atu, yom nan am gic bata su, nan kwahic dec nandô sa. Aô tanôn galic am nem †Ngac Nem Lau Si-nga su, ma bocdinarj dec oc tòm bu am nem ngac akinj aô dec wambac ndu ti atac malô. ³¹ Am kêmasanj lên dindec yêc lau hoj anjô-nga. ³² Am nem njawê oc pô lau hoj, bu tóc am asê tèn lau gamej apa-nga, ma bu po am nem lau Israel-nga si waê sa.”

³³ Simeon sôm yom dinanj pi Yisu, dec kôm Yisu dinda lu damba sêhêdaê. ³⁴ Goc Simeon gêm mbec nac, ma sôm tèn Yisu dinda Maria, “Anötö kêyalinj balê dindec sa, ma tu in-nga lau Israel-nga daêsam oc sêpen, magoc daêsam nan sêkên whin inj, nan oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa. In menj bu tóc Anötö ndê lên asê tèn lau, magoc daêsam oc sépu in ti ndê yom. ³⁵ Ma nalên dinanj gauc nan yêc lau daêsam si nalôm, nan oc menj sa tiawê. Ma tu gên nanj oc hóc asê in-nga, am daôm oc hóc nandê atu tòm bienj kunj am natê.”

³⁶ Propet awhê danj mbo lôm dabun njabatêmdô. Inj ndê njaê

Ana, ma in damba in Panuel, nanj yêc Aser ndê toj. * Ana in ti awhê andô su. Muñ-nga inj gêm ngac su ma injlu nakwenj sêmbu sêwhinj dau gitôm yala 7, ³⁷ goc nakwenj mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e inj ndê yala ti 84. Tôm acsalô ti ôbwêc hoj inj gêm akinj Anötö mbo lôm dabun njabatêmdô, ma tèm daêsam in hu gên danej-nga sinj tu nem dabun dau ti tenj mbec nanja-nga. ³⁸ Tèn tèm nanj Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, nanj Ana tèn nac gi, ma gêm danje Anötö. Ma inj gic hu sôm yom pi balêkoc tèn lau hoj nanj sêhôn ndoc nanj Anötö oc nem lau Jerusalem ti Israel-nga si.

³⁹ Josep lu Maria sêkôm gên hoj tòm Pômdau ndê yomsu sôm, goc sêmbu sêtênj nac si malac Nasaret yêc gamej Galili-nga si. ⁴⁰ Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma gauc nayaham ma Anötö ndê mwasiñ gêm inj ahuc.

Yisu mbo lôm dabun

⁴¹ Tôm yala hoj Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-nga. ⁴² Tèn tèn ndê yala ti 12, nanj nac hoj sêpi si, tòm injlu si gêbôm. ⁴³ Ma tèn ndoc Mwasiñ Pasowa-nga pacndê, goc Maria lu Josep sêhu Jerusalem sinj bu sêmbu sêtênj injlu si malac sêndi. Yisu gacgenj mbo Jerusalem,

magoc injlu sênjalê dom, ⁴⁴ bu sênjêlênj sêmbu senj sêwhinj lau toj atu, dec sem gauc bu inj oc mbo lau toj atu dinanj njalôm. Sêhu Jerusalem sinj sêsa si gitôm bèc danj, goc sênjalê inj yêc nac si lau. ⁴⁵ Sêtap inj sa dom, dec bèc tilu-nga injlu sêmbu sêtênj Je rusalem si, bu sênjalê inj. ⁴⁶ Sêhóc asê Jerusalem, ma ngalansê sêtap inj sa yêc lôm dabun. Inj ndôc whinj lau nanj sêndôhônj mêtê, ma inj kên danja nac si yom. Ma inj ndac nac pi gên daêsam. ⁴⁷ Lau hoj nanj sênjô inj, nanj sêhêdaê tu inj ndê gauc-nga, ma tu yom hoj nanj inj ô tèn kêdôhônjwaga-nga.

⁴⁸ Tèn ndoc Maria lu Josep sêlic inj, nanj sêhêdaê. Ma Maria ndac inj, “Anej balê, tu sake-nga am kôm gên dindec tèn alu damam? Alu anjalê am ti njalôm njawapac.” ⁴⁹ Ma Yisu ndac injlu, “Tu sake-nga amlu anjalê aô? Damanj ndê andu dindec, ma aô gac waê bu wambo dec.” ⁵⁰ Tigenj nac sênjalê inj ndê yom njahu dom.

⁵¹ Goc Yisu whinj injlu, ma sêmbu sêtênj malac Nasaret si, ma inj danja wambu tèn injlu njapep. Ma inj dinda gauc gêm yom hoj dinanj njapanj yêc ndê njalôm. ⁵² Ma Yisu tiatu ma ti ngac tigauc, ma Anötö ma njamalac hoj sêlic inj nayaham.

3

Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêmasanj Yisu ndê senj

(Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)

¹ Tinjambu Taibirias ti lau Rom-nga si kinj atu, * ma tèn inj ndê yala ti-15-nga, nanj inj ndê la u bata bocdec sem gôlinj lau Rom-nga si gamej natô. Pontias Pailot gêm gôlinj gamej Judia-nga, †Herod Antipas gêm gôlinj Galili, Herod ndê dôwa Pilip gêm gôlinj Ituria ma Trakonitas, ma Lisaniás gêm gôlinj Abelin. ² Ma Anas lu Kayapas sêti l au Israel-nga si †dabunjsiga njamata-nga. Tèn ndoc dinanj Anötö kêkinj inj ndê yom tèn Jon. Sekaria ndê atungac nanj mbo gamej sawa. ³ Bocdinarj Jon gic hu inj ndê gwelenj. Inj golom-golom malac hoj nanj yêc Bu Jordan njamakê, ma gêm mêtê bu lau sêlinj sanju tu bu sêtôc asê bu sêkac si njalôm kwi ma sêhu mêtê sac sinj, dec Anötö oc suc nac si sac kwi.

⁴ Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon munj su, tòm inj to yêc ndê buku bocdec bu:

Njamalac danj ta yom yêc gamej sawa bocdec bu, ‘Amasanj Pômdau ndê senj. Amasanj nem njalôm bu akôc inj sa.

⁵ Busunj hoj oc sêti gamej apa-pa, ma lôc ti njabaô hoj oc sêti gamej gaponj. Senj mbwê hoj oc sêtisolop, ma senj hoc-hoc oc sêti senj nayaham.

* 2:36 - Aser - Jakob ndê atui 12 si danj. Lau Israel sêwhê dau kôc ti toj 12 sênkuc apai 12 dinanj (alic Gen 35:26).

* 3:1:

Kinj atu nanj gêm gôlinj gamej Rom-nga hoj nanj sêsam bu †Sisa.

⁶ Ma lau nom-nga honj oc sêlic Anötö ndê lêj nem lau si-nga.' [Ais 40:3-5]

⁷ Ma tu dinan-nga Jon sôm têtj lau daêsam nanj sêsa si bu inj êjku njac, "Mac mboc njatui mac! Tu sake-nga mac alhô amenj? Mac akôc gauc pi Anötö ndê atac njandê nanj lau propet sêkêj puc yac bu oc menj sa, dec gauc gêm bu amenj ma alinj busangu njambwa, a? ⁸ Anjô! Akôm mêtê njayham nanj tôc asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têtj daôm dom, bu 'Abraham apai yac, ma tu dinan-nga Anötö oc kôc yac sa.' Aô wasôm têtj mac bu Anötö gitôm bu nem hoc honj dindec kwi sêti Abraham atui sêô mac. ⁹ A honj nanj sem njandô njayham dom, nanj kwahic dec Anötö kêtj ki njamata têtj njawakac, ma inj oc lêtj su ma tuc pi ya ndi."

¹⁰ Lau tonj atu dinanj sêngô Jon ndê yom ma sêndac inj, "Bocdinanj yac oc akôm sake?" ¹¹ Ma inj ô yom ma sôm, "Tamwalô lau njatô. Mac nem asa ndê njakwê njandô-nga lu bu sêyêc, nanj kêtj danj têtj lau nanj si njakwê mbasi. Ma asa ndê gêtj danej-nga yêc, nanj nem lau nanj sêpônda dau, nanj sa bocdinanj."

¹² Lau sêkôc takis-nga njatô sêsa si bu Jon êjku njac, ma sêndac, "Kêdôhônjwaga, yac oc akôm sake?" ¹³ Goc Jon sôm têtj njac, "Akôc takis njapep, ma ahôc gêlêc dôhônj nanj lau Rom-nga sêkêj, nanj dom!"

¹⁴ Ma lau sinj-nga njatô sêndac inj, "Ma yac, oc akôm sake?" Ma inj sôm, "Anjôlinj yom tasanj pi lau, me akôm gêtj ti njac lai bu anjaho njac si mone me gêtj dom. Akôc njadli gwelêj-nga nanj lau Rom-nga sêkêj têtj mac, ma tamgatut awa njatô dom."

¹⁵ Têtj têtj dinanj lau Israel-nga sêkêj bata bu Anötö oc êjkinj inj ndê Mesaya, ma lau honj nanj sêngô Jon, nanj sêhê gauc bu mboc inj Mesaya dau. ¹⁶ Magoc Jon sôm têtj lau honj, "Njgac danj oc menj hôc asê. Inj ndê njac lai hôc gêlêc aô nejn su. Aô njgac njambwa, gitôm dom bu wati inj ndê njgac akinj nanj kêgapwêc inj ndê atapa njawalô. Aô dec kaku mac njabu njambwa, tigenj inj oc êjku mac njajalau Dabunj ti ya. ¹⁷ Inj menj bu êjnsahê lau, gitôm njgac nanj whê wit njandô ti njapa kôc, dec oc ndic njandô sa sôc andu gêtj njandô-nga, ma tuc njapa sip ya nanj sa njapanj ndi." ¹⁸ Njalêj dinanj Jon hoc njawaê njayham asê têtj lau, ma gêm la njac njayom njanja daêsam.

¹⁹ Tinjambu Jon puc Kinj Herod ndê giso asê, bu Herod gêm inj asi ndê awê Herodias, ma kôm mêtê sac daêsam whinj. ²⁰ Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso danj tinjham bocdec bu, inj kêtj Jon ndôc gapocwalô.

Jon kêtj Yisu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

²¹ Têtj têtj nanj Herod kêtj Jon ndôc gapocwalô su dom, nanj Yisu sa têtj Jon gi, ma Jon kêtj inj whinj. Tinjambu Yisu kalhac ma tenj mbec mbo, ma undambê kac sa, ²² ma Njalau

Dabunj gêm balusi anjô, ma sip menj sac Yisu njahô. Ma awha danj sa akênj undambê, nanj sôm, "Aô nejn Atunjgac atac whinj-nga am. Aô gatisambuc am njandô."

Yisu ndê apai si njadênanj (Mat 1:1-17)

²³ Yisu gic hu ndê gwelêj têtj inj ndê yala gitôm 30. Ma inj ndê apai bocdindec. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep inj Eli atu, ²⁴ nanj Matat atu, nanj Liwai atu, nanj Melki atu, nanj Yanai atu, nanj Josep atu, ²⁵ nanj Matatias atu, nanj Amos atu, nanj Nahum atu, nanj Esli atu, nanj Nagai atu, ²⁶ nanj Mat atu, nanj Matatias atu, nanj Semn atu, nanj Yosek atu, nanj Yoda atu, ²⁷ nanj Yoanan atu, nanj Resa atu, nanj Serubabel atu, nanj Siltiel atu, nanj Neri atu, ²⁸ nanj Melki atu, nanj Adi atu, nanj Kosam atu, nanj Elmadam atu, nanj Er atu, ²⁹ nanj Josua atu, nanj Eliesa atu, nanj Yorim atu, nanj Matat atu, nanj Liwai atu, ³⁰ nanj Simeon atu, nanj Juda atu, nanj Josep atu, nanj Yonam atu, nanj Eliakim atu, nanj Melea atu, ³¹ nanj Mena atu, nanj Matata atu, nanj Natan atu, nanj Dawid atu, ³² nanj Jessi atu, nanj Obed atu, nanj Boas atu, nanj Salmon atu, nanj Nason atu, ³³ nanj Aminadab atu, nanj Ram atu, nanj Hesron atu, nanj Peres atu, nanj Juda atu, ³⁴ nanj Jakob atu, nanj Aisak atu, nanj Abraham atu, nanj Tera atu, nanj Naho atu, ³⁵ nanj Serug atu, nanj Reu atu, nanj Peleg atu, nanj Eber atu, nanj Sela atu, ³⁶ nanj Kenan atu, nanj Apakad atu, nanj Sem atu, nanj Noa atu, nanj Lamek atu, ³⁷ nanj Metusela atu, nanj Inok atu, nanj Yared atu, nanj Mahalalêl atu, nanj Kenan atu, ³⁸ nanj Inos atu, nanj Set atu, nanj Adam atu, nanj Anötö atu.

4

Sadanj kêtôm Yisu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Njalau Dabunj gêm Yisu ahuc ma inj hu Bu Jordan sinj. Ma Njalau wê inj bambalinj mbo gamej sawa ² gitôm bêt 40. Yêc dindê Sadanj kêsahê bu êntôm inj. Tôm bêt honj dinanj Yisu gêtj gêtj danj dom, ma tinjambu gêtj yô inj njandô. ³ Ma Sadanj sôm têtj inj, "Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinanj sôm têtj hoc dindec bu nem dau kwi ti bolom." ⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, 'Gêtj danej-nga njambwa kêtj lau sêndôc tali dom.'"

⁵ Goc Sadanj kôc inj sa pi lôc balinj danj gi, ma njagahô inj tôc têtj inj gamej honj nanj kinj nom-nga sem gôlinj. ⁶⁻⁷ Ma inj sôm, "Gêtj honj dindec yêc anej gôlinj njapu. Ma gitôm bu wakêtj têtj asa nanj aô atac whinj nanj. Am bu pônj hamduc têtj aô, dec wakêtj njac lai ti njawasi honj dindec têtj am." ⁸ Ma Yisu ô inj ndê yom ma sôm, "Mba! Sêto yom yêc

bocdec bu, ‘*Pôñ hamduc têtj Pômdau am nem Anötö, ma nem akiñ inj tigeñ.*’ ”

⁹ Goc Sadan wê inj pi malac Jerusalem gi, ma kêñ inj kalhac lôm dabun ñapoc lôlôc, ma sôm têtj inj, “Am Anötö ndê Atu, a? Dec pwê sip akêñ dec ndi. ¹⁰ Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Pômdau oc êñkiñ ndê añela bu sêyob am.* ¹¹ *Ñac oc sêpê am sa lôlôc bu am tiñ gahim pi hoc dañ dom.*’ ” ¹² Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘*Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.*’ ”

¹³ Ñalêñ dinañ Sadan kêsahê lêñ daêsam tu êntôm Yisu-nga. Ma tinambu inj hu inj sinj ma kôlhô gi, bu hõñ têtj dañ tiyham.

Yisu gic hu ndê gwelêñ yêc Galili

¹⁴ Ñalau Dabun ndê ñalclai gêm Yisu ahuc, ma inj mbu têtj gameñ Galili-nga gi. Ma ñawaê pi inj sa têtj gameñ ñamakê-nga honj gi. ¹⁵ Inj kédôhõñ lau yêc ñac si lôm wê-nga, ma lau honj sêmpinj inj.

Yisu ndê lau sêsoc inj yêc ndê malac Nasaret

¹⁶ Tinambu Yisu hõc asê inj ndê malachu Nasaret. Yêc dinañ inj kêkuc ndê gêbôm, ma têtj bêc †Sabat-nga inj sôc lôm wê-nga gi. Inj tisa kalhac bu sam Anötö ndê mêtê, ¹⁷ ma sêkêñ propet Aisaya ndê bapia tilhuñ têtj inj. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsalê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Pômdau kêñ ndê Ñalau gêm aõ ahuc, dec kêyalinj aõ sa bu wasôm ñawaê ñayham asê têtj lau ñalôm sawa. Inj kêkiñ aõ bu wasôm asê têtj lau bu Anötö kêmasañ lêñ bu êñgapwêc ñac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapeç si tandô po asê, bu wanem lau nanj si ñacyo sêngwininj ñac, nanj sa, ¹⁹ ma bu wanem mêtê bu kwahic dec Pômdau kêyalinj têtj wakuc sa bu êmwasiñ lau. [Ais 61:1-2]

²⁰ Yisu sam yom dau su, goc kêlhuñ bapia dau sa tiyham, kêñ mbu têtj dabunwaga, ma ndôc sic. Lau honj nanj sêndôc lôm, nanj tahê inj, ²¹ dec inj gic hu ndê yom ma sôm, “Yom nanj mac anjô, nanj ñandô sa têtj acsalô dindec.”

²² Lau honj sem yomgalôm pi inj ti sêlic inj ñayham, ma sêhêdaê tu inj ndê yom ñayham-nga. Ma sêsôm têtj dandi, “Inj Josep ndê atunjac. Bocke ma inj sôm yom kaiñ dinañ?”

²³ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Aõ kayalê mac nem gac. Mboe mac oc asôm yom gôliñ dindec têtj aõ, ‘Dokta, nem daôm sa.’ Gêñ nanj aõ gakôm yêc malac Kapenaom, nanj mac anjô ñawaê su, dec mac atac whinj bu aõ wakôm tiyham yêc dec, a?” ²⁴ Ma inj sôm, “Yomandô! Yêc propet dañ ndê malac, inj ndê lau oc sêkôc inj sa dom. ²⁵ Têtj propet Elaija ndê têtj, nanj lauwhê sawa Israel-nga daêsam sêmbo. Têtj ndoc dinañ u gic dom e tôm yala tô ma ayô 6, ma tóbôm atu gêm gameñ ahuc. ²⁶ Tigeñ Anötö kêkiñ Elaija têtj awhê sawa

Israel-nga dañ dom, magoc kêkiñ inj bu nem awhê sawa dañ sa yêc Sarepet, malac nanj yêc Saidon ñagameñ. ²⁷ Ma têtj propet Elaisa ndê têtj, nanj lau ti gêmbac †leprasi daêsam sêmbo lau Israel-nga ñalôm. Tigeñ Elaisa kôm Israel si dañ ñayham sa dom. Inj gêm ñac Siria-nga Naman tawasê sa.”

²⁸ Yisu ndê yom dinañ kôm lau nanj sêndôc lôm wê-nga, atac ñandê atu. ²⁹ Sêtisa ma sêsoc inj ma sêkôc inj sa sêtêñ salic sac nanj yêc malac dau ñamakê, bu sêsuc inj sip ndi. ³⁰ Tigeñ inj kêsêlêñ gic ñac kôc, ma kôlhô gi.

Yisu kédôhõñ lau ma soc ñalau sac yêc malac Kapenaom

(Mak 1:21-28)

³¹ Tinambu inj mbu têtj malac Kapenaom nanj yêc gameñ Galili-nga gi. Têtj bêc Sabat-nga inj kédôhõñ lau. ³² Ñac sêhêdaê tu inj ndê yom-nga, bu inj kédôhõñ lau ti ñalclai atu. ³³ Ma ñac dañ nanj ñalau sac mbo inj ñalôm, nanj ndôc lôm wê-nga dinañ. Inj mbwêc awha atu, ³⁴ “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aõ kayalê am, am ñac dabun nanj Anötö kêkiñ. Am bu kôm sake têtj yac? Am mwenj bu señ yac su, a?” ³⁵ Magoc Yisu hec yom ñalau sac dau ma sôm, “Am mamañ ma hu inj sinj!” Goc ñalau sac kôm ñac dau peñ sip nom gi yêc lau honj anjô-nga, ma sa yêc inj, magoc kôm inj tisac dom.

³⁶ Lau honj sêhêdaê tu gêtj dinañ-nga, ma sêsôm têtj dau, “Yom bocke nanj inj kédôhõñ? Inj gic atu yom ñanja ma ti ñalclai têtj ñalau sac, ma soc ñac su!” ³⁷ Ma tinambu lau sic minj pi Yisu e inj ndê waê gêm gameñ honj dinañ ahuc.

Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Yisu tisa ma hu lôm wê-nga dau sinj, ma têtj Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic ñandê atu, dec sêndac Yisu bu nem inj sa. ³⁹ Goc Yisu têtj inj gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu inj sinj. Ma ñagahô awhê dau tisa ma gêm akiñ ñac.

⁴⁰ Têtj telha dinañ ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac honj sa akêñ ñac si andu, ma sêtêñ Yisu si. Inj kêñ amba sac ñac honj, ma kôm ñac ñayham sa. ⁴¹ Ma inj soc ñalau sac daêsam su, ma sêhu lau sinj ti sêmbwêc, “Am Anötö ndê Atu.” Magoc inj hec yom ñac, ma kêñ yao bu ñac sêsôm inj asê dom, ñahu bu ñac sêñyalê bu inj Mesaya dau.

Yisu hu malac Kapenaom sinj

(Mak 1:35-39)

⁴² Têtj bêbêc ganduc Yisu hu malac dau sinj, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-nga sêsa si bu sêñsalê inj, ma têtj ndoc sêtap inj s a, nanj sêteñ inj bu hu ñac sinj dom. ⁴³ Magoc inj sôm têtj ñac, “Mba! Aõ gac waê bu wasôm ñawaê ñayham pi †Anötö ndê gôliñ asê yêc malac ñatô whinj. Anötö kêkiñ aõ tu gwelêñ

dinarj-nga.”⁴⁴ Ma inj golom-golom malac nanj séyéç gamej Judia-nga, ma gém mêtê tôm njac si lôm wê-nga honj.

5

*Yisu kêgalêm njac sényomi namata-nga
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:35-42)*

¹ Têj bêc danj Yisu kalhac Bugictonj Genesaret* njamakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sênghi inj ahuc tu bu sêngô Anötö ndê yom nanj inj hoc asê. ² Yisu gêlic lau sêkôc i-nga njatô sênghwasinj si wasanj sêmbo baô, ma njac si wasanj lu sêpoc sunj sa têtj baô. ³ Dec inj pi wasanj danj gi, ma ndac wasanj njadau, njac nanj sêsam bu Saimon, bu hêc wasanj dau sa awê njagêc. Goc inj ndôc sic ndôc wasanj, ma kédôhônj lau nanj sêlhac baô.

⁴ Têj têtj Yisu gic bata inj ndê yom, nanj sôm têtj Saimon, “Hêc wasanj sa bugictonj njagaponj ndi, ma kêj nem wasanj sip bu kôc i.”⁵ Ma Saimon sôm, “O njac atu, yac am gwelêj atu ôbwêc baliñ, magoc akôc i danj dom. Magoc tu am sôm-nga, dec aô wakêj wasanj sip ndi.”⁶ Goc Saimon ti ndê lau sêhêc wasanj sêsa si, ma sêkêj wasanj sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasanj menju, kêpiñ bu wasanj kic. ⁷ Bocdinarj njac sic gayo njac si silip njatô nanj sêmbo wasanj tilu-nga bu sêmênj ma sênem njac sa. Goc njac sic dulu i sip wasanj lu-lu e menju, ma kêpiñ bu wasanj lu-lu sêpac.

⁸ Têj ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinan, nanj inj pônj haduc yêc Yisu gahi-nga ma sôm têtj inj, “Pômdau, hu aô sinj, bu aô njac sac!”⁹ Inj sôm yom dinan, njahu bu inj ti lau honj nanj sêmbo sêwhinj inj, nanj sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinan-nga. ¹⁰ Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atungac lu nanj sêmbo wasanj tilu-nga, nanj sêhêdaê boc-d inanj. Magoc Yisu sôm têtj Saimon, “Tôc daôm dom. Am njac kôc i-nga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelêj bu kôc njamalac sêmênj sênkuc aô.”¹¹ Ma tinjambu sêsôc baô si goc sêhu gêj honj sinj, ma sênkuc Yisu.

*Yisu kôm njac ti gêmbac leprasi njayham sa
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Yisu mbo malac atu danj, ma njac danj nanj gêmbac leprasi gêm inj ndê njamlic sambuc ahuc, nanj têtj inj gi. Têj ndoc inj gêlic Yisu, nanj inj hu dau anjô andô têtj nom, ma tenj inj, “Pômdau, am bu tac whinj, dec gitôm bu am oc kôm aô njamlic njawasi sa.”¹³ Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasêc inj ma sôm, “Aô atac whinj, dec wasôm têtj am bu njamlic njawasi sa.” Ma njagahô enj gêmbac leprasi hu inj sinj. ¹⁴ Goc Yisu kêj yao ma sôm, “Ndic minj têtj njamalac danj dom, tigenj têtj dabunjsiga ndi, ma tôc daôm têtj inj bu lic bu am nem njamlic njawasi sa su. Ma kêj danj tu am njamlic njawasi sa-nga tôm yomsu nanj Moses kêj têtj

yac. Ma njalêj dinanj lau honj oc sênjalê bu am njamlic njayham sa.”

¹⁵ Yisu bu kêj yao njac dau, magoc njawaê pi gêj nanj Yisu kôm, nanj gêm gamej sambuc ahuc. Bocdinarj lau daêsam sêtêj inj si njapanj, bu sêngô inj ndê yom, ma bu inj kôm njac si gêmbac njayham sa. ¹⁶ Tigenj têtj natô inj hu lau honj sinj, ma sa gamej sawa gi bu tenj mbec.

*Yisu gêm njac bôlinj danj sa
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

¹⁷ Têj bêc danj Yisu kédôhônj lau mbo andu danj. Ma lau †Palêsai ti kédôhônjwaga yomsu-nga njatô nanj sêmênj akêj malac Galili-nga ti Ju dia-nga honj, ma akêj Jerusalem, nanj sêndôc sêsunj sa têtj inj. Ma Pômdau ndê njac lai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêmbac njayham sa.

¹⁸ Têj têtj dinanj lau njatô sêmênj sêmbalanj njac bôlinj danj yêc sac, ma bu sêsôc andu dau sêndi, tu bu sêkêj inj yêc Yisu anjô-nga. ¹⁹ Magoc lau daêsam sênghi Yisu ahuc e njasawa mba. Bocdinarj njac sêpi andu njapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sênghwanj sac ti njac bôlinj dau sip lau daêsam njalhu, solop têtj Yisu anjô-nga gi. ²⁰ Yisu gêlic gêj dinanj dec kêyalê bu njac sêkêj whinj inj, ma sôm têtj njac bôlinj, “O njac daôm, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

²¹ Goc lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu sic hu sem yom-galôm têtj dau bocdec bu, “Njac dindêc inj asa? Inj ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi!”²² Yisu kêyalê njac si gauc dinanj ma ndac njac, “Tu sake-nga mac gauc gêm yom bocdinarj?”²³ Mac akêj whinj dom bu anenj njac lai yêc bu wasôm têtj njac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinarj aô wasôm têtj inj, ‘Tisa ma êmsêlêj.’²⁴ Ma têtj ndoc mac alic anenj yom dau njandô sa, nanj anyalê bu Anötö kêj njac lai têtj †Njamalac ndê Atu bu suc njamalac si sac kwi yêc nom whinj.”

Goc Yisu sôm têtj njac bôlinj dau, “Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têtj nem andu ndi.”²⁵ Ma njagahô njac dau kalhac njac si anjô-nga, kôc inj ndê mbô sa, ma mbu têtj ndê andu gi ti kêpiñ Anötö. ²⁶ Ma lau honj sêhêdaê njandô. Sêmpiñ Anötö ma sêsôm, “Acsalô lec yac dalic gêj kainj danj solop!”

*Yisu kêgalêm Liwai bu ênkuc inj
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

²⁷ Tinjambu Yisu sa awê gi ma gêlic njac kôc takis-nga danj nanj ndê njac Liwai, ndôc ndê mala kôc takis-nga. Ma Yisu sôm têtj inj, “Êmkuc aô!”²⁸ Goc Liwai tisa, hu gêj honj sinj yêc, ma kêkuc Yisu.

²⁹ Tinjambu Liwai ndê mwasinj atu danj tu Yisu-nga yêc inj ndê andu. Ma lau sêkôc takis-nga daêsam, ma lau njatô sêndôc tebo ma senj gêj sêwhinj injlu Yisu. ³⁰ Ma lau Palêsai ti

* 5:1: Genesaret - Bugictonj Galili-nga ndê njac danj.

lau †Skraib njatô nanj sêmbô Palêsai si tonj, nanj sêlic gêñ dau dec sêtucludinj ma sêsôm têtj Yisu ndê ngacsêñjomi, “Tu sake-nga mac anj ti anôm gêñ awhinj lau sêkôc takis-nga ti lau sac njatô?”³¹ Ma Yisu dau ô ñac si yom ma s ôm, “Lau nanj sêlic dau bu gêmbac mba, nanj oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta.³² Aô gameñ bu wanjalêm lau nanj sêlic dau bu lau gitêtj, nanj sa dom, aô gameñ bu wanjalêm lau sac sa bu sênem dau kwi.”

Yao gêñ daneñ-nga-nga

(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)

³³ Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinanj sêsôm têtj inj, “Ndoc daêsam Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê sêñjomi sêhu gêñ daneñ-nga sinj ma sêterj mbec, ma Palêsai si sêñjomi sêkôm bocdinanj. Magoc tôm bêtj honj am nem ngacsêñjomi sênôm ti sêñ gêñ sêmbô.”³⁴ Goc Yisu sôm, “Ngac nem awhê-nga danj bu êngalêm lau sa sêmbô sêwhinj inj bu sênerj mwasiñ nem awhê-nga, dec oc tôm dom bu dasôm têtj ñac bu sêhu gêñ daneñ-nga sinj têtj ndoc ñac dau mbo whinj ñac.³⁵ Njalêñ tigenj aô gambo gawhij anej ngacsêñjomi, ma tu dinanj-nga dec sêhu gêñ daneñ-nga sinj dom. Tigenj ndoc oc meñ, nanj ñacyo oc sêkôc aô su yêc ñac, ma têtj ndoc dinanj ñac oc ñalôm ñawapac, ma sêñkuc lêtj dahu gêñ daneñ-nga sinj-nga.”

Yisu ndê yom gitôm gêñ wakuc

(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)

³⁶ Ma inj sôm yom gôlinj danj têtj ñac bocdec bu, “Po akwa danj bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinanj dom. Bu dakôm, oc tanjainj po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom.³⁷ Ma têtj ndoc lau sêmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôt ñamlic wain-nga akwa dom. Mba. ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê ñingja. Ma bôt ñamlic oc tisac bocdinanj.³⁸ Mba. Wain wakuc dakêc sip bôt ñamlic wakuc.³⁹ Ma lau nanj sênôm wain akwa su, nanj sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, ‘Wain akwa, inj ñayham.’ ”

6

Yisu inj Pômdau bêtj Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Têtj bêtj Sabat-nga danj, Yisu kêsêlêtj mbo lôcwha nanj gic ôm wit-nga danj kic, ma inj ndê ngacsêñjomi sêkôc wit ñandô ma sêñsê ñapa goc senj ñandô.² Ma Palêsai njatô sêlic gêñ dau ma sêndac, “Tu sake-nga mac akôm gwelenj nanj yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têtj bêtj Sabat-nga dom?”³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc pi gêñ nanj Kinj Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtj ndoc danj gêñ yô inj ma lau nanj sêwhinj inj,⁴ dec inj sôc Anôtô ndê andu gi, ma gêñ bolom daburj nanj lau sêkêñ ti da, nanj Moses kênj yao bu daburjsiga tawasê sênerj. Ma inj kênj têtj lau

nanj sêmbô sêwhinj inj ma ñac senj. Magoc lau danj sêngôlinj yom pi Dawid me sêsôm bu inj kêgili yomsu lec dom.”

⁵ Ma inj sôm têtj ñac, “Ñamalac ndê Atu inj gêñ honj ñadau, ma inj Pômdau bêtj Sabat-nga whinj.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtj bêtj Sabat-nga

(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)

⁶ Têtj bêtj Sabat-nga danj inj sôc lôm wê-nga danj gi, ma kêdôhônj lau. Ma ñgac danj nanj ndê amba andô-nga tibalê nanj ndôc.⁷ Lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu nanj sêñsalê yom bu sêngôlinj pi Yisu. Tu dinanj-nga dec ñac tatiñ inj ñapep bu mboe inj oc kôm ñgac dau ñayham sa têtj bêtj Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu inj kêgili yomsu Sabat-nga.⁸ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm têtj ñgac amba balê, “Tisa, ma lhac lau honj angô-nga.” Ma inj tisa kalhac.⁹ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Aô bu wandac mac bu gêñ bocke oc êngili yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?”¹⁰ Inj tahê ñac honj, ma sôm têtj ñgac dau, “Êmatôc amam.” Goc ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

¹¹ Magoc gêñ dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ñandê atu, ma ñac sem yomgalôm têtj dau pi Yisu, ma pi gêñ bocke bu sêkôm têtj inj-nga.

Yisu kêyalinj aposel 12 sa

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Têtj bêtj danj Yisu pi lôc danj gi bu tenj mbec, ma tôm ôbwêc balinj inj tenj mbec mbo.¹³ Têtj galañsê bêtj inj kêgalêm lau nanj sêñkuc inj sêmerj, ma kêyalinj ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu lau †Aposel.¹⁴ Lau Aposel dau si ñaê bocdec: Saimon, nanj Yisu sam bu ‘Pita,’ lu asi Andru, ma Jems, Jon, Pilip, Batolomeas,¹⁵ Matyu, Tomas, Jems (nanj Alpayas ndê atu), Saimon (nanj sêsam bu ‘Ngac †Selot’),¹⁶ Judas (nanj ñadamba inj ñgac danj ñaê Jems), ma Judas Iskeriot nanj tinjambu oc hoc Yisu asê.

Yisu kêdôhônj lau ma kôm gêmbac ñayham sa

(Mak 3:7-12)

¹⁷ Yisu ti ndê ngacsêñjomi sêsip akêñ lôc sêmerj, ma Yisu kalhac gameñ gaponj. Ma †sêñjomi daêsam nanj sêñkuc Yisu, nanj sêkac sa su sêmbô dinanj. Ma lau tonj atu akêñ malac Jerusalem ti malac gameñ Judia-nga honj, ma lau akêñ gameñ gwêc-nga nanj yêc kêpiñ malac Taya ma Saidon, nanj sêmerj bu sêngô inj ndê yom, ma bu inj kôm ñac si gêmbac ñayham sa.¹⁸ Lau nanj ñalau sac sêmbô ñac si ñalôm, nanj Yisu kôm ñac ñayham sa.¹⁹ Ma lau honj sêhôt sôsowec bu sêmasac

in, n̄ahu bu n̄aclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac hoŋ n̄ayham sa.

*Yisu ndê yom n̄atô
(Mat 5:1-12)*

²⁰ Yisu tahê in ndê n̄gacsên̄yomi ma sôm, “Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau n̄alôm sawa, bu in gêlic n̄ayham bu kôc mac sa andôc in ndê gôlin n̄apu.

²¹ Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau nan kwahic dec gêŋ yô mac, bu in oc kên̄ gêŋ hóc mac dôn̄-ŋga.

Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau nan kwahic dec andôc ti tamsulu, bu in oc nem malô mac e ambwac.

²² Anôtô ndê mwasiŋ gic waê mac lau nan sêtec mac ma sêtiŋ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm tisac tu mac an̄kuc N̄amalac ndê Atu-ŋga. ²³ Ahêgo daôm dom têt̄ ndoc lau sêkôm bocdinaŋ, tigen̄ atê wê ti atac n̄ayham, bu Anôtô oc kên̄ n̄agêyô n̄ayham têt̄ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau nan sêtec mac, nan si apai sêkôm n̄alêŋ tigen̄ dinaŋ têt̄ Anôtô ndê lau propet n̄amata-ŋga.

²⁴ Oyaê mac lau nan apo daôm sa n̄a awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasiŋ n̄ayham sa têt̄ têm kwahic dec-ŋga, magoc gêŋ dau oc tôm dom bu nem mac sa têt̄ têm n̄ambu-ŋga.

²⁵ Oyaê mac lau nan an̄ gêŋ n̄awahô kwahic dec. Tin̄ambu gêŋ oc yô mac.

Oyaê mac lau nan ambwac kwahic dec. Tin̄ambu mac oc atan̄ dan̄gibo atu ma andôc ti tamsulu.

²⁶ Oyaê mac lau nan lau hoŋ sêm̄piŋ mac. Atac n̄ayham tu gêŋ dinaŋ-ŋga dom, bu n̄alêŋ tigen̄ lau Israel-ŋga si apai sêm̄piŋ lau propet tasan̄.”

*Atac whiŋ mac nem n̄acyo
(Mat 5:43-48)*

²⁷ Ma Yisu sôm têt̄ lau dinaŋ, “An̄gô aneŋ yom. Atac whiŋ mac nem n̄acyo, ma akôm n̄ayham têt̄ lau nan sêtec mac. ²⁸ Anem mbec lau nan sêpuco mac, ma aten̄ mbec pi lau nan sêkôm sac têt̄ mac. ²⁹ Ngac dan̄ bu tap am sip alim andô dan̄ga, nan kên̄ dan̄ga bu in ndic whiŋ. Ngac dan̄ bu kôc nem n̄akwê baliŋ su yêc am, nan êmgamiŋ nem n̄akwê n̄andô-ŋga dom magoc kên̄ têt̄ in whiŋ. ³⁰ Ngac dan̄ bu ndac gêŋ dan̄, nan kên̄ têt̄ in. Ma n̄agac dan̄ bu kôc am nem gêŋ dan̄, nan ndac bu in kên̄ mbu men̄ dom. ³¹ Mêtê n̄ayham-n̄ayham nan mac atac whiŋ bu lau sêkôm têt̄ mac, nan mac daôm akôm têt̄ n̄ac.

³² “Lau hoŋ atac whiŋ lau nan atac whiŋ n̄ac ô. Bocdinaŋ mac bu atac whiŋ nem silip tawasê ma atac tec nem n̄acyo, dec mac nem mêtê hóc gêlic lau sac si mêtê su dom. ³³ Ma lau hoŋ sêkôm n̄ayham têt̄ lau nan sêkôm n̄ayham têt̄ n̄ac ô, ma mac bu akôm bocdinaŋ, dec mac nem mêtê hóc gêlic lau sac si mêtê

su dom. ³⁴ Ma mac bu akên̄ têt̄ têt̄ mac nem silip, nan in gêŋ atu dom. Mac an̄yalê su bu tin̄ambu n̄ac oc sêndic têt̄ dau. Lau sac sêkên̄ têt̄ si silip, ma takwê bu n̄ac sêndic têt̄ hoŋ mbu men̄.

³⁵ “Bocdinaŋ ayob daôm bu an̄kuc lau sac si mêtê dom. Atac whiŋ nem n̄acyo, ma akôm n̄ayham têt̄ n̄ac. Akên̄ gêŋ têt̄ n̄ac, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke n̄ac oc sêkên̄ gêŋ dau mbu men̄-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga Anôtô, N̄aclai ti N̄awasi N̄adau oc kên̄ n̄aôli n̄ayham atu têt̄ mac, ma sam mac bu in ndê atui awhê ma n̄gac. Bu Anôtô dau kêmwasin̄ lau sac ma lau nan sem dan̄ge in dom, nan sêwhiŋ.

³⁶ Bocdinaŋ tamwalô lau hoŋ, tôm Damam undambê-ŋga tawalô lau.”

*Yom datoc asidôwai sa-ŋga
(Mat 7:1-5)*

³⁷ Ma Yisu sôm, “Anem dôhôn̄ lau si lêt̄ ti sakiŋ tu bu alic lau n̄atô sac n̄ambwa, me tu bu apu n̄ac-ŋga dom. Mac bu akôm, dec Anôtô oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêt̄ ti sakiŋ-ŋga boc-dinaŋ. Asuc lau si sac kwi, ma Anôtô oc suc mac nem kwi bocdinaŋ. ³⁸ Têt̄ ndoc mac bu anem lau n̄atô sa, nan akên̄ gêŋ têt̄ n̄ac ti nem n̄alôm sambuc, ma boc-dinaŋ Anôtô oc kên̄ gêŋ hóc gêlic su têt̄ mac e men̄hu ma êŋsalê mac ahuc. Bu Anôtô oc êmwasiŋ mac, gitôm mac amwasin̄ lau.”

³⁹ Ma Yisu sôm yom gôlin dan̄ bocdec, “Ngac tapec gitôm bu wê tapec dan̄ dom. Mba! In̄lu lu-lu oc sêpen̄ sêsip sê sêndi. ⁴⁰ Ma kwapuc dan̄ oc hóc gêlic gwalam akwa nan kédôhôn̄ in, nan dom. Magoc kwapuc hoŋ nan sêndôhôn̄ gêŋ hoŋ e tidôn̄ n̄ac, nan oc sêtôm n̄ac si kédôhôn̄waga.

⁴¹ “Tu sake-ŋga am hêgo daôm tu gêŋ golop sauŋ nan yêc nem asidôwa tandô, tigen̄ gêŋ golop atu nan yêc am daôm tanôm, nan am gêlic apu? ⁴² Ma bocke am oc sôm têt̄ nem asidôwa, ‘Aneŋ asidôwa, aô bu wakôc gêŋ golop nan yêc am tanôm, nan sa,’ magoc gêŋ golop atu nan pôc am daôm tanôm ahuc, nan am gêlic dom? Am n̄gac tim yom lau-ŋga! Gêŋ n̄amata-ŋga kôc gêŋ golop sa yêc daôm tanôm e tanôm n̄awa sa, goc tin̄ambu kôc gêŋ golop sauŋ nan yêc nem asidôwa tandô, nan sa.”

*Lau si mêtê whê n̄ac sa bu n̄ayham me sac
(Mat 7:16-19; 12:33-35)*

⁴³ Ma Yisu sôm, “A n̄ayham dan̄ oc nem n̄andô sac dom, ma a sac oc nem n̄andô n̄ayham dom. ⁴⁴ Dalic n̄andô nan a tidau-tidau sem, ma bocdinaŋ yac tan̄yalê bu a n̄ayham me sac. Gitôm dom bu dahiŋ n̄andô n̄ayham yêc a sac. ⁴⁵ Ma n̄alêŋ tigen̄, yom nan lau sêsôm, nan tôc gêŋ bocke nan hóc n̄ac si n̄alôm ahuc, nan asê. Mêtê ti gauc n̄ayham yêc lau n̄ayham si n̄alôm, ma bocdinaŋ sêkôm

mêtê n̄yaham. Ma mêtê ti gauc sac yêc lau sac si n̄jalôm, dec sêkôm sac.”

*Yom gôlinj pi ngac sêkwê andu-nga lu
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ “Tu sake-nga mac asam aô bu, ‘Pômdau, Pômdau,’ tigenj mac danjam wambu anej yom dom? ⁴⁷ Namalac nanj têtj aô menj ma ngô anej yom, ma danja wambu yom dau, nanj aô bu wawhê inj sa têtj mac. ⁴⁸ Inj gitôm ngac kwê andu-nga nanj kwê sê baliñ sip nom njanja, ma kêtj hoc kêgapiñ alhò dôñ têtj ndoc inj kêsuhuj sip sê baliñ dinanj. Têtj ndoc uhô-nga, bu hêc menj hôc pi andu dau, magoc andu dau kalhac njanja, bu inj kwê napep. ⁴⁹ Magoc n̄malac nanj ngô anej yom ma danja wambu dom, nanj gitôm ngac nanj kwê andu, magoc kêtj alhò sip nom n̄jalôm gi dom. Têtj ndoc uhô-nga, bu hêc ma hôc pi ndê andu e n̄jahô enj andu dau ku sa ma tisac sambuc.”

7

*Ngac bata sinj-nga danj kêtj whin njanja
(Mat 8:5-13)*

¹ Yisu gic bata yom nanj inj kédhôhêtj têtj lau tonj atu dinanj, goc sôc malac Kapenaom gi. ² Ma ngac bata Rom-nga nanj gêm gôlinj lau sinj-nga 100, nanj mbo malac dau. Inj ndê ngac akin danj nanj inj tac whin kêtjêc, nanj gêmbac e kêtjpiñ bu mbac ndu. ³ Ma inj ngô Yisu n̄jawaê, dec kêtjpiñ lau bata Israel-nga natô sêtêtj inj si, bu sêndac inj bu menj ma kôm inj ndê ngac akin n̄yaham sa. ⁴⁻⁵ Nac sêhóc asê têtj Yisu, ma sêsôm têtj inj bu, “Ngac bata sinj-nga dinanj inj ngac n̄yaham, ma inj tac whin yac lau Israel-nga. Inj gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-nga. Boc-dinanj yac atenj am bu nem inj sa.”

⁶ Goc Yisu whin n̄jac gi. Inj menj sunj sa têtj andu, ma ngac bata sinj-nga dau kêtjpiñ ndê silip natô bu sêsôm têtj inj, “Pômdau, ngac bata sinj-nga dau sôm bu inj tec bu kêtj n̄jawapac têtj am. Inj sôm bu am ngac tiwaê nanj hôc gêtjêc inj su, dec inj maya bu am têtj inj ndê andu ndi. ⁷ Tu dinanj-nga inj dau têtj am menj dom. Tigenj inj sôm bu inj kêtjyalê su bu am ngac ti n̄jaclai atu, ma bocdinanj dec am gitôm bu sôm n̄ja awham n̄jambwa, dec inj ndê ngac akin oc n̄yaham sa. ⁸ Bu inj dau danja wambu lau nanj si n̄jaclai hôc gêtjêc inj ndê, ma inj ndê lau sinj-nga danja wambu inj. Inj bu sôm têtj danj, ‘Am ndi,’ dec inj oc ndi. Ma inj bu sôm têtj danj, ‘Mwenj!’ dec inj oc menj. Ma inj bu sôm têtj ndê ngac akin bu kôm gêtj danj, dec inj oc kôm.”

⁹ Yisu ngô ngac bata sinj-nga ndê yom dinanj e hêdaê. Inj kac dau kwi ma sôm têtj lau tonj atu nanj sêñkuc inj, “Aô wasôm têtj mac bu yêc lau Israel-nga honj aô gatap n̄jac si danj nanj kêtj whin njanja gitôm ngac Rom-nga dinanj, nanj sa dom.”

¹⁰ Ma tinjambu ngac bata sinj-nga ndê lau sêmbu sêtêtj inj ndê andu si, ma sêtap sa bu ngac akinj dau n̄yaham sa su.

Yisu unj ngac danj nanj mbac ndu su, nanj sa

¹¹ Bêc natô ginja su, ma Yisu têtj malac Nein gi, ma inj ndê ngac-sêñjomi ti lau daêsam sêwhin inj si. ¹² Têtj têtj inj menj kêtjpiñ malac dau n̄jatam, inj gêtjêc lau natô sêsa sêmenj, sêmbalanj ngac batê danj bu sêñsuhuj inj. Ngac batê dinanj dinda inj awhê sawa nanj ndê balêkoc natô mbasi. Ma lau malac-nga daêsam sêwhin dinda sêsa sêmenj. ¹³ Pômdau gêtjêc dinda, ma tawalô inj n̄jandô, goc sôm, “Am tanj dom.” ¹⁴ Goc inj têtj n̄jac gi, ma kêmasec sasac nanj ngac batê yêc. Ma lau nanj sêhóc sasac, nanj sêlhac tenj. Ma inj sôm, “Anej balê, aô wasôm têtj am bu tisa!” ¹⁵ Ma ngac dau tisa ndôc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kêtj inj mbu têtj dinda gi. ¹⁶ Gêtj dinanj kôm lau honj sêtôc dau atu, ma n̄jac sic hu sêmpin Anôtô. Natô sêsôm, “Propet atu danj hôc asê yac.” Ma natô sêsôm, “Anôtô kêtjlinj inj ndê lau yac sinj dom, inj gêm yac sa.” ¹⁷ Ma tinjambu n̄jawaê pi gêtj nanj Yisu kôm, nanj gêm gamen Judia-nga ma gamen n̄jamakê-nga honj ahuc.

*Yisu sôm yom pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga
(Mat 11:2-18)*

¹⁸ Têtj ndoc dinanj Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndôc gapocwalô, ma inj ndê sêñjomi sic minj têtj inj pi gêtj honj nanj Yisu kôm. Goc Jon kêtjalinj inj ndê sêñjomi lu sa, ¹⁹ ma kêtjpiñ injlu sêtêtj Yisu si, bu sêndac inj, “Anôtô gic bata têtj yac bu oc êñkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc akêtj batanj ngac danj tiyham?”

²⁰⁻²¹ Têtj ndoc ngac lu dinanj sêhóc asê Yisu, inj gêm gwelej mbo, ma kôm lau daêsam n̄yaham sa, lau gêmbac ma lau ti n̄jalau sac. Ma inj kôm lau tapac daêsam si tandô po asê. Ma injlu sêsôm têtj inj, “Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêtjpiñ alu atêj am amen, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akêtj batanj ngac danj tiyham?” ²² Goc Yisu ô injlu si yom ma sôm, “Amlu ambu andi ma asôm yom têtj Jon pi mêtê nanj amlu anjô aô gahoc asê, ma pi gêtj nanj amlu alic aô gakôm. Lau tapac sêlic gamenj tiyham, lau bôlinj sêñsêlêñj tiyham, lau ti gêmbac leprasi si n̄jamlic n̄jawasi sa, lau dangasuj bic sênggô yom tiyham, lau batê sêtisa, ma lau n̄jalôm sawa sênggô n̄jawaê n̄yaham. ²³ Anjô! Lau nanj atac lu-lu tu aô-nga dom, nanj oc sêtap Anôtô ndê mwasinj sa.”

²⁴ Ngac lu nanj Jon kêtjpiñ, nanj sêhu Yisu sinj ma sêmbu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têtj lau tonj atu, ma ndac n̄jac bocdec bu, “Têtj ndoc mac asa atêj Jon yêc gamenj sawa a, nanj mac gauc gêm bu atap n̄jamalac kainj bocke sa? Mac bu alic ngac gauc babalê, gitôm gakoc nanj mbu kêtjêc, a? ²⁵ Mac asa a bu alic ngac nanj sôc n̄jakwê n̄yaham, a? Mba!

Lau nanj sêsôc njakwê njayham ma senj gêñ njayham, nanj sêmo gameñ njayham gitôm kinj si andu. ²⁶ B ocdinanj dec aô bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet danj? Yomandô! Inj propet danj, ma inj hôc gêlêc propet honj su. ²⁷ Propet akwa danj to yom nanj Anötö sôm têñ Mesaya bocdec bu, 'Aô wanjinj anej njac aheñ-nja munj am, bu êmasanj am nem senj.' Y om pi njac aheñ-nja dau hêganôñ Jon solop. ²⁸ Namalac nanj dinda nom-nja sêkôc njac, nanj si danj hôc gêlêc Jon su dom. Tigenj aô wasôm têñ mac, bu lau honj nanj sêsôc Anötö ndê gôlinj napa su, lau tiwaê, ma lau waêmba bocdinanj, nanj honj sêhôt gêlêc Jon su yêc Anötö angô-nja."

²⁹ Lau daêsam nanj sêñgô Yisu ndê yom dinanj, ma lau sêkôc takis-nja sêwhinj, nanj sêtôc asê bu sêlic Anötö ndê lêñ bu lêñ solop enj. Nahu bu munj-nja, têñ ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo, nanj sêkôc inj ndê yom sa ma sêlinj sangu. ³⁰ Tigenj lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nja sêkôc Jon ti inj ndê yom sa dom, ma sêlinj inj ndê sanju dom, dec tôc asê bu sêtec Anötö ndê lêñ nanj Jon tôc têñ njac.

³¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, "Lau têm dindec-nja njac lau kainj bocke? Aô wanem dôhônj pi gêñ sake tu bu wawhê njac si lêñ sa-nja?" ³² Nac sêtôm balêkoc nanj sêkôc whê sêmo malac lôm, nanj sêtucdinj njac si silip njatô ma sêsôm, "Têñ ndoc nanj yac ac onj bu datê wê, nanj mac atec. Ma têñ ndoc yac am wê dangibo-nja, nanj mac atec bu atanj awhinj." ³³ Ma mac lau têm dindec-nja bocdinanj. Jon, Njac Kêku Lau-nja menj ma gêñ gêñ njayham dom, ma nôm wain dom, ma mac asôm bu njalau sac danj mbo inj ndê njalôm. ³⁴ Ma Namalac ndê Atu menj hôc asê, ma gêñ gêñ njayham ti nôm wain, ma mac asôm bu inj njac gêñ gêñ ti nôm wain njawahô-nja, ma inj hê silip têñ lau sac ti lau sêkôc takis-nj ga. Bocdinanj, mac lau têm dindec-nja atôm balêkoc nanj sêkôm tô aninj napanj. ³⁵ Tigenj Anötö ndê gauc hôc gêlêc gêñ honj, ma inj ndê lau sênyalê bu inj ndê lêñ inj lêñ solop."

*Awhê danj kêc bu njalau pi Yisu gahi
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

³⁶ Palêsai danj njaê Saimon kêgalêm Yisu bu neñ gêñ whinj inj, dec Yisu sôc inj ndê andu gi, ma ndôc tebo bu neñ gêñ. ³⁷ Yêc malac dinanj, awhê sac danj mbo. Inj ngô njawaê bu Yisu ndôc Palêsai ndê andu dinanj, dec kôc bu njalau njayham sip kac danj, ma têñ andu dau gi. ³⁸ Inj pônj haduc yêc Yisu gahi-nja ma tanj, ma inj ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc inj puñ Yisu gahi nja kêclauñ, ngutô inj gahi, ma mbac gêñ malu dau pi inj gahi. ³⁹ Saimon gêlic gêñ dau, ma gauc gêm yêc dau, "Njac dindec inj bu propet danj, dec inj oc ênyalê bu awhê nanj kêmasec inj, nanj awhê

sac danj." ⁴⁰ Yisu kêyalê yom nanj Saimon gauc gêm, goc sôm, "Saimon, aô bu wasôm yom danj têñ am." Ma Saimon ô yom ma sôm, "Kêdôhônjwaga, sôm."

⁴¹ Goc Yisu sôm yom ngôlinj danj bocdec bu, "Njac lu sêkôc tốp yêc njac ti lêlôm. Njac danj ndê tốp gitôm †denarii 500 ma danj ndê tốp gitôm denarii 50. ⁴² Inju si mone sêndic tốp-nja mbasi, dec inj hu inj si tốp njayom sinj. Am gauc gêm bocke? Inju si asa oc atac whinj njac dau hôc gêlêc?" ⁴³ Ma Saimon sôm, "Njac nanj kôc tốp atu, nanj." Ma Yisu sôm, "Am sôm solop." ⁴⁴ Goc inj kac dau kwi, tahê awhê dinanj, ma sôm têñ Saimon, "Aô gasôc am nem andu gameñ, magoc am kêñ bu têñ aô bu wanjwasinj gahinj-nja tôm lau Israel-nja si gêbôm dom. Tigenj lic awhê dec. Inj ndê tasulu kôm aô gahinj njamaim sa, ma inj puñ aô gahinj nja kêclauñ. ⁴⁵ Am ngutô aô dom, tigenj awhê dec ngutô aô gahinj napanj. ⁴⁶ Am kêc olib njakwi pi aô ngôlônj dom, tigenj inj kêc bu njalau pi aô gahinj. ⁴⁷ Bocdinanj aô wasôm têñ am bu awhê dindec kêyalê bu Anötö suc inj ndê sac daêsam kwi, ma bocdinanj inj atac whinj aô njandô. Tigenj lau nanj gauc gêm bu njac si sac atu dom, nanj oc atac whinj inj nanj bu suc njac si sac kwi, nanj njandô dom."

⁴⁸ Ma Yisu sôm têñ awhê dau, "Aô gasuc am nem sac kwi su." ⁴⁹ Ma njaclej njatô nanj sêndôc sêwhinj, nanj sêsôm têñ dandj, "Njac dindec inj njac kainj bocke, dec inj suc sac kwi?" ⁵⁰ Tigenj Yisu sôm têñ awhê dau, "Am nem kêñ whinj gêm am si. Lhô ti atac malô ndi."

8

Lauwhê daêsam sêñkuc Yisu

¹ Tinjambu Yisu golom malac atu-tu ti saun-sauñ, ma gêm mêtê ma hoc njawaê njayham asê pi Anötö ndê gôlinj. Ma †njacscêñjomi 12 ² ti lauwhê daêsam sêñsêlêñ sêwhinj inj. Lauwhê dinanj njatô Yisu soc njalau sac su yêc njac, ma njatô inj kôm njac si gêmbac njayham sa. Nac si danj inj Maria Magadala, nanj Yisu soc njalau sac 7 su yêc inj. ³ Ma awhê danj inj Joana, nanj ndê akweñ Kusa yob Herod ndê andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhê daêsam sêñkuc Yisu ma sêkêñ si awa ti wapa tu sênem inj ti ndê njacscêñjomi sa-nja.

Yom gôlinj pi njac kêbalip wit njawhê (Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Têñ têm danj lau tonj atu sêtêñ Yisu sêmenj, ma lau akêñ malac honj yêc gameñ Galili-nja sêmo sêwhinj. Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu, ⁵ "Njac danj sa gi bu êmbalip wit njawhê yêc ndê ôm, ma têñ ndoc inj kêbalip gêñ dau, nanj njatô sêpenj sêsip senj, dec lau sêkwê dôñ ma mbac lólôc-nja sêsip sêmenj ma senj su. ⁶ Ma njawhê njatô sêpenj sêsip gameñ hoc-hoc, ma têñ têm sêpo sêpi sêmenj, nanj sem bôlinj, bu nom dau tibasô. ⁷ Njawhê njatô

sêpej sêsip kwan ti njakwa njalôm, ma têtj ndoc sêpo sêpi sêmenj, nanj kwan pi whin e yanj gêtj dau ndu. ⁸ Ma njawhê njatô sêpej sêsip nom njayham, ma sêpo sêpi sêmenj e sem njandô gitôm 100.” Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, “Asa bu dangasuj yêc, nanj njgô aney yom!”

Yisu whê yom gôlinj wit njawhê-nja njahu sa (Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)

⁹ Tinjambu Yisu ndê njgacsêjnomi sêndac inj bu whê yom gôlinj dinanj njahu sa. ¹⁰ Ma inj sôm, “Anôtô ndê gôlinj njalêj njahu sip njalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu anyalê njahu dau, magoc aô wasôm yom têtj lau njatô nj yom gôlinj njambwa. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm, ‘Njac sêlic gêtj nanj aô gakôm, nanj njapanj, magoc njac si gauc sa dom. Ma njac sêjngô aney yom njapanj, tigenj njac sêjnyalê njahu dom.’”

¹¹ Goc Yisu sôm, “Yom gôlinj dau njahu bocdec. Yom pi wit njawhê nanj hêganônj Anôtô ndê yom. ¹² Wit njawhê nanj sêpej sêsip senj, nanj hêganônj lau nanj sêjngô Anôtô ndê yom, magoc Sadanj menj ma kêgaho yom dau su yêc njac si njalôm, tu bu njac sêkêj whinj dom, ma sêtap Anôtô ndê mwasiinj nem njac si-nja sa dom. ¹³ Ma yom pi wit njawhê nanj sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj hêganônj lau nanj sêjngô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa ti atac njayham, tigenj gitôm gêtj njawhê nanj njawakac mba, dec lau dinanj sêkêj whinj njasawa saunj, magoc lêtôm menj ku njac dulu. ¹⁴ Ma yom pi wit njawhê nanj sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, nanj hêganônj lau nanj sêjngô Anôtô ndê yom, magoc njawapac ma mone ti gêtj njayham-njayham nom-nja gêm njac si njalôm ahuc, ma njac si njandô mbasi. ¹⁵ Tigenj wit njawhê nanj sêpej sêsip nom njayham, nanj hêganônj lau ti njalôm njawasi, nanj sêjngô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa tidônj yêc si njalôm, ma sêlhac njanja njapanj ma sem njandô daêsam.”

Dasiñ lam njawê kwi dom (Mak 4:21-25)

¹⁶ Ma Yisu sôm yom danj bocdec bu, “Yac datunj lam asê tu bu dasiñ kwi sip lônj njalôm, me dakêj sôc sasac njapu dom. Mba! Tanjinj êngalêj njalhu, bu lau nanj sêsôc sêmenj, nanj sêlic njawê. ¹⁷ Ma njalêj tigenj, yom nanj yêc sinj dau, ma yom nanj njahu sip njalôm gi, nanj oc menj sa tiawê.

¹⁸ “Bocdinanj akôc gauc njapep pi Anôtô ndê yom nanj mac angô. Asa nanj kôc Anôtô ndê yom sa sip ndê njalôm e tidônj, nanj Anôtô oc kêj njagauc daêsam têtj inj. Magoc asa nanj gauc gêm bu inj kôc Anôtô ndê yom sa su, tigenj inj kôc sa tidônj dom, nanj Anôtô oc kôc yom dau su yêc inj.”

Yisu dinda ti asii (Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Yisu ndôc andu danj, ma inj dinda ti asii sêmenj bu sêlic inj. Magoc lau daêsam sêmo sêwhinj inj, ma gitôm dom bu sêtigasuc inj. ²⁰ Ma njamalac danj sôm têtj Yisu, “Am dinam ti asimi sêmo awê, ma njac bu sêlic am.” ²¹ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Lau nanj sêjngô Anôtô ndê yom ma danjga wambu njapep, nanj sêti aô dinanj ti asini.”

Yisu kôm bu njamponj timalô (Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Têtj bêc danj Yisu sôm têtj inj ndê njgacsêjnomi, “Dapi bugictonj njadanga dandi,” goc inj pi wanj danj whinj njac, ma sêsa si. ²³ Sêlac wanj sêmo, ma Yisu yêc bêc yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma njamponj gic sip wanj e kêpinj bu wanj pac. ²⁴ Dec sêtêj Yisu si, sêunj inj sa ma sêsôm, “Njadau, njadau, yac oc dandinanj!” Ma Yisu tisa ma sôm yom njanja têtj mbu ti bu njamponj, dec njamponj dau timalô, ma gamej njanenj sa. ²⁵ Ma Yisu sôm têtj njac, “Tu sake-nja mac akêj whinj gwalec?” Ma njac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têtj dandi, “Ei! Inj njac dec asa? Inj gitôm bu kêj yatu gêtj honj, ma mbu ti bu njamponj sêwhinj, ma sêsôc inj ndê yom njapu!”

Yisu kôm njac ti njalau sac njayham sa (Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Sêlac e sêhêc asê lau Gerasa-nja si gamej nanj yêc Bugictonj Galili-nja njadanga mbu têtj gamej ac pi-nja. ²⁷ Yisu sip baô gi, ma njac danj akêj malac atu nanj yêc gamej dinanj, nanj têtj inj menj. Inj njac nanj njalau sac sêmo inj ndê njalôm. Njasawa baliñ su njac dau sôc njakwê dom, ma ndôc andu dom, magoc mbo ôm sêhê-nja. ²⁸⁻²⁹ Ndoc daêsam njalau sac sêkôc inj dônj, ma lau sêjnsahê bu sêso inj amba ti gahi dônj njasen njanga ma sêyob inj. Magoc têtj honj inj hê sen kic, ma njalau sac sêwê inj sa gamej sawa gi. Têtj ndoc inj gêlic Yisu menj, nanj inj mbwêc ma hu dau sip nom yêc inj angô-nja. Ma Yisu gic atu njalau sac bu sêhu njac dau sinj, goc njalau danj ta yom ti njanja, “Yisu, Anôtô Njaci ti Njawasi Njadau ndê Atu, am bu kôm sake têtj aô? Aô waterj am bu kôm aô njayom dom!” ³⁰ Goc Yisu ndac njalau sac, “Am nem njê asa?” Njalau sac daêsam sêmo njac dau njalôm, ma tu dinanj-nja njac si danj ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aney njê ‘Tonj Atu.’” ³¹ Ma njalau sac h onj dinanj sêtej Yisu tidim daêsam, bu êjkinj njac sêsip sunj baliñ sac nanj sêsam bu Abis,* nanj sêndi dom.

³² Têtj têtj dinanj bôc tonj atu senj gêtj sêmo lôc njapu yêc gamej dinanj, ma njalau dau sêtej Yisu bu êjkinj njac sêsôc bôc dinanj si njalôm, ma Yisu gôlôc. ³³ Goc njalau sac sêhu njac dinanj sinj ma sêsôc bôc si njalôm si. Ma bôc honj sênti sêsip salic sac ma sêsip bugictonj njalôm si, ma bu kô njac sêmbac ndu.

* 8:31: Sunj baliñ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

34 Têj ndoc lau sêyob hôc-nga sêlic gêj dau, nanj sêlhô si, ma sic minj pi gêj dau têj lau nanj sêmbo malac atu ti gamenj ñamakê-nga. 35 Ma lau honj sêsa si bu sêlic gêj nanj Yisu kôm. Têj têm sêhóc asê in, nanj sêlic ngac nanj in soc ñalau sac su yêc in, nanj ndôc Yisu gahi-nga. Sêlic bu in ndê gauc ñawa sa, ma in sôc ñakwê sa tiyham, dec sêtôc dandi. 36 Lau nanj sêlic gêj dau, nanj sic minj têj ñac pi ñalêj nanj Yisu kôm ngac ti ñalau sac ñayham sa. 37 Ma lau Gerasa-nga honj sêndac Yisu bu hu ñac sin, bu ñac sêtôc dau atu. Goc Yisu pi wanj ma bu lhô ndi. 38 Ma ngac nanj ñalau sac sêhu in sin, nanj tenj Yisu ñannga bu whin in ndi, magoc Yisu kêkinj in sa gi ma sôm, 39 “Am mbu têj am nem andu ndi, ma ndic minj gêj honj nanj Anôtô kôm têj am.” Goc ngac dau kôlhô gi, ma gic minj têj lau honj nanj sêmbo malac atu dinanj, pi gêj atu nanj Yisu kôm têj in.

*Yisu kôm awê lu ñayham sa
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

40 Lau daêsam sêhônj Yisu sêmbo gamenj Galili-nga, ma têj têm in mbu akêj bugictonj ñadanjga menj, nanj sêkôc in sa ti atac ñayham. 41 Ma ngac bata danj, nanj yob lôm wê-nga yêc gamenj dinanj, nanj menj hôc asê Yisu. In ndê ñaê Jairas, ma in hu dau sip nom yêc Yisu anjô-nga, ma tenj in ñannga bu têj in ndê andu ndi, ma nem in ndê atuwê sa. 42 Bu in ndê atuwê tigenj, nanj ndê yala gitôm 12, nanj gêmbac atu e kêpinj bu mbac ndu. Bocdinanj Yisu whin in gi.

Inj kêsêlêj mbo senj, ma lau tonj atu sêngihi in ahuc. 43 Lau tonj dinanj si danj in awê nanj gêm dac ñapanj tôm yala 12 su, magoc ñamalac danj gitôm bu nem in sa dom. 44 A whê dau menj kêsêlêj mbo Yisu ñambu-nga, ma kêmasêc in ndê ñakwê sip ñadali. Ma ñagahô in ndê dac sa tiyham dom. 45 Têj dinanj Yisu ndac, “Asa kêmasêc aô?” Lau danj sêsôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Anej ñadau, lau tonj dindêc sêwhin yac sêkôm am si.” 46 Magoc Yisu sôm, “Ñamalac danj kêmasêc aô, bu aô kayalê bu anej ñaclai ñatô sa gi.” 47 Awhê dinanj kêyalê bu in gitôm dom bu sinj dau, dec tigasuc Yisu. Inj kêtitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau honj anjô-nga, inj whê sa bu in kêmasêc Yisu tu bu ñayham sa-nga, ma bu têj ndoc in kêmasêc in, nanj ñagahô in ñayham sa. 48 Ma Yisu sôm têj in, “O anej bawhê, am nem kêj whin aô dec kôm am ñayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

49 Yisu sôm yom dinanj mbo, ma ngac danj menj akêj Jairas ndê andu, ma sôm têj Jairas, “Am atômwê mbac ndu su, dec kêj ñawapac têj Kêdôhônjwaga dau dom.” 50 Yisu ngô yom dinanj, magoc in sôm têj Jairas, “Tôc daôm dom. Kêj whin, ma in oc ñayham sa.”

51-53 Têj ndoc sêhóc asê Jairas ndê andu, nanj sêlic lau daêsam sêhu dangibo asê ma

sêtanj sêmbo. Goc Yisu sôm, “Mac atanj dom! Inj mbac ndu dom, inj yêc bêc yêc.” Magoc ñac sêmbwac in, bu sênyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tigenj Yisu kalhac lau honj ahuc sêmbo awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma bawhê dau damba lu dinda, sêwhin in ma sêsôc andu si. 54 Ma inj kêmbawhê dau sip amba ma sôm, “Anej bawhê, tisa!” 55 Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma ñagahô in tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkêj gêj dananj-nga têj in. 56 Inj damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic minj pi gêj nanj in kôm, nanj dom.

9

*Yisu kêkinj ngacsênomi 12 sêsa si
(Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)*

1 Yisu kêgalêlê ngacsênomi 12 sa sêpitigenj, ma kêj ñaclai ti licwalô têj ñac gitôm bu sêsoc ñalau sac su, ma sêkôm lau gêmbac ñayham sa. 2 Ma inj kêkinj ñac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anôtô ndê gôlinj, ma bu sênem lau gêmbac sa. 3 Inj sôm têj ñac, “Anjêlêj amam sawa andi, akôc tôc dom, ma akôc talhi, me bolom, me mone, me ñakwê aô daôm-nga dom. 4 Têj têm mac asôc malac danj ma lau sêkôc mac sa asôc ñac si andu, nanj ambo whin ñac e mac ahu malac dau sinj. 5 Ma lau malac danj-nga bu sêkôc mac sa dom, nanj atonj kop su yêc gahim têj ndoc mac ahu ñac sinj, bu atôc ñac si giso asê.” 6 Ngacsênomi sêngô yom dinanj, goc sêsa si. Ñac sênsêlêj sêlom-sêlom malac ma sêhoc ñawaê ñayham asê, ma sêkôm lau ñayham sa yêc gamenj honj.

*Herod ndac bata Yisu
(Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)*

7 Têj ndoc dinanj gôlinjwaga Galili-nga Herod ngô yom pi gêj honj nanj Yisu kôm. Ma inj gauc gêm yom daêsam, bu lau ñatô sêsôm bu Yisu in Jon, Ngac Kêku Lau-nga nanj tisa akêj lau batê-nga. 8 Ma lau ñatô sêsôm bu inj propet akwa Elaija nanj menj hoc dau asê, ma ñatô sêsôm bu inj propet ñamata-nga si danj, nanj tisa akêj lau batê-nga. 9 Tigenj Herod sôm, “Aô gac atu, dec sêtim Jon ndê kachu kic su. Asa dec lau sic minj pi inj?” Ma inj tac whinj bu lic Yisu.

*Yisu gôlôm lau 5,000
(Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)*

10 Têj têm aposel 12 sêmbu sêmenj, nanj sic minj têj Yisu pi gêj honj nanj sêkôm. Ma tinjambu inj kôc ñac sa sêwhin in, ma ñac tawasê sêtêj malac Betsaida si. 11 Magoc lau daêsam sêngô ñawaê ma sêtêj Yisu si. Ma inj kôc ñac sa, ma sôm y om têj ñac pi Anôtô ndê gôlinj, ma kôm ñac si lau gêmbac ñayham sa.

12 Sêmbo e kêpinj bu ac ndi sip, goc ngacsênomi 12 sêtêj in si ma sêsôm, “Gamenj dindêc yac dambo, nanj gamenj sawa. Bocdinanj êmkinj lau tonj dindêc sêlhô sêtêj malac ti gamenj ñamakê-nga sêndi, bu sênyalê

gêñ sêñeñ-nga ma gameñ sêyêc bêc-nga.”
 13 Magoc Yisu sôm, “Mac akêñ gêñ têtñ ñac sêñeñ.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Yac mba gêñ daneñ-nga daêsam dom. Bolom limdan ma i lu sêndöc. Bocke? Yac andi anemlhi gêñ bu lau honj sêñeñ, a?”
 14 Ñac sêsôm yom dinanñ ñahu bu lau tonñ dinanñ si launñac ñanamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm têtñ inñ ndê ñgac-sêñomi, “Akêñ lau sêndöc sic titonñ-titonñ tôm 50.”
 15 Goc ñac sêkôm gitôm inñ sôm, ma lau honj sêndöc sic.
 16 Ma Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatac undambê, ma gêm danje, goc pô kôc-kôc, ma kêtñ têtñ ñgacsêñomi bu sêndic sam têtñ lau.
 17 Lau honj señj gêñ e hóc ñac dôñ, ma tiñambu ñgacsêñomi sic gêñ ñadêlê sa sip gatop 12 e menjhu.

*Pita sôm Yisu ñahu asê
 (Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)*

18 Têtñ ndoc danñ Yisu ti inñ ndê ñgacsêñomi sêmbö tawasê, ma inñ tenj mbec mbo. Pac-ndê, goc inñ ndac ñac, “Lau sêsôm bu aô asa?”
 19 Ma sêsôm, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ñgac Kêku Lau-nga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet ñamata-nga si danñ, nanñ tisa akêñ lau batê-nga.”
 20 Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita sôm, “Am Mesaya, nanñ Anötô gic bata bu êñkin menñ.”
 21 Yisu ñgô yom dau ma gic yao ñac bu sêsôm asê têtñ lau danñ dom e tiñambu.
 22 Inñ sôm, “Ñamalac ndê Atu gic waê bu hóc ñawapac daêsam. Lau bata ti ñdabunñsiga atu-tu ma lau nanñ sêndôhônñ yomsu oc sêtec inñ ma lau oc sêndic inñ ndu. Magoc têtñ bêc titô-nga Anötô oc unñ inñ sa tiyham.”

*Lau nanñ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
 (Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)*

23 Ma inñ sôm têtñ ñac honj, “Asa nanñ tac whinñ bu êñkuc aô nanñ êñgwininñ dau, ma tôm bêc honj hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.
 24 Bu asa nanñ tac whinñ bu sap gêñ nom-nga dôñ ñapanñ tu mbo tali-nga, nanñ oc ninñga. Magoc asa nanñ bu hu gêñ nom-nga sinñ tu êñkuc aô-nga, nanñ oc ninñga dom.
 25 Ñamalac danñ bu po gêñ nom-nga honj sa, magoc inñ dau gatü bu ninñga, dec gêñ nom-nga honj dinanñ oc tôm dom bu nem inñ sa.
 26 Asa nanñ bu maya tu aô ti aneñ yom-nga, nanñ Ñamalac ndê Atu oc maya tu inñ-nga, têtñ ndoc inñ mbu menñ ti inñ dau ndê ñawasi, ma Damba ndê ñawasi ma anjela dabunñ si ñawasi whinñ.
 27 Ma aô wasôm bu yomandô, lau ñatô kwahic dec sêmbö, nanñ oc gacgenñ sêmbö tali e sêlic Anötô ndê gôlinñ menñ sa tiawê.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
 (Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)*

28 Yisu sôm yom dinanñ su, ma bêc ñatô gitôm 8 menñ gi su. Ma Yisu bu tenj mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhinñ inñ ma sêpi lôc danñ si.
 29 Ma têtñ têtñ Yisu tenj mbec mbo,

nanñ inñ ndê anjô andô kainñ danñ sa, ma inñ ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc.
 30-31 Ma ñgac lu sêhóc asê ti ñawasi atu, nanñ Moses lu Elaija, ma inñlu sem yomgalôm sêwhinñ Yisu. Sêsôm yom pi gêñ nanñ oc hóc asê Yisu yêc malac Jerusalem têtñ ndoc menñ sa bu inñ hu nom dindec sinñ.

32 Têtñ ndoc dinanñ, Pita ma ñgac lu nanñ sêwhinñ inñ, nanñ kwapac ma bêc yô ñac, tigerñ ñac tali sa ma sêlic Yisu ndê ñawasi ti ñgac lu nanñ sêlhac sêwhinñ inñ.
 33 Têtñ têtñ Moses lu Elaija bu sêhu Yisu sinñ, nanñ Pita sôm têtñ inñ, “Ñadau, ñayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tó, am nem danñ, Moses ndê danñ, ma Elaija ndê bac danñ.” Inñ sôm yom dinanñ, magoc inñ ndê gauc sa dom.
 34 Inñ sôm yom dinanñ mbo, ma dao danñ menñ ma kôm ñac ahuc e ñgacsêñomi tó dinanñ sêtöc dau atu.
 35 Ma awha danñ sa yêc dao ñalôm, nanñ sôm, “Aô neñ atunñgac dau dindec, nanñ aô kayalinñ sa. Anjô inñ ndê yom manñ!”
 36 Sêñgô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tiñambu ñac sem yom dau ahuc yêc dau-nga, ma têtñ ndoc dinanñ sêsôm yom asê pi gêñ nanñ sêlic, nanñ dom.

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê danñ
 (Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)*

37 Têtñ galañsê ñac sêsip akêñ lôc dau sêmenñ, ma lau tonñ atu sêkac sa sêtêtñ Yisu si.
 38 Ñac si danñ ta yom bocdec bu, “Kêdôhônñwaga, aô gakôc aneñ atunñgac tigerñ dindec menñ, ma waterñ am bu nem inñ sa.
 39 Ñalau sac danñ mbo inñ ñalôm, ma têtñ daêsam kôc inñ dôñ, m a kêmwananñ inñ ñanña e inñ mbwêc atu, ma whapwic sa. Ñalau sac dau bu kôm inñ tisac, ma tec bu hu inñ sinñ.
 40 Aô gatenñ am nem ñgac-sêñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.”
 41 Goc Yisu sôm, “O mac lau sac. Mac nem akêñ whinñ mbasi! Aô gambo gawhinñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêñ danñ? Aô oc wambo wawhinñ mac tu wanem mac sa ñapanñ-nga dom!” Ma Yisu sôm têtñ balê dau ñadamba, “Kôc nem balê sa mwenñ.”

42 Têtñ têtñ balê dau kêsêlêñ menñ, nanñ ñalau sac kôc inñ dôñ ma kêmwananñ inñ. Tigerñ Yisu hec yom ñalau sac, ma kôm balê dau ñayham sa, ma kêtñ inñ mbu têtñ inñ damba gi.
 43 Ñalêñ dinanñ Yisu tóç Anötô ndê ñaclai ti ñawasi atu asê, dec kôm lau honj sêhêdaê.

Yisu sôm tiyham bu inñ oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Lau honj sêlhac ti sêhêdaê tu gêñ honj nanñ Yisu kôm-nga, ma inñ sôm têtñ inñ ndê ñgacsêñomi,
 44 “Anjô aneñ yom dindec ñapep! Tiñambu oc sêkêñ Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba.”
 45 Magoc ñac sêñyalê yom dau ñahu dom. Yom dau ñahu yêc sinñ dau têtñ ñac, ma sêtöc bu sêndac Yisu bu whê sa têtñ ñac.

Asa ti ngac namata-nga

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Tinjambu Yisu ndê ngac-sêngomi sêsen dau pi ngac si asa in ngac namata-nga. ⁴⁷ Yisu kêyalê ngac si gauc, goc kôc balê saun dan ma kêñ in kalhac kêpiñ in, ⁴⁸ ma sôm têt ngac, "Asa nan kôc balê saun dan tòm in dindec sa tu aneñ ñaê-nga, nan kôc aô sa, ma asa nan kôc aô sa, nan kôc in nan kêkin aô gameñ, nan sa. Mac nem asa nan kêgwinin dau ma ti mac nem ngac akin, nan ti ngac namata-nga yêc Anôtô anjô-nga."

Lau nan sêkôm gwelen tu Yisu-nga, nan sêwhê dau kôc dom

(Mak 9:38-41)

⁴⁹ Ma Jon sôm, "Ñadau, yac alic ngac dan kôm gwelen ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. In kêkuc am whin yac dom, ma boc-dinan yac ac yao in bu kôm gwelen dau dom." ⁵⁰ Tigen Yisu sôm, "A lhac in ahuc dom, bu asa nan kêñ kisa mac dom, nan mac nem dan."

Lau gameñ Samaria-nga sêkôc Yisu sa dom

⁵¹ Ndoc meñ kêpiñ bu Yisu mbu pi undambê ndi, dec in kêmasañ dau bu pi malac Jerusalem ndi. ⁵² In kêkin lau aheñ-nga sêmuñ in, sêsôc lau †Samaria-nga si malac dan si, bu sêmasañ gameñ tu in mbo-nga. ⁵³ Magoc lau Samaria-nga sênyalê bu in kêsêlêñ hêganon malac Jerusalem, ma tu dinan-nga dec sêkôc in sa dom. ⁵⁴ Jems lu Jon sêlic gêt dau, goc sêndac Yisu, "Pômdau, am bu sôm, dec yac oc anjalêm ya sip akêñ undambê meñ, ma señ ngac su." ⁵⁵ Tigen Yisu kac dau kwi, ma sôm inlu. ⁵⁶ Ma ngac hon sêlom malac dan si.

Lêñ tanjuk Yisu-nga

(Mat 8:18-22)

⁵⁷ Yisu ti ndê ngacsêngomi sênsêlêñ sêmbu señ ma ngac dan sôm têt Yisu, "Aô bu wanjuk am, wawhin am watêt gameñ bocke nan am oc ndi." ⁵⁸ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, "Giam pôm si hocsun yêc, ma mbac lôlôc-nga si ñaic yêc, tigen ñamalac ndê Atu ndê mala yêc bêc-nga mba."

⁵⁹ Ma in sôm têt ngac dan, "Mweñ êmkuc aô!" Magoc ngac dau sôm, "Pômdau, gêt namata-nga aô wandi wambo wawhin aneñ lau e anshuhun damañ su nan, ma tinjambu wambu wamen wanjuk am." ⁶⁰ Ma Yisu sôm têt in, "Mba! Am êmkuc aô nan gêt namata-nga. Tec lau batê sênsuhun lau batê. Tigen am ndi, ma hoc yom asê têt lau pi Anôtô ndê gôlin."

⁶¹ Ma ngac dan tiyham sôm, "Pômdau, aô bu wanjuk am, tigen gêt namata-nga wambu watêt aneñ andu, ma wakam aneñ lau."

⁶² Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, "Asa nan gic hu gwelen dan, tigen kac dau kwi ma

hêgo gêt nan in hu sin su, nan gitôm dom bu nem gwelen mbo Anôtô ndê gôlin ñapu."

10

Yisu kêkin sêngomi 72 sêsa si

¹ Tinjambu Pômdau kêyalin sêngomi 72 tiyham sa, bu êkin ngac lu-lu sêsa sêndi sêmuñ in, sêtêt gameñ ti malac hon nan in atac whin bu ndic kêsi. ² Ma in sôm têt ngac, "Gêt ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêt ñandô sa-nga daêsam dom. Bocdinan aten mbec têt ôm ñadau bu êkin lau gwelen-nga sêsôc in ndê ôm sêndi, ma sêndic gêt ñandô sa. ³ Kwahic dec aô bu wanjin mac asa andi! Magoc ayob daôm ñapep, bu aô kakin mac bu asa andi atôm domba ñatu, nan sêtêt giam pôm si gameñ sêndi. ⁴ Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma anjêlêñ ñagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc señ dom. ⁵ Têt ndoc mac bu asôc andu dan, nan asôm bu, 'Yom malô têt lau andu dindec-nga.' ⁶ Andu ñadau bu ngac yom malô-nga dom, dec mac nem mbec yom malô-nga oc gacgeñ yêc mac-nga. Ma andu ñadau bu ngac yom malô-nga, dec in oc kôc mbec yom malô-nga dinan sa. ⁷ Ambo andu dinan, ma alom-alom andu dom. Aneñ ti anôm gêt bocke nan sêkêt têt mac, nan ti mac nem ñaôli gwelen-nga. Mêtê solop bu lau gwelen-nga sêkôc ñaôli gwelen-nga.

⁸ "Têt têt mac asôc malac dan, ma lau sêkôc mac sa, nan aneñ gêt danen-nga nan sêkêt têt mac. ⁹ Akôm ngac si lau gêmbar ñayham sa, ma asôm têt ngac, 'Anôtô ndê gôlin meñ kêpiñ.' ¹⁰ Tigen mac bu asôc malac dan, ma sêkôc mac sa dom, nan goc alhac malac lôm ma asôm, ¹¹ 'Yac aton kop mac nem malac-nga su yêc yac mba gahin. Yac akêt kop dindec mbu têt mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigen anjalê bu Anôtô ndê gôlin meñ kêpiñ.' ¹² Yomandô aô wasôm têt mac bu têt bêc Anôtô êmatôc lau-nga, nan lau malac dinan-nga oc sêtap ñagêyô sac andô sa, hêc gêlêc ñagêyô nan Anôtô oc kêt têt lau sac malac Sodom-nga."

Yisu sôm yom pi lau nan sem dau kwi dom
(Mat 11:20-24)

¹³ Yisu gic têt yom ma sôm, "Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-nga. Mac oc atap Anôtô ndê atac ñandê sa. †Lau apa nan sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gêt dalô nan aô gakôm yêc mac anôm-nga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtan si sac. ¹⁴ Tigen mac akôm dom, dec wasôm têt mac bu têt ndoc Anôtô êmatôc lau-nga, nan in oc kêt ñagêyô sac sambuc têt mac, hêc gêlêc ñagêyô nan in oc kêt têt lau Taya ti Saidon-nga, nan su.

¹⁵ "Ma mac lau Kapenaom-nga, mac gauc gêm bu mboe Anôtô oc kôc mac sa andôc

undambê, a? Mba! Inj oc êmasuc mac su asip lambwam andi!”

¹⁶ Ma Yisu sôm têtj sêjomi 72 bu, “Asa nanj kôc mac nem yom sa, nanj gitôm inj kôc anenj yom sa. Ma asa nanj tec mac, nanj gitôm inj tec aô bocdinañ. Ma asa nanj tec aô, nanj tec Damañ nanj kêkiñ aô gamen.” Yisu sôm yom dinañ su, goc kêkiñ sêjomi 72 sêsa si.

Sêjomi 72 sêmbu sêmenj

¹⁷ Tinjambu sêjomi 72 dinañ sêmbu sêmenj ti atac ñayham, ma sêsôm, “Pômdau, têtj ndoc yac asôm am nem ñaê asê, nanj gêtj hoñ sêsôc yac mba yom ñapu, ma ñalau sac sêwhiñ.” ¹⁸ Ma Yisu sôm, “Aô kayalê bu gêtj nanj mac akôm, nanj ku Sadañ ndê ñaclai dulu, e tôm inj peñ akêñ undambê ñagahô ñambwa, tôm sickac hep tigenj. ¹⁹ Aô gakêñ ñaclai têtj mac su, tôm bu akwê mboc ti gapinñap dôñ, ma bu ahôc gêtjêc mac nem ñacyo Sadañ ndê ñaclai hoñ su. Gêtj dañ oc kôm mac atisac dom. ²⁰ Kwahic dec mac atac ñayham bu ñalau sac sêsôc mac nem yom ñapu. Tigenj atac ñayham atu, bu Anôtô to mac nem ñaê sa yêc undambê.”

²¹ Têtj ndoc dinañ ñalau Dabuñ gêm Yisu ahuc, ma inj tac ñayham atu, ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aô wampinñ am bu am tôm nem yom ña-ñandô asê têtj lau nanj sêñgwiniñ dau, ma sinj kwi têtj lau nanj gâuc gêm bu ñac lau tigâuc ma sêñyalê gêtj hoñ. Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whiñ.

²² “Damañ kêñ gêtj hoñ sip aô amañ. Lau dañ sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê inj. Ma lau dañ sêñyalê Damba dom, tigenj inj ndê Atu kêyalê inj, ma lau nanj Atu dau atac whiñ bu têtj inj asê têtj ñac, nanj sêñyalê Damba.”

²³ Ma inj kac dau kwi ma sôm têtj inj ndê ñgacsêjomi tawasê, “Atac ñayham tu mac alic gêtj hoñ dindec-ñga. ²⁴ Aô wasôm têtj mac bu propet ti kinj daêsam atac whiñ bu sêlic gêtj nanj mac alic su, magoc sêlic dom. Ma ñac atac whiñ bu sêñgô yom nanj mac anjgô su, magoc sêñgô dom.”

Yom gôlinj pi lau menñanñ yac-ñga (Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)

²⁵ Têtj ndoc dañ gwalam akwa yomsu-ñga dañ tisa bu êñsahê Yisu. Ma inj ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhôn waga, aô wakôm sake, dec Anôtô oc kôc aô sa wambo tanji ñapanñ yêc undambê?” ²⁶ Ma Yisu sôm, “Am kêyalê yomsu hoñ nanj Anôtô kêñ têtj Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?” ²⁷ Goc ñgac dau sôm, “Yomsu dañ sôm bu, ‘Atac whiñ Pômdau, am nem Anôtô, ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gâuc sambuc.’ Ma yomsu dañ tiyham sôm bu, ‘Atac whiñ lau menñanñ am, tôm am tac whiñ am daôm.’” ²⁸ Ma Yisu sôm,

“Am sôm solop. Kôm bocdinañ, dec am oc ndôc tamli ñapanñ.”

²⁹ Magoc ñgac dau gâuc gêm bu têtj asê bu inj ñgac gitêtj, dec ndac Yisu, “Ma lau asa sêti anenj lau menñanñ aô-ñga?” ³⁰ Yisu ô inj ndê yom ña yom gôlinj dañ bocdec bu, “Ñgac Israel-ñga dañ kêsêlêñ mbo señ akêñ Jerusalem ma bu sip têtj malac Jeriko ndi, ma lau kanj sêkôc inj dôñ. Ñac sêkôc inj ndê ñakwê su, sic inj tisas e kêpiñ bu mbac ndu, goc sêhu inj sinj yêc ma sêlhô si. ³¹ Tinjambu dabunñsiga Israel-ñga dañ kêsêlêñ mbo señ tigenj dinañ menj, ma têtj ndoc inj gêlic ñgac dau, nanj kêlêc inj ma kôlhô gi. ³² Malô goc ñgac Israel-ñga dañ akêñ ñLiwai ndê tonj menj hôc asê, gêlic ñgac dau, ma kêlêc inj ma kêsêlêñ gi. ³³ Tinjambu ñgac Samaria-ñga dañ kêsêlêñ mbo señ dinañ, menj hôc asê, goc gêlic ñgac dau ma tawalô inj. ³⁴ Inj têtj inj gi, kêgwasin inj ndê gamboc ña olib ñakwi ti wain, goc kêpanñ. Ma inj kêñ inj ndôc inj ndê donji ñahô, kôc inj sa gi sôc andu ñacleñ-ñga dañ, ma yob inj. ³⁵ Galañsê bêbêc inj kêñ mone denarii lu têtj andu ñadau, ma sôm, ‘Nem yaom ñgac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakêñ mone ñatô tiyham têtj ndoc aô wambu wamen.’”

³⁶ Ma Yisu ndac, “Am gâuc gêm bocke? Lau têtj dinañ si asa inj ñgac nanj sip lau kanj si amba, nanj ndê ñgac menñanñ inj-ñga?” ³⁷ Goc ñgac yomsu-ñga sôm, “Ñgac dé, nanj tawalô inj.” Ma Yisu sôm, “Am ndi ma kôm bocdinañ. Tamwalô lau hoñ ma nem ñac sa.”

Mata lu Maria

³⁸ Yisu ti ndê ñgacsêjomi sêñsêlêñ si e sêhôt asê malac dañ. Ma awhê dañ, nanj ndê ñaê Mata, kêgalêm Yisu bu neñ gêtj yêc inj ndê andu. ³⁹ Têtj ndoc Yisu sôc gi ndôc, nanj Mata ndê asiwê Maria ndôc sic kêpiñ Pômdau gahi-ñga, bu ngô inj ndê yom. ⁴⁰ Tigenj Mata kôm gwelenj atu tu ndê gêtj-ñga. Inj têtj Yisu menj ma ndac, “Pômdau, aô tarñwasêñ gakôm gwelenj gambo! Aô asiñwê lec gêm aô sa dom, ma am gêlic ñayham, me? Sôm bu inj nem aô sa.” ⁴¹ Magoc Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “Mata, Mata, am hêgo daôm tu gêtj daêsam-ñga. ⁴² Magoc lau hoñ sêpônnda gêtj atu tigenj. Maria tac whiñ gêtj ñayham dau, ma lau dañ oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc inj.”

11

Yom pi lêtj daten mbec-ñga (Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Têtj bêc dañ Yisu tenj mbec mbo gamenñ dañ. Inj tenj mbec pacndê, ma inj ndê ñgac-sêñom dañ sôm têtj inj, “Pômdau, tôm Jon kêdôhôn inj ndê sêjomi, dec êmdôhôn yac bu aten mbec.” ² Ma Yisu sôm, “Têtj ndoc mac bu aten mbec, nanj aten bocdec bu:

Damañ, am nem ñaê lau sênem dabunñ manj.

Ma wenej ti lau hoj si Pômdau.

³ Tôm bêc hoj kên yac mba gô tên yac.

⁴ Suc yac mba sac kwi, bu lau hoj nanj sêkôm sac tên yac, nanj asuc si sac njatôp kwi bocdinañ.

Ma yob yac bu létôm tap yac sa dom.”

⁵⁻⁶ Ma inj gic têu yom ma sôm, “Akôc gauc pi mac daôm nem lén nanj atenj gên tên nem dawami. Mboe am nem njaclej senj balinj-nga danj menj hôc asê tên ôbwêc, ma am pônđa gên daneñ-nga bu kên tên inj. Ma tên timaninjhu am bu tên am nem dawam danj ndi, ma sôm tên inj, ‘Oê dawaj, kên gô njatô tên aô bu wakên tên aô neñ silip nanj kwahic dec menj hôc asê.’ ⁷ Am gauc gêm bocke? Am dawam dinañ oc ô nem yom yêc andu njalôm ma sôm, ‘Kênj njawapac tên aô dom! Aô gac gatam ahuc su, ma anenj balêkoc sêyêc bêc su. Gitôm dom bu watisa ma wakênj gênj danj tên am!’ Inj oc sôm bocdinañ, a? ⁸ Aô wasôm tên am, bu am nem dawam oc tisa ma kênj gênj tên am, magoc inj oc kênj tu am dawam inj-nga dom. Inj oc kênj gênj tên am tôm am ndac, njahu bu am pônđa daôm ma mayam pac tu ndac inj-nga.

⁹ “Bocdinañ aô wasôm tên mac. Atenj gênj tên Anôtô, dec oc akôc njandô, anjalê inj ti ndê lénj, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc léc su tên mac. ¹⁰ Bu Anôtô kênj gênj tên lau hoj nanj sêndac inj, ma lau hoj nanj sênjalê inj ti ndê lénj, nanj oc sêtap sa, ma njac nanj sêmati gatam, nanj oc léc su tên njac.

¹¹ “Damba danj, bu atunjang tenj i, dec oc kênj mboc wêm danj tên inj dom. ¹² Ma atunjang bu ndac mbac nj agulu, goc damba oc kênj gapinjgap tên inj dom. ¹³ Mac lau sac, tigenj atoc nem balêkoc sa nj gênj njayham-njayham. Magoc Damam nanj mbo undambê inj gitênj enj, ma oc kênj Njalau Dabunj tênj lau nanj sêtenj inj.”

Yisu ndê njacjai njahu

(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)

¹⁴ Tênj ndoc danj Yisu soc njalau sac awha mba danj su yêc njac danj. Tênj têm njalau sac hu njac awha mba dau sinj, nanj njac dau gic hu sôm yom asê, ma lau tonj atu nanj sêlic, nanj sêhêdaê.

¹⁵⁻¹⁶ Lau njatô bu sênjsahê Yisu, dec sêndac inj bu kôm gênj dalô danj bu tôc asê bu inj kôc njacjai yêc Anôtô ndê. Ma lau njatô sêsôm, “Njalau sac si njadau †Belsebal kênj njacjai tênj Yisu, ma bocdinañ inj soc njalau sac su.”

¹⁷ Yisu kêyalê njac si gauc, ma sôm, “Lau gamenj danj bu sêwhê dau kôc, dec njac si njacyo oc sêsenj njac su. Ma gôlôwac danj bu sêwhê dau kôc, dec njac oc sêlhac njanga dom, ma njac si njacyo oc sêku njac dulu. ¹⁸ Ma Sadanj boc-dinañ. Inj bu kênj kisa inj ndê njalau sac, dec inj ndê gôlinj oc ninja. Bocke dec mac

asôm bu aô gasoc njalau sac su nj Belsebal ndê njacjai. ¹⁹ Mac asôm bu aô gakôc njacjai yêc Belsebal, dec gasoc njalau sac su. Ma bocke? Mac nem sênjomi nanj sem gwelenj sêsoc njalau sac-nga sêwhinj, nanj mac angôlinj yom dau pi njac whinj, a? Njac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac! ²⁰ Aô gasoc njalau sac nj Anôtô ndê njacjai, bocdinañ anyalê bu Anôtô ndê njacjai bu nem gôlinj gênj hoj, nanj hôc asê mac su.

²¹ “Sadanj inj gitôm njac ti licwalô atu nanj kôc inj ndê wapa sinj-nga, ma yob inj ndê andu. Oc tôm dom bu lau sênjgaho njac kainj dinañ ndê gênj danj. ²² Tigenj njac ti licwalô atu nanj hôc gêlêc inj ndê bu ndic sinj tênj inj ma ku inj dulu, dec inj oc kôc inj ndê wapa sinj-nga su, ma whê inj ndê wapa hoj kôc.

²³ “Asa nanj kalhac whinj aô dom, nanj ti anenj njacyo. Ma asa nanj gic lau sa sêtênj aô sêmenj dom, nanj soc njac su yêc aô.”

Njalau sac sênjsalê mala nanj yêc njambwa

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Tênj ndoc njalau sac danj sa yêc njamalac danj, nanj gitôm inj kêgih mbo gamenj sawa ma kêsalê mala ênjwhanj dau-nga. Tigenj tênj ndoc inj tap sa dom, nanj inj oc sôm tênj dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nanj aô gahu sinj su.’ ²⁵ Ma inj oc mbu ndi, ma tap sa bu njamalac dau ndê njalôm yêc njambwa, gitôm andu sawa nanj sêmasanj njawasi sa. ²⁶ Dec inj oc sa ndi, kôc njalau sac ⁷ nanj sac sambuc sêhêc gêlêc inj su, nanj sêmenj, ma njac hoj oc sêsôc andu dinañ sêndi ma sêmbo dinañ. Bocdinañ njawapac nanj tap njamalac dau sa, nanj hôc gêlêc njawapac njamata-nga-nga su.”

²⁷ Yisu sôm yom dinañ, ma awhê danj yêc lau tonj atu njalôm ta yom ma sôm, “Am dinam nanj kôc am ma kênj su am, nanj tap Anôtô ndê mwasiñ sa su.” ²⁸ Ma Yisu sôm, “Lau nanj sênjgô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa ti danja wambu, nanj oc sêtap Anôtô ndê mwasiñ sa hôc gêlêc su.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gênj dalô

(Mat 12:38-42)

²⁹ Lau daêsam nanj sêmbo sêwhinj Yisu, nanj si tonj kêsôwec njapaj. Ma inj sôm, “Lau têm dindec-nga njac lau sac. Sêndac gênj dalô, magoc Anôtô oc tôc gênj dalô tigenj tênj njac, tôm gênj dalô nanj inj kôm pi Jona. ³⁰ Anôtô kêkinj Jona tênj lau Ninewa gitôm gênj dalô danj, ma njalênj tigenj gênj nanj oc hôc asê Njamalac ndê Atu, nanj oc ti lau têm dindec-nga si gênj dalô.

³¹ “Muñ-nga, Kwin Siba-nga* kêsêlênj senj balinj, bu njgô Kinj Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec njac nanj hôc gêlêc Solomon su mbo dec, tigenj lau têm dindec-nga sêpu inj ndê yom. Tu dinañ-nga, kwin dau oc tisa akênj lau batê tênj ndoc Anôtô

* 11:31: Kwahic dec dasam gamenj Siba-nga bu ‘Arabia.’ Minj pi Kwin Siba-nga sêto yêc 1 Kinj 10:1-13.

oc êmatôc lau, ma inç oc hoc lau tēm dindec-nga si sac asê. ³² Ma ñalêñ tigeñ, têñ bêc ñambu-nga lau Ninewa oc sêtisa sêwhiñ lau tēm kwahic dec-nga, ma ñac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Ñahu bu lau Ninewa sêñgô Jona ndê yom ma sem si ñalôm kwi. Ma kwahic dec, ñgac nañ hóc gêlêc Jona su mbo dec, tigeñ lau kwahic dec-nga sem dau kwi dom.”

*Namalac si tandô gitôm ya ñawê
(Mat 6:22-23)*

³³ “Yac datuñ lam asê tu bu dasiñ kwi me tançatôc ña suc ahuc dom. Mba! Dakêñ êñgalêñ lhu, bu lau nañ sêsôc sêmeñ nañ sêlic ñawê.

³⁴ “Am nem tanôm gitôm ya ñawê nañ tôc senj têñ am. Bocdinañ am nem tanôm bu wê am sa lêñ ñayham, dec am oc gacgeñ mbo ñawê ñalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lêñ sac-nga, dec am gacgeñ mbo ñasec ñalôm. ³⁵ Tu dinañ-nga dec yob daôm ñapep bu ñawê nañ yêc nem ñalôm, nañ mbac e ñasec sa dom. ³⁶ Ma am bu sap lêñ ñawê-nga dôñ ñapapñ, ma ndic ahê lêñ ñasec-nga, dec ñawê oc nem am nem ñalôm sambuc ahuc, tôm lam dan pô am.”

Yisu pu lau Palêsai ti lau yomsu-nga

³⁷ Yisu gic bata yom dinañ su, goc Palêsai dan kégalem inç bu neñ gêñ whiñ inç. Yisu sôc ñgac dau ndê andu gi ma ndôc sic ndôc tebo. ³⁸ Ma Palêsai dau hêdaê bu Yisu gêñ gêñ magoc kêgwasinç amba muñ su dom. ³⁹ Goc Pômdau sôm têñ inç, “Mac lau Palêsai atôm laclhu ti pele nañ sêñgwasinç ñadômbwê-nga ñawasi sa, magoc ñalôm ñadômbwi yêc dôñ yêc. Bu mêtê tamgatu gêñ ma mêtê sac hóc mac nem ñalôm ahuc. ⁴⁰ Mac lau gauc mbasi-nga. Anôtô nañ kêmasañ ñamalac ñamlic ti gêñ awê-nga nañ kêmasañ ñalôm-nga whiñ. ⁴¹ Tamwalô lau ñalôm sawa, ma akêñ nem ñalôm sambuc tu anem ñac sa-nga, ma bocdinañ dec mac nem ñamlic ti ñalôm whiñ oc ñawasi sa yêc Anôtô ançgô-nga.

⁴² “Oyaê. Mac lau Palêsai awhê nem gêñ ôm-nga sauñ-sauñ hoñ kôc ti tonj amanju, ma akêñ tonj tigeñ ti da têñ Anôtô. Mac akôm gêñ sauñ dinañ, tigeñ mac ahu gêñ atu siñ. Mac amatôc lau si yom ñapep dom, ma atac whiñ Anôtô su dom. Gêñ sauñ nañ mac akôm, inç ñayham, magoc akôm yêc gêñ atu-tu whiñ bocdinañ. ⁴³ Oyaê. Mac lau Palêsai atac whiñ bu andôc lau tiwaê si pôn yêc lôm wê-nga, ma atac whiñ bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm. ⁴⁴ Oyaê. Tu mêtê sac nañ hóc mac nem ñalôm ahuc, dec mac atôm nom nañ sêñsuhunç ñgac batê dan yêc ñalôm, ma lau sêñyalê dom ma sêñsêlêñ sêmbo ñahô.”

⁴⁵ Gwalam akwa yomsu-nga dan ñgô Yisu ndê yom dinañ ma sôm, “Kêdôhônçwaga, am sôm yom dinañ pi lau Palêsai, ma am pu

yac lau yomsu-nga whiñ.” ⁴⁶ Ma Yisu sôm, “Oyaê. Mac lau yomsu-nga akêñ yomsu daêsam têñ lau nañ kêñ wapac ñac ñandô, tigeñ mac daôm akôm gêñ danç bu anem ñac sa tu sêhoc ñawapac dinañ-nga dom.

⁴⁷ “Oyaê. Mac amasanç sêhó bu atac propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu. ⁴⁸ Bocdinañ mac atôc asê bu mac alic gêñ nañ apami sêkôm, nañ bu ñayham. ⁴⁹ Anôtô kêyalê gêñ hoñ, dec hoc yom asê gwanañ pi mac apami bocdec bu, ‘Aô wançinç lau propet ma lau aposel sêtêñ ñac sêndi, magoc ñac oc sêndic propet ñatô ndu, ma sêkôm mêtê sac têñ ñatô.’ ⁵⁰ Bocdinañ mac lau tēm dindec-nga oc awêkainç ñagêyô awhiñ apami, tu propet hoñ si dac nañ sêkêc siñ-nga, têñ tēm ñamata-nga andô e menç. ⁵¹ Aêc, Abel inç ñgac ñamata-nga, ma Sekaria inç ñgac ñambu-nga, propet nañ ñac sic ndu yêc lôm dabuñ, ma alta nañ kalhac lôm dabuñ ñasactô, nañ ñalhu. Aêc, aô wasôm têñ mac, lau tēm kwahic dec-nga oc sêtap matôc sa pi lau hoñ dinañ si dac.

⁵² “Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-nga bu awhê Anôtô ti ndê lêñ sa têñ ñac, magoc mac am ñac sa ñapep dom. Mac atôm lau nañ sêyob ki gatam-nga, ma sêtec bu sêkac sa têñ lau nañ bu sêsôc sêndi. Mac daôm ançyalê Anôtô ti asôc inç ñapu dom, ma mac alhac lau nañ bu sêñyalê inç ti sêsôc inç ñapu, nañ ahuc.”

⁵³ Yisu gic bata yom dinañ ma hu andu dau siñ. Ma lau Palêsai ti lau nañ sêndôhônç yomsu, nañ sic hu sêkêñ kisa inç ñandô. Ñac sêndac inç pi gêñ daêsam, ⁵⁴ sêñsahê bu sêtim inç bu sôm yom giso, dec oc tôm bu sêmatôc inç.

12

*Yisu ndê yom ñatô
(Mat 10:26-33)*

¹ Têñ tēm dinañ lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sêngapiñç dau sa. Ma Yisu sôm yom têñ inç ndê ñgacsêñjomi bocdec bu, “Ayob daôm ñapep bu lau Palêsai si mêtê sac lom mac dom. Ñac sêsôm yom ñayham magoc ñac dau sêkôm ñandô sa dom. Mêtê dau gitôm yist nañ tôm bu nem bolom ahuc ñagahô enç.

² Gêñ hoñ nañ lau sem ahuc, ma gêñ hoñ nañ yêc siñ dau, nañ oc menç sa tiawê. ³ Yom bocke nañ mac asôm têñ daôm têñ ôbwêc, nañ lau oc sêngô têñ acsalô. Ma yom nañ mac asôm malô têñ daôm yêc andu ñalôm, nañ oc sêsôm asê yêc malac lôm. ⁴ Aneñ lau mac ançgô. Atôc lau nañ bu sêndic mac ndu-nga dom, bu tiñambu ñac sêtôm dom bu sêkôm gêñ danç tiyham têñ mac. ⁵ Tigeñ aô wasôm têñ mac bu atôc Anôtô, ma asôc inç ñapu. Bu têñ ndoc mac ambac ndu su, inç ndê

ñaclai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm têtj mac, atôc inj!

⁶ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nanj lau sêlic bu gêtj nambwa. Tigenj Anôtô oc ênjlinj ñac si danj sinj dom. ⁷ Ma Anôtô tac whinj mac hôc gêlêc mbac saun-saun daêsam su. Yomandô! Anôtô kêyalê mac e pi sa, gitôm inj sê mac nem kêclauj hoj sa timala. Bocdinaj atôc daôm dom.

⁸ “Aô wasôm têtj mac bu asa nanj sôm asê yêc lau anjô-nga bu inj kêtj whinj aô, nanj Ñamalac ndê Atu oc sôm ñamalac dau ndê ñaê asê yêc Anôtô ndê anjela anjô-nga. ⁹ Tigenj asa nanj sêc inj ndê kêtj whinj aô-nga ahuc yêc lau anjô-nga, nanj Ñamalac ndê Atu oc sêc inj ahuc yêc Anôtô ndê anjela anjô-nga bocdinaj. ¹⁰ Asa nanj bu sôm yom sac pi Ñamalac ndê Atu, tigenj tinjambu kac ndê ñalôm kwi, nanj Anôtô oc suc inj ndê sac kwi. Tigenj asa nanj sôm yom sac sambuc pi Ñalau Dabuñ, nanj Anôtô oc suc inj ndê sac kwi dom.

¹¹ “Tinjambu lau oc sêkôc kac dôtj tu mac akêtj whinj aô-nga. Ñac oc sêwê mac atêtj lau bata Israel-nga andi, bu sêmatôc mac yêc ñac si lôm wê-nga. Ma ñac oc sêkêtj mac alhac gôlinjwaga ma lau ti ñaclai anjô-nga bocdinaj. Têtj ndoc dinaj, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô têtj ñac-nga dom. ¹² Bu Ñalau Dabuñ oc êndôhônj mac ma kêtj yom têtj mac tu asôm-nga têtj ndoc dinaj.”

Yom gôlinj pi ñac ti lêlôm

¹³ Ñgac danj yêc lau toj atu dinaj ñalôm ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônjwaga, sôm têtj aô dôwanj bu whê damanj ndê wapa lênsêm kôc ma kêtj ñatô têtj aô.” ¹⁴ Magoc Yisu sôm, “Am ñgô su nanj. Anôtô kêyalinj aô sa ti am nem ñgac êmatôc yom-nga me ñgac whê wapa kôc-nga dom.” ¹⁵ Goc inj sôm têtj lau hoj, “Ayoj daôm ñapep bu tamgatu wapa nom-nga dom. Bu ñamalac si ñahu sêmbô tali-nga sip awa ti wapa daêsam nanj sic sa-nga, nanj dom.”

¹⁶ Ma inj sôm yom gôlinj danj têtj ñac bocdec bu, “Ñgac ti lêlôm danj mbo, ma gêtj nanj inj sô yêc ndê nom gêm ñandô daêsam andô. ¹⁷ Dec inj gauc gêm têtj dau, ‘Aô wakôm sake? Anenj andu wakêtj gêtj ñandô sôc-nga oc nditôm dom.’ ¹⁸ Bocdinaj dec inj sôm, ‘Aô wakôm gêtj bocdec. Aô wasenj andu akwa-kwa hoj su, ma wakwê andu wakuc ñatô nanj atu andô. Ma yêc dinaj, aô wandic anenj gêtj ñandô ti wapa hoj sa. ¹⁹ Ma aô wasôm têtj dauj, ‘Aô gac gêtj ñayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala daêsam. Aô wanjwhanj dauj, ma wananj ti wanôm gêtj ma watisambuc.’ ²⁰ Magoc Anôtô sôm têtj inj, ‘Am ñgac gauc mbasi-nga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa nanj am gic sa tu daôm-nga, nanj oc ti asa ndê?’ ²¹ Goc Yisu sôm, ‘Lau hoj nanj sic wapa daêsam sa tu dau-nga, magoc sêmbô sêtôm lau ñalôm sawa tu

sêjyalê Anôtô ti ndê mêtê dom-nga, nanj lau gauc mbasi-nga bocdinaj.”

Dahêgo dauj dom (Mat 6:25-34)

²² Ma Yisu sôm têtj inj ndê ñgacsêjnomi, “Bocdinaj dec aô wasôm têtj mac, ahêgo daôm tu gêtj anenj-nga, me tu ñakwê asôc-nga dom. ²³ Bu Anôtô kêtj mac ambo tamli, ma gêtj dinaj inj gêtj atu. Gêtj danenj-nga inj gêtj atu dom. Ma Anôtô kêtj mac nem ñamlic ñagêtj hoj. Dinaj inj gêtj atu, ma ñakwê asôc-nga inj gêtj atu dom.

²⁴ “Akôc gauc pi mbac ko. Ñac sêsô gêtj dom, ma sic gêtj ñandô sa dom. Ñac si andu gêtj ñandô-nga mbasi, tigenj Anôtô gôlôm ñac. Ma Anôtô tac whinj mac ñamalac hôc gêlêc mbac hoj su. ²⁵ Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-nga? ²⁶ Mac atôm dom bu akôm gêtj saun andô dinaj, bocdinaj tu sake-nga mac ahêgo daôm pi gêtj ñatô?

²⁷ “Ma akôc gauc pi ñaola ñayham nanj sêpo sêlhac kwanj ñalôm. Sêkôm gwelenj dom, ma sêmasanj ñakwê dom, tigenj aô wasôm têtj mac, bu Kirj Solomon inj sôc ñakwê ñayham andô, magoc inj ndê gôlônj ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinaj danj su dom. ²⁸ O mac lau nanj akêtj whinj gwalec, anjô! Kwanj ti ñaola nom-nga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêtj ya nenj su, magoc Anôtô kêtj gêtj dau ti ñadalô ñayham ma yob ñapep. Ma bocdinaj, anyalê bu yom ñandô, Anôtô oc yob mac ma kêtj ñakwê têtj mac whinj. ²⁹ Ahêgo daôm pi gêtj anenj ti anôm-nga dom, ma ambo ti ñalôm ñawapac dom. ³⁰ Lau sambuc nanj sêjyalê Anôtô dom, nanj sêhêgo dau pi gêtj kainj dinaj ñapanj, magoc Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônâda gêtj dau. ³¹ Ahêgo daôm tu gêtj dinaj-nga dom, magoc akôm ñaynga bu atap malam sa yêc Anôtô ndê gôlinj ñapu. Ma inj oc yob mac tu gêtj nom-nga-nga whinj. ³² O anenj lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-nga tac whinj bu ti mac nem Kirj ma kôc mac sa andôc inj ndê gôlinj ñapu.”

Tanj salê awa ñandô undambê-nga (Mat 6:19-21)

³³⁻³⁴ “Aô wasôm têtj mac, bu gamej bocke nanj mac nem awa yêc, nanj mac oc ahê gauc pi ma atac whinj ñapanj. Bocdinaj akêtj nem wapa nom-nga têtj lau sênemlihi, ma akêtj nem awa tu anem lau ñalôm sawa sa-nga. Ma apo gêtj undambê-nga sa ti nem awa ñandô, nanj oc yêc ñayham ñapanj. Lau kanj oc sêtôm dom bu sênem kanj, ma gêtj danj oc kôm tisac dom.”

Tamasanj dauj tu Pômdau mbu menj-nga (Mat 24:42-51)

³⁵⁻³⁶ “Amasanj daôm ñapep. Ambo atôm lau akinj nanj sêsôc ñakwê gwelenj-nga sa,

ma sêtuŋ si lam asê ma sêhôn si ŋadau bu mbu meŋ akêŋ mwasin nem awhê-ŋga. Têŋ ndoc ŋac si ŋadau mbu meŋ ma êmati gatam, nan ŋac oc sêkac gatam sa têtŋ in ŋagahô. ³⁷ Ŋadau bu mbu meŋ ma tap lau akin sa, nan sêmasan dāu gwanan ma sêhôn in sêmbō, dec ŋac oc sêtap mwasin atu sa yêc in. Aô wasôm yomandô, ŋadau dau oc meŋ, sôc ŋakwê tôm lau akin sêsôc, kêŋ ŋac sêndôc tebo, ma nem akin ŋac. ³⁸ Ŋadau bu meŋ têtŋ timaninŋu me têtŋ ôbwêc lôm, ma tap ŋac sa sem ali ma sêhôn in sêmbō, dec in oc êmwasin ŋac êŋlêc. ³⁹ Tiger ŋgô su nan! Lau kan sêkêŋ puc pi ndoc sêmen-ŋga dom. Andu ŋadau dan, bu ênyalê ndoc nan ŋgac kan dan oc meŋ, dec in oc yob in ndê andu ŋapep bu ŋgac kan dinan sôc meŋ dom. ⁴⁰ Ma mac bocdinaŋ, amasan daôm ŋapep ma anem ali ŋapan, bu ŋamalac ndê Atū oc mbu meŋ têtŋ ndoc nan mac akêŋ batam, nan dom.”

⁴¹ Têtŋ dinan Pita sôm, “Pômdau, am sôm yom gôlin dinan bu yac ŋgacsêŋomi ŋgô, me bu lau hon sêŋgô?” ⁴² Ma Pômdau ô yom ma sôm, “Mac nem asa in gitôm ŋgac akin ŋayham ma ti gauc? Ŋgac akin kain dinan ndê ŋadau bu lhô têtŋ gameŋ dan ndi, goc in oc kêŋ in yob lau akin ŋatô ma kêŋ gêŋ danen-ŋga têtŋ ŋac tôm ŋandoc. ⁴³ Ma têtŋ ndoc ŋadau mbu meŋ ma tap in sa kôm in ndê gwelen ŋapep mbo, nan in oc lic in ŋayham ma kôm ŋayham têtŋ in. ⁴⁴ Yomandô! Ŋadau oc kêŋ in yob in ndê wapa hon. ⁴⁵ Magoc ŋgac akin sac oc sôm têtŋ dau, ‘Aneŋ ŋadau oc mbu meŋ ŋagahô dom.’ Goc in oc ndic lau akin ŋatô, ma neŋ gêŋ ŋawahô ti nôm wain e êŋin in. ⁴⁶ Ŋadau oc mbu meŋ hôc asê têtŋ bêc ti acgatu nan ŋgac akin dau kêŋ bata, nan dom. Ma in oc kêŋ ŋagêyô sac sambuc têtŋ in, ma soc in su ndi bu mbo whin lau nan danŋapêc ma sêkêŋ whin dom.

⁴⁷ “Ŋgac akin nan kêyalê gêŋ nan in ndê ŋadau tac whin bu in kôm, tiger tec bu kôm ma kêmasan dau dom, nan oc tap ŋagêyô atu sa. ⁴⁸ Magoc ŋgac akin nan kêyalê gêŋ nan ŋadau tac whin bu in kôm, nan dom, dec kôm mêtê sac nan gic waê bu in tap ŋagêyô sa, nan oc kôc ŋagêyô saun. Lau hon nan sêtap mwasin sa yêc Anôtô, nan in takwê ŋac bu sêkôm gwelen ŋa mwasin dinan e nem ŋandô. Ma ŋac nan sêtap mwasin atu sa, nan in takwê ŋandô daêsam.”

*Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-ŋga
(Mat 10:34-36)*

⁴⁹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aô gasip nom gameŋ bu wakêŋ ya êŋsahê lau nom-ŋga, ma aô atac whin bu ya dau lom asê ŋagahô. ⁵⁰ Aô dauŋ oc wahôc ŋawapac ti ŋandê atu, nan gitôm busanŋu kain dan tu waliŋ-ŋga. Ma aô wapô sim dauŋ ŋandô e gêŋ dau ŋandô sa. ⁵¹ Gauc nem bu aô gameŋ

bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-ŋga dec lau oc sêwhê dau kôc. ⁵² Têtŋ kwahic dec ma ndi, lau nan sêmbō andu dan, nan oc sêwhê dau kôc tu aô-ŋga. Lau amandāŋ bu sêmbō, goc lu oc sêkêŋ kisa tō, ma tō oc sêkêŋ kisa lu. ⁵³ Tu aô-ŋga dec ŋac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atuŋgac oc sêkêŋ kisa dau, ma dinda lu atuwê oc sêkêŋ kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêŋ kisa dau bocdinaŋ.”

Tanŋyalê ndoc

⁵⁴ Ma Yisu sôm têtŋ lau tonŋ atu, “Mac bu alic dao yec sambuc dan puc pi meŋ, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic. ⁵⁵ Ma muasa bu êŋsêlêŋ, dec mac asôm bu gameŋ oc ŋandê sa, ma gameŋ ŋandê sa. ⁵⁶ Mac lau atim yom lau-ŋga! Mac alic gêŋ dalô nom-ŋga ti umbon-ŋga ma mac atôm bu anyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêŋ hon nan aô gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aô neŋ ŋahu lec dom.

⁵⁷ “Oc tôm bu mac anŋsahê gêŋ hon tu bu anyalê lêŋ bocke in lêŋ gitêŋ, magoc tu sake-ŋga mac akôm dom? ⁵⁸ Anŋô! Am asa nan nem tōp bu yêc ŋamalac dan, ma in bu wê am têtŋ ŋgac êmatôc yom-ŋga, nan goc êmsahê bu êmasan yom whin in têtŋ ndoc amlu anŋsêlêŋ ambo sen. Ma bocdinaŋ ŋgac dau oc kêŋ am têtŋ ŋgac êmatôc yom-ŋga dom. Bu mba, mboe ŋgac êmatôc yom-ŋga o c kêŋ am têtŋ ŋgac yob gapocwalô-ŋga, ma in oc kêŋ am sôc gapoc-walô ndi. ⁵⁹ Aô wasôm têtŋ am bu am oc ndôc gapocwalô ŋapan e am ndic nem tōp hon pacndê.”

13

Danem dauŋ kwi bu dandinan dom

¹ Têtŋ ndoc dinan lau ŋatô sêmbō sêwhin Yisu, ma ŋac sic miŋ yom pi lau Galili-ŋga ŋatô. Lau dinan sic domba ndu bu sêkêŋ ti da, ma gôlinwaga Pailot ndê lau sêmen ma sic ŋac ndu ma sêŋgaluŋ ŋac si dac whin domba si dac. ² Yisu ŋgô ŋac si yom dau, goc ndac, “Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-ŋga dinan si sac hóc gêlêc lau Galili-ŋga ŋatô si sac su, ma bocdinaŋ ŋawapac dinan hóc asê ŋac, a? ³ Aô wasôm, mba! Tiger mac bu anem nem ŋalôm kwi dom, dec mac oc andinaŋ. ⁴ Gauc nem andu baliŋ nan lau sêkwê yêc Siloam, nan ku sa ma sec lau 18. M ac gauc gêm bocke? Lau 18 dinan si sac hóc gêlêc lau Jerusalem-ŋga si sac, a? ⁵ Aô wasôm têtŋ mac, mba! Tiger mac bu anem nem ŋalôm kwi dom, dec mac hon oc andinaŋ.”

⁶ Goc Yisu sôm yom gôlin dan bocdec bu, “Yêc ŋgac dan ndê ôm wain-ŋga, a kin dan kalthac. Ma ŋgac dau gi kêsalê a kin ŋandô, magoc tap sa dom. ⁷ Dec in sôm têtŋ ŋgac nan yob in ndê ôm, ‘Tôm yala tō aô gameŋ kasalê ŋandô yêc a kin dindec, ma gatap sa dom. Lêŋ dulu, bu a dau pôc gameŋ ahuc

ma gêm ñandô dom.’⁸ Tigen ñgac yob òm-nga sòm, ‘Aneñ ñadau, hu siñ lhac yala ñan tiyham. Aõ wandic gwelec ma wahôc nom pi ñahu.’⁹ Inj bu nem ñandô têtñ yala wakuc, dec oc ñayham. Ma bu nem ñandô dom, nanj goc am lêtñ dulu.’”

Yisu kòm awhê bôlinj ñan ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga

¹⁰ Têtñ bêc Sabat-nga ñan, Yisu kédôhônj lau mbo lóm wê-nga ñan. ¹¹ Ma awhê ñan mbo, nanj ñalau sac kòm inj ndóc bôlinj tòm yala 18. Inj kêsêlêtñ kêtñkôtñ ma gitôm dom bu inj lhac solop. ¹² Yisu gêlic inj ma ta inj menj, goc sòm, “O awhê ñadôm, aõ bu wasenj gêtñ nanj sô am dôñ, nanj su.” ¹³ Goc Yisu kêtñ amba sac inj, ma ñagahô inj kalhac tisolop, ma kêtñ Anôtô.

¹⁴ Tigen ñgac bata nanj yob lóm wê-nga ñan, inj tac ñandê bu Yisu kòm awhê ñan ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga. Dec inj sòm têtñ lau, “Bêc 6 yêc bu danem gwelenj. Mac bu atac whinj bu ñayham sa, dec amej têtñ bêc Sabat-nga dom. Amej têtñ bêc 6 ñan ñadanj.” ¹⁵ Magoc Pòmduau ô inj ndê yom ma sòm, “Mac lau atim yom lau-nga. Mac hoñ akôm gwelenj têtñ bêc Sabat-nga têtñ ndoc mac ambwala nem ñonki ti makao su, ma awê ñac sêsa si bu sênôm bu. ¹⁶ Awhê ñandec inj Abraham ndê apawê ñan, ma Sadanj sô inj dôñ tòm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala inj su têtñ bêc Sabat-nga dom?” ¹⁷ Yisu ndê yom dau kòm inj ndê ñyaco hoñ maya atu. Tigen lau ñaêsam atac ñayham pi gêtñ ñayham hoñ nanj inj kôm.

Yom gôlinj pi gêtñ ñawhê saunj
(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ma Yisu ndac lau ñan, “Anôtô ndê gôlinj kêsôwec ñalêtñ bocke? Aõ wanem dôhônj pi gêtñ sake bu wawhê sa? ¹⁹ Anôtô ndê gôlinj gitôm ñawhê saunj andô ñan, gitôm a soc ñawhê. ñgac ñan kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tinjambu gêtñ dau po ti a atu, ma mbac lôlôc-nga sêmeñ sêhê si ñaic yêc ñasanjac.”

Yom gôlinj pi yist
(Mat 13:33)

²⁰ Ma inj sòm yom gôlinj ñan tiyham bocdec bu, “Aõ wanem dôhônj Anôtô ndê gôlinj pi gêtñ sake bu wawhê sa? ²¹ Aõ wanem dôhônj pi yist, nanj awhê ñan kêtñ sip plawa lôñ atu ñan ma kêtñ galuñ. Ma ñasawa saunj enj yist ñan kôm plawa hoñ saunj.”

Gatam undambê-nga saunj andô

²² Tinjambu Yisu kêsêlêtñ hêganônj Jerusalem gi. Inj golom-golom malac atu ti saunj-saunj hoñ, ma kédôhônj lau. ²³ Ma ñamalac ñan ndac inj, “Pòmduau, Anôtô oc kôc lau tigen-tigen sa sêndôc undambê, me lau ñaêsam?” Ma Yisu ô yom ma sòm têtñ lau, ²⁴ “Lau ñaêsam oc sêñsahê bu sêôs gatam sêndi, magoc ñac oc sêtôm dom, bu gatam

dau saunj andô. Bocdinanj akôm ñan bu asôc gatam dau andi. ²⁵ Andu ñadau bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, ‘Pòmduau, lêt gatam su têtñ yac.’ Magoc inj oc sòm têtñ mac bu, ‘Mac lau ñan amej akêtñ nde? Aõ kayalê mac dom.’ ²⁶ Ma mac oc asôm, ‘Yac anj gêtñ ti anôm gêtñ awhinj am, ma am kédôhônj lau yêc yac mba malac lôm.’ ²⁷ Tigen inj oc sòm, ‘Mac lau ñan amej akêtñ nde? Aõ kayalê mac dom. Alhê su yêc aõ, mac lau akôm sac-nga!’ ²⁸⁻²⁹ Têtñ têm ñambu-nga, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa hoñ sêndôc Anôtô ndê gameñ undambê-nga. Ma lau oc sêmeñ akêtñ nom ñabatijn hoñ, ma sêmeñ mwasijn atu yêc undambê. Magoc Anôtô oc êmasuc mac su andi ambo gameñ ahôc ñandê-nga, ma yêc ñan mac oc atanj, ma mac nem lhôm êñijn pi dau. ³⁰ Angô su nanj! Lau ñatô nanj kwahic dec sêti lau ñambu-nga, nanj oc sêti lau ñamata-nga, ma lau ñamata-nga oc sêti lau ñambu-nga.”

Yisu tanj pi lau Jerusalem-nga

³¹ Têtñ ndoc ñan lau Palêsai ñatô sêtêtñ Yisu sêmeñ ma sêsôm, “Hu gameñ ñandec siñ ma lhê ndi, bu Herod tac whinj bu ndic am ndu.” ³² Magoc Yisu sòm têtñ ñac, “Mac andi asôm têtñ Herod, giam pôm ñan, ‘Acsalô lec ma ñajsê aõ oc wasoc ñalau sac su, ma wakôm lau gêmbac ñayham sa. Ma têtñ bêc titô-nga aõ oc wandic ñan anej gwelenj.’ ³³ Aõ oc wakôm anej gwelenj tòm bêc ñatô, ma tinjambu aõ watêtñ Jerusalem wandi. Mac lau Israel-nga ac propet ñaêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinanj dec aõ gac waê bu wapi wandi wawhinj.

³⁴ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anôtô ndê lau propet ndu, ma lau gitêtñ nanj inj kêtñ têtñ mac, nanj mac atuc ña hoc ndu. Ndoc ñaêsam aõ tac whinj bu wandic mac lau sa asôc Anôtô ndê gôlinj ñapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sôc ñamakê ñapu. Tigen mac atec. ³⁵ Bocdinanj Anôtô oc hu mac ti nem andu siñ. Ma aõ wasôm têtñ mac bu mac oc alic aõ tiyham dom e mac asôm, ‘Tampijn Mesaya nanj menj gêm Pòmduau angô.’”

14

Yisu gêm ñgac ñamlic saunj ñan sa

¹ Têtñ bêc Sabat-nga ñan, Yisu sôc ñgac bata ñan ndê andu gi bu neñ gêtñ. Ngac bata dau inj lau Palêsai si ñan, ma ñac si lau ñatô tatinj Yisu sêmbo. ² Yisu gêlic ñgac gêmbac ñan ndôc, nanj amba ti gahi su. ³ Goc inj ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nga bocdec bu, “Yac bu dakôm lau ñayham sa têtñ bêc Sabat-nga, dec oc tangilij yomsu Sabat-nga, me mba?” ⁴ ñac sem dôñ ma sêô yom ñan dom, goc inj kêmasec ñgac ti gêmbac ñan,

kôm in jayham sa, ma kêñ in kölhö gi.⁵ Ma in ndac ñac, “Mac nem balé dan me donki dan bu peñ sip sê ñalôm têtñ bêc Sabat-nga, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê in sa pi men, me ahu in sinj yêc?”⁶ Ma ñac sêtôm dom bu sêô in ndê yom.

Datoc dauñ sa dom

⁷ Yisu gêlic bu lau nanj ñgac bata dau kégalmê ñac sa bu sêñeñ gêtñ sêwhin in, nanj atac whin bu sêndôc pôn nanj gic lau tiwaê ñawaê. Dec in sôm yom gôlin dan têtñ ñac bocdec bu,⁸ “Lau bu sêkêtñ ahen am bu neñ mwasiñ nem awhê-nga, nanj ndi ndôc lau tiwaê si pôn dom. Mboe mwasiñ ñadau kégalmê ñgac tiwaê dan nanj hôc gêlêc am su.⁹ Bu bocdinañ dec in oc têtñ am men ma sôm, ‘Kêtñ pôn jayham dindêc têtñ ñgac atu dindêc.’ Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndôc pôn ñambwa.¹⁰ Boc-dinañ lau bu sêkêtñ ahen am bu neñ mwasiñ, nanj ndi ma ndôc pôn ñambwa. Ma mboe ñadau oc men ma sôm têtñ am, ‘Aneñ silip, tisa ma mweñ ndôc pôn jayham.’ Ma bocdinañ in oc po am nem waêm sa yêc ñacleñ honj angô-nga.¹¹ Nalêtñ tigenj, lau nanj sêtoc dau sa, nanj Anôtô oc êñgwinij ñac. Ma lau nanj sêñgwinij dau, nanj Anôtô oc toc ñac sa.”

Tamwasiñ lau ñalôm sawa

¹² Ma Yisu sôm têtñ ñgac bata dau, “Am bu ndê mwasiñ bu lau sêñeñ sêwhin am, nanj kêñ ahenj nem silip ti asidôwai, me lau ti lêlôm nanj sêndôc am nem malac, nanj dom. Am bu kôm bocdinañ, dec tinjambu ñac oc sêkêtñ ahenj am bu neñ gêtñ whin ñac, ma mwasiñ dau ti am nem ñagêyô.¹³ Têtñ têtñ am ndê mwasiñ dan, nanj kêñ ahenj lau ñalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec.¹⁴ Ma bocdinañ am oc tap Anôtô ndê mwasiñ sa. Njahu bu lau dinañ sêtôm dom bu sêkêtñ gêtñ dan ô nem mwasiñ têtñ kwahic dec. Magoc têtñ ndoc lau gitêtñ sêtisa akêtñ lau batê-nga, nanj Anôtô oc kêñ ñagêyô jayham têtñ am.”

Yom gôlin pi mwasiñ atu (Mat 22:1-14)

¹⁵ Lau nanj señ gêtñ sêwhin Yisu, nanj si ñgac danj ngô Yisu ndê yom dinañ ma sôm têtñ in, “Lau nanj bu sêñeñ mwasiñ atu yêc Anôtô ndê gameñ undambê-nga, nanj oc atac jayham hôc gêlêc.”¹⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ñgac danj kêmasañ mwasiñ atu danj, ma kêñ ahenj lau daêsam.¹⁷ Têtñ mwasiñ dau ñabêc in kêtñ ñgac akiñ danj bu sôm têtñ lau nanj in kégalmê ñac sa bu, ‘Amenj, bu aô kamasañ gêtñ honj su.’¹⁸ Tigenj ñac honj sêtêc bu sêmenj, dec sêmasañ yom têtñ in. Ñgac danj sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi nom danj su, ma kwahic dec aô bu wasa wandi walic. Aô wateñ am bu hu aô sinj.’¹⁹ Ma danj sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi makao amanju, ma kwahic dec aô bu wasa

wandi ma wanjahê ñac tu sêkôm gwelêñ-nga. Wateñ am bu hu aô sinj.’²⁰ Ma danj tiyham sôm, ‘Kwahic dec aô gam awhê sa, bocdinañ gitôm dom bu waloc.’²¹ Bocdinañ ñgac akiñ dau mbu gi ma gic minj yom dinañ têtñ in ndê ñadau. Ma yom dau kôm ñadau tac ñandê, dec in kêtñ in ndê ñgac akiñ tiyham ma sôm, ‘Ñagahô sôc malac atu ndi, ma kôc lau ñalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec sa sêmenj bu sêñeñ aô neñ mwasiñ.’²² Ma ñgac akiñ kôm bocdinañ, goc mbu men ma sôm, ‘Aneñ ñadau, aô gakôm gitôm am sôm, ma ñasawa yêc dôn yêc.’²³ Dec ñadau sôm têtñ in, ‘Sa señ ma gameñ ñamakê-nga ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmenj. Aô tac whin bu aneñ andu menju.²⁴ Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu lau nanj aô gakêtñ ahenj têtñ ñamata-nga, nanj si danj oc neñ aneñ mwasiñ dom.’”

Lêtñ tanjuc Yisu-nga

²⁵ Lau daêsam sêñsêlêñ sêwhin Yisu, ma in kac dau kwi ma sôm têtñ ñac,²⁶ “Asa nanj têtñ aô menj ma bu êñkuc aô, nanj atac whin aô hôc gêlêc gêtñ honj ndic ñawaê. In bu atac whin damba me dinda, me in nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me in dau ndê lêñ mbo-nga hôc gêlêc in ndê atac whin aô, dec oc tôm dom bu in ti aneñ danj ma êñkuc aô.²⁷ Asa nanj bu êñkuc aô, magoc tec bu hôc ndê a gicso dau, nanj gitôm dom bu êñkuc aô.

²⁸ “Mac nem danj bu kwê andu atu danj, nanj gêtñ ñamata-nga in oc ndôc sic ma kôc gauc pi in ndê mone ti gêtñ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba.²⁹ In bu kêñ alhô sip nom ndi, magoc ndic dabinj andu dom, dec lau nanj sêlic, nanj oc sêsu in susu,³⁰ ma sêsôm, ‘Ñgac dindê gic hu kwê andu, magoc gitôm dom bu ndic dabinj.’

³¹ “Ma kinj danj bu sa ndi bu ndic sinj têtñ kinj danj, dec gêtñ ñamata-nga in oc ndôc sic ma kôc gauc pi in ndê lau sinj-nga 10,000, bu oc sêtôm bu sêhóc gêlêc kinj dinañ ndê lau sinj-nga 20,000, me mba.³² In bu lic bu ñac sêtôm dom, dec in oc êñkinj lau wamba-nga sêtêtñ kinj dinañ têtñ ndoc in mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-nga.

³³ “Bocdinañ akôc gauc ñapep munj su, goc amej anjuc aô. Asa nanj tec bu hu in ndê gêtñ honj sinj tu aô-nga, nanj oc nditôm dom bu ti aô neñ danj.

³⁴ “Gwêc so inj gêtñ jayham, tigenj ñamakic bu ñinja, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde? ³⁵ Gwêc so dau tisac su, ma boc-dinañ tambalinj sinj ñinja. Mac danjamsuj bu yêc, nanj angô aneñ yom.”

15

Yom gôlin pi domba danj nanj ginja (Mat 18:12-14)

¹ Lau sêkôc takis-nga ma lau ñatô nanj lau Palêsai sêsam ñac bu lau sac, nanj daêsam

sêtêh Yisu si bu sêngô in ndê yom. ² Ma lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sêtuclîh Yisu ma sêsôm, “Ngac dau kôc lau sac sa, ma gêh gêh whîh ñac.” ³ Dec Yisu sôm yom gôlih danj têtj ñac bocdec bu, ⁴ “Mac nem ñgac danj bu yob domba 100, ma in ndê domba danj bu niñga, dec in oc kôm sake? In oc hu 99 sinj sêmbo gamej gapon, ma ênsalê domba nanj giñga su e in tap sa. ⁵ Ma têtj ndoc in tap sa, nanj in oc hu sac bakêyac ti atac ñayham atu. ⁶ Ma in oc mbu têtj ndê andu ndi, ma êngalêm in ndê lau menpañ in-ñga ti ndê silip, ma sôm têtj ñac, ‘Mac atac ñayham awhîh aô, bu aô gatap anej domba nanj giñga su, nanj sa.’ ⁷ Aô wasôm têtj mac, bu ñalêh tigen dinañ Anôtô ti anjela undambê-ñga oc atac ñayham atu tu ñamalac sac danj gêm ndê ñalôm kwi, hóc gêlêc atac ñayham tu lau gitêh 99 nanj si yom me giso tu sênem dau kwi pi-ñga mbasî.”

Yom gôliñ pi mone nanj giñga

⁸ Ma Yisu sôm, “Ma akôc gauc pi awhê danj, nanj ndê mone silba amanju sêndôc. Mone danj bu niñga, dec in oc tun lam asê ma sê andu ña-basac sa, goc ênsalê ñapep e in tap mone dau sa. ⁹ Têtj ndoc in tap sa su, nanj in oc êngalêm in ndê silip ti lau menpañ in-ñga sêmep sêpitigenj ma sôm, ‘Mac atac ñayham awhîh aô, bu aô gatap mone nanj giñga su, nanj sa.’ ¹⁰ Aô wasôm têtj mac bu ñalêh tigenj, Anôtô ti anjela undambê-ñga oc atac ñayham atu, têtj ndoc ñamalac kôm sac-ñga danj gêm ndê ñalôm kwi.”

Yom gôliñ pi balê nanj giñga

¹¹ Ma Yisu gic têtju yom ma sôm, “Ngac danj mbo ma in ndê atunjac lu. ¹² Ma balê saunj sôm têtj damba, ‘Damanj, wapa lêsêm nanj gic aô ñawaê, nanj kêtj têtj aô.’ Goc damba whê ndê wapa ti gêtj honj kôc tu inlu-ñga, ma kêtj têtj balê saunj tôm in ndac. ¹³ Nasawa saunj ma balê saunj dau gic in ndê gêtj honj sa, ma kôlhô têtj gamej baliñ danj gi. Ma yêc dindê in kôm gêtj honj tôm in ndê atac whîh, ma kêtjainj ndê awa ti gêtj honj. ¹⁴ Têtj ndoc in ndê mone honj pacndê, nanj tôbôm atu gêm gamej dinañ ahuc ma in pônnda dau. ¹⁵ Goc in têtj ñgac atu danj yêc gamej dinañ gi, ma kêsâlê gwelenj. Ma ñgac dau kêtj in gôlôm in ndê bôc. ¹⁶ Gêtj yô in ñandô, tigenj lau sêkêh gêtj danj têtj in tu neñ-ñga dom, ma boc-dinañ in gauc gêm bu neñ gêtj nanj bôc senj. ¹⁷ Tinjambu in ndê gauc sa, ma in sôm têtj dau, ‘Damanj ndê lau akîñ sêpônnda gêtj danen-ñga dom. Tigenj gêtj yô aô ndu tôm bu wambac ndu-ñga. ¹⁸ Aô walhô wambu watêh damanj wandi, ma wasôm, ‘Damanj, aô gakôm mêtê sac têtj Anôtô ma têtj am. ¹⁹ Aô ñgac sac, dec gitôm dom bu am sam aô bu am atômñgac tiyham. Lic aô gitôm am nem ñgac akîñ danj.’ ²⁰ Goc in tisa ma mbu têtj damba gi.

“In kêsêlêh mbo senj, ma damba gêlic in yêc ahê ma tawalô in ñandô, dec kêtj têtj in gi, gôlô in dôn ma ñgutô in. ²¹ Magoc atunjac sôm têtj in, ‘Damanj, aô gakôm mêtê sac têtj Anôtô ma têtj am. Aô ñgac sac, dec gitôm dom bu am sam aô bu am atômñgac tiyham.’ ²² Tigenj damba sôm têtj in ndê lau akîñ, ‘Ñagahô, akôc ñakwê ñayham ti atapa bu in sôc, ma akêh gôlônj amanjatu-ñga sôc in amba-atu. ²³ Ma akôc makao ñatu tôp ñayham danj, ma andic ndu. Yac oc dandê mwasinj atu ti atac ñayham, ²⁴ bu yac gauc gêm bu anej atunjac dindê mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu in mbo tali. In giñga su, ma datap in sa tiyham.’ Ma ñac honj atac ñayham.

²⁵ “Têtj ndoc dinañ balê dau dôwa kôm gwelenj mbo ôm, ma têtj ndoc in mbu menj saunj sa andu, nanj in ñgô lau sêtê wê ti sêkôm atac ñayham atu. ²⁶ Goc in mbwêc ñgac akîñ danj menj ma ndac in bu, ‘Lau lé sêkôm ñanta ti atac ñayham tu sake-ñga?’ ²⁷ Ma in sôm, ‘Am asim menj su ma in mbo ñayham, ma bocdinañ dec damam gic makao tôp ñayham danj ndu, ma ndê mwasinj atu.’ ²⁸ Yom dau kôm dôwa tac ñandê atu, ma in tec bu sôc balanj ñalôm ndi. Goc damba sa gi ma kêmwanenj in bu sôc ndi. ²⁹ Tigenj in sôm têtj damba, ‘Yala neñ su aô gam akîñ ti dananj wambu am. Tigenj am kêtj nanin ñatu me gêtj saunj danj têtj aô bu wandê mwasinj tu anej silip-ñga dom. ³⁰ Kwahic dec am nem atômñgac dinañ, nanj kêtjainj am nem awa ti wapa whîh lauwêh senj-ñga, nanj mbu menj ma am gic makao tu in-ñga.’ ³¹ Magoc damba sôm, ‘Anej balê, am mbo whîh aô ñapanj, ma anej gêtj honj ti am nem. ³² Tigenj am asim dindê nanj yac gauc gêm bu in mbac ndu su, nanj mbo tali. In giñga su, ma datap in sa tiyham. Bocdinañ in lêtj solop bu yac atac ñayham atu ma dandê mwasinj tu in-ñga.’”

16

Yom gôliñ pi ñgac yob wapa-ñga

¹ Ma Yisu sôm yom gôliñ danj têtj ndê ñgacsêhomi bocdec bu, “Ngac ti lêlôm danj mbo, ma lau sic minj têtj in bu ñgac nanj yob in ndê gêtj, nanj kêtjainj in ndê wapa daêsam. ² Dec in ta ñgac dau menj, ma sôm têtj in, ‘Yom bocke dec gangô pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sê gêtj honj sa bu aô êmasanj bapia wapa-ñga bu kêtj têtj aô. Ma ê oc watinj am su yêc gwelenj yob anej wapa-ñga.’ ³ Dec ñgac yob wapa-ñga sôm têtj dau, ‘Aô wakôm bocke? Aô neñ ñadau oc soc aô su yêc anej gwelenj. Anej licwalô gitôm dom bu wakôm gwelenj ôm-ñga, ma aô mayanj bu watenj gêtj. ⁴ Aô kayalê gêtj nanj bu wakôm-ñga, ma têtj ndoc ñadau tinj aô su yêc anej gwelenj, dec lau oc sêkôc aô sa ma sênem yaom aô yêc ñac

si andu.’⁵ Bocdinaŋ inŋ mbwêc lau naŋ si tîp yêc inŋ ndê ŋadau, naŋ tigen-tigen sêtêŋ inŋ sêmenŋ. Goc inŋ ndac ŋgac ŋamata-ŋga bocdec bu, ‘Am nem tîp bocke yêc aô neŋ ŋadau?’⁶ Ma ŋgac dau sôm, ‘Aneŋ tîp gitôm olib ŋakwi sip lôŋ* 100.’ Goc ŋgac yob wapa-ŋga sôm têtŋ inŋ, ‘Am nem bapia tîp-ŋga kelec. Kôc sa, ndôc sic ŋagahô, ma to bu am nem tîp gitôm olib ŋakwi sip lôŋ 50.’⁷ Goc inŋ sôm têtŋ ŋgac tilu-ŋga, ‘Am nem tîp bocke yêc?’ Ma ŋgac dau sôm têtŋ inŋ, ‘Aneŋ tîp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.’ Goc ŋgac yob wapa-ŋga sôm, ‘Kôc nem bapia tîp-ŋga, ma to bu am nem tîp gitôm dalu 80.’

⁸ “Goc ŋadau kêpiŋ ŋgac yob wapa-ŋga sac dinaŋ, bu inŋ kôm gêtŋ ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-ŋga ma sêhê silip ŋac si lau. Nalêŋ dinaŋ ŋac sêkôm gêtŋ ti gauc sêhêc gêlêc Anôtô ndê lau. ⁹ Awa nom dindêc-ŋga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-ŋga. Magoc aô wasôm têtŋ mac bu akôc nem awa nom-ŋga ma anem lau sa, ma ŋalêŋ dinaŋ ahê silip têtŋ daôm. Tiŋambu awa dau oc niŋga, magoc ŋac oc sêkôc mac sa ti atac ŋayham têtŋ ndoc mac andôc undambê.”

¹⁰ Ma Yisu gic têtŋ yom ma sôm, “Asa naŋ yob gêtŋ saunŋ ŋapep, naŋ oc yob gêtŋ atu ŋapep bocdinaŋ. Ma asa naŋ yob gêtŋ saunŋ ŋapep dom, naŋ oc yob gêtŋ atu ŋapep dom. ¹¹ Bocdinaŋ mac bu ayob awa nom-ŋga ŋapep dom, dec Anôtô oc kêŋ awa ŋandô têtŋ mac tu ayob-ŋga dom! ¹² Ma mac bu ayob lau ŋatô si gêtŋ ŋapep dom, dec Anôtô oc kêŋ gêtŋ danŋ ti mac nem gêtŋ dom!”

¹³ “Ŋamalac danŋ gitôm dom bu nem akinŋ ŋadau lu, bu inŋ oc tec danŋ, ma atac whiŋ danŋ, me oc sap danŋ dôŋ ma pu danŋ. Ma mac bocdinaŋ, gitôm dom bu atoc Anôtô ma awa nom-ŋga lu-lu sa ti mac nem ŋadau.”

¹⁴ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau Palêsai ŋatô naŋ sêŋgô, naŋ sem tô inŋ. Nahu bu ŋac lau atac whiŋ mone-ŋga. ¹⁵ Tigenŋ Yisu sôm têtŋ ŋac, “Yêc ŋamalac aŋgô-ŋga, mac lau dinaŋ atoc daôm sa bu mac lau gitêtŋ, magoc Anôtô kêyalê mac nem ŋalôm su. Gêtŋ naŋ mac lau nom-ŋga atoc sa bu gêtŋ ŋayham kêlêc, naŋ Anôtô gêlic gitôm gêtŋ sac sambuc.”

Yisu puc Anôtô ndê yomsu dôŋ

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Anôtô kêŋ Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sêŋkuc e Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga hóc asê. Têtŋ Jon ndê têtŋ ma menŋ, naŋ lau sêhêc ŋawaê asê pi Anôtô ndê gôliŋ. Ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anôtô ndê gôliŋ ŋapu. ¹⁷ Gitôm bu undambê ti nom oc niŋga, tigenŋ gitôm dom bu Moses ndê yomsu ŋalhô atêc danŋ niŋga. ¹⁸ ŋgac danŋ bu hu nawhê siŋ ma nem awhê wakuc, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga yêc Anôtô aŋgô-ŋga. Ma ŋgac naŋ gêm

awhê naŋ hu ndê akweŋ siŋ, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga bocdinaŋ.”

Ŋgac ti lêtôm lu Lasarus

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Ŋgac ti lêtôm danŋ mbo, naŋ sôc ŋakwê ŋayham ma po dau sa ŋa gêtŋ ŋayham-ŋayham tôm bêc hoŋ. ²⁰ Ma yêc inŋ ndê andu ŋamakê, ŋgac ŋalôm sawa danŋ ndôc, naŋ ndê ñaê Lasarus. Gamboc daêsam sem inŋ ŋamlic ahuc, ²¹ ma giam sêmenŋ ma sêndambwê gamboc dau. Inŋ gêtŋ yô inŋ, dec inŋ takwê bu neŋ gêtŋ ŋapopoc naŋ peŋ akêŋ ŋgac ti lêtôm ndê tebo, magoc mba. ²² Têtŋ bêc danŋ ŋgac ŋalôm sawa dinaŋ mbac ndu, ma aŋela sêkôc inŋ sa gi ndôc undambê whiŋ Abraham. Ma ŋgac ti lêtôm mbac ndu bocdinaŋ, ma lau sêŋsuhunŋ inŋ. ²³ Inŋ sip lambwan gi ma kêsahê ŋandê atu, dec hóc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndôc whiŋ inŋ. ²⁴ Goc inŋ ta yom têtŋ inŋ ma sôm, ‘Abaŋ Abraham, tamwalô aô! Êmkiŋ Lasarus bu kêŋ amba-atu sip bu ndi, ma menŋ kêŋ pi aô êmbalaŋ. Ya dindêc kôm aô ŋamlic ŋandê atu.’ ²⁵ Tigenŋ Abraham ô yom ma sôm, ‘Aneŋ balê, gauc nem ndoc am mbo tami, naŋ am tap gêtŋ ŋayham-ŋayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ŋapaŋ. Kwahic dec inŋ mbo ŋayham, ma am tap ŋandê atu sa. ²⁶ Ma gêtŋ danŋ tiyham. Yêc hêclu ŋalhu, Anôtô kêŋ ŋasawa atu danŋ, dec oc tôm dom bu lau sêtêŋ am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem danŋ lom têtŋ yac menŋ.’ ²⁷ Goc ŋgac dau sôm, ‘Bocdinaŋ aô watenŋ am abanŋ, êmkiŋ Lasarus têtŋ aô damaŋ ndê andu ndi, ²⁸ ma kêŋ puc aneŋ asidôwai amandŋ, bu sênem dau kwi tu bu sêmenŋ ma sêhêc ŋandê yêc gameŋ dindêc dom.’ ²⁹ Magoc Abraham sôm, ‘Moses ma Propet si yom yêc bu kêŋ puc ŋac. Am nem asidôwai bu sêkêŋ danŋa ŋac si yom, dec oc tôm bu sênem dau kwi.’ ³⁰ Ma ŋgac dau sôm, ‘Mba, abanŋ Abraham! Lau batê si ŋgac danŋ bu mbu têtŋ ŋac ndi, dec ŋac oc sêkac si ŋalôm kwi.’ ³¹ Ma Abraham sôm, ‘Ŋac bu sêkêŋ whiŋ yom naŋ Moses ma lau propet sêto, naŋ dom, dec ŋac oc sêkêŋ whiŋ ŋgac naŋ tisa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ dom.’ ”

17

Yisu ndê yom ŋatô

(Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)

¹ Yisu sôm têtŋ inŋ ndê ŋgacsêŋgomi, “Gêtŋ lêtôm-ŋga oc sêmenŋ sêhêc asê. Tigenŋ ŋamalac asa naŋ bu kôc gêtŋ lêtôm-ŋga danŋ menŋ, naŋ oc tap Anôtô ndê matôc sa. Oyaê. ² Oc ŋayham bu dasô hoc atu danŋ pi inŋ kachu, ma tambaliŋ inŋ sip gwêc ndi. Ma bocdinaŋ oc tôm dom bu inŋ êntôm aneŋ lau saunŋ si danŋ bu kôm mêtê sac, ma tiŋambu tap Anôtô ndê matôc sa.

* 16:6: Lôŋ dinaŋ lôŋ atu - tigen-tigen gitôm 35-40 lita.

³ “Bocdinañ ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa danj bu kôm sac, nanj goc hec yom inj. Ma inj bu nem dau kwi, goc suc inj ndê sac kwi. ⁴ Inj bu kôm sac têtj am tidim 7 têtj acsalô tigenj, magoc tinjambu kac ndê ñalôm kwi ma ndac am bu suc inj ndê sac kwi, nanj dec am suc inj ndê sac kwi manj.”

⁵ Ma lau aposel sêsôm têtj Pômdau, “Nem yac sa bu akêtj whinj ñanja.” ⁶ Goc inj ô yom ma sôm, “Mac nem akêtj whinj bu gêtj saunj andô nditôm soc ñamatu saunj danj, dec oc tôm bu mac asôm têtj a atu dindec bu, ‘Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñagaponj,’ ma a dau oc danja wambu mac.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Akôc gauc pi ñgac akinj nanj gic nom me yob domba, ma mbu têtj ñadau ndê andu têtj telha. Inj ndê ñadau oc sôm têtj inj bu, ‘Mwerj ñagahô, ndôc sic ma neñ gêtj,’ a? ⁸ Mba, inj oc sôm, ‘Sôc ñakwê sakinj-ña sa, ma êmasanj gêtj bu wanerj, ma nem akinj aô e aô waneñ ti wanôm gêtj pacndê. Goc tinjambu am daôm neñ ti nôm gêtj.’ ⁹ Ma ñadau oc nem danje ñgac akinj dau bu inj danja wambu inj ndê yom, a? Mba! ¹⁰ Ma mac bocdinañ, têtj ndoc mac akôm gêtj hoñ nanj Anôtô gic atu mac, nanj asôm, ‘Yac lau akinj ñambwa. Yac akôm gêtj nanj gic yac ñawaê enj.’”

Yisu kôm lau 10 ti gêmbac leprasi ñayham sa

¹¹ Yisu kêsêlêtj hêganônj malac Jerusalem gi, ma mbo serj nanj yêc gameñ Samaria ti Galili-ña ñabatinj. ¹² Inj hôc asê malac danj, ma tap laungac 10 ti gêmbac leprasi sa yêc malac dau ñamakê. Ñac sêlhac ahê, ¹³ ma sêta inj ña awha atu bocdec bu, “Ñadau Yisu, tamwalô yac!” ¹⁴ Yisu tahê ñac ma sôm, “Andi, ma atôc daôm têtj lau dabunjsiga.” Ma têtj ndoc ñac sêlhô s i, nanj sêlic bu ñac si ñamlic ñawasi sa. ¹⁵ Ñac si danj gêlic bu inj ñayham sa su, dec gic hu kêpiñ Anôtô ña awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têtj Yisu gi. ¹⁶ Ñgac dau inj ñgac gameñ Samaria-ña, ma inj hu dau sip nom yêc Yisu gahi-ña, ma gêm danje inj. ¹⁷ Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 hoñ ñamlic ñayham sa, me? Bocdinañ dec lau 9 sêmbo nde? ¹⁸ Am ñgac Israel-ña dom, magoc am ñgac tigenj dec mbu mwerj ma kêpiñ Anôtô.” ¹⁹ Ma Yisu sôm têtj inj, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêñ whinj kôm am ñayham sa.”

Anôtô ndê gôlinj ñapuc

²⁰ Têtj bêc danj lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anôtô ndê gôlinj oc menj sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têtj ndoc Anôtô ndê gôlinj menj sa tiawê, nanj oc tôm dom bu mac alic gêtj danj tu kêñ puc mac-ña. ²¹ Ma oc tôm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gêtj dau kelec,’ me ‘Gêtj dau kêtjê.’ Mba! Anôtô ndê gôlinj menj sa su, ma yêc mac ñalôm.”

Yisu ndê bêc mbu menj-ña (Mat 24:37-44)

²² Ma inj sôm têtj inj ndê ñgac-sêñjomi, “Têm oc menj sa, nanj mac tamkwê bu alic Ñamalac ndê Atu mbu menj ma mbo whinj mac tiyham, magoc mac oc alic inj dom. ²³ Lau oc sêñsau bu inj mbu menj su, ma sêsôm inj mbo gameñ bocdê, me gameñ bocdec. Magoc anjô ñac si yom dau dom, ma anjuc ñac dom. ²⁴ Bu têtj ndoc Ñamalac ndê Atu mbu menj, nanj inj oc hôc asê ñagahô gitôm sickac heñ tigenj ma umboñ ñasawa sambuc ñawê sa. ²⁵ Tigenj gêtj ñamata-ña inj oc hôc ñandê atu ma lau têtj dindec-ña oc sêtec inj.

²⁶ “Têm nanj Ñamalac ndê Atu oc mbu menj, nanj lau oc sêmbo tôm sêmbo têtj Noa ndê têtj. ²⁷ Têtj ndoc dinañ lau serj gêtj ti sênôm gêtj, ma laungac ti lauwê sem dau e Noa sôc waj gi. Goc bu atu suñ ma serj kac hoñ su sinja. ²⁸ Ma oc kainj tigenj tôm Lot ndê têtj, nanj lau serj ti sênôm gêtj, semlhi gêtj ti sêkêñ gêtj bu lau semlhi, sêsô gêtj ñawê ma sêkwê andu. ²⁹ Magoc têtj bêc Lot hu malac Sodom sinj, nanj ya ti ñsolpa peñ sip akêtj undambê ma serj lau Sodom-ña hoñ su. ³⁰ Ma lau oc sêmbo ñalêtj tigenj dinañ têtj bêc nanj Ñamalac ndê Atu mbu menj ma hoc dau asê. ³¹ Têtj bêc dinañ, oc tôm dom bu lau nanj sêndôc andu ñsactô, nanj sêsôc andu ñalôm sêndi bu sêkôc gêtj danj. Ma ñalêtj tigenj, oc tôm dom bu lau nanj sêmbo ôm, nanj sêkac dau kwi bu sêkôc si gêtj danj. ³² Gauc nem gêtj nanj hôc asê Lot ndê awhê! ³³ Asa nanj tac whinj bu sap gêtj nom-ña dôñ ñapanj tu mbo tali-ña, nanj oc ñinga. Magoc asa nanj hu sinj tu êñkuc aô-ña, nanj oc ñinga dom. ³⁴ Aô wasôm têtj mac, têtj bêc nanj Ñamalac ndê Atu mbu menj, nanj ñamalac lu oc sêyêc andu danj, ma Anôtô oc kôc injlu si danj, ma hu danj sinj. ³⁵⁻³⁶ Ma awhê lu oc sêndê gêtj sêmbo, ma Anôtô oc kôc danj, ma hu danj sinj.” ³⁷ Yisu ndê ñgacsêñjomi sêngô yom danj su, goc sêndac inj, “Pômdau, gêtj dinañ oc hôc asê yêc nde?” Ma Yisu sôm, “Yac bu dalic macmponj sêngihi sêmbo, nanj tanyalê bu gêtj mbôp danj yêc.”

18

Yom gôlinj pi lêtj datenj mbec-ña

¹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj têtj inj ndê ñgac-sêñjomi, ma kêdôhônj ñac bu sêterj mbec tôm bêc hoñ, ma takwê bu sêtap ñandô sa ma sêhu sinj dom. ² Inj sôm, “Ñgac êmatôc yom-ña danj mbo malac atu danj. Inj tôte Anôtô dom, ma toc ñamalac danj sa dom. ³ Ma awhê sawa danj ndôc malac dinañ, ma inj têtj ñgac êmatôc yom-ña dau gi ñapanj, ma sôm, ‘Ñamalac danj kêñ ñawapac têtj aô. Nem aô sa ma êmatôc alu mba yom.’ ⁴ Inj ndac tidim daêsam magoc ñgac dau tec bu nem inj sa e tinjambu inj sôm têtj dau, ‘Aô gatôc Anôtô dom, ma gatoc ñamalac sa dom,’ ⁵ tigenj awhê

sawa dindac ndac aõ napan, ma bocdinañ aõ wanem inj sa ma wamatôc inj ndê yom. Aõ bu wakôm dom, dec inj oc menj napan e kôm aõ lic kam sa.”

⁶ Ma Pômdau sôm têtj ndê ngac-sêñomi, “Ngac êmatôc yom-nga dau inj ngac gitêñ dom, magoc inj sôm bu nem awêhê sawa dinañ sa. ⁷ Mac lau nañ Anôtô kêyalinj mac sa ati inj ndê, nañ atenj mbec têtj inj acsalô ti ôbwêc, mac gauc gêm sake? Anôtô oc tec bu ngô mac nem mbec ma nem mac sa, a? ⁸ Mba! Aõ wasôm têtj mac bu inj oc nem mac sa ñagahô. Tigenj, têtj ndoc Ñamalac ndê Atu mbu menj, nañ inj oc tap lau ñatô sa, nañ sêsap si sêkêñ whinj inj-nga dôñ sêmbo, me mba?”

Yom gôlinj pi Palêsai ma ngac kôc takis-nga danj

⁹ Yisu kêyalê bu lau ñatô nañ sêkêñ danja inj, nañ sêtoc dau sa bu lau gitêñ ma sêpu lau ñatô. Bocdinañ inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu. ¹⁰ “Ngac lu sêtêñ lôm dabunj si, bu sêtenj mbec. Inju si danj inj Palêsai, ma ngac danj inj ngac kôc takis-nga. ¹¹ Palêsai dau tisa kalhac, ma tenj mbec tu dau-nga bocdec bu, ‘Anôtô, aõ wanem danje am bu aõ gatôm lau ñatô nañ lau sac, nañ dom. Aõ gatôm lau kanj dom, me lau nañ sêkôm mêtê sac me mêtê mockainj-nga dom. Ma yomandô, aõ gatôm ngac kôc takis-nga dindê dom. ¹² Yêc wake hoñ ñalôm aõ gahu gêtj daneñ-nga sinj tidim lu tu gauc nem am-nga. Aõ gawhê neñ awa ti wapa hoñ kôc gi toñ amanju, ma gakêñ toñ danj ti da têtj am.’ ¹³ Palêsai tenj mbec bocdinañ, tigenj ngac kôc takis-nga kalhac ahê. Inj hôc tandô sa têtj undambê dom, magoc wec ti ñalôm ñawapac ma tenj mbec bocdec bu, ‘Anôtô, tamwalô aõ ngac sac dec.’” ¹⁴ Goc Yisu sôm, “Aõ wasôm têtj mac bu Anôtô gêlic ngac kôc takis-nga dinañ ti ngac gitêñ, ma Palêsai dinañ mba. Nahu bu asa nañ po dau ndê waê sa, nañ Anôtô oc êñgwininj inj, ma asa nañ kêtjwininj dau, nañ Anôtô oc toc inj sa.”

Yisu gêm mbec balêkoc saunj
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Têtj bêtj danj lau sêkôc si balêkoc saunj sêtêñ Yisu sêmenj, bu inj kêtj amba sac ñac. Inj ndê ngac-sêñomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai. ¹⁶ Tigenj Yisu mbwêc ñac sêmenj ma sôm, “Atec balêkoc dinañ sêtêñ aõ sêmenj, ma alhac ñac ahuc dom. Bu Anôtô ndê gôlinj gic lau nañ sêtôm balêkoc saunj-saunj dindac, nañ ñawaê. ¹⁷ Aõ wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nañ bu sôc Anôtô ndê gôlinj ñapu nditôm balêkoc saunj danj dom, nañ oc nditôm dom bu sôc ndi.”

Ngac bata ti lêtôm
(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)

¹⁸ Ma ngac bata Israel-nga danj ndac Yisu, “Kêdôhônwaga ñayham, aõ wakôm sake, dec tinjambu Anôtô oc kôc aõ sa wambo tanji yêc undambê?” ¹⁹ Ma Yisu sôm, “Tu sake-nga am sam aõ bu ñayham? Anôtô tawasê inj ñayham. ²⁰ Am kêyalê Moses ndê yom, ‘Kôm gêtj mockainj-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kanj gêtj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom,’ ma ‘Toc damam lu dinam sa.’” ²¹ Ma ngac dau sôm, “Aõ kakuc yom su hoñ dinañ têtj ndoc aõ gambo balê ñapanj e kwahic dec.” ²² Yisu ngô yom dinañ ma sôm têtj inj, “Am pônâ gêtj tigenj. Kêtj am nem wapa hoñ têtj lau sênemlihi, ma ndic sam ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinjambu mwenj ma êmkuc aõ.” ²³ Magoc ngac dau ngô Yisu ndê yom e ñalôm ñawapac, ñahu bu inj ngac ti wapa daêsam.

Puc pi awa ti wapa
(Mat 19:23-30; Mak 10:23-31)

²⁴ Yisu tahê inj ma sôm, “Lau ti lêtôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêcôc Anôtô ndê gôlinj ñapu ñagahô. ²⁵ Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô hôc gêlêc ngac ti lêtôm danj bu sôc Anôtô ndê gôlinj ñapu su.” ²⁶ Lau nañ sêngô yom dau sêsôm, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anôtô ndê mwasinj nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!” ²⁷ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Gêtj nañ ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nañ Anôtô gitôm bu kôm.”

²⁸ Ma Pita sôm têtj inj, “Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gêtj hoñ sinj tu anjuc am-nga.” ²⁹ Ma Yisu sôm têtj inj, “Aõ wasôm yom ñandô têtj mac bu asa nañ bu hu andu, me awêhê, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc sinj tu êñkuc aõ-nga, ³⁰ nañ Anôtô oc kêtj gêtj kainj dinañ daêsam têtj inj ô, têtj têtj inj mbo nom. Ma têtj têtj ñambu-nga, Anôtô oc kôc inj sa ma kêtj inj ndôc tali ñapanj yêc undambê.”

Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Yisu kôc ngacsêñomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-nga, ma sôm têtj ñac bu, “Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma gêtj hoñ nañ lau propet sêto pi Ñamalac ndê Atu, nañ oc ñandô sa. ³² Lau oc sêkêñ inj sip lau Rom-nga amba, ma ñac oc sêsu inj susu, sêkôm inj ñayom, sêhê gasôp pi inj, sêtap inj, ma sêndic inj ndu. ³³ Magoc inj oc tisa tiyham têtj bêtj titô-nga.” ³⁴ Tigenj ñac sêñyalê yom dau ñahu dom. Nahu yêc sinj dau têtj ñac, ma ñac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

Yisu kôm ngac tapec tandô po asê
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Yisu ma lau nañ sêñkuc inj sêñsêlêñj e sêsunj sa malac Jeriko. Ma yêc senj ñamakê ngac tapec danj ndôc ma tenj gêtj. ³⁶ Ngac dau

ngô bu lau daêsam sênsêlêŋ sêmbu seŋ, goc ndac gêŋ dau ŋahu. ³⁷ Ma lau sêsôm têtj in bu Yisu Nasaret-ŋga kêsêlêŋ mbo seŋ meŋ. ³⁸ Goc in mbwêc, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” ³⁹ Lau nanj sênsêlêŋ sêmuŋ Yisu sêhec yom ŋgac tapec dau, ma sêsôm têtj in bu nem dôŋ. Magoc in mbwêc ti ŋanja, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô!” ⁴⁰ Yisu kwê dôŋ kalhac, ma sôm têtj lau bu sêkôc ŋgac dau sêtêŋ in sêmeŋ. Ma têtj ndoc in tigasuc Yisu, nanj Yisu ndac in, ⁴¹ “Am tac whiŋ bu aô wakôm sake têtj am?” Ma in sôm, “Pômdau, aô tac whiŋ bu tanôŋ ŋayham sa.” ⁴² Goc Yisu sôm têtj in, “Tanôm ŋayham sa! Am nem kêtj whiŋ kôm am ŋayham sa.” ⁴³ Ma ŋagahô enj in tandô ŋayham sa, ma in kêkuc Yisu ma kêpiŋ Anôtô. Ma lau hoŋ nanj sêlic gêŋ dinaŋ, nanj sêmpiŋ Anôtô bocdinaŋ.

19

Yisu lu Sakias

¹ Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu êŋsêlêŋ gacgeŋ sa ndi. ² Ma ŋgac danj mbo, nanj sêsam in ndê ŋaê bu Sakias. In ŋgac bata kôc takis-ŋga, ma in dau ndê mone daêsam. ³ In tac whiŋ bu lic Yisu pi ŋandô, magoc in gitôm dom, bu in ŋgac apê, ma lau daêsam sêŋgihi Yisu ahuc. ⁴ Tu dinaŋ-ŋga in kêtj muŋ gi, ma pi a kiŋ danj, bu lic Yisu nanj kêsêlêŋ mbo seŋ meŋ. ⁵ Têtj ndoc Yisu hôc asê a dinaŋ ŋapu, nanj tatac ma sôm têtj in, “Sakias, sip mwenj ŋagahô! Acsalô dec aô wambo am nem andu wawhiŋ am.” ⁶ Goc ŋagahô Sakias sip nom ma kôc Yisu sa ti atac ŋayham, ma sêtêŋ in ndê andu si. ⁷ Magoc lau hoŋ nanj sêlic gêŋ dau sêtucaŋ ma sêsôm, “Yisu bu ndic ŋgac sac danj kêsil!”

⁸ Têtj ndoc sêmbu Sakias ndê andu, nanj ŋgac dau tisa ma sôm têtj Yisu, “Pômdau lic! Kwahic dec aô wawhê anej wapa hoŋ kôc ndi toŋ lu, ma wakêŋ toŋ danj têtj lau ŋalôm sawa. Ma lau nanj aô kasau ŋac ma gakkôc ŋac si mone, nanj aô wâd mone dau tidim hale têtj ŋac.” ⁹ Dec Yisu sôm, “Acsalô lec Anôtô ndê mwasiŋ nem lau si-ŋga meŋ pi lau andu dindec-ŋga. Bu ŋgac dindec in Abraham ndê aparŋgac danj whiŋ. ¹⁰ ŋamalac ndê Atu meŋ bu êŋsalê lau nanj siŋga su, ma bu nem ŋac si.”

Yom gôliŋ pi mone gol (Mat 25:14-30)

¹¹ Lau nanj sêngô Yisu ndê yom dinaŋ, nanj sêlic bu in suŋ sa têtj Jerusalem, ma sêkêŋ bata bu têtj ndoc in hôc asê, nanj Anôtô ndê gôliŋ oc meŋ sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-ŋga si kiŋ. Bocdinaŋ Yisu gic hu sôm yom gôliŋ danj têtj ŋac. ¹² In sôm, “ŋgac ti wae atu danj kêmasariŋ dau bu têtj gameŋ baliŋ danj ndi, bu yêc dindê kiŋ atu oc kêtj

ŋaclai têtj in bu nem gôliŋ lau yêc in dau ndê gameŋ. Ma tiŋambu in oc mbu meŋ. ¹³ Bocdinaŋ in kêgalêm in ndê lau akiŋ amanlu sa, ma kêtj mone gol danj nanj sêsam bu ‘maina’ têtj ŋac tôm gi.* Ma in sôm têtj ŋac, ‘Akôc mone dec sa, ma akôm gwelen pi e nditôm aô wambu wameŋ.’ ¹⁴ Magoc in ndê lau sêtec in, ma sêkêŋ lau aheŋ-ŋga ŋatô sêŋkuc in bu sêsôm têtj kiŋ atu bu, ‘Yac atec ŋgac dec bu nem gôliŋ yac.’ ¹⁵ Magoc kiŋ atu ngô ŋac si yom dom ma kêtj ŋaclai têtj ŋgac dau bu nem gôliŋ lau, goc in mbu têtj in ndê gameŋ gi. In hôc asê su, goc kêtj yom bu in ndê lau akiŋ nanj in kêtj mone têtj ŋac, nanj sêtêŋ in sêndi. In bu lic ŋac sêkôm gwelen bocke pi mone dau.

¹⁶ “ŋgac akiŋ ŋamata-ŋga meŋ ma sôm, ‘Anej ŋadau, aô gakkôm gwelen pi am nem mone tigeŋ, ma gatap mone amanlu tiyham sa.’ ¹⁷ Ma ŋadau sôm, ‘Anej ŋgac akiŋ, am kôm ŋayham! Am yob gêŋ sauŋ dindec ŋapep, ma kwahic dec aô wakêŋ am nem gôliŋ malac amanlu.’

¹⁸ “Ma ŋgac tilu-ŋga meŋ ma sôm, ‘ŋadau, aô gakkôm gwelen pi am nem mone tigeŋ, ma gatap mone amanlu tiyham sa.’ ¹⁹ Ma ŋadau sôm têtj in, ‘Kwahic dec aô wakêŋ am nem gôliŋ malac amanlu.’

²⁰ “Ma lau akiŋ dau si danj meŋ ma sôm, ‘ŋadau, am nem mone gol tigeŋ kelec. Aô kapaŋ si ŋapep. ²¹ Aô gatôc am, bu am ŋgac lêlê-ŋga dom. Am kêtj batam bu kôc gêŋ ŋandô yêc lau nanj am kêtj gêŋ têtj ŋac dom. Ma am gic gêŋ ŋandô sa yêc gameŋ nanj am sô gêŋ ŋawhê dom.’ ²² Goc ŋadau sôm têtj in, ‘Am ŋgac akiŋ sac! Aô wamatôc am wanjuk yom nanj am daôm sôm. Am kêyalê bu aô ŋgac lêlê-ŋga dom, ma bu aô gakkêŋ batariŋ bu wakôc gêŋ yêc lau nanj aô gakkêŋ gêŋ têtj ŋac dom, ma bu wandic gêŋ ŋandô sa yêc gameŋ nanj gasô gêŋ dom. ²³ Tu sake-ŋga am kôm gwelen pi anej mone dom? Oc tôm bu am kêtj anej mone têtj lau sêyob mone-ŋga bu sêyob e aô wambu wameŋ, dec oc tôm bu sêkêŋ mone ŋagec sac mone dau ŋahô ma aô wakôc hoŋ sa.’

²⁴ “Ma in sôm têtj lau nanj sêl hac sêmpiŋ, ‘Akôc in ndê mone tigeŋ dinaŋ su, ma akêŋ têtj ŋgac akiŋ nanj kôc mone amanlu.’ ²⁵ Magoc ŋac sêsôm, ‘ŋadau, in kôc mone amanlu su!’ ²⁶ Goc ŋadau sôm, ‘Aô wasôm têtj mac bu asa nanj yob gêŋ nanj aô gakkêŋ sip in amba, nanj ŋapep, nanj wakêŋ gêŋ ŋatô tiyham têtj in whiŋ. Tigeŋ asa nanj yob ndê gêŋ ŋapep dom, nanj aô wakôc in ndê gêŋ hoŋ su. ²⁷ Ma anjô! Anej ŋacyo nanj sêtec bu aô wanem gôliŋ ŋac, nanj akôc ŋac sêmeŋ, ma andic ŋac ndu yêc aô anjôŋ-ŋga.’ ”

* 19:13: Maina tigeŋ gitôm †denarii 100, nanj gitôm ŋaôli gwelen bêc 100-ŋga.

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)

²⁸ Yisu sôm yom dinañ su, ma kêsêlêñ hêganôn Jerusalem gi, ma in ndê sêñomi sêñkuc in. ²⁹ In kêsêlêñ gi e kêpiñ malac lu nanj sêsam bu Betpagi ma Betani, malac lu nanj sêyêc Lôc Olib. Ma in kêkin ndê ñgacsêñom lu ³⁰ ma sôm têt in lu, "Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donki danj sa, nanj sêsô dôñ kalhac. In donki ñatu wakuc, nanj ñamalac danj ndôc ñahô munj su dom. Anjgapwêc su ma akôc sa amen. ³¹ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu anjgapwêc in su, goc asôm têt ñac bu, 'Pômdau tac whin bu donki dindêc nem in sa.'" ³² Boc-dinañ ñgac lu dinañ sêsôc malac dau si, ma sêtap donki dau sa tòm Yisu sôm. ³³ Sêñgapwêc donki sêmbô, ma ñadaui sêndac in lu bu, "Amlu anjgapwêc in tu sake-ña?" ³⁴ Ma sêsôm, "Pômdau tac whin bu donki dindêc nem in sa."

³⁵ In lu sêwê donki dau sê têt Yisu si, ma sêkêt ñac si ñakwê awê-ña sac donki, ma sêkêt in pi gi ndôc ñahô. ³⁶ Yisu ndôc donki ma kêsêlêñ gi, ma lau sêhê si ñakwê yêc senj. ³⁷ In kêsêlêñ gi e hôc asê gamen nanj senj sip akêt Lôc Olib, goc sêñomi tonj atu nanj sêñkuc in, nanj sêmbwêc ti atac ñayham atu, ma sêmpin Anôtô pi gêt dalô nanj sêlic. ³⁸ Sêsôm, "Anôtô nem mbec kin nanj menj gêm Pômdau anjô. Yom malô yêc undambê, ma Anôtô ndê waê sa yêc lôlôc!"

³⁹ Palêsai ñatô sêmbô sêwhin lau daêsam dinañ, ma sêsôm têt Yisu, "Kêdôhônwaga, hec yom am nem sêñomi, bu ñac si yom so."

⁴⁰ Ma Yisu sôm têt ñac, "Anjô! Sêñomi bu sênem dôñ, goc hoc dindêc oc sêmbwêc asê!"

⁴¹ Yisu kêsêlêñ gi e hôc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec tanj pi malac dau. ⁴² In sôm, "Tôm ñasawa baliñ su e menj têt acsalô lec aô tac whin bu mac lau Jerusalem-ña anjalê lêt nanj oc tòm bu kêt mac ambo ti atac malô. Tigenj mac nem ñalôm ñadandi ma kwahic dec lêt dau yêc sinj dau têt mac. ⁴³ Têm oc menj sa, nanj nem ñacyo oc sêñgili mac ahuc ma sêngili tunbôm ma sêsôc nem malac sêloc. ⁴⁴ ñac oc sêndic mac ti nem balêkoc honj ndu, m a sêsênj malac dindêc su e hoc danj ndôc hoc danj ñahô tiyham dom. ñac oc sêkôm bocdinañ, ñahu bu Anôtô têt mac menj bu nem mac sa, magoc mac anjalê dom."

Yisu soc lau su yêc lôm dabunj

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)

⁴⁵ Têt ndoc Yisu hôc asê Jerusalem, nanj in kêsêlêñ gi e sôc lôm dabunj ñabatêmdô gi. Ma in soc lau nanj sêkêt gêt bu lau sênemlhi, nanj sêsa awê. ⁴⁶ In sôm têt ñac, "Sêto Anôtô ndê yom yêc bocdec bu, 'Aneñ andu gic waê bu lau sê têt mbec sêmbô-ña,' magoc mac akôm Anôtô ndê andu ti lau kanj si gamen."

⁴⁷ Tôm bêc honj in kêdôhônj lau mbo lôm dabunj ñabatêmdô. Ma dabunjsiga atu-tu ti lau †Skraib nanj sêndôhônj yomsu, ma lau bata Israel-ña sêñsalê lêt bu sêndic in ndu. ⁴⁸ Magoc sêtap lêt danj sa dom, bu lau honj atac whin bu sêñgô in ndê yom, ma sêsap in dôñ ñapanj.

20

Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Têt têt dinañ Yisu kêdôhônj lau, ma gêm mêtê pi ñawaê ñayham mbo lôm dabunj. Ma dabunjsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-ña sê têt in si, ² ma sêsôm, "Sôm têt yac. Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêt honj nanj am kôm? Asa kêt têt am?" ³ Ma in sôm, "Gêt ñamata-ña aô bu wakêt gêndac danj têt mac. Asôm têt aô, ⁴ asa kêt ñaclai têt Jon dec in kêt lau? Anôtô kêt ñaclai têt in, me mba?"

⁵ ñac sem yomgalôm têt dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, "Yac bu dasôm bu, 'Anôtô kêt ñaclai têt Jon,' dec in oc ndac yac, 'Tu sake-ña mac akêt whin Jon dom?' ⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêt lau kêtuc ñamalac nom-ña si gauc ñambwa, dec lau honj oc sêtuc yac ña hoc dambac ndu, bu ñac sêlic Jon bu Anôtô ndê propet danj." ⁷ Bocdinañ sêsôm têt Yisu bu sêñyalê Jon ndê ñaclai ñahu dom. ⁸ Ma Yisu sôm têt ñac, "Ma bocdinañ aô wasôm anej ñaclai ñahu asê têt mac dom."

Yom gôlinj pi lau sêyob om wain-ña

(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj têt lau dau bocdec bu, "Ñgac danj sô om wain-ña danj, ma kêt têt lau ñatô bu sêyob. Goc in têt gameñ danj gi ma mbo ñasawa baliñ. ¹⁰ Têt ndoc sêhonj wain ñandô sa-ña, in kêkin ñgac akin danj têt lau nanj sêyob in ndê om, nanj gi, bu sêkêt wain ñandô ñatô têt in. Tigenj ñac sic in, ma sêkêt in kôlhô amba sawa gi. ¹¹ Goc ñadau kêtin ñgac akin danj tiyham, magoc ñac sic in ma sêkôm mêtê sac têt in, ma sêkêt in kôlhô amba sawa gi. ¹² Ma in kêkin ñgac titô-ña têt ñac gi, magoc ñac sic in basô, ma sêmasuc in sa awê gi. ¹³ Goc om wain-ña ñadau sôm, 'Aô wakôm sake? Aô wanjin anej balê, nanj aô atac whin in ndu andô. Mboe ñac oc sêtoc in sa.' ¹⁴ Tigenj têt têt lau sêyob om-ña sêlic ñadau ndê atu kêsêlêñ menj, nanj sêsôm têt dandi, 'Ñadau ndê atunjgac dê oc wêkainj om dindêc. Dandic in ndu ma dakôc om dindêc su ti yac nenj.' ¹⁵ Ma sêmasuc in yêc om wain-ña, ma sic in ndu."

Ma Yisu ndac, "Mac gauc gêm bu om ñadau oc kôm sake têt ñac? ¹⁶ In oc menj ma ndic lau sêyob om-ña ndu, ma kêt ndê om têt lau ñatô sêyob." Lau nanj sêñgô yom dinañ

sêsôm, “Mba! Bocdinañ dom!”¹⁷ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.’ Mac anyalê yom dau ñahu, me mba?”¹⁸ Lau hoñ nañ sêtiñ dinañ pi hoc dinañ e sêpen, nañ oc sêniñga, ma hoc dau bu pen pi ñamalac dañ, dec oc sec in popoc.”

¹⁹ Lau Skraib ti dabuñsiga atu-tu sênyalê bu Yisu ndê yom gôlinj dinañ hêganôñ ñac, dec ñac atac whiñ bu sêkôc inj dôñ ñagahô enj. Magoc ñac sêtôc lau nañ sêmbo sêwhiñ inj, dec sêkôm dom.

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Ma lau bata Israel-nga dinañ tatiñ Yisu ñapep, ma sêkên lau ñatô bu sêtip inj. Lau sêtip Yisu-nga dinañ sêñsau bu ñac tac whiñ bu sêngô inj ndê yom. Tigen sêkên danja bu mboe sêngô inj sôm yom so dañ, dec ñac oc sêkên inj sip gôlinjwaga Rom-nga ndê amba, bu êmatôc inj. ²¹ Ma ñac sêsôm têt inj bu, “Kêdôhônwaga, yac anyalê bu am sôm yom ma kêdôhônj lau ñalênj gîtênj. Am toc lau hoñ sa ñalênj tigen, ma kêdôhônj Anôtô ndê lênj têt lau kêkuc yom ñandô. ²² Kwahic dec yac bu andac am bu inj solop bu yac dakên takis têt Sisa, me mba?”

²³ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim inj, dec sôm têt ñac, ²⁴ “Atôc mone silba dañ têt aô.” Ma inj ndac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” ²⁵ Ma ñac sêsôm, “Sisa ndê.” Goc Yisu sôm têt ñac, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêñ nañ gic inj ñawaê, ma atoc Anôtô sa ña gêñ nañ gic inj ñawaê.”

²⁶ Ñalênj dinañ ñac sêñsahê bu sêtim inj bu sôm yom so dañ yêc lau hoñ anjô-nga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu inj ndê yom ti gauc-nga, ma ñac si yom mba bu sêsôm ô.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akênj lau batê-nga
(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Têt dinañ lau †Sadiusi ñatô sêtênj Yisu si. Ñac lau Israel-nga si tonj dañ, nañ sêkên whiñ bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma ñac sêkên gêndac dañ têt Yisu bocdec bu, ²⁸ “Kêdôhônwaga, Moses to yac neñ yomsu dañ bocdec bu. Ñgac dañ bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbsi, nañ ñgac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga. ²⁹ Têt têt dañ, asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa, magoc inj mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba. ³⁰⁻³¹ Ma ñac tilu-nga gêm awhê sawa dau, tigen mbac ndu ma balêkoc mba. Ñalênj tigen ñgac titô-nga e têt ñgac ti-7-nga hoñ sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba. ³² Ma tinjambu awhê dau mbac ndu. ³³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê

awhê? Bu asidôwai 7 dinañ hoñ sem inj su têt ndoc sêmbo tali.”

³⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm têt ñac, “Lau têt dindec-nga sem dau, ³⁵ tigen têt têt ñambu-nga, lau nañ Anôtô oc lic bu lau gîtênj ma uñ ñac sa bu sêndôc tali yêc undambê, nañ oc sênem dau dom. ³⁶ Ma oc tôm dom bu ñac sêmbac ndu tiyham, bu ñac oc sêmbo sêtôm anjela. Lau nañ Anôtô uñ sa sêndôc undambê, nañ oc sêti inj ndê balêkoc. ³⁷ Ma Moses dau tôc asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom nañ inj to pi ndoc inj gêlic ya golom sa a dañ. Têt ndoc dinañ inj sam Pômdau bu Abraham ndê Anôtô, Aisak ndê Anôtô, ma Jakob ndê Anôtô. ³⁸ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anôtô sam dau bu lau têt dinañ si Anôtô? Anôtô inj lau batê si Anôtô dom, inj lau tali si Anôtô, bu lau hoñ si ñahu sêmbo tali-nga yêc Anôtô.”

³⁹ Lau †Skraib ñatô sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, “Kêdôhônj-waga, am nem yom ñayham!” ⁴⁰ Ma tinjambu lau sêtôc dau bu sêkênj gêndac têt Yisu tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ma Yisu sôm têt ñac, “Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya inj Dawid ndê Atu? ⁴² Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘Anôtô sôm têt anej Pômdau, ‘Am ndôc aô amanj andô-nga, ⁴³ e nditôm aô wakênj nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.’” ⁴⁴ Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya inj Dawid ndê Atu?”

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac
(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ma yêc lau hoñ dinañ si anjô-nga, Yisu sôm têt inj ndê ñgacsêñomi, ⁴⁶ “Ayob daôm ñapep bu anjuk lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlênj sêmbo malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. Ñac atac whiñ bu sêndôc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau tiwaê si mala têt ndoc sêner mwasiñ-nga. ⁴⁷ Yêc lau hoñ anjô-nga, sêter mbec baliñ, magoc têt ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anôtô oc êmatôc ñac ma kênj ñagêyô sac andô têt ñac.”

21

Awhê tuc dañ kênj da danje
(Mak 12:41-44)

¹ Yisu hôc tandô sa ma gêlic lau ti lêlôm sêkên si da sip apa da-nga nañ kalhac lôm dabuñ ñamakê. ² Ma inj gêlic awhê tuc ñalôm sawa dañ kênj awa saunj lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga. ³ Ma inj sôm, “Aô wasôm yomandô têt mac, bu yêc Anôtô anjô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindec kênj da hôc gêlêc lau hoñ si da su. ⁴ Ñahu bu lau ti lêlôm

sêkêj si da, magoc ñac si awa daësam gacgen yêc ñac-nga. Tigenj awhê dindec inj awhê ñalôm sawa, ma inj kênj inj ndê gêj hoj ti da.”

Yisu sôm yom pi lôm dabun Jerusalem-nga
(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Yisu ndê ñgacsênomi ñatô sêsôm yom pi hoc ñayham-ñayham ma gôlônj ñayham nanj lau ñatô sêkêj bu sêngôlônj lôm dabun. Magoc Yisu sôm, ⁶ “Ndoc oc menj sa, nanj gêj ñayham hoj nanj kwahic dec mac alic yêc gamej dindec, nanj oc ninja. Nacyo oc sêsenj hoc hoj su, ma hoc danj oc ndôc hoc danj ñahô tiyham dom.”

Gêj wapac têt ñambu-nga-nga
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)

⁷ Ma Yisu ndê ñgacsênomi sêndac inj, “Kêdôhônjwaga, ñawapac nanj am sôm yom pi, nanj oc hôc asê Jerusalem têtj têtj bocke? Ma gêj sake oc kênj puc yac bu têtj dau menj kêpinj?” ⁸ Ma Yisu sôm, “Ayob daôm ñapap bu lau sênsau mac dom. Lau daësam oc sêmenj sênenj aô anônj ma sêsôm. ‘Aô Mesaya dau,’ ma ‘Têtj dau menj kêpinj.’ Anjuc ñac dom!” ⁹ Ma têtj têtj mac anjô ñawaê bu lau sic sinj têtj dau, me lau sêli dau sa, nanj atôc daôm dom. Bu gêj hoj dinanj gic waê bu menj sa munj, magoc têtj ñambu-nga yêc dôj yêc.” ¹⁰ Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Kinj nom-nga oc sêkêj kisa dau, ma lau akêj gamej danj oc sêndic sinj têtj lau akêj gamej danj. ¹¹ Tiyhônj oc nem atu, ma tôbôm ti gêmback atu-tu oc sêhoc asê gamej ñatô. Lau oc sêlic gêj dalô atu-tu yêc umbonj, ma gêj atu-tu nanj oc kôm ñac sêtôc dau atu.

¹² “Gêj ñamata-nga, lau oc sêkêj kisa mac, ma sêkôc mac dôj. Tu mac akêj whinj aô-nga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-nga, ma sêkêj mac andôc gapocwalô. Ma ñac oc sêkêj mac alhac kinj ti gôlinjwaga anjô-nga bu sêmatôc mac. ¹³ Ndoc dinanj inj mac nem têtj bu asôm yom asê pi aô. ¹⁴ Ahêjô daôm tu yom asôm-nga dom, ¹⁵ bu aô dauj oc wanem mac sa, ma wakêj yom ti gauc têtj mac. Ma mac nem ñacyo oc sêtôm dom bu sêd mac nem yom me sêsenj mac nem yom. ¹⁶ Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip nanj sêkêj whinj dom, nanj oc sêhoc mac nem lau ñatô asê, ma sêndic ñatô ndu. ¹⁷ Tu aô-nga dec lau hoj oc sêtêc mac. ¹⁸ Tigenj Anôtô oc yob mac e nem kêclauj ñandô danj ninja dom. ¹⁹ Magoc alhac ñanja ma ahu aô sinj dom, ma Anôtô oc kôc mac sa andôc tamli ñapanj yêc undambê.”

Ñawapac gamej Judia-nga
(Mat 24:15-28; Mak 13:14-23)

²⁰ “Têtj ndoc mac alic lau sinj-nga sêngihl Jerusalem ahuc, nanj dec anjalê bu ñasawa sawj ma ñac oc sêsenj malac atu dau su. ²¹ Têtj ndoc dinanj, mac lau nanj ambo gamej Judia-nga nanj alhônj ñagahô api gamej lôc-nga

andi. Lau nanj sêmo Jerusalem, nanj sêhu malac dau sinj, ma lau nanj sêmo gamej ñamakê-nga nanj sêsôc malac atu dau tiyham dom. ²² Yom hoj nanj lau propet sêhoc asê gwananj pi ñagêyô nanj oc tap lau nom-nga sa, nanj oc ñandô sa têtj têtj dinanj. ²³ Oyaê. Lauwhê nanj daê ma lauwhê nanj sêkêj su têtj balêkoc, nanj oc sêtap ñawapac atu sa têtj têtj dinanj. Ñawapac atu oc hôc asê nom, ma lau Israel-nga oc sênsahê ñacyo si atac ñandê. ²⁴ Lau gamej apa-nga oc sêndic lau Israel-nga ñatô ndu ña bienj baliñ, ma sêngaho ñatô su ma sêwê ñac sêtêtj lau apa si gamej sêndi sêtôm lau gapocwalô-nga. Anôtô kêmatinj têtj bu lau gamej apa-nga sêngwininj lau Jerusalem-nga, ma ñac oc sêkôm e têtj dau pacndê.”

Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga
(Mat 24:29-36; Mak 13:24-31)

²⁵ “Lau oc sêlic gêj dalô ac-nga ti ayô-nga ma tata-nga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc ênsônj ma ñalôm ñawapac atu. ²⁶ Gêj ti ñaclai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tu dinanj-nga lau oc sêtôc dau e ñac tagôlô ma sêhêgo dau tu gêj bocke nanj oc hôc asê nom-nga. ²⁷ Têtj ndoc dinanj lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu mbu menj ndôc dao ñahô ti ñaclai ma ñawasi atu. ²⁸ Têtj ndoc gêj kainj dinanj bu menj sa, nanj atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anôtô ndê mwasinj nem mac si-nga ña-ñandô sa, nanj menj kêpinj.”

²⁹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec, “Gauc nem a lanj ma a lêt. ³⁰ Têtj ndoc mac alic ñalauj wakuc bu ñac, nanj mac anjalê bu ndoc ac-nga menj kêpinj. ³¹ Ma bocdinanj têtj ndoc mac alic gêj nanj aô gasôm yom pi, nanj hôc asê, dec anjalê bu ndoc menj kêpinj bu Anôtô ndê gôlinj menj sa tiawê. ³² Yomandô! Lau têtj dinanj-nga oc sêmbac ndu dom e gêj hoj dinanj hôc asê. ³³ Undambê ti nom oc ninja, tigenj anenj yom danj oc ninja dom.”

Danem ali

³⁴⁻³⁵ Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu ñamalac danj ênjêc bêc ñambu-nga dau. Bocdinanj dec amasanj daôm ñapap ma anem ali. Ayob bu anôm gêj ênjij mac-nga ma anenj gêj ñawahô me apô sim daôm tu ñawapac nom-nga ênjêc dom, bu mboe gêj dau oc hê nem gauc dôj têtj têtj bêc ñambu-nga dau menj sa. Bu bêc dau oc hôc asê mac ñagahô, tôm bôc danj sip akô sep enj. ³⁶ Anem ali ma atenj mbec bu Anôtô kênj licwalô têtj mac bu ñawapac hoj nanj oc sêhoc asê, nanj ku mac dulu dom, ma bu mac oc atôm bu alhac Ñamalac ndê Atu anjô-nga ti mayam pac.”

³⁷ Têtj ñasawa dinanj Yisu kêdôhônj lau mbo lôm dabunj ñabatêmdô têtj acsalô, ma inj sa gi yêc Lôc Olib têtj ôbwêc. ³⁸ Tôm bêc hoj lau daësam sêtêtj lôm dabunj si têtj bêbêc ganduc, bu ñac atac whinj bu sêngô Yisu ndê yom.

22

Judas sôm tidôñ bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)

¹ Lau Israel si ðMwasin Bolom Yist Mba-nga nan lau sêsam bu Mwasin Pasowa-nga, nan meñ kèpin. ² Ma dabunsga atu-tu ti kédôhônwaga yomsu-nga sênsalê lêñ bu sêndic Yisu ndu gelec, ñahu bu sêtôc lau. ³ Têñ ndoc dinar Sadar sip Judas ndê ñalôm. In ñgac nan sêsam bu Iskeriot, ma in ñgacsêñomi 12 si dan. ⁴ In têt dabunsga atu-tu ti lau sin-nga nan sêyob lôm dabun, nan gi, ma ñac sem yomgalôm pi lêt tu Judas hoc Yisu asê têt ñac-nga. ⁵ Goc ñac atac ñayham, ma sêsôm tidôñ bu sênemli in ña mone. ⁶ Judas gôloc ma kêsalê ndoc bocke nan lau daêsam oc sêmbo sêwhin Yisu dom, dec oc tòm bu in hoc Yisu asê.

Yisu ndê ñgacsêñomi sêmasar Mwasin Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷ Mwasin Bolom Yist Mba-nga ñabêc nan lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, nan meñ hóc asê. ⁸ Ma Yisu kèkin Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasar Mwasin Pasowa-nga bu danen.” ⁹ Ma sêndac in, “Am tac whin bu alu amasar Pasowa yêc nde?” ¹⁰ Ma Yisu sôm têt inlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap ñgac dan sa, nan hóc bu lôñ dan. Ankc in atêt in ndê ñadau ndê andu andi, ¹¹ ma asôm têt andu ñadau, ‘Alu mba kédôhônwaga ndac am pi ñalôm ñacleñ-nga, bu in ti ndê ñgacsêñomi bu sêñer Mwasin Pasowa-nga yêc am nem andu.’ ¹² Ma in oc tôte ñalôm atu dan yêc andu dau ñahô-nga têt amlu. Tebo ti gêt honj tu yac danen Mwasin Pasowa-nga yêc ñalôm dinar, goc amlu amasar gêt yêc ñalôm dinar.” ¹³ Goc inlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gêt honj sa gitôm Yisu sôm têt inlu, ma sêmasar mwasin Pasowa-nga.

Yisu gic hu Mwasin Dabun

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)

¹⁴ Têt ôbwêc dinar, Yisu ndôc tebo whin lau aposel bu sêñer Mwasin Pasowa-nga. ¹⁵ Ma in sôm têt ñac, “Ñasawa sauñ aô oc wahôc ñandê atu, magoc aô atac whin bu waneñ Mwasin Pasowa-nga dindec wawhin mac mun. ¹⁶ Bu aô wasôm têt mac, aô waneñ Mwasin Pasowa-nga tiyham dom e Anôtô ndê gôlin meñ sa tiawê, ma Pasowa dau ña-ñandô meñ sa.” ¹⁷ Goc in kôc laclhu wain-nga dan, gêm danje ma sôm, “Akôc ma akêt lom têt daôm. ¹⁸ Aô wasôm têt mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anôtô ndê gôlin meñ sa tiawê.” ¹⁹ Ma in kôc bolom, gêm danje ma pô kôc, goc gic sam têt ñac ma sôm, “Aô neñ ñandô dau dec, nan gakêt tu mac-nga. Anen gêt dindec tu bu gauc nem aô-nga.” ²⁰ Ñac señ gêt pacndê, goc ñalêñ

tigen in kôc laclhu wain-nga dan ma sôm, “Laclhu dindec ti dôhôn pwac wakuc anen dac-nga, nan wakêc sinj tu mac-nga. ²¹ Tigen angôl ñgac nan bu hoc aô asê, nan gêt gêt ndôc tebo whin aô. ²² Bu gêt nan oc hóc asê ñamalac ndê Atu, nan kêtuc lêt nan Anôtô kêmasan gwanan su, tigen ñgac nan hoc aô asê, nan oc tap ñagêyô atu sa. Oyaê!” ²³ Goc ñac honj sêndac dandi pi ñac si asa oc kôm gêt dau.

Asa ti ñgac ñamata-nga

(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)

²⁴ Ma têt ndoc dinar ñgac-sêñomi sêñer dau bu ñac si asa ti ñgac ñamata-nga. ²⁵ Goc Yisu sôm têt ñac, “Lau sambuc si kinj sêtoc dau sa têt ñac si lau, ma lau nan sem gôlin lau, nan sêsam dau bu lau ñamata-nga. ²⁶ Magoc mac ankc mêtê kainj dinar dom. Mac nem asa in ñgac tiawê, nan êñgwinin dau ti ñgac waêmba. Ma asa in ñgac ñamata-nga, nan ti ñgac akinj ñambwa. ²⁷ Mac gauc gêm bocke? Ñgac nan ndôc tebo, ma ñgac nan gêm akinj in, nan inlu si asa ti ñgac ñamata-nga? Yêc ñamalac anjô-nga, ñgac nan ndôc tebo in ñgac ñamata-nga. Tigen aô gambo gawhin mac gitôm ñgac akinj.

²⁸ “Ndoc bocke nan ñawapac me kisa tap aô sa su, nan mac ahu aô sinj dom. ²⁹ Bôcinarj tinjambu aô wakêt mac anem gôlin lau, gitôm Damanj kêt ñaclai tu wanem gôlin-nga sip aô dauñ aman. ³⁰ Ma mac oc anen ti anôm gêt awhin aô yêc gamen undambê-nga, ma mac oc andôc pôñ atu ma amatôc Israel si lau ñaton 12.”

Yisu sôm bu Pita oc sêc in ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)

³¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Saimon, Saimon, Sadar ndac bu êñsahê mac nem akêt whin bu gêt ñandô me mba, gitôm lau sêwhê wit ñapa ti ñandô kôc. ³² Tigen aô gatenj mbec tu am-nga Saimon, bu am oc hu nem kêt whin sinj dom. Ma tinjambu têt têm am nem daôm kwi, nan puc nem asidôwai dôñ.” ³³ Dec Pita sôm, “Pômdau, tôm ñac sêkêt hêclu dasôc gapocwalô, me sêndic hêclu ndu, aô wahu am sinj dom.” ³⁴ Ma Yisu sôm, “Pita, aô wasôm têt am, ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tô, ma tinjambu dalec oc tanj.”

Ñgacsêñomi oc sêtap kisa sa

³⁵ Goc Yisu ndac ñac, “Têt ndoc aô kakinj mac asa a bu anem mêtê lau, nan mac akôc talhi mone-nga, ti gata, ma atapa dom. Têt ndoc dinar mac apônnda daôm, me mba?” Ma ñac sêsôm, “Mba.” ³⁶ Goc Yisu sôm, “Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-nga me gata bu yêc, nan akôc sa. Ma mac nem bien balin bu mbasi, dec akêt nem ñakwê awê-nga têt lau sênemli, goc akôc ñawa ma anemli bien balin dan. ³⁷ Bu sêto yom dan yêc bocdec bu, *Sêlic in gitôm lau sac*

si danj.' Yom dau hêganônj aô, ma gic waê bu nandô sa. Yomandô, yom nanj sêto pi aô, nanj oc nandô sa." ³⁸ Ma ngacsênjomi sêsôm, "Pômdau lic! Biej balinj lu dec sêyêc." Ma Yisu sôm, "Gitôm."

Yisu tej mbec yêc Lôc Olib
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Yisu ti ndê ngacsênjomi sêhu malac Jerusalem sinj, ma sêsa sêtêj Lôc Olib si. Têm daêsam su sêkac sa sêmbo gamenj dinanj. ⁴⁰ Inj hôc asê ma sôm têtj njac, "Atej mbec bu létôm tap mac sa dom." ⁴¹ Goc inj hu njac sinj ma sa njasawa saunj gi, pôj haduc ma tej mbec bocdec bu, ⁴² "Damanj, am bu tac whinj, dec kôc lacihu njawapac-nga dindec su yêc aô. Tigenj êmkuc anej tac whinj dom, kôm tôm am daôm nem atac whinj bu kôm." ⁴³ Ma aņela undambê-nga danj hoc dau asê têtj inj, ma kôm inj licwalô sa. ⁴⁴ Yisu pô sim dau nandô, ma tej mbec njanġa, ma inj ndê wahenj kêc sip nom gitôm dac.

⁴⁵ Inj tej mbec su, goc tisa ma mbu têtj inj ndê ngacsênjomi gi, ma gêlic bu njac sêyêc bêc sêyêc. Nac si njalôm njawapac kôm njac kwapac. ⁴⁶ Ma inj unj njac sa goc ndac njac, "Tu sake-nga mac ayêc bêc ayêc? Atisa mac atej mbec bu létôm tap mac sa dom."

Sêkôc Yisu dôj
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)

⁴⁷ Yisu sôm yom dau mbo, ma ngacsênjomi 12 si danj, nanj sêsam bu Judas, nanj hôc asê ma wê lau tonj atu sêwhinj inj. Inj kêsêlêj têtj Yisu bu ngutô inj, ⁴⁸ magoc Yisu ndac inj, "Judas, bocke? Am bu ngutô Njamac ndê Atu tu bu hoc inj asê, a?" ⁴⁹ Lau nanj sêmbo sêwhinj Yisu, nanj sêlic gêtj nanj bu hôc asê ma sêndac, "Pômdau, yac andic njac ġa bien, a?" ⁵⁰ Ma njac si danj puc ndê bien sa ma pa dabunj-siga njamata-nga ndê njac akinj ndê dangalaunj andô-nga su. ⁵¹ Magoc Yisu sôm, "Akôm bocdinaj dom!" Ma inj kêmasec njac dau ndê dangalaunj, ma kôm inj njayham sa. ⁵² Goc Yisu sôm têtj dabunjsiga atu-tu ti lau bata, ma lau sinj sêyob lôm dabunj-nga, nanj sêmêj bu sêkôc inj dôj, "Bocke dec mac akôc bienj ti gêtj sinj-nga ma asa amenj bu akôc aô dôj gitôm njac kanj danj?" ⁵³ Tôm bêc hoj aô gambo gawhij mac yêc lôm dabunj njagamenj, ma mac akôc aô dôj dom. Tigenj kwahic dec ti mac nem ndoc, ma njac lai njasec-nga gêm gôlinj mac."

Pita sêc Yisu ahuc
(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Nac sêkôc Yisu dôj, ma sêwê inj sêtêj dabunjsiga njamata-nga ndê andu si. Ma Pita kêkuc njac mbo ahê. ⁵⁵ Yêc dabunjsiga dau ndê andu njatunlôm, lau njatô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhinj dau ma sênjulu. Ma Pita

gi ndôc sic whinj njac. ⁵⁶ Awhê akinj danj gêlic Pita ndôc ya njawê, goc tahê inj ma sôm, "Inj njac dindec inj kêkuc Yisu whinj." ⁵⁷ Tig enj Pita pa dau ma sôm, "Awhê! Aô kayalê inj dom!"

⁵⁸ Njasawa saunj ma njamac danj gêlic inj ma sôm, "Am lau nanj sênjuc inj, nanj si njac danj!" Ma Pita ô yom ma sôm, "Am njac, mba!"

⁵⁹ Acgatu njasawa danj menj gi su, ma njamac danj tiyham sôm ti njanġa, "Njac dindec inj kêkuc Yisu whinj! Yomandô! Bu inj njac Galili-nga." ⁶⁰ Magoc Pita sôm, "O njac daôm! Aô kayalê yom nanj am sôm, nanj njahu dom!" Inj sôm yom dinanj mbo, ma mbac dalec tanj. ⁶¹ Ma Pômdau kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nanj Pômdau sôm têtj inj bocdec bu, "Ôbwêc dindec am oc sêc aô ahuc tidim tô, ma tinjambu mbac dalec oc tanj." ⁶² Goc inj sa awê gi, ma tanj dau ndu.

Lau sinj-nga sêsu Yisu susu
(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³⁻⁶⁴ Lau sinj-nga nanj sêkôc Yisu dôj, nanj sic hu sêsu inj susu. Sêlic inj tandô ahuc ġa po, goc sêtap inj ma sêndac, "Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?" ⁶⁵ Ma sêpu inj ti sêngwininj inj ġa yom sac daêsam.

Lau bata Israel-nga sêmatôc Yisu
(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)

⁶⁶ Têtj hêbêc ganduc lau bata Israel-nga, ma dabunjsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigenj, ma sêkêj Yisu kalhac njac anġô-nga. Nac sêsôm têtj inj, ⁶⁷ "Am bu Mesaya dau, dec sôm têtj yac!" Ma Yisu sôm têtj njac, "Aô bu wasôm, dec mac oc akêj whinj aô dom, ⁶⁸ ma aô bu wakêj gêndac danj têtj mac, dec mac oc aô anej yom dom. ⁶⁹ Tigenj, têtj kwahic dec ma ndi, Njamac ndê Atu oc ndôc Anôtô Njaci Njandê andê-nga." ⁷⁰ Ma njac hoj sêsôm, "Bocdinaj, am sôm bu am Anôtô ndê Atu, a?" Ma Yisu sôm, "Mac asôm solop bu aô danj dindec." ⁷¹ Goc sêsôm têtj dandi, "Yac dangô yom nanj inj dau sôm su. Dapônda yom danj tu tanġolinj pi inj-nga dom."

23

Pailot kêsû Yisu
(Mat 27:11-26; Mak 15:2-15; Jon 18:29-19:16)

¹ Goc lau hoj dinanj sêtisa ma sêwê Yisu sêtêj Pailot si. ² Ma njac sêngôlinj yom pi inj, ma sêsôm, "Njac dindec gêli lau Israel-nga njalôm sa. Inj sôm bu lau sêkêj takis têtj Sisa dom, ma inj toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kinj nanj lau Israel-nga sêkêj bata." ³ Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, "Am lau Israel-nga si kinj, a?" Ma Yisu sôm, "Tôm nanj am daôm sôm." ⁴ Dec Pailot sôm asê têtj dabunjsiga atu-tu ti lau hoj, "Aô gatap njac dindec ndê giso danj sa dom, bu tamatôc inj pi-nga." ⁵ Tigenj njac sêsôm ti njanġa, "Inj

kêdôhôn lau ma gêli nac si njalôm sa yêc gameŋ judia-nga honj. Inj gic hu yêc gameŋ Galili-nga ma kôm njanj e menj têtj gameŋ dindec.”

Pailot kêkinj Yisu têtj Herod Antipas

⁶ Têtj ndoc Pailot ngô yom dinanj, nanj in ndac njac bu Yisu inj ngac Galili-nga, me mba. ⁷ Ma inj tap sa bu inj ngac Galili-nga, dec kêkinj inj têtj Herod gi. Herod inj ngac nanj gêm gôlinj gameŋ Galili-nga, ma inj mbo malac Jerusalem têtj têtj dinanj. ⁸ Têtj têtj Herod gêlic Yisu, nanj inj tac njanham atu, bu njasawa baliŋ su inj tac whinj bu lic inj. Inj ngô njawaê pi Yisu su, ma kêŋ bata bu lic inj kôm gêŋ dalô danj. ⁹ Inj kêŋ gëndac daêsam têtj Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

¹⁰ Têtj dinanj dabunjsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêngôlinj yom pi inj ti njanja. ¹¹ Goc Herod ti lau siŋ-nga sêsu Yisu susu ma sêngwininj inj. Sêkêŋ inj sôc njakwê baliŋ gitôm kinj sêsôc, ma sêŋkinj inj mbu têtj Pailot gi. ¹² Munj-nga Herod lu Pailot sêkêŋ kisa dau, magoc acsalô dinanj injlu sêhê silip dandi.

Pailot bu êngapwêc Yisu

¹³ Pailot mbwêc dabunjsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-nga njatô sêpitigenj, ¹⁴ ma sôm têtj njac, “Mac akôc njac dau atêtj aô amenj, ma asôm bu inj gêli lau njalôm sa. Aô kasahê inj yêc mac anôm-nga, ma gatap sa bu yom nanj mac anjôlinj pi inj, nanj njahu mba. ¹⁵ Ma Herod bocdinanj, bu inj kêkinj inj mbu têtj yac menj. Bocdinanj wasôm têtj mac bu njac dau kôm giso danj dom bu dandic inj ndu. ¹⁶⁻¹⁷ Tu dinanj-nga aô wakêŋ anej lau sêhi inj nj sô, ma sêhu inj siŋ lhô ndi.” ¹⁸ Magoc njac sêmbwêc atu sêwhinj dau bu, “Kôc inj sa ma ndic inj ndu! Ma hu Barabas siŋ têtj yac.” ¹⁹ Barabas inj njac nanj ndôc gapocwalô têtj ndoc dinanj, bu inj kêgêlil lau bu sêndic siŋ, ma inj gic lau njatô ndu. ²⁰ Magoc Pailot tac whinj bu êngapwêc Yisu su, dec sôm yom njanja tiyham bu nem njac si njalôm kwi. ²¹ Magoc njac sêmbwêc yom njanj, “Ndic inj pi a gicso dau! Ndic inj pi a!” ²² Goc Pailot sôm têtj njac tidim tō-nga, “Tu sake-nga? Inj kôm giso bocke? Aô gatap yom danj sa pi inj dom, bu dandic inj ndu. Bocdinanj aô wakêŋ anej lau siŋ-nga sêndic inj njamlic njandê, ma wahu inj siŋ.” ²³ Tigenj njac sêmbwêc hóc ahuc njanj, bu sêndic inj pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc njapu. ²⁴ Inj gôlôc ma sôm têtj lau siŋ-nga bu sêkôm gitôm lau dau si yom. ²⁵ Barabas, njac siŋsêlêc nanj ndôc gapocwalô tu inj gic lau ndu-nga, nanj sêngapwêc inj su tôm lau sêndac. Magoc Yisu, nanj sêtec, nanj Pailot kêkinj inj têtj lau siŋ-nga bu sêndic inj ndu.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Njac sêwê Yisu sêsa si, ma yêc senj sêtap njac danj njac Saimon sa. Inj njac malac Sairin-nga,* ma inj kêsêlêŋ mbo senj akêŋ gameŋ njamakê-nga bu têtj Jerusalem ndi. Lau siŋ-nga sêkôc Saimon ma sêkêŋ inj kêbalanj a gicso dau kêkuc Yisu.

²⁷ Lau daêsam sêŋkuc Yisu si, ma lauwhê njatô sêwhinj njac, sêhu danjgibo asê pi inj ma sêtanj. ²⁸ Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têtj njac, “Mac lauwhê Jerusalem-nga, atanj aô dom! Tigenj atanj tu daôm-nga, ma tu mac nem balêkoc-nga. ²⁹ Bu ndoc njawapac-nga oc menj sa, nanj mac oc asôm bu inj gêŋ njanham bu lauwhê njatô njac lauwhê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkêŋ su têtj balêkoc dom. ³⁰ Têtj ndoc dinanj, lau oc tac whinj bu lôc danj tip menj ma êngatôc njac si. ³¹ Gêŋ nanj kwahic dec sêkôm têtj aô, nanj gitôm sêkêŋ ya gêŋ a batac. Bocdinanj ahêgo daôm pi gêŋ njac oc sêkôm tinjambu-nga, oc nditôm sêkêŋ ya nenj a basô.”

³² Lau siŋ-nga sêwê njac sac lu sêwhinj Yisu, bu sêndic injlu ndu sêwhinj inj. ³³ Njac sêsa si e sêhóc asê gameŋ nanj sêsam bu Njakêcyha, ma yêc dinde njac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic njac sac lu sêpi a gicso sêwhinj Yisu, danj kêgalêŋ andô-nga, ma danj kêgalêŋ gasê-nga. ³⁴ Têtj dinanj Yisu tenj mbec ma sôm, “Damanj, suc anej njacyo si sac kwi, bu njac sênyalê gêŋ nanj sêkôm, nanj dom.” Tinjambu lau siŋ-nga sêpuc gapoc bu sêlic njac si asa oc kôc Yisu ndê njakwê.

³⁵ Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-nga bocdinanj. Sêlhac ti sem tō inj ma sêsôm, “Inj gêm lau njatô sa. Inj bu Mesaya nanj Anôtô kêyalinj sa, nanj nem dau si manj.” ³⁶ Ma lau siŋ-nga sêtigasuc ma sêsu inj susu boc-dinanj. Sêkêŋ wain njamakic têtj inj, ³⁷ ma sêsôm, “Am bu lau Israel-nga si kinj, nanj goc nem daôm si.” ³⁸ Njac sêto yom kalhac inj ndê a gicso dau njahô, nanj sôm, ‘Lau Israel-nga si Kinj dindec.’

³⁹ Njac sac danj nanj kêgalêŋ a gicso dau kêpinj Yisu, nanj su inj susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinanj dec nem daôm si, ma nem alu si awihin!” ⁴⁰ Tigenj njac sac tilu-nga hec yom inj, ma ndac, “Am tōc Anôtô, me mba? Yac lau tō dakôc njagêyô tigenj. ⁴¹ Hêclu dakôc njagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc njac dindec kôm giso danj dom.” ⁴² Goc inj sôm têtj Yisu, “Yisu, têtj ndoc am ndôc nem pônj kinj-nga, nanj gauc nem aô.” ⁴³ Ma Yisu ô yom ma sôm têtj inj, “Aô wasôm yomandô têtj am bu acsalô lec am oc ndôc t̄Paradais whinj aô.”

* 23:26: Sairin - malac danj nanj yêc Not (North) Afrika.

Yisu mbac ndu

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-39; Jon 19:28-30*)

⁴⁴ Têñ ac kalhac lhu, ñasec gêm gamen sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telhanga, ⁴⁵ bu ac gêm ganduc. Ma po balin nan kégâlêñ lôm dabun ñalôm, nan dau kic gi lu. ⁴⁶ Têñ ndoc dinan Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Daman, aô gakêñ aneñ gatun sip am amam!” In sôm yom dinan su, goc mbac ndu.

⁴⁷ Ngac bata sin-nga gêlic gêñ hon dinan, ma kêpin Anôtô ma sôm, “Yomandô! Ngac dindeci in ñgac gitêñ!” ⁴⁸ Ma lau daësam nan sêkac sa su bu sêlic lau sin-nga sic Yisu pi a gicso dau, nan sêlic gêñ hon dinan e kôm ñac si ñalôm ñwapac, dec sêndahin ñasu ma sêhò si. ⁴⁹ Ma lau hon nan sênyalê Yisu, ma lauwê nan sêñkuc in akêñ gamen Galili-nga, nan sêlhac ahê ma sêlic gêñ dinan.

Josep kêñ Yisu ndê ñamlan yêc hoc ñasun

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Ngac dan mbo, nan ndê ñaê Josep. In ndê malac Arimatiya yêc gamen Judia-nga, ma in ñgac ñayham ma gitêñ nan kêñ bata Anôtô ndê gôlin bu men sa tiawê. In lau ñSanedrîn-nga si dan, tigen in ñalôm whin yom nan ñac sêkic pi Yisu bu sêndic in ndu, ti gêñ nan sêkôm têt in, nan dom. ⁵² Têñ telha dinan in têt Pilot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlan. ⁵³ Goc in kôc in su yêc a gicso dau, kêpan in ña po ñayham dan, ma kêñ in yêc sêhò dan. Lau sêlêñ sêhò dinan gwanan su yêc hoc dan ñalôm, ma sêkêñ ñgac batê dan yêc sêhò dau mun su dom.

⁵⁴⁻⁵⁵ Lauwê nan mun-nga sêñsêlêñ sêwhin Yisu têt ndoc in men akêñ gamen Galili-nga, nan sêñkuc Josep si, ma sêlic sêhò dinan ti gamen nan Josep kêñ Yisu ndê ñamlan yêc nan. Tigen bêt dinan in lau Israel si bêt sêmasan dau tu sêlic om-nga, ma ndoc Sabat-nga men kêpin. ⁵⁶ Bocdinan lauwê dinan sêmbu sêtêñ si andu si, ma sêmasan bu ñamalu ti gêñ ñatô bu sênem oso Yisu. Ma têt bêt Sabat-nga, ñac sêñwhan dau tôm yomsu Sabat-nga sôm.

24*Yisu tisa*

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-13*)

¹ Sabat men gi su, ma têt wake ñabêc ñamata-nga, goc lauwê dinan sêti têt bêtêc ganduc. Sêkôc gêñ ñamalu nan sêmasan su, ma sêsa sêtêñ sêhò dau si. ² Ma sêlic bu hoc atu nan Josep kêpi gi tin sê awha, nan ndôc ñamala dom. ³ Dec sêsôc si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê ñamlan sa dom. ⁴ Sêlhac ma sêhêdaê, ma ñgac lu ti ñakwê ñawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhin ñac. ⁵ Dec lauwê sêtôc dau, ma sêwec ango andô têt

nom. Ma ñgac lu sêsôm têt ñac, “Tu sake-nga mac anjalê in nan mbo tali, yêc lau batê si mala?” ⁶ In mbo lec dom, in tisa su. Gac nem yom nan in sôm têt mac mun su, têt têt in mbo gamen Galili-nga. ⁷ In sôm bu lau oc sêhoc ñamalac ndê Atu asê ma sêkêñ in sip lau sac si amba, ma ñac oc sêndic in pi a gicso dau, ma têt bêt titô-nga in oc tisa tiyham.” ⁸ Goc lauwê dinan gac gêm yom nan Yisu sôm mun su. ⁹ Ma ñac sêhu sêhò dau sin ma sêmbu sêtêñ Jerusalem si, ma sic min yom hon dinan têt ñgacsêñomi 11, ma têt lau hon nan mun-nga sêñkuc Yisu.

¹⁰ Lauwê dau si ñaê bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwê ñatô sêwhin. Ñac sic min têt lau aposel, ¹¹ magoc aposel sêngô yom dau gitôm yom ñambwa, ma sêkêñ whin dom. ¹² Goc Pita tisa ma kêti têt sêhò gi. In wec bu têt gwanin sêhò ñalôm, dec in gêlic po ñambwa nan yêc. Goc in kôlhô gi ma gac gêm yom daësam pi gêñ hon dinan.

Yisu hoc dau asê têt ñgacsêñom lu

¹³ Têt bêt tigen dinan ñgac-sêñom lu sêñsêlêñ sêmbu sen bu sêtêñ malac Emeyas sêndi. Sen akêñ Jerusalem têt Emeyas, nan ñasawa gitôm kilometa 11. ¹⁴ Inlu sem yomgalôm têt dandi, pi gêñ hon nan hôt asê têt têt dinan. ¹⁵ Sêñsêlêñ ti sem yomgalôm sêmbu, ma Yisu dau men kêsêlêñ whin inlu. ¹⁶ Tigen Anôtô kôm inlu tandô ñalêñ kain dan sa, dec sênyalê in dom. ¹⁷ Ma in sôm têt inlu, “Yom bocke dec amlu asôm têt daôm ma anjêlêñ ambo sen?” Goc inlu sêkwê dôñ sêlhac, ma sêwec. ¹⁸ Ma inlu si dan nan sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, “Ñaclêñ hon nan sêmbu Jerusalem têt têt dindeci, nan sênyalê gêñ nan hôt asê. Bocke dec am kêyalê dom?” ¹⁹ Ma Yisu ndac, “Gêñ sake?” Ma sêsôm têt in, “Gêñ nan hôt asê Yisu Nasaret-nga. Ngac dau in propêt dan, ma in kôm gêñ ma sôm yom ti ñaclai atu yêc Anôtô ma ñamalac hon ango-nga. ²⁰⁻²¹ Ma yac akêñ batan su, bu mboe in Mesaya nan Anôtô oc êñkin bu êñgaho lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga amba. Tigen yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêkêñ in têt lau Rom-nga bu sêmatôc in, ma ñac sêkic yom bu in mbac ndu, ma sic in pi a gicso dau. Gêñ hon dinan hôt asê in, ma kwahic dec bêt têt ginnga su. ²² Ma bêtêc lec yac mba lauwê ñatô sêsôm yom nan kôm yac hon asô. Têt bêtêc ganduc, ñac sêtêñ sêhò si, ²³ magoc sêtap in ndê ñamlan sa dom. Sêmbu sêmen, ma sêsôm bu anjela sêhoc dau asê têt ñac, ma sêsôm têt ñac bu Yisu mbo tali. ²⁴ Lau ñatô nan sêmbu sêwhin yac, nan sêsa sêtêñ sêhò si, ma sêtap gêñ hon sa tôm lauwê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom.”

²⁵ Goc Yisu sôm têt inlu, “O mac lau! Mac nem gac sa dom. Lau propêt sêhoc yom

asê pi gêñ honj dinan gwanan su, magoc mac akêñ whiñ gwalec! ²⁶ Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hôc ñawapac honj dinan, ma tiñambu tap in ndê ñawasi sa.” ²⁷ Ma Yisu whê inlu si gauc sa pi yom honj nanj Moses ti lau propet sêto hêganôñ in, e in whê Anötö ndê yom honj nanj sêto gwanan pi in, nanj sa têtñ inlu.

²⁸ Ñac sêsun sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu inlu sin, ma êñsêlêñ gacgen ndi. ²⁹ Magoc sêter in ti ñanga, ma sêsôm, “Mbo whiñ alu, bu ac pacndê ma saun oc ôbwêc sa.” ³⁰ Dec Yisu sôc malac dau gi, bu mbo whiñ inlu. Ma têtñ ndoc sêndôc sic bu sêner gêtñ, nanj Yisu kôc bolom sa, gêm dange ma pô kôc, goc kêtñ têtñ inlu. ³¹ Ma inlu si tandô ñawa sa, dec sêñyalê in. Ma ñagahô enj Yisu anjô mba. ³² Ma inlu sêsôm têtñ dandi, “Yomandô. Têtñ ndoc in sôm yom têtñ hêclu yêc senj, ma whê Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj sa, dec kôm hêclu nerj ñalôm kac hêclu ñandô.”

³³ Goc inlu sêtisa ñagahô, ma sêlhô sêmbu sêtêtñ Jerusalem si. Ma sêtap ñgacsêñomi 11 sa, ti lau ñatô nanj sêmbu sêwhiñ ñac. ³⁴ Ma ñgacsêñomi sêsôm têtñ inlu, “Pômdu tisa yomandô, ma in hoc dau asê têtñ Saimon!” ³⁵ Goc inlu sic miñ yom pi gêtñ nanj hôc asê yêc senj, ma bu inlu sêñyalê Yisu têtñ ndoc in pô bolom kôc.

Yisu hoc dau asê têtñ sêñomi honj

³⁶ Sêsôm yom dinan sêmbu, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac ñac anjô-nga, ma sôm têtñ ñac, “Yom malô whiñ mac.” ³⁷ Ñac sêsô ti sêtôc dandi ñandô, bu ñac gauc gêm bu sêlic ñalau danj. ³⁸ Ma in sôm têtñ ñac, “Tu sake-nga mac nem ñalôm ñawapac, ma gauc gêm yom daêsam?” ³⁹ Alic amanj ti gahiñapa, bu aô dauñ dindec. Amasec aô, ma alic. Ñalau si ñamsôm ti ñakwa mbasi, magoc alic aô nerj.” ⁴⁰ In sôm yom dinan, goc tôc amba ti gahiapa têtñ ñac.

⁴¹ Ñac atac ñayham babalec, magoc ñac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu-lu bu gêtñ nanj hôc asê, nanj gêtñ ñandô, me mba. Goc in ndac ñac, “Mac nem gêtñ danerj-nga ndôc?”

⁴² Ma sêkêtñ i tô danj nanj sêpec su, nanj têtñ in. ⁴³ Ma in kôc su, ma gêtñ yêc ñac si anjô-nga. ⁴⁴ Goc in sôm têtñ ñac, “Gauc nem bu aô gasôm yom têtñ mac muñ su, pi gêtñ nanj kwahic dec ñandô sa. Têtñ ndoc aô gambo gawhiñ mac, nanj gawhê sa bu gêtñ honj nanj sêto pi aô yêc Moses ma lau propet si bapia tilhuñ, ma yêc Buku Wê-nga, nanj gic waê bu ñandô sa.” ⁴⁵ Ma in whê ñac si gauc sa pi Anötö ndê yom honj nanj sêto yêc. ⁴⁶ In sôm têtñ ñac, “Sêto yom pi Mesaya bu in oc hôc ñandê atu ma mbac ndu, ma têtñ bêtñ titô-nga in oc tisa ma mbo tali tiyham. ⁴⁷ Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu in ndê ñaê-nga, ma sêsôm têtñ lau bu sêkac si ñalôm kwi, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi. Ñac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac Jerusalem,

ma tiñambu mêtê dau oc sa têtñ lau gamerj apa-nga honj. ⁴⁸ Gêtñ honj dindec mac alic gatô su, dec oc ahoc yom ñandô asê pi gêtñ dau awhiñ. ⁴⁹ Ma alic! Aô oc wakêñ gêtñ nanj anerj Damanj gic bata su, nanj têtñ mac. Bocdinanj ambo malac dindec e Anötö kêtñ in ndê ñaclai nem mac ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁵⁰ Tiñambu Yisu wê ñac sêsa sêtêtñ gamerj nanj yêc kêtñ malac Betani si. Yêc dinan in hôc amba sa, ma gêm mbec ñac. ⁵¹ Ma têtñ têtñ in gêm mbec ñac mbo, nanj in hu ñac sin, ma Anötö kôc in sa pi undambê gi. ⁵² Dec ñac sêpônj haduc ma sêmpin in. Ma sêlhô sêmbu sêtêtñ Jerusalem si ti atac ñayham atu. ⁵³ Ma tôc bêtñ honj, sêkac sa sêmbu lôc dabun ñabatêmdô, ma sêhoc Anötö ndê waê asê.

Jon ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindec sa-nga

Jon in Yisu ndê ngacsêñomi 12 si dan, nan kêsêlêñ whin Yisu ma mbo whin in tòm in ndê bêc mbo nom-nga hon, ma bocdinañ dec ngò yom hon nan in kêdôhôn ma gêlic gweleñ nan in kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ngacsêñom dan, nan Yisu atac whin ñandô. Lau daêsam sênyalê bu yom dau hêganôn Jon dau, magoc in tec bu tôc dau tiawê.

Lau natô sêsam Jon ndê bapia bu 'Buku Gêñ Dalô-nga,' bu in to yom pi gêñ dalô atu to nan Yisu kôm. In to yom pi gêñ dalô hon nan Yisu kôm, nan dom. In to yom pi gêñ nan bu whê Yisu sa bu Mesaya nan Anôtô gic bata bu êñkin têt in ndê lau Israel-nga. Jon dau whê ndê bapia ñahu sa bocdec bu: Yom pi gêñ dalô indec, nan yêc tu bu mac asam ma akêñ whin bu Yisu in Mesaya, Anôtô ndê Atu. Ma tu mac akêñ whin in ndê ñaê-nga, dec mac oc atap sen ambo tamli-nga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anôtô ndê Yom Dau nan mbo titêm-titêm, nan men ti ñamalac. In mbo whin Damba Anôtô têt ñamata-nga, ma in Anôtô dau (1:1). Bocdinañ lau nan sênyalê Yisu tidôn, nan gitôm sênyalê ti sêlic in Damba dau whin (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whin bu lau nan sêsam in ndê bapia sêtap sen dandôc tanli-nga sa. Ma sen dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nan Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu: Aô tanwasêñ gati sen bu ñamalac sêtêñ Daman sêndi, ma sen dan yêc dom.

Yisu Kilisi Ñahu

¹ Têt têt ñamata-nga nom sambuc indec mbasi, nan Yisu nan dasam bu Yom Dau, in mbo. In mbo whin Anôtô, ma in Anôtô dau. ² In mbo whin Anôtô têt têt ñamata-nga. ³ Gêñ hon nan yêc, nan in dau kêt, ma gêñ dan hóc asê ña lêt dan dom. ⁴ Yac neñ dambu tanli ñahu in dau, ma in dau ti ñamalac nom-nga si Ñawê. ⁵ Ñawê dau pò gameñ ñasec, ma ñasec gitôm dom bu kôm ñawê dau ahuc.

⁶ Anôtô kêtin ngac aheñ-nga dan men, nan ndê ñaê Jon. ⁷ In men bu hoc yom ñandô asê pi Ñawê dau, tu bu lau hon nan sêngô in ndê yom, nan sêkêt whin Ñawê dau. ⁸⁻⁹ Jon in Ñawê dau dom, tigen in men bu hoc yom asê pi Ñawê ñandô dau, nan oc men êñkuc in bu pò ñamalac hon.

¹⁰ Nom sambuc indec Anôtô kêt ña in, tigen têt ndoc in hóc asê, nan lau nom-nga

sênyalê in dom. ¹¹ In ti nom sambuc indec ñadau, magoc têt ndoc in men, nan in ndê lau Israel-nga sêkêt in sa dom. ¹² Magoc lau hon nan sêkêt in sa, ma sêkêt whin in, nan Anôtô gêlic ñayham ma kêt ñac sa sêti in ndê balêkoc. ¹³ Sêti in ndê balêkoc ña lêt tòm lau nom-nga si lêt sêkwê balêkoc asê-nga dom, me tu ñamalac dau si gauc gêm me atac whin-nga dom. Mba! Anôtô dau kôm ñac sêtiwakuc dec sêti in ndê balêkoc.

¹⁴ In nan dasam bu Yom Dau sip nom men ti ñamalac, ma mbo whin yac. In men akêt Damba Anôtô, ma Damba ndê mwasin ti yom ñandô gêm in ahuc. In Anôtô ndê Atu tigen, dec wêkain ñac lai ti ñawasi atu, ma yac alic in ndê ñac lai ti ñawasi dau, nan su. ¹⁵ Jon hoc yom asê pi in gwanan su bocdec bu, "Ngac dan oc êñkuc aô, nan hóc gêlêc aô su, ñahu bu in mbo wandêc su mbo." Ma têt ndoc in hóc asê, nan Jon sôm bu, "In ngac dau dinañ dec gahoc yom asê pi in gwanan su."

¹⁶⁻¹⁷ Muñ-nga Anôtô kêmwasin lau Israel-nga ña yomcs nan in kêt têt Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi men, ma Anôtô ndê mwasin gêm in ahuc sambuc, dec yac hon datap mwasin ti yom ñandô sa hóc gêlêc su, yêc Yisu. ¹⁸ Ñamalac dan gêlic Anôtô su dom. Magoc in ndê Atu tigen Yisu †Kilisi, nan mbo kêtin Anôtô dau, in dau in Anôtô, nan sip nom men ti ñamalac, ma whê Damba Anôtô sa têt yac, dec tanyalê in.

Lau sêndac bata Jon, Ngac Kêku Lau-nga

¹⁹⁻²⁰ Têt ndoc Jon kêku lau mbo, nan lau bata Israel-nga sêñkin †dabuñsiga natô ti lau †Liwai natô akêt Jerusalem sêtêñ in si, ma sêndac in bu, "Am asa?" Jon sêc yom dan ahuc dom, in sôm yom yêc awê bu, "Aô †Mesaya dom." ²¹ Dec ñac sêndac in, "Bocdinañ dec am asa? Am Elaija, a?" Ma in sôm, "Mba!" Goc sêndac, "Am propet gitôm Moses nan Anôtô gic bata bu êñkin men, a?" Ma in sôm, "Mba!" ²² Bocdinañ sêsôm têt in, "Dec sôm daom asê têt yac bu am asa. Yac bu akêt ñawaê têt lau nan sêñkin yac amên nan." ²³ Jon ô ñac si gêndac ña propet Aisaya ndê yom dan, ma sôm, "Ñamalac nan ta yom yêc gameñ sawa bu, 'Amasay Pômdau ndê sen tisolop,' nan aô dauñ dec."

²⁴ Lau Palêsai natô sêmbo sêwhin lau nan lau bata sêñkin sêtêñ Jon si. ²⁵ Sêngô Jon ndê yom dau, dec sêndac in bocdec bu, "Am daom sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocdec dec am kêku lau mbo?" ²⁶⁻²⁷ Ma Jon sôm, "Aô dec kaku lau ña bu, magoc ngac dan oc êñkuc aô, nan hóc gêlêc aô su. Aô dec ngac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ngac akin bu wanğapwêc in ndê atapa ñawalô. Ngac dau kwahic dec mbo mac ñalhu, magoc mac anyalê in dom."

²⁸ Jon kêku lau mbo malac dan ñaê Betani, nan yêc Bu Jordan ñadanga mbu têtj ac pi-nga. Ma gêtj honj dinanj hóc asê yêc gamenj dinanj.

Yisu inj Anôtô ndê Domba

²⁹ Bêc danj tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlênj têtj inj menj, ma sôm, “Alic ñgac dê! Inj †Anôtô ndê Domba, nanj Anôtô kênj bu kôc ñamalac si sac su.” ³⁰ Inj ñgac dau nanj aô gasôm yom pi inj muñ su, bu ñgac danj oc êñkuc aô menj, nanj hóc gêlêc aô su, bu inj mbo wandêc su mbo. ³¹ Muñ-nga aô dauñ neñ gauc sa pi inj dom, tigenj kwahic dec aô gamenj kaku lau ña bu, tu bu watôc inj asê têtj lau Israel-nga.” ³²⁻³³ Jon sôm yom dinanj su, goc gic têtj yom ma whê yom sa bocdec bu, “Yomandô. Muñ-nga aô dauñ neñ gauc sa pi inj dom, tigenj Anôtô nanj kêkinj aô bu wanju lau ña bu, nanj sôm têtj aô bu, ‘Am oc lic Ñalau Dabuñ sip têtj ñgac danj menj. Ma ñgac dau dinanj oc êñku lau ña Ñalau Dabuñ.’ Tinjambu aô galic Ñalau Dabuñ gêm balusi anjô ma sip akênj undambê têtj ñgac dindêc menj ma mbo whinj inj.” ³⁴ Aô tanôñ galic gêtj dinanj hóc asê ñgac dau su, ma tu dinanj-nga kwahic dec gahoc yom asê pi inj, ma gasôm asê têtj mac bu inj Anôtô ndê Atu.”

Yisu ndê ñgacsêñjomi ñamata-nga

³⁵ Ñagalanjê Jon mbo bu dau ñadali ma inj ndê ñgacsêñjomi lu sêmbo sêwhinj inj. ³⁶ Yisu kêsêlênj menj, ma Jon tahê inj ma sôm, “Kec, Anôtô ndê Domba dê.” ³⁷ Têtj ndoc ñgacsêñjomi lu sêngô Jon ndê yom dinanj, nanj sêhu inj sinj ma sêñkuc Yisu. ³⁸ Yisu kac dau kwi ma gêlic bu injlu sêñkuc inj, dec ndac, “Bocke dec amlu anjukuc aô?” Goc injlu sêsôm, “Rabai, am yêc nde?” (Ñaê †Rabai danem kwi bu ‘Kêdôhônj-waga.’) ³⁹ Ma inj sôm, “Amenj ma alic.” Goc injlu sêñsêlênj sêwhinj inj si, ma sêlic gamenj nanj inj yêc. Sêhóc asê têtj telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinanj dec sêmbo sêwhinj inj.

⁴⁰ Ñgac lu nanj sêngô Jon ndê yom ma sêñkuc Yisu, nanj si danj inj Andru, Saimon Pita ndê asi. ⁴¹ Ñagahô inj gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têtj inj, “Yac atap †Mesaya sa su.” (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kílisi.) ⁴² Goc inj wê Saimon s a têtj Yisu gi. Yisu tahê inj ma sôm, “Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam am bu Kepas.” (Ñaê dau* sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

Yisu kégalmê Pilip lu Natanael sa

⁴³⁻⁴⁴ Têtj ñagalanjê Yisu tisa ma gi tap ñgac danj ñaê Pilip sa. Pilip inj ñgac akênj malac Betsaida yêc gamenj Galili-nga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whinj. Yisu gauc gêm bu têtj Galili ndi, dec sôm têtj Pilip, “Mweñj êmkuc aô.” ⁴⁵ Goc Pilip gi tap ñgac

danj ñaê Natanael sa, ma sôm têtj inj bu, “Mesaya nanj Moses ti lau propet sêto yom pi inj muñ su, nanj yac atap inj sa su. Inj Josep ndê atu Yisu akênj malac Nasaret.” ⁴⁶ Natanael ñgô su goc ndac, “Nasaret? Gêtj ñayham bocke oc menj akênj malac ñambwa dinanj?” Dec Pilip sôm, “Mweñj ma lic.”

⁴⁷ Yisu gêlic Natanael têtj inj menj, ma sôm yom pi inj bocdec bu, “Yomandô! Inj ñgac Israel-nga nanj yom tasan danj yêc inj ndê ñalôm dom.” ⁴⁸ Dec Natanael ndac inj, “Am kéalê aô ñalênj bocke?” Ma Yisu sôm têtj inj, “Pilip mbwêc am dom enj, ma aô galic am ndóc a atu danj ñahu.” ⁴⁹ Natanael ô yom ma sôm, “Kêdôhônj-waga, am Anôtô ndê Atu. Am yac lau Israel-nga mba Kinj.” ⁵⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm têtj inj, “Aô gasôm bu galic am yêc a danj ñahu ma tu dinanj-nga dec am kênj whinj. Am oc lic gêtj atu-tu hóc gêlêc inj dinanj su.” ⁵¹ Ma inj gic têtj yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtj mac. Tinjambu mac oc alic undambê kac sa, ma †Ñamalac ndê Atu oc ti senj bu Anôtô ndê anjela sêsip sêpi-nga.”

2

Yisu gêm bu kwi ti wain

¹ Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana nanj yêc gamenj Galili-nga sêndê mwasinj tu ñgac danj bu nem awhê-nga. Yisu dinda mbo whinj ñac, ma ² sêkênj ahenj Yisu ti ndê ñgacsêñjomi bu sênej mwasinj dau sêwhinj. ³ Ma lau senj ti sênôm gêtj sêmbo e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têtj inj bu, “Ñac si wain pacndê su.” ⁴ Goc Yisu sôm têtj inj, “O awhê! Tu sake-nga am sôm têtj aô? Anej ndoc menj sa su dom.” ⁵ Tigenj Yisu dinda sôm têtj lau akinj bu, “Gêtj bocke nanj inj bu sôm têtj mac, nanj akôm.”

⁶ Yêc mwasinj dau ñamala, lônj bu-nga 6 sêlhac. Lônj dinanj atu andô, tigenj-tigenj gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-nga si mêtê sêngwasinj dau ñawasi sa yêc Anôtô anjô-nga. ⁷ Ma Yisu sôm têtj lau akinj, “Akênj bu sip lônj honj dinanj e menju.” ⁸ Sêtac bu sip e menju su, goc inj sôm têtj ñac, “Anjati sa ma akênj têtj mwasinj ñadau êñsahê.” Ma sêkôm gitôm inj sôm. ⁹ Mwasinj ñadau kêsahê bu nanj Yisu gêm kwi ti wain, ma kéalêc dom bu menj akênj nde. Tigenj lau akinj nanj sêtac bu sip lônj, nanj dec sênjalê. Mwasinj ñadau kêsahê su, goc mbwêc ñgac gêm awhê-nga menj, ma sôm têtj inj, ¹⁰ “Lau honj sêkênj wain ñayham têtj lau sênôm muñ e tac ñayham sa, goc sêkênj wain ñambwa kékuc. Tu sake-nga am kégaminj wain ñayham kalhac e tinjambu?”

¹¹ Yisu kôm gêtj dalô ñamata-nga dinanj yêc malac Kana, nanj yêc gamenj Galili-nga. Gêtj dau tôc inj ndê ñawasi ti ñaclai asê, ma inj ndê ñgacsêñjomi sêkênj whinj inj. ¹² Ma tinjambu

* 1:42: Ñaê ‘Kepas’ nanj Yisu kêtj têtj Pita, inj Yom †Hibru danj, nanj danem kwi bu ‘hoc.’ Alic Yisu ndê yom gêtj Mat 16:18.

Yisu lu dinda ma asii ti ngacsêjomi sêsip malac Kapenaom si, ma sêmbô bêc njatô.

*Yisu soc lau su yêc lôm dabuñ
(Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

¹³ Têñ têm dinañ lau Israel-nga si om atu ðMwasij Pasowa-nga mej kêpiñ. Tu dinañ-nga Yisu pi Jerusalem gi. ¹⁴ In hóc asê su, ma yêc lôm dabuñ ñabatêmdnd, in gêlic lau sêhoñ makao ti domba ma balusi bu lau sênemli, ma lau ñatô sêndôc tebo bu sêô lau apa si mone ña lau Israel-nga si mone. ¹⁵ Dec in gêm bochiñ wac ti po ma kêbulu ñac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhiñ. Ma in tac lau sêô mone-nga si tebo sa, ma kêbalip ñac si mone babalip. ¹⁶ Goc in hec yom lau balusi-nga ma sôm têtñ ñac, “Akôc nem balusi dinañ asa awê andi! Daman ndê andu yêc bu lau sênemli gêtñ sêmbô-nga dom. Mac akôm sac sambuc!” ¹⁷ Têtñ dinañ in ndê ngacsêjomi gauc gêm Anôtô ndê yom dan nan sêto yêc bocdec bu:

Aô neñ atac whiñ tu am nem andu-nga, mbô aô neñ ñalôm sa ñapañ. [BW 69:9]

¹⁸ Ma lau bata Israel-nga sêndac Yisu ma sêsôm, “Asa kêñ ñaclai têtñ am bu kôm gêtñ dinañ? Kôm gêtñ dalô dan bu tóc am nem ñaclai ñahu asê têtñ yac.” ¹⁹ Yisu ô ñac si awha ma sôm, “Aseñ lôm dabuñ dindac su, ma aô oc wakwê sa tiyham nditôm bêc tó.” ²⁰ Goc sêsôm, “Muñ-nga lau sêkôm gwelenj sêkwê lôm dabuñ dindac-nga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa tôm bêc tó?” ²¹ Sêsôm yom dinañ bu ñac sênyalê dom bu lôm dabuñ nan in sôm yom pi, nan in dau. ²² T injambu, têtñ ndoc Yisu tisa akêtñ lau batê-nga, nan in ndê sêhoñi gauc gêm in ndê yom dinañ. Ma têtñ dinañ sêkêtñ whiñ yom nan in sôm, ma sêkêtñ whiñ Anôtô ndê yom nan sêto yêc muñ su, pi in ndê mbac ndu ma tisa-nga.

²³ Yisu mbo Jerusalem têtñ Om Pasowa-nga, ma lau daêsam sêlic gêtñ dalô hoñ nan in kôm, dec sêkêtñ whiñ in. ²⁴⁻²⁵ Tigenj Yisu kêyalê ñamalac si gauc ti yom hoñ nan yêc ñac si ñalôm. In pônâ ñamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinañ-nga in whê dau sa sambuc têtñ ñamalac dan dom.

3

Yisu lu Nikodemas

¹ Lau Israel si ñac bata dan mbo Jerusalem, nan ndê ñaê Nikodemas. In mbo lau ðPalêsai si tonj, ma in lau bata ðSanedrin-nga si dan whiñ. ² Têtñ obwêc danj, Nikodemas têtñ Yisu gi, ma sôm têtñ in, “O Kêdôhônjwaga. Yac alic gêtñ dalô hoñ nan am kôm, dec anyalê bu am kêdôhônjwaga dan nan Anôtô kêkiñ mej. Ñahu bu Anôtô bu mbo whiñ ñamalac dan dom, dec oc tôm dom

bu ñamalac dau kôm gêtñ dalô gitôm nan am kôm.”

³ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtñ am. Ñamalac dan bu tiwakuc tiyham dom, dec oc tôm dom bu in mbo ðAnôtô ndê gôlinj ñapu.” ⁴ Goc Nikodemas sôm têtñ in, “Ñamalac andô dan oc tiwakuc ñalêtñ bocke? Oc tôm bu sip dinda atac ñalôm ma dinda kôc in tiyham, me?” ⁵ Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom ñandô têtñ am. Ñamalac dan bu tiwakuc ña bu ma ña Ñalau Dabuñ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anôtô ndê gôlinj ñapu. ⁶ Ñamalac sêkwê ñamalac asê, magoc Ñalau tigenj gitôm bu kôm ñamalac dan tiwakuc ma kêñ ñalôm wakuc têtñ in. ⁷ Aô gasôm têtñ am bu mac atiwakuc tiyham ña ñaclai undambê-nga manj. Am sô tu yom dinañ-nga dom. ⁸ Mbu kêsêlêtñ kêkuc Anôtô ndê atac whiñ. Am gitôm bu ñgô ñakêcsia, tigenj am kêyalê mbu ñahu me mbu ñapwê dom. Ma Ñalau Dabuñ ndê gwelenj kôm lau sêtiwakuc-nga, nan kaiñ tigenj.”

⁹ Nikodemas ñgô yom dinañ, dec ndac Yisu, “Aluê! Yom dinañ oc ñandô sa ñalêtñ bocke?” ¹⁰ Ma Yisu sôm, “Am lau Israel si kêdôhônj-waga mêtê-nga dan, ma bocke dec am kêyalê yom dindac ñahu dom?” ¹¹ Aô wasôm yom ñandô têtñ am. Gêtñ nan aô ti lau nan sêñkuc aô nan anyalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ñandô asê pi gêtñ nan yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom. ¹² Aô gasôm yom têtñ mac pi gêtñ nom-nga, magoc mac akêtñ whiñ dom. Ma aô bu wasôm yom têtñ mac pi gêtñ undambê-nga, dec oc akêtñ whiñ ñalêtñ bocke? ¹³ Ñamalac dan pi undambê gi bu ênyalê gêtñ undambê-nga dom, tigenj Ñamalac ndê Atu, nan sip akêtñ undambê mej, nan kêyalê. ¹⁴ Muñ-nga, têtñ ndoc lau Israel-nga sêmbô gameñ sawa, nan Moses gic mboc ñagatu* pi a, ma hóc sa pi lôlôc gi. Ma ñalêtñ tigenj, lau oc sêndic Ñamalac ndê Atu pi a, ma sêhóc in sa pi lôlôc ndi. Lêtñ dinañ gic in ñawaê, ¹⁵ tu bu lau hoñ nan sêkêtñ whiñ in, nan oc sêtap senj sêndôc tali ñapañ-nga sa.

¹⁶ “Bu Anôtô atac whiñ lau nom-nga ndu andô, dec kêñ ndê Atu tigenj mbac ndu tu ñac-nga, bu lau hoñ nan sêkêtñ whiñ in, nan oc sêninga dom, magoc sêtap senj sêndôc tali-nga sa. ¹⁷ Anôtô kêñ ndê Atu sip nom mej bu êmatôc lau dom, magoc kêñ in mej bu ti lêtñ nem lau si-nga. ¹⁸ Lau nan sêkêtñ whiñ in, nan oc sêtap Anôtô ndê matôc sa dom. Magoc lau nan sêkêtñ whiñ dom, nan gitôm sêmatij dau si yom tidônj su bu oc sêtap Anôtô ndê matôc sa, ñahu bu ñac sêkêtñ whiñ Anôtô ndê Atu tigenj dom. ¹⁹ Ma ñac si matôc dau ñahu bocdec bu. Ñawê ñandô sip nom mej, tigenj sêtec ñawê dau ma atac whiñ lêtñ ñasec-nga, ma sêsap mêtê sac dôñ ñapañ.

* 3:14: Yom pi mboc ñagatu nanj Moses kêñ pi a danj, nan asam yêc Nam 21:4-9.

20 Lau hoj nanj sêkôm mêtê sac, nanj sêtec bu njawê dau pô njac si mêtê sac e yêc awê, ma tu dinan-nga sêtigasuc njawê dau dom. 21 Magoc lau nanj sênkuc yom njandô, nanj sêtêj njawê sêmerj ma gacgej sêmbô dinan. Ma tu dinan-nga lau hoj sêlic yêc awê bu njac sêkôm mêtê njayham tòm Anôtô kêj njac lai têtj njac.”

Jon sôm yom pi Yisu

22 Dinan su, goc Yisu ti inj ndê ngacsêjomi sêhu Jerusalem sinj, ma sêsa si sêmbô gamenj njamakê-nga yêc gamenj Judia-nga. Ma yêc dindê inj mbo whinj njac ma sêjku lau. 23 Têtj ndoc dinan Jon mbo malac Aenon, nanj yêc sunj sa têtj Salim. Bu njagaponj njayham poc gamenj dinan, ma tu dinan-nga Jon mbo dinan, ma kêku lau nanj sêtêj inj si. 24 Têtj ndoc dinan Jon mbo awê, sêkêj inj ndôc gapocwalô su dom.

25 Ma Jon ndê sêjomi natô ma njac bata Israel-nga danj sêsen dau pi lêtj lau sêjngwasinj dau njawasi sa yêc Anôtô anjô-nga. 26 Dec sêtêj Jon si, ma sêsôm, “Kêdôhônwaga, munj-nga am hoc yom asê pi Yisu, têtj ndoc inj hóc asê am yêc Bu Jordan njadanj. Kwahic dec yac anjô bu lau hoj sêtêj inj si, bu inj êjku njac.” 27 Jon ô njac si yom ma sôm, “Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelêj gitôm Anôtô dau kêj sip lau aman. 28 Mac anjalê yom hoj nanj aô gasôm têtj mac su. Aô gasôm bu aô dauj Mesaya dom, magoc Anôtô kêkinj aô gamuj inj gamenj. 29 Lau hoj bu sêtêj Yisu sêndi, dec oc solop. Bu njac gitôm awhê nanj sêmatinj inj ndê yom bu nem njac, ma Yisu inj gitôm njac nem awhê-nga dau. Aô gitôm njac dau ndê silip, nanj atac njayham kêlêc têtj ndoc njac nem awhê-nga hóc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinanj kwahic dec aô nejj atac njayham tu Yisu-nga gêm aô ahuc sambuc. 30 Ma inj solop bu kwahic dec Yisu ndê wasi tiatu, ma anej waêj tisaun. 31 Inj sip akêj undambê menj, dec hóc gêlêc lau hoj su. Aô dec, aô njamalac nom-nga ma aô nejj njahu yêc nom, ma bocdinanj gasôm yom tòm njamalac nom-nga. Magoc inj sip akêj undambê menj, 32 ma sôm yom njandô pi gêtj nanj inj gêlic ti njô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkôc inj ndê yom sa dom. 33 Njamalac bocke nanj kôc inj ndê yom sa, nanj tóc asê bu inj gêlic Anôtô ndê yom bu yom njandô enj. 34 Njahu bu inj nanj Anôtô kêkinj sip nom menj, nanj sôm Anôtô dau ndê yom asê. Ma Anôtô kêgaminj inj ndê Njalau têtj inj dom. 35 Damba tac whinj inj ndê Atu kêlêc, dec kêj gêtj hoj sip inj amba. 36 Ma asa nanj kêj whinj Atu, nanj Anôtô gic bata su, bu inj oc mbo tali njapanj. Tigej esa nanj kôc inj sa dom, nanj Anôtô ndê atac njandê yêc inj dônj yêc, dec inj oc lic undambê dom.”

4

Yisu lu awhê Samaria-nga danj

1-2 Têtj ndoc dinanj Yisu mbo whinj inj ndê njac sêjomi, ma njac sêjku lau. Inj dau kêku lau danj dom. Magoc lau Palêsai sêngô njawê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam nanj êlême sênkuc inj, nanj sêhóc gêlêc Jon ndê sêjomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêngô njawê dinan, ma bu sêkêj kisa inj, 3 ma bocdinanj dec inj hu gamenj Judia-nga sinj, bu mbu têtj Galili ndi. 4 Yisu gauc gêm tidôj bu ho senj nanj gic lau tSamaria-nga si gamenj kôc, dec inj ti ndê njac-sêjomi sêjngêlêj sêmbô senj dinan. 5 Nac sêjngêlêj e sêsun sa lau Samaria si malac atu danj njê Sika. Malac dau yêc kêpinj nom njasawa danj nanj munj-nga andô, Jakob kêj têtj inj ndê atu Josep. 6 Ma sê nanj Jakob kwê tu sêtap bu sa-nga, nanj yêc malac dau njamakê. Yisu ti ndê ngacsêjomi sêhóc asê sê bu-nga dau têtj ac kac lhu, ma sêjngêlêj senj baliñ su e Yisu kwapac sa, dec inj ndôc sic ndôc dinan. 7-8 Ma inj ndê njac sêjomi sêhu inj sinj ma sêsôc malac dau si, bu sêjngêlêj gêtj sênenj-nga.

Malô goc awhê Samaria-nga danj sa menj bu têtj bu. Ma Yisu sôm têtj inj, “Gitôm bu am kêj bu têtj aô wanôm?” 9 Goc awhê dau ô yom bocdec bu, “Bocke dec am njac Israel-nga ndac aô awhê Samaria-nga bu wakêj bu têtj am nôm?” (Inj sôm yom dinan, njahu bu lau Israel m a lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbô ahê dau.) 10 Ma Yisu sôm, “Kwahic dec aô gandac bu têtj am. Am bu êmyalê aô nejj njahu, ma mwasiñ nanj Anôtô kêj njambwa, dec am oc ndac bu têtj aô, ma aô wakêj bu nanj oc kêj njamalac sêndôc tali, nanj têtj am.” 11 Awhê dau ngô yom dinan, goc sôm, “O njadau. Bu tali-nga nanj am sôm yom pi, nanj am oc kôc yêc nde? Bu am nem laclhu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindêc baliñ andô. 12 Abanj Jakob ti ndê atui, ma inj ndê makao ti domba hoj sênôm bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nanj hóc gêlêc inj dindêc nanj Jakob kêj têtj yac, nanj su?”

13 Dec Yisu sôm têtj inj, “Lau hoj nanj sênôm bu nom-nga, nanj bu oc yô njac tiyham. 14 Magoc lau nanj sênôm bu nanj aô wakêj têtj njac, nanj bu oc yô njac tiyham dom. Mba. Bu nanj aô wakêj têtj njac, nanj oc ti bubata nanj êmbulup pi njac si njalôm, ma njac oc sêndôc tali njapanj.” 15 Têtj dinanj awhê dau sôm, “O njadau, kêj bu dinanj têtj aô. Ma bocdinanj dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wamerj tòm bêc hoj bu watê bu yêc sê bu-nga dindêc tiyham dom.”

16 Goc Yisu sôm têtj inj, “Am mbu ndi ma ta nem akweñ, ma amlu ambu amej.” 17 Ma awhê dau sôm, “Anej akweñ mba.” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Am sôm solop bu am nem akweñ mba. 18 Bu am gêm njac amanj danj su, magoc sêhu am sinj. Ma njac nanj kwahic dec am mbo whinj inj, nanj ti am nem akweñ dom. Am sôm yom njandô.”

19 Têñ dinan awhê dau sôm, “Nadau, aö g alic bu am propet dan. 20 Muñ-nga yac lau Samaria-nga mba abanji sem akij Anötö yêc lôc dindec. Tigenj mac lau Israel-nga asôm bu gameñ tigen yêc tu lau sênem akij Anötö-nga, nanj yêc Jerusalem.” 21 Goc Yisu sôm, “O awhê! Aö wasôm yom ñandô têt am. Ndoc oc meñ sa, nanj lau nanj sem akij Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akij inj sêmbo lôc dindec, me bu sêmbo Jerusalem. 22 Mac lau S amaria-nga am akij Anötö, magoc mac anyalê inj dom. A nôtö gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-nga, ma tu dinan-nga yac anyalê inj nanj yac am akij. 23 Yomandô! Ndoc nanj bu meñ sa, nanj kwahic dec meñ sa, dec lau nanj sem akij Anötö ñalêñ solop, nanj oc sênem akij inj ti Ñalau Dabunj ndê ñalclai, ma ti lêt yom ñandô-nga. Damanj Anötö dau kêsalê lau nanj sem akij inj ñalêñ bocdinan. 24 Inj dau inj ñalau, dec ñalêñ tigenj yêc bu lau sênem akij inj, nanj sênem akij inj ti Ñalau Dabunj ndê ñalclai, ma ti lêt yom ñandô-nga.”

25 Goc awhê dau sôm, “Aö kayalê bu Mesaya nanj sêsam bu Kilisi oc meñ. Ma têtñ ndoc inj meñ, nanj inj oc whê gêtñ hoñ sa têtñ yac.” 26 Ma Yisu sôm, “Aö Mesaya dauñ gasôm yom têtñ am.”

27 Têtñ dinan Yisu ndê ñgac-sêñomi sêmbo sêmey, ma sêlic bu inj sôm yom whin awhê dan, dec sêhê gauc ñambwa. Magoc ñac si danj sôm yom dom. Sêndac inj bu bocke ma inj sôm yom têtñ awhê dau lec dom. Ma sêndac awhê dau bu inj tac whinj gêtñ sake lec dom. 28 Awhê dau hu inj ndê lôñ bu-nga sinj kallhac, ma mbu sôc malac gi. Ma inj sôm têtñ inj ndê lau, 29 “Amenj ma alic ñgac dan! Inj kêyalê gêtñ hoñ nanj aö gakôm, ma sôm asê têtñ aö. Oc mboe inj Mesaya dau?” 30 Goc ñac sêhu malac dau sinj ma sêsa si bu sêlic Yisu.

31 Têtñ ndoc awhê dau mbu sôc malac ki, nanj ñgacsêñomi sêsôm têtñ Yisu, “Kêdôhônwaga, yac akôc gêtñ tu am neñ-nga.” 32 Magoc inj sôm têtñ ñac, “Aö neñ gêtñ daney-nga yêc, nanj mac anyalê dom.” 33 Goc sêndac dandi bu, “Mboe lau danj sêkêñ gêtñ daney-nga têtñ inj su, me?” 34 Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Aö dananj wambu inj nanj kêkinj aö gameñ, ma wandic dabinj inj ndê gwelenj. Aneñ gêtñ daney-nga dau dinan. 35 Anjô su nanj. Têtñ ndoc mac asô gêtñ ñawhê sip ôm, nanj mac asôm bu, ‘Ayô hale su goc yac oc dandic gêtñ ñandô sa.’ Tigenj aö wasôm têtñ mac, bu ahôc nem tanôm sa, ma alic bu gêtñ ñandô ôm-nga mbêc su. 36 Ma kwahic dec ñgac gic gêtñ ñandô sa-nga kôm inj ndê gwelenj mbo. Ma gêtñ ñandô nanj inj gic sa, nanj lau nanj sêkêñ whinj ma sêtap señ sêmbo tali-nga sa. Tu dinan-nga inj nanj sô gêtñ ñawhê, lu inj nanj gic ñandô sa, nanj lu-lu atac ñayham sa sêwhinj dau. 37 Yom gôlinj danj yêc bocdec, ‘Ñamalac danj sô gêtñ ñawhê, ma danj tiyham

gic gêtñ ñandô sa.’ Yom dau inj yom ñandô, ma hêganônj gwelenj ñawaê ñayham-nga whinj. 38 Bu aö kakinj mac bu andic gêtñ ñandô sa yêc ôm nanj mac asô dom. Lau ñatô sêkôm gwelenj atu tu sêsô gêtñ-nga, dec mac atap ñac si gwelenj ña-ñandô sa.”

Lau Samaria-nga daêsam sêkêñ whinj Yisu

39 Têtñ ndoc awhê Samaria-nga dinan sôm yom asê pi Yisu têtñ lau malac-nga bu, “Inj sôm gêtñ hoñ nanj aö gakôm su, nanj asê têtñ aö,” nanj lau Samaria-nga daêsam sêkêñ whinj Yisu. 40 Ma têtñ ndoc sêsa sêtêñ inj si, nanj sêtêñ inj ñapanj bu mbo whinj ñac. Dec inj mbo whinj ñac gitôm bêc lu. 41 Inj sôm yom whinj lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkêñ whinj inj. 42 Ma sêsôm têtñ awhê dinan, “Têtñ ñamata-nga yac anjô yom nanj am sôm pi inj, dec akêñ whinj inj. Magoc kwahic dec yac anjô inj dau ndê yom, ma yac anyalê pi ñandô, bu inj ñgac nanj Anötö kêkinj bu nem lau nom-nga si.”

Yisu hóc asê gameñ Galili-nga

43 Bêc lu dinan pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlêñ gi e hóc asê gameñ Galili-nga. 44 Muñ-nga inj sôm asê bu yêc propet danj ndê gameñ, inj ndê lau oc sêtoc inj sa dom. 45 Magoc têtñ ndoc inj hóc asê Galili, nanj lau dinanj sêkôc inj sa ti atac ñayham. Ñahu bu ñac sêmbo Jerusalem têtñ ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gêtñ hoñ nanj inj kôm yêc dinwê.

Yisu kôm balê danj ñayham sa

(Mat 5:1-13; Luk 7:1-10)

46 Têtñ têtñ Yisu mbo gameñ Galili-nga, nanj inj sôc malac Kana gi tiyham, malac nanj muñ-nga inj gêm bu kwi ti wain. Têtñ ndoc dinanj ñgac bata Rom-nga danj mbo malac Kapenaom, ma inj ndê atunjgac gêm bac yêc. 47 Balê dau gêm bac atu e kêpinj bu mbac ndu. Ma ñgac bata dau ñgô ñawaê bu Yisu meñ akêñ gameñ Judia-nga ma hóc asê Galili. Tu dinan-nga dec inj têtñ inj gi, ma ndac inj bu têtñ malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau ñayham sa. 48 Dec Yisu sôm, “O mac lau! Mac bu alic gêtñ dalô atu-tu dom, dec oc akêñ whinj dom.” 49 Magoc ñgac bata dau tenj inj tiyham ma sôm, “O ñadau, mweñ ñagahô! Bu mba, aneñ balê oc mbac ndu.” 50 Goc Yisu sôm têtñ inj, “Am ndi, am atôm oc mbo tali.” Ma ñgac dau kêñ whinj Yisu ndê yom, ma kôlhô gi.

51 Têtñ têtñ inj kêsêlêñ mbo señ, nanj inj ndê lau akij ñatô sêsa akêñ Kapenaom sêmey ma sêtap inj sa. Ma sêsôm têtñ inj bu, “Am nem balê ñayham sa su.” 52 Dec inj ndac ñac bu, “Acgatu ñasawa bocke ma balê dau ñayham sa?” Ma ñac sêsôm têtñ inj, “Alhabêc, têtñ ac ho dau, nanj gêm bac hu inj sinj ma inj ñamlic ñalhuc sa.” 53 Têtñ dinanj damba ndê gauc sa bu acgatu ñasawa dinanj enj, dec Yisu sôm têtñ inj bu, “Am atôm oc mbo tali.” Ma inj ti inj

ndê lau hoj nanj sêndöc sêwhin in, nanj sêkêj whin bu Yisu in Mesaya dau.

⁵⁴ Gêj dalô tilu-nga nanj Yisu kôm yêc malac Kana, nanj namij dau dinan. Yisu kôm gêj dau têtj têtj in hu gamej Judia-nga sin, ma mbu têtj gamej Galili-nga gi.

5

Yisu gêm ngac bôlij dan sa

¹ Tinjambu lau Israel-nga si mwasiñ atu dan njabêc hóc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi. ² Yêc Jerusalem, bu njaton atêc dan, nanj sêwhê ña hoc ahuc, nanj poc kêpiñ malac dau njagatam nanj sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu njaton dau ñaê yêc Yom †Hibru bu Betesda, ma andu selep amañdanj sêlhac ñamakê. ³ Ma yêc dinan lau gêm bac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôlij ma lau ñasac ñatô. [⁴ Tôm têtj ñatô Pômdau ndê anjela dan oc sip meñ ma kôm bu dau li sa. Lau gêm bac sêhônj têtj dinan, ma asa nanj sip bu dau tinjamata, nanj oc ñayham sa.] ⁵ Ñac si dan in ngac bôlij nanj gêm bac gitôm yala 38.

⁶ Têtj ndoc Yisu kêsêlêj mbo gamej dinan, in gêlic ngac bôlij dau, ma kêyalê bu in gêm bac yêc ñasawa hic baliñ su, goc ndac in, “Am tac whin bu am ñayham sa, me?” ⁷ Ma ngac bôlij dau sôm, “O ñaduu! Aô gahônj têtj nanj bu dindec ñali sa, magoc ñamalac dan mba bu nem aô sa. Ma aô bu wasip bu wandi, tigenj ñamalac dan êlêmê hóc gêlêc aô su.” ⁸ Goc Yisu sôm têtj in, “Tisa! Ma hóc nem mbô sa, ma êmsêlêj.” ⁹ Ma ñagahô ngac dau ñayham sa, goc hóc ndê mbô sa ma kêsêlêj gi.

Yisu kôm gêj dinan têtj bêc †Sabat-nga dan. ¹⁰ Ma tu dinan-nga lau bata Israel-nga sêsôm têtj ngac nanj Yisu kôm ñayham sa bu, “Acsalô lec in bêc Sabat-nga. Yac neñ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelen têtj bêc Sabat-nga dom, ma bocke dec am kóc nem mbô ma kêsêlêj.” ¹¹ Magoc in sôm, “Ngac nanj kôm aô ñayham sa, nanj sôm têtj aô bu, ‘Hóc nem mbô sa, ma êmsêlêj.’” ¹² Ma sêndac in, “Ngac nanj sôm têtj am bu am hóc nem mbô sa ma êmsêlêj, nanj asa?” ¹³ Tigenj ngac dau kêyalê dom. Nahu bu têtj ndoc Yisu kôm in ñayham sa, nanj lau daêsam sêmbo, ma Yisu kédahin dau su sip ñac ñalôm ma kôlhô gi.

¹⁴ T injambu Yisu tap in sa tiyham mbo lôm dabun, ma sôm têtj in, “Am ñgô su nanj! Am ñayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe ñawapac atu dan nanj hóc gêlêc in dinan su, nanj tap am sa tinjambu.” ¹⁵ Ma têtj dinan ngac dau sa gi ma kêj ñawaê têtj lau bata Israel-nga, bu ngac nanj kôm in ñayham sa, nanj Yisu.

Lau bata Israel-nga sêkêj kisa Yisu

¹⁶ Lau bata Israel-nga sêlic bu Yisu kôm gêj kainj dinan têtj bêc Sabat-nga ñatô, ma tu dinan-nga sic hu sêkêj kisa in. ¹⁷ Dec in sôm têtj ñac, “Damanj kôm in ndê gwelen

ñapan, têtj têtj ñamata-nga e meñ têtj kwahic dec. Bocdinanj aô oc wanem gwelen.” ¹⁸ Têtj ñamata-nga lau bata Israel-nga sêkêj kisa Yisu bu in sôc yomsu Sabat-nga ñapu dom. Ma têtj ndoc sêngô in ndê yom dinan, nanj sêkôm ñanga bu sêndic in ndu. Sêsôm, “In sam Anôtô bu in Damba ma bocdinanj in bu po dau ndê waê sa nditôm Anôtô dau.”

Anôtô kêj ñaclai têtj in ndê Atu

¹⁹ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Aô wasôm yom ñandô têtj mac. Oc tôm dom bu Anôtô ndê Atu kôm gêj dan êñkuc dau ndê atac whin. Mba! Gêj bocke nanj Atu gêlic Damba kôm, nanj dec in kôm. Bu Atu kôm gêj hoj gitôm Damba kôm. ²⁰ Damba atac whin Atu kêlêc, ma têtj gêj hoj nanj in dau kôm, nanj asê têtj in. Ma aô wasôm têtj mac bu Damba oc hoc gêj atu-tu asê têtj Atu bu kôm, nanj hóc gêlêc gêj nanj in kôm, nanj su. Ma têtj têtj mac alic gêj dau, nanj mac oc asô. ²¹ Tôm Damba unj lau batê sa ma kêj ñac sêmbo tali, nanj in ndê Atu dec kêj lau nanj in atac whin ñac, nanj sêmbo tali boc-dinan. ²² Ma gêj dan tiyham. Damba oc êñsahê lau dan dom. In kêj ñaclai têtj in ndê Atu bu êñsahê lau pi ñac si mêtê. ²³ Ma tu dinan-nga lau hoj nanj sêtoc Atu ndê waê sa, nanj sêtoc Damba ndê waê sa bocdinan. Magoc asa nanj toc Atu sa dom, nanj toc Damba nanj kêkin in meñ, nanj sa dom.

²⁴ “Aô wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nanj kóc anen yom sa, ma kêj whin in nanj kêkin aô gamej, nanj oc tap matôc sa dom. In hu señ mbac ndu-nga sin su, ma tap señ mbo tali ñapan-nga sa. ²⁵ Yomandô dec wasôm têtj mac. Têtj nanj Anôtô gic bata, nanj kwahic dec meñ su, dec lau nanj sêmbo señ sêm bac ndu-nga, nanj oc sêngô Anôtô ndê Atu awaha. Ma ñac nanj sêngô ma danja wambu, nanj oc sêmbo tali. ²⁶ Tali ñahu yêc Damba dau, ma in kêj tali ñahu têtj in ndê Atu whin. ²⁷ Ma in kêj ñaclai têtj in bu êñsahê ñamalac, bu in ñamalac ndê Atu. ²⁸ Asô tu yom dindec-nga dom. Ndoc oc meñ, nanj lau hoj nanj sêm bac ndu su, nanj oc sêngô Atu ndê awaha, ²⁹ ma sêtisa akêj lau batê-nga. Lau nanj sêkôm ñayham, nanj oc sêtisa ma sêtap Anôtô ndê gamej sêndöc tali ñapan-nga sa. Magoc lau nanj sêkôm sac, nanj oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

³⁰ “Oc tôm dom bu aô wakôm gêj dan tanjwasêj. Ma aô oc wanjahê ma wamatôc lau wanjuc aô dauñ neñ gauc dom. Mba! Aô wamatôc lau wanjuc yom nanj Damanj, nanj kêkin aô gamej, nanj sôm têtj aô. Ma aô oc wakôm gêj dau wanjuc lêtj gitêj, ñahu bu aô gakôm gêj dan tu anen atac whin-nga dom, aô gakôm gêj hoj kakuc Damanj ndê atac whin.”

Gêj nanj whê Yisu ndê ñahu sa

³¹ “Aô bu wahoc yom asê pi dauj, dec mac oc asôm bu anej yom nãdõ mba, ma akêj whinj dom. ³² Magoc Damanj hoc yom asê bu whê anej njahu sa, ma aô kayalê bu inj ndê yom inj yom nãdõ.

³³ “Jon, Ngac Kêku Lau-nga sôm yom nãdõ asê pi aô whinj, têtj têtj mac ankinj lau sêtêj inj si. ³⁴ Aô gapõnda yom nanj njamalac sêhoc asê pi aô, nanj dom. Tigenj kwahic dec aô gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akêj whinj yom nanj inj sôm pi aô, dec atap Anõtõ ndê mwasinj nem mac si-nga sa. ³⁵ Jon mbo gitôm ya njawê nanj pò gamej, ma gitôm njasawa apê mac atisambuc inj ndê njawê.

³⁶ “Magoc gêtj njatõ sêpuj yom nãdõ pi aô dôj, nanj hóc gêlêc Jon ndê yom pi aô. Alic gwelêj nanj aô gakôm gambo. Damanj dau kêtj gwelêj dinanj sip aô amanj tu bu wandic dabinj, ma gwelêj dau tóc asê bu inj kêkinj aô gamej. ³⁷ Ma Damanj dau, nanj kêkinj aô gamej, nanj hoc yom asê pi aô. Magoc mac lau daôm anjõ inj ndê awha dom, ma mac alic inj anjõ su dom. ³⁸ Ma inj ndê yom yêc mac nem njalôm dom, njahu bu inj kêkinj aô gamej, magoc mac akêj whinj aô dom. ³⁹ Mac asam Anõtõ ndê yom nanj sêto yêc, nanj njapanj, tu bu akip yom hoj njahu sa. Njahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap senj andõc tamli-nga sa yêc yom dau njalôm. Yom dau dinanj hêganõtj aô, ma whê anej njahu sa, ⁴⁰ tigenj mac atec bu atêj aô amen, ma atap senj andõc tamli-nga dau sa.

⁴¹ “Aô gamej bu njamalac sêpo aô nejj waêjj sa dom. ⁴² Magoc aô kayalê mac su, dec galic bu Anõtõ ndê atac whinj yêc mac nem njalôm dom. ⁴³ Aô gamej gam Damanj anjõ, tigenj mac akóc aô sa dom. Magoc njamalac danj nanj menj tu dau-nga, nanj mac akóc inj sa njagahõ ej. ⁴⁴ Mac atac whinj bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anõtõ tigenj ndê dom. Ma bocdinanj, mac oc akêj whinj aô njalêj bocke? ⁴⁵ Gauc nem bu aô dauj oc wasôm mac nem giso asê yêc Damanj anjõ-nga dom. Mba! Mac akêj batam bu yomsu nanj Moses to, nanj oc ti mac nem senj andõc tamli njapanj-nga, tigenj yomsu dau oc tóc nem giso asê. ⁴⁶ Njahu bu Moses dau to yom pi aô, ma mac bu akêj whinj inj, dec oc akêj whinj aô. ⁴⁷ Tigenj mac akêj whinj yom nanj inj to, nanj dom, ma bocdinanj mac oc akêj whinj anej yom njalêj nde? Oc tòm dom!”

6

Yisu gólom lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Tinjambu Yisu kóc ndê njac-sêjnomi sa ma sic Bugictõj Galili-nga kic ma sêpi danja si. (Bugictõj dau sêsam njê danj bu Taibirias.)
² Ma lau daêsam sêjkuic inj si, njahu bu njac

sêlic gêtj dalõ nanj inj kôm têtj ndoc inj kôm lau gêmbac njayham sa. ³⁻⁴ Têtj têtj dinanj lau Israel si om atu Mwasinj Pasowa-nga menj kêpinj tiyham. Yêc bugictõj njadanga, Yisu pi lôc danj gi ma hóc sic whinj inj ndê njacsêjnomi. ⁵ Ma inj ndê tandõ sa ma gêlic lau daêsam nanj sêwê sêmenj, goc sôm têtj Pilip, “Danemlhi gêtj danej-nga yêc nde, bu dakêj têtj lau daêsam dindêc sênenj?” ⁶ Inj dau kêyalê gêtj nanj inj bu kôm, nanj su, magoc sôm yom dinanj bu ênsahê Pilip. ⁷ Ma Pilip ô yom ma sôm, “Oc tòm dom andõ! Mone atu gitôm tdenarii 200 bu ndêc, ma dakóc mone dau ma danemlhi gêtj danej-nga, tigenj oc tòm dom bu lau daêsam dindêc sênenj njagec-njagec.” ⁸ Têtj dinanj Yisu ndê njacsêjnom danj, Salimon Pita ndê asi Andru, sôm têtj Yisu, ⁹ “Balê danj mbo, nanj kóc bolom amandanj ma i lu. Tigenj gêtj dinanj oc nditôm lau hoj dindêc dom andõ!” ¹⁰ Goc Yisu sôm, “Mac asôm têtj lau bu sêndõc sic.” Kwanj daêsam yêc gamej dinanj, ma lau hoj sêndõc sic sêndõc kwanj. Lau tojj dinanj si launjac gitôm 5,000.

¹¹ Ma Yisu kóc bolom ma gêm danje, goc kêtj têtj lau nanj sêndõc dinanj, bu sêndic sam têtj dandi. Ma inj gêm mbec i lu ma kêtj têtj njac bocdinanj, ma njac senj tòm si atac whinj. ¹² Njac senj e hóc njac dôj, goc inj sôm têtj njacsêjnomi, “Mac andic njadêlê hoj sa, bu tanjainj gêtj danj dom.” ¹³ Bolom amandanj ma i lu dinanj, lau senj e gitôm, ma njacsêjnomi sic njadêlê sa sip gatop 12 e menju.

¹⁴ Lau sêlic gêtj dalõ atu nanj Yisu kôm, goc sêsôm têtj dau, “Yomandõ! Propet atu nanj dakêj batanj bu sip nom menj, nanj njac dau dindêc, me?” ¹⁵ Têtj dinanj Yisu kêyalê bu njac gauc gêm bu sêkôm njanga bu sêkóc inj sa ma sêkêj inj ti njac si kinj. Dec inj kêdahinj dau su, ma kôlhõ tawasê pi lôc danj gi.

Yisu kêsêlêj mbo bu njahõ

(Mat 14:22-33; Mak 6:47-51)

¹⁶ Têtj ac gi sip, Yisu ndê njacsêjnomi sêmbu sêtêj bugictõj si. ¹⁷ Njac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtêj malac Kapenaom sêndi, dec sêpi wanj danj ma sêsa si. Njasec sa su, magoc Yisu menj hóc asê njac su dom. ¹⁸⁻¹⁹ Njac sêhêc wanj sêsa njasawa baliñ gitôm 5 kilometa, ma mbu puc njadinda e gêli bu njamponj sa. Têtj dinanj sêlic Yisu kêsêlêj mbo bu njahõ menj kêpinj wanj, dec sêtóc dau atu. ²⁰ Magoc inj sôm têtj njac, “Atóc daôm dom! Bu aô dauj dindêc.” ²¹ Goc sêkóc inj pi wanj ti atac njayham, ma njagahõ sêhóc asê baõ yêc Kapenaom.

²²⁻²³ Têtj njagalañsê, lau daêsam nanj sêmbu sêwhinj Põmdau têtj ndoc inj gêm danje bolom ma kêtj têtj njac senj, nanj gacgenj sêmbu bugictõj njadanjga. Njac sênyalê bu wanj tigenj dinanj njacsêjnomi sêpi ma sêlhõ si, ma bu Yisu pi wanj dau whinj njac dom. Malõ goc wanj njatõ akêj malac Taibirias sêmenj sêsóc

baô yêc dinan. ²⁴ Nac sêlic su bu Yisu ti in ndê ngacsênomi sêbmo dom, dec sêpi wan dau, ma sêtêj malac Kapenaom si bu sêngsalê Yisu.

Yisu in bolom kêj namalac sêndôc tali-nga

²⁵ Nac sic bugictorj kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, “Kêdôhônwaga, am mwenj têtj nde?” ²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yom njandô aô wasôm têtj mac. Aô gakôm gêtj dalô nanj tôm bu whê mac nem gauc sa pi aô nejj njahu. Magoc mac anjalê aô ma atac whin bu ambo awhin aô tu gêtj dinan-nga dom. Mba. Mac atac whin bu ambo awhin aô, njahu bu aô gakêtj bolom têtj mac anj e hóc mac dôj. ²⁷ Akôm mwasac bu atap gêtj danen-nga nanj gic waê bu ninja, nanj sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gêtj danen-nga nanj oc kêj mac ambo tamli njapanj, nanj sa. Ma gêtj dau Namalac ndê Atu oc kêj têtj mac, bu Damba Anôtô kêyalin in sa su, ma kêj njac lai têtj in bu kôm gêtj dau.”

²⁸ Goc njac sêndac in, “Gitôm bu am whê sa têtj yac, gêtj nanj Anôtô atac whin bu yac akôm?” ²⁹ Ma Yisu sôm, “Anôtô ndê atac whin njandô bu mac akôm gêtj bocdec. Akêtj whin njac nanj in kêkinj in menj.” ³⁰⁻³¹ Goc njac sêsôm, “Mun-nga yac mba abanj sêbmo gamej sawa ma sejj mana ti njac si gêtj danen-nga, tôm yom nanj sêto yêc bocdec, ‘In kêj bolom undambê-nga têtj njac sejj.’ Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gêtj dalô kainj tigenj. Yac bu alic, dec yac oc akêtj whin am.” ³² Goc Yisu sôm, “Mac gauc gêm bu Moses kêj bolom undambê-nga têtj mac. Magoc aô wasôm yom njandô têtj mac bu anej Damanj oc kêj bolom njandô undambê-nga têtj mac. ³³ Ma Anôtô ndê bolom dau dec, in nanj sip akêtj undambê menj ma kêj lau nom-nga sêndôc tali njapanj.” ³⁴ Lau sêngô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtj in, “Pômdu, kwahic dec ma ndi, yac atac whin bu am kêj bolom dau dinan têtj yac.”

³⁵ Goc Yisu sôm, “Bolom nanj kêj namalac sêndôc tali, nanj aô dauj dec. Lau nanj sêtêj aô sêmenj, nanj gêtj oc yô njac tiyham dom. Ma lau nanj sêkêj whin aô, nanj bu oc yô njac tiyham dom. ³⁶ Tigenj tôm aô gasôm têtj mac su, mac alic aô su, magoc akêtj whin aô dom. ³⁷ Lau bocke nanj Damanj kêj têtj aô, nanj hoj oc sêtêj aô sêmenj. Ma lau nanj sêtêj aô sêmenj, nanj oc tôm dom bu wasoc njac si danj su. ³⁸ Aô gasip akêtj undambê gamej, bu wakôm gêtj tôm aô dauj nejj atac whin dom. Mba! Aô gasip gamej, bu wakôm gêtj tôm Damanj nanj kêkinj aô gamej, nanj ndê

atac whin. ³⁹ Ma Damanj atac whin bu aô wayob namalac hoj nanj in kêj têtj aô, bu njac si danj ninja dom. Aô wauj njac hoj sa têtj béc nambu-nga. ⁴⁰ Damanj ndê atac whin bocdec bu, lau hoj nanj sênyalê in ndê Atu, ma sêkêj whin in, nanj oc sêtap sejj sêndôc tali-nga sa, ma aô wauj njac sa têtj béc nambu-nga.”

⁴¹ Têtj ndoc nanj lau bata Israel-nga sêngô Yisu sôm bu in bolom nanj sip akêtj undambê menj, nanj sêli awha sa pi in. ⁴² Nac sêsôm têtj dandi, “Njac dindec in Yisu, Josep ndê atu njac. Yac tanjalê in dinda lu damba. Bocke ma kwahic dec in sôm têtj yac bu in sip akêtj undambê menj?” ⁴³ Dec Yisu sôm, “Ali awham sa têtj daôm dom! ⁴⁴ Lau danj gitôm dom bu sêtêj aô sêmenj njambwa. Damanj nanj kêkinj aô gamej, nanj bu kac njac si gauc kwi, dec oc tôm bu sêtêj aô sêmenj. Ma aô oc wauj njac sêtisa têtj béc nambu-nga. ⁴⁵ Sêto propet akwa danj ndê yom yêc bocdec bu, ‘Anôtô oc êndôhônj namalac hoj.’ Bocdinanj dec anjô. Lau hoj nanj sêkêj danja Damanj ndê yom ma in kêdôhônj njac, nanj oc sêtêj aô sêmenj. ⁴⁶ Yom dau sôm bu Anôtô oc êndôhônj lau, magoc namalac danj gêlic Damanj su dom. Anôtô ndê Atu nanj mbo whin in ma sip nom menj, in tigenj gêlic in. ⁴⁷ Ma aô wasôm yom njandô. Asa nanj kêj whin Atu, nanj tap sejj ndôc tali njapanj-nga sa su. ⁴⁸ Bolom kêj namalac sêndôc tali-nga, nanj aô dauj dindec. ⁴⁹ Mac nem apami sejj mana yêc gamej sawa, magoc tinjambu njac hoj sêmbac ndu. ⁵⁰ Tigenj bolom nanj sip akêtj undambê menj, in bolom kainj danj. Namalac danj bu nejj, dec oc ninja dom. ⁵¹ Ma bolom tali-nga nanj sip akêtj undambê menj, nanj aô dauj dec. Namalac danj bu nejj bolom dindec, dec oc ndôc tali njapanj. Ma bolom dau dinan aô nejj njamsôm, nanj aô oc wakêtj bu lau hoj nanj sêkêj whin aô, nanj oc sêndôc tali njapanj.”

⁵² Têtj dinan lau bata Israel-nga sêsejj dandi njandô, ma sêsôm têtj dau, “Bocke ma njac dindec sôm bu kêj in ndê njamsôm têtj yac danenj?” ⁵³ Ma Yisu sôm têtj njac, “Yomandô aô wasôm têtj mac. Mac bu anej Namalac ndê Atu ndê njamsôm ti anôm in ndê dac dom, dec oc tôm dom bu mac atap sejj andôc tamli-nga sa. ⁵⁴ Asa nanj bu nejj aô nejj njamsôm, ma nôm anej dac, nanj tap sejj ndôc tali njapanj-nga sa su.* Ma aô oc wauj in sa têtj béc nambu-nga. ⁵⁵ Bu aô nejj njamsôm ti gêtj anej-nga njandô, ma aô nejj dac ti gêtj anôm-nga njandô. ⁵⁶ Asa nanj bu nejj aô nejj njamsôm, ma nôm aô nejj dac,

* **6:54:** Lau njatô gauc gêm bu yom pi Yisu ndê njamsôm ti dac hêganônj Mwasinj Dabuj. Tigenj njabatinj 53 whê sa bu asa nanj nejj Yisu ndê njamsôm ma nôm in ndê dac dom, nanj oc tôm dom bu tap sejj ndôc tali-nga sa. Bocdinanj yom dau bu hêganônj Mwasinj Dabuj, dec lau nanj sejj dom, nanj oc sêtôm dom bu sêtap Anôtô ndê mwasinj sêndôc tali-nga sa bocdinanj. Gauc dinan in so. Pômdu kêj in ndê Mwasinj Dabuj bu puc yac dôj, ma ti sejj datap undambê sa-nga dom. Namalac nanj gêtj Mwasinj Dabuj dom, magoc kêj whin Yisu, nanj oc ndôc tali. Njalêj tigenj yêc bu datap sejj dambo tanji njapanj-nga sa, nanj dakêtj whin Yisu.

nañ gêñ dau oc piñ alu dôñ anem damin daun. In oc mbo aô ñalôm, ma aô wambo in ndê ñalôm. ⁵⁷ Tali ñahu yêc Damañ nañ kèkinj aô gameñ, ma aô daun gambo tanli tu in-nga. Bocdinañ asa nañ kôc aô sa ti in ndê gêñ danañ-nga ñandô, nañ oc mbo tali tu aô-nga. ⁵⁸ Mac damami senj mana, magoc tiñambu sêmbac ndu. Bolom nañ sip akêñ u ndambê meñ, nañ aô daun dindêc. Ma asa nañ bu neñ bolom dindêc, nañ oc mbo tali ñapañ.” ⁵⁹ Yisu sôm yom hoñ dinañ têtñ ndoc in kédôhônj lau mbo lôm wê-nga yêc malac Kapenaom.

Yisu ndê sêñomi ñatô sêhu inj sinj

⁶⁰ Têtñ ndoc sêngô Yisu ndê yom dinañ, goc in ndê ñsêñomi daêsam sêsôm, “Aluê! Yom dinañ ñawapac ñandô! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êñyalê?” ⁶¹ Yisu kêyalê bu in ndê sêñomi sêtucdinj tu in ndê yom-nga, dec sôm, “Yom dindêc kêñ wapac mac, a?” ⁶² Bocdinañ, têtñ ndoc mac alic ñamalac ndê Atu mbu pi gameñ nañ in mbo têtñ ñamata-nga ndi, nañ mac oc akêñ whin, me oc kêñ wapac mac êñlêc? ⁶³ ñamalac si gauc me licwalô oc tôm dom bu kêñ ñac sêndôc tali. Ñalau tigenj kêñ ñamalac sêndôc tali ñapañ. Ma yom nañ aô gasôm têtñ mac, nañ Ñalau tigenj oc whê mac nem gauc sa e anjalê, ma bocdinañ atap senj andôc tamli ñapañ-nga sa. ⁶⁴ Magoc mac nem lau ñatô sêkêñ whin aô dom.” (Yisu sôm yom dinañ bu inj kêyalê gwanaj lau ñatô nañ sêkêñ whin inj dom, ma ñgac nañ oc hoc inj asê.) ⁶⁵ Ma inj gic têku yom ma sôm, “Tu dinañ-nga dec aô gasôm bu lau dañ sêtôm dom bu sêtêtñ aô sêmer ñambwa. Damañ bu kêñ ñaclai têtñ ñac, dec oc tôm.”

⁶⁶ Têtñ dinañ Yisu ndê sêñomi daêsam sêhu inj sinj ma sêñkuc inj tiyham dom. ⁶⁷ Goc in ndac inj ndê ñgacsêñomi 12 bu, “Ma bocke? Mac bu ahu aô sinj awihin, a?” ⁶⁸ Ma Saimon Pita sôm, “Pômdau, yac oc atêtñ asa andi? Am tamwasêm sôm yom nañ tôm bu kêñ yac andôc tanli ñapañ. ⁶⁹ Yac anjalê ma akêñ whin bu am Anôtô ndê ñgac dabuñ am.” ⁷⁰ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Aô daun kayalinj mac lau 12 sa. Magoc aô kayalê su bu mac nem ñgac dañ ti Sadañ ndê su.” ⁷¹ Inj sôm yom dinañ pi Judas, Saimon Iskeriot ndê atuñgac. Bu Judas inj ñgacsêñomi 12 si dañ, nañ tiñambu hoc Yisu asê.

7

Yisu ndê asii sêkêñ whin inj dom

¹ Tiñambu Yisu kêsêlêñ golom-golom malac nañ sêyêc gameñ Galili-nga. Inj mbo ahê gameñ Judia-nga, bu inj kêyalê bu lau bata Israel-nga nañ sêmba gameñ dinañ, nañ atac whin bu sêndic inj ndu. ² Têtñ ndoc lau Israel si ñMwasinj atu Lôm Bac-nga meñ kêpin, nañ ³ Yisu ndê asii sêsôm, “Yac gauc gêm bu ñayham bu am sip têtñ

gameñ Judia-nga ndi. Bu am nem sêñomi ñatô sêmba dindê, dec kôm gêñ dalô bu ñac sêlic. ⁴ ñamalac dañ bu kôm dau ti ñgac tiwaê, nañ sinj dau dom. Am kôm gêñ dalô daêsam, bocdinañ têtñ daôm asê têtñ ñamalac hoñ.” ⁵ Yisu ndê asii sêsôm yom dinañ, ñahu bu sêkêñ whin inj dom.

⁶⁻⁸ Dec Yisu sôm têtñ inj ndê asii, “Aô oc wasip gameñ Judia-nga wandi dom, bu anej ndoc yêc dôñ yêc. Lau sac nom-nga sêtec aô, bu aô êlêmé gahoc yom asê pi gêñ giso hoñ nañ ñac sêkôm. Magoc lau nom-nga sêtec mac dom, ma bocdinañ mac api Jerusalem andi, tu Mwasinj dinañ-nga. Mac atôm bu akôm gêñ têtñ têtñ bocke nañ mac atac whin, magoc anej têtñ hêc asê su dom.”

⁹ Yisu sôm yom dinañ su, ma gacgeñ mbo Galili. ¹⁰ Tigenj têtñ ndoc inj ndê asii sêpi Jerusalem si bu sêlic om atu Lôm Bac-nga, nañ inj kèkuc ñac gi. Magoc inj sinj dau bu lau sêlic inj dom. ¹¹ Lau bata Israel-nga nañ sêmba Jerusalem tu Mwasinj dinañ-nga, nañ taso inj ma sêndac, “Ñgac dinañ mbo nde?” ¹² Ma lau daêsam nañ sêmba malac dinañ, nañ sic yom sec têtñ dandi pi Yisu. Ñatô sêsôm, “Inj ñgac ñayham.” Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inj kêsau lau.” ¹³ Magoc ñamalac dañ sôm yom pi Yisu yêc awê dom, bu sêtôc lau bata Israel-nga.

Yisu kédôhônj lau

¹⁴ Bêc ñatô ginja su ma Mwasinj Lôm Bac-nga gi sa ñalhu. Ma têtñ dinañ, Yisu sôc lôm dabuñ ñabatêmdô gi, ma gic hu kédôhônj lau. ¹⁵ Inj ndê yom kôm lau bata Israel-nga sêhêdaê ma sêsôm, “Ñgac dindêc sôc lôm dom, ma bocke dec inj kédôhônj lau ña yom ti gauc atu-tu?” ¹⁶ Ma Yisu sôm, “Aô kádôhônj aô daun neñ yom dom, magoc inj nañ kèkinj aô gameñ, nañ ndê yom. ¹⁷ Lau nañ atac whin bu dañga wambu Anôtô, nañ oc sêñyalê bu yom hoñ nañ aô kádôhônj, nañ meñ akêñ Anôtô ndê, ma aô neñ yom dom. ¹⁸ Asa nañ sôm dau ndê yom, nañ bu po dau ndê waê sa. Magoc aô bu wapo inj nañ kèkinj aô gameñ, nañ ndê waê sa. Aô kasau dom, aô gasôm yom ñandô. ¹⁹ Moses kêñ yomsu têtñ mac, magoc mac ne m dañ dañga wambu ñapep dom. Tu sake-nga mac asôm bu aô kagili yomsu, dec atac whin bu andic aô ndu?”

²⁰ Goc lau ñatô sêsôm, “Asa tac whin bu ndic am ndu? Ñalau sac dañ oc sip am nem ñalôm su!” ²¹ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Aô gâkôm gêñ dalô dañ têtñ bêc Sabat-nga, ma mac hoñ asô. ²² Mac anjôlinj yom pi aô ma asôm bu aô kagili y omsu Sabat-nga, magoc mac daôm akôm gwelenj têtñ bêc Sabat-nga. Mac anjôc ñpwac asê balêi si ñamlic ñatô su-nga, tôm Moses to ma gic dulu têtñ mac. (Pwac dau Anôtô kêñ têtñ Moses dom, magoc kêmwatinj têtñ abanj mun su.) Mac asê balêi si ñamlic

têḅ ḅac si bêc ti-8-ḅḅa, ma bocdinaḅ balêḅ ḅatô mac asê ḅac têtḅ bêc Sabat-ḅḅa. ²³ Mac alic ḅḅayham bu akôm gêtḅ dau têtḅ Sabat tu bu aḅgill Moses ndê yomsu dom. Aô dec gakôm ḅamalac daḅ ndê ḅamlic sambuc ḅayham sa têtḅ bêc Sabat-ḅḅa, ma bocdinaḅ tu sake-ḅḅa mac atac ḅandê têtḅ aô? ²⁴ Alic gêtḅ awê-ḅḅa ḅambwa tu amatôc yom-ḅḅa dom! Akôc gauc ḅapap pi gêtḅ ḅalôm-ḅḅa whiḅ.”

Lau sêḅdac bata Yisu

²⁵ Têtḅ ndoc dinaḅ lau Jerusalem-ḅḅa ḅatô sêḅôm, “ḅḅac dindêc iḅ ḅḅac naḅ lau bata sêḅsalê lêtḅ tu bu sêḅdic iḅ ndu-ḅḅa. ²⁶ Tigeḅ alic! Iḅ sôm yom mbo awê, magoc lau bata sêḅôm yom daḅ têtḅ iḅ dom. Bocke? M boe ḅac sêkêtḅ whiḅ bu iḅ Mesaya dau, me? ²⁷ Tigeḅ yac aḅyalê ḅḅac dindêc ndê malachu. Ma têtḅ ndoc Mesaya oc meḅ, naḅ lau daḅ oc sêḅyalê gameḅ naḅ iḅ meḅ akêtḅ, naḅ dom.” ²⁸ Yisu kêdôhôn lau mbo lôm dabuḅ ḅabatêḅndô têtḅ têtḅ dinaḅ, ma iḅ ta yom bocdec bu, “Mac lau dinaḅ gauc gêm bu mac aḅyalê aô, ma bu mac aḅyalê a ô neḅ malachu, a? Aô gameḅ ḅḅa ô daḅ neḅ ḅaclai dom. Aô Damaḅ kêtḅ iḅ aô gameḅ, ma iḅ Anôtô ḅandô, magoc mac aḅyalê iḅ dom. ²⁹ Aô dec kayalê iḅ, bu muḅ-ḅḅa aô gambo gawhiḅ iḅ, ma kwahic dec iḅ kêtḅ aô gameḅ.”

³⁰ Têtḅ dinaḅ ḅac sêḅsahê bu sêkôc iḅ dôn, tigeḅ iḅ ndê ndoc yêc dôn yêc, dec lau daḅ gitôm dom bu sêkêtḅ amba pi iḅ. ³¹ Magoc lau daêsam yêc toḅ atu dinaḅ sêkêtḅ whiḅ iḅ ma sêḅôm, “Yac akêtḅ bataḅ Mesaya, ma akêtḅ whiḅ bu têtḅ ndoc iḅ meḅ, naḅ iḅ oc kôm gêtḅ dalô daêsam. Tigeḅ asa gitôm bu kôm gêtḅ dalô atu-tu naḅ sêhôt gêtḅ dalô daêsam naḅ ḅḅac dindêc kôm, naḅ su?”

Lau Palêsai ti dabuḅsiga atu-tu sêkôm bu sêkôc Yisu dôn

³² Lau Palêsai sêḅgô bu lau sem yomgalôm pi Yisu ma sêkôc gauc kain dinaḅ pi iḅ. Goc ḅdabuḅsiga atu-tu ti lau Palêsai sêḅkiḅ lau siḅ-ḅḅa ḅatô naḅ sêyob lôm dabuḅ, bu sêkôc iḅ dôn. ³³ Têtḅ dinaḅ Yisu sôm, “Aô wambo wawhiḅ meḅ ḅasawa sauḅ, goc walhō wambu watêḅ iḅ naḅ kêtḅ aô gameḅ, naḅ wandi. ³⁴ Mac oc aḅsalê aô, magoc oc atap aô sa dom, ma mac atôm dom bu aḅkuc aô atêḅ gameḅ naḅ aô oc wambo.” ³⁵ Goc lau Israel-ḅḅa sêḅôm têtḅ dandi, “ḅḅac dindêc oc mbo nde, dec yac oc datôm dom b u datap iḅ sa? Mboe iḅ oc ndi mbo whiḅ yac neḅ lau Israel-ḅḅa ḅatô, naḅ sêḅdôc lau Griḅ si gameḅ ma êḅdôhôn lau Griḅ yêc dindê? ³⁶ Iḅ sôm bu yac oc taḅsalê iḅ, magoc oc datap iḅ sa dom, ma bu yac datôm dom bu datêḅ gameḅ naḅ iḅ oc mbo, naḅ dandi. Yom dau ḅahu bocke?”

Yisu sôm yom pi ḅalau Dabuḅ

³⁷ Têtḅ Mwasiḅ Lôm Bac-ḅḅa ḅabêc atu ḅambu-ḅḅa, naḅ Yisu tisa kalhac ma mbwêc awha atu bocdec bu, “Am asa naḅ bu yô am, naḅ têtḅ aô mweḅ, ma nôm. ³⁸ Tôm Anôtô ndê yom naḅ sêto yêc, naḅ sôm, asa naḅ kêtḅ whiḅ aô, naḅ bu tali-ḅḅa oc êḅbulup pi iḅ ndê ḅalôm.” ³⁹ Yisu ndê yom dinaḅ ḅêḅanôn ḅalau Dabuḅ, naḅ tiḅambu Anôtô oc kêtḅ têtḅ lau naḅ sêkêtḅ whiḅ Yisu. (Têtḅ têtḅ dinaḅ, Anôtô kêtḅ ḅalau Dabuḅ têtḅ lau su dom, ḅahu bu Yisu ndê têtḅ tu tap iḅ ndê ḅawasi sa-ḅḅa yêc dôn yêc.)

Lau sêḅer dau pi Yisu

⁴⁰ Têtḅ ndoc Yisu sôm yom dau, naḅ lau ḅatô sêḅôm, “Yomandô! ḅḅac dindêc iḅ propet atu gitôm Moses, naḅ Anôtô gic bata bu êḅkiḅ meḅ.” ⁴¹ Ma ḅatô sêḅôm, “Mba! Iḅ Mesaya dau!” Magoc lau ḅatô sêḅôm, “Mba! Bu Mesaya oc meḅ akêtḅ gameḅ Galili-ḅḅa dom. ⁴² Anôtô ndê yom naḅ sêto yêc, naḅ sôm bu Mesaya oc meḅ sa yêc Kiḅ Dawid ndê wakuc, ma yêc Dawid ndê malac Betlehem.” ⁴³ Bocdinaḅ lau sêḅer dau pi Yisu. ⁴⁴ Lau ḅatô tac whiḅ bu sêkôc iḅ dôn, magoc ḅamalac daḅ gitôm dom bu kêtḅ amba pi iḅ.

Lau bata Israel-ḅḅa sêkêtḅ whiḅ Yisu dom

⁴⁵ Tiḅambu lau siḅ lôm dabuḅ-ḅḅa sêḅbu sêtêḅ dabuḅsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma ḅḅac sêḅdac lau siḅ-ḅḅa dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dôn dom?” ⁴⁶ Goc lau siḅ-ḅḅa sêḅ yom ma sêḅôm, “ḅamalac naḅ sôm yom gitôm ḅḅac dinaḅ, naḅ yac aḅgô daḅ su dom.” ⁴⁷ Goc lau Palêsai sêḅôm, “Mboe iḅ kêsau mac awhiḅ, a? ⁴⁸ Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba daḅ kêtḅ whiḅ bu iḅ Mesaya dau dom. Mba andô! ⁴⁹ Tigeḅ lau ḅambwa-ḅambwa, naḅ si gauc sa dom pi Anôtô ndê yom naḅ sêto yêc, naḅ sêkêtḅ whiḅ iḅ. Anôtô ndê atac ḅandê pi ḅac!”

⁵⁰ Lau bata dinaḅ si daḅ iḅ Nikodemas, ḅḅac naḅ muḅ-ḅḅa gi gêtḅ Yisu. Têtḅ ndoc iḅ ḅgô ḅḅac si yom dinaḅ, dec sôm têtḅ ḅḅac bu, ⁵¹ “Yac neḅ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc ḅamalac daḅ-ḅḅa ḅambwa dom! Gêtḅ ḅamata-ḅḅa daḅgô iḅ dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêtḅ naḅ iḅ kôm.” ⁵² Magoc ḅḅac sêḅôm, “Mboe am bu ti iḅ ndê ḅḅac sêḅom daḅ whiḅ ḅḅac lau Galili-ḅḅa dinaḅ, a? Am ndi ma kip ḅahu sa yêc Anôtô ndê yom, ma am oc tap sa bu propet daḅ oc meḅ akêtḅ gameḅ Galili-ḅḅa dom.”

[Yisu tawalô awhê sac daḅ]*

⁵³ Dinaḅ su, ma lau hoḅ sêlhô têtḅtêtḅ ma sêḅbu sêtêḅ ḅḅac si andu si.

8

¹ Goc Yisu hu malac Jerusalem siḅ ma sa gi mbo Lôc Olib. ² Têtḅ ḅḅalaḅsê bêbêc, iḅ

* 7:52: Yom naḅ yêc 7:53–8:11 naḅ yêc bapia akwa ḅatô dom.

mbo sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabuñ ñabatêmdô. Ma lau daêsam sêwê sêtêj in sêmenj, dec in ndôc sic ma kêdôhôn ñac. ³Ma lau nanj sêndôhôn yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê danj sêtêj in sêmenj, nanj sêtap in sa têtj ndoc in kôm mêtê mockainj-nga. Ma sêkêj a whê dau kalhac lau honj anjô-nga. ⁴Ma sêsôm têtj Yisu, “Kêdôhônwaga, sêtap awhê dindec sa kôm mêtê mockainj-nga. ⁵Moses to yomsu bu datuc lauwê kaij dindec ña hoc ndu. Bocdinanj sôm bu yac oc dakôm sake?” ⁶Ñac bu sêtim in ña gêndac dinanj, sêñsalê yom danj bu sêngôlinj pi in. Magoc Yisu pônj sic gi ndôc, ma gôlic nu to yom yêc nom ña amba-atu. ⁷Goc ñac sêñsu in e in tisa ma sôm têtj ñac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, nanj ti ñgac ñamata-nga bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindec.” ⁸Goc in pônj sic tiyham ma to yom yêc nom. ⁹Têtj dinanj lau nanj sêngô Yisu ndê yom sic hu sêlhô tigerj-tigerj. Lau atu-tu sêlhô sêmuñ, goc lau ñatô sêñkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac in anjô-nga. ¹⁰Dec Yisu tisa ma ndac in, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êngôlinj yom pi am ma êmatôc am?” ¹¹Ma in sôm, “O ñadau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinanj aô wamatôc am dom whin. Magoc am lhô ndi, ma hu nem mêtê sac sinj.”]

Yisu in ñawê Nom-nga

¹²Tiñambu Yisu sôm yom têtj lau bocdec bu, “Aô ñawê nom-nga. Asa nanj bu êñkuc aô, nanj oc sa senj ñasac-nga tiyham dom. In oc êñsêlêj mbo ñawê nanj tôc senj ndôc tali-nga asê.”

¹³Magoc lau Palêsai sêsôm têtj in, “Am tamwasêm hoc yom asê pi daôm. Tu dinanj-nga dec yac oc akôc am nem yom sa dom.” ¹⁴Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc dauj neñ yom asê, dec aneñ yom dau in yom ñandô. Ñahu bu aô kayalê gameñ nanj aô gameñ akêñ nanj, ma gameñ nde nanj wambu wandi. Tigerj mac anyalê gameñ dinanj dom. ¹⁵Mac anjahê ti amatôc lau anjuc ñamalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc ñamalac danj gitôm mac akôm, nanj dom. ¹⁶Aô bu wamatôc lau, dec aneñ yom honj in yom ñandô, ñahu bu aô tanwasêj dom. Damanj nanj kêkinj aô, nanj mbo whinj aô. ¹⁷Mac daôm nem yomsu sôm bu ñgac lu bu sêpuc si yom dôj bu yom ñandô, dec mac oc akôc yom dau sa. ¹⁸Kwahic dec aô gahoc yom asê tu dauj-nga, ma Damanj nanj kêkinj aô, nanj dec puc aneñ yom dôj. Bocdinanj tu sake-nga mac akôc aneñ yom sa dom?” ¹⁹Goc sêndac in, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac anyalê aô dom, ma mac anyalê Damanj dom bocdinanj. Mac bu anyalê aô, dec oc tôm bu mac anyalê Damanj whin.”

²⁰Yisu sôm yom dinanj têtj ndoc in kêdôhôn lau mbo kêpinj apa nanj lau sêkêj si da sip-nga yêc lôm dabuñ ñamakê. Magoc lau danj sêkôc in dôj dom, bu in ndê ndoc hóc asê su dom.

Yisu ndê ñahu yêc nom dom

²¹Ma Yisu sôm tiyham têtj lau Palêsai, “Aô oc wahu mac sinj, ma mac oc anjalê aô. Magoc gameñ nanj aô bu wandi, nanj mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn.” ²²Goc lau bata dinanj sêsôm têtj dandi, “Inj dau sôm bu gameñ nanj in oc ndi, nanj yac datôm dom bu dandi. Bocke? Inj oc ndic dau ndu, a?” ²³Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Aneñ ñahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindec-nga, magoc aô neñ ñahu yêc nom dindec dom. ²⁴Aô gasôm têtj mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn. Aô wasôm yom ñandô têtj mac, bu mac bu akêj whin yom nanj aô gawhê sa pi dauj, nanj dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.” ²⁵Goc ñac sêndac, “Am asa?” Ma in sôm, “Oc tôm bu mac anyalê su, bu têtj ñamata-nga e menj, aô gawhê dauj sa têtj mac. ²⁶Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom honj nanj aô ganjô yêc in nanj kêkinj aô gameñ, nanj dec wasôm asê têtj lau nom-nga. Ma in ndê yom in yom ñandô enj.”

²⁷Ñac sêñyalê dom bu in sôm yom dau pi in Damba. ²⁸Goc in sôm, “Têtj ndoc mac asuj ñamalac ndê Atu sa yêc nom, nanj mac oc anyalê bu aô dauj dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêj danj kakuc aô tanwasêj neñ gauc dom. Mba. Yom honj nanj aô gasôm, nanj Damanj dau kêj têtj aô. ²⁹Inj dau kêkinj aô gameñ, ma inj oc tec aô bu wambo tanwasêj dom. Inj mbo whinj aô ñapanj. Ñahu bu aô gakôm gêj honj tôm in atac whinj.” ³⁰Yisu sôm yom dinanj, ma lau daêsam nanj sêngô, nanj sêkêj whinj in.

Yom ñandô oc êngapwêc yac su

³¹Ma Yisu sôm têtj lau Israel-nga nanj sêkêj whinj in, “Mac bu asap aneñ yom dôj ma danjam wambu, dec mac ati aneñ sêñomi ñandô. ³²Ma mac oc anyalê yom ñandô, ma yom ñandô dau oc êngapwêc mac su bu ambo atôm lau akinj ñambwa tiyham dom.” ³³Goc ñac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akinj lau danj dom. Bocdinanj am sôm bu êngapwêc yac su yêc sakinj bocke?” ³⁴Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aô wasôm yom ñandô. Asa nanj sap mêtê sac dôj, nanj ñgac me awhê akinj mêtê sac-nga. ³⁵Ma ñgac akinj ñambwa oc wêkainj ñadau ndê gêj danj, me mbo in ndê andu ñapanj dom. Mba! Ñadau ndê atu solop oc wêkainj gêj ma mbo ñapanj. ³⁶Magoc Anötô ndê Atu bu êngapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akinj ñambwa tiyham dom andô.

³⁷ “Aô kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigen mac akôm bu andic aô ndu, njahu bu mac akôc aneñ yom sa sip nem njalôm su dom. ³⁸ Aô gasôm yom asê pi gêñ nanj Damanj tôc asê têtj aô, magoc mac akôm mêtê anjuc yom nanj mac daôm damam sôm têtj mac.” ³⁹ Ma njac sêsôm tiyham, “Yac daman inj Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêtj gitêñ gitôm inj dau ndê. ⁴⁰ Tigenj aô gasôm yom njandô gitôm aô ganjô yêc Anötô, ma mac akôm bu andic aô ndu. Abraham oc kôm gêñ kainj dinanj dom. ⁴¹ Mac anjuc Abraham ndê lêtj dom, dec tôc asê bu mac nem damam inj njac danj dau-njga danj.” Magoc njac sêsôm, “Yac lau njasawa-njga dom. Yac mba daman tigen inj Anötô dau.”

⁴² Têñ dinanj Yisu sôm, “Anötô bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whinj aô. Njahu bu aô gameñ akêñ Anötô, dec gambo lec. Aô gameñ tu dauñ-njga dom, magoc Anötô dau kêtj inj aô gameñ. ⁴³ Mac atôm dom bu anjô aneñ yom, ma bocdinanj mac anyalê aneñ yom njahu dom. ⁴⁴ Mac nem damam inj Sadanj, ma mac akôm tôm inj atac whinj. Têñ têtj namata-njga e menj, inj sa lêtj ndic njamalac ndu-njga. Inj sap yom njandô dôñ dom, bu yom njandô danj yêc inj ndê njalôm dom. Inj tasanj-nda, ma yom tasanj njadamba inj. Inj sôm yom kêtj inj dau ndê awha solop, ma yom honj nanj inj sôm, nanj yom tasanj. ⁴⁵ Tigenj aô dec gasôm yom njandô enj, ma tu dinanj-njga mac akêñ whinj aneñ yom dom. ⁴⁶ Mac nem asa gitôm bu tôc aneñ giso danj asê? Aô gasôm yom njandô, ma tu sake-njga mac akêñ whinj aô dom? ⁴⁷ Anötô ndê atui njandô sêñgô inj ndê yom ma danjga wambu. Magoc mac anjô inj ndê yom dom, dec tôc asê bu mac ati inj ndê atui njandô dom.”

Yisu sôm yom asê pi dau

⁴⁸ Têñ dinanj lau bata Israel-njga sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-njga nanj si gauc sa pi Anötô dom, ma bu njalau sac danj mbo am nem njalôm.” ⁴⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! Njalau sac mbo aô neñ njalôm dom. Mac atoc aneñ waêñ sa dom, magoc aô bu wapo Damanj ndê waê sa. ⁵⁰ Aô kasalê dauñ neñ waêñ dom, magoc Anötô oc po aneñ waêñ sa. Ma inj oc êmatôc gêñ honj. ⁵¹ Aô wasôm yom njandô têtj mac, bu asa nanj njô aneñ yom ma danjga wambu, nanj oc ninjga dom, magoc inj oc mbo tali njapanj.”

⁵² Goc lau bata Israel-njga sêsôm têtj inj, “Kwahic dec yac anyalê pi njandô bu njalau sac danj mbo am nem njalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tigen am sôm bu asa nanj njô am nem yom ma danjga wambu, nanj oc ninjga dom. ⁵³ Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hôc gêlêc damanj Abraham su, a? Yac anyalê bu inj mbac ndu su, ma lau propet boc-dinanj.” ⁵⁴ Ma Yisu ô

yom ma sôm, “Aô dauñ bu wapo dauñ neñ waêñ sa, dec waêñ dau ti gêñ njambwa-njga. Magoc aô Damanj, nanj mac asam bu mac nem Anötô, nanj po aneñ waêñ sa. ⁵⁵ Magoc mac anyalê inj dom. Aô dec kayalê inj, ma dananj wambu inj ndê yom. Aô bu wasôm bu kayalê inj dom, dec aô njac tasanj gitôm mac lau tasanj. ⁵⁶ Mac nem damam Abraham atac njayham sa kêlêc, bu inj kêtj bata bu lic aneñ bêt wahôc asê-njga. Ma inj gêlic su ma tisambuc.”

⁵⁷ Goc lau bata Israel-njga sêsôm têtj inj, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?” ⁵⁸ Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc nanj Abraham dinda kôc inj su dom, nanj aô gambo.” ⁵⁹ Têñ têtj njac sêñgô yom d inanj, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc inj, magoc Yisu sinj dau, ma kêtj danj dau su yêc lôm dabunj njagameñ.

9

Yisu kôm njac tapec danj tandô po asê

¹ Yisu kêsêlêñ gi, ma gêlic njac tapec danj. Njgac dau inj tandô pec têtj ndoc inj dinda kôc inj ma menj. ² Ma Yisu ndê njgacsêñjomi sêndac inj bocdec bu, “Kêdôhônj-waga, njac dinanj tapec tu inj dau ndê sac-njga, me tu dinda lu damba si sac-njga?” ³ Goc Yisu sôm, “Inj tapec tu inj dau ndê sac-njga, me tu dinda lu damba si sac-njga dom. Magoc dinda kôc inj ti tapec tu bu kwahic dec lau sêlic Anötô ndê gwelenj ti njac lai nem inj sa-njga. ⁴⁻⁵ Aô gambo nom gatôm lau nom-njga si njawê, ma kwahic dec ti têtj njawê-njga. Ma bocdinanj kwahic dec yac oc dakôm Anötô nanj kêtj inj aô gameñ, nanj ndê gwelenj. Têtj njac-njga oc menj hôc asê, ma têtj dinanj lau danj oc sêtôm dom bu sêkôm gwelenj.”

⁶ Inj sôm yom dinanj sip, goc hê gasôp sip nom, kêtjalinj whinj nom, ma sê pi njac tapec tandô. ⁷ Ma inj sôm têtj inj, “Am ndi êmgwasinj anjôm sip bu gaponj Siloam.” (Njê Siloam dau danem kwi bu ‘Kêkinj.’) Goc inj kôlhô gi kêtjwasinj anjô, ma inj tandô njayham sa. Ma inj mbo têtj ndê andu gi. ⁸ Ma inj ndê lau menjnanj inj-njga, ti lau nanj sêñyalê bu munj-njga inj njac tenj gêñ-njga, n anj sêsô ma sêndac dandi, “Inj njgac nanj munj-njga ndôc ma tenj gêñ, a?” ⁹ Ma lau njatô sêsôm, “Inj njgac dau dinanj.” Magoc njatô sêsôm, “Mba! Inj njgac danj dau-njga, nanj anjô gi tap njgac tenj gêñ-njga dinanj ndê anjô sa.” Magoc njgac dau sôm, “Aô njgac dauñ dec.” ¹⁰ Goc sêndac inj, “Ma bocke dec am nem tanôm njayham sa?” ¹¹ Ma inj sôm, “Njgac nanj sêsam inj bu Yisu, nanj kêtjalinj sacbalê, ma kêtj pi aô tanônj, goc kêtj inj aô bu wanjwasinj anjônj andô sip bu Siloam. Bocdinanj aô ga kagwasinj dauñ, dec tanônj njayham sa.” ¹² Ma sêndac, “Njgac dinanj mbo nde?” Goc inj sôm, “Aô kayalê dom.”

Lau Palêσαι sêkip yom sa pi ngac nan tandô po asê

¹³⁻¹⁴ Yisu kêyalin sachalê ma kôm ngac tapec dinan tandô po asê têtj bêc Sabat-nga dan. Ma tinjambu l au sêwê ngac dau sêtênj lau Palêσαι si. ¹⁵ Têtj ndoc lau Palêσαι sêlic in, nan sêndac in bu, “Am tanôm po asê ñalêj bocke?” Ma in ô yom ma sôm, “Ngac dinan kêtj sachalê pi aô tanônj, ma aô kagwasin dec tanônj po asê.” ¹⁶ Goc Palêσαι ñatô sêsôm yom pi Yisu bocdec bu, “Ngac dinan kêtgil yomsu Sabat-nga, dec tanjalê bu in menj akêtj Anôtô dom.” Magoc Palêσαι ñatô sêsôm, “Ngac sac oc tôm dom bu kôm gêtj dalô kain dinan.” ¹⁷ Boc-dinan ngac si yom so dau, ma sêndac ngac dau tiyham, “Am ngac daôm, am ngac nan in kôm am nem tanôm po asê, ma bocdinan am sôm sake pi in?” Ma in sôm, “In propet dan.”

¹⁸ Magoc lau bata Israel-nga dinan sêkêtj whin dom bu munj-nga in tapec ma kwahic dec tandô ñayham sa. Bocdinan sêkêtj yom têtj in dinda lu damba bu sêmênj. ¹⁹ Ma sêndac inlu, “Ngac dindac in amlu atômngac nan amlu asôm bu dinda kôc in ti tapec, a? Bocke ma kwahic dec in tandô ñayham sa?” ²⁰ Ma inlu sêsôm, “Aêc! Alu anyalê bu in alu mba balê, ma bu alu akôc in ti tapec. ²¹ Magoc in tandô po asê ñalêj bocke ma asa kôm in tandô ñayham sa, nanj alu anyalê dom. Mac andac in dau. In ti ngac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom.” ²² Inlu sênyalê bu lau bata Israel-nga sêkic yom bu ngac oc sêtin lau nan sêkêtj whin bu Yisu in Mesaya, nan su yêc gôlôwac Israel-nga, ma bocdinan inlu sêtôc ngac. ²³ Tu dinan-nga sêsôm yom bocdec, “In ti ngac atu su. Mac andac in dau!”

²⁴ Goc ngac sêmbwêc ngac dau tiyham, ma sêsôm, “Toc Anôtô sa ma sôm yom ñandô. Yac anyalê bu ngac dinan in ngac sac.” ²⁵ Ma in ô yom bocdec bu, “In bu ngac sac me in ngac gitêtj, aô kayalê dom. Gêtj tigenj aô kayalê. Munj-nga aô ngac tapec, ma kwahic dec aô tanônj po asê.” ²⁶ Goc sêndac in, “In kôm gêtj sake têtj am? In kôm am tanôm ñayham sa ñalêj bocke? Sôm asê têtj yac.” ²⁷ Ma in sôm, “Aô gasôm têtj mac su, magoc mac akôc anej yom sa dom. Tu sake-nga mac bu anjô tiyham? Mboe mac atac whin bu ati in ndê sênomi awhin, a?” ²⁸ Têtj dinanj sêpu in ma sêsôm, “Mba! Am daôm ti ngac dinan ndê ngacsênom! Moses ndê sênomi yac. ²⁹ Yac anyalê bu Anôtô kêtj in ndê yom têtj Moses, magoc ngac dinan ti in ndê ñahu, yac anyalê dom.” ³⁰ Goc ngac dau sôm, “Gêtj kainj danj solop! Mac asôm bu mac anyalê in ndê ñahu dom. Tigenj alic su nanj! In kôm aô tanônj po asê. ³¹ Yac tanjalê bu Anôtô oc kêtj danja têtj lau sac dom. Mba! In kêtj danja lau gitêtj nanj sênkuc in ndê yom. ³² Yac danjô danj munj su dom, bu ñamalac danj kôm ngac nan

dinda kôc in ti tapec, nan tandô po asê. Mba sambuc! ³³ Ngac dinan bu menj akêtj Anôtô dom, dec oc tôm dom bu in kôm gêtj danj.”

³⁴ Ngac sêngô in ndê yom dinan, dec gêlic ngac si ñalôm sa ñandô. Ma sêsôm, “Am bu êmdôhônj yac, a? Sac gêm am ahuc têtj ndoc dinan kôc am!” Goc sêtin in sa awê gi.

Lau nan sêkêtj whin Yisu dom, nan sêtôm lau tapec

³⁵ Têtj ndoc Yisu ngô ñawaê bu lau Palêσαι sêtin ngac dau su, nan in kêsâlê in e tap in sa, ma ndac in, “Am kêtj whin ñamalac ndê Atu, me mba?” ³⁶ Ma in ô yom ma sôm, “O ñadaul ñamalac ndê Atu in asa? Sôm têtj aô, goc aô wakêtj whin in.” ³⁷ Goc Yisu sôm, “Am gêlic in su. Aô ngac dauj dec, nan gasôm yom têtj am.” ³⁸ Ma in sôm, “Pômdau, aô gakêtj whin am.” Goc in pônj haduc têtj Yisu. ³⁹ Ma Yisu sôm, “Aô gasip nom gamej ma lau oc sêtap matôc sa tu aô-nga. Lau tapec oc sêti lau tandô ñayham, ma lau nanj gauc gêm bu ngac lau tandô ñayham, nanj oc sêtôm lau tapec.” ⁴⁰ Lau Palêσαι ñatô sêmbo sêwhin, ma sêngô Yisu ndê yom dinan ma sêndac, “Bocke? Am sôm bu yac tanjec awhin, a?” ⁴¹ Ma in sôm, “Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm ñayham, magoc mac akêtj whin aô dom. Tu dinan-nga dec mac nem giso gacgenj yêc mac-nga.”

10

Yom gôlinj pi ngac yob domba-nga

¹ Ma Yisu sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtj mac, bu ngac nanj sôc domba si tunlôm yêc gam dom, magoc kêtgil tunj bambalinj bu sôc ndi, nanj ngac kanj-nda. ² Magoc ngac nanj sôc domba si tunlôm yêc gam solop, nanj ngac yob domba-nga ñandô. ³ Ngac nanj yob gam oc lêc gam su têtj in, ma domba sênyalê in awha. In oc ta domba tigenj-tigenj si ñaê, ma wê ngac sêsa sêndi. ⁴ Têtj ndoc in kôc in ndê domba honj sêsa si, nanj in kêsêlêj munj ma ngac sênkuc in, bu ngac sênyalê in awha. ⁵ Tigenj ngac oc sênkuc ngac apa danj dom. Mba! Ngac oc sêlhô bambalinj yêc in, bu sênyalê in awha dom!” ⁶ Yisu sôm yom gôlinj dinan, magoc ngac sênyalê in ndê yom ñahu dom.

Yisu in gatam domba-nga

⁷ Bocdinanj Yisu sôm tiyham, “Yom ñandô aô wasôm têtj mac! Aô gatôm gam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-nga. ⁸ Kêdôhônjwac tasan honj nanj sêhóc asê sêmunj aô, nanj lau kanj. Magoc domba sêkêtj danga ngac dom. ⁹ Aô gam, ma domba nanj sêsôc yêc aô, nanj oc sêtap Anôtô ndê mwasin nem ngac si-nga sa. Ngac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gêtj sênenj-nga ñayham sa. ¹⁰ Ngac kanj menj bu nem kanj ti ndic ndu ma sêj popoc. In ndê gwelêj dau dinan. Tigenj aô gamej bu wamasanj lêtj bu lau sêtap Anôtô

ndê mwasinj sêndöc tali-nga sa, ma mwasinj dau oc ênsalê nac ahuc.”

Yisu inj Nadau yob domba-nga nayham

¹¹ “Aô ngac wayob domba-nga nayham. Ngac yob domba-nga nayham oc kêñ dau sambuc e nditôm inj mbac ndu bu nem inj ndê domba sa. ¹² Magoc ngac nanj yob domba tu tap ñaôli sa-nga, nanj gitôm ngac nanj yob dau ndê domba, nanj dom. Inj bu lic giam sac danj menj, dec inj oc hu domba sinj ma lhô ndi. Goc giam sac oc senj domba ma sêlhô bambalinj. ¹³ Ngac dinanj oc lhô ndi, bu inj gêm gwelenj tu awa-nga ñambwa, ma hêgo dau tu domba-nga dom.

¹⁴⁻¹⁵ “Aô ngac wayob domba-nga nayham. Gitôm Damanj kêyalê aô, ma aô kayalê Damanj, bocdinanj aô kayalê anej domba, ma anej domba sênyalê aô. Ma wakêñ dauj sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem ñac sa. ¹⁶ Ma anej domba ñatô sêmbu, nanj sêmbu sêwhinj domba tonj dindêc dom. Aô wandic ñac sa sêmenj sêmbu sêwhinj domba dindêc, ma ñac oc sêti tonj tigenj. Ñac si ñadau tigenj aô dec wayob ñac, ma ñac honj oc sêkêñ danja aô awhanj.

¹⁷ “Damanj tac whinj aô, bu aô wakêñ dauj gacgenj wambac ndu, ma tinjambo aô watisa tiyham. ¹⁸ Ñamalac danj oc kôc tanji ñahu su yêc aô dom. Aô dauj oc wahu tanji ñahu sinj tôm aô dauj atac whinj. Anötö kêñ ñaclai têtj aô bu aô dauj wahu sinj, ma bu aô dauj wakôc sa tiyham. Damanj gic atu yom dau dinanj.”

¹⁹ Lau bata Israel-nga sêngô yom dinanj ma sêwhê dau kôc ti sêsenj dandi tiyham. ²⁰ Lau daêsam sêsôm, “Ñalau sac danj mbo inj ndê ñalôm ma kôm inj ndê gauc timboloc. Anjô inj ndê yom dom!” ²¹ Magoc lau ñatô sêsôm, “Ngac ti ñalau sac oc sôm yom kainj dinanj dom. Ma ñalau sac oc kôm ngac tapec tandô po asê dom!”

Lau bata Israel-nga sêtiñ Yisu su

²² Têtj ndoc uhô-nga, lau Israel-nga si †Mwasinj Sic Gawi Lôm-nga hóc asê Jerusalem. ²³ Yisu kêsêlêñj mbo lôm dabunj ñabatêmdô, mbo gamenj nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm. ²⁴ Ma lau bata Israel-nga sêkac sa sêngihi inj ahuc, ma sêsôm, “Ñasawa baliñ lec yac atac lu-lu tu am-nga. Bocdinanj dec sôm yom yêc awê têtj yac. Am Mesaya dau, me mba?” ²⁵ Ma Yisu sôm, “Aô gasôm têtj mac su, magoc mac akêñ whinj aô dom. Ma aô gakôm gêtj dalô gam Damanj anjô. Gêtj dau punj yom ñandô pi aô dôñ, ma whê anej ñahu sa tiawê. ²⁶ Magoc mac akêñ whinj aô dom, ñahu bu mac ati aô neñ domba dom. ²⁷ Anej domba sêkêñ danja aô awhanj. Aô kayalê ñac, ma ñac sêñkuc aô. ²⁸ Aô oc

wakêñ ñac sêndöc tali ñapanj ma oc tôm dom bu ñac sêninga têtj têtj ñambu-nga dom. Ma lau danj sêtôm dom bu sêngaho ñac su yêc aô aman. ²⁹ Damanj kêñ anej domba têtj aô, ma gêtj danj hóc gêlêc inj su dom. Bocdinanj lau danj sêtôm dom bu sêngaho ñac su yêc Damanj amba. ³⁰ Alu Damanj ati gêtj tigenj.”

³¹ Têtj dinanj lau bata sêkôc hoc sa tiyham bu sêtuc inj. ³² Magoc inj sôm têtj ñac, “Mac bu atuc aô ña hoc tu gêtj dalô bocke-nga? Bu aô gatôc gêtj nayham daêsam têtj mac, tôm nanj Damanj kêñ têtj aô.” ³³ Ma ñac sêô yom ma sêsôm, “Yac bu atuc am tu gêtj danj nanj am kôm-nga dom. Mba! Am ñamalac danj, magoc toc daôm sa bu nditôm Anötö dau. Am nem yom dinanj sac sambuc, ma tu dinanj-nga yac bu atuc am ña hoc.”

³⁴ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac anjalê yom nanj Anötö dau sôm pi lau bata Israel-nga ñatô, nanj sêto yêc mac nem Buku Yomsu-nga* bocdec bu, ‘Aô gasam mac bu anötöi.’” ³⁵ Anjô su nanj! Anötö kêñ inj ndê yom têtj lau nom-nga dinanj, ma sam ñac bu anötöi. Ma gitôm dom bu dasenj Anötö ndê yom danj su. ³⁶ Ma aô bocke? Damanj dau kêyalinj aô sa ma kêkinj aô gasip nom gamenj. Bocdinanj tu sake-nga mac asôm bu anej yom sac sambuc, têtj ndoc aô gasôm bu aô Anötö ndê Atu? ³⁷ Aô bu wakôm Damanj ndê gwelenj nanj kêñ sip aô aman, nanj dom, nanj akêñ whinj aô dom. ³⁸ Tigenj aô gakôm Damanj ndê gwelenj, ma bocdinanj dec mac bu akêñ whinj anej yom dom, tigenj akêñ whinj tu gêtj nanj aô gakôm-nga. Ma bocdinanj mac oc anjalê pi ñandô bu Damanj mbo aô ñalôm, ma aô gambo inj ñalôm.”

³⁹ Têtj dinanj sêñsahê tiyham bu sêkôc inj dôñ, magoc ñac gitôm dom, ma inj kôlhô gi. ⁴⁰ Ma inj pi Bu Jordan ñadanja gi, ma mbo gamenj nanj munj-nga Jon kêku lau mbo. ⁴¹ Lau daêsam sêsa sêtêtj inj si, ma sêsôm têtj dau, “Jon kôm gêtj dalô danj dom. Magoc yom honj nanj inj sôm pi ngac dindêc, nanj yom ñandô.” ⁴² Ma lau daêsam sêkêñ whinj Yisu yêc gamenj dinanj.

11

Lasarus mbac ndu

¹⁻² Ngac danj ñaê Lasarus mbo malac Betani. Ma inj ndê lhuwê lu sêmbu, danj ndê ñaê Mata, ma danj ñaê Maria, awhê nanj tinjambo tac bu ñamalu nayham pi Pômdau gahi, ma punj ña inj kêclauñ. Têtj bêt danj Lasarus gêmbac. ³ Goc Maria lu Mata sêkêñ yom têtj Yisu bocdec bu, “Pômdau, ngac nanj am atac whinj dec gêmbac.” ⁴ Yisu ngô yom dau ma sôm, “Inj gêmbac tu bu mbac ndu ñambwa-nga dom. Inj gêmbac bu tóc Anötö ndê ñaclai ti

* 10:34: Yom dau yêc Buku Wê-nga 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anötö dau kêñ ñaclai têtj kinj ti gôlinjwaga bu sênem gôlinj sêmbu nom, ma bocdinanj inj sam ñac bu anötöi. Ma têtj ñatô inj sam ñac bu Anötö atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

waê asê, ma bu Anötö ndê Atu tap waê sa whin̄j.”

⁵ Yisu tac whin̄j Maria lu Mata ma Lasarus. ⁶ Tigen̄j tēj ndoc in̄j ngô n̄jawaê bu Lasarus gēmbac, nan̄j in̄j tēj in̄j gi n̄jagahô dom. In̄j gacgen̄j mbo gamen̄j dinan̄j gitôm bêc lu. ⁷ Goc in̄j sôm tēj in̄j ndê n̄jacêsējomi, “Dalhō dambu datēj gamen̄j Judia-n̄ga dandi.” ⁸ Magoc n̄jac sēsôm, “Kêdôhōn̄waga, mba! N̄jasawa apê lec lau bata Israel-n̄ga nan̄j sēmbô dindê, nan̄j tac whin̄j bu sētuc am n̄ja hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?” ⁹ Ma Yisu ô yom n̄ja yom gôlin̄j dan̄j, ma sôm, “Tēj bêc hon̄j ac pô gamen̄j gitôm acgat u n̄jasawa 12, ma tin̄jambu n̄jasec sa. N̄jamalac dan̄j bu ên̄sêlêj tēj ndoc ac-n̄ga, dec in̄j oc tin̄j gahi dom, bu in̄j gēlic n̄jawê nom dindec-n̄ga. ¹⁰ Magoc in̄j bu ên̄sêlêj tēj ôbwêc, dec in̄j oc tin̄j gahi, bu in̄j ndê n̄jawê mba.” ¹¹ Goc Yisu gic tēku yom ma sôm, “Yac neñ silip Lasarus yêc bêc. Aô watēj in̄j wandi bu wauñ in̄j sa.” ¹² Ma n̄jacêsējomi sēsôm, “Pômdau, in̄j bu yêc bêc yêc, dec in̄j dau oc n̄jayham sa.” ¹³ N̄jac gauc gēm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc bêc, magoc in̄j ndê yom dau n̄jahu bu Lasarus mbac ndu su. ¹⁴ Goc Yisu sôm yom yêc awê tēj n̄jac bu, “Lasarus mbac ndu. ¹⁵ Tu mac-n̄ga dec aô atac n̄jayham bu aô gambo g awhin̄j in̄j dom, bu kwahic dec mac oc akêñ whin̄j tu gēñ nan̄j aô bu wakôm-n̄ga. Boddinan̄j yac datēj in̄j dandi.” ¹⁶ Ma Tomas, n̄jacêsējomi nan̄j sēsam bu Lôcmpôn, nan̄j sôm tēj n̄jacêsējomi n̄jatô, “Ayô! Dawhin̄j in̄j dandi, ma dambac ndu dawhin̄j in̄j.”

Yisu in̄j yac neñ datisa ti dambo tan̄jli n̄jahu

¹⁷ Yisu hōc asê gamen̄j Judia-n̄ga ma tap sa bu sêkēñ Lasarus ndê n̄jamlan̄j yêc hocsuñ dan̄j gitôm bêc hale su. ¹⁸ Malac Betani yêc suñ sa tēj Jerusalem, señ n̄jasawa gitôm kilometa tō. ¹⁹ Ma lau Israel-n̄ga daêsam sêsa akêñ Jerusalem sēmen̄j, ma sêndôc sêwhin̄j Mata lu Maria, bu sēnem malô in̄jlu tu lhun̄gac hu in̄jlu sin̄j-n̄ga. ²⁰ Mata ngô bu Yisu kêsêlêj men̄j, goc sa gi bu lic in̄j, magoc Maria ndoc andu. ²¹ Tēj ndoc Mata hōc asê Yisu, nan̄j in̄j sôm tēj in̄j, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhun̄gac oc mbac ndu dom. ²² Magoc kwahic dec am mwen̄j hōc asê su, ma aô kayalê bu gēñ bocke nan̄j am bu ndac tēj Anötö, nan̄j in̄j oc kôm.” ²³ Ma Yisu sôm, “Am lhôm n̄jac oc tisa ma mbo tali tiyham.” ²⁴ Dec Mata ô yom ma sôm, “Aêc! Aô kayalê bu in̄j oc tisa tēj bêc n̄jambu-n̄ga nan̄j lau batê hon̄j oc sêtisa.” ²⁵ Goc Yisu sôm, “N̄jamalac si sêtisa ma sēmbô tali n̄jahu, nan̄j aô dauñ. Asa nan̄j kēñ whin̄j aô ma mbac ndu su, nan̄j oc mbo tali tiyham. ²⁶ Ma asa nan̄j mbo tali ma kēñ whin̄j aô, nan̄j oc nin̄ga tēj tēm n̄jambu-n̄ga dom, in̄j oc gacgen̄j mbo tali. Am kēñ whin̄j yom dindec, me mba?” ²⁷ Ma Mata sôm, “Aêc Pômdau! Aô gakēñ whin̄j bu am Mesaya,

ma Anötö ndê Atu nan̄j in̄j gic bata bu êñkin̄j sip nom men̄j.”

²⁸ Mata sôm yom dinan̄j su, goc mbu gi ma ta Maria tēj in̄j men̄j. Ma in̄j sôm tēj in̄j, “Kêdôhōn̄waga men̄j su, ma in̄j ndac am.” ²⁹ Maria ngô su, goc tisa n̄jagahô bu sa tēj Yisu ndi. ³⁰ Tēj ndoc dinan̄j Yisu hōc asê Betani su dom, in̄j gacgen̄j mbo gamen̄j nan̄j Mata hōc pi in̄j. ³¹ Lau Israel-n̄ga nan̄j sēmbô andu sêwhin̄j Maria tu bu sēnem malô in̄j, nan̄j sêlic in̄j tisa n̄jagahô ma kôlhô gi. N̄jac gauc gēm bu in̄j oc tēj sêhō ndi bu tan̄j lhun̄gac mbo dindê, ma boddinan̄j sêsa si ma sêñkuc in̄j.

³² Tēj ndoc Maria hōc asê gamen̄j nan̄j Yisu mbo ma gēlic in̄j, nan̄j in̄j hu dau sip nom yêc in̄j gahi-n̄ga, ma sôm, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhun̄gac oc mbac ndu dom.” ³³ Yisu gēlic Maria tan̄j, ma gēlic lau Israel-n̄ga nan̄j sêwhin̄j in̄j, nan̄j sêtan̄j boddinan̄j, dec kêsahê n̄jawapac atu yêc ndê n̄jalôm. ³⁴ Ma in̄j ndac, “Mac an̄suhun̄j in̄j yêc nde?” Ma sēsôm, “Mwen̄j Pômdau, ma lic.” ³⁵ Tēj dinan̄j Yisu tasulu sa. ³⁶ Ma lau Israel-n̄ga dinan̄j sēsôm, “Alic, in̄j atac whin̄j Lasarus ndu andô.” ³⁷ Magoc n̄jatô sēsôm, “In̄j kôm n̄jac tapac tandô po asê. Bocke dec in̄j kôm Lasarus n̄jayham sa dom, ma in̄j mbac ndu?”

Yisu uñ Lasarus sa

³⁸ Tēj dinan̄j Yisu ndê n̄jalôm n̄jawapac atu tiyham, ma in̄j kêsêlêj tēj sêhō gi. N̄jac sêkēñ n̄jac batê dau ndê n̄jamlan̄j yêc hocsuñ dan̄j, ma sēmpi hoc dan̄j gi ndôc sê awha ahuc. ³⁹ Tēj ndoc Yisu hōc asê, nan̄j in̄j sôm tēj lau nan̄j sêwhin̄j in̄j bu, “Mac ampi hoc dau sa.” Magoc n̄jac batê ndê lhuwê Mata sôm, “Pômdau! In̄j yêc gitôm bêc hale su. Oc n̄jaman̄j sa su.” ⁴⁰ Dec Yisu sôm, “Aô gasôm tēj am su, bu kēñ whin̄j, dec am oc lic Anötö ndê n̄jajlai ti n̄jawasi.” ⁴¹ In̄j sôm yom dinan̄j su, goc lau sēmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatac undambê ma sôm, “Daman̄j, aô wanem dange am, bu am ngô aneñ yom. ⁴² Aô kayalê bu am kēñ dan̄j am aô n̄jan̄j, magoc kwahic dec aô bu wanem dange am, bu lau nan̄j sêlhac dec oc sêngô aneñ yom, ma sêkēñ whin̄j bu am kēkin̄j aô gamen̄j.” ⁴³ Goc in̄j mbwêc awha atu, “Lasarus! Sa mwen̄j!” ⁴⁴ Dec Lasarus sa men̄j, ma po nan̄j sēmpañ in̄j gahi ti amba, ma po dan̄j nan̄j sêhi pi in̄j n̄jagôlôn, nan̄j gacgen̄j sêyêc in̄j. Ma Yisu sôm tēj n̄jac, “Akôc po su yêc in̄j, ma akêñ in̄j lhô ndi.”

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

⁴⁵ Tu gēñ atu dinan̄j-n̄ga dec lau Israel-n̄ga daêsam nan̄j sēmbô sêwhin̄j Maria ma sêlic gēñ nan̄j Yisu kôm, nan̄j sêkēñ whin̄j in̄j. ⁴⁶ Magoc n̄jatô sêtêj lau Palésai si, ma sic min̄j pi gēñ nan̄j Yisu kôm. ⁴⁷ Goc dabun̄jsiga atu-tu ti lau Palésai sēmbwêc lau †Sanedrin-n̄ga sêpitigen̄j, ma sêndac n̄jac, “Yac oc dakôm gēñ sake? N̄jac dinan̄j kôm gēñ dalô daêsam. ⁴⁸ Yac bu dalhac in̄j ahuc dom, dec lau hon̄j oc sêkēñ whin̄j bu

in Mesaya dau. Ma lau Rom-nga oc sêmen yam sêsenj yac neñ gameñ danem akin Anötö-nga ti yac lau Israel-nga honj su.”

⁴⁹ Têñ yala dinan Kayapas in ðdabuñsiga ñamata-nga. Ma in sôm têtñ lau Sanedrinn-nga, “Mac nem gauc sa dom!” ⁵⁰ In mbac ndu man! Yham dom bu lau Israel-nga honj sêninga. Ngac tigenj bu mbac ndu ô lau honj, nanj oc ñayham hôc gêlêc su.” ⁵¹ Kayapas sôm yom dinan ña in dau ndê gauc dom. Magoc têtñ yala dinan in dabuñsiga ñamata-nga, dec in sôm yom dau gitôm propet danj. Ma yom dau ñahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-nga honj. ⁵² Ma tu ñac tawasê-nga dom. Inj oc mbac ndu tu Anötö ndê lau honj nanj sêmbô gameñ nom-nga tidau-tidau, tu bu ndic ñac honj sa sêpitigenj.

⁵³ Bocdinan têtñ bêc dinan lau bata Israel-nga dinan sic hu sêñsalê lêtñ bu sêndic Yisu ndu. ⁵⁴ Ma tu dinan-nga Yisu kêsêlêtñ mbo awê yêc lau Israel-nga ñalôm dom. Inj kölhô gi mbo malac Eprayim, nanj yêc gameñ sawa ñamakê. Ma inj ndê ñgacêsñomi sêmbô gameñ dinan sêwhin inj.

⁵⁵ Têñ ndoc lau Israel si om atu Mwasinj Pasowa-nga menj kêtñ, n anj lau daêsam yêc gameñ ñamakê-nga sêpi Jerusalem si. Ñac bu sêñkuc lau Israel si lêtñ sêmasanj dau ñawasi sa yêc Anötö anjô-nga munj su nanj goc Pasowa ñabêc hôc asê. ⁵⁶ Ma ñac sêñsalê Yisu ñapanj. Têñ ndoc sêkac sa sêmbô lôm dabunj, nanj sêndac dandi, “Mac gauc gêm bocke? Inj oc menj tu Mwasinj Pasowa-nga, me mba?” ⁵⁷ Tigenj dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sic atu lau bu asa bu tap gameñ nanj Yisu mbo, nanj sa, nanj kêtñ ñawaê têtñ ñac, ma ñac oc sêkôc inj dôñ.

12

Maria gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Luk 7:37-38)

¹ Bêc 6 yêc dôñ yêc bu Mwasinj Pasowa-nga hôc asê, ma Yisu têtñ malac Betani gi. Lasarus, ñgac nanj inj uñ sa akêtñ lau batê-nga, nanj mbo malac dinan. ² Ma yêc Lasarus ndê andu, ñac sêndê mwasinj tu Yisu-nga. Lasarus ti lau ñatô señ gêtñ sêndôc sêwhin inj, ma Mata gêm akin ñac mbo. ³ Goc Maria menj, kôc a ñakwi ñamalu ñayham nanj ñaôli atu sip kac danj, ma kêtñ pi Yisu gahi. Goc inj punj inj gahi ña inj dau kêclauj. Ma gêtñ dau ñamalu hôñ dau sa ma gêm andu ñalôm ahuc.

⁴ Têtñ dinan Judas Iskeriot, ñgacêsñom nanj tinjambu hoc Yisu asê, nanj sôm, ⁵ “Bu ñamalu ñayham dindec ñaôli atu, gitôm denarii 300 nanj dakôc ti ñaôli tu gwelên yala sambuc-nga. Tu sake-nga awhê dec kêyainj? Gitôm bu dakêtñ têtñ lau sênemlihi, ma dakêtñ ña-awa tu danem lau ñalôm sawa sa-nga.” ⁶ Judas sôm yom dinan, magoc inj gauc gêm lau ñalôm sawa dom. Inj sôm yom dinan ñahu bu inj

ñgac kanj-nda. Inj yob ñgac-sêñomi si talhi mone-nga, ma gêm kanj mone ñatô bu nem dau sa. ⁷ Magoc Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “Mac alhac awhê dindec ahuc dom. Inj yob gêtñ dau ñapanj e kwahic dec, gic waê bêc sêñsuhunj aô-nga. ⁸ Lau ñalôm sawa oc sêmbô sêwhin mac ñapanj. Tigenj aô oc wambo wawhinj mac ñapanj dom.”

Lau dabuñsiga sêkic yom pi Lasarus

⁹ Têñ ndoc dinan lau Jerusalem-nga daêsam sêngô ñawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic inj. Ma ñac bu sêlic Lasarus, ñgac nanj Yisu uñ sa yêc lau batê-nga, nanj whinj. ¹⁰ Tu dinan-nga dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêkic yom bu sêndic Lasarus ndu whinj. ¹¹ Nahu bu lau Israel-nga daêsam sêhu ñac sinj ma sêkêtñ whinj Yisu tu Lasarus-nga.

Yisu sôc malac Jerusalem gi

(Mat 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38)

¹² Têñ ñagalanjêc lau daêsam nanj sêmbô Jerusalem tu Mwasinj Pasowa-nga sêngô ñawaê bu Yisu kêsêlêtñ mbo señ bu têtñ Jerusalem menj. ¹³ Bocdinan ñac sêsa si bu sêkôc inj sa. Sêhóc tômôtôm ñalauñ ma sêmbwêc, “Hosana! Tampin in nanj menj gêm Pômdau anjô. Tampin lau Israel-nga si Kinj.” ¹⁴ Yisu kêsêlêtñ menj ndôc donjki ñatu danj ñahô, ma ñalêtñ dinan propet akwa danj ndê yom ñandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

¹⁵ O mac lau †Sayon-nga, atôc daôm dom.

Alic mac nem Kinj têtñ mac menj, ndôc donjki ñatu ñahô. [Sek 9:9]

¹⁶ Yisu ndê ñgacêsñomi sêlic gêtñ honj dinan, magoc ñac sênyalê ñahu dom. Tigenj tinjambu, têtñ ndoc Yisu tisa ti ñawasi atu, nanj sênyalê bu yom dau, nanj sêto munj su, nanj hêganôñ Yisu, ma tu dinan-nga lau sêkôm gêtñ dinan têtñ inj.

¹⁷ Lau daêsam nanj sêmbô sêwhinj Yisu têtñ ndoc inj mbwêc Lasarus ma uñ inj sa akêtñ lau batê-nga, nanj sic minj pi inj ñapanj. ¹⁸ Bocdinan lau daêsam sêngô ñawaê bu Yisu kôm gêtñ dalô atu dinan, ma sêsa si bu sêlic inj têtñ bêc dinan. ¹⁹ Ma têtñ têm lau Palêsai sêlic gêtñ dau, nanj sêñsôm têtñ dandi, “Alic, yac neñ yom honj ñandô mbasi. Yac oc dalhac inj ahuc ñalêtñ bocke? Lau honj oc sêñkuc inj!”

Yisu sôm gwananj bu inj oc mbac ndu

²⁰ Lau Grik ñatô sêmbô sêwhinj lau nanj sêpi malac Jerusalem tu sênem akin Anötö-nga têtñ om atu Pasowa-nga. ²¹ Lau Grik dinan sêtêtñ Pilip, ñgacêsñom nanj menj akêtñ malac Betsaida yêc gameñ Galili-nga, ma sêsôm têtñ inj bu, “O ñgac atu, yac bu alic Yisu.” ²² Dec Pilip gi sôm yom dau têtñ Andru, ma inju si sêsôm têtñ Yisu. ²³ Yisu ñgô yom dau goc sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ndoc menj sa bu ñamalac ndê Atu tap inj ndê waê atu sa. ²⁴ Aô wasôm yomandô têtñ mac. Gêtñ ñawhê danj bu

sêsô sip nom ndi dom, dec gêñ tigenj dau oc gacgenj yêc. Magoc gêñj dau bu dasô sip nom ñalôm ndi, dec oc tibalê ma niñga, magoc tiñambu oc po pi meñ ma nem ñandô daêsam tiyham. ²⁵ Asa nanj tac whiñ bu sap gêñ nom-ñga dôn ñapanj tu mbo tali-ñga, nanj oc niñga. Magoc asa nanj bu hu gêñ nom dindec-ñga sinj tu êñkuc aô-ñga, nanj tap señ ndôc tali têtj têtj ñambu-ñga-ñga sa. ²⁶ Asa nanj gauc gêm bu nem akinj aô, nanj meñ êñkuc aô. Ma gameñ nanj aô oc wambo, nanj inj nanj gêm akinj aô, nanj oc mbo bocdinañ. Lau honj nanj sem akinj aô, nanj Damañ oc toc nac sa.

²⁷ “Kwahic dec aô neñ ñalôm kedehe aô ñandô. Tigenj aô wandac Damañ bu êñgaho aô su yêc ndoc ñawapac-ñga dindec dom. Mba! Tu gêñj dau dindec-ñga dec aô gameñ. ²⁸ Damañ, aô wasa lêtj dindec tu bu wapo nem waêm sa.”

Yisu sôm yom dinañ, ma awha danj sa akêñ undambê bocdec bu, “Aô gatap waêñ sa tu am-ñga su, ma watap sa tiyham.”

²⁹ Lau daêsam nanj sêmbo gameñ dinañ sêñgô ñakêcsia dau, ma ñatô sêsôm bu wapap gic. Ma ñatô sêsôm bu añela danj sôm yom têtj Yisu. ³⁰ Magoc Yisu sôm, “Awha dinañ sa tu aô-ñga dom, magoc sa tu mac-ñga. ³¹ Kwahic dec ti ndoc Anôtô êmatôc lau nom dindec-ñga. Ma inj oc êmasuc nom dindec ñadau su.”

³² Magoc têtj ndoc sêndic aô pi a ma sêsuj aô sa yêc nom, nanj aô oc wahê ñamalac akêñ gameñ honj sêtêñj aô sêmenj.” ³³ Yisu sôm yom dinañ bu tôc ñalêñ nanj inj oc mbac ndu, nanj asê.

³⁴ Ma lau dinañ sêo inj awha ma sêsôm, “Sêto yom yêc buku yomsu-ñga, nanj sôm bu Mesaya oc mbo ñapanj. Ma bocke dec am sôm bu ñac oc sêsuj ñamalac ndê Atu sa? Ñamalac ndê Atu dau inj asa?” ³⁵ Goc Yisu sôm, “Ya ñawê oc mbo whiñ mac ñasawa sauj, ma boc-dinañ anjêlêñ ambo ñawê dau ñalôm, bu ñasec nem mac ahuc dom. Lau nanj sêñsêlêñ sêmbo ñasec ñalôm, nanj sem gauc gameñ nanj oc sêndi nanj. ³⁶ Akêñ whiñ ñawê dau nanj kwahic dec mbo whiñ mac, ma mac oc ati lau ñawê-ñga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ñac sinj, ma sinj dau têtj ñac.

Lau daêsam sêkêñ whiñ Yisu dom

³⁷ Yisu kôm gêñ dalô daêsam yêc lau Israel anjô-ñga, magoc daêsam sêkêñ whiñ dom bu inj Mesaya dau. ³⁸ Ma bocdinañ yom nanj propet Aisaya to munj su, nanj ñandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ñac si asa kêtj whiñ yom nanj yac ahoc asê?

Ma ñac si asa ndê gauc sa pi am nem ñaclai atu, nanj am tôc tiawê? [Ais 53:1]

³⁹ Bocdinañ Anôtô ndê propet Aisaya tôc asê gwananj bu lau dinañ sêtôm dom bu sêkêñ whiñ. Ma inj to yom danj tiyham bocdec bu:

⁴⁰ Pômdau kôm ñac si tandô tipec, ma ñac si ñalôm ñadandi. Bocdinañ gitôm dom bu sêlic ña tandô, ma sêñyalê yêc ñac si ñalôm. Ma gitôm dom bu ñac sênem dau kwi, ma wakôm ñac ñayham sa tiyham. [Ais 6:10]

⁴¹ Aisaya to yom dau, ñahu bu inj gêlic Yisu ndê ñawasi su, ma bocdinañ dec sôm yom asê pi inj.

⁴² Yom dau yêc bocdinañ, magoc lau Israel-ñga daêsam sêkêñ whiñ Yisu, ma ñac si lau bata ñatô sêwhiñ. Tigenj ñac sêtôc si sêkêñ whiñ inj tiawê dom, ñahu bu ñac sêtôc bu lau Palêsai oc sêtinj ñac su yêc gôlôwac Israel-ñga.

⁴³ Ñac atac whiñ bu ñamalac sêlic ñac ñayham ma sêkenj waê têtj ñac, hóc gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anôtô.

⁴⁴ Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa nanj kêtj whiñ aô, nanj kêtj whiñ aô tanjwasêñ dom. Inj kêtj whiñ inj nanj kêtinj aô gameñ, nanj whiñ. ⁴⁵ Ma asa nanj gêlic aô, nanj gêlic inj nanj kêtinj aô gameñ, nanj bocdinañ.

⁴⁶ Aô gahôc asê nom gitôm ya ñawê, bu lau honj nanj sêkêñ whiñ aô, nanj oc sêmbo ñasec dom. ⁴⁷ Asa nanj ñgô anej yom magoc dangja wambu dom, nanj aô dauñ oc wamatôc inj dom. Bu aô gameñ bu wamatôc lau nom-ñga dom, magoc bu wanem ñac si. ⁴⁸ Lau honj nanj sêkôc aô ti anej yom sa dom, nanj oc sêtap matôc sa têtj bêc ñambu-ñga. Ma ñac si matôc ñahu sip ñac sêkôc anej yom sa dom.

⁴⁹ Bu aô gasôm dauñ neñ yom sa dom. Damañ nanj kêtinj aô gameñ, nanj gic atu yom honj tu wasôm asê-ñga. ⁵⁰ Ma aô kayalê bu yom nanj inj gic atu, nanj ti ñamalac si señ sêndôc tali ñapanj-ñga. Bocdinañ anjyalê bu yom honj nanj aô gasôm, nanj kêtj yom nanj Damañ dau kêtj têtj aô.”

13

Yisu kêtjwasinj ñgacsêñomi gahi

¹ Lau Israel-ñga si om atu mwasinj Pasowa-ñga meñ kêtinj, ma Yisu kêtjalê bu ndoc meñ hóc asê su, bu inj hu nom dindec sinj ma mbu têtj Damba ndi. Inj atac whiñ inj dau ndê lau nanj sêmbo nom, ma inj bu tôc asê tiawê, ñalêñ nanj inj atac whiñ ñac ndu andô.

² Inj ti ndê ñgacsêñomi sêndôc sêwhiñ dau bu sêneñ gêñ, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê

* **12:31:** Yisu sôm bu Anôtô oc êmasuc nom dindec ñadau su. Têtj ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, inj ku Sadañ ndê ñaclai dulu-alic Jon 16:33; Kol 2:15; Hib 2:15; ma 1 Jon 3:8. Yisu ku inj dulu su yomandô, magoc Anôtô kêtj ñasawa têtj Sadañ ma inj kôm inj ndê gwelêñ yêc nom - alic Epe 2:2; 2 Kor 4:4; ma 1 Jon 5:19. Bocdinañ lau nanj sêkêñ whiñ sic waê bu sêlhac ñanğa ma sêndic sinj têtj Sadañ, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anôtô kêtj ñaclai têtj ñac bu sêku inj dulu (Rom 16:20). Têtj bêc ñambu-ñga, Anôtô oc señ Sadañ ti inj ndê añela ti lau sac su ma inj ndê ñaclai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

atunġac, mbo whiġ ɲac. Sadaŋ sip iŋ ndé ɲalóm muŋ su, ma kèŋ gauc tɛŋ iŋ bu hoc Yisu asé. ³ Yisu kèyalé bu Damba kèŋ gèŋ hoŋ sip iŋ amba, ma bu iŋ meŋ akèŋ Anótó, ma oc mbu tɛŋ iŋ ndi. ⁴ Bocdinaŋ iŋ tisa yéc tebo, kac iŋ ndé ɲakwé awé-ɲga sa, ma kic po dapuŋ dauŋ-ɲga daŋ pi iŋ ɲampé. ⁵ Goc iŋ tac bu sip suc daŋ, ma gic hu kègwasiŋ ɲgacsèŋomi gahi, ma puŋ ɲa po naŋ iŋ kic pi ɲampébalé. ⁶ Iŋ tɛŋ Saimon Pita meŋ, ma Pita ndac, “Pòmdu, am bu émgwasiŋ aó gahiŋ whiŋ, a?” ⁷ Ma Yisu ó yom ma sòm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gèŋ naŋ aó gakoŋ gambo, tigenj tiŋambu am oc émyalé.” ⁸ Magoc Pita sòm, “Mba! Am émgwasiŋ aó gahiŋ dom andó!” Ma Yisu ó yom ma sòm, “Aó bu waŋgwasiŋ am dom, dec am oc ti aneŋ daŋ dom.” ⁹ Dec Pita sòm, “Bocdinaŋ Pòmdu, émgwasiŋ aó gahiŋ ɲambwa dom, magoc amaŋ ti ɲagólóŋ whiŋ!” ¹⁰ Magoc Yisu ó yom ma sòm, “Ŋamalac naŋ gèliŋ bu su, naŋ tiŋambu éŋgwasiŋ gahi ɲambwa, dec iŋ ndé ɲamlic sambuc ɲawasi sa. Aó wasóm tɛŋ mac lau dinaŋ bu mac ɲawasi sa su, magoc mac hoŋ dom.” ¹¹ Yisu kèyalé ɲgac naŋ oc hoc iŋ asé, ma tu dinaŋ-ɲga sòm bu ɲac hoŋ ɲawasi dom.

¹² Yisu kègwasiŋ ɲac hoŋ gahi pacndé, dec sóc iŋ ndé ɲakwé awé-ɲga sa tiyham, ma mbu gi ndóc ndé mala. Ma iŋ ndac, “Mac ɲyalé gèŋ naŋ aó gakoŋ tɛŋ mac, naŋ ɲahu, me mba?” ¹³ Iŋ solop bu mac asam aó bu ‘Kédôhòŋwaga,’ ma ‘Pòmdu,’ bu aó dauŋ dindéc. ¹⁴ Ma kwahic dec aó, mac nem kédôhòŋwaga ma Pòmdu, kagwasiŋ mac gahim. Ma aó wasóm tɛŋ mac, bu aŋgwasiŋ nem asidòwai si gahi bocdinaŋ. ¹⁵ Aó gatóc ɲadòŋ tɛŋ mac, bu mac alic ma akóm tòm aó gakoŋ tɛŋ mac. ¹⁶ Aó wasóm yom ɲandó, bu ɲgac akiŋ daŋ hòc géléc iŋ ndé ɲadau dom, ma ɲgac ahen-ɲga hòc géléc iŋ naŋ kèkiŋ iŋ, naŋ dom. ¹⁷ Kwahic dec aó gawhè gèŋ dindéc sa ma mac ɲyalé, ma mac bu akóm ɲandó sa, dec oc atap Anótó ndé mwasiŋ sa.”

Yisu sòm ɲgac hoc iŋ asé-ɲga asé

¹⁸ Ma Yisu sòm, “Aó gasóm yom dindéc pi mac hoŋ dom, bu aó kayalé lau naŋ aó kayaliŋ ɲac sa. Tigenj yom daŋ naŋ sèto yéc, naŋ oc ɲandó sa. Yom dau sèto yéc bocdec bu, ‘*Ŋgac naŋ gèŋ gèŋ whiŋ aó, naŋ kèŋ kisa aó.*’” ¹⁹ Aó gasóm yom asé gwanaj pi gèŋ dau, bu tɛŋ tèm gèŋ dau hòc asé, naŋ mac oc akèŋ whiŋ bu aó Mesaya dau. ²⁰ Aó wasóm yom ɲandó tɛŋ mac, bu asa naŋ kóc ɲamalac naŋ aó kakiŋ iŋ, naŋ sa, naŋ kóc aó dauŋ sa. Ma asa naŋ kóc aó sa, naŋ kóc iŋ naŋ kèkiŋ aó gameŋ, naŋ sa.”

²¹ Yisu sòm yom dinaŋ su, ma iŋ ndé ɲalóm ɲawapac ɲandó, dec sòm, “Yomandó aó wasóm tɛŋ mac, bu ɲgac daŋ mbo dec, naŋ oc hoc aó asé.” ²² Yisu ndé ɲgacsèŋomi

sèŋgò yom dinaŋ ma tahé dandi, bu ɲac sem gauc bu ɲgac naŋ iŋ sòm yom pi, iŋ asa. ²³ ɲgacsèŋom naŋ Yisu tac whiŋ ndu andó, naŋ ndóc gi paŋ Yisu. ²⁴ Dec Saimon Pita gic amba tɛŋ iŋ, ma sòm, “Am ndac iŋ bu iŋ sòm yom pi asa.” ²⁵ Goc ɲgacsèŋom dau tòn kac Yisu, ma ndac, “Pòmdu, asa?” ²⁶ Ma Yisu ó yom ma sòm, “ɲgac naŋ aó wapuc bolom dindéc sip sulu ma wakèŋ tɛŋ iŋ.” Goc iŋ puc bolom sip sulu ma kèŋ tɛŋ Judas Iskeriot, Saimon atunġac. ²⁷ Judas kóc bolom dau su, ma ɲgahó Sadaŋ sip iŋ ndé ɲalóm. Ma Yisu sòm tɛŋ iŋ, “Sa ndi, ma gèŋ naŋ am gauc gèm bu kóm, naŋ kóm ɲgahó.” ²⁸ Lau hoŋ naŋ sèndóc tebo, naŋ sèŋgò yom naŋ Yisu sòm tɛŋ Judas, magoc sèŋyalé ɲahu dom. ²⁹ Judas iŋ ɲgac naŋ yob ɲac si talhi mone-ɲga, ma bocdinaŋ dec ɲgacsèŋomi ɲatò gauc gèm bu Yisu kèkiŋ iŋ sa gi bu nemlihi gèŋ tu Mwasiŋ Pasowa-ɲga, me bu kèŋ gèŋ tɛŋ lau ɲalóm sawa. ³⁰ Judas gèŋ bolom naŋ Yisu kèŋ tɛŋ iŋ, ma sa awé gi. Ma gameŋ ɲasec sa.

Yomsu wakuc

³¹ Judas sa gi su, ma Yisu sòm, “Kwahic dec ɲamalac ndé Atu oc tap iŋ ndé waé sa, ma iŋ oc po Anótó ndé waé sa whiŋ. ³² Ma Anótó oc kèŋ dau ndé ɲawasi tɛŋ ndé Atunġac bu po Atu ndé waé sa. Ma iŋ oc po ndé waé sa ɲgahó eŋ.

³³ “O aneŋ lau hac. Aó wambo wawhiŋ mac ɲasawa saun eŋ. Tiŋambu mac oc aŋsalé aó, tigenj tòm aó gasóm tɛŋ lau bata Israel-ɲga su, dec wasóm tɛŋ mac bu gameŋ naŋ aó bu wandi, naŋ mac atóm dom bu ameneŋ. ³⁴ Kwahic dec aó wakèŋ yomsu wakuc tɛŋ mac bocdec bu. Akèŋ nem atac whiŋ lom daóm. Tòm aó atac whiŋ mac, dec mac atac whiŋ nem asidòwai bocdinaŋ. ³⁵ Ma tɛŋ ndoc lau hoŋ sèlic mac nem mèté atac whiŋ daóm-ɲga, dec ɲac oc sènyalé pi ɲandó bu aneŋ ɲgacsèŋomi mac.”

Yisu sòm asé bu Pita oc sèc iŋ ahuc

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34*)

³⁶ Goc Saimon Pita ndac iŋ bu, “Pòmdu, am oc mbo nde?” Ma Yisu ó yom ma sòm, “Gameŋ naŋ aó oc wandi, naŋ am gitóm dom bu émkuc aó kwahic dec. Magoc tiŋambu am oc émkuc aó mweŋ.” ³⁷ Goc Pita ndac, “Pòmdu, tu sake-ɲga am sòm bu kwahic dec aó gatóm dom bu waŋkuc am? Aó wakèŋ dauŋ sambuc e nditóm wambac ndu tu am-ɲga.” ³⁸ Ma Yisu ó yom ma sòm, “Am gauc gèm bu am gitóm bu mbwac ndu tu aó-ɲga, a? Aó wasóm yomandó tɛŋ am, bu óbwéc dau dindéc am oc sèc aó ahuc tidim tó muŋ, goc dalec oc taŋ.”

14

Yisu ti seŋ datèŋ iŋ Damba-ɲga

¹ Ma Yisu sôm têtj ndê ngacsêngomi, “Ambo ti nem ñalôm ñawapac dom. Akêñ whiñ Anötö, ma akêñ whiñ aö bocdinañ. ² Ñalôm daêsam yêc Damañ ndê andu. Bu mba, oc wasôm yom dindec asê têtj mac dom. Aö watêñ Damañ ndê andu dau wandi, bu wamasañ mac nem malam. ³ Aêc, aö oc wandi, ma wamasañ nem malam, ma tiñambu aö wambu wameñ ma wakôc mac sa bu amereñ andôc gameñ dinañ awhiñ aö. ⁴ Mac anyalê señ têtj gameñ nañ aö oc wandi.” ⁵ Magoc Tomas sôm têtj in, “Pômdu, yac am gauc gameñ nañ am oc ndi, ma bocdinañ ñalêñ bocke dec yac oc anyalê señ bu atêñ gameñ dau andi?” ⁶ Ma Yisu sôm, “Aö dauñ gati señ, ma yom ñandô ti mac andôc tamli ñahu yêc aö. Aö tarñwasêñ gati señ bu ñamalac sêtêñ Damañ sêndi, ma señ dau yêc dom. ⁷ Mac bu anyalê aö ñapep, dec oc anyalê Damañ whiñ. Ma kwahic dec ma ndi, mac anyalê in, ma mac alic in su.” ⁸ Goc Pilip sôm, “Pômdu, tôc Damam têtj yac, nañ goc nditôm.” ⁹ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “O Pilip, aö gambo gawhiñ mac ñasawa balin su, ma bocke am kêyalê aö dom? Tu sake-ñga am sôm têtj aö bu watôc Damañ têtj mac? Aö wasôm têtj am, bu asa nañ gêlic aö su, nañ gêlic Damañ su bocdinañ. ¹⁰ Aö gasôm su, bu aö gambo Damañ ñalôm, ma in mbo aö ñalôm. Mac akêñ whiñ yom dau, me mba? Yom nañ aö gasôm, nañ aö tarñwasêñ neñ yom dom. Damañ nañ mbo aö ñalôm, nañ kôm in ndê gwelêñ ña aö. ¹¹ Aö gasôm bu aö gambo Damañ ñalôm, ma in mbo aö ñalôm. Akêñ whiñ aneñ yom dinañ. Magoc mac bu akêñ whiñ aneñ yom dom, dec gauc nem gêñ atu-tu nañ aö gakôm ña Damañ ndê ñaclai, ma akêñ whiñ tu gêñ dinañ-ñga. ¹² Aö wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nañ kêtj whiñ aö, nañ oc kôm gêñ atu-tu gitôm aö gakôm. Ma in oc kôm gêñ atu-tu nañ hóc gêlic in dinañ su. Ñahu bu kwahic dec aö watêñ Damañ wandi. ¹³ Ma aö wakôm gêñ bocke nañ mac atêñ tu aneñ ñaê-ñga, ma ñalêñ dinañ aö wapo Damañ ndê waê sa. ¹⁴ Ateñ gêñ tu aneñ ñaê-ñga, ma aö wakôm gêñ dau ñandô sa.”

Yisu gic bata bu êñkin Ñalau Dabuñ

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whiñ aö, dec dañam wambu aneñ yom. ¹⁶⁻¹⁷ Ma aö wandac Damañ, ma in oc kêtj Ñalau Yom Ñandô-ñga bu meñ mbo whiñ mac ñapañ eñ. In oc puc mac dôñ ti nem mac awham ô aö. Lau sac nom-ñga oc sêkôc in sa dom, bu ñac sêtôm dom bu sêlic in me sêñyalê in. Tigeñ mac anyalê in, bu in mbo whiñ mac, ma oc mbo mac nem ñalôm. ¹⁸ Aö wahu mac siñ

bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aö dauñ watêñ mac waloc.

¹⁹ “Ñasawa saurj ma lau nom-ñga oc sêlic aö tiyham dom, tigeñ mac oc alic aö. Ñahu bu aö oc watisa tiyham ma wambo tarñi, ma tu dinañ-ñga dec oc nditôm bu mac ambo tamli ñapañ awhiñ. ²⁰ Têtj têtj dinañ, mac oc anyalê bu aö gambo Damañ ñalôm, ma mac ambo aö ñalôm, ma aö gambo mac ñalôm. ²¹ Asa nañ kôc aneñ yomsu sa yêc in ndê ñalôm ma dañga wambu, nañ tôc asê bu in atac whiñ aö ñandô, ma Damañ oc atac whiñ in bocdinañ. Ma aö dauñ oc atac whiñ in, ma watôc dauñ asê têtj in.”

²² Goc ngacsênom dañ ñaê Judas sôm, “Pômdu, tu sake-ñga am sôm bu tôc daôm asê têtj yac, magoc têtj lau nom-ñga horj dom?” (Ngacsênom dinañ in Judas Iskeriot dom.) ²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa nañ atac whiñ aö, nañ oc dañga wambu aneñ yom. Ma Damañ oc atac whiñ in ma alu oc atêñ in aloc ma ambo awhiñ in. ²⁴ Yom nañ aö gasôm asê têtj mac, nañ aö dauñ neñ yom dom. Damañ nañ kêkin aö gameñ, nañ ndê yom. Tigeñ lau nom-ñga nañ atac whiñ aö dom, nañ dañga wambu aneñ yom dau dom.

²⁵ “K wahic dec aö gambo gawhiñ mac ma gasôm yom horj dindec têtj mac. ²⁶ Magoc tiñambu, Damañ oc êñkin Ñalau Dabuñ nem aö anôñ têtj mac loc bu nem mac sa. In oc êndôhôn mac pi gêñ horj, ma kêñ mac gauc nem yom horj nañ aö gasôm têtj mac su. ²⁷ Aö wakêñ aneñ yom malô têtj mac bu yêc mac ñapañ, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô nañ aö oc wakêñ têtj mac, nañ hóc gêlic lau nom-ñga si su. Bocdinañ ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

²⁸ “Aö gasôm têtj mac bu aö oc wahu mac siñ, ma tiñambu oc wambu wameñ tiyham. Ma mac bu atac whiñ aö, dec mac oc atac ñayham bu aö watêñ Damañ wandi, bu Damañ hóc gêlic aö su. ²⁹ Kwahic dec aö gasôm yom dindec têtj mac gwanan, bu tiñambu têtj ndoc aneñ yom dau ñandô sa, nañ goc mac oc akêñ whiñ aö.

³⁰ “Ndoc tiapê, dec gitôm dom bu wasôm yom daêsam têtj mac. Ñahu bu nom dindec ñadau kêpin bu meñ. In dau ndê ñaclai mba bu kôm gêñ dañ têtj aö. ³¹ Magoc aö wakôm gêñ horj nditôm Damañ gic atu aö, ma ñalêñ dinañ dec lau nom-ñga oc sêñyalê bu aö atac whiñ Damañ. Bocdinañ atisa ma dalhô.”

15

Yisu gêm dôhôn dau pi a wain

¹ Ma Yisu sôm, “Aö a wain ñandô,* ma Damañ ti ôm wain-ñga ñadau. ² A wain ñasanjac horj nañ sêlhac wain ñahu aö dauñ

* **15:1:** Yêc Yom Lênsêm Akwa Anötö gêm dôhôn lau Israel-ñga pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7; ma Jer 2:21. Magoc ndoc daêsam lau Israel sêso Anötö ndê mêtê. Yisu gêm dôhôn dau pi a wain, ma sôm bu in a wain ñandô.

ma sem nhandô dom, nanj Damanj oc so kic. Ma njasangac nanj sem nhandô, nanj inj oc ndic sêli bu kôm njasasi sa ma nem nhandô daêsam. ³ Ma njalêj tigenj, yom nanj aô gasôm têj mac su, nanj kôm mac nem njalôm njasasi sa su. ⁴ Asap aô dôj, ma aô wasap mac dôj bocdinaj. A wain njasangac danj bu sap njahu dôj dom, dec oc tôm dom bu nem nhandô yêc dau-njga. Ma mac bocdinaj. Mac bu asap aô dôj dom, dec oc tôm dom bu mac anem nhandô. ⁵ Aô gatôm a w ain njahu, ma mac atôm njasangac. Asa nanj sap aô dôj, ma aô wasap inj dôj, nanj oc nem nhandô daêsam. Mac bu asap aô dôj dom, dec oc atôm bu akôm gêj njayham danj dom. ⁶ Asa nanj sap aô dôj dom, nanj gitôm njasangac nanj kegwelec sip nom ma tibasô. Ma njasangac kainj dinaj oc sêhoj sa ma sêkêj pi ya ndi ma ya nej su.

⁷ “Mac bu asap aô dôj, ma bu akôc anej yom sa tidôj yêc nem njalôm, dec gêj bocke nanj mac bu atac whinj, nanj atenj têj Anötö, ma inj oc kêj têj mac. ⁸ Asap aô dôj ma anem nhandô daêsam, dec oc whê mac sa bu anej ngacsêjyomi nhandô, ma njalêj dinaj mac oc apo Damanj ndê waê sa. ⁹ Aô atac whinj mac, gitôm Damanj atac whinj aô. Kwahic dec ambo anej atac whinj njalôm. ¹⁰ Aô danaj wambu yom hoj nanj Damanj gic atu aô, ma aô gambo inj ndê atac whinj njalôm. Ma mac bu danam wambu yom nanj aô gac atu mac, dec mac oc ambo anej atac whinj njalôm.

¹¹ “Aô gasôm yom dindec têj mac, tu bu anej atac njayham nem mac nem njalôm ahuc. Ma anej atac njayham oc ênsalê mac ahuc. ¹² Anej yomsu dau dec, bu mac atac whinj nem asidôwai, gitôm aô atac whinj mac. ¹³ Njalac nanj kêj dau sambuc ma mbac ndu ô inj ndê asidôwai, nanj ndê mête atac whinj-njga hóc gêlêc lau hoj si su.

¹⁴ “Mac bu anjuc aô nej yomsu ma akêj nem atac whinj lom daôm, nanj mac ati anej lau atac whinj-njga. ¹⁵ Njau danj oc sôm gêj hoj asê têj inj ndê lau akinj dom. Magoc gêj hoj nanj aô gangô yêc Damanj, nanj aô gawhê sa têj mac su. Tu dinaj-njga aô wasam mac bu lau akinj tiyham dom, magoc aô wasam mac bu aô nej lau atac whinj-njga. ¹⁶ Mac anjuc aô tu daôm nem gauc-njga dom. Mba! Aô dauj kayalinj mac sa, ma kakinj mac bu asa andi ma anem nhandô daêsam, nanj oc yêc njapanj. Ma têj ndoc dinaj, gêj sake nanj mac atenj têj Damanj anem aô anjôj, nanj inj oc kêj têj mac. ¹⁷ Aô nej yomsu dau bocdec bu, atac whinj mac nem asidôwai andic njawaê.”

Lau nom-njga atac tec Yisu ndê lau

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Têj ndoc lau sac nom-njga atac tec mac, nanj gauc nem bu njac sêtec

aô muj su. ¹⁹ Mac bu anjuc lau nom-njga si mête, dec lau nom-njga oc atac whinj mac, njahu bu njac atac whinj njac dau si lau. Magoc mac ambo atôm lau nom-njga dom, bu aô kayalinj mac sa su yêc njac, ma tu dinaj-njga dec njac oc sêtec mac.

²⁰ Gauc nem yom nanj aô gasôm têj mac bocdec bu, ‘Njac akinj danj oc hóc gêlêc inj ndê njau dom.’ Lau nom-njga sêkêj kisa aô, ma oc sêkêj kisa mac bocdinaj. Njac sêkôc anej yom sa dom, ma bocdinaj njac oc sêkôc mac nem yom sa dom. ²¹ Njac oc sêkôm gêj hoj dinaj têj mac tu mac akêj whinj aô-njga, njahu bu njac sêjyalê inj nanj kêkinj aô gamej, nanj dom.

²² “Aô bu wamej ma wahoc nej yom asê têj njac dom, dec njac si giso mba. Magoc njac sêjngô anej yom hoj su ma sêkêj whinj dom, dec njalêj mba bu sêmasanj yom têj Anötö tu njac si giso-njga. ²³ Asa nanj atac tec aô, nanj atac tec Damanj whinj. ²⁴ Aô gakôm gêj dalô yêc njac si angô-njga, nanj njamalac danj gitôm dom bu kôm. Aô bu watôc têj njac dom, dec njac si giso mba. Magoc njac sêlic su, ma sêkêj whinj aô dom. Mba! Njac sêtec aô, ma sêtec Damanj whinj. ²⁵ Ma bocdinaj Anötö ndê yom nanj sêto yêc njac si buku yomsu-njga,† nanj dec nhandô sa. Yom dau sôm bu, ‘Njac atac tec aô njambwa.’

²⁶ “Tinjambu, aô wanjinj Njalau mej bu puc mac dôj ma nem mac awham sa. Inj Njalau nanj sa akêj Damanj, ma sôm yom nhandô enj. Ma têj ndoc inj mej, nanj inj oc hoc yom nhandô asê pi aô. ²⁷ Ma mac oc ahoc yom nhandô asê pi aô bocdinaj, b u mac ambo awhinj aô têj njamata-njga e mej têj dec.

16

¹ “Aô gasôm yom hoj dindec têj mac bu wapuc mac dôj, bu ahu nem akêj whinj aô sinj dom têj ndoc mac atap kisa sa. ² Lau Israel-njga oc sêmasuc mac su yêc gôlôwac Israel-njga. Ndoc oc mej, nanj lau oc sêndic mac nem lau njatô ndu, ma njac oc gauc nem bu sêkôm gêj njayham tu sênem akinj Anötö-njga. ³ Njac sêjyalê Damanj dom, ma sêjyalê aô dom, ma tu dinaj-njga dec njac oc sêkôm bocdinaj têj mac. ⁴ Magoc kwahic dec aô gasôm yom dindec têj mac, bu têj ndoc gêj dau hóc asê mac, nanj gauc nem bu aô gakêj puc mac gwananj su.”

Njalau Dabuj ndê gwelêj

“Aô gasôm yom dinaj asê têj mac muj su dom, njahu bu aô gambo gawhinj mac. ⁵ Magoc kwahic dec aô oc wahu mac sinj, ma wambu watêj inj nanj kêkinj aô gamej, nanj wandi. Ma bocke dec mac nem danj ndac aô pi gamej wandi-njga dom? ⁶ Tigen tu aô

† 15:25: Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têm njatô lau Israel sêsam Anötö ndê yom nanj kwahic dec dasam bu Yom Lêjsem Akwa nanj bu ‘Buku Yomsu-njga.’ Magoc njac ‘Buku Yomsu-njga’ dau hêganôj buku amanj danj nanj Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi).

gasôm bu wahu mac sin-nga, dec kayalê bu mac nem njalôm njawapac nandô. ⁷ Aô wasôm yom nandô têtj mac, bu aô bu wahu mac sin dec oc wanem mac sa. Aô bu wahu mac sin dom, goc Nalau Nem Mac Sa-nga oc têtj mac meñ dom. Magoc aô bu wandi, dec aô wanñin in têtj mac meñ. ⁸ Ma têtj ndoc in meñ, nan in oc tóc lau nom-nga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lêtj gitêtj, ma pi Anötö ndê matóc. ⁹ In oc tóc naci si sac nahu asê, nan sip naci sêkêtj whin aô dom. ¹⁰ Ma in oc tóc asê bu lau nom-nga sênjalê Anötö ndê lêtj gitêtj dom, bu aô oc watêtj Daman wandi, ma mac oc alic aô tiyham dom.* ¹¹ Ma in oc tóc asê bu Anötö oc êmatóc sac honj, tòm kwahic dec in oc êmatóc nom dindec njadau.

¹² “Yom daêsam yêc bu wasôm têtj mac, magoc mac atôm dom bu akóc sa. ¹³ Magoc têtj ndoc Nalau Yom Njandô-nga meñ su, nan in oc nem mac sa bu anjalê yom nandô honj. Nahu bu in oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom honj nan in ngô yêc alu Daman, nan dec in oc hoc asê. Ma in oc kêtj puc mac pi gêtj nan oc hóc asê tinjambu. ¹⁴ Nalau Dabun oc po anej waên sa, nahu bu in oc kóc aô dauñ neñ yom, ma hoc asê têtj mac. ¹⁵ Daman ndê gêtj honj ti aô neñ, ma tu dinan-nga dec gasôm têtj mac bu gêtj honj nan Nalau oc hoc asê têtj mac, nan meñ akêtj aô neñ.”

Njalôm njawapac oc nem dau kwi ti atac njayham

¹⁶ Goc Yisu sôm, “Nasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma nasawa sauñ mac oc alic aô tiyham.” ¹⁷ Yisu sôm yom dinan, goc in ndê ngacsênomi sem yomgalôm, ma natô sêsôm têtj dandi, “Yom bocke dec in sôm bu nasawa sauñ yac oc dalic in dom, ma nasawa sauñ yac oc dalic in tiyham? Ma in sôm bu in oc têtj Damba ndi.” ¹⁸ Goc sêndac dandi napan bu, “In ndê yom dinan pi nasawa sauñ, nan nahu bocke? Yac tanyalê in ndê yom nahu dom.”

¹⁹ Yisu kêyalê bu naci bu sêndac in pi yom dau, dec sôm têtj naci, “Aô gasôm bu nasawa sauñ mac oc alic aô dom, ma nasawa sauñ mac oc alic aô tiyham. Tu sake-nga mac am yomgalôm pi yom dau? ²⁰ Yomandô aô wasôm têtj mac, bu têtj ndoc aô wahu mac sin, nan mac oc ahu dangibo asê ma atan, magoc lau sac nom-nga oc atac njayham sa. Mac oc ambo ti nem njalôm njawapac, magoc tinjambu mac nem njalôm njawapac oc nem dau kwi ti atac njayham. ²¹ Oc nditôm awhê tidaê nan ndê ndoc meñ sa bu kóc balêkoc-nga.

In njalôm njawapac bu in kêsahê nandê atu. Tigen têtj ndoc in kóc balêkoc dau su, nan in oc gauc nem nandê dau tiyham dom, bu in atac njayham sa bu in ndê balêkoc hóc asê su. ²² Ma mac bocdinan, kwahic dec mac ambo ti njalôm njawapac, magoc tinjambu aô walic mac tiyham, ma têtj ndoc dinan, mac oc atac njayham atu. Ma lau dan oc sêkóc atac njayham su yêc mac dom. ²³ Têtj têtj dinan mac oc andac aô pi gêtj dan tiyham dom. Yomandô aô wasôm têtj mac, bu gêtj sake nan mac atej têtj Daman tu anej njaê-nga, nan in oc kêtj têtj mac. ²⁴ Têtj njamata-nga e meñ têtj kwahic dec, mac atej gêtj dan tu anej njaê-nga dom. Kwahic dec ma ndi, nan atej gêtj tu anej njaê-nga. Ma Anötö oc kêtj têtj mac, ma mac oc atisambuc nandô.”

Yisu ku nyclai nom-nga dulu

²⁵ “Gêtj honj dinan aô gasôm têtj mac naja yom gôlin. Magoc têtj oc meñ sa, nan aô oc wasôm yom têtj mac naja yom gôlin dom. Aô oc wasôm yom yêc awê têtj mac pi Daman. ²⁶ Têtj ndoc dinan mac oc atej gêtj tu anej njaê-nga. Aô wasôm têtj mac, bu aô dauñ oc wanem mac awham têtj Daman lec dom. Mac daôm atej nem mbec solop têtj in, ²⁷ bu in atac whin mac. Aê! Daman Anötö atac whin mac, nahu bu mac atac whin aô, ma akêtj whin bu in kêtj aô gameñ. ²⁸ Aô gambo gawhin Daman mun su, dec gasip nom gameñ. Ma kwahic dec aô bu wahu nom sin ma wambu watêtj in wandi.”

²⁹ Têtj dinan Yisu ndê ngac-sênomi sêsôm têtj in, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm naja yom gôlin dom. ³⁰ Ma kwahic dec yac anjalê bu am kêyalê gêtj honj. Ma lau sêkêtj gêndac têtj am dom magoc am kêyalê naci si gauc ti yom honj mun. Tu dinan-nga dec yac akêtj whin bu am mwen akêtj Anötö ndê.” ³¹ Goc Yisu sôm têtj naci, “Kwahic dec mac akêtj whin, a? ³² Aô wasôm têtj mac, bu ndoc oc meñ sa, ma kwahic dec meñ kêtj in su, nan mac honj oc ahu aô sin ma alhô têtj têtj. Magoc aô oc wambo tanwasêtj dom, bu Daman oc mbo whin aô. ³³ Aô gasôm yom honj dindec têtj mac bu wapuc mac dôñ bu ambo ti atac malô tu aô-nga. Yêc nom mac oc atap njawapac sa, magoc ambo ti nem njalôm pêñ dôñ, bu aô gaku nyclai nom-nga dulu su.”

17

Yisu teñ mbec tu in dau-nga

¹ Yisu sôm yom dinan su, goc tatic undambê, ma teñ mbec bocdec bu, “Daman, anej ndoc hóc asê su. Po am Atôm, aô dec

* **16:10:** Yom dau nahu yêc awê dom. Lau natô gauc gêm bu yom dau nahu bocdec bu. Lau nom-nga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Naci si gauc sa dom, ma sêlic in gitôm ngac sac dan. Magoc Anötö un in sa, ma kóc in sa pi undambê gi, dec tóc asê bu Yisu in ngac gitêtj. Bocdinan Nalau Dabun oc tóc asê bu lau nom-nga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau natô gauc gêm bu yom dau nahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhôn lau nom-nga pi lêtj gitêtj tiyham, dec Nalau oc meñ bu whê naci si gauc sa pi mêtê sac ma mêtê gitêtj.

nej waên sa, ma ñalêñ dinanj aô oc wapo am nem waêm sa. ² Am kêñ ñaclai têtj aô pi ñamalac hoñ, tu bu wakêtj lau hoñ nanj am kêñ têtj aô, nanj sêmbo tali ñapanj. ³ Ma ñac si ñahu sêmbo tali ñapanj-ñga dau bocdec bu, sêñyalê am Anôto ñandô tigenj, ma sêñyalê aô, Yisu Kilisi nanj am kêkinj aô gameñ.

⁴ “Aô gac dabinj gwelenj nanj am kêñ sip aô amanj, ma tu dinanj-ñga dec aô gapo nem waêm sa yêc nom. ⁵ Têtj ñamata-ñga nom dindec mbasi, nanj aô dec gambo gawhij am ma hêclu dawêkaiñ ñawasi atu dawhij dauñ. Kwahic dec Damanj, aô wandac am bu kôc aô sa bu wambo wawhij am tiyham ti ñawasi atu dau.”

Yisu tej mbec tu ij ndê ñgacsêñjomi-ñga

⁶ Ma Yisu sôm, “O Damanj, am kêyalij am nem lau sa yêc nom, ma kêñ ñac sêsip aô amanj. Aô gatôc am asê têtj ñac su, ma ñac danja wambu am nem yom. ⁷ Ma kwahic dec ñac sêñyalê bu gêtj hoñ nanj aô gakôm, nanj ñahu am daôm, ma am kêñ sip aô amanj bu wakôm-ñga. ⁸ Bu yom nanj am kêñ têtj aô, nanj aô gasôm asê têtj ñac, ma sêkôc sa. Ma ñac sêñyalê pi ñandô bu muñ-ñga aô gambo gawhij am, ma sêkêtj whij bu am daôm kêkinj aô gameñ. ⁹ Kwahic dec aô bu watenj mbec tu ñac-ñga. Aô watenj tu lau nom-ñga hoñ-ñga dom, magoc aô watenj tu am nem lau hoñ, nanj am kêñ sip aô amanj-ñga. ¹⁰ Aneñ lau hoñ sêti am nem, ma am nem lau hoñ sêti aô neñ. Ma aô gatap waên sa tu ñac-ñga. ¹¹ Aneñ têtj wambo nom-ñga pacndê, ma malô aô oc watêtj am waloc. Magoc ñac oc gacgeñ sêmbo nom. O Damanj dabuñ, aô bu watenj am bu yob lau dinanj ña am nem ñaê ña-ñaclai atu nanj am gêlic ñayham bu kêñ têtj aô. Yob ñac bu sêpiñ dau dôñ sêti gêtj tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj. ¹² Têtj ndoc aô gambo gawhij ñac, nanj aô gayob ñ ac ñapep ña am nem ñaê ña-ñaclai nanj am kêñ têtj aô. Ma bocdinañ ñac si danj giñga dom. Ñgac tigenj nanj gic waê bu peñ, nanj tawasê oc niñga, bu kôm yom nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.

¹³ “Malô aô oc watêtj am waloc. Tigenj kwahic dec aô gambo nom ma gasôm yom hoñ dinanj asê têtj aneñ lau, tu bu aneñ atac ñayham nem ñac ahuc, ma kôm ñac sêtisambuc. ¹⁴ Aô gakêtj am nem yom têtj ñac, ma lau sac nom-ñga atac tec ñac. Sêtêc ñac ñahu bu ñac si mala ñandô yêc nom dom, gitôm aô dauñ neñ malaj ñandô yêc nom dom. ¹⁵ Aô watenj am bu kôc ñac su yêc nom dom, magoc aô watenj am bu yob ñac tu ñgac sac Sadañ-ñga. ¹⁶ Ñac si mala ñandô yêc nom dom, gitôm aô neñ malaj ñandô yêc nom dom. ¹⁷ Damanj, am nem yom ij yom ñandô eñ. Kêñ nem yom ñandô sip ñac si ñalôm bu kôm ñac sêti lau dabuñ ñandô. ¹⁸ Tôm am kêkinj aô gasip nom gameñ, dec

aô wanjinj ñac sêsa sêndi sêmbo lau nom-ñga ñalôm. ¹⁹ Kwahic dec aô gam dabuñ dauñ bu wandic bata am nem lêñ nem lau si-ñga, ma ñalêñ dau dinanj dec oc tôm bu ñac dau sêti am nem lau dabuñ.”

Yisu tej mbec tu lau hoñ nanj oc sêkêtj whij ij-ñga

²⁰ “Aô watenj mbec tu lau nanj kwahic dec sêñyalê aô, nanj tawasê-ñga dom. Aô watenj mbec tu lau hoñ nanj sêñgô yom nanj ñac oc sêhoc asê pi aô, ma sêkêtj whij aô-ñga sêwhij. ²¹ Kêñ ñac hoñ sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj, am mbo aô ñalôm, ma aô gambo am ñalôm. Pwinj ñac hoñ dôñ sênem daminj hêclu, ma bocdinañ têtj ndoc lau nom-ñga sêlic ñac sêpiñ dau dôñ ti ñalôm tigenj, dec ñac hoñ oc sêkêtj whij bu am kêkinj aô gameñ. ²² Am nem ñaclai ti ñawasi nanj am kêñ têtj aô, nanj dec aô gakêtj têtj ñac, bu ñac oc sêti gêtj tigenj gitôm hêclu dati gêtj tigenj. ²³ Am mbo aô ñalôm, ma aô wambo ñac ñalôm, tu bu wapinj ñac dôñ bu sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinañ lau nom-ñga oc sêñyalê bu am kêkinj aô gameñ, ma bu am atac whij ñac gitôm am atac whij aô.

²⁴ “Damanj, aô tac whij bu lau hoñ nanj am kêñ ñac sêsip aô amanj, nanj sêwhij aô sêmeñ ma sêmbo gameñ nanj aô oc wambo. Dec ñac oc sêlic ñawasi atu nanj am kêñ têtj aô. Bu muñ-ñga, nom dindec mbasi, nanj am atac whij aô ndu andô, dec kêñ ñawasi dau têtj aô. ²⁵ O Damanj gitêtj, lau nom-ñga sêñyalê am dom. Tigenj aô kayalê am, ma lau dindec sêñyalê bu am kêkinj aô gameñ. ²⁶ Aô gatôc am asê têtj ñac, ma watôc am asê ñapanj. Ma tu dinanj-ñga dec am nem atac whij aô-ñga oc yêc ñac si ñalôm. Ma aô dauñ oc wambo ñac si ñalôm wawhij.”

18

Sêkôc Yisu dôñ

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Yisu tej mbec dau pacndê, goc ij ti ndê ñgacsêñjomi sêhu Jerusalem sinj, ma sêpi Busuj Kidron-ñga ñadanjga si. Ma sêsôc ôm ñolib-ñga danj nanj yêc dinanj. ² Judas, ñgac nanj hoc Yisu asê, nanj kêyalê ôm dinanj, bu ndoc daêsam Yisu ti ñgacsêñjomi sêkac sa sêmbo dindê. ³ Bocdinañ têtj ôbwêc dinanj ij kêkuc ñac, ma sa têtj ôm dau gi. Iñ wê lau sinj Rom-ñga tonj danj ma lau sinj-ñga lôm dabuñ-ñga ñatô nanj dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêñkinj. Ñac sêñsêlêñ ti sêhóc dawenj ti lam, ma wapa sinj-ñga, ma sêhóc asê ôm dinanj.

⁴ Yisu kêyalê gêtj hoñ nanj oc hóc asê ij, goc sa gi ma ndac ñac bu, “Mac anjalê asa?” ⁵ Ma ñac sêsôm, “Yac anjalê Yisu Nasaret-ñga.” Dec Yisu sôm, “Aô dauñ dindec.” (Têtj ndoc dinanj, Judas, ñgac hoc ij asê-ñga, kalhac

whin̄j lau dinan̄j.) ⁶ Têj ndoc ñac sêngô Yisu ndê yom bu, “Aô daun̄j dindec,” goc ñac hon̄j sêyu dau su ma sêpej sêsip nom si. ⁷ Ma in̄j ndac tiyham, “Mac an̄salê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.” ⁸ Goc in̄j ô yom ma sôm, “Aô gasôm su, bu aô daun̄j dindec. Mac asôm bu mac an̄salê aô, ma bocdinan̄j atec anej lau dindec sêlhô sêndi.” ⁹ Yisu sôm yom dau tu bu nem in̄j ndê ñgacsênomi si-nga. Ma tu dinan̄j-nga yom nan̄j in̄j sôm mun̄j su bocdec bu, “Aô oc wayob ñamalac hon̄j nan̄j Daman̄j kêj têtj aô, bu ñac si dan̄j ñingã dom,” nan̄j dec ñandô sa.

¹⁰ Saimon Pita kôc in̄j ndê bien baliñ sa, ma pa dabuñsiga ñamata-nga ndê ñgac akiñ ndê dan̄galaun̄j andô-nga su. Ñgac akiñ dau ndê ñaê Malkus. ¹¹ Magoc Yisu sôm têtj Pita, “Kêj nem bien mbu sip ñapan̄j ndi. Daman̄j kêj laclu ñwapac-nga dindec têtj aô, ma aô gac waê bu wanôm.”

Sêwê Yisu sêtêj Anas si
(Mat 26:57)

¹² Goc ñgac bata sin̄j-nga ti ndê lau sin̄j, ma lau sin̄j sêyob lôm dabuñ-nga nan̄j lau bata Israel-nga sêjkin̄j, nan̄j sêkôc Yisu ma sêsô in̄j amba dôj. ¹³ Goc sêwê in̄j sêtêj Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, in̄j lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga têtj têtj dinan̄j. ¹⁴ In̄j ñgac nan̄j mun̄j-nga sôm asê têtj lau bata Israel-nga, bu oc ñayham bu ñgac tigen̄j mbac ndu ô lau hon̄j.

Pita sêc Yisu ahuc
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sêwê Yisu sêtêj dabuñsiga ñamata-nga ndê andu, ma sêsôc tun̄jôm nan̄j kêgihi andu dau, nan̄j si. Ma Saimon Pita lu ñgacsênom dan̄j sêjkc. Ñgacsênom dau dabuñsiga ñamata-nga kêyalê in̄j tidôn̄j, ma bocdinan̄j dec in̄j kêkuc Yisu ma gacgeñ sôc tun̄jôm dau gi. ¹⁶ Magoc Pita sôc gi dom, in̄j kalhac awê kêpiñ gamat. Dec ñgacsênom nan̄j dabuñsiga ñamata-nga kêyalê, nan̄j mbu gi ma sôm yom pi Pita whin̄j awhê akiñ nan̄j yob gamat, goc kôc Pita sôc gi. ¹⁷ Ma awhê akiñ dinan̄j ndac Pita bocdec, “Ma bocke? Am Yisu ndê ñgacsênom dan̄j whin̄j, a?” Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba! Aô dom!”

¹⁸ Têj ôbwêc dinan̄j gameñ ñalhuc sa, dec lau akiñ ti lau sin̄j lôm dabuñ-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sêngihi ma sêjnsulu. Ma Pita gi kalhac whin̄j ñac ma kêsulu ya.

Dabuñsiga Anas kêsulu Yisu
(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71)

¹⁹ T êj dinan̄j, dabuñsiga ñamata-nga Anas* kêsulu Yisu pi in̄j ndê sênomi, ma pi yom nan̄j in̄j kêdôhôn̄j têtj lau. ²⁰ Ma Yisu sôm, “Aô gasôm anej yom hon̄j yêc awê. Aô kadôhôn̄j lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabuñ Jerusalem-nga, gameñ nan̄j lau Israel-nga hon̄j êlêmê sêkac dau sa sêmo nan̄j. Ma aô gasêc yom dan̄j ahuc dom. ²¹ Bocdinan̄j tu sake-nga am kêsulu aô? Ndac lau nan̄j sêngô anej yom. Ñac hon̄j sêjnyalê yom nan̄j aô gasôm.” ²² Têj ndoc Yisu sôm yom dinan̄j, goc ñgac sin̄j lôm dabuñ-nga nan̄j kalhac kêpiñ in̄j, nan̄j tap in̄j sip ali andô ma sôm, “Toc dabuñsiga atu sa, ma ô in̄j ndê yom bocdinan̄j dom!” ²³ Dec Yisu sôm, “Yom nan̄j aô gasôm, nan̄j bu yom so, nan̄j goc sôm têtj aô. Magoc aô gasôm yom so dan̄j dom, ma tu sake-nga dec am tap aô?” ²⁴ Têj dinan̄j Anas kêkiñ Yisu têtj dabuñsiga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nan̄j sêsô in̄j amba dôj, nan̄j gacgeñ yêc.

Pita sêc Yisu ahuc tiyham
(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac dan̄j ndac in̄j, “Am ñgac dau ndê ñgacsênom dan̄j, me?” Ma Pita pa dau ma sôm, “Mba!” ²⁶ Dabuñsiga ñamata-nga ndê ñgac akiñ dan̄j mbo gameñ dinan̄j. In̄j ñgac nan̄j Pita pa in̄j ndê dan̄galaun̄j su, nan̄j ndê têtj ñgac. Ma in̄j sôm têtj Pita, “Ma bocke? Aô galic am kalhac whin̄j ñgac dinan̄j yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?” ²⁷ Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñagahô eñ dalec dan̄j gic hu tan̄j.

Pailot kêshê Yisu
(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)

²⁸ Ôbwêc pacndê, ma têtj bêbêc ganduc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu sin̄j ma sêwê Yisu sêtêj gôlin̄jwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga dinan̄j sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô angô-nga, dec oc tôm dom bu sênej Mwasin̄j Pasowa-nga.† ²⁹ Bocdinan̄j Pailot, ñgac nan̄j gêm gôlin̄j gameñ Judia-nga sa têtj ñac gi, ma ndac ñac, “Mac asôm bu ñgac dindec kôm giso bocke?” ³⁰ Ma sêo yom ma sêsôm, “In̄j bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc in̄j atêj am amej lec dom.” ³¹ Dec Pailot sôm, “Mac daôm akôc in̄j sa andi, ma amatôc in̄j êjkc mac daôm

* **18:19:** Anas - Mun̄j-nga lau Israel-nga sêjnyalin̄j Anas sa ti ñac si dabuñsiga ñamata-nga. Têj yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in̄j su yêc gwelen̄j dau. Tin̄jambu Kayapas in̄j lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabuñsiga ñamata-nga whin̄j. † **18:28:** Lau Israel-nga si yomso dan̄j sôm bu ñac bu sênem dabuñ dau, dec ñac sêmo ahê têtj ñlau gameñ apa-nga. Ñahu bu lau gameñ apa-nga sêjkc Anôtô ndê yomso dom, ma lau Israel-nga bu sêmo sêmpin̄j ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô angô-nga. Pailot in̄j ñgac Rom-nga dan̄j, ma lau gameñ apa-nga daêsam sêmo in̄j ndê andu, ma tu dinan̄j-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc in̄j ndê andu.

nem yomsu.” Magoc ñac sêsôm, “Mba! Bu mac lau Rom-nga akêñ yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac ñan ndu dom.” ³² Nalêñ ñinan dec Yisu ndê yom pi lêñ nan in oc mbac ndu, † nan ñandô sa.

³³ Têñ ñinan Pailot hu ñac sin ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac in, “Am lau Israel-nga si Kin, a?” ³⁴ Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Am sôm yom ñinan tôm am daôm nem gaud, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aô?” ³⁵ Ma Pailot sôm, “Aô ñgac Israel-nga dom! Am daôm nem lau ti dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêkêñ am têt aô mwen, Am kôm gêt giso bocke?” ³⁶ Dec Yisu sôm, “Aneñ gôlin kin-nga gitôm kin nom ñindec-nga si gôlin dom. Aô bu wanem gôlin gameñ nom-nga ñan, dec oc tôm bu aneñ lau akiñ sêyob aô ma sêndic sin bu lau bata Israel-nga sêkôc aô dôñ dom. Magoc aô neñ gôlin ñahu yêc nom ñindec dom.” ³⁷ Goc Pailot sôm, “Bocdinan, am sôm bu am kin ñan, a?” Ma Yisu sôm, “Am daôm sôm bu aô kin ñan. Aneñ ñinan kôc aô, ma aô gahôc asê nom tu gêt tigen-nga, nan tu wahoc yom ñandô asê-nga. Ma lau hoñ nan atac whin yom ñandô, nan sêkôc aneñ yom sa.” ³⁸ Pailot ngô yom dau goc ndac, “Ma yom bocke in yom ñandô?”

In sôm yom ñinan su, goc sa têt lau bata Israel-nga gi, ma sôm tiyham têt ñac, “Aô gatap yom ñan bu tamatôc in pi-nga, nan sa dom. ³⁹ Magoc mac nem mêtê ñan yêc, bu wahu gapocwalô ñan sin têt mac têt Mwasin Pasowa-nga ñandoc. Mac atac whin bu aô wahu ñgac ñindec, nan sêsam bu Kin Israel-nga, nan sin têt mac, me mba?” ⁴⁰ Magoc sêmbwêc, “Mba! In dom! Hu Barabas sin têt yac.” Barabas in lau nan sêñgili sin têt lau Rom-nga, nan si ñan.

19

Sêsôm tidôn bu sêndic Yisu ndu

(*Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25*)

¹ Goc Pailot kêt Yisu têt lau sin-nga bu sêhi in ña sô. ² Ma sêñsau bu sêtoc in sa. Sêwhê wak kêm ma sêkêñ in uñ gitôm sunsun, ma sêkêñ in sôc ñakwê kokoc gitôm kin si ñakwê. ³ Goc sêsôc sêsa sêlhac in ñngô-nga ma sêmbwêc, “Ei! Datoc lau Israel si Kin ñindec sa man!” Ma sêtap in sip ali andô.

⁴ Ma Pailot sa men tiyham ma sôm têt lau bata bu, “Anjô su nan! Aô nen lau sin-nga oc sêkôc in sa têt mac men. Ma bocdinan dec añyalê bu aô gatap yom ñan sa pi in dom.”

⁵ Goc sêkôc Yisu sa men, ti sunsun wak kêm ma ñakwê kokoc. Ma Pailot sôm, “Alic ñgac dau dec.” ⁶ Têt ndoc dabuñsiga atu-tu ma

lau sin lôm dabuñ-nga sêlic in, nan sêmbwêc, “Ndic in pi a gicso dau! Ndic in pi a!” Magoc Pailot sôm, “Mba! Aô gatap yom ñan sa pi in dom. Mac daôm akôc in sa andi ma andic in pi a.” ⁷ Ma lau bata Israel-nga sêsôm, “In toc dau sa ma sam dau bu Anôtô ndê Atu! Ma tu yom sac ñinan-nga, yac mba yomso sôm bu in mbac ndu man.”

⁸ Pailot ngô yom ñinan ma têt dau ñandô. ⁹ Goc in kôc Yisu mba sôc andu ñalôm gi, ma ndac in, “Am mwen akêñ nde?” Magoc Yisu gêm dôñ. ¹⁰ Ma Pailot sôm têt in, “Bocke am ô aneñ yom dom? Aneñ ñac lai yêc bu wangapwêc am su, me bu wandic am pi a gicso dau ndi. Am kêyalê, a?” ¹¹ Dec Yisu ô yom ma sôm, “Anôtô bu kêt têt am dom, dec am oc tôm dom bu kôm gêt ñan têt aô. Bocdinan dabuñsiga nan kêt aô gasip am amam, nan kôm giso hôc gêlêc am nem su.”

¹² Pailot ngô yom ñinan, dec kêsalê lêt bu hu Yisu sin. Magoc lau bata Israel-nga sêmbwêc ñapan ma sêsôm, “Asa nan toc dau sa bu in kin ñan, nan kôm bu hôc gêlêc Sisa, lau Rom-nga si kin. Bocdinan am bu hu ñgac ñindec sin, nan am Sisa ndê silip dom.”

¹³⁻¹⁴ Bêc ñinan in bêc lau Israel-nga sêmasan Mwasin Pasowa-nga, ma ac kalhac lhu su. Têt ndoc Pailot ngô lau bata Israel-nga si yom ñinan, nan dec in kôc Yisu sa awê têt gameñ nan sêsam bu Sen Hoc nan gi. (Yêc Yom †Hibru sêsam gameñ dau bu Gabata.) Yêc ñinan, Pailot ndôc sic ndôc in ndê pôn êmatôc yom-nga, ma sôm têt lau bata Israel-nga bu, “Alic mac nem kin ñindec!” ¹⁵ Tigen ñac sêmbwêc, “Kôc in sa ndi! Kôc in sa ndi! Ndic in pi a gicso dau!” Dec Pailot ndac, “Mac atac whin bu aô wandic nem Kin pi a gicso dau ndi, a?” Ma dabuñsiga atu-tu sêô yom ma sêsôm, “In yac mba kin dom! Sisa tigen in yac mba kin.” ¹⁶ Têt ñinan Pailot sôc ñac si yom ñapu, ma kêt Yisu têt ñac bu lau sin-nga sêndic in pi a gicso dau ndi.

Lau sin-nga sic Yisu pi a gicso dau

(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

¹⁷ Sêkêñ Yisu hôc dau ndê a gicso dau, ma sêwê in sêsa gameñ nan sêsam bu Gameñ ñakêcyha-nga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameñ dau bu Golgota. ¹⁸ Ma yêc ñinan, ñac sic in pi a gicso dau gi. Ma ñac sic ñgac lu sêpi a sêwhin, ñan kêgalêñ andô-nga ma ñan kêgalêñ gasê-nga.

¹⁹ Pailot sôm bu sêto yom pi bapia ñan ma sêndic pi a gicso dau ñahô-nga. Bapia dau sôm, “Yisu Nasaret-nga. Lau Israel-nga si Kin.” ²⁰ Sêto yom dau ña lau Israel, ti lau Rom-nga ma lau Griek-nga si awha. Gameñ ñinan yêc sun sa têt malac Jerusalem, dec

† 18:32: Yisu sôm bu lau oc sêsun in sa yêc nom - alic Jon 12:32-33; 3:14; ma 8:28. Lau Israel-nga sêtoc lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu ñinan-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsun in sa akêñ nom.

lau Israel-nga daêsam sêlic bapia dau. ²¹ Bocdinañ daburjsiga atu-tu Israel-nga sêtcudin ma sêsôm têtj Pailot, “Am to, ‘Lau Israel-nga si Kinj,’ ma yac alic yham dom! Am bu to, ‘Ngac dindéc sam dau bu lau Israel-nga si kinj,’ dec oc solop.” ²² Magoc inj ô yom ma sôm, “Aô gato yom dinañ, ma oc yêc bocdinañ.”

²³ Têtj ndoc lau sinj-nga sic Yisu pi a gicso dau, nañ sêkôc inj ndê ñakwê su. Ñac lau hale, ma sêwhê ñakwê awê-nga kôc gi tonj hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc ñac sic sam inj ndê ñakwê ñalôm-nga dom. Ñakwê dau ñayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliñ yêc ñasu ma sip têtj gahi. ²⁴ Bocdinañ lau sinj-nga sêsôm têtj dandi, “Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neñ danj kôc po sambuc.” Ñac sêkôm bocdinañ, dec yom danj nañ sêto yêc, nañ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Ñac sêwhê aneñ ñakwê kôc têtj dandi, ma sêpuc gapoc tu aneñ ñakwê-nga. [BW 22:18]

²⁵ Têtj ndoc dinañ Yisu dinda lu asiwê danj, ma Klopas ndê awhê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpin a gicso dau. ²⁶ Ma Yisu gêlic inj dinda kalhac whin ñgac-sêñom nañ inj atac whin ñandô, dec inj sôm têtj dinda, “O dinañ. Lic nem atômñgac dinañ.” ²⁷ Ma inj sôm têtj ñgacsêñom dau bu, “Lic am dinam dinañ.” Ma têtj bêc dinañ ma gi, ñgacsêñom dau kôc Yisu dinda sa ndôc inj ndê andu.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36)

²⁸ Yisu kêyalê bu inj gic dabiñ gêtj hoñ su. Ma tu yom danj nañ sêto yêc, nañ ñandô sa-nga, dec inj sôm, “Aô bu yô aô.” ²⁹ Lôñ wain ñamakic-nga danj kalhac gameñ dinañ, ma ñgac sinj-nga danj kôc sôwam danj ma kêñ sip wain. Goc inj sô pi a baliñ danj, ma hóc sa pi têtj Yisu whasuñ gi. ³⁰ Inj nôm su ma sôm, “Aô neñ gwelenj hoñ pacndê su.” Goc inj wec, ma mbac ndu.

³¹ Têtj bêc dinañ lau Israel-nga sêmasañ dau tu bêc Sabat-nga, ma Sabat lañsê-nga inj ñac si om atu danj. Ñac sêtec bu lau batê sêngalêñ a gicso dau têtj bêc atu dinañ, bocdinañ dec lau bata sêndac Pailot bu lau sinj-nga sêtcu lau dau si gahi dudu tu bu sêmbac ndu ñgahô-nga, goc sêkôc ñac si ñamlañ su ma sêñsuhuj. ³² Pailot gôlôc su, dec lau sinj-nga sêtêñ ñgac danj nañ sic pi a gicso dau whin Yisu nañ si, ma sêtcu inj gahi dudu. Goc ñac sêtcu ñgac tilu-nga gahi dudu bocdinañ. ³³ Tigeñ têtj têtj sêtêñ Yisu si, nañ sêlic bu inj mbac ndu su, dec sic inj gahi dudu dom. ³⁴ Magoc ñgac sinj-nga danj kôc inj ndê kêm ma kuj Yisu sip ñabi, ma ñgahô dac ti bu kêc sa meñ. ³⁵ (Ñgac nañ gêlic gêtj hoñ dinañ su, nañ dec sôm asê, ma inj ndê yom inj yom ñandô. Inj dau kêyalê bu inj ndê yom inj yom

ñandô, ma inj sôm asê bu mac akêtj whin bocdinañ.) ³⁶ Gêtj dinañ hóc asê, dec yom lu nañ sêto yêc, nañ ñandô sa.

Yom danj yêc bocdec bu:

Ñac oc sêtcu inj ndê ñakwa danj dudu dom. [BW 34:20]

³⁷ Ma yom danj tiyham yêc bocdec:

Ñac oc sêlhac ma tahê ñgac nañ sêkuñ inj nañ. [Sek 12:10]

Sêkêtj Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasuñ

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ñgac danj mbo, nañ sêsam bu Josep, ma inj meñ akêtj malac A rimatiya. Inj kêñ whin Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu inj tóç lau bata Israel-nga. Têtj telha dinañ inj têtj Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ñamlañ su yêc a gicso dau. ³⁹ Ma Nikodemas gêm inj sa. Nikodemas inj ñgac bata Israel-nga nañ munj-nga gi gêlic Yisu têtj ôbwêc danj. Inj kôc a ñakwi ti gêtj ñamalu nañ sêngaluj whin dau su, nañ gitôm 30 kilogram, ma whin Josep gi. ⁴⁰ Inju sêkôc Yisu ndê ñamlañ, ma sem oso ña gêtj ñamalu, goc sêhi ahuc ña po ñayham. Sêkôm gêtj dau kêkuc lau Israel-nga si gêbôm sêñsuhuj lau batê-nga. ⁴¹ Ôm danj yêc suñ sa têtj gameñ nañ lau sinj-nga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sêhó danj yêc ôm dau ñalôm, nañ lau sêlêñ gwanañ su yêc hoc ñalôm, ma sêkêtj ñgac batê danj yêc hoc ñasuñ dau munj su dom. ⁴² Bocdinañ sêñsuhuj Yisu ñamlañ yêc hocsuñ dinañ, ñahu bu bêc dinañ inj bêc lau Israel-nga sêmasañ dau tu Sabat-nga, ma hocsuñ dau yêc kêpiñ.

20

Yisu tisa

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

¹ Bêc Sabat-nga meñ gi su, ma têtj wake ñabêc ñamata-nga Maria Magadala tisa têtj bêbêc ganduc, ma sa têtj sêhó gi. Inj gêlic bu hoc atu nañ sêkêtj ndôc sê awha, nañ ndôc ñamala dom. ² Goc inj kêti mbu têtj Saimon Pita lu ñgacsêñom nañ Yisu atac whin ñandô, nañ gi, ma sôm têtj injlu, “Oyaê! Ñac sêkôc Pômdau ndê ñamlañ su yêc sêhó, ma yac am gac gameñ nañ sêkêtj inj yêc.” ³ Goc Pita lu ñgacsêñom dinañ sêti bu sêtêñ sêhó sêndi. ⁴ Inju sênti si, ma ñgacsêñom dinañ hóc gêlêc Pita su ma hóc asê munj. ⁵ Inj sôc gi dom, magoc inj wec ma tóç gwaniñ, ma gêlic po nañ sêhi pi Yisu ndê ñamlañ, nañ yêc ñamala. ⁶ Saimon Pita kêkuc meñ hóc asê ma gacgeñ sôc hocsuñ dau ñalôm gi. Inj gêlic po nañ yêc, ⁷ ma po nañ sêhi pi Yisu ñagôlônj. Po dinañ yêc dau-nga, magoc yêc bambaliñ dom, yêc gitôm sêtip sa ñapep. ⁸ Goc ñgac-sêñom nañ hóc asê sêhó munj, nañ sôc gi whin. Inj gêlic po ñambwa, dec kêñ whin bu Yisu tisa su yomandô. ⁹ (Munj-nga e meñ têtj têtj dinañ,

nanj ñac si gauc sa dom pi yom honj nanj sêto yêc bu Yisu oc tisa akêñ lau batê-nga.)

Yisu hoc dau asê têtj Maria Magadala

¹⁰ Dinañ su ma ñgacsêñom lu dinañ sêlhô sêmbu sêtêtj si andu si. ¹¹ Magoc Maria Magadala nanj mbu meñ su, nanj gacgeñ kalhac sêhò ñamakê ma tanj. Inj wec bu tôc gwaniñ sêhò ñalôm, ¹² ma inj gêlic anjela lu ti ñakwê sêsêp sêndôc gameñ nanj muñ-nga Yisu yêc, danj ndôc ñagôlôñ-nga, ma danj ndôc gahi-nga. ¹³ Ma sêndac inj, “O awhê! Am tanj tu sake-nga?” Ma inj ô yom ma sôm, “Lau sêkôc anej Pômdau ndê ñamlanj su, ma aô gam gauc gameñ nanj sêkêñ inj yêc nanj.” ¹⁴ Inj sôm yom dinañ su, dec tagêlic ma gêlic Yisu, magoc kêyalê dom bu inj Yisu. ¹⁵ Ma Yisu sôm, “Awhê! Am tanj tu sake-nga? Am kêsalê asa?” Maria gauc gêm bu inj ñgac nanj yob ôm dau, dec sôm, “O ñadau, am bu kôc inj ndê ñamlanj su, goc sôm asê têtj aô bu am kêñ inj yêc gameñ bocke, ma yac oc andi akôc inj sa.” ¹⁶ Têtj dinañ Yisu sôm têtj inj, “Maria.” Goc Maria kac dau kwi ma mbwêc ña Yom Hibru, “Raboni!” (Yom dau danem kwi bu ‘Kêdôhônwaga.’) ¹⁷ Inj kêgape Yisu dôñ ñanja, magoc inj sôm, “Am êmasec aô ñapanj dom, bu aô gatêtj Damanj ga su dom. Magoc am mbu ndi, ma sôm têtj anej asidôwai bu aô oc wambu watêtj anej Damanj, ma mac nem Damam. Inj aô neñ Anôtô, ma mac nem Anôtô.”

¹⁸ G oc Maria Magadala kôlhô têtj Yisu ndê sêñomi gi, ma sôm têtj ñac bu, “Pômdau tisa ma aô galic inj su!” Ma yom honj nanj Yisu sôm têtj inj, nanj inj gic miñ têtj ñac.

Yisu hoc dau asê têtj ndê sêñomi

¹⁹ Têtj wake ñabêc ñamata-nga dinañ ñaôbwêc, sêñomi sêmbu andu danj ñalôm sêwhiñ dau. Ñac sic gatam ahuc ñanja, bu sêtôc lau bata Israel-nga. Sêmbu dinañ, ma Yisu hoc dau asê kalhac ñac ñalhu, ma sôm, “Yom malô whiñ mac!” ²⁰ Inj sôm yom dinañ su, goc tôc inj amba ma ñabi têtj ñac sêlic. Ma ñac honj atac ñayham atu tu sêlic Pômdau-nga. ²¹ Ma inj sôm tiyham, “Yom malô whiñ mac! Tôm Damanj kêkinj aô gasip nom gameñ, nanj kwahic dec wanjin mac asa andi.” ²² Dec inj yu wayahô pi ñac ma sôm, “Akôc Ñalau Dabuy sa loc. ²³ Aô wakêñ ñaclai têtj mac bu asuc ñamalac si sac kwi. Ñac nanj mac asuc ñac si sac kwi, nanj Anôtô suc ñac si sac kwi bocdinañ. Ma ñac nanj mac asuc si sac kwi dom, nanj si sac oc gacgeñ yêc ñac-nga.”

Yisu hoc dau asê têtj Tomas

²⁴ Têtj ndoc ñamata-nga nanj Yisu hoc dau asê têtj inj ndê sêñomi, nanj Tomas mbo whiñ ñac dom. Inj ñgacsêñomi 12 si danj nanj sêsam bu Lôcmpôñ. ²⁵ Tinjambu sêñomi ñatô sêsôm têtj inj bu, “Yac alic Pômdau su!” Magoc inj

sôm, “Aô gakêñ whiñ dom! Aô bu walic bôlêm ñamala yêc inj amba, ma wakêñ aô amanjatu sip ñamala dau, ma sôc kêm ñamala yêc inj ñabi, dec aô oc wakêñ whiñ.”

²⁶ Wake danj ginja su, ma Yisu ndê sêñomi sêmbu andu dau tiyham, ma Tomas mbo whiñ ñac. Ñac sic gatam ahuc ñanja sa, magoc Yisu meñ kalhac ñac ñalhu. Ma inj sôm, “Yom malô whiñ mac!” ²⁷ Ma inj sôm têtj Tomas, “Lic aô amanj, ma kêñ amam-atu sip dec, ma kêñ amam-atu sôc anej ñabi. Hu nem atac lu-lu sinj, ma kêñ whiñ.” ²⁸ Dec Tomas sôm, “Anej Pômdau, ma anej Anôtô am!” ²⁹ Goc Yisu sôm têtj inj, “Am gêlic aô su, dec kêñ whiñ. Aô awhañ hôc lau nanj sêlic pi tandô dom, magoc sêkêñ whiñ, bu ñac oc sêtap Anôtô ndê mwasiñ sa.”

Jon ndê bapia ñahu

³⁰ Yisu kôm gêñ dalô daêsam yêc inj ndê sêñomi ango-nga, nanj ñamiñ yêc bapia dindec dom. ³¹ Magoc yom pi gêñ dalô nanj sêto sip bapia dindec, nanj yêc tu bu mac asam ma akêñ whiñ bu Yisu inj Mesaya, Anôtô ndê Atu. Ma tu mac akêñ whiñ inj ndê ñaê-nga, dec mac oc atap senj ambo tamli-nga sa.

21

Ñgacsêñomi sêhê i daêsam

¹ Tinjambu Yisu hoc dau asê têtj ñgacsêñomi tiyham, yêc Bugictonj Taibirias* ñamakê. Ma ñamiñ dau dindec. ² Saimon Pita, ma Tomas nanj sêsam bu Lôcmpôñ, Natanael nanj meñ akêñ malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ñgacsêñom lu tiyham sêmbu sêwhiñ dau. ³ Ma Pita sôm têtj ñac, “Aô bu wasa wandi wakôc i.” Ma ñac sêsôm, “Ayôc, yac awhiñ am daloc.” Bocdinañ ñac honj sêpi wanj danj ma sêsa si bu sêkêñ wasanj. Magoc têtj ôbwêc dinañ, sêkôc i danj dom.

⁴ Têtj bêbêc ganduc Yisu kalhac baô, tigenj ñac sênyalê dom bu inj Yisu. ⁵ Ma inj hê mwalêc ñac ma sôm, “Aê mac lau. Mac akôc i ñatô, me mba?” Ma sêsôm, “Mba!” ⁶ Dec inj sôm têtj ñac, “Akêñ wasanj sip andô-nga, ma mac oc atap i ñatô sa.” Bocdinañ ñac sêkêñ wasanj sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa. ⁷ Têtj dinañ ñgacsêñom nanj Yisu atac whiñ kêlêc, nanj sôm têtj Pita bu, “Kec, Pômdau dau dê.” Saimon Pita ngô yom dau, goc ñagahô inj kôc ndê ñakwê awê-nga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu têtj Yisu ndi. ⁸ Wanj dau poc kêpinj baô, ñasawa gitôm 90 mita, ma ñgacsêñomi ñatô sêhêc wanj ma sêhê wasanj ti i sêñjuk Pita.

⁹ Ñac sêhêc asê baô, ma sêlic i sa ya ñanda, ma bolom ñatô. ¹⁰ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Akôc i ñatô sa yêc wasanj amej.” ¹¹ Goc Saimon Pita têtj wanj gi, kêgapwêc wasanj sa, goc sêhê pi baô gi. I atu-atu daêsam sêyêc

* 21:1: Taibirias - Bugictonj Galili-nga ndê ñaê danj.

wasan, nan sêsê sa gitôm 153, magoc wasan dau kic dom. ¹² Nac honj sêtôc bu sêndac inj bu, “Am asa?” Magoc yêc nac si njalôm sênyalê bu inj Pômdau. Ma Yisu sôm, “Amenj ma anej gêj bêbêc-nga.” ¹³ Dec inj kêsêlêj gi ma kôc i ti bolom sa, ma kêj têj nac. ¹⁴ Dinaj ti têt titô-nga nan Yisu hoc dau asê têj ndê ngacsêjnomi têj ndoc Anôtô unj inj sa akêj lau batê-nga.

kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-nga honj ahuc.

Yisu ndê yom têj Pita

¹⁵ Nac senj gêj pacndê, goc Yisu sôm têj Saimon Pita, “Saimon, Jon ndê atu. Am tac whinj aô njandô, hóc gêlêc lau dindêc si atac whinj aô su, me?” Ma inj sôm, “Aêc Pômdau! Am kêyalê bu aô atac whinj am.” Dec Yisu sôm, “Bocdinaj lôm anej domba.” ¹⁶ Ma Yisu ndac inj tiyham bu, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whinj aô njandô, me?” Ma inj ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, am kêyalê bu aô atac whinj am.” Dec Yisu sôm, “Yob anej domba.” ¹⁷ Ma inj ndac tidim titô-nga, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whinj aô njandô, me?” Pita ndê njalôm njawapac bu Yisu ndac yom tigej dinaj têj inj tidim tô, ma inj sôm, “Pômdau, am kêyalê gêj honj. Am kêyalê bu aô atac whinj am kêlêc.” Goc Yisu sôm, “Lôm anej domba.” ¹⁸ Aô wasôm yom njandô têj am. Têj ndoc am mbo balê, nanj am kêmasa nj daôm, ma kêsêlêj têj gamej bocke nanj am daôm atac whinj bu ndi. Tigej tinjambu, têj ndoc am ti njamalac andô, nanj am oc êmatôc amam, ma lau danj oc sêsô am nem pinjkap dôj, ma sêwê am têj gamej nanj am atac whinj dom bu ndi-nga nanj.” ¹⁹ Yisu sôm yom dinaj gwananj pi Pita ndê mbac ndu njalêj, nanj oc po Anôtô ndê waê sa. Ma Yisu gic têtju yom ma sôm, “Êmkuc aô!”

Yisu lu ngacsêjnom nanj inj atac whinj

²⁰ Têj dinaj Pita kac dau kwi ma gêlic ngacsêjnom nanj Yisu atac whinj inj njandô, nanj kêkuc injlu. (Inj ngac dinaj têj ndoc nac senj Pasowa, nanj ndôc gi panj Pômdau, ma ndac inj bu asa oc hoc inj asê.) ²¹ Têj ndoc Pita gêlic inj, nanj goc inj ndac Yisu, “Pômdau, ngac dê oc bocke?” ²² Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am êmkuc aô ma hêgo daôm pi inj dom. Aô bu wakêj inj mbo tali e wambu wamej, nanj aô nejj gêj.” ²³ Tinjambu sêjnomi njatô sêjngô yom dau njawaê, ma njatô gauc gêm bu ngacsêjnom dinaj oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganôj ngacsêjnom dau mbo tali-nga lec dom. Inj sôm bu, “Aô bu wakêj inj mbo tali e wambu wamej, nanj aô nejj gêj.”

Yom ndic bata-nga

²⁴ Inj ngacsêjnom dau dinaj dec hoc yom honj dindêc asê, ma to sip bapia dindêc. Ma yac anyalê bu inj ndê yom inj yom njandô enj. ²⁵ Yisu kôm gêj daêsam ma daêsam andô nanj njaminj yêc bapia dindêc dom. Yac bu anjshê bu ato yom sip bapia, pi gêj honj nanj Yisu

Aposel si gwelen Yom whê bapia dindéc sa-nga

Luk to in ndê buku tilu-nga dindéc, ma gic têku yom nan in to yêc in ndê n̄awaê n̄ayham. Alic yom natô pi Luk yêc ‘Yom whê Luk ndê n̄awaê n̄ayham sa-nga.’

Yêc buku dindéc, Luk to yom pi lêñ nan n̄awaê n̄ayham sa tiapa yêc gameñ nan lau Rom-nga sem gôlin. Sêsam buku dindéc bu ‘Aposel si Gwelen,’ magoc lau natô sêsôm bu ‘N̄alau Dabuñ ndê Gwelen.’ N̄ahu bu gêñ hon nan aposel sêkôm, nan sêkôm n̄a N̄alau dau ndê n̄aclai. Têñ ndoc Yisu bu hu nom dindéc siñ ma mbu pi undambê ndi, nan sôm têtñ in ndê lau bu sêhu malac Jerusalem siñ dom, e sêtap mwasin nan Anôtô gic bata têtñ n̄ac, nan sa. Yom dau hêganôn in ndê N̄alau Dabuñ (1:4). Ma tiñambu in sôm têtñ n̄ac bu sêhoc yom n̄andô asê pi in yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau sa têtñ nom n̄agameñ hon (1:8).

Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gêñ dalô daêsam bu puc n̄ac si yom dôñ, tu bu lau sêlic ti sêngô, ma sêkin whin Yisu-nga. Ma in to yom daêsam pi Saul, nan tiñambu sêsam bu Pol, ma pi n̄alêñ nan Anôtô gêm in kwi, ma kâyalin in sa bu hoc n̄awaê n̄ayham asê têtñ lau gameñ apa-nga nan lau Israel dom.

Yisu gic bata N̄alau Dabuñ

¹ O Tiopilas, yêc aneñ buku n̄amata-nga aô gato yom pi gêñ hon nan Yisu gic hu bu kôm ti kêdôhôn têtñ lau. ²⁻³ Aneñ yom nan gato, nan men têtñ béc nan Anôtô kôc in su pi undambê gi. In hóc n̄andê ma mbac ndu su, ma tiñambu tisa ma hoc dau asê têtñ lau ðaposeñ nan in kâyalin n̄ac sa su. Tôm béc 40 in mbo whin n̄ac ma tóc dau têtñ n̄ac sêlic, e sênyalê pi n̄andô bu in tisa ma mbo tali tiyham yom n̄andô. Têtñ n̄asawa dinañ Yisu whê yom sa têtñ n̄ac pi ðAnôtô ndê gôlin ma pi gwelen nan bu sêkôm-nga, ma N̄alau Dabuñ pun yom dau dôñ yêc n̄ac si n̄alôm.

⁴ Têtñ béc dan in gêñ gêñ mbo whin n̄ac, ma in kêtñ yatu n̄ac bocdec bu, “Mac ahu Jerusalem siñ dom, magoc ahôn e atap mwasin nan Damañ gic bata bu kêtñ men, nan sa. Aô gasôm yom pi mwasin dau muñ su. ⁵ Muñ-nga Jon kêku lau n̄a bu, magoc

béc men kêtñ bu Anôtô êñku mac n̄a N̄alau Dabuñ.”

⁶ Têtñ têtñ dan Yisu mbo whin ndê aposel, ma sêndac in bocdec bu, “Pômdu, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlin n̄apu, ma ti kin ma nem gôlin yac, me mba?” ⁷ Ma in ô yom ma sôm, “Gêñ bocke nan bu hóc asê lau Israel-nga, ma natêm ti n̄abêc, nan Damañ Anôtô ti n̄adau ma kâyalin sa su, ma in oc tóc asê têtñ mac dom. ⁸ Magoc têtñ ndoc N̄alau Dabuñ men ma nem mac ahuc, dec oc kêtñ n̄aclai têtñ mac, ma mac oc ahoc yom n̄andô asê pi aô yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom n̄agameñ hon ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁹ Yisu sôm yom dinañ su, goc Anôtô kôc in sa pi lôlôc gi e sôc dao n̄alôm, dec sêlic in apu. ¹⁰ In pi gi ma n̄ac tatac umbon sêlhac, ma sep en n̄ac lu ti n̄akwê sêsêp sêmeñ sêlhac sêwhin n̄ac. ¹¹ Ma inlu sêsôm, “Mac lauñgac Galili-nga. Tu ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anôtô kôc Yisu su yêc mac, ma tiñambu in oc mbu men tiyham n̄alêñ tigen tôm nan alic in pi gi.”

Sênyalin Matias sa ti aposel ô Judas su

¹² Dinañ su, goc sêhu Lôc Olib siñ ma sêmbu sêtêñ Jerusalem si. Lôc dau kalhac kêtñ Jerusalem, sen n̄asawa gitôm kilometa tigen.* ¹³ Têtñ ndoc sêhóc asê su, nan sêtêñ n̄ac si andu sêmbu-nga si, ma sêpi n̄alôm n̄ahô-nga si. Lau dau si n̄aê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pilip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atunñgac nan ndê n̄aê Jems, ma Saimon (nan sêsam bu ‘Ngac ðSelot’), ma Jems† atunñgac Judas. ¹⁴ Yisu dinda Maria, ti in ndê asiñ, ma lauwhê natô sêmbu sêwhin n̄ac. N̄ac hon sêpin dau dôñ ti n̄alôm tigen, ma sêten mbec sêwhin dandi tôm béc hon.

¹⁵ Têtñ béc dan lau sêkên whin-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbu sêwhin dau. Ma Pita tisa kalhac n̄alhu, ma sôm, ¹⁶⁻¹⁷ “O asidôwai hac. Mac anyalê Judas, n̄gac nan wê lau nan sêkôc Yisu dôñ. In yac lau aposel 12 mba dan, ma wêkain gwelen whin yac. Muñ-nga andô, N̄alau Dabuñ hoc yom asê sa akêtñ Dawid whasun, nan hêganôn Judas. Ma yom dau gic waê bu n̄andô sa.”

¹⁸ (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi in, ma in kôc n̄alôli dau ma gi gêmli nom dan. Yêc dinañ in

* **1:12:** Yom nan Luk to, nan sôm bu sen nan yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem n̄asawa, nan gitôm sen ðSabat-nga dan. Lau andô Israel-nga sêmasañ n̄agôlin daêsam nan hêganôn yomsu béc Sabat-nga, bu tóc asê gêñ nan lau Israel-nga gitôm bu sêkôm têtñ béc Sabat-nga, ma gêñ bocke nan sêlic bu gwelen. N̄agôlin Sabat-nga dan sôm bu lau sêtôm bu sêñsêlêñ sêsa sen n̄asawa gitôm kilometa tigen têtñ béc Sabat-nga. Lau bu sêñsêlêñ sêhóc gêlic kilometa tigen, dec n̄ac oc sêsôm bu sêkôm gwelen, ma sêngili yomsu Sabat-nga. † **1:13:** Luk to n̄aê Jems tidim tó, magoc n̄aê dau n̄gac tigen ndê dom, n̄ac lau tó.

peñ sip gi, e gambo hôc kôc ma ñatac wê.
 19 Lau Jerusalem-nga sêngô ñawaê, ma sêsam nom dau yêc si awaha-nga bu Akeldama, nañ danem kwi bu 'Nom ti Dac.')

20 "Yom nañ Dawid hoc asê pi Judas, nañ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu, 'Inj ndê gameñ tigasañ mañ, ma lau dañ oc sêmbô dom.' Ma sêto dañ tiyham bocdec bu, 'Namalac dañ oc ti ñgac bata ma kôc inj ndê gwelenj ô inj su.' 21 Sêto yom dau yêc bocdinañ, dec aô gauc gêm bu yac tanyalinj ñgac dañ sa ô Judas su. Gauc nem lau hoñ nañ sêmbô sêwhinj yac tòm bêc hoñ nañ Pômdau Yisu mbo yac ñasawa. 22 Lau nañ sêmbô têt Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê têt e menj têt ndoc Yisu pi undambê gi. Yac tanyalinj ñgac si dañ sa, bu hoc Yisu tisa ñawaê asê whinj yac."

23 Goc sênyalinj ñgac lu sa, dañ ndê ñaê Matias, ma dañ ñaê Josep, nañ sêsam inj ndê ñaê dañ bu Basabas, ma inj ndê ñaê dañ tiyham bu Justus. 24 Ma sêterj mbec bocdec bu, "O Pômdau. Am kêyalê ñamalac hoñ si ñalôm. Tôc ñgac lu dau si asa nañ am kêyalinj sa su, nañ asê têt yac. 25 Inj oc kôm gwelenj nañ am kêñ sip lau aposel amba, nañ Judas bu sij ma kôlhô têt gameñ nañ gic inj ñawaê, nañ gi." 26 Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinañ inj ti aposel dañ whinj ñgac lau 11.

2

Ñalau Dabuñ sip menj

1 Têt Hoñ †Pentikos ñgac hoñ sêmbô sêwhinj dau. 2 Ma ñagahô enj ñakêcsia gitôm mbu puc ñadinda menj akêñ undambê, ma gêm andu nañ ñgac sêndôc, nañ ahuc. 3 Ma sêlic gêt gitôm yawahô menj ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ñgac ñagôlônj têtñtêt gitôm ya ña-êmbala. 4 Ma Ñalau Dabuñ gêm ñgac hoñ ahuc e sêsôm lau apa awaha nañ sênyalê munj su dom, tòm Ñalau Dabuñ hôc ñgac awaha sa.

5 Têt têt dinanj lau daêsam sêmbô Jerusalem, nañ sêmenj akêñ nom ñagamenj hoñ. Ñac lau Israel-nga nañ sem akinj Anôtô ma sêtoc inj sa. 6 Ñac sêngô lau nañ Ñalau Dabuñ gêm ñgac ahuc, nañ sêsôm ñgac awaha têtñtêt, goc sêsô ñandô ma sêkac sa sêtigasuc. 7 Ñac sêhêdaê ñandô, ma sêsôm têt dandi, "Aluê! Ñac lau dê sêsôm yom sêmbô dê, nañ lau Galili-nga me? 8 Ma bocke dec dangô ñgac sêsôm yac awahanj têtñtêt, tòm dinanj sêkôc yac ma dasôm? 9 Yac lau nañ dambo dec, nañ amenj a kêñ Pata, Midia ma Elam, ma akêñ Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia, 10-11 ma akêñ Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kêpiñ Sairin, ma akêñ Krit ma Arabia ma akêñ malac Rom. Yac lau Israel-nga, ma lau apa nañ sêñkuc lau Israel-nga si sakinj tu sênem akinj Anôtô-nga. Bocke ma kwahic dec dangô lau Galili-nga dindê sêsôm yom asê yêc yac dañ awahanj têtñtêt, pi gêt dalô nañ Anôtô kôml!"

12 Gêt dau kôm ñgac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, "Gêt dindêc ñahu bocke?" 13 Magoc lau ñatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, "Mboe sêndôm wain ma kêñinj ñgac."

Pita whê Ñalau ndê gwelenj sa

14 Têt dinanj Pita ti aposel 11 sêtisa ma inj hôc awaha sa ma sôm têt lau daêsam dinanj, "Mac lau Israel-nga ti mac hoñ nañ andôc Jerusalem. Akêñ danjam ñapep ma aô wawhê gêt dindêc ñahu sa têt mac. 15 Mac lau ñatô gauc gêm bu wain kêñinj lau dindêc, a? Aô wasôm têt mac bu mba! Bu ac kwahic pi menj. 16 Magoc yom nañ propet Joel to munj su, nañ dec ñandô sa. 17 Joel to Anôtô ndê yom dau bocdec bu:

Tinjambu aô wakêñ anej Ñalau sip lau hoñ si ñalôm, e atômñgaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtom lau propet. Ñalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc tandô kainj dañ sa e sêlic gêt ñagatu, ma Ñalau dau oc suñ mbê têt lau andô. 18 Têt têt dinanj aô wakêñ anej Ñalau têt anej lau akinj awhê ma ñgac hoñ. Ma ñgac oc sêsôm yom asê sêtom propet. 19 Aô wakôm gêt dalô yêc umboñ ma yêc nom bocdinañ, gêt dalô dac ti ya ma yawasu-nga. 20 Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tinjambu bêc atu oc menj sa, nañ Pômdau mbu menj ti ñawasi atu. 21 Ma têt dinanj lau hoñ nañ sêta Pômdau ndê ñaê, nañ Anôtô oc nem ñgac si." [Joel 2:28-32]

22 Goc Pita sôm, "Mac lau Israel-nga, anjgô anej yom dindêc pi Yisu Nasaret-nga. Inj ñgac nañ Anôtô whê sa têt mac ña gêt dalô tidau-tidau. Mac anyalê su, bu inj kôm gêt dau yêc mac anôm-nga. 23 Ma tu lêt nañ Anôtô gauc gêm tidôñ gwananj su-nga, dec Judas hoc Yisu asê ma kêñ inj sip mac amam. Ma mac akêñ inj têt lau Rom-nga nañ sêsôc Anôtô ndê yomsu ñapu dom, bu sêndic inj pi a gicso dau, dec tòm mac daôm ac inj ndu. 24 Tigerj gitôm dom bu ñaclai dambac ndu-nga ku inj dula. Anôtô kôc inj ndê ñandê mbac ndu-nga su yêc inj, ma uñ inj sa akêñ lau batê-nga. 25 Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô anôm-nga ñapanj. Aô oc wantitec dom, bu inj mbo aô amanj andô-nga. 26 Tu dinanj-nga dec aô atac ñayham sa, ma gasôm yom ñayham-ñayham. Aô gauc gêm anej ñamlic, ma gakêñ batan 27 bu am oc tec aô wayêc sêhô ñapanj dom. Mba! Am oc tec am nem ñgac dabuñ e inj ñamlic tibalê dom. 28 Am tôc señ wandôc tanli-nga asê têt aô, ma oc kêñ aô walhac am anôm-nga ti atac ñayham atu. [BW 16:8-11]

29 O asidôwai hac. Abanj Dawid sôm yom dinanj pi inj dau dom. Yac tanyalê bu inj mbac ndu su ma sêñsuhuj inj. Ma inj ndê

sêhò yêc gamen̄ dindêc e meñ têtj kwahic dec. ³⁰ Magoc Anötö gic bata têtj in bu kêtj in ndê wakuc dan̄ ndöc in ndê pôn̄ kin̄-nga. Dawid dau kèyalê yom dinan̄ tidôn̄, ñahu bu in̄ propet dan̄. ³¹ Ma gêtj nan̄ oc hóc asê tin̄ambu-nga, nan̄ in̄ kèyalê gwanan̄ su. Tu dinan̄-nga in̄ sôm yom dinan̄ pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec in̄ yêc sêhò dom, ma in̄ ndê ñamlic oc tibalê dom. Mba! Mesaya tisa su. ³² Anötö un̄ Yisu sa mbo tali tiyham, ma in̄ ndê lau yac alic su dec asôm asê. ³³ Kwahic dec Anötö toc in̄ sa ndöc in̄ amba andô-nga, ma in̄ kêtj Ñalau Dabun̄ têtj yac tòm Damba gic bata. Gêtj nan̄ mac alic ti an̄gô têtj acsalô lec, nan̄ Ñalau dau ndê gwelen̄ ñan̄dô.

³⁴ “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc in̄ to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têtj anen̄ Pômdau, ‘Am ndöc aô aman̄ andô-nga ³⁵ e nditôm aô wakêtj nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.’” ³⁶ In̄ to yom dau hêganôn̄ Yisu. Bocdinan̄ mac lau Israel-nga hon̄ an̄gô. An̄yalê pi ñandô, bu Yisu nan̄ mac ac in̄ ndu pi a gicso dau gi, nan̄ Anötö toc in̄ sa ti Pômdau, ma têtj asê bu in̄ Mesaya dau.”

³⁷ Pita ndê yom hon̄ dinan̄ kun̄ lau dau si ñalôm ñandô, dec sêsôm têtj in̄ ti lau aposel ñatô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?” ³⁸ Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac hon̄ anem nem ñalôm kwi ma alin̄ san̄ju tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-nga. Ma mac oc akôc mwasin̄ nan̄ Anötö gic bata, nan̄ Ñalau Dabun̄ dau. ³⁹ Bu in̄ gic bata Ñalau Dabun̄ gic waê lau hon̄ nan̄ Pômdau yac nen̄ Anötö kègalêm ñac sa. Gêtj dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau hon̄ nan̄ kwahic dec sêmbô ahê ma tin̄ambu oc sêkêtj whin̄ Yisu nan̄.”

⁴⁰ Tin̄ambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la ñac, ma kac ñac bocdec bu, “Anem daôm kwi têtj Anötö bu nem mac si, dec mac oc andin̄am awhin̄ lau sac nan̄ kwahic dec sêmbô nom, nan̄ dom.” ⁴¹ Ma têtj bêtj dau dinan̄ lau nan̄ sêkêtj whin̄ sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlin̄ busan̄ju.

Lau sêkêtj whin̄-nga si lêtj

⁴² Tòm bêtj hon̄ lau sêkêtj whin̄-nga sêpin̄ dau dôj ti sêkêtj danga yom nan̄ aposel sêndôhôn̄ têtj ñac, ma ñac sêten̄ mbec ti sen̄ gêtj sêwhin̄ dau. ⁴³ Aposel sêkôm gêtj atu-tu ti gêtj dalô daêsam, e lau Jerusalem-nga hon̄ sêhêdaê. ⁴⁴ Lau hon̄ nan̄ sêkêtj whin̄, nan̄ sêndöc tigen̄ ma sêyob si gêtj hon̄ sêwhin̄ dau. ⁴⁵ Ñac si lau ñatô bu sêpôn̄da dau, dec asidôwai ñatô oc sêkêtj si wapa ñatô ti gêtj têtj lau semlhi, goc sic sam ña-awa bu sênem lau nan̄ sêpôn̄da dau, nan̄ sa. ⁴⁶ Tòm bêtj hon̄ sêkac dau sa sêmbô lôm dabun̄ ñabatêmn̄dô, ma yêc ñac si andu ñac sen̄ gêtj sêwhin̄ dau ti atac ñayham, ma sêsôc Anötö ñapu ti si ñalôm

sambuc. ⁴⁷ Ñac sêmpin̄ Anötö ma lau hon̄ sêlic ñac ñayham dec sêtoc ñac sa. Ma tòm bêtj hon̄ Pômdau kôm lau wakuc sêkêtj whin̄, dec kôm gôlôwac dabun̄ Jerusalem-nga kêsôwec tiatu.

3

Pita kôm ñac bôlin̄ ñayham sa

¹ Têtj bêtj dan̄ Pita lu Jon sênsêlên̄ bu sêtên̄ lôm dabun̄ sêndi, têtj acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nan̄ lau Israel si têtj sêten̄ mbec-nga dan̄. ² Ma ñac dan̄ mbo, nan̄ dinda kôc in̄ tigahi tigolon̄. Tòm bêtj hon̄ lau sêmbalan̄ in̄ si, sêkêtj in̄ ndöc lôm dabun̄ ñagamen̄ kêtj in̄ gamat dan̄ nan̄ sêsam bu Gatam Ñayham, ma in̄ ten̄ gêtj têtj lau nan̄ sêsôc sêsa. ³ Têtj ndoc in̄ gêlic Pita lu Jon sêmen̄ bu sêsôc sêndi, nan̄ in̄ ten̄ mone têtj in̄lu. ⁴ Pita lu Jon tahê in̄, ma Pita sôm têtj in̄, “Tamhê alu.” ⁵ Dec ñac dau tahê in̄lu, ma kêtj bata bu oc sêkêtj gêtj têtj in̄. ⁶ Goc Pita sôm têtj in̄, “Aô nen̄ awa silba me gol bu wakêtj têtj am-nga mbasi, magoc gêtj nan̄ yêc aô, nan̄ oc wakêtj. Tu Yisu Kilisi Nasaret-nga ndê ñaê-nga aô wasôm têtj am bu êmsêlên̄!” ⁷ Ma Pita kêm in̄ têtj amba andô-nga, ken̄ in̄ sa, ma ñagahô ñambwa in̄ ndê hapa ti hagwam ñayham sa. ⁸ In̄ pwê gi kalhac e kêsêlên̄, goc sôc lôm dabun̄ ñabatêmn̄dô whin̄ in̄lu gi. Ma in̄ kêsêlên̄ ti pwê-pwê ma kêtj in̄ Anötö. ⁹ Lau hon̄ nan̄ sêlic in̄ kêsêlên̄ ti kêtj in̄ Anötö, ¹⁰ nan̄ sên̄yalê bu in̄ ñac ten̄ gêtj-nga nan̄ mun̄-nga ndöc lôm dabun̄ ñasactô yêc gamat nan̄ sêsam bu Gatam Ñayham. Ma sêhêdaê ti sêsen̄ amba ñandô tu in̄ ñayham sa-nga.

Pita gêm mêtê mbo lôm dabun̄ ñabatêmn̄dô

¹¹ Pita lu Jon sêlhac lôm dabun̄ ñabatêmn̄dô yêc gamen̄ nan̄ sêsam bu Solomon ndê Batêm, ma ñac ten̄ gêtj-nga dau sap in̄lu dôj ñapan̄. Ma lau hon̄ nan̄ sêlic gêtj dau sêsô, ma sênti sêten̄ in̄lu si. ¹² Pita tahê ñac ma sôm, “Mac lau Israel-nga! Tu sake-nga mac asô tu gêtj dindêc-nga ma tamhê alu ñan̄ga? Mac gauc gêm bocke? Alu mba ñaclai ti mêtê gitên̄ dec kôm in̄ ñac dinan̄ ñayham sa ma kêsêlên̄, a? Wasôm têtj mac, mba! ¹³ Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac nen̄ aban̄i si Anötö, kôm gêtj dindêc tu bu po in̄ ndê ñac akin̄ Yisu ndê waê sa. Mac daôm akên̄ in̄ sip lau Rom-nga amba bu sêndic in̄ ndu. Pailot dau gauc gêm tidôn̄ bu êngapwêc Yisu su, magoc mac atôc asê têtj Pailot bu mac atec Yisu. ¹⁴ In̄ ñac dabun̄ ti gitên̄, magoc mac atec in̄, ma aten̄ Pailot bu êngapwêc ñac nan̄ gic ñamalac ndu, nan̄ su têtj mac. ¹⁵ Magoc ñac nan̄ ti yac nen̄ dandöc tan̄li-nga ñahu, nan̄ mac ac in̄ ndu. Tigen̄ Anötö un̄ in̄ sa akên̄ lau batê-nga. Yac alic in̄ tisa su, dec asôm asê bu yomandô. ¹⁶ Alic ñac dindêc. Mac an̄yalê bu mun̄-nga in̄ ñac bôlin̄. Kwahic dec in̄ gahi ñayham sa

tu Yisu ndê ñaê-nga, ñaê nanj yac akêñ whiñ. Yomandô! Inj ñayham sa sambuc tu Yisu ndê ñaê-nga ma tu yac akêñ whiñ Yisu-nga.

¹⁷ “O asidôwai hac! Aô kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-nga nem gauc sa pi Yisu ndê ñahu dom, dec mac ac inj ndu. ¹⁸ Magoc lau propet hoñ sêhoc Anötö ndê yom asê gwanaj su, bu inj ndê Mesaya oc hóc ñandê. Ma kwahic dec ñac si yom dau ñandô sa pi gêñ nanj mac akôm. ¹⁹ Tu dinaj-nga dec wasôm têtj mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinaj dec Anötö oc suc mac nem sac kwi. ²⁰ Ma Pômdau ndê mwasiñ oc puc mac nem gatôm dônj. Ma Anötö oc kêtj Mesaya nanj inj kêtjalin sa gwanaj su, nanj Yisu dau, nanj mbu têtj mac merj. ²¹ Inj oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gêñ hoñ tiwakuc tiyham, tôm inj hoc asê muñ-nga ña inj ndê propet dabuñ hoñ whasuñ. ²² Bu Moses tu yom bocdec bu, ‘Pômdau mac nem Anötö, oc êñyalinj ñac ñac sa yêc lau Israel-nga, bu ti mac nem propet nditôm aô dauñ. Ma yom hoñ nanj inj sôm, nanj mac asôc ñapu manj. ²³ Lau nanj sêkêñ ñac ñac propet dinaj ndê yom dom, nanj Anötö oc tinj ñac su yêc inj ndê lau ñatoñ.’ ²⁴ Moses tu yom dinaj, ma Samuel ti propet hoñ nanj sêñkuc inj, nanj sêhoc yom asê gwanaj su pi gêñ nanj hóc asê têtj têtj dindec. ²⁵ Yom nanj lau propet sêhoc asê têtj abanj, nanj mac atap ña-ñandô sa su. Ma pwac nanj Anötö kêmatinj whiñ abanj, nanj bocdinaj. Bu Anötö sôm têtj Abraham bu, ‘Lau nom-nga hoñ oc sêtap mbec ñamwasinj sa yêc am nem wakuc.’ ²⁶ Ma kwahic dec Anötö kêtj ndê ñac akinj-nga merj. Inj têtj mac lau Israel-nga muñ, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac siñ. Ma mac bu akôm bocdinaj, dec oc atap inj ndê mbec ñamwasinj sa.”

4

Sêkêñ Pita lu Jon sêndôc gapocwalô

¹ Pita lu Jon sêsôm yom têtj lau sêmbo, ma lau ñdabuñ-siga ti lau siñ sêyob lôm dabuñ-nga si ñac bata, ma lau ñSadiusi ñatô sêtêtj injlu si. ² ñac sêñgô bu Pita lu Jon sêndôhôn lau ma sêsôm têtj ñac bu Yisu tisa su, ma bu inj ti lau si ñahu sêtisa akêñ lau batê-nga. Ma injlu si yom dau kôm ñac atac ñandê. ³ Tu dinaj-nga sêkôc injlu dônj, tigenj ñasac sa su, dec sêñlahi injlu ahuc bu sêndôc e bêbêc. ⁴ Magoc lau daêsam nanj sêñgô yom nanj Pita lu Jon sêsôm, nanj sêkêñ whiñ yom dau. ñac lau dau si launçac ñambwa si namba gitôm 5,000.

⁵ Galañsê bêbêc lau bata ma lau andô ti lau nanj sêndôhôn yomsu sêkac sa yêc Jerusalem. ⁶ Ma ñdabuñsiga ñamata-nga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau ñatô yêc dabuñsiga ñamata-nga ndê gôlôwac, nanj sêmbo sêwhiñ ñac. ⁷ Sêkôc Pita lu Jon sêmenj sêlhac ñac ançô-nga, goc sêñsu

injlu bocdec bu, “Amlu akôm gêñ dindec am asa ançô, me akôc asa ndê ñaclai dec akôm?”

⁸ Têtj dinaj ñalau Dabuñ gêm Pita ahuc, dec sôm têtj ñac bu, “O mac lau bata ti lau andô Israel-nga! ⁹ Kwahic dec mac bu ançsu alu pi mwasiñ nanj akôm têtj ñac bôlinj dindec. Ma andac alu pi lêtj inj ñayham sa-nga. ¹⁰ Mac lau bata, ti mac lau Israel-nga hoñ ançô! ñac dindec kalhac mac ançôm-nga, nanj ñamlic ñayham sa su tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. Inj ñac Nasaret-nga nanj mac ac inj ndu pi a gicso dau. Magoc Anötö uñ inj sa akêñ lau batê-nga ma mbo tali tiyham. ¹¹ Sêto yom pi Yisu nanj yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj mac lau akwê andu-nga alic sac ma atec ndôc, nanj kwahic dec ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.’ ¹² Ançô! Sêñ tigenj yêc bu yac lau nom-nga datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nanj datap sa tu Yisu ndê ñaê-ñ ga. ñaê ñac yêc nanj gitôm bu nem yac si-nga yêc dom. Mba andô!”

¹³ Lau bata sêñgô yom dinaj, ma sêñyalê bu Pita lu Jon sêsôm lôm mêtê-nga ñac dom, magoc sêñyalê bu muñ-nga injlu sêmbo sêwhiñ Yisu ñapanj. Ma ñac sêhêdaê bu injlu sêô lau si yom ti atap pa su. ¹⁴ Magoc ñac bôlinj nanj ñamlic ñayham sa, nanj kalhac whiñ injlu, ma tu dinaj-nga ñac si yom mba bu sêsôm. ¹⁵ Bocdinaj sic atu injlu bu sêhu ñac lau ñSanedrin-nga siñ ma sêkêñ ñasawa têtj ñac bu sêsôm yom pi injlu. ¹⁶ Goc sêsôm têtj dau bu, “Yac oc dakôm sake têtj ñac lu dindê? Lau Jerusalem-nga hoñ sêlic gêñ ñalô atu nanj injlu sêkôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom. ¹⁷ Lau hoñ bu sêñgô ñawaê pi gêñ dindec, dec oc yham dom. Bocdinaj dakêñ yao ñançga têtj injlu, bu sêsôm yom pi Yisu ma sêsam inj ndê ñaê têtj lau tiyham dom.”

¹⁸ Goc sêmbwêc injlu sêmbo sêmenj, ma sic yao injlu bu sêsôm yom ti sêndôhôn lau tu Yisu ndê ñaê-nga tiyham dom. ¹⁹ Magoc Pita lu Jon sêô ñac awha bocdec bu, “Mac gauc gêm bocke? Oc solop yêc Anötö ançô-nga bu alu asôc mac nem yom ñapu, ma ñac nanj wambu Anötö dom, a? ²⁰ Mba! Alu atôm dom bu ançapic whançsuñ tu gêñ nanj alic ti ançô-nga.”

²¹⁻²² Lau bata sic yomsu injlu tiyham, goc sêkêñ injlu sêsa si. ñac sêtôm dom bu sêtap lêtj sêmatôc injlu-nga ñac ña. ñahu bu lau hoñ sêmpinj Anötö tu inj kôm ñac nanj ndôc bôlinj yala daêsam su, nanj ñayham sa. Bu ñac dau ndôc bôlinj ñapanj e ndê yala gi tap 40 sa.

Lau sêkêñ whiñ-nga sêtenj mbec

²³ Sêñgapwêc Pita lu Jon su, ma injlu sêmbo sêtêtj lau sêkêñ whiñ-ñ ga si, ma sic miñ yom nanj ñdabuñ-siga atu-tu ti lau bata sêsôm têtj injlu. ²⁴ Sêñgô su, goc ñac hoñ sêtenj mbec têtj Anötö bocdec, “O ñaclai ñadau Pômdau, am nanj kêtj undambê ti nom ma gwêc ti gêñ

hoj naŋ sêmbô ñalôm. ²⁵ Am daôm kêŋ Ñalau Dabuŋ hôc aban Dawid awha sa ma inj sôm, ‘Tu sake-ŋga lau nom-ŋga sêli dau sa ma sêkic yom naŋ ñandô mba?’ ²⁶ Ma kinj ti gôliŋwaga sêkac dau sa ma sêmatinj yom pitigeŋ bu sêseŋ Pômdau lu Mesaya naŋ inj kâyaliŋ sa, naŋ su.’ ²⁷ Dawid ndê yom dau ñandô sa yêc malac atu dindéc. Bu †Herod lu Pontias Pailot, ma lau sinj gameŋ apa-ŋga, ma lau bata Israel-ŋga sêkêŋ si gauc pitigeŋ bu sêseŋ am nem ŋgac akinj-ŋga dabuŋ Yisu naŋ am kâyaliŋ inj sa ti Mesaya, naŋ su. ²⁸ Gêŋ naŋ am, Ñaclai Ñadau gauc gêm tidôŋ su, naŋ dec sêkôm ñandô sa. ²⁹ O Pômdau, lau dinaŋ sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac atenj am bu puc yac dôŋ bu ahoc am nem mêtê asê ti atac pa su. ³⁰ Kêŋ nem ñaclai têtj yac bu akôm am nem gwelêŋ ma akôm lau gêmbac ŋayham sa, ma akôm gêŋ dalô tidau-tidau tu am nem ŋgac akinj-ŋga dabuŋ Yisu ndê ñaê-ŋga.”

³¹ Sêteŋ mbec dinaŋ su, goc gameŋ naŋ sêkac sa sêndôc naŋ kêwic dau. Ma Ñalau Dabuŋ gêm ŋac hoj ahuc, ma ŋac sic hu sêsôm Anôtô ndê mêtê asê ti atac pa su.

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêwêkaiŋ gêŋ toŋ tigeŋ

³² Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoj sêkêŋ si ñalôm ti gauc pitigeŋ. Ma ŋac si danj gêlic ndê gêŋ tôm inj dau ndê dom. Hoj sêwêkaiŋ gêŋ toŋ tigeŋ. ³³ Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa ñawaê asê ti ñaclai enj, ma Anôtô ndê mwasinj kêsâlê ŋac hoj ahuc sambuc. ³⁴ Ñac si danj pônnda dau tu gêŋ danj-ŋga dom. Ñahu bu lau naŋ sêwêkaiŋ nom me andu, naŋ sêkêŋ si gêŋ têtj lau semlhi. Goc sêkôc ŋa-awa sa si, ³⁵ ma sêkêŋ têtj aposel sêyoc. Ma lau aposel sic sam gêŋ dau têtj lau sêpônnda dau-ŋga tôm gi.

³⁶ Ma ŋgac danj mbo, naŋ meŋ akêŋ nduc Saipras. Inj †Liwai ndê wakuc danj, ma inj ndê ñaê Josep. Magoc aposel sêsam inj bu Banabas, naŋ danem kwi bu ŋgac puc lau dôŋ-ŋga. ³⁷ Ñgac dau ndê nom danj y êc, dec kêŋ têtj lau semlhi, ma kôc ŋa-awa meŋ kêŋ têtj lau aposel.

5

Ananias lu Sapaira

¹ Ñgac danj ñaê Ananias lu inj nawhê Sapaira sêmbô, ma injlu sêkêŋ si nom danj têtj lau semlhi. ² Nom dau ŋa-awa danga Ananias kêgaminj yêc inj-ŋga, ma inj nawhê Sapaira kâyâlê. Ma ñadanga naŋ Ananias kêŋ têtj lau aposel, ma kêsau bu nom dau ñaôli sambuc dinaŋ. ³ Têtj ndoc Pita gêlic awa dau, naŋ sôm têtj inj bu, “Ananias, bocke dec Sadan gêm am nem ñalôm ahuc e am gauc gêm bu êŋsau Ñalau Dabuŋ, ma kêgaminj nom ŋa-awa ñatô yêc am-ŋga? ⁴ Muŋ-ŋga am daôm ti ñadau nem nom, ma têtj ndoc am kêŋ têtj lau semlhi su, naŋ am ti ñadau ŋa-awa dau

bocdinaŋ. Magoc am kêŋ ñadanga têtj yac ma kêsau bu nom dau ñaôli sambuc dinaŋ. Bocke dec am gauc gêm bu kôm gêŋ bocdinaŋ? Am kêsau ñamalac dom, am kêsau Anôtô goc.” ⁵ Têtj têtj Ananias ñgô yom dinaŋ, dec inj hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau hoj naŋ sêŋgô gêŋ dau ñawaê, naŋ sêtôc dau ñandô. ⁶ Lau batac ñatô sêtêŋ Ananias si, sêmpanj inj ndê ñamlaŋ ahuc ma sêkôc sa si sêŋsuhuj.

⁷ Ñasawa gitôm acgatu tó giŋga su, goc ŋgac dau nawhê meŋ ma gêm gauc gêŋ naŋ kôm inj nakweŋ. ⁸ Ma Pita tóç mone dau têtj inj, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akweŋ nem nom danj, ma ñaôli dau dindéc, me?” Ma awhê dau sôm bu, “Aêc, gêŋ dau dindéc.” ⁹ Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ñalôm pitigeŋ bu aŋsahê Pômdau ndê Ñalau? Lic su naŋ, lau naŋ sêŋsuhuj nam akweŋ dec kwahic sêlhac andu ñsactô, bu sêmbalaŋ am sa ndi whiŋ.” ¹⁰ Ma ñagahô ñambwa awhê dau ku sa yêc Pita gahi-ŋga ma mbac ndu. Ma lau batac sêsôc si ma sêlic bu inj mbac ndu su, dec sêkôc inj sa si ma sêŋsuhuj inj whiŋ nakweŋ. ¹¹ Ma lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoj, ti lau ñatô naŋ sêŋgô gêŋ dau ñawaê, naŋ hoj sêsô ma sêtôc dau ñandô.

Aposel sêkôm gêŋ dalô daêsam

¹² Têtj ñasawa dinaŋ lau aposel sêkôm gêŋ dalô ti gêŋ atu-tu daêsam yêc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si toŋ ñalôm. Ma lau sêkêŋ whiŋ-ŋga êlêmê sêkac dau sa sêmbô lôm dabuŋ yêc gameŋ naŋ lau sêsam bu Solomon ndê Batêm. ¹³ Lau hoj sêlic ŋac ŋayham ma sêtoc ŋac sa, tigeŋ tu lau bata Israel-ŋga dec sêtôc dau bu sêlhac sêwhiŋ ŋac. ¹⁴ Magoc laungac ti lauwêhê daêsam sic hu sêkêŋ whiŋ Pômdau, dec lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si namba kêsôwec tiatu ñapaŋ. ¹⁵ Tu gêŋ atu-tu naŋ lau aposel sêkôm-ŋga, dec lau sêhoŋ si lau gêmbac sêsa malac lôm sêmeŋ ma sêkêŋ ŋac sêyêc sac ti mbô. Ñac sêkêŋ bata bu Pita oc êŋsêlêŋ meŋ ma êmasec lau gêmbac me mboe ac kêŋ inj ndê gatu nem ayuŋ lau gêmbac ma kôm ŋac ŋayham sa. ¹⁶ Ma lau daêsam akêŋ malac naŋ sêyêc Jerusalem ñamakê, naŋ sêhoŋ lau gêmbac ti lau naŋ ñalau sac sêkôm ŋac sêtisac, naŋ sêmeŋ ma lau aposel sêkôm ŋac hoj ñayham sa.

Sêkêŋ aposel sêndôc gapocwalô tiyham

¹⁷ Têtj dinaŋ dabuŋsiga ñamata-ŋga ti inj ndê lau hoj akêŋ Sadiusi si toŋ sem lêmuj lau aposel ñandô. ¹⁸ Tu dinaŋ-ŋga dec sêkôc ŋac dôŋ ma sêkêŋ ŋac sêndôc gapocwalô. ¹⁹ Tigeŋ têtj ôbwêc Pômdau ndê aŋela gêlêc andu gapocwalô-ŋga ñagatam su ma wê ŋac sêsa si. ²⁰ Ma inj sôm têtj ŋac bu, “Andi alhac lôm dabuŋ ñabatêmdô, ma ahoc yom asê timala enj têtj lau, pi lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêtj wakuc.” ²¹ Sêŋgô aŋela ndê yom dinaŋ

su, dec bêbêc ganduc sê têtj lôm dabuj si ma sic hu sêndôhôn lau.

Têtj ndoc dinan dabujsiga namata-nga ti in ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-nga hon sa sêpitigen bu sêmatôc aposel si yom. Goc sêhkin lau natô sêmetê gapocwalô si bu sêkôc lau aposel sa sêmen. ²² Magoc têtj ndoc lau dau sêhóc asê gapocwalô, nan sêlic bu aposel anjô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu, ²³ “Yac a alic bu sênlahi gamat ahuc napep ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu nac sêndôc dom.” ²⁴ Lau sin sêyob lôm dabuj-nga si ngac bata, ma dabujsiga atu-tu sêngô yom dau e sêpônda gauc. ²⁵ Sêhê gauc sêmbô ma ngac danj menj ma sôm têtj nac bu, “Alic su nan! Laungac nanj mac akêj nac sêndôc gapocwalô, nan kwahic dec sêlhac lôm dabuj namakê ma sêndôhôn lau sêmbô.” ²⁶ Goc lau sin-nga nanj sêyob lôm dabuj ti nac si ngac bata sê têtj lôm dabuj si, ma sêkôc aposel sa sêmen. Nac sêwê nac malô ma sênsahic nac dom, nahu bu sê têtj dau bu lau nanj sê têtj aposel sa, nanj oc sê tuc nac na hoc. ²⁷ Sêwê aposel sêmenj ma sêkêj nac sêlhac lau Sanedrin-nga anjô-nga bu dabujsiga namata-nga ênj su nac. ²⁸ Inj sôm têtj nac bu, “Yac ac yao mac nanjga bu andôhôn lau pi ngac dinan ma asôm in ndê naê asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi inj gêm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê namalac dinan ndê dac menj pi yac, a?”

²⁹ Dec Pita ti aposel sêo in awaha ma sêsôm bu, “Yac dananj wambu Anôtô ndê yom hóc gêlêc namalac si yom su, ac nawaê. ³⁰ Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigenj abanj si Anôtô unj in sa mbo tali tiyham. ³¹ Ma Anôtô toc in sa ma kêtj in ndôc in ndê andô-nga ti Kinj, ma ti Nadau Nem Lau Si-nga. Inj kôm bocdinanj, nahu bu inj bu kêtj nasawa têtj lau Israel-nga bu sêkac si nalôm kwi, dec inj oc suc nac si sac kwi. ³² Yom dinanj yac alic njandô su, dec asôm asê. Ma Nalau Dabuj puñ yom dau dôj bocdinanj. Inj Nalau nanj Anôtô kêtj têtj lau nanj danga wambu inj napep.”

³³ Lau bata Israel-nga dinanj sêngô aposel si yom dau e gêli nac nalôm sa sac andô, ma nac tac whinj bu sêndic aposel ndu. ³⁴ Tigenj lau Sanedrin-nga si ngac bata danj tisa bu lhac nac ahuc. Inj Palêsai danj naê Gamaliel, nanj kêdôhôn yomsu, ma lau honj sê têtj in sa. Inj gic atu yom bu sêkêj aposel sêsa awê sêndi sêmbô nasawa saun. ³⁵ Goc inj sôm têtj lau bata honj, “Mac lau Israel-nga, akôc gauc napep pi gêtj nanj mac bu akôm têtj lau dinanj. ³⁶ Gauc nem Teudas, ngac nanj nasawa apê gi su toc dau sa bu ngac tiwaê. Magoc lau sinj Rom-nga sic inj ndu, ma lau 400 nanj sêmbô sêwhinj inj, nanj sêmbulu nac sêlhô têtj têtj si. Ma inj ndê gwelenj honj hê su. ³⁷ Ma têtj têtj sêsê lau sa tu bu sênemlhi takis-nga, nanj ngac Galili-nga danj naê Judas tisa. Inj gêli lau tonj danj sa bu sêkêj kisa lau Rom-nga. Magoc inj ginjga

bocdinanj, ma inj ndê lau honj sêlhô têtj têtj. ³⁸ Bocdinanj kwahic dec aô bu wasôm anej nalôm asê têtj mac. Ahu lau aposel dindê sinj ma akêj nac sêlhô sêndi. Nac si gwelenj bu menj akêj namalac nambwa si, gitôm Teudas lu Judas si gwelenj, dec oc tòm dom bu nem njandô. ³⁹ Tigenj nac si gwelenj bu menj akêj Anôtô ndê, dec oc atôm dom bu alhac nac ahuc. Ma mac bu akêj kisa nac, dec mac oc akêj kisa Anôtô dau.”

⁴⁰ Lau bata honj sêngô inj ndê yom ma sêsôm nac. Nac sêmbwêc aposel sêsôm sêmenj ma sêkêj lau sinj-nga sêhi nac na sô. Ma sêkêj yao bu sênem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkêj nac sêsa si. ⁴¹ Aposel sêhu lau bata Sanedrin-nga sinj, ma sêsa si ti atac nayham atu. Nahu bu Anôtô kêtj nac sêhóc njawapac ti njandê tu Yisu ndê naê-nga, dec toc nac sa. ⁴² Ma tòm bêc honj sêndôhôn lau sêmbô lôm dabuj njabatê mndô, ma sêndôhôn lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc nawaê nayham asê njapanj ma sêsôm bu Yisu inj Mesaya dau.

6

Sênyalinj lau 7 sa bu sêndic sam gêtj danenj-nga

¹ Lau sêkêj whinj Yisu-nga si tonj kêsôwec njapanj. Magoc têtj têtj dinanj njawapac danj hóc asê. Yêc tonj dau nalôm lau Israel-nga nanj sêsôm lau Grik awaha, nanj sê tuc dinj lau Israel-nga nanj sêsôm Yom tHibru. Nahu bu tòm bêc honj lau sic sam gêtj danenj-nga têtj lau nanj sêpônda dau, magoc tandô tonj lauwhê sawa nanj sêsôm Yom Grik. ² Tu dinanj-nga aposel 12 sêmbwêc lau sêkêj whinj-nga honj sêpitigenj, ma sêsôm, “Yham dom bu yac ahu Anôtô ndê gwelenj njawaê nayham-nga sinj tu ayob gwelenj andic sam gêtj-nga. ³ Bocdinanj asidôwai, anyalinj laungac 7 sa yêc tonj dindêc nalôm, nanj lau tigauc ma Nalau Dabuj gêm nac ahuc. Ma lau dinanj yac oc dakêj nac sêyob gwelenj dindêc. ⁴ Ma yac danj oc akôm gwelenj anem mêtê ti atenj mbec-nga njapanj.”

⁵ Lau honj sêngô nac si gauc dinanj ma sêlic nayham. Bocdinanj nac sênyalinj lau 7 sa, nanj si naê bocdec. Steven, inj ngac nanj Nalau Dabuj gêm inj ahuc ma kêtj whinj njanja, ma Pilip, Prokolas, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas nanj ndê malachou Antioch. Nikolas inj ngac Israel-nga dom, magoc munj-nga inj gêm dau kwi ma gêm akinj Anôtô kêtj lau Israel-nga si sakinj akwa. ⁶ Nac sêkêj lau 7 dau sêlhac aposel anjô-nga, ma aposel sê têtj mbec ma sêkêj amba sac nac.

⁷ Têtj nasawa dinanj Anôtô ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-nga daêsam sêkêj whinj Yisu. Ma dabujsiga Israel-nga daêsam sêkêj whinj bocdinanj.

Sêkôc Steven dôj

⁸ Steven inŋ ɲac naŋ Anötö ndê mwasiŋ ti ɲac lai gêm inŋ ahuc, ma kôm gêŋ atu-atu ti gêŋ daló mbo lau ɲalóm. ⁹ Magoc lau akêŋ lau Israel-ɲga si toŋ daŋ sic hu sêkêŋ kisa inŋ. ɲac lau dinaŋ sêmeŋ akêŋ malac Sairin ti Aleksandria ma akêŋ gameŋ Silisia ti Esia-ɲga. Muŋ-ɲga ɲac lau akiŋ ɲambwa, magoc tiŋambu si ɲadaui sêhu ɲac siŋ yêc si sakinŋ, ma êlêmé sêkac sa sêmbó dau si lóm wê-ɲga daŋ. ɲac sêpu Steven ti inŋ ndê yom. ¹⁰ Magoc tu Steven ndê gauc ti yom naŋ ɲalau Dabuŋ kêŋ têtŋ inŋ-ɲga, dec ɲac sêtóm dom bu sêku inŋ ndê yom dulu.

¹¹ Tu dinaŋ-ɲga ɲac sêkóc lau ɲató ma sêkic yom gelec sêwhiŋ ɲac, bu ɲac oc sêtisa ma sêŋgôliŋ yom pi Steven bocdec bu, “Yac aŋgó Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö.” ¹² Goc ɲac sêsóm yom dau e gêli lau hoŋ si ɲalóm sa, ma lau bata ti lau naŋ sêndôhóŋ yomsu-ɲga sêwhiŋ. Goc sêkóc inŋ dóŋ ma sêwê inŋ e sêkêŋ inŋ kalhac lau Sanedrin-ɲga si aŋgó-ɲga. ¹³ Goc sêkêŋ lau tasanŋ ɲató sêtisa ma sêsóm, “Inŋ ɲac dindec sôm yom ɲapaŋ bu êŋgwiniŋ yac neŋ lóm dabuŋ ma Anötö ndê yomsu. ¹⁴ Yac aŋgó inŋ sôm bu Yisu Nasaret-ɲga oc seŋ gameŋ dindec su, ma kêŋ ɲagóliŋ wakuc ó métê naŋ Moses gic dulu têtŋ yac.” ¹⁵ Têtŋ dinaŋ lau hoŋ naŋ sêndóc Sanedrin si toŋ, naŋ tahê Steven, ma sêlic bu inŋ ndê aŋgó andó ɲawasi gitóm aŋjela daŋ ndê.

7

Steven sôm yom têtŋ lau Sanedrin-ɲga

¹ Ma dabuŋsiga ɲamata-ɲga ndac inŋ bu, “Yom dindec naŋ sêŋgôliŋ pi am, naŋ yom ɲandó, me mba?” ² Ma Steven ó yom ma sôm, “Asidôwai ti damaŋi. Aŋgó su naŋ! Muŋ-ɲga lê abanŋ Abraham ndóc Mesopotemia, inŋ têtŋ malac Haran gi su dom, ma Anötö ɲawê ɲadau hoc dau asê têtŋ inŋ. ³ Ma sôm têtŋ inŋ, ‘Hu nem gameŋ ti am nem lau siŋ, ma têtŋ gameŋ daŋ naŋ aó bu watóc têtŋ am, naŋ ndi.’ ⁴ Bocdinaŋ inŋ hu lau Saldó si gameŋ siŋ, ma sa gi ndóc Haran. Tiŋambu inŋ damba mbac ndu su, goc Anötö kêkiŋ Abraham bu têtŋ gameŋ dindec naŋ kwahic dec mac andóc, naŋ meŋ. ⁵ Tigenŋ inŋ kêŋ nom têtŋ Abraham wêkaiŋ yêc gameŋ dindec dom. Mba, Abraham dau tap nom sauŋ daŋ sa dom! Têtŋ ndoc dinaŋ Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatiŋ yom tidóŋ têtŋ inŋ, bu inŋ ti inŋ ndê lau wakuc oc sêwêkaiŋ gameŋ dau. ⁶ Ma Anötö sôm têtŋ inŋ bu, ‘Am nem wakuc oc sêhu gameŋ dindec siŋ ma sêndóc sêtóm lau apa yêc lau daŋ si gameŋ. Ma ɲac oc sênem akiŋ lau dau, ma lau dau oc sêkóm ɲac ɲayom nditóm yala 400. ⁷ Magoc tiŋambu aó oc wakêŋ ɲagêyó têtŋ lau gameŋ dinaŋ-ɲga naŋ sem akiŋ ɲac, ma am nem wakuc oc sêhu gameŋ dinaŋ siŋ

ma sêmbu sêmeŋ sênem akiŋ aó yêc gameŋ dindec.’ ⁸ Ma Anötö kêŋ ɲpwac sêsê lauŋgac si ɲamlic ɲató su-ɲga têtŋ Abraham. Tiŋambu Abraham kwê ndê atuŋgac Aisak asê, ma sê inŋ ndê ɲamlic ɲató su têtŋ inŋ ndê bêc ti-8-ɲga. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neŋ abanŋ 12 asê, naŋ sêti yac neŋ gólôwac Israel-ɲga toŋ 12 si ɲahu. ⁹ Josep inŋ abanŋ 12 si daŋ, magoc dówai sem lêmuiŋ inŋ, dec sêkêŋ inŋ têtŋ lau semlihi. Ma lau dau sêkóc inŋ sa sêsip gameŋ Isip-ɲga si, ma inŋ mbo gameŋ dinaŋ tóm ɲgac akiŋ ɲambwa daŋ. Magoc Anötö mbo whiŋ Josep, ¹⁰ dec gêm inŋ si yêc ɲawapac bocke naŋ tap inŋ sa. Inŋ kêŋ gac ɲayham-ɲayham têtŋ inŋ dec lau Isip-ɲga si kiŋ Parao gélic inŋ ɲayham, ma kêŋ inŋ gêm gólŋŋ gêŋ hoŋ yêc inŋ ndê andu kiŋ-ɲga, ma gameŋ Isip-ɲga sambuc. ¹¹ Tiŋambu tóbóm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhóc ɲawapac atu, ma abanŋ sêpóna gêŋ sêneŋ-ɲga. ¹² Jakob ngó ɲawaê bu gêŋ daneŋ-ɲga yêc Isip, dec kêkiŋ ndê atui sêsip Isip si. Têm ɲamata-ɲga dinaŋ sêsip si ma semlihi gêŋ daneŋ-ɲga, ma sêmbu sêmeŋ. ¹³ Tiŋambu inŋ kêkiŋ ɲac sêsip Isip si tiyham, ma têtŋ dinaŋ Josep sôm dau asê têtŋ ndê asidôwai, ma Parao ngó ɲawaê pi Josep ndê gólôwac. ¹⁴ Goc Josep kêkiŋ yom têtŋ inŋ damba Jakob ti inŋ ndê lau ɲató, bu ɲac hoŋ sêsip Isip sêtêŋ inŋ sêndi. ɲac lau dinaŋ lau 75. ¹⁵ Bocdinaŋ Jakob ti yac neŋ abanŋ sêsip Isip si, ma sêndóc e sêmbac ndu sêyêc gameŋ dinaŋ. ¹⁶ Ma tiŋambu ɲac si lau wakuc sêkóc ɲac si ɲakwa su yêc Isip bu sêŋsuhuiŋ ɲac yêc malac Sekem, sêyêc sêhó naŋ Abraham gêmlihi su yêc Hamó ndê atui.

¹⁷ “Tiŋambu, ndoc meŋ kêpiŋ bu yom naŋ Anötö gic bata têtŋ Abraham, naŋ ɲandó sa. Têtŋ têm dinaŋ lau Israel-ɲga naŋ sêndóc Isip, naŋ sêti daêsam ɲandó. ¹⁸ Magoc kiŋ wakuc daŋ gêm gólŋŋ Isip, naŋ kêyalê Josep dom. ¹⁹ Inŋ yob yac neŋ abanŋ solop dom, ma kêŋ ɲawapac atu têtŋ ɲac. Inŋ gic yomsu ɲac bu sêmbaliŋ balêkoc wakuc hoŋ siŋ sêniŋga. ²⁰ Têtŋ ndoc dinaŋ Moses dinda kóc inŋ, ma Anötö gélic inŋ ɲayham. ɲac sêlóm inŋ sêmbu damba ndê andu gitóm ayó tó. ²¹ Tiŋambu sêkóc inŋ sa si ma sêsiniŋ inŋ, ma maló goc Parao ndê atuwê tap inŋ sa ma gólóm inŋ ti ndê balêkoc. ²² Ma bocdinaŋ dec Moses sóc lóm bapia ma kédôhóŋ lau Isip-ɲga si gac hoŋ. Ma inŋ ti ɲgac ɲaŋga tu sôm yom ma kôm gwelen-ɲga. ²³ Inŋ mbo e inŋ ndê yala ti 40 su, ma bêc daŋ inŋ gac gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-ɲga. ²⁴ Têtŋ ndoc dinaŋ inŋ gélic ɲgac Isip-ɲga daŋ kôm ɲgac Israel-ɲga daŋ ɲayom. Dec inŋ gic ɲgac Isip-ɲga dinaŋ ndu bu nem inŋ ndê asidôwa dinaŋ si. ²⁵ Inŋ gac gêm bu mboe inŋ ndê asidôwai oc sênyalê bu Anötö kêyaliŋ inŋ sa bu nem ɲac sa, magoc mba. ɲac sem gauc. ²⁶ ɲagalariŋ sê inŋ sa gi tiyham ma gélic Israel lu sic dau sêmbó. Inŋ bu nem maló inŋ lu, dec sôm, ‘Amlu asidôwa, ma

tu sake-nga dec akêñ kisa daôm?’²⁷ Magoc ñgac lu dau si dan, nan bu kôm ndê asidôwa tisac, nan suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kên am bu nem gôlin ma êmatôc yac?’²⁸ Bocke? Am bu ndic aô ndu gitôm am gic ñgac Isip-nga dan têtñ alhabêc, a?’

²⁹ “Têtñ ndoc Moses ngô yom dinan, nan in kôlhô têtñ gameñ Midian-nga gi, ma ndôc dinan gitôm ñgac apa. Ma yêc dinan in gêm awhê sa ma kwê balêkoc ñgac lu asê.³⁰ Yala 40 giñga su, goc añela dan hoc dau asê têtñ in ñalêñ bocdec. Moses mbo Lôc †Sainai yêc gameñ sawa, ma gêlic ya ñawahô golom sa a saun dan.³¹ Gêñ dau kôm in sô ma gauc gêm yom daêsam. In tigasuc gi bu lic gêtñ dau, dec ngô Pômdau awha sa têtñ in meñ bocdec bu,³² ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anôtô aô.’ Moses ngô yom dau e kêtitec ñandô ma tôc dau bu hóc tandô sa ma lic tiyham.³³ Goc Pômdau sôm têtñ in, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gameñ nan am kalhac, nan gameñ dabun.³⁴ Aô galic su bu aô neñ lau sêmbô sac yêc Isip. Aô ganjô ñac si danji, madec gasip gameñ bu wanğaho ñac su yêc ñawapac dau. Bocdinañ kwahic dec aô oc wanjin am mbu têtñ Isip ndi.’”

³⁵ Steven gic miñ yom dinan, goc sôm, “Aô wasôm têtñ mac, bu Moses in ñgac dau, nan muñ-nga lau Israel-nga sêtec in ti sêsôm in bocdec bu, ‘Asa kên am bu nem gôlin ti êmatôc yac?’ Tigeñ Anôtô dau ndê añela hoc dau asê têtñ in yêc a saun dinan, ma kêtin in bu nem gôlin lau Israel-nga ma kôc ñac su yêc gameñ Isip-nga.³⁶ Bocdinañ in kôc ñac sêsa akêñ Isip sêmen. Têtñ ndoc dinan in kôm gêtñ dalô ti gêtñ atu-tu daêsam yêc gameñ Isip-nga, ma yêc gwêc nan sêsam bu Gwêc Koc. Ma in kôm gêtñ dalô tidau-tidau yêc gameñ sawa tôm yala 40.

³⁷ “In Moses dau dinan goc sôm têtñ lau Israel-nga bu, ‘Anôtô oc tôc ñgac dan yêc mac nem ton ñalôm, ti propet nditôm aô daun.’

³⁸ Moses mbo whin lau Israel-nga têtñ ndoc sêmbô gameñ sawa. In kalhac añela nan sôm yom têtñ in yêc Lôc Sainai, ma yac neñ abanji ñalhu, bu kôc Pômdau ndê yom dandôc tanli-nga ma kêtñ têtñ lau Israel-nga. Ma lau dau sic yom dau dulu e meñ têtñ yac.³⁹ Magoc yac neñ abanji sêtec bu sêôs in ñapu. Ñac sêpu in ma ñac si ñalôm gauc gêm gameñ Isip-nga ñapan, e ñac atac whin bu sêmbu sêndi.

⁴⁰ Têtñ ndoc Moses mbo Lôc Sainai ñasawa balin, nan ñac sêsôm têtñ Aron bu, ‘In ñgac Moses dinan, kôc yac sa asa yêc Isip amen, ma kwahic dec yac am gauc gêtñ bocke hóc asê in. Bocdinañ êmasan anôtôï gwam bu sêwê yac.’⁴¹ Têtñ ndoc dinan ñac sêmasan makao ñagatu ti gwam, goc sêndê mwasiñ atu dan tu bu sêtec gêtñ dau sa-nga. Ñac sêkêtñ da têtñ gwam dau, ma atac ñayham kêtêc pi gêtñ nan ñac dau amba sêmasan.⁴² Tu dinan-nga dec Anôtô puc dômbwê ñac ma hu ñac sin

bu sênem akij tata ti gêtñ umbon-nga. Lau propet sêto yom pi ñac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-nga. Yala 40 dinan mac ambo gameñ sawa, nan mac akêñ nem gêtñ dan ti da têtñ aô dom. Mba!⁴³ Mac êlêmê ambalan bac po dan tu anem akij mac nem anôtô tasan Molek-nga. Ma mac am akij tata dan ñaê Repa ti mac nem anôtô, ma apôn hamduc têtñ anôtôï gwam daêsam nan mac amasan. Tu dinan-nga aô watin mac su andi andôc gameñ Babilon-nga ñadanğa tôm lau gapocwalô-nga. [Amos 5:25-27]

⁴⁴ Yêc gameñ sawa, Anôtô whê sa ti tôc lêtñ têtñ Moses bu lau Israel-nga sêmasan †bac dabun dan ti ñac si gameñ sênem akij in-nga, nan sêkêtñ †apa yom-su-nga yêc ñalôm. In kêmasan gêtñ dau tôm Anôtô tôc asê têtñ in, ma abanji sêmbalan gêtñ dau whin ñac, têtñ ndoc ñac sêñsêlêñ si.⁴⁵ Nalêñ dau dinan Anôtô kêtñ ndê bac dabun têtñ lau Israel-nga yêc gameñ sawa. Tinambu Anôtô soc lau nan sêndôc gameñ Kanan-nga su, bu kêtñ gameñ dau têtñ ñac. Ma têtñ ndoc Josua wê ñac sêôs gameñ Kanan-nga si, nan sêmbalan bac dabun dau whin ñac. Ma bac dau kalhac whin ñac e Dawid ndê têtñ.⁴⁶ Anôtô gêlic Dawid ñayham, ma Dawid tac whin bu kwê lôm dan sa ti Jakob ndê Anôtô ndê andu ñandô.⁴⁷ Magoc Dawid kwê andu dau dom, in ndê atungac Solomon kwê andu dau sa.⁴⁸ Tigeñ kwahic dec aô wasôm têtñ mac bu Anôtô Naclai ti Nawasi Nadau, in ndôc andu nan ñamalac sêkwê, nan dom. Tôm yom nan propet Aisaya to bocdec bu:

⁴⁹ Pômdau sôm, ‘Undambê ti aneñ pôn kin-nga, ma gameñ nom-nga ti gameñ gahin lhac-nga. Bocdinañ mac oc akwê andu kain bocke tu bu wandôc-nga? Me amasan gameñ bocke tu wanwhan dau-nga?’⁵⁰ Bu aô daun gahêñ gêtñ hon dinan.’ [Ais 66:1-2]

⁵¹ Têtñ dinan Steven sôm têtñ ñac lau Sanedrin-nga bu, “Mac lau ñalôm ñadandi-nga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem danjamsuñ kwa ñanğa. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlêmê atec Nalau Dabun ndê gwelen.⁵² Mac nem apami sêkêtñ kisa propet hon nan Anôtô kêtin. Ma propet nan sêhoc yom asê pi ñgac gitêñ nem lau si-nga nan Anôtô oc êñkin meñ, nan apami sic ñac ndu. Ñgac gitêñ dau meñ su, magoc mac akêñ in sip lau Rom-nga amba ma ac in ndu.⁵³ O mac lau daôm! Mac daôm akôc Anôtô ndê yom-su nan añela sêkêtñ têtñ abanji, nan su, tigeñ asôc ñapu dom!”

Sêtec Steven ña hoc mbac ndu

⁵⁴ Têtñ ndoc lau Sanedrin-nga sêngô Steven ndê yom dinan, nan ñac atac ñandê atu ma sêser lhô tu in-nga.⁵⁵ Magoc Nalau

Dabunj gêm Steven dau ahuc, ma inj tatab undambê ma gêlic Anötö ndê n̄awasi, ma Yisu kalhac Anötö amba andô-n̄ga. ⁵⁶ Dec inj sôm, “Alic su nan! Aô galic undambê kac sa ma †Jamalac ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-n̄ga.” ⁵⁷ Nac sêngô yom dinanj goc sêpôc dan̄gasun ahuc, ma sêmbwêc atu pi gi. Nac sênti sêtênj inj si, ⁵⁸ ma sêtinj inj sa malac n̄amakê gi, ma sic hu sêtuc inj n̄a hoc. Lau nanj sêngôlinj yom pi Steven, nanj sêkac si n̄akwê bambalinj su, ma sêkênj tênj n̄gac wakuc danj n̄aê Saul bu yob. ⁵⁹ Nac sêtuc hoc pi Steven sêmbu, ma inj tenj mbec tênj Pômdau bocdec, “O Pômdau Yisu, kôc anenj gatunj sa loc.” ⁶⁰ Goc inj penj n̄a haduc-n̄ga sip gi ma mbwêc atu bu, “Pômdau, gauc nem sac nanj lau sêkôm tênj aô, nanj dom.” Inj sôm su, goc mbac ndu.

8

¹⁻² Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac n̄ayham tu gênj nanj lau dau sêkôm tênj inj-n̄ga. Ma tinjambu lau sêkênj whin̄ n̄an̄ga-n̄ga n̄jatô sênsuhunj Steven ma sêtanj inj.

Saul ma lau Israel-n̄ga sêkênj kisa lau nanj sêkênj whin̄ Yisu

Tênj bêc dau dinanj lau sic hu sêkênj kisa n̄an̄ga tênj lau sêkênj whin̄-n̄ga nanj sêmbu Jerusalem. Tu dinanj-n̄ga n̄ac si lau daêsam sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têntênj sêtênj gamenj Judia ti Samaria-n̄ga si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem sinj dom. ³ Ma Saul bocdinanj gic hu bu senj lau sêkênj whin̄ Yisu-n̄ga. Inj kêsâlê n̄ac tôm andu, goc hê n̄ac sêsa si ma kênj n̄ac sêndôc gapocwalô, laungac sêkênj whin̄-n̄ga, ma lauwhê bocdinanj.

Pilip gêm mêtê mbo Samaria

⁴ Lau sêkênj whin̄-n̄ga nanj sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têntênj, nanj sêhoc n̄awaê n̄ayham pi Yisu asê, yêc malac honj nanj sêhóc asê nanj. ⁵ Pilip tênj malac atu danj yêc gamenj Samaria-n̄ga gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu inj Mesaya dau. ⁶ Lau daêsam sêngô Pilip ndê yom ti sêlic gênj dalô nanj inj kôm, dec sêkênj dan̄ga inj ndê yom n̄apep. ⁷ Pilip soc n̄alau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma inj kôm lau bôlinj daêsam n̄ayham sa. ⁸ Tu dinanj-n̄ga lau daêsam yêc malac atu dinanj atac n̄ayham atu.

Saimon, n̄gac balô

⁹ N̄gac danj mbo malac dinanj, nanj ndê n̄aê Saimon. Tôm n̄asawa baliñ inj pec balô ti kôm gênj atu-tu e lau gamenj Samaria-n̄ga honj sêhêdaê. Inj toc dau sa bu inj n̄gac tiwaê. ¹⁰ Lau atu-tu ma lau n̄ambwa honj tatinj Saimon n̄apaj. N̄ac sêsôm, “Anötö ndê n̄aclai nanj dasam bu N̄an̄ga Atu, nanj puc n̄gac dindêc dônj.” ¹¹ Ma lau daêsam tatinj inj n̄apaj, bu

sêhêdaê tu gênj atu-tu nanj inj kôm n̄asawa hic su nanj-n̄ga. ¹² Magoc sêhu sinj tênj ndoc sêngô n̄awaê n̄ayham pi Anötö ndê gôlinj ma pi Yisu Kilisi, nanj Pilip hoc asê. Lauñgac ti lauwhê daêsam sêkênj whin̄ inj ndê yom, ma sêlinj san̄gu. ¹³ Ma Saimon dau kênj whin̄ ma gêlinj san̄gu whin̄. Inj gêlic gênj dalô ti gênj atu-tu nanj Pilip kôm, dec hêdaê n̄andô ma kékuc inj n̄apaj.

¹⁴ Tênj ndoc lau aposel nanj sêmbu Jerusalem sêngô n̄awaê bu lau Samaria-n̄ga sêkôc Anötö ndê yom sa, nanj sênkij Pita lu Jon sêtênj n̄gac si. ¹⁵ In̄lu sêhóc asê n̄ac su, goc sêtenj mbec bu Pômdau kênj ndê N̄alau Dabunj pi n̄ac honj. ¹⁶ Tênj ndoc lau Samaria-n̄ga dinanj sêkênj whin̄, nanj sêlinj san̄gu tu Pômdau Yisu ndê n̄aê-n̄ga, magoc N̄alau Dabunj sip menj pi n̄ac si danj dom. Tu dinanj-n̄ga dec Pita lu Jon sêtenj mbec pi n̄ac. ¹⁷ Sêtenj mbec su ma sêkênj amba sac n̄ac, goc N̄alau Dabunj menj gêm n̄ac ahuc.

¹⁸ Saimon gêlic bu tênj ndoc aposel lu sêkênj amba sac lau dau, nanj N̄alau Dabunj menj pi n̄ac, dec gauc gêm bu nemlhi n̄aclai dau yêc in̄lu. ¹⁹ Inj ndac in̄lu bocdec bu, “Akênj n̄aclai dinanj lom aô. Ma bocdinanj a sa nanj bu wakênj amanj sac inj, nanj oc kôc N̄alau Dabunj.” ²⁰ Magoc Pita ô yom ma sôm, “Bocke? Am gauc gêm bu nemlhi Anötö ndê mwasinj n̄a mone, a? Am oc niñam, ti nem mone honj! ²¹ Am wêkaiñ gwelej dindêc whin̄ yac dom. N̄ahu bu gauc nanj yêc am nem n̄alôm, nanj Anötö gêlic bu solop dom. ²² Kac nem n̄alôm kwi ma hu mêtê sac dinanj sinj. Ma tenj mbec tênj Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nanj yêc nem n̄alôm. ²³ Aô galic su bu am gêm lêmuj Anötö ndê n̄aclai e am n̄alôm gêli sa, ma sac n̄a-n̄aclai só am dônj n̄apaj.” ²⁴ Saimon n̄gô Pita ndê yom dinanj, goc sôm, “Gitôm bu am tenj mbec tênj Pômdau tu aô-n̄ga, ma bocdinanj gênj nanj am sôm yom pi, nanj oc tap aô sa dom.”

²⁵ Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhô bu sêmbu sêtênj Jerusalem sêndi. Ma yêc senj n̄asawa, nanj sêsôm n̄awaê n̄ayham asê yêc malac daêsam nanj sêyêc gamenj Samaria-n̄ga.

Pilip lu n̄gac Itiopia-n̄ga

²⁶ Tênj ndoc dinanj Pômdau kêkinj ndê an̄ela danj tênj Pilip gi, ma sôm tênj inj bu, “Êmasan̄ daôm, goc sa ndi ma êmsêlênj êmkuc senj akênj Jerusalem nanj sip tênj malac Gasa, senj nanj gic gamenj sawa kic.” ²⁷ Bocdinanj Pilip tisa ma kêsêlênj gi. Ma yêc senj dinanj inj tap n̄gac Itiopia-n̄ga danj sa, nanj bêc n̄jatô su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu tênj ndê gamenj ndi. Inj n̄gac tiwaê nanj yob lau Itiopia-n̄ga si Kwin Kandis ndê awa honj,

* **8:27:** Munj-n̄ga lau si gêbôm danj yêc bu laungac akij nanj sêyob Kin si andu me wapa me lauwhê, nanj sêsip n̄ac n̄amatu sa. Lauñgac kaiñ dinanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).

nañ mun-nga sêsip in ndê ñamatu sa.* ²⁸ Têñ ndoc Pilip tap in sa yêc sen, nañ ñgac dau ndöc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku. ²⁹ Dec Ñalau Dabuñ sôm têtñ Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ñgac dindê.” ³⁰ Goc Pilip kêtñ têtñ kaleta gi ma ngô bu ñgac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac in, “Am sam yom dinan ma kêyalê ñahu, me mba?” ³¹ Ma in sôm, “Ñamalac dan bu whê sa têtñ aô dom, dec oc wanyalê bocke?” Ma in ndac Pilip bu pi kaleta ma ndöc whin in. ³² In ngô bu ñgac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu:

Ñac sêwê in bu sêndic in ndu gitôm domba. Ma in gêm dau dôñ tôm domba nañ sêngapin ñamlichu, magoc tan dom.

³³ Ñac sêngwinin in, ma sêmatôc in ndê yom gi solop dom.

Ñac sic in ndu, ma bocdinañ in ndê wakuc mba. [Ais 53:7-8]

³⁴ Ma ñgac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa têtñ aô bu propet sôm yom dinan pi in dau, me pi ñamalac dan?” ³⁵ Goc Pilip whê yom hon sa têtñ in, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinan e sôm ñawaê ñayham pi Yisu têtñ in. Ma ñgac dau kêtñ whin Yisu. ³⁶⁻³⁷ Ñac si e sêhóc asê bu dan poc sen ñamakê. Ma ñgac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aô waliñ busanngu, me mba?” ³⁸ Goc in sôm têtñ ñgac nañ gêm gôlin kaleta bu kêtñ kaleta lhac. Ma inlu Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku in. ³⁹ Têtñ ndoc nañ sêpi akêtñ bu sêmen, nañ Pômdau ndê Ñalau kôc Pilip su sep tigen. Ma ñgac dau gêlic in tiyham dom, magoc kôlhô ti atac ñayham gi. ⁴⁰ Ma Ñalau kôc Pilip sa gi kêtñ in mbo malac Asotas. Ma in kêsêlêñ golom-golom malac, ma sôm ñawaê ñayham asê e hóc asê malac Sisaria.

9

Pômdau gêm Saul kwi

¹ Têtñ ñasawa dinan Saul kêtñ kisa lau sêkêtñ whin Pômdau-nga ñapan. In sôm ñannga bu in oc kôm ñagac ñayom ma ndic ñac ndu. In têtñ dabunsi ñamata-nga gi, ² ma ndac in bu to bapia puc in dôñ-nga, bu töt têtñ lau bata nañ sêyob lau Israel si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kêtñ ñaclai têtñ Saul bu kôc laungac ti lauwêh Damaskas-nga nañ sêkêtñ whin Yisu, nañ dôñ, ma wê ñac sa sêtêtñ Jerusalem sêndi bu sêmatôc ñac. ³ In kôc bapia dau su ma kêsêlêñ e gi kêtñ Damaskas. Ma ñagahô ñambwa ñawê atu dan akêtñ undambê menj pô gameñ nañ in mbo. ⁴ In penj sip nom ma ngô awaha dan ta in bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kêtñ kisa aô?” ⁵ Goc Saul ô yom ma ndac, “Ô ñadau, am asa?” Ma awaha dau sôm, “Aô Yisu daun, dec am kêtñ kisa. ⁶ Am tisa ma sôc malac atu dê ndi. Ma gêtñ bocke nañ aô tac whin bu am kôm-nga, nañ aô oc wanjin lau bu sêwhê sa têtñ am yêc dindê.”

⁷ Lau nañ sêmbu senj sêwhin Saul, nañ sêlhac ti sem dau dôñ. Ñac sêngô ñakêcsia dau, magoc sêlic ñamalac dan dom. ⁸ Têtñ ndoc Saul tisa kalhac, nañ kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gameñ. Bocdinañ lau dinan sêkêm in sip amba, ma sêwê in sêsôc malac Damaskas si. ⁹ Gitôm bêc töt in mbo tapec, ma gêtñ ti nôm gêtñ dan dom.

¹⁰ Ñgac kêtñ whin Yisu-nga dan mbo Damaskas, nañ ndê ñaê Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê têtñ in ña mbê, ma ta in bu, “Ananias!” Ma in ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?” ¹¹ Goc Pômdau sôm têtñ in, “Am sa sen nañ sêsam bu Senj Solop ma têtñ Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ñgac dan sa, nañ ndê ñaê Saul akêtñ malac Tasis. Ñgac dau tenj mbec mbo dinan. ¹² Aô gatôc têtñ in su ña mbê bu ñamalac dan ñaê Ananias oc têtñ in ndi, kêtñ amba sac in, ma kôm in tandô po asê tiyham.” ¹³ Ananias ngô yom dinan ma sôm, “Pômdau. Aô ganngô ñgac dinan ñawaê su. In ñgac nañ kêtñ ñawapac atu têtñ am nem lau dabun nañ sêmbu Jerusalem. ¹⁴ Ma dabunsi ñgac atu-tu sêkêtñ ñaclai têtñ in bu têtñ malac dindac menj, ma kôc lau nañ sêtoc am nem ñaê sa, nañ dôñ.” ¹⁵ Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayalin ñgac dau sa su, bu hoc yom asê pi anej ñaê têtñ lau gameñ apa-nga ti ñac si kin, ma têtñ lau Israel-nga sêwhin. ¹⁶ Ma ñawapac ti ñandê nañ in oc hóc tu anej ñaê-nga, nañ aô oc watôc têtñ in.”

¹⁷ Goc Ananias têtñ andu dau gi. In sôc gi, goc kêtñ amba sac Saul ma sôm, “Anej asidôwa Saul. Pômdau Yisu nañ hoc dau asê têtñ am yêc senj têtñ malac dindac, nañ kêtñ aô gatêtñ am gameñ. In kêtñ aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu Ñalau Dabuñ nem am ahuc.” ¹⁸ Ma ñagahô gêtñ gitôm i ñagala penj akêtñ Saul tandô, ma in gêlic gameñ tiyham. In tisa ma Ananias kêku in. ¹⁹ Ma tinambu in gêtñ gêtñ e hóc in dôñ.

Saul gêm mêtê mbo Damaskas

Saul mbo Damaskas whin lau sêkêtñ whin-nga gitôm bêc ñatô. ²⁰ Ma têtñ têtñ dau dinan in gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-nga, ma hoc asê têtñ ñac bu Yisu in Anôtô Atu. ²¹ Ma lau hon nañ sêngô in ndê yom, nañ sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ñgac nañ kêtñ kisa lau Jerusalem-nga nañ sêtoc Yisu ndê ñaê sa, in ñgac dau dindac me? Ma in têtñ yac mba malac dec menj, bu kôc lau sêkêtñ whin Yisu-ñ ga dôñ ma wê ñac sêtêtñ dabunsi ñgac atu-tu sêndi bu sêmatôc ñac.” ²² Tigen ñgac sôm yom ñannga ma in ndê ñaclai kêsôwec. In töt asê têtñ lau Israel-nga nañ sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu in lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nañ sêkêtñ whin Yisu dom, nañ sêtôm dom bu sêô in ndê yom.

²³ Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam ginğa su, ma lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêngsalê lêñ bu sêndic in ndu. ²⁴ Ma Saul ngô yom dau ñawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc ñac sêkênj lau sêtîp gatam malac-nga ñapep bu sêkôc in dôñ ma sêndic in ndu. ²⁵ Magoc lau nanj s êlhac sêwhinj Saul ti sêñkuc in, nanj sem in sa bu lhô ndi. Têñ ôbwêc danj sêkênj in sip sambec atu danj, ma sêñwhanj in sip akênj gatam saun danj yêc malac dau ñaturjôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

Saul mbo Jerusalem

²⁶ Tinjambu Saul mbu têtj Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whinj lau sêkênj whinj Yisu-nga nanj sêmbo dinanj. Magoc ñac sêkênj whinj dom bu inj gêm dau kwi su ma kênj whinj Yisu, dec ñac honj sêtôc in. ²⁷ Magoc Banabas wê inj sôc gi kalhac aposel anğô-nga. Ma inj whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom têtj Saul yêc senj, ma tinjambu inj kalhac ñanğa ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas. ²⁸ Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-nga si ñalôm, dec Saul mbo whinj ñac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su enj. ²⁹ Inj sôm yom whinj lau Israel-nga ñatô nanj sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê ñac si gauc sa pi Yisu. Magoc ñac sêtêc in ndê yom, ma bu sêndic in ndu. ³⁰ Yom dau ñawaê tap lau sêkênj whinj-nga sa, dec sêkôc inj whinj ñac sêsîp malac Sisaria si, ma sêñkinj inj têtj malac Tasis gi.

³¹ Têtj ñasawa dinanj lau sêhu si kisa têtj lau sêkênj whinj-nga sinj. Ma lau sêkênj whinj-nga yêc gamenj Judia ti Galili ma Samaria-nga sêndôc ti yom malô. Anôtô kênj Nalau Dabunj bu puc ñac dôñ ma nem ñac sa. Ma sêsôc Pômdau ñapu ti sêtoc inj sa, ma ñac si tonj kêsôwec tiatu ñapanj.

Pita kôm ñgac bôliñ danj ñayham sa

³² Têtj têtj dinanj Pita kêsêlênj golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Têtj bêc danj inj sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkênj whinj Yisu-nga kêsî. ³³ Yêc malac dau inj tap ñgac danj ñaê Aenias sa. Inj ñgac bôliñ ma yêc mbô ñapanj gitôm yala 8 su. ³⁴ Ma Pita sôm têtj inj, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am ñayham sa. Tisa ma tip nem mbô sa.” Ma ñagahô Aenias tisa kalhac. ³⁵ Ma têtj ndoc lau nanj sêndôc malac Lida ti malac Saron sêlic bu inj ñayham sa, dec ñac honj sem si ñalôm kwi ma sêkênj whinj Pômdau.

Pita unj awhê batê danj sa

³⁶ Têtj têtj dinanj awhê kênj whinj-nga danj ndôc malac Jopa. Inj ndê ñaê Tabita, nanj yêc lau Grik awha bu Dokas. Inj awhê nanj

kôm mêtê ñayham-ñayham, ma gêm lau ñalôm sawa sa ñalênj daêsam. ³⁷ Magoc Dokas tap gêm bac atu sa e inj mbac ndu. Goc lau sêñgwasinj inj ndê ñamlanj ma sêkênj yêc andu ñalôm ñahô-nga danj. ³⁸ Malac Jopa dau yêc kênj malac Lida, ma têtj têtj lau sêkênj whinj-nga yêc malac Jopa sêngô bu Pita mbo Lida, nanj sêñkinj ñgac lu sêtênj inj si, ma sêtênj inj ñanğa bu mbu têtj Jopa whinj inlu ndi. ³⁹ Pita whinj inlu gi e hóc asê Jopa, ma sêwê inj pi andu ñalôm ñahô-nga dinanj gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbo ti sêtanj Dokas. Nac sêngihi Pita ahuc ma sêtôc ñakwê bambalinj ti ñakwê ñatô nanj Dokas kêmasanj têtj ndoc inj mbo tali, nanj têtj Pita. ⁴⁰ Goc inj kênj ñac honj sêsa awê si, ma pônj haduc ma tenj mbec. Inj kac dau kwi bu lic awhê batê dinanj, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awhê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa menj ndôc. ⁴¹ Goc Pita kêm inj sip amba ma kenj inj sa kalhac. Ma inj mbwêc lauwhê sawa dinanj ti lau sêkênj whinj-nga ñatô sêsôc sêmênj, ma tôt têtj ñac bu awhê dau mbo tali tiyham. ⁴² Ma gênj dau ñawaê tiapa yêc malac Jopa, e lau daêsam sêkênj whinj Pômdau. ⁴³ Ma Pita mbo Jopa bêc ñatô, whinj ñgac danj ñaê Saimon. Inj ñgac kôm gwelenj kêmasanj bôc ñamlic-nga.

10

Anôtô kênj anjela danj têtj Konelias

¹ Yêc malac Sisaria ñgac danj mbo, nanj ndê ñaê Konelias. Inj ñgac bata sinj-nga nanj yob lau sinj-nga tonj danj yêc lau sinj Rom-nga si tonj atu nanj sêsam bu Itali Natonj.* ² Inj ti ndê gôlwac honj sêtoc Anôtô sa ma sêsôc inj ñapu ñapep. Inj tenj mbec têtj Anôtô tôm bêc honj, ma kênj ndê awa daêsam bu nem lau Israel-nga nanj sêpônnda dau, nanj sa. ³ Têtj bêc danj, acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nanj Anôtô tôt gênj ñagatu danj têtj inj. Inj gatû gêlic Anôtô ndê anjela danj têtj inj menj ma ta inj bu, “Konelias!” ⁴ Goc Konelias tahê inj ti tôt dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma anjela dau sôm, “Mbec honj nanj am tenj, ti mwasiñ nanj am kênj têtj lau ñalôm sawa, nanj Anôtô gêlic gitôm da ñayham nanj inj gauc gêm ñapanj. ⁵ Kwahic dec inj kênj yom têtj am bocdec bu. Êmkinj lau ñatô sêtênj malac Jopa sêndi, bu sêkôc ñgac danj ñaê Saimon mbu têtj am menj. Ñgac dau ndê ñaê danj sêsam bu Pita. ⁶ Inj mbo whinj inj ndê wakangac danj ñaê Saimon, nanj kôm gwelenj bôc ñamlic-nga, ma inj ndê andu kalhac gwêc dali.”

⁷ Anjela sôm yom dau pacndê su, goc hu inj sinj. Dec Konelias ta inj ndê ñgac akinj lu ma inj ndê ñgac sinj-nga danj sêmênj. Ñgac sinj-nga dau gêm inj sa tôm bêc honj, ma inj toc Anôtô

* **10:1:** Lau Rom-nga si ñgac bata nanj yob lau sinj-nga gitôm 100, nanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias inj senturion danj. Lau sinj-nga gitôm 600 sêmbo Itali Natonj ñalôm, ma sêsam tonj atu gitôm Itali Natonj yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma ñac sêkênj Regiment natonj 10 sêpitigen sêti tonj atu, nanj sêsam bu ‘Legion’ (lau sinj-nga gitôm 6,000).

sa. ⁸Konielias gic minj tēj njaç pi yom honj nanj aņela sôm tēj in, goc kêkinj njaç sêtēj malac Jopa si.

Pita gêlic gēj njaçatu danj

⁹ Galaņsê njaç sêņsêlêņ sêmbo senj ma tēj ac kalhac lhu, nanj sêsunj sa malac atu Jopa. Tēj tēm dinanj, Pita pi andu gi bu tenj mbec. ¹⁰ Inj mbo e gēj yô in dec tac whinj bu neņ gēj. Lau sêmasanj in ndê gēj sêmbo, ma Pita gatu kainj danj sa. ¹¹ Inj gêlic undambê kac sa, ma gēj gitôm po atu danj nanj sêsô wac sip njaçêcsu hale, nanj sêjwhanj sip nom menj yêc inj aņgô-nja. ¹² Ma inj gêlic bôc tidau-tidau ma gēj nanj sêņsêlêņ nja njaç pu-nja, ti mbac lâlôc-nja sêmbo po dau njaçôm. ¹³ Goc awha danj sôm tēj in bocdec bu, “Pita, tisa ndic ma neņ.” ¹⁴ Magoc inj ô yom ma sôm, “Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gēj dau ma sôm bu inj gēj njaçômbwi, ma bocdinanj aô whaņsunj gêm gauc sambuc.” ¹⁵ Dec awha dau sôm tiyham, “Anôtô bu sôm bu gēj danj inj njaçasi, dec am sôm bu gēj njaçômbwi dom.” ¹⁶ Gēj honj dinanj hóc asê inj tidim tō su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

¹⁷ Tēj ndoc dinanj Pita ndê gauc sa bu inj gêlic gēj njaçatu danj, goc inj ndôc ma kôc gauc pi gēj dau njaç. Tēj ndoc dinanj, lau nanj Konielias kêkinj, nanj sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau njaçatam. ¹⁸ M a sêta yom ma sêndac bu Saimon nanj sêsam bu Pita, nanj mbo andu dau, me mba. ¹⁹ Pita hê gauc pi gēj nanj inj gatu gêlic nanj mbo, ma Nalau Dabuņ sôm tēj inj, “Saimon, lau tō sêņsalê am. ²⁰ Tisa ma sip nom ndi, ma whinj njaç ndi. Hêgo daôm bu njaç lau gameņ apa-njaç lec dom, bu aô dauj kakinj njaç sêmenj.” ²¹ Goc Pita sip gi ma sôm tēj lau dinanj, “Njamalac nanj mac aņsalê ambo, nanj aô dauj dec. Mac amej tu sake-njaç?” ²² Ma njaç sêsôm, “Njaç bata sinj-njaç Konielias kêkinj yac amej. Inj njaç gitêj toc Anôtô sa-njaç, ma lau Israel-njaç honj nanj sêmbo malac Sisaria, nanj sêlic inj njaçham. Aņela dabuņ danj sôm tēj inj bu êņgalêm am sa tēj inj ndê andu ndi, bu am sôm yom njaçô tēj inj.” ²³ Pita njaç si yom dinanj su, goc kôc njaç sêsôc andu dau si bu sêmbo sêwhinj inj tēj ôbwêc dinanj.

Pita gêm mêtê tēj Konielias ti ndê lau

Tēj galaņsê Pita ti akêj malac Jopa whinj lau dau, ma lau sêkêj whinj-njaç njaçô akêj Jopa sêwhinj njaç si. ²⁴ Bêc danj tiyham sêhóc asê Sisaria. Konielias kêkinj bata njaç, dec mbwêc inj ndê dawai ti ndê silip honj sêkac sa sêpitigenj. ²⁵ Tēj ndoc Pita bu sôc inj ndê andu ndi, nanj Konielias tēj inj gi, ma hu dau yêc inj gahi-njaç bu toc inj sa. ²⁶ Magoc Pita sôm, “Am kôm bocdinanj dom! Tisa, bu aô dauj njamalac nambwa.” ²⁷ Inju sem yomgalôm ma sêsôc andu dau si, ma Pita gêlic lau tonj atu sêndôc andu njaçôm. ²⁸ Dec

inj sôm tēj njaç, “Mac aņyalê bu yac lau Israel-njaç mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau nanj lau Israel dom, ma ati njaçlej njaç d om. Tigenj Anôtô tôc asê tēj aô bu wapu njamalac danj bu njaçômbwi me sac dom. ²⁹ Bocdinanj tēj ndoc mac aņkinj lau bu sêņgalêm aô sa, nanj aô gasôm yom danj dom, ma gawhinj njaç gameņ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê tēj aô, njaçu bocke dec mac aņgalêm aô sa gameņ?” ³⁰ Goc Konielias ô yom ma sôm, “Bêc hale su, aô gambo andu ti gateņ mbec tēj acgatu gitôm kwahic dec-njaç, tēj 3 kiloc telha-njaç. Ma njaçahô njamalac danj ti njaçwê njaçasi atu hóc asê kalhac aô aņôj-njaç. ³¹ Ma inj sôm tēj aô bu, ‘Konielias, Anôtô njaç am nem mbec, ma gauc gêm mwasiņ nanj am kêj tēj lau njaçôm sawa. ³² Kwahic dec êmkinj lau njaçô sêtêj malac Jopa sêndi, ma sêkôc njaç danj njaç Saimon nanj sêsam bu Pita, nanj menj. Inj ti njaçlej inj ndê wakaņgac njaç Saimon ma ndôc whinj inj. Njaç kêmasanj bôc njamlic-njaç dinanj ndê andu kalhac gwêc njaçadi.’ ³³ Aô gaņgô su, goc njaçahô kakinj lau njaçô sêtêj am sêloc, ma njaçham bu am mweņ su. Kwahic dec yac honj dambo Anôtô aņgô-njaç, ma yac bu aņgô yom bocke nanj Pômdau gic atu am bu sôm tēj yac.”

³⁴ Goc Pita gic hu yom ma sôm, “Kwahic dec aô kayalê pi njaçô bu Anôtô toc lau tonj danj sa, hóc gêlêc tonj njaçô su dom. ³⁵ Yomandô! Lau akêj lau njaçonj nom-njaç honj nanj sêtôc inj ma sêkôm mêtê njaçham ma solop, nanj inj oc kôc njaç sa. ³⁶ Anôtô kêj ndê njaçawê njaçham tēj lau Israel, ma yom dau hêganôj Yisu Kilisi, nanj ti lau Israel ma lau gameņ apa-njaç honj si Pômdau, ma whê lêj nanj datap yom malô sa tu inj-njaç, nanj sa. Mac aņgô njaçawê dau su. ³⁷ Mac aņyalê gēj honj nanj hóc asê gameņ Judia-njaç, tēj ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo Galili e menj tēj dec. ³⁸ Anôtô kêj inj ndê njaçlai atu ti Nalau Dabuņ gêm Yisu Nasaret-njaç ahuc, dec kêyalinj inj sa tu kôm gwelenj-njaç. Ma Anôtô whinj inj, dec inj gêm lau sa yêc gameņ daêsam, ma kôm lau honj nanj Sadanj ndê njaçlai kêgwiniņ njaç dôj, nanj njaçham sa tiyham. ³⁹ Yac ambo awhinj inj, ma alic gēj honj nanj inj kôm yêc lau Israel si gameņ ma yêc Jerusalem. Njaç sic inj ndu pi a, ⁴⁰ magoc tēj bêc titô-njaç Anôtô uņ inj sa akêj lau batê-njaç, ma kôm bu lau daêsam sêlic inj. ⁴¹ Lau honj sêlic inj dom, magoc yac lau nanj aņ ti anôm gēj awhinj Yisu tēj ndoc inj tisa ma mbo whinj yac tiyham, nanj Anôtô kêyalinj yac sa bu ahoc inj ndê tisa njaçawê asê. ⁴² Ma Anôtô gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu inj kêyalinj Yisu dau sa su, bu êjçsahê lau tali ti lau batê honj tēj bêc nambu-njaç. ⁴³ Ma propet akwa honj bocdinanj sêhoc yom asê pi inj. Njaç sêto bu lau honj nanj sêkêj whinj inj, nanj Anôtô oc suc njaç si sac kwi tu inj ndê njaç-njaç.”

⁴⁴ Pita sôm yom dau mbo, ma Nalau Dabuñ gêm lau hoñ nan sêngô in ndê yom, nan ahuc. ⁴⁵ Ma lau Israel-nğa nan sêkên whiñ Yisu ma sêmbo sêwhiñ Pita, nan sêhêdaê ñandô bu sêlic Anôtô kêmwasin lau nan sêmbo lau Israel si toñ dom, nan ña Nalau Dabuñ. ⁴⁶ Bu ñac sêngô ñac lau dau sêsôm yom awha wakuc-nğa ti sêmpin Anôtô, tòm Nalau Dabuñ hóc ñac awha sa. Dec Pita sôm têtñ lau Israel-nğa dinan, ⁴⁷ “Anôtô kêtñ Nalau Dabuñ têtñ lau gameñ apa-nğa dindêc tòm in kêtñ têtñ yac lau Israel-nğa. Bocdinan ñayham bu ñac sêlin busanğu.” ⁴⁸ Goc in kêtñ yatu bu sêñku ñac tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nğa. Ma tiñambu lau dinan sêndac Pita bu mbo whiñ ñac tòm bêc ñatô.

11

Pita gic minj lau gameñ apa-nğa si yom têtñ lau Jerusalem-nğa

¹ Lau aposel ti lau sêkên whiñ Yisu-nğa nan sêmbo gameñ Judia-nğa, nan sêngô ñawaê bu lau nan Israel dom, nan sêkôc Anôtô ndê yom sa sêwhiñ. ² Magoc têtñ ndoc Pita hu Sisaria sin ma mbu têtñ Jerusalem gi, nan lau ñatô sêsôm in. Ñac lau Israel-nğa nan sêkên whiñ Pômdau, ma sêsap lau Israel-nğa si sakin akwa ma pwac sêsê ñamlic ñatô su-nğa dôñ. Ma ñac sêsôm Pita bocdec bu, ³ “Bocke am sôc lau nan sêñkuc yac neñ mêtê dasê ñamlic-nğa dom, nan si andu, ma gêtñ gêtñ whiñ ñac?”

⁴ Dec Pita gic hu whê sa timala têtñ ñac, gêtñ hoñ nan hóc asê in, ma sôm, ⁵ “Têtñ bêc dan aô gateñ mbec gambo malac Jopa, e gatun kain dan sa ma galic gêtñ ñagatu dan. Galic gêtñ su-nğa po atu dan, nan sêsô wac sip ñakêcsu hale, ma sêñwhan sip akêtñ undambê têtñ aô men. ⁶ Aô gatôc gwanin ma galic bôc nom-nğa tidau-tidau, bôc salen-nğa ti gêtñ nan sêñsêlêtñ ña ñatac pu-nğa, ma mbac lôlôc-nğa. ⁷ Dinan su, goc ganğô awha dan sôm têtñ aô bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neñ.’ ⁸ Magoc aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêtñ dau ma sôm bu in gêtñ ñadômbwi, ma aô whanşun gêm gauc sambuc.’ ⁹ Ma awha dau sa akêtñ undambê tiyham ma sôm, ‘Anôtô bu sôm bu gêtñ dan in gêtñ ñawasi, dec am sôm bu ñadômbwi dom.’ ¹⁰ Gêtñ hoñ dinan hóc asê aô tidim tó su, goc Pômdau kôc mbu pi undambê gi tiyham. ¹¹ Ma têtñ ndoc dinan laungac tó sêhóc asê andu nan aô gambo. Ñamalac dan kêtin ñac sêtêtñ aô sêmen akêtñ malac Sisaria. ¹² Nalau Dabuñ sôm têtñ aô bu wahêgo dauñ tu ñac lau gameñ apa-nğa lec dom, ma kac aô bu wawhin ñac wandi, dec aô gawhin ñac ga. Ma asidôwai 6 akêtñ Jopa sêwhiñ yac si. Yac ahóc asê ma asôc ñamalac dau ndê andu a. ¹³ Ma in gic minj têtñ yac bu anela dan hoc dau asê têtñ in yêc ndê andu, ma sôm yom têtñ

in bocdec bu, ‘Êmkin lau sêtêtñ malac Jopa sêndi ma sêkôc Saimon nan sêsam bu Pita, nan men. ¹⁴ In oc whê yom sa têtñ mac, pi lêtñ nan am ti nem lau hoñ atap Anôtô ndê mwasin nem mac si ambo tamli ñapan-nğa sa.’

¹⁵ “Bocdinan aô gac hu bu wasôm yom têtñ ñac, ma têtñ ndoc dau dinan Nalau Dabuñ gêm ñac ahuc tòm in men pi yac têtñ ñamata-nğa. ¹⁶ Ma têtñ dinan aô gauc gêm Pômdau ndê yom bocdec bu, ‘Jon kêku lau ña bu, tigen Anôtô oc êñku mac ña Nalau Dabuñ.’ ¹⁷ Lau dinan sêkên whiñ Pômdau Yisu Kilisi tòm yac lau Israel-nğa dakêtñ whiñ, ma bocdinan dec Anôtô kêmwasin ñac ña Nalau Dabuñ tòm in kôm têtñ yac. Anôtô dau ndê lêtñ dinan, ma aô asa dec bu walhac ahuc?”

¹⁸ Lau Israel-nğa dau sêngô Pita ndê yom dinan e ñac si yom mba, ma sêmpin Anôtô ma sêsôm, “Kwahic dec yac tanyalê bu lau hoñ nan sem dau kwi, nan oc sêtap Anôtô ndê mwasin sêndôc tali ñapan-nğa sa. Yac lau Israel-nğa, ma lau nan sêmbo Israel si toñ dom, nan sêwhin.”

Lau sêkên whiñ Yisu yêc malac Antiok

¹⁹ Têtñ ndoc lau Israel-nğa sic Steven ndu, nan sic hu sêkên kisa lau sêkên whiñ-nğa e ñac si daêsam sêhu Jerusalem sin ma sêlhô têtñtêtñ. Ñatô sêtêtñ gameñ Pionisia-nğa ti nduc Saipras, ma ñatô sêtêtñ malac Antiok si. Yêc gameñ bocke nan sêhóc asê, nan sêhoc ñawaê ñayham asê, magoc sêsôm têtñ lau Israel-nğa tawasê. ²⁰ Magoc lau ñatô nan sêhu Jerusalem sin, nan si malachu Sairin ma nduc Saipras, nan sêtêtñ Antiok si, ma sic hu sêsôm ñawaê ñayham pi Pômdau Yisu têtñ lau Grik sêwhiñ lau Israel-nğa yêc malac dinan. ²¹ Ma Pômdau gêm mbec gwelen dau e lau daêsam ñandô sem dau kwi ma sêkên whiñ Pômdau.

²² Tiñambu lau Jerusalem-nğa nan sêkên whiñ Yisu, nan sêngô gêtñ dau ñawaê, dec sêñkin Banabas têtñ Antiok gi. ²³⁻²⁴ Banabas in ñgac ñayham nan Nalau Dabuñ gêm in ahuc ma kêtñ whiñ ñanğa. Têtñ ndoc in hóc asê Antiok, nan gêlic bu lau daêsam sêtap Anôtô ndê mwasin sa ma sêkên whiñ Yisu. Dec in tac ñayham atu, ma kêtin ñac bu sêsap Pômdau dôñ, ma sêkên whiñ in ti si ñalôm sambuc. Ma têtñ ndoc dinan lau daêsam sêngô Banabas ndê yom ma sêkên whiñ Pômdau.

²⁵ Malô goc Banabas têtñ malac atu Tasis gi ma kêsâlê Saul. ²⁶ In tap in sa su, goc kôc in sa, ma inlu sêmbu sêtêtñ Antiok si. Ma inlu sêkôm gwelen yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, sêndôhôn lau daêsam gitôm yala sambuc dan. Malac Antiok ti malac ñamata-nğa nan lau sic hu sêsam lau sêkên whiñ-nğa bu Kilisi ndê lau.

²⁷ Têtñ ñasawa dinan propet ñatô akêtñ Jerusalem sêsip Antiok si. ²⁸ Ma Nalau Dabuñ

kac ñac si ñgac ñaê Agabus, dec tisa yêc lau sêkêñ whiñ-ñga angô-ñga, ma hoc yom asê bu tiñambu tóbôm atu oc nem gameñ nanñ lau Rom sem gólin, nanñ ahuc sambuc. (Ma inñ ndé yom dau ñandô sa têtñ ndoc Klaudias ti kinñ Rom-ñga.)²⁹ Tu dinanñ-ñga lau nanñ sêkêñ whiñ Yisu sêkôc gauc pi lêtñ bu sênem asidôwai nanñ sêndôc gameñ Judia-ñga, nanñ sa. Ñac tigenñ-tigenñ sic awa sa tôm Anôtô kêmwasin ñac,³⁰ ma sêkêñ têtñ Banabas lu Saul bu sêkôc sa sêndi, ma sêkêñ têtñ lau sêkêñ whiñ-ñga si lau bata nanñ sêmbo Jerusalem.

12

Lau sêkêñ whiñ-ñga sêtap kisa atu sa

¹ Têtñ ndoc dinanñ Kinñ †Herod gauc gêm tidônñ bu kêtñ kisa lau sêkêñ whiñ-ñga, ma kôc ñac si lau ñatô dôñ. ² Inñ gic atu inñ ndê lau sinñ, dec sic Jon ndê dôwa Jems ndu ña bien balinñ. ³ Inñ gêlic bu gêtñ dinanñ kôm lau Israel-ñga atac ñayham sa, dec inñ sôm bu inñ ndê lau sinñ-ñga sêkôc Pita dôñ, têtñ têm lau Israel-ñga sêlic om atu †Mwasin Bolom Yist Mba-ñga. ⁴ Bocdinanñ lau sinñ-ñga sêkôc Pita dôñ ma sêkêñ inñ ndôc gapocwalô. Ma sêkêñ lau sinñ-ñga tonñ hale sêyob inñ sêô dau sêô dau, ma ñgac hale sêmbo tonñ tigenñ-tigenñ ñalôm. Herod gauc gêm bu kêtñ inñ ndôc dinanñ e lau Israel si Mwasin Bolom Yist Mba-ñga ti †Pasowa-ñga pacndê, goc kôc inñ sa ma êmatôc inñ yêc lau angô-ñga. ⁵ Bocdinanñ Pita ndôc gapocwalô, magoc lau sêkêñ whiñ-ñga honñ nanñ sêmbo Jerusalem, nanñ sêtenñ mbec ñanña tu inñ-ñga têtñ Anôtô.

Pômdau ndê anjela gêm Pita sa

⁶ Têtñ ôbwêc ñaê Pita yêc bêc yêc gapocwalô, ma Herod kêmatinñ yom tidônñ su bu êmatôc inñ têtñ lanşê. Sêsô inñ amba dôñ ña sen lu, ma gi sêsô pi ñgac sinñ-ñga lu. Ma lau sinñ-ñga ñatô sêlhac sêyob gatam. ⁷ Ma ñgahô ñambwa Pômdau ndê anjela ñaê ñaê asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. Inñ tonñ Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têtñ inñ, “Ñagahô! Tisa!” Goc sen nanñ sêsô inñ amba dôñ, nanñ tigolonñ ma peñ sip gi. ⁸ Ma anjela sôm, “Êmasañ daôm. Kic nem piñkap dôñ ma sôc nem atapa ti ñakwê balinñ sa, goc êmkuc aô.” Pita kôm gitôm inñ sôm, ⁹ ma kêtuc anjela dau. Inñ gauc gêm bu gêtñ nanñ anjela kôm, nanñ gitôm mbê ñaê, ma kêtuc dom bu gêtñ dau inñ gêtñ ñandô. ¹⁰ Inñlu sêñlêc ñgac sinñ-ñga lu nanñ sêyob andu dau e sêhóc asê gatam nanñ sa malac lôm. Gatam dau gêtuc dau su, ma sêsa awê si. Inñlu sêñsêlêñ sêsa senñ ñaê, ma sep tigenñ anjela hu inñ sinñ.

¹¹ Têtñ dinanñ Pita ndê gauc sa ma sôm têtñ dau, “Kwahic dec aô kayalê tidônñ bu Pômdau kêtinñ ndê anjela bu êñgaho aô su yêc Herod amba, bu gêtñ nanñ lau Israel-ñga gauc gêm bu sêkôm têtñ aô, nanñ oc ñandô sa dom.”
¹² Inñ kêtuc gêtñ dau pi ñandô, goc sa têtñ

awhê ñaê Maria ndê andu gi. Maria inñ Jon, ñngacsênom nanñ sêsam bu Mak, nanñ dinda. Ma têtñ ôbwêc dinanñ lau ñaêsam sêkac sa sêmbo Maria ndê andu bu sêtenñ mbec. ¹³ Pita hóc asê ma kêtuc gatam. Ma awhê akinñ ñaê Roda sa gi bu lic asa kêtuc gatam. ¹⁴ Inñ ngô inñ awha dec kêtuc bu Pita, dec tac ñayham sa atu ma kêtuc gatam sinñ kêtuc mbu gi ma sôm têtñ lau bu, “Pita dê kalhac gatam!” ¹⁵ Magoc ñac sêkêñ whiñ dom, ma sêsôm têtñ inñ bu, “Am nem gauc kêtuc!” Goc inñ sôm yom pi Pita ñapañ e ñac sêsôm, “Mboe inñ ndê anjela, me?” ¹⁶ Sêkôc gauc dinanñ sêmbo, ma Pita gacgenñ kêtuc gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têtñ inñ e sêlic inñ ma sêsô ñandô. ¹⁷ Pita gic amba bu sênem dau dôñ, goc gic minñ yom pi ñalêtñ nanñ Pômdau kôc inñ su yêc gapocwalô. Ma inñ sôm, “Mac andi ma asôm asê têtñ Jems ma asidôwai ñatô.” Goc inñ hu ñac sinñ ma sa gi.

¹⁸ Têtñ bêbêc lau sinñ-ñga nanñ sêyob gapocwalô sêlic bu Pita angô mba. Gêtñ dau gêtñ ñac ñalôm sa ñandô, ma ñac gauc gêm yom ñaêsam pi inñ bu oc mbo nde. ¹⁹ Ma Herod ngô ñawaê, dec kêtñ lau sêñsalê inñ e gimba. Goc inñ kêtuc lau sinñ-ñga nanñ sêyob Pita, ma gi atu bu sêndic ñac ndu.

Pômdau gic Herod ndu

Tiñambu Herod hu gameñ Judia-ñga sinñ ma sa têtñ malac Sisaria gi bu mbo bêc ñatô. ²⁰ Tôm ñasawa hic balinñ ñagec gi su, nanñ yom ñapapac ñatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-ñga ñalhu, dec inñ gêtñ ñac sac. Magoc têtñ têtñ inñ mbo malac Sisaria, nanñ lau dau ñalôm tigenñ ma gauc gêm bu sêhê wamba inñ tiyham. Ñahu bu ñac sêmbo Herod ndê gólin ñapu ma lau gameñ dinanñ-ñga takwê Herod tôm yala honñ, bu nem ñac sa ña gêtñ daneñ-ñga ñatô. Tu dinanñ-ñga sêmasañ yom whiñ Blastus, ñgac nanñ yob Herod ndê andu, ma semli inñ bu nem ñac awha têtñ Herod. Ma sic ndoc bu sêmasañ yom wamba-ñga dau whiñ Herod.

²¹ Têtñ bêc dau Herod sôc ndê ñakwê ti ñawasi kinñ-ñga sa, goc ndôc ndê pônñ ma sôm ndê yom ñaêsam asê têtñ lau malac lu dinanñ-ñga. ²² Ñac sêngô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha ñandêc ñamalac ñambwa ndê awha dom, anôtô ñaê ndê awha.” ²³ Herod ngô ñac si yom dinanñ, dec toc dau sa kêtuc ma kêtñ waê têtñ Anôtô dom. Ma tu dinanñ-ñga Pômdau ndê anjela gic inñ ma kôm inñ gêmbac atu. Dombu sem inñ ahuc ma senñ inñ e mbac ndu.

²⁴ Têtñ têtñ dinanñ ma kêtuc meñ, nanñ lau sem mêtê ñapañ e Anôtô ndê yom tiapa, ma lau ñaêsam sêkêñ whiñ. ²⁵ Banabas lu Saul sic bata si gwelenñ yêc malac Jerusalem, goc sêmbu sêtêtñ Antiok si. Ma sêkôc Jon, ñgac nanñ sêsam inñ ndê ñaê ñaê ñaê bu Mak, nanñ whiñ inñlu gi.

13

Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelenj

¹ Lau propet ti kêdôhôn-waga bocdec sêmbô m alac Antiok ma sêkôm gwelenj yêc gôlôwac dabunj ñalôm. Banabas lu Saimon nanj sêsam bu Naiga, Lusias akêj malac Sairin, Saul ma Manaen (nanj tiatu whinj †Herod Antipas têtj ndoc injlu sêmbô balê). ² Têtj bêc danj ñac lau dau sêmbô sêwhinj dau ma sêhu gêtj danen-ñga sinj tu sêtoc Pômdau sa-ñga. Ma Ñalau Dabunj sôm têtj ñac bu, “Aô kayalinj Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-ñga. Bocdinanjan anem mbec injlu ma ankinj injlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelenj dau.” ³ Lau dau sêngô si, goc sêhu gêtj danen-ñga sinj ti sêtenj mbec ñasawa danj tiyham, ma sêkêj amba sac Saul lu Banabas, ma sêngkinj injlu sêsa si.

Saul lu Banabas sêmbô nduc Saipras

⁴ Ñalêj dinanj Ñalau Dabunj kêkinj Saul lu Banabas, dec injlu sêtêj malac Selusia si, ma sêpi wanj danj ma sêsa nduc Saipras si. ⁵ Ñac sêsôc baô yêc malac Salamis, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-ñga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anôtô ndê yom asê. Ma Jon mbo whinj injlu bu nem injlu sa.

⁶ Tinjambu sêrsêlêj ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc nduc Saipras ñagamenj honj e sêhóc asê malac Papos. Yêc dinanj sêtap propet tasanj danj sa nanj kôm gwelenj mbectoma-ñga whinj. Inj ñgac Israel-ñga danj ma inj ndê ñaê Ba-Jisas. ⁷ Inj gêm akinj ñgac Rom-ñga nanj gêm gôlinj nduc Saipras, nanj ndê ñaê Segias Polas. Gôlinjwaga dau inj ñgac tiguauc, dec kêgalêm Banabas lu Saul sa, bu inj tac whinj bu sêwhê Anôtô ndê yom sa têtj inj. ⁸ Magoc Ba-Jisas kôm bu êngwininj ti kêtj kisa injlu, ma tac whinj bu kac gôlinjwaga dau kwi bu kêtj whinj Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ñaê danj Elimas, nanj danem kwi bu Mbectoma.) ⁹ Têtj ndoc dinanj Ñalau Dabunj gêm Saul, nanj sêsam bu Pol ahuc, ma inj tahê Elimas ma sôm, ¹⁰ “Am Sadanj atu am! Am kêtj kisa lêtj gitêj honj, ma sac ti mêtê tasanj gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lêtj solop ênsôj. ¹¹ Kwahic dec am oc êmsahê Pômdau ndê ñaclai. Am oc tampec sa ma tôm bêc ñatô am oc lic gamenj ti ac ñawê tiyham dom.” Ma ñagahô ñasec gêm ñgac dau tandô ahuc, ma inj kêsêlêj kêsa ma kêsalê ñamalac danj bu kêm inj amba ma wê inj. ¹² Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-ñga, ma têtj ndoc inj gêlic gêtj nanj hóc asê Elimas, nanj inj kêtj whinj Yisu.

Pol gêm mêtê mbo Antiok

¹³ Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos sinj ma sêpi wanj danj, ma sêlac sêtêj malac Pega

nanj yêc gamenj Pampilia-ñga si. Yêc gamenj dinanj Jon hu injlu sinj ma mbu têtj Jerusalem gi. ¹⁴ Goc injlu sêhu Pega sinj ma sêtêj malac Antiok nanj yêc gamenj Pisidia-ñga,* nanj si. Têtj bêc Sabat-ñga sêsôc lau Israel si lôm wê-ñga si, ma sêndôc sic. ¹⁵ Sêngô Anôtô ndê yom nanj sêsam yêc Buku Yomsu-ñga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-ñga-ñga sêkêj yom têtj injlu ma sêsôm, “Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindêc dôj, dec asôm asê têtj yac.”

¹⁶ Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têtj lau bu sênem dau dôj, goc sôm, “Mac lau Israel-ñga ti mac lau apa nanj atoc Anôtô sa. Anjô su nanj! ¹⁷ Yac lau Israel-ñga mba Anôtô kêyalinj yac mba abanj sa. Ma tinjambu inj kôm ñac si wakuc nanj sêndôc gamenj Isip-ñga, n anj sêti lau tonj atu. Ma têtj ndoc inj kôc ñac su yêc Isip, nanj kôm gêtj ti ñaclai atu daêsam. ¹⁸ Tinjambu ñac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 nanj sêmbô gamenj sawa, magoc Anôtô hu ñac sinj dom. ¹⁹ T injambu inj ku lau tonj 7 dulu yêc gamenj Kanan-ñga, ma kêtj ñac si gamenj têtj lau Israel-ñga sêwêkainj. ²⁰ Gêtj honj dinanj hóc asê yêc yala 450 ñalôm. Tinjambu inj kêtj lau sêmatôc yom-ñga sêyob lau Israel-ñga e menj têtj propet Samuel ndê têtj. ²¹ Têtj ndoc dinanj lau dau sêndac kinj danj bu nem gôlinj ñac, ma Anôtô kêtj Saul, nanj ndê damba Kis akêj Benjamin ndê tonj. Saul gêm gôlinj tôm yala 40, ²² goc Anôtô kôc inj su ma kêtj Dawid ti kinj ô inj su. Ma inj sôm yom pi Dawid bocdec bu, “Aô galic Jessi ndê atu Dawid bu ñgac nanj ndê ñalôm ti gauc tap anenjan atac whinj sa, ma oc kôm gêtj honj tôm aô atac whinj.” ²³ Anôtô kêyalinj ñgac nem lau si-ñga Yisu sa yêc Dawid dau ndê wakuc, tôm inj gic bata munj su, ma kêtj inj hóc asê Israel. ²⁴ Yisu gic hu ndê gwelenj su dom, ma Jon gêm mêtê têtj lau Israel-ñga honj bu sênem si ñalôm kwi ma sêlinj busanju. ²⁵ Têtj ndoc Jon ndê gwelenj kêpinj bu pacndê, nanj inj sôm têtj lau bu, “Mac gauc gêm bu aô asa? Ñgac nanj Anôtô gic bata bu ti mac nem Mesaya, nanj aô dom. Mba! Magoc inj oc menj êñkuc aô. Inj ñgac tiwaê ma aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati inj ndê ñgac akinj tu wanjapwêc inj ndê atapa ñawalô su-ñga.”

²⁶ “O asidôwai. Mac lau Israel-ñga nanj asa akêj abanj Abraham, ti mac lau nanj ambo lau Israel si tonj dom magoc atoc Anôtô sa. Ñawaê dindêc pi Anôtô ndê lêtj nem lau si-ñga, nanj inj kêtj gic waê yac honj. ²⁷ Lau Israel Jerusalem-ñga ti ñac si lau bata sêsam propet akwa-kwa si yom asê yêc ñac si lôm wê-ñga tôm bêc Sabat-ñga honj. Magoc têtj têtj Yisu hóc asê, nanj sênyalê dom bu inj Mesaya dau, ma sêkic yom bu sêndic inj ndu. Ñac sênyalê dom bu lêtj bocdinanj dec kôm yom

* 13:14: Malac lu ñaê Antiok sêyêc. Danj yêc gamenj Siria-ñga - alic Apo 13:1; ma 14:26. Ma danj yêc gamenj Pisidia-ñga (alic map).

nanj lau propet dau sêhoc asê pi Mesaya, nanj nandô sa. ²⁸ Nac sêtap yom giso danj sa pi Yisu tu bu sêndic inj ndu-nga lec dom, magoc sêndac Pailot bu ndic inj ndu. ²⁹ Nac si lênj dinanj dec kôm yom honj nanj sêto pi Yisu munj su, nanj nandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu su, goc lau sêkôc inj su yêc a gicso ma sêkênj inj ndê namlanj yêc sêhò. ³⁰ Magoc Anôtô unj inj sa akênj lau batê-nga. ³¹ Ma tòm bêc daêsam inj mbo whinj lau nanj sênsêlênj sêwhinj inj têtj ndoc inj gic hu ndê gwelenj yêc Gallili e lau sic inj ndu yêc Jerusalem. Nac lau dau sêlic inj tisa su yomandô, madec sêsôm asê têtj lau honj. ³²⁻³³ Kwahic dec yac asôm nawaê nayaham asê têtj mac bocdec bu, Anôtô unj Yisu sa akênj lau batê-nga. Ma bocdinanj dec yom nanj inj gic bata têtj abanj, nanj kwahic dec inj kôm nandô sa têtj abanj si lau wakuc yac dec. Tòm yom nanj sêto yêc Wê tilu-nga yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘*Acsalò lec am ti aô neñ atunjac solop, ma aô gati am Damam.*’ ³⁴ Anôtô unj inj sa akênj lau batê-nga bu inj namlac tibalê dom. Bu mba, dec oc tòm dom bu sêto yom bocdec bu, ‘*Pwac dabun nanj aô kamatiñ gawhiñ Dawid, nanj tidôñ su, ma mac oc atap pwac dau nammwasinj sa.*’ ³⁵ Ma yom dau Dawid to yêc bocdec, ‘*Am oc hu nem Njac Dabun sij bu tibalê dom.*’ ³⁶ Angô su nanj! Dawid to yom dinanj hêganôñ inj dau dom. Bu têtj ndoc Dawid gic bata gwelenj nanj Anôtô kêtj sip inj amba, nanj Dawid mbac ndu whinj lau têtj dinanj-nga, ma sênsuhunj inj whinj ndê apai. Ma inj ndê namlanj tibalê su. ³⁷ Tigenj Yisu, nanj Anôtô unj inj sa akênj lau batê-nga, nanj ndê namlanj tibalê dom.

³⁸ “Bocdinanj anej asidôwai hac, angô. Aô tac whinj bu mac anjalê napep bu yom nanj yac ahoc asê têtj mac, nanj bu whê mac nem gauc sa pi lênj bu Anôtô suc mac nem sac kwi tu Yisu-nga. ³⁹ Mac nem danj gitôm dom bu ênkuc yomsu honj nanj Moses to e Anôtô lic inj bu namlac gitênj. Mba andô! Tigenj kwahic dec lau nanj sêkênj whinj Yisu, nanj Anôtô gêlic njac bu lau gitênj tu inj-nga. ⁴⁰ Ayob daôm bu atec nawaê nayaham dindec dom, tu bu yom nanj lau propet sêsôm, nanj nandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

⁴¹ Alic su nanj mac lau apu yom ti atanj bôlê-nga. Kwahic dec aô oc wakôm gêtj atu danj, nanj lau bu sêsôm asê têtj mac, dec oc akênj whinj dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andinjaml!” [Hab 1:5]

⁴² Pol gic bata inj ndê yom dinanj, ma injlu Banabas bu sêhu lôm wê-nga sij sêsa awê sêndi. Ma lau sêndac injlu bu sêmbu sêmenj têtj Sabat njambu-nga, ma sêsôm yom tiyham pi gêtj honj dinanj. ⁴³ Lau bata lôm wê-nga sêkênj gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sênkuc Pol lu Banabas. Lau njatô njac lau Israel-nga, ma lau njatô njac lau gameñ apa-nga nanj sênkuc

lau Israel si sakinj sênem akinj Anôtô-nga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhinj njac, ma sem la njac bu takwê Anôtô ndê mwasiñ tu bu puc njac si sêkênj whinj dônj tòm bêc honj.

⁴⁴ Sabat danj tiyham hóc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêngô Pômdau ndê yom. Kêpiñ bu lau malac-nga honj sêmenj sêpitigenj. ⁴⁵ Tigenj lau Israel-nga njatô sêlic tonj atu dinanj ma sem lêmunj nandô. Bocdinanj njac atac nandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêngwininj Pol ti ndê yom. ⁴⁶ Magoc injlu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêô njac si yom ma sêsôm, “Anôtô kêtj alu bu asôm inj ndê yom asê têtj mac lau Israel-nga munj. Magoc mac atec inj ndê yom. Mac atec bu atap senj andôc tamli-nga sa, a? Tu dinanj-nga dec alu oc ahu mac sij, ma atênj lau nanj lau Israel dom, nanj andi. ⁴⁷ Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinanj, tòm yom nanj Aisaya to pi Anôtô ndê njac akinj bocdec bu:

Aô wanjinj am gitôm njawê bu têtj lau nanj lau Israel dom, nanj ndi. Ma am oc sôm njawaê nayaham asê pi anej lêtj wanem lau si-nga e tiapa yêc gameñ honj.” [Ais 49:6]

⁴⁸ Lau gameñ apa-nga dinanj sêngô yom dau, ma njac atac nayaham sa ma sêtoc Pômdau ndê yom sa. Ma lau honj nanj Pômdau kêtjalinj njac sa su bu sêtap senj sêndôc tali-nga sa, nanj sêkênj whinj.

⁴⁹ Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gameñ honj dinanj ahuc. ⁵⁰ Magoc yêc malac dinanj lau Israel-nga njatô sêngilí lau bata ti lauwhê tiwaê nanj sêmbu gôlôwac Israel-nga njalôm, ma sêkênj kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc injlu su yêc njac si gameñ. ⁵¹ Bocdinanj injlu sêtonj kop su yêc si gahi bu têtj lau dau si giso asê, ma sêtênj malac Aikoniam si. ⁵² Ma Anôtô kêtj Njalau Dabunj gêm lau malac Antiok-nga nanj sêkênj whinj Yisu, nanj ahuc, ma sêmbu ti atac nayaham njapanj.

14

Pol lu Banabas sem mêtê sêmbu malac Aikoniam

¹ Pol lu Banabas sêhóc asê malac Aikoniam, ma sênkuc si gêbôm ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si. Ma yêc dinanj injlu sem mêtê njalênj nayaham e lau daêsam sêkênj whinj Yisu, lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga sêwhinj. ² Magoc lau Israel-nga nanj sêkôc injlu si yom sa ti sêkênj whinj dom, nanj sêngilí lau gameñ apa-nga e sêlic lau sêkênj whinj-nga sac. ³ Tu dinanj-nga Pol lu Banabas sêmbu malac Aikoniam njasawa hic baliñ, ma sêlhac njanga tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-nga. Ma Pômdau kêtj njac lai têtj injlu bu sêkôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu, tu bu punj yom nanj injlu sêhoc asê pi inj ndê mwasiñ, nanj dônj. ⁴ Gêtj dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kôc, njatô

sêlhac sêwhin lau Israel-nga, ma ñatô sêlhac sêwhin aposel lu dinan. ⁵ Têñ dinan lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga nan sêkêñ kisa inlu, nan sêkic yom sêwhin ñac si lau bata bu sêkôm inlu ñayom ma sêtic inlu ña hoc ndu. ⁶⁻⁷ Tigen inlu sêngô ñapuc, ma bocdinañ dec sêlhô sêtêñ gameñ Likonia-nga si. Ma yêc gameñ dinan, inlu sêkôm gwelen ñawaê ñayham-nga yêc malac Listra ma malac Derbi ma yêc ñagameñ ñamakê-nga.

Pol lu Banabas sêtêñ malac Listra si

⁸ Yêc malac Listra ñgac bôlin dan mbo, nan gahi lu-lu tibalê. Dinda kôc in bocdinañ, ma in kêsêlêñ dan dom. ⁹ Têñ bêc dan in ndôc gameñ nan Pol gêm mêtê mbo, ma ngô in ndê yom. Pol tahê in e kêyalê bu in kên whin Pômdau ñanga tôm bu kôm in ñayham sa. ¹⁰ Dec Pol ta yom ña awha atu ma sôm, “Tisa lhac!” Ma ñagahô ñambwa ñgac dau tisa ma kêsêlêñ.

¹¹ Lau Likonia-nga sêlic gêñ nan Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-nga ma sêsôm, “Kec, anôtôi sem ñamalac anğô ma sêsip sêtêñ yac sêmen.” ¹² Ma sêhê ñaê Seus pi Banabas kêkuc ñac si anôtô ñamata-nga ndê ñaê. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc ñac si anôtô apa dan ñaê, ñahu bu in ñgac sôm yom-nga. ¹³ Lau malac dinan-nga si lôm tu sêmen akın ñac si anôtô apa Seus, nan kalhac kêpin malac dau ñagatam. Ma anôtô apa Seus ndê dabunsiğa dan, ti ñac lau malac-nga atac whin bu sêkêñ gêñ pi ya ti da têt Pol lu Banabas. Dec in kôc makao gapoc ñatô ma gêñ ñatô tu sêngôlôn makao ma sêkêñ ti da-nga, ma ñac hon sêkac dau sa sêmo malac dau ñasactô. ¹⁴ Magoc in ndoc aposel lu sêngô gêñ dinan ñawaê, nan sêkac si ñakwê kic bu sêtôc asê bu sêlic gêñ dau so sambuc. Ma sêsa ñalhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu, ¹⁵ “Ei! Mac akôm in dinan tu ake-nga? Alu ñamalac atôm mac, ma amen bu asôm ñawaê ñayham asê têt mac. Alu bu asôm têt mac bu ahu nem anôtôi tasan hon sin ma anem daôm kwi ma anem akın Anôtô Tali Ndadu, nan kêmasan undambê ti nom ma gwêc ti gêñ hon. ¹⁶ Muñ-ñ ga in kên ñasawa têt lau nom-nga hon bu sêkôm gêñ tôm si atac whin. ¹⁷ Magoc in kêmasan lau nom-nga ñapan bu whê ñac si gauc sa pi in. In kên u gic akêñ umbon, dec mac nem ôm sem ñandô daêsam. In kên gêñ daneñ-nga daêsam têt mac, ti gêñ ñayham-ñayham tu bu kôm mac atac ñayham-nga.” ¹⁸ Inlu sêwhê gêñ hon dinan sa têt lau dau, magoc lau ñatô si gauc sa dom, ma sêkôm ñanga bu sêkêñ da têt inlu.

¹⁹ Têt dinan lau Israel-nga ñatô nan sêmen akêñ malac Antiok ma Aikoniam, nan sêsôm yom daêsam têt lau e sêkac si ñalôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtic Pol ña hoc e gauc gêm bu in mbac ndu su, goc

sêhê in sa malac ñamakê gi. ²⁰ Magoc lau sêkêñ whin Yisu-nga ñatô sêsa si sêngihî in a huc, dec in tisa ma mbu sôc malac Listra gi. Ma ñagalansê inlu Banabas sêlhô sêtêñ malac Derbi si.

Pol lu Banabas sêmbu sêtêñ Antiok si

²¹ Inlu sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkêñ whin Pômdau. Tinambu inlu sêmbu si, ma sic lau sêkêñ whin-nga kêsî yêc malac Listra, Aikoniam, ma Antiok yêc gameñ Pisidia-nga. ²² Sêpuc lau sêkêñ whin-nga dôn bu sêlhac ñanga ma sêhu si sêkêñ whin sin dom. Sêsôm têt ñac bu, “Yac bu dambo Anôtô ndê gôlin ñapu, nan in gêñ saun dom. Dalhac ñanga ma dahôc ñawapac dandic ñawaê.” ²³ Ma yêc lau sêkêñ whin-nga ñaton hon nan inlu sic kêsî, nan Pol lu Banabas sênyalin lau bata sa bu sêyob ton tigen-tigen. Inlu sem mbec lau bata dau ma sêkêñ ñac sêsip Pômdau, nan ñac hon sêkêñ whin in, nan amba. Ma ñac hon sêhu gêñ daneñ-nga sin tu bu sêten mbec-nga, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôn. ²⁴ Inlu sic gameñ Pisidia-nga kêsî su, goc sêtêñ gameñ Pampilia-nga si. ²⁵ Yêc dinan sêhoc ñawaê ñayham asê yêc malac Pega, ma tinambu sêsa malac Atalia si. ²⁶ Ma yêc Atalia sêpi wan dan, ma sêmbu sêtêñ malac Antiok nan yêc gameñ Siria-nga si. Muñ-nga lau yêc malac d au sênyalin inlu sa ma sêten Anôtô bu êmwasiñ inlu tu gwelen nan kwahic dec inlu sic bata su-nga. ²⁷ Sêhóc asê su goc sêkac lau sêkêñ whin-nga hon sa, ma sic min gêñ hon nan Anôtô gêm inlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têt ñac bu kwahic dec Anôtô gêlêc gatam su têt lau nan lau Israel dom, dec ñac si lau daêsam sêkêñ whin Yisu. ²⁸ Ma inlu sêmo sêwhin lau sêkêñ whin-nga yêc malac Antiok ñasawa baliñ.

15

Lau atu-tu sêkac sa sêmo Jerusalem

¹ Lau sêkêñ whin-nga ñatô akêñ gameñ Judia-ñ ga sêhóc asê Antiok, ma sêndôhôn yom têt lau sêkêñ whin-nga nan lau Israel dom, nan bocdec bu, “Mac bu asê nem laungac si ñamlic ñatô su anuk pwac nan Moses to yom pi, nan dom, dec oc tôm dom bu Anôtô nem mac si.” ² Tu yom dinan-nga dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gameñ Judia-nga dinan ñasawa, ma sêsen dau ñapan pi yom dau. Bocdinañ lau sêkêñ whin-nga sênyalin Pol lu Banabas ma lau sêkêñ whin-nga ñatô sa, ma sêñkin ñac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sêngô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau. ³ Sêñkin ñac si su, ma têt ndoc Pol ti lau dau sênsêlêñ sêmo sen, nan sic min têt lau sêkêñ whin-nga yêc gameñ Pionisia ti Samaria-nga, pi ñac si gwelen têt lau nan lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ñalôm

kwi ma sêkêj whiñ Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkêj whiñ-nga honj atac ñayham atu. ⁴Ma têtj ndoc sêhóc asê Jerusalem, nanj lau sêkêj whiñ-nga ti aposel ma lau bata sêkóc ñac sa. Ma injlu sic minj gêtj honj nanj Anötö gêm injlu sa bu sêkôm.

⁵Têtj dinanj lau Palêsai ñatö nanj sêkêj whiñ Yisu, nanj sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidôj bu dandic atu bu lau gamej apa-nga nanj sêkêj whiñ Yisu, nanj sêsê laungac si ñamlic ñatö su ma sêsôc Moses ndê yomsu ñapu.” ⁶Goc sêkac lau aposel ti lau bata honj sa sêpitigej nanj sêkóc gauc pi yom dau. ⁷Sêsôm yom ñasawa baliñ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêtj nanj Anötö kôm têtj lau gamej apa-nga ñatö, têtj têtj dê gi su. Mac anjalê su bu inj gêlic ñayham bu ñac sêngö ñawaê ñayham sa aö dauñ whansuj, ma sêkêj whiñ. ⁸Anötö nanj kêyalê ñamalac honj si ñalôm, nanj kêtj Nalau Dabuñ têtj ñac tôm inj kêtj têtj yac, dec tóc asê bu inj ndê mwasiñ gic ñac ñawaê whiñ. ⁹Inj kêmasañ ñac si ñalôm ñawasi sa tu ñac si sêkêj whiñ-nga, gitôm inj kôm têtj yac. Gêtj dau whê sa bu inj gêlic yac honj bu lau kainj tigej. ¹⁰Magoc inj kóc ñac sa tu sêñkuc Moses ndê yomsu-nga dom. Yomsu dau kêtj ñawapac têtj yac ti damanj, nanj datôm dom bu dahôc. Bocke dec mac bu akêj ñawapac dau sac lau gamej apa-nga nanj sêkêj whiñ, nanj si bakêyac? Mac bu akôm bocdinañ dec oc anjahê Anötö, ma mboe oc kôm inj atac ñandê. Ma mac oc alhac inj ndê lêtj nem lau si-nga ahuc.

¹¹Magoc yac dakêj whiñ bu Anötö gêm yac lau Israel-nga si tu mwasiñ nanj datap sa ñambwa yêc Pômdau Yisu-nga. Ma ñac lau dindê bocdinañ.”

¹²Ma têtj dinanj Banabas lu Pol sic minj yom pi gêtj dalö ti gêtj atu-tu nanj Anötö gêm injlu sa bu sêkôm yêc lau gamej apa-nga ñalôm. Ma lau honj nanj sêkac sa sêndöc, nanj sem dôj ma sêkêj danja injlu si yom. ¹³Injlu si yom pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, anjô anej yom. ¹⁴Pita whê sa têtj yac su pi gêtj nanj Anötö kôm bu kóc lau gamej apa-nga ñatö sa sêti inj ndê. ¹⁵Gêtj dau kêtj yom nanj propet danj tu muñ su bocdec bu:

¹⁶Pômdau sôm, “Tijambu aö oc wambu wamej, ma wapuc Dawid ndê gôlinj kinj-nga dôj tiyham. Dawid ndê gôlinj dau kwahic dec tisac gitôm andu nanj tiakwa su, magoc aö oc wakwê sa tiyham. ¹⁷Ñalêj dinanj dec wamasañ lêtj bu lau sêñsalê aö, ma sêtigasuc aö tiyham. Ma lau gamej apa-nga nanj gahê anej ñ aê pi ñac, nanj sêwhiñ.’ Pômdau, nanj oc kôm gêtj dau ñandö sa, nanj ndê yom dau dinanj. ¹⁸Inj kêmasañ lêtj dau gwanaj su.” [Amos 9:11-12]

¹⁹Goc Jems sôm, “Bocdinañ aö gauc gêm bu lau gamej apa-nga nanj sêkac si ñalôm

kwi ma sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu, nanj oc dakêj ñawapac têtj ñac dom. ²⁰Mba! Dato bapia têtj ñac, ma dakêj puc ñac bu sênej gêtj danen-nga nanj lau sêkêj ti da têtj anötöi gwam, nanj dom, bu gêtj dau ñadômbwi yêc Anötö anjô-nga. Danem la ñac bu sêkôm mêtê mockaiñ-nga dom, ma sênej bôc nanj sêkinj ndu ma wata ti dac nanj dom. ²¹Yom dau dinanj. Moses ndê yom, nanj oc sêñyalê su, ma bocdinañ dato yom pi dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu honj gitôm yala daêsam su, ma sêsam inj ndê buku yêc ñac si lôm wê-nga tôm bêt Sabat-nga honj.”

Sêto bapia têtj lau gamej apa-nga

²²Têtj dinanj lau aposel ti lau bata, ma lau sêkêj whiñ-nga honj si ñalôm tigej, bu sêñyalinj ñac si lau ñatö sa, bu sêtêj Antiok sêwhiñ Pol lu Banabas sêndi. Ñac s êñyalinj lau sêkêj whiñ-nga si ñgac bata lu sa, nanj Judas, nanj sêsam inj ndê ñaê danj bu Basabas, lu Sailas. ²³Ma sêto bapia danj bu injlu sêkóc tôhøj, nanj sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindec têtj mac lau gamej apa-nga nanj akêj whiñ Pômdau, yêc malac Antiok ma gamej Siria-nga ti Silisia-nga. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalö ñayham têtj mac.

²⁴Yac atap sa bu yac mba lau ñatö sêhóc asê mac, ma sêkôm mac nem ñalôm ñawapac tu ñac si yom pi mêtê dasê laungac ñamlic-nga. Yac ankinj lau dau sêtêj mac sêloc dom. ²⁵Bocdinañ yac honj gauc gêm tidôj bu anjalinj lau ñatö sa ma ankinj ñac sêtêj mac sêloc sêwhiñ yac mba silip ñayham lu, nanj Pol lu Banabas. ²⁶Injlu sêkêj dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê ñawaê ñayham asê, ma sêtöc dau dom bu sêmbac ndu tu inj ndê ñaê-nga. ²⁷Ma kwahic dec yac ankinj Judas lu Sailas sêwhiñ injlu sêtêj mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindec-nga dôj. ²⁸Yac bu akêj ñawapac têtj mac dom, tigej bu anem la mac. Ma yac akêj whiñ bu Nalau Dabuñ oc puc yac mba yom dau dôj. Yom dau bocdec. ²⁹Anej gêtj danen-nga nanj lau sêkêj ti da têtj anötöi gwam, nanj dom. Anej bôc nanj sêkinj ndu ma wata ti dac, nanj dom. Ma akôm mêtê mockaiñ-nga dom. Ayob daôm bu ambo ahê gêtj dau, nanj dec oc akôm mêtê ñayham. Yom dau dinanj. Acsalö ñayham têtj mac honj.

³⁰Sêto bapia dau su, goc sêñkinj lau dau sêtêj Antiok si. Ma yêc dindê, ñac sêkac lau sêkêj whiñ-nga sa, ma sêkêj bapia dau têtj ñac. ³¹Lau sêkêj whiñ-nga sêsam, dec puc ñac dôj ma kôm ñac atac ñayham sa. ³²Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkêj gauc ñayham daêsam têtj lau

sêkêñ whiñ-nga, bu sêpuc ñac dôñ. ³³ Sêmbu sêwhiñ ñac bêc ñatô, goc lau sêkêñ whiñ-nga sem mbec inlu ña yom malô, ma sêñkiñ inlu sêmbu sêtêñ gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga, nañ sêñkiñ inlu sêmen, nañ si tiyham. [³⁴ Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.] ³⁵ Ma Pol lu Banabas sêmbu malac Antiok, ma inlu sêwhiñ lau daêsam, sêmbu ti sêndôhôn lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

Pol lu Banabas sêhu dau siñ

³⁶ Tiñambu Pol sôm yom têtñ Banabas bocdec bu, “Aô gauc gêm bu hêclu dambu datêñ malac hoñ nañ muñ-nga dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, nañ dandi. Dandic lau kési yêc dindê, ma dalic bu ñac sêmbu ñalêñ bocke.” ³⁷ Banabas tac whiñ bu sêkôc Jon nañ sêsam in ndê ñaê dan bu Mak, nañ whiñ inlu ndi. ³⁸ Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Nahu bu muñ-nga Jon hu inlu ma inlu si gwelêñ siñ yêc gameñ Pampilia-nga. ³⁹ Tu yom dinañ-nga Pol lu Banabas sêsêñ dau e sêhu dau siñ. Banabas kôc Mak ma inlu sêpi wan dan ma sêtêñ nduc Saipras si. ⁴⁰ Magoc Pol kêyalîñ Sailas sa bu êñsêlêñ whiñ in ndi. Asidôwai Antiok-nga sem mbec inlu ma sêtêñ Pômdau bu puc inlu dôñ ña in ndê mwasiñ, ma tiñambu inlu sêlhô si. ⁴¹ Ma inlu sic gameñ Siria ti Silisia-nga kési ma sêpuc lau sêkêñ whiñ-nga dôñ yêc gameñ dinañ.

16

Timoti kôm gwelêñ whiñ Pol lu Sailas

¹ Pol lu Sailas sêhóc asê malac Derbi, ma tiñambu sêtêñ malac Lистра si. Yêc malac dinañ ñgac kêñ whiñ-nga dan ñaê Timoti mbo. In dinda in awhê Israel-nga dan nañ kêñ whiñ Pômdau, ma Timoti damba in ñgac Griik-nga. ² Lau sêkêñ whiñ-nga nañ sêmbu malac Lистра ma Aikoniam sêlic Timoti bu ñgac ñayham ma sêmpin in. ³ Pol tac whiñ bu Timoti êñsêlêñ ti kôm gwelêñ whiñ in. Tigeñ in kêyalê bu lau Israel-nga hoñ nañ sêmbu gameñ dinañ, nañ sênyalê bu Timoti damba in ñgac Griik-nga. Tu dinañ-nga in sê Timoti ndê ñamlic ñatô su. ⁴ Tiñambu sêñsêlêñ sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom nañ lau bata ti lau aposel sêmatin tidôn yêc Jerusalem, nañ asê têtñ lau sêkêñ whiñ-nga bu sêñkuc. ⁵ Ñalêñ dau dinañ Anôtô puc lau si sêkêñ whiñ dôñ yêc malac hoñ dinañ, ma tôm bêc hoñ lau sêkêñ whiñ-nga si toñ kêsôwec tiatu.

Pol yêc mbê pi ñgac Masedonia-nga

⁶ Ñalau Dabuñ kalhac Pol ti lau nañ sêwhiñ in ahuc, bu sênem mêtê yêc gameñ Esia-nga têtñ ñasawa dinañ dom. Bocdinañ dec ñac gacgeñ sêmbu gameñ Prigia ti Galesia-nga, ma sêkôm gwelêñ sêmbu dinañ. ⁷ Têtñ

ndoc sêhóc asê gameñ Misia-nga ñabatîñ, ma bu sêsóc malac Bitinia sêndi, nañ Yisu ndê Ñalau kalhac ñac ahuc tiyham. ⁸ Bocdinañ sêhóc gêlêc gameñ Misia-nga ma sêsip malac Troas si. ⁹ Têtñ ôbwêc dinañ Pol yêc mbê ma gêlic ñgac dan akêñ gameñ Masedonia-nga meñ kalhac in anğô-nga, ma teñ in bocdec bu, “Têtñ Masedonia mweñ ma nem yac sa.” ¹⁰ Pol yêc mbê dau su ma whê sa têtñ yac* e anyalê bu Anôtô mbwêc yac bu anem mêtê têtñ lau Masedonia-nga. Bocdinañ dec yac anşahic dauñ bu atêñ lau dau andi.

Lidia kôc Pol ndê yom sa ma kêñ whiñ Yisu.

¹¹ Yac api wan yêc Troas ma solop atêñ nduc Samotres a, ma ñagalañsê yac ahu nduc dau siñ ma asôc baô yêc malac Niapolis. ¹² Goc yac anşêlêñ atêñ malac Pilipai a a mbo bêc ñatô. Malac dau ti gameñ Masedonia-nga ña-malac atu, ma lau Rom-nga nañ sem gôliñ gameñ dau, nañ sêndôc malac dinañ.

¹³ Têtñ Sabat dan yac ahu malac dau siñ, ma asa atêñ bu dan yêc malac dau ñamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameñ dinañ, in lau ñatô si gameñ sêtêñ mbec-nga. Ma yac atap lauwhê ñatô sa, nañ sêkac sa sêmbu dindê, dec andôc sic ma ac hu asôm yom têtñ ñac. ¹⁴ Lauwhê nañ sêngô yom dau, nañ si dan in Lidia. In awhê tidulu po ñadalô-nga, nañ meñ akêñ malac Tayatira, ma in awhê toc Anôtô sa-nga. Têtñ ndoc in ngô Pol ndê yom, nañ Pômdau kac in ndê ñalôm bu kôc yom dau sa ma kêñ whiñ Yisu. ¹⁵ Dec Lidia ti lau hoñ nañ sêndôc in ndê andu nañ sêliñ sanğu. Ma tiñambu in sôm têtñ yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê nañ kêñ whiñ Pômdau, dec amen ambo aneñ andu.” Ma in pinjap yac ñapan e yac awhiñ in a.

Pol lu Sailas sêndôc gapocwalô

¹⁶ Têtñ ndoc dan yac bu atêñ gameñ nañ lau sêtêñ mbec sêmbu, nañ andi, ma awhê dan meñ tap yac sa. In awhê akiñ ñambwa dan, ma ñalau dan mbo whiñ in ma hoc yom asê pi gêñ nañ oc meñ sa tiñambu. Lau daêsam êlêmê sêtêñ in si, bu in whê yom sa pi gêñ nañ oc hóc asê ñac têtñ têtñ ñambu-nga. Ma awhê dau ndê ñadaui sêtap awa atu sa tu in-nga. ¹⁷ Têtñ têtñ dinañ yac anşêlêñ awhiñ Pol, ma awhê dau kêkuc yac ma mbwêc bocdec bu, “Lau dindêc sem akiñ Anôtô Ñawasi ti Ñaclai Ñadau, ma sêwhê yom sa pi lêtñ Anôtô nem mac si andôc tamli ñapan-nga.” ¹⁸ Tôm bêc daêsam in kôm boc-dinañ e mbô Pol ñalôm sa. Goc in kac dau kwi ma sôm têtñ ñalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, dec wandic atu am bu sa yêc awhê dinañ.” Ma ñagahô eñ ñalau hu awhê dau siñ.

* **16:10:** Yêc ñabatîñ 10 Luk to yom ‘yac,’ dec tôc asê bu in dau mbo whiñ Pol têtñ ndoc dinañ e tôm ndoc sêtêñ malac Pilipai si - yêc ñabatîñ 19 in to ‘yac’ tiyham dom. In kôm ñalêñ tigeñ yêc Apo 20:5-21:18; ma 27:1-28:16.

¹⁹ Têñ ndoc dinan awhê dau ndê ñadaui sênjalê bu ñac si lêñ sêkôc awa-nga ñacndê. Dec sêlô Pol lu Sailas dôñ ma sêhê injlu sa sêsôc malac lôm sêtêñ lau atu-tu si. ²⁰ Sêkêñ injlu sêlhac lau sêmatôc yom-nga si anğô-nga, ma sêsôm, “Nğac lu dindec injlu nğac Israel-nga. Ma sêmen bu sêli lau malac-nga si ñalôm sa. ²¹ Bu injlu sêkac lau bu sênkuc mêtê ñatô nan yac lau Rom-nga bu tanğuc, dec oc so yac neñ ñagôlin.” ²² Awhê akinj dau ndê ñadaui sênğolinj yom dinan pi Pol lu Sailas, ma lau malac-nga sêpuc yom dau dôñ. Bocdinan lau sêmatôc yom-nga sêkêñ yatu bu sêkac injlu si ñakwê su ma sêhi injlu ña sô. ²³ Sêhi injlu ña sô sac andô, goc sêkêñ injlu sêndôc gapocwalô. Ma sêsôm yom ñanga têtñ nğac nan yob gapocwalô bu yob injlu ñapep. ²⁴ Inj nğô yom dau su dec kêtñ injlu sêndôc ñalôm dan, nan yêc andu gapocwalô-nga dau ña-ñalôm andô. Ma inj sô injlu gahi dôñ gêm daminj a.

²⁵ Timaninjhu Pol lu Sailas sêten mbec ti sem wê sêmpinj Anôtô, ma lau gapocwalô-nga ñatô sêkêñ danğa injlu. ²⁶ Sem wê sêmbo ma t iyhô atu gêm dec andu gapocwalô-nga wiwic sa. Ma gamat gapocwalô-nga honj sêlêc dau su, ma sen gapocwalô-nga suc yêc lau honj. ²⁷ Têñ têtñ dinan nğac yob gapocwalô-nga tali sa ma gêlic bu gamat honj kac sa su. Inj gauc gêm bu lau honj oc sêlhô si su, dec puc inj ndê bien baliñ sa bu kucj dau ndu. ²⁸ Magoc Pol mbwêc, “Kôm daôm ñayom dom. Yac honj kelec ambo!” ²⁹ Goc ñadau sôm bu lau sêtuj ya sa sêmen, ma sôc gapocwalô gi. Inj hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-nga, ma têtñ dau ti kêtitec ñandô. ³⁰ Malô goc inj wê injlu sêsa awê si ma ndac injlu, “O nğac atu lu. Aô wakôm sake bu watap senj wandôc tanji-nga sa?” ³¹ Ma injlu sêd yom ma sêsôm, “Kêñ whinj Pômdau Yisu, dec am oc tap Anôtô ndê mwasinj nem am si-nga sa. Am ti am nem lau honj nanj ambo nem andu, nanj asa lêtñ tigeñ dinan.” ³²⁻³³ Têñ ôbwêc dinan nğac yob andu gapocwalô-nga kôc injlu ma kégwasinj injlu gamboc. Ma injlu sêwhê Pômdau ndê yom sa têtñ inj ti lau honj nanj sêmbo inj ndê andu. Ma inj ti ndê lau honj sêlinj sanju. ³⁴ Tinjambu inj kôc injlu sêsôc inj ndê andu si ma kêtñ gêtñ danen-nga injlu senj. Inj tac ñayham atu bu inj ti ndê lau honj kwahic dec sêkêñ whinj Anôtô.

³⁵ T êñ galansê bêbêc lau sêmatôc yom-nga sênkinj lau sinj-nga ñatô sêtêñ nğac yob gapocwalô-nga si, bu sêsôm têtñ inj bu êñgapwêc Pol lu Sailas su. ³⁶ Nğac nanj yob andu gapocwalô-nga nğô yom dau, goc sôm têtñ Pol, “Lau sêmatôc yom-nga sêkêñ yom menj bu wanğapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô.

Bocdinanj amlu alhô andi ti yom malô.” ³⁷ Magoc Pol sôm têtñ lau s inj-nga dinan, “Alu nğac Israel-nga, magoc alu nğac Rom-nga† awhinj. Sêmatôc alu mba yom ñapep dom, ma sic alu yêc lau honj anğô-nga e sêkêñ alu andôc dec. Ma bocke dec ñac bu sêhu alu sinj gelec alhô andi? Mba! Nac dau sêmenj ma sêwê alu asa andi.”

³⁸ Lau sinj-nga dinanj sêmbu si ma sic minj yom dau têtñ lau sêmatôc yom-nga. Nac sênğô bu Pol lu Sailas injlu nğac Rom-nga sêtôm ñac, dec ñac sêtôc dau atu. ³⁹ Goc ñac sêtêñ gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô injlu si ñalôm. Sêkôc injlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê injlu sêsa si. Ma sêndac injlu bu sêhu malac dau sinj. ⁴⁰ Têñ ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô sinj, nanj injlu sêtêñ Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkêñ whinj-nga honj sa, ma sêsôm yom ñayham daêsam tu sêpuc ñac dôñ-nga. Ma tinjambu sêhu ñac sinj.

17

Lau sêkêñ kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika

¹ Injlu sênşlêñ si sêsa senj têtñ malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgeñ si e sêhôt asê Tesalonika. Yêc malac dinan lau Israel si lôm wê-nga danj kalhac. ² Pol kêkuc inj ndê mêtê, ma têtñ Sabat sôt lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat têtñ inj gêm yomgalôm whinj lau yêc dindê, bu whê ñac si gauc sa pi Anôtô ndê yom daêsam nanj sêto yêc munj su nanj. ³ Inj whê sa ma têtñ asê bu Mesaya gic waê bu hôt ñandê e mbac ndu, ma tisa akêñ lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec inj sôm têtñ ñac, “Kwahic dec aô wasôm têtñ mac bu Yisu inj Mesaya dau. Yom ñandô!” ⁴ Lau Israel-nga ñatô sêkêñ whinj ma sêlhac sêwhinj Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nanj sêtoc Anôtô sa, nanj sêkêñ whinj, ma lauwhê tiwaê daêsam bocdinanj.

⁵ Magoc lau Israel-nga ñatô sem lêmuj Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac ñatô sa sêpitigeñ, ma sênğili ñac tu bu sêndic hu kisa. Nac sênjalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtêñ andu dau si, bu sêhê injlu sêsa sêmenj. ⁶ Magoc sêtap injlu sa dom, ma bocdinanj sêkôc Jason ti lau sêkêñ whinj-nga ñatô ma sêkêñ ñac sêlhac lau bata malac-nga anğô-nga. Ma sêsôm ña awha atu, “Lau nanj sêli lau ñalôm sa yêc gamenj honj, nanj kwahic dec sêmenj sêkôm yêc yac neñ malac. ⁷ Ma Jason, nğac dindê, inj kôc ñac sa sêmbo inj ndê andu. Nac sêsôc †Sisa ndê ñagôlinj ñapu dom, ma ñac honj sêsôm bu kinj danj tiyham mbo, nanj ndê ñaê Yisu.”

⁸ Lau bata ti lau tonj dinan ma lau malac-nga honj sênğô yom dinan e gêli ñac si ñalôm sa

† **16:37:** Yom dau ñahu sêsôm yêc Yom Inglis bu ‘citizenship.’ Pol whê injlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whinj. Lau Rom si ñagôlinj danj kêtñ yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinanj gêtñ nanj sêkôm têtñ injlu Sailas, nanj gêtñ so. Alic yom ñatô yêc Apo 22:25-29.

ñandô. ⁹ Goc sêsôm bu Jason ti in ndê lau sênemli dau su yêc gapocwalô. Semlihu su goc sêkên ñac sêlhô si.

Pol lu Sailas sêtêñ malac Berea si

¹⁰ Lau sêkên whin-nga yêc Tesalonika sêhôn e ñases sa su, goc sênkin Pol lu Sailas sêlhô sêtêñ malac Berea si. Sêhôn asê su sêmbo malac dinan, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê. ¹¹ Lau Berea-nga ñac lau si mêtê ñayham hóc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkên danja ñapep têtj Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôc sa ti atac whin. Ma tòm bêc honj sem dôhôn yom dau whin Anôtô ndê yom nan sêto muñ su yêc nan. Ñac bu sênjalê inlu si yom bu yom ñandô me mba. ¹² Ma lau Israel-nga daêsam sêkên whin Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwê tiwae ma launjac daêsam sêkên whin bocdinan.

¹³ Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêngô ñawae bu Pol gêm Anôtô ndê mêtê têtj lau mbo Berea. Dec ñac sêtêñ Berea si, bu sêli lau ñalôm sa bu sêkên kisa Pol lu Sailas. ¹⁴ Tu dinan-nga lau sêkên whin-nga sênkin Pol kôlhô têtj malac dan yêc gameñ gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gagceñ sêmbo malac Berea. ¹⁵ Lau nan sêhonj Pol ma sêsa señ sêwhin in, nan sêkôc in sêsip malac Athens si. Goc Pol kêkin ñac sêmbo si, ma sôm bu sêkên yom têtj Sailas lu Timoti bu sêtêñ in sêmeñ ñagahô.

Pol gêm mêtê yêc Athens

¹⁶ Pol honj inlu mbo Athens, ma gêlic anôtôi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm in ñalôm ñawapac. ¹⁷ Bocdinan in sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whin lau Israel ti lau Grik-nga nan sêtoc Anôtô sa. Ma tòm bêc honj in sôc malac lôm gi tap lau ñatô sa, ma whê Anôtô ndê yom sa têtj ñac bocdinan. ¹⁸ Yêc Athens lau ñatô sêmbo, nan êlêmê sem yomgalôm pi gêtj honj ñahu sêwhin dau. Sêsam ñac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Têtj ndoc ñac si lau ñatô sêngô Pol sôm ñawae ñayham asê pi Yisu, ma pi lêtj datisa akênj lau batê-nga, nan ñac sic hu sêsen in ndê gauc ti yom ñatô. Lau ñatô sêsôm, “Ñgac dindêc sôm yom daêsam ñapan, ñahu bocke?” Ma ñatô sêsôm, “Mboe in bu nem yac neñ gauc kwi tu bu dakênj whin anôtôi apa-nga.” ¹⁹ Bocdinan dec sêwê in sêtêñ gameñ nan sêsam bu Areopagas, gameñ nan lau nan sêkip gêtj ñahu sa-nga êlêmê sêkac sa sêmbo. Ñac sêkên Pol kalhac lau Areopagas-nga angô-nga, ma sêndac in bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nan am kêdôhôn têtj lau, nan sa têtj yac? ²⁰ Yac angô am nem yom tòm yom wakuc andô dan, ma yac bu anyalê yom dau ñahu.” ²¹ Lau Athens ti lau apa honj nan sêndôc malac dinan, nan sêmbo tu sêngô yom ti sênem yomgalôm ñapan pi gauc wakuc bocke nan hóc asê ñac-nga. Ñac si gwelen

dan mba. Tu dinan-nga dec ñac bu sêngô Pol ndê yom.

²² Ma Pol tisa kalhac lau angô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Athens-nga. Aô kayalê bu mac akôm gêtj daêsam tu bu anem akin anôtôi nom-nga. ²³ Bu aô kasêlêñ ti gatôc gwanin gêtj honj nan mac amasan tu anem akin mac nem anôtôi-nga. Ma aô gatap alta dan sa, nan mac ato yom pi bocdec bu, ‘Anôtô nan yac tam gauc, nan ndê alta.’ Anôtô nan mac am akin magoc am gauc in, nan kwahic dec aô oc wawhê in sa têtj mac. ²⁴ In Anôtô, nan kêtj nom ti gêtj honj, ma in undambê ti nom ñadau. Ma bocdinan in ndôc lôm dabun nan ñamalac amba sêmasan, nan dom. ²⁵ Ma gêtj nan ñamalac sêmasan, nan oc nem in sa ñalêñ bocke? Bu in ponda gêtj dan dom. Ma in dau kêtj wayahô têtj ñamalac bu sêmbo tali ma kêtj gêtj honj bocdinan. ²⁶ In kêtj ñamalac ñamata-nga mbo nom e kwahic dec lau titoñ-titoñ honj sêsa akênj ñgac tigen dinan, ma sem nom ñgameñ sambob ahuc. Lau titoñ-titoñ honj si gameñ ñabatin, nan Anôtô kêyalin sa gwanan su, ma têm bu lau ton tigen-tigen si ñaclai tiatu ma tisaun, nan kêmatin tidôn gwanan su bocdinan. ²⁷ Anôtô kôm gêtj honj dinan tu bu lau sêlic, ma sênjalê in e sêtap in sa. Magoc in mbo balin gêtj yac lau tigen-tigen dom. ²⁸ Tòm yom ñgac dan nan mac daôm nem ñgac dan tu muñ su, nan sôm, ‘Tu Anôtô ndê ñaclai-nga dec yac dambo tanli ma tanjêlêñ, ma yac neñ ñahu yêc sip in-nga.’ Ma mac nem ñgac dan tiyham to yom ñgac dan bocdec bu, ‘Yac dati in ndê balêkoc.’ ²⁹ Yac dati in ndê balêkoc ma bocdinan yac bu gauc nem bu in gitôm gol me silba me hoc me ñagatu dan, nan ñamalac sêmasan tòm ñac si gauc, nan dec yac gauc gêm yom so pi in. ³⁰ Muñ-nga lau daêsam gauc gêm yom bocdinan, bu sênjalê Anôtô dom. Magoc in kêtj ñagêyô têtj ñac dom. Tigen kwahic dec in gic atu bu lau honj sênem dau kwi. ³¹ Bu in kêyalin bêc dan sa bu êmatôc lau nom-nga honj, ma in oc kôm gêtj dau êñkuc in ndê lêtj gitên. Ma in k êyalin ñgac dan sa bu kôm gwelen dau. In un ñgac dau sa akênj lau batê-nga, dec tôc gêtj dau tiawê têtj lau honj sêlic.”

³² Têtj ndoc sêngô Pol ndê yom pi lau sêtisa akênj lau batê-nga, nan lau ñatô sêpu in. Magoc lau ñatô sêsôm, “Yac bu angô am nem yom pi gêtj dinan tiyham.” ³³ Ma têtj dinan Pol tisa ma hu lau nan sêndôc Areopagas, nan sin. ³⁴ Lau ñatô sênkin Pol ma sêkên whin Yisu. Ñac si dan in Dionisias, nan muñ-nga ndôc whin lau nan sêkac sa yêc Areopagas. Ma awhê dan ñaê Damaris ma lau ñatô sêkên whin bocdinan.

18

Pol mbo malac Korin

¹ Tiñambu Pol hu Atens siñ ma têtj malac Korin gi. ² Yêc dinañ in tap ngac Israel-nga dañ sa, nañ ndê ñaê Akwila. In dinda kôc in yêc gameñ Pontus-nga, ma muñ-nga inlu ndê awêhê Prisila sêndôc malac Rom yêc gameñ Itali-nga. Magoc tiñambu Kinj Klaudias kêtj yatu bu lau Israel-nga hoñ sêhu malac Rom siñ, dec inlu Prisila sêlhô si sêmbô malac Korin. Têtj ndoc Pol hôc asê, nañ gi gêlic inlu. ³ Akwila lu Prisila i ñlu awêhê lu ngac sêkôc bôc ñamlic ma po ma sêsi pitigeñ tu sêmasañ bac-nga. Pol kêyalê gwelêñ dau tidôñ whiñ, bocdinañ dec mbo whiñ inlu, ma sêkôm gwelêñ sêwhiñ dau. ⁴ Pol tac whiñ bu lau I srael ma lau Grik nañ sêmbô Korin sêkêtj whiñ Pômdau, dec tôm bêc Sabat-nga hoñ sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whiñ ñac.

⁵ Têtj ndoc Sailas lu Timoti sêmeñ akêtj gameñ Masedonia-nga, nañ Pol kêtj dau sambuc tu gwelêñ nem mêtê lau-nga. In hoc yom asê têtj lau Israel-nga ma sôm têtj ñac bu Yisu in Mesaya dau. ⁶ Magoc lau Israel-nga sêkêtj whiñ Pol ndê yom dom, ma sêli awaha sa têtj in. Bocdinañ in kêgolonj kop su yêc ndê ñakwê bu tôc ñac si giso asê, ma sôm, “Mac atec Anôtô ndê yom, dec awêkaiñ daôm nem ñagêyô. Aô dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-nga siñ, ma wakôm gwelêñ têtj lau nañ lau Israel dom.” ⁷ Goc Pol hu lôm wê-nga siñ, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. In ñgac gameñ apa-nga nañ gêm akin Anôtô, ma in ndê andu kalhac kêpiñ lôm wê-nga. ⁸ Ma ñgac bata lôm wê-nga dañ ñaê Krispas, ti lau hoñ nañ sêmbô in ndê andu, nañ sêkêtj whiñ Pômdau. Ma lau Korin-nga daêsam nañ sêngô Pol ndê yom, nañ sêkêtj whiñ Yisu ma sêlin sangû.

⁹ Têtj ôbwêc dañ Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têtj in bocdec bu, “Tôc daôm dom. Sôm aneñ yom asê ñapañ, ma nem daôm dôñ dom.” ¹⁰ Bu aô gambo gawhiñ am, ma oc tôm dom bu lau dañ sêkêtj sac am. Bu yêc malac dindêc, aneñ lau daêsam sêmbô.” ¹¹ Bocdinañ Pol mbo Korin tôm yala tigeñ ma ayô 6, ma kêdôhôn Anôtô ndê yom têtj lau.

¹² Têtj ndoc nañ Galio gêm gôlin gameñ Akaya-nga, nañ lau Israel-nga nañ sêndôc malac Korin, nañ sêkêtj si ñalôm pitigeñ bu sêkêtj kisa Pol. Ma sêkêtj in kalhac Galio aᅅgô-nga bu êmatôc in ndê yom. ¹³ Ma ñac sêsôm, “Ñgac dindêc kêdôhônj lau bu sênem akin Anôtô ña lêtj nañ so yac mba yomsu.” ¹⁴ Pol kac awaha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-nga! Mac nem yom dec bu hêganônj sac atu dañ, me gêtj nañ so ñagôlinj Rom-nga, dec wanᅅô. ¹⁵ Magoc yom nañ mac asôm pi ñgac dindêc, nañ hêganônj mac daôm nem yom ti ñaê ñatô ma yomsu Israel-nga. Bocdinañ mac daôm amasañ. Aô oc

wamatôc yom kaiñ dinañ dom.” ¹⁶ Dec in soc ñac su yêc andu matôc-nga. ¹⁷ Ma lau hoñ sêkôc Sostene, ñgac bata nañ yob lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac Korin, nañ dôñ, ma sic in yêc lau matôc-nga aᅅgô-nga. Ma Galio gêlic, magoc kôm tôm gêm gauc.

Pol mbu têtj Antiok gi

¹⁸ Pol mbo malac Korin têm baliñ ñagêc, goc hu lau sêkêtj whiñ-nga siñ ma têtj malac Kenkria gi, bu kôc wan ma mbu têtj gameñ Siria-nga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhiñ in si. Muñ-nga Pol gic bata yom dañ têtj Anôtô, ma tu dinañ-ñ ga têtj ndoc sêmbô malac Kenkria, nañ kêtj kêclauñ sêngapiñ tiapê. Pacndê su, goc ñac sêpi wan ma sêlhô si. ¹⁹⁻²⁰ Sêtêñ malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-nga gi, ma gêm yomgalôm whiñ lau Israel-nga. Ma ñac sêndac in bu mbo whiñ ñac têm ñatô tiyham, magoc in gôlôc têtj ñac dom. In hu Prisila lu Akwila siñ sêmbô sêwhiñ ñac. ²¹ Ma têtj ndoc in pi wan gi, nañ kêmatin yom têtj lau Epesas-nga bocdec bu, “Anôtô bu lic ñayham, dec aô wambu watêñ mac wameñ tiyham.” Goc wan dau hu Epesas siñ ma sa gi. ²² Wan dau kêsêlêñ e hôc asê malac Sisaria, goc Pol sip baô gi. Ma in pi Jerusalem gi ma gic lau sêkêtj whiñ-nga kêsî yêc dinañ. Ma tiñambu in têtj malac Antiok gi. ²³ In mbo Antiok ñasawa sañ, goc kêsêlêñ têtj gameñ Prigia ma Galesia-nga gi. Yêc dindê in golom-golom malac ma puc lau sêkêtj whiñ-nga dôñ bu sêlhac ñanᅅa.

Apolos ndê minj

²⁴ Têtj ñasawa dinañ ñgac dañ ñaê Apolos hôc asê malac Epesas. I ñ ñgac Israel-nga nañ ndê malachu Aleksandria, ma in ñgac tiguaç ma kêyalê Anôtô ndê yom nañ sêto muñ su yêc, nañ tidôñ. ²⁵ Lau ñatô sêndôhôn in pi Pômdau Yisu su, ma bocdinañ in kêtj ndê ñalôm ti gauc sambuc bu êndôhônj lau pi Yisu ma whê in ndê yom sa ñapep. Magoc in kêyalê busanᅅu ñalêñ tigeñ, nañ Jon ndê lêtj êñku lau tu sênem dau kwi-nga. ²⁶ Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-nga gi, ma gêm mêtê ti ñanᅅa. Prisila lu Akwila sêngô in ndê yom, dec sêngalêñ in têtj inlu si andu gi, ma sêwhê yom ñatô sa têtj in e in kêyalê Anôtô ndê lêtj nem lau si-nga ñapep eñ.

²⁷ Tiñambu Apolos bu têtj gameñ Akaya-nga ndi, dec lau sêkêtj whiñ-nga yêc malac Epesas sêpêc in ndê ñalôm dôñ. Ma sêto bapia têtj lau Akaya-nga nañ sêtap Anôtô ndê mwasin sa ma sêkêtj whiñ Yisu, ma sêteñ ñac bu sêkôc Apolos sa. Ma têtj ndoc in hôc asê, nañ in mbo whiñ lau sêkêtj whiñ-nga dinañ, ma gêm ñac sa ñandô. ²⁸ Bu in kalhac ñanᅅa ma ô lau Israel-nga si yom yêc lau hoñ aᅅgô-nga, ma whê Anôtô ndê yom nañ sêto yêc, nañ sa, bu tôc asê bu Yisu in Mesaya dau.

19

Pol mbu tēj malac Epesas gi

¹ Tēj ndoc Apolos mbo Korin, nanj Pol hu gamej Prigia ti Galesia-nga sinj, ma kēsêlêj ho senj lôc-nga nanj sa tēj malac Epesas gi. Inj hóc asê Epesas, ma tap lau sêkêj whinj-nga natô sa. ² Ma inj ndac nac bocdec bu, "Tēj ndoc mac akêj whinj tiwakuc, nanj mac akôc Njalau Dabuŋ su, me mba?" Ma sêô yom ma sêsôm, "Mba. Yac akôc Njalau Dabuŋ su dom, ma anjô yom danj pi inj dom." ³ Dec Pol ndac, "Mac alinj busanŋu kainj bocke?" Ma sêsôm bu, "Yac alinj busanŋu njalêj gitôm Jon, Njag Kêku Lau-nga ndê." ⁴ Goc Pol sôm, "Jon kêku lau nanj sem dau kwi, ma sôm tēj nac bu sêkêj whinj njac nanj oc menj ênjuc inj, nanj Yisu." ⁵ Nac sêngô Pol ndê yom dinanj goc sêlinj busanŋu tu Pômdau Yisu ndê njâ-nga. ⁶ Ma tēj ndoc Pol hu amba sac nac, nanj Njalau Dabuŋ gêm nac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau propet. ⁷ Lau nanj gêj dau hóc asê tēj nac, nanj launjac 12.

⁸ Pol mbo malac Epesas njasawa gitôm ayô tô, ma sôc lôm wê-nga njapanj. Ma yêc dindê inj gêlêj yom dôj bu whê Anôtô ndê gôlinj njahu sa tēj lau. ⁹ Magoc lau natô si njalôm njadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau hoj anjô-nga sêpu senj nanj Pol whê sa tēj nac. Goc Pol hu njac sinj ma kôc lau sêkêj whinj-nga su yêc lôm wê-nga. Ma tôm bêc hoj inj gêm mêtê nac mbo Tiranus ndê andu lau sêkac sa-nga. ¹⁰ Inj kôm bocdinanj tôm yala lu e lau Israel ti Grik-nga hoj nanj sêmbo gamej Asia-nga, nanj sêngô Pômdau ndê njawaê. ¹¹ Anôtô kêj njac lai tēj Pol ma kôm gêj dalô atu-tu daêsam. ¹² Inj kôc njac lai atu, gitôm inj bu êmasoc pu wahinj-nga ti njakwê awê-nga ma njac lai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkêj sac lau gêmbac ti lau nanj njalau sac sêmbo nac si njalôm, dec oc kôm nac njayham sa.

Skiwa atu

¹³ Lau Israel-nga natô sêkôm gwelenj sêsoc njalau sac yêc lau. Ma nac sic hu sêsôm Pômdau Yisu ndê njâ asê tēj ndoc sêkôm gwelenj dau. Nac sêkêj yatu njalau sac bocdec bu, "Am sa mwenj, tu Yisu, nanj Pol gêm mêtê pi inj, nanj ndê njâ-nga." ¹⁴ Ma Israel si dabunjsiga a tu danj njâ Skiwa ndê atu 7 sêkôm gwelenj dau sêwhinj. ¹⁵ Magoc tēj bêc danj njalau sac danj ô nac si yom ma sôm, "Yisu lu Pol aô kayalê inj lu su, magoc mac lau dinanj aô kayalê mac dom!" ¹⁶ Goc njac ti njalau sac dinanj gic njac e ku nac dulu, ma gic njac basô-basô e sêlinj dac sac andô ma sênti

sêsa akêj andu dau njamlic njambwa-njambwa si.

Mêtê kêsôwec yêc Esia

¹⁷ T êj ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêndôc Epesas nanj sêngô gêj dau njawaê, nanj sêtôc dau atu, ma lau hoj sêtoc Pômdau Yisu ndê njâ sa. ¹⁸ Ma lau daêsam nanj sic hu sêkêj whinj Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dôj, nanj sêtisa sêlhac lau hoj anjô-nga ma sêhoc si sac asê. ¹⁹ Lau mbectoma-nga natô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkêj pitigenj yêc lau anjô-nga, goc sêpac ya gêj. Bapia mbec-nga dinanj njalô atu-tu. Nac bu sêkêj hoj tēj lau sênemlihi, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000.* ²⁰ Njalêj dinanj dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelenj ti njac lai yêc lau sêkêj whinj-nga si njalôm.

²¹ Gêj hoj dinanj hóc asê su, goc Pol gauc gêm bu tēj gamej Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tinjambu mbu tēj malac Jerusalem ndi. Inj sôm, "Aô watêj Jerusalem wandi, ma tinjambu wandic malac Rom kêsi whinj." ²² Ma inj kêkinj Timoti lu Erastas, njac lu nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sêmuŋ inj sêtêj Masedonia si. Ma inj dau gacgenj mbo njasawa saunj mbo gamej Asia-nga.

Lau sêli dau sa yêc Epesas

²³ Tēj njasawa dinanj lau sêli dau sa njandô pi senj nanj lau sêkêj whinj-nga sênjuc. ²⁴ Njag nanj gic hu gêj dau nanj ndê njâ Dimitrias. Inj njac nanj pec silba ma kêmasanj ti alta me gêj natô bu lau sêkêj lhac si andu bu sênem akinj anôtô gwam awê nanj sêsam bu Atemis. Ma inj ti lau natô sêtap awa daêsam sa yêc gwelenj dinanj. ²⁵ Inj kêgalêj lau dau sa, sêwhinj lau natô nanj sêkôm gwelenj kainj tigenj, ma sôm tēj nac, "Mac lau! Anjô su nanj. Mac anyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelenj dindê-nga." ²⁶ Magoc mac alic ti anjô njawaê pi gêj nanj Pol kôm. Inj njac nanj sôm tēj lau bu gwam nanj njamalac amba sêmasanj, nanj anôtô njandô dom. Ma inj gêm lau daêsam si njalôm kwi bu sêhu sakinj anôtô gwam-nga sinj. Inj kôm yêc malac Epesas ma saunj inj ndê yom oc nem gamej Asia-nga sambuc ahuc. ²⁷ Gêj dau oc kôm lau sêlic yac nenj gwelenj sac, ma lôm nanj lau sem akinj Atemis sêmbo, nanj oc sêlic tôm gêj njambwa. Ma anôtô awê dau, nanj lau sem akinj yêc gamej Asia-nga ma tôm nom njagamenj hoj, nanj ndê waê oc ninga." ²⁸ Lau sêngô Dimitrias ndê yom ma gêli njac si njalôm sa e sic hu sêmbwêc, "Lau Epesas-nga si anôtô Atemis, inj anôtô tiwaê!"

²⁹ Malô goc lau malac-nga hoj nanj sêkac sa, nanj sêli dau sa. Nac sêkôc Gaius lu Aristakus, njac lu akêj Masedonia nanj êlêmê

* 19:19: Mone silba dinanj sêsam bu drakma, ma drakma tigenj gitôm njalô gwelenj bêc tigenj-nga. 50,000 drakma dinanj njalô atu andô, oc hóc gêlêc PNG si mone K500,000. Lau natô sêkêj whinj bu yom nanj lau mbectoma sêto pi bapia dau, nanj kêj njac lai atu tēj nac, dec semlihi bapia dau njalô atu.

sêngsêlêh sêwhin Pol, nanj dôh, ma nac hon sênti sêtêh gamej lau sêkac dau sa-nga, nan si. ³⁰ Pol tac whin bu sôm yom têh lau dau, magoc lau sêkêh whin-nga sêlhac in ahuc. ³¹ Ma lau bata Rom-nga natô nanj sêmbô gamej dinanj, nanj Pol ndê silip, nanj sêkêh yom têh in, ma sêten in bu têh gamej dinanj ndi dom.

³² Lau hon nanj sêkac dau sa sêmbô, nanj si gac kênsôn. Nac hon sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma nac si daêsam sem gac nahu bocke dec sêkac sa sêmbô dinanj. ³³ Lau Israel-nga sêtin nac si ngac bata danj naê Aleksanda sa njahu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-nga njalôm tu nac lau Israel-nga. Lau daêsam sêmbwêc yom ngacac têh in, dec in gic amba bu sênem dau dôh ma sêngô in ndê yom. ³⁴ Magoc lau sêlic bu in ngac Israel-nga danj, dec hon sêmbwêc na awha atu tôm acgatu nasawa lu bu, "Lau Epesas-nga si anôtô Atemis, in anôtô tiwaê! In anôtô tiwaê!"

³⁵ Têh dinanj ngac bata Epesas-nga danj tisa ma sôm lau hon mamanj. In ngac nanj to yom nanj lau bata malac dinanj-nga sêmatin tidôh, ma yob nac si bapia. Ma in sôm, "Mac lau Epesas-nga, bocke? Lau nom-nga hon sênyalê bu mac ayob anôtô awhê atu Atemis ndê lôm, ti hoc nanj penj sip akêh umbonj, nanj lau sêtoc sa tôm Atemis ndê ngatu. ³⁶ Gêh hon dinanj tôc dau yêc awê su, bocdinanj anem daôm dôh ma ayob daôm bu akôm gêh hon ti gac enj. ³⁷ Mac akôc ngac lu dinanj dôh, ma awê injlu sêsôc sêmenj, magoc sêsu yac nej anôtô awhê susu dom, ma sem kanj gêh danj yêc in ndê lôm dom. ³⁸ Yac nej andu sêmatôc yom-nga dê sêlhac, ma lau sêmatôc yom-nga sêmbô. Dimitrias ti lau sêpec silba-nga nanj si yom bu yêc asa, nanj dec sêkôc in solop sêtêh lau dau sêndi. ³⁹ Kwahic dec mac nem yom natô bu yêc, nanj akêh têh lau sêmatôc yom-nga bu sêmatôc. ⁴⁰ Ayob daôm njape! Tu gêh nanj mac akôm têh acsalô lec-nga, dec gitôm bu mac daôm alhac lau dau anjô-nga, ma oc atap matôc sa pi mêtê ali lau sa-nga. Gêh dau bu hóc asê, dec oc tôm dom bu mac amasanj yom têh ngac êmatôc yom-nga. Bu gêh nanj mac akôm, nanj nahu njayham mbasi." ⁴¹ In sôm yom dinanj su, goc kêkinj lau sêlhô têtêh.

20

Pol kôm gwelenj mbo Masedonia ma gamej Grik-nga

¹ Nantinj atu dau pacndê, goc Pol kêgalêh lau Epesas-nga nanj sêkêh whin Yisu, nanj sa sêpitigenj. In sôm yom bu puc nac dôh ma êngilî nac bu sêlhac njanga, goc porj nac ma ti bu têh Masedonia ndi. ² In gi hóc asê su, ma kôm gwelenj golom-golom malac. In gêm mêtê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkêh whinj dôh-nga, ma in kôm njapanj e

hóc asê gamej Grik-nga. ³ In mbo dindê gitôm ayô tô ma bu pi wanj danj bu mbu têh gamej Siria-nga ndi. Magoc têh ndoc dinanj lau Israel-nga natô sêkic yom bu sêpi wanj sêwhin sêndi, ma sêkôm in njayom. Pol ngô njapuc, dec in pi wanj gi dom, magoc mbu sôc gamej Masedonia-nga gi tiyham. ⁴ Lau ngac nanj sêkôm gwelenj sêwhin in, nanj si naê bocdec. Sopate, in Pirijs atungac akêh malac Berea, Aristakus lu Sekundus akêh malac Tesalonika, Gaius akêh Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akêh gamej Esia-nga, ma Timoti. ⁵ Lau hon dinanj sêmunj si sêhông yac sêmbô malac Troas. ⁶ Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasinj Bolom Yist Mba-nga pacndê, goc akôc wanj danj bu atêh Troas andi. Wanj dau kêsêlêh mbo gwêc nasawa gitôm bêc amandaj su, goc yac ahóc asê Troas ma atap lau dinanj sa. Ma yac ambo malac dinanj tôm wake sambuc danj.

Pol unj Yutikas sa

⁷⁻⁹ Têh Sonda ôbwêc lau sêkêh whin-nga sêpitigenj bu sênenj mwasinj dabunj. Yac akac sa ambo andu baliñ danj, andôc njalôm njahô titô-nga ma lau sêkêh lam daêsam sêngalêh. Pol gac gêm bu hu Troas sinj têh lanjsê, ma bocdinanj gêm mêtê baliñ e timaniñhu. Balê wakuc danj naê Yutikas ndôc gatam atu ma kêh danja Pol ndê yom e bêc ku in dulu. In yêc bêc kêlhinj dau sinj, ma gacgenj penj sip nom gi akêh njalôm njahô-nga dinanj. Lau sêsip si bu sêkôc in sa, magoc sêlic bu in mbac ndu su. ¹⁰ Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau njahô ma kêgape in dôh. Ma in sôm têh lau, "Mac ahêgoc daôm dom. In tali." ¹¹ Goc in mbu pi andu njalôm njahô-nga tiyham gi. Ma in pô bolom kôc ma nac senj mwasinj dabunj. Ma in gic têku in ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu nac sinj ma kôlhô gi. ¹² Ma balê nanj Pol unj in sa mbo tali tiyham, nanj lau sêkôc in mbu têh in ndê andu gi ti atac njayham atu.

Pol têh malac Miletus gi

¹³ Pol gac gêm bu ênsêlêh ho senj têh malac Asos ndi, ma sôm têh yac bu api wanj danj andi atap in sa yêc dindê. ¹⁴ Yac a ahóc asê ma in tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc in pi wanj whinj yac, goc atêh malac Mithlene a. ¹⁵ Njagalanjsê yac ahu malac dau sinj ma alac e a gi apoc ampinj nduc Kios. Têh bêbêc yac alac atêh nduc Samos a, ma njagalanjsê ahóc asê malac Miletus. ¹⁶ Pol tac whinj bu lic Om †Pentikos-nga yêc Jerusalem. Tu dinanj-nga in gac gêm bu yac andi njahôh, ahóc gêlêc malac Epesas, ma ambo gamej Esia-nga nasawa baliñ dom.

Pol gic yomsu lau bata Epesas-nga

¹⁷ Têh ndoc yac ambo Miletus, nanj Pol kêh yom têh lau sêkêh whin-nga yêc malac Epesas, ma kêgalêh nac si lau bata sa sêtêh

in sêmenj. ¹⁸ Nac sêhóc asê ma in sôm yom têtj nac bocdec bu, “Mac anyalê anej lêtj hoj nanj gakôm tòm bêc hoj nanj gambo gawhiñ mac, têtj bêc ñamata-nga nanj gahóc asê gamej Esia-nga ñapanj e menj têtj kwahic dec. ¹⁹ Lau Israel-nga sêkêñ kisa aô ñapanj dec sêkêñ ñawapac atu têtj aô. Tigenj aô kagwininj daunj ma gam akiñ Pômdau ti tanjsulu tu mac-nga. ²⁰ Mac anyalê bu yom bocke nanj gitôm bu nem mac sa, nanj aô gasêc ahuc têtj mac dom. Aô gasôm yom hoj asê timala enj. Aô kadôhônj mac yêc lhu, ma kadôhônj mac yêc mac nem andu tòm gi. ²¹ Aô gahoc yom asê têtj lau Israel ti lau Grik su, bu sênem dau kwi ma sêsóc Anötö ñapu, ma sêkêñ whiñ yac neñ Pômdau Yisu. ²² Kwahic dec Nalau Dabuñ kac aô bu watêñ Jerusalem wandi. Magoc aô kayalê gêtj bocke nanj oc hóc asê aô yêc dindê, nanj dom. ²³ Gêtj tigenj dec kayalê su, bu yêc malac hoj Nalau Dabuñ kêtj puc aô bu ñawapac oc sêtap aô sa, ma aô oc wandôc gapocwalô. ²⁴ Tigenj aô gatôc ti gahêgo daunj pi gêtj dau dom. Aô galic daunj ñamlic gitôm gêtj ñambwa-nga. Anej gauc atu bu walhac ñanga e wandic dabinj gwelêñ nanj Pômdau Yisu kêtj têtj aô. Ma gwelêñ dau bocdec bu, aô oc wahoc ñawaê ñayham asê pi Anötö ndê mwasinj. ²⁵ Mac lau hoj nanj gahoc yom pi Anötö n dê gôlinj asê têtj mac su, nanj anjô. Kwahic dec aô kayalê bu mac nem danj oclíc aô anônj tiyham dom. ²⁶ Boc-dinanj dec wasôm asê têtj mac, bu ñamalac asa nanj tec Anötö ndê yom, nanj aô oc wawêkainj in ndê ñagêyô dom. ²⁷ Bu aô gawhê Anötö ndê lêtj hoj sa têtj mac su, yom danj sinj dau yêc-nga dom.

²⁸ “Mac lau dindêc, ayob daôm ti lau sêkêñ whiñ-nga hoj ñapep. Bu Anötö gêmlihi in ndê lau hoj su ña inj dau ndê dac, ma Nalau Dabuñ dau kêtjalinj mac sa bu ayob ñac. Bocdinanj ayob Anötö ndê domba ñapep. ²⁹ Aô kayalê bu têtj ndoc aô wahu mac sinj, nanj kêdôhônjwaga tasanj oc sêmenj gitôm giam pôm nanj sêsóc sêmenj bu sêsenj domba. ³⁰ Ma mac daôm nem lau ñatô oc sêtisa, ma sênem yom ñandô kwi ti yom tasanj, bu sêñsônj lau ñatô si gauc e sêhu mac ti yom ñandô sinj ma sêñkuc ñac. ³¹ Bocdinanj anem ali ñapanj. Gauc nem bu tòm yala sambuc tó aô gakêñ puc mac tòm ac ma ôbwêc hoj ti tanjsulu enj.

³² “Kwahic dec aô wakêñ mac asip Anötö amba. Asap yom pi in ndê mwasinj atu dôñ ñapanj. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dôñ alhac ñanga e awêkainj malam yêc undambê awhiñ lau dabuñ hoj. ³³ Aô tanjkwê lau danj bu sênem aô sa ña gol me silba me ñakwê dom. ³⁴ Mac anyalê bu aô daunj amanj gakôm gwelêñ tu watap gêtj sa bu nem aô ti lau nanj sêkôm gwelêñ sêwhiñ aô, nanj sa. ³⁵ Gwelêñ hoj nanj aô gakôm nanj tóc asê têtj mac bu dakôm gwelêñ atu kainj dinanj ñapanj bu danem lau ñasac sa dandic ñawaê. Gauc

nem yom nanj Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakêñ gêtj têtj lau oc êmwasiñ yac hóc gêlêc lau sêkêñ gêtj têtj yac, nanj su.’”

³⁶ Pol gic bata ndê yom goc pônj haduc whiñ ñac hoj, ma têtj mbec. ³⁷ Goc ñac hoj sêngape inj dôñ ti sêngutô inj, ma sêtanj inj. ³⁸ Pacndê, goc sêhoñ inj sêsa wanj si. Nac si ñalôm ñawapac atu pi in ndê yom nanj sôm bu ñac oc sêlic inj anjô tiyham dom.

21

Pol hóc asê gamej Siria-nga

¹ Yac ahu ñac sinj ma api wanj a tiyham, ma wanj dau sa hêganônj nduc danj ñaê Kos, nanj solop gi. Ngalansê wanj dau kôc yac atêñ malac Rodes, ma a e wanj sôc malac Patara. ² Yêc dindê yac atap wanj danj sa, nanj bu têtj gamej Pionisia-nga ndi, dec apwê gi alom ma wanj dau hu Patara sinj. ³ Yac alac e alic nduc Saipras poc ñalôm-nga, ma anjêc ambo awê-nga ma anti e asôc malac Taya yêc gamej Siria-nga, ma asip baô a. Wanj dau kôc wapa malac dinanj-nga ñatô. ⁴ Yêc malac Taya yac atap lau sêkêñ whiñ-nga sa, ma ambo awhiñ ñac tòm bêc 7. Nalau Dabuñ kêtj puc ñac dec ñac bu sêlhac Pol ahuc bu têtj Jerusalem ndi dom. ⁵ Magoc bêc 7 dinanj su, goc yac ahu ñac sinj bu api wanj tiyham. Lau sêkêñ whiñ-nga ti ñac si lauwhê ma balêkoc hoj sêhoñ yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apônj hanjuc ma atêñ mbec awhiñ daunj. ⁶ Goc yac akam daunj ma ahu daunj sinj. Yac api wanj ma ñac sêlhô sêmbu si.

⁷ Wanj dau sa akêñ Taya ma kêtî e hóc asê malac Tolemai. Yêc dindê yac atap lau sêkêñ whiñ-nga sa ma ambo awhiñ ñac tòm bêc tigenj. ⁸ Ngalansê yac api wanj tiyham ma alac e asôc malac Sisaria. Ma yac asip baô a ma ayêc awhiñ ñac ahenj-nga danj ñaê Pilip. Muñ-nga sêñyalinj lau 7 sa bu sêndic sam gêtj danenj-nga, ma Pilip inj ñac si danj. ⁹ Inj ndê atuwêi hale sêmbu, nanj sem ñac sa su dom, ma Anötö kêmwasinj ñac hoj bu sêhoc yom asê sêtôm propet. ¹⁰ Yac ambo awhiñ ñac bêc ñatô su, goc propet danj ñaê Agabus sip akêñ gamej Judia-nga menj. ¹¹ Inj têtj yac menj, goc kôc Pol ndê pinjap su, ma sô inj dau amba ti ga hi dôñ. Ma inj sôm, “Nalau Dabuñ sôm bu ñalêñ tigenj lau Israel-nga nanj sêmbu malac Jerusalem, nanj oc sêsô pinjap dindê ñadau dôñ, ma sêkêñ inj sip lau Rom-nga amba.” ¹² Têtj ndoc yac anjô yom dau, nanj yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom. ¹³ Magoc inj ô yom ma sôm, “Tu sake-nga dec mac atanj tu aô-nga, ma bu akôm aô ñalôm ndi lu? Nac bu sêsô aô dôñ me sêndic aô ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, nanj gitôm.” ¹⁴ Yac alic bu inj oc sôc yac mba yom ñapu dom, dec ahu sinj ma asôm, “Gêtj nanj Pômdau tac whiñ bu hóc asê, nanj ñandô sa.”

Pol mbo Jerusalem

¹⁵ Dinaŋ su, goc yac amasaŋ dauŋ ma api Jerusalem a. ¹⁶ Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatô akêŋ Sisaria sêwhiŋ yac, ma sêwê yac atêŋ Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason inŋ ŋgac akêŋ nduc Saipras, ma inŋ lau ŋamata-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ si dan. ¹⁷ Têŋ ndoc yac ahôc asê Jerusalem, naŋ asidôwai sêkôc yac sa ti atac ŋayham. ¹⁸ Nagalaŋsê dec Pol ti yac honŋ a alic Jems, ma lau bata honŋ sêkac dau sa sêmbô Jems ndê andu. ¹⁹ Pol kam ŋac, goc gic miŋ yom pi inŋ ndê gwelenŋ yêc lau apa si gameŋ, ma pi gêŋ honŋ naŋ Anôtô kôm bu puc gwelenŋ dau dôŋ. ²⁰ Ŋac sêŋgô yom dau su ma sêmpinŋ Anôtô. Magoc sêsôm têŋ Pol, “O asidôwa. Lic su naŋ. Yêc dec, lau Israel-ŋga daêsam andô sêkêŋ whiŋ Yisu, magoc sêsap Moses ndê yomsu honŋ dôŋ ŋapaŋ. ²¹ Ma ŋac sêŋgô ŋawaê bu am kêdôhônŋ lau Israel-ŋga naŋ sêndôc lau apa si gameŋ, bu sêhu Moses ndê yomsu siŋ. Sêŋgô bu am sôm têŋ ŋac bu sêhu yac neŋ mêtê dasê balêi si ŋamlic ŋatô su-ŋga, ti yac neŋ gêbôm ŋatô siŋ. ²² Bocdinaŋ kwahic dec yac oc dakôm bocke? Ŋac oc sêŋgô ŋawaê bu am mwenŋ su. ²³ D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbô, naŋ sêmatinŋ yom tu bu sênem dabuŋ dau-ŋga.* ²⁴ Bocdinaŋ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-ŋga neŋ lêŋ tamasaŋ dauŋ ŋawasi sa yêc Anôtô aŋgô-ŋga, ma nem dabuŋ daôm whiŋ ŋac. Nem ŋac sa ma nemlhi gêŋ bocke naŋ sêpônda bu sêndic dabinŋ yom naŋ sêmatinŋ têŋ Anôtô, ma sêŋgaliŋ ŋac kêclaŋ su. Kôm bocdinaŋ dec lau Jerusalem-ŋga oc sêŋyalê bu yom naŋ sêŋgô pi am, naŋ ŋahu mbasi. Ŋac oc sêlic bu am daôm sap yac neŋ yomsu dôŋ ma sa lêŋ honŋ ŋapeŋ. ²⁵ Ma yom naŋ yac tamatinŋ pi lau gameŋ apa-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu, ma dato sip bapia ma dakêŋ têŋ ŋac su, naŋ dec yac oc daŋeŋ su dom. Yac dato têŋ ŋac bu sêneŋ gêŋ danaŋ-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da têŋ anôtôi gwam naŋ dom, ma dac ma wata ti dac, naŋ sêneŋ danŋ dom bocdinaŋ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga dom.”

²⁶ Têŋ galaŋsê Pol kôc lau hale dinaŋ sa, goc gic hu têm tu bu êmasaŋ dau ŋawasi sa yêc Anôtô aŋgô-ŋga, ma kêkuc lêŋ sênem dabuŋ dau-ŋga whiŋ ŋac. Goc inŋ sôc lôm dabuŋ gi bu kêŋ ŋawaê têŋ dabuŋsiga pi bêc bocke ŋac si ndoc sênem dabuŋ dau-ŋga oc pacndê, ma ŋac tigeŋ-tigeŋ oc sêkêŋ si da.

Sêkôc Pol dôŋ

²⁷ Pol ndê bêc 7 bu êmasaŋ dau ŋawasi sa-ŋga kêpiŋ bu pacndê, ma lau Israel-ŋga ŋatô akêŋ gameŋ Esia-ŋga sêlic inŋ yêc lôm

dabuŋ. Goc sêli lau honŋ ŋalôm sa bu sêkôc inŋ dôŋ. ²⁸ Ŋac sêmbwêc, “Mac lau Israel-ŋga, amenŋ anem yac sa. Alic ŋgac dec. Inŋ ŋgac naŋ kêdôhônŋ lau tôm gameŋ honŋ, ma pu yac lau Israel-ŋga ti yac neŋ yomsu, ma pu gameŋ dindêc whiŋ. Ma gêŋ danŋ tiyham. Inŋ kôc lau Grik ŋatô sêsôc lôm dabuŋ ŋabatêmdô sêmeŋ, dec kôm gameŋ dabuŋ dindêc ŋadômbwi sa.” ²⁹ Ŋac sêsôm yom dinaŋ ŋahu bu muŋ-ŋga sêlic ŋgac Epesas-ŋga danŋ ŋaê Tropimus, mbo malac Jerusalem whiŋ Pol. Ma ŋac gauc gêm bu mboe Pol kôc inŋ têŋ lôm dabuŋ gi. ³⁰ Têŋ dinaŋ lau malac-ŋga honŋ sêli dau sa ŋandô ma sic dau sa sêpitigeŋ yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdô. Ŋac sêkôc Pol dôŋ ma sêhê inŋ sa awê gi, goc lau sic gameŋ dau ŋagatam ahuc. ³¹ Ŋac sêkôm bu sêndic inŋ ndu sêmbô, ma lau siŋ Rom-ŋga si ŋadau ŋgô ŋawaê bu lau malac Jerusalem-ŋga honŋ sêli dau sa. ³² Goc ŋagahô inŋ kôc lau siŋ-ŋga ti ŋac si lau bata ŋatô, ma sênti sêtêŋ lau tonŋ dinaŋ si. Ma têŋ ndoc lau dau sêlic ŋgac bata ti inŋ ndê lau siŋ-ŋga, naŋ sic Pol tiyham dom.

³³ Goc lau siŋ si ŋadau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôŋ, ma inŋ gic atu bu sêsô inŋ dôŋ ŋa sen lu. Goc inŋ ndac lau bu inŋ asa, ma inŋ kôm sac bocke. ³⁴ Lau yêc tonŋ atu ŋalôm sêmbwêc yom tidau-tidau, dec ŋgac dau kêyalê bu inŋ gitôm dom bu tap gêŋ dau ŋahu sa. Goc inŋ gic atu bu sêkôc Pol sêtêŋ lau siŋ-ŋga si gameŋ sêndi. ³⁵ Têŋ ndoc sêhêc asê tunbôm ŋa-têc naŋ yêc gameŋ dau ŋasactô, naŋ lau sêkôm mwasac ŋanŋa bu sêndic Pol ndu. Tu dinaŋ-ŋga lau siŋ-ŋga sêhêc inŋ sa lôlôc bu sêkôc inŋ sôc ŋac si gameŋ sêndi. ³⁶ Ma lau tonŋ atu naŋ sêŋkuc, naŋ sêmbwêc ŋapaŋ, “Ndic inŋ ndu! Ndic inŋ ndu!”

³⁷ Lau siŋ-ŋga bu sêkôc Pol sôc ŋac si gameŋ ŋalôm ndi, magoc inŋ ndac ŋac si ŋadau bocdec bu, “Gitôm bu wasôm yom danŋ têŋ am, me?” Ma ŋgac dau ndac, “Am kêyalê yom Grik, a? ³⁸ Aô gam gauc bu am ŋgac Isip-ŋga naŋ ndoc dê giŋga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameŋ sawa, ma kêgiliŋ ŋac bu sêndic siŋ têŋ lau Rom-ŋga.” ³⁹ Magoc Pol sôm, “Mba! Aô ŋgac Israel-ŋga danŋ, ma aneŋ malac Tasis yêc gameŋ Silisia-ŋga. Inŋ malac ŋambwa dom, malac tiwaê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têŋ lau dindêc, me mba?” ⁴⁰ Lau siŋ-ŋga si ŋadau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têt, ma gic amba têŋ lau bu sênem dau dôŋ. Ma têŋ ndoc gameŋ ŋaŋeŋ sa, naŋ gic hu sôm yom têŋ ŋac ŋa Yom †Hibru.

22

* **21:23:** Yom naŋ lau dinaŋ sêmatinŋ tidôŋ, naŋ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau naŋ sêmatinŋ yom dau, naŋ sêtimêtê dau ŋapeŋ ti sem dabuŋ dau tu bu sênem akinŋ Anôtô, e yom dau ŋatêŋ pacndê. Ŋac oc sêŋgapiŋ si kêclaŋ dom e têm dau pacndê, dec sêŋgaliŋ kêclaŋ honŋ su ma sêkêŋ da ŋatô yêc lôm dabuŋ. Alic Nam 6:1-21.

Pol sôm yom têtj lau Jerusalem-nga.

¹ Inj sôm, “O asidôwai ti damanji. Akêñ danam ma aô waô yom nanj lau sêngôlinj pi aô.” ² Nac sêngô inj sôm yom têtj nac yêc nac dau si awha, nanj Yom Hîbru, dec lau honj sem dau dôñ ma sêhê danja inj. Goc inj sôm, ³ “Aô ngac Israel-nga. Dinañ kôc aô yêc gamenj Silisia-nga, ma anej malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindec, ma kaddôhôn abanji si yomsu honj njapen enj gambo Gamaliel njapu. Aô gayêm dauñ su njandô tu wanem akinj Anôtô-nga tòm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm. ⁴ Aô gakêñ kisa lau nanj sêñkuc lêñ wakuc dindec, ma gakêñ lauwhê ma ngac sêkêñ whinj Yisu-nga daêsam sêsôc gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic njatô ndu. ⁵ Dabuñsiga njamata-nga ti lau bata honj sêñyalê anej gwelêñ dinañ. Nac lau dinañ sêto bapia puc aô dôñ-nga têtj lau bata Israel-nga nanj sêmbo malac Damaskas. Têtj bêc danj aô kasêlêñ gambo señ bu wasip Damaskas wandi, bu wakôc lau sêkêñ whinj Yisu-nga yêc dindê sa sêtêñ Jerusalem sêmen, bu sêkêñ njandê têtj nac. ⁶ Aô kasêlêñ e têtj ac kac lhu gasuj sa Damaskas, ma sep tigenj njawê undambê-nga atu danj pô aô. ⁷ Dec gapenj gasip nom ma gangô awha danj sôm yom têtj aô bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kêñ kisa aô?’ ⁸ Ma aô gandac bu, ‘O njadau, am asa?’ Goc awha dau ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu Nasaret-nga nanj am kêñ kisa.’ ⁹ Lau nanj sêwhinj aô nanj sêlic njawê dau ma sêngô awha, magoc sêñyalê yom nanj Yisu sôm têtj aô, nanj dom. ¹⁰ Ma aô gandac, ‘Pômdau, aô wakôm sake?’ Ma inj sôm, ‘Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêtj bocke nanj aô tac whinj bu am kôm-nga, nanj aô oc wanjkinj lau bu sêwhê sa têtj am yêc dindê.’

¹¹ “Njawê dau kôm aô tanônj tipec, bocdinañ dec lau nanj sêwhinj aô sêhê aô aman, ma sêwê aô gasôc Damaskas ga. ¹² Ma ngac danj njâê Ananias mej gêlic aô. Inj ngac nanj sa ndê lêñ honj kêkuc yomsu Israel-nga njapen, ma lau Israel Damaskas-nga honj sêtoc inj sa. ¹³ Inj kalhac kêpiñ aô ma sôm, ‘Asidôwa Saul, tanôm njawa sa!’ Ma têtj ndoc dinañ enj aô tanônj njayham sa e galic inj. ¹⁴ Ma inj sôm, ‘Damanji si Anôtô kêtjalinj am sa bu êmyalê inj ndê atac whinj, ma bu lic ngac gitêñ Yisu dau, ma bu njô yom yêc inj dau whasuj. ¹⁵ Ma am oc hoc yom njandô pi inj asê têtj lau honj, ma sôm yom asê pi gêtj honj nanj am gêlic ti njô su. ¹⁶ Ma kwahic dec am hônj sake? Tisa ma lij busanjgu tu Yisu ndê njâê-nga bu êngwasinj am nem sac honj su.’

¹⁷ “Têtj ndoc aô gambu gatêñ Jerusalem gamenj, nanj gatenj mbec gambo lôm dabuj e gatuj kainj danj sa. ¹⁸ Ma galic Pômdau Yisu sôm yom têtj aô bocdec bu, ‘Njagahô, hu Jerusalem sij kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom nanj am hoc asê pi aô, nanj sa dom.’ ¹⁹ Dec aô gaô yom ma gasôm,

‘Pômdau, lau dindec sêñyalê bu munj-nga aô kasalê lau sêkêñ whinj am-nga tòm lôm wê-nga honj, bu wandic njac ma wakêñ njac sêndôc gapocwalô. ²⁰ Ma têtj ndoc nanj lau sêkêc Steven ndê dac sij tu inj hoc yom asê pi am-nga, nanj aô galhac ma galic ti atac njayham. Ma gayob lau nanj sêtuc inj njâ hoc, nanj si njakwê.’ ²¹ Goc Pômdau sôm têtj aô, ‘Ndi! Aô oc wanjkinj am sa yêc lau Israel si gamenj, bu têtj lau apa si gamenj ndi.’”

²² Lau honj sêngô Pol ndê yom ti sem dau dôñ e inj sôm yom dinañ. Dec sêli awha sa ma sêmbwêc, “Inj gitôm bu mbo tali-nga dom. Ndic inj ndu ninjala!” ²³ Nac sêmbwêc ti sêkac si njakwê andô-nga su ma sêmbalip kop pi lôlôc gi sêmbo. ²⁴ Dec lau sij-nga si njadau kêñ yatu njac bu sêkôc Pol sôc nac si gamenj ndi. Inj sôm bu sêhi inj njâ sô, ma sêñsu inj tu bu sêtap sa bu njahu bocke dec lau sêmbwêc inj njalêñ bocdinañ. ²⁵ Sêsô inj amba ti gahi dôñ pi a bu sêhi inj, dec Pol sôm têtj njac bata nanj yob lau sij-nga tonj danj, nanj bocdec bu, “Bocke? Mac bu ahi njac Rom-nga danj, nanj atap giso danj sa yêc inj dom, nanj dec oc angilj Rom si njagôlinj, me mba?” ²⁶ Ngac dau ngô Pol ndê yom, dec têtj lau sij-nga si njadau gi ma sôm têtj inj bu, “Am oc kôm sake, bu njac dindê inj njac Rom-nga?” ²⁷ Goc njac dau têtj Pol gi ma ndac inj, “Sôm asê têtj aô. Am njac Rom-nga, me mba?” Ma Pol sôm, “Aêc.” ²⁸ Dec lau sij-nga si njadau sôm, “Aô gahu awa atu sij dec gamlhi anej bapia bu wati njac Rom-nga.” Magoc Pol sôm, “Aô damanji inj njac Rom-nga, ma bocdinañ dec aô njac Rom-nga gawhij.”

²⁹ Yom dau kôm njac dau sô njandô, bu inj kôc Pol ma sô inj dôñ, magoc kêtjalê dom bu inj njac Rom-nga. Ma lau nanj bu sêñsu Pol, nanj njagahô sêkac dau su yêc inj.

Pol kalhac lau bata Israel-nga anjgô-nga

³⁰ Lau sij-nga si njadau bu tap sa bu njahu bocke dec lau Israel-nga sêngôlinj yom pi Pol. Bocdinañ njagalanj sêbêc inj kêñ yatu bu lau dabuñsiga ti lau bata Sanedrin-nga honj sêkac dau sa, goc kôc Pol su yêc lau sij-nga si gamenj, ma kêñ inj kalhac njac anjgô-nga.

23

¹ Pol tahê lau Sanedrin-nga a honj ma sôm, “O anej asidôwai. Aô neñ atac pa su pi lêñ honj nanj gasa tu wanem akinj Anôtô-nga njapan, e mej têtj acsalô lec galhac mac anjôm-nga.” ² Dabuñsiga njamata-nga njâê Ananias ngô yom dinañ, dec sôm têtj lau nanj sêlhac sêmpinj Pol bu sêtap inj sôc tôkwa. ³ Goc Pol sôm têtj inj, “Anôtô oc ndic am ô! Bocke dec am ndôc tu êmatôc aô êñkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aô dec kêtjilj yomsu dau? Am gitôm a nanj njadômbwê-nga njawasi, magoc njalôm-nga sop wenj sa.” ⁴ Lau nanj sêlhac sêmpinj Pol sêsôm têtj inj bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi

Anötö ndê dabuñsiga ñamata-nga?" ⁵ Ma Pol ô yom ma sôm, "Asidôwai. Aô kayalê dom bu inñ dabuñsiga ñamata-nga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, 'Sôm yom sac pi ñgac nanñ gêm gôlinñ nem lau, nanñ dom.' "

⁶ Pol kêyalê bu lau Sanedrin-nga ñatô ñac lau Palêsai, ma ñatô ñac lau Sadiusi. Tu dinanñ-nga dec inñ mbwêc yom têtñ ñac bocdec bu, "Aneñ asidôwai anğô. Aô damanñ inñ Palêsai danñ, ma aô bocdinanñ. Aô gakêñ whinñ bu yac oc datisa akêñ lau batê-nga. Ma kwahic dec ñac bu sêmatôc aô tu yom dinanñ-nga." ⁷ Têtñ ndoc inñ sôm yom dinanñ, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôc, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêsenñ dau. ⁸ Sêsenñ dau ñahu bu lau Sadiusi sêkêñ whinñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu anjela ma ñalau danñ sêmo dom. Magoc lau Palêsai sêkêñ whinñ gêtñ honñ dinanñ.

⁹ Bocdinanñ lau dau sêli dau sa ñalêñ sac. Ma Palêsai ñatô nanñ sêndôhôn yomso, nanñ sêtisa ma sêsôm yom ti ñanğa, "Yac atap giso dau sa yêc ñgac dindec dom. Mboe anjela me ñalau danñ kêtñ yom nanñ inñ êlêmé hoc asê têtñ lau, nanñ têtñ inñ." ¹⁰ Kêpiñ bu sinñ hóc asê, dec lau sinñ-nga si ñadau tóç bu mboe lau oc sêkac Pol kôc ndi lu. Bocdinanñ inñ kêkinñ inñ ndê lau sinñ-nga bu sêsa sêndi ti ñanğa ma sêngaho Pol su yêc lau dinanñ, ma sêkôc inñ mbu têtñ ñac si gamenñ ndi tiyham.

¹¹ Têtñ ôbwêc Pômdau hoc dau asê têtñ Pol ma sôm, "Hêgo daôm dom, puc daôm dôñ! Am hoc yom asê pi aô su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinanñ yêc malac Rom whinñ."

Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndic Pol ndu

¹² Galañsê bêbêc lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatinñ pwac têtñ dau bu oc sênenñ me sênom gêtñ dom e inñ mbac ndu su. ¹³ Lauñgac nanñ bu sêkôm gêtñ dau nanñ si namba hóc gêlêc 40 su. ¹⁴ Ñac sêtêtñ dabuñsiga atu-tu ti lau bata ñatô si, ma sêsôm, "Yac amatinñ pwac bu aneñ gêtñ dom e andic Pol ndu su nanñ. ¹⁵ Bocdinanñ yac gauc gêm bu mac awhinñ lau Sanedrin-nga andac lau sinñ si ñadau bu hu Pol sinñ têtñ mac, bu andac inñ pi gêtñ ñatô tiyham. Ma yac oc asinñ ambo senñ bu têtñ ndoc sêwê inñ sêsa sêmenñ, nanñ yac andic inñ ndu."

¹⁶ Pol lhuwê atuñgac ngô gêtñ dau ñawaê, dec sóc lau sinñ-nga si gamenñ têtñ Pol gi ma sôm asê têtñ inñ. ¹⁷ Pol ngô su dec ta ñgac nanñ yob lau sinñ-nga toñ danñ ma sôm têtñ inñ, "Kôc balê dindec têtñ mac nem ñadau ndi. Inñ kôc yom danñ bu sôm têtñ inñ." ¹⁸ Goc ñgac sinñ-nga dinanñ wê balê dau têtñ ñac si ñadau gi ma sôm, "Pol, ñgac nanñ ndôc gapocwalô, nanñ ndac aô bu wakôc balê dindec têtñ am menñ, bu inñ kôc yom danñ bu sôm têtñ am." ¹⁹ Ñgac dau kêm balê dau sa ma inñlu sêsa ahic si, ma inñ ndac inñ bu, "Am kôc yom bocke bu sôm

têtñ aô?" ²⁰ Goc balê dau sôm, "Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndac am bu êmkinñ Pol ndi lhac lau Sanedrin-nga anğô-nga têtñ lanjsê, bu ñac tac whinñ bu sêndac inñ tu yom ñatô-nga. ²¹ Ngô ñac si yom dom, bu ñac si lau hóc gêlêc 40 sem nenenñ sêhôn inñ sêmo senñ. Lau dau sêsôm tidôn su bu sênenñ ma sênom gêtñ dom e sêndic inñ ndu. Ñac kwahic dec sêmasanñ dau sêmo, sêhôn bu am lôc têtñ ñac si yom." ²² L au sinñ-nga si ñadau ñ gô balê dau ndê yom su, goc kêkinñ inñ sa gi ma gic yomso inñ bocdec bu, "Sôm têtñ lau danñ dom bu am mwenñ kêtñ ñawaê dindec têtñ aô."

Sêkôc Pol têtñ malac Sisaria gi

²³ Goc inñ ta ndê ñgac lu nanñ sêyob lau sinñ-nga toñ lu nanñ sêtêtñ inñ sêmenñ, ma sôm têtñ inñlu bu, "Andic lau sinñ-nga tôm 200 sa, ma lau sinñ sêndôc hosi-nga 70, ma lau sinñ kêm-nga 200 sêwhinñ. Asôm bu sêmasanñ dau bu sêtêtñ malac Sisaria sêndi têtñ 9 kilok ôbwêc dindec. ²⁴ Amasanñ hosi tu Pol ndôc ñahô-nga, ma ayob inñ ñapep e akêñ inñ sip gôlinñwaga Rom-nga Filiks amba." ²⁵ Ma ñgac atu dau to bapia danñ bocdec:

²⁶ Aô Klaudias Lisias dec gato têtñ am ñgac atu gôlinñwaga Filiks. Acsalô ñayham am.

²⁷ Lau Israel-nga sêkôc ñgac dindec dôñ ma bu sêndic inñ ndu. Magoc aô gatap sa bu inñ ñgac Rom-nga danñ, dec aô ti neñ lau sinñ-nga anğaho inñ su yêc ñac amba. ²⁸ Aô bu watap yom nanñ sêngôlinñ pi inñ, nanñ ñahu sa, dec gakêñ inñ kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-nga anğô-nga bu sêñsahê inñ. ²⁹ Aô gatap sa bu yom nanñ sêngôlinñ pi inñ, nanñ hêganônñ lau Israel-nga si yomso. Magoc aô gatap yom danñ sa gitôm bu yac andic inñ ndu me akêñ inñ ndôc gapocwalô-nga dom. ³⁰ Malô aô ganğô ñawaê bu lau ñatô sêkic yom gelec bu sêndic inñ ndu. Bocdinanñ dec aô kakinñ inñ têtñ am goloc ñagahô, bu am êmatôc inñ ndê yom. Ma aô gac a tu lau nanñ sêngôlinñ yom pi inñ, bu sêwhê yom dau sa têtñ am.

³¹ Inñ to yom dau su, goc kêtñ bapia sip inñlu amba, ma inñlu sic lau sinñ-nga sa ma sêkôm tôm inñ gic atu ñac. Têtñ ôbwêc dau dinanñ sêkôc Pol whinñ ñac, ma sêsa sêtêtñ malac Antipatris si. ³² Galañsê bêbêc lau sinñ-nga nanñ sêñsêlêñ sêmo nom, nanñ sêlhô sêmbu sêtêtñ si gamenñ yêc Jerusalem si. Ma lau sinñ-nga nanñ sêndôc hosi sêhon Pol sa si. ³³ Têtñ ndoc sêhóc asê Sisaria, nanñ sêkêñ Pol ti bapia dau têtñ gôlinñwaga Filiks. ³⁴ Ma inñ sam bapia dau, goc ndac Pol bu inñ ñgac gamenñ bocke-nga. Ma tap sa bu inñ ñgac gamenñ Silisia-nga. ³⁵ Goc sôm, "Aô oc wanğô am nem yom, têtñ ndoc lau nanñ sêngôlinñ yom pi am, nanñ sêhóc asê." Goc inñ kêtñ yatu inñ ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu nanñ munñ-nga Kinñ Herod kwê sa nanñ.

24

Pol kalhac Filiks anjô-nga

¹ Bêc 5 ginga su, goc dabunjsiga njamata-nga Ananias ti lau bata Israel-nga njatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkên yom nanj sêngôlinj pi Pol, têtj gôlinwaga Filiks. Ma sêkôc ngac danj njaê Tetulus whinj ngac, bu nem njac awha têtj Filiks. ²⁻³ Lau sêkôc Pol sôc menj, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têtj Filiks bocdec bu, “O ngac njayham kêlêc Filiks. Am gêm gôlinj yac njapep, dec yac ambo njayham ma ti yom malô njasawa balinj su. Am ngac tiguauc dec kêmasanj lêtj wakuc njayham njatô, nanj lau gamej indêc-nga kwahic dec sênkuc sêmbo. Yac ti mba lau hoj nanj sêmbo am nem gôlinj njapu, nanj bu anem danje am njapanj. ⁴ Aô bu wanjainj am nem têtj dom, ma bu wakôm am lic njakam sa dom. Bocdinaj wandac am bu njô yac mba yom apê lec. ⁵ Ngac indêc inj ngac ênjilî lau-nga, ma gêli lau Israel-nga njalôm sa tôm gamej hoj. Inj lau toj nanj sênkuc yom so pi njac Nasaret-nga dinanj, nanj si njac njamata-nga. ⁶⁻⁷ Ma gênj danj whinj. Inj bu kôm mêtê nanj toc yac mba lôm dabunj sa bu gamej dabunj dom. Tu dinanj-nga dec yac akôc inj dôj.* ⁸ Am daôm bu kip inj sa, dec am oc tap sa bu yom hoj nanj yac anjôlinj pi inj, nanj yomandô.” ⁹ Tetulus sôm inj ndê yom dinanj, goc lau Israel-nga hoj nanj sêwhinj inj, nanj sêpuc inj ndê yom dôj ma sêsôm bu yomandô.

¹⁰ Goc gôlinwaga Filiks tôte amba têtj Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aô kayalê bu am gêm gôlinj gamej indêc ma kêmatôc lau si yom tôm yala njatô su. Bocdinaj aô atac njayham bu wasôm anej yom têtj am ma waô yom nanj sêngôlinj pi aô. ¹¹ Am bu ndac lau njatô, dec am oc tap sa njagahô bu bêc 12 gi su, nanj gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anôtô sa-nga. ¹² Lau nanj sêngôlinj yom pi aô, nanj sênyalê su bu aô gakôm mêtê sac danj dom. Aô gasôm njamalac danj yêc lôm dabunj dom, ma gali lau njalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-nga me yêc malac Jerusalem njalôm dom. ¹³ Bocdinaj yom nanj sêngôlinj pi aô, nanj njac gitôm dom bu oc sêtôc asê bu yomandô. ¹⁴ Magoc yom njandô tigenj dec wasôm asê têtj am bocdec bu. Aô gam akinj damanj si Anôtô kakuc lêtj wakuc tôm lau sêkên whinj Yisu-nga sênkuc. Lau dinanj sêlic lêtj dau bu lêtj so. Magoc aô gakêj whinj yom hoj nanj kékuc Moses ndê yom su ti yom hoj nanj lau propet sêto munj su. ¹⁵ Ma gakêj batanj bu Anôtô oc unj lau gitêtj ma lau sac hoj sa akêj lau batê-nga tôm njac lau dindê sêkên whinj. ¹⁶ Njalêtj dinanj dec aô kasahê bu wasa nejj lêtj hoj solop enj tu bu walhac ti nejj atac pa

su yêc Anôtô ti njamalac anjô-nga. ¹⁷ Aô gahu Jerusalem sinj yala nejj su, ma kwahic dec gambu gatêtj Jerusalem ga, bu wanem anej lau Israel-nga si lau njalôm sawa sa, ma bu wakêj da têtj Anôtô. ¹⁸ Aô kakuc lau Israel-nga si lêtj sêmasanj dau njawasi sa yêc Anôtô anjô-nga munj su, goc gasôc lôm dabunj ga bu wakêj nejj da. Ma têtj ndoc dinanj lau Israel-nga njatô akêj gamej Esia-nga sêlic aô. Aô gac lau toj atu sa dom, ma gali lau njalôm sa bu sêkôm kisa dom. ¹⁹ Njac lau Esia-nga dau sic hu sêngôlinj yom pi aô, ma bocdinaj njac bu gauc nem bu aô gakôm giso, dec njac dau sêmenj ma sêsôm asê têtj am. ²⁰ Bu mba, goc sôm têtj lau Israel-nga nanj kwahic sêmbo dec, bu sêtôc asê têtj am, giso bocke nanj lau Israel si lau bata Sanedrin-nga sêtap sa yêc aô. ²¹ Mhoe njac sêlic aô sac ma sêkênj aô galhac am anjôm-nga bu êmatôc aô, pi yom tigenj nanj aô gambwêc têtj njac bocdec bu, ‘Aô gakêj whinj bu yac oc datisa akêj lau batê-nga.’”

²² Filiks ngô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkên whinj Yisu-nga si lêtj wakuc. Bocdinaj dec inj gic bata yom, ma sôm têtj lau Israel-nga nanj sêmenj akêj Jerusalem, “Têtj ndoc lau sinj-nga si njadaw Lisias menj akêj Jerusalem, nanj aô oc wasôm anej gauc asê pi mac nem yom.” ²³ Goc inj gic atu njac nanj yob lau sinj-nga toj danj, bu sêyob Pol njapep, magoc sêsô inj dôj dom. Ma inj sôm têtj inj bu kêtj njasawa têtj Pol ndê lau nanj bu sêndic inj kêsi ti sênem inj sa, ma lhac njac ahuc dom.

Sêyob Pol sêmbo Sisaria

²⁴ Bêc njatô ginga su, dec Filiks lu nawhê Drusila, nanj awhê Israel-nga danj, sêngalêm Pol bu sêngô inj whê yom sa pi lau sêkên whinj Yisu Kilisi-nga si lêtj. ²⁵ Pol gêm yomgalôm whinj injlu ma sôm yom njasawa hîc balinj, pi lêtj nanj lau sêti lau gitêtj, ma sêtimêtê dau njapep, ma pi Anôtô ndê bêc êmatôc lau-nga nanj oc menj sa. Yom dau kôm Filiks tôte dau sa, dec sôm, “Nanj gitôm, am lhô mbu ndi. Têtj ndoc aô bu walic njasawa njayham danj, nanj wakêj yom am tiyham.” ²⁶ Ma tinjambu inj kêgalêm Pol ti gêm yomgalôm whinj inj tidim daêsam, bu inj kêtj bata bu Pol oc kêtj awa têtj inj, bu nemlhi dau su yêc gapocwalô.

²⁷ Filiks bu kôm lau Israel-nga sêlic inj njayham, dec kêtj Pol ndôc gapocwalô njapanj. Yala lu ginga su, goc Pokias Festus ti gôlinwaga ô Filiks su.

25

Pol kalhac Festus anjô-nga

* **24:6-7:** Yêc bapia akwa njandô nanj njabatinj 6b ma ndi têtj 8a sêmbo dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau njatô sêto njabatinj 6b-8a tinjambu-nga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôc inj ênkuc yac mba yom su. vs7 Magoc lau sinj-nga si njadaw Lisias ti ndê lau sinj-nga daêsam sêmenj sêngahoj inj su yêc yac aman. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau nanj sêngôlinj yom pi inj, nanj sêmenj sêsôm asê têtj am.

¹ Têj ndoc Festus hôc asê bu nem gôlin gamej dinan, nan inj mbo malac Sisaria tòm bêc tō en, goc pi Jerusalem gi. ² Ma yêc dindê dabujsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêpitigen, ma yom nan sêngôlin pi Pol su, nan sêhoc asê têtj Festus. ³ Nac sêndac bu inj bu lic nac nayaham, dec kêj Pol mbu pi Jerusalem ndi. Nac sêndac gêtj dau, nahu bu nac sêmatinj yom tidôj su gelec, bu sêkênj lau natô sêsij sêmbu sen bu sêndic Pol ndu. ⁴ Magoc Festus ô yom ma sôm, “Pol dê sêyob sêmbu Sisaria, ma malô goc aô daun oc wambu watêtj malac dinanj wandi. ⁵ Mac asôm bu inj kôm giso, dec akêtj nem lau bata natô sêwhinj aô, bu sêsôm mac nem yom pi inj asê têtj aô yêc dindê.”

⁶ Festus mbo Jerusalem bêc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têtj ngalansê inj gi ndôc inj ndê pônj êmatôc yom-nga, ma gic atu bu sêkôc Pol meñ lhac inj angô-nga. ⁷ Têtj ndoc Pol hôc asê, nan lau Israel-nga nan sêmenj akêtj malac Jerusalem, nan sêlhac sêngihi inj ahuc, ma sêsôm bu inj kôm giso atu. Sêngôlinj yom daêsam pi inj, magoc gitôm dom bu sêtôc nhandô asê. ⁸ Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, “Aô gakôm giso danj pi lôm dabuñ dom, ma kagili lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ngôlinj danj dom.”

⁹ Festus tac whinj bu lau Israel-nga sêlic inj nayaham, dec ndac Pol, “Am gêlic nayaham bu pwi Jerusalem ndi, ma aô wansahê nac si yom pi am yêc dindê, me mba?” ¹⁰ Ma Pol sôm, “Mba. Aô ngac Rom-nga, ma am ndôc nem pônj êmatôc yom-nga g êm Sisa angô. Bocdinañ êmatôc yom nan sêngôlinj pi aô yêc dindec manj. Am kêyalê tidôj su bu aô gakôm giso danj têtj lau Israel-nga dom. ¹¹ Aô bu wakôm giso danj nanj gic waê bu wambac ndu, nanj dec ndic aô ndu. Magoc yom nanj lau Israel-nga dindec sêngôlinj pi aô, nanj bu nhandô mba, dec solop dom bu am kêj aô wasip nac amba. Sisa dau goc êmatôc anenj yom yêc malac Rom!”

¹² Têtj dinanj Festus gêm yomgalôm whinj lau atu-tu nanj sêmbu inj ndê gôlinj napu, goc sôm têtj Pol, “Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinañ dec am oc têtj Sisa ndi.”

Festus lu Kinj Agripa sem yomgalôm pi Pol

¹³ Bêc natô giñga su, goc Kinj Agripa* lu lhuwê Berenis sêhoc asê Sisaria bu sêti nacleñ Festus. ¹⁴ Inju sêmbu sêwhinj inj bêc daêsam su, goc Festus gic miñ pi Pol ma sôm t êj Kinj Agripa, “Ngac danj mbo dec, nanj Filiks kêj ndôc gapocwalô napanj e meñ têtj kwahic dec. ¹⁵ Têtj ndoc aô gapi Jerusalem ga, nanj dabujsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêngôlinj yom pi inj, ma sêndac aô bu walôc bu inj mbac ndu. ¹⁶ Aô gawhê sa têtj

nac bu yac lau Rom-nga neñ mêtê bocdec bu. Dandic nmalac danj ndu dom e dakêtj nasawa têtj inj bu lhac lau nanj sêngôlinj yom pi inj, nanj angô-nga, ma inj ô nac si yom su nanj. ¹⁷ Têtj ndoc nac si lau natô sêsip akêtj Jerusalem sêwhinj aô, nanj gahônj bêc daêsam dom. Aô gahôc asê, ma galansê bêbêc aô gac atu anenj lau bu sêkôc ngac dau sôc meñ lhac anenj pônj wamatôc yom-nga na-ndô-nga. ¹⁸ Lau dau sêtisa bu sêngôlinj yom pi inj, ma aô gauc gêm bu nac oc sêtôc inj ndê giso nhandô danj asê. Magoc mba! ¹⁹ Nac sêsôm yom pi nac dau si mêtê sênem akin si anôtô-nga, nanj nac gauc gêm bu Pol kêkuc dom. Ma sêlic inj sac pi ngac batê danj nêê Yisu, nanj Pol sôm bu tisa akêtj lau batê-nga ma mbo tali tiyham. ²⁰ Aô gapônja daunj tu lêtj wamatôc yom kainj dinanj-nga. Bocdinañ aô gasôm têtj Pol bu inj bu tac whinj bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc inj ndê yom yêc dindê. ²¹ Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc inj ndê yom, dec aô gac atu bu anenj lau sêyob inj e wanjinj inj têtj Sisa ndi.” ²² Goc Agripa sôm têtj Festus, “Aô daunj atac whinj bu wanjô nmalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinañ, lanjê nanj am ngô inj ndê yom.”

Pol kalhac Agripa angô-nga

²³ Têtj galansê Agripa lu Berenis sêsôc si gôlônj kinj-nga sa, goc sêsôc andu sêngô yom-nga nhalôm si sêndôc. Ma lau bata sinj-nga ti lau bata malac-nga honj sêwhinj injlu. Goc Festus kêj yatu bu sêkôc Pol sôc meñ. ²⁴ Ma inj sôm, “Kinj Agripa ti mac lau honj nanj ambo dindec. Alic inj ngac dec. Lau Israel-nga honj sêtenj aô yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria dindec, bu walôc bu inj mbac ndu. ²⁵ Magoc aô gatap inj ndê giso danj sa, nanj gitôm bu dandic inj ndu-nga dom. Ma inj dau ndac bu Sisa êmatôc inj ndê yom, madec aô bu wanjinj inj têtj Rom ndi. ²⁶ Ma kwahic dec aô bu wato bapia danj têtj Sisa, magoc aô kayalê yom nhandô danj bu wato pi ngac dindec-nga dom. Tu dinanj-nga Kinj Agripa, aô gakêtj inj kalhac am ti mac lau honj anôm-nga, bu dakip yom honj sa, ma datap yom nhandô danj sa, nanj tôm bu wato têtj Sisa. ²⁷ Yac bu tanjinj nmalac g apocwalô-nga danj têtj Sisa, magoc dawhê inj ndê giso nahu sa whinj dom, oc solop dom.”

26

Pol whê dau sa têtj Agripa

¹ Têtj dinanj Kinj Agripa sôm têtj Pol, “Aô wakêtj nasawa bu am sôm yom tu daôm-nga.” Goc Pol hôc amba sa têtj lau, ma gic hu sôm inj ndê yom bocdec bu, ² “Kinj Agripa, kwahic dec aô bu waô yom honj nanj lau Israel-nga sêngôlinj pi aô. Ma aô atac nayaham bu wasôm asê walhac am anôm-nga. ³ Gêtj atu danj

* 25:13: Kinj Agripa gêm gôlinj gameñ danj yêc bugictonj Galili-nga namakê, ma ndôc malac Sisaria Pilipai. Inj †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atungac.

whin bocdec bu, lau Israel-nga si mêtê ti yom nanj sêwhê dau kôc pi, nanj am kêyalê tidôn su. Bocdinañ aô wandac am bu kêñ ñasawa hic baliñ têtj aô bu wasôm neñ yom honj asê. ⁴ Lau Israel-nga honj sênjalê aneñ lêtj têtj ndoc gambo balê-nga yêc dauñ neñ gameñ, ma lêtj nanj gasa têtj ndoc gambo Jerusalem, nanj bocdinañ. ⁵ Lau Palêsai ñac lau nanj sem akiñ Anôtô ñanga sêhóc gêlêc lau Israel-nga ñatô su. Ma oc tòm bu lau dinañ nanj sênjalê aô têtj baliñ su, nanj sêwhê sa bu aô kakuc lau Palêsai si lêtj dinañ. Magoc sêsôm asê dom. ⁶ Aô gakêñ batan gêtj nanj Anôtô gic bata têtj damañi, ma tu dinañ-nga kwahic dec sêkêñ aô galhac am anôm-nga. ⁷ Yac lau Israel-nga mba tonj 12 sem akiñ Anôtô acsalô ti ôbwêc, ma sêkêñ bata bu sêlic gêtj nanj Anôtô gic bata, nanj ñandô sa. O kiñ, aô wasôm têtj am bu lau Israel-nga sêkêñ kisa aô tu gêtj dinañ-nga enj. ⁸ Yac akêñ batan bu Anôtô oc uñ lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau ñatô asô ti gauc gêm bu gêtj dau oc tòm dom bu ñandô sa?

⁹ “Muñ-nga lê aô dauñ gauc gêm tidôn ma galic ñayham bu wakôm gêtj daêsam tu wakêñ kisa lau nanj sêkêñ whin Yisu Nasaret-nga. ¹⁰ Ma gêtj dau dinañ dec gakôm yêc Jerusalem. Dabuñsiga atu-tu sêlic ñayham ma sêlôc têtj aô bu wakôc lau sêkêñ whin-nga daêsam dôñ, ma wakêñ ñac sêndôc gapocwalô. Ma têtj ndoc sic ñac si lau ñatô ndu, nanj aô galhac gawhin ñac ma galic ñayham. ¹¹ Tôm têtj daêsam aô galom-galom lôm wê-nga honj ma kasalê lau sêkêñ whin Yisu-nga bu wakêñ ñagêyô têtj ñac. Aô gauc gêm bu wakêñ ñandê têtj ñac e sêsôm yom sac sambuc.* Aô atac tec ñac ñandô, bocdinañ kasêlêñ gatêñ lau gameñ apa-nga si malac atu-tu bu wakêñ kisa têtj Yisu ndê lau.

¹²⁻¹³ “O kiñ, têtj bêc danj dabuñ-si ga atu-tu sênjalêñ aô sa ma sênkiñ aô bu wasip malac Damaskas wandi. Aô kasêlêñ gambo señ, ma têtj ac kalhac lhu ñawê atu danj sip akêñ undambê ma pô aô ti lau nanj sêwhin aô. ¹⁴ Yac honj apeñ asip nom, ma aô gangô awha danj sôm yom têtj aô yêc Yom Hibru bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kêñ kisa aô? Am gitôm bôc nanj gêli dau sa têtj ñadau ndê gôliñ dec tap ñandê sa.’ ¹⁵ Têtj ndoc dinañ aô gandac, ‘O ñadau, am asa?’ Ma inç ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu, nanj am kêñ kisa. ¹⁶ Kwahic dec tisa. Aô gahoc dauñ asê têtj am, ma kayaliñ am sa bu nem akiñ aô. Ma gêtj nanj am kêyalê pi aô, ti gêtj nanj watôc têtj am, nanj am oc hoc asê têtj lau. ¹⁷ Aô wanğaho am su yêc lau Israel-nga amba, ma yêc lau nanj lau Israel dom, nanj si amba

whin. Kwahic dec wanğin am têtj lau gameñ apa-nga dinañ ndi. ¹⁸ Am oc kôm ñac tandô po asê e sêkac dau kwi ma sêhu señ ñasec-nga ma Sadan ndê gôliñ sinj, ma sêsa señ ñawê-nga ma sêsôc Anôtô ndê gôliñ ñapu. Ma lau nanj sêkac si ñalôm kwi, nanj dec Anôtô oc suc ñac si sac kwi, ma kêñ ñac sêwêkainj gameñ sêndôc tali ñapan-nga sêwhin lau nanj sêti lau dabuñ tu ñac si sêkêñ whin aô-nga.’

¹⁹ “O kiñ Agripa. Aô galic Yisu hoc dau asê akêñ undambê, ma aô gangô inç ndê yom dec gasôc ñapu. ²⁰ Aô gam mêtê lau bu sênem dau kwi ma sêsôc Anôtô ñapu, ma sêkôm mêtê gitêñ bu sêtcôc asê bu ñac sem dau kwi ñandô. Aô gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga honj e gatêñ lau apa si gameñ whin. ²¹ Tu dinañ-nga dec lau Israel-nga sêkôc aô donj yêc lôm dabuñ, ma bu sêndic aô ndu. ²² Magoc Anôtô yob aô ñapep e meñ têtj acsalô dindêc aô galhac am anôm-nga. Ma kwahic dec aô wasôm asê têtj lau honj, lau tiwaê ma lau waêmba sêwhin, bu yom honj nanj aô gahoc asê pi Yisu, nanj ñadañ so yom nanj Moses ma lau propet sêhoc asê gwananñ su pi gêtj nanj oc hoc asê, nanj dom. ²³ Ñac sêsôm bu Mesaya oc hoc ñandê e mbac ndu, ma tinambu inç oc ti ñac ñamata-nga bu tisa akêñ lau batê-nga, ma hoc yom asê pi Anôtô ndê lêtj nem lau si sêmbo tali-nga têtj inç ndê lau Israel-nga, ma têtj lau nanj lau Israel dom, nanj sêwhin. Yom dau oc tòm ñawê bu pô gameñ ñasec-nga.”

²⁴ Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc inç awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom inç yom solop dom. Yom daêsam nanj sêndôhônj têtj am, nanj kôm am nem gauc kêñsônj.” ²⁵ Magoc Pol ô yom ma sôm, “O ñgac atu Festus, aô neñ gauc kêñsônj dom. Aneñ yom inç yom solop ma yom ñandô. ²⁶ Gêtj honj dindêc hoc asê yêc lhu, ma bocdinañ dec kiñ Agripa gitôm dom bu nem gauc gêtj dau. Yomandô! Inç kêyalê gêtj honj dindêc su, ma bocdinañ aô gasôm neñ yom asê têtj inç yêc awê. ²⁷ Kiñ Agripa, am kêñ whin lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aô gauc gêm bu am oc kêñ whin su.” ²⁸ Dec Agripa sôm têtj Pol, “Am gauc gêm bu ñasawa apê lec am oc kac aneñ ñalôm kwi bu wakêñ whin Yisu, a?” ²⁹ Ma Pol ô yom ma sôm, “Aô bu wasôm yom ñasawa apê me ñasawa baliñ, aô oc atac whin gêtj tigenj. Aô wateñ mbec pi am ti mac lau honj nanj angô aneñ yom dindêc, bu Anôtô kôm mac honj andi atôm aô ma akêñ whin Yisu, magoc bu kôm mac atôm aô tu gandôc gapocwalô-nga lec dom.”

³⁰ Pol sôm inç ndê yom meñ têtj dinañ,

* **26:11:** Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis sêsam bu ‘blasphemy’. Lau ñatô gauc gêm bu Pol ndê yom dau ñahu bu inç bu kêñ ñandê têtj lau sêkêñ whin-nga e sêhu si sêkêñ whin sinj ma sêpu Yisu. Ma lau ñatô gauc gêm bu lau sêkêñ whin-nga bu sêlhac ñanga ma sêsôm bu Yisu inç Anôtô ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-nga oc sêlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu sêndic ñac ndu. Alic yom ñatô yêc Mat 26:63-66.

goc Kinj Agripa tisa, ma gôlinwaga Festus ti Berenis ma lau honj nanj sêndôc sêwhinj inj, nanj sêtisa bocdinarj. ³¹ Nac sêhu andu dau sinj, ma sem yomgalôm têtj dau ma sêsôm, “Njac dindêc kôm giso danj nanj tôm bu sêndic inj ndu me sêkêj inj ndôc gapocwalô-nga lec dom.” ³² Ma Agripa sôm têtj Festus, “Oc tôm bu yac dahu njac dindêc sinj lhô ndi, tigenj inj dau ndac bu Sisa êmatôc inj ndê yom.”

27

Pol têtj malac Rom gi

¹ Ma tinjambu sêsôm tidôj bu sêkêj Pol ti lau gapocwalô-nga natô sêpi wanj danj, ma sêhkinj njac sêtêj malac Rom nanj yêc gamenj Itali-nga sêndi. Sêkêj njac sêsip njac sinj-nga danj amba, nanj ndê njâê Julias, nanj ti njac bata sinj-nga nanj yob Sisa ndê lau sinj-nga tonj danj. ² Dec njac sêpi wanj si, ma alu njac danj njâê Aristakus akêj malac Tesalonika yêc gamenj Masedonia-nga api awhinj, ma yac asa a. Wanj dau menj akêj malac Adramitiam ma gic waê bu ênjêlêj sôc malac natô nanj sêyêc gamenj Asia-nga. ³ Njagalanjêc wanj dau sôc baô yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kêtj inj sip baô gi bu ndic inj ndê silip kêsî tu bu sêpuc inj dôj nj gêtj natô-nga. ⁴ Tinjambu yac api wanj dau ma asa a tiyham. Yac bu ahôc gêlêc nduc Saipras, tigenj mbu njadinda puc wanj dôj, dec yac anjghi aho yêc nduc njadômbwê-nga. ⁵ Goc wanj dau kêsêlêj mbo gwêc sawa, ma gi e ahôc gêlêc gamenj Silisia-nga ma gamenj Pampilia-nga su, ma gacgenj a asôc malac Maira yêc gamenj Lisia-nga. ⁶ Ma yêc dindêc njac bata sinj-nga dau tap wanj danj sa, nanj menj akêj Aleksandria ma bu têtj Itali ndi. Dec inj kêtj yac a lom. ⁷ Magoc wanj dau kêtj njagahô dom. Yac ambo gwêc njasawa bêc daêsam, e a ampij malac Naidas. Mbu njadinda puc wanj dôj njapanj, bocdinarj dec akac wanj kwi anjôj gêm nduc Krit nj-awê-nga, ma anti a e ampij malac danj njâê Salmone. ⁸ Wanj kêsêlêj ti njawapac e ahôc asê sôc nanj sêsam bu Salanj Nayham, nanj yêc kêtj malac Lasea. ⁹ Bêc daêsam ginja su ma lau Israel si om atu nanj sêhu gêtj danenj-nga sinj, nanj pacndê su, dec yac anjalê bu oc asip têtj sac tu dalac wanj-nga njalôm. Bocdinarj Pol kêtj puc lau wanj-nga ma sôm, ¹⁰ “Mac lau, aô kayalê su bu oc dasip njasac njalôm e wanj ti wapa honj oc sêhinja, ma mboe yac dauj dawhinj.” ¹¹ Magoc njac bata sinj-nga dau kêtj danga Pol ndê yom dom. Inj sôc njac nem gôlinj wanj-nga ti wanj njadau si yom njapu. ¹² Sôc dinanj gitôm dom bu wanj poc njayham têtj ndoc uhô-nga. Bocdinarj dec lau wanj-nga daêsam sêsôm yom pitigenj bu sêsa tiyham ma sêhjahê bu sêlac sêtêj malac Pioniks sêndi, ma wanj poc dindê e têtj njayham menj sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinarj

sôc nanj yêc malac dinanj inj sôc njayham tu wanj sêpoc-nga têtj têtj um uhô-nga.

Mbu njadinda

¹³ Yac ahôj e bêc danj mbu lilic kêsêlêj njayham, ma bocdinarj njac gauc gêm bu sêtap têtj njayham sa bu sêlom malac Pioniks. Njac sêhê anja sa ma sêlac sêhkcuc baô Krit-nga si. ¹⁴ Njasawa baliñ dom ma mbu sac danj puc njanja akêj baô-nga mbu sa têtj gwêc sawa-nga. ¹⁵ Wanj dau sip mbu dinda njalôm e tôm dom bu yac alac ankcuc baô-nga. Bocdinarj yac am wanj kwi kêsêlêj kêkuc mbu. ¹⁶ Mbu soc yac e nduc saunj danj njâê Kauda pôc mbu ahuc njagêc. Yac bu ahê wanj nj-gômbwa pi lôlôc menj, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc njadinda sac andô. ¹⁷ Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc menj su, goc sêkic po pi wanj atu njampê bu suc dom. Njac sêtôc dau bu mbu oc soc yac njapanj e wanj ndi lôc pi ganjagac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkêj anja gwêc-nga sip gi bu tenj wanj dôj ênti timalô, ma sêkêj wanj dau tam mbo. ¹⁸ Têtj bêc tilu-nga mbu ti gwêc gic pi wanj sac andô, dec lau wanj-nga sêtôc dau atu ma sic hu sêmbaliñ wapa natô sinj sip gwêc. ¹⁹ Bêc titô-nga sêhêc wanj njalac ti po ma wapa wanj-nga natô sa ma sêmbaliñ sinj sip gwêc gi. ²⁰ Tigenj mbu dau timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac honj mba gauc tigenj bu oc andinanj.

²¹ Lau wanj-nga senj gêtj danj dom tôm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aô gakêj puc mac munj su, bu ahu nduc Krit sinj dom, magoc mac asôc anenj yom njapu dom. Mac bu anjô anenj yom dau, dec gitôm dom bu atap njawapac dindêc sa, ma gêtj danj oc ninja dom. ²² Magoc kwahic dec wasôm têtj mac bu nem njalôm pêj dôj, bu mac nem danj oc ninja dom. Wanj tigenj dec oc ninja. ²³ Aô Anôtô ndê njac danj, ma gam akij inj njapanj. Alhabêc ôbwêc inj kêtj ndê anjela danj menj kalhac whinj aô. ²⁴ Ma sôm têtj aô, ‘Pol, am têtj daôm dom. Am oc lhac Sisa anjô-nga bu inj êmatôc nem yom. Ma tu am-nga, Anôtô oc kêtj lau honj nanj sêmbo wanj sêwhinj am, nanj sêmbo tali.’ ²⁵ Bocdinarj mac lau, nem njalôm pêj dôj, bu aô gakêj whinj Anôtô bu yom dau oc njandô sa, tôm inj ndê anjela sôm têtj aô. ²⁶ Wanj oc ndi lôc pi nduc danj, tigenj yac oc dandinanj dom.”

Wanj gôlôc pi nduc

²⁷ Mbu tam yac njapanj ambo Gwêc Adria-nga. Têtj bêc ti-14-nga ma timaniñhu goc lau wanj-nga sêhjahê bu yac asunj sa baô. ²⁸ Sem dôhôn gwêc njagaponj ma sêtap sa b u njagaponj gitôm 37 mita. Njasawa saunj sem dôhôn tiyham ma sêtap sa bu njagaponj gitôm 27 mita. ²⁹ Njac sêtôc bu wanj oc popoc pi hoc, bocdinarj sêmbaliñ anja hale sip wanju-nga, ma sêkêj bata bu lanjê njagahô. ³⁰ Lau sêyob wanj-nga gauc gêm bu sêhu wanj ti lau natô

siñ, dec sêkôm bu sêkêñ gômbwa sip gwêc ndi, sêñsau bu oc sêkêñ anja ñatô sip yêc wañ ñampê-ñga. ³¹ Magoc Pol sôm têtñ ñgac bata ti ndê lau siñ-ñga bu, “Lau dinan bu sêhu wañ siñ, dec mac oc andinam.” ³² Tu dinan-ñga lau siñ-ñga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkêñ peñ sip gwêc gi.

³³ Têtñ bêbêc ganduc Pol sôm têtñ lau bu sêneñ gêtñ. In sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañ ñapañ e mac añ gêtñ dan dom. ³⁴ Kwahic dec aô wasôm têtñ mac bu gêtñ dan oc kôm mac ñayom dom, mac hoñ oc ambo tamli. Bocdinan dec aneñ gêtñ bu puc mac dôñ.” ³⁵ In sôm yom dinan su, goc kôc bolom ma gêm dange Anôtô yêc ñac hoñ anjô-ñga, goc pô kôc ma gêtñ. ³⁶ Dec lau hoñ si ñalôm timalô ma señ gêtñ sêwhin. ³⁷ Yac lau nan ambo wañ, nan mba namba gitôm 276. ³⁸ Lau hoñ señ gêtñ hôc ñac dôñ, goc sêmbalin bolom batac sip gwêc gi bu kôm wañ tilo.

³⁹ Têtñ ndoc gameñ ñawê sa nan sêlic baô, tigen sem gauc gameñ dau. Sêlic sôc ti ganjac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkêñ wañ ndi pi baô yêc dindê. ⁴⁰ Ñac sêtim anja ñawac kic sip gwêc giñga, ma sêngapwêc wac nan sô gôlin dôñ, nan su. Goc sêsô lac wañ ñatôkwa-ñga sa, bu mbu peñ lac ma kôc yac api baô andi. ⁴¹ Magoc wañ dau kêtî gi gôlôc pi ganjac ñabaô dan yêc gwêc lôm e gacgeñ ñanga sa. Ma gwêc dinda gic pi wañ ñambu-ñga e kac popoc. ⁴² Têtñ ndoc dinan lau siñ-ñga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-ñga hoñ ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom. ⁴³ Magoc ñac si ñgac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu sêkôm si yom ñandô sa d om. In kêtñ yatu bu lau nan sêñkôc tidôn nan sêpwê sêsip gwêc ma sêmuñ sêsôc baô sêndi. ⁴⁴ Ma in kêtñ yatu bu lau ñatô sêsac apa wañ-ñga ñatô nan gwêc gic popoc. Ma ñalêñ dinan dec lau hoñ sêhóc asê baô ti lic sambuc.

28

Pol mbo nduc Malta

¹ Yac hoñ api baô ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau ñaê sêsam bu Malta. ² Ma lau nduc-ñga sêkôc yac hoñ sa ma sêyob ti sêmwasiñ yac ñalêñ ñayham. Têtñ ndoc dinan u gic ma gameñ ñalhuc atu, bocdinan sêkôm ya golom bu yac ahen daun. ³ Pol tap a basô ti gap bu kêtñ pi ya ndi, magoc mboc sac dan yêc gap ñalôm, ma têtñ ndoc kêsahê ya ñandê, dec sa bu lhô ndi ma señ Pol sip amba. ⁴ Lau malachu sêlic mboc dau keseney Pol amba dôñ gacgeñ kêgalêñ, dec sêsôm têtñ dau bu, “Ñgac dê mboe in ñgac gic ñamalac ndu-ñga, dec in wêkain ñagêyô atu. Gitôm bu gwêc kô in ndu su, magoc kwahic dec in oc wê sa dom.” ⁵ Tigen Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gêtñ dan kôm in dom. ⁶ Lau dau sêkêñ bata bu in amba oc suñ me ñgahô in oc hudau sip ndi mbac

ndu. Magoc sêhôn ñasawa baliñ e sêlic gêtñ dan hôc asê in dom. Bocdinan dec ñac gauc gêm bu mboe in oc anôtô dan.

⁷ Ñgac dan ñaê Publias gêm gôlin nduc dinan, ma in wêkain ndê gameñ dan yêc kêtñ baô nan wañ popoc kalhac. In kôc yac sa a andôc in ndê andu, ma yob yac ñapep gitôm bêc tô. ⁸ Têtñ ndoc dinan Publias damba gêmbac yêc, ñamlic ñamahom ti kêc dau. Pol sôc gi gêlic in, ma teñ mbec ti kêtñ amba sac in, ma kôm in ñayham sa. ⁹ Ma têtñ ndoc lau nduc-ñga sêlic gêtñ dinan, nan sêhoñ si lau gêmbac hoñ sêtêñ Pol sêmen, ma in kôm ñac ñayham sa tiyham. ¹⁰ Ma ñac sêtoc yac sa ñalêñ ñayham daêsam. Ma têtñ ndoc yac bu api wañ ma alhô andi, nan sêkêñ gêtñ hoñ bu puc yac dôñ ambo gwêc ñasawa-ñga têtñ yac.

Pol hôc asê Rom

¹¹ Yac ambo nduc dau tôm ayô tô su, goc api lau malac Aleksandria-ñga si wañ dan. Wañ dau poc nduc dinan têtñ ndoc uhô-ñga ma hôñ têtñ ñayham, ma yêc ñatôkwa-ñga sêlêñ ñac si anôtô gwam lu si anjô, dan sêsam ñaê Kasto, ma dan ñaê Polaks. Yac ahu gameñ dau siñ, ¹² ma alac e ahôc asê malac Sairakyus ma ambo dinan tôm bêc tô. ¹³ Goc ahu malac dau siñ ma alac tiyham e a asôc malac Regiam. Têtñ galañsê mbu ñayham dan peñ lac ñapep, dec kêtñ yac alac bêc tigen a asôc sôc yêc malac Puteoli, ma asip baô a. ¹⁴ Yêc dinan yac atap lau sêkêñ whin Yisu-ñga ñatô sa, ma sêkôc yac sa a ambo awhin ñac gitôm bêc 7. Ma tinambu yac anjêlêñ bu atêñ malac Rom andi.

¹⁵ Lau sêkêñ whin-ñga yêc malac Rom sêngô ñawaê bu yac anjêlêñ ambo señ, dec sêsa sêmen bu sêkôc yac sa. Ñatô sêtap yac sa yêc Apias ndê gameñ sêtidulu gêtñ-ñga, ma ñatô sêtap yac sa yêc gameñ nan sêsam bu Andu Naclen-ñga Tô. Têtñ ndoc Pol gêlic lau sêkêñ whin-ñga dinan, nan in atac pa su ma gêm dange Anôtô. ¹⁶ Yac hoñ anjêlêñ a, e ahôc asê Rom su, goc sêkêñ ñasawa têtñ Pol bu ndoc andu dan, ma sêkêñ ñgac siñ-ñga dan yob in.

Pol gêm mêtê mbo Rom

¹⁷ Bêc tô giñga su, goc Pol kêgalêm lau bata Israel-ñga nan sêndôc Rom, nan sa sêpitigen, ma sôm têtñ ñac, “Aneñ asidôwai Israel-ñga, aô gakôm gêtñ so dan têtñ yac neñ lau Israel-ñga dom. Ma gakôm gêtñ dan nan so abanji si gêbôm, nan dom. Magoc sêkôc aô dôñ yêc Jerusalem ma sêkêñ aô gasip gôlinwaga Rom-ñga ti in ndê lau siñ-ñga amba. ¹⁸ Ma lau Rom-ñga dau sêñsahê aô e sêtap sa bu aô gakôm gêtñ giso dan nan tôm bu sêndic aô ndu-ñga, nan dom. Dec ñac bu sêhu aô siñ walhô wandi. ¹⁹ Magoc lau Israel-ñga sêtec, ma sêli awha sa e aneñ lêtñ dan mbasi, dec aô gandac bu Sisa ngô aneñ yom. Tigen aô gakôm tu galic ñac sac-ñga dom, me tu bu

wanğôlin yom pi ñac-nga dom. ²⁰ Acsalô lec aô kagalêm mac sa amen, bu anğô anen yom pi gêñ hoñ dinan. Mac alic bu sêsô aô dôn ña sen dindec, magoc aô gakôm gêñ sac dan dom. Gêñ tigen gakôm, nan gakêñ batan gêñ nan lau Israel dau sêkêñ bata.”

²¹ Lau Israel-nga dinan sêngô Pol ndê yom ma sêsôm, “Lau nan sêndôc gameñ Judia-nga nan sêto bapia dan têt yac, nan hêganôn am dom. Ma asidôwai Israel-nga akêñ gameñ dinan, nan sêtêt yac sêmen, nan sêsôm yom sac dan pi am dom. ²² Magoc yac anyalê bu yêc gameñ hoñ lau sêpu lêt nan lau sêkêñ whin Yisu-nga sêñkuc. Bocdinan yac bu anğô am nem gauc ti yom pi lêt dau.” ²³ Goc sêkêñ bêc dan bu sêkac sa sêwhin Pol tiyham.

Ma têt bêc dau ñac sêkac sa sêmbo andu nan Pol yêc nan, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmen sêwhin, dec ti ton atu. Têt bêbêc ñapan e telha Pol sôm yom têt ñac. In tôte Anôtô ndê gôlin ñahu asê têt ñac. Ma in whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm ñac sênyalê bu Yisu in Mesaya dau. ²⁴ Lau ñatô sêngô in ndê yom ma sêkêñ whin, magoc ñatô sêkêñ whin dom. ²⁵ Ñac sêsen dau pi in ndê yom, ma bocdinan Pol sôm ndê yom ñambu-nga têt ñac, ma tinambu sêlhô têtêt. Ma yom ñambu-nga nan in sôm têt ñac nan sôm bocdec bu, “Yom dindec nan Ñalau Dabun sôm têt mac apami, nan yom ñandô ma hêganôn mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

²⁶ Am têt lau dindê ndi ma sôm têt ñac, ‘Mac anğô anen yom ñapan, magoc anyalê ñahu dom. Mac alic gêñ nan aô gakôm, nan ñapan, tigen mac nem gauc sa dom.’ ²⁷ Bu lau dau si ñalôm ñadandi sa. Ñac si dangasun hóc ahuc, ma sêpóc si tandô ahuc. Bu bocdinan dom, dec oc tôm tandô sêlic, dangasun sêngô, ma sênyalê aô tidôn yêc ñac si ñalôm e sênem dau kwi ma wakôm ñac ñayham sa.” [Ais 6:9-10]

²⁸ Goc Pol sôm, “Bocdinan anyalê bu Anôtô kêtin ñawaê ñayham pi in ndê lêt nem lau si-nga nan mac atec, nan têt lau gameñ apa-nga. Ma ñac lau dau oc sêngô ti sêkôc sa.” [²⁹ In sôm su goc lau Israel-nga sêlhô si, ma sêsen dau pi in ndê yom.]

³⁰ Tinambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm ñasawa dinan, in gêmlihi ñamalac dan ndê andu dan tu ndôc-nga, ma in kôc lau daêsam sa yêc andu dau, nan sêmen bu sêndic in kêsî. ³¹ In gêm mêtê pi Anôtô ndê gôlin ma kêdôhôn lau pi Pômdau Yisu Kilisi. In kôm gêñ dau ti atac pa su, ma lau dan sêlhac in ahuc dom.

Pol ndê bapia têtj lau Rom-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj lau sêkêj whin-nga nanj sêndôc malac atu Rom. Inj to têtj ndoc inj mbo malac Korin, ma kêj têtj awhê danj ñaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kêj têtj lau malac Rom-nga. Pol tac whin bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma inj to bapia dindéc munj, bu whê mêtê nanj inj gêm, nanj ñahu sa.

Lau ñatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôj lau gamej apa-nga, ma inj to 2:1-29 hêganôj inj dau ndê lau Israel-nga. Inj tôte yêc awê bu yac lau hoj dakôm sac, ma tu yac neij sac-nga, dec yac hoj dawêkaij seij dambac ndu-nga. Magoc Anôtô kêmasaij lêtj bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nanj bu kêj whin gêtj atu nanj Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nanj Anôtô sam inj bu ñamalac gitêtj.

Ma Pol bu whê sa bu Anôtô sam yac bu lau gitêtj ñambwa dom, magoc inj kêj Ñalau Dabuñ têtj yac tu bu kôm yac datî lau wakuc nanj danaj wambu Anôtô, ma dasa neij lêtj gitêtj ti dabuñ. Bocdinañ Pol to yom pi lêtj ñayham tu dasa-nga, ma dapinj dauj dôj ma dahu mêtê sac siñ. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôte asê bu inj ñalôm ñawapac pi inj dau ndê lau Israel-nga nanj sêkêj whin dom, ma inj tac whin ñandô bu sêkêj whin Yisu.

Pol gic hu ndê yom têtj lau Rom-nga

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñgac akinj, gato bapia dindéc. Anôtô kêgalêm aô sa gati inj ndê ñaposel, ma kêyalinj aô sa bu wahoc inj ndê ñawaê ñayham asê. ² Ñawaê ñayham dau Anôtô kêmatinj tidôj munj su, ma inj ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuñ. ³⁻⁴ Ma yom dau hêganôj inj ndê Atu Yisu Kilisi, yac neij Pômdau. Inj ti ñamalac nanj sa akêj Kinj Dawid ndê tonj. Ma tinambu Anôtô uñ inj sa akêj lau batê-nga ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, dec tôte asê tiawê bu inj Anôtô Atu. ⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyalinj yac sa ma kêmwasiñ yac bu ati aposel tu inj ndê ñaê-nga, dec kêkinj yac bu angalêm lau sa yêc gamej hoj bu sêkêj whin inj, ma tu dinañ-nga dec danja wambu inj ndê yom. ⁶ Ma galem dau têtj mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinañ.

⁷ Aô gato bapia dindéc têtj mac lau Rom-nga hoj nanj Anôtô tac whin mac, ma kêgalêm mac sa ati inj ndê lau dabuñ. Mwasinj ti yom malô têtj mac hoj akêj Damañ Anôtô, lu Pômdau Yisu Kilisi.

* **1:18:** Têtj ndoc Yisu mbac ndu pi a gicso dau, nanj tôte asê bu Anôtô tac ñandê tu ñamalac si sac-nga. Magoc tu Yisu hóc ñandê dau ô lau nom-nga su, dec tôte asê bu inj tac whin lau nom-nga hoj ma tec bu danj ñinga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi

⁸ Gêtj ñamata-nga aô wasôm têtj mac bu tôm bêt hoj, aô gateñ mbec tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, ma gam danje anej Anôtô tu mac hoj-nga. Nahu bu yêc gamej hoj lau sêngô mac nem akêj whin ñawaê. ⁹ Ma Anôtô nanj aô gam akinj ti anej ñalôm sambuc, ma gahoc inj Atu ndê ñawaê ñayham asê, nanj kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ñapanj, ¹⁰ têtj têtj hoj nanj gateñ mbec. Ñasawa baliñ su, aô atac whin bu wandic mac kêsi, ma kwahic dec aô gateñ mbec têtj Anôtô bu lic aô neij gauc dinañ ñayham, ma lêtj gatam su têtj aô bu watêtj mac waloc. ¹¹ Bu aô atac whin ñandô bu walic mac, tu bu wakêj Ñalau Dabuñ ndê mwasinj ñatô lom mac bu puc mac dôj. ¹² Ma têtj ndoc yac dambo dawhinj dauñ, nanj mac nem akêj whin ma aô neij gaketj whin, oc pinj yac hoj dôj bu dalhac ñaŋga.

¹³ O asidôwai, aô atac whin bu mac anjalê bu têtj daêsam aô gauc gêm bu watêtj mac waloc, magoc gêtj daêsam kalhac aô ahuc e meñ têtj kwahic dec. Aô gam mêtê yêc lau apa si gamej ñatô, ma anej gwelenj dau gêm ñandô su. Boc-dinañ aô gauc gêm bu wakôm gwelenj kaiñ tigenj wawhinj mac e gwelenj dau ñandô sa yêc mac-nga whin. ¹⁴ Gwelenj dau gic aô ñawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau nanj lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhin. ¹⁵ Tu dinañ-nga dec aô neij ñalôm kac aô bu wanem mêtê mac lau Rom-nga awhinj.

Anôtô ndê ñawaê ñayham ti ñaclai

¹⁶ Bu aô mayañ tu Anôtô ndê ñawaê ñayham-nga dom. Nahu bu Anôtô ndê ñaclai yêc yom dau, bu nem lau nanj bu sêkêj whin, nanj si. Inj gic bata têtj lau Israel-nga munj, ma têtj lau nanj lau Israel dom, nanj tinambu. ¹⁷ Ñawaê ñayham dau ndê ñaclai yêc bu nem lau si, ñahu bu ñawaê dau tôte lêtj nanj Anôtô kêj bu ñamalac sêti lau gitêtj, nanj asê. Lêtj dau lêtj dakêj whin-nga, ma ñalêtj danj mba. Tôm yom nanj propet akwa danj to yêc bocdec bu:

Lau gitêtj oc sêndôc tali tu si sêkêj whin-
nga. [Hab
2:4]

Ñamalac hoj sêkôm giso

¹⁸ Anôtô nanj ndôc undambê, kwahic dec tôte inj ndê ñalôm asê têtj yac.* Inj tac ñandê têtj lau nanj sêpuc dômbwê inj, ma sêkôm mêtê sac. Ñac si mêtê sac kêgwininj yom ñandô dôj. ¹⁹ Gitôm bu lau nom-nga sênyalê yom ñandô pi Anôtô, bu gêtj nanj inj kôm, nanj whê inj sa tiawê têtj ñac su. ²⁰ Lau danj sêlic Anôtô su dom, yomandô! Tigenj têtj ndoc inj kêj

undambê ti nom e mej têtj kwahic dec, nan sêlic gêj hon nan in kêtj. Ma gêj dau whê in ndê njahu sa ma têtj in ndê njac lai atu nan yêc titêm-titêm, nan asê tiawê. Tu dinan-nja dec njamalac dan oc tòm dom bu pa dau ma sôm bu in gêm gauc Anôtô. ²¹ Lau nom-nja sênjalê bu Anôtô dê mbo, magoc sêtoc in sa ti njac si Anôtô, ma sem dange in tu gêj dan-nja dom. Njac sêhê gauc pi yom njambwa-njambwa daêsam e njasec kôm njac si njalôm ahuc. ²² Njac sêtoc dau sa bu njac lau ti gauc, magoc njac lau gauc mbasi. ²³ Njac sêtoc bu sênem akinj Anôtô nan mbo titêm-titêm, magoc sem akinj gêj nan gic waê bu ninja. Njac sêhu Anôtô ti ndê njawasi atu sinj, ma sem akinj gwam nan njac dau sêmasaj sem njamalac anjô, mbac anjô, bôc anjô, ma mboc anjô.

²⁴ Tu dinan-nja dec Anôtô hu njac sinj bu sêkôm mêtê njalôm njagalac-nja tòm si atac whinj. Ma sêkôm mêtê njadômbwi pi dau njamlic gitôm gêj njambwa-nja. ²⁵ Njac sêpuc dômbwê Anôtô ndê yom njandô, ma yom tasanj gêm njac si njalôm ahuc. Njac sêtoc bu sênem akinj Anôtô nan kêtj gêj honj, ma sêhu in sinj ma sem akinj gêj nan in kêtj. Magoc in gêj honj njadau, ma njayham bu yac tampinj in tòm bêt honj. Yomandô!

²⁶ Tu njamalac si giso-nja, dec Anôtô hu njac sinj bu sêkôm gêj mayan-nja tòm njac si njalôm njagalac kêtjilij njac. Njac si lauwhê sêhu lauwhê ti njac si lêtj solop sêmbo sêwhinj dauj-nja sinj, ma sêsa lêtj so. ²⁷ Ma njalêtj tigen laungac sêhu lauwhê ti njac si lêtj solop sinj ma mêtê atac njagalac pi dandi-nja gêm njac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayan-nja sêwhinj laungac, ma tu dinan-nja sêtap njagêyô nanj gic mêtê sac kainj dinan njawaê, nanj sa yêc dau si njamlic.

²⁸ Njamalac sêlic njayham bu s êpuc dômbwê Anôtô, ma tu dinan-nja in hu njac sinj e njac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê nanj gic njamalac njawaê dom. ²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm njac si njalôm ahuc. Njac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-nja, njac tagatu gêj, njac sêlic lau njatô sac, sic njamalac ndu, sênjalôm lau, sêkôm gêj daêsam bu sêtin lau ma sênsau njac, ma sêsec lau. ³⁰ Njac sênjôlij yom pi lau, atac tec Anôtô, ma sêpu lau njatô. Sêpu dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêtj sac njapanj, ma njac dangapêc njawahô têtj dinda ti dambai. ³¹ Njac lau gauc mbasi-nja, ma yom bocke nanj sêsôm, nanj sêkôm njandô sa dom. Njac lau njalôm njadandi-nja nanj atac tec lau ma tawalô njac dom. ³² Lau sac dau sênjalê bu Anôtô sôm tidôj su bu lau nanj sêkôm mêtê sac kainj bocdinaj, oc sêmbac ndu. Tigenj njac sêkôm sac sêsij su enj. Ma gêj danj whinj bocdec bu, lau njatô nanj sêkôm mêtê sac tòm njac dau sêkôm, nanj sêlic njac

njayham.

2

Anôtô ndê lêtj êmatôc lau-nja

¹⁻³ Yac tanjalê bu têtj ndoc Anôtô êmatôc lau nanj sêkôm sac kainj dinan, dec in oc êmatôc njac ênjuc yom njandô pi njac. Bocdinaj dec am asa nanj kêtjôlij yom pi lau njatô, ma sam njac bu lau sêkôm sac-nja, nanj êmyalê bu am kêtjôlij yom pi daôm whinj, bu am njamalac kôm sac-nja whinj. Ma am oc tòm dom bu êmasaj yom têtj Anôtô tu daôm nem sac-nja ma lhô su in ndê matôc. ⁴ Am njô su nanj! Anôtô tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê njalôm dôj ma kêmatôc yac njagahô dom. Am gêlic in ndê lêtj dinan bu gêj njambwa, a? Bocke? Am kêtjalê dom bu Anôtô kôm gêj dinan tu bu kêtj njasawa têtj yac bu danem dauj kwi-nja, a? ⁵ Magoc am nem njalôm njadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinan-nja am daôm gic Anôtô ndê atac njandê sa tu daôm-nja, ma oc yêc tòm bêt njambu-nja nanj Anôtô dau oc têtj in ndê matôc gitêj ma in ndê atac njandê asê. ⁶ Têtj bêt dinan, inj oc kêtj njagêyô têtj lau honj ênjuc njac tigen-tigenj si mêtê. ⁷ Lau nanj sêsap mêtê njayham dôj njapanj ma takwê bu sêtap Anôtô ndê mwasi nj sêndôc tali njapanj-nja ma njawasi ti waê atu sa, nanj Anôtô oc kêtj njac sêndôc tali njapanj. ⁸ Magoc lau nanj sêkôm gêj honj tu sêpo dau sa-nja, ma sêtoc yom njandô ma sêsap mêtê sac dôj, nanj oc sêtap Anôtô ndê atac njandê sa. ⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau honj nanj sêkôm mêtê sac, nanj oc sêtap njawapac ti njasac sa. Tigenj lau nanj sêkôm mêtê njayham, nanj oc sêtap njawasi ti waê njayham ma yom malô sa. Oc njandô sa pi lau Israel-nja sêmunj, goc lau nanj lau Israel dom, nanj sênjuc. ¹¹ Bu têtj ndoc Anôtô oc ênjahê lau pi njac si mêtê, nanj inj oc toc lau toj danj sa hôt gêlêc lau toj danj dom. ¹² Bu lau honj nanj sêkôm sac, nanj oc sêtap Anôtô ndê matôc sa. Lau nanj lau Israel-nja dom, nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nanj oc sêtap matôc sa tu yomsu-nja dom, njac dau si giso oc tinj njac su. Ma lau Israel-nja nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mêtê sac, nanj oc sêtap Anôtô ndê matôc sa ênjuc yomsu dau. ¹³ Bu Anôtô oc sam njamalac danj bu njamalac gitêj tu in njô yomsu-nja njambwa lec dom. Tigenj njamalac nanj sôc yomsu dau njapu ma danja wambu njapen enj, nanj Anôtô oc sam inj bu njamalac gitêj.*

¹⁴ Magoc lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôm Anôtô ndê yomsu sa dom, nanj njalêj bocke? Njac bu sêkôm mêtê njayham nanj tòm yomsu whê sa, dec têtj asê bu njac dau si yomsu yêc bocdinaj. ¹⁵ Ma têtj asê bu lêtj gitêj tòm yomsu whê sa têtj yac, nanj yêc njac

* **2:13:** Tinjambu Poi têtj asê tiawê bu njamalac danj oc tòm dom bu ênjuc yomsu honj timala e Anôtô lic inj bu njamalac gitêj - alic Rom 3:20, 23.

si ñalôm. Ma ñac dau sêtm bu sêñsahê si lêñ ma sêñyalê yêc ñac si ñalôm, mêtê bocke nanj sêkôm solop, ma mêtê bocke nanj sêkôm so. ¹⁶ Yom honj dindêc ñahu oc tiawê têtj bêc nanj Anötö oc kêñ Yisu Kilisi êñsahê lau honj, êñkuc ñac si yom nanj yêc sinj dau yêc ñac si ñalôm. Ñawaê ñayham nanj aô gahoc asê, nanj whê gêtj honj dinanj sa.

Lau Israel-ña ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau nanj ambo gamenj bocke, ma asam daôm bu lau Israel-ña, anjô su nanj. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-ña, a? ¹⁹⁻²⁰ Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a? ¹⁸ Bocke? Mac anyalê lêtj nanj Anötö tac whinj, ma gauc gêm bu mac ahôc gêtêc lau ñatô tu mac anyalê yomsu-ña, a? ²¹ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom ñandô, dec tac whinj bu andôhônj lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau nanj tandô pec, me alic daôm gitôm ya ñawê bu pô lau nanj sêmbo ñasac ñalôm, a? ²² Mac andôhônj lau ñatô, ma bocke dec andôhônj daôm dom? Mac am mêtê lau bu sênem kanj gêtj dom. Mac daôm akôm, me mba? ²³ Mac asôm têtj lau bu sêkôm mêtê mockainj-ña dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têtj ñatô mac asôc lôm nanj lau sem akinj gwam sêmbo, ma am kanj gêtj, me mba? ²⁴ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-ña, magoc têtj ndoc mac anjili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac. ²⁵ Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm:

Lau gamenj apa-ña sêpu Anötö ndê ñaê tu mac nem lêtj sac-ña. [Ais 52:5]

²⁵ Am ñgac nanj sêsê am nem ñamlic ñatô su kékuc lau Israel-ña si ñpwac, nanj ngô. Am bu danjam wambu yomsu honj, dec gêtj nanj sêkôm têtj am ñamlic, nanj gêtj ti ñahu ñayham. Magoc am bu êngili yomsu, dec gêtj nanj sêkôm têtj am, oc nditôm gêtj ñambwa. Yêc Anötö anjô-ña am oc tôm ñgac ñgamenj apa-ña nanj sêsê inj ñamlic ñatô su dom. ²⁶ Ma lau nanj sêsê ñac si ñamlic ñatô su dom, magoc sêkôm mêtê ñayham tôm yomsu whê sa, nanj Anötö oc lic ñac gitôm lau nanj sêsê ñac si ñamlic ñatô su. ²⁷ Ma ñgac nanj sêsê inj dom, magoc kôm gêtj nanj kékuc yomsu, nanj oc puc am nem giso asê. Ñahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kékuc pwac sêsê ñamlic-ña, magoc am ñgac êngili yomsu-ña.

²⁸ Lau si ñahu sêti lau Israel-ña ñandô sip gêtj ñamlic-ña dom. Ma pwac sêsê ñamlic-ña nanj ñahu andô hêganônj gêtj nanj sêkôm têtj ñamlic, nanj dom. ²⁹ Mba! Lau nanj sêmasanj si ñalôm ñapep yêc Anötö anjô-ña, nanj sêti lau Israel-ña ñandô. Ma pwac sêsê ñamlic-ña ña-ñahu andô, nanj yomsu nanj sêto sip bapia, nanj oc tôm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gwelenj nanj ñalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, nanj kôm pwac dau ña-ñahu

andô ñandô sa. Ñamalac kanj dinanj hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-ña dom, tigenj inj tap waê sa yêc Anötö dau.

3

Mêtê sac oc tôm dom bu nem ñandô ñayham

¹ Bocdinañ lau Israel-ña sêtap mwasiñj bocke sa tu sêti lau Israel-ña, nanj hôt gêtêc lau ñatô si mwasiñj su? Ma ñac si pwac sêsê ñamlic ñatô su-ña oc nem ñac sa ñalêñj bocke? ² Anjô! Lau Israel-ña sêtap mwasiñj tidau-tidau sa. Gêtj ñamata-ña ñac lau dau dinanj Anötö kêñ inj ndê yom sip ñac apai amba.

³ Magoc lau Israel-ña ñatô bu sêkên whinj Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac si sêkên whinj dom-ña, dec Anötö oc hu yom nanj inj gic bata su, nanj sinj, me? ⁴ Mba andô! Tôm bu ñamalac honj sêti lau sêñsau tasanj-ña, magoc Anötö oc tôm dom bu senj yom danj nanj inj kêmatinj tidônj, nanj su. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm:

Yom honj nanj am sôm, nanj oc sêlic bu yom ñandô enj.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tôm dom bu sêtap am nem giso danj sa. [BW 51:4]

⁵ Lau ñatô gauc gêm gauc ñambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lêtj sac-ña têtj Anötö ndê lêtj gitêñ asê yêc awê, dec tu sake-ña inj atac ñandê têtj yac? Inj bu kêñ ñagêyô têtj yac, dec oc solop dom.”

⁶ Gauc dinanj inj so sambuc! Bu bocdinañ, goc Anötö oc êmatôt lau nom-ña ñalêñ nde?

⁷ Ma lau ñatô sêsôm, “Aneñ yom tasanj têtj Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc inj ndê waê asê ñapanj. Bocdinañ ti sake-ña inj gêtêc aô gitôm ñgac sac danj ma kic aneñ yom bu watap matôt sa?” ⁸ Oyaê, anjô su nanj! Yom bu bocdinañ, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô ñayham-ña.” Magoc bocdinañ dom. Lau ñatô sêñsau ma sêngôlinj yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô dinanj sa yac whansuj. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasanj dinanj-ña.

Ñamalac gitêñ danj mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-ña mba lêtj nanj asa ambo Anötö anjô-ña, nanj hôt gêtêc lau ñatô si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-ña ma lau apa honj sêmbo sac ña-ñaclai ñapu. ¹⁰ Tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm:

Ñamalac gitêñ danj mbo dom andô. ¹¹ Ma ñamalac danj kêyalê Anötö, me kôm mwacac tu bu ti inj ndê gêtj-ña lec dom. ¹² Lau honj sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêtj ñapopoc-ña. Ñamalac gitêñ danj mbo dom. Mba andô! [BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]

¹³ Ñac si whansuj sac sambuc, gitôm gêtj batê nanj sêñsuhuj si dom, ma ñasu pôm

gamej kwi. Ma njac lau sêsôm yom tasan-nga. Yom nanj sa njac tôkwa, nan gitôm mboc njamalac sac. [BW 5:9; 140:3]

¹⁴ Njac sêpucbo lau njawahô, ma yom njamakic gêm njac si whasuj ahuc. [BW 10:7]

¹⁵ Njac lau hôp-hôp tu sêkêc dac sinj-nga.

¹⁶ Ma gamej bocke nanj sêmbo, nanj sêkôm tisac ma sêkêj njawapac têtj lau.

¹⁷ Njac sênjalê lêtj yom malô-nga dom. [Ais 59:7-8]

¹⁸ Ma njac sêtôc Anôtô danj dom. [BW 36:1]

¹⁹ Yac tanjalê bu Moses ndê yomsu honj hêganôj lau nanj sêmbo yomsu dau njapu. Tu dinanj-nga lau honj si yom mba, ma njac honj sic waê bu sêtap Anôtô ndê matôc sa. ²⁰ B ocdinanj njamalac danj mbo dom, nanj tôm bu êmasanj yomsu sambob njapap e Anôtô lic inj bu njamalac gitêtj. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac nejj sac asê têtj yac.

Yac dati lau gitêtj tu yac nejj dakêj whinj-nga

²¹ Kwahic dec Anôtô tôc lêtj dati lau gitêtj-nga asê, nanj njahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêtj dau munj su.

²² Lau honj nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi, nanj sêtap lêtj dau sa su, ma Anôtô gêlic njac bu lau gitêtj. Lêtj tigejj dinanj gic waê lau Israel-nga ti lau sambob. ²³ Njahu bu yac honj yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac nejj sac-nga, dec gitôm dom bu datigasuc Anôtô ti inj ndê njawasi atu. ²⁴ Magoc yac honj datôm bu dati lau gitêtj tu gwelanj nanj Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-nga. Anôtô kêmasanj lêtj dinanj bu êmwasijj yac njambwa enj. ²⁵ Inj kêj Yisu gitôm da bu hóc njandê ô yac nejj sac njagêyô, ma dakêj whinj bu dac nanj inj kêc sinj, nanj hê wamba yac su têtj Anôtô. Njalêj dinanj inj tôc asê bu inj Anôtô gitêtj. Bu inj gêlic sac gitôm gêtj njambwa dom, magoc lau nanj sêkôm sac munj-nga, nanj inj hê njac si yom dôj. Ma inj kôc ndê njalôm dôj ²⁶ e inj kêj lau honj si sac njagêyô pi Yisu. Bocdinanj kwahic dec Anôtô tôc asê bu inj dau inj gitêtj, ma inj kêmasanj lêtj bu sam lau nanj sêkêj whinj Yisu, nanj bu lau gitêtj.

²⁷ Bocdinanj njamalac danj gitôm dom bu toc dau sa. Njahu bu Anôtô oc lic njamalac danj bu njamalac gitêtj tu lêtj yomsu-nga dom, magoc tu lêtj dakêj whinj Yisu-nga. ²⁸ Mêtê nanj yac ahoc asê, nanj sôm bu yac dati lau gitêtj tu yac nejj dakêj whinj-nga, ma tu yac nejj sakinj tanjuk yomsu-nga dom. ²⁹ Bocke? Anôtô inj lau Israel-nga tawasê si Anôtô, me? Mba! Inj lau Israel-nga si Anôtô, ma lau gamejj apa-nga si Anôtô bocdinanj. ³⁰ Bu Anôtô tigejj dê mbo, nanj sam lau honj nanj sêkêj whinj Yisu bu lau gitêtj, lau nanj sênjuc pwac sêsê njamlic njatô-nga, ma lau nanj sênjuc pwac dau dom bocdinanj. ³¹ Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêtj dakêj whinj-nga tu bu asenj Moses

ndê yomsu su-nga, me? Aô wasôm têtj mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôj.

4

Abraham kêj whinj Anôtô dec ti njac gitêtj

¹ Gauc nem abanj Abraham ndê lêtj, oc whê gêtj sake sa têtj yac? ² Anôtô sam Abraham bu njac gitêtj tu gêtj nanj inj dau kôm-nga, a? Bu bocdinanj, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anôtô gêlic inj njalêj bocdinanj dom. ³ Bu sêto yom yêc, nanj sôm bocdec bu:

Abraham kêj whinj Anôtô, ma tu dinanj-nga Anôtô gêlic inj bu njac gitêtj. [Gen 15:6]

⁴ Njac nanj kôm gwelanj nanj kôc inj ndê njalêj sa tôm mwasijj njambwa dom. Inj tap njalêj dau sa tu inj kôm gwelanj-nga. ⁵ Magoc asa nanj bu kêj whinj Anôtô, dec Anôtô oc êmwasijj inj njambwa ma lic inj bu njamalac gitêtj. Inj tap mwasijj dau sa tu inj kôm gwelanj danj-nga dom, magoc tap sa njambwa tu inj ndê kêj whinj-nga. Anôtô dau kêmasanj lêtj bu lau sac sêti lau gitêtj.

⁶ Kijn Dawid sôm yom kainj tigejj pi njamalac nanj Anôtô kêmwasijj ma sam inj bu njamalac gitêtj, nanj tap mwasijj dau sa njambwa, ma tu gwelanj nanj inj kôm-nga dom. Dawid to yom ma whê njamalac kainj dinanj ndê njahu atac njayham-nga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau nanj Anôtô suc mac nem sac kwi ma hu njayom sinj, nanj atac njayham sa.

⁸ Ma am asa nanj Anôtô suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nanj atac njayham sa bocdinanj. [BW 32:1-2]

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-nga nanj sênjuc pwac sêsê njamlic njatô su-nga, nanj tawasê, me gic waê lau nanj sênjuc pwac dau dom, nanj sêwhinj? Yac asôm su, bu Anôtô gêlic Abraham bu njac gitêtj tu inj ndê kêj whinj-nga. ¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê njamlic njatô su, dec Anôtô gêlic inj bu njac gitêtj, me? Wasôm mba. Anôtô sam inj bu njac gitêtj munj su. ¹¹ Têtj têtj sêsê Abraham su dom, nanj inj kêj whinj, dec Anôtô sam inj bu njac gitêtj. Ma tinjambu Anôtô kêmatinj pwac sêsê njamlic-nga têtj inj, gitôm dôhônj danj, bu puc yom pi inj ti njac gitêtj tu kêj whinj-nga, nanj dôj. Bocdinanj Abraham inj ti lau gamejj apa-nga nanj sêsê njac dom magoc sêkêj whinj, nanj honj si damba. Ma tôm Anôtô sam Abraham bu njac gitêtj, goc njalêj tigejj Anôtô oc sam lau dau bu lau gitêtj. ¹² Ma lau Israel-nga nanj sênjuc pwac sêsê njamlic-nga, nanj bu sêkêj whinj, dec Abraham ti njac si damba bocdinanj. Bu njac lau dau sênjuc Abraham ndê lêtj kêj whinj-nga, nanj inj kêkuc têtj têtj sêsê inj su dom.

¹³ Anôtô gêm mbec Abraham ma gic bata yom têtj inj ti inj ndê lau wakuc, bu njac

oc sêwêkain nom sambuc. Nac sêtap mbec dau nja-ñandô sa tu lêng sêkêñ whin-nga nan kôm nac sêti lau gitêñ yêc Anôtô angô-nga, ma tu sêñkuc yomsu-nga dom. ¹⁴ Lau bu sêtap Anôtô ndê mbec ñamwasin sa tu sêñkuc yomsu-nga, dec lêng dakêñ whin-nga gitôm gêñ ñambwa, ma mwasin nan Anôtô gic bata bu kên têtj Abraham, nan gitôm gêñ ñambwa bocdinañ. ¹⁵ Nahu bu lau hoñ nan sêñgili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, nan sic waê bu oc sêtap Anôtô ndê atac ñandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tangili yomsu-nga mba bocdinañ.

¹⁶ Ma bocdinañ lau nan sêkêñ whin, nan sêtap yom nan Anôtô gic bata têtj Abraham, nan nja-ñandô sa gitôm mwasin ñambwa. Ma Anôtô puc yom nan in gic bata têtj Abraham ndê lau wakuc, nan dôñ. In puc dôñ têtj lau Israel-nga nan sêkôc in ndê yomsu sa, nan tawasê dom, magoc puc dôñ têtj lau nan sêñkuc Abraham ndê lêng kên whin-nga sêwhin. Tu dinañ-nga Abraham ti yac hoñ neñ damañ. ¹⁷ Tôm yom nan Anôtô sôm têtj Abraham, nan sêto yêc bocdec bu:

Aô wakôm am ti lau toñ daêsam si damba.
[Gen 17:5]

Bocdinañ Abraham nan kên whin Anôtô, nan ti yac hoñ neñ damañ yêc Anôtô angô-nga.

Ma Anôtô, in Anôtô nan ndê ñaclai atu yêc bu uñ lau batê sa sêmo tali tiyham, ma bu sôm yom nja awha goc gêñ nan yêc dom, nan meñ hóc asê. ¹⁸ Abraham takwê gêñ nan lau hoñ gauc gêm bu tôm dom bu oc ñandô sa. Ma Anôtô tôc tata hoñ têtj Abraham goc sôm têtj in bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinañ. [Gen 15:5]

Abraham kên whin Anôtô, dec kôm in ti lau toñ daêsam si damba. ¹⁹ Abraham kêyalê bu in ndê yala ti 100 su, ma in ndê licwalô pacndê su. Ma in kêyalê bu Sara ndê têtj kôc balêkoc-nga pacndê. Tigen in kôc in ndê kên whin dôñ ñanja, ²⁰ ma atac lu-lu dom pi gêñ nan Anôtô gic bata têtj in. In kên whin ñanja, ma po Anôtô ndê waê sa. ²¹ In kêyalê tidôñ bu Anôtô ndê ñaclai yêc bu kôm gêñ nan in gic bata, nan ñandô sa. ²²⁻²³ Tu dinañ-nga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anôtô gêlic in bu ñgac gitêñ. [Gen 15:6]

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-nga dom. ²⁴ Sêto tu yac lau nan dakêñ whin Anôtô nan uñ yac neñ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-nga. Tu yac neñ dakêñ whin-nga, dec Anôtô oc lic yac bu lau gitêñ bocdinañ. ²⁵ Anôtô kên Yisu mbac ndu tu yac neñ sac-nga, ma uñ in sa tiyham dec kêmasañ lêng bu dati lau gitêñ.

5

Dati lau gitêñ nja-ñandô

¹ Bocdinañ, tu yac neñ dakêñ whin-nga, dec Anôtô gêlic yac bu lau gitêñ. Ma tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, dec dambo Anôtô angô-nga ti atac pa su eñ. ² Yisu gêlêc gamat su têtj yac bu dambo Anôtô ndê mwasin ñalom, tu yac neñ dakêñ whin-nga. Yac datap mwasin dau sa su, ma bocdinañ dec dambo ti atac ñayham tu gêñ nan dakêñ batan dambo, nan bu oc datap Anôtô ndê ñawasi sa. ³ Ma gêñ dau tiyham. Ñawapac bocke nan dahôc tu dakêñ whin Yisu-nga, nan dahôc ti atac ñayham bocdinañ. Bu yac tanjalê bu gêñ wapac nan pi yac, nan gêm yac sa bu dalhac ñanja-nga. ⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ñanja-nga, dec tôc asê bu yac lau nan datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-nga, dec puc yac dôñ bu dakêñ batan gêñ nan Anôtô gic bata. ⁵ Ma yac neñ dakêñ batan oc ñandô mbasi dom, ma bocdinañ yac oc mayañ dauñ dom. Bu yac tanjalê Anôtô ndê mêtê atac whin yac-nga su, tu Nalau Dabuñ nan in kên sip yac neñ ñalom-nga.

Yisu Kilisi hê wamba Anôtô tu yac-nga

⁶ Têtj têtj yac tanjalê Anôtô su dom, ma licwalô mba tu danem dauñ sa-nga, nan Anôtô kêkin Yisu bu mbac ndu tu yac-nga, tôm têtj nan in dau kêyalin sa su. ⁷ Lau dau oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêñ dau-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac dau oc tôm bu puc dau dôñ ma mbac ndu tu ñamalac ñayham dau-nga, me mba? ⁸ Tigen Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalên dinañ dec Anôtô tôc in ndê atac whin yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau nan dakêñ whin Yisu, nan dati lau gitêñ tu dac nan in kêtj sin-nga. Ma bocdinañ yac tanjalê tidôñ bu Yisu oc nem yac sa, têtj ndoc Anôtô êñsahê lau hoñ-nga. Ma yac oc datap Anôtô ndê atac ñandê sa dom. ¹⁰ Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anôtô ndê ñacyo, magoc in hê wamba yac nja in ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec in hê wamba yac su, ma in ndê Atu mbo tali tiyham, dec tanjalê bu yomandô, in oc nem yac si têtj bêtj nambu-nga. ¹¹ Ma gêñ dau whin bocdec bu. Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têtj Anôtô-nga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anôtô ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu nahu, ma Yisu ti dandôc tanli nahu

¹² Sac hóc asê nom tu ñamalac tigen-nga. Ma lêng dambac ndu-nga hóc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga hoñ sêkôm sac, ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. ¹³ Sac hóc asê nom muñ su, ma tinjamu Anôtô kên in ndê yomsu têtj Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalên mba bu Anôtô hê lau si yom dôñ tu sêñgili yomsu-nga. ¹⁴ Bocdinañ lau nan sêñkuc Adam e meñ têtj têtj nan Anôtô kên yomsu

têñ Moses, nan sêñgili Moses ndê yomsu dau nãdanj dom. Magoc Anõtö gic yomsu ngac ñamata-nga Adam, ma inj kêgili yomsu dau. Ma lau nanj sêñkuc Adam, nanj sêmbac ndu tu sêwêkainj inj ndê sac ñagêyô-nga. Ngac ñamata-nga Adam inj tòm dôhôn nanj danem dôhôn whinj ngac nanj menj sa kêkuc inj. ¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu ngac tigenj ndê sac-nga. Magoc Anõtö ndê mwasinj nanj kêñ ñambwa têtñ lau tu ngac tigenj Yisu Kilisi-nga, nanj gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinañ gêtñ lu dinañ, Anõtö ndê mwasinj ma Adam ndê sac, nanj sêtöm dau dom. ¹⁶ Yomandö. Anõtö ndê mwasinj hóc gêlêc ñgac tigenj ndê sac. Bu ngac tigenj ndê sac hê Anõtö ndê matóc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêtñ tu Anõtö ndê mwasinj-nga. ¹⁷ Tu ñgac tigenj ndê sac-nga, dec ñaclai dambac ndu-nga gêm gôlinj lau nom-nga honj. Magoc tu ñgac tigenj Yisu Kilisi-nga, lau nanj sêtap Anõtö ndê mwasinj sêti lau gitêtñ-nga sa, nanj oc sêmbö tali ma sênem gôlinj sêwhinj inj têtñ têtñ ñambu-nga.

¹⁸ Bocdinañ, lau honj sic waê bu sêtap matóc sa tu sac tigenj dinañ-nga. Magoc lau honj nanj sêkêñ whinj, nanj sêti lau gitêtñ ma sêtap mwasinj dandöc tanjli-nga sa, tu gwelenj gitêtñ tigenj nanj Yisu Kilisi kôm-nga. ¹⁹ B u ñgac tigenj danjapêc têtñ Anõtö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ñgac tigenj danjga wambu Anõtö, dec kêmasanj lêtñ bu lau daêsam oc tòm bu sêti lau gitêtñ.

²⁰ Lau honj sêwêkainj Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anõtö kêñ ndê yomsu têtñ lau tu bu sênyalê si sac-nga. Magoc têtñ ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, nanj Anõtö ndê mwasinj suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andö hóc gêlêc sac su. ²¹ Têtñ ñamata-nga sac gêm gôlinj lau honj ma tu dinañ-nga ñac sêmbac ndu. Ma ñalêñ tigenj kwahic dec Anõtö ndê mwasinj gêm gôlinj lau nanj sêkêñ whinj ma sêti lau gitêtñ, ma kêñ ñac sêndöc tali ñapanj tu yac nenj Pômdau Yisu Kilisi-nga.

6

Dapuc dômwêñ sac tu Kilisi-nga

¹ Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac ñapanj bu Anõtö ndê mwasinj suc sac kwi-nga êñsôwec tiatu ñapanj, me? ² Mba andö! Yac dahu mêtê sac sinj su, gitôm lau batê nanj sêhu gêtñ nom-nga sinj. ³ Anjgô. Busanjgu nanj pinj yac dôñ tam daminj Yisu Kilisi, nanj pinj yac dôñ tam daminj inj ndê mbac ndu whinj. Mac anyalê yom dau, me mba? ⁴ Mac anyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêñsuhuj inj. Ma busanjgu nanj yac dalinj su, nanj gitôm Anõtö kêsuhuj yac dawhinj Yisu Kilisi. Ma tu dinañ-nga tòm Damañ uñ Yisu sa akêñ lau batê-nga ña inj ndê ñaclai ti ñawasi atu, dec kwahic dec inj gêlic yac gitôm lau nanj sêtisa

tiyham, ma bocdinañ tanj sêlêtñ ti dasa nenj lêtñ tiwakuc.

⁵ Busanjgu nanj dalinj, nanj pinj yac dôñ tam daminj Yisu ndê mbac ndu, dec tòm yac dambac ndu dawhinj inj. Ma pinj yac dôñ tam daminj inj ndê tisa akêñ lau batê-nga bocdinañ. ⁶ Tu dinañ-nga dec anyalê ñapep bu yac nenj ñalôm akwa sac-nga, nanj Anõtö gic pi a gicso dau whinj Yisu, tu bu ñalôm akwa nem gôlinj yac dom, ma dambo datôm lau akinj mêtê sac-nga tiyham dom. ⁷ Bu yac dambac ndu dawhinj Kilisi su, ma asa nanj mbac ndu su, nanj Anõtö kêgapwêc inj su yêc sac ña-ñaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhinj Kilisi, ma bocdinañ yac dakêñ whinj bu yac oc dambo tanjli dawhinj inj. ⁹ Nahu bu yac tanyalê bu Anõtö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-nga, ma tu dinañ-nga tòm dom bu inj mbac ndu tiyham. Ñaclai dambac ndu-nga oc êñgwininj inj tiyham dom. ¹⁰ Bu inj mbac ndu, ma inj ndê mbac ndu tigenj dinañ gêmlihi lau honj si sac ñatöp. Ma kwahic dec inj mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anõtö ndê waê sa-nga.

¹¹ Nalêñ tigenj akóc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac sinj su, gitôm lau batê sêhu gêtñ nom-nga sinj. Ma kwahic Anõtö pinj mac dôñ am daminj Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhinj inj, tu bu apo Anõtö ndê waê sa-nga. ¹² Sac tac whinj bu ti nem ñadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac ñapanj. Bocdinañ ayob daôm bu sac nem gôlinj mac nem ñamlic ñagêtñ danj dom. ¹³ Ayob tanôm ti amam ma ñamlic ñagêtñ honj bu sênem akinj sac dom. Magoc akêñ daôm sambuc têtñ Anõtö, atôm lau nanj sêtisa akêñ lau batê-nga ma sêmbö tali. Ma akêñ nem ñamlic ñagêtñ honj tu anem akinj Anõtö-nga, ma akôm mêtê gitêtñ enj. ¹⁴ Bu inj solop dom bu sac ti ñadau mac tiyham. Nahu bu mac ambo yomsu ñapu tòm muñ-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anõtö ndê mwasinj ñapu.

Dati Anõtö ndê lau akinj lêtñ gitêtñ-nga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ñapu dom, magoc dambo Anõtö ndê mwasinj ñapu. Bocdinañ yac oc dakôm sac ñapanj, a? Aö wasôm têtñ mac, mba andö! ¹⁶ Anjgô su nanj. Gêtñ bocke nanj mac asóc ñapu, nanj ti nem ñadau. Sac bu ti nem ñadau, dec mac oc awêkainj senj ambac ndu-nga. Magoc mac bu akêñ Anõtö ti nem ñadau ma danjga wambu inj, dec mac oc ati lau gitêtñ. Mac anyalê yom dau, me mba? ¹⁷ Muñ-nga mac ati mêtê sac ndê lau akinj ñambwa. Magoc danem danje Anõtö bu kwahic dec mac akêñ nem ñalôm sambuc bu danjga wambu yom nanj yac andöhönj mac, ma akóc sa su. ¹⁸ Kilisi kêgapwêc mac su yêc sac ña-ñaclai, ma mac ac waê bu asa Anõtö ndê lêtñ gitêtñ, gitôm lau akinj sic waê bu danjga wambu si ñadau.

¹⁹ Mac nem gauc sa pi lau sêkêj whin-nga si lêj wakuc dom, dec aô gam dôhôn pi lau akiñ ñambwa ti ñadaui nom-nga si lêj, bu wawhê sa yêc awê têj mac. Muñ-nga mac akêj nem amam ti gahim ma mac nem gêj hoj tu sênem akiñ mêtê sac ma mêtê ñadômbwi-nga. Magoc kwahic dec akêj nem gêj hoj bu ati lau akiñ nañ sêsa lêj gitêj ej, e ati lau dabuj. ²⁰ Têj ndoc mac ambo atôm lau akiñ mêtê sac-nga, nañ mac ac ahê lêj gitêj gacgej. ²¹ Muñ-nga lê mac atap ñandô ñayham bocke sa tu lêj nañ kwahic dec kêj maya mac nañ-nga? Lêj sac-nga dau nañ ña-ñandô dambac ndu goc. ²² Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anôtô ndê lau akiñ. Ma sakin wakuc dindoc ña-ñandô, nañ mac ati lau dabuj ma oc andôc tamli ñapañ. ²³ Bu ñaôli nañ gic waê lau nañ sêsa lêj sac-nga, nañ sêmbac ndu. Magoc mwasin nañ Anôtô bu kêj ñambwa têj yac lau nañ dakêj whin, nañ dandôc tanji ñapañ, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

7

Pol whê yomsu, ma Ñalau Dabuj si gôlinj sa

¹ O asidôwai, mac lau nañ anjalê yomsu tidôn. Mac anjalê su bu yomsu hêganônj lau têj ndoc sêmbô tali ej. ² Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ñgac sênem dau-nga. Awhê dan bu nem ñgac sa su, nañ goc yomsu dau sô inlu nakweñ dôj, tôm têm nakweñ mbo tali. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôlinj ñapu tiyham dom. ³ In bu nem ñgac wakuc têj têm nakweñ mbo tali dôj mbo, nañ dasam in bu awhê kôm mockainj-nga. Magoc in nakweñ bu mbac ndu, goc yomsu sô inlu dôj-nga pacndê, ma in bu nem ñgac wakuc, goc dasam in bu awhê mockainj-nga dom.

⁴ Ma ñalêj tigen anej asidôwai, tu Anôtô pinj mac dôj am damin Kilisi-nga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôlinj ñapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ñadau wakuc sa, nañ Anôtô unj in sa akêj lau batê-nga. Tu dinan-nga dec yac danem ñandô ñayham tu Anôtô-nga dandic ñawaê. ⁵ Bu têj ndoc yac dakêj whin su dom, nañ yac neñ ñalôm akwa gêm gôlinj yac. Ma mêtê sac nañ yomsu sôm bu dakôm dom, nañ ñalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ña-ñandô nañ dawêkainj señ dambac ndu-nga. ⁶ Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêj nañ sô yac dôj, nañ sinj. Kilisi kêgapwêc yac su yêc yomsu akwa nañ sêto su yêc, ma kwahic dec tam akiñ Anôtô ma tanjuc lêj wakuc nañ Ñalau Dabuj tôc têj yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

⁷ Bocdinan dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu inj gêj sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanjalê mêtê sac ñalêj nde? Yomsu danj sôm bu, “Tamgatu gêj dom.” Ma tu dinan-nga dec aô kayalê bu mêtê tangatu gêj-nga inj mêtê sac. ⁸ Magoc sac kêsâlê lêj bu êngilí anej ñalôm e tangatu gêj ñapañ, ma yomsu ñayao tôc lêj dau têj sac. Yomsu bu mba, goc sac ña-ñaclai dau oc pacndê bocdinan. ⁹ Muñ-nga aô kayalê yomsu dom, ma gambo ñayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têj ndoc aô kadôhôn yomsu, nañ sac ña-ñaclai tisa ti ñanja e aô kayalê bu gawêkainj señ wambac ndu-nga. ¹⁰ Aô gatap sa bu yomsu hoj nañ Anôtô kêj tu bu wê lau sêsa señ sêmbô tali-nga, nañ wê aô gasa señ wambac ndu-nga. ¹¹ Nahu bu yomsu dau kêj ñasawa têj sac, dec sôc meñ e ndê ñaclai tim aô, ma wê aô gasa señ wambac ndu-nga. ¹² Bocdinan dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau inj sac, a? Mba! Ñagôlinj hoj nañ Moses tu, nañ gêj dabuj. Ma Anôtô ndê yomsu hoj, nañ gêj dabuj, ma gitêj, ma ñayham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gêj ñayham dinan wê aô gasa señ wambac ndu-nga? Mba andô! Magoc tu yomsu-nga dec aô kayalê bu gakôm sac ma gawêkainj señ wambac ndu-nga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac inj gêj sac sambuc.

Ñalôm akwa ndê lêj so Ñalau Dabuj ndê lêj

¹⁴ Yac tanjalê bu Anôtô ndê yomsu in Ñalau Dabuj ndê gêj. Magoc anej ñalôm akwa kêkuc Ñalau ndê lêj dom, dec aô gati ñgac akiñ mêtê sac-nga. ¹⁵ Bu gêj nañ aô gakôm, nañ kayalê dom. Mêtê nañ aô tac whin bu wakôm, nañ gakôm dom. Magoc mêtê nañ aô atac tec, nañ gakôm ñapañ. ¹⁶ Mêtê sac nañ gakôm, nañ yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aô dauñ atac tec mêtê sac nañ gakôm-nga, dec galic bu yomsu inj solop ma ñayham. ¹⁷ Bocdinan dec aô dauñ gakôm gêj dau dom, magoc sac nañ yêc anej ñalôm, dec kêgîlî aô bu wakôm gêj dau. ¹⁸ Aô kayalê bu gêj ñayham danj yêc anej ñalôm akwa dom. Bu aô tac whin bu wakôm mêtê ñayham, magoc aô gakôm dom. ¹⁹ Bu aô gakôm mêtê nañ aô atac whin bu wakôm, nañ dom, magoc mêtê nañ aô atac tec bu wakôm, nañ dec aô gakôm ñapañ. ²⁰ Ma tu gakôm gêj nañ aô atac tec bu wakôm-nga, goc wasôm bu aô dauñ gakôm gêj dau dom, magoc sac nañ yêc anej ñalôm, dec kêgîlî aô bu wakôm gêj dau.

²¹ Bocdinan aô gatap ñagôlinj bocdec sa yêc anej ñalôm. Aô bu wakôm mêtê ñayham, magoc sac kêti aô ahuc ñapañ. ²² Bu yêc anej gatuj aô galic Anôtô ndê yomsu gitôm gêj atac whin-nga. ²³ Magoc aô kasahê bu ñagôlinj dau-nga danj gêm gôlinj yêc anej

ɲamlic, ma bu wê aó aman ti gahin ma aney gêh hoj bu sêkôm sac ɲapan. ɲagôlinj sac-ɲga dau gic sinj têtj ɲagôlinj ɲayham naɲ aó gauc gêm bu wakôm, ma kégwinij aó dôj gitôm ɲgac gapocwalô-ɲga. ²⁴⁻²⁵ Bocdinaɲ aó wasôm yom bocdec bu. Aney gauc gêm bu wati ɲgac akinj naɲ sôc Anötö ndê yomsu ɲapu, magoc aney ɲalôm akwa gêm akinj ɲagôlinj sac-ɲga ɲapan. Oyaê, asa oc êngaho aó ɲgac sac dec su, yêc ɲalôm akwa naɲ wêkainj seɲ wambac ndu-ɲga? Magoc kwahic dec Anötö kégaho aó su, ma tu dinaɲ-ɲga dec wanem danje inj tu yac neɲ Pômdau Yisu Kilisi-ɲga.

8

Dambo taɲli tu ɲalau Dabuɲ-ɲga

¹ Bocdinaɲ dec yac lau naɲ Anötö piɲ yac dôj tam damij Yisu Kilisi, naɲ kwahic dec taɲyalê bu yac oc datap matôc sa dom andô. ² ɲahu bu ɲalau gêm gôlinj yac, ma kêtj yac dambo taɲli tu Yisu Kilisi-ɲga, ma kégapwêc yac su yêc ɲaclai sac ti dambac ndu-ɲga naɲ muɲ-ɲga gêm gôlinj yac. ³ Tu yac neɲ ɲalôm akwa-ɲga, dec gitôm dom bu taɲkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinaɲ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêj. Magoc Anötö kêmasaɲ lêtj bu kôm yac dati lau gitêj bocdec bu. Inj kêtjin inj ndê Atu tigenj meɲ mbo nom ti ɲamalac tôm lau sac nom-ɲga. Ma kêtj inj ti da tu yac neɲ sac-ɲga. ɲalêtj dinaɲ Anötö kêɲ ɲamalac hoj si sac ɲagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc inj gitôm ɲamalac sac dan. ⁴ Inj kôm gêtj dau, tu bu yac dasa neɲ lêtj taɲkuc ɲalôm akwa dom, magoc dasa neɲ lêtj tôm ɲalau Dabuɲ gêm gôlinj yac, dec dakôm mêtê gitêj eɲ, tôm yomsu tóç têtj yac.

⁵ Lau naɲ sêsa si lêtj sêɲkuc ɲalôm akwa, naɲ gauc gêm mêtê naɲ ɲalôm akwa kôm, naɲ ɲapanj. Magoc lau naɲ sêsa si lêtj tôm ɲalau Dabuɲ gêm gôlinj ɲac, naɲ gauc gêm mêtê naɲ ɲalau tac whinj bu sêkôm, naɲ ɲapanj. ⁶ ɲamalac naɲ ndê gauc sap mêtê ɲalôm akwa-ɲga dôj ɲapanj, naɲ gacgenj mbo seɲ mbac ndu-ɲga. Magoc asa naɲ ndê gauc sap mêtê naɲ ɲalau Dabuɲ tac whinj, naɲ dôj ɲapanj, naɲ mbo seɲ ndôc tali-ɲga ma tap yom malô sa. ⁷ Bu gauc ɲalôm akwa-ɲga, inj êlêmê kêtj kisa têtj Anötö, ɲahu bu inj sôc Anötö ndê yomsu ɲapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ɲapu, dec oc tôm dom. ⁸ Lau naɲ si ɲalôm akwa gêm gôlinj ɲac, naɲ oc tôm dom bu Anötö lic ɲac ɲayham.

⁹ Magoc ɲalôm akwa gêm gôlinj mac dom, Anötö ndê ɲalau mbo mac nem ɲalôm ma gêm gôlinj mac. Kilisi ndê ɲalau bu mbo mac nem ɲalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêtj dom. ¹⁰ Mac nem ɲamlic wêkainj seɲ ambac ndu-ɲga tu mac akôm sac-ɲga. Magoc Kilisi mbo mac nem ɲalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêj, ma tu dinaɲ-ɲga dec mac nem

gatôm wêkainj seɲ ambo tamli-ɲga. ¹¹ Anötö naɲ unj Yisu Kilisi sa akêtj lau batê-ɲga, naɲ ndê ɲalau mbo nem ɲalôm, ma bocdinaɲ dec Anötö oc unj mac nem ɲamlic naɲ wêkainj seɲ ambac ndu-ɲga, naɲ sa mbo tali tiyham tu inj ndê ɲalau-ɲga.

ɲalau Dabuɲ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinaɲ asidôwai, lêtj wakuc yêc naɲ gic yac ɲawaê bu taɲkuc-ɲga, ma dasa lêtj ɲalôm akwa-ɲga tiyham dom. ¹³ ɲahu bu asa naɲ sa lêtj dinaɲ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ɲalôm akwa-ɲga ɲa ɲalau ndê ɲaclai, dec mac oc ambo tamli. ¹⁴ Bu lau naɲ Anötö ndê ɲalau gêm gôlinj ɲac, naɲ sêti Anötö ndê balêkoc. ¹⁵ Mac akôc ɲalau dau su, ma inj kôm mac ati lau akinj naɲ atôc nem ɲadau, naɲ dom. Mba! ɲalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ɲgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damaɲ, Damaɲ.” ¹⁶ Ma ɲalau dau gêm yac neɲ gatun sa, dec taɲyalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô. ¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkainj Anötö ndê gêtj lêtjsêm dawhiɲ Kilisi. Yomandô! Yac bu taɲkuc Kilisi ndê lêtj hóc ɲandê-ɲga, dec oc datap ɲawasi sa dawhiɲ inj bocdinaɲ.

ɲawasi naɲ oc meɲ sa têtj têtj ɲambu-ɲga

¹⁸ Têtj ndoc aó gakôc gauc pi waêɲ ɲayham ti ɲawasi naɲ yac oc datap sa têtj têtj ɲambu-ɲga, naɲ galic gêtj wapac hoj naɲ kwahic dec dahôc dambo nom, naɲ gitôm gêtj saun. ¹⁹ Bu gêtj hoj naɲ Anötö kêtj yêc nom, naɲ sêmo sêtôm yac lau naɲ dakêtj batan ma dahôj têtj naɲ Anötö oc tóç inj ndê balêkoc asê tiawê. ²⁰ Bu gêtj hoj naɲ Anötö kêtj, naɲ sêtisac sêwhin yac ɲamalac. Gêtj dau si atac whin lêtj bocdinaɲ dom, magoc têtj ndoc Anötö pucbo nom tu ɲamalac si sac-ɲga, naɲ inj ndê yom kêtj sac gêtj hoj. Magoc yac dakêtj batan ²¹ bu tiɲambu Anötö oc êngapwêc gêtj hoj su yêc lêtj sêtisac-ɲga. Ma têtj têtj dinaɲ ɲawapac dau oc êngwinij yac lau naɲ dati Anötö ndê balêkoc, me gêtj dan naɲ Anötö kêtj, naɲ tiyham dom, ma yac ti gêtj hoj oc dambo ɲayham ma ti ɲawasi eɲ.

²² Yac taɲyalê bu têtj têtj ɲamata-ɲga e meɲ, gêtj hoj naɲ Anötö kêtj, naɲ sêhóc ɲawapac gitôm awhê naɲ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ɲandê ma taɲ. ²³ Ma ɲawapac dau kégwinij gêtj nom-ɲga tawasê dom, magoc kégwinij yac ɲamalac whin, dec dambo ti dangi yêc neɲ ɲalôm. Yomandô yac dakôc ɲalau Dabuɲ su gitôm gêtj ɲandô mbêc ɲayham. Tigenj gêtj ɲatô naɲ Anötö gic bata bocdec bu, inj oc kôc yac sa dambo dawhiɲ inj datôm inj ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ɲawapac nom-ɲga, naɲ ɲandô sa su dom. Bocdinaɲ kwahic dec yac dahôj ti dakêtj batan gêtj ɲayham naɲ oc meɲ sa. ²⁴ Têtj ndoc yac dakêtj whin ma datap Anötö ndê mwasiɲ nem yac si-ɲga sa,

naŋ yac dakêŋ batan bu oc datap gêŋ dinan sa whiŋ. Magoc yac neŋ dakêŋ batan ŋahu sip gêŋ naŋ datap sa su, naŋ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêŋ batan dom. ²⁵ Kwahic dec yac dakêŋ batan gêŋ naŋ dalic su dom, ma dahôŋ dambo ti atac pa su enj.

Nalau Dabuŋ gêm yac sa tu daten mbec-ŋga

²⁶ Ma gêŋ dan whiŋ bocdec bu. Nalau Dabuŋ oc nem yac sa têtŋ ndoc yac bu daten mbec magoc dapônda daun tu gêŋ naŋ gic waê bu daten mbec pi-ŋga. Nalau dau oc nem yac awhan têtŋ Anôtô, pi danŋi naŋ yêc yac neŋ ŋalôm, naŋ tôm dom bu yac daun dasôm asê. ²⁷ Ma Anôtô naŋ kêyalê ŋamalac si ŋalôm e pi sa, naŋ oc ŋgô mbec dau, ŋahu bu inlu ndê Nalau sêkôm si gêŋ hoŋ ŋa gauc tigenj. Ma Nalau dau tenj mbec tu lau dabuŋ-ŋga, kêkuc Anôtô ndê atac whiŋ solop.

Gêŋ dan gitôm dom bu kac yac su yêc Anôtô ndê atac whiŋ

²⁸ Ma yac lau naŋ Anôtô kêgalêm yac sa dati in ndê lau, tôm in dau gauc gêm tidôn, naŋ tanyalê bu in gêm gôlinj gêŋ hoŋ, bu ti yac lau naŋ atac whiŋ in, naŋ neŋ ŋayham. ²⁹ Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anôtô kêyalê yac muŋ su, ma kêyalin yac sa bu oc datôm in Atunŋac dau. Ma bocdinan in ndê Atunŋac ti ŋgac mbêc, ma yac dati in asii ti lhuwêi daêsam. ³⁰ Ma yac lau naŋ in kêyalin yac sa gwanan su, naŋ in kêgalêm yac, ma kêmasan lêtŋ tu dati lau gitêtŋ ma datap in ndê ŋawasi sa-ŋga.

³¹ Bocdinan dasôm sake pi gêŋ hoŋ naŋ Anôtô kôm tu yac-ŋga? Yac bu dambo Anôtô ndê mwasiŋ ŋapu, dec ŋacyo bocke oc ku yac dulu? ³² In kêgamin in dau ndê Atu têtŋ yac dom, magoc kêkinj in meŋ mbac ndu tu yac hoŋ-ŋga. Ma bocdinan dec tôm dom bu in êngaminj gêŋ dan têtŋ yac, in oc êmwasiŋ yac ŋa gêŋ bocke naŋ dapônda naŋ. ³³ In dau kêyalin yac sa, ma puŋ yac dôn ma sam yac bu lau gitêtŋ. Tu dinan-ŋga dec asa gitôm bu oc êngôlinj yom dan pi yac têtŋ in? ³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatoc yac ma seŋ yac su? Nalêtŋ mba. Nahu bu Yisu Kilisi naŋ mbac ndu ma Anôtô uŋ in sa mbo tali tiyham, naŋ ndôc Anôtô ndê amba andô-ŋga, ma gêm yac awhan têtŋ in. ³⁵⁻³⁶ Ma asa oc tôm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiŋ ŋalôm? Nwapac daêsam sêyêc, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tôm bêc hoŋ lau tac whiŋ bu sêndic yac ndu tu am-ŋga.

Ŋac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-ŋga. [BW 44:22]

Yac bu dahôc ŋwapac me ŋandê, ma lau bu sêkêtŋ kisa yac me sêndic yac ŋa bienj, me yac bu dapônda gêŋ danen-ŋga me ŋakwê, me yac bu datap gêŋ ti ŋaclai naŋ bu seŋ yac

su-ŋga sa, goc gêŋ dinan ŋadan oc tôm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whiŋ ŋalôm. ³⁷ Mba andô! Tu Kilisi naŋ atac whiŋ yac-ŋga, naŋ dec gêŋ hoŋ dinan ŋadan oc tôm dom bu ku yac dulu. ³⁸⁻³⁹ Aêc! Aô kayalê tidôn bu gêŋ dan oc tôm dom bu kac yac su yêc Anôtô ndê atac whiŋ, naŋ datap sa tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanli, yac bu dapi lôc baliŋ me dasip gwêc ŋalôm dandi, tigenj oc tôm dom bu daso Anôtô ndê atac whiŋ. Ma aŋela me ŋalau sac me gêŋ kwahic dec-ŋga me gêŋ naŋ oc meŋ sa tiŋambu-ŋga, me ŋaclai tidau-tidau me gêŋ hoŋ naŋ Anôtô kêŋ, naŋ ŋadan oc tôm dom bu kac yac su yêc Anôtô ndê atac whiŋ.

9

Pol tawalô lau Israel-ŋga naŋ sêkêtŋ whiŋ Yisu dom

¹ Tu Kilisi naŋ aô gakêŋ whiŋ-ŋga, dec aô wasôm yom ŋandô têtŋ mac. Aô oc wanŋsau mac dom. Ma yêc aneŋ ŋalôm, naŋ Nalau Dabuŋ gêm gôlinj, dec kayalê tidôn bu aneŋ yom in yom ŋandô enj. ² Aô wasôm têtŋ mac bu aneŋ ŋalôm ŋwapac ŋapan ma kasahê ŋandê atu, tu lau Israel-ŋga daêsam naŋ sêkêtŋ whiŋ Kilisi dom-ŋga. ³ Lau dau aneŋ asidôwai ti lhuŋwêi Israel-ŋga, naŋ yac mba ŋahu tigenj. Ma aô tac whiŋ ndu andô bu ŋac lau dau sêkêtŋ whiŋ Kilisi. Aêc, tôm Anôtô êmasuc aô su yêc Kilisi-ŋga, me lic aô gitôm ŋgac sac sambuc, magoc lêtŋ dau bu nem ŋga sa tu sêkêtŋ whiŋ Yisu-ŋga, dec aô oc walic ŋayham bu wahôc ŋwapac dau.

⁴ Lau Israel-ŋga dinan Anôtô kêyalin ŋac sa bu sêti in ndê lau, ma hoc in ndê ŋawasi asê têtŋ ŋac. In kêmatin pwac whiŋ ŋac si apai, ma gic bata gêŋ ŋayham daêsam tu nem ŋac sa-ŋga. In kêŋ yomsu ti sakin lôm dabuŋ-ŋga têtŋ ŋac. ⁵ Ŋac hoŋ sêsa akêŋ apai naŋ Anôtô dau kêyalin sa sêti in ndê lau. Ma lau Israel-ŋga si †Mesaya dau meŋ sa akêŋ apai dinan si dac ŋapu. Kilisi dau dinan in Anôtô ŋandô ma gêŋ hoŋ ŋadan, dec gic waê bu tampin in tôm bêc hoŋ. Yomandô!

Anôtô ndê lêtŋ ênyalin lau sa-ŋga

⁶ Anôtô gic bata mwasiŋ hoŋ dinan têtŋ lau Israel-ŋga. Magoc tu ŋac si daêsam sêkêtŋ whiŋ Yisu dom-ŋga, dec dasôm bu Anôtô ndê yom dau ŋandô mba lec dom. Mba! Nahu bu lau hoŋ naŋ sêsa akêŋ †Jakob, naŋ sêti lau Israel-ŋga ŋandô, naŋ Anôtô kêyalin ŋac sa, naŋ dom. ⁷ Ma ŋalêtŋ tigenj, lau hoŋ naŋ sêsa akêŋ Abraham, naŋ dasam ŋac bu Abraham atui ŋandô dom. Tôm yom naŋ Anôtô sôm têtŋ Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc naŋ sêsa akêŋ Aisak bu am nem gôlôwac ŋandô. [Gen 21:12]

⁸Yom dau njahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akêñ Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-nğa nğandô, nanj Anötö sam bu in ndê atui, nanj dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc nanj Anötö kêmatinj pwac hêganônñ nac, nanj in gêlic nac tòm Abraham ndê atui solop. ⁹Bu Anötö kêmatinj pwac têtñ Abraham bocdec bu:

Têtñ yala danj ninğa goc aö wambu wamen, ma am nem awhê Sara oc kôc nem atômngac danj su. [Gen 18:10, 14]

¹⁰Ma gauc nem balêkoc lôcnpônñ nanj Rebeka kôc. Inju si damba tigenj, yac mba abanj Aisak. ¹¹⁻¹²Magoc Rebeka kôc inju si dom, ma sêkôm gêtñ njayham me sac danj su dom, nanj Anötö kêyalinj inju si danj sa gwananj. Inj sôm yom têtñ Rebeka bocdec bu:

Nğac atu oc nem akinj nğac saunj. [Gen 25:23]

Anötö kôm gêtñ dau kêkuc inj ndê lêtñ ênyalinj lau sa-nğa tòm inj dau gauc gêm, ma tu gwelenj nanj nac dau sêkôm nanj-nğa dom. ¹³Sêto Anötö ndê yom danj tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aö atac whinj Jakob, magoc atac tec Iso. [Mal 1:2-3]

¹⁴Bocdinanj oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêtñ ênyalinj lau sa-nğa inj solop dom, me? Mba andô! ¹⁵Bu inj sôm yom têtñ Moses bocdec bu:

Aö oc tanjalô lau nanj aö atac whinj bu tanjalô nac. Ma aö oc atac apu lau nanj aö atac whinj bu atac apu nac. [Eks 33:19]

¹⁶Bocdinanj Anötö kêyalinj lau sa tu nac dau si atac whinj me nac si gwelenj-nğa dom, magoc tu inj dau ndê tawalô-nğa.

¹⁷Ma gêtñ danj tiyham. Sêto yom nanj Anötö sôm têtñ Parao yêc bocdec bu:

Aö gakêtñ am ti kinj bu watôc anej nğalai asê pi gêtñ nanj wakôm têtñ am, ma bu anej nğae njawaê sa ma nem nom njagameñ sambuc ahuc. [Eks 9:16]

¹⁸Njalên dinanj Anötö tawalô lau nanj inj tac whinj bu tawalô, ma lau nanj inj tac whinj bu kôm nac si nğalôm njadandi, nanj kôm njadandi sa.

¹⁹Ma mboe mac nem danj oc sôm yom têtñ aö bocdec bu, "Lêtñ dau bu bocdinanj, dec tu sake-nğa Anötö puc yac neñ giso asê? Bu Anötö kêmasanj lêtñ hoj tidônñ tòm inj gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêtñ dau-nğa danj?"

²⁰Magoc aö wasôm têtñ am njamalac bocke nanj gauc gêm bu sôm yom kainj dinanj pi Anötö. Bocke ma lônj andô danj oc sôm têtñ njamalac nanj kêmasanj inj ma ndac, "Tu sake-nğa am kêmasanj aö kainj dindec?" ²¹Yom dau solop dom. Bu njamalac kêmasanj lôñ-nğa dau inj ti njadau. Ma inj gitôm bu kôc nomdac ma êmasanj gêtñ njayham tiwaê danj, me gêtñ njambwa waêmbe danj, tòm inj dau gauc gêm.

²²Ma njalên tigenj Anötö inj njadau, ma tòm bu kôm tòm inj atac whinj. Lau nanj sêkôm

sac sic waê bu sêninja, ma Anötö bu têtñ ndê atac nğandê ti inj ndê nğalai asê têtñ nac, dec oc tòm. Ma inj bu gauc nem bu kôc ndê nğalôm dônñ, ma hê yom malô sa têtñ nac, dec oc tòm bocdinanj. ²³Inj bu ênjuc lêtñ yom malô-nğa dinanj, dec inj oc kôm tu bu têtñ inj ndê njawasi atu asê têtñ lau nanj sic waê bu sêtap inj ndê tawalô sa-nğa. Lau dau inj kêyalinj nac sa gwananj su, bu sêwêkainj inj ndê njawasi. ²⁴Yom dau hêganônñ yac lau nanj Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau nanj lau Israel dom, nanj bocdinanj. ²⁵Tòm Anötö ndê yom nanj propet Hosea to bocdec bu:

Lau nanj anej lau dom, nanj aö oc wasam nac bu anej lau. Ma bawhê nanj munj-nğa aö atac whinj inj dom, nanj aö oc wasam inj bu anej bawhê atac whinj-nğa.

²⁶Ma yêc gameñ tigenj nanj munj-nğa aö gasôm têtñ nac bu, "Anej lau mac dom," nanj lau oc sêsam nac bu, "Anötö Tali Nğadau ndê balêkoc." [Hos 2:23; 1:10]

²⁷Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nğa bocdec bu:

Lau Israel-nğa nac lau daêsam nğandô, gitôm ganjac gwêc-nğa. Magoc Pômdau oc nem hoj si dom, oc kôc nğandôlu enj sa. ²⁸Bu yom nanj Pômdau kêmatinj tidônñ, nanj inj oc kôm nğandô sa yêc nom, ma ndic dabinj njagahô enj. [Ais 10:22-23]

²⁹Ma tòm yom danj tiyham nanj Aisaya hoc asê munj su:

Pômdau Nğalai Nğadau bu hu yac neñ lau wakuc nğatô sinj gacgeñ sêmbo dom, dec oc dandinanj gitôm malac Sodom ma Gomora. [Ais 1:9]

Lau Israel-nğa sêkêtñ whinj dom, dec sêti lau gitêtñ dom

³⁰Bocdinanj oc dasôm sake pi Anötö ndê lêtñ ênyalinj lau sa-nğa? Lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôm gwelenj tu sênjalê lêtñ gitêtñ-nğa dom, magoc sêtap sa tu sêkêtñ whinj gwelenj nanj Yisu kôm tu nac-nğa. ³¹Ma lau Israel-nğa sênjalê lêtñ gitêtñ yêc yomsu nğalôm, magoc sêtap sa dom. ³²Ma sêtap sa dom, njahu bu nac sêkêtñ whinj gwelenj nanj Yisu kôm tu nac-nğa, nanj dom. Nac gauc gêm bu nac oc sêti lau gitêtñ, tu nac dau si gwelenj-nğa, ma bocdinanj nac sêtôm lau nanj sêtinj gahî pi hoc ma sêpeñ. ³³Tòm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Alic su nanj! Aö gakêtñ hoc danj kalhac Lôc "Sayon, nanj lau daêsam oc sêtinj gahî pi ma sêpeñ. Magoc asa nanj kêtñ whinj inj, nanj oc maya dau dom. [Ais 28:16; 8:14]

10

¹O asidôwai. Aö tac whinj nğandô ma gatenj mbec têtñ Anötö, bu lau Israel-nğa nanj sêkêtñ whinj Yisu dom, nanj oc sêkêtñ whinj dec sêtap Anötö ndê mwasinj nem nac si-nğa sa. ²A

ö wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêñ. Nac sêkôm gêñ dau, magoc nac si gauc sa pi yom ñandô dom. ³ Nahu bu nac gauc gêm bu sêtôc nac dau si lêñ asê tòm lêñ gitêñ. Magoc nac sem gauc lêñ nan Anötö kemasañ bu sam yac bu lau gitêñ, dec sêsôc lêñ dau ñapu dom. ⁴ Bu Kilisi dau ndê lêñ gitêñ gic bata yomsu honj, dec lau honj nanj sêkêñ whinj Yisu, nanj Anötö gêlic nac bu lau gitêñ.

Anötö ndê lêñ nem lau si-nga

⁵ Lêñ bu lau sêti lau gitêñ tu sêñkuc yomsu-nga, nanj Moses whê sa bocdec bu:

Asa nanj bu êñkuc yomsu honj ñapep enj, nanj oc ndôc tali tu yomsu-nga. [Lev 18:5]

⁶⁻⁷ Magoc ñamalac danj oc tòm bu t i ñamalac gitêñ tu inj kêkuc yomsu-nga lec dom. Lêñ datî lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whinj-nga, nanj menj sa tiawê su. Tòm yom danj nanj sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. [Diut 30:13]

Bocdinañ yac dapônda ñamalac danj bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip menj, me bu sip lambwam ndi bu kôc inj su akêñ lau batê-nga dom, tu bu datap yom pi lêñ dakêñ whinj-nga nahu sa. Mba! ⁸ Bu yom pi lêñ dakêñ whinj-nga dec yac ahoc asê têñ mac su, tòm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Yom dau sinj dau têñ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ñalôm su, ma mac asôm ambo. [Diut 30:14]

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêñ whinj ti nem ñalôm sambuc bu Anötö unj Yisu sa akêñ lau batê-nga, ma whamsunj hoc yom asê bu Yisu inj am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si. ¹⁰ Bu yêc am nem ñalôm nanj am kêñ whinj, dec Anötö gêlic am bu ñamalac gitêñ, ma yêc am nem whamsunj am hoc nem kêñ whinj Yisu-nga asê, dec Anötö gêm am si. ¹¹ Tòm Anötö ndê yom nanj sêto yêc nanj sôm:

Asa nanj kêñ whinj inj, nanj oc maya dau dom. [Ais 28:16]

¹² Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau nanj lau Israel dom, nanj ñalêñ tigenj. Pômdau tigenj dec ti lau honj si Pômdau, ma lau honj nanj sêta inj ndê ñaé, nanj inj oc êmwasiñ nac ñandô.

¹³ Tòm yom nanj propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau honj nanj sêta Pômdau ndê ñaé, nanj Anötö oc nem nac si. [Joel 2:32]

¹⁴ Magoc lau nanj sêkêñ whinj Yisu su dom, nanj oc sêta inj ndê ñaé ñalêñ bocke? Nac bu sêngô inj ñawaé dom, dec oc sêkêñ whinj ñalêñ bocke? Ma lau bu sêhoc ñawaé ñayham asê têñ nac dom, dec oc sêngô ñalêñ bocke? ¹⁵ Ma lau bu sêñkinj lau ahenj-nga sêsa sêndi dom, dec ñawaé ñayham dau oc hóc asê lau dau ñalêñ bocke? Tòm yom nanj sêto yêc nanj sôm:

Lau nanj sêngô ñawaé ñayham, nanj oc sêtisambuc lau ahenj-nga nanj sêñsêlêñ sêmenj tu sêhoc ñawaé dau asê-nga. [Ais 52:7]

¹⁶⁻¹⁷ Bocdinañ yac neñ dakêñ whinj nahu sip danjgô ñawaé ñayham, ma yom pi Kilisi ti ñawaé ñayham nahu. Magoc lau Israel-nga honj sêkôc ñawaé ñayham sa dom. Tòm Aisaya to:

O Pômdau, lau danj sêkêñ whinj yom nanj yac ahoc asê, nanj dom. [Ais 53:1a]

¹⁸ Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-nga sêngô ñawaé ñayham su, me mba? Aéc, nac sêngô su, tòm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Yom dau sa têñ nom ñabatij honj, ma lau sêngô yêc nom ñagamenj sambob. [BW 19:4]

¹⁹⁻²¹ Ma gêndac danj tiyham bocdec bu, lau Israel-nga sêñyalê yom nanj sêngô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, nanj Aisaya to pi lau Israel-nga bocdec bu:

Tòm bêc honj aô kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-nga, magoc nac lau danjgapêc ma nac si ñalôm ñadandi. [Ais 65:2]

Lau Israel-nga sêtec bu sêkôc ñawaé ñayham sa, ma bocdinañ yom dau sa têñ lau gamenj apa-nga gi. Yom nanj Anötö sôm têñ lau Israel-nga, nanj whê gêñ dau sa, tòm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmba sa, e kôm mac anem lêmuj nac. Ma watoc lau gauc mbasi-nga sa, e kôm mac atac ñandê. [Diut 32:31]

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau nanj sêñsalê aô dom, nanj sêtap aô sa. Ma gatôc dauñ asê têñ lau nanj sêndac aô dom nanj. [Ais 65:1]

11

Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga dom

¹ Bocdinañ aô bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê inj ndê lau Israel-nga, me? Aô wasôm mba andô, bu aô dauñ ngac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc danj, nanj gasa akêñ Benjamin ndê tonj. ² Anötö puc dômbwê inj ndê lau nanj inj kâyaliñ nac sa gwananj su, nanj dom. Gauc nem yom nanj sêto yêc pi Elaija, têñ ndoc inj pu lau Israel-nga têñ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, nac sic am nem lau propet ndu, ma sêsenj alta nanj lau sem akinj am sêmbo, nanj su. Aô tanjwasêñ dec gasôc am ñapu, ma nac bu sêndic aô ndu. [1 Kij 19:10, 14]

⁴ Gauc nem yom nanj Anötö ô têñ inj bocdec bu:

Aö gasiñ aneñ lau 7,000 sêmbu lau Israel-nga ñalôm, nanj sêpônj haduc têtj anötö tasanj Baal dom. [1 *Kirj* 19:18]

⁵ Ñalêtj tigenj kwahic dec lau tonj danj sêmbu lau Israel-nga ñalôm, nanj Anötö kêyalinj ñac sa sêti inj ndê, kékuc inj ndê lêtj êmwasiñ lau ñambwa-nga. ⁶ Ñac sêtap Anötö ndê mwasiñ sa tu ñac dau si sakinj-nga dom. Anötö bu ênyalinj ñac sa tu ñac si sakinj-nga, dec yom nanj dasôm pi inj ndê lêtj êmwasiñ lau ñambwa-nga, nanj oc yom ñandô dom.

⁷ Bocdinañ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêtj yêc Anötö anjô-nga, magoc gitôm dom. Magoc ñac si lau nanj Anötö dau kêyalinj ñac sa, nanj sêtap lêtj sêti lau gitêtj-nga sa. Ma ñac si lau ñatô, Anötö kôm ñac si ñalôm ñadandi sa, ⁸ tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêñj ñasec kôm ñac si ñalôm ahuc, ma inj kôm ñac si tandô tipec ma ñac si dangasuj hóc ahuc. Ma ñac sêmbu bocdinañ ñapanj e menj têtj kwahic dec. [Diut 29:4; Ais 29:10]

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasiñ nanj ñac bu sêneñ-nga, nanj oc kac dau kwi ma kêñj sac ñac, gitôm huc me akô bu kôc ñac dôñ-nga, ma gitôm hoc sêtiñ gahi pi-nga, ma gitôm ñagêyô sac bu kêñj wapac ñac. ¹⁰ Anötö kôm ñac si tandô tipec, e sêlic gameñ apu. Ma inj kêñj ñac sêhóc ñawapac ñapanj e dômbwêkwa mbwê-alô. [BW 69:22-23]

Lau apa sêtap mwasiñ sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aö bu wakêtj gêndac danj tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpeñ e sinja gacgeñ, me mba? Aö wasôm têtj mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau nanj lau Israel dom, nanj sêtap Anötö ndê lêtj nem lau si-nga sa. Ma gêtj dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmuj lau apa dau. ¹² Magoc ñac si giso dau ti señj bu lau apa honj sêtap Anötö ndê mwasiñ sa hóc gêlêc. Ma ñac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkêtj whiñ Yisu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa êñlêc, ñac lau Israel-nga dau, ma lau gameñ apa-nga sêwhiñ.

¹³ Aö gato yom dindec têtj mac lau nanj lau Israel dom. Anötö kêyalinj aö sa gati aposel tu bu wahoc ñawaê ñayham asê têtj mac-nga. Ma aö atac ñayham atu tu aneñ gwelenj dindec-nga. ¹⁴ Nahu bu mboe aneñ asidôwai Israel-nga ñatô oc sênem lêmuj Anötö ndê mwasiñ nanj mac atac sa, e kôm ñac sênem dau kwi ma sêtap lêtj Anötö nem ñac si-nga sa sêwhiñ. ¹⁵ Kwahic dec ñac sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom, ma tu dinañ-nga dec lau gameñ apa-nga honj sêñgô ñawaê nanj hé

wamba ñac têtj Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc ñawaê ñayham dau sa ma sêkêtj whiñ Yisu, dec ñac oc sêtôm lau nanj sêtisa akêtj lau batê-nga. ¹⁶ Gêtj ñandô mbêc nanj dakêtj ti da têtj Anötö nanj gêtj dabuj, ma oc kôm gêtj ñandô ñambu-nga honj ti dabuj. Ma Anötö bu lic a danj ñawakac bu dabuj, dec inj oc lic a dau ñasanjgac honj bu dabuj bocdinañ.*

Pol gêm dôhônj lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a ñolib malac-nga nanj Anötö tim ñasanjgac ñatô kic. Ma mac lau nanj lau Israel dom, mac atôm a olib saleñ-nga ñasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôñ pi a olib malac-nga dau ñampê, awhiñ a dau ñasanjgac ñatô, bu atac ñakwi ñayham sa yêc a olib dinañ ñawakac. ¹⁸ Bocdinañ atac daôm sa tu mac akôc a ñasanjgac nanj sinja su, nanj si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinañ, dec gauc nem bu mac akêtj ñanja têtj a olib dau dom, magoc mac daôm akôc ñanja yêc a olib ñawakac. ¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim ñasanjgac ñatô su, tu bu kôc mac sa aö ñac su. ²⁰ Yom dau inj yomandô, tigenj gauc nem bocdec bu, Anötö kôm mac sa tu mac akêtj whiñ Yisu-nga, ma tim ñac su bu ñac sêkêtj whiñ dom. Bocdinañ atac daôm sa dom, magoc atôc Anötö. ²¹ Bu a dau ñasanjgac solop nanj Anötö tim ñatô su. Ma inj gitôm bu oc tim mac su bocdinañ.

²² Tu dinañ-nga dec anyalê tidônj bu Anötö inj Anötö êmwasiñ lau-nga, ma inj Anötö kêñj ñagêyô têtj lau-nga whiñ. Inj kêñj ñagêyô têtj lau nanj sêpeñ, magoc kêmwasiñ mac. Asap inj ndê mwasiñ dinañ dôñ. Bu mba, dec inj oc tim mac su. ²³ Ma lau Israel-nga dinañ bu sêkac dau kwi ma sêkêtj whiñ Yisu, dec Anötö oc kôc ñac sa, ma inj gitôm bu kêñj ñac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôñ tiyham. ²⁴ Bu mac a olib malac-nga ñasanjgac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib saleñ-nga, ma kêñj mac ati a olib malac-nga ñasanjgac. Bocdinañ oc ñawapac dom bu inj kôc a dau ñasanjgac solop, ma kêñj ñac sêlhac si a ñampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau honj

²⁵ O asidôwai. Yom dindec ñahu sip ñalôm gi, ma aö tac whiñ bu mac anyalê ñapep. Ma bocdinañ oc tôm dom bu mac atac daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si ñalôm ñadandi sa, bu sêmbu bocdinañ e lau gameñ apa-nga honj nanj Anötö kêgalêm ñac sa, nanj sêmenj sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu su nanj. ²⁶ Ma ñalêñ dinañ dec Anötö oc nem lau Israel-nga honj si, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñgac nem lau si-nga oc menj sa akêtj Lôc Sayon. Ma inj oc nem Jakob ndê wakuc

* **11:16:** Yom dau inj gitôm yom gôlinj danj. Yom pi gêtj ñandô mbêc ma a ñawakac, nanj hêganônj lau Israel-nga si apai. Pol bu tóç asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic ñac bu lau dabuj, ma ñac si lau wakuc bu sêkêtj whiñ Yisu, dec inj oc lic ñac bu lau dabuj ñalêñ tigenj.

kwi sêhu mêtê sac sin. ²⁷Ma aô wamatin aney pwac whin ñac, têtj têtj nanj aô oc wasuc ñac si sac kwi. [Ais 59:20-21]

²⁸Lau Israel-nga sêti Anötö ndê ñacyo, ñahu bu sêkôc ñawaê ñayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinan-nga ñawaê dau golom mac. Magoc Anötö kêyalin ñac sa gwanaj su, dec tac whin ñac tu abanji Israel-nga. ²⁹Bu galem ti mwasin nanj Anötö gic bata têtj lau, nanj in oc tòm dom bu sen su. ³⁰⁻³¹Mun-nga mac lau gamej apa-nga danjampêc têtj Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga danjapêc têtj Anötö, dec mac atac in ndê tawalô sa. Ma tu dinan-nga ñac lau Israel-nga nanj kwahic dec danjapêc têtj Anötö, nanj tinjambu oc sêtap in ndê tawalô sa sêwhin. ³²Bu Anötö sam lau honj bu lau danjapêc-nga. Inj têtj gêtj dau tiawê, dec lau honj nanj bu sênem dandi kwi, nanj in oc tawalô ñac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³Oyaê. Anötö ndê mwasin ti in ndê gauc in gêtj atu andô, ma in kêyalê gêtj honj e pi sa timala enj. Asa oc nditôm bu ênyalê in ndê lêtj me yom nanj tidônj yêc in-nga?

³⁴Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kêj gauc têtj in? [Ais 40:13]

³⁵Ma asa tòm bu kêj gêtj ñayham danj têtj Anötö, dec Anötö oc kêj gêtj têtj in ô? [Job 41:11]

³⁶Bu gêtj honj sa akêj in ndê, ma in ti gêtj honj ñahu ma ti gêtj honj ñadau bocdinañ. Datoc in ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

12

Dasa neñ lêtj wakuc dawhinj Kilisi

¹O asidôwai. Gauc nem yom honj nanj aô gasôm tu gawhê Anötö ndê tawalô sa têtj mac-nga nanj. Dec akêj daôm sambuc bu anem akiñ Anötö tòm mac nem bêc ambo tamli-nga honj. Akêj daôm sambuc atôm da tali ma dabun, nanj oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lêtj ñandô anjuc Njalau Dabun tu anem akiñ Anötö-nga dau dinañ. ²Anjêlêtj ti asa nem lêtj atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tòm Anötö kêj gauc wakuc têtj mac. Ma bocdinañ mac oc atôm bu anjahê gêtj honj, ma anjalê mêtê gitêtj, ma mêtê ñawasi ma mêtê nanj oc ndic Anötö tandô ñayham, nanj in atac whin bu yac dakôm.

Anötö kêmwasiñ yac ñalêtj têtj têtj

³Tôm Anötö ndê mwasin puc aô dônj, dec wasôm têtj mac honj têtj têtj ndi, bu atoc daôm sa ênjêc dom, magoc akôc gauc ñapep pi daôm. Bu mac honj akêj whin Yisu tòm mwasin nanj Anötö dau gic sam têtj mac ñalêtj têtj têtj. ⁴Yac tanyalê bu ñamalac danj in ñamlic tigenj, magoc ñagêtj daêsam sêyêc in ndê ñamlic tigenj dinañ. Ma gêtj dau sêwêkain gwelenj têtj têtj. ⁵Ma ñalêtj tigenj dinañ, yac lau daêsam nanj dakêj whin Kilisi

su, nanj dati Yisu ndê gôlôwac dabun tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo tu danem lau honj nanj sêmbô gôlôwac dabun ñalôm, nanj sa. ⁶Yac dawêkain mwasin dakôm gwelenj-nga têtj têtj, tòm Anötö kêmwasiñ yac ñalêtj. Asa nanj tap mwasin hoc yom asê tòm propet-nga sa, nanj kôm tòm in ndê kêj whin têtj têtj. ⁷Asa nanj tap mwasin nem akiñ gôlôwac-nga sa, nanj nem akiñ nanj. Ma in nanj tap mwasin sa bu êndôhôn Anötö ndê yom têtj lau, nanj bocdinañ. ⁸Asa nanj tap mwasin sôm yom ñayham-ñayham tu puc lau dônj-nga sa, nanj kôm. Ma asa nanj Anötö ndê mwasin kac in bu kêj gêtj tu nem lau ñalôm sawa sa-nga, nanj kêj ti ndê ñalôm sambuc. Asa nanj tap mwasin bu nem gôlinj gôlôwac-nga sa, nanj kôm ti licbalê, ma in nanj tap mwasin tawalô lau-nga sa, nanj tawalô lau ti atac ñayham.

Mêtê atac whin-nga

⁹Mêtê atac whin-nga in gêtj dasôm ñambwa-nga dom. Dakôm ñandô sa ñalêtj bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ñayham dônj. ¹⁰Dakêj neñ ñalôm sambuc tu atac whin asidôwai-nga, ma datoc ñac sa hôc gêlêc dauj dandic ñawaê. ¹¹Dakêj dauj sambuc tu danem akiñ Pômdau-nga, ma dakôm ti ñalôm lu-lu dom. ¹²Gêtj nanj dakêj batan bu Anötö kôm, nanj dahônj ti atac ñayham, dalhac ñanja tu dahôc ñawapac-nga ti neñ atac pa su, ma dasap mêtê daten mbec-nga dônj ñapan. ¹³Dakêj gêtj tu danem Anötö ndê lau dabun nanj sêpônja dau, nanj sa-nga, ma dandic ya ñac. ¹⁴Lau nanj sêkêj kisa mac, nanj apucbo ñac dom, magoc andac Anötö bu nem mbec ñac. ¹⁵Lau bu sêkôm atac ñayham, dec atac ñayham awhin ñac. Ma lau bu sêtan, nanj atan awhin ñac. ¹⁶Apiñ daôm dônj ti ñalôm tigenj. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whin lau waêmbe ma ambo ahê ñac dom.

¹⁷Akôm mêtê sac ô sac nanj sêkôm têtj mac, nanj dom. Ayob daôm ñapep bu akôm mêtê nanj lau honj sêlic bu ñayham enj. ¹⁸Anjahê bu nditôm, dec ambo awhin lau ti yom malô enj, ma mac daôm akôm gêtj danj bu asenj yom malô su dom. ¹⁹O aney asidôwai, akêj ñagêtj ô sac dom, magoc akêj lau nanj sêkôm sac têtj mac sêsip Anötö amba e sêtap in dau ndê atac ñandê sa. Bu sêto yom danj yêc, nanj sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, “Gwelenj sac ñagêtjô-nga yêc aô aman, ma aô dauj oc wakêj.” [Diut 32:35]

²⁰Akêj ñagêtjô dom, magoc akôm tòm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Am nem ñacyo bu gêtj yô in, nanj kêj gêtj in neñ. Inj bu bu yô in, nanj kêj bu in nôm. Am bu kôm bocdinañ, dec oc kôm in maya dau ñalêtj sac. [Prov 25:21-22]

²¹ Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ñayham enj e aku sac dulu.

13

Dasôc gôliŋwaga ñapu

¹ Gôliŋwaga hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbô nom, naŋ si ñaclai ñahu yêc Anôtô, ma inŋ dau kên ñasawa têtj ñac bu sênem gôliŋ. Ñac si dan hóc asê ñambwa dom. Bocdinaŋ lau hoŋ sêsôc ñac ñapu sêndic ñawaê. ² Asa naŋ tec bu sôc gôliŋwaga ñapu, naŋ tec gôliŋ naŋ Anôtô dau kên, ma inŋ oc tap matôc sa. ³ Gôliŋwaga si ñaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ñac si matôc dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê ñayham, naŋ dom, gic waê lau naŋ sêkôm mêtê sac. Tu dinaŋ-ŋga dec akôm mêtê ñayham enj, ma gôliŋwaga oc sêlic mac ñayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliŋwaga si matôc-ŋga dom. ⁴ Nahu bu ñac sêti Anôtô ndê lau akij bu sêyob yac dambo ñayham-ŋga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, naŋ atôc daôm, bu ñac sêkôc ñaclai bu sêmatôc lau, ma ñaclai dau inŋ gêtj ñambwa dom. Ñac Anôtô ndê lau akij naŋ sêi inŋ sêmbô nom, bu sêkêtj ñagêtj têtj lau naŋ sêkôm mêtê sac naŋ. ⁵ Tu dinaŋ-ŋga dec dasôc gôliŋwaga ñapu. Nahu bu ñac si ñaclai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêtj danŋ whiŋ bocdec bu. Tanjalé yêc neŋ ñalôm bu dasôc ñac ñapu, inŋ lêtj solop.

⁶ Gôliŋwaga dinaŋ sêkêtj si têtj tu sênem gôliŋ tôm Anôtô ndê lau akij, ma tu dinaŋ-ŋga dec inŋ solop bu mac akêtj takis bu anemlhi ñac. ⁷ Aêc! Gêtj bocke naŋ mac ac waê bu akêtj, naŋ akêtj. Takis me mone bocke naŋ mac ac waê bu akêtj, naŋ akêtj. Lau naŋ sic waê bu mac atoc ñac sa, naŋ dec atoc ñac sa, ma lau ti ñaclai, naŋ asôc ñac ñapu ñapep.

Mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga

⁸ Ayob daôm bu tôp danŋ yêc mac-ŋga dom. Tôp tigen yêc mac-ŋga, naŋ bu akêtj nem atac whiŋ lom daôm. Bu asa naŋ tac whiŋ inŋ ndê asidôwa, naŋ kôm Anôtô ndê yomsu hoŋ ñandô sa. ⁹ Bu yomsu naŋ Moses to bocdec bu, “Kôm gêtj mockaiŋ-ŋga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kaŋ gêtj dom,” ma “Tamgatu gêtj dom,” ma yomsu ñatô hoŋ, naŋ ñahu sip yomsu tigen dindéc, “Atac whiŋ lau menpaŋ am-ŋga gitôm am atac whiŋ daôm.” ¹⁰ Asa naŋ kékuc mêtê atac whiŋ-ŋga, naŋ oc kôm lau menpaŋ inŋ-ŋga ñayom dom. Bocdinaŋ mêtê atac whiŋ lau-ŋga kôm yomsu hoŋ ñandô sa.

Bêc ñambu-ŋga menŋ kêtj

¹¹ Asap mêtê atac whiŋ-ŋga dôtj ñapanj, bu mac anjalé têtj kwahic dec-ŋga su. Têtj ndoc dakêtj whiŋ tiwakuc, naŋ dalic bu bêc datap Anôtô ndê mwasiŋ nem yac si-ŋga ña-ñandô sa, naŋ yêc ahê dôtj yêc. Magoc kwahic dec bêc dau menŋ kêtj su. Bocdinaŋ ayêc

bêc dom, anem ali. ¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêtj bu laŋsê. Bocdinaŋ dahu mêtê ñasac-ŋga hoŋ siŋ, ma dasap mêtê ñawê-ŋga dôtj, gitôm dakôc wapa dandic siŋ-ŋga sa. ¹³ Tanjêlêŋ ti dasa neŋ lêtj ñapep, nditôm lau naŋ sêmbô ñawê ñalôm. Dakôm mêtê sac atac ñagalac-ŋga me danôm gêtj êŋiŋ yac-ŋga dom. Dasa lêtj mockaiŋ-ŋga ma dakôm mêtê mayan-ŋga dom. Ma dahu mêtê atac ñandê-ŋga ma mêtê lêmuj-ŋga hoŋ siŋ. ¹⁴ Anjêlêŋ ti asa nem lêtj anjuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc inŋ ti nem ñakwê. Ma mac nem ñalôm akwa bu êŋgili mac bu akôm sac, naŋ goc asôc ñapu me akôm ñandô sa dom.

14

Yom pi lau naŋ sêkêtj whiŋ ñanŋa dom

¹ Lau naŋ si sêkêtj whiŋ ñanŋa dom, naŋ akôc ñac sa, ma alic ñac sac pi yom ma pi lêtj naŋ Pômdau tôc tiawê têtj yac dom, naŋ dom. ² Lau ñatô sêkêtj whiŋ ñanŋa dec seŋ gêtj hoŋ. Magoc lau ñatô sêkêtj whiŋ ñanŋa dom, dec sêkêtj yao wata ma seŋ dom. ³ Am asa naŋ gêlic gêtj hoŋ ñayham tu neŋ-ŋga, naŋ pu lau naŋ sêtoc wata, naŋ dom. Ma am asa naŋ gêtj wata dom, naŋ pu lau naŋ seŋ wata, naŋ dom. Bu Anôtô kôc lau dau sa su. ⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatoc ñamalac danŋ ndê ñgac akij? Ngac akij dau ndê ñadau oc êŋsahê inŋ ndê lêtj, ma sôm bu inŋ lhac, me inŋ peŋ. Ma inŋ oc lhac, ñahu bu Pômdau gitôm bu puc inŋ dôtj.

⁵ Ma yom danŋ tiyham. Lau ñatô sêtoc bêc danŋ sa bu bêc dabuj hóc gêlic bêc ñatô su. Ma lau ñatô sêlic bêc hoŋ tôm dau. Magoc ñalêtj solop bu lau hoŋ sêkôc gauc pi lêtj sênem akij Anôtô-ŋga, ma sêkôm tôm ñac dau si ñalôm kac ñac. ⁶ Lau naŋ sêtoc bêc ñatô sa kêlêc, naŋ sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-ŋga. Ma lau naŋ seŋ wata, naŋ sem danŋe Anôtô, dec seŋ gêtj dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ñac naŋ seŋ wata dom, naŋ sêkêtj yao gêtj dau tu sêtoc Pômdau sa-ŋga. Ma ñac bocdinaŋ sem danŋe Anôtô. ⁷ Bu yêc yac lau dakêtj whiŋ Yisu-ŋga ñalôm, naŋ ñamalac danŋ ti ñadau dau tu inŋ ndê têtj mbo tali-ŋga, me tu ndê têtj mbac ndu-ŋga dom. ⁸ Yac bu dambo tanŋi me dambac ndu, naŋ dambo tu dapo P ômdau ndê waê sa-ŋga. Yomandô. Yac bu dambo tanŋi me dambac ndu, naŋ dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinaŋ. ¹⁰ Ma bocdinaŋ tu sake-ŋga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-ŋga? Yac tanjalé su bu yac hoŋ oc dalhac Anôtô anŋô-ŋga têtj inŋ ndê bêc êmatôc lau-ŋga. ¹¹ Tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo tanŋi yomandô, dec anjalé pi ñandô bu lau

hoj oc sêpôj haduc têtj aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anôtô angô-nga.” [Ais 45:23]

¹² Yom dau têtj asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anôtô angô-nga, bu dawhê daun nenj lêtj sa têtj inj.

Mêtê atac whinj-nga oc kôm asidôwa dan penj dom

¹³ Tu dinanj-nga dec danem dôhônj daun nenj lêtj whinj asidôwai si lêtj tu dapu nac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêtj danj, nanj oc tôm bu lhac asidôwa danj ahuc e inj so Anôtô ndê lêtj, nanj dom. ¹⁴ Aô gakêtj whinj Pômdau Yisu, dec whê anenj gauc sa, ma kayalê tidônj bu gêtj hoj inj nayaham yêc Anôtô angô-nga. Magoc njamalac danj bu kêtj whinj bu gêtj danj inj njadômbwi yêc Anôtô angô-nga ma kêtj yao bu nenj dom, goc gêtj dau njadômbwi yêc njamalac dau angô-nga. ¹⁵ Magoc mac bu anenj gêtj danj nanj kôm nem asidôwa danj ndê njalôm njawapac, dec mac atôc mêtê atac whinj-nga têtj inj dom. Ayob daôm bu mac nem lêtj anenj gêtj-nga kôm nem asidôwa nanj Kilisi mbac ndu tu inj-nga, nanj ndê kêtj whinj tisac dom. ¹⁶ Akôm gêtj hoj ti gauc, ma bocdinanj lau danj oc sêtôm dom bu sêpu gêtj nanj mac alic nayaham. ¹⁷ Lêtj nanj dambo †Anôtô ndê gôlinj njanu, nanj nahan hêganônj gêtj danenj ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anôtô ndê gôlinj njanu nahan sip dasa lêtj gitêtj, ma dambo ti yom malô ma ti atac nayaham nanj Nalau Dabunj puñj dônj sip yac nenj njalôm têtjtêtj. ¹⁸ Asa nanj bu nem akinj Kilisi ênkuc lêtj dinanj, nanj Anôtô oc lic inj nayaham, ma lau nom-nga sêwhinj oc sêmpinj inj.

¹⁹ Bocdinanj dasap lêtj yom malô-nga dônj, ma dakôm gêtj hoj tu dapuc asidôwai hoj dônj ma dalhac njanja. ²⁰ Akôm Anôtô ndê gwelenj popoc tu yom pi gêtj danenj-nga-nga dom. Gêtj hoj inj nayaham tu danenj-nga, magoc yac bu dakôm njamalac danj ndê kêtj whinj tisac tu gêtj nanj tanj-nga, dec dakôm giso. ²¹ Mac bu anenj wata me anôm wain me akôm gêtj njatô nanj kôm nem asidôwa danj ndê kêtj whinj tisac, nanj nayaham bu mac ahu gêtj dau sinj yêc-nga.

²² Yom bocke nanj am kêtj whinj pi gêtj hoj dinanj, nanj kôc dônj yêc amlu Anôtô njanhu. Asa nanj kôc gauc njanep pi gêtj hoj dinanj e kôm giso dom, nanj oc tap Anôtô ndê mwasinj sa. ²³ Magoc njamalac nanj gêtj gêtj ma njalôm lu-lu pi gêtj dau, nanj kêtj lêtj kêtj whinj-nga dom, ma oc tap Anôtô ndê matôc sa. Lêtj bocke nanj am kêtj whinj bu lêtj solop yêc Anôtô angô-nga, nanj kôm. Gêtj bocke nanj am kôm ti atac lu-lu, nanj sac.

15

Dakôm gêtj hoj tu danem asidôwai sa-nga

¹ Yac lau nanj dakêtj whinj njanja, nanj dahôc njawapac dawhinj lau nanj sêkêtj whinj

babalê, tu bu danem nac sa-nga dandic njawê. Dakôm gêtj tu dapu daun sa-nga dom. ² Yac lau tigen-tigen dakôm mêtê nayaham têtj lau menjanj yac-nga tu danem nac sa-nga, ma tu dapuc nac dônj-nga. ³ Gauc nem Kilisi. Inj kôm gêtj danj tu dau ndê atac whinj-nga dom, magoc kôm gêtj hoj kêtj Anôtô ndê atac whinj. Ma tu dinanj-nga dec sêpu inj, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Lau nanj sêpu am, nanj sêpu aô bocdinanj. [BW 69:9]

⁴ Anôtô ndê yom hoj nanj sêto yêc muñj su, nanj Anôtô kêtj bu êndôhônj yac. Ma yom dau oc puc yac dônj bu dalhac njanja, ma êngilí yac bu dahu njanô nayaham nanj dakêtj batanj dambo, nanj sinj dom.

⁵ Anôtô nanj puc mac dônj ma kêtjilí mac bu alhac njanja, nanj pinj mac hoj dônj tu anjuk Yisu Kilisi-nga. ⁶ Ma njalênj dinanj inj oc kêtj mac ambo ti nem njalôm tigenj, ma awham pitigenj ma ahoc yac nenj Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anôtô ndê waê asê.

Njawê nayaham gic lau Israel-nga ma lau apa hoj njawê

⁷ Bocdinanj akôc lau sêkêtj whinj Yisu-nga hoj sa, tôm Kilisi dau kôc mac sa. Njalênj dinanj mac oc apo Anôtô ndê waê sa. ⁸ Aô wasôm têtj mac bu Kilisi menj gitôm lau Israel-nga si ngac akinj, bu kôm yom nanj Anôtô gic bata têtj abanj Israel-nga, nanj njanô sa. ⁹ Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêmpinj Anôtô tu inj ndê mêtê tawalô lau-nga. Gitôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tu dinanj-nga aô wampinj am têtj ndoc aô wambo wawhinj lau gamej apa-nga. Wanem wê tu watoc am nem nê as-nga. [BW 18:49]

¹⁰ Ma yom danj tiyham yêc bocdec bu:

Mac lau gamej apa-nga, atac nayaham awhinj Anôtô ndê lau Israel-nga. [Diut 32:43]

¹¹ Ma danj tiyham:

Mac lau gamej apa-nga hoj ampinj Pômdau. Ma mac lau hoj anem wê atoc inj sa-nga. [BW 117:1]

¹² Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Nasili danj oc puc pi menj yêc Jessi ndê njawakac. Ma inj oc tisa bu nem gôlinj lau nom-nga hoj. Ma lau nanj lau Israel dom, nanj oc sêkêtj bata bu inj nem nac si. [Ais 11:10]

¹³ Aô watenj Anôtô, nanj ti gêtj nayaham hoj nanj yac dakêtj batanj, nanj nahan, bu kêtj atac nayaham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêtj whinj Yisu Kilisi-nga. Ma bocdinanj Nalau Dabunj ndê njanclai oc puc mac dônj bu alhac ti atac pa sa, ma ahônj gêtj njanô nayaham nanj mac akêtj batam ambo.

Pol ndê gwelenj njawê nayaham-nga

¹⁴ O aneñ asidôwai. Yêc aneñ ñalôm aô gakhêñ whiñ ñaŋga bu mac akôm mêtê ñayham eñ, ma mac aňyalê yom ñandô tidôñ, e mac atôm bu andôhôn têt daôm. ¹⁵ Tu Anötô ndê mwasinñ nañ kêt têt aô-nga, dec gato yom pi gêtñ ñatô ti ñaŋga têt mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham. ¹⁶ Aêc. Anötô kêmwasinñ aô, dec kêyalinñ aô sa bu wanem akinñ Yisu Kilisi tôm dabuñsiga, bu wahoc Anötô ndê ñawaê ñayham asê têt lau gameñ apa-nga. Ma tu aneñ gwelenñ dindec-nga dec lau gameñ apa-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu, nañ oc sêti lau dabuñ ña Nalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ñac oc sêtôm da nañ Anötô gêlic ñayham.

¹⁷ Bocdinañ dec aneñ ñahu gapo dauñ sa tu gwelenñ nañ gakhôm tu Anötô-nga, nañ Yisu Kilisi dau. ¹⁸ Aô gatec bu wasôm yom pi gêtñ nañ aô dauñ gakhôm, tigen wasôm yom pi gêtñ hoñ nañ Kilisi dau kôm. Aô gahoc ñawaê ñayham asê têt lau gameñ apa-nga, ma sêlic gêtñ daêsam nañ aô gakhôm. Magoc Kilisi dau gêm ñac si ñalôm kwi e ñac dangga wambu Anötô. ¹⁹ Inñ ndê Nalau Dabuñ kêtñ ñaclai têt aô bu wakôm gêtñ dalô ti gêtñ atu-tu daêsam. Bocdinañ aô gahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê timala eñ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameñ hoñ e meñ têt gameñ Ilirikum-nga. ²⁰ Aô gatec bu wakwê andu pi lhac alhò nañ ñamalac danñ kêsuhunñ munñ su. Bocdinañ têtñ ñamata-nga e meñ, aô atac whiñ bu wasôm ñawaê ñayham asê têt lau nañ dangasunñ sambuc Kilisi ndê ñaê-nga. ²¹ Tôm yom danñ nañ sêto munñ su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nañ sêngô inñ ñawaê danñ dom, nañ oc sêlic inñ. Ma ñac nañ sêngô yom pi inñ su dom, nañ oc sêñyalê inñ. [Ais 52:15]

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-nga kêsî

²² Tu gwelenñ dinañ hê aô dôñ ñapañ-nga, dec gitôm dom bu watêt mac waloc. ²³ Yala daêsam gi su, aô ñalôm kac aô bu walic mac. Ma kwahic dec aneñ gwelenñ pacndê yêc gameñ dindec. ²⁴ Bocdinañ aô gauc gêm bu watêtñ gameñ Spein-nga wandi, ma têtñ ndoc wañsêlêtñ wandi, nañ dec gauc gêm bu walic mac têtñ ndoc dinañ. Aô tac whiñ ñandô bu wambo wawhiñ mac tôm bêc ñatô, ma gakhêñ batañ bu tinambu mac oc anem aô sa bu watêtñ Spein wandi. ²⁵ Magoc gêtñ ñamata-nga aô kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêñ whiñ-nga sa yêc dindê. ²⁶ Bu lau gameñ Masedonia ti Akaya-nga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêñ whiñ-nga nañ sêpônda dau yêc malac Jerusalem, nañ sa. ²⁷ Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinañ, ma lêtñ dau inñ solop. Ñahu bu lau gameñ apa-nga si têtñ yêc lau Israel-nga. Ñac sêtap mwasinñ nem ñac si gatu sa-nga sa tu Kilisi-nga, nañ meñ akêñ lau Israel-nga si tonñ.

Bocdinañ solop bu ñac sêkêñ si awa nom-nga ñatô, bu sênem lau Israel-nga nañ sêpônda dau, nañ sa, ma sêo si têtñ.

²⁸ Têtñ ndoc gwelenñ dindec pacndê su, ma wakêñ awa dindec sip lau Jerusalem-nga amba su, nañ goc watêtñ Spein wandi. Ma têtñ têt dinañ wameñ walic mac. ²⁹ Ma aô gakhêñ whiñ bu têtñ ndoc waloc wambo wawhiñ mac, nañ Kilisi oc êmwasinñ yac hoñ êñjêc.

³⁰ Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, ma tu mêtê atac whiñ-nga nañ Nalau kêtñ têtñ yac, dec waten mac bu lhac awhiñ aô, ma dahôc ñawapac ñawaê ñayham-nga dawhiñ dauñ. Ma ateq mbec têtñ Anötô tu aô-nga. ³¹ Ateñ mbec bu Anötô êngaho aô su yêc lau gameñ Judia-nga nañ sêkêñ whiñ Yisu dom, nañ amba. Ma ateq mbec bu gwelenñ nañ gakhôm bu wanem lau sêkêñ whiñ-nga sa yêc malac Jerusalem, nañ oc sêkôc sa ti atac ñayham. ³² Ma Anötô bu lic ñayham, dec tinambu watêtñ mac waloc ti atac ñayham, ma wañwhañ dauñ wawhiñ mac e licwalô sa tiyham. ³³ Anötô Yom Malô Ndadu whiñ mac sambob. Yomandô.

16

Pol kêtñ acsalô têtñ inñ ndê silip nañ sêmbo malac Rom

¹ Yac neñ lhunwê kêtñ whiñ Yisu-nga danñ gêm akinñ gôlôwac dabuñ yêc malac Kenkria, nañ ndê ñaê Pibi. Aô bu wawhê inñ sa têtñ mac bu inñ awhê ñayham. ² Inñ gêm lau daêsam sa, ma gêm aô sa whiñ, ma bocdinañ dec wandac mac bu akôc inñ sa tu Pômdau ndê ñaê-nga, aňkuc Anötô ndê lau dabuñ si lêtñ solop. Ma anem inñ sa tu gêtñ bocke nañ pônda dau-nga.

³ Akêñ aneñ acsalô ñayham têtñ Prisila lu Akwila, awhê lu ñgac nañ sêkôm gwelenñ sem akinñ Yisu Kilisi-nga sêmbo malac Rom, tôm aô gakhôm gambo gameñ dindec. ⁴ Munñ-nga inñ sêkêñ dau sambuc tu sênem aô sa-nga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aô-nga dom. Tu dinañ-nga aô bu wanem danñe inñ, ma gôlôwac dabuñ hoñ yêc lau apa si gameñ, nañ sem danñe inñ sêwhiñ. ⁵ Ma wandac mac bu akêñ acsalô têtñ lau sêkêñ whiñ-nga hoñ nañ sêkac dau sa bu sêlic om yêc inñ si andu, nañ sêwhiñ. Ma akêñ aneñ acsalô têtñ Epenetus, aneñ ñamalac atac whiñ-nga, nañ ti ñgac ñamata-nga bu kêtñ whiñ Yisu yêc gameñ Esia-nga. ⁶ Asôm aneñ acsalô têtñ Maria nañ kôm gwelenñ atu tu nem mac sa-nga. ⁷ Ma akêñ acsalô têtñ Andronikus lu Junias, nañ yac asa akêñ abañ tigen, ma munñ-nga andôc gapoc-walô awhiñ dauñ. Inñ awhê lu ñgac tiwaê yêc aposel si tonñ ñalôm. Ma inñ sêkêñ whiñ Kilisi sêmunñ aô.

⁸ Asôm acsalô têtñ Ampliatus, ñgac kêtñ whiñ Pômdau-nga nañ aô atac whiñ kêlêc. ⁹ Ma asôm acsalô têtñ Urbanus, nañ lau

am akiñ Kilisi awhiñ dauñ, ma têtj Stakis aneñ ñgac tac whiñ-nga danj. ¹⁰ Ma têtj Apeles nanj hôc ñawapac daêsam tu Kilisi-nga, magoc kalhac ñannga ma hu ndê kêtj whiñ sinj dom. Ma akôm acsalô têtj lau honj nanj sêmbo Aristobalus ndê andu, ¹¹ ma têtj Herodion, aneñ ñatô danj. Ma têtj lau nanj sêmbo Nasisus ndê andu, nanj sêkêtj whiñ Pômdau. ¹² Ma akôm acsalô têtj Tripena lu Triposa, awhê lu nanj sem gwelenj ñannga tu Pômdau-nga. Ma têtj Pesis, awhê nanj aô atac whiñ kêtjêc, nanj kôm gwelenj ñannga tu Pômdau-nga whiñ. ¹³ Akôm acsalô têtj Rupas nanj Pômdau kêtjalinj inj sa, ma têtj inj dinda nanj yob aô gitôm aneñ dinanj solop. ¹⁴ Ma asôm acsalô têtj Asiñkretus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai nanj sêmbo sêwhiñ ñac. ¹⁵ Ma têtj Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkêtj whiñ-nga honj nanj sêmbo sêwhiñ ñac. ¹⁶ Akam daôm* anjuc Anôtô ndê lau dabunj si lêtj. Kilisi ndê gólôwac dabunj tonj tigenj-tigenj yêc gameñ dindec, nanj sêkêtj si acsalô ñayham têtj mac sêwhiñ.

Pol puc lau Rom-nga dôñ bu sêlhac ñannga

¹⁷ O asidôwai, aô wateñ mac bu ayob daôm têtj lau nanj si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom nanj so yom ñandô nanj mac akôc sa su, bu ñac si yom dau kôm lau si sêkêtj whiñ tisac. Andic ahê lau kainj dinanj. ¹⁸ Bu ñac sem akiñ yac neñ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-nga. Ñac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ñayham-ñayham bu sêñsau lau gauc babalê, nanj sêtôm dom bu sêñyalê yom ñahu.

¹⁹ Lau honj sêñgô ñawaê bu mac danjam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinanj aô atac ñayham atu tu mac-nga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêtj ñayham-nga, ma andic ahê mêtê sac honj. ²⁰ Anôtô Yom Malô Ñadau ñasawa saunj oc ku Sadanj dulu, ma kêtj inj sôc mac gahim ñapu. Yac neñ Pômdau Yisu ndê mwasiñ têtj mac.

Lau ñatô sêkêtj si acsalô têtj lau Rom-nga

²¹ Timoti, nanj kôm gwelenj whiñ aô, nanj kêtj ndê acsalô ñayham têtj mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau nanj yac asa yêc abunj tigenj, nanj sêwhiñ. ²² (Ma aô Tetius, nanj gato Pol ndê yom sip bapia dindec, nanj wasôm acsalô têtj mac tu Pômdau-nga.) ²³ Ma Gaius, nanj kôc aô Pol ti lau sêkêtj whiñ-nga malac dindec-nga sa, ma kêtj ndê andu ti yac mba gameñ akac sa ambo-nga, nanj kôm ndê acsalô têtj mac whiñ. Ma Erastas, ñgac nanj yob malac dindec si ganom mone-nga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô

têtj mac bocdinanj. [²⁴ Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiñ têtj mac honj. Yomandô.]

Pol têtj mbec êmpin Anôtô-nga

²⁵ Tampin Anôtô dandic ñawaê. Bu ñawaê ñayham nanj aô gahoc asê, ma mêtê nanj sem pi Yisu Kilisi, nanj Anôtô gitôm bu punj dôñ yêc mac nem ñalôm e kôm mac akêtj whiñ ma alhac ñannga. Anôtô ndê lêtj nem lau si-nga yêc sinj dau ñasawa baliñ su. ²⁶ Propet akwa sêto yom pi lêtj dau munj su, ma kwahic dec Anôtô nanj mbo titêm-titêm, nanj gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-nga sambob sêkêtj whiñ, ma danja wambu inj. ²⁷ Dahoc Anôtô tigenj, gauc ti gauc Ñahu, nanj ndê waê sa tôm têtj honj, tu Yisu Kilisi-nga. Yomandô.

* 16:16: Yêc inj ndê bapia, Pol to yom ma sôm têtj lau Rom-nga bu sêñgutô dau ña lêtj dabunj. Mêtê dau bu tôc asê bu ñac honj sêmbo ti ñalôm tigenj ma atac whiñ dau. Alic yom kainj tigenj yêc bapia ñatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêtjuc lau Israel-nga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-nga si mêtê nanj êlêmê sêkôm, nanj sêkam dau.

Pol ndê bapia ñamata-nga têtj lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol in ñgac ñamata-nga bu hoc ñawaê ñayham asê têtj lau yêc malac Korin, ma in kôm gwelêj mbo malac dau ñasawa híc baliñ ma kédôhôn lau nanj sic hu sêkêj whiñ Yisu (Apo 19:1-17).

Tinambu Pol mbo whiñ ñac dom, ma ñgô ñawaê pi ñawapac daésam nanj hóc asê lau sêkêj whiñ-nga, ma ñac sêto bapia têtj in ma sêndac in bu whê yom ñatô sa. Tu dinan-nga dec in to bapia dindéc têtj ñac, têtj têm in dau mbo malac Epesas. Ñawapac ñatô nanj in to yom pi, nanj lau sêsa lêtj mockain-nga, sêwhê dandi kôc-kôc, señ Mwasin Dabuñ ña lêtj so, sêkôc gauc so pi yom datisa akêj lau batê-nga, ma sêñyalê yom pi Ñalau Dabuñ ndê mwasin ñapêp dom. Ma ñac sêtoc mwasin sêsôm yom awha wakuc-nga sa hóc gélêc mwasin hoñ.

Pol to yom dindéc têtj lau Korin-nga, tiger yom daésam hêganôn lau sêkêj whiñ-nga hoñ, ma gitôm bu puc yac dôñ bu datimêtê dauñ ñapêp ma dasap mêtê ñayham dôñ.

Pol ndê yom ñamata-nga

¹ Aô Pol, nanj Anôtô kêgalêm aô sa kêkuc in ndê atac whiñ dec gati Yisu Kilisi ndê ñapotel. Alu yac neñ asidôwa Sostene ato bapia dindéc ² têtj Anôtô ndê gôlôwac dabuñ yêc malac Korin. Alu ato têtj mac lau hoñ nanj ati lau dabuñ, ñahu bu Anôtô piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi. Aêc, Anôtô kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuñ, awhiñ lau akêj gamen hoñ, nanj sêtoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê sa. Yisu tiger ti yac neñ Pômdau, ma ñac si Pômdau bocdinar. ³ Mwasin ti yom malô têtj mac, akêj Daman Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gêm danje Anôtô tu in ndê mwasin-nga

⁴ Tôm bêc hoñ aô gam danje aneñ Anôtô, tu mwasin nanj in kêtj têtj mac tu mac nem akêj whiñ Yisu Kilisi-nga. ⁵ Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-nga, dec Anôtô ndê mwasin kêsâlê mac ahuc, ma gêm mac sa bu anyalê Anôtô ndê yom ma asôm yom dau asê. ⁶ Ma ñalêñ dinan Anôtô ndê mwasin puñ ñawaê nanj yac ahoc asê pi Kilisi, nanj ñahu sip ñalôm gi, nanj dôñ yêc mac nem ñalôm. ⁷ Tu dinan-nga têtj têm dindéc nanj mac hoñ ambo ti tamkwê ñandô bu alic bêc nanj Anôtô oc hoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi asê, nanj mac apônnda Ñalau Dabuñ ndê mwasin danj dom. ⁸ Ma Anôtô oc puc mac dôñ bu alhac ñannga e bêc nanj yac neñ

Pômdau Yisu Kilisi mbo meñ, dec mac oc alhac in angô-nga ti nem yom me giso mbasi. ⁹ Anôtô nanj kêgalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem damiñ in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau, nanj gic bata bu yob mac ñalêñ dinan. Ma yom hoñ nanj in gic bata têtj yac, nanj oc kôm ñandô sa.

Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc

¹⁰ O asidôwai. Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kêtj aô bu wanem gwelêj ñawaê ñayham-nga wanem in angô, ma tu dinan-nga dec aô bu w anem la mac bocdec bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-nga sin! Apiñ daôm dôñ ma ambo ti ñalôm tiger bu mac nem yom ti gauc danj so dau dom. ¹¹ O asidôwai. Aô gasôm yom dinan ñahu bu Klowe ndê lau ñatô sêkêj puc aô bu mac nem lau ñatô sêseñ dandi e sêwhê dandi kôc-kôc. ¹² Aô gangô bu mac nem lau ñatô sêsôm bu sêñkuc aô Pol, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Apolos, ma ñatô sêñkuc Pita, ma ñatô sêsôm bu sêñkuc Kilisi. ¹³ Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc, a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac alin busanju tu aô neñ ñaê-nga, a? ¹⁴ Aô gam danje Anôtô bu aô kaku mac nem lau daésam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius. ¹⁵ Tu dinan-nga dec oc tôm dom bu ñamalac danj sôm bu mac alin busanju tu aneñ ñaê-nga. ¹⁶ Yomandô aô kaku lau nanj sêmbô Stepanas ndê andu sêwhiñ, magoc ñac lau dinan enj. Aô bu wanju mac nem lau ñatô whiñ, dec kalhin sin su. ¹⁷ Kilisi kêtj aô bu wanju lau dom, magoc in kêtj aô bu wanem mêtê. Ma ñawaê nanj gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, nanj yom ti ñaclai atu. Bocdinar aô tankwê gauc atu-tu nom-nga bu nem aô sa tu wanem mêtê-nga dom. Mba! Aô gateg bu wakôm a gicso dau ndê ñaclai ti gêtj ñambwa.

Kilisi tôc Anôtô ndê ñaclai ti gauc atu asê

¹⁸ Aô gasôm yom dinan, ñahu bu ñawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tôc Anôtô ndê ñaclai asê têtj yac lau nanj in bu nem yac si. Magoc lau nanj sic waê bu sêñinnga, nanj sêñgô yom pi a gicso dau gitôm yom gauc mbasi-nga. ¹⁹ Bu sêto Anôtô ndê yom danj yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-nga, ma ñac nanj gauc gêm bu sêñyalê gêtj hoñ ñahu, nanj wasen ñac si gauc su, ma watôc asê bu gêtj ñambwa. [Ais 29:14]

²⁰ Bocdinar, mac lau tigauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-nga nanj anshâhê bu akip gêtj hoñ ñahu sa, mac nem gauc dau ñandô nde? Anôtô tôc asê bu ñamalac si gauc atu-tu nom-nga, in gitôm gêtj gauc mbasi-nga. ²¹ Ma in tôc in ndê gauc atu asê bocdec bu. In kôm bu lau nom-nga sêtôm dom bu sêñyalê in ña ñac dau si gauc. Ma in ndê ñawaê ñayham nanj yac ahoc asê, nanj

lau nom-nga sêlic bu yom gauc mbasi-nga. Tigenj Anötö dau gêlic nayaham bu nem lau nanj sêkêñ whiñ njawê dau, nanj si. ²² Lau Israel-nga takwê bu sêlic gêñ dalô. Nac bu sêlic, dec oc sêkêñ whiñ. Ma lau Grik sêñsalê yom ti gauc atu, bu sêngô dec oc sêkêñ whiñ. ²³ Magoc yac mba métê hêganônj Kilisi ti inñ ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kêkuc gêñ nanj lau Israel-nga takwê, nanj dom, ma bocdinañ dec sêkêñ whiñ dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-nga. ²⁴ Magoc lau Israel ti lau Grik bocke nanj Anötö kêgalêm nac sa sêti inñ ndê, nanj sêkôc yac mba yom pi Kilisi sa, ma sênyalê bu inñ Anötö ndê njaclai ti gauc njahu. ²⁵ Bu gauc nanj Anötö kêkuc, dec kêmasañ lêñ bu Yisu sip nom meñ ma mbac ndu pi a gicso dau, nanj lau sêlic bu lêñ gauc mbasi-nga. Magoc Anötö ndê gauc dau hôc gêlêc njamalac si gauc atu-tu honj. Ma Anötö ndê lêñ dinañ, lau sêlic bu lêñ njaclai mba-nga, magoc hôc gêlêc njamalac honj si njaclai su.

²⁶ O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têñ ndoc mac anğô njawê nayaham tiwakuc ma atap Anötö ndê galem sa, nanj mac ambo atôm lau tiguac me lau ti njaclai atu, me lau tiwê? Mba! ²⁷ Anötö tac whiñ bu ênyaliñ lau nanj lau nom-nga sêlic bu lau gauc mbasi-nga, ma lau njaclai mba-nga, nanj sa, tu bu kôm lau tiguac ma lau tinjaclai maya sa têtj bêc jambu-nga. ²⁸ Lau nanj lau nom-nga sêpu ma sêlic bu lau waêmba ma lau njambwa, nanj Anötö kêyalin nac sa, tu bu êngwiniñ lau nanj sêtoc dau sa-nga. ²⁹ Tu dinañ-nga dec gitôm dom bu lau dañ sêngiyañ dau sa yêc Anötö anğô-nga. ³⁰ Bu Anötö dau piñ yac dôn tam damiñ Yisu Kilisi, nanj ti yac neñ gauc njahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ njahu dati lau gitêtj ti lau dabuñ-nga, ma inñ ti njahu Anötö gêm yac si-nga. ³¹ Bocdinañ, ankcuc yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Asa nanj bu po dau sa, nanj po dau sa tu Pômdau-nga enj. [Jer 9:24]

2

Pol gêm métê na inñ dau ndê gauc ti licwalô dom

¹ O asidôwai, gauc nem têtj njamata-nga nanj aô gahôc asê mac. Têñ ndoc dinañ aô gahêgo dauñ pi yom nayaham-nayaham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têtj mac-nga dom. Mba! ² Aô gahu yom pi gêtj daêsam siñ, njahu bu aô gauc gêm tidônj bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi inñ ndê mbac ndu pi a gicso dau. ³ Têtj têtj aô gahôc asê mac, nanj aô gamenj tôm ngac ti licwalô dom. Aô gatôc dauñ ma katitec njandô tu gwelenj nanj Anötö kêñ sip aô amanj-nga. ⁴ Ma aô gam métê ti gasôm yom têtj mac kakuc gauc atu-tu nom-nga tu wambac yom mac-nga dom. Aô gasôm aneñ yom ma

Anötö ndê Njalau têtj inñ ndê njaclai asê bu puc aneñ yom dôn. ⁵ Nalêñ dinañ mac nem akêñ whiñ njahu sip aneñ gauc me njamalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê njaclai.

Njalau têtj Anötö ndê gauc atu asê

⁶ Bocdinañ, têtj ndoc yac bu anem métê, nanj tanjkêwê gauc atu-tu nom-nga tu puc yac mba yom dôn-nga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhiñ lau nanj sêkêñ whiñ njanga, nanj dec oc tôm bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têtj nac. Magoc yom dau kêkuc lau nom-nga si gauc, me gôlinjwaga têtj dindec-nga nanj oc sêninga, nanj si gauc dom. ⁷ Mba. Yom nanj yac ahoc asê, nanj kêkuc Anötö ndê gauc, ma hêganônj lêñ nanj inñ kêmasañ munj-nga andô lê, tu bu nem yac lau nanj dakêñ whiñ Yisu, nanj si, ma datap inñ ndê njawasi sa. Lêñ dau kêkuc inñ ndê gauc atu, nanj njahu sip njalôm gi, ma yêc siñ dau têtj lau nom-nga. ⁸ Gôlinjwaga têtj dindec-nga dañ sênyalê lêñ dau njahu dom. Nac bu sênyalê, dec oc tôm dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Njawasi Njadau ndu pi a gicso dau. ⁹ Magoc nac sênyalê dom. Tôm Anötö ndê yom nanj sêto yêc munj su, nanj whê sa bocdec bu:

Gêtj nayaham nanj Anötö kêmasañ gwanañ tu lau nanj atac whiñ inñ-nga, nanj lau dañ sêlic dom, dañ sêngô njawê dom, ma lau dañ sênyalê dom. [Ais 64:4]

¹⁰ Tigenj Anötö ndê Njalau têtj gêtj dau asê têtj yac. Bu Njalau dau kip gêtj honj njahu sa, ma kêyalê gêtj honj. Ma inñ kêyalê Anötö ndê gauc atu-tu, nanj njahu sip njalôm gi, nanj whiñ. ¹¹ Anğô! Asa gitôm bu ênyalê yom nanj njamalac dañ gauc gêm yêc ndê njalôm? Lau dañ sênyalê dom, magoc njamalac dau ndê njalau kêyalê inñ ndê gauc. Ma bocdinañ lau dañ sênyalê Anötö dau ndê gauc dom, magoc Anötö ndê Njalau tawasê kêyalê. ¹² Anötö tac whiñ bu yac tanjalê mwasinñ nanj inñ kêñ têtj yac njambwa. Tu dinañ-nga dec njalau nanj inñ kêñ têtj yac, nanj njalau nom-nga dañ dom, magoc inñ dau ndê Njalau. ¹³ Ma yac ahoc yom asê pi Anötö ndê mwasinñ dau. Magoc yac asôm yom ankcuc gauc atu-tu nanj lau nom-nga sêtoc sa, nanj dom. Yac asôm asê tôm Njalau Dabuñ kêdôhônj yac. Yom njandô pi gwelenj nanj Anötö kôm tu yac neñ gatuñ-nga, nanj yac asôm asê têtj lau nanj Njalau Dabuñ mbo nac si njalôm, ankcuc yom ti gauc nanj Njalau dau kêñ têtj yac. ¹⁴ Magoc lau nanj Anötö ndê Njalau mbo nac si njalôm dom, nanj oc sêtôm dom bu sêkôc yom nanj Njalau dau kêdôhônj yac, nanj sa. Njahu bu nac sêlic gêtj dau gitôm gêtj gauc mbasi-nga, ma tôm dom bu sênyalê. Nalêñ tigenj nanj tôm bu sênyalê, nanj Njalau Dabuñ whê nac si gauc sa. ¹⁵ Bocdinañ yac lau nanj dakôc Njalau Dabuñ sa su, nanj datôm bu tanjahê ti tanjalê gêtj honj njahu. Magoc lau nanj sêkôc Njalau sa su dom, nanj sêtôm dom bu sênyalê yac neñ

ñahu. ¹⁶ Gauc nem Anötö ndê yom dan, nan sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhôn inj? [Ais 40:13]

Lau nom-nga dan sênjalê dom, magoc yac tanjalê, ñahu bu Njalau Dabuñ tóc Kilisi ndê gauc asê têtj yac.

3

Lau Korin-nga sêkêj whinj gwalec

¹ O asidôwai hac. Têtj ndoc aô gambu gawhinj mac, nan aô gasôm yom têtj mac tôm gasôm têtj lau nom-nga nan Njalau Dabuñ gêm gôlinj ñac dom. Ñahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêtj akêj whinj Kilisi-nga. ² Yom nan aô gasôm têtj mac, nan tôm aô gakêj mac anôm su ñambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec nan sêtôm dom bu sênej gêtj ñanjga. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinanj ñapanj. ³ Ñahu bu tôm bêtj hoj mac am lêmuj ti asenj daôm ñapanj. Mac asap lêtj nom-nga dôj ñapanj, dec tóc asê bu mac anjuk lêtj ñalôm akwa-nga, ma Njalau Dabuñ gêm gôlinj mac nem lêtj dom. ⁴ Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau ñatô sêsôm bu sênjuc aô Pol, ma ñatô sêsôm bu sênjuc Apolos. Mac nem gauc dinanj inj gauc nom-nga ñambwa.

Aposel sem gwelenj sêtôm lau akinj ñambwa

⁵ Aô bu wandac mac bu Apolos i ñ asa? Ma aô Pol dec aô asa? Anjô su nanj. Yac lau akinj ñambwa, nan ahoc Pômdau ñawaê asê, ma tu ñawaê dinanj-nga dec mac akêj whinj inj. Yac akôm mba gwelenj têtjtêtj tôm inj kêtj têtj yac. ⁶ Aô d auj gatôm ñgac nanj sô gêtj ñawhê sip nom. Ma Apolos inj gitôm ñgac nanj kêsôwê bu sip gêtj ñawhê nanj aô gasô. Magoc Anötö dau kôm gêtj dau po pi menj. ⁷ Bocdinanj atoc ñgac nanj sô gêtj, me ñgac nanj kêsôwê bu, nanj sa dom, bu alu ñgac akinj ñambwa. Atoc Anötö sa, bu inj kôm gêtj po tiatu. ⁸ Ñamalac nanj sô gêtj ñawhê, ma ñamalac kêsôwê bu sip-nga, inj lu-lu si gwelenj ñahu tigenj. Ma Anötö oc kêtj ñaôli têtj inj lu, ênjuc gwelenj nanj inj lu sêkôm. ⁹ Gwelenj ñawaê ñayham-nga nanj yac akôm ambo mac ñalôm, nanj gitôm yac akôm gwelenj yêc yac mba ôm têtjtêtj dom. Mba. Bu mac hoj atôm Anötö ndê ôm tigenj, ma yac atôm inj ndê lau akinj nanj akôm gwelenj yêc ôm dau.

Gôlôwac dabuñ sêtôm Anötö ndê andu

Ma mac atôm Anötö ndê andu nanj inj bu kwê sa. ¹⁰ Tôm Anötö ndê mwasinj puc aô dôj dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelenj dinanj gitôm gwalam akwa kwê andu-nga, nanj kêsuhuj alhê sip nom gi. Ma lau ñatô nanj sem gwelenj mêtê-nga sênjuc aô, nanj sêtôm lau nanj sic danj ti lêtôm ma akinjka pi alhê nanj aô kasuhuj muj su. Mac lau asa nanj bu akôm gwelenj tu andic dabinj andu dau-nga, nanj ayob daôm bu akôm gwelenj

dau ñapep enj. ¹¹ Bu Yisu Kilisi tawasê inj ti yac nenj dakêj whinj ñahu. Kilisi dau gitôm alhê nanj Anötö kêtj bu lau sêkwê andu pi-nga, ma alhê ñandô danj yêc dom. ¹² Lau ñatô sêkôm gwelenj ñayham tu bu sêkwê andu sa pi alhê dau, nanj gitôm sêkwê andu ña gol me silba me hoc ñayham. Magoc lau ñatô sêkôm gwelenj bambalinj, nanj gitôm sêkwê andu ña gêtj ñambwa gitôm kwanj me a baba-lê. ¹³ Têtj bêtj ñambu-nga Anötö oc êjnsahê lau tigenj-tigenj si gwelenj ña ya, ma ya oc tóc ñac si gwelenj ña-ñandô asê tiawê. ¹⁴ Ñac nanj sêkôm gwelenj ñayham, nanj si gwelenj ña-ñandô oc gacgenj yêc. Ya oc nenj su dom, ma ñac oc sêtap si ñaôli sa. ¹⁵ Magoc ñac nanj sêkôm gwelenj bambalinj, nanj ya oc êjnsahê ñac si gwelenj ma nenj hoj su ninja. Ñac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc ñac si gwelenj ñandô danj oc gacgenj yêc dom.

Lau sêkêj whinj-nga si ñahu yêc nom dom

¹⁶ O lauhac! Mac atôm Anötö ndê lôm dabuñ, ma Anötö ndê Njalau mbo mac nem ñalôm. Mac anjalê yom dinanj, me mba? ¹⁷ Yomandô, mac atôm Anötö ndê lôm, ma lôm dau inj gêtj dabuñ. Tu dinanj-nga asa nanj kôm Anötö ndê andu dabuñ tisac, nanj Anötö oc kôm inj tisac bocdinanj.

¹⁸⁻²⁰ Anjsau daôm pi gauc nanj lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nanj dom. Bu gauc nanj lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nanj Anötö gêlic tôm gêtj gauc mbasi-nga. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu nanj ñamalac sêtoc dau sa pi, nanj Anötö oc nem kwi ti ñac si akô bu sêsip sêndi-nga. [Jb 5:13]

Ma yom danj tiyham sêto yêc bocdec bu:

Pômdau kêyalê gauc nanj lau nom-nga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma inj gêlic gitôm gêtj ñandô mbasi-nga. [BW 94:11]

Bocdinanj, mac nem asa nanj gauc gêm bu inj ñamalac ti gauc atu-tu pi gêtj nom-nga, magoc kêyalê Anötö dom, nanj hu gauc nom-nga sinj, ma ti ñamalac gauc mbasi-nga. Ma ñalêj dinanj dec oc tôm bu inj ti ñamalac tigauc yêc Anötö anjô-nga.

²¹ Bocdinanj dec atoc daôm sa tu anjuk aô Pol, me Apolos, me ñamalac danj-nga dom! Bu gêtj ñayham hoj nanj tôm bu po mac sa, nanj menj akêj Anötö tigenj. ²² Inj kêkinj aô Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akinj, tu bu anem mac sa-nga. Ma mac nem gamej ambo-nga ti nem têm ambo tamli-nga ma têm ambac ndu-nga, gêtj nanj kwahic dec sêmo ti gêtj nanj oc sêhóc asê tijnambu, gêtj hoj dinanj Anötö ti ñadau ma kêtj têtj mac bu nem mac sa. ²³ Ma Anötö tigenj pinj mac dôj am daminj Kilisi, ma Kilisi ndê ñahu yêc Anötö dau.

4

Lau aposel si gwelenj ti sakinj

¹ Bocdinañ, alic yac atôm Kilisi ndê lau akij ñambwa, nañ inj gêlic yac atôm bu akôm inj ndê gwelen, dec kêñ Anötö ndê yom nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ sip yac aman. ² Ma yac hoñ tanjalê su, bu yac neñ ñadau bu kêñ gwelen sip yac aman, nañ dayob ñapep dandic ñawaê. ³⁻⁴ Bocdinañ inj lêtj solop bu yac datôc gwaniñ yac neñ gwelen ti sakinj tu bu tanjahê bu yac akôm ñapep me mba. Aô neñ atac pa su pi gwelen nañ Anötö kêñ sip aô aman. Tigenj yom dinañ whê aô sa bu aô ñgac akij gitên lec dom. Aô gahêgo dauñ tu gauc bocke mac akôc, me lau ñatô sêkôc, me aô dauñ gâkôc pi anej sakinj-ña lec dom. Bu Pômdau tawasê ti ñadau bu êñsahê aô-ña. ⁵ Bocdinañ gauc nem bu anjahê lau pi ñac si lêtj ti sakinj ñagahô dom, ahôñ Pômdau ndê bêc bu mba meñ-ña. Têñ dinañ gêtj nañ sinj dau yêc ñasac ñalôm, ma gauc hoñ nañ yêc ñamalac si ñalôm, nañ Pômdau dau oc hoc asê tiawê. Ma têtj dinañ lau hoñ nañ sic waê bu sêtap waê sa, nañ oc sêtap sa akêñ Anötö tôm ndi.

⁶ O asidôwai hac. Aô gato yom dinañ pi lau Apolos gitôm yom gôlinj danj, tu bu wawhê mac nem gauc sa-ña. Aô bu wandôhônj yom ñalhô danj têtj mac, nañ sêsôm bocdec bu, “Ayob bu akôm gêtj danj so Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ dom.” Mac bu anyalê yom dau ñahu, dec oc tôm dom bu mac atoc ñamalac danj sa hôc gêlic danj su. ⁷ Am asa nañ toc daôm sa, nañ ngô. Asa sôm bu am hôc gêlic lau ñatô? Ma am nem gêtj sake yêc, nañ am tap sa yêc Anötö ndê dom? Ma am nem gauc ti gêtj ñayham hoñ bu meñ akêñ Anötö, dec tu sake-ña am toc daôm sa bu am nem gêtj hoñ ñahu am daôm?

⁸ Bocke? Anötö ndê mwasinj kêsâlê mac ahuc su, a? Mac gauc gêm bu mac atôm lau ti lêtj Anötö ndê mwasinj-ña, a? Mac atap têtj ñambu-ña sa su, dec andôc atôm kinj ma kwin ma am gôlinj awhiñ Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Têm dau bu meñ sa su, dec oc ñayham kêtjêc, ma bocdinañ dec oc tôm bu yac hoñ danem gôlinj dawhiñ dauñ. Magoc mba! ⁹ Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waêmba nañ atinambu lau hoñ, ma atôm lau nañ sêkic yom bu sêndic ñac ndu. Aô gauc gêm bu Anötö kêtjwininj yac ma kêñ yac ambo bocdinañ atôm dôhônj bu lau hoñ ma anjela sêwhinj sêlic. ¹⁰ Tu Kilisi-ña dec lau nom-ña sêlic yac atôm lau gauc mbasi-ña. Magoc yêc Kilisi ndê lau ñalôm, mac apo daôm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalô mba, magoc mac lau ti licwalô atu, a? Bocke dec mac lau ti waêm, magoc yac hic lec lau waêñ mba? ¹¹ Ñasawa balinj su e meñ têtj kwahic dec, yac ahôc ñawapac daêsam. Gêtj yô yac, bu yô yac, yac mba ñakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameñ andôc-ña mbasi. ¹² Yac aman am gwelen atu tu akôm kwanj dauñ-ña. Lau sêpu yac, tigenj yac am

mbec ñac ô. Sêkêñ kisa yac, magoc ahôc ti atac pa su. ¹³ Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malô ô. Sêlic yac atôm gêtj ñapopoc nom-ña ñambwa. Ñawapac kainj dinañ yac ahôc ñapanj.

¹⁴ Aô gato yom dinañ tu bu wakôm mac mayam daôm-ña dom. Mba. Aô galic mac tôm anej balêkoc atac whinj-ña, ma tu dinañ-ña dec gato tu wakêtj puc mac-ña. ¹⁵ Yêc Kilisi ndê gôlôwac dabuj ñalôm, lau daêsam sêmbo, nañ sêtôm bu sêndôhônj mac. Tigenj tôm dom bu mac alic ñac tôm damami. Magoc aô galic dauñ tôm mac damam, ñahu bu mac akêñ whinj Yisu Kilisi tu ñawaê ñayham nañ aô gahoc asê pi inj-ña. ¹⁶ Tu dinañ-ña dec wanjilí mac bu anjuc anej lêtj. ¹⁷ Ma bocdinañ dec aô bu wanjij Timoti têtj mac loc. Inj sap Pômdau dôñ ñanjanj enj, ma inj anej balê atac whinj-ña solop. Anej yom ti lêtj hoñ nañ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-ña, nañ inj oc whê sa bu kêñ gauc mac. Ma inj oc êndôhônj mac êñkuc mêtê nañ aô gam, ma yom nañ aô dauñ kadôhônj têtj gôlôwac dabuj yêc gameñ hoñ.

¹⁸ Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa kêtjêc ma sêpu aô ti anej yom, ñahu bu ñac gauc gêm bu aô oc watêñ mac waloc dom. ¹⁹ Tigenj Pômdau bu lic ñayham, dec ñasawa sauñ enj aô oc waloc. Ma aô oc wakip lau nañ sêtoc dau sa, nañ si yom ñahu sa. Ma gêtj dauñ whinj, nañ oc wanyalê ñaclai bocke dec puc ñac dôñ. ²⁰ Bu lau nañ Anötö gêm gôlinj ñac, nañ sêsôm yom ñambwa dom, magoc Anötö ndê ñaclai puc ñac si yom dôñ. ²¹ Bocke? Mac atac whinj bu aô waloc ma wamatôc mac tôm damba nañ hi inj ndê balêkoc ña sô, me mac atac whinj bu aô waloc ma wanjuc mêtê atac whinj-ña ti lêtj yom malô-ña?

5

Yom pi ñgac mockainj-ña

¹ Lau daêsam sêngô ñawaê pi ñgac mockainj-ña danj nañ mbo mac nem gôlôwac dabuj ñalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc ñac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm ñgac dinañ kôm, nañ dom. Inj gêm awhê nañ inj damba gêm muj su. ² Bocke? Mac atoc daôm sa ma alic mêtê dau ñayham, a? Oc tôm bu inj ndê mêtê kôm mac nem ñalôm ñawapac ma mayam daôm atu, e atinj inj su yêc gôlôwac dabuj ñalôm. Magoc tu sake-ña mac akôm dom? ³ Kwahic dec aô gambo ahê mac, magoc anej ñalôm sambuc yêc whinj mac. Ma aô gauc gêm lêtj tamatôc ñgac dau-ña gwananj su, gitôm aô dauñ gambo gawhiñ mac ma yac tamatôc inj. ⁴ Tu yac neñ Pômdau Yisu ndê ñaê-ña, aô wasôm têtj mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. Anyalê bu Pômdau Yisu ndê ñaclai yêc mac, ma anej ñalôm sambuc yêc whinj mac bocdinañ. ⁵ Atinj ñgac dau su yêc

gôlôwac dabun ñalôm, ma akêñ inj mbu sip Sadañ ndê gôlin ñapu. Nalêñ dinañ dec mboe inj oc nem dau kwi ma hu ndê mêté ñalôm akwa-nga sinj. Ma bocdinañ dec têtñ Pômdau ndê bêc êmatôc lau-nga, inj ndê gatu oc ninja dom.

⁶ Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anyalê su bu yist ñagec oc êñsôwec malô-malô yêc bolom ñalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêté sac gitôm bu êñsôwec yêc gôlôwac dabun ñalôm gitôm yist. ⁷ Tu dinañ-nga dec atinj ñgac mockaiñ-nga dinañ su yêc gôlôwac dabun ñalôm, bu inj ndê mêté ñalôm akwa-nga gitôm yist. Ma bocdinañ dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-nga. Bu Kilisi, nañ sic ndu gitôm Domba †Pasowa-nga, nañ kêgaho mac su yêc lêtñ ñalôm akwa-nga, dec mac ati lau wakuc su. ⁸ Bocdinañ dec atec yist akwa nañ ñahu sip mêté sac, tôm lau Israel-nga nañ sêkôc yist hoñ su yêc ñac si andu têtñ ndoc Pasowa-nga. Ma asa nem lêtñ tiwakuc, tu bu andi atôm bolom yist mba-nga, nañ ñahu hêganônj lêtñ ñawasi ma lêtñ yom ñandô-nga.

⁹ Aô gato bapia danj têtñ mac munj su, ma gasôm têtñ mac bu andic ahê lau mockaiñ-nga. ¹⁰ Aô gato yom dau hêganônj lau sambuc dom. Aô gato hêganônj lau nañ sêmbo gôlôwac dabun ñalôm, nañ sêkôm sac. Ñahu bu lau sambuc si lêtñ mockaiñ-nga me mêté sênerj gêtñ ñawahô-nga me mêté sêñsau lau tu sêñgaho ñac si gêtñ-nga me lêtñ sênem akinj gwam-nga, nañ gêm nom ahuc sambuc. Ma aô bu wasôm têtñ mac bu andic ahê lau sambuc ti ñac si lêtñ sac, dec oc tôm dom bu mac atap ñasawa danj sa yêc nom tu ambo-nga. ¹¹ Aô gasôm têtñ mac bu andic ahê ñamalac bocke nañ sam dau bu ñamalac kêtñ whiñ-nga, magoc kôm sac ñapanj, Mac nem asa nañ kôm mêté mockaiñ-nga, me gêtñ gêtñ ñawahô, me gêm akinj gwam, me sôm yom sac-sac, me nôm gêtñ e kêtñ inj, me kêsau lau bu êngaho ñac si gêtñ, nañ andic ahê inj ñapep. Andôc awhiñ inj, ma anej gêtñ awhiñ inj dom.

¹²⁻¹³ Gwelenj tamatôc lau nañ sêmbo gôlôwac dabun ñalôm dom, nañ gic waê yac dom. Anôtô dau oc êmatôc ñac. Magoc lau nañ sêmbo gôlôwac dabun ñalôm bu sêkôm sac, dec inj yac neñ gwelenj bu tamatôc ñac. Akôm tôm yom nañ sêto yêc, nañ sôm bu:

Ñamalac bocke nañ kôm sac, nañ atinj inj su yêc mac nem toñ ñalôm. [Diut 17:7]

6

Lêtñ tamatôc ñawapac-nga

¹ Tu sake-nga dec mac akêñ lau sêkêtñ whiñ-nga si yom têtñ ñgac êmatôc yom-nga nañ kêtñ whiñ dom, bu êmatôc? Yom danj bu yêc ñamalac sêkêtñ whiñ-nga lu ñasawa, dec mac daôm amasanj. ² Anyalê tidônj! Têtñ ndoc Yisu mbu menj, nañ Anôtô oc kêtñ gwelenj

sip i ñ ndê lau dabun amba, bu sêmatôc lau nom-nga. Gwelenj dau inj gwelenj atu andô, ma yom nañ kwahic dec yêc lau sêkêtñ whiñ-nga ñasawa, nañ gitôm gêtñ saun. Boc-dinañ dec mac atôm bu amatôc. ³ Ma anyalê gêtñ atu danj tiyham. Yac oc tamatôc anela sac si yom whiñ. Bocdinañ têtñ têtñ kwahic dec-nga yac datôm bu tamatôc yom bocke nañ yêc yac ñasawa. ⁴ Tu dinañ-nga dec yom bu yêc mac nem ñamalac lu ñasawa, nañ tu sake-nga mac akêñ têtñ lau nañ si ñaê mba yêc gôlôwac dabun ñalôm, bu sêmatôc? Mac daôm atôm dom bu amatôc, a? ⁵ Aô gato y om dindec bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabun ñalôm, ñamalac tiguauc nañ gitôm bu êmatôc lau sêkêtñ whiñ-nga si yom, nañ danj mbo dom, a?

⁶⁻⁷ Bocke dec mac nem danj kêtñ inj ndê asidôwa danj kalhac lau nañ sêkêtñ whiñ dom, nañ anjô-nga, tu bu sêmatôc injlu si yom-nga? Tu mac akôm bocdinañ-nga dec ku mac nem lêtñ anjku Kilisi-nga dulu su. Mac nem lau sêkêtñ whiñ-nga ñatô bu sêkôm sac têtñ mac, me sêsôm yom tasanj bu sêñgaho mac nem gêtñ ñatô su, dec wasôm têtñ mac bu ahu gêtñ dau sinj têtñ ñac ma ahôc ñawapac dau! ⁸ Magoc mac akôm dom. Mac daôm akôm sac têtñ daôm, ma anjgaho nem asidôwai si gêtñ su.

Lau sac oc sêtap undambê sa dom

⁹ Anjô ma anyalê! Lau nañ sêkôm mêté sac, nañ si danj oc wêkaiñ ndê mala yêc Anôtô ndê gameñ undambê-nga dom. Akôc gauc ñapep ma anjau daôm dom. Lau nañ sêkôm mêté mockaiñ-nga ñalêñ tidau-tidau nañ so pwac nañ Anôtô kêmatinj tidônj tu lauwêhê ma laungac sênem dandi-nga, laungac nañ sêkêtñ dau têtñ laungac ñatô, lau nañ sem akinj gwam, ¹⁰ lau kanj, lau nañ senj gêtñ ñawahô, lau nañ sênôm gêtñ e kêtñ inj, lau nañ sêsôm yom sac-sac, lau nañ sêñsau lau tu sêñgaho ñac si gêtñ-nga, lau kaiñ dinañ si danj oc wêkaiñ ndê mala yêc Anôtô ndê gameñ dom. ¹¹ Munj-nga mac nem lau ñatô sêsa lêtñ sac bocdinañ. Tigenj kwahic dec yac neñ Anôtô kôm gwelenj pi mac ña inj ndê Ñalau Dabun. Inj kêgwasinj mac nem sac hoñ su giñga, ma kôm mac ati lau dabunj ma lau gitêtñ tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-nga.

¹² Mac nem lau ñatô sêsôm yom bocdec bu, “Gêtñ hoñ gitôm bu yac dakôm. Yao danj yêc dom.” Magoc aô wasôm têtñ mac bu gêtñ hoñ oc nem yac sa dom. Yomandô, gêtñ hoñ gitôm bu yac dakôm, ma yao danj yêc dom. Magoc aô daunj gatec bu gêtñ danj nem gôlinj aô. ¹³ Ma mac nem lau ñatô sêsôm bu, “Anôtô kêtñ gêtñ danen-nga tu ñatac-nga, ma kêtñ ñatac tu gêtñ danen-nga-nga. Magoc inj oc senj gêtñ danen-nga ma ñatac lu-lu su sêninga.” Tu ñac si yom dinañ-nga dec sêlic si ñamlic tôm

gêñ ñambwa-nga ma sêkêñ si ñamlic bambalin tu sêkôm mêtê mockain-nga tidau-tidau. Magoc anjô! Anötô kêmasañ yac ne ñ ñamlic tu danem akiñ Pômdau-nga, ma Pômdau ndê gwelen nem yac si-nga gic waê yac gatuj tigen dom, magoc gic waê yac nen ñamlic whin. ¹⁴ Anötô ndê ñaclai uñ Pômdau sa akêñ lau batê-nga, ma oc uñ yac sa ti ñamlic sambuc bocdinan.

¹⁵ Anjô su nan! Mac nem akêñ whin piñ mac dôn am damin Kilisi, dec kôm mac nem ñamlic ti in ndê ñandô ñadanja dan. Mac anjalê yom dindec, me mba? Ma bocke dec mac alic ñayham bu akôc Kilisi ndê ñandô ñadanja ma asap pi awhê mockain-nga? Lêñ dau sac sambuc! ¹⁶ Ngac dan bu yêc whin awhê mockain-nga dan, nan inlu sêti ñamlic tigen. Mac anjalê, me mba? Gauc nem Anötô ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Inlu oc sêti gêñ tigen. [Gen 2:24]

¹⁷ Magoc asa nan sap Pômdau dôn, nan ñalau piñ inlu dôn sêti gêñ tigen.

¹⁸ Bocdinan alhó su yêc mêtê mockain-nga. Bu asa nan kôm mêtê mockain-nga nan kôm mêtê sac têt dau ñamlic, bu mêtê dau kêyain in ndê ñamlic hôc gêlêc mêtê sac ñatô nan in bu kôm. ¹⁹ Anjô! Anötô kêñ Nalau Dabun têt mac lau tigen-tigen ma in mbo nem ñalôm, dec mac nem ñamlic gitôm Nalau ndê lôm dabun. Anjalê, me mba? Mac ñadau daôm dom. ²⁰ Mba! Anötô gêmlihi mac su ati in ndê, ña ñaôli atu. Tu dinan-nga dec ayob nem ñamlic ñapap, tu bu gêñ hon nan mac akôm, nan oc po Anötô ndê waê sa.

7

Yom pi lauwê ti laungac sênem dandi-nga

¹ Kwahic dec aô bu waô yom ñatô nan mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwê ma ñgac bu sênem dau dom, dec oc ñayham. ² Gauc dinan in ñayham, magoc lêñ mockain-nga kêsôwec tiatu yêc nom, ma tu dinan-nga dec wasôm têt mac bu in lêñ ñayham kêlêc bu lauwê sênem ñgac sa, ma laungac sênem awhê sa. ³ Ma ñgac dan êngamin dau têt ndê awhê dom, ma awhê êngamin dau têt ndê akwen dom. ⁴ Bu awhê dan ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, in nakwen ti ñadau whin. Ma ñgac dan ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, in ndê awhê ti ñadau whin. ⁵ Bocdinan awhê lu ñgac sêngamin dau têt dandi dom, mboe inlu si dan ndê ñalôm kac in e Sadan êntôm in bu kôm mêtê mockain-nga. Inlu bu si ñalôm pitigen bu sêmo ahê dau ñasawa saun bu sênem dabun dau tu sêter mbec-nga, dec oc tôm. Magoc têt t êm dau pacndê, nan sêmo sêwhin dau tiyham. ⁶ Aô gauc gêm bu in lêñ ñayham bu lauwê ma ñgac sênem dau, ma tu dinan-nga dec gawhê yom dau sa têt mac. Magoc aô gato tu bu wandic yomsu

lauwê ma ñgac hon bu sênem dau-nga lec dom. ⁷ Aô tac whin bu lau hon sêmo sêtom aô dec gambo. Tigen Anötô gic sam in ndê mwasin tidau-tidau têt ñamalac tigen-tigen tôm gi. Yac hon dawêkain mwasin kain tigen dom.

⁸ Aô bu wasôm yom pi laungac sawa, ma lauwê sawa. Nac bu sênem awhê me ñgac wakuc dom, ma sêmo sêtom aô gambo, dec oc ñayham. ⁹ Magoc ñac bu sênsahê bu sêtom dom bu sêtimêtê dau tu lêñ ñalôm ñagalac-nga, nan in oc ñayham hôc gêlêc bu lauwê sawa sênem ñgac sa, ma laungac sawa sênem awhê sa tiyham.

¹⁰ Aô bu wakêñ ñagôlin dan têt lauwê ma ñgac nan sem dau sa su. Aô tanwasêñ nen yom dom, bu Pômdau dau kêñ ñagôlin bocdec bu, awhê dan hu ndê akwen sin dom. ¹¹ Magoc in bu hu ndê akwen sin, nan nem ñgac wakuc dom. In ênsahê bu êmasañ yom whin nakwen tiyham ma mbu ndi mbo whin in. Bu mba, nan in mbo tawasê. Ma ñagôlin tigen dinan gic waê laungac bocdinan. Ngac dan hu ndê awhê sin dom.

¹² Ma aô bu wasôm yom têt mac hon, pi awhê lu ñgac nan sem dau sa su, magoc dan kêñ whin, ma dan kêñ whin dom. Yom dindec Pômdau sôm têt aô dom, aô dauñ gauc gêm bu in lêñ ñayham dec bu wasôm têt mac. Ngac kêñ whin-nga dan bu ndê awhê kêñ whin dom, magoc awhê dau tac whin bu mbo whin in, nan ñgac dau hu in sin dom.

¹³ Ma awhê kêñ whin-nga dan bu nakwen kêñ whin dom, magoc ñgac dau tac whin bu mbo whin in, nan awhê dau hu nakwen sin dom. ¹⁴ Nahu bu Anötô oc lic inlu si sem dau-nga bu ñadômbwi tu inlu si dan kêñ whin dom-nga lec dom. Mba. Tu awhê me ñgac nan kêñ whin-nga, dec Anötô gêlic inlu si sem dau-nga dinan tôm gêñ dabun. Bu bocdinan dom, dec Anötô oc lic balêkoc nan inlu sêkwê asê bu ñadômbwi. Magoc mba. In gêlic inlu si balêkoc bu dabun tu in nan kêñ whin-nga.

¹⁵⁻¹⁶ Bocdinan in lêñ ñayham bu lauwê ma ñgac kain dinan nan sem dau su, nan sêhu dandi sin dom. Bu mboe am awhê nan kêñ whin, oc ti lêñ bu am nem akwen nan kêñ whin dom, nan oc tap Anötô ndê mwasin nem in si-nga sa. Ma am ñgac nan kêñ whin, mboe am oc ti lêñ bu Anötô nem am nem awhê nan kêñ whin dom, nan si. Asa kêyalê? Magoc yom dau in bu ti balan ñannga tu lauwê ma laungac sêhu dandi sin-nga dom. Bu Anötô kégalem yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinan ñgac nan kêñ whin dom bu tac whin bu hu ndê awhê kêñ whin-nga sin, nan dec alhac in ahuc dom. Ma awhê nan kêñ whin dom, nan bocdinan.

Anötô ndê galem, ma lêñ dambo-nga

¹⁷ Aô gakêñ ñagôlin dan têt gôlôwac dabun hon nan gam mêtê ñac su, nan hêganôn

yom hoj dindec, ma njagôlinj dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasanj njamalac si lêj têtjêj su, ma njalêj bocke nanj njamalac danj mbo têtj ndoc Anôtô ndê galem tap in sa, nanj inj gauc nem bu hu sinj dom. ¹⁸ Anôtô bu êngalêm njac nanj sêsê in ndê njamlic njatô su kékuc nau Israel-nja si pwac, nanj sa, nanj goc sêc gêj dau ahuc dom. Inj bu êngalêm njac danj sa nanj sêsê in su dom, nanj goc sêsê in dom. ¹⁹ Yac bu dasê laungjac me dasê njac dom, inj gêj njandô dom. Gêj njandô dau bocdec bu, yac dananj wambu Anôtô ndê yom hoj manj. ²⁰ Njalêj bocke nanj lau sêmbô têtj ndoc Anôtô kêgalêm njac sa, nanj sêsap dôj njapanj. ²¹ Am bu awhê me njac akiñ njambwa têtj têtj Anôtô ndê galem tap am sa, nanj goc hêgo daôm dom. Am bu tap lêtj danj sa bu nem njadau êngapwêc am su, dec oc tôm, magoc inj gêj atu dom. ²² Bu awhê me njac akiñ njambwa nanj Pômdau kêgalêm in sa, nanj Pômdau kêgapwêc in su yêc sakinj mêtê sac-nja. Ma am asa nanj gêm akiñ lau danj dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, nanj goc anyalê njapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me njac akiñ. ²³ Kilisi gêmlihi mac su na njaoi atu. Tu dinanj-nja dec anyalê njapep bu njamalac nom-nja danj ti mac nem njadau njandô dom. ²⁴ O asidôwai hac! Njalêj bocke nanj mac ambo têtj ndoc Anôtô ndê galem tap mac sa, nanj gauc nem bu akôm njapanj ambo Anôtô anjgô-nja.

Yom pi lau nanj sem dandi sa su dom

²⁵ Aô bu wasôm yom pi lau wakuc nanj sem dau sa su dom. Pômdau kêj njagôlinj danj têtj aô hêganôj njac dom. Magoc inj ndê mwasiñ puc aô dôj, dec akêj whiñ aô ma akôc yom dindec sa. ²⁶ Tu lau sêkêj kisa nanja têtj yac lau dakêj whiñ-nja têtj têtj dindec-nja, dec aô gauc gêm lêtj njayham bocdec bu, lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêmbô bocdinañ. ²⁷ Am njac nanj sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê danj, nanj êmsalê lêtj tu hu yom dau sinj-nja dom. Ma am njac nanj sêhoc am nem yom asê su dom, nanj êmsalê awhê tu nem-nja dom. ²⁸ Magoc am asa nanj gauc gêm tidôj bu nem awhê me njac, nanj am kôm sac dom. Tigeñ lau nanj sem dau sa su, nanj oc sêhóc njawapac yêc nom dindec, ma aô gatec bu mac atap njawapac sa atôm njac, dec gasôm yom dinanj.

Danem akiñ Pômdau ti neñ njalôm sambuc

²⁹ O asidôwai, aô wasôm têtj mac bu têtj tiapê su. Bocdinañ têtj kwahic dec ma ndi, nanj ambo bocdec. Laungjac nanj sem awhê sa su, nanj sêmbô têtj sem awhê sa su dom.

³⁰ Lau nanj sêtanj danjgibo, nanj sêmbô têtj sêtanj dom. Lau nanj atac njayham, nanj sêmbô têtj njac atac njayham dom. Lau nanj semlihi gêj, nanj sêmbô têtj njac si wapa mbasi. ³¹ Ma lau nanj sêkôm gwelêj pi gêj nom-nja, nanj gauc nem gêj dau ênjêc dom. Yom dau njahu bu nom kwahic dec-nja oc yêc njapanj dom, oc ninja.*

³² Aô tac whiñ bu mac ayêm daôm su tu gêj nom-nja-nja lec dom. Laungjac nanj sem awhê sa su dom, nanj oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelêj-nja, ma bu sêkôm gêj nanj gic Pômdau tandô njayham. ³³ Magoc laungjac nanj sem awhê sa su, nanj oc sêyêm dau su tu gêj nom-nja-nja, tu bu sêkôm njac si lauwheî atac njayham sa. ³⁴ Bocdinañ sêyêm dau su tu Pômdau tigeñ-nja dom, magoc sêkôm ti njalôm lu-lu. Njalêj tigeñ, lauwheî akiñ me lauwheî bocke nanj sem njac sa dom, nanj oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelêj-nja, ma pi lêtj bu sêtimêtê dau si njamlic ti gatû njapep. Magoc lauwheî nanj sem njac sa su, nanj sêyêm dau su tu gêj nom-nja-nja tu bu sêkôm nakwenj atac njayham sa. ³⁵ Aô gato yom dindec tu bu wanjwinij mac-nja dom. Aô gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lêtj njayham ma anem akiñ Pômdau ti nem njalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêj nom-nja ênjêc dom.

Yom njatô pi lauwheî ma laungjac si lêtj

³⁶ Aô bu wasôm yom pi njac nanj sêhoc injlu awhê akiñ danj si yom asê bu sênem dau, magoc injlu sem dau sa su dom. Njac dau bu ndê njalôm kac inj ma tac whiñ njandô bu nem awhê dau, dec inj kôm sac dom. Akêj injlu sênem dau. ³⁷ Magoc njac dau bu gauc nem tidôj yêc inj ndê njalôm bu nem inj ndê awhê akiñ dinanj dom, nanj inj kôm gêj njayham. Inj bu nditôm bu nem gôlinj dau ndê lêtj, dec kôm têtj inj ndê njalôm gauc gêm tidôj. Njamalac danj gitôm dom bu kac inj. ³⁸ Bocdinañ njac nanj gêm ndê awhê sa, nanj kôm mêtê njayham, ma inj nanj gêm awhê sa dom, nanj kôm mêtê njayham hóc gêjêc su.

³⁹ Awhê nanj gêm njac sa su, nanj injlu si yom sênem dau-nja piñ injlu dôj e inj nakwenj mbac ndu. Inj nakwenj bu mbac ndu, ma awhê dau tac whiñ bu nem njac danj tiyham, nanj yao mbasi. Oc têtj bu inj nem njac kêj whiñ-nja bocke nanj inj tac whiñ, magoc gitôm dom bu tu bu njac nanj kêj whiñ Pômdau dom. ⁴⁰ Magoc aô dauñ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasiñ inj ênjêc. Aô dauñ neñ gauc dinanj, ma Anôtô ndê Njalau, nanj mac asôm bu gêm

* **7:31:** Yom nanj Pol sôm yêc njabatij 29-31 nanj njahu bocdec, yac neñ njahu andô dambo nom-nja nanj sip gêj nom-nja dom. Inj sôm bu laungjac nanj sem awhê sa su, nanj sêmbô têtj sem awhê sa dom. Magoc inj sôm tu bu laungjac sêpu si awhê me sêpuc dômbwê njac lec dom. Mba. Inj bu whê sa bu danem dauñ, me datanj danjgibo, me dambo ti atac njayham, me datidulu gêj, me dakôm gwelêj pi gêj nom-nja, nanj ti yac neñ njahu andô dambo nom-nja dom. Dakêj whiñ Pômdau ti danem akiñ inj, nanj inj gêj atu.

gôlinj mac, nanj mbo anenj ñalôm whinj, dec puc anenj gauc dônj.

8

Gênj danen-nga nanj lau sêkênj ti da têtj gwam

¹ Mac ato yom ñatô pi gênj danen-nga nanj lau sêkênj ti da têtj anôtôi gwam.* Tôm mac asôm, yac hoj datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gênj nanj tanyalê bu yao danj kalhac yac ahuc bu dakôm-nga dom, dec tanjuk lênj dapo dauj sa-nga. Yac bu dakôm gênj nanj tôc asê bu yac atac whinj nejj asidôwai, ma bu dapo ñac sa, nanj inj lênj ñayham kêlêc. ² Asa nanj toc dau sa bu inj ñamalac ti gauc atu, nanj tap sa gitôm su dom. ³ Magoc asa nanj tac whinj Anôtô, nanj Anôtô kêyalê inj.

⁴ Yom dinanj bu whê yom dec kwahic aô bu wasôm pi gênj danen-nga nanj sêkênj ti da têtj gwam, nanj sa. Yac tanyalê bu Anôtô ñandô tigenj dec mbo, ma gwam inj gênj ñambwa nom-nga. ⁵ Lau nanj sêkênj whinj dom, nanj sêtoc gênj daêsam sa ti ñac si anôtôi ma pômdau. Ñac sem akinj gênj nom-nga ma gênj undambê-nga ma sêsam bu ñac si anôtôi. ⁶ Magoc yac lau dakênj whinj-nga datoc Anôtô tigenj sa. Inj Damanj nanj kênj gênj hoj, ma yac dati inj ndê. Ma Pômdau tigenj mbo. Inj Yisu Kilisi, nanj Anôtô kênj gênj hoj ña inj, ma ti yac nejj ñahu dambo tanjli-nga.

⁷ Tigenj lau hoj si gauc sa ñapep pi gênj nanj lau sêkênj ti da têtj gwam, nanj dom. Lau sêkênj whinj-nga ñatô munj-nga sem akinj gwam, ma sêhu sinj su, magoc lênj dau k alhac ñac si gauc ñapanj. Bocdinanj kwahic dec ñac bu sênejj gênj danen-nga nanj lau sêkênj ti da têtj gwam, dec oc kôm ñac si ñalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac. ⁸ Magoc Anôtô oc lic yac ñayham me sac tu gênj danen-nga-nga dom. Yac bu danenj me danenj dom, nanj lênj danj hôc gêlêc danj su dom.

⁹ Magoc ayob ñapep bu gênj nanj mac alic tôm bu akôm, nanj kôm ñamalac danj, nanj ndê ñalôm lu-lu pi gênj dau, nanj ndê kênj whinj tisac dom. ¹⁰ Am asa nanj kêyalê bu yao danj kalhac am ahuc dom bu nejj gênj ndôc lôm sênem akinj gwam-nga, nanj ngô. Ñamalac kênj whinj-nga danj nanj ndê gauc sa ñapep pi gênj dau dom, nanj bu lic am nejj gênj ndôc dindê, dec oc mboe inj ndê ñalôm oc pênj dônj bu nejj gênj nanj sêkênj ti da têtj gwam, nanj whinj am. ¹¹⁻¹² Am nem gauc sa ñapep, magoc am nem lênj dinanj inj s o. Ñahu bu mboe tinjambu ñamalac dinanj oc ñalôm ñawapac pi gênj nanj inj kôm e kôm inj ndê kênj whinj tisac ma sa lênj ninjga-nga. Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinanj, nanj ndê gauc babalê, nanj si-nga, ma bocdinanj gênj nanj am kôm

têtj inj, nanj tôm am kôm sac têtj Kilisi dau. ¹³ Bocdinanj aô nejj lênj wanenj wata-nga bu wê anenj asidôwa danj sa senj sac-nga, dec wanenj gênj dau tijham dom andô. Ñahu bu aô gatec bu wakôm anenj asidôwa danj ndê kênj whinj tisac.

9

Pol whê dau sa bu aposel ñandô

¹ Aô gambo ñamalac danj ñapu dom, ma aô aposel ñandô. Aô galic yac nejj Pômdau Yisu pi tanônj solop. Ma mac daôm ati lau akênj whinj-nga, tu mêtê nanj aô gam pi Pômdau têtj mac-nga. Yom hoj dinanj inj yom ñandô, me? ² Lau ñatô sêlic aô gitôm aposel si danj dom, ma mac bocke? Oc tôm dom bu mac andac batam aô. Ñahu bu mac ati lau akênj whinj Kilisi-nga tu ñawaê ñayham nanj aô gahoc asê têtj mac-nga, ma gênj dau tôc asê bu aô Pômdau ndê aposel ñandô.

³ Mac lau nanj andac batam aô bu aposel ñandô me mba, nanj angô! ⁴ Aô ti lau nanj sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-nga sêwhinj aô, nanj bu tanjkwê lau bu sêpuc yac dônj ña gênj anenj ti anôm-nga ô yac mba gwelenj, dec yac akôm so, a? ⁵⁻⁶ Mac gauc gêm bocke? Inj solop bu alu Banabas tanjwasênj anem gwelenj tu akôm kawanj dauj-nga, magoc aposel ñatô takwê lau tu sênem ñac sa-nga, a? Ma yac bu akôc mba lauwhêi nanj sêkênj whinj sênjêlênj sêwhinj yac, ma tanjkwê lau bu sêkênj gênj sêpuc ñac dônj sêwhinj yac-nga, nanj inj lênj so, a? Mac anyalê su bu Pita ma lau aposel ñatô ma Pômdau ndê asii sêkôc si lauwhêi sênjêlênj sêwhinj yac. ⁷ Ngac sinj-nga bocke gêmli dau tu gwelenj ndic sinj-nga? Ma ñamalac nanj sô gênj ñawhê, nanj inj lênj solop bu inj nejj gênj dau ña-ñandô, me? Ma ñamalac nanj yob domba ma nanij, nanj bu nôm su ñagoc ô inj ndê gwelenj dinanj, nanj so me?

⁸ Aô gasôm yom pi ñamalac si lênj gwelenj-nga ñatô bu wawhê gênj dau sa. Magoc Anôtô ndê yom whê gênj dau sa whinj. ⁹ Bu yomsu danj nanj Moses to, nanj sôm bu:

Têtj ndoc mac akênj makao sêkôm gwelenj bolom-nga, nanj asô ñac tôkwa ahuc dom. Sênejj bolom ñatô ô ñac si gwelenj. [Diut 25:4]

Mac gauc gêm bu Anôtô kênj yom dau gic waê makao ñambwa, a? ¹⁰ Inj kênj yom dau gic yac ñamalac ñawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-nga. Bu ñamalac nanj sô gênj ñawhê, ma ñamalac nanj gic gênj ñandô sa, nanj lu-lu sêkênj bata bu oc sênejj gênj ñandô. ¹¹ Ma yac lau aposel bocdinanj. Yac akôm gwelenj tu mac gatôm-nga, tôm lau nanj sêsô gênj ñawhê sip ôm. Ma yac bu tanjkwê gênj

* **8:1:** Têtj têtj dinanj lau daêsam sem akinj anôtôi gwam. Ñac sêkênj wata ti da pi alta gwam-nga, ma tinjambu senj ñatô, ma ñatô sêkênj sa maket. Lau Korin-nga ñatô gauc gêm bu yao danj kalhac ñac ahuc tu sênejj wata kainj dinanj dom, ma sêto yom têtj Pol ma sêndac inj pi gênj dau.

ñatô yêc mac tu bu puc yac dôñ-nga, dec tu sake-nga mac alic sac? ¹² Lau ñatô sêkôm gwelenj têtj mac ma sêkac mac bu akêtj gêtj puc ñac dôñ-nga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hôc gêlêc su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gêtj danj lhac yac mba gwelenj pi Kilisi ndê ñawaê ñayham ahuc. Ma tu dinanj-nga dec yac alic ñayham bu ahôc ñawapac daêsam.

¹³ Ma gêtj danj tiyham. Mac anyalê su bu lau nanj sem akin Anôtô sêmbo lôm dabuj, nanj sêtap gêtj danenj-nga sa yêc gêtj danenj-nga nanj lau sêkêtj ti da pi alta yêc lôm dabuj. ¹⁴ Ma Pômdau dau gic atu yom kainj tigenj, ma tôc asê bu inj lêtj solop bu lau nanj sêhoc ñawaê ñayham asê, nanj sêtap gêtj puc ñac dôñ-nga sa yêc lau nanj sêkôm ñawaê dau sa.

¹⁵ Bocdinañ, aô gatôm bu wakêtj batanj gêtj puc aô dôñ-nga, magoc gakôm dom. Ma yom nanj kwahic d ec aô gato, nanj gato tu bu wandac mac bu anem aô sa-nga lec dom. Mba! Aô bu gêtj yô aô e wambac ndu, nanj ñayham hôc gêlêc bu wandac gêtj puc aô dôñ-nga yêc lau ñapanj, e sêtec bu sêngô ñawaê ñayham. Aô gapo dauj sa tu anenj lêtj dinanj-nga, ma aô bu wasa lêtj danj dau-nga, dec anenj ñahu wapo dauj sa-nga oc mbasi. ¹⁶ Magoc aô oc wapo dauj waênj sa tu gwelenj ñawaê ñayham-nga dom, ñahu bu Anôtô kêtj gwelenj dau sip aô amanj, dec anenj ñalôm kac aô ñandô bu wakôm. Ma aô bu wahoc ñawaê ñayham asê dom, dec oc kêtj wapac aô sac sambuc. ¹⁷ Bu aô gakôm gwelenj dau tu aô dauj gauc gêm tidôtj bu wakôm-nga lec dom. Bu bocdinañ dec oc tôm bu tanjkwê bu wakôm ñaôli ô anenj gwelenj. Magoc aô gakôm gwelenj dau tu Anôtô-nga, bu inj dau kêtjalinj aô sa gac waê gwelenj dau. ¹⁸ Bocdinañ aô oc tanjkwê ñaôli bocke? Gêtj nanj yac lau ahên-nga atôm bu tanjkwê, nanj aô oc wahu sinj. Aô tac whinj bu têtj ndoc wahoc ñawaê ñayham asê têtj lau, nanj wakêtj têtj ñac ñambwa. Lêtj dinanj ti anenj ñaôli.

¹⁹ Bu aô gambo ñamalac danj ñapu dom, magoc aô galic ñayham bu wati lau honj si ñgac akinj ñambwa, tu bu wanjahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkêtj whinj Kilisi ma sêtap Anôtô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. ²⁰ Têtj ndoc nanj aô gambo gawhinj lau Israel-nga, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si daêsam kwi e sêkêtj whinj Kilisi. Aô gambo Moses ndê yomsu danj ñapu dom, tigenj têtj têtj aô gambo gawhinj lau nanj sêmbo yomsu ñapu, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj,

tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. ²¹ Ma têtj ndoc aô gambo gawhinj ñlau gamenj apa-nga nanj sêkôm Moses ndê yomsu sa dom, nanj kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-nga. (Aô gatec Anôtô ndê yomsu dom, magoc aô gambo Kilisi ndê yomsu ñapu.) ²² Têtj ndoc aô gambo gawhinj lau nanj sêkêtj whinj gwalec, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac sêmbo, tu bu wanem ñac si daêsam kwi sêkêtj whinj Kilisi.* Aô kakuc lêtj daêsam têtj ndoc gambo lau tidau-tidau si tonj ñalôm, ma gakôm gêtj honj tu bu wanem lau ñatô kwi-nga. ²³ Aô gakôm gêtj honj dinanj tu ñawaê ñayham-nga, tu bu lau daêsam sêtap ña-mwasiñ sa sêwhinj aô.

²⁴ Gauc nem lau nanj sênti tu sêhoc gêtjêlêc dandi-nga. Ñac honj sênti, magoc ñamalac tigenj oc hôc gêlêc ma tap ñamalac ñamata-nga ndê ñaôli sa. Asa nem lêtj akêtj whinj-nga atôm ñamalac nanj kêtj hôc gêlêc lau ñatô, tu bu atap nem ñaôli ñayham sa-nga. ²⁵ Lau honj nanj bu sênti, nanj sêtimêtê dau ñapep tu bu sêtap ñaôli sa-nga, magoc ñaôli dau oc yêc ñapanj dom. Yac lau dakêtj whinj-nga tanti tu bu datap ñaôli yêc ñapanj-nga sa. ²⁶ Bocdinañ, aô dauj gasa nenj lêtj wanem akêtj Anôtô-nga gitôm ñgac nanj kêtj bambalinj, nanj dom. Ma aô gac sinj gatôm ñgac nanj kêtjalinj amba ñambwa-ñambwa, nanj dom. ²⁷ Mba! Aô gac sinj ñanja têtj ñalôm akwa bu watimêtê dauj ma wayob dauj nenj lêtj ñapep enj. Aô bu wakôm bocdinañ dom, dec mêtê nanj aô gam têtj lau ñatô, nanj aô dauj oc waso ñamwasiñ.

10

Lau Israel si mêtê sac kêtj puc yac

¹ O asidôwai. Aô atac whinj bu mac akôm gauc ñapep pi gêtj nanj tap abanj Israel-nga sa. Ñac honj sênsêlêj sêwhinj Moses sêmbo Anôtô ndê dao ñapu, ma sêlom gwêc sêwhinj dau si. ² Ñac sêmbo sêwhinj Moses yêc gwêc ti dao dinanj, dec gitôm sêlinj busangu kainj danj, nanj pinj ñac honj dôñ sem daminj inj. ³ Ñac honj senj gêtj danenj-nga kainj tigenj, nanj Anôtô kêtj ña inj ndê ñaclai atu. ⁴ Ma ñac honj sêndôm bu kainj tigenj nanj Anôtô ndê ñaclai kêtj sa akêtj hoc. Hoc dinanj inj Kilisi dau, nanj kêsêlêj whinj ñac têtj ndoc sêmbo gamenj sawa. ⁵ Anjô ñapep! Lau dau honj sêtap Anôtô ndê mwasiñ sa, tigenj ñac si lau daêsam sêsa si lêtj sic inj tandô dom, dec inj gic ñac ndu yêc gamenj sawa.

⁶ Gêtj honj dinanj ñandô sa gitôm dôhônj bu kêtj puc yac. Abanj Israel-nga dinanj si ñalôm sap mêtê sac dôñ ñapanj, ma bocdinañ

* 9:22: Pol tôc asê tiawê bu inj mbo yomsu ñapu dom, magoc têtj ndoc inj mbo whinj lau nanj atac lu-lu pi gêtj ñatô, dec inj hu gêtj nanj inj kêtjalinj bu yao mba, nanj sinj tu bu êñsônj ñac-nga dom. Gauc nem yom nanj inj to pi wata nanj lau sêkêtj ti da têtj gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ñalôm ñawapac tu nenj gêtj dinanj-nga dom, tigenj lau ñatô bu gauc nem yom daêsam pi gêtj dau, dec inj oc hu sinj têtj têtj inj mbo whinj ñac, tu bu kôm ñac si sêkêtj whinj tisac dom-nga.

dayob daun bu tanjuk nac si lèh dom. ⁷ Nac si lau natò sem akin anötöi gwam tèn tèm sêmbò gamej sawa. Sêto yom pi nac, nan yêc bocdec bu:

Lau dau sêndöc sic bu sêner ti sênôm gêh, ma sêtisa bu sêtê wê ma sêkôm mêté njalôm njagalac-nga tidau-tidau. [Eks 32:6]

Bocdinan ayob daôm njapen bu anjuk nac si lèh sênem akin gwam-nga dom. ⁸ Ma akôm mêté mockainj-nga tôm nac si lau natò sêkôm, nan dom. Bu Anötö gic nac si lau 23,000 ndu tèn béc tigen. ⁹ Ma gauc nem nac si lau natò nan sênsahê Pômdau, ma in kênj mboc sac sêsen nac ndu. Bocdinan gauc nem bu akôm sac ma anjahê Pômdau dom. ¹⁰ Ma atucdinj tôm nac si lau natò sêkôm, nan dom. Nac sêtuudinj, dec Anötö kêkinj anjela senj lau su-nga gic nac ndu.

¹¹ Angö su nanj. Béc jambu-nga menj kêpinj su. Ma gêh hoj nanj hóc asê abanji, ma sêto njayom sa yêc, nanj gitôm dôhôn bu kênj puc yac lau tèm kwahic dec-nga, bu tanjuk nac si lèh dom. ¹² Bocdinan am asa nanj gauc gêm bu am kalhac njanga, nanj yob daôm bu pwenj dom! ¹³ Lêtôm bocke nanj mac anjahê, nanj tap lau hoj sa bocdinan. Inj gêh wakuc dom. Magoc Anötö oc hu mac sinj me tec mac dom. Inj oc yob mac bu létôm nanj hóc gêlêc nem licwalô su, nanj njadanj tap mac sa dom. Magoc létôm bu menj, dec inj oc êmasanj lèh bu mac alhò su yêc létôm dau, ma puc mac dônj bu alhac njanga ma aku sa dom.

Sakin mwasiñ dabun-nga ma sakin gwam-nga

¹⁴ Bocdinan anej lau atac whinj-nga, angö! Alhò su yêc sakinj gwam-nga. ¹⁵ Mac lau tiguauc, ma bocdinan anjahê anej yom ma alic, inj yom njandö. ¹⁶ Têh ndoc yac danej mwasiñ dabun, nanj tam mbec laclhu wain-nga goc danôm, ma gêh dau pinj yac dônj tam daminj Kilisi ndê dac. Ma tèn ndoc yac tanj bolom mwasiñ dabun-nga nanj dapö kôc-kôc, dec gêh dau pinj yac dônj tam daminj Kilisi ndê njandö. Yom dindec inj yom njandö, me? ¹⁷ Yac lau daêsam tanj yêc bolom tigenj, dec gêh dau pinj yac hoj dônj dati gêh tigenj.

¹⁸ Gauc nem lau Israel-nga nanj senj gêh danej-nga nanj lau sêkênj ti da pi alta. Lau hoj nanj senj gêh dau, nanj gêh dau pinj nac dônj sem daminj alta dinanj njadau. ¹⁹ Aö gasôm yom dau tu bu watôc asê bu gwam inj gêh njandö lec dom, me da nanj lau sêkênj pi alta tu sênem akinj gwam danj-nga, inj gêh njandö lec dom. Mba andö! ²⁰ Magoc gêm nanj lau sambuc sêkênj ti da, nanj sêkênj ti da tèn Anötö dom, sêkênj tu sênem akinj njalau sac-nga. Ma aö gatec bu mac anej gêh nanj oc pinj mac dônj anem daminj njalau sac. ²¹ Gitôm dom andö bu mac anôm gêh yêc laclhu nanj pinj mac dônj am daminj Pômdau, ma tinjambu

andi anôm yêc laclhu nanj oc pinj mac dônj anem daminj njalau sac whinj. Gitôm dom andö bu mac anej Pômdau ndê mwasiñ, ma anej mwasiñ nanj lau senj tu sêtoc njalau sac sa-nga whinj. ²² Yac bu dakôm, dec oc dakôm Pômdau tac njandê sa, bu inj gêm lêmunj inj ndê gêh. Mac gauc gêm bocke? Yac nenj l icwalô hóc gêlêc inj ndê, dec datôm bu tanjêc inj ndê atac njandê, a?

Dakôm nenj gêh hoj tu dapö Anötö waê sa-nga

²³ Mac nem lau natò sêsôm yom danj bocdec bu, “Gêh hoj gitôm bu yac dakôm. Yao danj yêc dom.” Tigen aö wasôm tèn mac bu gêh hoj oc êmwasiñ yac dom. Yomandö, gêh hoj gitôm bu yac dakôm, ma yao danj yêc dom, magoc gêh hoj oc puc yac dônj dom. ²⁴ Ayob daôm bu akôm gêh hoj tu apo daôm sa-nga dom, magoc akôm tu bu amwasiñ lau natò-nga.

²⁵ Wata nanj mac amlihi yêc maket njamala, nanj anej ti atac lu-lu dom, anej ti atac pa su enj. ²⁶ Bu sêto yom yêc bocdec:

Nom sambuc, ma gêh nom-nga hoj, nanj Pômdau ndê gêh. [BW 24:1]

²⁷ Njamalac nanj kênj whinj dom, nanj bu êngalêm mac bu anej gêh awwhinj inj, ma mac bu atac whinj bu andi, nanj andi. Ma gêh hoj nanj inj bu kênj tèn mac, nanj anej ti atac lu-lu dom. Anej ti atac pa su. ²⁸⁻²⁹ Magoc njac danj bu lic mac ma sôm bu, “Ei! Wata dinanj sêkênj ti da tèn gwam munj su,” nanj anej dom. Mac daôm anjyalê njapen ma atôm bu anej ti atac pa su, magoc tu njac nanj kênj puc mac-nga, dec anej dom, bu anjôn inj ndê gauc dom. Lau nanj sêkênj whinj njanga, nanj sênjyalê bu gêh hoj nanj Anötö kênj tèn yac tu danej-nga, nanj yao danj kalhac ahuc dom. Magoc yac bu danej gêh nanj sêkênj ti da tèn gwam, dec mboe njamalac nanj kênj whinj gwalec, nanj ndê gauc sa njapen pi gêh dau dom, nanj oc pu yac nenj lèh yao mbasi-nga dinanj. ³⁰ Yac bu danej gêh, nanj danem dange Anötö munj, ma aö gatec bu lau sêpu yac tu gêh danej-nga nanj yac tam dange Anötö munj su ma tanj-nga.

³¹ Bocdinan, gêh hoj nanj mac bu anej ti anôm ma akôm, nanj akôm njalèn njayham nanj tôm bu po Anötö ndê waê sa. ³² Gauc nem lau hoj, lau Israel me lau Grik, ma lau hoj nanj sêmbò Anötö ndê gôlôwac dabun njalôm, ma ayob nem lèh hoj njapen, bu akôm lau danj si sêkênj whinj tisac dom. ³³ Aö daunj nenj lèh dinanj. Aö gayob nenj lèh hoj bu ndic lau hoj tandö njayham. Aö gakôm tu bu wamwasiñ daunj-nga dom, magoc gakôm tu bu wanem lau daêsam sa bu sêtap Anötö ndê mwasiñ nem nac si-nga sa.

11

¹ An̄kuc aneñ lēñ dinan, tōm aō dauñ kakuc Kilisi ndē.

Ngāōliñ lauwhē ma laun̄gac sēlic om-ŋga

² Aō wampin̄ mac bu mac gauc gēm aō ŋapan̄, ma mētē nan̄ aō kadōhōñ ti gac dulu tēñ mac, nan̄ mac asap dōñ ŋapan̄. ³ Magoc aō bu mac an̄yalē ŋapep bu Anōtō in̄ Kilisi ndē ŋagōlōñ, ma Kilisi in̄ laun̄gac si ŋagōlōñ, ma laun̄gac sēti lauwhē si ŋagōlōñ.

⁴ Ngac asa nan̄ ten̄ mbec me hoc yom asē gitōm propet, magoc uñ gēñ dan̄ kōm in̄ ndē ŋagōlōñ ahuc, nan̄ toc in̄ ndē ŋagōlōñ Kilisi sa ŋapep dom. ⁵ Ma awhē asa nan̄ ten̄ mbec me hoc yom asē gitōm propet, magoc uñ gēñ dan̄ kōm in̄ ndē ŋagōlōñ ahuc dom, nan̄ kōm in̄ ndē ŋagōlōñ nan̄ in̄ nakwen̄ maya sa. Awhē dau in̄ gitōm awhē nan̄ sēngalin̄ kēclauñ hon̄ su giñga, nan̄ lau sēlic tōm gēñ mayan̄-ŋga. ⁶ Bocdinan̄, awhē asa nan̄ tec bu uñ gēñ tin̄ ŋagōlōñ, nan̄ an̄gapiñ in̄ ndē kēclauñ hon̄ su niñga. In̄ bu maya tu an̄gapiñ in̄ kēclauñ su-ŋga, dec ēñkuc lauwhē si lēñ solop, ma uñ gēñ dan̄ kōm ndē ŋagōlōñ ahuc. ⁷ Nahu bu in̄ lēñ solop bu laun̄gac sēuñ gēñ tin̄ ŋagōlōñ dom, bu Anōtō kēmasan̄ ŋac bu sēnem in̄ an̄gō sēmo nom, ma sētōc in̄ ndē waē asē. Ma in̄ lēñ solop bu lauwhē sēuñ gēñ kōm si ŋagōlōñ ahuc, bu ŋac sētōc si laun̄gac si waē asē. ⁸ Bu tēñ ndoc Anōtō kēmasan̄ gēñ hon̄, nan̄ ŋgac sa akēñ awhē dom, magoc awhē sa akēñ ŋgac. ⁹ Ma Anōtō kēñ ŋgac tu awhē-ŋga dom, in̄ kēñ awhē tu ŋgac-ŋga. ¹⁰ Tu dinan̄-ŋga, ma tu an̄jela-ŋga, dec solop bu lauwhē sēuñ gēñ tu bu sētōc asē bu sēsōc si ŋagōlōñ ŋapu. ¹¹ Magoc yēc yac lau nan̄ dakēñ whin̄ Pōmdau-ŋga, nan̄ mac lauwhē ambo tu daōm-ŋga dom, ma mac laun̄gac ambo tu daōm-ŋga dom bocdinan̄. ¹² Bu awhē ŋamata-ŋga sa akēñ ŋgac, ma tin̄ambu laun̄gac sēsa akēñ lauwhē. Ma gēñ hon̄ men̄ akēñ Anōtō.

¹³ Akōc gauc ŋapep pi lauwhē nan̄ sēten̄ mbec tēñ Anōtō magoc sēuñ gēñ dom. Mac an̄yalē dom bu in̄ lēñ so, a? ¹⁴ ŋamalac si lēñ sēmo-ŋga tōc sake asē pi gēñ dindec? ŋgac dan̄ bu ndē kēclauñ balin̄, dec dasōm sake? Dalic gitōm gēñ mayan̄-ŋga. Yomandō, me? ¹⁵ Ma awhē dan̄ bu ndē kēclauñ balin̄, nan̄ dasōm sake? Dasōm bu gēñ dau po in̄ ndē waē sa. Bu Anōtō kēñ kēclauñ balin̄ tēñ lauwhē bu ēngatōc ŋac si ŋagōlōñ ahuc. ¹⁶ Lau dan̄ bu sēsen̄ yom dec ma sēsōc ŋapu dom, dec wasōm tēñ ŋac bu yac ma Anōtō ndē gōlōwac dabuñ hon̄ tan̄kuc lēñ tigen̄ dindec, ma lēñ dan̄ tiyham yēc dom.

Lau Korin-ŋga señ Mwasin̄ Dabuñ ŋa lēñ so

¹⁷ A ò bu wasōm yom pi mac nem lēñ akac daōm sa tu alic om-ŋga. Aō wampin̄ mac pilēñ dinan̄ dom, magoc wandic yomsu

mac. Mac nem lēñ dau so, ma gēm gōlōwac dabuñ sa dom. ¹⁸ Gēñ ŋamata-ŋga aō gan̄gō ŋawaē bu tēñ ndoc mac akac daōm sa, nan̄ mac awhē daōm kōc-kōc. Ma aō gauc gēm bu ŋawaē nan̄ gan̄gō, nan̄ yom tasan̄ dom, magoc yom ŋandō. ¹⁹ In̄ solop dom bu mac awhē daōm kōc-kōc ēñkuc gēñ nom-ŋga, magoc mac nem lēñ ti sakin̄ bu whē mac kōc-kōc ma tōc asē bu lau nde sēkēñ whin̄ ŋan̄ga ma lau nde sēkēñ whin̄ gwalec, dec in̄ lēñ solop. ²⁰ Tēñ tēm mac akac daōm sa bu aneñ Pōmdau ndē Mwasin̄, nan̄ mac gauc gēm bu an̄ ŋapep. Magoc aō wasōm bu gēñ nan̄ mac an̄, nan̄ Pōmdau ndē Mwasin̄ dom. ²¹ Bu tēñ ndoc mac bu aneñ gēñ, nan̄ mac hon̄ an̄ tēñtēñ e lau ŋatō gēñ yō ŋac, magoc lau ŋatō sēnōm gēñ e kēñin̄ ŋac. ²² Bocke? Mac nem andu sēl hac dom, a? Gitōm bu mac aneñ ti anōm gēñ yēc nem andu mun̄ su, goc akac daōm sa. Mac nem lēñ aneñ Mwasin̄ Dabuñ-ŋga tōc asē bu mac apu nem asidōwai nan̄ sēmo Anōtō ndē gōlōwac dabuñ ŋalōm, ma alic ŋayham bu akōm lau ŋalōm sawa maya sa. Aō wasōm yom bocke tēñ mac? Mac gauc gēm bu aō wampin̄ mac pi gēñ dinan̄, a? Mba andō!

Pōmdau ndē yom pi Mwasin̄ Dabuñ

(*Mat 26:26-28; Mak 14:22-24; Luk 22:17-20*)

²³ Bu yom nan̄ aō gac dulu tēñ mac pi Mwasin̄ Dabuñ, nan̄ Pōmdau dau kēñ tēñ aō bocdec bu. Tēñ ōbwēc nan̄ Judas hoc Pōmdau Yisu asē, nan̄ Yisu kōc bolom sa, ²⁴ gēm dan̄ge Anōtō, ma pō kōc goc sōm, “Aō neñ ŋandō dau dec, nan̄ wakēñ tu mac-ŋga. Aneñ gēñ dindec tu bu gauc nem aō-ŋga.” ²⁵ ŋac señ gēñ danen̄-ŋga su, ma ŋalēñ tigen̄ in̄ kōc laclhu wain-ŋga dan̄ ma sōm, “In̄ dindec aneñ dac, nan̄ aō wakēc sin̄ tu wamatin̄ pwac wakuc-ŋga. Tēm hon̄ nan̄ mac bu anōm wain mwasin̄ dindec-ŋga tiyham, nan̄ akōm tu bu gauc nem aō-ŋga.” ²⁶ Gauc nem Pōmdau ndē yom dinan̄ ŋapep, bu tēm bocke nan̄ mac bu aneñ bolom ti anōm wain Mwasin̄ Dabuñ-ŋga tiyham e in̄ mbu men̄, nan̄ gitōm mac ahoc in̄ ndē mbac ndu ŋawaē asē.

Danen̄ Mwasin̄ Dabuñ ŋambwa dom

²⁷ Bocdinan̄ dec asa nan̄ bu neñ bolom dau me nōm yēc Pōmdau ndē laclhu, magoc gauc gēm ŋahu ti toc sa ŋapep dom, nan̄ kōm giso pi Pōmdau ndē ŋandō ti dac. ²⁸ Lau tigen̄-tigen̄ hon̄ sētōc gwanin̄ dau si lēñ mun̄ su, goc sēnen̄ bolom ti sēnōm yēc laclhu. ²⁹ Nahu bu asa nan̄ bu neñ ti nōm magoc in̄ ndē gauc sa ŋapep pi Pōmdau ndē ŋandō

dom,* nanj oc tap Anötö ndê matôc sa tu in ndê lêj neñ Mwasinj Dabuñ-nga. ³⁰ Tu dinanj-nga dec mac nem lau daësam licwalô mbasi ma gëmbac kôm ñac, ma ñatô sêmbac ndu su. ³¹ Yac bu tanjahê dauñ ñapep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kainj dinanj sa dom. ³² Magoc Pômdau kêñ ñawapac têtj yac ti kêmatôc yac tu bu danem dauñ kwi e dandinanj dawhiñ lau sac nom-nga dom.

³³ Bocdinañ anej asidôwai, anğô ñapep. Têtj ndoc mac akac daôm sa bu anej Mwasinj Dabuñ, nanj ayob bu akôm ñalêñ nanj toc asidôwai honj sa ñapep. ³⁴ Ñamalac danj bu gêtj yô in basô, nanj neñ gêtj yêc ndê andu munj. Ma bocdinañ têtj ndoc mac akac sa, nanj oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc sa tu akôm gêtj bambalinj-nga. Gauc nem yom dinanj, ma têtj ndoc aô watêñ mac waloc, nanj oc wawhê gêtj ñatô sa têtj mac tiyham.

12

Ñalau Dabuñ ndê Mwasinj Ñalôm-nga

¹ O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom ñatô pi Ñalau Dabuñ ndê mwasinj, ma kwahic dec aô bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa ñapep. ² Mac anjalê ñalêñ nanj Sadañ gêm gôlinj mac nem gauc têtj têm mac akêñ whiñ su dom, ma wê mac asa lêtj anem akinj anötöi gwam awha mba-nga. ³ Tu dinanj-nga dec mac oc atôm bu anjalê yom nanj aô bu wasôm têtj mac bocdec bu. Anötö ndê Ñalau bu nem gôlinj ñamalac danj ndê whasuñ, dec in oc tôm dom bu sôm bu, “Aô wapucbo Yisu.” Ma ñamalac nanj Ñalau Dabuñ gêm gôlinj in dom, nanj oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu in Pômdau.”

⁴ Yac datap mwasinj tidau-tidau sa, magoc meñ akêñ Ñalau tigenj. ⁵ Ma yac tam akinj Pômdau ñalêñ tidau-tidau, magoc tam akinj Pômdau tigenj. ⁶ Ma yac dakôm gwelenj tidau-tidau tu danem akinj Anötö-nga, magoc Anötö tigenj kôm gwelenj yêc yac honj neñ ñalôm, ma kêñ ñaclai têtj yac bu dakôm gêtj dau. ⁷ Ma gêtj honj nanj lau tigenj-tigenj sêkôm ña Ñalau ndê ñaclai, nanj Anötö kêñ tu bu êmwasinj yac lau honj nanj dambo gôlôwac dabuñ ñalôm, ma puc yac honj dôñ.

⁸ Ñalau Dabuñ kêñ yom ti gauc têtj ñamalac danj bu hoc asê têtj gôlôwac dabuñ. Ma Ñalau tigenj dinanj kêñ gauc têtj ñamalac danj tiyham, bu êñyalê gêtj nanj ñahu sip ñalôm gi, ma sôm asê têtj lau. ⁹ Ñamalac danj oc tap mwasinj kêñ whiñ ñanğa-nga sa, ma danj tiyham oc tap mwasinj kôm lau ti gëmbac ñayham sa-nga yêc Ñalau tigenj dinanj. ¹⁰ Ñamalac danj

oc kôc ñaclai bu kôm gêtj dalô, ma danj oc kôc mwasinj tu hoc yom asê tôm lau propet-nga. Danj tiyham oc kôc mwasinj bu êñyalê bu lau nanj sêhoc yom asê, nanj Ñalau Dabuñ gêm gôlinj ñac, me ñalau danj dau-nga danj gêm gôlinj ñac. Ma danj oc kôc mwasinj bu sôm yom awha wakuc-nga nanj in kêyalê munj su dom. Ma ñamalac danj tiyham oc tap mwasinj sa bu êñyalê yom awha wakuc-nga kainj dinanj ma nem kwi. ¹¹ Gwelenj tidau-tidau honj dinanj meñ akêñ Ñalau tigenj dinanj, nanj gic sam in ndê mwasinj ti ñaclai têtj lau tigenj-tigenj tôm in dau gêlic ñayham.

Lau sêkêñ whiñ-nga sêti gôlôwac dabuñ tigenj

¹² Alic su nanj. Ñamalac danj ndê ñandô tigenj, magoc in amba ti gahi ma tandô ma ñagêtj daësam. Magoc gêtj honj dinanj sêyêc têtjtêtj dom, sêyêc ñandô tigenj dinanj. Ma ñalêñ tigenj, yac lau nanj dambo Kilisi ndê gôlôwac dabuñ ñalôm, nanj dati ñandô tigenj. ¹³ Bu Anötö kêku yac ña Ñalau Dabuñ ma piñ yac dôñ dati gôlôwac dabuñ tigenj. Yac neñ lau ñatô lau Israel-nga, ma ñatô ñac lau gamenj apa-nga. Ñatô sem akinj ñadaui nom-nga, ma ñatô sem akinj dom. Magoc yac honj dakôc Ñalau tigenj sip yac neñ ñalôm têtjtêtj.

¹⁴ Ma ñamalac danj ndê ñandô ñagêtj honj kainj tigenj dom. Gêtj tidau-tidau sêyêc ñandô tigenj dinanj. ¹⁵ In ndê gahi bu sôm bu, “Aô amba dom, bocdinañ gati ñandô ñagêtj danj dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ñandô dinanj dom. ¹⁶ Me in ndê dangasuñ bu sôm bu, “Aô tandô dom, bocdinañ gati ñandô ñagêtj danj dom,” dec yom dau oc kac dangasuñ su yêc in ndê ñandô dom. ¹⁷ Ma gêtj honj nanj sêyêc yac neñ ñandô bu tanôñ honj, dec oc danjô yom ñalêñ bocke? Ma gêtj honj nanj sêyêc yac neñ ñandô bu danjanjuñ honj, dec oc danju gêtj ñamalau ñalêñ nde? ¹⁸ Magoc yac neñ ñandô in bocdinañ dom. Anötö dau kêmasanj yac neñ ñandô ñagêtj tidau-tidau honj tôm in dau gêlic ñayham. ¹⁹ Ma yac neñ ñandô ñagêtj honj bu kainj tigenj, dec yac oc dambo ñalêñ bocke? Oc tôm dom bu dambo. ²⁰ Magoc yac ñagêtj daësam sêyêc ñandô tigenj dinanj ñalôm, dec dambo ñayham.

²¹ Oc tôm dom bu tandô sôm têtj amba, “Am bu mbo dom, aô wambo ñayham enj.” Ma tôm dom bu ñagôlônj sôm têtj gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ñayham enj.” ²² Mba andô! Yac ñagêtj ñatô dalic bu gêtj licwalô mba, tigenj gêtj dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom. ²³ Ma ñandô ñagêtj ñatô nanj dalic bu gêtj waëmba, nanj datoc sa têtj ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagêtj nanj

* **11:29:** Lau ñatô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê ñandô’ hêganônj gôlôwac dabuñ (tôm inj to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu kêñ puc lau nanj señ Mwasinj Dabuñ magoc sêtoc si asidôwai sa ñapep dom (11:17-22). Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônj Yisu dau ndê ñandô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu kêñ puc lau nanj sêlic sac gitôm gêtj ñambwa ma señ Mwasinj Dabuñ, bu lau dau sêñyalê dom bu gêtj dau piñ ñac dôñ sem daminj Yisu ndê ñandô.

dalic bu gêj mayan-nga, nan dakôm ahuc ti dayob napep. ²⁴ Magoc ñagêj ñatô nan dalic bu gêj ñayham tu lau sêlic-nga, nan sêpônda gôlôj dom, ma dakôm ahuc dom. Anôtô dau kêmasan yac ñagêj hoj dinan, ma toc gêj ñambwa-ñambwa sa kélêc. ²⁵ Ij kêmasan ñamalac ñalêj dinan tu bu ñagêj hoj sênem ñandô tigen dinan sa, ma sêwhê dau kôc-kôc dom. ²⁶ Yac ñagêj dan bu ênsahê ñandê, dec ñagêj hoj oc sênsahê ñandê sêwhiñ. Ma ñagêj dan bu tap waê sa, dec ñagêj hoj oc atac ñayham sêwhiñ.

²⁷ Anjô su nan! Mac lau tigen-tigen hoj ati Kilisi ndê ñandô tigen, nan gôlôwac dabuñ. ²⁸ Ma Anôtô kêyalij lau sa yêc gôlôwac dabuñ ñalôm bocdec bu. Lau ñamata-nga ñac lau aposel, lau tilu-nga lau propet, ma lau titô-nga ij kêj ñac bu sêndôhôn gôlôwac dabuñ. Ma ij kêmwasij lau ñatô bu sêkôm gêj dalô, ñatô sêkôm lau gêm bac ñayham sa, ñatô bu sênem lau sa, ma ñatô bu sênem gôlij gôlôwac dabuñ. Ma ñatô sêtap mwasij sêsôm yom awha wakuc-nga sa. ²⁹ Mac gauc gêm bocke? Ij kêmwasij lau hoj tu bu sêti aposel, a? Ñac hoj sêti propet, a? Ñac hoj kêdôhônwaga, a? Hoj sêkôm gêj dalô, a? ³⁰ Ñac hoj sêtap mwasij sêkôm gêm bac ñayham sa-nga, a? Ñac hoj sêkôc mwasij sêsôm yom awha wakuc-nga me sênem yom awha wakuc kwi-nga, a? Mba andô! ³¹ Bocdinañ dec aô wasôm têt mac, bu tamkwê mwasij ñandô nan oc nem lau hoj sa êjlêc. Ma lêt nan kwahic dec aô bu watôc têt mac nan hóc gélêc lêt hoj su.

13

Mêtê ñandô atac whiñ-nga

¹ Aô bu watôm bu wasôm ñamalac si yom ma anjela si yom, magoc mêtê atac whiñ-nga m ba yêc aô, nan aô gatôm genjelej me oñ nan tan ñambwa. ² Ma aô bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanjalê gêj hoj nan ñahu sip ñalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêj hoj, ma bu wakêj whiñ ñannga tôm bu wasôm têt lôc dan bu puc dau sa ma lom gamej wakuc ndi, tigen mêtê atac whiñ-nga mba yêc aô, dec aô gatôm gêj ñambwa. ³ Ma aô bu wakêj anej gêj hoj tu wanem lau ñalôm sawa sa-nga, me wakêj dauñ sambuc tu gweljen ñawaê ñayham-nga e tôm ñacyo sêkêj ya neñ aô su, magoc mêtê atac whiñ-nga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo dauñ sa tu gêj hoj dinan ñadan-nga.

⁴ Mêtê atac whiñ-nga ñandô ñahu bocdec. Ñamalac nan mêtê atac whiñ-nga kêsâlê ij ahuc, nan kôc ndê ñalôm dôj, ma kêmwasij lau. Ij gêm lêmuñ lau ñatô dom, ma sôm yom toc dau sa-nga me po dau sa ñambwa dom. ⁵ Ij kôm gêj mayan-nga dom, gauc gêm gêj tu êmwasij dau-nga kélêc dom, ma

atac ñandê ñagahô dom. Ma ij hê yom dôj pi sac nan lau sêkôm têt ij, nan dom. ⁶ Mêtê nan so lêt gitêt, nan ñadan oc kôm ij atac ñayham dom, magoc ij oc atac ñayham tu lau hoj nan sêjkc yom ñandô-nga. ⁷ Ij oc hóc kisa ti atac pa su. Ij oc hu ij ndê kêj whiñ ti gêj bocke nan ij takwê, nan sij dom, ma ñawapac dan oc ku ij dulu dom.

⁸ Mêtê atac whiñ-nga oc yêc napan. Magoc mêtê dahoc yom asê gitôm propet-nga oc pacndê. Ma mêtê dasôm yom awha wakuc-nga ma gauc pi gêj nan ñahu sip ñalôm gi, nan oc sêninnga. ⁹ Ñahu bu têt têt kwahic dec-nga yac tanjalê gêj hoj timala dom, ma yom nan lau propet sêhoc asê, nan têt gêj hoj asê timala dom. ¹⁰ Magoc têt ndoc Yisu mbu men, nan ij oc ndic dabij gêj hoj, ma mêtê hoj nan kwahic dec dakôm timala dom, nan oc pacndê. ¹¹ Têt têt nan aô gambo balê, nan gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêj gitôm balê, ma gakoç gauc gitôm balê. Magoc têt ndoc aô gati ñgac su, nan gahu balêkoc si mêtê sij. ¹² Kwahic dec yac tanjalê gêj hoj yêc awê dom, gitôm datôc gwaniñ sip busunôm* ñadauñ-dauñ dan. Magoc têt têt ñambu-nga yac oc dalic gêj hoj yêc awê enj. Kwahic dec aô kayalê gêj timala dom, magoc tinambu aô oc wanjalê gêj hoj timala, tôm Anôtô kêyalê aô e pi sa timala enj têt kwahic dec. ¹³ Mêtê atu têt kwahic dec sêyêc, mêtê dakêj whiñ-nga, mêtê dakêj batan-nga, ma mêtê atac whiñ-nga. Magoc mêtê atac whiñ-nga tinamata mêtê hoj.

14

Tankwê mwasij nan tôm bu puc gôlôwac dabuñ dôj

¹ Bocdinañ asap mêtê atac whiñ-nga dôj, ma tamkwê Ñalau Dabuñ ndê mwasij tidautidau. Ma tamkwê mwasij bu ahoc yom asê nditôm lau propet hóc gélêc mwasij ñatô su. ² Bu Ñalau ndê mwasij dasôm yom awha wakuc-nga ij gêj ñamata-nga dom. Ñamalac nan sôm yom awha wakuc-nga, nan ndê yom yêc ij ma Anôtô ñasawa, ma lau dan oc s ênyalê dom. Ij sôm yom nan ñahu yêc sij dau, tôm Ñalau Dabuñ kac ij. ³ Magoc ñamalac nan hoc yom asê gitôm propet, nan ndê yom gitôm bu po gôlôwac dabuñ sa, ma êngilij ñac bu sêlhac ñannga ma nem malô ñac si ñalôm. ⁴ Ñamalac nan sôm yom awha wakuc-nga, nan ndê yom dau gêm ij tawasê sa, magoc ñamalac nan hoc yom asê gitôm propet, nan ndê yom oc tôm bu po gôlôwac dabuñ hoj sa. ⁵ Aô tac whiñ bu mac hoj asôm yom awha wakuc-nga, tigen aô tac whiñ kélêc bu mac ahoc yom asê atôm propet. Bu ñamalac nan hoc

* **13:12:** Busunôm - lau ñatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom Inglis sêsôm bu 'mirror'.

yom asê gitôm propet, nan ndê mwasinj hôc gélêc inj nan sôm yom awha wakuc, nan ndê su. Magoc ñamalac danj bu mbo mac nem gôlôwac dabunj ñalôm, nanj kôc mwasinj bu nem yom awha wakuc-nga kwi têtj mac, dec yom dau oc tôm bu nem mac sa, tôm yom nanj ñamalac hoc asê gitôm propet.

Mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga ñahu

⁶ O asidôwai, anjô su nanj. Aô bu watêtj mac waloc, ma wasôm yom têtj mac ña awha wakuc danj, dec oc wanem mac sa ñalêj bocke? Ti geñj aô bu waloc ma Ñalau Dabunj kêtj yom têtj aô, tu bu wahoc asê têtj mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandôhônj mac-nga me wahoc asê gitôm propet, dec anej yom dau oc nem mac sa. ⁷ Akôc gauc pi gêtj nanj dakôc tu danem wê sip-nga, gitôm gasuc me gita. Ñamalac danj bu yu me ndic ñapep dom, dec asa oc tôm bu êñyalê wê dau ñawa? ⁸ Ma ñgac ndic dahuc-nga bu ndic ñapep dom, dec asa oc êmasanj dau tu ndic sinj-nga? ⁹ Ma mac lau nanj asôm yom awha wakuc-nga yêc gôlôwac dabunj ñalôm, nanj bocdinanj. Bu yom kainj dinanj ñahu yêc awê dom, ma lau oc sêñyalê ñalêj bocke? Mac oc asôm yom dau tôm gêtj ñakêcsia ñambwa-ñambwa.

¹⁰ Lau nom-nga si awha têtjêtj daêsam yêc, ma lau nanj sêsôm dau si awha, nanj sêñyalê ñahu. ¹¹ Ngac danj bu sôm dau ndê awha ma aô bu wanjalê ñahu dom, dec aô walic inj gitôm ñgac apa, ma inj oc lic aô bu ñgac apa bocdinanj. ¹² Ma yêc mac-nga bocdinanj. Mac tamkwê Ñalau Dabunj ndê mwasinj, bocdinanj dec tamkwê mwasinj nanj tôm bu po gôlôwac dabunj sa, nanj hôc gélêc mwasinj ñatô, tu bu akôm gôlôwac dabunj êñsôwec tiatu.

¹³ Bocdinanj dec ñamalac nanj sôm yom awha wakuc-nga, nanj tej mbec bu Anôtô kêtj mwasinj nem yom dau kwi-nga têtj inj whinj manj. ¹⁴ Bu têtj ndoc aô gatenj mbec ña yom awha wakuc-nga, nanj aô dauj neñ gatunj tej mbec, magoc anej gauc kékuc mbec dau dom. ¹⁵ Bocdinanj aô oc wakôm sake? Aô watenj mbec ña awha wakuc nanj anej gatunj kêtjalê, ma watenj mbec ña aô dauj neñ awhanj nanj kayalê ñahu, nanj whinj. Aô wanem wê awha wakuc nanj anej gatunj kêtjalê, ma wanem wê ña dauj neñ awhanj nanj kayalê ñahu, nanj whinj. ¹⁶ Am bu êmpinj Anôtô ña yom awha w akuc-nga, tôm nem gatôm kêtjalê, ma ñamalac danj bu mbo gôlôwac dabunj ñalôm nanj kêtjalê awha dau dom, dec inj oc tôm dom bu sôm, “Yomandô,” têtj ndoc am gic bata nem yom. Ñahu bu inj

gêm gauc yom nanj am sôm. ¹⁷ Am daôm gêm d anje Anôtô ñapep, magoc am nem yom gêm ñamalac dinanj sa dom.

¹⁸ Aô gam danje Anôtô bu inj kêtj mwasinj wasôm yom awha wakuc-nga têtj aô hôc gélêc mac hoñ su. ¹⁹ Magoc têtj têtj nanj aô gambo gôlôwac dabunj ñalôm, nanj aô tac whinj bu wasôm yom nanj lau hoñ sêñyalê, tu bu wandôhônj ñac-nga. Aô bu wasôm yom ñalhô amanj danj nanj ñahu yêc awê, nanj hôc gélêc bu wasôm yom awha wakuc-nga ñalhô 10,000, nanj lau hoñ sêñyalê ñahu dom.

²⁰ O asidôwai hac. Akôc gauc atôm balêkoc saunj dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gêtj tigenj-nga, nanj tu ambo ahê lêtj sac-nga. ²¹ Gauc nem yom nanj Pômdau sôm, nanj sêto yêc bocdec bu:

Aô wanjinj lau apa sênem aô awhanj ma wakêtj puc lau dindec ña lau apa dau awha. Magoc ñac oc sêkêtj danja aô dom, tôm sêkêtj danja anej yom munj su dom. [Ais 28:11-12]

²² Pômdau kêtj lau nanj sêsôm yom awha apa gitôm gêtj dalô kainj danj, bu kêtj puc lau Israel-nga nanj sêkêtj whinj inj dom. Ma mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga inj kainj tigenj. Anôtô kêtj gitôm gêtj dalô tu lau nanj sêkêtj whinj dom-nga. Inj kêtj tu lau sêkêtj whinj-nga-nga dom. Magoc mwasinj dahoc yom asê tôm propet-nga, nanj inj kêtj tu lau sêkêtj whinj-nga-nga. Inj kêtj tu lau nanj sêkêtj whinj dom nanj-nga dom. ²³ Bocdinanj, mac lau akêtj whinj-nga bu akac daôm sa ma mac hoñ bu asôm yom awha wakuc-nga, ma lau ñatô nanj sêkêtj whinj dom me si gauc sa pi gêtj dau dom, nanj bu sêmboc sêwhinj mac, dec ñac oc sêsôm sake? Ñac oc sêsôm bu mac nem gauc kêtj sônj. ²⁴ Magoc mac hoñ bu ahoc yom asê atôm propet têtj ndoc lau kainj dinanj sêmboc sêwhinj mac, dec mac nem yom oc kunj ñac si ñalôm e sêñyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ñac si mêtê sac-nga. ²⁵ Ma yom pi ñac si mêtê sac, nanj ñac gauc gêm bu sêsinj yêc ñac si ñalôm, nanj mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdinanj ñac oc sêpônj haduc anjô andô têtj nom ma sêtoc Anôtô sa. Ma ñac oc sêsôm asê bu, “Anôtô mbo whinj mac, yomandô!”

Pol whê ñagôlinj om-nga sa

²⁶ Bocdinanj asidôwai, têtj ndoc mac akac daôm sa tu alic om-nga, nanj lau ñatô sêkôc wê sêmenj, lau ñatô sêkôc yom bu sêndôhônj lau, lau ñatô sêkôc yom nanj Ñalau Dabunj hoc asê têtj ñac, ñatô sêsôm yom awha wakuc-nga, ma ñatô sênem yom awha wakuc-nga

* **14:22:** Aisaya ndê yom, nanj Pol to yêc ñabatinj 21, nanj hêganônj lau apa nanj Pômdau kêtjinj bu sêngwininj lau Israel-nga nanj sêsôc inj ñapu ti sêkêtj whinj inj dom. Pol gêm dôhônj lau apa awha, nanj lau Israel si ñacyo dinanj sêsôm, ma mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga. Lau Israel-nga sêkac si ñalôm kwi tu lau apa si yom-nga dom, ma Pol bu têtj asê bu ñalêj tigenj, yom awha wakuc oc nem lau nanj sêkêtj whinj dom, nanj sa dom, me kac si ñalôm kwi e sêti lau sêkêtj whinj-nga dom. Ñabatinj 23 whê gêtj dau sa tiawê.

dau kwi. Gêñ hoñ nan mac bu akôm, nan akôm tu apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ-nga. ²⁷ Lau bu sêsôm yom awha wakuc-nga, dec lu me tó sêsôm goc tòm. Dan sôm e pacndê, goc ñamalac tilu-nga sôm ndê. Ma ñamalac dan nem ñac si yom dau kwi man. ²⁸ Magoc ñamalac nem y om dau kwi-nga dan bu mbo dom, goc ñamalac nan tac whiñ bu sôm y om awha wakuc-nga nem dau dôñ yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tôm bu in sôm in ndê yom awha wakuc-nga têñ ndoc in mbo tawasê, ma yom dau yêc in ma Anötö ñasawa.

²⁹ Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tó sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkêñ danja ñapep ma sêñsahê yom dau. ³⁰ Ñamalac dan bu ndôc mac ñalôm, ma Ñalau Dabuñ bu hoc yom dan asê têñ in, dec ñamalac nan sôm yom mbo, nan hu siñ ma kêñ ñasawa têñ ñamalac dinan bu sôm yom dau asê. ³¹ Gitôm bu mac hoñ ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhôn ti apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ. ³² Lau nan sêtap mwasiñ sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nan sêtôm bu sênem gôlinj dau si lêñ sêhoc yom dau asê-nga. ³³ Bu Anötö tec bu in ndê lau sêkôm gêñ bambalinj. In Anötö yom malô-nga.

Anötö ndê gôlôwac dabuñ hoñ sêñkuc lêñ tigen bocdec bu. ³⁴ Têñ ndoc mac akac sa tu alic om-nga, nan lauwhê sêsôm yom dom sic ñawaê. Ñac sêsôc laungac ñapu tôm yomsu sôm, ma sênem dau dôñ. ³⁵ Awhe dan bu ngô yom dan nan in kêyalê ñahu dom, nan nem dau dôñ e om pacndê, ma ndac nakwenj têñ ndoc inlu sêmbo si andu. In bu sôm yom yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, nan gêñ mayan-nga.

³⁶ Mac lau Korin-nga bu atec aneñ yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kêñ ndê yom têñ mac tamwasêm, me kêñ têñ mac muñ bu andic dulu têñ lau ñatô, a? ³⁷ Asa nan gauc gêm bu in propet dan, me tap Ñalau Dabuñ ndê mwasiñ sa kêlêc, nan êñyalê bu yom nan gato têñ mac, nan Pômdau dau ndê yatu. ³⁸ Ñamalac dan bu kôc aneñ yom sa dom, nan Pômdau oc kôc in sa dom. ³⁹ Bocdinañ aneñ asidôwai, tamkwê mwasiñ bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma alhac lau nan sêsôm yom awha wakuc-nga, nan ahuc dom. ⁴⁰ Magoc têñ ndoc mac bu alic om, nan akôm gêñ hoñ ñapep ma anjuk lêñ solop.

15

Pol puc yom nan in hoc asê pi Yisu, nan dôñ

¹ O asidôwai, aô bu wawhê mac nem gauc sa tiyham pi ñawaê ñayham nan gahoc asê têñ mac muñ su. Mac akôc ñawaê dau sa, ma ti mac nem akêñ whiñ ñahu. ² Ñawaê ñayham nan gahoc asê têñ mac, nan tóç lêñ Anötö nem mac si-nga asê, ma bocdinañ dec asap

dôñ ñapanj. Mac bu asap dôñ dom, dec mac nem akêñ whiñ oc tisac ma ñandô mbasi.

³ Bu yom nan gac dulu têñ mac, nan kêkuc yom nan aô danj ganjô muñ su. Ma yom nan atu ma tiñamata aneñ yom hoñ, nan bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neñ sac-nga, tôm yom nan sêto yêc, nan sôm. ⁴ Lau sêñsuhun in, ma têñ bêc titô-nga Anötö un in sa, tôm sêto yêc nan. ⁵ Goc in hoc dau asê têñ Pita, ma têñ lau ñatô nan sêmbo ñngacsêñomi 12 si tonj. ⁶ Ma tiñambu in hoc dau asê têñ asidôwai tonj atu nan sêmbo sêwhiñ dau. Ñac lau daêsam, sêhoc gêlêc 500 su. Kwahic dec ñac si lau ñatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgeñ sêmbo tali. ⁷ Tiñambu in hoc dau asê têñ Jems ma têñ lau aposel hoñ. ⁸ Ma tiñambu andô in hoc dau asê têñ aô danj, nan gati aposel gitôm balêkoc nan dinda kôc so ndê têm. ⁹ Bu aô galic danj tôm lau aposel si ngac ñambu-nga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô ngac ñayham dom bu sêhê ñaê aposel pi aô. Ñahu bu muñ-nga lê aô gakêñ kisa Anötö ndê lau sêkêñ whiñ-nga. ¹⁰ Magoc tu Anötö kêmwasiñ aô-nga, dec aô gati aposel, ma in ndê mwasiñ dau menj ñambwa dom. Mba! Bu aô gakôm gwelêñ gahoc gêlêc Kilisi ndê aposel hoñ su. Magoc aô danj gakôm dom. Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ, dec kêñ ñaclai têñ aô bu wakôm gwelêñ. ¹¹ Bocdinañ anyalê ñapep bu yom nan aô gahoc asê pi Kilisi, ma aposel hoñ sêhoc asê, in yom tigen. Ma yom dau ti mac nem akêñ whiñ ñahu.

Lau batê oc sêtisa

¹² Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö unj Kilisi sa akêñ lau batê-nga. Ma bocdinañ bocke dec mac nem lau ñatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom? ¹³ Angô! In bu yom ñandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôm dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinañ. ¹⁴ Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê nan yac am, nan oc ñahu mbasi, ma mac nem akêñ whiñ ñahu mbasi bocdinañ. ¹⁵ Ma gêñ danj tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö unj Kilisi sa akêñ lau batê-nga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ñandô, dec mêtê nan yac ahoc asê pi Anötö, nan yom tasanj. ¹⁶ Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom. ¹⁷ Ma in bu yom ñandô bu Anötö unj Kilisi sa su dom, dec mac nem akêñ whiñ oc ñandô mbasi, ma mac nem sac gacgeñ yêc mac-nga. ¹⁸ Ma Anötö bu unj Kilisi sa su dom, dec lau nan sêkêñ whiñ Yisu ma sêmbac ndu su, nan gacgeñ sinja su. ¹⁹ Tu Kilisi-nga dec yac dakêñ batan bu Anötö oc unj yac hoñ sa têñ têm ñambu-nga. Yom dau bu yom ñandô dom, dec gêñ nan dakêñ batan, nan gêñ têm kwahic dec-nga ñambwa ma ñandô mbasi têñ têm ñambu-nga. Ma lau hoñ oc sêpu yac ma sêlic yac tôm lau gauc mbasi-nga.

²⁰ Magoc Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-nga yomandô. Inj gitôm lau honj nanj sêmbac ndu su, nanj si ñgac mbêc. ²¹ Ñamalac tigenj ti dambac ndu ñahu. Ma ñamalac tigenj ti datisa akêñ lau batê-nga ñahu. ²² Yomandô! Tu Adam-nga dec yac honj dawêkainj serj dambac ndu-nga. Magoc tu Kilisi-nga dec lau nanj sêkêñ whinj inj, nanj sêwêkainj serj sêmba tali-nga. ²³ Tigenj lau nanj sêmbac ndu, nanj oc sêtisa tòm ñandoc. Kilisi tisa munj, gitôm gêñ ñandô mbêc. Ma têtj ndoc inj mbu menj, nanj lau nanj sêti inj ndê, nanj oc sêtisa. ²⁴ Têtj dinanj inj oc ndic bata têtj kwahic dec-nga, ma inj oc serj ñaclai ti ñagôlinj honj su, ma kêtj gêñ honj sip Damanj Anötö amba bu nem gôlinj. ²⁵ Bu Kilisi gic waê bu nem gôlinj e inj kêtj inj ndê ñacyo honj sêsôc inj gahi ñapu. ²⁶ Ma ñacyo ñambu-nga nanj inj oc serj su, nanj ñaclai dambac ndu-nga. ²⁷ Sêto yom yêc bocdec bu:

Inj kêtj gêñ honj sêsôc inj gahi ñapu. [BW 8:6]

Yom dinanj pi ‘gêñ honj,’ nanj hêganôñ Anötö dom, bu Anötö dau kêtj ñaclai têtj Kilisi pi gêtj honj. ²⁸ Tigenj têtj ndoc Anötö ndê Atu dau kêtj gêñ honj sêsôc inj ndê gôlinj ñapu su, nanj goc inj dau oc sôc Anötö ñapu. Ma bocdinanj Anötö tigenj oc ti ñadau ma nem gôlinj gêtj honj.

²⁹ Anötö oc uñ lau batê sa têtj têtj ñambu-nga, yomandô. Bu bocdinanj dom, dec tu sake-nga lau ñatô sêlinj sanju tu lau nanj sêmbac ndu su-nga? ³⁰ Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-nga yac ahôc ñawapac ti kisa ñapanj tu gweleng ñawaê ñayham-nga? ³¹ O asidôwai. Aô gapo mac nem waêm sa tu mac nem akêñ whinj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mac anyalê bu yom dau inj yom ñandô, dec anyalê bu yom dec inj yom ñandô bocdinanj. Lau sêkôm bu sêndic aô ndu tòm bêt honj. ³² Yêc malac Epesas lau sêkêñ kisa aô gitôm bôclai sac, magoc aô gac sinj têtj ñac ti ñanja. Magoc lau batê bu sêtisa dom, tòm mac nem lau ñatô sêsôm, dec aô neñ gweleng ñawaê ñayham-nga inj ñamalac ñambwa si gêtj, ma oc nem aô sa danj dom. Bu bocdinanj dec dakôm tòm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêñ danenj ti danôm-nga enj, bu ñasawa apê enj yac oc dambac ndu ma dandinanj. [Ais 22:13]

³³ Ayob daôm bu lau sêñsau mac dom. Gauc nem yom nanj sêsôm bocdec bu, “Mac bu ambo awhinj lau nanj sêkôm mêtê sac, dec mêtê sac dau oc kôm mac nem mêtê ñayham tisac whinj.” ³⁴ Aô wasôm têtj mac bu mayam daôm, bu mac nem lau ñatô sêsa si lêtj gitôm sem gauc Anötö ma sêsap mêtê sac

dôñ ñapanj. Bocdinanj akôc gauc ñapep ma ahu mêtê sac sinj gacgenj.

Lau oc sêtisa ti ñamlic kainj bocke?

³⁵ Mboe mac nem lau ñatô oc sêndac, “Anötö oc uñ lau batê sa ñalêñ bocke?” me “Lau batê oc sêtisa ti ñamlic kainj bocke?” ³⁶ Yom dau inj yom gauc mbasi-nga. Anjô! Gêñ nanj mac asô sip nom, nanj bu tibalê dom, dec oc po pi menj dom. ³⁷ Mac bu asô gêtj ñamatu gitôm yanjom me gêtj ñawhê ñatô, dec mac asô gêtj dau ñagatôm nanj oc po pi menj tinjambu, nanj dom, magoc asô ñamatu ñambwa sip nom. ³⁸ Ma Anötö dau kêtj gêtj ñagatôm têtj gêtj ñawhê tòm inj dau kêmasanj su. Inj kêtj ñagatôm tidau-tidau têtj gêtj ñawhê tigenj-tigenj. ³⁹ Ma ñagatôm ti ñamlic nanj inj kêtj têtj gêtj honj, nanj sêtôm dau d om. Inj kêtj ñamalac si ñamlic kainj danj, ma bôc si kainj danj, ma mbac ti i bocdinanj. ⁴⁰ Gêñ undambê-nga sêmba ti ñac si ñawasi kainj danj, ma gêtj nom-nga sêmba ti ñac si ñawasi kainj danj bocdinanj. ⁴¹ Ac ti ayô ma tata honj si ñawasi têtj têtj. Ma tata honj si ñawasi gitôm dau dom. ⁴² Ma têtj ndoc lau batê sêtisa, nanj oc ñalêñ kainj tigenj. Lau batê nanj tanjuhuñ sip nom, nanj si ñamlic inj gêtj têtj kwahic dec-nga, ma tòm dom bu yêc ñapanj. Magoc Anötö oc uñ sa ma nem kwi ti gêtj yêc ñapanj-nga. ⁴³ Gêñ nanj tanjuhuñ inj gêtj waêmba, magoc Anötö oc uñ sa ma kôm ti gêtj tiwaê. Tanjuhuñ gêtj ñaclai mba, magoc Anötö oc uñ sa ti ñaclai. ⁴⁴ Bu yac tanjuhuñ ñamlic nom-nga, magoc Anötö oc uñ sa ti ñamlic wakuc undambê-nga. Yac tanjalê bu ñamlic nom-nga dec yêc, ma ñamlic undambê-nga yêc bocdinanj. ⁴⁵ Anötö kêmasanj ñamalac si ñamlic nom-nga, tòm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñgac ñamata-nga Adam inj ti gêtj tali. [Gen 2:7]

Ma Adam ñambu-nga, nanj Kilisi dau, nanj tisa ti ñamlic undambê-nga. Ma yac oc dambo tanjli tu inj-nga, ma datap neñ ñamlic wakuc undambê-nga sa, tòm inj ndê. ⁴⁶ Yac dakôc ñamlic undambê-nga munj dom, magoc dakôc ñamlic nom-nga munj, ma tinjambu oc datap ñamlic undambê-nga sa. ⁴⁷ Ñamalac ñamata-nga menj akêñ nom. Magoc ñamalac tilu-nga menj akêñ undambê. ⁴⁸⁻⁴⁹ Kwahic dec yac honj dambo datôm ñamalac nom-nga ñamata-nga dinanj. Dinanj sêkôc yac bu dambo datôm ñamalac nom-nga dinanj. Magoc lau nanj sêmba undambê, nanj sêmba sêtôm ñamalac undambê-nga, ma tinjambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm ñamalac undambê-nga.

* **15:29:** Mêtê dau ñahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom tôc asê bu lau Korin ñatô sêlinj sanju tu ñac si lau nanj sêmbac ndu-nga. Mboe lau batê dinanj sêkêñ whinj Yisu su, magoc sêlinj busanj su dom têtj ndoc sêmba tali, ma tu dinanj-nga dec lau ñatô sêlinj sanju tu ñac-nga. Pol sôm bu mêtê dinanj inj solop me so dom, magoc inj sôm yom pi mêtê dau tu bu puc inj ndê yom pi lau batê sêtisa-nga nanj dôñ.

⁵⁰ Bocdinañ anej asidôwai, aô wasôm têtj mac bu yac datôm dom bu dasôc Anötô ndê gameñ undambê-nga ti neñ ñamlic têtj kwahic dec-nga. Bu yac neñ dac ti ñamsôm inñ gêtj yêc ñapañ-nga dom, ma tôm dom bu wêkainj gameñ dandôc tanji ñapañ-nga. ⁵¹ Aô bu wasôm yom ñahu atu danñ têtj mac anğô. Yac hoñ oc dambac ndu dom, magoc Anötô oc nem yac hoñ kwi ma kêtj ñamlic wakuc têtj yac. ⁵² Têtj bêc ñambu-nga dahuc oc tanñ, ma sep tigenj lau batê oc sêtisa ti ñamlic wakuc sêndôc tali ñapañ-nga. Ma Anötô oc nem yac lau nanñ dambo tanji, nanñ kwi dawhiñ, ma kêtj ñamlic wakuc têtj yac. ⁵³⁻⁵⁴ Bu ñamlic nom-nga oc tôm dom bu yêc ñapañ, ma gic waê bu niñga. Bocdinañ têtj bêc ñambu-nga Anötô oc nem ñamlic nom-nga kwi ti gêtj yêc ñapañ-nga, nanñ tôm dom bu niñga. Gauc nem yom nanñ sêto yêc bocdec bu:

Anötô ku ñaclai dambac ndu-nga dulu su, ma pacndê sambuc. [*Ais 25:8*]

Yom dau oc ñandô sa têtj bêc ñambu-nga.

⁵⁵ O ñaclai dambac ndu-nga, am oc ku yac dulu ñalêñ bocke? Am nem ñamalic ndic yac ndu-nga yêc nde? [*Hos 13:14*]

⁵⁶ Ñamalic nanñ wê yac dasa señ dambac ndu-nga, nanñ mêtê sac. Ma yomsu kêtj ñaclai têtj mêtê sac. ⁵⁷ Magoc danem danñge Anötô nanñ ku yac neñ ñacyo dulu tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga. ⁵⁸ Bocdinañ, anej asidôwai atac whiñ-nga, alhac ñannga ma ayob daôm bu gêtj danñ ku mac dulu dom. Akêtj nem ñalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelenj-nga. Bu mac anjalê su bu gêtj bocke nanñ mac akôm tu Pômdau-nga, nanñ gêtj ñandô mbasi-nga dom. Oc nem ñandô!

16

Sêkêtj da bu sênem lau sêkêtj whiñ-nga ñatô sa

¹ Aô wasôm yom pi awa nanñ mac bu andic sa bu anem Anötô ndê lau dabuñ Jerusalem-nga sa. Akôm tôm yom nanñ aô gasôm têtj gôlôwac dabuñ nanñ sêmo gameñ Galesia-nga, nanñ su. ² Tôm wake ñabêc ñamata-nga sambob, mac tigenj-tigenj andic nem awa da-nga sa tôm awa nanñ mac tigenj-tigenj atap sa yêc wake dinañ ñalôm. Andic sa gwananñ ma akêtj ndôc. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, nanñ oc wakêtj ñawapac têtj mac bu andic sa têtj têtj dinañ-nga dom. ³ Anjalij lau ñatô sa nanñ mac alic ñayham bu sêkôm mac nem da dau, ma sêkêtj têtj gôlôwac dabuñ Jerusalem-nga. Ma têtj ndoc aô wahôc asê mac, nanñ wato bapia puc ñac dôñ-nga ma wanñinñ ñac sêndi. ⁴ Ma aô bu walic tôm bu aô dauñ watêñ Jerusalem wandi, goc yac anşêlêñ awhiñ danñ.

Pol ti lau ñatô oc sêndic lau Korin kêsî

⁵ Aô gauc gêm bu wadic lau gameñ Masedonia-nga kêsî, ma tiñambu watêñ mac waloc. ⁶ Aô bu wambo wawhiñ mac ñasawa baliñ, mboe aô oc wambo e ndoc uhô-nga pacndê. Ma bocdinañ oc tôm bu mac anem aô sa tu señ bocke nanñ wasa tiñambu-nga. ⁷ Aô gakêtj batanñ bu Pômdau oc kêtj ñasawa baliñ têtj aô tu wambo wawhiñ mac-nga. Magoc aô bu waloc ñagahô, d ec oc tôm dom bu wambo wawhiñ mac ñasawa baliñ. ⁸ Kwahic dec aô oc gacgeñ wambo malac Epesas e Om †Pentikos-nga pacndê. ⁹ Nahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelenj atu danñ yêc dindec e ñandô sa. Ma gêtj danñ whiñ, nanñ lau daêsam sêkêtj kisa aô yêc dec.

¹⁰ Timoti bu hóc asê mac, nanñ goc akôc inñ sa ti yom malô, tu bu inñ mbo whiñ mac ti atac pa su enñ. Nahu bu inñ kôm Pômdau ndê gwelenj tôm aô gakôm. ¹¹ Alic bu lau danñ sêtec inñ me sêpu inñ dom. Ma têtj ndoc inñ bu mbu têtj aô menñ, nanñ anñin inñ lhô menñ ti yom malô. Aô gakêtj batanñ bu ñasawa sauñ Timoti ma asidôwai ñatô oc sêmbu sêtêñ aô sêmenj.

¹² Yom pi yac neñ asidôwa Apolos wasôm bocdec bu. Aô gatenj inñ tidim daêsam bu êñsêlêñ whiñ asidôwai ñatô ma têtj mac loc. Kwahic dec inñ sôm bu inñ oc loc dom, magoc têtj ndoc inñ tap ñasawa ñayham danñ sa, nanñ inñ oc loc.

Yom ñambu-nga

¹³ Anem ali, asap nem mêtê akêtj whiñ-nga dôñ ñapañ, ma alhac ñannga ti nem ñalôm pêñ dôñ. ¹⁴ Ma akôm nem gêtj hoñ ti mêtê atac whiñ-nga.

¹⁵ O asidôwai. Mac anjalê bu Stepanas ma lau hoñ nanñ sêmo inñ ndê andu, nanñ sêti lau ñamata-nga tu sêkêtj whiñ Yisu-nga yêc mac nem gameñ Akaya-nga. Ma ñac sêkêtj si ñalôm sambuc tu sênem akij Anötô ndê lau dabuñ-nga. Kwahic dec aô bu wandac mac bocdec bu. ¹⁶ Lau kaiñ dinañ, ma lau asa nanñ sêlhac sêwhiñ ñac ma sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanñ asôc ñac ñapu. ¹⁷ Têtj ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmenj akêtj Korin ma sêhóc asê aô, nanñ sêkôm aô atac ñayham atu. Nahu bu ñac sêkôm mac hoñ anôm sêtêñ aô sêmenj. ¹⁸ Ñac sêkôm aô neñ ñalôm tighahô, tôm sêkôm mac nem ñalôm tighahô têtj têtj sêmo sêwhiñ mac. Tu dinañ-nga dec wasôm têtj mac bu atoc lau kaiñ dinañ sa ñapep.

Pol ti lau ñatô sêkôm acsalô têtj lau Korin-nga

¹⁹ Gôlôwac dabuñ titonñ-titonñ hoñ nanñ sêmo gameñ Esia-nga dindec, nanñ sêkêtj si acsalô ñayham têtj mac hoñ. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabuñ nanñ sêkac sa yêc inñlu si andu, nanñ sêkêtj acsalô ñayham ti atac whiñ têtj mac tu Pômdau-nga. ²⁰ Ma asidôwai hoñ nanñ sêmo gameñ dindec sêkêtj acsalô

têḡ mac bocdinaḡ. Mac hoḡ akam daôm,
aḡkuc Anôṱô ndê lau dabuḡ si lêḡ.

²¹ Aô Pol gato yom dindec ḡa daḡḡ aman
tu bu wakêḡ aneḡ acsalô têḡ mac-ḡga.

²² Ḥamalac daḡ bu atac tec Pômdau, naḡ
Anôṱô pucho iḡ. O Pômdau, mbu mweḡ!

²³ Pômdau Yisu ndê mwasiḡ têḡ mac. ²⁴ Aô
bu wakêḡ aneḡ atac whiḡ têḡ mac lau akêḡ
whiḡ Yisu Kilisi-ḡga hoḡ.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj ndoc inj mbo gamej Masedonia-nga. Inj tap sa bu aposel tasanj nãtô sêkôm gwelenj sêmbo malac Korin, ma sêndôhônj yom tasanj têtj lau sêkêj whinj-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu inj aposel nãndô dom. Bocdinaj Pol to bapia dindéc têtj ñac bu whê dau sa bu inj aposel nãndô, ma bu puc lau Korin-nga dôj tu bu sêsôc lau tasanj dinaj si yom ñapu dom. Tinjambu inj kêkinj Taitus têtj ñac gi bu lic ñac sêmbo ñalêj bocke, ma Taitus mbu menj ma sôm têtj Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc inj ndê yom ñapu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu inj tac ñayham kêlêc tu ngô Taitus ndê ñawaê pi lau Korin-nga. Ma inj whê inj ndê lêtj tu ndic ñac kêsi-nga sa. Inj sôm têtj ñac bu sêmatôc aposel tasanj dinaj, ma sêmatôc ñac dau si lau nanj sêkôm métê sac, nanj sêwhinj. Ma inj to yom pi ñac si gwelenj sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nanj sêpônda dau, nanj sa-nga.

Yom ñamata-nga

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê ñapotel kêkuc Anôtô ndê atac whinj, gambo gawhinj yac neñ asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têtj Anôtô ndê gôlôwac dabuj yêc malac Korin, ma têtj Anôtô ndê lau dabuj hoj yêc gamej Akaya-nga. ² Mwasinj ti yom malô akêj Damanj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

Anôtô gêm malô ndê lau

³⁻⁴ Tampiñ Anôtô, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba. Inj Damanj nanj tawalô ti gêm malô yac yêc ñawapac hoj-nga. Ma tu dinaj-nga dec yac atôm bu anem malô lau nanj ñawapac tidau-tidau tap ñac sa, ñalêj tigerj tôm Anôtô dau kôm têtj yac. ⁵ Nahu bu ñawapac ti nãndê tôm Kilisi hôc, nanj kêsalê yac ahuc tu yac am akinj inj-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anôtô ndê mwasinj nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinaj. ⁶ Têtj ndoc bocke ñawapac tap yac sa, nanj alic ñayham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anôtô ndê mwasinj nem mac si-nga sa. Ma têtj ndoc Anôtô gêm malô yac, nanj mwasinj dau golom mac bocdinaj, ma gêm mac sa bu alhac ñanga ti nem atac pa su, ma ahôc ñawapac kainj tigerj tôm yac ahôc. ⁷ Yac anjalê bu mac ahôc ñawapac awhinj yac, ma Anôtô oc nem malô mac ti puc mac dôj awhinj yac bocdinaj. Tu dinaj-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akêj whinj-nga dom.

Aposel sêhóc ñawapac daêsam

⁸ O asidôwai. Anjalê pi nãndô enj bu yac ahôc ñawapac atu-tu daêsam yêc gamej Esia-nga. Gêj dinaj kêgwiniñ yac nãndô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc señ yac su andinaj. ⁹ Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo tanji-nga pacndê têtj ndoc dinaj. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônj yac bu tanjkwê yac dauj mba licwalô dom, magoc tanjkwê Anôtô nanj tôm bu inj lau batê sa, nanj ndê ñaclai. ¹⁰ Yac gauc gêm bu ñawapac dinaj oc ku yac dulu, magoc Anôtô kêgaho yac su. Ma yac akêj whinj ti tanjkwê inj bu nem yac sa ñalêj tigerj dinaj ñapai. ¹¹ Ma yac akêj whinj bu mbec nanj mac atej, nanj oc nem yac sa bocdinaj. Têtj ndoc ñawapac bu tap yac sa tiyham, nanj Anôtô oc nem yac sa tu mac nem mbec-nga. Ma lau daêsam nanj sêlic gêj dau, nanj oc sênem danje Anôtô tu inj ndê mwasinj nanj kêj têtj yac-nga.

Pol kêj ndê têm ndic lau Korin kêsi-nga pi ahic

¹² Anjô su nanj. Lêtj ti sakinj nanj yac akôm ambo nom, nanj akôm anjuc gauc nom-nga danj dom. Mba. Yêc yac mba ñalôm yac akêj whinj bu yac asa mba lêtj tôm Anôtô atac whinj enj. Yac akôm gwelenj hoj ti mba ñalôm ma gauc sambuc, ma asa lêtj ñawasi enj, tôm Anôtô ndê mwasinj puc yac dôj. Ma têtj ndoc yac ambo awhinj mac, nanj yac anjuc lêtj tigerj dinaj. Lêtj dau ti yac mba ñahu apo dauj sa-nga. ¹³⁻¹⁴ Lau ñatô sêsôm bu yom hoj nanj yac ato têtj mac, nanj ñahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anjalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anjalê yac ti mba gwelenj ñahu ñapep su dom. Magoc yac akêj batanj bu mac oc anjalê yac pi nãndô enj. Ma bocdinaj yac oc ati mac nem ñahu apo daôm sa-nga, ma mac oc ati yac mba ñahu apo dauj sa-nga têtj ndoc Pômdau Yisu mbu menj.

¹⁵⁻¹⁶ Anej ñalôm pêñ dôj pi mac, dec galic ñayham ma kamasanj neñ lêtj bu wandic mac kêsi tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kêsi têtj ndoc watêj gamej Masedonia-nga wandi. Ma têtj ndoc wambu akêj gamej dinaj wamenj, nanj gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Ñalêj dinaj oc tôm bu wanem mac sa tidim lu, ma tinjambu dec oc tôm bu mac anjkinj aô watêj gamej Judia-nga wandi. ¹⁷ Magoc tu aô gac mac kêsi dom têtj ndoc gambu akêj gamej Masedonia-nga, dec mac gauc gêm bocke? Aô kamasanj lêtj dinaj gitôm gêj ñambwa-nga, a? Me aô gasôm “Aêc, aô waloc,” ma ñasawa sauj gakac awhanj kwi, ma gasôm bu “Mba, aô oc waloc dom,” kakuc lau nom-nga si lêtj, a?

¹⁸ Anjô su nanj. Anôtô inj Yom Nãndô Nãdau, ma bocdinaj yac lau nanj am akinj inj, nanj atôm dom bu anjau mac atôm lau nanj sêsôm “Aêc,” ma ñasawa sauj sêkac si ñalôm

kwi tiyham, ma sêsôm “Mba.”¹⁹ Bu njawaê njayham nanj alu Sailas ma Timoti ahoc asê têtj mac pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi, nanj têtj asê bu Anötö gölôc tidôj bu kôc yac sa, ma sôm “Aêc” têtj yac tu Kilisi-njga. Ma inj gitôm dom bu sôm “Aêc” têtj mac, ma njagahô kac ndê awaha kwi, ma sôm “Mba.”²⁰ Bu gêtj honj nanj Anötö gic bata, nanj inj oc kôm njandô sa ma sôm “Aêc” têtj yac tu Kilisi-njga. Ma tu Yisu Kilisi-njga dasôm “Yomandô” tu Anötö ndê yom-njga, ma datoc inj ndê waê sa.²¹ Anötö dau puc mac ma yac dôj, bu dasap nejj dakêtj whinj Yisu Kilisi dôj njapanj. Inj kêtjalinj yac sa dati inj ndê.²² Ma inj kêtj ndê Njalau Dabunj sip yac nejj njalôm tôm gêtj njandô mbêc. Ma tu dinanj-njga yac tanjalê bu mwasinj honj nanj inj gic bata bu kêtj têtj yac, nanj inj oc kôm njandô sa. Ma Njalau dau ti Anötö ndê njadalô nanj têtj asê bu inj ndê lau yac.

²³ Anjô su nanj. Aô gambu gatêtj malac Korin dom, njahu bu mac asap nem lêtj giso njatô dôj ambo, ma aô gatec bu waloc ma wakôm mac-njga. Anötö kêtjalê anej njalôm, ma aô wasôm yêc inj anjô-njga bu yom dau inj yom njandô.²⁴ Aô gasôm yom pi mac nem lêtj giso tu bu yac ati mac nem akêtj whinj njadaui lec dom. Mba. Mac tigenj-tigenj alhac Anötö anjô-njga tu daôm nem akêtj whinj-njga. Ma yac akôm gwelenj awhinj mac tu bu mac asa nem lêtj njapep e ambo ti atac njayham enj.

2

¹ Tu dinanj-njga dec aô gauc gêm tidôj bu wambu watêtj mac waloc dom, njahu bu aô gatec bu yac dambo ti njalôm njawapac tiyham tu wamatôc mac-njga.² Ma aô bu wakôm mac njalôm njawapac, dec asa mbo bu kôm aô atac njayham? Bu mac lau daôm dinanj ati anej atac njayham njahu.³ Tu dinanj-njga dec aô gag mac kêsî tôm aô gasôm su, nanj dom, magoc gato bapia danj têtj mac. Ma aô gakêtj batanj bu mac oc asôc anej yom dau njapu. Ma bocdinanj têtj ndoc aô bu watêtj mac waloc, nanj njawapac danj oc yêc yac njasawa dom, ma gêtj dau oc kôm aô atac njayham. Ma aô gakêtj whinj bu mac honj oc atac njayham awhinj aô.⁴ Yom dau aô kayalê bu yom njanja, ma aô gato ti tanjsulu enj, ma kasahê njawapac ti njandê atu yêc nejj njalôm. Aô gato tu bu wakêtj njawapac têtj mac-njga dom, magoc tu bu watôc asê bu aô atac whinj mac ndu andô.

Pol sôm bu sêsuc njac si njamalac danj ndê sac kwi

⁵ Mac nem njac danj kôm aô njayom, ma gêtj dau kêtj njawapac têtj aô tanjwasêj dom. Aô gatec bu wasôm yom daêsam pi gêtj dau, tigenj aô wasôm têtj mac bu inj kêtj wapac mac honj bocdinanj.⁶ Magoc kwahic dec inj

pu dau, dec aô wasôm têtj mac bu lêtj bocke nanj gölôwac dabunj sêsôm tidôj tu sêmatôc inj-njga, nanj gitôm.⁷ Aô gatec bu inj mbo ti njalôm njawapac atu njapanj, ma bocdinanj asuc inj ndê sac kwi, ma anem malô inj ndê njalôm.⁸ Aô atac whinj bu mac akôm bocdinanj, tu bu atôc asê têtj inj bu mac atac whinj inj.⁹ Yom nanj aô gato pi njac dinanj, nanj gato tu bu wanjahê mac bu oc asôc anej yom honj njapu, me mba.¹⁰ Mac bu asuc njamalac dinanj ndê giso kwi, dec aô wasuc inj ndê sac kwi bocdinanj. Bu giso bocke nanj inj kôm têtj aô, nanj Kilisi kêtjalê bu aô gasuc kwi, ma aô gakôm bocdinanj tu bu wanem mac sa tu lêtj amatôc giso-njga ti apiñ daôm dôj-njga.¹¹ Aô gatec bu mac akêtj njasawa têtj Sadañ bu senj lêtj dapiñ daunj dôj-njga su. Bu yac tanjalê Sadañ ndê lêtj honj su.

Pol tac whinj bu lic Taitus

¹² Têtj ndoc aô gatêtj malac Troas ga, nanj galic bu Pômdau gêtjêc gatam su têtj aô bu wahoc Kilisi ndê njawaê njayham asê yêc gamenj dinanj.¹³ Magoc anej njalôm gi lu gi lu, njahu bu aô gatap anej asidôwa Taitus sa yêc malac dinanj dom. Tu dinanj-njga aô gahu lau malac dinanj-njga sinj, ma gatêtj gamenj Masedonia-njga ga.

Pol whê lau aposel si gwelenj sa

¹⁴ Magoc aô bu wanem danje Anötö, njahu bu inj wê yac lau nanj dakêtj whinj Kilisi, gitôm njac siñsêlêc ti ndê lau sinj-njga nanj sêku si njacyo honj dulu. Ma wanem danje inj bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelenj nanj inj kêtj sip yac amañ-njga. Ma gauc pi Kilisi dau, inj gitôm gêtj malu njayham nanj njamalu pôm gamenj kwi.¹⁵⁻¹⁶ Bu Anötö gêtjêc yac atôm gêtj malu njayham, tu yac mba gwelenj ahoc njawaê njayham asê pi Kilisi-njga. Lau nanj sêkôc njawaê dau sa ma sêtap senj sêndôc tali-njga sa, nanj sêlic yac ti mba gwelenj tôm sêngu gêtj njamalu njayham. Magoc lau nanj sêkôc sa dom dec sic waê bu sêninga, nanj sêtec yac ti mba gwelenj tôm sêngu gêtj mbôp njasu. Gwelenj njawaê njayham-njga dau inj gwelenj atu andô, ma yac nejj asa gitôm bu kôm? ¹⁷ Magoc tu Anötö puc yac dôj-njga, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daêsam nanj sêkôm tu sêtap awa sa-njga lec dom. Mba. Yac anjalê tidôj bu Anötö kêtjalinj yac sa ma piñ yac dôj am daminj Kilisi, dec akôm gwelenj njawaê njayham-njga ti njalôm njawasi ambo inj anjô-njga.

3

Lau Korin-njga si lêtj whê Pol ndê gwelenj sa

¹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom dindec tu bu atoc daunj sa-njga, a? Mba. Lau njatô sêkôc bapia whê njac sa tu sêkôm gwelenj-njga. Magoc yac atôm lau dinanj dom. Yac ahêgo daunj bu akôc bapia danj bu whê yac sa têtj

mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têtj lau ñatô-nga dom. Mba. ²Ñahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-nga, nañ sêto yêc yac mba ñalôm. Ma têtj ndoc lau sêlic mac nem lêtj ti sakinj, nañ tôm ñac sêsam bapia dau, ma sênjalê bu yac aposel ñandô. ³Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelenj-nga. Ma têtj ndoc lau sêlic mac asa nem lêtj tiwakuc, nañ tôm sêlic bapia whê yac sa têtj ñac-nga. Ma mac atôm bapia nañ sêto ña kêlêpê me atôm Moses ndê yomsu nañ Anötô to pi hoc, nañ dom. Mba! Mac atôm bapia nañ Anötô Tali Ñadau ndê Ñalau to, ma inj to sip ñamalac si ñalôm.

Pwac wakuc oc kêtj yac dandôc tanji

⁴Tu Kilisi-nga dec yac akêtj whinj bu mac oc asap nem lêtj ti sakinj ñayham dinañ dônj ñapañ. Bocdinañ yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötô anjô-nga. ⁵Yac bu atoc dauñ sa ma asôm bu yac dauñ atôm bu akôm Anötô ndê gwelenj lec dom. Mba. Tigenj tu Anötô kêtj ñanja têtj yac-nga, dec yac atôm bu akôm. ⁶Aêc! Tu ñaclai nañ Anötô dau kêtj têtj yac-nga, dec yac atôm bu anem akinj inj, ma ati lau akinj pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, inj gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau danj sêtôm dom bu sênjuk pwac yomsu-nga ñapep, ma bocdinañ pwac dau têtj asê bu tac waê bu dambac ndu. Tigenj pwac wakuc nañ hêganônj Ñalau ndê gwelenj, nañ oc nem yac sa bu dandôc tanji.

Pwac wakuc hôc gêlêc pwac akwa su

⁷Anjô su nañ. Pwac akwa nañ Anötô to pi hoc ma kêtj têtj Moses, nañ meñ ti Anötô ndê ñawasi. Ñawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga danj sêtôm dom bu sêlic inj anjô andô solop e ñawasi dau hê su. Pwac dau meñ ti ñawasi, magoc sakinj pwac akwa-nga dau ña-ñandô, nañ dambac ndu.* ⁸Tigenj sakinj pwac wakuc-nga, nañ Ñalau Dabunj gêm gôlinj, nañ ndê ñawasi hôc gêlêc su. ⁹Pwac yomsu-nga ña-ñandô nañ datap Anötô ndê matôc sa. Tigenj pwac wakuc ña-ñandô nañ dati lau gitêtj tu Ñalau Dabunj ndê gwelenj-nga. Bocdinañ pwac wakuc ndê ñawasi hôc gêlêc pwac akwa ndê su. ¹⁰Pwac akwa meñ ti ñawasi, tigenj yac bu danem dôhônj pwac akwa dau whinj pwac wakuc, oc dalic gitôm gêtj ñawasi mba, bu pwac wakuc ndê ñawasi hôc gêlêc su. ¹¹Ñawasi nañ gêm Moses ahuc têtj ndoc inj kôc pwac akwa, nañ yêc baliñ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê ñawasi inj atu andô, ma oc pacndê dom.

¹²Bocdinañ yac akêtj batanj pwac wakuc ña-ñandô, ma akôm mba gwelenj ti atac pa su. ¹³Ma yac akôm Anötô ndê ñawasi ahuc tôm Moses kôm, nañ dom. Bu têtj ndoc

Anötô ndê ñawasi gêm Moses ahuc, nañ inj kôm anjô andô ahuc ña po, bu lau Israel-nga sêlic inj anjô andô dom e ñawasi dau hê su. ¹⁴⁻¹⁵Magoc lau dau si gauc ti ñalôm ñadandi, ma ñac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nañ Anötô kêtj sip Moses amba, nañ ti lêtj Anötô nem ñac si-nga. Têtj ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinañ, nañ sênjalê ñahu andô dom, tôm po danj kôm ñac si ñalôm ahuc. Ma têtj Moses ndê têtj e meñ têtj kwahic dec, po dau gacgenj yêc. Ñalêñ tigenj yêc bu po dau ñinga yêc ñac si ñalôm, nañ sêkêñ whinj Kilisi, dec inj oc kac po dau su. ¹⁶Yomandô. Asa nañ gêm ndê ñalôm kwi ma kêtj whinj Pômdau, nañ Pômdau dau oc kac po dau su yêc inj.

¹⁷Pômdau inj Ñalau, ma Pômdau ndê Ñalau bu mbo whinj yac, dec inj oc êngapwêc yac su yêc gapocwalô yomsu-nga. ¹⁸Kwahic dec po danj kôm yac anjôn andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêtj whinj-nga honj datôc Pômdau ndê ñawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ñawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. Ñahu bu Pômdau ndê Ñalau gêm gwelenj yêc yac neñ ñalôm ñapañ, tu bu kôm yac datiwakuc.

4

Ñawaé ñayham gitôm ya ñawê

¹Anötô tawalô yac ma kêtj sakinj pwac wakuc-nga sip yac amanj, ma tu inj tawalô yac-nga dec yac atôm dom bu ahu gwelenj dau sinj têtj ndoc ñawapac tap yac sa. ²Mba. Mêtê mayan-nga nañ lau sêkôm sêsinj-sêsinj sêmbo, nañ yac ac ahê su. Yac anjalunj yom danj whinj Anötô ndê yom, me anjau lau danj bu sêkêñ whinj-nga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ñalêñ dinañ, lau oc sênjalê yêc ñac si ñalôm, bu yac akôm mba gwelenj solop ambo Anötô anjô-nga. ³Lau ñatô sênjô ñawaé ñayham nañ yac ahoc asê, magoc sêkêñ whinj dom, gitôm gêtj danj kôm ñac si gauc ti ñalôm ahuc, ma bocdinañ ñac gacgenj sêmbo senj sênjina-nga. ⁴Anötô tasanj têtj dindêc-nga, nañ Sadanj dau, inj kêtj ñasec atu pôc lau nañ sêkêñ whinj dom, nañ si gauc ahuc. Ma ñac gitôm dom bu sêkôc ñawaé ñayham sa. Bocdinañ dec sênjalê Kilisi ndê ñawasi dom. Ma sênjalê Anötô ndê ñawasi dom bocdinañ, bu Kilisi gêm Anötô dau anjô bu têtj Anötô asê têtj yac.

⁵Anjô su nañ. Yac am mêtê hêganônj dauñ dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôc inj sa ti ñac si Pômdau. Ma yac am akinj mac atôm lau akinj, tu bu apo Yisu ndê waê sa-nga. ⁶Anötô inj Ñawê Ñadau nañ sôm, “Ñawê sa ma pô gamenj ñasec,” têtj

* 3:7: Yom dau ñahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akinj Anötô tanjuk lêtj pwac yomsu-nga, dec oc tôm dom bu dati lau gitêtj ma datap senj dandôc tanji-nga sa. Bu ñamalac danj oc tôm dom bu ênjuk yomsu honj ñapep, ma bocdinañ lêtj yomsu-nga oc tôm dom bu kêtj yac dandôc tanji. Alic yom ñatô yêc Rom 3:20; Gal 2:16; ma Jem 2:10.

ndoc in kên undambê ti nom. Ma in kên ndê jawê pô yac ney njalôm tu bu tanyalê in ndê njawasi atu-nga. Ma njawasi atu dau, nan dalic yêc Kilisi, nan gêm Anötô anğô têt yac.

Anötô kên ndê jawae njayham têt lau licwalô mba bu sehoc asê

⁷ Yac dauj mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelen jawae njayham-nga, tigen Anötô kên gwelen dau sip yac aman. In ndê lêt dinan gitôm in kên gêt njali atu dan sip gêt njambwa-nga gitôm lôj-si. In kôm bocdina dec têt asê bu njalai puc gwelen dau dôn-nga, nan hóc géléc njalai hon su, nan men akên in ndê. ⁸ Nawapac daêsam séyêc, magoc kégwinij yac dom. Yac anjalê lêt bu anlêc njawapac daêsam dinan njapan, magoc kôm yac atac tec mba gwelen dom. ⁹ Daêsam sékên kisa yac, magoc yac anyalê bu Anötô mbo whij yac ma tôm dom bu hu yac sin. Sêpu ti sékôm yac njayom, magoc sêsen yac su dom. ¹⁰⁻¹¹ Yac akôm gwelen tu Yisu-nga, ma tu dinan-nga dec lau sékôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo tanli. Yac ahóc njandê ti njawapac njapan, nan têt asê bu yac ankuc Yisu ndê lêt mbac ndu-nga. Magoc gêt dau ku yac dulu dom, tu bu têt asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kên njalai têt yac bu akôm gwelen. ¹² Bocdinaj, tu gwelen jawae njayham-nga dec yac ahóc njawapac atu njapan, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötô ndê njalai kên mac andóc tamli-nga sa.

¹³ Sêto yom dan yêc bocdec bu:

Aô gakên whij Pômdau, dec gahoc in ndê waê asê. [BW 116:10]

Ma yac ankuc gauc tigen in ndê. Yac akên whij Pômdau, dec ahoc in ndê waê asê. ¹⁴ Ma yac anyalê bu Anötô, nan uj Pômdau Yisu Kilisi sa akên lau batê-nga, nan oc uj yac sa awhij Yisu bocdinaj, ma kên yac alhac in anğô-nga awhij mac. ¹⁵ Yac alic njayham bu ahóc njawapac tu bu anem mac sa-nga. Ma tu yac mba gwelen-nga, dec Anötô ndê mwasij oc ênsalê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danğe Anötô ênlêc e in ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶ Tu dinan-nga yac atôm dom bu ahu gwelen dau sij têt ndoc njawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-nga yac ney njamlic tiakwa ma tisac, magoc yêc njalôm-nga Anötô kôm yac atiwakuc tôm bêc hon. ¹⁷ Bu njawapac nan yac ahóc, nan yac alic gitôm gêt njambwa têt apê-nga. Ma tu yac ahóc njawapac dinan-nga, dec oc atap Anötô ndê njawasi atu sa. Ma njawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêm-titêm, ma in gêt njandô hóc géléc njawapac hon dinan su. ¹⁸ Bocdinaj yac tanjkwê gêt nom-nga nan tanon alic su, nan dom, njahu bu gêt dau oc ninğa. Magoc yac akên batan gêt nan yac tanon alic su dom, bu gêt dau oc yêc njapan ma pacndê dom.

5

Yac ney njamlic nom-nga oc pô dau su ti wakuc

¹ Yac ney njamlic nom-nga gitôm bac batat, ma in bu tisac, dec yac tanyalê bu Anötô kêmasan yac ney njamlic wakuc undambê-nga, nan gitôm andu njandô nan oc lhac njapan. Andu njandô dau gitôm andu me bac têt apê-nga nan njamalac sékwê, nan dom. ² Ma yac ney njamlic nom-nga gitôm yac ney njakwê têt dindec-nga. Magoc tu gêt wapac nom dindec-nga, dec yac atac whij ndu andô bu dasóc ney njamlic wakuc undambê-nga ti njakwê, dec yac tam awhan su bu datap gêt dau sa. ³ Ma yac bu dasóc njakwê undambê-nga dau sa, dec oc ti yac ney njakwê njandô, ma oc dambo njamlic njambwa dom. ⁴ Têt ndoc njamlic nom-nga ti yac ney bac, nan dahóc njawapac njapan, ma bocdinaj tam awhan su bu datap ney njamlic wakuc undambê-nga sa. Yac atac tec njamlic dindec dom, magoc yac atac whij ndu andô bu njamlic têt dindec-nga nan gitôm dom bu yêc njapan, nan pô dau su ti gêt wakuc nan oc yêc njapan. ⁵ Anötô kêmasan yac tac waê gêt dau solop. Ma in kên Nalau Dabun têt yac gitôm gêt njandô mbêc, nan têt asê bu gêt njandô nan in gic bata bu kên têt yac tinambu, nan oc njandô sa bocdinaj.

⁶ Tu dinan-nga dec yac ambo ti atac pa su enj. Yac anyalê bu têt hon nan yac ambo nom ma njamlic nom-nga ti yac mba njakwê, nan yac ambo awhij Pômdau yêc undambê dom. ⁷ Bu gêt nan Anötô gic bata bu kên têt yac tinambu, nan yac alic ja-njandô su dom, magoc akên whij bu oc njandô sa. ⁸ Yac atac pa su ma alic njayham bu ambo ti njamlic nom dindec-nga, tigen oc njayham hóc géléc bu ahu njamlic dau sij, ma andi ambo awhij Pômdau. ⁹ Bocdinaj yac bu ambo nom dindec me ahu sij, nan yac tanjkwê njandô tigen, nan bu asa mba lêt ndic Pômdau tandô njayham enj. ¹⁰ Nahu bu tinambu yac hon oc dalhac Kilisi anğô-nga bu êmatóc yac. In oc kên njagêyô têt yac ênkuc gêt njayham me sac bocke nan dakôm têt ndoc dambo nom dindec.

Pol whê ndê gwelen njahu sa

¹¹ Yac anyalê gêt dau su, dec atoc Pômdau sa ti asóc in njapu, ma tu dinan-nga dec yac am mêtê lau ma akac njac bu sênem dau kwi. Yac mba lêt ti sakin njahu yêc awê têt Anötô, ma aô gakên batan bu mac oc anyalê yac mba lêt ti sakin njahu bocdinaj. ¹² Yac ato yom dindec tiyham tu bu atoc dauj sa têt mac-nga dom. Mba. Yac atac whij bu mac anyalê yac mba gauc ti njalôm tidôn, ma bocdinaj mac oc alic yac njayham. Ma oc tôm bu mac apo yac mba waêc sa têt lau nan sêpu yac. Bu lau dau sékôc gauc nom-nga njambwa

ma sêtoc gêh awê-nga sa hôc gêlêc gêh ñalôm-nga. ¹³ Magoc yac ahêgo dauñ tu lau nanj sêsôm bu yac mba gauc kêhngôn, nanj dom. Bu gêh nanj yac akôm, nanj akôm tu Anötö-nga. Ma yac akôm ti mba gauc ñawa, tu bu anem mac sa-nga. ¹⁴ Kilisi ndê atac whinj kêngilî yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têt lau. Bu yac akêh whinj bu ñgac tigenj mbac ndu ô lau hoñ, dec gitôm lau hoñ sêmbac ndu. ¹⁵ Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoñ-nga, tu bu lau nanj sêmbo tali nanj sêhnguc dau si atac whinj dom, magoc sêhnguc in nanj mbac ndu tu ñac-nga ma tisa ma mbo tali tiyham, nanj ndê atac whinj.

Kilisi hê wamba yac têt Anötö

¹⁶ Muñ-nga yac alic Kilisi gitôm ñamalac nom-nga ñambwa, magoc kwahic dec yac akôc gauc kainj dinanj tiyham dom. Ma ñalêh tigenj kwahic dec yac ahêgo dauñ pi gêh awê-nga dom têt ñdoc yac akôc gauc pi lau nom-nga. ¹⁷ Bu ñamalac bocke nanj kêt whinj Kilisi, nanj yac anjalê bu Anötö kôm in tiwakuc su. In hu lêt akwa sinj, ma sa ndê lêt tiwakuc. ¹⁸ Anötö dau kôm gêh hoñ dinanj ñandô sa. Yac neñ sac kac yac su yêc Anötö, magoc in kêkinj Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu yac neñ sac-nga, dec hê wamba yac têt Anötö, ma kêmasañ lêt bu datigasuc in tiyham. Ma in kêt ñawaê ñayham pi in ndê lêt dinanj sip yac amanj, bu ahoc asê têt lau. ¹⁹ Ma ñawaê ñayham dau bocdec. Anötö kêkinj Kilisi sip nom meñ, ma tu Kilisi-nga dec suc lau nom-nga si sac kwi, ma kêmasañ lêt bu sêmbu sêtêt in sêndi. Ma in kêt gwelenj têt yac bu ahoc ñawaê dau asê têt lau nom-nga.

²⁰ Tu dinanj-nga dec yac akôm gwelenj dau am Kilisi anğô, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têt mac sa yac whañsunj. Ma yac atenj mac am Kilisi anğô, bu gauc nem yom pi gwelenj atu nanj Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têt Anötö-nga, ma akôc yom dau sa. ²¹ Alic su nanj. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêt yac neñ sac ñagêyô hoñ pi in, tu bu nem yac sa-nga. Ma tu dinanj-nga asa nanj kêt whinj Kilisi, nanj Anötö gélic in bu ñamalac gitêt.

6

1-2 Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm nanj aô galic ñayham bu wamwasinj mac-nga, dec gangô mac nem yom. Ma têt béc nanj kamatinj tidôn bu wanem mac si, nanj gam mac sa. [Ais 49:8]

Aô wasôm têt mac bu têm kwahic dec-nga in Anötö ndê têt êmwasinj ti nem yac sinj. Tu dinanj-nga yac lau nanj akôm gwelenj awhinj Anötö, nanj atenj mac bu akôc Anötö ndê mwasiñ ñambwa dom.

Pol hôc ñawapac tu gwelenj ñawaê ñayham-nga

³ Yac atec bu lau danj sêpu yac mba gwelenj ñawaê ñayham-nga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinanj-nga dec yac ayob mba lêt bu akôm giso danj dom. ⁴ Gêh nanj yac akôm, nanj whê sa bu yac Anötö ndê lau akinj. Yac ahoc ñawapac ti anjahê ñandê tidau-tidau kêgwiniñ yac, tigenj ahu mba gwelenj sinj dom, akôm ti atac pa su enj. ⁵ Lau sic yac, sêkêh yac andôc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-nga. Yac akôm gwelenj atu, ma têt daêsam gêh yô yac, ma yac ayêc béc tanônj dom. ⁶ Magoc gwelenj atu nanj yac akôm, nanj akôm ti mba ñalôm ñawasi, ma ti gauc ñawa, akôc mba ñalôm dôñ ma akôm mêtê ñayham têt lau hoñ. Ñalau Dabunj gêm gôlinj yac, ma yac asap mêtê atac whinj lau-nga dôñ ñapanj. ⁷ Yac akôm gwelenj dau ña Anötö ndê ñaclai, ma asôm yom ñandô enj. Ma yac asap lêt gitêt dôñ, gitôm yac akôc wapa sinj-nga yêc amanj danga lu-lu bu andic sinj. ⁸ Lau ñatô sêhjalê bu yac aposel ñandô, ma sêmpinj yac ma sem ñawaê sa pi gwelenj nanj yac akôm. Ma ñatô sêpu ma sêhngôlinj yom pi yac ti mba gwelenj, ma sêsôm bu yac lau tasanj. ⁹ Ñatô sêhjalê yac, ma ñatô sem gauc yac. Yac ahoc ñawapac ñapanj tôm bu ambac ndu, magoc mba, yac ambo tanli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom. ¹⁰ Gêh hoñ dinanj gitôm bu kôm yac ñalôm ñawapac, magoc ambo ti atac ñayham ñapanj. Yac atôm lau ñalôm sawa, tigenj yac am lau daêsam sa sêti lau ti lêtôm tu sêtap Anötö ndê mwasiñ sa-nga. Yac awêkainj gêh nom-nga danj dom, magoc tu Kilisi-nga dec yac awêkainj gêh hoñ tu puc yac gatunj dôñ-nga.

Pol tenj lau Korin-nga bu sêtoc si atac whinj asê

¹¹ Yac asôm mba yom hoñ tiawê têt mac lau Korin-nga, ma akêh mba ñalôm sambuc têt mac. ¹² Yac atôc têt mac bu yac atac whinj mac, tigenj mac atôc nem atac whinj yac-nga asê su dom. ¹³ Aô galic mac atôm anej balêcoc, dec watenj mac bu akêh nem ñalôm sambuc têt yac, tôm yac akôm têt mac.

Pol kêt puc lau Korin-nga pi lau nanj sêkêh whinj dom

¹⁴ Anğô su nanj. Lau gitêt ti lau ñawê-nga oc sêwêkainj gêh danj sêwhinj lau ñasac-nga ti lau sac-nga dom. Tu dinanj-nga yac lau nanj dakêh whinj Yisu, nanj dayob bu dandic sônj dauñ dawhinj lau nanj sêkêh whinj dom, nanj dom. ¹⁵ Yomandô! Kilisi lu Belial* oc tôm dom bu sêkêh si ñalôm pitigenj tu gêt danj-nga. Ma ñgac nanj kêt whinj ma ñgac nanj kêt whinj dom, inlu si gauc kainj tigenj dom. ¹⁶ Ma lau nanj sem akinj Anötö bu sêndic sônj dau sêwhinj lau nanj sem akinj anötöi gwam, nanj

* 6:15: Belial - Sadan ndê ñaê danj.

in gêñ so sambuc. Bu yac lau dakêñ whiñ-nga datôm Anötö Tali Nãdau ndê lõm dabuñ. Anötö dau sòm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aõ oc wañsêlêñ ti wambo wawhiñ ñac. Aõ wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti aneñ lau. [Lev 26:12]

¹⁷ Tu dinañ-nga dec andic ahê lau nan sêsap mêtê sac dõñ ñapañ, tõm Põmdau ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Ahu ñac siñ ma andic ahê ñac. Amasec gêñ ñadõmbwi dañ dom, ma aõ oc wakõc mac sa. [Ais 52:11]

¹⁸ Ma Põmdau, Nãclai Nãdau kêmatiñ yom tidõñ bocdec bu:

Aõ oc wati mac Damam, ma mac ati aneñ balêkoc ñgac ti awhê. [2 Sam 7:14]

7

¹ O aneñ lau atac whiñ-nga. Anötö kêmatiñ yom tidõñ bu kõc yac sa ñalêñ dinañ, ma tu dinañ-nga dec danem dabuñ dauñ, ma dandic ahê gêñ hoñ nan oc kôm yac neñ ñamlic ma gatuj ñadõmbwi sa yêc in anjõ-nga. Yomandõ! Yac bu datõc Anötö ti datoc in sa ñapep, dec dandic dabuñ dauñ e dasa neñ lêñ dabuñ eñ.

Lau Korin-nga si ñawaê kôm Pol tac ñayham

² Yac ateñ mac bu gauc nem yac yêc mac nem ñalõm ti atac ñayham eñ. Anjõ su nan, Yac akôm mêtê sac têtñ lau dom, yac anjõñ lau si gauc dom, ma yac ambac-ambac yom lau tu bu akõc ñac si gêñ-nga dom. Mba. ³ Yac nem bu aõ gato yom dinañ tu bu wamatõc mac-nga dom. Tõm aõ gasõm têtñ mac muñ su, bu yac akêñ mba ñalõm ti atac whiñ têtñ mac. Yac atac whiñ mac kêlêc, dec yac bu ambo tanli me ambac ndu awhiñ mac, oc ñayham. ⁴ Aõ gasõm aneñ yom hoñ han têtñ mac, ñahu bu aõ gakêñ whiñ bu mac oc akõc sa. Ma aõ gatoc mac nem waêm sa yêc lau ñatõ anjõ-nga. Mac nem ñawaê kôm aõ lic pi ma ñalõm tighahõ. Ñawapac daêsam kêsâlê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac ñayham atu andõ.

⁵ Têtñ ndoc yac ahõc asê gameñ Masedonia-nga, nan ñawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêñ kisa yac ñandõ, ma yêc yac mba ñalõm atõc dauñ atu. Tu dinañ-nga dec ñasawa mba bu yac anwhañ dauñ. ⁶ Magoc Anötö, nan gêm malõ lau ti ñalõm ñawapac, nan kêkij Taitus mbu têtñ yac, dec kôm yac mba ñalõm tighahõ. ⁷ Ma Taitus gic miñ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêtñ gêm malõ in ndê ñalõm. In sòm bu mac anjalê nem giso ma apu daõm, ma whê sa bu mac gauc gêm aõ ñapañ, ma tamkwê bu alic aõ tiyham. Bocdinañ yac mba ñalõm tighahõ tu alic in-nga, ma tu anjõ in ndê yom pi mac-nga. Yom hoñ dinañ kôm aõ atac ñayham atu andõ.

⁸⁻⁹ Têtñ ndoc aõ ganjõ bu bapia nan gato têtñ mac, nan kôm mac nem ñalõm ñawapac,

dec kasahê yham dom tu gakêñ bapia dau têtñ mac-nga. Magoc aneñ bapia kêtñ wapac mac ñapañ dom, ma boc-dinañ kwahic dec aõ atac ñayham pi gêtñ dau. Aõ atac ñayham tu gakêñ ñawapac têtñ mac-nga dom, magoc tu ñawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daõm kwi. Ñalêñ dinañ dec ñawapac nan aõ gakêñ têtñ mac, nan kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma yom nan yac ato têtñ mac, nan kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa. ¹⁰ Têm ñatõ Anötö gêlic ñayham bu yac dahõc ñawapac tu bu yac tanyalê yac neñ sac ma danem dauñ kwi-nga. Ñawapac kaiñ dinañ oc dalic sac dom, ñahu bu in gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasinj nem yac si-nga sa. Yac bu dahõc ñawapac nom-nga ñambwa ma danem dauñ kwi dom, dec yac oc gacgen dambo lêtñ dandinañ-nga.

¹¹ Mac anjalê su bu ñalõm ñawapac nan mac anjahê, nan kêkuc Anötö ndê atac whiñ, ma gêm ñandõ bocdec. Têtñ ndoc aneñ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asõ ma atõc daõm. Ma bocdinañ mac akõc gauc ñanga pi lêtñ bu amatõc giso dinañ, ma amasanj tisolop. Mac akêñ daõm sambuc tu akôm bocdinañ, tu bu atõc asê bu mac atec lêtñ sac. Gêñ hoñ nan mac akôm tu amatõc gêtñ dau-nga, nan tõt asê bu giso dañ yêc mac-nga dom. ¹² Yêc aneñ bapia aõ gato yom pi ñamalac nan kôm giso, ma gato pi ñamalac nan giso dau kêtñ wapac in. Magoc bapia dau in ñahu andõ dinañ dom. Aõ gato tu bu watõc asê yêc awê, bu mac akêñ daõm sambuc tu asõc yac mba yom ñapu yêc Anötö anjõ-nga.

¹³ Yac anjõ ñawaê bu mac am daõm kwi ma akôm gêtñ hoñ dinañ, dec kôm yac mba ñalõm tighahõ. Ma gêtñ dañ whiñ kôm yac atac ñayham, nan Taitus gic miñ bu têtñ ndoc in hõc asê mac, nan mac akõc in sa ti atac ñayham, dec kôm in ndê ñalõm timalõ. ¹⁴ Muñ-nga aõ gatoc mac nem waêm sa têtñ Taitus. Ma kwahic dec in kêtñalê bu yom nan aõ gasõm pi mac in yomandõ, dec kôm aõ mayañ dauñ dom. Mac anjalê bu yom hoñ nan yac asõm têtñ mac, in yomandõ eñ, ma ñalêñ tigen yom nan yac asõm tu ampinj mac-nga, nan Taitus tap sa bu yomandõ bocdinañ. ¹⁵ Têtñ ndoc in hõc asê mac, nan mac akõc in sa ñalêñ ñayham, ma in gêlic bu mac apu daõm ti atõc Anötö, dec asõc yac mba yom ñapu. Bocdinañ ndoc bocke in gauc gêm mac nem lêtñ dinañ, dec kôm in atac whiñ mac kêlêc su. ¹⁶ Ma aõ Pol ganjõ su bu mac anjuc lêtñ solop, dec gakêñ whiñ bu mac oc asap lêtñ dinañ dõñ ñapañ. Ma tu dinañ-nga aõ atac ñayham atu.

8

Lau Korin-nga sic awa sa tu sênem lau sêkêñ whiñ-nga ñatõ sa

¹ O asidôwai. Yac bu awê mac nem gauc sa pi lêh nanj Anötö ndê mwasinj gêm nandô yêc lau sêkêh whinj-nga nanj sêmbo gamenj Masedonia-nga. ² Nac lau ñalôm sawa, ma ñawapac atu-tu daêsam kêgwiniñ ñac, magoc sêmbo ti atac ñayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkêh whinj-nga ñatô sa-nga. ³ Aô wasôm yomandô têtj mac, bu awa hoñ nanj sêtap sa, nanj sêkêh. Magoc awa tigenj dinanj dom. Inj nanj bu yob ñac-nga, nanj sêkêh ñatô gi whinj. Yac akac ñac bu sêkôm bocdinañ dom. Mba. ⁴ Nac dau sêlic gwelenj dinanj bu gêtj ñayham kêlêc, dec sêtenj yac ñapañ bu sênem gwelenj dau sêwhinj gôlôwac dabunj ñatô, tu bu sênem Anötö ndê lau dabunj Jerusalem-nga nanj sêpônda dau, nanj sa. ⁵ Gêtj ñamata-nga ñac sêkêh si ñalôm sambuc têtj Pômdau, ma têtj yac bocdinañ. Lêhñ dau kêkuc Anötö ndê atac whinj. Yac gauc gêm bu Anötö ndê mwasinj oc nem ñandô yêc ñac, magoc tanjkwê ñandô atu kainj dinanj dom.

⁶ Têtj têtj Taitus mbo whinj mac, nanj inj gic hu gwelenj dinanj ma mac ac awa ñatô sa su. Tu dinanj-nga yac akac inj bu mbu têtj mac loc, ma kôm gwelenj dau whinj mac e pacndê. ⁷ Yac anyalê su bu mac akôm nem gêtj hoñ ñalêhñ ñayham. Mac akêh whinj ñanja, asôm yom ñayham, ma anyalê ñawaê ñayham ñapep. Mac akêh daôm sambuc tu anem akinj Anötö-nga, ma mac atac whinj yac kêlêc. Bocdinañ akôm gwelenj andic awa sa-nga dinanj anjuc nem lêhñ ñayham dinanj. ⁸ Aô bu wakac mac bu akôm gêtj dinanj dom. Mba. Aô bu walic bu mac nem mêtê atac whinj-nga inj mêtê ñandô nanj tap lau sêkêh whinj-nga ñatô si sa, me mba.

⁹ Bu mac anyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêhñ êmwasinj yac-nga. Inj gêtj hoñ ñadau, magoc inj hu inj ndê ñaclai ti ñawasi atu hoñ sinj, ma sip nom menj gitôm ñamalac ñambwa. Inj kôm dau gitôm ñgac ñalôm sawa, tu bu mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-nga sa, dec ati lau ti lêlôm.

¹⁰ Têtj yala akwa mac lau ñamata-nga bu atôc asê bu mac atac whinj ndu andô bu anem lau Jerusalem-nga sa, ma mac ac awa ñatô sa. Kwahic dec aô bu watôc anej gauc têtj mac pi lêhñ ñayham bu andic bata gwelenj dau-nga. ¹¹ Mac ac hu gwelenj dau ti atac ñayham atu, ma bocdinañ kwahic dec andic bata gwelenj dau ñalêhñ tigenj, ma ti nem ñalôm sambuc enj. Mac bu atôm bu akêh awa atu, dec akêh. Ma bu mba, nanj akêh tôm Anötö kêmwasiñ mac. ¹² Bu lau ñalôm sawa oc tôm dom bu sêkêhñ atu. Bocdinañ gêtj bocke nanj mac atôm bu akêh, nanj akêhñ ti atac whinj ma ti nem ñalôm sambuc, dec Anötö oc lic ñayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akêh gêtj daêsam bu anem lau ñatô sa, e mac daôm ati lau ñalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whinj

bu Anötö ndê mwasinj nem yac hoñ sa tôm ndi. ¹⁴ Kwahic dec mac atap gêtj daêsam sa, ma bocdinañ mac atôm bu anem lau nanj sêpônda dau, nanj sa. Ma mboe tinjambu ñac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têtj ndoc mac apônda daôm. Nalêhñ dinanj dec Anötö ndê mwasinj oc nem yac hoñ sa tôm ndi. ¹⁵ Gauc nem lau Israel-nga nanj sic ñmana sa yêc gamenj sawa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Lau nanj sic gêtj ñagec sa, nanj sêpônda dau dom, ma lau nanj sic gêtj daêsam sa, nanj si gêtj hôc gêlêc dom. [Eks 16:18]

Taitus ti lau ñatô oc sêtêh malac Korin sêndi

¹⁶ Aô gam danje Anötö bu inj kêtj gauc sip Taitus ndê ñalôm bu nem mac sa, gitôm inj kêtj gauc kainj tigenj têtj aô. ¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têtj mac loc, ma inj gêlic ñayham. Magoc inj oc loc tu yac andac inj-nga lec dom. Inj dau atac whinj ñandô bu lic mac tiyham. ¹⁸ Ma yac neñ asidôwa danj, nanj lau sêkêh whinj-nga hoñ yêc gamenj dindec sêmpinj inj tu inj ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga, nanj yac bu anjkin inj whinj Taitus loc. ¹⁹ Inj ñgac dinanj, gôlôwac dabunj sênyalin inj sa bu êñsêlêhñ whinj yac, ma yac akôc awa nanj lau sêkêh whinj-nga sic sa, ma akêh têtj lau Jerusalem-nga. Gwelenj dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atôc asê bu yac atac whinj bu anem lau ñalôm sawa sa. ²⁰ Magoc yac atec bu lau danj sêngôlinj yom pi yac tu awa dinanj-nga. ²¹ Bocdinañ dec yac ayob danj ñapep bu akôm giso danj yêc Pômdau me yêc ñamalac anjô-nga dom. ²² Ma yac bu anjkin yac neñ asidôwa danj tiyham têtj mac loc, whinj ñgac lu dinanj. Gêtj hoñ nanj yac akêh sip inj amba, nanj kôm ñapep enj, dec tôte asê bu inj kêtj ndê ñalôm sambuc tu nem akinj Anötö-nga. Inj ngô ñawaê pi mac su, dec kôm inj ndê atac pa su, ma inj atac whinj bu têtj mac loc.

²³ Lau ñatô bu sêndac bata lau tôte dinanj, dec awêh sa têtj ñac bu Taitus kôm gwelenj ñawaê ñayham-nga whinj aô, dec galic ñayham bu wanjkin inj têtj mac loc bu nem akinj mac. Ma awêh sa bu asidôwai lu dinanj sem gôlôwac dabunj hoñ anjô, ma sêkôm gwelenj ñanja bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa. ²⁴ Bocdinañ têtj ndoc yac neñ asidôwai tôte dinanj sêhóc asê mac, nanj akôc ñac sa ñapep, tu bu atôc nem mêtê atac whinj-nga yêc awê têtj ñac. Ma lau sêkêh whinj-nga hoñ oc sênyalê bu yac apo mac waêm sa ñambwa dom.

9

Yom ñatô pi gwelenj sêndic awa sa-nga

¹ Oc tôm dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelenj andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabunj sa-nga. ² Nahu bu aô kayalê su bu mac atac whinj ndu andô bu akôm gêtj

dau, ma tu dinan-nga dec gapo mac nem waem sa tɛŋ lau Masedonia-nga. Aō gasōm tɛŋ ŋac bocdec bu, “Ŋac lau gameŋ Akaya-nga dinan, ŋac atac whiŋ ŋandō bu sɛnem yac neŋ asidōwai sa, ma sic hu gwelen sɛndic awa sa-nga tɛŋ yala akwa.” Lau Masedonia-nga sɛŋgō mac nem ŋawaē dec kɛgili ŋac si daēsam bu sɛndic awa ŋatō sa sɛwhiŋ. ³ Magoc aō bu waŋkiŋ yac neŋ asidōwai tō dinan sɛtɛŋ mac sɛloc, bu sɛnem mac sa bu andic bata gwelen awa-nga dinan gwanan. Ŋahu bu yac apo mac waem sa ma asōm bu mac atac whiŋ gwelen dau, ma mac bu akōm yac mba yom ŋandō sa dom, dec oc yham dom. ⁴ Lau Masedonia-nga ŋatō bu sɛwhiŋ aō sɛloc, ma sɛlic bu mac akōm gɛŋ dau ŋandō sa dom, dec oc kɛŋ maya mac. Ma oc kɛŋ maya aō bocdinan, bu aō gakɛŋ whiŋ bu mac oc akōm, magoc akōm dom. ⁵ Tu dinan-nga aō galic ŋayham bu waŋkiŋ asidōwai tō dinan sɛmun aō, bu sɛndic bata gwelen dau sɛwhiŋ mac. Mac asōm tidōŋ bu andic awa sa tu amwasin lau ŋalōm sawa, bocdinan akōm. Aō gatec bu wahōc asē ma wakac mac bu andic dabin gɛŋ dau. Bu bocdinan, mac oc akɛŋ ti nem ŋalōm sambuc dom. Andic sa gwanan, ma ti nem ŋalōm sambuc.

Dakɛŋ gɛŋ ti ŋalōm sambuc eŋ

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa nan ŋaō gɛŋ ŋawhɛ daēsam, nan oc tap ŋandō daēsam sa. Ma asa nan sō gɛŋ ŋandōlu, nan oc tap ŋandō daēsam sa dom. Yom dau hɛganōŋ lɛŋ dakɛŋ gɛŋ-nga. ⁷ Anōtō tac whiŋ lau nan sɛkɛŋ gɛŋ ti si ŋalōm sambuc. Yac bu dakɛŋ ti atac lu-lu, me tu sɛkac yac-nga, dec oc tap Anōtō ndɛ atac whiŋ sa dom. Bocdinan iŋ lɛŋ solop bu yac tigen-tigen dakɛŋ gɛŋ tōm yac neŋ ŋalōm kac yac. ⁸ Ma Anōtō dau gitōm bu ɛmwasin mac ŋa gɛŋ daēsam. Ma bocdinan bɛc honj mac oc apōnda daōm tu gɛŋ dan-nga dom, ma oc atōm bu akōm gɛŋ daēsam tu anem lau ŋatō sa-nga. ⁹ Gauc nem yom pi ŋac mwasin, nan sɛtō yɛc bocdec bu: Iŋ gic sam iŋ ndɛ gɛŋ bu ɛmwasin lau ŋalōm sawa. Ma iŋ ndɛ lɛŋ gitɛŋ ŋa-ŋandō oc yɛc ŋapan. [BW 112:9]

¹⁰ Gauc nem bu Anōtō, nan kɛŋ gɛŋ ŋawhɛ tɛŋ lau sɛsō gɛŋ-nga, ma kɛŋ gō tɛŋ lau tu sɛneŋ-nga, nan gitōm bu kɛŋ gɛŋ daēsam tɛŋ mac tu amwasin lau ŋalōm sawa-nga. Ma iŋ oc kōm mac nem lɛŋ gitɛŋ anem lau sa-nga nem ŋandō daēsam. ¹¹ Anōtō oc ɛmwasin mac ŋa gɛŋ daēsam, ma mac oc atōm bu anem lau sa ɛŋlɛc. Ma lau daēsam oc sɛnem danje Anōtō tu awa nan mac ac sa bu yac akɛŋ tɛŋ lau Jerusalem-nga nan sɛpōnda dau.

¹² Yomandō. Awa nan mac bu andic sa, nan oc nem Anōtō ndɛ lau dabun nan sɛpōnda dau, nan sa. Ma gɛŋ atu dan whiŋ. Lau daēsam oc atac ŋayham atu ma

sɛnem danje Anōtō ɛŋlɛc tu mac-nga. ¹³ Mac ahoc yom asɛ ma asōm bu mac akɛŋ whiŋ ŋawaē ŋayham pi Kilisi, ma bu danjam wambu iŋ. Ma gɛŋ nan mac akɛŋ bu anem lau Jerusalem-nga dinan ma lau ŋatō sa-nga, nan tōc asɛ bu mac nem yom iŋ yomandō. Ma lau dau oc sɛmpin Anōtō tu mac nem lɛŋ ti sakin dinan-nga. ¹⁴ Ŋac oc sɛŋyalɛ bu Anōtō ndɛ mwasin kōm gwelen yɛc mac nem ŋalōm. Ma ŋac oc atac whiŋ mac ŋandō ma gauc nem mac ŋapan yɛc ŋac si mbec ŋalōm. ¹⁵ Oyaē. Mwasin nan Anōtō kɛŋ tɛŋ yac ŋambwa iŋ gɛŋ atu andō, hōc gɛlɛc gɛŋ honj su. Tu dinan-nga danem danje iŋ ŋapan.

10

Pol whɛ ndɛ lɛŋ sa

¹ Lau ŋatō sɛsec aō ma sɛsōm yom bocdec bu, “Pol, iŋ ŋac kainj dan. Tɛŋ ndoc iŋ mbo whiŋ mac, nan iŋ tōc dau bu sōm yom ti ŋanɛa tɛŋ mac, magoc tɛŋ ndoc iŋ hu mac sin, nan iŋ ndɛ ŋalōm pɛŋ dōŋ ma to yom ŋanɛa sip iŋ ndɛ bapia tɛŋ mac.” Aō Pol bu waŋkuc Kilisi ndɛ lɛŋ malō kɛgwinin dau-nga, ma wandac mac bu mac akōc gauc kainj tigen pi aō, me mba? ² Aō watɛŋ mac bu akōc gauc pi yom dau, ma amasan nem ŋalōm tisolop mun su nan. Ma bocdinan tɛŋ ndoc aō watɛŋ mac waloc, nan gɛŋ danj oc yɛc bu wasōm yom ŋanɛa pi-nga dom. Tigen aō bu waloc ma watap sa bu lau ŋatō gauc gɛm bu yac anjuk lau nom-nga si mɛtɛ, dec aō oc wakɛŋ gɛli ŋac dom. ³ Yomandō yac ambo nom, magoc yac ac sin tōm lau nom-nga sic dom. ⁴ Ma yac mba wapa sin-nga iŋ gitōm lau nom-nga si wapa sɛndic sin-nga dom. Mba. Yac akōc Anōtō dau ndɛ ŋaclai bu andic sin, ma bu asɛŋ ŋacyo si tunbōm ŋanɛa honj su. ⁵ Gauc ti yom tasan honj, ma lau honj nan sɛtoc dau sa ma sɛkɛŋ kisa Anōtō, ma sɛlhac lau ahuc tu bu sɛŋyalɛ Anōtō ti ndɛ yom dom, nan yac akōc Anōtō ndɛ ŋaclai bu asɛŋ ŋac su. Gauc sac-sac honj, nan yac akwɛ dōŋ yɛc-nga, tu bu akɛŋ gauc honj sōc Kilisi ŋapu-nga. ⁶ Tɛŋ ndoc yac aloc, nan yac oc akɛŋ ŋagɛyō tɛŋ lau danɛapɛc-nga honj. Bocdinan kwahic dec yac asōm tɛŋ mac bu amasan nem ŋalōm, ma asōc Kilisi ndɛ yom ti yac mba yom honj ŋapu.

⁷ Mac nem lau ŋatō sɛtoc dau sa, ma gauc gɛm bu ŋac tawasɛ sɛti Kilisi ndɛ. Am bu ŋamalac kainj dinan, dec wasōm tɛŋ am bu kōc gauc ŋapɛ pi gɛŋ nan yɛc awɛ, ma am oc ɛmyalɛ bu yac ati Kilisi ndɛ, atōm am. ⁸ Ma mboe mac gauc gɛm bu tɛm daēsam yac apo daun mba waɛŋ sa tu ŋaclai nan Kilisi kɛŋ tɛŋ yac, dec kɛyalin yac sa ati aposel. Aō oc mayan daun tu yom dinan-nga dom. Ŋahu bu Kilisi kɛŋ ŋaclai dau tɛŋ yac tu bu anɛgwinin mac-nga dom, magoc tu bu apuc mac dōŋ-nga. ⁹ Anɛŋ bapia ŋatō, nan gato

têñ mac munj su, nanj ñahu dau dinanj. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-nga dom. ¹⁰ Bu lau ñatô sêôm yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom ñanga daêsam sip in ndê bapia, tu kênj wapac yac-nga. Tigenj têtj têtj inj dau meñ kalhac yac anjôn-nga, nanj dalic inj gitôm ñgac ti ñaclai atu dom, ma inj sôm yom ñanga dom.” ¹¹ Mac lau nanj asôm yom kainj dinanj pi yac, nanj ayob daôm. Bu têtj ndoc yac bu ahôc asê mac, nanj mac oc alic bu gêtj nanj yac oc akôm, nanj oc êñkuc yom nanj ato sip bapia.

Pol ndê ñahu po dau waê sa-nga

¹² Yac atec bu atoc dauj sa tôm aposel tasanj sêkôm, me anem dôhônj mba lêtj ma ñac si lêtj. Bu aposel tasanj dinanj sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau danj si lêtj gi tap ñac si sa dom. Ma bocdinanj ñac sem dôhônj dau si lêtj whinj ñac dau si lêtj. Ñac si gauc dinanj solop dom. ¹³ Yac atôm dom bu apo dauj mba waêtj sa tôm ñac lau dau sêkôm, magoc apo dauj sa tu gwelenj nanj Anôtô kêtj têtj yac-nga. Bu Anôtô dau kêyalinj gameñ sa bu yac akôm gwelenj ñawaê ñayham-nga ambo, ma yac akôm gwelenj dau e akôm yêc mac nem gameñ whinj. ¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelenj ma ahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê e meñ têtj mac nem gameñ. Yac bu akôm bocdinanj dom, dec oc tôm dom bu yac apo dauj sa tu mba gwelenj-nga. ¹⁵ Ma yac atec bu apo dauj sa tu gwelenj nanj lau ñatô sêkôm-nga. Yac akêtj batanj bu mac nem akêtj whinj oc êñsôwec tiatu, ma tu dinanj-nga gwelenj nanj yac akôm awhinj mac, nanj ña-ñandô oc êñsôwec tiatu bocdinanj. ¹⁶ Nalêtj dinanj yac oc atôm bu anem mêtê lau ñatô, nanj si gameñ yêc mac nem ña-ñambu-nga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ñahu bu yac atec bu apo dauj sa pi lau ñatô si gwelenj ña-ñandô.

¹⁷ Aneñ lêtj wapo dauj sa-nga kêtj Anôtô ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Asa nanj bu po dau sa, nanj po dau sa tu Pômdau-nga enj. *[Jer 9:24]*

¹⁸ Bu ñamalac nanj po dau sa tu dau ndê lêtj-nga, nanj Anôtô gêlic bu yham dom. Magoc ñamalac nanj Pômdau po inj sa, nanj Anôtô oc lic inj ñayham.

11

Pol ndê puc pi aposel tasanj

¹ Mboe lau ñatô sêlic anej yom gitôm yom gauc mbasi-nga. Magoc aô bu wasôm yom ñatô tiyham, ma gakêtj whinj bu mac oc alic aô sac dom. ² Bu Anôtô kac anej ñalôm bu wanem lêmunj mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aô galic mac atôm aô atuñwê ñayham danj, nanj kamatiñ yom whinj ñgac danj bu nem. Tu dinanj-nga dec gakôc gauc ñanga pi inj bu wayob inj ñapep bu sa ndê lêtj ñawasi ma mbo whinj ñgac danj

dom e nem ndê ñgac solop. Ma ñgac dau inj Kilisi. ³ Kwahic dec mac asap Kilisi dôñ ti nem ñalôm ñawasi. Tigenj aô gatôc dauj bu mboe lau tasanj ñatô oc sêmeñ ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lêtj dinanj sinj, tôm mboc tasanj ñadau meñ ma tim yom Ewa. ⁴ Bocke? Lau ñatô bu sêhôt asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc ñac si yom pi inj so yom ñandô nanj yac ahoc asê pi inj, dec mac oc akôm sake? Aô gatôc dauj bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc ñac si yom sa ñagahô enj. Mac akôc Nalau Dabunj su, magoc lau ñatô bu sêmeñ ma sêkac mac bu akôc ñalau danj dau-nga, me sêhoc ñawaê ñayham asê nanj so yac mba, dec aô gatôc dauj bu mboe mac oc akôc sa enj. ⁵ Mac alic lau tasanj dinanj bu aposel ñandô, a? Ñac si asa hôc gêlic aô su? ⁶ Aô ñgac ñayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-nga dom, magoc aô kayalê Anôtô ti ndê yom. Ma gêtj hoñ nanj aô gakôm, nanj tu bu wawhê Anôtô ti ndê yom sa tiawê têtj mac.

⁷ Têtj ndoc aô gahoc Anôtô ndê ñawaê ñayham asê têtj mac, nanj aô tanjkwê mac dom, magoc kagwininj dauj ma gakôm gwelenj tu wakôm kwaj dauj-nga. Aô kakuc lêtj dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-nga. Bocke? Aneñ lêtj dinanj inj so, a? ⁸ Gôlôwac dabunj gameñ ñatô-nga sêkêtj gêtj tu sêpuc aô dôñ-nga. Nalêtj dinanj gitôm aô gam kanj ñac si gêtj tu wanem akiñ mac-nga. ⁹ Ma têtj ndoc aô gambo gawhinj mac ma gapônda gêtj danj, nanj gateñ mac nem ñamalac danj bu nem aô sa dom. Magoc asidôwai nanj sêmeñ akêtj Masedonia sem aô sa. Aô gayob neñ lêtj hoñ tu bu wakêtj ñawapac têtj mac dom, ma oc wanjuc lêtj tigenj dinanj. ¹⁰⁻¹¹ Mac gauc gêm bocke? Aô kakuc lêtj dinanj ñahu bu aô tac whinj mac dom, a? Mba! Anôtô dau kêyalê bu aô atac whinj mac ndu andô. Aô gapo dauj sa tu anej lêtj gakôm gwelenj ñaôli mbasi-nga, ma gwelenj bocke nanj aô bu wakôm wawhinj mac lau gameñ Akaya-nga, nanj wanjuc lêtj tigenj dinanj ñapanj. Kilisi dau ndê yom ñandô yêc anej ñalôm, dec gasôm yom dau.

¹² Aô tanjkwê mac bu anemlihi aô tu gwelenj ñawaê ñayham-nga dom, ma oc wakôm bocdinanj ñapanj. Aô gatec bu wakêtj ñasawa têtj lau nanj sêkôm gwelenj tu sêkôc awa-nga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu ñac si lêtj gwelenj-nga gi tap yac mba sa. ¹³ Lau kainj dinanj, ñac aposel tasanj. Ñac si gwelenj ñandô bu sêtim yom lau. Bu ñac sêsinj si mêtê tasanj kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ñandô anjô. ¹⁴ Asô tu anej yom dinanj-nga dom, bu Sadanj dau munj apu lêtj tasanj dinanj ma gêm anjela ñawê-nga anjô. ¹⁵ Bocdinanj inj ndê lau akiñ bu sênem lau gitêtj nanj sem akiñ Anôtô, nanj anjô, dec oc kôm yac dasô dom. Magoc tinjambu ñac oc sêtap ñagêyô sa tu si lêtj sac dinanj-nga.

Pol hôc nawapac daêsam

¹⁶ Aô waten mac tiyham bu alic aô tôm ngac gauc mba-nga dom. Magoc aô bu wapo daun sa pi ahic tiyham tôm ngac lau tasan dinanj sêkôm. Ma mac bu alic anej yom gitôm ngac gauc mba-nga ndê, nanj akôc aô sa tôm mac akôc lau gauc mba dinanj sa. ¹⁷ Aô kayalê bu yom nanj aô bu wasôm tu wapo daun sa-nga, nanj kêkuc Pômdau ndê lêh dom, magoc aô gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêh, ¹⁸ Aêc. Lau tasan dinanj sêhkcuc lêh nom-nga ma sêpo dau waê sa, dec aô bu wapo daun sa bocdinanj. ¹⁹ Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic nayaham bu akôc lau gauc mbasi-nga sa sêmbo sêwhin mac? ²⁰ Yomandô. Nac lau tasan dinanj sêngwinin mac e ati lau akinj nambwa, sêmbac yom mac bu sêngaho mac nem gêh su, sêhsoh mac nem gauc e asôc nac napan, sêtoc dau sa têt mac, ma sêhóc mac mayam su, tigenj mac akôc nac sa. ²¹ Mac gauc gêm bocke? Yac mayanj daun bu yac lau licwalô mba dec anjuc lau dau si lêh dom, a? Lau gauc mbasi-nga dinanj sêpo dau sa tu nac si lêh-nga ti atac pa su. Bocdinanj kwahic dec aô bu wanjuc nac si lêh dinanj wawhinj. ²² Nac sêpo dau sa bu nac lau †Hibru, a? Aô Hibru bocdinanj. Nac lau Israel-nga, a? Aô bocdinanj. Nac Abraham ndê wakuc nac? Aô bocdinanj. ²³ Nac sêsôm bu nac sem akinj Kilisi, a? Aô kayalê bu mac oc alic anej yom tôm ngac ngagulu kêhsoh danj ndê, magoc aô wasôm têtj mac bu aô gam akinj Kilisi ma gakôm gwelenj njawaê njayaham-nga gahóc gêléc nac su. Lau sêkêh aô gandóc gapocwalô, sic aô basô, ma têt daêsam kêhinj bu wambac ndu tu gam akinj Kilisi-nga. Ma nac lau dau? Mba. ²⁴ Lau bata Israel-nga sêmatôc aô tidim 5, ma tôm têt matôc-nga 5 dinanj sêhi aô tidim 39* na po nanj sem bocbinj. ²⁵ Nac sic aô na sô tidim tô. Sêtuc aô na-hoc tidim tigenj. Aô gapac wanj tidim tô, ma gapoc gwêc sawa tôm ôbwêc danj ma acsalô danj. ²⁶ Aô ga gamenj ga gamenj napan ma gandóc sic terj dom. Ma nawapac njatô nanj gahóc whin, nanj bocdec. Aô galom bu hêc njasambac atu, ma gambo gwêc têtj têt sac. Lau kanj sêkôm aô njayom, ma aô gatap kisa sa yêc aô daunj nerj lau Israel-nga ma yêc †lau gamenj apa-nga, ma yêc lau malac atu-tu-nga ma lau malac saun-saun-nga, ma yêc asidôwai tasanj bocdinanj. Gêh honj dinanj gitôm bu serj aô su, magoc mba. ²⁷ Aô gakôm gwelenj ti gahóc nawapac atu napanj. Têt daêsam aô gayêc bêc njapep dom, gêh yô a ô, bu yô aô, gambo njamlic njahuc, ma gapônda njakwê. ²⁸ Wapac honj dinanj kêsalê aô ahuc. Ma gêh danj tiyham kêh wapac aô tôm bêc honj, nanj bocdec bu. Aô gitôm dom

bu wanjhinj lau sêkêh whinj Kilisi-nga danj sinj, tigenj gauc gêm nac napanj. ²⁹ Njamalac danj bu ndê kêh whinj nanjga dom, dec oc wahêgo daun tu in-nga e anej licwalô pacndê. Ma gêh létôm-nga bu kôm njamalac danj penj sip sac njalôm, dec aô oc atac njandê pi gêh dinanj.

³⁰ Aô gatec bu wapo daunj sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gêh nanj tôc asê bu aô ngac licwalô mba-nga. ³¹ Anôtô kêyalê bu aô kasau dom. Inj Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampinj inj tôm bêc honj.

³² Têtj ndoc aô gambo malac Damaskas, nanj gôlinjwaga nanj yob malac dau mbo Kinj Aretus napan, nanj gic atu inj ndê lau sinj-nga bu sêyob gatam malac-nga honj tu sêkôc aô dôh-nga. ³³ Magoc mba. Asidôwai sêkêh aô gasip sambec sô danj, ma sêhwhan aô gasip yêc gatam atu danj yêc malac dau njatunbôm njadômbwê-nga ma galhô ga.

12*Pol gêlic undambê ngatatu*

¹ Mêtê dapo daunj waêh sa-nga oc kêh njayaham danj têtj yac dom. Magoc anej njalôm kac aô, dec oc wapo daunj sa ma wandic têtju yom, ma wasôm yom pi gêh ngatatu, ma pi gêh njatô nanj Pômdau hoc asê têtj aô. ²⁻³ Aô kayalê ngac kêh whinj Kilisi-nga danj. Yala 14 gi su, Anôtô kôc inj sa pi lôlôc solop têtj inj yêc undambê gi. Anôtô kôc inj ti njamlic sambuc me kôc inj gatu njambwa, aô gam gauc. Anôtô tawasê kêyalê. ⁴ Ma Anôtô tôc gamenj †Paradise-nga têtj inj. Inj ngô yom pi gêh atu-tu njatô nanj inj gitôm dom bu w hê sa, ma Anôtô gic yao inj bu sôm asê dom. ⁵ Aô oc wapo njamalac kainj dinanj waê sa, magoc aô bu wapo daunj sa, dec wasôm yom pi gêh tigenj, nanj bu watôc asê bu aô ngac licwalô mba. ⁶ Gêh njatô yêc bu wapo daunj sa pi-nga, ma aô bu wakôm, dec oc watôm ngac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu anej yom inj yomandô. Magoc aô watoc daunj sa pi gêh dinanj dom. Lau bu sêmpinj aô tu lêh nanj sêlic aô gasa-nga, ma tu yom njandô nanj gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anôtô kêmwasinj lau licwalô mba, bu tôc inj ndê njac lai asê

⁷ Yomandô Anôtô tôc gêh atu têtj aô. Magoc inj tec bu aô wapo daunj sa pi gêh dau. Tu dinanj-nga inj kêh njasawa têtj Sadanj bu êhkinj inj ndê anjela danj bu êngwininj aô na gêh wapac njamlic-nga danj. Gêh dau kêh njandê têtj aô gitôm gêh njakwa kujj aô. ⁸ Aô gatenj mbec nanjga têtj Pômdau ma gandac inj tidim tô bu kôc gêh wapac dau su yêc aô. ⁹ Magoc inj sôm têtj aô bu, “Mba. Anej mwasinj gitôm bu puc am dôh ma hóc njawapac dinanj. Bu aô oc wamwasinj lau licwalô mba, bu

* **11:24:** Lau Israel-nga si yomsu danj (Diut 25:3) sôm bu sêhi njamalac giso na-po sêhóc gêléc tidim 40 dom. Bocdinanj lau bata Israel-nga bu sêmatôc njamalac danj, nanj sêhi inj tidim 39 bu sêngili yomsu dau njadôhông dom.

watôc aney ñaclai asê.” Tu dinan-nga aô Pol oc wapo dauñ sa tu ñawapac bocke nanj kégwinij aô e kôm aô licwalô mba. Nalêñ dinan aô oc tanjkwê Kilisi bu kêñ inj ndê ñaclai tu nem aô sa-nga. ¹⁰ Tu dinan-nga aô bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aô ma sêkêñ kisa aô, aô bu wapônda dauñ, me aô bu wahôc ñawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac ñayham. Bu têtñ ndoc aô kasahê licwalô tôm dom, nanj tanjkwê Kilisi ndê ñaclai bu puc aô dôñ ma walhac ñannga.

Pol tac whiñ lau Korin-nga

¹¹ Aô galic dauñ gitôm ñgac ñambwa-nga danj, magoc aposel tasanj nanj mac atoc ñac sa, nanj si asa hôc gêlêc aô su? Oc tôm bu mac apo aô waêñ sa, magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinan-nga dec aô kakuc lau gauc mbasi-nga si lêtñ ma gapo dauñ sa têtñ mac. ¹² Têtñ têtñ aô gambo gawhiñ mac, nanj aô gakôm gêtñ nanj aposel ñandô sic waê bu sêkôm. Aô gakôm gêtñ dalô, gêtñ atu-tu ma gêtñ ti ñaclai atu daêsam. ¹³ Bocdinanj mac gauc gêm bu aô gakôm gêtñ sake têtñ gólôwac dabunj ñatô, nanj gakôm têtñ mac dom? Mboe mac alic aô sac bu gandac mac bu akêñ gêtñ tu anem aô sa-nga dom, a? Bu bocdinanj, dec watenj mac bu asuc anej sac kwi.

¹⁴ Kwahic dec aô kamasanj dauñ bu wandic mac kési tidim tó-nga. Magoc aô waloc tu bu wakôc mac nem gêtñ danj-nga dom. Bu gêtñ nanj aô tac whiñ, nanj mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aô bu wakêñ wapac mac dom, bu aô gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkêñ gêtñ tu sêlôm damba ti dindai-nga. Damba ti dindai bu sêkêñ gêtñ tu sêlôm si balêkoc-nga, dec oc solop. ¹⁵ Boc-dinanj aô galic ñayham bu wakêñ neñ gêtñ honj tu wanem mac sa-nga, e wakêñ dauñ sambuc tu mac-nga whiñ. Nalêñ dinan aô bu watôc asê bu aô atac whiñ mac ndu andô, ma mac bu atac whiñ aô gwalec, oc ñayham me mba? ¹⁶ Mac bu atac whiñ aô me atac whiñ aô dom, magoc mac anjalê su bu aô gakêñ ñawapac danj têtñ mac dom. Magoc mboe lau nanj sêkêñ kisa aô, nanj oc sêsôm bu aô kasalê lêtñ bu wanjsau mac ma malô wakôc mac nem gêtñ ñatô-nga. ¹⁷ Mac gauc gêm bu aô kakinj anej lau ñatô sêtêtñ mac sêloc, bu sêngaho mac nem gêtñ ñatô su tu aô-nga, a? ¹⁸ Aô gandac Taitus bu têtñ mac loc, ma kakinj yac neñ asidôwa danj whiñ inj. Ma Taitus kôc mac nem gêtñ bocke, a? Mba andô. Alu akôc gauc tigenj ma asa lêtñ tigenj, nanj akôm gwelenj ñaôli mbasi-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga

¹⁹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom honj dinanj tu bu alhac dauñ ahuc, a? Mba. Yac akêñ whiñ Kilisi, ma asôm mba yom honj yêc awê têtñ mac yêc Anôtô anjô-nga. Ma gêtñ honj nanj yac akôm, nanj akôm tu bu apuc yac

mba lau atac whiñ-nga mac dôñ alhac ñannga-nga. ²⁰ Aô gatôc dauñ bu mboe aô waloc ma watap sa bu mac nem la u ñatô sêsap mêtê sac dôñ sêmbô. Bocke? Mac nem lau ñatô sêsôm dau, me sem lêmurj dau, a? Lau ñatô atac ñandê têtñ dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gameñ, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aô bu waloc ma walic bu mac nem lau ñatô sêñkuc lêtñ nanj aô atac whiñ dom, dec aô oc wanjuc lêtñ matôc-nga nanj mac oc atac whiñ dom. ²¹ Muñ-nga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockainj-nga ti atac ñagalac-nga tidau-tidau. Aô gasôm têtñ ñac bu sênem dau kwi ma sêhu lêtñ sac dinanjinj. Kwahic dec aô gatôc dauñ bu mboe aô wambu waloc, ma walic bu ñac sêsap lêtñ dinanjinj dôñ ñapanj sêmbô. Bu bocdinanj, dec mêtê sac dau oc kêtñ wapac aô, ma anej Anôtô oc kêtñ aô mayanj dauñ atu tu mac-nga.

13

Pol oc kêñ gêli lau nanj sêkôm sac, nanj dom

¹ Ñasawa saunj aô oc wandic mac kési tidim tó-nga. Ma aô bu wamatôc mac nem lau ñatô, dec aô oc wanjuc ñagôlinj solop tamatôc lau giso-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñamalac tigenj bu êñgôlinj yom pi ñgac danj, dec oc tôm dom bu dakôc inj ndê yom sa.

Ñamalac lu me tó bu sêpuc yom dau dôñ, dec dalic bu yomandô. [Diat 19:15]

² Têtñ ndoc aô gac mac kési tidim lu-nga, nanj gasôm têtñ lau nanj sêkôm mêtê sac bu sêhu sinj. Ma aô gakêñ puc mac bu têtñ ndoc aô bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lêtñ dinanjinj dôñ ñapanj sêmbô, dec oc wakêñ matôc ñannga têtñ ñac, ma têtñ lau ñatô nanj sêkôm sac, nanj bocdinanj. Kwahic dec aô gambo ahê, magoc ndoc kêpiñ bu wambu waloc, dec wakêñ puc mac pi gêtñ tigenj dinanjinj tiyham. ³ Mac nem lau ñatô sêndac aô bu w atôc gêtñ danj têtñ mac, nanj oc whê sa bu aô gasôm yom gam Kilisi anjô. Bocdinanj ayob daôm ñapep, bu aô oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-nga honj ti ñannga. Kilisi dau bu mbo whiñ mac, dec oc kêñ gêli mac dom, inj oc kôm mêtê ñannga kainj tigenj. ⁴ Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ñgac licwalô mba. Magoc Anôtô ndê ñaclai unj inj sa ma kêñ inj mbo tali ñapanj. Ma yac lau nanj mba akêñ whiñ pinj yac dôñ am daminj Kilisi, nanj lau licwalô mbasi bocdinanj. Magoc Anôtô ndê ñaclai kêñ yac ambo tanjli awhiñ inj, tu bu anem akinj mac-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga tiyham

⁵⁻⁶ Mac bu andac batam yac bu aposel ñandô me mba, dec atôc gwaniñ daôm nem lêtñ. Mac anjalê su bu ñamalac nanj kêñ whiñ dom, nanj Kilisi mbo inj ndê ñalôm dom. Bocdinanj mac bu alic bu mac akêñ whiñ ambo,

ma Yisu Kilisi mbo nem njalôm, dec anyalê bu yac mba gwelen nja-ñandô dinan, ma whê yac sa bu aposel ñandô. ⁷ Yac aten mbec têt Anötö bu puc mac dôñ ma akôm sac dan dom. Yac atac whin bu mac asa lêñ gitêt, tu bu mac nem lêñ tôc asê bu yac aposel ñandô lec dom. Mba. Lau ñatô bu gauc nem bu yac aposel tasan, nan in gêt nambwa. Yac mba mbec dinan nja-ñahu andô, nan yac atac whin bu Anötö puc mac dôñ bu ankcuc lêñ gitêt en. ⁸ Lau bu sêsap lêñ yom ñandô-ñga dôñ, dec oc tòm dom bu yac akôm gêt ti ñaclai tu amatôc ñac-ñga. Magoc lau nan sêñkcuc lêñ yom ñandô-ñga dom, nan yac akôm gêt ti ñaclai tu bu amatôc ñac-ñga e sêhu si giso sin. ⁹ Bocdinan mac bu alhac ñannga ma asap yom ñandô dôñ, dec oc tòm dom bu yac atôc mba ñaclai têt mac, magoc yac oc atac ñayham atu tu mac nem lêñ ñayham-ñga. Ma yac aten mbec bu mac lau akêñ whin-ñga asa nem lêñ hon ñapep en.

¹⁰ Aô gato yom hon dinan bu wakêt puc mac bu ahu nem mêtê s ac hon sin muñ, bu têt ndoc aô bu wahôc asê, nan gatec bu wamatôc mac nja ñaclai nan Pômdau kêt têt aô. Bu in kêtalin aô sa ma kêt ñaclai têt aô bu wapuc mac dôñ, ma tu bu wanğwiniñ mac-ñga dom.

Pol ndê yom nambu-ñga

¹¹ O asidôwai, aô bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neñ acsalô têt mac hon. Anjahê ñannga bu andic dabin nem lêñ akêñ whin-ñga hon tisolop. Aneñ yom hon dindec puc mac dôñ. Akêñ nem gauc ti njalôm pitigen, ma ambo awhin daôm ti yom malô. Akôm bocdinan, ma Anötö, nan Atac Whin ti Yom Malô Njau, nan oc mbo whin mac.

¹² Akam daôm ankcuc gôlôwac dabun si lêñ. ¹³ Anötö ndê lau dabun hon nan sêmbo gameñ Masedonia-ñga dindec, nan sêkôm si acsalô ñayham têt mac. ¹⁴ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin ti Anötö ndê atac whin puc mac dôñ, ma Njalau Dabun pin mac hon dôñ ñapan.

Pol ndê bapia têtj lau Galasia-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Aposel Pol to bapia dindéc têtj lau sêkêñ whinj-nga nanj sêmbo gamenj Galesia-nga. Muñ-nga inj dau kêsêlêñ tòm malac ma hoc ñawaê ñayham asê têtj lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkêñ whinj Yisu (Apo 13:14–14:23).

Tinjambu lau Israel-nga ñatô sêhóc asê gôlôwac dabunj Galesia-nga, ma sêñsôñ lau sêkêñ whinj Yisu-nga si gauc pi lêtj sêti lau gitêñ yêc Anôtô anjô-nga. Ñac lau nanj sêsap lau Israel-nga si sakinj akwa dôñ, ma sêkac lau Galesia-nga bu sêñkuc pwac sêsê launjac si ñamlic ñatô su-nga, ma sêsóc Moses ndê yomso honj ñapu. Ñac sêsôm bu lau sêkêñ whinj Yisu-nga nanj lau Israel dom, nanj bu sêkôm bocdinan dom, dec oc tòm dom bu Anôtô kôc ñac sa me lic ñac bu lau gitêñ. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu inj aposel ñandô dom, ñahu bu inj kac lau gamenj apa-nga bu sêñkuc Israel si sakinj akwa dom.

Tu dinan-nga Pol to bapia dindéc tu bu whê dau sa bu inj aposel ñandô, nanj Yisu Kilisi lu Anôtô sêñyalinj inj sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têtj inj (1:12). Ma inj bu puc lau sêkêñ whinj-nga dôñ bu sêsóc lau tasanj dinan si yom ñapu dom. Inj sôm bu ñawaê ñayham tigenj inj yom ñandô, ma ñawaê dau tós asê tiawê bu lau sêti lau gitêñ tu ñac si sêkêñ whinj-nga, ma tu sêñkuc yomso-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 inj to yom ñatô tu bu puc lau dôñ bu sêkêñ whinj ñanja, sêsap mêtê atac whinj-nga dôñ, ma sêpinj dau dôñ ñapep. Lau nanj Ñalau Dabunj gêm gôlinj ñac, nanj oc sêhu mêtê sac sinj, ma sêkôm mêtê ñayham enj (5:16-26).

Pol ndê yom ñamata-nga

¹⁻² Aô Pol, ma asidôwai nanj sêmbo sêwhinj aô, ato bapia dindéc têtj Kilisi ndê gôlôwac dabunj honj yêc gamenj Galesia-nga. Aô gati ñapocel magoc ñamalac danj kêtjalinj aô sa, me lau tonj danj sêñkinj aô bu watî aposel dom. Mba. Yisu Kilisi lu inj Damba Anôtô nanj unj inj sa akêñ lau batê-nga, nanj dec sêñyalinj aô sa ti sêñkinj aô. ³ Mwasinj ti yom malô têtj mac akêñ yac neñ Damanj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi. ⁴ Yisu kêtj dau mbac ndu tu yac neñ sac-nga, bu êñgaho yac su yêc mêtê sac nanj gêm nom dindéc ahuc. Lêtj dau Damanj Anôtô gauc gêm tidôñ ma tac whinj bu Yisu kôm ñandô sa. ⁵ Bocdinan datoc Anôtô ndê waê sa tòm têtj sambob dandic ñawaê. Yomandô!

Pol kêtj puc lau bu sêñkuc ñawaê ñayham tigenj

⁶ Tu Kilisi-nga dec Anôtô kêmwasinj mac, ma kêtjalêmac mac sa ati inj ndê lau. Magoc ñagahô enj, mac ahu inj ti ñawaê ñayham nanj aposel sem, nanj sinj, ma anjuc yom wakuc. Mac nem lêtj dinan kôm aô gahêdaenj. ⁷ Yom nanj mac anjuc, nanj yom ñandô dom. Mboe lau ñatô sêñsôñ mac nem gauc ma sêñsahê bu sêñsôñ ñawaê ñayham pi Kilisi whinj. ⁸ Anjô su nanj! Yac dauñ me anjela undambê-nga danj, me asa bu têtj mac meñ ma nem mêtê wakuc, nanj so mêtê nanj muñ-nga yac ahoc asê têtj mac, nanj oc tap Anôtô ndê atac ñandê sa. ⁹ Aêc! Yac asôm su, ma aô wasôm tiyham. Asa nanj bu hoc mêtê asê têtj mac nanj so yac lau aposel mba mêtê nanj mac akôc sa su, nanj oc tap Anôtô ndê atac ñandê sa.

¹⁰ Mac gauc gêm sake? Aô gato yom dindéc tu bu lau sêlic aô ñayham ma sêmpinj aô-nga, me tu bu Anôtô lic aô ñayham-nga? Anjô! Aô bu wakôm tu ñamalac-nga, dec aô Kilisi ndê ñac akinj dom.

Pol whê sa bu inj Anôtô ndê aposel ñandô

¹¹ O asidôwai, aô bu wawhê sa têtj mac bu mêtê nanj gahoc asê têtj mac, nanj ñamalac si yom dom. ¹² Bu ñamalac danj kêtj têtj aô me kêdôhônj aô dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têtj aô. ¹³⁻¹⁴ Mac anjô aô ñawaê su, dec anjalê bu muñ-nga lê aô gam akinj Anôtô kakuc lau Israel-nga si sakinj akwa. Aô gasa ñac si lêtj dau gahóc gêtêc ñac si daêsam nanj si yala gitôm aô neñ. Ma gayêm dauñ su tu wanjuc abanj Israel-nga si ñagôlinj. Ma mac anjô bu aô gakêñ kisa ñanja têtj Anôtô ndê gôlôwac dabunj nanj sêkêñ whinj Yisu, ma kakôm bu wasenj ñac su. ¹⁵ Magoc Anôtô kêtjalinj aô sa gwananj su, têtj têtj aô gambo dinan atac ñalôm enj, ma tu inj ndê lêtj êmwasinj lau-nga dec kêtjalêmac aô sa bu wanem akinj inj. Ma tinjambu inj gêtêc ñayham ¹⁶ bu hoc inj ndê Atu Yisu asê têtj aô, tu bu wasôm inj ndê ñawaê ñayham asê têtj lau nanj lau Israel dom. Têtj dinan aô gasôm yom gawhinj lau ñatô dom. ¹⁷ Ma aô gapi Jerusalem bu walic lau nanj sêti aposel sêmunj aô, nanj dom. Mba. Aô gatêñ gamenj Arabia-nga ga, ma tinjambu gambo gatêñ malac Damaskas. ¹⁸ Aô gambo malac dinan yala tó su, goc gapi Jerusalem ga bu walic Pita, ma gambo gawhinj inj tòm gêc ¹⁵. ¹⁹ Aô galic Pômdau asi Jems, magoc galic aposel ñatô dom. ²⁰ Aô wasôm yêc Anôtô anjô-nga bu yom nanj kwahic dec gato, nanj yom tasanj dom. ²¹ Tinjambu aô gatêñ gamenj Siria ma Silisia-nga ga. ²² Gôlôwac dabunj gamenj Judia-nga nanj sêkêñ whinj Kilisi, nanj sêlic aô anjônj andô dom. ²³ Magoc sêñgô ñawaê pi aô bocdec bu, “Ñgac nanj muñ-nga kêtj kisa têtj yac, kwahic dec kôm gwelênj ma

gêm mêtê pi lêñ dakêñ whiñ-nga nanj munj-nga inj kôm bu senj su.”²⁴ Bocdinañ sêmpin Anötö tu inj gêm aö kwi-nga.

2

Lau aposel Jerusalem-nga sêkôc Pol sa

¹ Yala 14 ginja su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas la Taitus sêwhiñ aö. ² Anötö dau hoc yom danj asê têtj aö ma kac aö, dec gapi Jerusalem ga têtj ndoc dinañ. Ma njawaê njayham nanj gahoc asê têtj flau gameñ apa-nga, nanj aö gawhê sa yêc Jerusalem. Aö gawhê sa têtj lau hoñ dom, magoc gawhê sa têtj lau sêkêñ whiñ-nga si lau bata. Aö gatec bu lau sêpu gwelenj nanj gakôm, me sêsôm bu aö gakôm njambwa, ma tu dinañ-nga dec gawhê dauñ sa têtj njac lau dau. ³ Njac sênyalê bu Taitus nanj whiñ aö têtj têtj dinañ, inj njac Grik-nga. Magoc sêkac yac bu asê inj ndê njamlic njatö ênjkc lau Israel-nga si pwac nanj dom.

⁴ Yom hoñ dinañ hóc asê, njahu bu lau njatö sêñsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmenj sêmbô sêwhiñ yac bu sêtip lêtj ti sakinj nanj yac andôhônj têtj lau gameñ apa-nga. Yisu Kilisi kégapwêc yac su yêc sakinj yomsu-nga, magoc njac lau tasanj dinañ sêkôm bu sêkac yac kwi ma anjuk lêtj yomsu-nga tiyham atôm lau akinj njambwa. ⁵ Tigen yac alhac njanga ma asôc njac njapu danj dom, njahu bu yac atac whiñ bu mac lau Galesia-nga anjalê yom njandö pi njawaê njayham, ma asap dôñ njapanj.

⁶ Aö kayalê bu Anötö toc njamalac danj sa hóc gêlêc danj su dom. Tu dinañ-nga dec gahêgo dauñ dom têtj ndoc nanj gawhê dauñ sa têtj lau nanj gôlôwac dabunj Jerusalem-nga sêtoc sa sêti njac si lau bata. Ma njac sêsôm yom danj bu sêmatôc njawaê njayham nanj gam yêc lau apa si gameñ, nanj dom. ⁷ Mba! Njac sêlic bu Anötö kêtj njawaê njayham sip aö amanj bu wahoc asê têtj lau nanj lau Israel dom, tòm inj kêtj sip Pita amba bu hoc asê têtj lau Israel-nga. ⁸ Bu Anötö kêtj njac lai têtj Pita ma kêtjalinj inj sa ti lau Israel-nga si aposel, ma kêtj njac lai têtj aö bocdinañ, ma kêtjalinj aö sa gati lau gameñ apa-nga si aposel. ⁹ Lau sêkêñ whiñ-nga yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti njac si njagôlônj. Ma têtj ndoc lau tö dinañ sêlic bu aö gatap Anötö ndê mwasiñ sa su, dec sêkam alu Banabas tu bu sêtoc asê bu njac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma njac si njalôm pitigenj bu yac akôm gwelenj njawaê njayham-nga awhiñ lau gameñ apa-nga, ma njac sêkôm sêwhiñ lau Israel-nga. ¹⁰ Njac sêndac gêtj tigen, nanj bu yac gauc nem njac si lau nanj sêpônâ dau. Ma gêtj dau aö gauc gêm tidônj su bu wakôm.

Pol sôm Pita yêc malac Antiok

¹¹ Tinjambu aö gambo malac Antiok, ma Pita menj mbo malac dau whiñ. Magoc

malô aö galic yêc awê bu inj kôm gêtj danj, nanj so yom njandö njawaê njayham-nga. Ma tu dinañ-nga dec aö gasôm yom sêmbalanj-nga solop têtj inj. ¹² Bu têtj ndoc inj hóc asê Antiok tiwakuc, nanj inj kôm mêtê solop. Inj ndôc ti gêtj gêtj whiñ lau sêkêñ whiñ-nga nanj lau Israel dom, dec têtj asê bu inj hêgo dau tu Moses ndê yomsu-nga dom. Magoc tinjambu lau Israel-nga njatö nanj sem gwelenj sêwhiñ Jems, nanj sêhóc asê malac Antiok. Pita kêtjalinj bu njac sêsap Moses ndê yomsu dôñ ma njac bu sêkac lau gameñ apa-nga bu sênjkc lau Israel-nga si tjpwac sêsê laungac njamlic njatö su-nga. Tu dinañ-nga dec inj têtj dau ma kêdahinj dau su yêc lau nanj lau Israel dom. Inj ndê lêtj dau inj lêtj giso. ¹³ Ma lau sêkêñ whiñ-nga Israel-nga njatö nanj sêmbô malac Antiok, nanj sênjkc inj ma sêsa lêtj tasanj dinañ sêwhiñ, e lêtj dau hê Banabas kwi whiñ. ¹⁴ Têtj ndoc aö galic bu njac si mêtê dau so yom njandö njawaê njayham-nga, dec gasôm yom têtj Pita yêc njac hoñ anjô-nga bocdec bu, “Am njac Israel-nga, magoc têtj ndoc am mwenj hóc asê malac Antiok, nanj am mbo whiñ lau nanj lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-nga si yomsu-nga dom. Magoc malô am kac nem njalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gêtj atu, ma hu lau dau sinj ma mbo ahê njac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameñ apa-nga bu sêsôc lau Israel-nga si njagôlinj njapu, a?”

Lêtj tigen yêc bu dati lau gitêtj, nanj dakêñ whiñ

¹⁵ Ma aö gasôm têtj Pita, “Yac lau Israel-nga êlême dasam lau gameñ apa-nga bu lau sac, bu njac sênjkc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu neñ njahu yêc lau gameñ apa-nga dom. Mba. Dinañj sêkôc hêclu dambo lau Israel-nga nanj dakôc Moses ndê yomsu, nanj njalôm. ¹⁶ Magoc yac tanjalê su bu njamalac danj oc ti njamalac gitêtj yêc Anötö anjô-nga tu inj kêtj lêtj yomsu-nga dom. Mba, oc tòm dom. Magoc tu njamalac danj kêtj whiñ Yisu Kilisi-nga, dec Anötö gêlic inj bu njamalac gitêtj. Senj tigen dinañ gic lau hoñ njawaê, yac lau Israel-nga, ma lau gameñ apa-nga boc-dinañ. Tanjuk lêtj dakêñ whiñ Yisu Kilisi-nga tu bu dati lau gitêtj tu lêtj dinañ-nga, ma tu tanjuk lêtj yomsu-nga lec dom.”

¹⁷ Kwahic dec yac tanjuk lêtj dakêñ whiñ Kilisi-nga tu bu dati lau gitêtj-nga. Mboe lau njatö oc sêsam yac bu lau sac tu yac tanjuk lêtj yomsu-nga tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lêtj dakêñ whiñ Kilisi-nga kêtj njasawa têtj yac tu dakôm sac-nga, a? Aö wasôm, mba andô! ¹⁸ Muñ-nga aö kasahê bu wati njac gitêtj tu kakuc yomsu-nga, magoc kwahic dec gahu lêtj dau sinj su. Aö bu wambu wandi wasôc yomsu njapu tiyham, dec oc têtj gêtj tigen asê têtj aö, nanj bu aö njac

kağili yomsu-nga. ¹⁹ Bu sakin yomsu-nga tó asê têtj aó bu gawêkain seŋ wambac ndu-nga, ma bocdinaŋ dec aó taŋkwê lêtj yomsu-nga bu nem aó sa tiyham lec dom. Yomandó. Aó gahu lêtj yomsu-nga siŋ, tu bu wanem akin Anótó tóŋ aneŋ bêc hoŋ wambo taŋli-nga. Anótó dau piŋ aó dôtj gam damiŋ Kilisi gitóm gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ iŋ. ²⁰ Ma kwahic dec aneŋ ŋahu gambo taŋli-nga sip aó dauŋ dom, magoc gambo taŋli tu Kilisi naŋ tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ŋalóm naŋ-nga. Ma tóŋ bêc hoŋ naŋ wambo taŋli wambo nom lec, naŋ wasa lêtj tigen bocdec bu, wakêŋ whiŋ Anótó Atu naŋ tac whiŋ aó ma kêtj dau tu aó-nga. ²¹ Aó galic Anótó ndê mwasiŋ gitóm gêtj ŋambwa dom. Mba. ŋahu bu ŋamalac daŋ gitóm dom bu ti ŋamalac gitêtj tu iŋ kékuc yomsu-nga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu naŋ oc ŋahu mbasi.

3

Lêtj yomsu-nga ma lêtj dakêŋ whiŋ-nga

¹ O mac lau Galesia-nga, mac lau gauc mba. Yac awhê yoŋ naŋ pi Yisu Kilisi sa yêc awê têtj mac, e tóŋ mac daóm taŋóm alic iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêtj sôŋ mac nem gauc? ² Aó bu wakêŋ gêndac têtj mac pi yom tigen bocdec bu, mac aŋkuc yomsu dec Anótó kêtj ŋalau Dabuŋ têtj mac, me mac akêŋ whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su, dec iŋ kêtj ŋalau têtj mac? ³⁻⁴ Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Têtj ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ mac asa nem lêtj ti ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ahu lêtj yomsu-nga siŋ. Tu dinaŋ-nga lau naŋ sêsap yomsu dôtj, naŋ sêkêŋ kisa mac. Tu sake-nga kwahic dec mac bu ambu asóc yomsu ŋapu tiyham, ma gauc gêm bu Anótó oc kóc mac sa tu gêtj naŋ mac daóm akóm tu aŋkuc yomsu-nga. Mac bu akóm bocdinaŋ, dec kisa atu naŋ mac ahóc têtj ŋamata-nga, naŋ ŋahu mbasi. ⁵ Aŋgô! Anótó kêtj ndê ŋalau Dabuŋ têtj mac ma kóm gêtj daló daêsam yêc mac aŋóm-nga. Iŋ kóm gêtj dau tu mac aŋkuc yomsu-nga, me tu mac akêŋ whiŋ yom pi Kilisi, naŋ mac aŋgô su-nga?

⁶ Gauc nem Abraham. Iŋ kêtj whiŋ Anótó, ma tu dinaŋ-nga Anótó gêlic iŋ bu ŋgac gitêtj. ⁷ Bocdinaŋ aŋyalé bu lau hoŋ naŋ sêŋkuc lêtj sêkêŋ whiŋ-nga, naŋ Anótó gêlic ŋac sêtóm Abraham ndê lau wakuc. ⁸ Yom naŋ sêto yêc, naŋ tóŋ asê gwanaŋ bu Anótó oc lic lau naŋ lau Israel dom, naŋ bu lau gitêtj, tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga. Anótó sóm ŋawaê ŋayham dau asê têtj Abraham gwanaŋ naŋ bocdec bu:

Lau nom-nga hoŋ oc sêtap aneŋ mbec ŋamwasiŋ sa yêc am. [Gen 12:3]

⁹ Abraham kêtj whiŋ, dec tap Anótó ndê mbec ŋamwasiŋ sa. Ma bocdinaŋ lau hoŋ

naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ oc sêtap mbec dau ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ Abraham. ¹⁰ Magoc lau hoŋ naŋ gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitêtj tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ oc sêtap Anótó ndê tac ŋandê sa, tóŋ yom daŋ naŋ sêto yêc, naŋ sóm bocdec bu:

Asa naŋ kékuc yomsu hoŋ naŋ sêto sip buku yomsu-nga, naŋ ŋapep ma timala dom, naŋ oc tap Anótó ndê tac ŋandê sa. [Diut 27:26]

¹¹ Ma yom daŋ tiyham sêto yêc bocdec bu: Lau gitêtj oc sêndóc tali tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga. [Hab 2:4]

Yom dau tóŋ asê tiawê bu ŋamalac daŋ oc ti ŋamalac gitêtj yêc Anótó aŋgô-nga tu iŋ kékuc yomsu-nga dom. ¹² Lêtj yomsu-nga sóm bu ŋamalac naŋ tóŋ bu sa ndê lêtj êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, naŋ oc ndóc tali. Magoc lêtj yomsu-nga dinaŋ so lêtj dakêŋ whiŋ-nga. ¹³ Asa naŋ takwê lêtj yomsu-nga bu nem iŋ sa, naŋ gic waê bu tap Anótó ndê atac ŋandê sa. Magoc Kilisi kêtj gaho yac su yêc lêtj datap atac ŋandê dinaŋ sa-nga. Iŋ dau hóc Anótó ndê atac ŋandê tu yac-nga, tóŋ yom naŋ sêto pi lau sac, naŋ yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêkêŋ ŋac sêŋgalêŋ a, naŋ dalic ŋac gitóm lau naŋ sêtap Anótó ndê tac ŋandê sa. [Diut 21:23]

¹⁴ Yisu Kilisi hóc ŋandê dinaŋ tu bu lau naŋ lau Israel dom, naŋ dec oc sêtap Abraham ndê mbec ŋamwasiŋ sa sêwhiŋ lau Israel-nga. Ma yac hoŋ oc dakóc ŋalau Dabuŋ, naŋ Anótó gic bata su, naŋ sa tu yac neŋ dakêŋ whiŋ Yisu-nga.

Pwac yomsu-nga, ma pwac mwasiŋ-nga

¹⁵ O asidówai, wanem dôhôn pi ŋamalac si lêtj bu wawhê gêtj dau sa. Pwac naŋ ŋamalac lu sêmatinŋ tidôtj su, naŋ oc tóŋ dom bu ŋgac daŋ ndic têku, me seŋ su. Ma Anótó ndê pwac bocdinaŋ. ¹⁶ Iŋ gic bata yom têtj Abraham ma sóm bocdec bu, “Aó oc wanem mbec am ti nem wakuc.” Yom naŋ iŋ sóm pi Abraham ndê wakuc, naŋ hêganôŋ lau daêsam dom, magoc hêganôŋ Abraham ndê ŋgac wakuc tigen, naŋ Kilisi dau. ¹⁷ Aó wasóm têtj mac bu Anótó gic bata yom dau têtj Abraham muŋ su, ma tiŋambu yala 430 giŋga su, dec iŋ kêtj ndê yomsu têtj lau Israel-nga. Magoc yomsu dau seŋ pwac mwasiŋ-nga naŋ Anótó kêmatinŋ whiŋ Abraham, naŋ su dom. ¹⁸ Lau bu sêtap Anótó ndê mwasiŋ sa tu sêŋkuc yomsu-nga, naŋ dec lêtj dau kékuc yom naŋ Anótó gic bata têtj Abraham, naŋ dom. Magoc bocdinaŋ dom. Bu Anótó gic bata yom têtj Abraham ma sóm bu êmwasiŋ iŋ ŋambwa.

¹⁹ Bocdinaŋ Anótó kêtj yomsu ŋahu bocke? Iŋ kêtj tu bu tóŋ ŋamalac si sac asê-nga, bu lhac e Abraham ndê wakuc naŋ Anótó gic bata yom pi iŋ, naŋ hoc asê. Ma gêtj daŋ tiyham. Aŋela sêkóc Anótó ndê

yomsu ma sêkên têt ngac ñalhu-nga dan, nan Moses. ²⁰ Ngac ñalhu-nga dau kôm gwelen mbo Anötö ma lau Israel-nga ñalhu ma kôc yomsu. Magoc pwac mwasiñ-nga nan Anötö kêmatiñ whiñ Abraham, nan in dau kêt solop têt in, ma ngac ñalhu-nga mbasi.

Yomsu oc tôc yac neñ sac asê, ma wê yac datêñ Kilisi dandi

²¹ Bocdinañ wandac mac bocdec bu, yomsu señ mwasiñ nan Anötö gic bata tidôn bu kêt têt Abraham nan su, me? Wasôm têt mac bu mba andô. Yac bu datôm bu datap señ dandôc tanli-nga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neñ señ dati lau gitêt-nga. ²² Magoc oc tôm dom. Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan whê sa bu lau nom-nga hon sêndôc gapocwalô sac-nga. Ñalêñ dinañ mwasiñ nan Anötö gic bata, nan hêganôn lêt dakêñ whiñ-nga, ma datap mwasiñ dau sa tu dakêñ whiñ Yisu Kilisi-nga.

²³ Muñ-nga, lêt dakêñ whiñ-nga dinañ meñ sa tiawê su dom. Têt têt dinañ yac dambo datôm lau gapocwalô-nga nan yomsu sô yac dôñ, bu dambo bocdinañ e Anötö tôc lêt dakêñ whiñ-nga asê tiawê. ²⁴ Anötö kêt yomsu bu nem gôliñ yac ma tôc yac neñ sac asê, goc wê yac datêñ Kilisi dandi, bu datap lêt dati lau gitêt-nga sa tu yac neñ dakêñ whiñ in-nga. ²⁵ Ma kwahic dec lêt dakêñ whiñ-nga meñ sa su, dec dambo yomsu ñapu tiyham dom.

Dati Anötö atuwêi ti ngac

²⁶ Mac hon ati Anötö ndê balêkoc tu mac nem akêt whiñ Yisu Kilisi-nga. ²⁷ Bu mac hon nan aliñ busañgu, nan gêt dau piñ mac dôñ am damiñ Kilisi, tôm mac asôc in ti nem ñakwê. ²⁸ Ma Anötö kôc mac sa kêkuc mac nem ñahu nom-nga dom. Mba. Mac bu lau Israel-nga, me lau apa, lau akiñ ñambwa me lau nan dau sêmbô si gêt, lauwê me laungac, tigen anyalê bu Anötö kôc yac hon sa tu yac neñ dakêñ whiñ Yisu Kilisi-nga, nan piñ yac hon dôñ dapitigen. ²⁹ Ma mac lau asa nan ati Kilisi ndê, nan ati Abraham ndê lau wakuc bocdinañ, ma awêkain mwasiñ nan Anötö gic bata têt Abraham.

4

¹ Aô wawhê gêt dau sa têt mac bocdec bu. Balê nan damba gic bata bu kêt ndê wapa lêtñsêm têt in, nan oc wêkain gêt dau yomandô. Magoc damba bu mbac ndu têt ndoc in mbo balê, dec in oc kôc wapa dau sep dom, ma in oc mbo gitôm damba ndê ngac akiñ ñambwa dan. ² Ma lau ñatô oc sêyob in ti ndê wapa lêtñsêm e in ndê yala gitôm nan damba sôm tidôn gwanañ su. ³ Ma yac bocdinañ. Muñ-nga yac dakêñ whiñ su dom, nan dambo datôm balêkoc sauñ, ma datôm lau akiñ ñambwa nan dambo yomsu ti ñagôliñ nom-nga ñapu. ⁴ Magoc têt ndoc

nan Anötö sôm gwanaj su, nan meñ sa, goc in kêt ndê Atungac meñ mbo nom. In dinda kôc in ti ñamalac nom-nga nan mbo yomsu ñapu, ⁵ bu êngapwêc yac lau nan dambo yomsu ñapu, nan su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc. ⁶ Ma Anötö kêt ndê Atu ndê Nalau sip yac hon neñ ñalôm, dec tôc asê bu mac lau gameñ apa-nga ati Anötö ndê balêkoc awhiñ yac lau Israel-nga. Ma Ñalau dau gêm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam in bu, “Damañ, Damañ.” ⁷ Bocdinañ kwahic dec yac lau akiñ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkain gêt lêtñsêm nan gic waê in ndê balêkoc.

Pol ñalôm ñawapac tu lau Galesia-nga

⁸ Muñ-nga mac am gauc Anötö, ma am akiñ gêt nom-nga ñambwa nan Anötö ñandô dom. ⁹ Magoc kwahic dec mac anyalê Anötö, ma gêt atu dan whiñ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec mac bu akac daôm kwi, ma ambo andi asôc yomsu ñapu, dec ambo atôm lau akiñ tiyham? Bu yomsu hon, nan ñagôliñ nom-nga ñambwa nan ña-ñaclai ti ñandô mbasi. ¹⁰ Tu sake-nga mac bu ankc ñagôliñ ñambwa nan hêganôn bêc ti ayô, ma yala ti têt ñatô? ¹¹ Aô gatôc dauñ tu mac-nga bu mboe gwelen nan aô gakôm têt mac, nan oc ñandô mbasi. ¹² O asidôwai. Muñ-nga mac lau apa ambo yomsu ñapu dom, ma aô gahu lêt yomsu-nga sin tu bu wambo watôm mac. Magoc kwahic dec lau ñatô sêñsau mac, dec mac ambo atôm lau akiñ tiyham tu yomsu-nga. Bocdinañ dec wateñ mac bu ahu lêt dinañ sin ma ambo atôm aô. Ma alic aô ñayham tôm muñ-nga nan aô gambo gawhiñ mac, nan mac akôm aô sac dom. ¹³ Têt têt dinañ gêmbac kôm aô, dec gambo teñ gawhiñ mac, ma gahoc ñawaê ñayham asê têt mac. Mac anyalê gêt dau su. ¹⁴ Aneñ gêmbac dau kêt ñawapac têt mac bu ayob aô, magoc mac apu aô me alic aô sac dom. Mba. Mac akôc aô sa gitôm Anötö ndê añela dan, me tôm mac akôc Yisu Kilisi dau sa. ¹⁵ Têt ndoc dinañ mac atac whiñ bu anem aô sa êñlêc, e tôm mac bu akip nem tanôm ñakôp sa ma akêt têt aô. Yomandô. Magoc kwahic dec mac nem atac ñayham tu aô-nga ginga su. ¹⁶ Bocke? Tu aô gasôm yom ñandô asê têt mac-nga, dec kwahic mac alic aô tôm nem ñacyo, a?

¹⁷ Ñac lau tasan dinañ sêkôm ñanğa bu sêkac mac kwi asôc yomsu ñapu tiyham. Magoc sêkôm tu mac atap ñandô ñayham dan sa-nga dom. Ñac atac whiñ bu mac ahu aô sin ma akêt daôm sambuc tu ankc ñac-nga. ¹⁸ In lêt ñayham bu mac akêt daôm sambuc tu bu akôm gêt nan ñahu ñayham yêc. Ma aô bu wambo wawhiñ mac, me aô bu wambo dom, magoc akôm bocdinañ ñapan.

¹⁹ O anej balêkoc awhê ma njac. Kwahic dec aô kasahê nandê atu tiyham tu mac-nga, gitôm awhê nan balêkoc tunj inj. Nahu bu aô tac whinj ndu andô bu Kilisi ndê yom tidôn yêc mac nem njalôm, e andi atôm inj dau. ²⁰ Aô neñ njalôm njawapac atu tu mac-nga, ma sen danj bu hôc pi aô, dec aô atac whinj kêlêc bu wambo wawhij mac, ma wasôm yom njayham-njayham têtj mac, ô yom njanga nanj kwahic dec gato têtj mac.

Sara lu Haga sêti njadôhônj

²¹ Mac lau nanj atac whinj bu ambo yomsu njapu, aô bu wandac mac bocdec bu. Mac anjalê senj nanj yomsu bu wê mac atêñ andi, me mba? ²² Gauc nem yom nanj sêto yêc pi balêkoc njac lu nanj Abraham kwê asê. Balê danj dinda Haga inj awhê akinj njambwa, ma balê danj dinda Sara inj awhê akinj dom, inj Abraham nawhê solop. ²³ Haga kôc balêkoc kékuc njamalac nom-nga si lêtj njambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kékuc yom nanj Anôtô gic bata têtj Abraham. ²⁴⁻²⁵ Gêñj dau inj gitôm yom gôlinj danj, bu awhê lu dinanj sêti pwac lu njadôhônj. Haga ti dôhônj pwac akwa yomsu-nga nanj Anôtô kêmatinj yêc Lôc †Sainai yêc gamenj Arabia-nga. Ma balêkoc pwac dinanj-nga sêti lau akinj njambwa tôm Haga. Ma Haga ti dôhônj malac Jerusalem têtj dindêc-nga, bu malac dau ti ndê lau sêmbô sêtôm lau akinj njambwa bocdinanj. ²⁶ Magoc Sara ti dôhônj malac Jerusalem wakuc nanj yêc undambê, ma inj gitôm yac neñ dinanj njandô nanj awhê akinj njambwa dom. ²⁷ Bu sêto yom danj yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc nanj kôc balêkoc dom, atac njayham sa. Am nanj kêsahê balêkoc tunj am dom, nanj mbwêc ti atac njayham. Bu kwahic dec am mbo gitôm awhê nanj balêkoc mba, magoc tinjambu am oc tap nem balêkoc sa hôc gêlêc awhê nanj gêm njac sa, nanj su. * [Ais 54:1]

²⁸ Anej asidôwai. Tu Kilisi-nga dec mac ati balêkoc pwac mwasinj-nga gitôm Aisak, balêkoc nanj hôc asê kékuc yom nanj Anôtô gic bata têtj Abraham. ²⁹ Munj-nga Ismael, balêkoc nanj hôc asê kékuc njamalac si lêtj, nanj kêñj kisa Aisak, nanj hôc asê ña Njalau Dabunj ndê njac lai. Ma kwahic dec mac anjahê kisa njalêñ kajinj tigenj yêc lau nanj sêsap lêtj yomsu-nga dôñj. ³⁰ Magoc gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Kêñj awhê akinj lu inj atungjac sêlhô sêndi, bu awhê akinj ndê balê dau oc wêkainj wapa

lêñsêm njatô whinj njadawê ndê atungjac dom. [Gen 21:10]

³¹ Bocdinanj asidôwai, akôc gauc njanga bocdec bu. Yac awhê akinj Haga ndê balêkoc dom, magoc yac njadawê Sara ndê balêkoc solop.

5

Dasap lêtj dakêñ whinj-nga dôñj, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêtj yomsu-nga

¹ Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akinj njambwa tiyham dom. Bocdinanj alhac njanga, ma ayob daôm bu wapac lêtj yomsu-nga êñgwininj mac e ati lau akinj tiyham dom. ² Aô Pol wasôm têtj mac bu asa nanj gauc gêm bu ti njac gitêñ tu inj kékuc yomsu sêsê laungac njamlic njatô su-nga, nanj Kilisi gitôm dom bu oc nem inj sa. ³ Aô wasôm tiyham têtj mac, bu asa nanj sôc yomsu tigenj dinanj njapu, nanj êñkuc yomsu honj bocdinanj ndic njawê. ⁴ Mac lau nanj gauc gêm bu ati lau gitêñ tu anjuk yomsu-nga, nanj akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anôtô ndê mwasinj. ⁵ Nahu bu Anôtô gélic yac tôm lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whinj-nga. Ma Njalau Dabunj puc yac dôñj bu dahônj ti dakêñ batanj gêñj dau ña-njandô. ⁶ Bu yac lau nanj dati Yisu Kilisi ndê, nanj tanyalê bu lêtj yomsu-nga danj oc nem nanj ñac njandô dom. Njap bu sêsê yac njamlic njatô su, me sêsê yac dom, nanj dalic tôm gêñj njambwa. Gêñj tigenj yac dalic bu gêñj atu, nanj dakêñ whinj Kilisi. Ma yac neñ mêtê atac whinj neñ asidôwai-nga tôc yac neñ dakêñ whinj asê.

⁷ Munj-nga lêtj, mac asa nem lêtj akêñ whinj-nga njapen êñ, atôm lau nanj sêti njanga. Tigenj asa kalhac mac ahuc e ahu yom njandô sinj? ⁸ Lau nanj sêlhac mac ahuc, nanj sêmenj akêñ Anôtô nanj kêgalêm mac sa, nanj ndê dom. ⁹ Ayob daôm njapen têtj lau kajinj dinanj, bu yom nanj ñac sêndôhônj, nanj gitôm yist nanj sêkêñ sip bolom njalôm ma kôm gwelenj malô-malô e gêm bolom sambuc ahuc. ¹⁰ Tu Kilisi pinj yac honj dôñj-nga, dec gakêñ whinj bu mac oc akôc anej yom dindêc sa, ma atêc yom bambalinj honj. Ma asa nanj bu lhac mac ahuc ma êñsônj mac nem gauc, nanj oc tap inj ndê gwelenj dau njagêyô sa.

¹¹ O asidôwai, lau njatô sêngôlinj yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê njamlic njatô su-nga dôñj. Angô su nanj. Aô bu wapuc yomsu dau dôñj, dec tu sake-nga lau Israel-nga nanj sêsap yomsu dôñj, nanj sêkêñ kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôñj, dec yom nanj yac ahoc asê pi Yisu

* **4:27:** Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem têtj ndoc njacyo sêngaho lau Israel-nga su ma sêkôc njac sa si sêndôc gamenj Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga. Aisaya gélic bu malac dau tiganj, dec gêm dôhônj pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip inj ndê bapia têtj lau Galesia-nga bu whê yom nanj inj to pi malac Jerusalem lu, nanj sa. Yom pi awhê nanj gêm njac sa su, nanj hêganônj lau Israel-nga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc nanj oc tap balêkoc daêsam sa, nanj hêganônj lau sêkêñ whinj Yisu-nga nanj oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

ndê mbac ndu pi a gicso dau, nanj dec oc wakôm nditôm yom nambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, nanj gitôm hoc nanj lau Israel-nga daêsam sêtiŋ gahi pi-nga. ¹² Oc nayham bu lau nanj sêŋgîlî mac bu anjuc yomsu sêsê ŋamlic ŋatô su-nga, nanj sêtim dandi ŋamlic sambuc kic-kic.

¹³ O anej asidôwai. Anôtô kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akiŋ yomsu-nga dom. Tigeŋ inj ndê galem dinaŋ kêŋ ŋasawa têŋ mac bu akôm sac tôm ŋalôm akwa kêgîlî mac dom. Mba! Anem akiŋ asidôwai ti anjuc mêtê atac whiŋ-nga. ¹⁴ Bu yomsu hoŋ sôc yomsu tigeŋ ŋapu, nanj yêc bocdec bu, “*Am atac whiŋ lau meŋŋaŋ am, gitôm am atac whiŋ daôm.*” ¹⁵ Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awê daôm kôc-kôc, dec lêŋ dinaŋ gitôm bu oc seŋ mac su andiŋam.

Lêŋ nom-nga, ma Njalau Dabuŋ ndê lêŋ

¹⁶ Bocdinaŋ wasôm têŋ mac bu asa nem lêŋ tôm Njalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ŋalôm akwa-nga ŋandô sa. ¹⁷ Bu mêtê nanj mac nem ŋalôm akwa bu êŋgîlî mac bu akôm, ma mêtê nanj Njalau tac whiŋ bu mac akôm, nanj sêtôm dau dom. Njahu bu mac nem ŋalôm akwa ma Njalau Dabuŋ sic siŋ têŋ dandi, tu bu sênem gôliŋ mac-nga. Tu dinaŋ-nga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whiŋ. Mac oc anjuc ŋalôm akwa ndê ŋagôliŋ, me Njalau Dabuŋ oc nem gôliŋ mac. ¹⁸ Magoc Njalau bu nem gôliŋ mac, dec mac ambo yomsu ŋapu tiyham dom.

¹⁹ Lau nanj ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, nanj si mêtê sac-sac tôc dau yêc awê. Njac sêkôm mêtê mockaiŋ-nga, mêtê ŋadômbwi, ma mêtê atac ŋagalac-nga. ²⁰ Njac sem akiŋ anôtô tasanj, sêpec balô, sêkêŋ kisa lau, sêŋgîlî siŋ, tagatu gêŋ, ŋac lau atac ŋandê-nga, ma sêpo dau sa hóc gêlêc. Njac si lêŋ kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc. ²¹ Njac sem lêmuj lau ŋatô si gêŋ, ma êlême seŋ asam ti sênom gêŋ êŋiŋ ŋac-nga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinaŋ. Aô wakêŋ puc mac, tôm gakêŋ puc mac su, bu lau nanj sêsa lêŋ kaiŋ dinaŋ, nanj oc sêwêkaiŋ si mala yêc Anôtô ndê gameŋ undambê-nga dom andô.

²² Magoc lau nanj Njalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, nanj sêsa lêŋ bocdec bu. Njac atac whiŋ lau, sêmo ti atac ŋayham, ma sêsa si lêŋ ti yom malô, sêkôc si ŋalôm dôn pi lêŋ agwa-agwa hoŋ, ŋac tawalô lau, sêkôm mêtê ŋayham enj, ma gwelen bocke nanj sêsôm bu sêkôm, nanj sêkôm ŋandô sa. ²³ Njac sêtoc dau sa dom, ma sêtimêtê dau ŋapep. Mêtê kaiŋ dinaŋ sô yomsu danj dom. ²⁴ Ma yac lau nanj dati Yisu Kilisi ndê, nanj dahu mêtê atac ŋagalac-nga ti mêtê sac hoŋ nanj meŋ akêŋ ŋalôm akwa, nanj siŋ, tôm yac tac ŋalôm akwa ndu pi a gicso dau gi. ²⁵ Yac oc dandôc tanli tu Njalau Dabuŋ ndê gwelen-nga, dec

dakêŋ Njalau ti gôliŋ yac neŋ lêŋ hoŋ. ²⁶ Datoc dauŋ sa dom, ma danem lêmuj asidôwai ti dali ŋac ŋalôm sa dom.

6

Lêŋ ŋayham ŋatô

¹ O asidôwai, mac bu anyalê bu mac nem danj kôm sac, dec mac lau nanj Njalau Dabuŋ gêm gwelenj ŋanga yêc nem ŋalôm, nanj anjahê bu anem inj sa. Akôm lêŋ malô enj têŋ inj, e inj nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêŋ tiyham. Magoc ayob daôm bu lêtôm tap mac sa whiŋ dom. ² Dahôc asidôwai si ŋawapac dawhiŋ ŋac, ma ŋalêŋ dinaŋ yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whiŋ asidôwai-nga ŋandô sa. ³ Bu asa nanj toc dau sa bu inj ŋamalac tiwaê hóc gêlêc ndê asidôwai su, nanj kêsau dau. Inj ŋamalac waêmba. ⁴ Anem dôhôn daôm nem lêŋ pi asidôwai ŋatô si lêŋ tu bu apo daôm sa-nga dom. Mba. Mac tigeŋ-tigeŋ akôm gwelenj bocke nanj Anôtô kêŋ sip mac amam, nanj ŋapep enj, dec oc ti mac nem njahu apo daôm sa-nga. ⁵ Bu Anôtô gic sam gwelenj ti sakinj tidau-tidau têŋ yac tigeŋ-tigeŋ bu dawêkaiŋ, ma bocdinaŋ dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ŋapep.

⁶ Asa nanj bu ndôc ŋamalac danj ŋapu tu êndôhôn Anôtô ndê yom-nga, nanj goc êmwasiŋ inj ndê kêdôhôn waga dau ŋa gêŋ ŋayham-ŋayham ŋatô ndic njawaê.

Anôtô oc kêŋ ŋagêyo têŋ lau êŋkuc ŋac si mêtê têŋtêŋ

⁷ Akôc gauc ŋapep pi yom dindec. Mac atôm dom bu anjau Anôtô ma asiŋ gêŋ danj têŋ inj. Mba! Bu gêŋ ŋandô nanj datap sa yêc yac neŋ ôm, nanj kêkuc gêŋ njawê nanj dasô muj. ⁸ Am bu kôm mêtê êŋkuc lêŋ ŋalôm akwa-nga, nanj gitôm am sô gêŋ njawê sac yêc ôm, ma am oc tap ŋandô sac sa. Am oc niŋam tu ŋalôm akwa-nga. Magoc am bu kôm mêtê êŋkuc Njalau Dabuŋ ndê atac whiŋ, nanj gitôm am sô gêŋ njawê ŋayham. Ma am oc tap ŋandô ŋayham sa bocdec bu, Njalau dau oc kêŋ am ndôc tamli ŋapaŋ.

⁹ Yac dakôm mêtê ŋayham dasiŋ su, ma lic ŋakam dom. Yac bu dahu siŋ dom, dec oc datap ŋandô ŋayham sa tôm ŋandoc. ¹⁰ Tu dinaŋ-nga têm hoŋ nanj Anôtô kêŋ têŋ yac, nanj dakôm mêtê ŋayham têŋ lau hoŋ. Ma dakôm hóc gêlêc têŋ lau sêkêŋ whiŋ Kilisi-nga.

Yac datiwakuc inj gêŋ atu

¹¹ Alic yom ŋalhô atu-tu dindec nanj aô dauŋ amanj gato têŋ mac.

¹² Lau nanj sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ŋamlic-nga ŋapu, nanj sêkôm gêŋ dau njahu bu sêtec bu sêtap kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-nga. Njac atac whiŋ bu lau Israel-nga nanj sêkêŋ whiŋ Kilisi dom, nanj sêlic ŋac ŋayham. ¹³ Bu ŋac lau dau sêsôc yomsu sêsê ŋamlic-nga ŋapu su, magoc ŋac sêŋkuc Anôtô ndê yomsu ŋatô

hoŋ dom. Naç sêkac mac bu anjuc yomsu sêsê ñamlic-nga, tu bu sêtoc dau sa pi gêŋ naŋ sêkôm têŋ mac nem ñamlic-nga ñambwa.

¹⁴ Magoc aô oc watoc dauŋ sa pi gêŋ tigen, naŋ gêŋ atu naŋ Pômdau Yisu Kilisi kôm têŋ ndoc in mbac ndu pi a gicso dau. Bu gêŋ dau gêm aô sa bu wahu mêtê ti lêŋ nom-nga hoŋ siŋ, tôm aô gac pi a gicso gi. Ma ñalêŋ dinaŋ tôm aô dauŋ gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ. ¹⁵ Mac lau naŋ sêsê mac nem ñamlic ñatô su, ma mac lau naŋ sêsê mac dom, anyalê bu gêŋ dau in gêŋ ñambwa. Gêŋ atu tigen bocdec yêc, naŋ bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁶ Pômdau ndê yom malô ti tawalô têŋ mac hoŋ naŋ anjuc ñagôliŋ wakuc dindec. Mac atôm Anôtô ndê lau Israel-nga wakuc.

¹⁷ Aô gatec bu ñamalac dan kêŋ ñawapac têŋ aô pi yom kain dindec tiyham. Lau sic aô ma sêkêŋ gôc daêsam têŋ aô tu kakuc Yisu-nga, naŋ whê aô sa bu in ndê ñgac akiŋ.

¹⁸ O aneŋ asidôwai. Mwasin akêŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôŋ. Yomandô.

Pol ndê bapia têj lau Epesas-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Epesas in malac tiwaê dan yêc gamen Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelen yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindec têtj gôlôwac dabun malac Epesas-nga têtj ndoc in ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têtj lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia nan gic waê lau sêkêj whin-nga hon bu puc nac dôj.

Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasin ti naclai atu nan Anôtô gic bata têtj lau sêkêj whin-nga, ma pi lêtj nan in gauc gêm tidôn mun su bu pinj gêtj undambê-nga ti gêtj nom-nga hon dôj pitigen, ma kêtj Yisu ti ngôlônj (1:10). Yisu ndê gwelen gic lau Israel-nga ma lau gamen apa-nga, nan jawae bocdinaj. Nac hon sêtap Anôtô ndê mwasin nem nac si-nga sa tu nac si sêkêj whin-nga, gitôm mwasin nambwa (2:8-10).

Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkêj whin-nga pi lêtj nayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbô sêwhin dandi-nga, ma tu sêlhac njanja ma sêndic sinj têtj Sadan-nga.

Pol gic hu ndê bapia têtj lau Epesas-nga

¹ Aô Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê taposel kêkuc Anôtô ndê atac whin, gato bapia dindec têtj lau dabun malac Epesas-nga, mac lau nan akêtj whin Yisu Kilisi. ² Mwasin ti yom malô têtj mac akêtj Daman Anôtô, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasin nalôm-nga nan datap sa tu Kilisi-nga

³ Tampin Anôtô, yac nej Pômdau Yisu Kilisi Damba, nan kêmwasin yac lau nan dakêtj whin Kilisi, na Nalau Dabun ndê mwasin nalôm-nga tidau-tidau, nan nahu yêc undambê. ⁴ Bu têtj ndoc in kêtj undambê ti nom su dom, nan in kêtj yac sa gwanaj su, bu pinj yac dôj danem damin Kilisi, ma bu dati lau dabun ma dambo in angô-nga ti nej giso mbasi. In tac whin yac ndu andô, ⁵ dec kêtj yac sa gwanaj su, ma kemasaj lêtj bu kôc yac sa dati in ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêtj dau kêkuc in ndê atac whin, ma in gêlic nayham bu kôm nandô sa, ⁶ tu bu yac dapô Anôtô ndê waê sa tiatu, tu mwasin atu nan datap sa nambwa, tu in ndê Atungac nan in atac whin kêtj-nga. ⁷ Yac lau nan dakêtj whin Yisu Kilisi, nan Anôtô suc yac nej sac kwi ma gêmli yac nej sac natôp, na Kilisi ndê dac. Anôtô in mwasin ti mwasin Nadau, dec kôm gêtj dau nandô sa.

⁸ In ndê mwasin kêsâlê yac ahuc, ma kêtj gauc nayham-nayham têtj yac bu tanjalê in ti ndê yom-nga. ⁹ Ma lêtj nan Anôtô gauc gêm tidôn mun su, ma gêlic nayham bu Kilisi kôm nandô sa, nan yêc sinj dau têtj têtj namata-nga andô e men, magoc kwahic dec Anôtô hoc asê têtj yac. ¹⁰ Lêtj dau bocdec. Anôtô tac whin bu pinj gêtj undambê-nga ti gêtj nom-nga hon dôj sêsôc ngôlônj tigen nahu, ma ngôlônj dau in Kilisi. Ma gêtj dau oc nandô sa têtj ndoc nan Anôtô kêmatinj tidônj.

¹¹ Lêtj hon nan Anôtô gauc gêm tidônj, nan kôm nandô sa kêkuc in dau ndê atac whin. Ma têtj têtj namata-nga andô, in gauc gêm tidônj bu ênyalinj yac lau nan ambo Israel si tonj nalôm nan sa, bu pinj yac dôj anem damin Kilisi. ¹² Anôtô kôm gêtj dau, bu yac lau nan ati lau namata-nga bu akêtj batanj bu atap Anôtô ndê mwasin nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga, nan oc ambo tu ampin in, ma tu apo in ndê waê sa-nga. ¹³ Ma mac flau gamen apa-nga bocdinaj. Anôtô pinj mac dôj am damin Kilisi awhin yac lau Israel-nga, têtj ndoc mac angô yom nandô jawae nayham-nga, nan whê Anôtô ndê lêtj nem mac si-nga sa. Ma têtj ndoc mac akêtj whin, nan Anôtô kêtj Nalau Dabun nan in gic bata mun su, bu ti mac nem naldô bu tôc asê bu mac ati Kilisi ndê lau. ¹⁴ Nalau dau, Anôtô kêtj têtj yac gitôm gêtj nandô mbêc, tu bu tôc asê bu mwasin hon nan in gic bata bu dawêkainj tinambu, nan oc datap sa yomandô. Anôtô gêmli yac su dati in ndê, ma gêtj dau na-nandô yac oc datap sa têtj bêtj nambu-nga. Tu dinanj-nga tampin Anôtô ma dapô in ndê waê sa.

Pol tenj mbec tu lau Epesas-nga

¹⁵ Aô ganjô jawae bu mac akêtj whin Pômdau Yisu Kilisi nanja, ma atac whin lau dabun hon. Ma tu dinanj-nga dec, ¹⁶ aô gatej mbec ma gam danje Anôtô tu mac-nga tôc bêtj hon. ¹⁷ Yêc anej mbec hon nalôm, aô gatej yac nej Pômdau Yisu Kilisi Damba, Nawasi Nadau Anôtô, bu in ndê Nalau kêtj gauc nayham têtj mac, ma whê Anôtô ndê yom sa têtj mac e anyalê in tidônj andô. ¹⁸ Ma aô gatej whin bu Anôtô whê mac nem gauc sa e anyalê sôc nalôm ndi, mwasin ti nawasi atu nan in kêtj gêtj mac sa bu awêkainj awhin in ndê lau dabun hon, nan mac tamkwê ambo. ¹⁹ Ma aô gatej mbec bu mac anyalê Anôtô ndê naclai nan hoc gêlic naclai hon su, nan in kêtj bu nem yac lau dakêtj whin-nga sa. Anôtô ndê naclai atu tigen dinanj, ²⁰ unj Kilisi sa akêtj lau batê-nga, ma kêtj in ndôc in dau amba andô-nga yêc undambê. ²¹ Ma Kilisi ndôc Anôtô ndê andô-nga, dec hoc gêlic kinj ti gôlinjwaga ma naclai ti nanja hon nan sêmbô undambê me sêmbô nom, ma in hoc gêlic naê ti waê hon nan sêtoc sa têtj têtj kwahic dec-nga ma têtj têtj nambu-nga

bocdinaŋ. ²² Ma Anötö kênj gêŋ hoŋ sêsôc Kilisi gahi ŋapu, ma kêyalin in sa ti gôlôwac dabuŋ si ŋagôlôn bu nem gôlinj gêŋ hoŋ. ²³ Gôlôwac dabuŋ dau ti Kilisi ndê ŋandô. Ma Kilisi ndê mwasiŋ ti ŋaclai naŋ gêm gameŋ hoŋ ahuc, naŋ kêsalê gôlôwac dabuŋ ahuc.

2

Kilisi ti yac neŋ dandöc taŋli ŋahu

¹ Muŋ-ŋga, mac akêŋ whiŋ Kilisi su dom, naŋ mac atôm lau batê yêc Anötö aŋgô-ŋga, bu mac asa lêŋ giso ma akôm sac ŋapaŋ. ² Mac asa nem lêŋ dinaŋ aŋkuc lau nom-ŋga si mêtê sac, ma Sadaŋ, naŋ gêm gôlinj in ndê gameŋ yêc umbonj ŋasawa, naŋ ti mac nem ŋadau. Ma kwahic dec in kôm gwelenj ŋapaŋ, mbo lau naŋ danjapêc têtj Anötö, naŋ ŋalôm. ³ Muŋ-ŋga, yac hoŋ dasa lêŋ danjapêc-ŋga dawhiŋ ŋac. Ma mêtê atac ŋagalac-ŋga ti gauc sac-sac hoŋ naŋ meŋ akêŋ ŋalôm akwa, naŋ yac dakôm su. Tu dinaŋ-ŋga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac ŋandê sa tôm ŋac lau dinaŋ. ⁴ Magoc Anötö in Tawalô ŋadau ma tac whiŋ yac ndu andô, ma tu dinaŋ-ŋga dec, ⁵ in kêmwasin yac ma gêm yac si. Mwasin dau in kênj têtj yac ŋambwa enj. Têtj ndoc dinaŋ yac gacgeŋ dambo datôm lau batê tu yac neŋ sac-ŋga, magoc in kêmasaŋ lêŋ tu suc yac neŋ sac dau kwi-ŋga ma piŋ yac dôŋ danem damiŋ Kilisi, ma ŋalêŋ dinaŋ kwahic dec dambo taŋli ŋandô dawhiŋ Kilisi. ⁶ Anötö uŋ Yisu Kilisi sa ma kênj in ndöc undambê, ma tu in piŋ yac dôŋ tam damiŋ Kilisi-ŋga, dec tôm in uŋ yac sa ma kênj yac dandöc undambê dawhiŋ Kilisi bocdinaŋ. ⁷ In kôm gêŋ hoŋ dinaŋ ŋahu bu in tac whiŋ bu töt mwasiŋ atu naŋ in kênj têtj yac tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ asê tiawê têtj lau hoŋ têtj têtj hoŋ naŋ oc meŋ sa. Mwasin atu dau hôc gêlêc gêŋ hoŋ su. ⁸ Bu Anötö gêm yac si naŋ ŋahu andô in ndê mwasiŋ naŋ kênj ŋambwa têtj yac, ma datap sa tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. Ma yac neŋ dakêŋ whiŋ ŋahu yêc yac-ŋga dom, magoc ŋahu yêc Anötö ndê mwasiŋ. ⁹ In gêm yac si tu yac neŋ gwelenj ŋayham danj-ŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga ŋalêŋ mba bu ŋamalac danj toc dau sa. ¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelenj piŋ yac dôŋ tam damiŋ Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau naŋ in kêmasaŋ gwanaj su tu bu dakôm-ŋga.

Kilisi piŋ lau hoŋ dôŋ

¹¹ Kwahic dec mac lau apa naŋ dinami sêkôc mac yêc Israel-ŋga si toŋ ŋalôm dom, naŋ atap Anötö ndê mwasiŋ atu sa su. Bocdinaŋ aô bu wandac mac bu gauc nem lêŋ naŋ mac ambo muŋ-ŋga lê. Lau Israel-ŋga naŋ sêŋkuc ŋpwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga, naŋ sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, ŋahu bu mac aŋkuc pwac dinaŋ dom. Pwac dau hêganônj ŋamlic ŋambwa, ma in gêŋ naŋ

ŋamalac amba ŋambwa kôm. ¹² Gauc nem bu têtj ndoc dinaŋ mac awêkainj gêŋ danj awhiŋ Anötö ndê lau Israel-ŋga dom. Pwac hoŋ naŋ Anötö kêmatiŋ whiŋ lau Israel-ŋga tu êmwasiŋ ŋac-ŋga, naŋ ŋadaŋ gic mac ŋawaê dom. Mac akêŋ batam ŋandô ŋayham naŋ Anötö gic bata têtj lau Israel-ŋga, naŋ danj danj dom, ma gacgeŋ ambo ahê A nôtö dau. Tu dinaŋ-ŋga mac ambo ahê Kilisi dau whiŋ. ¹³ Magoc mac lau naŋ muŋ-ŋga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasaŋ lêŋ bu mac atigasuc in, tu dac naŋ Kilisi kêc siŋ-ŋga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau hoŋ datap yom malô sa su tu Kilisi-ŋga. Muŋ-ŋga lau Israel-ŋga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tuŋbôm atu kalhac ŋac ŋalhu ma whê ŋac kôc. Magoc Kilisi seŋ tuŋbôm dau su giŋga, ma kênj lau toŋ lu dau sêpitigeŋ. ¹⁵ Tuŋbôm dau in lau Israel-ŋga si yomso, ma têtj ndoc Kilisi mbac ndu, naŋ in kêmasaŋ seŋ wakuc tu lau sêtigasuc Anötö-ŋga, naŋ hôc gêlêc yomso ti ŋa-ŋagôlinj hoŋ su. In kôm gêŋ dau bu hê wamba toŋ lu dau e sêti toŋ wakuc ma toŋ tigeŋ tu ŋac si sêkêŋ whiŋ in-ŋga. ¹⁶ Ma toŋ lu naŋ in kênj pitigeŋ, naŋ in mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba toŋ tigeŋ dinaŋ têtj Anötö. Ma ŋac si mêtê sêkêŋ kisa dandi-ŋga, naŋ in gic ndu pi a gicso dau whiŋ. ¹⁷ Bocdinaŋ Kilisi meŋ ma kênj ŋawaê ŋayham yom malô-ŋga têtj mac lau apa naŋ ambo ahê Anötö, ma têtj yac lau Israel-ŋga naŋ ambo ahê in dom. ¹⁸ Ma ŋalau tigeŋ wê yac lau Israel-ŋga ti mac lau apa hoŋ datigasuc Damaŋ Anötö, tu gwelenj naŋ Kilisi kôm-ŋga.

¹⁹ Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati in ndê lau solop, ma lau dabuŋ, awhiŋ yac lau Israel-ŋga. Yac hoŋ datôm andu tigeŋ naŋ in bu kwê sa. ²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm danj ti lêlôm, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu ŋa-alhô. ²¹ Ma Anötö piŋ yac hoŋ dôŋ tam damiŋ Kilisi, datôm andu ŋagêŋ lêlôm hoŋ, naŋ in gic dôŋ pi sac alhô ma danj ti lêlôm. Ma in gêm gwelenj bu ndic têtj andu dau tiatu ŋapaŋ e ti lôm dabuŋ atu tu Pômdau-ŋga. ²² Yom dau hêganônj mac lau apa awhiŋ. Anötö piŋ mac dôŋ awhiŋ yac lau Israel-ŋga tam damiŋ Kilisi, ma datôm andu naŋ Anötö ndê ŋalau ndöc ŋalôm.

3

Pol gêm akiŋ lau apa

¹ ŋalêŋ dinaŋ Anötö kêmwasin mac lau apa, ma tu dinaŋ-ŋga dec aô Pol, gati Yisu Kilisi ndê ŋgac gapocwalô-ŋga tu wanem gweleŋ ma wanem mac sa bu atap mwasiŋ dau sa. ² Mac aŋgô ŋawaê su, pi lêŋ naŋ Anötö kêmasaŋ tu bu êmwasiŋ mac lau gameŋ apa-ŋga, dec kêyalin aô sa bu wahoc yom dau asê têtj mac. ³ Bu yom pi Anötö ndê

lêñ nem lau si-nga, nanj mun-nga yêc siñ dau, nanj in hoc asê têtj aô. Aô gato bapia ñalhô apê têtj mac pi gêtj dau su. ⁴ Ma bapia nanj kwahic dec gato, nanj bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelenj nanj ñahu yêc siñ dau, nanj Anôtô hoc asê têtj aô. ⁵ Yom pi Kilisi dau inñ tiawê têtj lau ñamata-nga dom. Magoc kwahic dec Nalau Dabun hoc asê têtj Anôtô ndê aposel dabun ma têtj lau propet. ⁶ Ma yom nanj mun-nga yêc siñ dau nanj bocdec bu, mwasiñ ñayham honj nanj Anôtô gic bata bu kêtj têtj yac, nanj mac lau apa awêkainj awhinj yac lau Israel-nga, ma yac honj dati tonj tigenj. Asa nanj kêtj whinj Yisu Kilisi, nanj oc tap mwasiñ dau sa, tòm ñawaê ñayham whê sa têtj yac.

⁷ Anôtô kêmwasinj aô ma puc aô dôñ ña inñ ndê ñaclai atu, ma bocdinanj dec gati inñ ndê ñgac akinj bu wahoc ñawaê ñayham dau asê. ⁸ Aô gati Anôtô ndê lau dabun honj si ñgac ñambu-nga, tigenj inñ kêmwasinj ma kêtjin aô bu wahoc ñawaê ñayham asê têtj mac lau apa, pi mwasiñ atu nanj datap sa yêc Kilisi. Mwasinj dau atu andô, ñahu sip ñalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hôc gêlêc ñamalac si gauc atu-tonj. ⁹ Ma inñ kêtjin aô bu wawhê lôc inñ ndê gauc sa pi Anôtô ndê lêñ nem lau si-nga, nanj têtj hic balin su yêc siñ dau yêc Anôtô nanj kêtj undambê ti nom ma gêtj honj. ¹⁰ Magoc kwahic dec Anôtô tac whinj bu ñaclai ti gôlinj honj nanj sêmbo undambê ma sêmbo umbonj ñasawa, nanj oc sêñyalê inñ ndê gauc atu-tu. Inñ pinj lau apa ma lau Israel-nga dôñ sêti gôlôwac dabun tigenj, ma lêñ dinanj tôc inñ ndê gauc asê tiawê. ¹¹ Lêñ dau inñ gauc gêm tidônj munj su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

¹² Tu dakêtj whinj ti dasap Kilisi dôñ-nga, dec gêtj danj kalhac yac ahuc bu datêñ Anôtô dandi-nga dom, ma datigasuc inñ ti atac pa su. ¹³ Bocdinanj aô watenj mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac honj nanj gahôc tu mac-nga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiawê yêc Anôtô anjô-nga.

Pol têtj mbec tu lau Epesas-nga

¹⁴⁻¹⁵ Tu gêtj honj dinanj-nga, dec aô gapônj handuc têtj Damanj Anôtô, nanj gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-nga honj nanj sêkêtj whinj Kilisi, ma sam ñac bu inñ ndê balêkoc. ¹⁶ Ma aô gatenj Mwasinj Nalau Anôtô, bu kêtj ndê Nalau sip nem ñalôm, bu puc mac dôñ ña inñ ndê ñaclai atu. ¹⁷ Ma gatenj inñ bu kêtj Kilisi ndôc nem ñalôm tu mac nem akêtj whinj-nga. Ma mêtê atac whinj-nga puc mac dôñ bu alhac ñannga, tòm a nanj ñawakac gacgenj sip nom ñalôm gi. ¹⁸⁻¹⁹ Kilisi ndê atac whinj yac inñ gêtj atu andô, nanj tòm dom bu danem dôhônj, ma ñahu hôc gêlêc gauc nom-nga honj su. Magoc aô gatenj Anôtô bu kêtj ñaclai ti gauc têtj mac bu anyalê Kilisi ndê atac whinj, awhinj lau dabun honj. Aô gatenj

mbec pi gêtj honj dinanj, tu bu mac ati lau gwalam akwa akêtj whinj-nga nanj Anôtô ti ndê mwasiñ ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac honj ahuc.

²⁰ Anôtô ndê ñaclai, nanj gêm gwelenj yêc yac neñ ñalôm, nanj ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me datenj gêtj danj, nanj inñ ndê ñaclai oc tòm dom bu kôm ñandô sa ñagahô enj. ²¹ Tu dinanj-nga yac lau nanj dambo gôlôwac dabun ñalôm, ma yac neñ wakuc honj nanj bu sêñkuc yac, nanj dahoc Anôtô ndê waê asê tu Yisu Kilisi-nga, tòm têtj honj ndi. Yomandô.

4

Yac gôlôwac dabun dapinj dauñ dôñ dati Kilisi ndê ñandô

¹ Nalêñ dinanj Anôtô tac whinj mac ma kêgalêm mac sa bu ati inñ ndê lau dabun. Tu dinanj-nga dec aô, nanj gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-nga, wanjilî mac bu asa nem lêñ gîtêñ ti dabun, anjuk inñ ndê galem dau. ² Akôm nem gêtj honj ti anjwinj daôm, ma ti lêñ malô. Akôc nem ñalôm dôñ, ma giso bocke nanj asidôwai bu sêkôm têtj mac, nanj asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whinj-nga asê. ³ Ayob bu gêtj danj senj Nalau Dabun ndê gwelenj pinj mac dôñ-nga su dom. Ma bocdinanj inñ ndê yom malô oc pinj mac honj dôñ bu ambo ti nem ñalôm tigenj. ⁴ Yac dati Kilisi ndê ñandô tigenj, ma Nalau tigenj mbo yac tigenj-tigenj neñ ñalôm. Ma tu Anôtô kêgalêm mac sa awhinj yac-nga, dec yac honj tanjkwê mwasiñ atu tigenj. ⁵ Tam akinj Pômdau tigenj, dakêtj whinj yom ñandô tigenj, ma busangu tigenj pinj yac honj dôñ tam daminj Yisu Kilisi. ⁶ Anôtô tigenj ti yac lau dakêtj whinj-nga honj Damanj, ma inñ gêm gôlinj yac. Inñ mbo yac honj ñalôm, ma puc yac dôñ bu dakôm inñ ndê gwelenj.

Kilisi kêmwasinj yac tu bu dapo gôlôwac dabun sa-nga

⁷ Ma Anôtô kêmwasinj yac tigenj-tigenj ña mwasiñ ñalôm-nga tidau-tidau, tòm Kilisi gic sam têtj yac ñambwa. ⁸ Tòm Anôtô ndê yom danj, nanj sêto yêc bocdec bu:

Inñ ku ndê ñacyo dulu ma wê ñac gitôm lau gapocwalô-nga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasinj lau ña gêtj ñayham-ñayham, nanj kêtj têtj ñac ñambwa. [BW 68:18]

⁹ Yom dau sôm bu inñ pi lôlôc gi, dec whê sa bu inñ sip nom menj munj. ¹⁰ Ma inñ ñgac tigenj dinanj, nanj sip nom menj, nanj mbu pi lôlôc gi mbo gamenj ñamata-nga andô yêc undambê, tu bu nem gôlinj gêtj honj ma êmwasiñ inñ ndê lau honj êñlêc.

¹¹ Ma bocdinanj inñ kêtjalinj inñ ndê lau ñatô sa sêti aposel, ñatô sêti propet, ñatô sêti lau ahenj-nga, ñatô sêti ñacsakinj, ma ñatô bu sêndôhônj Anôtô ndê mêtê. ¹² Inñ kêmwasinj ti kêtjalinj ñac sa bu sêndôhônj ma sêpuc Anôtô

ndê lau dabuñ dôñ e ñac hoñ sêkôm sakinj tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuñ, nañ sêti Kilisi ndê ñandô, nañ sa-nya. ¹³ Ma yac hoñ dakôm neñ sakinj tidau-tidau e yac neñ dakêñ whinj ti gauc tanjalê Anôtô ndê Atunja êñsôwec tiatu ma piñ yac hoñ dôñ pitigen. Ma ñalêñ dinanj yac oc datu lau gwalam akwa dakêñ whinj-nya ma dasa neñ lêñ gitêñ enj tòm Kilisi dau.

¹⁴ Ma bocdinañ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau nañ sêndôhôn yom tasan ma sêñsalê lêñ bu sêtim yac ma sêkôm yac neñ dakêñ whinj tisac, nañ oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tòm gakoc nañ mbu kêyôc, me agatê nañ gwêc ñamponj kêñjin gi ma meñ. ¹⁵ Magoc yac oc datu lau nañ dalhac ñanja ma dasap yom ñandô ti mêtê atac whinj-nya dôñ enj. Ma dakôm gêñ hoñ datôm lau gwalam akwa nañ dasap yac neñ ñagôlôn tigen, nañ Kilisi dôñ. ¹⁶ Bu inj dau piñ yac hoñ dôñ datu inj ndê ñandô, ma kêmwasinj yac tigen-tigen tu bu danem akinj asidôwai-nya ma dasap mêtê atac whinj-nya dôñ. Ma ñalêñ dinanj gôlôwac dabuñ oc êñsôwec tiatu-tiatu ndi.

Dasa neñ lêñ tiwakuc

¹⁷ Tu dinanj-nya dec aô bu wasôm yom têtñ mac wanem Pômdau anjô, ma wakac mac bu ambu atêñ lêñ ñanja tiyham dom. Ambo atôm lau nañ danjasuñ sambuc ñawaê ñayham ma sêsap gauc ti lêñ ñandô mba-nya dôñ ñapan, nañ dom. ¹⁸ Ñasec kôm ñac si gauc ahuc. Ma sêsa lêñ gauc mbasi-nya tu ñac si ñalôm ñadandi-nya, dec kalhac ñac ahuc bu sêtap Anôtô ndê lêñ sêndôc tali-nya sa dom. ¹⁹ Ñac maya dau danj dom, ma sêkêñ dau sambuc têtñ lêñ ñalôm ñagalac-nya. Ñac si ñalôm kac ñac bu sêkôm mêtê ñadômbwi tidau-tidau ñapan, ma ñac atac whinj awa ti wapa hôc gêlêc.

²⁰ Magoc têtñ ndoc mac anjô ñawaê ñayham pi Kilisi, nañ sêndôhôn mac bu asa lêñ kainj dinanj dom. ²¹ Mac anjô yom pi Yisu ma akêñ whinj inj, ma sêndôhôn mac sêñkuc yom ñandô nañ ñahu yêc inj. ²² Sêndôhôn mac su bu ahu lêñ ñalôm akwa-nya nañ muñ-nya asa ambo, nañ sinj. Bu lêñ dau kêgilî mac bu asa lêñ tasan ñalôm ñagalac-nya, nañ kôm mac nem lêñ ambo-nya tisac, ma ac waê bu andinjam. ²³ Ma sêndôhôn mac bu anjuc gauc wakuc nañ Anôtô ndê Ñalau kêñ sip nem ñalôm, dec asa nem lêñ tiwakuc. ²⁴ Asa lêñ ñalôm wakuc-nya tòm mac asôc nem ñakwê wakuc sa. Anôtô dau kêñ ñalôm wakuc têtñ yac, nañ inj kêmasanj tu bu datôm inj dau, ma tanjuc inj ndê yom ñandô ti dasa neñ lêñ dabuñ ma gitêñ enj.

²⁵ Tu dinanj-nya ahu yom tasan hoñ sinj, ma asôm yom ñandô enj awhinj daôm. Bu yac hoñ dambo datôm Kilisi ndê ñandô tigen, ma yac bu tanjsau neñ asidôwai, dec oc señ yac

neñ lêñ dapin dauñ dôñ-nya popoc. ²⁶ Mac bu atac ñandê, nañ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ñandê-nya bu lhac mac ñasawa, nañ amasanj têtñ acsalô dau dinanj, muñ su nañ ac ndi sip. ²⁷ Akêñ ñasawa têtñ Sadañ bu êntôm mac dom. ²⁸ Am asa nañ gêm kanj gêñ, nañ hu sinj ma kôm gwelêñ ñayham ña amam bu nem daôm sa, ma nem lau nañ sêpônâ dau, nañ sa sêwhinj.

²⁹ Ayob nem whamsuñ têtñ yom sac-sac hoñ. Asôm yom ñayham enj, nañ tòm bu nem asidôwai sa ma puc ñac dôñ, ma mac nem yom oc êmwasinj lau nañ sêngô. ³⁰ Ayob daôm bu asa lêñ gitêñ ti dabuñ enj, bu akêñ ñawapac têtñ Ñalau Dabuñ dom. Bu Anôtô kêñ ndê Ñalau dau têtñ mac ti nem ñadalô, bu têtñ asê bu mac ati inj ndê, ma bu wê mac asa nem lêñ gitêñ ti dabuñ enj, e inj kôm mac sa têtñ bêc ñambu-nya, awhinj lau hoñ nañ inj gêmlihi ñac su sêti inj ndê. ³¹ Yom dalic dauñ sac-nya, yom atac ñandê-nya, mêtê dali dauñ sa ti dasôm dauñ-nya, ma yom datigasec lau-nya, mêtê kainj dinanj hoñ nañ ahu sinj sambuc. ³² Ma ambo ti atac whinj nem asidôwai hoñ, ma tamwalô ñac ti anem ñac sa. Ma asuc sac nañ asidôwai bu sêkôm têtñ mac, nañ kwi, tòm Anôtô suc mac nem sac kwi tu Kilisi-nya.

5

¹ Bocdinañ asa nem lêñ anjuc Anôtô ndê, atôm inj ndê balêkoc atac whinj-nya. ² Ma asa nem lêñ ti atac whinj asidôwai hoñ, tòm Kilisi tac whinj yac ma kêñ dau sambuc ti da tu yac-nya, nañ Anôtô gêlic gitôm da ñamalu ñayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kainj bocdec danj yêc mac ñasawa dom. Mêtê mockainj-nya, mêtê ñadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-nya. Bu lêñ bocdinañ gic lau nañ sêti Anôtô ndê lau dabuñ, nañ ñawaê dom. ⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-nya ma yom mayañ-nya bocdinañ gic waê lau dabuñ dom. Magoc yom danem danje Anôtô ti danem danje yac neñ asidôwai-nya dec gic yac ñawaê solop. ⁵ Bu mac anyalê pi ñandô bu Anôtô oc kôc lau kainj bocdec sa dom. Lau mockainj-nya, lau nañ sêsa lêñ ñadômbwi, ma lau nañ sêkêñ awa ti wapa nom-nya kalhac si gauc ñamata ñapan, nañ gitôm ñac sem akinj anôtôï gwam. Lau nañ sêsa lêñ kainj dinanj, nañ oc sêwêkainj si mala yêc Kilisi ma Anôtô ndê gameñ undambê-nya dom andô. ⁶ Ayob daôm bu lau tasan si yom ñambwa-ñambwa êñsau mac pi lêñ sac-sac dinanj dom. Anyalê ñapep bu lau danjapêc nañ sêsa lêñ sac-nya, nañ oc sêtap Anôtô ndê atac ñandê sa. ⁷ Tu dinanj-nya andic sônj daôm awhinj ñac dom.

⁸ Bu muñ-nya mac asa lêñ ñasec-nya, magoc kwahic dec mac akêñ whinj Pômdau dec ati balêkoc gameñ ñawê-nya. Bocdinañ asa lêñ ñawê-nya enj andic ñawaê. ⁹ Ma

lêñ ñawê-nga ña-ñandô bocdec, dakôm mête ñayham tidau-tidau, dasa lêñ gitêñ, ma dasap yom ñandô dôñ. ¹⁰ Bocdinañ akôc gauc pi mête hocke nañ gic Pômdau tandô ñayham. ¹¹ Andic ahê lau nañ sêsap mête ñases-nga, nañ ñandô ñayham mbasi, nañ dôñ. Asa lêñ ñawê-nga en, tu bu atôc asê tiawê bu ñac si mête dau in sac sambuc. ¹² Bu mête nañ lau sac sêkôm sêsini-sêsini sêmbo, nañ bu dasôm yom pi, dec oc kêñ maya yac atu andô. ¹³ Magoc Anötô ndê ñawê pô gêñ hon dinañ, ma tôte gêñ nañ yêc siñ dau, nañ ñahu asê tiawê. ¹⁴ Tu dinañ-nga sêsôm yom gôlinj danj pi ñamalac nañ sap mête sac dôñ ñapan, nañ yêc bocdec bu, “Am ñac nañ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akêñ lau batê-nga, ma Kilisi ndê ñawê pô am.”

¹⁵ Bocdinañ dec ayob daôm bu asa lêñ gauc mbasi-nga dom, magoc asa nem lêñ ti gauc en. ¹⁶ Akôc gauc bu akôm mête ñayham en, tôm nem têm ambo tamli-nga hon, bu yac dambo têm sac-nga ñalôm. ¹⁷ Tu dinañ-nga ambo ti nem gauc ñawa ma anyalê lêñ nañ Pômdau tac whiñ bu dakôm-nga. ¹⁸ Anôm gêñ êñiñ mac-nga dom, bu lau nañ sêsa lêñ dinañ sênyaiñ dau ti si gêñ hon. Magoc akêñ nem ñalôm sambuc têtñ Nalau Dabuñ bu nem mac ahuc. ¹⁹ Ma bocdinañ asôm yom ñayham-ñayham têtñ daôm tu apuc daôm dôñ-nga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-nga ti Wê Dabuñ ma wê nañ Nalau dau kêñ têtñ mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampini Pômdau-nga yêc nem ñalôm tôm bêc hon. ²⁰ Ma gêñ hon nañ Daman Anötô kêñ têtñ mac, nañ anem danje in ñapan, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. ²¹ Asôc nem asidôwai ñapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-nga.

Pol to yom pi lauwêhê ma ñac

²² Mac lauwêhê tigen-tigen asôc nem ñgaci ñapu tôm asôc Pômdau dau ñapu. ²³ Ñahu bu launjac sêti lauwêhê si ñagôlôn, ñalêñ tigen tôm Kilisi ti gôlôwac dabuñ nañ in gêm ñac si ma sêti in ndê ñandô, nañ si ñagôlôn. ²⁴ Bocdinañ tôm gôlôwac dabuñ sêsôc Kilisi ñapu, dec mac lauwêhê asôc nem ñgaci ñapu tu gêñ hon-nga. ²⁵ Ma mac launjac, atac whiñ nem awhêi, ñalêñ tigen tôm Kilisi tac whiñ gôlôwac dabuñ dec kêc ndê dac siñ ma mbac ndu tu ñac-nga. ²⁶ In kôm gêñ dau tu bu êñgwasin ñac si sac hon su e sêti lau dabuñ, ma busanngu ti Anötô ndê yom kôm gêñ dau ñandô sa. ²⁷ Ma in bu kêñ gôlôwac dabuñ sêlhac in anjô-nga tôm lau dabuñ ti ñawasi atu, nañ giso me mête sac me yom danj yêc ñac-nga dom. ²⁸ Ñalêñ tigen dinañ mac launjac atac whiñ nem lauwêhê andic ñawaê. Atac whiñ ñac tôm mac atac whiñ daôm nem ñamlic. Asa nañ tac whiñ ndê awhê, nañ gitôm in atac whiñ dau. ²⁹⁻³⁰ Bu ñamalac danj oc tec in dau ndê ñamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ñapep tôm Kilisi kôm têtñ yac lau

nañ dati in ndê ñandô, nañ gôlôwac dabuñ. ³¹ Anötô sôm yom pi lauwêhê ma ñac, tôm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinañ-nga dec ñgac danj oc hu damba lu dinda siñ, ma sap in nawhê dôñ, ma inlu sêti gêñ tigen. [*Gen 2:24*]

³² Yom pi lauwêhê ma ñac, aô gam dôhôn whiñ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuñ, ma yom dau ñahu sip ñalôm gi. ³³ Magoc aô wasôm têtñ mac launjac tigen-tigen, bu atac whiñ nem awhêi tôm mac atac whiñ daôm. Ma mac lauwêhê hon atoc nem ñgaci sa.

6

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ñatô

¹ Mac balêkoc, danjam wambu dinam ti damami tu Pômdau-nga, bu lêñ dau in lêñ gitêñ. ² Bu Anötô ndê yomsu nañ sôm bu, “*Toc damam lu dinam sa*,” nañ yomsu ñamata-nga nañ Anötô gic bata yom danj whiñ bocdec bu, ³ “*Kôm bocdinañ, dec aô wanem mbec am nem lêñ hon, ma wandic têku nem têm mbo tamli yêc nom-nga*.”

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ñandê dom. Magoc tôm têm hon nañ sêmbo sêwhiñ mac, nañ andôhôn ti anem la ñac ñalêñ solop nañ gic Pômdau ndê lau ñawaê, e sêtiatu.

Lau akiñ ma ñadaui si yom

⁵ Mac lau akiñ, danjam wambu nem ñadaui nom-nga, ma atoc ñac sa ti asôc ñac ñapu ñapep. Akôm ti nem ñalôm sambuc, tôm mac am akiñ Kilisi dau. ⁶⁻⁷ Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ñadaui sêlic mac ñayham-nga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiñ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiñ ñapep en. Anem akiñ ñac ti nem ñalôm sambuc, bu Anötô tac whiñ bu mac akôm bocdinañ. Akôm tôm mac am akiñ Kilisi dau, ma tôm mac am akiñ lau nom-nga tawasê dom. ⁸ Bu mac anyalê su, bu lau hon oc sêtap si ñagêyô sa yêc Pômdau, tu gêñ ñayham bocke nañ sêkôm-nga. Lau nañ sem akiñ ñadaui, ma lau nañ sêkôm gwelêñ tu dau-nga, nañ sêwhiñ.

⁹ Ma mac ñadaui, ayob nem lau akiñ ñalêñ ñayham en. Asôm yom matôc-nga tu bu akac nem lau akiñ tu sêkôm gwelêñ-nga, nañ dom. Bu mac anyalê su bu Pômdau, nañ ti mac nem ñadau ma ñac si ñadau whiñ, nañ mbo undambê, ma in oc toc ñamalac danj sa hóc gêlêc danj dom, in oc êñsahê yac hon ña saê tigen.

Dandic siñ ti Anötô ndê ñaclai

¹⁰ Aneñ yom ñambu-nga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ñaclai atu bu puc mac dôñ alhac ñannga. ¹¹ Asôc Anötô ndê wapa siñ-nga hon sa, dec oc tôm bu mac alhac ñannga ma aku Sadañ ndê lêñ tasanj ti saê hon dulu. ¹² Bu yac lau dakêñ whiñ-nga neñ ñacyo dec ñamalac nom-nga dom. Mba! Yac tac siñ

têñ gôlinj ti ñaclai honj nanj sêmbô Sadanj ñapu. Yomandô! Yac tac siñ têtj Sadanj ma têtj inj ndê ñalau sac nanj sêmbô umbonj ñasawa, ma sem gôlinj lau sac têtj têtj ñasec-ñga dindec. ¹³ Tu dinanj-ñga asôc Anötö ndê wapa siñ-ñga honj sa, bu alhac ñanja ma andic siñ têtj ndoc mac nem ñacyo sac hôc asê mac. Ma ñalêtj dinanj ñacyo dau ndê lêtj danj oc tòm dom bu kôm mac aku sa. ¹⁴ Boddinanj alhac ñanja. Asap yom ñandô dôñ ñapanj bu puc mac dôñ, gitôm pinjkap nanj lau siñ-ñga sêkic pi ñac si ñampêbalê. Ayob daôm bu asa lêtj gitêtj enj, gitôm lau siñ-ñga sêyob si ñabapo ña wapa siñ-ñga. ¹⁵ Amasanj daôm ñapep tu ahoc ñawaê ñayham yom malô-ñga asê, tòm lau siñ-ñga sêsôc atapa sa bu sêmasanj dau tu sêñsêlêtj-ñga. ¹⁶ Ma asap nem akêtj whinj dôñ ñanja tòm têtj honj, bu yob mac têtj Sadanj, gitôm lau siñ-ñga si lautuc nanj tinj ñac, ma si ñacyo si sôp ti ya honj ndu. ¹⁷ Gauc nem ñapanj bu Anötö gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm gulunj ain nanj lau siñ-ñga sêuj tinj ñagôlôtj. Ma Anötö ndê yom tidôtj yêc mac, bu yom dau ti Ñalau Dabunj ndê bienj baliñ bu andic siñ-ñga. ¹⁸ Akôc wapa siñ-ñga honj dinanj, ma atej mbec têtj Anötö ti Ñalau Dabunj ndê ñaclai, ma andac inj bu nem mac sa tòm têtj honj. Anem ali, alhac ñanja, ma atej mbec tu lau dabunj-ñga tòm bêc honj.

¹⁹⁻²⁰ Ma atej mbec tu aô-ñga whinj. Anötö kêyalinj aô sa bu wahoc ñawaê ñayham asê pi inj ndê lêtj nem lau si-ñga, nanj muñ-ñga yêc siñ dau. Atej mbec bu Anötö puc aô dôñ ma kêñ yom ti gauc têtj aô bu wawhê ñawaê dau ñahu sa ñapep enj, ma ti neñ atac pa su, tòm inj ndê atac whinj. Kwahic dec aô gandôc gapocwalô tu aô neñ gwelenj ñawaê ñayham-ñga dinanj.

Pol gic bata ndê yom

²¹ Tikikus, yac neñ asidôwa atac whinj-ñga, ma Pômdau ndê ñgac akinj ñandô, nanj oc têtj mac loc, bu ndic minj anej yom ti gwelenj ñawaê honj têtj mac. ²² Aô wanjinj inj têtj mac loc, tu bu ndic minj yac mba yom honj têtj mac, ma bu êñgilí mac bu alhac ñanja.

²³ Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac asidôwai honj dôñ, bu asap mêtê atac whinj ti akêtj whinj-ñga dôñ ñanja, ma ambo ti yom malô. ²⁴ Anötö ndê mwasinj nem mac lau honj nanj atac whinj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi, nanj ahuc tòm têtj honj ndi.

Pol ndê bapia têtj lau Pilipai-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Pol gic lau nanj sêmbo malac Pilipai kêsî ma hoc njawaê njayham asê têtj njac, tòm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tinjambu inj ndôc gapocwalô yêc malac Rom, ma têtj ndoc dinanj inj to bapia dindec têtj lau nanj sêkênj whinj Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai inj malac tiwaê, ma lau Rom-nga daêsam sêndôc dinanj tu sênem gôlinj gamenj Masedonia-nga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu têtj ndoc Pol bu hoc njawaê njayham asê yêc malac Pilipai, nanj inj gauc gêm bu tap lau nanj sêtoc Anôtô sa yêc malac dau njamakê. Tu dinanj-nga lau njatô gauc gêm bu mboe lau Israel-nga si lôm wê-nga danj kalhac malac Pilipai têtj têm dinanj dom, bu Pol sôc lau Israel-nga si lôm wê-nga yêc malac honj tu bu nem mêtê-nga.

Pol to bapia dindec tu bu tôc inj ndê atac njayham njahu asê, ma bu nem danje lau Pilipai tu gêtj nanj sêkênj têtj inj tu sênem inj sa-nga. Ma inj whê inj ndê lêtj nanj mbo-nga, nanj sa têtj njac, ma gic minj pi inj ndê gwelenj. Inj kac lau Pilipai bu sêlhac njanga, ma gêtj njayham me sac bocke bu hóc asê njac, nanj sêmbo ti atac njayham njapanj. Ma inj kêtj puc njac pi kédôhônjwaga tasanj.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Pol lu Timoti, nanj am akiñ Yisu Kilisi, ato bapia dindec têtj mac lau nanj akênj whinj Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato têtj gôlôwac dabunj si njagôlônj, ma têtj lau nanj sem akiñ gôlôwac dabunj, ma têtj Anôtô ndê lau dabunj honj. ² Mwasinj ti yom malô akênj yac nenj Damanj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

Pol tenj mbec ti gêm danje Anôtô

³ Têm honj nanj aô gauc gêm mac, nanj gam danje anenj Anôtô tu mac-nga. ⁴ Tôm bêc honj aô gatenj mbec têtj Anôtô tu mac honj-nga, ma gakôm ti atac njayham atu. ⁵ Njahu bu têtj têm mac akênj whinj tiwakuc e menj têtj kwahic dec, nanj mac apuc anenj gwelenj njawaê njayham-nga dônj njapanj. ⁶ Ma aô gakênj whinj bu Anôtô, nanj gic hu inj ndê gwelenj njayham yêc mac nem njalôm, nanj oc ndic dabinj gwelenj dau ma puc mac dônj e Yisu Kilisi mbu menj. ⁷ Aô gakôc gauc bocdinanj pi mac honj gac njawaê, njahu bu aô tac whinj mac ma gauc gêm mac njapanj. Mac awêkainj Anôtô ndê mwasinj awhinj aô, ma alhac awhinj aô njapanj. Mac alhac awhinj aô têtj têm nanj aô gandôc gapocwalô, ma têtj têm nanj galhac tu wapuc njawaê njayham

dônj ma wawhê sa bu yom njandô-nga, nanj bocdinanj. ⁸ Ma aô wasôm yom njandô yêc Anôtô anjô-nga, bu aô atac whinj mac ndu andô, tòm Yisu Kilisi dau tac whinj ti tawalô mac.

⁹ Ma aô gatenj mbec bu Anôtô kôm mac nem gauc anjyalê inj-nga ti anjyalê lêtj njayham ma sac-nga ênjôsowec tiatu. Ma gauc dinanj oc puc mac nem mêtê atac whinj-nga dônj e ênjôsowec tiatu bocdinanj. ¹⁰ Ma bocdinanj mac oc atôm bu anjahlê gêtj honj ma anjyalê sac ma njayham. Asap njayham dônj njapanj ma bocdinanj têtj Kilisi ndê bêc mbu menj-nga, nanj mac oc atôm bu alhac inj anjô-nga ti nem njalôm njawasi ma nem giso mbasi. ¹¹ Ma njalêtj dinanj dec mêtê gitêtj oc ti mac nem akênj whinj Yisu Kilisi njandô. Ma mac nem lêtj gitêtj dinanj oc po Anôtô ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpiñ inj tu mac-nga.

Pol ndê njahu mbo tali-nga yêc Kilisi

¹² O asidôwai, aô atac whinj bu mac anjyalê njapen bu njawapac nanj hóc asê aô, nanj kalhac njawaê njayham ahuc dom, magoc gêm gwelenj njawaê njayham-nga sa. ¹³ Bu lau honj nanj sêmbo Sisa ndê andu kinj-nga, ma lau honj yêc malac atu dindec, nanj sênjyalê bu aô gandôc gapocwalô tu Kilisi-nga. ¹⁴ Ma aô nenj gandôc gapocwalô puc asidôwai sêkênj whinj Pômdau-nga daêsam dônj bu sêlhac njanga ma sêhoc Anôtô ndê yom asê ti atac pa su, hóc gêlêc njamata-nga lê su. ¹⁵ Asidôwai njatô sêkôc gauc njayham pi aô ma tu dinanj-nga dec sêhoc Kilisi ndê njawaê asê. Ma njatô sêhoc njawaê njayham asê bu njac sem lêmunj aô ma sêkôm tu bu sêhoc gêlêc aô-nga. ¹⁶⁻¹⁷ Njaci njahu sem Kilisi njawaê sa-nga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-nga ma tu sêkênj njawapac atu têtj aô, pi sac anenj njawapac gapocwalô-nga njahô. Magoc asidôwai njayham sêlhac sêwhinj aô, njahu bu njac atac whinj aô, ma sênjyalê bu aô gandôc gapocwalô tu anenj gwelenj wapuc njawaê njayham dônj-nga. ¹⁸ Aô wasôm sake? Njaci njahu sêkôm gwelenj-nga bu njayham me sac, nanj gêtj atu dom. Tigenj aô galic gêtj atu danj, nanj bocdec bu, Kilisi ndê njawaê tiapa, ma gêtj dau kôm aô atac njayham atu. Ma aô wambo ti atac njayham njapanj, ¹⁹ njahu bu aô kayalê tidônj bu Yisu Kilisi ndê Njalau, ma mbec nanj mac atenj, nanj lu-lu oc sênem aô sa yêc njawapac gapocwalô-nga. ²⁰ Aô tac whinj ma gakênj batanj bu aô oc mayanj tu gêtj danj-nga dom, magoc aô bu walhac ti nenj atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tòm aô gakôm njapanj e menj têtj kwahic dec. Aô bu wambo tanjli me aô bu wambac ndu, magoc gêtj atu tigenj yêc, nanj bu wapo Kilisi ndê waê sa. ²¹ Aô bu wambo tanjli, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-nga enj, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhij inj, nanj oc êmwasiñ aô ênjêc. ²² Magoc aô bu wambo tanjli, dec oc nditôm bu gwelenj nanj

inġ kēñ sip aō amanġ, nanġ oc nġandō sa. Aō galic senġ lu dinanġ, magoc kayalē lēñ bu wasa-nġa, nanġ dom. ²³ Senġ lu dinanġ kōm aō neñ nġalōm gi lu. Aō tac whinġ bu wahu nom dindec sinġ, wandi wambo wawhinġ Kilisi. Senġ dau nġayham kēlēc. ²⁴ Tigenġ aneñ nġalōm kac aō bu wanem mac sa, ma bocdinanġ aō bu wambo tanġli, nanġ dec oc ēmwasiñ mac ēñlēc. ²⁵ Aō gakēñ whinġ bu aō wambo nom wawhinġ mac hoñ tu bu wapuc mac nem akēñ whinġ dōñ, e alhac nġanġa ma ti atac nġayham atu tu nem akēñ whinġ-nġa. ²⁶ Ma tu gēñ hoñ dinanġ-nġa, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndē waē sa ēñlēc, ma atac nġayham atu tu aō wambo wamenġ ma wambo wawhinġ mac tiyham-nġa.

²⁷ Yom atu dec wasōm tēñ mac. Ayob daōm bu asa nem lēñ hoñ anġkuc lēñ gitēñ, nanġ gic lau nanġ sēkēñ whinġ Kilisi ndē nġawaē nġayham, nanġ nġawaē. Ma bocdinanġ aō bu waloc ma walic mac tiyham, me bu wanġō nġawaē nġambwa pi mac, goc wanġalē bu mac hoñ apiñ daōm dōñ, ma ambo ti nem nġalōm tigenġ, ma alhac nġanġa tu apuc nġawaē nġayham, nanġ mac akēñ whinġ, nanġ dōñ. ²⁸ Ma aō oc wanġalē bu mac atōc daōm tu lau nanġ sēkēñ kisa mac-nġa dom. Gēñ dau oc tōc asē bu mac atap Anōtō ndē mwasiñ nem mac si-nġa sa su, ma lau nanġ sēkēñ kisa mac, nanġ sic waē bu Anōtō senġ nġac su sēniñġa. ²⁹ Anġō su nanġ. Anōtō kēmwasiñ mac tu Yisu Kilisi-nġa. Tu dinanġ-nġa dec mac akēñ whinġ Yisu, ma gēñ danġ whinġ bocdec bu, mac ahōc nġawapac tu inġ-nġa whinġ. ³⁰ Nġawapac kainġ tigenġ mac alic aō gahōc munġ-nġa, ma kwahic dec mac anġō bu gahōc nġapanġ gambo, nanġ kwahic dec tap mac sa su bocdinanġ.

2

Lau sēkēñ whinġ-nġa si lēñ

¹ Mac ati Kilisi ndē lau, dec gēm mac sa, me mba? Inġ ndē atac whinġ mac-nġa kēgili mac bu atac whinġ nem asidōwai, me mba? Nġalau Dabuñ kēñ mac nem nġalōm pitigenġ, me mba? Mac nem akēñ whinġ Kilisi kēgili mac bu tamwalō nem asidōwai ti anem nġac sa, me mba? ² Bu bocdinanġ, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigenġ, ma ti nem nġalōm tigenġ, ma asap mētē atac whinġ asidōwai-nġa dōñ nġapanġ. Ambo bocdinanġ, dec mac oc akōm aō atac nġayham ēñlēc. ³ Mac lau tigenġ-tigenġ gauc nem daōm ēñlēc dom ma atoc daōm sa dom, magoc anġwiniñ daōm ma atoc nem asidōwai sa hōc gēlēc daōm. ⁴ Akōc gauc pi lēñ anem daōm sa-nġa nġapanġ dom, magoc akōc gauc pi lēñ anem asidōwai sa-nġa.

Kilisi kēgwinġ dau, ma Anōtō toc inġ sa

⁵ Akōc gauc kainġ tigenġ dinanġ bu inġ kēkuc Yisu Kilisi dau ndē lēñ. ⁶ Bu Kilisi inġ Anōtō nġandō. Tigenġ inġ gauc gēm bu kōc nġaclai ti nġawasi atu tōm Anōtō dau ndē, nanġ dōñ ma

mbo gitōm Anōtō dau nġapanġ dom. ⁷ Inġ gēlic nġayham bu hu gēñ undambē-nġa hoñ dinanġ sinġ, ma ti nġac akiniñ nġambwa. Inġ meñ mbo nom, ma lau nom-nġa sēlic inġ gitōm nġac dau si danġ. ⁸ Inġ kēgwinġ dau ma danġa wambu tēñ Damba e tōm inġ mbac ndu. Yomandō. Inġ mbac ndu pi a gicso dau gitōm nġac sac danġ. ⁹ Tu inġ ndē lēñ hoñ dinanġ-nġa dec Anōtō toc inġ sa kēlēc, ma kēñ nġaē ti waē tēñ inġ nanġ hōc gēlēc nġaē ti waē hoñ su. ¹⁰ Ma tu dinanġ-nġa anġela ma nġamalac ti gēñ hoñ nanġ sēmbō undambē ma sēmbō nom me nom nġalōm, nanġ oc sētoc Yisu ndē nġaē sa ma sēpōñ haduc tēñ inġ. ¹¹ Ma nġac hoñ oc sēhoc yom asē ma sēsōm asē bu yomandō, Yisu Kilisi inġ Pōmdau. Ma nġalēñ dinanġ nġac oc sētoc Damanġ Anōtō ndē waē sa.

Lau sēkēñ whinġ-nġa sētōm nġawē nom-nġa

¹² O aneñ lau atac whinġ-nġa. Tēñ tēm aō gambo gawhinġ mac, nanġ aō galic bu mac danġam wambu Anōtō nġapap. Ma kwahic dec aō g ambo gawhinġ mac dom, ma ganġō nġawaē bu mac akōm bocdinanġ hōc gēlēc nġamata-nġa su. Asap nem lēñ dinanġ dōñ nġapanġ andic nġawaē. Atoc Anōtō sa ma atōc inġ, ma asa nem lēñ hoñ tōm inġ atac whinġ. Ma nġalēñ dinanġ inġ ndē mwasiñ nem mac si-nġa, nanġ mac atap sa su, nanġ oc ti gēñ nġandō mbasi-nġa dom. ¹³ Bu Anōtō dau ndē nġaclai gēm gwelenġ yēc mac nem nġalōm, tu bu kōm mac atac tec lēñ bocke nanġ so inġ ndē atac whinġ. Ma nġaclai dau oc nem mac sa bu asa nem lēñ anġkuc inġ ndē atac whinġ. ¹⁴ Gēñ hoñ nanġ mac bu akōm, nanġ ayob daōm bu atucdinġ me asenġ daōm pi dom. ¹⁵ Ma nġalēñ dinanġ mac oc ambo ti nem nġalōm nġawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anōtō atui awhē ma nġac, ma ambo nom ambo lau sac nanġ si lēñ danġ solop dom, nanġ nġalōm. Magoc mac akōm mētē solop enġ andic nġawaē, bu ambo lau dau nġalōm atōm ya nġawē nanġ pō gameñ tēñ ōbwēc. ¹⁶ Ma nġalēñ dinanġ oc nem lau dau sa tu bu sēñyalē yom nġandō nanġ tōc senġ dandōc tanġli-nġa asē, nanġ mac asap dōñ ambo. Ma tu dinanġ-nġa gwelenġ nanġ gakōm yēc mac-nġa oc nġandō mbasi dom, ma tēñ ndoc Kilisi mbu meñ, nanġ mac oc ati aneñ nġahu wapo dauñ sa-nġa. ¹⁷⁻¹⁸ Gwelenġ ti sakinġ nanġ ti mac nem akēñ whinġ nġa-nġandō, nanġ gitōm da nġayham nanġ mac akēñ tēñ Anōtō. Ma lau Rom-nġa bu sēkic yom bu sēkēc aneñ dac sinġ, dec oc tōm da danġ tiyham nanġ sēkēc sac mac nem da dau nġahō. Tigenġ aō neñ atac nġayham tu mac-nġa oc pacndē dom, aō oc wambo ti atac nġayham enġ. Ma mac bocdinanġ, ambo ti nem atac nġayham awhinġ aō.

Pol bu ēñkinġ Timoti tēñ Pilipai ndi

¹⁹ Pōmdau Yisu bu lic nġayham, dec gakēñ batanġ bu nġasawa sauñ aō oc wanġinġ Timoti tēñ mac loc. Aō atac whinġ bu wanġō nġawaē pi mac, oc kōm aneñ nġalōm tighahō. ²⁰ Aō bu

wanĳin inĳ, nĳahu bu nĳamalac daų tųm inĳ mbo dom, naų kĳn ndĳ nĳalųm sambuc tu nem yaom mac-nĳa. ²¹ Bu lau daĳsam gauc gĳm Yisu Kilisi ndĳ gwelenĳ hųc gĳlĳc dom, magoc gauc gĳm dau si gĳn hųc gĳlĳc su. ²² Magoc Timoti ndĳ lĳn tĳ sakĳn nĳa-nĳandų nĳayham mac alic su, ma aųnyalĳ bu inĳ gĳm akĳn aų gitųm inĳ dau damba, tu puc gwelenĳ nĳawaĳ nĳayham-nĳa dųn. ²³ Bocdinaų tĳn ndoc aų bu walic seų bocke nĳac oc sĳkųm tĳn aų, naų aų gauc gĳm bu wanĳin inĳ tĳn mac loc nĳagahų. ²⁴ Ma aų gakĳn whių bu Pųmdau dau oc nem aų sa, ma nĳasawa sauų aų dauų oc watĳn mac walic bocdinaų.

Pol sųm bu ĳnĳin Epaprodaitas tĳn nĳac ndi

²⁵ Muų-nĳa mac aųgų bu aų gandųc ti nĳawapac, dec aųnĳin Epaprodaitas bu nem aų sa. Inĳ gĳm gwelenĳ whių aų gitųm aneų asidųwa nĳandų, ma kalhac gitųm nĳac sių-nĳa nĳayham tu kųm gwelenĳ nĳawaĳ nĳayham-nĳa. Kwahic dec aų gauc gĳm tidųn bu wanĳin inĳ mbu tĳn mac loc nĳagahų. ²⁶ Inĳ tac whių nĳandų bu lic mac hoų tiyham, ma inĳ kĳyalĳ bu mac aųgų nĳawaĳ pi inĳ ndĳ gĳmbac, dec kųm inĳ nĳalųm nĳawapac tu mac-nĳa. ²⁷ Bu gĳmbac dau kųm inĳ yham dom, kĳpių bu inĳ mbac ndu. Tigeų Anųtų tawalų inĳ ma kųm inĳ nĳayham sa. Ma Anųtų tawalų aų bocdinaų, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aų sių, dec oc kĳn nĳawapac atu daų tiyham tĳn aų. ²⁸ Tu dinaų-nĳa dec aneų nĳalųm kac aų bu wanĳin inĳ mbu tĳn mac loc, ma mac oc atac nĳayham bu alic inĳ tiyham, ma aneų nĳalųm nĳawapac oc tigahų bocdinaų. ²⁹ Tu Pųmdau-nĳa dec akųc inĳ sa ti atac nĳayham atu tĳn ndoc inĳ hųc asĳ mac. Aų wasųm tĳn mac bu atoc inĳ ma lau naų sĳtųm inĳ, naų sa nĳapep. ³⁰ Bu inĳ kĳn dau sambuc ma tųc dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndĳ gwelenĳ-nĳa. Bu inĳ gĳm akĳn aų gĳm mac hoų aųm, e kĳpių bu inĳ mbac ndu.

3

Nĳahu andų dati lau gitĳn yĳc Anųtų aųgų-nĳa

¹ A neų asidųwai, aų bu wasųm yom nĳatų tĳn mac whių bocdec bu. Ambo ti atac nĳayham nĳapaų tu mac ati Pųmdau ndĳ lau-nĳa. Yom naų kwahic dec aų bu wato, naų gato kainaų tigeų tĳn mac muų su, magoc aų galic nĳayham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dųn bu yom tasan kųm mac nem akĳn whių tisac dom. ² Ayob daųm nĳapep tĳn lau sac naų sĳkac mac bu asųc tųpwac sĳsĳ lauųnĳac nĳamlic nĳatų su-nĳa nĳapu. Nĳac sĳtųm giam pųm ma atac whių bu sĳkųm mac nem nĳamlic tisac nĳambwa. ³ Nĳac gauc gĳm bu pwac sĳsĳ nĳamlic-nĳa dinaų kųm nĳac sĳti Anųtų ndĳ lau solop. Magoc mba. Pwac dinaų nĳa-nĳahu andų hĳganųn yac lau naų tam akĳn Anųtų tųm Nĳalau Dabuų gĳm gųlin

yac. Yac neų nĳahu dapo dauų sa-nĳa sip gĳn naų nĳamalac nĳambwa sĳkųm tĳn yac nĳamlic, naų dom, magoc sip gwelenĳ naų Yisu Kilisi kųm yĳc yac neų nĳalųm-nĳa.

Kilisi tigeų ti Pol ndĳ nĳahu po dau sa-nĳa

⁴ Lau nĳatų gauc gĳm bu Anųtų oc kųc nĳac sa tu gĳn nĳamlic-nĳa. Oc tųm bu wapo dauų sa pi gĳn kainaų dinaų whių, ma aų bu wakųm dec aneų nĳahu wapo dauų sa-nĳa hųc gĳlĳc lau hoų si su. ⁵ Bu sĳsĳ aneų nĳamlic nĳatų su tĳn aneų bĳc ti-8-nĳa kĳkuc lau Israel-nĳa si pwac. Aų Israel si daų, naų gasa akĳn Benjamin ndĳ toų. Aų kayalĳ abanĳi si yom Hibru ti gĳbųm hoų. Aų kakuc lau Palĳsai si lĳn sĳsųc Moses ndĳ yomsu hoų nĳapu-nĳa. ⁶ Aų gakĳn dauų sambuc tu gĳn bocke naų gakųm, tųm naų muų-nĳa gakĳn kisa lau sĳkĳn whių Yisu-nĳa ti neų nĳalųm sambuc. Ma yĳc nĳamalac aųgų-nĳa aų gatųm nĳac gitĳn tu kakuc Moses ndĳ yomsu hoų nĳapep-nĳa.

⁷ Muų-nĳa aų gapo dauų sa ma gauc gĳm bu Anųtų oc kųc aų sa tu gĳn dinaų-nĳa, tigeų kwahic dec aų kayalĳ Kilisi, dec tanĳkĳ gĳn dinaų nĳadaų bu nem aų sa tiyham lec dom. ⁸ Yomandų. Kwahic dec aų gatap mwasiųn atu andų sa, tu kayalĳ Yisu Kilisi-nĳa, ma tu aneų Pųmdau inĳ-nĳa. Ma aų tanĳkĳ inĳ tigeų bu nem aų sa. Tu dinaų-nĳa dec galic gĳn nĳatų hoų gitųm gĳn nĳambwa ma gĳn nĳagolop, ma gahu sių su tu bu Kilisi tigeų ti aneų nĳahu gapo dauų sa-nĳa. ⁹ Aų bu wasap Kilisi tawasĳ dųn nĳanĳa, nĳahu bu Anųtų kųc aų sa ma gĳlic aų gitųm nĳac gitĳn tu gakĳn whių Kilisi-nĳa, ma tu kakuc lĳn yomsu-nĳa dom. Yomandų. Anųtų kĳmwasinĳ aų nĳambwa, dec sam aų bu nĳac gitĳn tu gakĳn whių Kilisi-nĳa. ¹⁰ Aų tac whių bu wanĳyalĳ Kilisi ti Anųtų ndĳ nĳaclai atu, naų uų Kilisi sa akĳn lau batĳ-nĳa. Ma wanĳuc inĳ ndĳ lĳn hųc nĳandĳ ti mbac ndu-nĳa. ¹¹ Ma aų gakĳn batanĳ bu oc wanĳuc inĳ ndĳ lĳn tisa akĳn lau batĳ-nĳa bocdinaų.

Polyĳm dau su nĳandų tu bu ĳnĳuc Kilisi-nĳa

¹² Nalĳn dinaų aų tac whių ndu andų bu wanĳyalĳ Kilisi ti wanĳuc inĳ-nĳa, tigeų aų wasųm bu aų gac dabiųn neų lĳn hoų tu wanĳuc inĳ-nĳa su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi kųc aų dųn ma gĳm aų k wi tu bu wati inĳ ndĳ, ma tu dinaų-nĳa dec aų gayĳm dauų su tu bu wanĳyalĳ ti wanĳuc inĳ nĳapep enĳ, gakųm gitųm nĳac naų kĳti nĳanĳa bu tap inĳ ndĳ nĳaųli sa. ¹³ Asidųwai, aų kayalĳ bu aų gac dabiųn lĳn dau su dom. Magoc aų gakųm gĳn tigeų bocdec bu, aų wanĳliųn gĳn naų yĳc aų dųmwĳn-mbu naų sių, ma wakųm nĳanĳa bu wakųc gĳn naų yĳc aų aųnųn ndų-nĳa, ¹⁴ gitųm nĳac naų kĳti nĳanĳa ma gĳm neneų bu hųc asĳ batiųn pacndĳ-nĳa ma tap ndĳ nĳaųli sa. Ma nĳaųli naų aų gayĳm dauų su bu wakųc, ma Anųtų kĳgalĳm aų sa ma piųn aų dųn gam damiųn Yisu Kilisi tu bu watap sa-nĳa, naų mwasiųn dandųc tanĳi yĳc undambĳ-nĳa.

Dasa neŋ lêŋ bambalinj dom

¹⁵ Yac lau nanj dati gwalam akwa dakêŋ whin-ŋga, nanj tanjuk gauc tigerj dinanj dandic ŋawaê. Ma mac bu gauc nem yom ŋatô so anej, nanj Anötô oc tôc tiawê têtŋ mac. ¹⁶ Magoc lêtŋ nanj Anötô tôc têtŋ yac lau dakêŋ whin-ŋga su, nanj dasa dandic ŋawaê. ¹⁷ O asidôwai. Anej lêtŋ ti mac hoŋ nem dôhônŋ anjuk-ŋga. Ma tamtiŋ lau nanj sêŋkuc aô neŋ lêtŋ, ma anjuk ŋac bocdinanj. ¹⁸ Aô gasôm yom dinanj, ŋahu bu lau daêsam sêsa si lêtŋ bambalinj, dec tôc asê bu sêlic Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau gitôm gêtŋ ŋambwa, ma sêtôm ŋacyo yom ŋandô-ŋga. Aô gasôm yom dau têtŋ mac têtŋ ŋatô su, ma kwahic dec wasôm tiyham ti tanjulu ej. ¹⁹ Lau kainj dinanj sic waê bu sêniŋga. Ŋac gauc gêm gêtŋ nom-ŋga gitôm gêtŋ danenj ti danôm-ŋga kêlêc, ma bocdinanj dec gêtŋ dau ti ŋac si pômdau. Magoc gêtŋ nanj sêlic bu ŋayham ma sêtoc dau sa pi, nanj dalic bu gêtŋ mayanj-ŋga. ²⁰ Yac neŋ malaŋ ŋandô yêc undambê. Ma yac dakêŋ batanj ti dahônŋ yac neŋ †Ŋgac Nem Yac Si-ŋga bu mbu akêŋ undambê meŋ, nanj Pômdau Yisu Kilisi dau. ²¹ Inj kôc ŋaclai atu gitôm bu kêtŋ gêtŋ hoŋ sêsoc inj ndê gôliŋ ŋapu, ma inj oc nem yac neŋ ŋamlic waêmbe kwi ti ŋamlic wakuc ma ti ŋawasi atu, ŋa ŋaclai tigerj dinanj.

4

Pol gêm la lau Pilipai

¹ Tu dinanj-ŋga dec anej asidôwai, aô wasôm têtŋ mac bu alhac ŋanja ti asap nem akêŋ whinj Pômdau dôŋ. Aô atac whinj mac ndu andô, ma gakêŋ batanj bu walic mac tiyham. Anej gwelenj ŋa-ŋaôli ŋayham ti neŋ atac ŋayham ŋahu, nanj mac daôm.

² Aô gangô bu mac nem awhê lu, nanj Yuodia lu Sintike sêsenj dau. Aô bu wasôm têtŋ injlu bu sêmasanj yom nanj yêc injlu ŋasawa, ma sêmbo ti si ŋalôm tigerj tu injlu sêkêŋ whinj Pômdau-ŋga. ³ Ma anej silip ŋayham Sisigus,* aô bu wandac am bu nem awhê lu dinanj sa, ŋahu bu muŋ-ŋga injlu sem gwelenj tu sêpuc ŋawaê ŋayham dôŋ-ŋga sêwhin aô ma Klemen ti anej asidôwai ŋatô, nanj si ŋaê hoŋ yêc Anötô ndê Buku Tanli-ŋga.

⁴ Tu mac ati Pômdau ndê lau-ŋga dec wasôm têtŋ mac bu ambo ti atac ŋayham ŋapanj. Aô wasôm tiyham bu ambo ti atac ŋayham ŋapanj. ⁵ Asap lêtŋ malô dôŋ tu bu lau hoŋ sêŋyalê bu yac lau dakêŋ whin-ŋga neŋ mêtê dau dinanj. Gauc nem bu ndoc kêpiŋ bu Pômdau mbu meŋ.

⁶ Ahêgo daôm tu gêtŋ danj-ŋga dom. Ŋawapac bocke nanj tap mac sa, nanj atôc têtŋ Anötô sip nem mbec ŋalôm, ma andac

inj bu nem mac sa. Ma anem danje inj tu gêtŋ hoŋ-ŋga. ⁷ Ma Anötô ndê yom malô oc nem mac lau nanj inj piŋ mac dôŋ am daminj Yisu Kilisi, nanj ahuc, ma nem gôliŋ mac nem gauc ti ŋalôm. Bu Anötô ndê yom malô inj gêtŋ atu andô, hóc gêlêc ŋamalac hoŋ si gauc.

⁸ O anej asidôwai. Aô wasôm yom danj tiyham. Yom bocke nanj yomandô, ma gêtŋ bocke nanj gêtŋ tiwaê ma gêtŋ solop ma ŋawasi, gêtŋ nanj gic lau hoŋ tandô ŋayham, ma gêtŋ ŋayham datoc sa-ŋga, ma mêtê ti yom ma gauc hoŋ nanj gitêtŋ ej, nanj wasôm têtŋ mac bu gauc nem lhac nem gauc ŋapanj. ⁹ L êŋ ti sakinj bocke nanj aô kadôhônŋ ti gac dulu têtŋ mac, me mac anjô y êc aô me alic aô gakôm, nanj akôm andic ŋawaê. Ma Yom Malô Ŋadau Anötô dau oc mbo whinj mac.

Pol gêm danje lau Pilipai

¹⁰ Muŋ-ŋga mac am aô sa, magoc ŋasawa lê e meŋ têtŋ kwahic dec, mac atap seŋ danj sa tu anem aô sa tiyham-ŋga dom. Kwahic dec mac gauc gêm aô ma ankinj gêtŋ tu anem aô sa-ŋga, ma gêtŋ dinanj kôm aô atac ŋayham atu, ma kapiŋ Pômdau tu mac am aô sa-ŋga. ¹¹⁻¹² Aô gato yom dinanj tu gapônda dauj-ŋga dom. Mba. Aô kayalê têtŋ gapônda dauj-ŋga, ma kayalê têtŋ gandôc mwasinj ŋalôm-ŋga. Aô bu neŋ gêtŋ mbu ma gêtŋ yô aô, me bu neŋ gêtŋ daêsam ma waneŋ hóc aô dôŋ, tigerj wahêgo dauj dom. Ŋahu bu aô kadôhônŋ dauj su bu ŋayham me sac bocke bu tap aô sa, nanj aô oc wambo ti atac ŋayham ej. ¹³ Kilisi kêtŋ ŋaclai têtŋ aô bu wakôm gêtŋ hoŋ, ma tu dinanj-ŋga dec aô gatôm bu wambo ti atac ŋayham ej.

¹⁴ Bocdinanj, aô bu wapônda dauj, dec wambo ti atac ŋayham ej, magoc mac akôm mêtê ŋayham ma gauc gêm anej ŋawapac dec ankinj gêtŋ tu anem aô sa-ŋga. ¹⁵⁻¹⁶ Mac lau Pilipai-ŋga anjyalê su bu têtŋ ndoc mac anjô ŋawaê ŋayham tiwakuc, ma aô galom malac atu Tesalonika, nanj mac ankinj gêtŋ tu anem aô sa-ŋga têtŋ ŋatô. Ma têtŋ têtŋ nanj gahu mac nem gameŋ Masedonia-ŋga sinj, nanj gôlôwac dabunj malac ŋatô-ŋga sêkêŋ gêtŋ danj tu sênem aô sa-ŋga dom. Mac tamwasêm. ¹⁷ Aô tac whinj bu mac asap nem mêtê akêŋ gêtŋ-ŋga dinanj dôŋ ŋapanj. Aô gasôm yom dau tu bu wakuc mac bu akêŋ gêtŋ têtŋ aô-ŋga lec dom, magoc aô kayalê bu mac bu asap nem lêtŋ amwasinj aô ma lau ŋatô-ŋga dôŋ, dec lêtŋ dau oc êmwasinj mac hóc gêlêc su ô. ¹⁸ Kwahic dec aô gapônda gêtŋ danj dom. Gêtŋ nanj mac ankinj têtŋ aô ma Epaprodaitas kêtŋ têtŋ aô gêm mac anôm, nanj daêsam ŋandô dec gêm aô sa kêlêc. Gêtŋ dau gitôm da ŋamalu ŋayham nanj Anötô tac whinj, ma gic inj tandô ŋayham.

¹⁹ Anötô, nanj yob aô ŋapanj, inj Mwasinj ti

* **4:3:** Sisigus - yom dau yêc Yom Grik, ma danem kwi bu 'ŋamalac nanj kôm gwelenj whinj ndê silip.' Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau inj ŋgac Pilipai-ŋga danj ndê ŋaê, ma lau ŋatô gauc gêm bu inj ŋaê dom, magoc Pol to yom dau hêganônŋ ŋamalac danj nanj kôm gwelenj whinj inj.

Ŋawasi atu Ŋadau, ma Yisu Kilisi ti ŋahu datap in ndê mwasin atu sa-ŋga. Ma aô kayalê bu gêŋ bocke nan mac apônda, nan yêc in ndê mwasin atu ŋalôm, ma in oc kêŋ têt mac.
²⁰ Bocdinan dapo Daman Anötö ndê waê sa tôm têt hon ndi. Yomandô.

Pol gic bata in ndê bapia

²¹ Akêŋ aneŋ acsalô têt lau dabun hon nan sêkêŋ whin Yisu Kilisi yêc malac Pilipai. Asidôwai nan sêmbo sêwhin aô, nan sêkêŋ si acsalô têt mac bocdinan. ²² Ma Anötö ndê lau dabun hon nan sêmbo malac dindec, nan boc-dinan. Ma lau sêkêŋ whin-ŋga nan sem gwelen sêmbo Sisa ndê andu, nan gauc gêm mac hôc gêlêc.

²³ Mwasin akêŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôŋ.

**Pol ndê bapia têj lau
Kolosi-nga
Yom whê bapia dindéc
sa-nga**

Malac Kolosi yêc gamej Asia-nga, magoc Pol dau inj gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têj ndoc inj gêm mêtê mbo malac Epesas, nanj ngac Kolosi-nga danj ñaê Epapras ngô ma kêj whinj, ma tinjambu Epapras mbu gi hoc ñawaê ñayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau ñatô sic hu sêkêj whinj Yisu. Tinjambu Epapras ndôc gapocwalô whinj Pol (Pilemon 23), ma gic minj têj Pol pi lau sêkêj whinj-nga yêc malac Kolosi.

Pol to bapia dindéc ma sôm têj lau Kolosi-nga bu inj gêm danje Anôtô tu ñac si sêkêj whinj-nga, ma inj tóç lêj ñayham daêsam têj lau sêkêj whinj-nga tu sêjkuc-nga. Ma inj tó yom ñatô bu whê lau Kolosi si gaus sa pi yom ñandô. Nahu bu lau ñatô sêjyôn ñac pi lau nom-nga si lêj ñatô (2:4, 8, 16-23), ma ñac sêtoc Kilisi sa ñapap dom, ma bocdinaj inj tóç asê bu Anôtô kêj gêj honj sêsôc Kilisi ñapu (1:15-20; 2:9-15).

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anôtô ndê atac whinj, lu yac neñ asidôwa Timoti ato bapia dindéc. ² Ato têj mac asidôwai nanj andôc malac atu Kolosi, mac lau dabuj nanj akêj whinj Kilisi. Mwasinj ti yom malô akêj Damanj Anôtô têj mac.

Pol teñ mbec tu lau Kolosi-nga

³ Tôm bêc honj yac atej mbec têj Anôtô, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am danje inj tu mac-nga. ⁴ Nahu bu lau angô ñawaê bu mac akêj whinj Yisu Kilisi ñannga, ma atac whinj Anôtô ndê lau dabuj honj. ⁵ Mac nem akêj whinj ti atac whinj ñahu sip mwasinj atu nanj mac akêj batam ambo, nanj Anôtô po sa gwananj tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêj dau mac angô munj su, têj ndoc sêhoc yom ñandô ñawaê ñayham-nga asê têj mac. ⁶ Ñawaê ñayham dau têj mac menj, ma mac angô ti anyalê yom ñandô pi Anôtô ndê mwasinj atu. Têj ndoc mac angô tiwakuc e menj têj kwahic dec, nanj ñawaê ñayham dau gêm ñandô ma tiapa yêc mac nem gamej. Ma ñalêj tigen inj gêm ñandô ma tiapa ma gêm gamej nanj lau Rôm-nga sem gôlinj, nanj ahuc. ⁷ Ñawaê dau Epapras kédôhôn têj mac. Inj yac neñ ngac atac whinj-nga nanj gêm gwelej whinj yac, ma ngac akinj ñandô nanj gêm akinj Kilisi tu mac-nga. ⁸ Ma inj gic minj têj yac pi mac nem lêj atac whinj asidôwai-nga nanj Ñalau Dabuj kêj têj mac.

⁹ Tu dinanj-nga têj bêc ñamata-nga nanj yac angô mac nem ñawaê e menj têj kwahic dec, nanj yac atej mbec tu mac-nga ñapanj. Yac andac Anôtô bu kêj gaus têj mac e anyalê Ñalau Dabuj ndê lêj tidôj. Ma ñalêj dinanj mac oc anyalê lêj nanj Anôtô tac whinj bu yac dasa-nga, nanj ñapap enj. ¹⁰ Yac atej mbec bu mac asa nem lêj gitêj, bu tóç asê bu mac ati Pômdau ndê lau, ma inj oc lic mac nem lêj honj ndic inj tandô ñayham. Yac atej mbec bu mac nem akêj whinj oc nem ñandô ñayham yêc gwelêj honj nanj mac akôm, ma bu mac nem gaus anyalê Anôtô-nga êjyônweç tiatu. ¹¹ Anôtô ndê ñaclai ti ñawasi atu kêj ñannga têj mac bu akôm gêj honj, ma ñawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac ñannga ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac ñayham, ¹² ma anem danje Damanj Anôtô, nanj gic dabuj mac e atôm bu awêkainj inj ndê gamej ñawê-nga awhinj inj ndê lau dabuj honj. ¹³ Inj kégaho yac su yêc ñaclai ñasec-nga, ma kêj yac dambo inj ndê Atu nanj inj atac whinj ñandô, nanj ndê gôlinj ñapu. ¹⁴ Ma Anôtô kêmwasinj yac, dec gêmlihi yac ti kégapwêc yac su yêc sakinj mêtê sac-nga, ma suc yac neñ sac kwi. Ma datap mwasinj atu dau sa yêc inj ndê Atu dau.

Kilisi ti ndê gwelêj

¹⁵ Lau danj sêlic Anôtô dom, magoc inj Atu Kilisi gêm inj angô ma tóç inj asê têj yac. Inj tinjamata gêj honj nanj Anôtô kêj. ¹⁶ Bu gêj undambê-nga ti gêm nom-nga honj nanj Anôtô kêj, nanj kêj ña Kilisi. Gêj nanj dalic ña tanôj, ma gêj nanj tôm dom bu dalic ña tanôj, gitôm anjela me ñalau me gôlinj ma ñaclai tidau-tidau, gêj honj dinanj Anôtô kêj ña Kilisi ma kêj tu Kilisi-nga. ¹⁷ Inj tinjamata gêj honj, ma gêj honj si ñahu sêmbo-nga yêc inj. ¹⁸ Ma inj gêm gôlinj gôlôwac dabuj. Inj ti ñagôlônj, ma gôlôwac dabuj sêti inj ndê ñandô. Ma inj munj gôlôwac dabuj bu ti ngac ñamata-nga bu tisa akêj lau batê-nga. Ma bocdinaj gêj danj hóc gêlêc inj su dom. ¹⁹ Bu Anôtô gêlic ñayham bu kêj dau sambuc sip Atunjac ñalôm ma mbo whinj inj. ²⁰ Ma inj kêkinj Atu dau sip nom menj bu hê wamba ñamalac ma gêj nom-nga ti gêj undambê-nga honj têj Anôtô. Ma kwahic dec ñamalac sêtôm bu sêmbo Anôtô angô-nga ti yom malô, tu Atunjac ndê dac nanj kêc sinj pi a gicso-nga.

²¹ Munj-nga, mac ambo ahê têj Anôtô. Mac ambo atôm inj ndê ñacyo tu gaus ti mêtê sac-sac nanj yêc mac-nga. ²² Magoc inj dau kêmasanj lêj bu Kilisi sip nom menj ti ñamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têj Anôtô tiyham. Ma inj tac whinj bu kêj mac alhac inj angô-nga atôm lau dabuj nanj nem giso ti yom mbasi. ²³ Mac bu alhac ti akêj whinj ñannga ma akêj batam Anôtô ndê mwasinj nanj ñawaê ñayham tóç asê têj mac, ma ahu sinj dom, dec mac oc atap mwasinj

dau sa. Njawaê n̄ayham dau mac aŋgô su, ma sêhoc asê yêc gameŋ hoŋ naŋ yêc lau Rom si gôlin̄ n̄apu, naŋ bocdinaŋ. Ma aô Pol gati n̄gac akiŋ njawaê n̄ayham dau-n̄ga.

Pol whê ndê gwelen̄ njawaê n̄ayham-n̄ga sa

²⁴ Nandê bocke naŋ aô gahôc tu wapuc mac nem akêŋ whiŋ dôŋ-n̄ga, naŋ gahôc ti atac n̄ayham eŋ. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahôc n̄andê n̄apan̄, tu gwelen̄ naŋ aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê n̄andô, naŋ gôlôwac daŋuŋ sa-n̄ga. M agoc aô oc wahôc e wandic dabiŋ gêŋ hoŋ naŋ Kilisi kâyaliŋ sa bu wahôc. ²⁵ Aô gakôm gwelen̄ gam akiŋ gôlôwac daŋuŋ, kakuc lêŋ naŋ Anôtô dau kêmasaŋ dec kâyaliŋ aô sa tu mac-n̄ga, ma kêkiŋ aô bu wahoc njawaê n̄ayham asê e Anôtô ndê yom tiapa yêc gameŋ hoŋ. ²⁶ Têŋ n̄amata-n̄ga e meŋ, yom pi Anôtô ndê lêŋ nem lau si-n̄ga, naŋ n̄ahu yêc siŋ dau têŋ lau nom-n̄ga. Magoc kwahic dec iŋ tôc asê tiawê têŋ iŋ ndê lau daŋuŋ. ²⁷ Iŋ tac whiŋ bu lau daŋuŋ sêŋyalê yom naŋ muŋ-n̄ga yêc siŋ dau, naŋ bocdec bu. Iŋ bu êmwasiŋ mac flau gameŋ apa-n̄ga bu atap iŋ ndê njawasi atu sa, dec kêŋ Kilisi sip nem n̄alôm. Ma gêŋ dinaŋ ti mac nem n̄ahu akêŋ batam bu atap iŋ ndê njawasi sa-n̄ga.

²⁸ Yac ahoc Kilisi ndê njawaê n̄ayham asê, ma Anôtô kêŋ gauc n̄ayham têŋ yac bu akêŋ puc ti andôhôn̄ lau sêkêŋ whiŋ-n̄ga hoŋ. Ma yac akôm bocdinaŋ tu bu andic dabiŋ n̄ac hoŋ e akêŋ n̄ac sêlhac Anôtô aŋgô-n̄ga sêtôm lau gwalam akwa sêkêŋ whiŋ Kilisi-n̄ga. ²⁹ Ma aô gakôm gwelen̄ ti gahôc n̄andê atu, tu bu wakôm gêŋ dau n̄andô sa-n̄ga, n̄a Kilisi dau ndê n̄aclai naŋ gêm gwelen̄ n̄an̄ga yêc aô neŋ n̄alôm.

2

¹ Aô gawhê neŋ gwelen̄ sa têŋ mac, n̄ahu bu aô atac whiŋ bu mac aŋyalê bu aô gayêm dauŋ su n̄andô tu mac-n̄ga, ma tu lau Laodisia-n̄ga, ma tu lau sêkêŋ whiŋ-n̄ga hoŋ naŋ sêlic aô aŋôn̄ dom-n̄ga, naŋ bocdinaŋ. ² Aô tac whiŋ bu mêtê atac whiŋ-n̄ga piŋ mac hoŋ dôŋ, ma puc mac dôŋ bu alhac n̄an̄ga. Ma yom pi Anôtô ndê lêŋ nem lau si-n̄ga naŋ muŋ-n̄ga yêc siŋ dau, naŋ aô tac whiŋ bu mac aŋyalê tidôn̄ andô, e kôm mac alhac ti akêŋ whiŋ n̄an̄ga eŋ. Yom dau hêganôn̄ Kilisi. ³ Bu yom ti gauc naŋ atu andô ma tôm bu êmwasiŋ yac-n̄ga, naŋ Anôtô gêm ahuc yêc iŋ-n̄ga.

⁴ Aô gawhê yom hoŋ dinaŋ sa têŋ mac, n̄ahu bu aô gateg bu lau natô sêmbac yom mac ma sêŋsau mac. ⁵ Bu aô dauŋ gambo gawhiŋ mac dom, tigeŋ yêc aneŋ n̄alôm aô gauc gêm mac n̄apan̄. Ma aô atac n̄ayham atu, bu kayalê bu mac akêŋ whiŋ Kilisi n̄an̄ga, ma asa nem lêŋ hoŋ n̄apep.

Dasa neŋ lêŋ tiwakuc tu Kilisi-n̄ga

⁶ Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdau, dec akêŋ iŋ tiŋamata nem lêŋ hoŋ. ⁷ Akôc n̄an̄ga yêc iŋ tôm a naŋ n̄awakac gacgeŋ sip nom n̄alôm gi. Ma iŋ ndê n̄aclai po mac nem akêŋ whiŋ sa bu alhac n̄an̄ga, alhac yom n̄andô naŋ sêndôhôn̄ têŋ mac, naŋ n̄ahô. Ma yom anem daŋge Anôtô-n̄ga nem mac ahuc tôm bêc hoŋ. ⁸ Ayob daôm n̄apep bu lau tasan̄ si yom n̄ambwa-n̄ambwa êŋsôn̄ mac nem gauc ma êŋgaho mac su yêc yom n̄andô e ati lau gapocwalô-n̄ga lec dom. N̄ac si yom dau n̄ahu kêkuc abun̄gaci si lêŋ ti mêtê nom-n̄ga n̄ambwa, ma meŋ akêŋ Kilisi ndê dom.

⁹ Bu Anôtô kêŋ dau sambuc sip Kilisi n̄alôm, ma meŋ mbo nom gitôm n̄amalac. ¹⁰ Kilisi dau iŋ gôlin̄ ti n̄aclai hoŋ n̄adau. Ma tu mac nem akêŋ whiŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ iŋ-n̄ga, dec Anôtô ndê mwasiŋ gêm mac ahuc. ¹¹ Kilisi kôm lau Israel-n̄ga si t̄pwac sêsê n̄amlic n̄atô su-n̄ga n̄andô sa pi mac lau naŋ ati iŋ ndê. Gêŋ dau hôc asê kêkuc n̄amalac si lêŋ sêsê n̄amlic-n̄ga dom, magoc Kilisi dau kôm gwelen̄ yêc mac nem n̄alôm gitôm iŋ sê mac nem mêtê sac n̄alôm akwa-n̄ga su giŋga. ¹² Busaŋgu naŋ mac aliŋ, naŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ Kilisi, tôm sêŋsuhun̄ mac awhiŋ iŋ, ma Anôtô uŋ mac sa awhiŋ iŋ. Gêŋ dau n̄andô sa tu mac akêŋ whiŋ Anôtô, naŋ uŋ Kilisi dau sa akêŋ lau batê-n̄ga, naŋ ndê n̄aclai.

¹³ Muŋ-n̄ga, mac ambo atôm lau batê tu mac nem sac-n̄ga, ma tu mac asap mêtê n̄alôm akwa-n̄ga dôŋ n̄apan̄-n̄ga. Tigeŋ Anôtô suc mac nem sac hoŋ kwi, ma kôm mac ati lau ambo tamli tiyham-n̄ga awhiŋ Kilisi. ¹⁴ Tu yac taŋgili Anôtô ndê yomsu-n̄ga, dec yac datôm lau naŋ si bapia tôp-n̄ga yêc, ma datôm dom bu dandic tôp dau, dec tac waê bu datap matôc sa. Magoc Anôtô kôc bapia tôp-n̄ga dau su yêc yac, ma giŋ pi a gicso dau whiŋ Kilisi. ¹⁵ Ma Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau ti lêŋ bu Anôtô ku Sadaŋ ti ndê n̄alau ma n̄aclai sac hoŋ dulu, gitôm n̄gac bata siŋ-n̄ga naŋ kôc n̄acyo si wapa siŋ-n̄ga hoŋ su, ma wê n̄ac gitôm lau gapocwalô-n̄ga bu tôc asê tiawê bu n̄ac si n̄aclai pacndê sambuc.

Yom pi n̄agôlin̄ nom-n̄ga

¹⁶ Tu dinaŋ-n̄ga dec lau n̄atô bu sêŋgôlin̄ yom pi mac tu gêŋ naŋ aŋ ti anôm-n̄ga, me tu om naŋ lau sêlic tôm wake me ayô me yala-n̄g a, me tu bêc Sabat-n̄ga, naŋ aŋgô n̄ac si yom dom. ¹⁷ Bu gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm gêŋ n̄agatu n̄ambwa naŋ dalic muŋ su, ma tiŋambu n̄andô meŋ hôc asê. Ma n̄andô dau, naŋ Kilisi. ¹⁸ Lau n̄atô sêŋkuc lêŋ n̄alôm akwa-n̄ga ma sêtoc dau sa tu n̄ac si lêŋ sem akiŋ Kilisi-n̄ga. N̄ac sêsôm bu sêpu dau n̄andô, ma sem akiŋ aŋela kêkuc gêŋ n̄atô naŋ sêyêc mbê ma sêlic. Lau kaiŋ dinaŋ b u sêpu mac ma sêsôm bu mac nem a kêŋ whiŋ iŋ gêŋ n̄andô mbasi-n̄ga, dec akôc n̄ac si yom sa

dom. ¹⁹ Bu lau kainj dinanj sêsap Kilisi, nanj ti gôlôwac dabunj hoŋ si ŋagôlôŋ, nanj dôŋ dom. Inj tawasê piŋ yac hoŋ dôŋ dapitigenj, ma gôlôwac d abunj kêsôwec ŋa ŋaclai nanj Anôtô dau kêŋ.

²⁰ Anŋô su nanj. Têŋ ndoc ŋamalac d anj mbac ndu, nanj ŋagôlinj ti ŋaclai nom-ŋga gêm gôlinj inj tiyham dom. Ma tu Anôtô piŋ mac dôŋ am daminj Kilisi-ŋga, dec tôm mac ambac ndu awhinj inj. Bocdinaŋ tu sake-ŋga mac ambo atôm lau nanj sêhêgo dau pi ŋagôlinj nom-ŋga? ²¹ Lau kainj dinanj sic yao gêŋ tidau-tidau ma sêsôm bocdec bu, “Akôc dom, aneŋj ti anôm dom, ma amasec dom.” ²² Yom kainj dinanj kêkuc gauc ti ŋagôlinj nanj lau nom-ŋga sêndôhônj, ma hêganônj gêŋ têm kwahic dec-ŋga nanj taŋ ti danôm ma gêŋ dau meŋ giŋga. ²³ Lau nanj sêsôc ŋagôlinj kainj dinanj ŋapu, nanj sêŋkuc gauc ŋamalac-ŋga tu lêŋ sênem akinj Anôtô-ŋga ti sêŋgwininj dau-ŋga ma lêŋ sêkêŋ wapac pi dau ŋamlic-ŋga. Sêtec lêŋ dau sa gitôm lêŋ ti gauc atu, ma gauc gêm bu oc ndic Pômdau tandô ŋayham. Magoc mba. Lêŋ dau hêganônj gêŋ awê-ŋga ŋambwa, ma oc tôm dom bu nem ŋac si ŋalôm kwi e sêhu lêŋ ŋalôm ŋagalac-ŋga siŋ.

3

Kilisi ti yac neŋ dambo tanjli ŋahu

¹ Anôtô uŋ mac sa awhinj Kilisi, ma kwahic dec inj ndôc Anôtô ndê andô-ŋga yêc undambê. Tu dinanj-ŋga dec asa nem lêŋ ti tamkwê gêŋ undambê-ŋga eŋ. ² Gauc nem gêŋ nom-ŋga êŋlêc dom. Gauc nem gêŋ undambê-ŋga hóc gêlêc. ³ Bu mac ambac ndu su awhinj Kilisi, ma mac nem ŋahu ŋ andô ambo tamli awhinj Kilisi-ŋga, nanj yêc siŋ dau yêc Anôtô-ŋga. ⁴ Têŋ ndoc mac nem tamli ŋahu Kilisi dau meŋ hóc asê, nanj Anôtô oc tôc mac nem lêŋ ambo tamli-ŋga asê tiawê, ma mac oc alhac awhinj Kilisi ti ŋawasi atu.

Lêŋ ŋalôm akwa-ŋga

⁵ Bocdinaŋ ahu mêtê sac hoŋ nanj meŋ akêŋ ŋalôm akwa, nanj siŋ. Mêtê dau gitôm mac nem ŋacyo danj nanj kalhac seŋ andôc tamli-ŋga ahuc, bocdinaŋ andic inj ndu. Mêtê kainj bocdec ahu hoŋ siŋ, mêtê mock-aiŋ-ŋga, mêtê ŋadômbwi, ma mêtê sac-sac ŋalôm ŋagalac-ŋga. Ma ayob daôm bu anjuc lau nanj sêkêŋ awa ti wapa nom-ŋga kalhac si gauc ŋamata ŋapanj, nanj dom. Bu lêŋ dau gitôm ŋac sem akinj anôtô gwam. ⁶ Lau hoŋ nanj sêsa lêŋ kainj dinanj, oc sêtap Anôtô ndê atac ŋandê sa. ⁷ Muŋ-ŋga, mac daôm akôc gauc tôm ŋac lau dinanj sêkôc, ma anjuc ŋac si mêtê sac. ⁸ Magoc kwahic dec ahu mêtê sac hoŋ siŋ. Atac ŋandê têtj lau me alic ŋac sac dom, ŋalôm li sa dom, ma ayob nem whamsunj bu asôm yom sac-sac apu lau-ŋga ti yom mayan-ŋga dom. ⁹ Ma asôm yom

tasanj têtj nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêŋ ŋalôm akwa-ŋga siŋ su, dec akôm mêtê kainj dinanj tiyham dom. ¹⁰ Ma asa nem lêŋ ti ŋalôm wakuc. Bu Anôtô, nanj kêmasanj ŋamalac bu sênem inj anŋô sêmo nom, nanj gêm gwelêŋ pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac anjyalê inj ti ndê lêŋ gitêŋ tidônj. ¹¹ Ma yac lau nanj dasa lêŋ wakuc dinanj, nanj dahêgo dauŋj tu yac neŋ ŋahu nom-ŋga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-ŋga, gai me lau anŋô batac, lau nanj taŋkuc pwac sêsê ŋamlic-ŋga me taŋkuc dom, lau akinj ŋambwa me lau nanj dau sêmo si gêŋ, nanj Anôtô gauc gêm lêŋ hoŋ dinanj ŋadanj hóc gêlêc su dom. Gêŋ tigenj nanj gêŋ atu têtj inj, nanj Kilisi piŋ yac hoŋ dôŋ dati inj ndê.

Lêŋ ŋalôm wakuc-ŋga

¹² Anôtô tac whinj mac ma kêyalinj mac sa ati inj ndê lau dabunj. Tu dinanj-ŋga dec asap mêtê ŋayham bocdec dôŋ gitôm mac asôc ti nem ŋakwê. Tamwalô lau ma atac apu ŋac ti nem ŋalôm sambuc, anŋgwininj daôm, asa lêŋ malô, ma akôc nem ŋalôm dôŋ. ¹³ Asa nanj ndê asidôwa kôm sac têtj inj, nanj kôc ndê ŋalôm dôŋ bu hóc ŋawapac dau, ma suc inj ndê sac kwi. Asuc sac nanj asidôwai sêkôm têtj mac nanj kwi, tôm Pômdau dau suc mac nem kwi. ¹⁴ Ma asap mêtê atac whinj-ŋga dôŋ, bu mêtê dau piŋ mêtê ŋayham-ŋayham hoŋ dôŋ sêpitigenj. ¹⁵ Kilisi ndê yom malô nem gôlinj mac nem ŋalôm. Bu Anôtô kêgalêm mac sa bu ati gôlôwac dabunj tigenj, nanj yom malô dau piŋ mac dôŋ. Ma anem danjge Anôtô ŋapanj. ¹⁶ Kilisi ndê yom ŋandô nem mac nem ŋalôm ahuc sambuc, dec kêŋ gauc ŋayham têtj mac bu anem la ti andôhônj têtj daôm. Anem wê yêc Buku Wê-ŋga, ti wê dabunj ma wê ŋatô nanj ŋalau Dabunj kêŋ têtj mac, bu ampinj Anôtô ma anem danjge inj ti nem ŋalôm sambuc. ¹⁷ Gêŋ hoŋ nanj mac akôm ti yom hoŋ nanj asôm, nanj akôm tu Pômdau Yisu ndê ŋaê-ŋga. Ma anem danjge Damanj Anôtô tu Kilisi-ŋga.

Damba ti dindai ma balêkoc si ŋagôlinj ŋatô

¹⁸ Mac lauwhê, asôc nem ŋgaci ŋapu, bu lêŋ dinanj gic waê lauwhê nanj sêkêŋ whinj Kilisi. ¹⁹ Ma mac launŋac, atac whinj nem lauwhê ma atigasec ŋac dom. ²⁰ Balêkoc, mac danjam wambu yom hoŋ nanj dinam ti damami sêsôm têtj mac. Bu lêŋ dinanj gic Pômdau tandô ŋayham. ²¹ Mac dambai, ali nem balêkoc si ŋalôm sa dom. Ayob ŋac ŋapeŋ tu bu ŋac lic ŋakam sa e sêtec lêŋ ŋayham lec dom.

Lau akinj ma ŋadaui si ŋagôlinj

²² Mac lau akinj, asôc nem ŋadaui nom-ŋga si yom hoŋ ŋapu. Anem akinj tu bu mac nem ŋadaui sêlic mac ŋayham-ŋga ŋambwa lec dom. Mba. Mac nem ŋadaui bu sêmo

sêwhin mac me sêmbu dom, magoc akôm nem gwelen honj napep enj. Anem akin ti nem njalôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa. ²³ Akôm gêh honj ti nem njalôm sambuc enj, gitôm mac am akin Pômdau, ma tôm mac am akin lau nom-nga tawasê dom. ²⁴ Mac anjalê su bu mac am akin Kilisi mac nem Pômdau, ma inj oc kêh mac awêkainj nem gêh lênsê m yêc undambê ti mac nem nja gêyô nja yham. ²⁵ Magoc asa nanj kôm giso, nanj oc tap ndê nja gêyô sa. Ma Anötö oc toc njamalac danj sa hóc gêlêc danj dom. Inj oc ênsahê yac honj nja saê tigenj.

4

¹ Mac nãdau, anjalê napep bu mac daôm nem Nãdau mbo undambê, ma bocdinan ayob nem lau akin napep, ma nãoli bocke nanj gic nja nawaê, nanj akêh têh nja.

Pol gêm la lau Kolosi-nga

² Anem ali ma asap mêtê daten mbec-nga ti danem danje Anötö-nga dôh njanja. ³ Ma aten mbec tu yac-nga whin, bu Anötö lêc gatam su têh yac bu ahoc inj ndê yom asê, ma bu awêh yom pi Kilisi nanj munj-nga yêc sinj dau, nanj sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinanj-nga dec aô gandöc gapocwalô. ⁴ Aterj mbec bu Anötö puc aô dôh bu wakôm nen gwelen napep, ma wawêh yom dau sa yêc awê enj. ⁵ Asa nem lêh ambo lau sêkêh whin dom-nga njalôm ti gauc enj. Ma anjalê lêh tu bu atôc Kilisi têh nja tôm bêc honj. ⁶ Akôc gauc napep pi yom asôm-nga bu asôm yom êmwasiñ lau ti nem nja sa-nga, ma aô lau si yom njalêh nja yham.

Pol sôm bu êhkinj Tikikus lu Onesimus sê têh Kolosi sêndi

⁷⁻⁸ Kwahic dec aô bu wanjinj yac nenj asidôwa ma nja ac atac whin-nga Tikikus têh mac loc. Inj kalhac njanja ma gêm akinj Pômdau whin aô. Aô wanjinj inj loc bu ndic minj anenj yom, ma asidôwai gameñ dindêc-nga si yom honj têh mac. Ma inj oc nem malô mac nem njalôm. ⁹ Ma aô wanjinj Onesimus, nanj mac nem danj ma yac mba asidôwa atac whin-nga nanj kêh whin njanja enj, whinj Tikikus têh mac loc. Inj lu oc sêndic minj yom gameñ dindêc-nga honj têh mac.

Pol kêh ndê acsalô têh lau nãtô

¹⁰ A ristakus, nanj ndöc gapocwalô whin aô, nanj kêh ndê acsalô têh mac, ma Banabas ndê têngac Mak kôm acsalô têh mac bocdinan. Mak bu hóc asê mac, dec akôm tôm aô gasôm têh mac munj su, ma akôc inj sa. ¹¹ Ma Jisas, nja ac nanj sêsam inj ndê njaê danj bu Justus, nanj kêh ndê acsalô têh mac whin. Nja lau tó dinanj sêmbu sêwhin aô ma sem malô anenj njalôm. Nja lau Israel-nga nanj sêkêh whin Kilisi, ma sem gwelenj sêwhin aô ma yac ahoc nawaê pi Anötö ndê gôlinj asê. Lau Israel-nga daêsam sêmbu sêwhin aô dom,

nja lau tó dinanj solop. ¹² Ma Epapras, Kilisi ndê nja ac akin, nanj mac daôm nem danj, nanj kêh ndê acsalô têh mac bocdinan. Inj tôm bêc honj tenj mbec tu mac-nga bu mac alhac njanja atôm lau gwalam akwa akêh whin-nga, ma asa nem lêh honj tôm Anötö tac whin. ¹³ Aô wasôm yom nãdô têh mac bu inj yê m dau su nãdô tu mac-nga napanj, ma tu lau sêkêh whin-nga nanj sêmbu malac Laodisia ma malac Hierapolis-nga bocdinan.

¹⁴ Luk, dokta nanj yac atac whin, lu Demas sêkêh si acsalô têh mac whin. ¹⁵ Akêh yac mba acsalô têh asidôwai Laodisia-nga, ma têh lau sêkêh whin-nga nanj sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-nga, ma têh Nimpa dau bocdinan.

¹⁶ Têh ndoc sêsam bapia dindêc têh mac su, nanj akêh têh gôlôwac dabunj yêc Laodisia bu nja sêsam whin. Ma bapia nanj aô gakêh têh nja, nanj sêkêh têh mac asam bocdinan. ¹⁷ Asôm têh Akipus bu sap sakinj nanj Pômdau kêh sip inj amba, nanj dôh, ma kôm napanj e ndic dabinj.

¹⁸ Anenj njaê Pol dec, gato nja aô dauñ amanj. Aô gacgenj gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gauc nem aô. Anötö ndê mwasiñ whin mac honj.

Pol ndê bapia ñamata-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Tesalonika in malac atu dan nan yêc gameñ Masedonia-nga. Pol in ñac ñamata-nga bu hoc ñawaê ñayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). In mbo whin ñac bêc daêsam dom, ma lau Israel-nga nan sêkêñ whin Yisu dom yêc malac dau, nan sem lêmun in ma sêkêñ kisa in, dec in kölhö gi. Magoc lau Tesalonika-nga nan sic hu sêkêñ whin Pômdau, nan sêsap si sêkêñ whin dön ñannga, e ñawaê ñayham gi tiapa yêc gameñ hon dinan (1:8).

Tinjambu Pol gauc gêm ñac ñapan ma kêkin Timoti bu mbo whin ñac ma êndôhôn ñac, ma bu lic ñac sêmbo ñalêñ bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têtj Pol gi tiyham, ma gic min pi ñac si lêtj ñayham (3:6-10). Ñawaê dau kôm Pol tac ñayham sambuc, dec in to bapia dindéc têtj ñac.

Pol to yom ñatô têtj lau Tesalonika-nga, bu puc ñac dön bu sêsap mêtê ñayham dön ma sêtimêtê dau ñapep. In whê lau batê si sêtisa ñalêñ sa têtj ñac, bu nem malô ñac ma sêtan lau nan sêmbac ndu su, nan êñlêc dom. Ma in to yom pi mêtê ñayham-ñayham daêsam nan gic lau sêkêñ whin-nga ñawaê.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabun malac Tesalonika-nga, mac lau nan akêñ whin Daman Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasinj ti yom malô têtj mac honj.

Pol tac ñayham tu lau Tesalonika si mêtê-nga

² Tôm bêc honj yac atej mbec, ma am danje Anötö tu mac honj-nga. ³ Têm honj yac atej mbec têtj Daman Anötö, nan yac gauc gêm mac nem mêtê ñayham. Mac akôm gwelêñ ñayham tu mac nem akêñ whin-nga, ma akôm gêñ daêsam bu anem akinj asidôwai, tu mac nem mêtê atac whin lau-nga. Ma mac akêñ batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu menj, dec mac al hac ñannga enj. ⁴ O asidôwai nan Anötö tac whin mac ndu andô. Yac anyalê su bu Anötö kêgalêm mac sa ati in ndê. ⁵ Nahu bu têtj ndoc yac ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac, nan yom dau menj ñambwa dom, magoc menj ti Anötö ndê ñaclai. Ma Nalau Dabun pun ñawaê dau dön sip nem ñalôm, e mac akêñ whin ñannga enj. Ma mac daôm anyalê mêtê nan yac akôm, bu anem mac sa têtj ndoc yac ambo awhin mac.

⁶ Nawapac daêsam tap mac sa, magoc Nalau Dabun puc mac dön, dec akôc ñawaê ñayham sa ti atac ñayham atu. Nalêñ dinan mac apuc yac mba wanaj, ma apuc Pômdau ndê wannga bocdinan. ⁷ Mac nem lêtj dinan ti dôhôn ñayham, bu lau sêkêñ whin-nga yêc gameñ Masedonia ti Akaya-nga honj sêlic ma sêñkuc. ⁸ Ma mac nem lêtj ñayham kôm Pômdau ndê ñawaê ñayham tiapa yêc gameñ Masedonia-nga ma gameñ Akaya-nga tawasê dom. Lau yêc gameñ honj sêngô ñawaê bu mac akêñ whin Anötö. Bocdinan gitôm dom bu yac asôm yom dan bu awhê mac nem lêtj sa têtj lau. ⁹ Lau dau sic minj yom honj pi mac nem lêtj ñayham. Sic minj bu mac akôc yac sa ñalêñ ñayham, ma mac ahu anötöi gwam sinj, ma anem daôm kwi bu anem akinj Anötö nan Anötö ñandô, ma mbo tali ñapan. ¹⁰ Ma kwahic dec mac akêñ batam in ndê Atu Yisu bu mbu akêñ undambê menj. In Yisu nan Anötö unj in sa akêñ lau batê-nga. Yisu dau dinan dec kêgaho yac su yêc Anötö ndê atac ñandê, nan oc menj sa tiawê têtj bêc ñambu-nga.

2

Pol ndê gwelêñ yêc Tesalonika

¹ O asidôwai, mac anyalê bu yac ac mac kêsi ñambwa dom, magoc gwelêñ nanj akôm têtj mac, nan ñandô sa su. ² Mac anjô su bu têtj ndoc yac ambo malac Pilipai, nan lau sêpu ti sêkôm yac ñayom daêsam. Ma têtj ndoc yac ahôc asê mac nem malac Tesalonika, nan lau sêkêñ kisa yac ñannga bocdinan. Magoc Anötö puc yac dön, dec al hac ñannga ma ahoc in ndê ñawaê ñayham asê têtj mac. ³ Yac al hac ñannga ma akac mac bu akêñ whin Yisu, ñahu bu yac anyalê bu yom nanj yac ahoc asê, nan yom tasanj dom, ma yac amej ambo awhin mac tu bu akôm mêtê sac me anjau mac-nga dom. ⁴ Mba! Yac anyalê bu Anötö gêlic yac atôm solop, dec kêñ ñawaê ñayham sip yac amanj. Ma bocdinan yac ahoc ñawaê ñayham asê tu bu lau sêlic yac ñayham-nga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anötö, nanj kêyalê yac neñ ñalôm e pi sa, nan lic ñayham. ⁵ Mac anyalê bu yac ambaç yom mac dom. Ma Anötö dau kêyalê bu yom tanjatu gêñ-nga dan sinj dau yêc yac mba ñalôm dom. ⁶ Ma yac akôm tu bu mac me lau ñatô sêtoc yac mba waêñ sa-nga dom.

⁷ Kilisi dau kêyalinj yac sa ati ñaposeñ, ma tu dinan-nga dec gitôm bu yac oc tanjkwê mac bu akêñ gêñ tu anem yac sa-nga. Tigenj yac atec bu akêñ ñawapac têtj mac, dec andac mac bu akêñ gêñ danj têtj yac dom. Yac ambo awhin mac ti akôm gêñ malô, gitôm dinda danj yob in ndê balêkoc. ⁸ Yac atac ñayham atu bu ahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têtj mac. Magoc yac akêñ gêñ tigenj dinan dom. Yac alic ñayham bu akêñ danj sambuc

tu mac-nga bocdinañ. Nahu bu yac atac whiñ mac ndu andô.⁹ O asidôwai, gauc nem gwelen nañ yac akôm yêc mac nem gameñ. Yac ambo awhiñ mac bu ahoc Anötô ndê ñawaê ñayham asê, magoc tòm ac ti ôbwêc yac akôm gwelen atu whiñ, bu akôm kwan daun-nga. Yac atec bu akêñ ñawapac têtñ mac, ma tu dinañ-nga dec yac akôm gwelen dinañ.

¹⁰ Mac lau nañ akêñ whiñ Yisu alic yac mba métê hoñ nañ akôm têtñ ndoc yac ambo awhiñ mac, ma anyalê bu yac akôm gêñ so danj dom. Yac akôm métê gitêñ ti dabuñ eñ. Ma Anötô kêyalê yac mba métê hoñ whiñ.¹¹ Mac anyalê bu yac akôm métê ñayham têtñ mac hoñ, gitôm damba danj kôm têtñ in ndê balêkoc.¹² Yac am malô mac, ma angilî mac ti ac yomsu mac bu añsêlêñ ti asa nem lêñ atôm Anötô ndê lau dabuñ solop. Bu in kêgalêm mac sa bu asôc in ndê ñgôlin ñapu, ma bu atap in ndê ñawasi atu sa.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ñawapac magoc sêlhac ñanğa

¹³ Ma yac am dançe Anötô tòm bêc hoñ, bu têtñ ndoc mac anğô in ndê yom yêc yac, nañ mac akôc sa gitôm ñamalac si yom ñambwa dom. Mba! Mac anyalê ñapap bu Anötô ndê yom solop, ma bocdinañ dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac anyalê bu yom dau kôm gwelen yêc mac nem ñalôm.¹⁴ Nahu bu mac daôm nem lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ sêkêñ ñawapac daêsam têtñ mac, magoc yac alic bu mac alhac ñanğa. O asidôwai, ñalêñ dinañ mac anjuk Anötô ndê gôlôwac dabuñ nañ sêmo gameñ Judia-nga, nañ si lêñ. Bu ñac dau si lau Israel-nga sêkêñ ñawapac têtñ ñac tu sêkêñ whiñ Yisu Kilisi-nga.¹⁵ Anğô su nañ! Mun-nga lau Israel-nga dau sic Anötô ndê lau propet ndu, ma ñasawa lec ñac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc ñac si gameñ. Ñac si lêñ dinañ Anötô gêlic sac. Ma ñac sêkêñ kisa lau yêc gameñ hoñ,¹⁶ bu ñac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelen ñawaê ñayham-nga ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê têtñ ñlau gameñ apa-nga pi Anötô ndê lêñ nem ñac si-nga. Bocdinañ sac nañ ñac sêkôm, nañ kêsôwec tiatu ñapan, ma ñac sic waê bu sêtap Anötô ndê tac ñandê atu sa.

Pol tac whiñ bu lic lau Tesalonika-nga tiyham

¹⁷ O asidôwai, lau nañ sêkêñ kisa yac, nañ sêkac yac su ambo ahê mac ñasawa apê lec. Yac anğôñ mba, magoc yac gauc gêm mac ñapan, ma yac atac whiñ kêlêc bu alic mac tiyham.¹⁸ Yac atac whiñ bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tigen Sadan kalhac yac ahuc.¹⁹ O lauhac! Têtñ ndoc Pômdau Yisu bu mbu meñ, nañ yac lau aposel oc akêñ batan gêñ sake? Ma gêñ sake oc kôm yac atisambuc? Ma ñaôli

ñayham bocke oc po yac sa yêc Yisu anğô-nga? Aô wasôm têtñ mac! Mac lau daôm dinañ.²⁰ Yomandô! Mac daôm ati yac mba waêñ ti atac ñayham ñahu.

3

Pol kêkinj Timoti têtñ malac Tesalonika gi

¹ Yac mba ñalôm kac yac ñandô bu alic mac. Magoc atap señ danj sa dom. Bocdinañ yac alic ñayham bu ambo malac Atens,² ma ankinj Timoti têtñ mac goloc. In yac neñ asidôwa danj, nañ kôm Anötô ndê gwelen ma hoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê whiñ yac. Yac ankinj in têtñ mac goloc, bu puc mac dôñ ma êñgilî mac bu asap nem akêñ whiñ dôñ ñanğa.³ Yac ahêgo dauñ bu mboe ñawapac nañ tap mac sa, nañ oc kôm mac nem lau ñatô sêhu si sêkêñ whiñ sinj. Magoc mac anyalê su, bu ñawapac kainj dinañ gic waê yac lau dakêñ whiñ-nga.⁴ Gauc nem bu têtñ ndoc yac ambo awhiñ mac, nañ yac asôm asê têtñ mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinañ, kwahic dec ñandô sa su.⁵ Aô gahêgo dauñ bu mboe Sadan êntôm mac e gwelen nañ yac akôm têtñ mac, nañ oc ñandô mba. Gauc dinañ kôm aô ñalôm ñawapac ñapan, dec kakinj Timoti bu lic mac ma kêñ ñawaê têtñ aô bu mac asap nem lêñ akêñ whiñ-nga dôñ, me ahu sinj su.

Pol tac ñayham têtñ ndoc in ñgô Timoti ndê yom

⁶ Ma kwahic dec Timoti mbu meñ hóc asê aô, ma kêñ puc ñayham pi mac nem lêñ akêñ whiñ Pômdau ti atac whiñ lau-nga. Ma in sôm bu mac gauc gêm yac ti atac ñayham ñapan, ma atac whiñ bu alic yac tiyham, tòm yac atac whiñ bu alic mac tiyham bocdinañ.⁷ O asidôwai. Yac dec ambo ti ahóc ñawapac daêsam, ma lau sêkêñ kisa yac ñapan. Tigen kwahic dec yac anğô bu mac akêñ whiñ ñanğa ambo, ma ñawaê dau puc yac dôñ ma kôm yac ñalôm tigahô.⁸ Kwahic dec yac anyalê bu mac asap Pômdau dôñ ma ahu in sinj dom, dec ambo ti atac ñayham sambuc.

Pol teñ mbec tu lau Tesalonika-nga

⁹ Yac mba atac ñayham tu mac-nga gêm yac mba ñalôm ahuc têtñ ndoc yac atej mbec yêc yac neñ Anötô anğô-nga. Yac atac whiñ ñandô bu anem dançe in tu mac-nga, madec oc akôm andic ñawaê.¹⁰ Tôm acsalô ti ôbwêc yac atej mbec ñanğa, ma andac Anötô bu tóc señ danj têtñ yac bu alic mac tiyham. Yac atac whiñ bu atej mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötô ndê yom ñatô, bu apuc mac nem akêñ whiñ dôñ.

¹¹ Yac andac Daman Anötô lu yac neñ Pômdau Yisu bu sêmasan señ bu yac atêñ mac aloc.¹² Ma yac atej mbec tu mac-nga bocdec bu. Pômdau êmwasiñ mac e mac nem métê atac whiñ asidôwai sêkêñ whiñ-nga êñsôwec tiatu. Ma mac atac whiñ lau hoñ bocdinañ,

e mac nem mêtê atac whiñ-nga êñsalê mac ahuc, tòm yac atac whiñ mac. ¹³ Ma inç puc mac nem ñalôm dôñ bu asa Anötö ndê lêtñ enj, e Pômdau Yisu mbu meñ whiñ inç ndê añela ti lau dabuñ hoñ. Bocdinañ têtñ ndoc mac alhac Damañ Anötö añgô-nga, nañ inç oc lic mac bu lau dabuñ ma mac nem giso mbasi.

4

Tañkuc lêtñ nañ Anötö tac whiñ

¹ O asidôwai, yac mba yom ñambu-nga têtñ mac bocdec. Lêtñ gitêtñ nañ Anötö gêlic ñayham, ma yac andôhôn têtñ mac su, nañ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu aterñ mac tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, bu asap lêtñ dau dôñ ñapañ, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ² Bu yom hoñ nañ yac andôhôn têtñ mac am Pômdau Yisu añgô, nañ mac anyalê su. ³ Ma lêtñ nañ Anötö tac whiñ, nañ bocdec. Asa nem lêtñ solop e ati lau dabuñ ñandô. Ma andic ahê mêtê mockaiñ-nga tidau-tidau. ⁴ Anötö kêmasañ lêtñ ñayham ma dabuñ bu awhê lu ñgac sêmbu sêwhiñ dau, dec mac lau tigen-tigen ayob daôm bu asa lêtñ dau ñapep enj. ⁵ Yomandô! Akôm mêtê ñalôm ñagalac-nga tòm lau sambuc dom, bu ñac sêñyalê Anötö dom. ⁶ Ayob ñapep bu mac nem dañ kôm mêtê mockaiñ-nga whiñ asidôwa dañ ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akêtñ puc mac muñ su, bu Pômdau oc kêtñ ñagêyô têtñ lau pi sac kaiñ dinañ hoñ. ⁷ Añgô! Anötö kêgalêm yac sa bu dasa lêtñ ñadômbwi dom. Mba! Inç kêgalêm yac sa bu dasa lêtñ dabuñ enj. ⁸ Yom dindec meñ akêtñ Anötö, nañ kêtñ ndê ñalau Dabuñ sip mac nem ñalôm. Bocdinañ asa nañ sôc yom dau ñapu dom, nañ tec ñamalac si yom dom, inç tec Anötö dau ndê yom bocdinañ.

⁹ Anötö dau kédôhôn mac pi mêtê atac whiñ asidôwai-nga, ma bocdinañ dec yac gauc gêm bu ato yom têtñ mac pi mêtê dau dom. ¹⁰ Bu yac anyalê su bu mac atac whiñ asidôwai sêkêtñ whiñ-nga hoñ nañ sêndôc gameñ Masedonia-nga. Kwahic dec yac bu asôm têtñ mac bu asap mêtê dau dôñ ñapañ enj, ma akôm tiatu-tiatu ndi. ¹¹ Akêtñ nem gauc ti atac whiñ sambuc bu asa nem lêtñ malô. Gauc nem gêtñ nañ gic mac ñawaê solop, ma auñ lau ñatô si yom sa dom. Ma anem gwelen bu akôm kwam daôm-nga, tòm yac asôm têtñ mac su. ¹² Akôm bocdinañ bu akêtñ ñawapac têtñ lau ñatô tu sênem mac sa-nga dom. Ma lau nañ sêkêtñ whiñ Yisu dom, nañ oc sêlic mac nem mêtê dinañ, ma sêtoc mac nem lêtñ sa.

Lau batê oc sêtisa tiyham

¹³ O asidôwai, yac atac whiñ bu awhê mac nem gauc sa pi lau nañ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac atañ dañgibo atu tu ñac-nga, gitôm lau nañ sêkêtñ whiñ Yisu dom, nañ sêtan. Lau dau sêtan dangibo atu, ñahu bu

sêkêtñ bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. ¹⁴ Tigen yac dakêtñ whiñ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinañ-nga dec yac dakêtñ whiñ bu lau nañ sêkêtñ whiñ inç ma sêmbac ndu su, nañ Anötö oc uñ ñac sa têtñ ndoc Yisu mbu meñ. ¹⁵ Pômdau dau sôm têtñ yac, ma kwahic dec yac ahoc inç ndê yom asê têtñ mac bocdec bu. Têtñ ndoc inç mbu meñ, nañ inç oc kôc yac lau nañ dambo tañli, nañ sa muñ dom. Inç oc kôc lau nañ sêmbac ndu su, nañ sa muñ. ¹⁶ Anötö oc ndic atu yom ti ñanga, ma añela ñamata-nga oc mbwêc awha atu, ma Anötö ndê dahuc oc tañ, goc Pômdau oc sip akêtñ undambê meñ. Ma lau nañ sêkêtñ whiñ Kilisi ma sêmbac ndu su, nañ oc sêtisa sêmuñ. ¹⁷ Goc Anötö oc kôc yac lau nañ dambo tañli, nañ sa dapi lólôc dandi dawhiñ ñac, ma yac hoñ oc datap Pômdau sa yêc dao ñalôm. Ma yac oc dambo dawhiñ inç ñapañ enj. ¹⁸ Bocdinañ, asôm yom dindec têtñ daôm, bu puc mac dôñ ma ndic malô mac nem ñalôm.

5

Pômdau ndê bêc mbu meñ-nga

¹⁻² O asidôwai. Mac anyalê su, bu bêc Pômdau mbu meñ-nga nañ ñapuc mbasi, tòm ñgac kañ nañ sôc andu têtñ ôbwêc. Bocdinañ yac gauc gêm bu ato yom têtñ mac pi têtñ ti bêc dom. ³ Lau ñatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têtñ ñayham ma ñawapac mba.” Ñac oc sêsôm yom kaiñ dinañ sêmbu, ma ñagahô enj bêc ñambu-nga dau oc meñ sa ma ñac oc sêninga. Lau dañ oc sêlhô su têtñ dinañ dom. Oc tòm awhê tidaê nañ kêtliñ dau siñ, magoc ñandê tu kôc balêkoc-nga meñ sa inç ñagahô ñambwa.

⁴ Magoc asidôwai, mac anyalê yom pi bêc ñambu-nga dau su. Mac atôm lau nañ sêmbu ñasac ñalôm, nañ dom. Ma bocdinañ oc tòm dom bu bêc dau hóc asê mac gitôm ñgac kañ e kôm mac asô. ⁵ Bu mac ati balêkoc ñasac ti ôbwêc-nga dom. Mac hoñ ati balêkoc ñawê ti acsalô-nga. ⁶ Bocdinañ dambo datôm lau nañ sêyêc bêc pu, nañ dom. Mba! Dambo ti neñ gauc ñawa ma danem ali. ⁷ Bu lau nañ sênôm bu ñanga e si gauc timboloc ma sêyêc bêc pu ñawahô, nañ lau ñasac ti ôbwêc-nga. ⁸ Magoc yac lau ñawê-nga, ma bocdinañ dambo ti neñ gauc ñawa. Mêtê dakêtñ whiñ-nga ma atac whiñ lau-nga, nañ dasap dôñ ñanga, gitôm ñakwê siñ-nga nañ dasôc sac yac ñabapo. Ma yac neñ dakêtñ batañ Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga ña-ñandô, nañ gitôm guluy ain nañ lau siñ-nga sêuñ. ⁹ Bu Anötö kêyalin yac sa bu dahôc inç ndê tac ñandê dom. Inç kêyalin yac sa bu datap inç ndê mwasiñ nem yac si-nga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Yisu mbac ndu tu yac-nga, ma bocdinañ yac bu dambac ndu me dambo tañli têtñ ndoc inç mbu meñ, nañ tanjalê bu

yac oc dambo tanli dawhin in. ¹¹ Tu dinan-nga asom yom n̄ayham-n̄ayham t̄eṅ daom, ma apuc daom doṅ bu alhac n̄an̄ga, tom mac akom ambo.

Yom n̄ambu-nga

¹² O asidowai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata nan̄ sēyob mac sem P̄om̄dau anḡo, nan̄ sa n̄apep. Nac sēk̄om gwelen̄ atu tu senem mac sa-nga, ma sem la mac tu bu mac asap leṅ git̄eṅ doṅ eṅ. ¹³ Boc-dinan̄ atoc nac sa ma atac whin̄ nac tu gwelen̄ atu nan̄ sēk̄om t̄eṅ mac-nga. Ma mac hon̄ ambo awhin̄ daom ti atac mal̄o eṅ.

¹⁴ Asidowai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Ak̄eṅ puc lau oyom bu send̄oc n̄ambwa dom. Lau nan̄ maya ti set̄oc dau, nan̄ anḡil̄i nac bu sel̄hac n̄an̄ga. Ma anem lau gauc babal̄e ma lau licwal̄o mba, nan̄ sa. Ak̄oc nem n̄alom̄ doṅ ma akom̄ met̄e mal̄o t̄eṅ lau hon̄. ¹⁵ Lau bu sēk̄om sac t̄eṅ mac, nan̄ dec mac hon̄ ayob daom bu āo dom. Mac lau ak̄eṅ whin̄-nga akom̄ met̄e n̄ayham eṅ t̄eṅ daom, ma t̄eṅ lau hon̄ bocdinan̄.

¹⁶ Tom̄ bēc hon̄ ambo ti atac n̄ayham. ¹⁷ Ma at̄eṅ mbec n̄apan̄. ¹⁸ Anem dan̄ge An̄ot̄o tu gēn̄ wapac me gēn̄ n̄ayham bocke nan̄ tap mac sa-nga. Bu in̄ tac whin̄ bu mac lau nan̄ ak̄eṅ whin̄ Yisu Kilisi, nan̄ an̄kuc leṅ dinan̄. ¹⁹ Ma asi N̄alau Dabun̄ nd̄e ya ndu dom. ²⁰ In̄ bu kac lau nat̄o bu seh̄oc yom as̄e git̄om prop̄et, nan̄ dec apu nac si yom dom. ²¹ An̄sah̄e gēn̄ hon̄, ma asap n̄ayham doṅ. ²² Ma andic ah̄e met̄e sac-sac hon̄.

²³ Yac at̄eṅ mbec tu mac-nga bocdec bu. An̄ot̄o Yom Mal̄o N̄ad̄au ndic dab̄in̄ mac ati lau dabun̄ solop. Ma bocdinan̄ t̄eṅ bēc nan̄ P̄om̄dau Yisu Kilisi mbu meṅ, nan̄ An̄ot̄o oc tap sa bu mac nem ḡiso mbasi, ma lic mac nem gat̄om ti nem n̄alom̄ ma n̄amlic sambuc bu dabun̄. ²⁴ Yac ak̄eṅ whin̄ bu An̄ot̄o, nan̄ kegal̄em mac sa, nan̄ oc nḡo yac mba mbec ma kom̄ n̄and̄o sa.

²⁵ O asidowai, at̄eṅ mbec tu yac-nga. ²⁶ Ma akam asidowai hon̄ anem yac an̄oṅ tu P̄om̄dau Yisu-nga. ²⁷ Yēc P̄om̄dau an̄ḡo-nga, āo wandac mac bu asam bapia d̄indec t̄eṅ asidowai hon̄ nan̄ sembo mac nem gameṅ. ²⁸ P̄om̄dau Yisu Kilisi nd̄e mwasiṅ t̄eṅ mac hon̄.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia tilu-nga dindéc tu bu puc lau sêkêj whiñ-nga nanj sêmbo malac Tesalonika, nanj dôñ-nga. Inj gêm danje Anötö bu ñac sêsap si sêkêj whiñ dôñ ñannga, ma tóç asê bu ñawapac nanj sêhóc, nanj oc nem ñac sa ma puc ñac dôñ bu sêlhac ñannga.

Lau tasanj ñatö sêñsôñ lau Tesalonika-nga, ma sêsóm bu Kilisi mbu menj su, ma bocdinañ lau ñatö sêhu si gwelenj ti gêñ honj sinj ma sêhónj sêmbo. Bocdinañ Pol gêm la lau sêkêj whiñ-nga bu sêkóc yom tasanj sa dom, ma sêhu lêtj oyom-nga sinj, ma sêñkuc inj ti lau aposel si lêtj sem gwelenj aman-nga. Inj whê sa bu Kilisi oc mbu menj dom e ñgac sac sambuc nanj inj sam bu 'wachuc honj ñadamba,' nanj menj sa tiawê, ma têtj ndoc dinañ mêtê sac oc êñsôwec tiatu sambuc yêc nom.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aö Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gólôwac dabunj Tesalonika-nga, mac lau nanj akêñ whiñ Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi. ² Mwasinj ti yom maló têtj mac akêñ Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ñawapac magoc sêlhac ñannga

³ O asidôwai, tóm bêc honj yac mba ñalóm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga. Yac alic ñayham bu akóm bocdinañ, ñahu bu mac nem akêñ whiñ ti mac lau tigenj-tigenj nem mêtê atac whiñ asidôwai-nga, kêsôwec tiatu ñapanj. ⁴ Ma yac ampinj mac yêc Anötö ndê gólôwac dabunj ñatö anjô-nga, ñahu bu yac anjô ñawaê bu mac ahóc ñawapac daêsam ma bu lau sêkêñ kisa mac, tigenj mac alhac ti akêñ whiñ ñannga.

Anötö oc kêtj ñagêyô têtj lau nanj sêtec yom ñandó

⁵⁻⁶ Gêñ nanj hóc asê mac, nanj tóç asê bu Anötö ndê lêtj êmatóc lau-nga inj lêtj gitêtj. Bu mac ahóc ñawapac, ñahu bu mac am akinj Anötö ma atoc inj sa ti mac nem Kinj. Magoc mac alhac ñannga, ma tu dinañ-nga dec Anötö gêlic mac atóm solop bu ambo inj ndê ñgólíñ ñapu. Ma inj oc kêtj ñawapac têtj lau nanj sêkêñ kisa mac, ó ñawapac nanj sêkêñ têtj mac, nanj su. ⁷ Ma inj oc kêtj mac asê awham su yêc ñawapac nanj mac ahóc, ma yac bocdinañ.

Têtj ndoc Pômdau Yisu ti inj ndê anjela ñannga sêsip akêñ undambê sêmenj, ma sêhóc dau asê ti ya ñawê atu, nanj goc Anötö oc kôm gêtj honj dinañ ñandó sa. ⁸ Lau nanj sêtoc Anötö sa dom ma sêsóc Pômdau Yisu ndê ñawaê ñayham ñapu dom, nanj Anötö oc kêtj ñagêyô têtj ñac. ⁹ Inj oc êmasuc ñac su yêc Pômdau, nanj ndóc undambê ti ndê ñaclai ma ñawasi atu, nanj anjô-nga. Ma ñac oc sêkóc si ñagêyô nanj sêmbo sac ñapanj ma ñapanj. ¹⁰ Gêñ dau oc ñandó sa têtj ndoc Pômdau mbu menj, ma lau dabunj honj nanj sêkêñ whiñ inj, nanj oc sêtoc inj ndê waê sa ti sêmpiñ inj. Ma mac awhiñ, oc ambo awhiñ lau dau, ñahu bu mac akêñ whiñ ñawaê ñayham nanj yac ahoc asê têtj mac.

Mbec pi lau Tesalonika-nga

¹¹ Yac gauc gêm gêtj honj dinañ dec atenj mbec tu mac-nga ñapanj. Yac nenj Anötö kêgalêm mac sa ati inj ndê lau, ma bocdinañ dec yac atenj mbec bu inj puc mac dôñ, e andic dabinj nem lêtj ti sakinj honj nditóm inj ndê atac whiñ. Ma yac atenj mbec bu lêtj ti sakinj ñayham honj nanj mac bu akóm tu mac nem akêñ whiñ Pômdau-nga, nanj Anötö ndê ñaclai oc nem mac sa bu akóm ñandó sa. ¹² Ma bocdinañ mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daóm oc atap nem waêm sa tu inj-nga. Mwasinj akêñ yac nenj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, nanj oc kôm gêtj dau ñandó sa.

2

Wachuc honj ñadambaoc hoc dau asê

¹ * O asidôwai. Yac ato yom têtj mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêc mbu menj-nga, nanj Anötö oc ndic yac honj sa dapitigenj, ma dambo dawhiñ Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu. ² Lau ñatö bu sêsóm têtj mac bu Pômdau ndê bêc dau menj hóc asê su, nanj goc ahêgo daóm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsóm bu ñalau Dabunj kêtj ñawaê dau têtj ñac, me yac dauñ asóm me ato têtj ñac, dec akêñ whiñ dom. Yom dau yom tasanj! ³ Ayob daóm bu lau danj sêñsau mac dom, bu gêtj ñatö oc sêhóc asê munj su, nanj goc Pômdau ndê bêc oc menj sa. Têm danj oc menj sa, nanj lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom sinj. Ma tinjambu wachuc honj ñadamba dau oc menj sa tiawê. Inj ñgac nanj gic waê bu ñinga gacgenj. ⁴ Inj oc toc dau sa ma kêtj kisa Anötö ñandó ti gêtj honj nanj lau sem akinj ti ñac si anötöi yêc nom, nanj bocdinañ. Ma inj oc sôc ndi ndóc Anötö ndê ñlóm dabunj, ma êñsau lau bu inj Anötö dau. ⁵ Yom dindéc pi ñgac wachuc, inj yom wakuc dom. Gauc nem bu têtj ndoc

* **2:1:** Wachuc honj ñadamba - yom nanj Pol to yêc Yom Grik nanj danem kwi bu 'ñgac sôc yomsu ñapu-nga dom,' me 'ñgac nanj yomsu mbasi yêc inj ndê ñalóm.' (Yom Inglis: 'lawless one.') Ñgac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gêtj honj bambalinj tóm inj dau atac whiñ.

aô gambo gawhiñ mac, nañ gasôm têtj mac su. ⁶Ma gêtj nañ kwahic dec kalhac inñ ahuc dec inñ meñ sa tiawê su dom, nañ mac anjalê su. Inñ oc hôc asê tòm ñandoc nañ Anôtô dau kêmatinñ tidôñ su. ⁷Kwahic dec inñ ndê ñaclai nañ kêtjilí lau bu sêkôm métê sac, nañ kôm gwelenñ yêc sinñ dau. Ma ñaclai dau oc kôm gwelenñ bocdinanñ, e Anôtô kôc gêtj nañ kalhac ñgac dau ahuc, nañ su. ⁸Têtj dinanñ wachuc hoñ ñadamba dau oc meñ sa tiawê. Tigenñ têtj têtj nañ Pômdau Yisu mbu meñ ti ndê ñawasi ma ñaclai atu, nañ inñ oc yu wayahô, ma señ inñ su ñagahô ñambwa. ⁹Têtj ndoc ñgac sac dau meñ, nañ Sadanñ oc kêtj ñaclai têtj inñ bu kôm gêtj dalô atu-tu, ma gêtj ti ñaclai, ma êñsau bu Anôtô ndê ñaclai kôm gêtj dau. ¹⁰Inñ oc kôm gêtj sac daêsam ma êñsau lau nañ sêsa lêtj sêninnga-ñga. Ñac lau dau sêtec Anôtô ndê yom ñandô, nañ tòm bu tôc señ dandôc tanli-ñga asê têtj ñac. ¹¹Tu dinanñ-ñga dec Anôtô oc hu ñac sinñ bu Sadanñ êñsôñ ñac, e sêkêtj whiñ yom tasanñ. ¹²Ma lau hoñ nañ sêkêtj whiñ yom ñandô dom, ma atac ñayham atu tu lêtj sac-ñga, nañ oc sêtap si ñagêyô sac sa, têtj Anôtô ndê bêc êmatôc lau-ñga.

Anôtô kêtjalin inñ ndê lau sa gwananñ

¹³O asidôwai nañ Pômdau tac whiñ mac ndu andô, yac mba ñalôm kac yac bu anem danje Anôtô tu mac-ñga tòm bêc hoñ. Ñahu bu têtj têtj ñamata-ñga andô inñ kêtjalinñ mac sa gwananñ, bu atap inñ ndê mwasinñ nem mac si-ñga sa. Ma gêtj dau ñandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akêtj whiñ yom ñandô, ma Ñalau Dabunñ kôm gwelenñ yêc mac nem ñalôm bu êmasanñ mac ati lau dabunñ. ¹⁴Anôtô kêtjalêmac mac sa bu awêkainñ mwasinñ dinanñ, ma bu atap yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têtj ndoc inñ kêtjalinñ yac bu ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac nañ. ¹⁵Bocdinanñ asidôwai, alhac ñannga. Yom ñandô hoñ nañ yac ac dulu têtj mac ña whañsunñ me ato sip bapia, nañ akôc dôñ ma ankcuc ñapep.

Pol têtj mbec pi ñac

¹⁶⁻¹⁷Yac atetj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi lu Damanñ Anôtô bu kôm mac nem ñalôm tighahô, ma puc mac dôñ bu akôm métê ti asôm yom ñayham eñ. Anôtô dau inñ tac whiñ yac ndu andô ma inñ gic bata mwasinñ ñayham nañ ña-ñandô dakêtj batanñ dambo, ma mwasinñ dau oc puc yac neñ ñalôm dôñ tòm bêc hoñ.

3

Pol tac whiñ bu sêtetj mbec tu inñ ti ndê lau-ñga

¹Asidôwai, aneñ yom danñ yêc bu wandac mac bocdec bu. Ateñ mbec tu yac-ñga, tu bu Pômdau ndê ñawaê tiapa tòm gameñ hoñ-ñga ma bu lau sêtoc yom dau sa, tòm mac atoc

sa. ²Ma atetj mbec bu Anôtô êñgaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkêtj whiñ Pômdau dom, ma sêkêtj kisa yac. ³Tigenñ Pômdau oc hu yac sinñ dom. Inñ oc puc mac dôñ ma yob mac tu ñgac sac Sadanñ-ñga. ⁴Ma inñ kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akêtj whiñ bu yatu hoñ nañ yac akêtj têtj mac, nañ mac asôc ñapu kwahic dec, ma oc ankcuc ñapanñ. ⁵Yac atetj mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e anjalê Anôtô ndê métê atac whiñ mac-ñga tidôñ. Ma yac atetj inñ bu nem mac sa, bu alhac ñannga ma ahôc ñawapac ti nem atac pa su, tòm Kilisi dau.

Pol kêtj puc lau oyom dinda

⁶Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, yac bu akêtj yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom hoñ nañ sêsôc yom nañ yac ac dulu têtj mac, nañ ñapu dom. ⁷Têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nañ yac ambo ñambwa dom, magoc akôm gwelenñ tu anem daunñ sa-ñga. Ma mac anjalê bu inñ lêtj solop bu mac ankcuc yac mba métê dinanñ andic ñawaê. ⁸Yac akôc gêtj danenñ-ñga ñambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlhi dec anñ. Yac am gwelenñ atu ôbwêc ma ac bu akôm kwanñ daunñ, ma bu akêtj ñawapac têtj mac nem lau tu sêyob yac-ñga dom. ⁹Pômdau ndê yom tôc asê bu yac atôm bu andac mac bu akêtj gêtj puc yac dôñ-ñga, ô yac mba gwelenñ ñawaê ñayham-ñga. Tigenñ yac akôm kwanñ daunñ bu atôc lêtj ñayham têtj mac bu ankcuc. ¹⁰Ma gauc nem ñagôlinñ nañ yac akêtj têtj mac têtj têtj yac ambo awhiñ mac, nañ yêc bocdec bu, “Asa nañ tec bu kôm gwelenñ, nañ neñ gêtj dom.”

¹¹Yac anjê ñawaê pi mac nem lau oyom ñatô, dec ato yom dinanñ. Ñac lau dau sem gwelenñ amanñ-ñga dom, magoc sem gwelenñ whañsunñ-ñga hôc gêtjêc, ma sêunñ lau ñatô si yom sa sêtôm andu. ¹²Lau kainñ dinanñ yac bu akêtj yatu ti anem la ñac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, bu sêhu lêtj oyom-ñga dau sinñ, ma sênem gwelenñ tu sêkôm kwa dau-ñga.

¹³O asidôwai, alhac ñannga ma lic kam sa tu akôm métê ñayham-ñga dom. ¹⁴Asa nañ bu sôc yom nañ yac ato sip bapia dindêc ñapu dom, nañ tamtinñ inñ ñapep. Ambo ahê inñ, e inñ êñyalê inñ ndê giso ma maya dau. ¹⁵Alic inñ gitôm nem ñacyo dom, magoc akêtj puc inñ tòm mac nem asidôwa danñ.

Yom ndic bata-ñga

¹⁶Pômdau whiñ mac hoñ. Inñ Yom Malô Ñadau dau kêtj mac nem atac timalô pi gêtj hoñ ma tòm bêc hoñ.

¹⁷Aô Pol daunñ gato yom ñambu-ñga dindêc, bu wakêtj neñ ascaldô têtj mac. Aô gato yom bocdinanñ ña aô daunñ amanñ, sip aneñ bapia hoñ tòm aneñ ñadôhôn.

¹⁸Mwasinñ akêtj Pômdau Yisu Kilisi têtj mac hoñ.

Pol ndê bapia n̄amata-nga t̄eḡ Timoti Yom whê bapia dindec sa-nga

Timoti inḡ n̄gac gameḡ Galesia-nga, naḡ ndê malachu Listra. Timoti damba inḡ n̄gac Grik-nga, ma dinda inḡ awhê Israel-nga naḡ k̄eḡ whinḡ Yisu (2 Tim 1:5). T̄em daésam Timoti k̄es̄el̄eḡ whinḡ Pol ma k̄om gwelenḡ whinḡ inḡ (Rom 16:21, Apo 16-20). Tin̄ambu Timoti yob lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga ȳec malac Epesas, ma Pol to bapia dindec t̄eḡ inḡ t̄eḡ ndoc dinanḡ. Inḡ k̄ekinḡ bapia dau t̄eḡ Timoti, magoc to yom daésam naḡ gic lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga hoḡ n̄awaê.

Pol k̄eḡ puc Timoti tu k̄ed̄oh̄on̄waga tasanḡ-nga. Inḡ t̄oc bu mboe n̄gac oc s̄ek̄om lau si s̄ek̄eḡ whinḡ tisac. Inḡ ḡem la Timoti bu yob ndê l̄eḡ ti sakinḡ n̄apep bu lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga s̄elic ma s̄eḡkuc. Ma inḡ t̄oc l̄eḡ n̄ayham-n̄ayham naḡ gic waê lau bata ti lau naḡ sem akinḡ ti s̄eyob ḡol̄owac dabunḡ.

Pol gic hu ndê bapia t̄eḡ Timoti

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê †apospel, gato bapia dindec. An̄ot̄o naḡ ḡem yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma s̄eḡyalinḡ aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, inḡ ti ḡeḡ n̄ayham hoḡ naḡ dak̄eḡ batanḡ, naḡ n̄adau. ² Aô gato yom dindec t̄eḡ am Timoti, naḡ aô galic am git̄om aô atunḡac n̄and̄o, tu am nem k̄eḡ whinḡ-nga. Mwasinḡ ti tawal̄o ma yom mal̄o t̄eḡ am, ak̄eḡ Damanḡ An̄ot̄o lu yac neḡ P̄om̄dau Yisu Kilisi.

Yom pi k̄ed̄oh̄on̄waga tasanḡ

³ T̄eḡ ndoc aô gat̄eḡ gameḡ Masedonia-nga, naḡ aô gateḡ am bu gacgeḡ mbo malac Epesas, bu k̄eḡ yao lau naḡ s̄end̄oh̄on̄ yom tasanḡ bu s̄ehu sinḡ. ⁴ Ma bu s̄om t̄eḡ n̄gac bu s̄ehu minḡ akwa n̄ambwa-n̄ambwa sinḡ, ma yom daésam naḡ êl̄emê s̄es̄om pi apai ti punḡgaci si n̄aê, naḡ s̄ehu sinḡ bocdinanḡ. Yom kainḡ dinanḡ k̄om lau atac lu-lu, ma s̄ehu l̄eḡ n̄ayham sem akinḡ An̄ot̄o ti s̄ek̄eḡ whinḡ inḡ-nga sinḡ. ⁵ Aô gateḡ am bu ndic yao lau dau bu s̄ehu si yom tasanḡ hoḡ sinḡ, tu bu lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga hoḡ s̄esap m̄et̄e atac whinḡ-nga d̄on̄. M̄et̄e dau datap sa ȳec lau ti n̄al̄om n̄awasi, naḡ s̄embo ti atac pa su tu n̄gac si l̄eḡ git̄eḡ-nga, ma s̄ek̄eḡ whinḡ n̄anga. ⁶ Lau n̄at̄o s̄ehu l̄eḡ dau sinḡ su ma s̄esap yom n̄ambwa-n̄ambwa d̄on̄. ⁷ N̄gac atac whinḡ bu s̄end̄oh̄on̄ An̄ot̄o ndê yomsu t̄eḡ lau, ma s̄ek̄om ḡeḡ dau ti licwal̄o eḡ s̄embo. Tigenḡ n̄gac s̄eḡyal̄e yom dau n̄ahu n̄and̄o dom.

⁸ Yac bu neḡ gauc sa pi An̄ot̄o ndê yomsu n̄a-gwelenḡ ti n̄ahu n̄apep, dec oc dalic bu yomsu dau inḡ ḡeḡ n̄ayham. ⁹ Ma tan̄yal̄e bu yomsu naḡ An̄ot̄o k̄eḡ t̄eḡ Moses, naḡ gic waê lau git̄eḡ dom. Magoc inḡ ndê yomsu

gic waê lau kainḡ bocdec. Lau wachuc dinda naḡ s̄etec bu s̄es̄oc yomsu dau n̄aju, lau naḡ s̄etec An̄ot̄o ti ndê ḡeḡ dabunḡ hoḡ, ma s̄esap m̄et̄e sac ti m̄et̄e n̄ad̄ombwi d̄on̄. Ma lau naḡ sic dindai ti dambai me lau n̄at̄o ndu-nga. ¹⁰ Ma yomsu dau gic waê lau naḡ s̄ek̄om m̄et̄e mockainḡ-nga ti m̄et̄e naḡ so pwac naḡ An̄ot̄o k̄ematinḡ tu awhê lu n̄gac s̄enem dau-nga, ma lau naḡ s̄eḡgaho lau ma s̄ek̄eḡ t̄eḡ lau n̄at̄o semlhi n̄gac s̄eti lau akinḡ n̄ambwa, lau tasanḡ, ma lau naḡ s̄es̄om yom tasanḡ ȳec lau s̄emat̄oc yom-nga anḡo-nga. Aê! An̄ot̄o ndê yomsu gic waê lau bocke naḡ s̄ek̄om m̄et̄e sac, naḡ so yom pi l̄eḡ solop naḡ yac tand̄oh̄on̄. ¹¹ Ma l̄eḡ solop dau k̄ekuc n̄awaê n̄ayham naḡ An̄ot̄o k̄eḡ sip aô amanḡ bu wand̄oh̄on̄ t̄eḡ lau. Ma n̄awaê dau t̄oc inḡ ndê waê ti n̄aclai ma n̄awasi asê t̄eḡ yac.

Pol ḡem danḡe P̄om̄dau tu tawal̄o inḡ-nga

¹² Aô wanem danḡe yac neḡ P̄om̄dau Yisu Kilisi, naḡ k̄eḡ n̄anga t̄eḡ aô, bu inḡ ḡelic aô git̄om bu wak̄om inḡ ndê gwelenḡ n̄awaê n̄ayham-nga, dec k̄eyalinḡ aô sa bu wanem akinḡ inḡ. ¹³ Aô n̄gac naḡ munḡ-nga gas̄om yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga, ma gak̄eḡ kisa n̄gac ma gac lau n̄at̄o. Magoc Yisu Kilisi ḡelic bu aô neḡ gauc sa dom, ma gak̄eḡ whinḡ inḡ su dom, dec gak̄om ḡeḡ dinanḡ, ma tu dinanḡ-nga dec inḡ tawal̄o aô ma ḡem aneḡ n̄al̄om kw̄i. ¹⁴ Yac neḡ P̄om̄dau k̄esal̄e aô ahuc n̄a inḡ ndê mwasinḡ, dec m̄et̄e dak̄eḡ whinḡ-nga ti m̄et̄e atac whinḡ-nga naḡ gic lau naḡ s̄ek̄eḡ whinḡ Yisu Kilisi n̄awaê, naḡ inḡ k̄eḡ t̄eḡ aô.

¹⁵ Yom dec aô bu was̄om, inḡ yom n̄and̄o ma yom n̄ayham bu lau hoḡ s̄ek̄oc sa ma s̄ek̄eḡ whinḡ. Ma yom dau bocdec, “Yisu Kilisi sip nom meḡ bu nem lau naḡ s̄ek̄om m̄et̄e sac, naḡ si.” Yom dau gic waê aô daunḡ solop, bu munḡ-nga aô n̄gac gak̄om sac-nga gah̄oc ḡel̄ec lau hoḡ su. ¹⁶ Ma bocdinanḡ dec Yisu Kilisi tawal̄o aô n̄gac sac dec, tu bu lau hoḡ s̄elic n̄al̄eḡ naḡ inḡ h̄e yom mal̄o sa t̄eḡ aô, ma k̄eḡ n̄asawa t̄eḡ aô bu wanem neḡ n̄al̄om kw̄i. Ma lau naḡ bu s̄ek̄eḡ whinḡ inḡ, ma s̄etap seḡ s̄end̄oc tali n̄apanḡ-nga sa, naḡ oc t̄om bu s̄etap inḡ ndê tawal̄o sa, n̄al̄eḡ tigenḡ t̄om aô gatap sa.

¹⁷ Yac neḡ An̄ot̄o inḡ Kinḡ atu naḡ mbo tit̄em-tit̄em, ma oc pacnd̄e dom. Namalac danḡ s̄elic inḡ anḡo su dom, magoc inḡ tigenḡ inḡ An̄ot̄o n̄and̄o. Tu yom hoḡ dinanḡ-nga dec t̄ampinḡ inḡ, ma dapo inḡ ndê waê sa, kwahic dec ma ndit̄om b̄ec hoḡ. Yomand̄o!

Pol puc Timoti d̄on̄ bu lhac n̄anga

¹⁸ Aneḡ bal̄e Timoti. Munḡ-nga lau s̄ek̄eḡ whinḡ-nga n̄at̄o s̄el̄hac s̄et̄om propet ma s̄ehoc yom asê pi am. Kwahic dec aô bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom n̄apanḡ, bu puc am d̄on̄ bu lhac n̄anga, ma ndic sinḡ n̄anga tu An̄ot̄o ndê yom n̄and̄o-nga. ¹⁹ K̄oc nem k̄eḡ whinḡ d̄on̄, ma atac pa su tu am nem

lêñ nan am sa mbo Anötö anğô-nga. Lau ñatô sêtec yom ñandô, ma bocdinañ dec ñac si sêkêñ whiñ giñga su, gitôm wañ nan gwêc gic popoc pi hoc gi. ²⁰ Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ñgac lu nan sêtec yom ñandô dec kamasuc inlu su sêsip Sadan amba, tu bu sêñyalê si giso, ma sêsôm yom sac pi Anötö tiyham dom.

2

Ñagôliñ daten mbec-nga

¹ Gêñ ñamata-nga aô bu watenj am bu êmgili lau sêkêñ whiñ-nga pi lêñ daten mbec-nga. Sôm têñ ñac bu sêteñ mbec tu lau hoñ-nga, ma sênem danje Anötö tu ñac-nga. Gêñ bocke nan sêpônda, nan sêndac Anötö, ma sênem lau ñatô awha têñ in. ² Aô atac whiñ bu sêteñ mbec tu kiñ ma lau hoñ nan sem gôliñ yac-nga, bu sênem gôliñ yac ñapep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötö sa ti dasa neñ lêñ hoñ dabuñ en. ³ Mbec kain dinan in gêñ ñayham, ma yac neñ Anötö nan gêm yac si, nan gêlic ñayham. ⁴ Bu Anötö tac whiñ bu lau hoñ sêñyalê yom ñandô pi Yisu, e sêkêñ whiñ ma sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. ⁵ Yac tanjalê bu Anötö tigenj dé mbo, ma ñgac nem silin-nga tigenj mbo Anötö ma lau nom-nga ñalhu, in Yisu Kilisi dau. ⁶ In ñgac nan kênj dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hoñ si sac ñatôp, ma êngapwêc ñac su yêc sakinj mêtê sac-nga. Gêñ dau meñ sa tôm ñandoc nan Anötö kêmatinj tidôñ muñ su, ma tóc Anötö ndê lêñ nem lau si-nga asê. ⁷ Ma in kêyalin aô sa gati in ndê ñgac ahen-nga ti in ndê aposel, bu wandôhôn yom ñandô nan yac lau dakêñ whiñ-nga hoñ dasap dôñ, nan têñ ñlau gameñ apa-nga. Aô gasôm yomandô, aô kasau dom.

⁸ Aô tac whiñ bu lau sêhóc amba sa ma sêteñ mbec tôm gameñ sambob. Magoc ñac sêyob dau bu sêsa si lêñ dabuñ en. Asa nan atac ñandê têñ lau me sôm lau ñatô, nan hóc amba sa ma teñ mbec dom.

Lauwhê sêkêñ whiñ-nga si lêñ

⁹ Aô tac whiñ bu lauwhê sêhêgo dau êñlêc tu ñakwê ñayham-ñayham bu sêsôc-nga dom. Whê ñac si gauc sa pi ñakwê ñaôli atu-tu ma gôliñ ñayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocbinj kêclauñ-nga, bu gêñ hoñ dinan in gêñ ñambwa-nga yêc Anötö anğô-nga. ¹⁰ Awhê asa nan sôm bu nem akinj Anötö, nan bu kôm mêtê ñayham, dec mêtê dau gitôm in ndê ñakwê ti gôliñ ñayham.

¹¹ Têñ ndoc lau sêkac sa tu sêlic om-nga, nan aô tac whiñ bu lauwhê sênem dau dôñ

ma sêkêñ danja Anötö ndê yom ñapep, ma sêsôc lauñgac ñapu. ¹² Aô atac whiñ bu lauwhê sênem dau dôñ, ma gakêñ yao bu ñac sêndôhôn me sênem gôliñ lauñgac dom. ¹³ Bu Anötö kêmasañ Adam muñ, goc kêmasañ Ewa kékuc in. ¹⁴ Ma Sadanj kêsau Adam muñ dom, in kêsau Ewa e inj kégili Anötö ndê yom ma kôm sac. ¹⁵ Magoc tiñambu awhê danj kóc Anötö ndê ñgac Nem Lau Si-nga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa tu ñgac dinan-nga, ma tu ñac sêsap mêtê dakêñ whiñ-nga ti atac whiñ-nga dôñ, ma sem dabuñ dau ma sêsa si lêñ ti gauc ñayham en.

3

Yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôliñ

¹ Yom dindec in yom ñandô. Asa nan tac whiñ bu ti gôlôwac dabuñ si ñagôliñ,* nan atac whiñ gwelenj ñayham dan. ² Bocdinañ ñgac nan bu yob gôlôwac dabuñ, nan yob dau ñapep, ma sa ndê lêñ gitêñ e lau dan gitôm dom bu sêpu in. In nem awhê tigenj, ma kôm gêñ hoñ ti gauc ñawa. Alic bu in ñgac kainj bocdec. In ñgac kóc lau sa ti êmwasiñ ñac-nga, ma ñgac ti gauc gitôm bu êndôhôn lau. ³ In ñgac nôm gêñ êñin in-nga dom, ma ñgac tac ñandê-nga me ñgac sôm lau-nga dom. In ñgac malô ma in atac whiñ mone kêlêc dom. ⁴ ñgac nan bu yob gôlôwac dabuñ, nan yob dau ndê balêkoc ñapep e sêsôc in ñapu ma sêtoc in sa. ⁵ Ñamalac dan nan tôm dom bu nem gôliñ in dau ndê gôlôwac, nan oc tôm dom bu nem gôliñ Anötö ndê gôlôwac bocdinañ. ⁶ Ma ñgac nan gêm dau kwi ma kênj whiñ ñasawa apê en, nan akêñ in yob gôlôwac dabuñ dom. Bu mboe in oc toc dau sa e Anötö kênj ñagêyô têñ in, gitôm in kênj têñ Sadan. ⁷ Alic bu in ñgac nan gôlôwac dabuñ ti lau nan sêmbo gôlôwac ñalôm dom, nan hoñ sêlic in ñayham. Ma bocdinañ gitôm dom bu lau dan sêpu in, ma Sadan oc tôm dom bu ku inj dulu.

⁸ Ma lau nan bu sênem akinj gôlôwac dabuñ,† nan bocdinañ. Ñac lau nan sêsa lêñ gitêñ en ma tu dinan-nga lau hoñ sêtoc ñac sa. Ñac lau tasanj dom, magoc sêsôm yom ñandô en. Ñac lau sênom gêñ êñin ñac-nga dom, ma lau nan sêñsalê lêñ daêsam tu sêtap awa sa-nga dom. ⁹ Yom ñandô dakêñ whiñ-nga nan ñahu sip ñalôm gi, nan sêsap dôñ ñanğa, ma sêsa lêñ gitêñ en tu bu sêmbo Anötö anğô-nga ti atac pa su en. ¹⁰ Bocdinañ lau nan mac bu akêñ ñac tu sênem akinj gôlôwac dabuñ-nga, nan anjahê ñac si lêñ ti

* **3:1:** Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabuñ si ñagôliñ. Yêc Yom Grik in to episkopos, nan danem kwi bu 'ñgac ñamata-nga' me 'hetman.' Lau ñatô sem kwi bu 'Bisop.' Bocdinañ Pol ndê yom hêganônj gôlôwac dabuñ si ñagôliñ hoñ gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga. † **3:8:** Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke nan bu sênem akinj gôlôwac dabuñ. Yêc Yom Grik in to diakonoi, nan danem kwi bu 'lau akinj.' Bocdinañ yom dau gic waê lau nan bu sênem akinj gôlôwac dabuñ, gitôm pasto (ñgacakinj), ma lau bata (ol elda), ma dabuñwaga.

sakinj munj, ma lau nanj si giso mbasi, nanj goc sêkôc gwelenj dau. ¹¹ Yom kainj tigenj hêganônj lau dau si lauwêhê. Njac lauwêhê ti lêngj solop nanj lau honj sêtoc njac sa. Njac sêyob si whasunj bu sêsôm yom bambalinj pi lau njatô dom, lauwêhê gauc njawa, ma lauwêhê nanj lau honj sêkênj whinj bu gênj bocke nanj sêkênj sip njac amba, nanj njac oc sêyob njapep enj. ¹² Njac bocke nanj bu nem akinj gôlôwac dabunj, nanj nem awhê tigenj ma nem gôlinj inj ndê awhê ti balêkoc njapep. ¹³ Lau nanj sem akinj njapep, nanj oc sêtap waê njayham sa, ma njac oc sêlhac njannga ma atac l u-lu dom tu njac si sêkênj whinj Yisu Kilisi-nnga.

Pol whê ndê bapia njahu sa

¹⁴⁻¹⁵ Aô gakênj batanj bu njasawa saunj aô oc watênj am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelenj danj oc hé aô dônj, ma boc-dinanj dec gato bapia dindec têng am. Ma gato yom honj dindec bu wawhê am nem gauc sa pi lêngj solop tu yac gôlôwac dabunj tanjkuc-nnga. Bu yac dati Anôtô Tali Njatau ndê gôlôwac dabunj ma yac datôm alhô njannga bu tambalanj inj ndê yom njandô.

Yom tampinj Kilisi-nnga

¹⁶ Ma yac lau nanj tam akinj Anôtô, nanj dakênj whinj yom pi Kilisi, nanj njahu atu ma sip njalôm gi. Yomandô! Bu yac dakênj whinj yom bocdec bu:

Inj sip nom menj ti njamalac.

Njalau Dabunj whê inj sa ma tôte asê bu inj njac gitênj.

Ma anjela sêlic inj.

Lau sêhoc njawaê njayham asê pi inj yêc nom njagamenj honj.

Ma lau sêkênj whinj inj yêc gamenj sambob.

Ma Anôtô kôc inj sa, mbu têng inj ndê gamenj njawasi-nnga gi.

4

Lau oc sêhu yom njandô sinj

¹ Njalau Dabunj tôte asê yêc awê bu têng têng njambu-nnga, lau njatô oc sêhu yom njandô dakênj whinj-nnga sinj. Ma njac oc sênjuc Sadanj ndê njalau sac ti njac si yom tasanj. ² Lau tasanj oc sêmenj ma sêndôhônj yom tasanj dau e sêtim lau njatô ma sêhu yom njandô sinj. Lau tasanj dinanj sêkôm gênj dau ti atac pa su, njahu bu Sadanj pôc njac si gauc ahuc e sênjyalê si giso dom. ³ Njac sêkênj yao bu lauwêhê ma njac sênem dau dom, ma sic yao njac bu sênenj gênj danenj-nnga njatô dom. Magoc yac lau nanj dakênj whinj ma tanjkuc yom njandô, nanj tanyalê bu Anôtô kênj gênj danenj-nnga dau bu yac danenj ti danem danje inj. ⁴ Bu gênj honj nanj Anôtô kênj, nanj gênj njayham ma bocdinanj datec dom. Dakôc sa ma danem danje inj. ⁵ Anôtô ndê yom ma mbec nanj datenj, nanj gitôm bu kôm gênj honj ti dabunj.

Pol gêm la Timoti

⁶ Am bu whê yom honj dindec sa têng am nem asidôwai sêkênj whinj-nnga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê njac akinj-nnga njayham. Tôm am kôm e menj têng kwahic dec, sap yom njandô dakênj whinj-nnga dônj, ma dananj wambu yom njayham nanj yac ac dulu têng am, bu gênj dau oc puc am dônj bu lhac njannga tôm bêc honj. ⁷ Ma minj njambwa nanj lau andô nanj sem gauc Anôtô, nanj sic dulu têng lau wakuc, ma yom njasawa-nnga honj, nanj am tec yêc-nnga. Yob daôm nem lêngj njapep, ma timêtê daôm tu bu ti Anôtô ndê njac gitênj-nnga. ⁸ Lau nanj sêtimêtê dau njamlic tu sêtap licwalô sa tu gênj nom-nnga-nnga, nanj oc nem njac sa njandô dom. Magoc yac bu datimêtê daunj tu dasa Anôtô ndê lêngj gitênj-nnga, oc nem yac sa njandô. Oc nem yac sa têng kwahic dec, ma têng têng njambu-nnga bocdinanj.

⁹ Yom dec aô bu wasôm, inj yom njandô ma yom njayham tu lau honj sêkôc sa ma sêkênj whinj-nnga. ¹⁰ Anôtô Tali Njatau kêmasanj lêngj bu nem lau honj si, ma lau nanj sêkênj whinj inj, nanj sêtap lêngj dau sa su. Bocdinanj yac dakênj batanj bu oc datap yom dau njandô sa, dec dalhac njannga ti dakôm gwelenj bu dapuc yom dau dônj.

¹¹ Êmdôhônj yom honj dindec ma ndic atu lau bu sêsôc njapu. ¹² Yob daôm bu kôm nem gênj honj njapep, ma lau danj oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêngj mbo-nnga, sôm yom njayham enj, sap mêtê atac whinj lau ti kênj whinj-nnga dônj njannga, ma sa nem lêngj gitênj bu tôte dôhônj njayham têng lau sêkênj whinj-nnga bu sêlic ma sênjuc. ¹³ Kênj daôm sambuc bu nem akinj Anôtô e tôm aô wahôc asê am. Sam inj ndê yom nanj sêto yêc, nanj asê têng lau, nem mêtê njac, ma êmdôhônj njac.

¹⁴ Munj-nnga, têng ndoc lau bata sêkênj amba sac am, nanj njac si danj tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasinj nanj Njalau Dabunj oc kênj têng am, tu kôm Anôtô ndê gwelenj-nnga. Kwahic dec aô bu wapuc am dônj bu kôm nem gwelenj njapanj njamwasinj dinanj njanjalai. ¹⁵ Kôc anenj yom dindec sa ma kôm njandô sa. Kênj nem njalôm sambuc tu kôm Anôtô ndê gwelenj-nnga, ma lau honj oc sêlic am nem gwelenj njandô yêc awê. ¹⁶ Yob daôm nem lêngj ti yom nanj am kêdôhônj têng lau, nanj njapep. Sap lêngj njayham ti yom njandô dônj ma lhac njannga, ma am bu kôm bocdinanj, dec am oc tap Anôtô ndê mwasinj nem am sinj-nnga njandô sa, ma lau nanj sêkôc am nem yom sa, nanj bocdinanj.

5

¹ Am bu nem la njamalac andô danj, nanj goc sôm yom njannga têng inj dom. Sôm yom tôm am bu sôm têng am daôm damam. Ma nem la balêi wakuc tôm am bu kôm têng am daôm nem asimi. ² Lic lauwêhê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê njawasi enj têng njac.

Yom pi lauwê sawa

³ Lauwhê sawa nan si lau mba tu sênem ñac sa-nga, nan toc ñac sa ñapep ma nem ñac sa. ⁴ Magoc awhê sawa dan bu ndê balêkoc me puŋgaci ti puwêi sêmboc, goc gwelenj sênem in sa-nga yêc ñac amba. Nalêj dinan ñac si lêj sênem akin Anôtô-nga oc nem ñandô, ma sêo sakin nan dinda ti dambai ma pui sêkôm têtj ñac muŋ su. Ma lêtj dinanj gic Anôtô tandô ñayham. ⁵ Magoc awhê sawa dan nan mbo tawasê ma ponda lau tu sênem in sa-nga, nan oc teŋ mbec ôbwêc ma ac, ma takwê Anôtô bu nem in sa. ⁶ Awhê sawa nan êlême po dau sa ña gêtj ñayham-ñayham nom-nga, nan gitôm awhê batê dan yêc Anôtô anjô-nga.

⁷ Am whê yom dindéc sa têtj lau sêkêtj whin-nga honj, bu sêsa si lêtj ñapep e lau dan sêtôm dom bu sêngôlinj yom pi ñac. ⁸ Asa nan sôm bu in kêtj whin Yisu, magoc gêm dinda lu damba me in dau ndê lau sa dom, nan têtj asê bu in ndê kêtj whin in gêtj tasanj, ma kôm mêtê sac sambuc hóc gêlêc lau nan sêkêtj whin dom, nan si mêtê sac su.

⁹ Mac bu akêtj awhê sawa dan ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadênan,* goc gauc nem gêtj bocdec. In bu ndê yala hóc gêlêc 60 su, nan goc gitôm bu mac akêtj in ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadênan. Ma alic bu in awhê nan sap in nakwenj dôn ñapep têtj ndoc in mbo tali. ¹⁰ Ma in awhê nan lau honj sêtoc in sa bu in awhê kôm mêtê ñayham-nga. In yob ndê balêkoc ñapep, in awhê kôc lau sa ti êmwasiñ ñac-nga, ma in gêm akin lau sêkêtj whin-nga, gitôm in kêtjwiniñ dau ma kêtjwasiñ ñac gahi. Ma in awhê nan êlême gêm lau ti ñawapac sa, ma kôm gwelenj ñayham daêsam whin bocdinan. Awhê sawa nan ndê lêtj ñayham gitôm dinan, nan akêtj in ndê ñaê sip lauwê sawa si ñadênan.

¹¹ Magoc lauwê wakuc nan sêti lauwê sawa, nan akêtj ñac si ñaê sip ñadênan dom. Têtj ñamata-nga ñac oc sêkêtj si atac whin ma sêmatinj pwac bu sênem akin Kilisi, magoc mboe ñasawa sauñ ñac oc ñalôm pwê bu sênem ñgac tiyham. ¹² ñac bu sêkôm bocdinan, dec tôm ñac sic si pwac dinanj popoc ma sêkôm giso atu. ¹³ Ma gêtj ñatô whin. Lauwhê sawa wakuc ñatô sêsa lêtj oyom-nga e tidôn ñac. ñac atac whin bu sênsêlêj sêlom-sêlom andu, ma sêsec gamenj ti sêuj lau ñatô si yom sa. ñac sêsôm yom daêsam so yom ñayham dasôm-nga. ¹⁴ Tu dinan-nga dec aô êlême gakêtj ñagôlinj têtj lauwê sawa wakuc bu sênem ñgac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinan oc nditôm dom bu yac neñ ñacyo danj sôm yom

bu pu yac lau dakêtj whin-nga neñ lêtj. ¹⁵ Aô gasôm yom dinan, ñahu bu lauwê sawa ñatô sêhu Anôtô sin su, ma sêsa Sadan ndê lêtj.

¹⁶ Mac lauwê nan akêtj whin Yisu, nan anjô. Awhê sawa dan bu mbo mac nem tonj, dec mac anem in sa andic ñawaê. Ma bocdinan oc kêtj ñawapac têtj gôlôwac dabun dom, ma lauwê sawa nan sêpôn da dau ñandô, nan gôlôwac dau oc tôm bu sênem ñac sa.

Yom pi lau bata

¹⁷ Lau bata nan sêkêtj dau sambuc ma sem gôlinj gôlôwac dabun ñapep, nan datoc ñac sa êñlêc. Ma ñac nan sem mêtê ti sêndôhôn lau, nan yom dindéc hêganônj ñac solop. ¹⁸ Gauc nem Anôtô ndê yom nan sêto yêc bocdec bu:

Têtj ndoc mac akêtj makao sêkôm gwelenj bolom-nga, nan asô ñac tókwa ahuc dom. Sêneñ bolom ñatô ô ñac si gwelenj. [*Diut 25:4*]

Ma yac neñ yom danj tiyham yêc bocdec, “Asa nan bu kôm gwelenj, nan akêtj in ndê ñaôli têtj in ñapep.” ¹⁹ ñamalac tigenj yom êngôlinj yom pi ñgac bata danj, nan am ñgô in ndê yom dau dom. Magoc lu me tó bu sêpuc in ndê yom dau dôn, nan goc êmatôc yom dau. ²⁰ Am bu tap sa bu yom ñandô, dec sôm ñgac bata dau yêc lau honj anjô-nga, bu lau sêlic ma sêtôc dau.

Pol gêm la Timoti

²¹ Yêc Anôtô lu Yisu Kilisi ma anjla nan Anôtô kêtjalinj ñac sa, nan si anjô-nga, nan wasôm têtj am bu êmkuc anej yom honj dindéc, ma kôm mêtê ñayham enj têtj lau honj. Lhac whin lau tonj danj, ma lic tonj danj sac dom. ²² Am bu êmyalinj lau ñatô sa tu sêkôm gwelenj-nga, dec êmsahê ñac si lêtj muŋ, ma kêtj amam sac ñac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêtj ñawasi enj. Ndic ahê lau nan sêkôm mêtê sac, bu wêkainj ñac si sac ñagêyô dom.

²³ Nôm bu ñambwa dom. Nôm wain ñagéc tu am ñatac-nga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac nanj kôm am ñapanj-nga.

Mêtê honj nan lau sêkôm oc menj tiawê

²⁴ Lau ñatô si mêtê sac yêc awê, ma bocdinan ñac si yom pi undambê gi su, ma Anôtô kêtjmasanj ñagêyô su bu kêtj têtj ñac têtj têtj ñambu-nga. Ma lau ñatô si sac yêc sinj dau têtj kwahic dec, magoc oc menj sa tiawê têtj têtj ñambu-nga, ma sêtap si ñagêyô sa. ²⁵ Ma ñalêtj tigenj, lau gitêtj ñatô si mêtê ñayham yêc awê. Ma mêtê ñayham nan kwahic dec yêc awê dom, nan oc tôm dom bu yêc sinj dau ñapanj. Oc sa menj tiawê.

* 5:9: Pol to yom pi lauwê sawa si ñadênan, magoc in têtj ñadênan dau ñahu tiawê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñadênan dau gic waê lauwê sawa honj nan gôlôwac dabunj Epesas-nga sêyob ti sem sa - alic ñabatinj 16. Ma lau ñatô gauc gêm bu lauwê nan si ñaê yêc ñadênan, nan sêkêtj dau sambuc tu sênem akin Yisu ma gôlôwac dabun-nga (ñabatinj 5, 10 ma 11).

6

Yom pi lau akiñ nambwa

¹ Sôm têtj lau akiñ nambwa nanj sêkêñ whiñ Yisu, bu sêsôc si njadaui njapu, ma sêtoc njac sa njapep. Njac bu sêkôm dom, goc lau nanj sêlic, nanj oc sêpu Anötö ndê njâê ti yom nanj yac tandôhônj pi inj. ² Ma njac akiñ danj bu ndê njadau kêtj whiñ Yisu whiñ, goc sôm têtj njac akiñ dau bu toc dau sa têtj inj ndê njadau bu injlu sêti asidôwa tu injlu si sêkêñ whiñ-njga lec dom. Magoc inj nem akiñ inj ndê njadau njapep enj, njahu bu inj ndê gwelenj oc nem ndê asidôwa kêtj whiñ-njga nanj Anötö tac whiñ, nanj sa.

Puc pi lau nanj sêndôhônj yom tasanj

Êmdôhônj yom honj dindec têtj lau sêkêñ whiñ-njga, ma êmgilî njac bu sênjuc njapep. ³ Namalac danj bu êndôhônj yom nanj so anenj yom nanj gato sip bapia dindec, me so yom njandô nanj Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhônj, me so yom nanj tandôhônj pi Anötö ndê lêtj, nanj têtj asê bocdec bu. ⁴ Inj njac toc dau sa-njga, ma kêyalê gêtj danj njapep dom. Inj tac whiñ yom agwa-agwa nambwa, ma yom nanj kôm lau sêsenj dau. Tu yom kainj dinanj-njga dec lau sem lêmuj dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai. ⁵ Lau kainj dinanj si gauc kêtjnsônj, ma sêsenj dau njapanj. Yom njandô danj yêc njac si njalôm dom. Njac gauc gêm bu lêtj danem akiñ Anötö-njga ti lêtj sêtap awa sa-njga nambwa.

Yom pi lêtj atac whiñ mone-njga

⁶ Magoc yac bu danem akiñ Anötö ma atac njayham pi gêtj bocke nanj inj bu kêtj têtj yac, nanj gitôm datap awa njandô sa su. ⁷ Bu têtj têtj dinanj sêkôc yac, nanj dahôc asê amanj sawa, ma dambac ndu ti amanj sawa bocdinanj. ⁸ Magoc gêtj daner-njga ti njakwê bu yêc yac-njga, dec yac atac njayham pi gêtj dau. ⁹ Lau nanj atac whiñ bu sêti lau ti lêtj, nanj si atac whiñ dinanj oc ti lêtj Sadanj êntôm njac-njga, ma njac oc sêpenj ma sêsip inj ndê akô sêndi. Njac oc tagatu gêtj daêsam, ma sêsa lêtj gauc mbasi-njga tu sêtap gêtj dau sa-njga, e kôm njac sêtisac ma sêninga. ¹⁰ Sac daêsam njahu yêc lêtj atac whiñ mone-njga. Lau njatô sêhu si sêkêñ whiñ sinj su, njahu bu mêtê atac whiñ mone-njga gêm njac ahuc sambuc. Ma tu dinanj-njga dec njawapac daêsam tap njac sa.

Pol gic yomsu Timoti

¹¹ O Anötö ndê njac, am njgô su nanj. Ndic ahê mêtê sac honj dinanj. Êmsahê njannga bu kôm mêtê gitêtj ma sa Anötö ndê lêtj enj. Sap nem kêtj whiñ ti mêtê atac whiñ lau-njga dônj, puc daôm dônj bu kôm Anötö ndê gwelenj ma lic njakam sa dom, ma mbo ti nem lêtj malô enj. ¹² Lhac njannga ma ndic sinj têtj lêtjôm honj

nanj bu ku am nem kêtj whiñ dulu. Munj-njga lê am hoc yom asê yêc lau daêsam anjgô-njga bu am kêtj whiñ Yisu Kilisi. Gêtj dau têtj asê bu am tap Anötö ndê galem ndôc tamli njapanj-njga sa su. Bocdinanj sap galem dau nj-njandô dônj njannga enj. ¹³ Yêc Yisu Kilisi, nanj sôm ndê yom asê solop têtj Pontias Pailot, ma yêc Anötö nanj kêtj gêtj honj sêmbo tali, nanj anjgô-njga, aô wandic atu am bocdec bu. ¹⁴ Yom honj nanj aô gac atu am, nanj êmkuc njapep, ma sa nem lêtj solop ti dabunj enj, e yac nenj Pômdau Yisu Kilisi mbu merj hôc asê, ¹⁵ têtj ndoc nanj Anötö kêyalinj sa su.

Tampinj Anötö dandic njawê. Inj tigenj inj gêtj honj njadau. Inj kinj honj si Kinj, ma pômduau honj si Pômduau. ¹⁶ Inj mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. Inj ndôc ndê njawê atu njalôm, tôm dom bu njamalac danj tigasuc njawê dau me lic inj. Inj ndê waê njayham ti inj ndê njac lai atu oc yêc njapanj. Yomandô!

¹⁷ Sôm têtj lau ti lêtjôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê njac si awa nom-njga bu nem njac sa lec dom. Bu awa inj gêtj yêc njapanj-njga dom, oc ninjga. Ndic atu njac bu takwê Anötö nanj kêmwasiñ yac nj gêtj daêsam tu kôm yac atac njayham-njga. ¹⁸ Ma ndic atu njac bu sêkôm mêtê njayham enj têtj lau honj, ma bu sêkêñ si awa ti wapa tu bu sênem lau njatô sa, ma sêmwasiñ njac-njga. ¹⁹ Sêkôm bocdinanj dec njac oc sêpu si awa njandô sa yêc undambê tu têtj njambu-njga-njga, nanj njac oc sêtap lêtj njandô dandôc tanjli-njga sa.

²⁰ O Timoti. Gwelenj ti yom njandô honj nanj Anötö kêtj sip am amam, nanj yob njapep enj. Ndic ahê lau nanj sêsap yom nambwa-nambwa dônj, ma sêndôhônj yom nanj so yom njandô. Lau dau gauc gêm bu njac sêtap gauc njandô sa, magoc mba. ²¹ Lau nanj sêkêñ whiñ yom tasanj dinanj, nanj sêhu si sêkêñ whiñ Yisu sinj su.

Anötö ndê mwasinj têtj mac.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj Timoti Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol ndôc gapocwalô ndôc Rom, ma kêsahê bu ñasawa saunj oc sêndic inj ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindéc têtj Timoti. Pol tac whinj Timoti ndu andô, ma to bapia dindéc bu puc inj dôj bu lhac ñanja, ma maya dau me tôtec dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. Inj tac whinj bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ñgac sinj-nga ñayham danj. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tidau-tidau nanj oc ênsôwec tiatu têtj têtj ñambu-nga, ma kênj puc inj pi kédôhônjwaga tasanj.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê ñapospel kékuc Anôtô ndê atac whinj. Inj gic bata bu lau nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi oc sêtap senj sêndôc tali-nga sa, dec kêtjalinj aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têtj lau. ² Gato bapia dindéc têtj anenj atuñgac tac whinj-nga, am Timoti. Mwasinj ti tawalô ma yom malô akêj Damanj Anôtô lu yac nenj Pômdau Yisu Kilisi têtj am.

Pol puc Timoti dôj

³ Aô gam akinj Anôtô tôm damanj sêkôm, ma galhac inj anjô-nga ti atac pa su tu anenj lêtj-nga. Ma tôm ôbwêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc anenj mbec ñalôm, ma aô gam danjge Anôtô tu am-nga. ⁴ Aô gauc gêm ndoc nanj hêclu dahu dauj sinj, ma am tanj. Tu dinanj-nga aô tac whinj bu walic am tijham, oc kôm aô atac ñayham sa. ⁵ Ma aô gauc gêm am nem lêtj kêtj whinj ñanja-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkêj whinj ñanja, ma gakêj whinj bu am kékuc injlu si lêtj. ⁶ Tu dinanj-nga dec aô bu watenj am bu gauc nem Anôtô ndê mwasinj nanj am kôc têtj ndoc aô gakêj amanj sac am. Lhac ñanja ma kôm gwelenj ña mwasinj dau ña-ñajlai, gitôm am kôm ya golom tiatu. ⁷ Anôtô kêtj ndê ñalau têtj yac, ma bocdinanj dec datôc dauj tu sake-nga? Inj kêtj ndê ñalau tu kêtj ñajlai têtj yac, ma tu dambo ti mêtê atac whinj lau-nga, ma dayob dauj nenj lêtj-nga.

⁸ Bocdinanj mayam daôm tu hoc yom asê pi yac nenj Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandôc gapocwalô tu inj-nga dom. Mba! Lhac ñanja whinj aô ma hêclu dahôc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anôtô dau kêtj ndê ñajlai bu puc hêclu dôj. ⁹ Inj gêm yac si ma kêtjalêm yac sa bu dasa inj ndê lêtj dabunj. Inj kôm gêtj dau tu yac nenj ñayham danj-nga dom. Magoc inj kôm tu inj dau ndê mêtê atac whinj ti êmwasiñ yac-nga. Têtj têtj inj kêtj undambê ti nom su

dom, nanj inj kêtmatinj yom tidônj bu êmwasiñ yac tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Ma yac nenj ñNgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi menj hóc asê nom su, dec Anôtô ndê mwasinj dau menj tiawê. Ma ñawaê ñayham tôtec asê bu Yisu Kilisi ku ñajlai dambac ndu-nga dulu, ma inj ti yac nenj senj dandôc tanji ñapanj-nga. ¹¹ Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anôtô kêtjalinj aô sa gati ñgac ahenj-nga ma aposel, ma kêtjinj aô bu wandôhônj lau. ¹² Tu dinanj-nga dec gahôc ñawapac dindéc. Magoc aô mayanj dauj dom, galhac ti atac pa su. Nahu bu aô gakêj whinj Yisu Kilisi, ma aô kayalê inj tidônj. Ma gakêj dauj ti nenj gêtj hoñ sip inj amba, ma gakêj whinj bu inj gitôm bu yob ñapep e béc ñambu-nga.

¹³ Yom ñandô nanj aô kadôhônj têtj am, nanj kôc dôj gitôm dôhônj ñayham bu êndôhônj têtj lau. Ma lêtj dakêj whinj-nga ti atac whinj asidôwai-nga, nanj gic lau sêkêj whinj Yisu Kilisi-nga ñawaê, nanj am sap dôj ñanja. ¹⁴ Ñalau Dabunj nanj mbo yac lau dakêj whinj-nga nenj ñalôm, nanj puc am dôj bu yob yom ñandô dakêj whinj-nga nanj aô gakêj sip am amam su.

¹⁵ Am kêtjalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-nga hoñ nanj sêmbô malac Rom, nanj sêhu aô sinj su. ¹⁶ Magoc aô watenj Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hoñ, ñahu bu inj gêm aô sa tidim daêsam. Ma inj maya tu aô gandôc gapocwalô-nga dom. ¹⁷ Têtj ndoc inj hóc asê malac Rom, nanj kêtjalê aô ñanja e tap aô sa. ¹⁸ Ma am kêtjalê su bu têtj ndoc aô gambo malac Epesas, nanj inj gêm aô sa daêsam. Tu dinanj-nga aô watenj Pômdau bu tawalô inj, ma nem inj sa têtj béc ñambu-nga.

2

¹ Bocdinanj anenj balê, lhac ñanja tôm Yisu Kilisi ndê mwasinj puc am dôj. ² Yom nanj aô gahoc asê yêc lau daêsam anjô-nga, nanj am ngô su ma kêtjalê. Kwahic dec aô bu wasôm têtj am bu êmyalinj lau ñatô sa, nanj sêsap Kilisi ma yom ñandô dôj ñanja, ma êmdôhônj yom dau têtj ñac e sênyalê tidônj, goc sêkôm gwelenj sêwhinj am ma sêndôhônj lau ñatô. ³ Lhac ñanja ma hóc ñawapac whinj yac, tôm Yisu Kilisi ndê ñgac sinj-nga ñayham danj. ⁴ Ngac sinj-nga ñayham kôc gauc pi inj ndê gwelenj ndic sinj-nga ñapanj, ma hêgo dau tu gêtj ñatô-nga dom. Nahu bu inj bu kôm gêtj hoñ tôm inj ndê ñadau tac whinj. ⁵ Ma ñalêj tigenj, asa nanj kêtj whinj lau nanj sênti tu sêhóc gêtjêlêc dandi-nga, nanj kêtj kékuc ñagôlinj solop. Inj bu êñkuc ñagôlinj dom, dec oc tôm dom bu inj kôc ñaôli nanj gic waê ñgac ñamata-nga. ⁶ Ma ñalêj solop bu ñgac gwelenj andô kôc gêtj ñandô tu nenj-nga yêc ndê ôm tinjamata. ⁷ Kôc gauc pi anenj yom hoñ dindéc, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau ñahu.

⁸ Am bu hôc ñawapac, dec gauc nem Yisu Killisi nanj sa akêñ Dawid ndê tonj, nanj Anötö unj inj sa akêñ lau batê-nga. Ñawaê ñayham nanj aô gahoc asê, nanj ñahu inj dau. ⁹ Tu ñawaê ñayham dau-nga, dec gahôc ñawapac ma sêsô aô dôñ ña sen gitôm ñgac sac danj. Ñac sêsô aô dôñ, magoc oc tòm dom bu sêsô Anötö ndê yom dôñ. ¹⁰ Aô galic ñayham bu wahôc ñawapac, tu bu wanem lau nanj Anötö këyalinj ñac sa munj su, nanj sa. Aô bu watôc senj têtj ñac bu sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-nga sa tu Yisu Killisi-nga, ma sêndôc tali ñapanj yêc Anötö ndê gameñ ñawê-nga.

¹¹ Yom dindéc inj yom ñandô solop:

Yac bu dambac ndu dawhinj Yisu, oc dambo tanji dawhinj inj bocdinañ.

¹² Yac bu dalhac ñannga têtj ndoc ñawapac tap yac sa, dec yac oc danem gôlinj dawhinj inj.

Yac bu dasôm bu dati inj ndê dom ma dasêc inj ahuc, dec inj oc sêc yac ahuc bocdinañ.

¹³ Yac bu dakêñ whinj gwalec, tigerj Yisu inj Yom Ñandô Ñadau, ma yom bocke nanj inj gic bata tu yac-nga, nanj oc kôm ñandô sa. Ñahu bu inj gitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

Anötö ndê lau gwelenj-nga si lêtj

¹⁴ Yom honj dindéc, am kêtj lhac gôlôwac dabunj si gauc ñapanj e tidôñ ñac. Yêc Anötö anjô-nga kêtj puc ñac bu sêsenj dandi tu yom ñambwa-ñambwa-nga dom. Ñac bu sêsenj dau, dec oc ñandô mba, ma oc kôm lau ñatô si sêkêñ whinj tisac. ¹⁵ Êmsahê ñannga bu kôm nem gwelenj honj bu ndic Anötö tandô ñayham. Ma inj oc lic am gitôm ñgac gwelenj-nga ñayham nanj whê inj ndê yom ñandô sa ñapep, ma gêtj danj oc kôm am mayam daôm dom. ¹⁶ Ndic ahê lau nanj sêñlhinj Anötö sinj ma sem yomgalôm pi gêtj ñambwa-ñambwa nom-nga ñapanj. Bu lau nanj sêsap yom kainj dinañ dôñ, nanj si mêtê sac oc êñsôwec tiatu ñapanj e sêhu Anötö sinj gacgenj. ¹⁷ Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambocbôm sac nanj gêtj lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbô lau dinañ si tonj ñalôm. ¹⁸ Inju sêhu yom ñandô sinj su. Sêsôm têtj lau bu ndoc lau sêtisa akêñ lau batê-nga meñ hôc asê su. Ma bocdinañ sêkôm lau ñatô si sêkêñ whinj tisac.

¹⁹ Magoc Anötö ndê yom ñandô inj gitôm alhò ñannga, nanj inj po inj ndê gôlôwac dabunj sa sêlhac ñahô. Ma inj kêtj yom ñalhô dinda lu têtj yac bocdec bu, “Lau nanj sêti Pômdau ndê lau, nanj inj këyalê ñac honj tidôñ,” ma “Lau honj nanj sêsôm bu sêkêñ whinj Pômdau, nanj sêhu mêtê sac honj sinj manj.”

²⁰ Wapa gwelenj-nga tidau-tidau yêc ñgac ti lêtôm ndê andu ñalôm. Ñatô gic waê gwelenj tiwaê, ma ñatô gic waê gwelenj bambalinj. Gêtj tiwaê sêmasanj ña gol ma silba, ma gêtj

waêmbe sêmasanj ña a me nom. ²¹ Ma yêc yac ñamalac bocdinañ. Mêtê daêsam yêc tu tanjuc-nga. Asa nanj timêtê dau ñapep ma hu mêtê sac honj sinj, nanj gitôm gêtj nanj sêmasanj ña gol ma silba. Inj oc ti ñgac akinj ñayham ma dabunj bu nem akinj yac nenj Ñadau, ma inj oc tòm bu kôm gwelenj ñayham-ñayham daêsam.

²² Mêtê ñalôm ñagalac-nga nanj balêi sêkôm, nanj hu sinj gacgenj. Ma êmkuc lêtj gitêtj ti mêtê dakêñ whinj-nga ti atac whinj lau-nga ma lêtj yom malô-nga, tòm lau nanj sêkêñ whinj Pômdau sêkôm ti ñalôm ñawasi enj.

²³ Lau nanj sêsenj dau tu yom gauc mbasi-nga, nanj ndic sôñ daôm whinj ñac dom. Bu yom kainj dinañ oc li lau sa ma sêkêñ kisa dandi.

²⁴ Asa nanj bu ti Pômdau ndê ñgac akinj ñayham, nanj ndic ahê yom nanj kôm lau sêsenj dau-nga manj. Ma inj kôc ndê ñalôm dôñ ma tac ñandê ñagahô tu gêtj nanj lau sêkôm têtj inj-nga, nanj dom. Ñayham bu inj ñgac tiguauc nanj gitôm bu êndôhônj lau ñatô, ma inj kôm mêtê malô ti ñayham têtj lau honj.

²⁵ Lau nanj bu sêsenj Anötö ndê yom ñandô, nanj goc inj oc êndôhônj ñac ti ndê ñalôm malô, bu mboe Anötö oc kêtj ñac sênem si ñalôm kwi, ma whê ñac si gauc sa e sêñyalê yom ñandô. ²⁶ Ñac oc sêñyalê bu munj-nga sêpenj sêsip Sadañ ndê akô si, ma sêti inj ndê lau akinj ñambwa nanj sêkôm tòm inj atac whinj. Magoc ñac bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tòm bu sêhu Sadañ sinj ma sêsa Anötö ndê lêtj.

3

Mêtê sac têtj ñambu-nga-nga

¹ Aô wasôm têtj am bu têtj têtj ñambu-nga mêtê sac daêsam oc meñ sa. ² Lau oc atac whinj dau ma atac whinj mone hôc gêlêc, ñac oc sêpo dau sa ma sêsôm yom sêtoc dau sa-nga daêsam, sêsôm yom sac-sac daêsam, dangapêc têtj damba ti dindai, sênem danje lau nanj sêkêñ gêtj têtj ñac-nga dom, ma sêtec mêtê dabunj ti mêtê gitêtj. ³ Ñac oc atac whinj lau dom ma sêsôm yom sac pi ñac, ma ñac oc sêsuc lau ñatô si yom kwi dom. Ñac oc sênem gôlinj dau si lêtj ñapep dom, sêkôm gêtj honj bambalinj tòm si atac whinj, sêndic lau ti sêkôm ñac ñayom, ma sêtec mêtê ñayham ti gêtj ñayham honj. ⁴ Ñac lau sêpenj biakinj-nga, lau nanj si lêtj sanjlasanj, ma lau sêtoc dau sa-nga. Ñac atac whinj Anötö dom, tigerj ñac atac whinj gêtj ñayham-ñayham nom-nga hôc gêlêc su. ⁵ Ñac sêsa si lêtj gitôm sem akinj Anötö, tigerj sêsêc inj ndê ñaclai ahuc. Am mbo ahê lau kainj dinañ honj. ⁶ Bu ñac si lau ñatô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc ñac sa. Ma sêndôhônj ñac si yom tasanj têtj lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsôc ñac si yom ñapu. Lauwhê kainj dinañ mêtê sac ti mêtê ñalôm ñagalac-nga gêm ñac si ñalôm ahuc. ⁷ Ñac atac whinj bu sêñgô yom daêsam,

ma tac whiñ bu lau sêndôhôn ñac, magoc ñac si gauc sa dom pi yom bocke in yom ñandô. ⁸Kêdôhônwaga tasan dinan sêkên kisa yom ñandô tòm Yanis lu Yambres sêkên kisa Moses.* Ñac si gauc tisac su, ma ñac si sêkên whiñ Anôtô mbasi sambuc. ⁹Magoc ñac si gwelen oc nem ñandô dom, ñahu bu lau tigauc hoñ oc sênjalê bu ñac si lêñ in lêñ gauc mbasi-ña, tòm Yanis lu Yambres si lêñ.

Pol gêm la Timoti

¹⁰ Am daôm kêyalê aô tidôn. Am kêyalê yom hoñ nan aô kadôhôn, ti aneñ lêñ gambo-ña, ma ñahu bocke dec gakôm gwelen, aneñ lêñ gakên whiñ-ña ti atac whiñ lau-ña, ma lêñ galhac ñanña ma gahôc ñawapac ti atac malô-ña. ¹¹ Am kêyalê gêñ hoñ nan hôc asê aô yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma ñawapac ti ñandê hoñ nan aô gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aô su yêc gêñ hoñ dinan. ¹² Yomandô wasôm têñ am. Lau hoñ nan sêkên whiñ Yisu Kilisi, ma atac whiñ bu sêsa lêñ gitên, nan lau oc sêkên kisa ñac bocdinan. ¹³ Ma lau sac ti lau tasan si lêñ sac oc tisac sambuc. Ñac oc sêñsau lau ma lau oc sêñsau ñac.

¹⁴ Ma am daôm, yom nan am kêdôhôn ma kêñ whiñ su, nan sap dôñ. Ñahu bu lau nan sêndôhôn am, nan am kêyalê ñac ti ñac si lêñ gitên su. ¹⁵ Têñ ndoc am mbo balê, nan am kêyalê Anôtô ndê yom dabuñ nan sêto yêc nan. Yom dau gitôm bu kêñ gauc têñ yac e dakên whiñ Yisu Kilisi ma datap Anôtô ndê mwasiñ nem lau si-ña sa. ¹⁶ Ma Anôtô ndê yom hoñ nan sêto yêc nan, in ndê Ñalau gêm gôlin lau dec sêto. Bocdinan yom dau in ñayham bu tandôhôn têñ lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc ñac-ña, ma tu dawhê Anôtô ndê lêñ gitên sa-ña. ¹⁷ Yac dakôm bocdinan tu bu Anôtô ndê lau sênjalê in ndê yom hoñ tidôn, ma yom dau nem ñac sa e sêkôm si gêñ sambob ñapep en.

4

¹ Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu men ti ñaclai atu bu nem gôlin gêñ hoñ, ma in oc êñsahê lau tali ma lau batê pi ñac si mêtê. Yêc in ango-ña, ma yêc Anôtô ango-ña, aô bu wandic yomsu am bocdec bu. ² Nem mêtê lau, ma whê Anôtô ndê yom sa têñ ñac tòm têm hoñ. Kêñ puc lau bu sêkôm sac dom, ma ñac nan sêkôm giso, nan tôc ñac si giso asê e sêkac si ñalôm kwi. Êmgilí lau hoñ bu sêlhac ñanña. Puc daôm dôñ ma lhac ñanña ti atac pa su. Ma whê gêñ hoñ sa yêc awê têñ lau. ³ Bu têm oc men sa, nan lau oc sêtec bu sêngô

yom ñandô pi Anôtô ndê lêñ. Magoc ñac oc atac whiñ bu sêngô yom nan puc ñac dôñ bu sêkôm mêtê sac-sac tòm ñac dau si atac whiñ. Tu dinan-ña dec ñac oc sêsap kêdôhônwaga tasan dôñ, ma sêhê danña ñac si yom ñapep en. ⁴ Ñac oc sêpôc dangasuñ ahuc têñ yom ñandô, ma tac whiñ bu sêngô lau andô si min ñambwa-ñambwa.

⁵ Magoc am ñac daôm ngô. Yob daôm bu kôm gêñ hoñ ti gauc en. Hôc ñawapac ti atac pa su, hoc ñawaê ñayham asê têñ lau, ma kôm am nem gwelen nem akiñ Anôtô-ña hoñ ñapep ma ti atac whiñ.

⁶ Ma aô dauñ dec, kasahê bu têm men kêpiñ bu wahu nom dindec siñ. Aneñ têm wambo nom-ña gitôm laclhu wain-ña nan sêkêc pi alta ti da têñ Anôtô, ma kêpiñ bu pacndê. ⁷ Aô galhac ñanña ma gac siñ tu Anôtô ndê yom ñayham-ña, aô kati e gahôc asê ñabatiñ su, ma gakôc aneñ gakên whiñ dôñ. ⁸ Pômdau, yac neñ ñac gitên êmatôc yac-ña kêmasan ñaôli ñayham bu kêñ têñ lau gitên têñ bêc ñambu-ña. Ma malô aô watap ñaôli ñayham dau sa. Magoc aô tanwasêñ dom. Lau hoñ nan sêkên bata Yisu bu mbu men, nan oc sêtap si ñaôli ñayham sa bocdinan.

Pol tac whiñ bu Timoti têñ in ndi

⁹ Aô tac whiñ bu am êmasan daôm ñagahô ma têñ aô mwen. ¹⁰ Bu aô kakiñ Kresens têñ gameñ Galesia-ña gi, ma Taitus têñ gameñ Dalmesia-ña gi. Ma Demas hu aô siñ ma kôlhô têñ malac Tesalonika gi, ñahu bu in tac whiñ gêñ nom-ña hôc gêlêc su. ¹¹⁻¹² Aô kakiñ Tikikus têñ malac Epesas gi su, ma Luk tawasê dec mbo whiñ aô. Têñ ndoc am mwen, goc kôc Mak whiñ am, bu in ñac ñayham bu nem aô sa tu aneñ gwelen-ña. ¹³ Ma kôc aneñ ñakwê baliñ nan gahu siñ whiñ Kapus yêc malac Troas, ma kôc aneñ bapia tilhuñ. Ma aô tac whiñ ñandô bu am kôc aneñ bôc ñamlic ñatô, nan sêto Anôtô ndê yom pi, nan whiñ.

¹⁴ Aleksanda, ñac pec ain-ña dinan, in kêñ kisa aô ma kôm mêtê sac daêsam têñ aô. Pômdau oc kêñ ñagêyô têñ in, êñkuc in ndê mêtê sac. ¹⁵ Yob daôm tu in-ña, bu in kêñ kisa yac tu gwelen ñawaê ñayham-ña, ma kalhac lau ahuc bu sêngô dom.

¹⁶ Têñ ndoc ñamata-ña nan lau Rom-ña sêmatôc aneñ yom, nan lau dan sêpuc aô dôñ dom, hoñ sêhu aô siñ. Magoc aô waten Anôtô bu suc ñac si giso kwi. ¹⁷ Têñ ndoc dinan Pômdau dau kalhac whiñ aô ma puc aô dôñ, dec gam mêtê hoñ timala ma flau gameñ apa-ña hoñ nan sêmbu andu sêmatôc

* **3:8:** Yanis lu Yambres - ñac lu dinan si ñaê yac oc datap sa yêc Yom Lêñsê Akwa dom. Magoc lau ñatô gauc gêm bu inlu ñac mbectoma lu nan sêkôm gêñ dalô bu sêhóc gêlêc gêñ dalô nan Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22; ma 9:11. * **4:17:** Pol sôm bu Pômdau gêm in sa bu layon sen in dom. Têñ têm dinan lau nan sêkên kisa lau sêkên whiñ-ña nan sêkên daêsam têñ layon sen ñac. Tigen ñac sic yao bu sêkên lau Rom-ña têñ layon dom. Pol in ñac Rom-ña (Apo 16:37) ma tu dinan-ña lau atu-tu gauc gêm bu Pol ndê yom dinan in gitôm yom gôlin, ma lau sac nan sêkên kisa in, nan in gêm dôhôn ñac pi layon.

yom-nga, nan sêngô. Ma in kêgaho aô su yêc layon whasun.* ¹⁸ Ma aô gakêñ whin bu in oc nem aô si yêc gêñ hon nan lau sac bu sêkôm têt aô, ma kêt aô wandôc ñayham yêc in ndê gameñ undambê-nga. Dahoc in ndê waê asê kwahic dec ma tôm bêc hon ndi. Yomandô!

Yom ñambu-nga

¹⁹ Kôm aneñ acsalô ñayham têt Prisila lu in nakweñ Akwila ma têt lau hon nan sêmbo Onesiporas ndê andu. ²⁰ Erastas gacgeñ mbo malac Korin, ma gahu Tropimus sin mbo malac Miletus, bu in gêm bac. ²¹ Aô tac whin bu am mweñ ñagahô, ma hôc asê dindêc mun su, nan goc ndoc uhô-nga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidôwai gameñ dindêc-nga hon sêkêñ si acsalô têt am. ²² Pômdau whin am ma in ndê mwasin puc mac hon dôñ.

Pol ndé bapia têtj Taitus Yom whê bapia dindéc sa-nga

Taitus inj ngac Israel-nga dom, magoc inj ngô njawaê njayham nanj Pol hoc asê, dec kêtj whinj Yisu Kilisi. Tinjambu inj kêsêlêtj whinj Pol, ma kôm gwelenj njawaê njayham-nga whinj inj. Inj pi malac Jerusalem whinj Pol lu Banabas têtj têtj nanj injlu si sêlic lau aposel yêc dinanj (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêtjinj Taitus têtj malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tinjambu injlu sêkôm gwelenj sêmbu nduc Krit. Pol hu Taitus sinj mbo nduc Krit tu yob lau sêkêtj whinj-nga nanj sêmbu dinanj (Taitus 1:5), ma tinjambu inj to bapia dindéc têtj Taitus.

Yêc bapia dindéc Pol to yom pi lêtj bu Taitus ênjyalinj lau bata sa tu sênem gôlinj lau sêkêtj whinj-nga. Inj kêtj puc Taitus pi kêdôhônjwaga tasanj, ma whê inj ndê gauc sa pi yom tu êndôhônj têtj lau sêkêtj whinj-nga, ma pi mêtê njayham ma lêtj gitêtj tu sênjuc-nga. Yom atu nanj Pol tac whinj bu lau sêkêtj whinj-nga gauc nem njapanj, nanj bu njac sêti lau wakuc nj Njalau Dabunj ndê njalai (2:14; 3:1-8).

Pol gic hu ndê bapia têtj Taitus

¹ Aô Pol, Anôtô ndê njac akinj ma Yisu Kilisi ndê †aposel, gato bapia dindéc. Aô gati aposel bu wapuc lau nanj Anôtô kêtjalinj njac sa, nanj dônj, tu bu sêkêtj whinj Yisu njanja, ma sênjyalê yom njandô nanj tôc Anôtô ndê lêtj gitêtj têtj njac tu sênjuc-nga. ² Ma lau nanj sêkêtj whinj ma danjga wambu yom njandô dau, nanj sêkêtj bata mwasiinj dandôc tanjli njapanj-nga. Anôtô gic bata mwasiinj dau têtj yac munj su, têtj ndoc inj kêtj undambê ti nom su dom. Ma yac tanjyalê bu Anôtô gitôm dom bu ênjau yac, ma boc-dinanj yom bocke nanj inj kêmatinj tidônj, nanj oc njandô sa. ³ Yac neinj Anôtô Nem Yac Si-nga kêtjalinj ndoc sa bu yom pi mwasiinj dau meinj sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kêtj yom dau sip aô amanj bu wahoc asê têtj lau.

⁴ Bapia dindéc gato têtj am Taitus, nanj aô galic am gitôm aô atuinj njandô tu hêclu neinj dakêtj whinj-nga. Mwasinj ti yom malô têtj am, akêtj Damanj Anôtô lu yac neinj †Njac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

Taitus ndê gwelenj

⁵ Aô gahu am sinj mbo nduc Krit, njahu bu aô tac whinj bu am mbo whinj lau sêkêtj whinj-nga ma ndic dabinj gwelenj njatô. Ma ênjyalinj lau bata sa tôc malac ndi, tôc nanj gasôm têtj am munj su. ⁶ Lic bu njamalac bocke nanj am bu kêtj ti njac bata, nanj ndê lêtj

bocdec. Inj njac nanj ndê giso mbasi, ma inj gêm awêhê tigenj. Inj ndê balêkoc sêkêtj whinj Yisu, sêngô yom, ma sêsa si lêtj malô. Ma bocdinanj lau danj oc tôc dom bu sêngôlinj yom pi njac. ⁷ Bu njac nanj ti gôlôwac dabunj si njagôlônj, nanj yob Anôtô dau ndê gêtj, ma bocdinanj lic bu inj njac nanj kôm giso danj dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac njandê-nga, lau sêndic lau bambalinj-nga, lau sênôm gêtj ênjinj njac-nga, ma njac nanj atac whinj mone kêlêc, nanj si danj oc tôc dom bu ti njac bata. ⁸ Njac njayham bu am kêtj ti njac bata, nanj njamalac kôc lau sa ma êmwasiinj njac-nga, inj atac whinj mêtê njayham ti gêtj njayham honj, inj njamalac gauc njawa, ma inj sa ndê lêtj gitêtj ti dabunj ma timêtê dau njapep. ⁹ Inj sap yom njandô dakêtj whinj-nga tôc aposel sêndôhônj, nanj dônj. Ma bocdinanj dec inj gitôm bu whê yom sa njapep bu puc lau dônj, ma tôc lau nanj sêsej yom njandô, nanj si giso asê.

¹⁰ Bu lau sêsej yom njandô-nga daêsam dec sêmbu. Njac lau whapanj njambwa nanj sêndôhônj yom tasanj tu sênjau lau-nga. Ma mêtê kainj dinanj, lau nanj sêsap lau Israel-nga si †pwac sêsê njamlic njatô su-nga dônj, nanj sêkôm hóc gêlêc su. ¹¹ Sôm têtj lau dinanj bu sênem dau dônj. Bu yom nanj sêndôhônj, nanj yom so, ma kêtjônj lau daêsam si sêkêtj whinj. Ma sêndôhônj yom dau tu sêkôc awa-nga njambwa. ¹² Njac dau si propet danj hoc yom asê pi njac ma sôm, “Lau Krit njac lau tasanj ma lau sijsêlêc. Njac lau oyom dinda, ma êlême seinj gêtj njawahô.” ¹³ Yom dau inj yom njandô. Bocdinanj sôm yom sêmbalanj-nga solop têtj lau Krit nanj sêndôhônj yom tasanj, bu sênem dau kwi ma sêkêtj whinj yom njandô. ¹⁴ Ma sêhu l au andô Israel-nga si minj njambwa-njambwa honj sinj, ma sêsôc lau nanj sêhu yom njandô sinj, nanj si njagôlinj njambwa njapu tiyham dom.

¹⁵ Lau nanj si njalôm njawasi, nanj si gêtj honj oc njawasi bocdinanj. Magoc lau ti njalôm njadômbwi nanj sêkêtj whinj Yisu dom, nanj si gêtj danj oc njawasi yêc Anôtô angô-nga dom. Njac si gauc ti njalôm njadômbwi sa ma tisac sa. ¹⁶ Lau kainj dinanj sêsôm bu sênjyalê Anôtô, magoc njac si mêtê tôc asê bu sênjyalê inj danj dom. Njac lau sac sambuc, ma lau danjgapêc-nga. Oc tôc bu njac sêkôm gêtj njayham danj dom.

2

Pol kêtj yom têtj Taitus bu êndôhônj têtj lau

¹ Taitus, êmdôhônj lau êmkuc yom njandô nanj lau sêkêtj whinj-nga honj sênjuc. ² Êmdôhônj launjac akwa-kwa bu sênôm gêtj ênjinj njac-nga dom ma sêmbu gauc njawa enj, sêtimêtê dau njapep, ma sêsa si lêtj solop enj. Puc njac dônj bu sêsap yom njandô dakêtj whinj-nga ma mêtê atac whinj lau-nga dônj, ma sêlhac njanja. ³ Ma njalêj tigenj dinanj,

êm dôhôn lauwhê akwa-kwa bu sêsa si lêñ gitôm lauwhê dabun andô, sêsôm yom bambalin pi lau dom, sênôm wain êñlêc dom, ma sêti kédôhônwaga mêtê ñayham-nga. ⁴ Bocdinañ ñac oc sêtôm bu sêndôhôn lauwhê wakuc bu atac whin si launçaci ti balêkoc, ⁵ sêtimêtê dau ñapep, sêsa lêñ ñayham ma ñawasi, sêkôm si gwelen andu-nga ñapep enj ma ti atac whin, ma sêsôc si launçaci ñapu. Ñac bu sêkôm bocdinañ, dec oc tôm dom bu lau nañ sêkêñ whin dom, nañ sêsu Anötö ndê yom susu.

⁶ Ma êmgilî balêi wakuc bu sênem gôlin si lêñ ñapep. ⁷ Am daôm yob nem lêñ hoñ bu ti dôhôn ñayham bu balêi sêlic ma sêñkuc. Gêñ bocke nañ am bu êmdôhôn têtñ ñac, nañ am daôm kôm mun, goc ñac sêlic ma sêñkuc. Kôm ti ñandô ma ti nem ñalôm sambuc enj. ⁸ Yob nem whamsuñ bu sôm yom ñayham enj têtñ ndoc am bu êmdôhôn ñac, ma bocdinañ lau dañ oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinañ lau nañ sêkêñ kisa am, nañ oc tôm dom bu sêtap yom dañ sa bu sêñgôlin pi yac lau dakêñ whin-nga, ma tu dinañ-nga ñac oc maya dau.

⁹ Sôm têtñ lau akinj ñambwa nañ sêkêñ whin Yisu, bu sêsôc si ñadaui si yom hoñ ñapu, ma sêsôm yom sac dañ pi ñac dom. Sênem akinj ñapep, tu bu si ñadaui sêlic ñac ñayham-nga. ¹⁰ Ñac sênem kañ si ñadaui si gêñ dom, dec ñadaui oc atac lu-lu dom bu sêkêñ gêñ sip ñac amba bu sêyob. Ñac bu sêkôm si mêtê hoñ ñapep, dec lau daêsam oc tac whin bu sêñgô yom nañ tandôhôn pi yac neñ Anötö, nañ gêm yac si.

Anötö ndê mwasinj nem yac si-nga ña-ñandô

¹¹ Bu Anötö kêkin Kilisi sip nom meñ ma mbac ndu tu lau hoñ-nga, ma bocdinañ inñ ndê mwasinj atu nem lau si-nga meñ sa tiawê. ¹² Ma mwasinj dau gêm yac sa tu lêñ dambo nom-nga, ma kédôhôn yac bu dapuc dômwêñ mêtê sac nom-nga hoñ, ma datimêtê dauñ bu dasa lêñ gitêñ ti dabuñ enj. ¹³ Dasap lêñ dau dôñ, ma dahôn bêc ñayham nañ dakêñ batan dambo, nañ yac neñ Anötö tiwaê ma Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi, oc mbu meñ ti ñawasi atu. ¹⁴ Yisu Kilisi kêñ dau tu yac-nga, bu nemlhi yac ma êñgapwêc yac su yêc sakinj mêtê sac-nga, ma bu kôm yac dati inñ dau ndê lau wakuc. Ma inñ atac whin bu yac dambo ti lêñ ñawasi ma dakêñ neñ ñalôm sambuc tu dakôm mêtê ñayham-nga.

¹⁵ Taitus, êmdôhôn yom hoñ dindêc têtñ lau sêkêñ whin-nga. Êmgilî ñac ti ñannga bu sêsôc yom dau ñapu, ma lau nañ sêkôm giso, nañ êmatôc ñac ti ñaclai bocdinañ. Ma yob daôm ñapep bu lau dañ sêpu am dom.

3

Lau sêkêñ whin-nga si lêñ wakuc

¹ Whê sa tiyham têtñ lau sêkêñ whin-nga, bu mêtê ñayham bocdec gic ñac ñawaê. Sêsôc gôlinwaga ti lau bata ñapu, ma dañga wambu yom ñapep. Ma ñac sêhé gauc pi mêtê ñayham e sêkôm ñapan. ² Ñac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêseñ dau dom, ma sêkôm mêtê malô têtñ lau hoñ. Ma sêmbo ti sêñgwiniñ dau ma sêtoc lau hoñ sa ñapep. ³ Bu kwahic dec yac dasa neñ lêñ tiwakuc. Magoc muñ-nga, yac dakêñ whin su dom, ma dasa lêñ gauc mbasi-nga. Yac lau dañanpêc-nga, ma mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mêtê nom-nga kôm yac neñ gauc kêñsôn e tam akinj mêtê sac dau tac ñawaê. Dambo ti dalic lau ñatô sac ma tam lêmun ñac, ma mêtê atac tec asidôwai-nga gêm yac hoñ ahuc. ⁴ Tigen tinambu yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga ndê lêñ tawalô ti atac whin yac-nga meñ tiawê. ⁵ Inñ gêm yac si, tu yac neñ lêñ ñayham dañ-nga dom, magoc tu inñ dau ndê mêtê tawalô yac-nga. Inñ gêm yac si ñalêñ bocdec. Inñ kégwasinj yac neñ mêtê sac hoñ su dec yac dati lau wakuc, ma Ñalau Dabuñ wê yac dasa neñ lêñ tiwakuc. ⁶ Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neñ Ngac Nem Yac Si-nga, dec Anötö kêmwasinj yac kêlêc ma kêñ Ñalau Dabuñ dau sip yac neñ ñalôm. ⁷ Inñ kôm boc-dinañ dec sam yac bu lau gitêñ, kêkuc inñ ndê lêñ êmwasiñ yac-nga. Ma kwahic dec yac dawêkainj gamenñ dandôc tanji ñapan-nga, nañ dakêñ batan dambo. ⁸ Yom hoñ dinañ inñ yom ñandô ma ñayham tu dakêñ whin-nga.

Aô tac whin bu am puc aneñ yom hoñ dôñ têtñ gôlwac dabuñ, bu lau hoñ nañ sêkêñ whin Anötö, nañ sêyob dau ñapep bu sêkôm mêtê ñayham ñapan. Lêñ dinañ inñ lêñ ñayham ma oc êmwasiñ lau hoñ.

⁹ Am ndic ahê lau nañ êlêmê sêseñ dau tu yom gauc mbasi-nga, ma tu yom pi abanji si ñaê-nga. Ma ndic ahê lau nañ sêwhê dau kôc ma sêseñ dau pi lau Israel-nga si yomsu. Ñahu bu ñac si yom hoñ dinañ ñandô mba, ma oc nem lau sa dom. ¹⁰ Asa nañ bu kôm mêtê whê lau kôc-nga, nañ sôm inñ. Inñ bu kôm tiyham, goc sôm inñ tidim lu-nga. Ma inñ bu sôc ñapu dom, dec am ti lau sêkêñ whin-nga hoñ apuc dômwêm inñ. ¹¹ Am kêyalê su, bu ñamalac kainj dinañ ndê lêñ kêñsôn, ma inñ kôm sac. Inñ kic dau ndê yom tu tap Anötö ndê matôc sa-nga, ñahu bu inñ sap lêñ nañ inñ kêyalê bu lêñ so, nañ dôñ.

Yom ñambu-nga

¹² Malô wanjin Atemas me Tikikus têtñ am loc, ma têtñ ndoc inñ si dañ hôc asê am, nañ êmsalê señ bu têtñ malac Nikopolis mwenj ñagahô ma lic aô. Ñahu bu aô gauc gêm bu wambo malac dindê têtñ ndoc uhô-nga. ¹³ Têtñ ndoc Senas, ñgac êmatôc yom-nga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit sinj, nañ goc kôm gêñ hoñ bu êmasañ inñ si señ gwanaj. Ma bocdinañ inñ oc sêpônda gêñ dañ dom.

¹⁴ Êmdôhôn yac neŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga bu sêkôm gwelen ŋayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau naŋ sêpônnda dau, naŋ sa-ŋga. Ma bocdinaŋ ŋac si sêkêŋ whiŋ oc nem ŋandô. ¹⁵ Lau hoŋ naŋ sêmbô sêwhiŋ aö, naŋ sêkêŋ si acsalô têŋ am. Ma aö wandac am bu kêŋ aneŋ acsalô têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ atac whiŋ yac. Pômdau ndê mwasin whiŋ mac hoŋ.

Pol ndé bapia têtj Pilemon Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inj ngac kêtj whinj Pômdau-nga nan ndóc malac Kolosi, ma inj ngac ti lélôm. Muñ-nga Pilemon gêmlihi ngac danj ñaé Onesimus bu ti inj ndé ngac akinj ñambwa, magoc malô inj sinj Pilemon ma kôlhô gi mbo malac danj. Tinambu Onesimus ngô ñawaé ñayham nanj Pol hoc asê e inj gêm dau kwi ma kêtj whinj Yisu. Inju sêmbo sêwhinj dau e Pol bu ênkij Onesimus mbu têtj Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têtj inj. Lau Rom-nga si yomsu danj yêc bocdec bu, ngac akinj bocke nanj sinj ndé ñadau ma kôlhô su yêc inj, nanj tôm bu ñadau ndic inj ndu. Tu dinanj-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ñayham, ma lic inj tôm ngac akinj dom, magoc tôm asidôwa kêtj whinj-nga danj. Bu kwahic dec ngac dau kêtj whinj Yisu Kilisi.

Pol whê bapia dindéc ñahu sa

¹ Aô Pol, nanj gandóc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neñ asidôwa, ato bapia dindéc têtj Pilemon, alu mba silip ñayham nanj kôm Anôtô ndé gwelenj whinj alu. ² Ma yac ato têtj lau sêkêj whinj-nga nanj êlêmê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têtj yac neñ lhuñwê Apia, ma têtj Akipus yac neñ asidôwa nanj kôm gwelenj whinj yac tôm Anôtô ndé ngac sinj-nga ñayham. ³ Mwasinj ti yom malô akêtj Damanj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi, têtj mac honj.

Pol gêm danje Anôtô tu Pilemon-nga

⁴ Yêc anej mbec honj ñalôm, aô gauc gêm am, ma gam danje anej Anôtô tu am-nga. ⁵ Nahu bu aô gangô bu am kêtj whinj Pômdau Yisu ñannga, ma am atac whinj Anôtô ndé lau dabunj honj. ⁶ Aô gatenj mbec bu mwasinj ñayham honj nanj yac datap sa yêc Kilisi, nanj oc lhac am nem gauc ñamata tôm bêc honj. Ma bocdinanj am nem kêtj whinj oc nem ñandô daêsam ma nem lau daêsam sa. ⁷ O anej asidôwa, ñawaé pi am nem mêtê atac whinj lau sêkêj whinj-nga ti gêm ñac sa-nga, dec kôm aô atac ñayham atu ma puc aô dôj.

Pol gêm malô Pilemon ndé ñalôm tu Onesimus-nga

⁸ Aô bu wandac am tu gêtj danj-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gêtj dau tu Kilisi ndé ñaé-nga. ⁹ Magoc tu mêtê atac whinj dauj-nga, dec wasôm ñambwa têtj am. Am kêtjalê aô su, aô ngac andô Pol nanj gandóc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga. ¹⁰ Aô bu wanem aô neñ balé Onesimus awha têtj am.

Inj ngô mêtê nanj aô gahoc asê yêc gapocwalô, ma kêtj whinj dec aô gasam inj bu aô atungac. ¹¹ Muñ-nga inj gêm akinj am, tigenj inj hu am sinj dec am gêlic inj bu ngac akinj sac. Magoc kwahic dec inj ti ngac akinj ñayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa. ¹² Aô tac whinj inj ñandô, magoc kwahic dec wanjkinj inj mbu têtj am loc. ¹³ Aô gandóc gapocwalô tu gwelenj ñawaé ñayham-nga, ma aô tac whinj bu wakôc Onesimus dôñ gagcjen mbo whinj aô bu nem aô sa. Am bu lic ñayham bu hu inj sinj bu mbo whinj aô, dec am oc nem aô sa ñandô. ¹⁴ Magoc aô gatec bu wakac am bu hu inj sinj têtj aô. Aô atac whinj bu am kôm tu am daôm nem atac whinj-nga. Tu dinanj-nga dec aô oc wakôc inj dôj bu mbo whinj aô lec dom, bu aô gangô yom gatô yêc am su dom.

¹⁵ Mboe Anôtô gêlic ñayham bu Onesimus hu am sinj ñasawa apê, tu bu inj tap senj ndóc tali ñapanj-nga sa, ma bocdinanj inj oc mbu loc ma mbo whinj am ñapanj enj. ¹⁶ Ma inj oc mbo whinj am gitôm ngac akinj ñambwa dom. Kwahic dec inj hôc gêlêc ngac akinj, inj ti am nem asidôwa tac whinj-nga solop. Aô atac whinj inj ndu andô, magoc aô kayalê bu am oc atac whinj inj hôc gêlêc. Nahu bu inj am nem ngac akinj, ma inj am nem asidôwa kêtj whinj Pômdau-nga whinj.

¹⁷ Bocdinanj am bu lic aô tôm nem asidôwa danj, dec kôc inj sa tôm am kôc aô dauj sa. ¹⁸ Giso me tôp bocke nanj inj kôm têtj am, nanj hu sinj sip aô amanj. ¹⁹ Aô Pol gato yom dindéc ña aô dauj amanj, ma aô wasôm têtj am bu aô oc waô inj ndé tôp têtj am. Magoc gauc nem bu am daôm nem tôp yêc aô bocdinanj, ñahu bu tu aô-nga dec am tap senj mbo tamli-nga sa. ²⁰ O anej asidôwa, aô wandac am bu kôc Onesimus sa tu Pômdau Yisu Kilisi ndé ñaé-nga, dec oc kôm anej ñalôm tigahô. ²¹ Aô gato bapia dindéc têtj am, ma gakêtj whinj bu am oc sôc anej yom ñapu, ma kôc Onesimus sa ti atac whinj, hôc gêlêc gêtj nanj aô gandac, nanj su.

Yom ñambu-nga

²² Ma gêtj danj tuyham. Aô wandac am bu êmasanj am nem andu ñalôm danj gwananj, tu aô waloc wambo-nga. Nahu bu aô gakêtj whinj bu Anôtô oc ngô mac nem mbec, dec gakêtj batanj bu wahu gapocwalô sinj ma wati ñaclenj mac. ²³ Epapras nanj ndóc gapocwalô whinj aô tu Yisu Kilisi-nga, nanj kêtj ndé acsalô têtj am. ²⁴ Ma Mak lu Aristakus, ma Demas lu Luk nanj sêkôm gwelenj sêwhinj aô, nanj bocdinanj.

²⁵ Pômdau Yisu Kilisi ndé mwasinj puc mac honj nem ñalôm dôj.

Hibru Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac nanj to bapia dindéc, nanj to ndê njaé dom, magoc inj kêyalê lau Israel-nga si lênj ti sakinj akwa, ma yom nanj sêto yêc Yom Lênsêm Akwa, nanj tidônj. Lau njatô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma njatô gauc gêm bu nngac danj njaé Apolos to, tigenj yac tanjalê dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindéc hêganônj lau Israel-nga nanj sêkênj whinj Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daésam sa tu njac si sêkênj whinj-nga, dec njatô gauc gêm bu sêmbu sêtênj si lênj akwa sem akinj Anôtô-nga sêndi. Tu dinanj-nga, njamalac nanj to bapia dindéc, nanj bu puc njac si sêkênj whinj Kilisi dônj. Inj tôte asê tiawê bu Yisu ndê waê hôte gêlêc Anôtô ndê anjela si, ma hôte gêlêc Moses ndê bocdinañ. Ma Yisu inj ti dabunjsiga atu pwac wakuc-nga, nanj hôte gêlêc lau Israel-nga si lau dabunjsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakinj pwac wakuc-nga dau, hôte gêlêc dabunjsiga pwac akwa-nga si sakinj su bocdinañ.

Bapia dindéc whê sa bu lênj tigenj yêc bu lau sêti lau gitênj yêc Anôtô angô-nga, nanj sêkênj whinj Yisu Kilisi dau. Tu dinanj-nga dec njamalac nanj to bapia dindéc, nanj bu ênjilî lau bu sêsap si sêkênj whinj Yisu dônj njanja. Inj to yom pi lau hoñ nanj sêkênj whinj Anôtô têtj Abraham ndê têtj ma menj, ma toc njac sa ti dôhônj njanham bu lau têtj kwahic dec-nga sênjuc. Ma inj tôte lêtj njanham têtj lau sêkênj whinj-nga bu sêlhac njanja têtj ndoc njanwac me kisa tap njac sa, ma sêsap mêtê atac whinj asidôwai-nga dônj.

Yisu tôte Anôtô ndê njawasi asê

¹ Muñ-nga Anôtô hoc inj ndê yom asê têtj abanj Israel-nga tidim daésam ma njalênj daésam, nja inj ndê lau propet. ² Magoc tinjambu inj kêkinj inj dau Atunjac sip nom menj, ma Atu dau hoc Anôtô ndê yom asê têtj yac. Anôtô kênj undambê ti nom ma gêtj hoñ nja Atu dau, ma kênj inj ti njadau bu wêkainj gêtj hoñ. ³ Atu dau ndê yom nja-ñaclai yob gêtj hoñ, ma ti njac si njahu sêmbu-nga. Inj kôte Damba Anôtô anjô solop, ma dalic Anôtô ndê njawasi atu yêc inj. Inj sip nom menj ma kêmasanj lêtj bu ênjgwasinj yac neñ mêtê sac nj adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndôc Anôtô njanclai ti njawasi njadau ndê andô-nga.

Anôtô toc Atu sa hôte gêlêc anjela su

⁴ Njalênj dinanj Anôtô toc inj ndê Atu sa hôte gêlêc anjela hoñ su, ma njaé ti waê nanj Anôtô

kênj têtj inj, nanj hôte gêlêc anjela hoñ si su bocdinañ. ⁵ Gauc nem yom nanj Anôtô gic bata pi kinj nanj oc wêkainj Dawid ndê pônj kinj-nga, nanj sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neñ atunjac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

Ma sêto yom kainj tigenj pi inj bocdec bu:
Aô wati inj Damba, ma inj oc ti aô Atunjac. [2 Sam 7:14]

Yom lu dinanj gic waê Anôtô Atu solop, magoc Anôtô sôm yom kainj dinanj pi anjela danj dom.

⁶ Ma têtj ndoc Anôtô kêkinj Atu mbêc dau sip nom menj, nanj inj sôm yom pi inj tôte sêto yêc bocdec bu:

Anôtô ndê anjela hoñ sêpônj haduc têtj inj ma sêtoc inj sa sêndic njawaê. [Diut 32:43 LXX]*

⁷ Anjela dau sem akinj Anôtô, tôte yom nanj inj sôm pi njac bocdec bu:

Inj kêkinj inj ndê anjela bu sênem akinj inj gitôm mbu ma gitôm ya njawahô. [BW 104:4]

⁸ Magoc inj toc inj Atunjac sa kêlêc, ma sôm yom pi inj bocdec bu:

O Anôtô, am nem gôlinj oc yêc titêtj-titêtj, ma am oc nem gôlinj am nem lau ti lêtj gitêtj enj.

⁹ Am tac whinj lêtj gitêtj ma tec lêtj sac, ma tu dinanj-nga dec Anôtô, am nem Anôtô, toc am sa hôte gêlêc nem asidôwai hoñ su, ma kênj atac njanham kêsalê am ahuc, gitôm inj kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc. [BW 45:6-7]

¹⁰ Ma sêto yom danj tiyham pi Atunjac, nanj yêc bocdec bu:

O Pômdau, têtj têtj njanata-nga andô, am kêmasanj nom ti gêtj hoñ, ma undambê inj am amam nja-gwelenj. ¹¹ Nom ti undambê oc sêniñja, magoc am oc mbo. Gamenj lu dinanj oc sêtisac gitôm njakwê akwa. ¹² Am oc kôte undambê ti nom su, tôte njamalac danj kôte ndê njakwê akwa su ma kêlhuj sa. Tigenj am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têtj mbo-nga oc pacndê dom bocdinañ. [BW 102:25-27]

¹³ Ma yom danj tiyham Anôtô sôm gic waê inj Atunjac bocdec bu:

Am ndôc aô amanj andô-nga e nditôm aô wakênj nem njacyo sêsôc am gahim njapu. [BW 110:1]

Inj sôm yom kainj bocdinañ pi anjela si danj dom. Mba! ¹⁴ Anôtô ndê anjela njac njalau nanj sem akinj inj, ma inj kêkinj njac bu sênem akinj lau nanj sêwêkainj mwasiñ sêndôc tali-nga.

* 1:6: Yom nanj sêto yêc Yom Lênsêm Akwa, nanj sêto nja Yom Hibru, ma tinjambu lau Israel-nga sem kwi sip Yom Griki, ma sêsam trenslesen dau bu 'Septuagint.' Mac bu alic 'LXX' yêc whinj njanbatinj danj njanamba, nanj tôte asê bu yom dau menj akênj Septuagint. Têtj njatô yom nanj yêc Septuagint ma yom nanj yêc Hibru Baibel sêso dau.

2

Dayob dauj bu daso mwasiņ dandöc tanli-ņga dom

¹ Tu dinan-ņga dec yom nanj Anötö ndê Atu hoc asê, ma yac danğö ñawaê su, nan daköc tidöņ lhac neņ gauc ñapaņ, bu daso Anötö ndê mwasiņ dom. ² Gauc nem abanji Israel-ņga nanj anjela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têj ñac. Yom dau inj yom ñambwa dom. Bu ñac si asa nanj kêgili yomsu dau ñadaņ, me dangapêc têj Anötö, nanj tap ñagêyö sa tu gêj dinan-ņga. ³ Bocdinaņ yac lau têm kwahic dec-ņga bu dapuc dömwêj Anötö ndê mwasiņ atu nanj kôm tu nem yac si-ņga, dec ñalêj mba bu dalhö su yêc inj ndê matöc. Pömdau Yisu hoc yom asê pi mwasiņ dau su, ma lau nanj sêņgö sa inj whasuņ solop, nanj sic dulu têj yac ma sêpuc döņ bu yomandö. ⁴ Ma Anötö dau puc yom dau döņ bocdec bu. Inj kêj ñaclai têj lau nanj sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêj dalö ti gêj atu-tu tidau-tidau, ma inj puc ñac döņ ña ñalau Dabuņ ndê mwasiņ tidau-tidau, nanj gic sam têj ñac tôm inj ndê atac whiņ.

Yisu meņ ti ñamalac bu kôm Anötö ndê lêj nem yac si-ņga ñandö sa

⁵ Yom pi têm wakuc, nanj yac asôm asê su. Ma têj ndoc dau meņ sa, nanj goc anjela danj oc sênem goliņ dom. ⁶ Magoc gauc nem yom nanj ñamalac danj sôm têj Anötö, nanj sêto yêc bocdec bu:

Yac ñamalac yac sake dec am gauc gêm yac ñapaņ?

Ma tu sake-ņga am yob Adam ndê wakuc yac?

⁷ Ñawasi ti waê nanj am kêj têj yac, nanj kêpiņ bu tap anjela dau si sa.

⁸ Ma am kêj gêj hoņ sêsöc yac ñapu. [BW 8:4-6]

Yom nanj sôm bu Anötö kêj gêj hoņ sêsöc yac ñamalac ñapu, nanj hêganöj gêj hoņ nanj Anötö kêj. Tigen kwahic dec dalic gitôm gêj hoņ sêsöc yac ñapu su dom. ⁹ Magoc yac dalic Yisu, nanj Anötö kêkiņ sip nom meņ, dec hu ndê waê nanj hóc gêlêc anjela si su, nanj siņ, ma meņ ti ñamalac. Ma inj mbac ndu tu lau hoņ si sac-ņga, kêkuc Anötö ndê lêj êmwasiņ lau-ņga, dec Anötö uņ inj sa tiyham, ma kêj waê ti ñawasi atu têj inj. ¹⁰ Bu Anötö tac whiņ bu êmasaņ lêj bu lau daêsam sêti inj atuņgaci ti atuwêi, ma sêtap inj ndê ñawasi sa. Ma lêj dau ñandö sa bocdec bu, Yisu ti ñamalac ma hóc ñandê atu e mbac ndu. Ma ñalêj dinanj Anötö gêlic inj gitôm solop bu ti ñadau nem lau si-ņga. Anötö kêmasaņ gêj hoņ, ma gêj hoņ sêmo tu inj-ņga, ma bocdinaņ lêj kainj dinanj gic inj ñawaê solop.

¹¹ Yisu kêkuc lêj dinanj bu kôm lau sêti dabuņ, ma lau nanj sêti dabuņ kwahic dec sêsam Anötö bu ñac si Damba sêwhiņ inj. Tu dinanj-ņga Yisu maya dau dom bu sam ñac

bu inj ndê asii ti lhuwêi. ¹² Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Aö oc wahoc am nem waêm asê têj aö neņ asidöwai ti lhuwêi,

ma wanem wê wampinj am-ņga yêc gölöwac dabuņ angö-ņga. [BW 22:22]

¹³ Ma yom danj tiyham sôm:

Aö oc wakêj whiņ Anötö. [Ais 8:17]

Ma danj tiyham yêc bocdec bu:

Alic aö dec galhac gawhiņ balêkoc nanj Anötö kêj têj aö. [Ais 8:18]

¹⁴ Balêkoc nanj Yisu sôm yom dinanj hêganöj ñac, nanj ñamalac ti dac ma ñamsôm. Tu dinanj-ņga dec inj ti ñamalac gitôm ñac, ma mbac ndu gitôm ñamalac. Ma inj ndê mbac ndu ma tisa akêj lau batê-ņga ña-ñahu andö, nanj bu ku Sadaņ, nanj ti ñaclai dambac ndu-ņga ñadau, nanj dulu. ¹⁵ Ma lau nanj sêtöc dambac ndu e gêj dau kôm ñac sêmo sêtôm lau nanj sêndöc gapocwalö ñapaņ, nanj Yisu ndê gwelenj dinanj kêgapwêc ñac su.

¹⁶ Gêj dau tîc dau yêc awê bu inj kôm tu bu nem anjela sa-ņga dom, magoc inj kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa. ¹⁷ Ñalêj tigenj yêc bu Yisu nem inj ndê asii ti lhuwêi nom-ņga sa ñapep, ma nem akiņ yac yêc Anötö anğö-ņga gitôm dabuņsiga ñayaham nanj tôm bu tawalö ñac, ma tôm bu êmasaņ lêj bu Anötö suc ñac si sac kwi-ņga. Ma ñalêj dau bocdec, têj ndoc inj mbo nom, nanj inj ti ñamalac ma mbo gitôm ñac, ma kêsahê gêj hoņ gitôm ñac sêñsahê. ¹⁸ Bu inj dau kêsahê ñawapac lêtôm-ņga su, ma tu dinanj-ņga inj gitôm bu nem yac lau nom-ņga sa têj ndoc lêtôm tap yac sa.

3

Yisu ndê waê hóc gêlêc Moses ndê su

¹ Bocdinaņ aneņ asidöwai dabuņ, nanj datap Anötö ndê galem undambê-ņga sa dawhiņ dauņ, aköc gauc pi Yisu. Inj têj sa meņ gitôm aposel gêm Anötö anğö, ma ti yac neņ ðabuņsiga atu nanj kalhac Anötö anğö-ņga tu yac-ņga, tôm yom nanj yac dakêj whiņ ti dahoc asê. Kwahic dec aö bu wasôm têj mac bu akêj inj lhac nem gauc ñamata. ² Anötö kêyalij Yisu sa ma inj gêm ndê gwelenj ñapep e gic dabiņ, tôm Moses gêm inj ndê gwelenj ma gêm akiņ Anötö ndê lau Israel-ņga ñapep eņ. ³ Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hóc gêlêc Moses ndê su, ma tu dinanj-ņga dec akêj Yisu lhac nem gauc ñamata. Ñalêj tigenj, yac datoc ñamalac nanj kwê andu, nanj sa hóc gêlêc andu nanj inj kwê, nanj su. ⁴ Bu andu danj dau kwê dau dom, ñamalac kwê-ņga mbo. Magoc gêj hoņ ñahu, nanj Anötö dau.

⁵ Moses kôm inj ndê gwelenj hoņ ñapep mbo Anötö ndê lau Israel-ņga ñalôm, ma hoc yom asê gwananj pi gêj nanj tiñambu Anötö oc tîc tiawê. Inj kôm gwelenj dau gitôm

Anötö ndê ñgac aking ñambwa. ⁶ Magoc Kilisi in Anötö ndê Atungac solop, ma kôm ndê gwelen ñapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ñac si ñagólôñ. Ma yac bu dasap neñ dakêñ whin dôn ñanğa ti neñ ñalôm neñ dôn, ma mayan dauñ dom pi mwasin nañ tanjkwê bu datap sa tu Yisu-ñga, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

Puc dasap neñ dakêñ whin dôn-ñga

⁷ Tu dinan-ñga dec akôc gauc ñapep pi yom nañ Njalau Dabun sôm, nañ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha, ⁸ nañ ayob bu asôñ danjamsun ahuc têt in dom, tôm lau Israel-ñga sêkôm têt ndoc sêtap létôm sa, ma sêli dau sa têt in yêc gameñ sawa. ⁹ Yêc dinan mac apami sêlic gêt dalô nañ aô gakôm têt ñac gitôm yala 40, tigen sêtec aô ma sêñsahê aô ñapan ña ñac si mêtê sac.

¹⁰ Tu dinan-ñga dec aô atac ñandê têt lau têt dinan-ñga, ma gasôm têt dauñ, “Ñac si ñalôm ñadandi ñapan, ma sêsap aô dôn dom. Ma sêsa aneñ lêt dom.”

¹¹ Ma tu aneñ atac ñandê-ñga dec kamatin yom tidôn bocdec bu, “Ñac oc sêtap têt nañ aô kayalin sa tu sêñwhan dau-ñga, nañ sa dom.” [BW 95:7b-11]

¹² Bocdinañ aneñ asidôwai, mac tigen-tigen ayob daôm bu mêtê sac êñgalôm nem ñalôm e akêñ whin gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali Njadau dom. ¹³ Anğilî nem asidôwai hon bu sêsap lêt gitêt dôn ma sêyob dau têt mêtê sac, bu kôm ñac si dan ndê ñalôm ñadandi sa e in ñu Anötö ti ndê lêt sin dom. Akôm bocdinañ tôm bêc hon, bu Anötö kêt ñasawa têt yac bu dasôc in ndê yom ñapu têt têt kwahic dec-ñga. ¹⁴ Bu têt têt yac dakêñ whin tiwakuc, nañ dalhac ñanğa ma tanjkwê Yisu ti dakêñ whin in ti neñ ñalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinañ dom e dahu nom dindêc sin, dec oc tôm dom bu dawêkain Anötö ndê mwasin atu, nañ gic lau nañ sêti Kilisi ndê, nañ ñawaê. ¹⁵ Gauc nem yom nañ Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha, nañ ayob bu asôñ danjamsun ahuc têt in dom, tôm lau Israel-ñga sêkôm têt ndoc sêli dau sa têt in. [BW 95:7b-8]

¹⁶ Anğô su nañ! Lau nañ sêñgô Anötö awha magoc sêli dau sa têt in, ñac asa? Ñac lau nañ Moses wê ñac sêsa akêñ gameñ Isip-ñga sêmen. ¹⁷ Ma lau nañ Anötö tac ñandê têt ñac gitôm yala 40, ñac asa? Ñac lau nañ sêkôm sac ñapan, ma sêmbac ndu sêyêc gameñ sawa. ¹⁸ Ma lau bocke dec Anötö kêmatin yom tidôn pi ñac, ma sôm bu ñac oc sêtap têt nañ in kêtalin sa tu sêñwhan dau-ñga, nañ sa dom? In sôm yom dinan hêganôn lau nañ danğapêc têt in. ¹⁹ Yom dau têt tiawê têt yac bu ñac sêtôm dom bu sêtap

in ndê têt sêñwhan dau-ñga sa, ñahu bu ñac sêkêt whin dom.

4

Anötö oc kêt lau sêkêt whin-ñga sêñwhan dau

¹ Yom nañ Anötö gic bata pi têt tu in ndê lau sêñwhan dau-ñga, nañ gacgen yêc. Tu dinan-ñga dayob dauñ ñapep bu Anötö lic yac hon datôm bu datap mwasin dau sa, ma yac neñ dan so gêt dau dom. ² Bu ñawaê ñayham pi gêt nañ Anötö gic bata, nañ yac danğô su, gitôm abanî Israel-ñga sêñgô yom nañ in gic bata têt ñac. Ñac sêñgô, magoc sêkêt whin dom, ma bocdinañ yom dau gêm ñac sa dom. ³ Bu yac lau nañ dakêñ whin, nañ datôm bu datap Anötö ndê mwasin tanjwhan dauñ-ñga sa, magoc lau nañ sêkêt whin dom, nañ oc sêso, tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tu aneñ atac ñandê-ñga dec kamatin yom tidôn bocdec bu, “Ñac oc sêtap têt nañ aô kayalin sa tu sêñwhan dau-ñga, nañ sa dom.” [BW 95:11]

Têt dau Anötö kêmatin tidôn têt ndoc in kêt undambê ti nom, ma gic dabin gêt hon. ⁴ Bu yêc Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sêto yom dan pi bêc ti-7-ñga bocdec bu:

Têt bêc ti-7-ñga Anötö ndê gwelen hon pacndê, ma in kêtwhan dau. [Gen 2:2]

⁵ Ma in sôm yom pi lau danğapêc, tôm yom nañ gato yêc ñahô-ñga su, nañ yêc bocdec bu: Ñac oc sêtap têt nañ aô kayalin sa tu sêñwhan dau-ñga, nañ sa dom. [BW 95:11]

⁶ Bocdinañ Anötö ndê mwasin tanjwhan dauñ-ñga gacgen yêc tu bu lau têt kwahic dec-ñga sêtap sa-ñga. Anötö gic bata mwasin dau têt abanî Israel-ñga, ma sêñgô ñawaê ñayham pi gêt dau, magoc sêtap sa dom, ñahu bu ñac danğapêc têt in. ⁷ Ma tinjambu yala daêsam ginğa su, goc Anötö sôm ndê yom sa Kin Dawid whasun, tôm gato su bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anğô Anötö awha, nañ ayob bu asôñ danjamsun ahuc têt in dom. [BW 95:7b-8]

Gêt dau têt asê bu Anötö kêmatin têt wakuc bu lau sêñgô in awha ma sêsôc ñapu, dec sêtap in ndê mwasin sêñwhan dau-ñga sa. Ma têt dau, in bêc dau dindêc.

⁸ Yom hon dinan hêganôn têt nañ Josua wê abanî Israel-ñga sêsôc gameñ Kanan-ñga si dom. Bu bocdinañ, dec Anötö oc sôm yom tinjambu, pi têt dan tiyham tu dakêñ danan in ndê awha-ñga lec dom. ⁹ Tu dinan-ñga tanjalê bu Anötö ndê lau si têt sêñwhan dau-ñga gacgen yêc, tôm bêc ti-7-ñga nañ Anötö dau kêtwhan dau. Ma yac lau têt kwahic dec-ñga datôm bu datap têt dau sa. ¹⁰ Bu asa nañ tap Anötö ndê mwasin êñwhan dauñ-ñga sa, nañ kêtwhan dau yêc in dau

ndê gwelen,* tòm Anötö dau kêwhañ dau têtj ndoc in ndê gwelen kêj undambê ti nom-nga pacndê. ¹¹ Tu dinan-nga dec tañsahê njanja bu datap mwasiñ dinan sa, ma dayob daun napep bu yac neñ danj danjapêc têtj Anötö ndê yom, ma peñ tòm abañj Israel-nga dom.

¹² Yac datôm dom bu tañsau Anötö. Bu in ndê yom in gitôm gêtj tali, ma kôm gwelenj ti ñaclai mbo. Yom dau in ñamata hôc gêlêc bien ñamata danja lu-lu su, nanj gitôm bu kunj yac ma sê yac neñ ñalôm ñagêtj honj kic-kic. Ma ñalêñ tigerj Anötö ndê yom gitôm bu êñsahê yac neñ gauc ti gêtj honj nanj yêc yac neñ ñalôm ma kôm gwelen pi yac neñ gatunj. ¹³ Gêtj nom-nga me undambê-nga danj oc tòm bu siñ dau têtj Anötö dom. Kwahic dec in gêlic gêtj honj yêc awê eñ, ma têtj têtj ñambu-nga yac tigerj-tigerj oc dalhac in angô-nga bu dawhê gêtj honj nanj dakôm, nanj sa têtj in.

Yisu ti yac neñ dabuñsiga atu

¹⁴ Yac neñ dabuñsiga atu mbo, nanj Yisu, Anötö Atu dau. In pi undambê gi su ma kalhac Anötö angô-nga. Bocdinañ in ñayham bu yac gauc nem in napanj tu bu puc yac dôñ ma dasap yom ñandô nanj lau sêkêñ whin-nga sêhoc asê pi Kilisi, nanj dôñ njanja. ¹⁵ Bu yac neñ dabuñsiga dau kêsahê létôm ti saê honj tòm yac tañsahê, magoc in kôm sac danj dom. Bocdinañ dec in gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa. ¹⁶ Tu dinan-nga datigasuc yac neñ mwasiñ ñadau Anötö ti neñ atac pa su, tu bu datap in ndê tawalô sa-nga, ma tu datap in ndê mwasiñ sa bu puc yac dôñ têtj têtj bocke nanj létôm me saê tap yac sa.

5

Yom pi dabuñsiga nom-nga

¹ Lau Israel-nga sêñyalin lau sa sêti si dabuñsiga atu-tu bu sênem akinj Anötö sênem ñac angô, ma bu sêkêñ da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ñagêyô-nga. Ma ñgac bocke nanj sêñyalin in sa ti dabuñsiga atu, nanj ñamalac gitôm in ndê asidôwai Israel-nga. ² In ndê gauc ti licwalô gitôm ñac si, ma bocdinañ in gitôm bu tawalô ti kôm métê malô têtj lau gauc pôc ma lau nanj sêñkuc Anötö ndê lêtj napep dom. ³ Ma tu in gitôm in ndê asidôwai nom-nga, dec in gic waê bu kêñj da ya ô dau ndê sac ñagêyô, ma tu lau si-nga bocdinañ. ⁴ Gwelenj dabuñsiga-nga in gwelenj tiwaê, ma oc tòm dom bu

ñamalac danj kôc gwelenj dau sa tòm in dau ndê atac whin. Anötö bu êñyalin in sa tòm in kêgalêm ti kêyalin Aron sa, dec oc tòm bu in ti dabuñsiga atu.

Kilisi ndê gwelenj dabuñsiga-nga

⁵ Nalêñ tigerj Kilisi po dau sa bu ti dabuñsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêyalin in sa, ma sôm yom têtj in, tòm sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neñ atuñgac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

⁶ Ma Anötö ndê yom danj tiyham nanj sôm têtj Kilisi bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo napanj-nga, nanj kêkuc dabuñsiga atu Melkisedek.* [BW 110:4]

⁷ Têtj ndoc Yisu meñ mbo nom tòm ñamalac, nanj in têtj mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awha atu têtj Anötö, nanj ndê ñaclai yêc tòm bu êngaho in su yêc ñandê dambac ndu-nga. Ma tu in toc Anötö sa ma sôc in ndê yom honj napanj-nga, dec Anötö kôc in ndê mbec sa. ⁸ Yisu in Anötö ndê Atu yomandô, tigerj in meñ ti ñamalac, ma ñandê nanj in hôc dec kédôhôn in pi lêtj danjanj wambu Anötö-nga. ⁹ Lêtj dinanj gic dabinj in bu ti lau nanj danja wambu in, nanj si ñahu sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si, ti sêndôc tali napanj-nga sa. ¹⁰ Ma bocdinañ dec Anötö kêyalin in sa ti lau si dabuñsiga atu, nanj kêkuc Melkisedek.

Dayob daun bu dakêñ whin tòm balêkoc dedec napanj dom

¹¹ Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-nga, magoc yac alic bu mac nem danjamsunj kwa njanja, ma oc tòm dom bu mac anjalê yom dau napep. ¹² Bu mac akêñ whin ñasawa balinj su, ma oc tòm bu mac andôhôn yom ñandô pi Kilisi têtj lau ñatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö ndê yom nanj sêndôhôn têtj lau sêkêñ whin-nga wakuc, ma tu dinan-nga mac apônda lau bu sêndôhôn mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec nanj sênom su napanj, ma sêtom dom bu sêñeñ gô me bococ. ¹³ Ma lau nanj sêtom balêkoc dedec nanj sênom su nambwa, nanj sêtom dom bu sênyalê métê bocke in métê gitêñ me métê sac. ¹⁴ Magoc lau nanj sêtap Anötö ndê yom dôñ ma sêndôhôn napanj, nanj sêtom bu sênyalê ñayham ma sac, ma sêtom lau atu-tu nanj sêneñ gêtj danen-nga njanja.

* **4:10:** Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganônñ lau sêmbac ndu ma sêñwhañ dau yêc gwelenj nom-nga lec dom. In hêganônñ lau nanj sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa, ma sênyalê bu in gêlic ñac tòm lau gitêñ tu ñac si sêkêñ whin-nga. Bocdinañ sêñwhañ dau yêc gwelenj nanj ñac dau sêkôm munj-nga, nanj sêñsahê bu sêti lau gitêñ ña ñac dau si licwalô, ma ña lêtj yomsu-nga. * **5:6:** Aron ti lau Israel-nga si dabuñsiga honj sêsa akêñ Liwai ndê tonj, magoc Yisu sa akêñ Juda ndê tonj kêkuc in apañgac Kinj Dawid. Melkisedek bocdinañ in sa akêñ Liwai ndê tonj dom. In Kinj Salem-nga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam in bu Anötö ñaclai ti ñawasi ñadau ndê dabuñsiga. Tu dinan-nga dec ñgac nanj to Hibru sam Yisu bu dabuñsiga kêkuc Melkisedek.

6

1-2 Gauc nem yom pi Kilisi nan tandôhôn têtj lau nan sêkêj whin tiwakuc. Tandôhôn ñac bu sênem si ñalôm kwi, ma sêhu mêtê sac nan gic waê bu sêniñga, nan siñ, ma sêkêj whin Anôtô. Tandôhôn ñac pi busanju ma pi mêtê dakêj aman sac lau-ñga, yom datisa akêj lau batê-ñga, ma yom pi Anôtô ndê bêc êmatôc lau-ñga, nan in oc kic ñac si yom pi gamen bocke bu sêndôc ñapan-ñga. Magoc yom hon dinan gic lau sêkêj whin-ñga wakuc ñawaê, ma aô tac whin bu dasôm yom kainj dinan ñapan dom. Aô tac whin bu dalom yom nan gic lau sêkêj whin ñannga-ñga ñawaê. ³Ma Anôtô bu lic ñayham, dec yac oc dakôm bocdinan.

Puc dahu nenj dakêj whin siñ dom-ñga

⁴Ñamalac nan bu kêtj whin Yisu, magoc tinjambu puc dômbwê in, nan dec oc ñalêj ñawapac bu danem in kwi tiyham. Yomandô. Asa nan kêyalê Kilisi ndê ñawaê ñayham tidôn su, ma tap mwasin undambê-ñga sa, ma kôc Nalau Dabun su, ⁵ma ngô Anôtô ndê yom ma kêsahê bu yom ñayham, ma gêlic Anôtô ndê ñaclai atu nan in oc tôc tiawê têtj têtj nambu-ñga, ⁶magoc tinjambu tec gêj hon dinan ma hu ndê kêtj whin siñ, dec oc ñalêj ñawapac bu danem in kwi tiyham. Bu in kêsahê mwasin hon dinan su, magoc tinjambu puc dômbwê, nan tôm in dau bu ndic Anôtô ndê Atu pi a gicso tidim tilu-ñga, ma su in sujus yêc lau hon anjô-ñga. Ma tu dinan-ñga dec in gic waê bu ninja.

⁷Ñamalac nan kêsahê Anôtô ndê mwasin tidau-tidau, ma sa ndê lêtj kêtuc Anôtô ndê atac whin, nan gitôm ôm nan u gic sip ñapan e gêm ñandô ñayham tu ñadau-ñga. Anôtô oc nem mbec ñamalac kainj dinan. ⁸Ma ôm nan u gic sip ñapan, magoc kwan ñakwa-ñakwa ñambwa hóc ahuc, nan ôm ñadau oc lic bu nom sac, ma pucbo in bu tisac, ma kêtj ya nenj su.

⁹O yac mba lau atac whin-ñga, yac asôm yom dinan bu akêj puc mac, magoc yac akêj whin bu mac oc asa nem lêtj ñapep, ma akôm mêtê nan gic lau nan sêtap Anôtô ndê mwasin nem ñac si-ñga sa su, nan ñawaê. ¹⁰Bu Anôtô kôm mêtê gitêj enj, ma gwelen nan mac akôm ñapan am in anjô, tu bu anem akinj lau dabun, ma atôc nem atac whin ñac-ñga asê, nan in oc tôm dom bu êñlhin siñ. ¹¹Yac atac whin bu mac lau tigen-tigen asap nem lêtj ñayham dinan dôj ñapan. Akôm bocdinan e mac nem têtj ambo nom-ñga pacndê, dec mac oc atap mwasin atu nan mac akêj batam ambo, nan sa. ¹²Yac atec bu mac lic ñakam sa e mac nem akêj whin ñandô mba. Akôc gauc pi lau nan sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêj whin dôj e sêtap mwasin atu nan Anôtô gic bata têtj

ñac, nan sa. Anjuc lau kainj dinan si lêtj, bu in dôhôn ñayham.

Yom nan Anôtô gic bata, nan tidôn su

¹³Gauc nem yom nan Anôtô gic bata têtj Abraham. Anôtô puc yom dau dôj ña in dau ndê ñaê, ñahu bu ñaê dan nan hóc gêlic in ndê ñaê su, nan yêc dom. In gic bata yom têtj Abraham, tôm sêto yêc bocdec bu:

¹⁴Yomandô aô wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêñsôwec sêti daêsam ñandô. [Gen 22:17]

¹⁵Ma tinjambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôtj yom dau ña-ñandô e in tap sa.

¹⁶Mac anyalê lau nom-ñga si lêtj sêmatin yom tidôn-ñga. Ñac oc sêta ñamalac nan ndê ñaclai hóc gêlic ñac dau si su, nan ndê ñaê asê tu bu sêpuc si yom dôj-ñga. Ma ñalêj dinan oc tôm dom bu ñamalac dan sêd ñac si yom me sêsej su. ¹⁷Ma ñalêj tigen Anôtô puc yom nan in gic bata têtj Abraham, nan dôj ña in dau ndê ñaê. Ñahu bu in bu tôc asê têtj yac lau nan dawêkainj yom nan in gic bata têtj Abraham, nan ña-ñandô, bu in gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêtj nan in gic bata tu êmwasin yac-ñga. ¹⁸Ñalêj dinan Anôtô gic bata yom, ma puc yom dau dôj. In gitôm dom bu señ gêtj lu dinan su, me êñsau yac. Ma bocdinan yom dau gitôm bu puc yac lau nan datêtj Anôtô ta, ma tanjkwê in bu nem yac sa, nan dôj. Dalhac ñannga, ma dahôn ñandô ñayham nan dakêj batan dambo, nan ti atac pa su.

¹⁹⁻²⁰Ñandô ñayham nan dakêj batan dambo, nan ñahu Yisu Kilisi. Ma yac nenj dakêj batan in gitôm anja ñadehe nan ndôc tenj, ma tenj yac dôj dalhac tenj. Ma po annga-ñga sô yac dôj tam damin Yisu. Ma tôm lau Israel-ñga si dabunjsiga ñamata-ñga sip po balin nambu-ñga yêc Anôtô ndê lôm dabun bu sôc Nalôm Dabun Andô ndi, dec Yisu munj yac pi undambê gi su, ma kalhac Anôtô anjô-ñga gitôm yac nenj dabunjsiga atu. Bu in ti yac nenj dabunjsiga nan kêtuc Melkisedek, ma in oc mbo ñapan.

7

Yom pi dabunjsiga atu Melkisedek

¹Melkisedek in Kin Salem-ñga, ma Anôtô, Ñaclai ti Nawasi Nadau ndê dabunjsiga atu. In tap Abraham sa ma gêm mbec in têtj ndoc Abraham ku kin nan sêngaho in nêsip Lot su, nan dulu, ma kêsêlêj bu mbu têtj in ndê gamen ndi. ²Ma Abraham whê wapa nan in kêtgaho su yêc kin dinan amba, nan kôc gi tonj amanju, dec kêtj tonj dan têtj Melkisedek, ma in dau kôc tonj 9. Ñaê Melkisedek ñahu bu Kin Lêtj Gitêj-ñga, ma ñaê Kin Salem-ñga ñahu bu Kin Yom Malô-ñga. ³Yêc Anôtô ndê yom nan sêto yêc, nan datap yom dan sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si

ɲadênanɲ dom. Ma datap yom danɲ sa pi inɲ ndê bêc dinda kôc inɲ-nga me bêc mbac ndu-nga dom. Magoc tòm Anötö ndê Atu nanɲ mbo ɲapanɲ, ma inɲ ndê tèm oc pacndê dom, nanɲ dalic Melkisedek gitôm dabuɲsiga mbo ɲapanɲ-nga.

Melkisedek hôc gêlêc lau dabuɲsiga akêɲ Liwai ndê tonɲ, nanɲ su

⁴ Alic gêɲ nanɲ tôte asê bu Melkisedek inɲ dabuɲsiga ti waê atu. Abraham inɲ lau Israel-nga honɲ si damba, magoc inɲ toc Melkisedek sa têtɲ ndoc inɲ whê wapa nanɲ inɲ kégaho su yêc ɲacyo amba, nanɲ kôc gi ti tonɲ amanɲlu, ma kêtɲ tonɲ danɲ têtɲ inɲ. ⁵ Ma gauc nem lau akêɲ Liwai ndê tonɲ, nanɲ sêti dabuɲsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-nga honɲ sêsa akêɲ Abraham, magoc ɲac si yomsu danɲ sôm tidônɲ bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêɲ kôc ndi tonɲ amanɲlu, ma sêkêɲ tonɲ danɲ têtɲ lau Liwai. ⁶ Magoc Melkisedek, nanɲ sa akêɲ Liwai ndê tonɲ dom, nanɲ kôc wapa tonɲ danɲ yêc ɲac honɲ apangac Abraham, ɲgac nanɲ Anötö kêmatiɲ pwac whinɲ inɲ. Ma tinambu Melkisedek gêm mbec Abraham. ⁷ Ma hac yonɲ tanɲyalê bu ɲamalac nanɲ gêm mbec lau ɲatô, nanɲ ndê waê hôc gêlêc lau nanɲ inɲ gêm mbec, nanɲ si su. ⁸ Ma alic su nanɲ. Lau dabuɲsiga akêɲ Liwai ndê tonɲ sêkôc wapa tonɲ danɲ yêc ɲac si asidôwai Israel-nga, magoc ɲac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa tonɲ danɲ yêc ɲac honɲ si apangac Abraham, ma datap yom danɲ sa pi Melkisedek ndê bêc mbac ndu-nga yêc Anötö ndê yom nanɲ sêto yêc, nanɲ dom. ⁹ Ma gêɲ danɲ whinɲ. Liwai ndê lau wakuc nanɲ sêti dabuɲsiga ma sêkôc wapa tonɲ danɲ yêc lau Israel-nga, nanɲ oc tòm bu dasôm bu ɲac dau sêtoc Melkisedek sa, ma sêkêɲ wapa tonɲ danɲ têtɲ inɲ. Nahu bu lau Liwai si apangac Abraham kêtɲ wapa tonɲ danɲ têtɲ Melkisedek gêm ɲac honɲ anɲô. ¹⁰ Bu têtɲ tèm Melkisedek tap Abraham sa, nanɲ Liwai dau yêc Abraham ndê dac dôɲ yêc.

Yisu ndê gwelêɲ dabuɲsiga-nga hôc gêlêc lau Liwai si su

¹¹ Aron ma lau honɲ akêɲ Liwai ndê tonɲ nanɲ sêti dabuɲsiga Israel-nga, nanɲ si sakinɲ ɲahu yêc pwac akwa yomsu-nga. Magoc sakinɲ dau gitôm dom bu ndic dabinɲ Anötö ndê lau. Tu dinanɲ-nga dec Anötö kêtɲ Yisu ti dabuɲsiga nanɲ ndê sakinɲ kêtɲc lau Liwai si dom, magoc kêtɲc Melkisedek ndê. ¹² Anötö kêtɲ sakinɲ wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinanɲ dec inɲ gic waê bu kêtɲ yomsu wakuc bu puc sakinɲ wakuc dau dôɲ. ¹³ Bu Yisu, nanɲ yom dindec hêganônɲ, nanɲ sa akêɲ Liwai ndê tonɲ dom. Inɲ sa akêɲ lau Israel-nga si tonɲ danɲ dau-nga, nanɲ si danɲ ti dabuɲsiga dom. ¹⁴ Mba. Yac tanɲyalê su bu yac neɲ Pômdau sa akêɲ Juda ndê tonɲ. Ma Moses to yom danɲ nanɲ hêganônɲ lau akêɲ Juda ndê tonɲ bu sêti dabuɲsiga-nga lec dom. ¹⁵ Magoc

Yisu ti dabuɲ-siga kêtɲc Melkisedek, dec tôte asê tiawê bu inɲ dabuɲsiga pwac wakuc-nga.

¹⁶ Yisu ti dabuɲsiga kêtɲc yomsu nanɲ kêtɲ gwelêɲ dau têtɲ Liwai ndê wakuc tawasê, nanɲ dom. Magoc inɲ ti dabuɲsiga tu ɲaclai mbo tali ɲapanɲ-nga nanɲ Anötö kêtɲ têtɲ inɲ-nga. ¹⁷ Bu Anötö ndê yom whê gêɲ dau sa, tòm sêto yêc bocdec bu:

Am dabuɲsiga mbo ɲapanɲ-nga, kêtɲc dabuɲsiga atu Melkisedek. [BW 110:4]

¹⁸ Bocdinanɲ yomsu akwa nanɲ hêganônɲ lau Liwai si gwelêɲ dabuɲsiga-nga, nanɲ Anötö seɲ su. Nahu bu yomsu dau ndê ɲanga mba, ma tòm dom bu nem lau danɲ sa. ¹⁹ Yomandô. Sakinɲ pwac akwa-nga dinanɲ gic dabinɲ gêɲ danɲ me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakinɲ dabuɲsiga-nga hôc gêlêc sakinɲ akwa dinanɲ su, ma gêm ɲandô ɲayham tu dakêɲ batanɲ-nga, ma ti lêtɲ datigasuc Anötö-nga.

²⁰ Ma Anötö sôm tidônɲ bu Yisu oc ti dabuɲsiga bu mbo ɲapanɲ. Inɲ kêmatiɲ yom bocdinanɲ pi lau dabuɲsiga nanɲ sêsa akêɲ Liwai ndê tonɲ, nanɲ dom. ²¹ Magoc inɲ kêmatiɲ yom têtɲ Yisu, tòm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidônɲ su, ma inɲ oc seɲ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuɲsiga mbo ɲapanɲ-nga.” [BW 110:4]

²² Bocdinanɲ Anötö kêmatiɲ pwac wakuc nanɲ hôc gêlêc pwac akwa su. Ma inɲ sôm yom tidônɲ pi Yisu, dec kêtɲalinɲ inɲ sa ti pwac wakuc dau ɲadau.

²³ Dabuɲsiga daêsam sem gwelêɲ sêmboc pwac akwa ɲapu, ɲahu bu danɲ bu mbac ndu, nanɲ danɲ oc kôc inɲ ndê mala. ²⁴ Magoc Yisu ndê gwelêɲ dabuɲsiga-nga oc yêc ɲapanɲ, ɲahu bu inɲ mbo tali ɲapanɲ. ²⁵ Ma bocdinanɲ lau nanɲ sêtigasuc Anötö tu inɲ-nga, nanɲ Yisu gitôm andô bu nem ɲac si. Nahu bu inɲ mbo tali ɲapanɲ, ma tòm bu nem ɲac awha têtɲ Anötö.

²⁶ Gauc nem yac neɲ dabuɲsiga atu Yisu. Inɲ dabuɲ, inɲ ndê giso mbasi, inɲ ndê lêtɲ ɲawasi enɲ, ma Anötö toc inɲ sa hôc gêlêc lau sac nom-nga ma kôc inɲ sa pi undambê gi. Tu dinanɲ-nga dec inɲ tɲdabuɲsiga ɲayham solop, ma gitôm andô bu nem yac sa. ²⁷ Dabuɲsiga nom-nga h onɲ sêkêɲ da ya tu sac-nga tòm bêc honɲ. Sêkêɲ tu ɲac dau si sac-nga munɲ, goc sêkêɲ tu lau ɲatô si-nga kêtɲc. Magoc Yisu inɲ bocdinanɲ dom, bu inɲ dau ndê sac mbasi, ma inɲ kêtɲ dau ti da tu lau si sac-nga dim tigenɲ enɲ. ²⁸ Bu Moses ndê yomsu kêtɲalinɲ lau sa sêti lau Israel-nga si dabuɲsiga atu-tu, nanɲ sêpônɲa gauc ti licwalô, tòm ɲac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, nanɲ tinambu Anötö sôm yom tidônɲ dec kêtɲalinɲ inɲ sa ti yac neɲ dabuɲ-siga, nanɲ Anötö dau ndê Atu. Ma i ɲ gic dabinɲ Anötö ndê lêtɲ nem yac si-nga, dec ti dabuɲsiga ɲayham andô, nanɲ oc mbo ɲapanɲ.

8

Yisu in dabujsiga pwac wakuc-nga

¹Yom hon nan yac asôm, nan njahu bocdec. Yac nen f̄dabujsiga atu mbo, nan ndôc Anötô Nwasi ti N̄aclai N̄adau ndê andô-nga yêc undambê. ²Ma in gêm ndê sakin mbo lôm dabuñ nan ñamalac sêkwê, nan dom, magoc mbo lôm dabuñ ñandô nan Pômdau dau kwê kalhac undambê. ³Dabujsiga atu tu hon nan lau Israel-nga sênyalin ñac sa, nan si gwelen bu sêkên da danje ti da ya ô sac-nga. Tu dinan-nga dec Yisu, nan ti yac nen dabujsiga atu, nan gic waê bu kên da bocdinan. ⁴In bu mbo nom, dec oc ti dabujsiga dom, bu dabujsiga nom-nga nan sêkôm gwelen sêkên da-nga tôm yomsu sôm, nan dec sêmbo. ⁵Ma lôm dabuñ nan dabujsiga nom-nga sêkôm gwelen sêmbo, nan gitôm ñagatu ñambwa, nan gêm dôhôn lôm dabuñ undambê-nga. Bu têt ndoc Moses bu kwê bac dabuñ sa, nan Anötô gic atu ma whê sa têt in bocdec bu:

Yob daôm bu êmasan gêt hon êñkuc ñagatu nan gatôc têt am yêc Lôc Sainai. [Eks 25:40]

⁶Magoc sakin nan Anötô kên têt Yisu, nan hóc gêlêc dabujsiga pwac akwa-nga si sakin. Bu pwac wakuc nan Yisu ti ña-ñgac ñalhu-nga, nan hóc gêlêc pwac akwa su. Ma gêt nan pwac wakuc gic bata bu datap sa, nan hóc gêlêc pwac akwa ndê su.

⁷Anjô su nan. Pwac ñamata-nga bu ña-giso mbasi, dec Anötô oc gauc nem bu êmatin pwac wakuc dom. ⁸Magoc Anötô gêlêc ñagôlin pwac akwa-nga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su nan. Bêc oc men sa, nan aô oc wamatin pwac wakuc wawhin lau Israel-nga ma lau f̄juda-nga.* ⁹Oc tôm pwac nan kamatin gawhin ñac si apai têt ndoc aô aman wê ñac sêsa akên gamen Isip-nga sêmen, nan dom.

Ñac sêsôc aô nen yom pwac dinan-nga ñapu dom, ma tu dinan-nga dec aô Pômdau gasôm bu wapuc dômwên ñac.

¹⁰Magoc têt têt pwac akwa-nga pacndê, nan aô Pômdau, oc wamatin pwac wakuc wawhin lau Israel-nga, nan bocdec bu. Aô oc wakên nen yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm. Aô oc wati ñac si Anötô, ma ñac oc sêti aô nen lau.

¹¹Têt dinan, oc tôm dom bu ñamalac dan êndôhôn in ndê asidôwai me lau menpan in-nga, ma sôm têt ñac, ‘Anyalê Anötô ma akôc in sa ti mac nem Pômdau.’ Nahu

bu aô nen lau hon oc sênyalê aô, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhin.

¹²Ma aô oc tanwalô ñac, ma wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom.” [Jer 31:31-34]

¹³Anötô sam gêt dau bu pwac wakuc, ma ñalên dinan in têt asê bu pwac ñamata-nga tiakwa su. Ma gêt nan tiakwa su, nan kên in bu hê su ninja.

9

Israel si lôm dabuñ ñasakin

¹Têt têt Anötô kêmatin pwac ñamata-nga whin lau Israel-nga, nan in kên yomsu pi lêt sênem akin in-nga, ma pi f̄bac dabuñ nan sêkwê yêc nom. ²Ñalôm lu sêyêc bac dabuñ ñalôm. Ñalôm ñamata-nga sêsam bu Ñalôm Dabuñ, ma yakain ti den da-nga ma bolom da-nga sêyêc ñalôm dinan. ³Ma sêkên po balin d an kégalên bu, nan ñalôm ñamata-nga ma tilu-nga kôc. Ma ñalôm tilu-nga sêsam bu Ñalôm Dabuñ Andô. ⁴Yêc ñalôm tilu-nga, alta gol nan sêkên da ñamalu ñayham pi, ma apa pwac yomsu-nga sêyêc. Apa dau sêmasan ña a, ma sêmpan ahuc ña gol. Sêkên lôñ gol dan ti bolom mana, ma Aron ndê têt nan mun-nga ñasili puc pi men, ma hoc lu nan Anötô to yomsu amanlu pi, nan sêyêc apa pwac-nga dau ñalôm. ⁵Sêmasan anjela ñagatu lu nan sêsam bu anjela Anötô ndê ñawasi-nga, nan sêlhac apa dau ñahô. Sêmasan inlu ñamakê galam kégatôc apa dau ñampêlhu nan sêsam bu Anötô ndê pôn suc sac kwi-nga, nan ahuc. Ma gêt daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindec.

⁶Têt ndoc sêmasan gêt hon dinan su, nan dabujsiga sem si gwelen sêsôc sêsa sêmbo ñalôm ñamata-nga tôm bêc hon. ⁷Magoc f̄dabujsiga ñamata-nga tawasê sôc ñalôm tilu-nga, ma sôc tidim tigen yêc yala tigen ñalôm. Ma têt bêc tigen dinan, in sôc gi ma kôc dac tôhôn, bu kên ti da tu sac-nga. In kên tu dau-nga, ma tu sac nan Anötô ndê lau sênyalê dom ma sêkôm-nga. In bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu in sôc ndi. ⁸Ñalên dinan Ñalau Dabuñ bu whê yom sa têt ñac pi pwac akwa bocdec bu. In têt asê bu ñalên mba bu lau sêsôc Ñalôm Dabuñ Andô sêndi, têt têt dabujsiga sêñkuc sakin pwac akwa-nga, ma lôm dabuñ pwac akwa-nga kalhac dôñ kalhac.

⁹Sakin pwac akwa-nga dinan in ti dôhôn têt yac lau têt kwahic dec-nga. Ma têt asê têt yac bu da danje ti da ya nan dabujsiga sêkên tu lau-nga, nan gitôm dom bu kôm lau dau si ñalôm timalô tu ñac si sac-nga. ¹⁰Bu sakin dinan ti ña-yomsu hon hêganôn gêt danen ti danôm-nga, ma lau Israel-nga si lêt

* 8:8: Lau hon nan Anötô kên yalin ñac sa sêti in ndê, nan dasam ñac bu lau Israel-nga. Magoc mun-nga sêwhê dau kôc gi tonj lu, nan sêsam bu Israel ma Juda, ma tonj tigen-tigen sênyalin dau si kin sa tu nem gôlin ñac-nga. Alic 1 Kin 11:9-13, 31-39; 12:20-24; Ais 11:12; ma Jer 3:18.

sêngwasin̄ dau n̄wasi sa yêc Anötö anğô-n̄ga. Ma gêñ hon̄ dinan̄ in̄ gêñ n̄amlic-n̄ga n̄ambwa, bu yêc e pwac wakuc nan̄ Anötö kêñ tu nem gôlin̄ yac-n̄ga, nan̄ men̄ sa su nan̄.

Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-n̄ga

¹¹ Magoc Kilisi men̄ ti dabun̄siga atu, nan̄ ndê sakin̄ n̄a-n̄andô n̄ayham men̄ sa su. Ma lôm dabun̄ nan̄ in̄ sôc gi, nan̄ n̄ayham kêlêc ma hôc gêlêc lôm dabun̄ nan̄ n̄amalac amba sêkwê kalhac nom dindec, nan̄ su. ¹² In̄ gacgeñ sôc lôm dau Njalôm Dabun̄ Andô gi, magoc in̄ kôc makao n̄atu me nanin̄ gapoc si dac bu kêñ ti da ô sac-n̄ga dom. In̄ sôc gi tidim tigen̄, ma kêñ dau ndê dac tu bu nemlhi yac nen̄ sac n̄atôp, dec kêmasan̄ lêñ dambo tan̄li n̄apan̄-n̄ga.

¹³ Pwac akwa yomsu-n̄ga sôm bu lau Israel-n̄ga si dabun̄siga sêkôc nanin̄ gapoc ti makao gapoc n̄adac, ma sêngalun̄ whin̄ makao n̄atu dinda nan̄ sêpec ti da ya nan̄ n̄agasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm n̄ac sêti dabun̄ ma n̄amlic n̄awasi sa yêc Anötö anğô-n̄ga. ¹⁴ Magoc Kilisi, nan̄ ndê giso mbasi andô, ma kêñ dau ti da têñ Anötö tôm Njalau mbo n̄apan̄-n̄ga puc in̄ dôñ, nan̄ ndê dac hôc gêlêc dac pwac akwa-n̄ga, ma gêm yac sa n̄andô. Nahu bu in̄ ndê dac kêmasan̄ yac nen̄ n̄alôm n̄wasi sa, ma kêgwasin̄ m êtê sac nan̄ gic waê lêñ dandin̄an̄-n̄ga, nan̄ su. Ma bocdin̄an̄ datôm bu danem akin̄ Anötö Tali N̄adau ti atac pa su en̄. ¹⁵ Kilisi kêmasan̄ lêñ dinan̄, ma bocdin̄an̄ kwahic dec in̄ kalhac Anötö ma lau nom-n̄ga n̄alhu bu ti pwac wakuc n̄adau. In̄ ndê mbac ndu gêmli lau nan̄ sêmbô pwac akwa n̄apu, nan̄ si sac n̄atôp, ma kêgapwêc n̄ac su yêc sakin̄ mêtê sac-n̄ga. Ma tu dinan̄-n̄ga n̄ac oc sêtap gamen̄ sêndôc t ali-n̄ga nan̄ Anötö gic bata têñ n̄ac, ma kêgalêc n̄ac sa bu sêwêkain̄, nan̄ sa.

¹⁶⁻¹⁷ Gauc nem lau nom-n̄ga si lêñ sêmatin̄ pwac pi wapa lênsêm-n̄ga. Lau nan̄ bu sêwêkain̄ n̄amalac dan̄ ndê wapa lênsêm, nan̄ oc sêtap gêñ dan̄ sa dom e sêñyalê pi n̄andô bu n̄amalac dau mbac ndu su. In̄ bu mbo tali, nan̄ pwac dinan̄ n̄ayom oc gacgeñ lhac. ¹⁸ Tu dinan̄-n̄ga dec pwac akwa yomsu-n̄ga sôm bu lau Israel-n̄ga sêndic domba ti makao ndu, ma n̄adac ti pwac dau n̄ahu. ¹⁹ Bu Moses tu Anötö ndê yomsu pwac-n̄ga hon̄ sip bapia, ma sam asê têñ lau Israel-n̄ga. Goc in̄ kôc makao n̄atu [ma nanin̄] n̄adac ma kêgalun̄ whin̄ bu, sô domba n̄amlichu kokoc pi a n̄asan̄gac dan̄, goc kêñ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau hon̄. ²⁰ Ma sôm, “Pwac nan̄ Anötö kêmatin̄ whin̄ mac ma gic atu mac bu asôc n̄apu, nan̄ n̄adac dau dindec.” ²¹ Ma n̄alêñ tigen̄ in̄ kêbalip dac pi lau Israel si bac sênem akin̄ Anötö-n̄ga, ma

pi dabun̄siga si lôn̄ ti lacihu sakin̄ dabun̄-n̄ga hon̄. ²² Yomandô! Moses ndê yomsu pi lau Israel-n̄ga si lêñ sêmasan̄ dau n̄wasi sa-n̄ga, gic atu n̄ac bu sêmbalip dac pi gêñ hon̄ bocdin̄an̄. N̄ac bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac sin̄ dom, dec Anötö oc suc n̄ac si sac kwi dom.

Kilisi kêñ dau ti da dec gêm yac si

²³ Lau Israel-n̄ga si bac ti gêñ sênem akin̄ Anötö-n̄ga, nan̄ gitôm n̄agatu n̄ambwa bu tôc gêñ n̄andô undambê-n̄ga asê têñ yac. Ma lau Israel-n̄ga sem dabun̄ gêñ nom-n̄ga dinan̄ ma sêkôm gêñ dau n̄wasi sa yêc Anötö anğô-n̄ga n̄a domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hôc gêlêc dac dinan̄ su, dec kêñ n̄wasi atu têñ gêñ n̄andô undambê-n̄ga. ²⁴ Bu Kilisi sôc lôm dabun̄ nan̄ n̄amalac sêkwê, nan̄ dom. Ma lôm nan̄ in̄ sôc, nan̄ gitôm gêñ n̄andô undambê-n̄ga n̄agatu n̄ambwa dom. Mba. In̄ sôc undambê dau gi, ma kalhac Anötö anğô-n̄ga gêm yac hon̄ an̄ôn̄.

²⁵ Ma Israel si dabun̄siga atu nan̄ sôc Njalôm Dabun̄ Andô ti yala ti yala, nan̄ kôc dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sôc undambê tidim tigen̄ en̄, ma kôc dau ndê dac solop. ²⁶ In̄ kêñ dau ti da gitôm dabun̄siga nom-n̄ga sêkêñ da n̄apan̄ ma n̄apan̄, nan̄ dom. Bu bocdin̄an̄, dec têñ ndoc Anötö kêñ undambê ti nom ma men̄, nan̄ in̄ oc hôc n̄andê tidim daêsam bocdin̄an̄. Magoc Kilisi gitôm dabun̄siga nom-n̄ga dom. In̄ men̄ ma kêñ dau ti da tidim tigen̄, tu bu êngaho lau nom-n̄ga si sac n̄agêyô su pi dau. ²⁷ Yac lau tigen̄-tigen̄ tac waê bu dambac ndu tidim tigen̄, ma tin̄ambu yac oc dalhac Anötö anğô-n̄ga bu êñsahê yac. ²⁸ Ma n̄alêñ tigen̄ Kilisi mbac ndu tidim tigen̄ en̄, bu êngaho lau daêsam si sac n̄agêyô su. Ma in̄ oc mbu men̄ tiyham bu hôc n̄andê tu sac-n̄ga tiyham dom, magoc tu bu kêñ Anötö ndê mwasin̄ gêm lau si-n̄ga n̄andô têñ lau nan̄ sêkêñ whin̄ ti sêkêñ bata in̄ bu mbu men̄.

10

Kilisi gic da lau nom-n̄ga tidim tigen̄ en̄

¹ Pwac akwa yomsu-n̄ga in̄ gitôm n̄agatu n̄ambwa bu tôc gêñ n̄ayham nan̄ oc men̄ sa, nan̄ asê têñ yac. Magoc in̄ gêñ n̄andô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-n̄ga sêkêñ da tôm yala hon̄, dec tôc asê bu da kain̄ dinan̄ gitôm dom bu sen̄ lau si sac su, me ndic dabin̄ n̄ac bu sêtigasuc Anötö. ² Da kain̄ dinan̄ bu nditôm bu ndic dabin̄ lau, dec oc sêkêñ n̄apan̄ dom. Ma in̄ bu nditôm bu kôm n̄ac si n̄alôm n̄awasi sa yêc Anötö anğô-n̄ga, dec n̄ac oc n̄alôm n̄awapac tu n̄ac si giso-n̄ga tiyham dom. ³ Magoc sêkêñ da dau tôm yala hon̄, dec kêñ gauc n̄ac bu n̄ac si sac yêc n̄ac

* **9:13:** N̄ac si mêtê dinan̄ hêganôn̄ n̄amalac nan̄ kêmasac awhê me n̄gac batê, dec kôm in̄ n̄adômbwi sa yêc Anötö anğô-n̄ga. Alic Nam 19:1-22 yêc Yom Lênsêm Akwa.

dôñ yêc. ⁴ Nahu bu makao gapoc ti naniñ si dac gitôm dom bu senj sac su.

⁵ Tu dinañ-nga dec têtñ ndoc Kilisi menj mbo nom, nanj sôm yom asê têtñ Anötö, tôm sêto yêc munj su bocdec bu:

Am atac whiñ bu sêndic makao ti domba ma sêkêtñ ti da têtñ am lec dom. Magoc am kêmasañ aô daun neñ ñamlic ti ñandô.

⁶ Da ya ti da bocke nanj sêkêtñ tu sac-nga, nanj gic am tanôm dom bocdinañ.

⁷ Ma aô gasôm bu, “O Anötö, lic aô dec gamenñ bu wakôm am nem atac whiñ ñandô sa, tôm yom nanj sêto pi aô munj su, yêc bapia tilhuñ.” [BW 40:6-8]

⁸ Moses ndê buku yomsu-nga tôte bocdec bu. Sêkêtñ makao ti domba ti da, ma sêkêtñ da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötö atac whiñ bu sêkêtñ da honj dinañ dom, ma gic inñ tandô dom bocdinañ. ⁹ Ma tinjambu Kilisi sôm têtñ Anötö bu inñ dau menj su, bu kôm Anötö ndê atac whiñ ñandô sa. Bocdinañ dec inñ senj lêtñ akwa da-nga su, ma kêmasañ lêtñ wakuc. ¹⁰ Ma Anötö ndê atac whiñ, nanj Kilisi kôm ñandô sa, nanj bocdec bu. Yisu Kilisi kêtñ dau ti da tidim tigen, dec kêmasañ lêtñ bu dati lau dabuñ.

¹¹ Dabuñsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gwelenj tôm bêc honj, ma sêkêtñ da kainj tigenñ ñapanj, nanj tôm dom bu senj sac su. ¹² Magoc Yisu, nanj ti yac neñ dabuñsiga atu, kêtñ dau ti da dim tigen enj, tu sac têtñ honj-nga, goc gi ndôc Anötö ndê andô-nga. ¹³⁻¹⁴ Nahu bu da tigenj dinañ kêmasañ lêtñ bu senj lau nanj inñ bu kôm ñac sêti lau dabuñ, nanj si sac su, ma gic dabuñ ñac bu sêmbo tali ñapanj. Ma kwahic dec inñ hôñ bu Anötö kêtñ inñ ndê ñacyo honj sêsôc inñ gahi ñapu.

¹⁵ Ma Nalau Dabuñ hoc yom ñandô asê pi gêtñ dau whiñ, tôm yom danj nanj sêto yêc bocdec bu:

¹⁶ Magoc têtñ têtñ pwac akwa-nga pacndê, nanj aô Pômdau, oc wamatiñ pwac wakuc wawhiñ lau Israel-nga, nanj bocdec bu. Aô oc wakêtñ aô neñ yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm. [Jjer 31:33]

¹⁷ Ma tinjambu inñ gic têtñ yom ma sôm yom bocdec:

Aô wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom. [Jjer 31:34]

¹⁸ Bocdinañ, Pômdau sôm bu suc yac neñ sac kwi, ma tu dinañ-nga dec dapônda dabuñsiga danj bu kêtñ da tu sac-nga tiyham dom.

Kilisi kêmasañ senj datigasuc Anötö-nga

¹⁹ Tu dinañ-nga asidôwai, datigasuc Anötö ti neñ atac pa su, gitôm dasôc Nalôm Dabuñ Andô dandi, tu dac nanj Yisu kêc siñ-nga. ²⁰ Munj-nga, po baliñ danj kêgalêtñ nanj kalhac lau ahuc bu sêsôc Nalôm Dabuñ Andô sêndi dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma

inñ mbo tali ñapanj, dec inñ ti senj wakuc datigasuc Anötö-nga. ²¹ Ma inñ yac neñ dabuñsiga tiwaê, nanj gêm gôliñ Anötö ndê lau honj. ²² Inñ ndê dac kêgwasinñ yac neñ sac honj su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neñ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasinñ yac neñ ñamlic ñawasi sa su. Tu dinañ-nga dec datigasuc Anötö ti neñ ñalôm ñawasi, ma dakêtñ whiñ ti neñ ñalôm pêtñ dôñ.

Puc dalhac ñannga-nga

²³ Yac lau dakêtñ whiñ-nga dahoc yom asê ma dasôm bu dakêtñ batanñ ñandô ñayham nanj Anötö gic bata têtñ yac. Inñ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinañ-nga tanjkwê ñandô dau ti atac lu-lu dom. ²⁴ Ma dakôtê gauc pi lêtñ bu dapuc daun dôñ bu atac whiñ asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham enj. ²⁵ Dahu mêtê dapitigen-nga siñ tôm lau ñatô sêkôm, nanj dom. Mba. Dakac sa dapitigen, ma tangilí daun bu dalhac ñannga. Mac anjyalê bu Yisu ndê bêc mbu menj-nga menj kêpiñ su, ma bocdinañ dec akôm asinñ su enj.

²⁶ Angô ñapepl! Yac bu tanjyalê Anötö ndê yom ñandô tidôñ su, magoc tinjambu dalic sac gitôm gêtñ ñambwa ma dakôm, dec da danj yêc nanj tôm bu senj yac neñ sac dinañ ñagêtñ su-nga, yêc dom. ²⁷ Njamac nanj sa lêtñ kainj dinañ, nanj bu ndê gauc sa, dec oc tôte dau ñalêtñ sac pi gêtñ nanj gic inñ ñawaê bocdec bu, inñ oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu nanj Anötö kêmasañ tu inñ ndê ñacyo-nga ndi. ²⁸ Gauc nem ñamalac nanj kêgili Moses ndê yomsu. Njamac lu me tö bu sêpuc si yom dôñ ma sêtôc asê bu yomandô bu ñamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawalô inñ dom, sêndic inñ ndu enj. ²⁹ Bocdinañ mac gauc gêm bocke pi ñamalac nanj kêtñyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-nga kôm inñ ti dabuñ, magoc tinjambu inñ pu gêtñ dau ma gêtñ gitôm gêtñ ñambwa? Nalêtñ dinañ inñ pu Anötö ndê Atu, gitôm inñ kwê inñ dôñ yêc inñ gahi ñapu gitôm gêtñ ñapopoc, ma inñ pu Anötö ndê Nalau êmwasiñ yac-nga whiñ. Njamac nanj kôm bocdinañ oc tôm dom andô bu êñlêc Anötö ndê matôc. Inñ oc tap matôc sac sambuc sa. ³⁰ Bu yac tanjyalê Pômdau, nanj sôm yom bocdec bu:

Gwelenj sac ñagêtñ-nga yêc aô amanj, ma aô daun oc wakêtñ. [Diut 32:35]

Ma sêto yom danj whiñ, nanj yêc bocdec bu:

Pômdau oc êñsahê ti êmatôtê inñ ndê lau. [Diut 32:36]

³¹ Oyaê, ñamalac nanj sip Anötö Tali Ndadu amba bu tap inñ ndê matôc sa, nanj tôte dau manj.

³² Gauc nem têtñ nanj mac akêtñ whiñ ti-wakuc, ma akôtê ñawaê ñayham sa gitôm ñawê bu pô nem ñalôm. Têtñ ndoc dinañ, ñawapac daêsam tap mac sa tu akêtñ whiñ Kilisi-nga,

magoc mac alhac njanja. ³³ Têm njatô lau sêkêj kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau hoj anjô-nga. Ma têm njatô mac alhac awhin lau nanj sêhoc wapac kainj dinanj ma apuc njac dôj. ³⁴ Ma lau sêkêj whin-nga nanj sêkêj njac sêndoc gapocwalô, nanj mac tamwalô njac, ma am njac sa bocdinanj. Ma têtj ndoc lau sêngaho mac nem wapa ti gêtj hoj su, nanj mac ambo ti atac njayham etj. Njahu bu mac anjalê bu mac nem awa njandô yêc njapanj-nga yêc undambê.

³⁵ Bocdinanj asap nem akêtj whinj Pômdau dôj, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiñ atu sa. ³⁶ Alhac njanja ti njalôm pêñ dôj, ma akôm gêtj hoj njapep tôm Anötô ndê atac whinj. Ma bocdinanj mac oc atap njandô njayham nanj inj gic bata, nanj sa. ³⁷ Bu njasawa sauñ etj, tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu:

Inj nanj dakêtj batanj bu menj, nanj oc menj. Ma inj oc menj njagahô etj. ³⁸ Ma anenj lau gitêtj oc sêndoc tali tu si sêkêj whin-nga. Magoc njac nanj sêhu sinj, nanj aô oc walic njac sac sambuc. [*Hab 2:3-4*]

³⁹ Magoc yac datôm lau nanj sêhu si sêkêj whinj sinj ma sêmbu senj sêniñja-nga dom. Mba. Yac dalhac njanja ma dakêtj whinj dandic njawaê, e datap mwasiñ dandoc tanj njapanj-nga nja-njandô sa.

11

Abanji Israel-nga si lêtj sêkêj whin-nga ti dôhônj têtj yac

¹ Yac bu dakêtj whinj njanja, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêtj nanj dakêtj batanj dambo, me tu gêtj nanj tanônj dalic dom-nga.

² Abanji Israel-nga sêkêj whinj njalêj dinanj, ma tu dinanj-nga dec Anötô toc njac sa. ³ Yac dakêtj whinj, dec tanjalê bu muñ-nga, gêtj nanj kwahic dec tanônj dalic, nanj njadañ yêc dom, magoc menj hôc asê nja Anötô ndê yom.

⁴ Tu Abel ndê kêtj whin-nga dec Anötô gêlic da nanj inj kêtj bu njayham, hôc gêlic Kein ndê su. Ma tu Anötô kôc Abel ndê da sa-nja, dec tôc asê bu inj gêlic Abel bu njac gitêtj. Ma inj mbac ndu su, magoc inj ndê lêtj kêtj whin-nga dinanj gacgeñ kalhac tôm dôhônj njayham.

⁵ Ma Inok kêtj whinj, dec sêto yom pi inj ma sêsôm bu Anötô gêlic inj njayham. Ma tu inj ndê kêtj whin-nga, dec Anötô kôc inj su yêc nom ti tali, ma sêlic inj tiyham dom. ⁶ Njamalac danj bu kêtj whinj dom, dec gêtj hoj nanj inj kôm, nanj njadañ oc tôm dom bu ndic Anötô tandô njayham. Bu asa nanj bu tigasuc Anötô, nanj kêtj whinj bu inj mbo yomandô, ma kêtj whinj bu inj oc êmwasiñ lau nanj sêkêj dau sambuc tu sêñsalê inj-nga.

⁷ Ma têtj ndoc Anötô kêtj puc Noa pi gêtj nanj inj tandô gêlic su dom, magoc tinjambu oc menj hôc asê, nanj Noa kêtj whinj Anötô, ma toc inj sa ti sôc inj ndê yom njapu. Inj sô wanj atu

danj bu nem inj ti ndê b alêkoc sa. Tu inj ndê lêtj kêtj whin-nga dec inj tôc lau nanj sêmbu nom têtj têm dinanj, nanj si giso asê tiawê, ma Anötô kêtj inj wêkainj lêtj dati lau gitêtj tu dakêtj whin-nga.

⁸ Abraham kêtj whinj Anötô têtj ndoc Anötô kêgalêm inj sa ma kêkinj inj têtj gameñ nanj inj gic bata têtj inj, nanj gi. Inj gêm gauc gameñ dau, magoc danja wambu Anötô ma gi. ⁹ Ma yom tigenj nanj Anötô gic bata têtj Abraham, nanj gic Aisak lu Jakob njawaê bocdinanj. Magoc Abraham, ma Aisak lu Jakob nanj sêñkuc inj, nanj sêti nom njadaui dom, sêndoc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kêtj whinj yom nanj Anötô gic bata têtj inj. ¹⁰ Njahu bu inj kêtj bata bu ndôc malac atu nanj oc yêc njapanj, nanj Anötô dau kwê sa kêkuc njagatu nanj inj dau gauc gêm tidônj.

¹¹ Abraham ti njamalac andô su, ma inj nawhê Sara dau inj awhê gapoc, magoc inj kêtj whinj yom nanj Anötô gic bata têtj inj, dec Anötô kêtj njac lai têtj inj bu kwê balêkoc asê. ¹² A braham ndê têm pacndê su, tigenj tu inj kêtj whin-nga, dec lau toñj atu sêsa akêtj njac tigenj dinanj. Inj ndê lau wakuc dinanj sêtôm tata umbonj-nga, ma ganjgac gwêc-nga, nanj gitôm dom bu dasê sa.

¹³ Têtj têm abanji Israel-nga sêmbu tali, nanj njac si danj tap njandô nanj Anötô gic bata têtj njac, nanj sa dom. Nalêj dinanj dec sêsa si lêtj sêkêj whin-nga e sêmbac ndu. Tu njac si sêkêj whin-nga dec tôm sêlic gêtj njandô dau gatuc-gatuc ma sêkêj bata bu sêtap njandô sa. Ma njac sêlic dandi sêtôm lau nanj sem apa nom. ¹⁴ Ma lau nanj gauc gêm bu njac lau kainj dinanj, nanj sêtoc asê bu njac sêñsalê si malac njandô sêndoc-nga. ¹⁵ Abanji Israel-nga bu sêlic gameñ nanj sêhu sinj su tôm si malac njandô, dec oc tôm bu sêmbu sêndi sêndoc dinanj. ¹⁶ Magoc mba. Njac atac whinj malac danj, nanj hôc gêlic inj dindec su. Malac dau yêc undambê, ma Anötô kwê malac dau sa su tu njac-nga. Tu dinanj-nga dec inj maya dau dom bu njac sêsam inj bu njac si Anötô.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham kêtj whinj Anötô têtj ndoc inj kêsahê inj, ma sôm têtj inj bu kêtj Aisak ti da têtj inj. Anötô gic bata yom têtj Abraham muñ su, ma sôm bu lau oc sêsam lau wakuc nanj sêsa akêtj Aisak, bu Abraham ndê gôlowac njandô. Magoc inj sap ndê kêtj whinj dôj dec bu kêtj ndê atu tigenj dinanj ti da. ¹⁹ Inj gauc gêm bu Anötô gitôm bu oc uñ lau batê sa. Ma gêtj nanj hôc asê, nanj gitôm inj kôc Aisak mbu akêtj lau batê-nga menj tiyham.

²⁰ Ma tinjambu, têtj ndoc nanj Aisak gêm mbec Jakob lu Iso, nanj dec kêtj whinj bu Anötô gitôm bu kôm inj ndê mbec njandô sa. ²¹ Ma Jakob bocdinanj kêtj whinj Anötô. Têtj ndoc inj kêsahê bu inj ndê têm kêpiñ bu pacndê, nanj inj gêm mbec Josep atu lu. Ma inj gic senenj dau nja ndê tôc ma kêpiñ Anötô.

22 Josep kêj whin bu Anötö oc ênggaho lau Israel-nga su yêc gamen Isip-nga, dec têt ndoc in ndê têt kêpiñ bu pacndê, nan sôm yom asê pi gêt dau, ma gic atu ñac bu sêkôc in ndê ñakwa whin ñac, têt ndoc ñac bu sêlhô sêndi.

23 Ma Moses damba lu dinda sêkêj whin Anötö, dec sêsini in gitôm ayô töt têt ndoc dinda kôc in. Nahu bu inlu sêlic bu in balêkoc ti angô, ma sêtôc dau tu yom nan kin Isip-nga gic atu nan-nga dom. 24 Ma têt ndoc Moses tiatu, nan in kêj whin Anötö dec tec bu sêsam in bu Parao atuwê ndê balê. 25 In tec bu mbo ti atac ñayham tòm ñasawa apê tu mêtê sac-nga whin Parao ndê lau, ma gêlic ñayham bu hóc ñandê ti ñawapac whin Anötö ndê lau. 26 In gêlic lêt mayan-nga nan gic waê Anötö ndê Mesaya bu ñayham hóc gêlic lau Isip si awa ti gêt ñayham-ñayham hon su. Nahu bu in takwê ndê ñadli ñayham, nan in oc tap sa tinambu. 27 In kêj whin, dec hu gamen Isip-nga sin, ma töt dau tu kin Isip-nga ndê atac ñandê-nga dom. In puc dau dôj ma kalhac ñanja, nahu bu in gêlic Anötö, nan lau dan sêlic su dom. 28 In kêj whin Anötö dec sôm têt lau Israel-nga bu sêmasan Pasowa tòm Anötö sôm, ma sêsê domba ñadac pi gatam ñac si andu-nga. Ma ñalêj dinan anela nan gic balêkoc ñac mbêc Isip-nga hon ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu hon.

29 Lau dau sêkêj whin Anötö nan gêlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitôm sênsêlêj sêmbô gamen basô si. Magoc têt ndoc lau Isip-nga bu sêlom sêjkuc ñac, nan gwêc kêgatôc ñac ahuc e sênom gwêc su ma sinja.

30 Tinambu lau Israel-nga sêkêj whin Anötö, dec sênsêlêj sêngihi malac Jeriko tòm bêt 7 e malac dau ñatunbôm ku sa. 31 Magoc Anötö sej awhê mockain-nga Rahab su whin lau dan gapêc malac dinan-nga dom. Nahu bu mun-nga Rahab dau töt asê bu in kêj whin Anötö, têt têt in kôc lau Israel-nga si lau sêtip gamen Kanan-nga sa ti yom malô.

32 Ma lau sêkêj whin ñanja-nga daêsam sêmbô, tòm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet ñatô. Magoc ñasawa mba bu wasôm yom pi ñac tigen-tigen. 33 Natô sêkêj whin ñanja, dec sêku kin gamen ñatô-nga dulu. Natô sem gôlin ña Israel-nga ti sêngili ñac bu sêsa si lêt gitêt. Ma Anötö gic bata yom têt ñac bu yob ñac. Tu lau ñatô si sêkêj whin-nga dec Anötö kêgac layon si wasuan ahuc, 34 ma kêgaho ya ña-ñandê su yêc ñatô, ma yob ñatô bu sêlhô su yêc ñacyo si bien. Lau ñatô ñac lau licwalô mba, magoc tu ñac si sêkêj whin-nga, dec Anötö kêj ñanja têt ñac. Ñac sêti lau sin-nga ti ñaclai atu, ma sêku lau apa si lau sin-nga dulu. 35 Lauwhê ñatô sêkêj whin Anötö, dec in un ñac si balêkoc ñac nan sêmbac ndu su, nan sa sêmer sêmbô

sêwhin ñac tiyham. Ma lau sêkêj whin-nga ñatô, nan sic ñac ña sô e sêmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sêsêc si sêkêj whin ahuc tu bu sênem dau si yêc ñandê dinan, nahu bu sêkêj bata bu Anötö gitôm bu oc un ñac sa, ma kêj ñac sêmbô ñayham enj. 36 Natô, lau sêsu ñac susu, ma sêhi ñac ña sô, ma ñatô sêsô ñac dôj ma sêkêj ñac sêndôc gapocwalô. 37 Sêtec ñatô ña hoc ndu, sêhê ñatô ña sege kic gi lu, ma ñatô nan lau sin sêkun ñac ndu ña bien balin. Ñac sêsôc ñakwê sac-sac nan sêmasan ña domba ti nanin ñamlic, sêpônda dau ñandô, ma lau sêkêj kisa ñac ti sêkôm ñac ñayom. 38 Ñac sêngihi sêmbô gamen sawa ti gamen lôc-nga gitôm lau waêmba, ma sêndôc hoc ñasun ti sun nan yêc nom. Magoc tu ñac si sêkêj whin-nga dec Anötö gêlic ñac ñayham kêlêc, hóc gêlêc lau nom-nga hon su.

39 Nawaê pi lau hon dinan si sêkêj whin yêc tu bu whê ñac sa têt yac-nga. Magoc ñac si dan gêlic ñandô nan Anötö gic bata têt ñac, nan dom. 40 Nahu bu lêt ñayham andô nan Anötö kêmasan bu êmwasin yac lau têt kwahic dec-nga, nan gic waê ñac lau dau sêwhin. Ma yac hon oc datap sa dawhin dauj.

12

Tantij Yisu ma dalhac ñanja

1 Lau hon dinan sêmun yac su, ñac lau tonj atu andô, ma sêtôc lêt dakêj whin-nga ñayham têt yac tu tanjuk-nga. Tu dinan-nga dec dakac dauj su yêc gêt hon nan kalhac yac ahuc tu tanjuk Yisu-nga, ma yêc mêtê sac nan bu êntôm yac ma kôm yac daperj. Ma tanti ñanja dapêj lêt nan Anötö gic bata tu tanti daho-nga ma dahu sinj dom. 2 Tanti ma tantij Yisu, bu in ti yac nej dakêj whin nahu, ma in oc ndic dabin yac nej dakêj whin. In kêyalê bu in ndê mbac ndu oc ti lêt atac ñayham-nga tinambu, ma tu dinan-nga in puc dau dôj tu hóc ñandê a gicso-nga, ma hêgo dau tu maya atu nan gic lêt dinan nawaê, nan dom. Ma kwahic dec in pi undambê g i ndôc Anötö ndê pônj atu ñandô-nga. 3 Akôc gauc pi Yisu, ma pi lêt kisa-nga nan lau sac sêkôm têt in. In hóc kisa dau magoc kalhac ñanja, dec töt dôhôn ñayham têt mac bu anjuk, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akêj whin sinj dom.

Anötö kêmâtôc lau nan in atac whin

4 Mac ahóc ñawapac tu saê ti kisa nan lau sac sêkêj têt mac-nga, magoc sêkôm e sêkêc mac nem dan ndê dac sinj su dom. 5 Bocke? Mac anljhin Anötö ndê yom, nan kêgali mac bu alhac ñanja, nan sinj, a? Yom dau sam mac bu Anötö atui awhê ma ñac, ma sêto yêc bocdec bu:

Anej balêkoc awhê ma ñac, Pômdau bu êmatôc mac, me bu kêj ñawapac têt mac

bu whê nem gauc sa pi nem giso, nañ alic tòm gêñ nambwa dom, ma lic ñakam sa tu anjuc in-nga dom. ⁶ Nahu bu Pômdau kêmatôc lau nañ in atac whin ñac, ma lau nañ in kôc ñac sa sêti in ndê balêkoc, nañ in kêñ ñandê têtj ñac. [Prov 3:11-12]

⁷ Mac anyalê bu dambai nom-nga hon sêmatôc si balêkoc tu bu sêndôhôn ñac bu sêñkuc lêñ ñayham-nga. Ma bocdinañ Anötö bu êmatôc mac, nañ alhac ñannga. Bu gêñ dau tôc asê bu in gêlic mac bu in ndê balêkoc solop. ⁸ Ma Anötö kêñ ñawapac têtj in ndê balêkoc hon tu bu êndôhôn ñac-nga. In bu kêñ têtj mac dom, dec oc tôc asê bu mac atôm balêkoc ñasawa-nga, ma Anötö ndê balêkoc solop dom. ⁹ Ma têtj ndoc damañi nom-nga sêmatôc yac, nañ dalic ñac sac dom, magoc datoc ñac sa. Bocdinañ dasôc Damañi undambê-nga ñapu hóc gêlic damañi nom-nga su dandic ñawaê. Nahu bu in t ñadau yac neñ gatuj, ma in kêmatôc yac tu bu daso mwasin dandôc tanji-nga dom. ¹⁰ Damañi nom-nga gauc gêm bu sêndôhôn yac tu bu dasa lêñ ñayham-nga, ma ñac si matôc in gêñ ñasawa apê-nga enj. Magoc A nôtö kêyalê gêñ bocke nañ oc nem yac sa ñandô, dec kêmatôc yac tu bu dati lau dabun-nga, datôm in dau. ¹¹ Têtj ndoc yac bu dahôc ñawapac tu êmatôc yac-nga, nañ oc kôm yac atac ñayham dom, magoc oc kêñ ñandê têtj yac. Magoc tinjambu yac tanjyalê bu ñawapac dau gêm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kêdôhôn yac bu dasa neñ lêñ gitêñ enj.

¹² Tu dinañ-nga dec mac nem lau nañ si amba tibalê, me gahiduc tigolon tu wapac nañ sêhóc-nga, nañ apuc ñac dôn bu sêlhac ñannga tiyham. ¹³ Amasan señ gahim-nga tisolop, bu lau gahi sac nañ sêñkuc mac, nañ sépeñ ma sêtisac dom, magoc ñayham sa tiyham.

Dayob dauñ bu daso Anötö ndê mwasin dom

¹⁴ Anjahê ñannga bu ambo awhin lau hon ti yom malô, ma bu asa nem lêñ dabun enj. Bu asa nañ sa lêñ dabun dom, nañ oc tòm dom bu lic Pômdau ma mbo whin in. ¹⁵ Ayob daôm ñapep bu mac nem dan so Anötö ndê mwasin dom, ma bu ñasili mêtê sac-nga léc tiyham yêc mac-nga dom. Bu mêtê sac dau gitôm gêñ ñamakic ma oc kêñ ñawapac têtj lau daêsam, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga. ¹⁶ Ayob bu mac nem dan sa lêñ mockainj-nga dom, me gauc nem gêñ nom-nga êñlêc dom, ma êñlhin Anötö sin gitôm Iso, nañ hu ndê wapa lêñsêm ñac mbêc-nga sin, tu neñ gêñ dim tigen-nga. ¹⁷ Mac anyalê su, bu tinjambu in tac whin bu wêkainj ndê gêñ lêñsêm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec in. Magoc damba tec in dec kôm dom. In tanj dau ndu, ma kêsahê ñannga

bu kac damba ndê ñalôm kwi, magoc tòm dom.

Lôc Sainai ma Lôc Sayon sêti dôhôn pwac lu-nga

¹⁸ Lau Israel-nga sêtigasuc Lôc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-nga. Magoc lôc nañ mac atigasuc tu akôc pwac wakuc-nga, nañ lôc kainj dan dau-nga. Lôc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-nga sêlic ya atu, ma ñasec ti sômôm ma mbu lalahi atu gêm, yêc lôc dinañ. ¹⁹ Ma ñac sêngô Anötö ndê dahuc ma in dau ndê awha, e sêtôc dau ma sêteñ bu sêngô tiyham dom. ²⁰ Bu Anötö gic yomsu ñac ma sôm bu ñamalac me bôc bocke bu menj êmpinj lôc dau, nañ sêtuc in ña hoc ndu. Lau Israel-nga sêlic bu yomsu dau kêñ ñawapac atu têtj ñac. ²¹ Ma Moses gêlic gêñ hon dinañ ma kôm in têtj dau ma kêtitec ñandô.

²² M agoc tu mac nem akêñ whin-nga dec tòm mac ahôc asê Lôc †Sayon, nañ malac Jerusalem wakuc nañ yêc undambê, ma Anötö Tanji ñadau ndê malac. Mac ahôc asê anjela tausen ma tausen nañ sêkac sa sêmbô gameñ dinañ ti atac ñayham atu. ²³ Ma mac asôc Anötö ndê gôlôwac dabun ñalôm, ma ambo awhin yac lau nañ in gêlic yac datôm in ndê balêkoc mbêc, ma to yac neñ ñaê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötö dau, nañ oc êñsahê lau hon pi ñac si mêtê. Ma mac ahôc asê gameñ nañ lau gitêñ nañ Anötö gic dabun ñac, nañ si gatu sêmbô. ²⁴ Ma mac atigasuc Yisu, nañ ti pwac wakuc ña-ñac ñalhu-nga. Ma mac atap mwasin atu sa, tu dac nañ in kêc sin tu êñgwasiñ mac nem sac su-nga. Muñ-nga, Abel ndê dac ta yom pi têtj Anötö bu kêñ ñagêyô ô in ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti ñahu datap mwasin sa yêc Anötö-nga, dec hóc gêlic Abel ndê su.

Dalic Anötö ndê puc gitôm gêñ nambwa dom

²⁵ B oc dinañ apôc danjamsun ahuc têtj yom nañ Anötö sôm têtj mac, nañ dom. Lau Israel-nga sêngô Anötö awha kêñ puc ñac yêc nom, ma ñac nañ sêtec bu sêngô in ndê y om, nañ sêlhô su yêc in ndê matôc dom. Bocdinañ yac lau nañ Anötö kêñ puc yac akêñ undambê, nañ bu dapuc dômwêñ in, dec oc tòm dom andô bu dalhô su in ndê matôc.

²⁶ Têtj ndoc Anötö sôm yom yêc Lôc Sainai, nañ in awha kôm nom wiwic sa. Ma tinjambu, têtj ndoc dan tiyham in gic bata yom, tòm sêto yêc bocdec bu:

Têm dan tiyham aô oc wanjic gameñ tiyham, magoc wanjic gameñ nom-nga tawasê dom, undambê whin. [Hag 2:6]

²⁷ In sôm bu kôm gêñ dau dim dan tiyham, ma yom dau hêganônj têm nañ in oc êñwic gêñ undambê ti nom-nga hon nañ in kêñ. Ma gêñ nañ bu yêc ñapanj-nga dom, nañ oc wiwic sa

e ninnga. Ma nalêñ dinan, gêñ nan wiwic dom oc gacgeñ sêlhac.

²⁸ Anötö gic bata têtñ yac bu yac oc dawêkain gameñ nan oc wiwic ma ninnga dom. Tu dinan-nga dec danem dange in, ma danem akin in nalêñ nayham nan tòm bu ndic in tandö nayham. Dakôm ti datoc in sa ma datoc in, ²⁹ nahu bu yac neñ Anötö ndê ñac lai gitôm ya atu, nan gitôm bu neñ gêtñ sambob su.

13

Sakin nan gic Anötö tandö nayham

¹ Ambo ti atac whin asidöwai napan. ² Anñhin daöm sinj dom bu akóc lau anğö batac sa ma andic ya ñac. Nahu bu lau ñatö nan sêkôm bocdinan, dec sic ya anjela magoc sem gauc. ³ Ma gauc nem lau sêkêñ whin-nga nan sêndöc gapocwalö, ti ñac nan lau sêkêñ kisa ñac, ma anem ñac sa gitôm mac daöm ahöc ñawapac dinan awhin.

⁴ Mac honj atoc lêtñ lauwhê ti ñgac sênem dau-nga sa ñapep andic ñawaê. Awhê ma ñgac bocke nan sem dau sa su, nan sêmbö sêwhin dau ti sêsa lêtñ ñawasi en. Nahu bu lau honj nan sêkôm mêtê mockain-nga, me sêndic sêmböc-walö kic, nan oc sêtap Anötö ndê matöc sa.

⁵ Ayob daöm bu mêtê atac whin mone-nga nem mac nem ñalôm ahuc dom. Ambo ti atac nayham pi gêtñ bocke nan Anötö kêtñ têtñ mac. Bu Anötö dau sôm bu yob mac, tòm yom nan sêto yêc, nan bocdec bu:

Aö wahu am sinj me wapuc dömwêñ am danj dom. *[Diat 31:6, 8]*

⁶ Tu dinan-nga dec ñalôm pêtñ döñ ma dasôm yom asê tòm sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu:

Pömdau oc nem aö sa, ma bocdinan aö oc watöc daunj dom. Asa oc tòm bu kac aö su yêc Pömdau ndê atac whin? *[BW 118:6-7]*

⁷ Gauc nem mac nem lau bata nan sêndöhöñ Anötö ndê yom têtñ mac. Akóc gauc pi ñac si lêtñ nayham nan sêsap döñ e si têtñ pacndê, ma anjuk ñac si lêtñ sêkêñ whin-nga. ⁸ Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. Nalêñ nan in mbo muñ-nga, nan in mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinan napan.

⁹ Ayob daöm bu yom ti mêtê wakuc nan so yom ñandö, nan êñsöñ mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anötö ndê mwasiñ bu puc nem gatôm döñ, ma gauc nem gêtñ danen-nga me ñagölin pi gêtñ danen-nga êñlêc dom. Bu lau nan sêmbö pwac akwa ñapu ma gauc gêm gêtñ kainj dinanj kêtêc, nan gêm ñac sa bu sêti lau gitêtñ yêc Anötö anğö-nga dom.

¹⁰ Yac tam akin Anötö dambo pwac wakuc ñapu, ma lau nan sem akin Anötö sêmbö pwac akwa ñapu, nan sêtöm dom bu sêwêkain pwac wakuc dindec ñamwasiñ.

¹¹ Domba ti makao nan dabunjsiga ñamata-nga Israel-nga kóc ñadac ma sôc lôm dabunj Nalôm Dabunj Andö gi bu kêtñ ti da ô lau si sac ñagêyö, nan lau sêkóc ñamsôm su yêc malac ma sêpec su ginnga yêc gameñ ñamakê-nga.* ¹² Ma nalêñ tigen Yisu hóc ñandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem ñamakê, tu bu kôm lau sêti dabunj tu in dau ndê dac nanj kêtñ sinj-nga. ¹³ Bocdinan dahu lau Israel-nga si sakinj pwac akwa-nga sinj gacgeñ, gitôm yac dasa yêc malac Jerusalem, ma datêtñ Yisu dandî, ma dahöc yom mayan-nga nan ñacyo sêmbalin pi yac tu dakêtñ whin Yisu-nga, nan dawhin. ¹⁴ Nahu bu gameñ nom-nga nan kwahic dec ti yac neñ malac dambo-nga, nan malac yêc napan-nga dom. Ma yac tanjkwê malac ñandö nanj oc meñ sa tinjambu.

¹⁵ Tu Yisu-nga dec tampiñ Anötö tòm bêc honj. Yac lau honj nan dasôm bu dakêtñ whin Yisu, nan tac waê bu tampiñ Anötö, ma yac neñ yom tampiñ in-nga gitôm da dange nayham. ¹⁶ Anñhin daöm sinj dom bu akôm mêtê nayham en, ma bu akêtñ nem gêtñ tu anem lau ñatö sa-nga. Mêtê dau in gitôm da nan Anötö gêlic nayham whin. ¹⁷ Danam wambu lau bata nanj sêyob mac lau akêtñ whin-nga, ma asóc ñac ñapu, tu bu sêkôm si gwelen ti atac nayham-nga. Bu ñac sem gwelen pi Anötö ndê yom bu sêpuc mac nem gatôm döñ, ma tinjambu Anötö oc kip ñac sa ñapep pi gwelen dau. Mac bu danam wambu ñac ñapep dom, dec oc kôm ñac ñalôm ñawapac, ma oc tòm dom bu sênem mac sa ñapep.

¹⁸ Ateñ mbec tu yac-nga, bu yac anjahê ñannga bu asa mba lêtñ gitêtñ en, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba lêtñ. ¹⁹ Ma atej mbec ñannga bu Pömdau nem aö sa bu watap senj watêtñ mac waloc-nga sa ñagahö.

Yom ñambu-nga

²⁰ Yac neñ Pömdau Yisu ma ñgac nayham yob domba-nga kêtñ ndê dac sinj tu êmatinj pwac yêc napan-nga, dec Anötö unj in sa akêtñ lau batê-nga. Ma aö bu waterñ Yom Malö Ndadu, Anötö dau, ²¹ bu ndic dabinj mac bu akôm mêtê nayham en ma asa nem lêtñ honj tòm in ndê atac whin. Ma tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga, dec aö waterñ in bu puc yac honj döñ tu bu gêtñ honj nan dakôm, nan ndic in tandö nayham. Datoc Yisu ndê waê sa tòm bêc sambob. Yomandö.

²² O asidöwai. Aö gato bapia apê dindec bu wanjiñ mac bu asap lêtñ nayham döñ

* **13:11:** - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-nga si Om Atu Sêkêñ Da ô Sac ñagêyö-nga (Day of Atonement), nan sêto yêc Lev 16:1-34. Hib 13:12 bu tóc asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hóc gêlêc da nan dabunjsiga Israel-nga sêkêñ ti yala ti yala (Hib 7:11-9:18), ma bu êngilj lau sêkêñ whin-nga bu sêñjuk Yisu ti atac pa su en.

ɲapaɲ. Ma kwahic dec aõ bu wateɲ mac bu akôc aneɲ yom hoɲ sa ma asôc ɲapu. ²³ Aõ wakêɲ ɲawaê têɲ mac bu sêhu yac neɲ asidôwa Timoti siɲ su yêc gapocwalô. In bu hôc asê aõ ɲagahô, dec alu oc aloc ma alic mac. ²⁴ Akêɲ aneɲ acsalô ɲayham têɲ mac nem lau bata hoɲ, ma têɲ A nôtö ndê lau dabuɲ hoɲ bocdinaɲ. Ma lau gameɲ Itali-ɲga sêkêɲ si acsalô têɲ mac whiɲ.

²⁵ Anôtö ndê mwasinɲ whiɲ mac hoɲ.

Jems ndê bapia Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac nanj to bapia dindéc, nanj ndê ñaê Jems. Inj ñgac bata nanj yob lau sêkêñ whinj Yisu-nga nanj sêndôc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tiguauc daêsam gauc gêm bu Jems inj Pômdau Yisu asi (Mak 6:3).

Jems to bapia dindéc têtj lau sêkêñ whinj Yisu Kilisi-nga nanj sêndôc babalip yêc lau nanj lau Israel dom, nanj si gamenj. Inj sam ñac bu lau nanj sêsa akêñ gôlôwac Israel-nga si tonj 12 (1:1), ma bocdinanj lau ñatô gauc gêm bu mboe inj to bapia dindéc têtj lau Israel-nga nanj sêlhô su yêc malac Jerusalem têtj ndoc lau sêkêñ kisa ñac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau ñatô gauc gêm bu bapia dindéc gic waê lau sêkêñ whinj-nga honj, lau Israel-nga, ma lau gamenj apa-nga sêwhinj.

Inj ndê bapia dau hêganôñ lêtj ti sakinj ñayham nanj gic lau sêkêñ whinj-nga ñawaê. Inj bu kêtj puc ñac bu sêtôc si sêkêñ whinj ñandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac honj sinj. Jems bu tôc asê bu lau si sêkêñ whinj inj gêtj nanj sêsôm ña whasunj ñambwa dom, magoc lau nanj sêkêñ whinj ñandô, nanj si lêtj ti sakinj oc tôc gêtj dau asê tiawê.

Jems gic hu ndê bapia

¹ Aô Jems nanj gam akinj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindéc têtj mac lau akêñ whinj Yisu-nga, nanj asa akêñ gôlôwac Israel-nga tonj 12, mac lau nanj andôc babalip yêc lau apa si gamenj. Acsalô têtj mac honj.

Dahôc ñawapac ti atac lu-lu dom

² O anenj asidôwai. Gêtj wapac me lêtôm bu tap mac sa, nanj alic nditôm gêtj atac ñayham-nga. ³ Mac anyalê bu gêtj bocke nanj kêsahê mac nem akêñ whinj, nanj gêm mac sa bu alhac ñannga. ⁴ Ma mac bu ati lau alhac ñannga-nga, dec oc ndic dabinj mac atôm gwalam akwa akêñ whinj-nga, ma mac oc apônda gêtj danj dom. ⁵ Magoc mac nem asa bu pônâ gauc, nanj tenj Anôtô bu kêtj gauc têtj am, ma inj oc kêtj. Bu Anôtô inj mwasiñ ñadau, ma oc lic ñamalac nanj tenj gêtj têtj inj, nanj sac dom, inj oc kêtj gêtj têtj inj ti atac whinj. ⁶ Magoc têtj ndoc am tenj gêtj dau, nanj tenj ti atac lu-lu dom. Tenj ti kêtj whinj bu am oc tap ñandô sa. Asa nanj tenj gêtj ti atac lu-lu, nanj gitôm gwêc nanj mbu gêli sa ma pi sip ñapanj. ⁷ Inj ñamalac kainj dinanj, gauc nem bu inj oc kôc gêtj danj yêc Pômdau dom. ⁸ Inj ñamalac gauc lu-lu-nga, ma kôm ndê gêtj honj bambalinj.

Dahê gauc pi mone ti wapa ñapanj dom

⁹ Mac asidôwai nanj lau waêm mba ma lau ñalôm sawa, aô wasôm têtj mac bu atac ñayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiwaê tu mac nem akêñ whinj-nga. ¹⁰ Ma mac lau ti lêtôm, Anôtô bu êngwinj mac, goc atac ñayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti wapa dom. Bu gêtj dau oc ninja gitôm a ñamlha ñayham, nanj ¹¹ ac pi ti ñandê atu, ma pec e ñamlha kêsôlô, dec ñamlha ñayham dau pacndê. Ma ñalêñ tigenj, lau ti lêtôm nanj sem gwelenj ñapanj tu sêtap mone sa-nga, nanj oc sêninga bocdinanj.

Lêtôm ti saê

¹² Asa nanj bu lhac ñannga têtj ndoc inj kêsahê lêtôm ti saê, nanj oc tap Anôtô ndê mwasiñ sa, bu ñawapac dau kôm inj hu ndê kêtj whinj sinj dom, ma Anôtô oc kêtj inj ndôc tali ñapanj. Ñaôli dau dinanj Anôtô gic bata su bu kêtj têtj lau nanj atac whinj inj nanj.

¹³ Ŋamalac danj bu lêtôm tap inj sa, nanj hê gauc bu Anôtô kêtj lêtôm têtj inj lec dom. Bu gêtj danj gitôm dom bu êntôm Anôtô, ma Anôtô dau kêtôm ñamalac danj dom. ¹⁴ Mba! Lêtôm ñahu sip ñamalac dau ndê atac galac, nanj kêtj gauc têtj inj ma kêtôm inj bu kôm sac. ¹⁵ Ma ñamalac nanj sôc atac galac ñapu, nanj kôm mêtê sac. Ma ñamalac nanj kôm mêtê sac, nanj wêkainj sen mbac ndu-nga.

¹⁶ Bocdinanj anenj asidôwai atac whinj-nga, ayob daôm bu lau danj sêñsau mac dom. Lêtôm menj akêñ Anôtô dom. Mba!

¹⁷ Damanj undambê-nga, nanj kêtj ñawê honj sêlhac umbonj, nanj mwasiñ ñayham honj ñadau, ma gêtj ñayham honj nanj datap sa, nanj menj akêñ inj ndê. Tôm bêc honj ac pi ma sip tiyham, ma ac ña-ayuj yêc tenj dom. Magoc Anôtô gitôm ac ña-ayuj dom. Inj kôm gêtj ñayham enj tu êmwasiñ yac-nga, ma kac ndê awha kwi-kwi dom. ¹⁸ Ma inj kêtj inj ndê yom ñandô sip yac neñ ñalôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gêtj honj nanj inj kêtj, nanj si ñandô mbêc.

Dangô mêtê ti dakôm ñandô sa

¹⁹ O anenj asidôwai atac whinj-nga, anjô su nanj. Atisa ñagahô tu asôm daôm nem yom-nga dom, magoc akêñ danjam lau ñatô si yom ñapep muñ. Ma ayob daôm bu atac ñandê ñagahô dom. ²⁰ Bu ñamalac si atac ñandê kalhac ñac ahuc e sêso lêtj gitêtj nanj Anôtô tac whinj. ²¹ Tu dinanj-nga dec aô wasôm têtj mac bu mêtê ñadômbwi ma mêtê sac honj nanj kêsôwec tiatu yêc gamenj nom-nga, nanj ahu sinj! Anjwiniñ daôm ma akôc Anôtô ndê mêtê nanj sic dulu têtj mac su, nanj sa sip nem ñalôm e tidôñ, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

²² Mac bu anjô Anôtô ndê yom ñambwa, dec oc anjsau daôm. Anjô ma akôm ñandô sa! ²³ Asa nanj ñgô mêtê magoc kôm ñandô sa dom, nanj gitôm ñamalac nanj tôc gwaniñ sip busunôm bu lic dau anjô andô. ²⁴ Inj gêlic

su, goc sa gi ma ñagahô kêlhiñ anğô andô sinj. ²⁵ Magoc asa nanj tôc gwaniñ Anötô ndê yomsu ñandô* nanj kêgapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc ñapu ti gauc gêm ñapanj, nanj Anötô oc nem mbec gêñ honj nanj inj kôm.

²⁶ Asa nanj gauc gêm bu inj gêm akinj Anötô ñapep, magoc gêm göliñ dau ndê êmbala dom, nanj kêsau dau. Ma gêñ honj nanj inj kôm bu nem akinj Anötô, nanj gitôm gêñ ñambwa ma gic Anötô tandô ñayham dom. ²⁷ Mac bu anem akinj Anötô ñalêñ gitêñ nanj inj oc lic ñayham, goc akôm gêñ bocdec. Anem mosibu ti lauwhê sawa nanj sêhóc ñawapac, nanj sa. Ma ambo ahê têtj mêtê ñadômbwi nom-ñga honj.

2

Datoc lau honj sa

¹ O anej asidôwai, mac nanj akêñ whiñ yac neñ ñawasi ñadau Pômdau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêmba honj sa ñalêñ tigenj. ² Mboe mac akac daôm sa tu alic om-ñga, ma ñamalac lu sêsôc sêmeñ. Ngac danj sôc ñakwê ñawasi ti gölôñ gol, magoc ñgac danj inj ñgac ñalôm sawa nanj sôc ñakwê akwa gwelenj-ñga. ³ Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ñgac ti ñakwê ñawasi sa, ma asôm têtj inj bu, “Am ndôc pôtj ñayham dindéc,” a? Ma asôm têtj ñgac ñalôm sawa, “Am lhac ñambu-ñga dê,” me “Ndôc nom dindéc yêc yac gahiñ-ñga,” a? ⁴ Mac bu akôm bocdinañ ma atoc mac nem lau ñatô sa hóc gêlêc lau ñatô su, dec mac atôm lau sêmatôc yom-ñga nanj si gauc tisac.

⁵ O anej asidôwai atac whiñ-ñga, anğô su nanj. Lau nanj lau nom-ñga sêlic bu lau ñalôm sawa, nanj Anötô tac whiñ bu ênyaliñ ñac sa bu sêkêñ whiñ ñanğa, dec sêti lau ti lêlôm yêc inj anğô-ñga. Ma inj oc kêtj ñac sêwêkainj gamen undambê-ñga nanj inj gic bata bu kêtj têtj lau nanj atac whiñ inj. Yom dau inj yom ñandô. ⁶ Magoc mac apu lau ñalôm sawa. Ma lau ti lêlôm nanj mac atoc ñac sa, nanj sêtoc mac sa ô dom. Ñac sêlic ñayham bu sêngwiniñ mac, ma ñac bu sêtap yom danj sa pi mac, dec ñac oc sêwê mac atêtj lau sêmatôc yom-ñga andi. ⁷ Yomandô! Ma têtj ndoc lau dau sêngwiniñ mac, nanj sêpu mac nem ñadau ndê ñaê ñayham whiñ.

⁸ Anötô ndê yomsu nanj sêto yêc bocdec bu, “Atac whiñ lau menpanj am-ñga gitôm mac atac whiñ daôm,” nanj tinamata yomsu honj nanj sêhêganôñ ñamalac si lêtj sêmba sêwhiñ dandi-ñga ma piñ ñac honj dôñ sêpitigenj. Mac bu danjam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidôwai sa ñapep.

⁹ Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmba, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatôc mac, ma tôc asê bu mac lau anğili yomsu-ñga. ¹⁰ Aô wasôm têtj mac, bu asa nanj danğa wambu yomsu honj ñapep, magoc kêgili yomsu ñalhô atêc danj, nanj gitôm ñamalac nanj kêgili yomsu honj. ¹¹ Anötô dau kêtj yomsu danj bocdec, ‘T “Kôm gêñ mockainj-ñga dom,” ma kêtj danj tiyham bocdec, ‘T “Ndic ñamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockainj-ñga dom, tigenj am bu ndic ñamalac danj ndu, nanj dec am gitôm ñamalac kêgili yomsu honj-ñga.

¹² Mac anyalê su bu ñasawa sauñ Anötô oc êñsahê mac, êñkuc yomsu nanj inj kêtj bu êñgapwêc yac su. Bocdinañ dec asôm yom ti akôm nem mêtê honj ñapep enj. ¹³ Mac bu tamwalô lau dom, dec Anötô oc tawalô mac dom têtj inj ndê bêc matôc-ñga. Tamwalô lau, ma mac oc atap inj ndê matôc sa dom.

Dakôm mêtê ñayham tôc yac neñ dakêñ whiñ asê

¹⁴ O anej asidôwai. Ñamalac danj bu sôm, “Aô gakêñ whiñ Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ñayham dom, dec inj ndê kêtj whiñ ñandô mba, ma oc nem inj si dom. ¹⁵ Mac bu alic awhê me ñgac kêtj whiñ-ñga danj nanj pônđa ñakwê ti gêñ danen-ñga, dec mac oc akôm sake? ¹⁶ Mac bu asôm têtj inj bu, “Am ndi ti yom malô, ma oc ñayham bu am tap nem gêñ danen-ñga ti ñakwê sa,” magoc akêñ gêñ danj bu anem inj sa dom, dec mac nem akêñ whiñ oc ñandô mbasi. ¹⁷ Bocdinañ, asa nanj sôm bu inj kêtj whiñ, magoc kôm ña-sakinj dom, nanj ndê kêtj whiñ gitôm gêñ batê.

¹⁸ Mboe ñamalac danj oc sôm, “Aô gakêñ whiñ, dec gitôm,” ma danj oc sôm bu, “Aô gakôm mêtê ñayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ñamalac nanj mêtê ñayham mbasi, dec ñalêñ bocke aô oc wanyalê bu am kêtj whiñ ñandô? Magoc lic mêtê ñayham dec aô gakôm gambo, oc tôc anej gakêñ whiñ asê têtj am. ¹⁹ Bocke? Am toc daôm sa bu am kêtj whiñ bu Anötô tigenj dê mbo, a? Aluê! Ñalau sac sêkêñ whiñ bocdinañ sêwhiñ, ma sêtoc dau ñandô!

²⁰ Am ñamalac gauc mbasi-ñga! Am nem kêtj whiñ nanj mêtê ñayham mbasi, nanj ti gêñ ñambwa. Gauc nem yom bocdec, ²¹ Abañ Abraham inj bu kêtj inj ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinañ-ñga dec Anötô gêlic inj bu ñgac gitêñ. ²² Mac honj alic su nanj. Abraham ndê kêtj whiñ ti inj ndê gwelenj sêpuc dau dôñ. Ma inj ndê gwelenj ti sakinj gic dabij inj ndê kêtj whiñ. ²³ Yom nanj sêto yêc nanj sôm bu, “Abraham kêtj whiñ Anötô dec Anötô gêlic inj

* **1:25:** Ngac nanj to Hibru tôc asê bu yomsu amanju gitôm dom bu ndic dabij lau bu sêti lau gitêñ (7:19; 10:1). Bocdinañ lau daêsam gauc gêm bu yom nanj Jems to pi Anötô ndê yomsu ñandô, nanj hêganôñ yomsu amanju dom, magoc hêganôñ ñawaê ñayham. Bu ñawaê ñayham whê sa bu Yisu gic dabij yomsu pwac akwa-ñga honj (Mat 5:17) ô yac, ma Ñalau Dabunj gêm göliñ lau sêkêñ whiñ-ñga ma gêm ñac sa bu sêsa lêtj gitêñ tôm yomsu sôm (Rom 8:2-4).

ti *ngac gitêŋ*.” Yom dau nhandô sa pi gêŋ nan in kôm, ma Anôtô dau sam Abraham bu in ndê silip.

²⁴ Bocdinaŋ mac honj alic! Dakêŋ whiŋ nambwa kôm yac dati lau gitêŋ yêc Anôtô anjô-nga dom. Gêŋ nanj dakôm tu danjaŋ wambu Anôtô-nga, ma yac neŋ dakêŋ whiŋ, nanj lu-lu sêkôm yac dati lau gitêŋ. ²⁵ Ma gêŋ danj tiyham. Gauc nem awê seŋ-nga Rahab. In gêm yaom lau Israel-nga nanj sêtip gameŋ Kanan-nga, ma kêmasaŋ njac si lêŋ bu sêlhô sêndi. Ma tu dinaŋ-nga Anôtô gêlic in bu awê gitêŋ.

²⁶ Njamalac nanj wayahô mbasi, nanj in gêŋ batê. Ma yac bu dakêŋ whiŋ magoc dakôm mêteŋ nayaham dom, dec yac neŋ dakêŋ whiŋ gitôm gêŋ batê bocdinaŋ.

3

Dayob êmbalan

¹ Aneŋ asidôwai, anjô su nanj! Têŋ Anôtô ndê bêc êmatôc lau-nga, nanj in oc kip yac lau nanj andôhônj in ndê mêteŋ têŋ lau, nanj sa njapep pi yac mba gwelenj dau. Tu dinaŋ-nga mac nem asa bu ti kêdôhônjwaga mêteŋ-nga, nanj kôc gauc pi yom dau muŋ su nanj. ² Mêteŋ sac kôm yac honj dapeŋ njalêŋ daêsam. Njamalac nanj gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so danj dom, nanj njamalac gitêŋ, ma gitôm bu nem gôlinj in ndê njamlic njagêŋ honj njapep.

³ Lau nanj sêndôc hosi njahô, nanj sêkêŋ ain sôc hosi whasuŋ, bu sênem gôlinj hosi ma sêkac in kwi ênjuk njac si atac whiŋ. ⁴ Ma akôc gauc pi waŋ atu-tu. Mbu njadinda peŋ lac sac andô, magoc gôlinj atêc dinaŋ kêŋ in kêtê kêkuc njac gôlinj-nga ndê atac whiŋ. ⁵ Njalêŋ tigenj, yac êmbalan in gêŋ sauŋ andô danj yêc njamlic njagêŋ honj, magoc in yom datoc dauŋ sa-nga daêsam njahu. Mac anjalê bu ya njamsi sauŋ danj gitôm bu ti ya atu ma neŋ pwa atu danj su. ⁶ Ma yac êmbalanj dau gitôm ya. Yêc yac neŋ njamlic njagêŋ honj, sac njahu yêc êmbalanj, ma yac bu dayob njapep dom, dec sac oc êŋsôwec e nem njamlic sambuc ahuc ma kôm yac neŋ têm dambo tanji-nga honj tisac. Ma sac nanj njahu yêc êmbalanj, nanj meŋ akêŋ ya lambwam-nga.

⁷ Lau njatô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gêŋ dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gêŋ gwêc-nga timalô bocdinaŋ. ⁸ Magoc lau danj sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu njamalac êmbala in gêŋ sac nanj yêc teŋ dom, ma njamlic sac gêm in ahuc. ⁹ Yac tam dange yac neŋ Pômdau ti Damaŋ undambê-nga njê êmbalanj, magoc njamalac nanj Anôtô kêmasaŋ bu sênem in anjô sêmbo nom, nanj yac dapucho njac njê gêŋ tigenj dinaŋ. ¹⁰ Anjô su nanj. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akêŋ whaŋsuŋ tigenj. O aneŋ asidôwai, mêteŋ dau in sac sambuc! ¹¹ Mac gauc gêm bocke? Oc

tôm bu gwêc ma bu njayaham tu danôm-nga lu-lu sêsa akêŋ bubata tigenj? Mba! ¹² O aneŋ asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-nga sa yêc gwêc njalôm. Ma gêŋ danj tiyham. Oc datap wa nhandô sa yêc a kinj, me a kinj nhandô yêc wa? Mba.

Lau tiguauc sêkôm mêteŋ nayaham

¹³ Mac nem asa in njamalac tiguauc, nanj toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêteŋ nayaham ma sa lêŋ gitêŋ enj, tu bu tôte gêŋ dau asê. ¹⁴ Tigenj mac lau nanj asa lêŋ atoc daôm sa tu ahôc gêlêc asidôwai-nga, me mêteŋ lêmuŋ-nga bu yêc mac nem njalôm, nanj atoc daôm sa me anjsau daôm bu mac lau tiguauc lec dom. ¹⁵ Bu lau nanj sêkôm mêteŋ lêmuŋ-nga ti mêteŋ sêhôt gêlêc dau-nga, nanj si gauc meŋ akêŋ Anôtô ndê dom. Mêteŋ dau njahu yêc nom, kêkuc njamalac nom-nga si gauc nambwa, ma meŋ akêŋ Sadaŋ ndê.

¹⁶ Mêteŋ lêmuŋ-nga ti ahôc gêgêlêc daôm-nga bu yêc mac nem njalôm, dec mac oc apiŋ daôm dôŋ njapep dom, ma mêteŋ sac tidautidau oc nem mac ahuc. ¹⁷ Asa nanj kôc gauc njayaham yêc Anôtô ndê, nanj gêŋ njamata-nga in oc kôm mêteŋ njawasi enj. In oc yob dau bu tac njandê njagahô dom, ma in oc ti njamalac atac whiŋ lau ti sôt yom njapu-nga. In njamalac tawalô lau-nga ma ndê gwelenj oc nem nhandô daêsam. In oc kôm mêteŋ njayaham têŋ lau tiwaê ma têŋ lau waêmba sêwhiŋ, ma oc êŋsau lau danj dom. ¹⁸ Lau nanj sêkôm gêŋ malô ma sêhê wamba lau, nanj sêtôm lau nanj sêsô gêŋ njawê nayaham sip si ôm. Ma njac si gwelenj dau oc nem nhandô bu njac ma lau daêsam sêtap lêŋ gitêŋ sa.

4

Lêŋ atac whiŋ gêŋ nom-nga-nga

¹ Akôc gauc pi gêŋ nanj kôm mac atac njandê ti asôm daôm. Aô wasôm têŋ mac, bu mêteŋ dau meŋ akêŋ mac nem njalôm akwa, nanj kac mac tu asa lêŋ atac whiŋ gêŋ nom-nga-nga. ² Gêŋ nanj mac atac whiŋ, nanj mac atap sa dom, njahu bu mac aterj têŋ Anôtô dom. Mac tamgatu gêŋ dau njapaŋ e mac atac njandê sa ti asôm daôm, ma mac oc akôm mwasac e nditôm bu andic njamalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gêŋ nanj mac atac whiŋ. ³ Ma têm njatô mac aterj gêŋ têŋ Anôtô, magoc in kêŋ têŋ mac dom. Mac atap sa dom, njahu bu mac aterj gêŋ dau tu bu amwasinj daôm-nga nambwa, ma gauc dinaŋ in solop dom.

⁴ Mac atôm lau mockainj-nga, bu mac ahuc Anôtô sinj ma asap gêŋ nom-nga dôŋ. Mac anjô! Asa nanj tac whiŋ gêŋ nom-nga hôt gêlêc, nanj Anôtô ndê silip dom, in Anôtô ndê njacyo. ⁵ Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, nanj whê sa bu njalau nanj Anôtô kêŋ mbo yac neŋ njalôm, nanj gêm lêmuŋ yac neŋ gatunj ma tac whiŋ nhandô bu dasap in dôŋ njapaŋ. Gauc

nem yom dau n̄apep, bu in̄ yom n̄ambwa dom.
 6 Anötö k̄eñ nd̄e mwasiñ t̄eñ yac tu bu puc
 yac d̄oñ pi l̄eñ sac-n̄ga. Tu dinañ-n̄ga s̄eto
 yom ȳec bocdec bu:

Anötö k̄egwiniñ lau nañ s̄etoc dau sa,
 magoc k̄emwasiñ lau nañ s̄eñgwiniñ dau.
 [Prov 3:34]

7 Bocdinañ as̄oc Anötö n̄apu. Apuc daõm
 d̄oñ t̄eñ Sadan̄ bu êntõm mac dom. Amasuc
 in̄ su ma in̄ oc lh̄o su ȳec yac. 8 Atigasuc
 Anötö dec in̄ oc tigasuc mac. Mac lau nañ
 akõm m̄et̄e sac, nañ an̄gwasin̄ amam ma ahu
 m̄et̄e dau sin̄. Ma mac lau nañ an̄kuc Anötö
 ti gauc lu-lu, nañ amasan̄ nem n̄alõm n̄awasi
 sa. 9 Anem daõm kwi ma atan̄ tu mac nem
 sac-n̄ga. Mac nem mbwac nem dau kwi ti
 dan̄gibo, ma mac nem atac n̄ayham nem dau
 kwi ti atac n̄awapac. 10 An̄gwiniñ daõm ȳec
 Põmdau an̄gõ-n̄ga, goc in̄ oc toc mac sa.

An̄gõlin̄ yom pi nem asidõwai dom

11 O asidõwai, an̄gõlin̄ yom pi daõm dom.
 Asa nañ ḡem d̄ohõñ dau pi nd̄e asidõwa dan̄,
 nañ ḡelic asidõwa dau sac ma s̄õm yom pu
 in̄-n̄ga, nañ pu yomsu ma ḡelic yomsu dau
 sac whin̄.* Ma am bu pu yomsu, dec am
 s̄oc yomsu dau n̄apu dom. 12 Anötö nañ k̄eñ
 yomsu, nañ nd̄e n̄aclai ȳec bu nem lau si, me
 sen̄ n̄ac su. Ma in̄ tawas̄e oc ênsah̄e lau hoñ pi
 n̄ac si m̄et̄e. Bocdinañ am asa dec gauc ḡem
 bu ênsah̄e nem asidõwai?

Datoc dauñ sa dom

13 Aõ wasõm yom pi lau nañ gauc ḡem
 bu s̄eti n̄adau dau. Mboe n̄amalac dan̄ oc
 s̄õm yom bu, “Kwahic dec me lañs̄e, aõ
 wat̄eñ malac atu dan̄ wandi, wanem gwelen̄
 nditõm yala dan̄ sambuc, ma watap mone
 dāesam sa.” 14 Mac atõm dom bu an̄yal̄e
 ḡeñ nañ oc h̄oc as̄e t̄eñ lañs̄e. Mac alic nem
 t̄em ambo tamli-n̄ga bu in̄ ḡeñ atu, a? Mba!
 In̄ gitõm yawalec nañ puc pi men̄ magoc
 n̄asawa sauñ en̄ h̄e su. 15 Gauc nem bu ati
 n̄adau tu amasan̄ daõm nem l̄eñ asa-n̄ga dom,
 magoc asõm yom bocdec bu, “Põmdau bu lic
 n̄ayham, dec yac oc ambo tan̄li ma akõm ḡeñ
 bocdec me ḡeñ bocd̄e.” 16 Magoc mac lau
 wachuc nañ êl̄em̄e atoc daõm sa, ma mac
 nem m̄et̄e dau in̄ m̄et̄e sac. 17 Bocdinañ asa
 nañ k̄eñyal̄e l̄eñ n̄ayham magoc k̄õm dom, nañ
 k̄õm sac.

5

Jems k̄eñ puc lau ti l̄elõm

1 Mac lau ti l̄elõm nañ ac mone ti wapa
 dāesam sa, nañ an̄gõ! Apuc dan̄gibo sa ma
 atan̄ pi n̄awapac nañ gic wāe bu tap mac sa
 t̄eñ b̄ec n̄ambu-n̄ga. 2 Awa ti wapa ma n̄akw̄e
 nañ mac ac sa tu daõm-n̄ga, nañ h̄oc ḡel̄ec
 su ma ȳec n̄ambwa e da nõm ma sop sen̄ su.

3 Oyaê! B̄ec n̄ambu-n̄ga men̄ k̄eñpiñ su, magoc
 mac akõm bu andic nem awa silba ma gol
 sa n̄apan̄. Mac oc atap mat̄oc sa tu mac
 nem awa nañ h̄eko w̄embwa e da nõm su.
 Ma tu ḡeñ dinañ-n̄ga dec mac nem n̄amsõm
 oc tisac whin̄, gitõm ya ḡeñ mac. 4 An̄gõ!
 Mac an̄gamin̄ n̄aõli n̄ayham t̄eñ lau nañ s̄ekõm
 gwelen̄ t̄eñ mac. Ma Põmdau N̄aclai N̄adau
 n̄gõ n̄awaê ma oc êmat̄oc mac pi ḡeñ dau.
 5 Mac ambo nom ti amwasiñ daõm k̄el̄ec,
 atõm h̄oc nañ sen̄ ḡeñ n̄awah̄o e s̄etõp atu,
 ma s̄eñyal̄e dom bu n̄asawa sauñ n̄ac si n̄adai
 oc s̄endic n̄ac ndu ma s̄eñeñ. 6 Mac êl̄em̄e
 amat̄oc lau git̄eñ ma akic yom bu andic n̄ac
 ndu, magoc lau dau s̄ek̄eñ kisa mac dom.

Dah̄oc n̄awapac ti atac pa su

7 Bocdinañ asidõwai, ah̄oñ Põmdau nd̄e b̄ec
 mbu men̄-n̄ga ti nem atac pa su. Lau nañ
 s̄esõ ḡeñ sip õm, nañ s̄ehõñ ḡeñ dau bu nem
 n̄andõ. S̄embo ti atac pa su ma s̄ehõñ u bu
 ndic ma ac bu pi t̄õm n̄andoc. 8 Ma mac boc-
 dinañ. Nd̄oc men̄ k̄eñpiñ bu Põmdau oc mbu
 men̄, dec apuc daõm d̄oñ bu alhac n̄an̄ga, ma
 ah̄oñ in̄ ti nem atac pa su.

9 O asidõwai, asec daõm dom. Mac bu asec
 daõm, dec oc atap Anötö nd̄e mat̄oc sa, bu in̄
 nd̄e b̄ec êmat̄oc lau-n̄ga men̄ k̄eñpiñ, gitõm in̄
 dau men̄ kalhac mac nem andu n̄agatam.

10 Asidõwai, ak̄oc gauc pi propet akwa-
 kwa. N̄ac s̄eh̄oc n̄awapac dāesam, magoc
 s̄eh̄oc yom as̄e sem Põmdau an̄gõ ti atac pa
 su. Gauc nem n̄ac si l̄eñ dinañ ma an̄kuc.
 11 Lau nañ s̄eh̄oc n̄awapac ti atac pa su, nañ
 yac tampiñ n̄ac. Mac an̄gõ miñ pi Job,
 nañ h̄oc n̄awapac dāesam, magoc ḡeñ dau
 ku in̄ dulu dom, in̄ kalhac n̄an̄ga. Ma mac
 an̄yal̄e bu tiñambu Põmdau ḡem in̄ sa tiyham.
 Yomandõ! Põmdau in̄ tawalõ yac ma atac
 apu yac n̄andõ.

12 O aneñ asidõwai, ayob daõm tu ḡeñ atu
 dind̄ec-n̄ga. Mac bu akõm ḡeñ dan̄, dec asõm,
 “Āec,” ma yom dau gitõm. Mac bu akõm
 dom, dec asõm, “Mba,” ma mac nem yom
 dau gitõm. Atoc amam pi undamb̄e me pi
 nom me pi ḡeñ dan̄ tu bu andic sen̄eñ nem
 yom-n̄ga dom. Mac bu akõm bocdinañ, dec
 oc atap Anötö nd̄e mat̄oc sa.

Yom dat̄eñ mbec-n̄ga

13 Mac nem asa bu tap n̄awapac sa, nañ ten̄
 mbec. Ma mac nem asa nañ atac n̄ayham
 sa, nañ nem w̄e ma êmpin̄ Põmdau. 14 Mac
 nem asa bu ḡembac, nañ k̄eñ yom t̄eñ ḡolõwac
 dabun̄ si lau bata s̄emeñ, ma s̄eteñ mbec
 tu in̄-n̄ga ma s̄embac ndip kwi pi in̄ n̄agõlõñ
 s̄enem Põmdau an̄gõ. 15 Mb̄ec nañ mac at̄eñ ti
 ak̄eñ whin̄, nañ oc nem n̄amalac ḡembac dau
 sa. Põmdau oc nem in̄ sa ma k̄õm in̄ n̄ayham
 sa tiyham. Ma in̄ nd̄e sac bu ȳec, goc ten̄

* 4:11: Lau atu-tu gauc ḡem bu Jems k̄oc gauc pi yomsu tigen̄ bu ‘Atac whin̄ nem asidõwai t̄õm am tac whin̄ daõm,’ dec
 to yom dinañ. Yomsu dau ȳec Lev 19:18; ma Jem 2:8.

mbec tu gêḅ dau-ḅga whiḅ, ma Pômdau oc suc kwi. ¹⁶ Bocdinaḅ asa naḅ kôm sac, naḅ hoc ḅayom asê têḅ asidôwa daḅ, ma asidôwa dau teḅ mbec tu iḅ-ḅga. Akôm bocdinaḅ, ma ateḅ mbec pi mac nem asidôwai naḅ gêmbac, bu akôm ḅac ḅayham sa tiyham. Mbec naḅ ḅamalac gitêḅ daḅ teḅ, naḅ mbec ti ḅaclai, ma oc nem ḅandô. ¹⁷ Gauc nem propet Elaija. Iḅ ḅamalac gitôm yac. Iḅ teḅ mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tō ma ayô 6. ¹⁸ Goc iḅ teḅ mbec tiyham, dec Anötô kêḅ u gic ma gêḅ ôḅ-ḅga sem ḅandô tiyham.

Danem lau naḅ sêhu Anötô ndê lêḅ siḅ, naḅ sa

¹⁹ Aneḅ asidôwai. Mac nem daḅ bu hu Anötô ndê lêḅ ti yom ḅandô siḅ, ma daḅ bu nem iḅ ndê ḅalôm kwi ma kôc iḅ mbu meḅ tiyham, ²⁰ dec aḅyalê gêḅ bocdec. Asa naḅ gêm ḅamalac sac kwi bu hu mêtê sac siḅ, naḅ kêgaho iḅ su yêc seḅ mbac ndu-ḅga, ma gêm iḅ sa bu tap ḅagêyô sa tu iḅ ndê sac daêsam-ḅga dom.

Pita ndê bapia ñamata-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nanj to bapia dindéc inj Pita, Yisu ndê aposel danj. Inj to têng lau sêkênj whinj-nga nanj sêmbou babalip tòm gamenj honj nanj lau Rom-nga sem gôlinj. Lau dau sêhóc ñawapac daêsam, ma lau sêkênj kisa ñac tu sêkênj whinj Yisu-nga.

Pita tac whinj bu puc ñac dônj, bu sêlhac ñannga ma ti atac ñayham tu mwasinj atu ti ñawasi atu nanj Anötö gic bata tu ñac-nga yêc undambê. Tòm Anötö unj Yisu sa akênj lau batê-nga, nanj oc kôm têng ñac bocdinañ. Inj to yom pi ñandê ti ñawapac daêsam nanj Yisu hóc têng ndoc inj mbo nom, ma sôm bu lau nanj sênkuc Yisu, nanj sêwêkainj inj ndê lêng dinañ. Inj whê sa bu ñawapac tidau-tidau gitôm bu puc ñac dônj, ma tinjambu têng ndoc Pômdau mbu menj, nanj ñac oc sêtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lêng ñayham ma dabunj bu lau sêkênj whinj-nga sênkuc.

Pita gic hu ndê bapia ñamata-nga

¹ Aô Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindéc têng mac lau nanj Anötö kêyalinj mac sa, mac lau nanj ambo nom atôm lau apa, ma andóc babalip yêc gamenj Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-nga. ² Damanj Anötö kêyalê gêng honj munj su, dec kêyalinj mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êngwasinj mac nem sac honj su, ma bu Njalau Dabunj kôm mac ati lau dabunj, nanj danjam wambu Kilisi ñapep. Mwasinj ti yom malô akênj Anötö êñsalê mac ahuc.

Yom pi Anötö ndê mwasinj atu nem yac si-nga

³ Tampinj Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba. Nahu bu inj tawalô yac ndu andô, dec kôm yac datiwakuc. Gêng dau ñandô sa bocdec bu, inj unj Yisu sa akênj lau batê-nga, ma pinj yac dônj tam daminj inj, ma bocdinañ dec yac dakênj batanj ñandô ñayham kêlêc, nanj bu oc dandôc tanli ñapanj. ⁴ Ma dawêkainj gêng lêngsêm ñayham, nanj ndê ñawasi oc ninnga dom, ma tòm dom bu tisac me hê su. Anötö po gêng dau sa gwananj tu mac-nga yêc undambê. ⁵ Mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-nga sa su, ma inj kêmasanj mwasinj dau ña-ñandô su ma hônj têm bu tôle ñandô dau asê tiawê têng béc ñambu-nga. Ma tu mac nem akênj whinj-nga, dec Anötö ndê ñaclai oc yob mac e atap ñandô dau sa.

⁶ Aô kayalê bu mac ambo ti atac ñayham atu ñapanj tu Anötö ndê mwasinj honj dinañ-nga. Magoc aô kayalê bu ñawapac daêsam tap

mac sa têng ñasawa dindéc, dec kôm mac nem ñalom ñawapac whinj. Mac ac waê bu atap gêng dau sa, magoc inj gêng ñasawa apê-nga enj. ⁷ Mac anyalê bu lau sêpec gol tu bu ñadômbwi ninnga ma gol ñawasi solop gacgen yêc. Ma ñalênj tigenj, ñawapac nanj tap mac sa, nanj menj bu êñsahê mac nem akênj whinj. Anötö gêlic mac nem akênj whinj bu gêng ñandô, gitôm gêng ñaôli atu, nanj hóc gêlic gol nanj oc ninnga whinj nom dindéc, nanj su. Ma mac bu ahóc ñawapac ma asap nem akênj whinj dônj ñannga, dec têng ndoc Yisu Kilisi mbu menj têng béc ñambu-nga, nanj inj oc toc mac sa ma kênj waê ti ñawasi ñayham têng mac. ⁸ Mac nem danj gêlic Yisu pi tandô dom, têng ñamata-nga e menj têng kwahic dec, magoc mac atac whinj inj ma akênj whinj inj ambo. Ma mac nem atac ñayham tu inj-nga inj gêng atu andô, ma hóc gêlic ñamalac si gauc me yom tu awhê sa-nga. ⁹ Ma ndoc menj kêpinj bu mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-nga ña-ñandô sa, nanj ti mac nem akênj whinj ñahu.

Propet sêhoc Anötö ndê lêng nem yac si-nga asê

¹⁰⁻¹¹ Lau propet sêhoc yom asê munj su, pi mwasinj nanj mac atap sa su. Kilisi ndê Njalau mbo ñac si ñalom, ma kêgilí ñac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lêng nem lau si-nga. Njalau dau hoc asê têng ñac gwananj su, bu Anötö ndê Mesaya oc hóc ñandê, ma tinjambu tap ñawasi atu sa. Magoc ñac sênjyalê têm ti ndoc ma ñalênj su dom, ma tu dinañ-nga dec sêkôm ñannga bu sêkip ñahu sa. ¹² Njalau tôle asê têng lau propet bu yom nanj sêhoc asê, nanj tu ñac dau-nga dom, magoc sêhoc asê gwananj tu sênem mac sa-nga. Ma lau nanj sêhoc ñawaê ñayham asê têng mac, nanj sêwhê yom dau sa ña Njalau Dabunj nanj Anötö kênj sip akênj undambê menj, nanj ndê ñaclai. Gêng honj nanj propet sêhoc asê, nanj Anötö ndê anjela bocdinañ tac whinj ndu andô bu sênjyalê ma sêlic ñandô.

Dasa lêng dabunj dandic ñawaê

¹³ Tu dinañ-nga dec akóc gauc ñapep pi lêng bocke inj lêng solop tu asa-nga, ma ambo ti nem gauc ñawa. Akênj batam ñapanj ti tamkwê mwasinj atu nanj mac oc atap sa têng béc nanj Yisu oc hoc dau asê. ¹⁴ Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec danjam wambu inj ñapep, ma ahu mêtê sac honj nanj mac akôm têng ndoc mac am gauc Anötö, nanj sinj. ¹⁵ Anötö nanj kêgalêmac mac sa ati inj ndê, nanj inj dabunj andô. Tu dinañ-nga dec ayob daôm nem lêng honj bu akôm mêtê dabunj enj, atôm inj dau. ¹⁶ Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu:

Aô Anötö dabunj, bocdinañ asa nem lêng dabunj enj. *[Lev 11:44-45]*

¹⁷ Ambo nom atôm lau apa, ma atóc Anötö ma atoc inj sa ñapep. Nahu bu Anötö, nanj mac ata bu Damanj, nanj oc toc ñamalac danj

sa hôc gëlêc danj dom, têtj ndoc inj ên̄sahê lau hoj pi n̄ac si lêtj. Inj oc ên̄sahê lau hoj n̄a dôhôn̄ tigenj. ¹⁸ Muñ-nga mac atôm lau akinj mêtê sac-nga, tu lêtj gauc mbasi-nga nanj apami sic dulu têtj mac. Magoc Anôtô gêm̄lhi ti kégapwêc mac su yêc sakinj mêtê sac-nga dinanj. Inj gêm̄lhi mac su, n̄a gêtj nanj oc nin̄ga whinj nom dindec gitôm gol me silba, nanj dom. Mba. Mac an̄yalê su bu ¹⁹ inj gêm̄lhi mac su n̄a Kilisi ndê dac, nanj hôc gëlêc gêtj n̄aôli atu-tu nom-nga hoj su. Kilisi kêtj dau ti da gitôm domba n̄awasi n̄ayham nanj n̄asac mbasi. ²⁰ Anôtô kêtjalinj inj sa têtj ndoc inj kêtj undambê ti nom su dom, ma tôte inj asê tiawê têtj têtj n̄ambu-nga dindec, tu mac-nga. ²¹ Ma tu gêtj nanj Kilisi dau kôm tu mac-nga, dec mac akêtj whinj Anôtô, nanj unj inj sa akêtj lau batê-nga, ma kêtj n̄awasi atu têtj inj. Bocdinañ kwahic dec Anôtô ti mac nem akêtj whinj n̄ahu, ma mac akêtj batam bu atap mwasinj atu nanj inj gic bata têtj mac, nanj sa.

²² Mac asôc yom n̄andô n̄apu su, dec ahu lêtj ti mêtê n̄adômbwi hoj sinj su, tu bu an̄kuc mêtê n̄andô atac whinj asidôwai-nga. Bocdinañ kwahic dec aô waterj mac bu akêtj nem n̄alôm sambuc bu akôm mêtê dau n̄andô sa-nga. ²³ Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc n̄ahu sip gêtj nom-nga nanj gic waê bu nin̄ga, nanj danj dom. Mba. Mac atiwakuc n̄ahu sip Anôtô ndê Yom nanj gitôm gêtj tali, ma oc yêc n̄apanj enj. ²⁴ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Namalac nom-nga hoj sêtôm kwanj, ma n̄ac si waê gitôm n̄aola ôm-nga.

Kwanj yêc n̄asawa apê ma tibasô, ma n̄aola bocdinañ kêsôlô.

²⁵ Magoc Pômdau ndê yom yêc n̄apanj. [Ais 40:6-8]

Ma Pômdau ndê yom dau, inj n̄awaê n̄ayham nanj sêhoc asê têtj mac su.

2

¹ Tu dinanj-nga dec ahu mêtê sac-sac hoj sinj. Mêtê alic lau sac-nga hoj, mêtê an̄sau lau-nga, mêtê dasôm yom n̄ayham magoc dakôm n̄andô sa dom-nga, mêtê lêmun-nga ti lêtj dapu lau-nga tidau-tidau, nanj ahu hoj sinj. ² Akôm n̄an̄ga bu akôc Anôtô ndê yom sa sip nem n̄alôm e tidôn̄, n̄alêtj tigenj tôm balêkoc dedec tac whinj bu sênôm su. Ma tôm dinda ndê su gêm̄ balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anôtô ndê yom oc kôm mac nem akêtj whinj ên̄sowec tiatu ma alhac n̄an̄ga e atap Anôtô ndê mwasinj nem mac si-nga n̄a-n̄andô sa. ³ Mac an̄yalê Pômdau su ma an̄sahê su bu inj ndê mwasinj inj n̄ayham, bocdinañ

dec ahu mêtê sac hoj sinj, ma an̄salê gêtj tu puc gatôm dôñ-nga.

Yisu ti hoc n̄amata-nga andu-nga

⁴ Atigasuc Pômdau Yisu nanj gitôm hoc tali nanj Anôtô kêtjalinj sa ti hoc n̄amata-nga bu kwê ndê andu lhac n̄ahô-nga. Namalac sêtec inj, magoc Anôtô dau kêtjalinj inj sa, ma gêlic inj n̄ayham kêtjêc. ⁵ Mac bocdinañ atôm hoc tali nanj Anôtô bu kwê sa ti Nalau Dabuñ ndê andu. Ma inj kêtjalinj mac sa ati lau dabuñ, bu anem akinj inj atôm inj ndê lau dabuñsiga. Ma mac nem gwelej n̄andô, nanj bu akêtj daôm sambuc atôm da nanj inj oc lic n̄ayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-nga. ⁶ Tôm yom nanj Anôtô sôm pi Kilisi, nanj sêto yêc bocdec bu:

Alic su nanj! Aô gakêtj hoc danj kalhac Lôc †Sayon, nanj aô danj kayalinj sa ma galic n̄ayham kêtjêc bu ti hoc n̄amata-nga andu-nga.

Asa nanj kêtj whinj inj, nanj oc maya dau dom. [Ais 28:16]

⁷ Mac akêtj whinj dec alic hoc dau n̄ayham kêtjêc. Magoc lau nanj sêkêtj whinj dom, nanj sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc nanj lau sêkwê andu-nga sêtec, nanj kwahic ti hoc n̄amata-nga yêc andu dau. [BW 118:22]

⁸ Ma yom danj tiyham yêc bocdec:

Inj hoc nanj lau daêsam oc sêtinj gahi pi ma sêpenj. [Ais 8:14-15]

N̄ac sêpenj, n̄ahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom nanj Anôtô hoc asê gwananj su.

Anôtô ndê lau si lêtj

⁹ Magoc Anôtô, nanj kêtjalêc mac sa bu ahu n̄asac sinj ma ambo inj ndê n̄awê atu n̄alôm, nanj kêtjalinj mac sa muñ su ati inj ndê, ma bu ati gôlôwac dabuñ tonj tigenj, ma anem akinj inj gitôm lau dabuñsiga nanj sem akinj n̄ac si Kinj. Inj kôc mac sa ati inj dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gêtj atu-tu hoj nanj inj kôm tu mac-nga. ¹⁰ Muñ-nga mac Anôtô ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anôtô ndê lau solop. Ma muñ-nga mac atap inj ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su.*

¹¹ Aneñ lau atac whinj-nga. Nom dindec ti mac nem malam n̄andô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aô bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac n̄alôm akwa-nga n̄andô sa dom. Bu mêtê kainj dinanj gitôm n̄acyo nanj gic sinj têtj mac n̄apanj, ma gitôm bu serj mac nem gatôm su. ¹² Mboe lau nanj sêkêtj whinj dom, nanj oc sên̄gôlinj yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-nga. Magoc ambo awhinj n̄ac ma ayob bu akôm mêtê n̄ayham enj, dec n̄ac oc sêlic bu mac nem lêtj ti sakinj

* **2:10:** Pita kôc gauc pi yom nanj propet akwa Hosea to muñ su. Anôtô sôm têtj Hosea bu sam inj ndê balêkoc danj bu 'Aneñ lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma danj bu 'Lau nanj aô atac whinj n̄ac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinanj sêti dôhôn̄ lau Israel-nga nanj danjapêc têtj Anôtô. Magoc tin̄ambu inj tawalô lau Israel-nga, dec sam n̄ac bu 'Aneñ lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whinj-nga' (Hos 2:1, 23a).

hoŋ ŋayham, ma mboe oc ti lêŋ bu sênem dau kwi ma sêkôc Anôtô sa ti ŋac si Pômdau, ma sêmpin in têt ndoc in mbu têt yac menj.

Dasôc gôliŋwaga ti ŋadaui ŋapu

¹³ Tu Pômdau-ŋga dec asôc lau hoŋ nan sem gôliŋ sêmbô nom, nan ŋapu. Asa nan ti mac nem kin atu, nan asôc in ŋapu. ¹⁴ Ma lau nan kin dau kêkin bu sênem gôliŋ gamenj ŋatô, nan asôc ŋac ŋapu bocdinaŋ. In kêkin ŋac bu sêkêŋ ŋagêyô têt lau nan sêkôm sac, ma bu sêtoc lau nan sêkôm ŋayham, nan sa. ¹⁵ Bu Anôtô tac whin bu mac akôm mête ŋayham enj, e lau gauc mbasi-ŋga nan sêŋyalê in ti ndê yom dom, nan sêŋgacip whasun ahuc, ma tôm dom bu sêŋgôliŋ yom pi mac. ¹⁶ Magoc atôm lau akin ŋambwa dom, magoc ambo atôm lau nan sêti ŋadau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kêŋ ŋasawa têt mac bu asa lêt sac-ŋga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anôtô dau ndê lau akin, dec asa nem lêt anjuc in ndê atac whin. ¹⁷ Atoc lau hoŋ sa ŋapep, ambo ti atac whin asidôwai sêkêŋ whin-ŋga hoŋ, atôc Anôtô ti asôc in ŋapu ŋapep, ma atoc nem kin nom-ŋga sa.

¹⁸ Mac lau nan am akin ŋadaui, asôc ŋac ŋapu ma atoc ŋac sa ŋapep. Akôm ŋalêŋ tiger têt ŋadaui ŋayham nan sêyob mac ŋapep, ma têt ŋadaui sac nan si ŋalôm apê, nan bocdinaŋ. ¹⁹⁻²⁰ Mac bu akôm sac dom, magoc sêkêŋ ŋandê têt mac tu anjalê Anôtô ma anjuc in-ŋga, dec ahôc gêt dau, ma gauc nem bu Anôtô gitôm bu êmwasiŋ mac ô ŋandê dinaŋ. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, nan tamkwê mwasinj dan ô ŋandê dau dom, bu in lêt solop bu sêmatôc mac.

Tanjuc Kilisi ndê dôhôn hóc ŋandê-ŋga

²¹ Bu lau nan Anôtô kêgalêm ŋac sa, nan sic waê bu sêhóc ŋawapac kain dinaŋ. Ŋahu bu Kilisi hóc ŋandê tu mac-ŋga bocdinaŋ, dec têt dôhôn têt mac bu anjuc-ŋga. ²² Tôm yom nan sêto yêc nan sôm bocdec bu:

In kôm sac dan dom, ma sôm yom sac dan sa whasun dom. [Ais 53:9]

²³ Têt ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi in ti sêpu in, nan in sôm yom sac dan ô dom. Ma têt ndoc sêkêŋ in hóc ŋandê, nan gic ndoc ŋac bu kêŋ ŋagêyô-ŋga dom. Mba. In kêŋ dau sambuc sip Anôtô amba, nan oc êmatôc gêt hoŋ ŋalêŋ gitêt. ²⁴ In hóc yac nenj sac ŋagêyô pi dau ŋamlic, têt ndoc in mbac ndu pi a gicso dau. In kôm bocdinaŋ tu bu yac dahu mête sac sin gitôm lau batê sêhu gêt nom-ŋga sin, ma dambo tanji ti dasa lêt gêt enj. Mête sac in gitôm gêmbac atu nan kôm yac hoŋ, magoc ŋandê atu nan Yisu hóc, nan kôm yac ŋayham sa tiyham. ²⁵ Bu mun-ŋga mac akôm mête sac tidau-tidau tôm domba nan si ŋadau mbasi, ma sêmbô babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atêt ŋac ŋayham yob domba-ŋga, nan yob mac nem gatôm ŋapep enj.

3

Lauwhê ma launjac si lêt ŋayham

¹ Aô bu wanem la mac lauwhê whin bocdec bu, asôc nem akwenj ŋapu ŋapep. Ma ŋalêŋ dinaŋ mac nan nem akwenj sêkêŋ whin yom ŋandô dom, nan mboe mac nem lêt ŋayham oc nditôm bu nem ŋac kwi ma sêkêŋ whin. Ŋac oc sênem dau kwi ŋahu sip yom daêsam nan mac bu asôm tu bu anem ŋac kwi-ŋga dom. ² Mba. Sêkac dau kwi ŋahu sip ŋac sêlic bu mac atoc Pômdau sa ŋandô, ma asa nem lêt ŋawasi enj.

³ Mac lauwhê anjô. Akôc gauc ŋapep pi gêt awê-ŋga tôm anem bocbin kêclauŋ, me gôliŋ ŋamlic-ŋga ti ŋakwê ŋaôli atu-tu. Bu gêt dinaŋ ŋadaŋ oc kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anôtô anjô-ŋga dom, ma bocdinaŋ gauc nem êŋlêc dom. ⁴ Gêt nan kôm mac ati lauwhê ti anôm yêc Anôtô anjô-ŋga, nan lêt ŋayham ti lêt malô nan yêc sin dau yêc nem ŋalôm. Mête kain dinaŋ Anôtô tac whin hóc gêlêc, ma oc tôm dom bu niŋga. ⁵ Bu lauwhê dabun mun-ŋga-ŋga nan sêkêŋ whin Anôtô, nan sêŋkuc lêt tigen dinaŋ. Ŋac sêsôc si ŋgaci ŋapu, dec sêti lauwhê ti anjô. ⁶ Gauc nem Sara, nan sôc in nakwenj Abraham ŋapu ma sam in bu ndê ŋadau. Ma mac bu akôm mête ŋayham enj, ma atôc daôm tu gêt dan-ŋga dom, nan mac atôm Sara ndê atuwêi.

⁷ Ma aô bu wanem la mac lau-ŋga whin bocdec bu. Mac anjalê su bu mac nem lauwhê si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinaŋ ayob bu asa lêt ti gauc tu ambo awhin ŋac-ŋga, ma bu atoc ŋac sa ŋapep. Ma gauc nem bu mac hoŋ oc atap Anôtô ndê mwasinj andôc tamli-ŋga sa awhin daôm. Mac launjac anjuc lêt dinaŋ, dec gêt dan oc lhac mbec nan aten têt Anôtô, nan ahuc dom.

Lêt ŋayham bu lau sêkêŋ whin-ŋga hoŋ sêŋkuc

⁸ Aô bu wasôm yom ŋatô tiyham nan gic waê mac hoŋ. Ambo awhin daôm ti ŋalôm tiger. Tamwalô nem asidôwai nan sêhóc ŋawapac, ma anem ŋac sa bu atôc nem atac whin ŋac-ŋga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-ŋga hoŋ sin. ⁹ Lau bu sêpu ma me sêkôm mête sac tidau-tidau têt mac, nan ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom ŋayham ma anem mbec lau dau. Ŋahu bu Anôtô kêgalêm mac sa bu atap in dau ndê mbec ŋamwasin sa. ¹⁰ Gauc nem yom nan sêto yêc bocdec:

Asa nan tac whin bu mbo ŋayham tôm in ndê têm mbo tali-ŋga, nan yob whasun têt yom sac-sac ma yom tasan hoŋ. ¹¹ In puc dômbwê mête sac hoŋ ma kôm mête ŋayham enj, ma êŋsahê ŋannga bu sa ndê lêt hoŋ malô enj.

¹² Ŋahu bu Pômdau tatin lau gitêt ma kêŋ danja ŋac si mbec. Magoc in atac tec ma

angô yaê lau sêkôm sac-nga. [BW
34:12-16]

Lau nanj sêsa lêj gitêj, nanj oc sêtap kisa sa

¹³ Mac bu akêj nem ñalôm sambuc tu akôm mêtê ñayham-nga, dec asa oc kêj sac mac? ¹⁴ Magoc mac bu ahôc ñawapac ma atap kisa sa tu asa lêj gitêj-nga, nanj atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anôtô ndê mwasinj sa su. ¹⁵ Apo Kilisi sa ti Pômdau ndôc nem ñalôm. Akôc gauc ñapan pi Anôtô ndê mwasinj ñayham nanj mac tamkwê ambo, dec têm bocke lau bu sêndac mac pi gêj dau, nanj mac atôm bu awhê gêj dau ñahu sa têtj ñac. ¹⁶ Magoc akôm gêj dau ti asap lêj malô dôj, ma atoc lau hoj sa. Ayob daôm bu asa nem lêj hoj ñapap enj, dec oc tôm bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau nanj sêpu lêj ñayham nanj mac asa tu akêj whinj Kilisi-nga, nanj oc maya dau tu ñac si yom-nga. ¹⁷ Anôtô bu kêj ñasawa têtj lau bu sêkêj ñawapac têtj mac tu akôm mêtê ñayham-nga, nanj ñayham, hóc gêlêc sêkêj ñawapac têtj mac tu akôm mêtê sac-nga.

Kilisi ndê mbac ndu ña-ñandô

¹⁸ Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tigenj tu lau hoj si sac-nga. Kilisi inj ñgac gitêj, tigenj inj hóc ñawapac dau ô yac lau dakôm sac-nga, bu êmasanj lêj datigasuc Anôtô-nga. Inj mbac ndu gitôm ñamalac ti ñamlic nom-nga, magoc Anôtô unj inj sa ti ñalau. ¹⁹ Ma ti ñalau dec inj gi hoc ndê tisa ñawaê asê, têtj ñalau nanj sêndôc gapocwalô. ²⁰ Ñalau dinanj,* ñac danjgapêc têtj Anôtô têtj Noa ndê têm. Têtj têm dinanj Anôtô kôc ndê ñalôm dôj, ma hôj Noa bu ndic dabinj wanj atu nanj inj sô. Ma wanj dau gêm lau 8 solop si têtj ndoc bu sunj atu. ²¹ Bu dau tôm d ôhônj tu busangj nanj gêm mac lau têm kwahic dec-nga si. Busangj dau gêm mac sa bu kégwasinj ñadômbwi ñamlic-nga su ñambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu inj pinj mac dôj am daminj Yisu Kilisi tu inj ndê tisa akêj lau batê-nga, ma tôte asê bu mac amatinj pwac awhinj Anôtô bu asa nem lêj ñawasi enj ambo inj angô-nga. ²² Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndôc Anôtô ndê andô-nga, ma añela ma gôlinj ti ñaclai hoj sêsoc inj ñapu.

4

Lau sêkêj whinj-nga si lêj

¹ Kilisi hóc ñandê ma mbac ndu tôm ñamalac, ma boc-dinanj dec akôc gauc pi inj ndê lêj dinanj, ma amasanj daôm bu anjuc inj. Bu asa nanj tôte dau dom bu hóc ñandê tu

Kilisi-nga, nanj tôte asê bu inj tec lêj mêtê sac-nga. ² Ma boc-dinanj mêtê sac ñalôm ñagalac-nga oc tôm dom bu nem gôlinj inj tiyham, ma inj oc sa ndê lêj hoj tôm Anôtô ndê atac whinj, e inj ndê têm mbo tali-nga pacndê. ³ Bu têm baliñ hic su mac akôm mêtê sac tidau-tidau, tôm lau nanj sem gauc Anôtô, nanj sêkôm. Lau kainj dinanj sêngaminj dau têtj mêtê sac danj dom. Sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga ti mockainj-nga maya pac, senj asam ti sênôm gêj ênjij ñac-nga ñapanj, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akinj gwam-nga. ⁴ Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akêj whinj-nga ahu ñac si mêtê wachuc ti lêj sêkôm mêtê sac bambalinj-nga sinj su, dec ñac gauc gêm yom daêsam ma sêmbalinj yom ñamalac daêsam pi mac, tu sêpu mac-nga. ⁵ Magoc Anôtô oc êñsu lau dau pi ñac si mêtê têtj inj ndê bêc êmatôc lau-nga. Inj kêmasanj dau su bu êñsahê lau nanj sêmbo tali ti ñac nanj sêmbac ndu su. ⁶ Tu yom dinanj-nga dec sêhoc ñawaê ñayham asê têtj lau. Ma lau nanj sêmbac ndu su, nanj si sêmbac ndu kékuc lêj matôc-nga nanj lau nom-nga hoj sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-nga. Magoc tu ñac sêngô ñawaê ñayham su-nga, dec ñac si gatu gitôm bu oc mbo tali whinj Anôtô.

⁷ Têm menj kêpinj su bu gêj kwahic dec-nga hoj oc ninga. Bocdinanj atimêtê daôm ñapap ma ambo ti gauc ñawa tu atenj mbec-nga. ⁸ Asap mêtê atac whinj asidôwai-nga dôj hóc gêlêc mêtê ñayham hoj su. Bu asa nanj mêtê atac whinj-nga gêm inj ahuc, nanj tôm bu suc sac bocke nanj inj ndê asidôwai sêkôm têtj inj ñapanj, nanj kwî. ⁹ Akôc lau sa ti andic ya ñac, ma akôm ti atac ñayham enj. ¹⁰ Anôtô gic sam inj ndê mwasinj têtj mac hoj bu akôm gwelenj tidau-tidau. Akôc mwasinj dau sa ñambwa dom, magoc mac tigenj-tigenj anem akinj nem asidôwai ñapap tôm mwasinj dau puc mac dôj. ¹¹ Am asa nanj tap mwasinj hoc yom asê-nga sa, nanj sôm yom tôm Anôtô dau sôm yom sa am whamsunj. Am asa nanj bu nem akinj gôlôwac dabunj, nanj nem akinj tôm licwalô nanj Anôtô kêj têtj am. Ma tu sakinj tidau-tidau nanj mac hoj akôm-nga, nanj dec lau oc sêmpinj Anôtô tu Yisu Kilisi-nga. Datoc inj sa tu inj ndê ñawasi ti ñaclai-nga tôm têm hoj ndi. Yomandô.

Lau nanj sêkêj whinj Kilisi oc sêtap kisa sa

¹² O anej lau atac whinj-nga. Asô tu ñawapac ti kisa nanj kwahic dec mac ahôc, nanj-nga dom. Alic tôm gêj wakuc nanj am gauc ñahu, nanj dom. ¹³ Magoc atac ñayham bu mac awêkainj Kilisi ndê lêj hóc ñandê-nga. Ma bocdinanj têtj ndoc inj mbu menj, ma lau

* **3:20:** Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñalau dinanj, ñac añela sac nanj danjgapêc têtj Anôtô têtj Noa ndê têm, dec inj ñgac sêndôc gapocwalô ñapanj (alic Gen 6:1-3; ma 2 Pit 2:4). Ma lau ñatô gauc gêm bu ñac lau nom-nga nanj danjgapêc têtj Anôtô têtj Noa ndê têm, nanj si ñalau. Ma yom nanj Yisu hoc asê têtj ñalau dinanj, nanj bu tôte asê têtj ñac bu inj ku ñac ti inj ndê ñacyo hoj dulu, têtj ndoc inj mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

hoj sêlic inj ndê ñawasi atu, nanj mac oc atac ñayham atu bocdinañ. ¹⁴ Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê ñaê-ñga, nanj gauc nem mwasiñ atu nanj mac atap sa su, bu Anötö ndê Ñalau ti ñawasi atu mbo whiñ mac.

¹⁵ Aô gasóm yom dec hêganôñ ñandê ti ñagêyô nanj lau sêhóc tu sic yomsu nom-ñga popoc-ñga dom. Mba. Bu mêtê dandic ñamalac ndu-ñga, danem karj gêñ-ñga ma tanjalôm lau danj si yom-ñga, nanj gic waê lau sêkêñ whiñ-ñga dom. ¹⁶ Magoc mac bu ahóc ñandê tu anjuc Kilisi-ñga, nanj mayam daóm dom, magoc ampinj Anötö bu inj hê Kilisi ndê ñaê pi mac. ¹⁷ Bu ñawapac bocke nanj tap yac sa têtj têtj kwahic-ñga, nanj meñ bu êñsahê Anötö ndê lau yac munj. Bocdinañ oc ñalêñ mba bu lau nanj sêkêñ whiñ Anötö ndê ñawae ñayham dom, nanj sêñlêc saê ti ñawapac têtj têtj ñambu-ñga. ¹⁸ Tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm bu:

Lau gitêñ nanj sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa, nanj sêñlêc ñawapac dom. Bocdinañ lau nanj danjapêc têtj Anötö ma sêkôm sac ñapanj, nanj oc sêlhô su dom andô. *[Prov 11:31]*

¹⁹ Bocdinañ Anötö bu kêtj ñasawa têtj lau bu sêkêñ ñawapac têtj mac lau nanj ati inj ndê, nanj gauc nem yom daêsam e ahu mêtê ñayham siñ dom. Magoc akêñ daóm sambuc asóc inj amba ñapu, bu inj kêmasanj mac ti gêtj hoj, ma oc hu mac siñ dom.

5

Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau hoj

¹ Kwahic dec aô bu wanem la lau bata nanj sêyob mac. Aô dauñ ñgac bata danj, ma aô dauñ galic Kilisi hóc ñandê ma mbac ndu. Ma aô oc wawêkainj inj ndê ñawasi nanj oc meñ sa tiawê têtj bêc inj mbu meñ-ñga. ² Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba nanj sêmbo mac nem gôlinj ñapu, nanj ñapep. Akôm tu lau sêñyalinj mac sa ti sêkac mac-ñga dom, me tu akóc ñaôli-ñga dom, magoc ayob ñac ti atac ñayham ma ti nem ñalôm sambuc tu anem akinj Anötö-ñga. ³ Ma atóc dôhônj ñayham têtj Anötö ndê domba nanj sêmbo mac ñapu. Mac ñadau ñac, magoc atoc daóm sa me akôm gêtj ti ñanja têtj ñac dom. ⁴ Ma têtj ndoc Yisu, nanj ti lau sêyob domba-ñga hoj si ñgac atu, nanj mbu meñ, nanj inj oc kôc mac sa ma kêtj ñaôli ñayham ti ñawasi atu têtj mac, nanj oc ñinnga dom.

⁵ Mac lau wakuc, danjam wambu ti asóc nem lau bata ñapu. Ma mac lau hoj akóc gauc daêsam pi daóm me apo daóm sa hóc gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti anjwiniñ daóm. Bu Anötö ndê yom danj, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêtjwiniñ lau nanj sêtoc dau sa, magoc kêmwasinj lau nanj sêñgwininj dau. *[Prov 3:34]*

⁶ Tu dinañ-ñga dec ambo Anötö ndê ñaclai ñapu ma anjwiniñ daóm, ma bocdinañ têtj ndoc nanj inj gêlic ñayham, dec inj oc po nem waêm sa. ⁷ Gêtj bocke nanj kêtj wapac mac, nanj akêñ sip Anötö amba, ñahu bu inj gauc gêm mac ñapanj, ma tac whiñ bu nem mac sa.

⁸ Atimêtê daóm ñapep ma anem ali, bu mac nem ñacyo Sadañ kêsâlê ñasawa tu bu êntôm mac-ñga ñapanj. Inj gitôm layon nanj tanj atu ma kêsêlêñ kêgihî ñapanj ma kêsâlê gêtj tu neñ-ñga. ⁹ Alhac ñanga ma asap nem akêñ whiñ dôñ bu akêñ ñasawa danj têtj Sadañ dom, ma amasuc inj su. Ma gauc nem bu mac nem asidôwai sêkêñ whiñ-ñga nanj sêmbo nom ñagameñ hoj, nanj sêñsahê ñawapac kainj tigenj tôm mac.

¹⁰ Anötö inj mwasiñ hoj ñadau nanj kêgalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem daminj Kilisi, ma awêkainj inj ndê ñawasi nanj oc ñinnga dom. Ñasawa sauñ inj oc êñgaho mac su yêc ñawapac nanj kwahic dec mac ahóc, ma inj oc ndic señej mac ma puc mac dôñ ña inj ndê ñaclai, bu alhac ñannga. ¹¹ Inj ndê ñaclai atu oc yêc ñapanj. Yomandô.

Pita gic bata ndê yom

¹² Saillas nanj galic gitôm anej asidôwa ñandô tu puc aô dôñ-ñga, nanj gêm aô sa dec alu ato bapia apê dindec têtj mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasiñ dôñ bu gêtj ñandô, ma êñgilí mac bu tamkwê mwasiñ dau ñapanj.

¹³ Lau sêkêñ whiñ-ñga nanj sêndôc malac Babilon,* nanj Anötö kêgalêm sa sêti inj ndê lau sêwhiñ mac, nanj sêkêñ si accalô têtj mac. Ma Mak, nanj galic gitôm anej balê, nanj bocdinañ. ¹⁴ Akam daóm anjuc lau sêkêñ whiñ-ñga si lêtj. Yom malô têtj mac hoj nanj akêñ whiñ Kilisi.

* 5:13: Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganônj malac Rom.

Pita ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganôn lau sêkêñ whin-nga nan sêmbô babalip yêc nom ñagameñ tidau-tidau. In to bu kên puc ñac pi kédôhôn waga tasan daêsam nan sêhóc asê. Lau dau sêndôhôn lau bu Yisu oc mbu menj dom, ma sêsôm bu mêtê sac in mêtê ñayham.

Pita po lau sêkêñ whin-nga sa tu ñac si lêñ ti sakin-nga ma kégilí ñac bu sêlhac ñanga tu Yisu-nga. In whê sa bu Yisu mbu menj ñagahô dom, ñahu bu Anôtô atac whin bu lau hon sênem dau kwi, ma sêtap Anôtô ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa, dec tinjambu Yisu oc mbu menj. Ma in kên puc lau pi ñagêyô sac nan gic waê kédôhôn waga tasan, ma pi lau hon nan sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôñ.

Pita gic hu ndê bapia tilu-nga

¹ Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê ñac akin, gato bapia dindéc têt mac lau nan akên whin in. Anôtô kêmwasin mac awhin yac ña mwasiñ ñayham kêlêc, dec dati lau dakên whin-nga. Ma yac dakên whin bocdec bu, Anôtô gêlic yac datôm lau gitên tu Yisu Kilisi, yac neñ Anôtô ma Ngac Gêm Yac Si-nga, nan ndê lêt gitên-nga. ² Yac aten mbec bu Anôtô kên gauc têt mac bu anyalê inlu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi, e inlu si mwasiñ ti yom malô êñsalê mac ahuc.

Anôtô ndê kêyalin ti kégalêm yac sa ña-ñandô

³ Anôtô kégalêm yac sa, ñahu sip in dau ndê ñawasi atu ti ndê mêtê gitên. Ma in kêmwasin yac ña in dau ndê ñaclai atu, dec puc yac dôñ bu dambo tanji ti datoc in sa ñapep ña yac neñ lêt hon. Ma yac datôm bu dakôm bocdinan, ñahu bu in ndê ñaclai gêm yac sa bu tanjalê in tidôn. ⁴ Ma tu in dau ndê ñawasi ti mêtê gitên-nga, dec in gic bata bu kên mwasiñ atu ma ñayham kêlêc têt yac. Ma mwasiñ dau oc kôm gwelen yêc yac neñ ñalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa neñ lêt gitên ti dabun en ma datôm in dau, ma dalhó su yêc lêt dandinan-nga nan gic waê lau nan sêsap mêtê ñalôm ñagalac-nga dôñ.

⁵ Tu yom hon dinan-nga dec ayob daôm ñapep bu mac nem akên whin ti gên ñandô mbasi-nga dom. Asa nem lêt akên whin-nga ti nem ñalôm sambuc, ma asap mêtê ñayham dôñ. Ma ati lau tigauc tu lêt ñayham bu asa-nga. ⁶ Atimêtê daôm ñapep, ma alhac ñanga en. Asa nem lêt hon ñapep en, tu bu atóc asê bu mac atoc Anôtô sa. ⁷ Ma asap mêtê atac whin nem asidôwai-nga dôñ e andic dabin nem lêt atac whin lau hon-nga.

Ñalên dinan dec mac nem akên whin oc ti gên ñandô mbasi-nga dom. ⁸ Mêtê hon dinan bu êñsôwec tiatu-tiatu ñapan e tidôn mac ñandô, dec mac nem gauc anyalê yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gên ñambwa ma ñandô mbasi-nga dom. ⁹ Bu asa nan sôm bu in kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê ñayham-ñayham dinan dom, nan gitôm ñamalac tandô pec nan gêlic gameñ dom, ma in kêlhin siñ bu sac hon nan in kôm mun-nga, nan Anôtô suc kwi su ma kégwasin in ndê ñalôm ñawasi sa.

¹⁰ Tu dinan-nga aneñ asidôwai, anjahê ñanga bu asap mêtê ñayham hon dinan dôñ, tu bu tóc asê bu Anôtô kêyalin ti kégalêm mac sa ñambwa lec dom. Nahu bu mac bu asap mêtê dau dôñ, dec oc tôm dom bu mac apen. ¹¹ Ma bocdinan Anôtô oc kôm mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gameñ nan yac neñ Pômdau ti Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi gêm gôlin, nan oc yêc ñapan.

Pita tec bu sêñhin yom ñandô sin

¹² Tu dinan-nga dec aô bu wakên puc mac bu gauc nem yom hon dinan ñapan. Aô kayalê bu mac akóc yom ñandô sa ma anyalê tidôn su. ¹³ Magoc aô galic ñayham bu wakên puc mac tôm aneñ têt wambo tanji-nga hon bu anlhin yom dau sin dom. ¹⁴ Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê têt aô bu aneñ têt wahu nom dindéc sin-nga menj kêpin su. ¹⁵ Bocdinan kwahic dec aô tac whin ñandô bu mac anyalê yom hon dindéc tidôn sambuc yêc nem ñalôm, bu têt ndoc aô bu wahu mac sin, nan mac oc gauc nem yom dindéc ñapan, ma akôm ñandô sa.

Pita puc lau aposel ti propet si yom dôñ bu yom ñandô

¹⁶ Yom nan yac lau aposel ahoc asê têt mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaclai ti ndê bêc mbu menj-nga, nan ñahu sip yom ñambwa nan ñamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauñ alic in ndê ñaclai ti ñawasi atu su. ¹⁷⁻¹⁸ Bu yac ambo awhin Kilisi yêc lôc dabun, ma anjô in Damba Anôtô ñawasi ñadau ndê awha nan sa akên undambê. Anôtô dau toc Kilisi sa, ma po in ndê waê sa têt ndoc in sôm yom pi in bocdec bu, “Aô neñ atunjac dau dindéc. Aô galic in ñayham, ma atac whin in ndu andô.”

¹⁹ Gên hon nan yac alic ti anjô, nan pun yom nan propet akwa-kwa sêhoc asê ti sêto mun yu, nan dôñ têt yac. Bocdinan atóc gwanin yom dau ñapep, bu whê nem gauc sa pi yom ñandô, gitôm ya ñawê nan pô gameñ ñasec. Ma asap yom dau dôñ e Kilisi mbu menj, ma tóc gên hon tiawê têt mac, gitôm Têtênda bêbêc-nga pi menj ma bêc wakuc menj sa. ²⁰ Ma anyalê gên atu dan bocdec bu, yom hon nan Anôtô ndê propet sêto, nan ñadan ñahu yêc ñac dau-nga dom. ²¹ Bu yom nan propet sêhoc asê, nan ñahu yêc ñamalac

dom, magoc sêhoc Anötö dau ndê gauc ti yom asê tòm Njalau Dabun̄ kac ñac.

2

Kêdôhôngwaga tasan̄ oc sêmen̄

¹ Magoc propet tasan̄ sêmbô lau Israel-ña ñalôm, sêwhin̄ Anötö ndê propet ñandô, ma ñalêñ tigen̄ kêdôhôngwaga tasan̄ oc sêtisa yêc mac lau akêñ whin̄-ña nem ton̄ ñalôm bocdinañ. Ñac oc sêñsau bu sêndôhông yom ñandô, magoc yom dau in̄ yom tasan̄, ma gitôm bu tim̄ lau e sêninga gacgen̄. Yom ñandô pi Pômdau nañ gêmlihi ñac su, nañ ñac oc sêsêc ahuc, ma bocdinañ dec têtñ bêt ñambu-ña, Anötö oc tin̄ ñac su sêninga ñagahô en̄. ² Ñac oc sêtim̄ lau daêsam nañ sêkêñ whin̄ gwalec, e sêñkuc ñac ma sêkôm mêtê mayan̄-ña tidau-tidau tòm ñac dau sêkôm. Ma tu ñac si lêtñ dinañ-ña, dec lau ñatô oc sêpu yac lau dakêñ whin̄-ña neñ lêtñ yom ñandô-ña. ³ Ñac lau atac whin̄ mone-ña, dec ñac oc gauc kê min̄ tu sêndôhông mac-ña, ma sêmbac-sêmbac yom mac bu anemlihi ñac. Magoc yom matôc-ña nañ Anötö kêmatin̄ tidôn̄ mun̄ su tu sêninga-ña, nañ hôñ ñac gitôm ñacyo nañ yêc bêt dom, magoc gêm nenen̄ ñac mbo.

Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom

⁴ Akôc gauc pi yom dindec. Anjela nañ sêkôm sac, nañ Anötö hu ñac si yom sin̄ dom, magoc kêtñ ñac sêndôc gapocwalô lambwam-ña, bu sêndôc ñasec ñalôm e tòm bêt matôc-ña hóc asê. ⁵ Ma lau nañ sêkôm sac têtñ têtñ ñamata-ña, nañ Anötö hu ñac si yom sin̄ dom bocdinañ. Mba. In̄ kêtñ bu sun̄ atu ma sen̄ lau sac hon̄ su sin̄ga, magoc Noa nañ tôc lêtñ gitêtñ ti ndê gôlôwac 7, nañ Anötö gêm ñac sa. ⁶ Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau hon̄ nañ sêndôc dinañ, nañ Anötö kêtñ ya gêtñ su e ñadaê ñambwa yêc. Gêtñ dau tòm dôhông pi gêtñ nañ lau nañ sêsap mêtê sac dôñ, nañ oc sêtap sa têtñ bêt ñambu-ña. ⁷ Têtñ ndoc dinañ Anötö kêgaho Lot su yêc malac Sodom, bu in̄ ñac gitêtñ nañ ñalôm ñawapac ñandô tu lau sac malac dinañ-ña si mêtê ñadômbwi tidau-tidau-ña. ⁸ Yomandô. Lot in̄ ñac gitêtñ ma ndê ñalôm ñawasi. Ma mêtê sac nañ in̄ ngô ti gêlic yêc malac dinañ tòm bêt hon̄, nañ kêtñ wapac in̄ ndê ñalôm. ⁹ Yom hon̄ dinañ tôc asê bu lau nañ sêsap Anötö ti ndê lêtñ dôñ, nañ Pômdau gitôm bu nem ñac si yêc ñawapac ti saê nañ tap ñac sa. Ma in̄ gitôm bu hê lau sac si yom dôñ e in̄ kêtñ ñagêyô têtñ ñac têtñ bêt ñambu-ña. ¹⁰ Ma in̄ oc kêtñ ñagêyô sac sambuc têtñ lau nañ sêñkuc mêtê ñalôm akwa-ña nañ kôm ñac ñadômbwi sa yêc in̄ anjô-ña, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau dan̄ ñapu.

Kêdôhôngwaga tasan̄ si lêtñ

Kêdôhôngwaga tasan̄ nañ sêmbô sêwhin̄ mac, nañ sêtoc dau sa ma sêkôm gêtñ hon̄ yêc lau anjô-ña ti maya pac. Ñac sêtôc dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötö ndê lau ti ñawasi.* ¹¹ Anötö dau ndê anjela nañ si ñaclai ti ñan̄ga hóc gêlic ñac lau dau si su, nañ sêñgôlin̄ yom me sêsôm yom sac dan̄ pi lau ti ñawasi yêc Pômdau anjô-ña dom. ¹² Magoc kêdôhôngwaga tasan̄ dinañ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötö ndê gêtñ nañ sêñyalê ñahu dom. Ñac sêtôm bôclai nañ sêñyalê lêtñ malô ti gauc ñayham dan̄ dom, nañ lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tòm bôclai sic waê bu sêninga, dec kêdôhôngwaga tasan̄ dinañ oc sêninga bocdinañ.

¹³ Anötö oc kêtñ ñagêyô sac têtñ ñac ô sac nañ sêkôm têtñ lau. Ñac atac whin̄ mêtê sêndôm ti sênen̄ asam-ña, ma maya mbasi dec sêkôm têtñ acsalô en̄. Têtñ ndoc sêndôc ti sen̄ gêtñ sêwhin̄ mac, nañ sêhu si mêtê sac sin̄ dan̄ dom, ma bocdinañ sêkôm mac nem waêm ñayham tisac. ¹⁴ Ñac lau tagatu mockaiñ-ña, nañ si ñalôm ti gauc sap mêtê sac dôñ ñapan̄. Ñac sêtim̄ lau nañ si sêkêñ whin̄ babalê, ma sêhê ñac bu sêkôm sac sêwhin̄ ñac. Ma ñac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gêtñ-ña. Bocdinañ dec sic waê bu sêtap Anötö ndê atac ñandê sa. ¹⁵ Ñac sêhu lêtñ solop sin̄ gacgen̄, ma sêñkuc Beo atuñgac Balam ndê lêtñ. Ngac dau atac whin̄ mone hóc gêlic, dec kôm sac tu tap awa sa-ña. ¹⁶ Ma tu in̄ ndê lêtñ dinañ-ña dec Anötö kêtñ don̄ki dan̄ sôm in̄. Don̄ki dau in̄ gêtñ sôm yom-ña dom, tigen̄ Anötö kôm in̄ sôm yom tòm ñamalac, bu lhac propet dau ndê lêtñ gauc mbasi-ña ahuc.

¹⁷ Lau dinañ sêtôm bubata nañ tibasô ma yawalec nañ mbu oc soc su ñin̄ga ñagahô en̄. Anötö kêmasan̄ gamen̄ ñasec atu dan̄ tu ñac sêndôc-ña. ¹⁸ Ñac sêsôm yom ñambwa-ñambwa tu sêtoc dau sa-ña. Ma sêñsahê bu sêtim̄ lau sêkêñ whin̄-ña wakuc bu sêmbu sêtêñ lêtñ sac-ña nañ ñasawa apê en̄ sêhu sin̄ su, nañ sêndi. Ñac sêñgili lau kain̄ dinañ bu sêsa lêtñ ñalôm ñagalac-ña, nañ men̄ akêñ ñalôm akwa. ¹⁹ Ñac sêndôhông lau dau bu yao dan̄ yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm gêtñ tòm si atac whin̄. Magoc ñac dau ñac lau akin̄ ñambwa ma mêtê sac ti ñac si ñadau. Tòm mac anjyalê su, gêtñ sake nañ ndê ñaclai gêm gôlin̄ yac, nañ ti yac neñ ñadau ma tam akin̄ in̄. Tu mêtê sac dinañ-ña, dec sic waê bu sêninga.

²⁰ Bu lau nañ sêñyalê yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-ña Yisu Kilisi, nañ sêhu lêtñ sêninga-ña sin̄ su. Magoc ñac bu sêmbu sêtêñ lêtñ sac-ña dau tiyham, goc mêtê sac ku ñac dulu. Ñac sêkôm dandi sêtisac

* **2:10:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tigen̄ nañ 'ñawasi.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn̄ anjela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôn̄ lau sêkêñ whin̄-ña, me lau sêkêñ whin̄-ña si lau bata.

sambuc, hóc géléc ñamata-nga su. ²¹ Ñac bu sênyalê lêñ gitêñ danj su dom, nanj oc ñayham hóc géléc sênyalê su ma sêhu sinj, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomsu dabunj nanj aposel sic dulu têtñ ñac. ²² Gauc nem yom gôlinj lu nanj lau sêsôm bocdec bu, “Giam danj guluc ma kac dau kwi gi gêtñ tiyham,” ma “Bôc nanj sêngwasinj ñawasi sa, nanj mbu gi gic matob tiyham.” Yom gôlinj lu dinanj hêganôñ lau tasan dinanj solop. Ñahu bu sênyalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtêñ lêñ sac-nga tiyham.

3

Pômdau ndê bêc mbu menj-nga

¹ O anej lau atac whinj-nga, kwahic dec aô gato bapia tilu-nga têtñ mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom ñandô nanj akôc sa su, nanj dôñ yêc nem gauc ñapanj, ma bu êngilî mac bu akôc gauc ñayham ej. ² Aô tac whinj bu mac akôc gauc tiyham pi yom nanj propet dabunj sêhoc asê munj su, ma pi yom nanj yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga gic atu ma kêtñ têtñ lau aposel bu sêndic dulu têtñ lau.

³ Gêtñ atu nanj aô bu wakêtñ puc mac pi, nanj bocdec bu. Gauc nem bu têtñ têtñ ñambu-nga lau oc sêmer nanj sêkôm gêtñ honj tôm ñac dau si atac whinj, ma sêsu mac susu ma sêpu Anôtô ndê lêtñ. ⁴ Ñac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu menj ma kôm gêtñ honj tiwakuc, a? Inj mbo nde? Têtñ ndoc damanj sêmbac ndu ma menj têtñ kwahic dec, nanj dalic bu gêtñ danj tiwakuc dom, ma gêtñ honj yêc tôm têtñ ñamata-nga andô, têtñ ndoc nom ti gêtñ honj sêhoc asê ma kêsêlêñ menj.” ⁵ Lau nanj sêsôm yom kainj dinanj, sêsêc Anôtô ndê ñaclai, nanj sênyalê su, nanj ahuc. Bu ñac sênyalê su bu wandêc danj su Anôtô sôm yom ña whansuj ñambwa ma undambê hóc asê, ma inj sôm bu bu lêc dau sa ndi poc dau-nga, e gamenj tibasô yêc bu ñasawa. ⁶ Ma tinjambu inj kêtñ bu dau dinanj sunj e senj nom ti gêtñ honj su singa. ⁷ Ma Anôtô kêmatinj yom tidôñ whinj, bu ya oc neñ undambê ti nom kwahic dec-nga su, têtñ bêc nanj inj oc êmatôc lau honj, ma senj lau sac su sêninga.

⁸ O anej lau atac whinj-nga. Anjlhinj sinj dom bu Pômdau gêlic bêc tigenj gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêc tigenj. ⁹ Lau ñatô sêlic bu Pômdau mbu menj ñagahô dom, dec sêkôc gauc so ma sêsôm bu yom ñatô nanj inj gic bata su, nanj inj oc kôm ñandô sa ñagahô dom. Magoc mba. Inj kôc ndê ñalôm dôñ tu mac-nga, ñahu bu inj tec bu lau danj sêninga, magoc tac whinj bu lau honj sênem si ñalôm kwi ma sêhu sac sinj. Tu dinanj-nga dec inj mbu menj ñagahô dom.

¹⁰ Magoc Pômdau ndê bêc mbu menj-nga oc hóc asê ñapuc mbasi tôm lau kanj si ndoc sêmer-nga. Undambê oc hê su ti ñakêcsia atu, ma ya oc neñ nom ti gêtñ honj nanj yêc nom ti umbonj ñapu, nanj su sêninga. ¹¹ Akôc gauc ñapep. Gêtñ honj oc sêninga ñalêñ dinanj, ma bocdinanj dec mac gauc gêm bu lêtñ bocke solop gic waê yac lau dakêñ whinj-nga bu tanjuk? Solop bu mac asa lêtñ dabunj, ma akôm mêtê nanj Anôtô tac whinj ej. ¹² Ahônj Anôtô ndê bêc ñambu-nga ti anjuk lêtñ bocdinanj, ma akôm gêtñ honj tu bu bêc dau hóc asê ñagahô-nga.* Têtñ bêc dinanj ya oc neñ gêtñ undambê-nga ti gêtñ nom-nga honj su. ¹³ Magoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têtñ yac, nanj oc ti lau gitêñ si gamenj sêmbu-nga. Kwahic dec yac tanjkwê bu dambo dinanj, ma dahônj bu gêtñ dau hóc asê.

¹⁴ Anej lau atac whinj-nga, mac akêtñ batam gêtñ dau ambo, ma tu dinanj-nga dec akêtñ nem ñalôm sambuc bu asa nem lêtñ honj gitêñ ej, e bêc ñambu-nga hóc asê. Ma bocdinanj dec Pômdau oc tap giso danj sa yêc mac-nga dom. Inj oc lic bu mac nem lêtñ honj ñawasi, ma mac oc atôm bu ambo inj anjgô-nga ti yom malô. ¹⁵ Anjalê bu Pômdau gic têtñ inj ndê têtñ mbu menj-nga ma kôc ndê ñalôm dôñ, tu bu kêtñ ñasawa têtñ lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap inj ndê mwasinj nem ñac si-nga sa. Anôtô kêtñ gauc ñayham têtñ yac neñ asidôwa atac whinj-nga Pol, dec inj to yom kainj tigenj têtñ mac. ¹⁶ Yêc inj ndê bapia honj inj to yom pi gêtñ honj dindêc. Yom ñatô nanj inj to sip ndê bapia, nanj ñahu sip ñalôm gi, ma lau gauc babalê nanj sêkêtñ whinj gwalec, nanj sênsônj Pol ndê yom ñatô ma sênsônj Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, nanj ñatô bocdinanj. Tu ñac si lêtñ dinanj-nga dec ñac oc sêninga.

¹⁷ O anej lau atac whinj-nga nanj asap Kilisi dôñ ambo. Aô gaketñ puc mac gwananj su, ma bocdinanj dec ayob daôm ñapep bu lau nanj sêsôc Anôtô ndê yom ñapu dom, nanj sênsônj mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom. ¹⁸ Asap yac neñ Pômdau ma Ngac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi ndê mwasinj dôñ, bu nem ñandô daêsam yêc mac nem ñalôm, ma mac nem gauc anyalê inj-nga êñsôwec tiatutiatiu ndi e ati gwalam akwa akêtñ whinj-nga. Datoc inj ndê waê sa kwahic dec ma tôm bêc sambob. Yomandô.

* **3:12:** Yêc ñabatinj 9 Pita sôm bu Pômdau gic têtñ inj ndê têtñ tu mbu menj-nga bu kêtñ ñasawa têtñ lau bu sêkac si ñalôm kwi. Ma yêc Mat 24:14 Yisu sôm bu bêc ñambu-nga oc hóc asê dom e ñawaê ñayham nem nom ñagamenj honj ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêtñ gitêñ ej, tu bu lau sêlic ma sêkêtñ whinj Yisu-nga. Yac dakôm bocdinanj, ma datenj mbec ti dapuc gwelenj ñawaê ñayham-nga dôñ, dec bêc ñambu-nga dau oc hóc asê ñagahô.

Jon ndê bapia ñamata-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nan to bapia dindéc, nan whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tigauc daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nan to Jon ndê ñawaê ñayham, nan to bapia dindéc whin. In to bapia dindéc gic lau sêkên whin-nga hon ñawaê. Lau natô gauc gêm bu Jon to bapia dindéc têt ndoc in ti ñamalac andô ma ndöc malac Epesas, ma bocdinañ in to bu lau gameñ Esia-nga sêsam muñ.

Jon kên puc lau sêkên whin-nga pi kédôhônwaga tasan nan sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gên nom-nga hon tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötô ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tòm dom bu in sip nom ma mbo tòm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu in ñamalac ñambwa, ma sêkên whin dom bu in Anötô ndê Atu me Anötô ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tòm bu dambo dawhin Anötô. Ma sêlic ñamalac si lêt gitôm gên ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whin-nga dom, ma gauc gêm bu oc tòm bu lau sêkên whin-nga sêkôm mêtê sac ñapan.

Jon kên puc in ndê lau bu sêôc yom tasan kain dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whin-nga dôn ñanga.

Anötô ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô

¹⁻² Yac bu ahoc yom ñandô asê têt mac, pi Yisu nan dasam bu 'Yom Tanji-nga.' In yac neñ dambo tanji ñapan-nga ñahu, nan mbo whin Daman Anötô têt têt ñamata-nga andô, ma tinambu hoc dau asê têt yac. In meñ mbo nom whin yac, dec yac alic in pi tanôn, amasec in ña aman, ma anğô in dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanji ñahu dau dôn bu yom ñandô. ³ Aêc! Yac ahoc yom asê têt mac, pi in nan yac alic ti anğô su. Yac atac whin bu mac akôc yom dau sa, dec yac hon oc dapin dau dôn ti dasap yom ñandô pi Yisu dôn. Ma yom ñandô dau oc pin yac hon dôn danem damin Daman Anötô lu in ndê Atu, Yisu Kilisi. ⁴ Yac ato yom dindéc têt mac, ma akên batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac hon datisambuc.

Tansêlêñ dambo Anötô ndê ñawê ñalôm

⁵ Ñawaê nan Yisu dau gic dulu têt yac, nan yac ahoc asê têt mac bocdec bu, Anötô in Ñawê Ñadau, ma mêtê ñasec-nga dan yêc in-nga dom. ⁶ Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötô ndê lau, tigen dasa lêt ñasec-nga, goc

yac lau tasan, ma tanjuc yom ñandô dom. ⁷ Magoc yac bu dasa neñ lêt dambo ñawê ñalôm gitôm Anötô dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau pin yac dôn dawhin dau, ma in ndê Atungac Yisu ndê dac oc êngwasin yac neñ sac hon su. ⁸ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc tansau dau, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom. ⁹ Magoc yac bu dapu dau ma dahoc neñ sac asê têt Anötô, dec dakên whin bu in oc suc yac neñ sac kwi, ma êngwasin yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötô kôm gên gitên en, ma dakên whin bu gên bocke nan in kêmatin tidôn bu kôm, nan in oc kôm. ¹⁰ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, nan têt asê bu dalic Anötô ndê yom gitôm yom tasan, ma in ndê yom ñandô dan yêc yac neñ ñalôm dom.

2

Yisu gêm yac awhañ têt Daman

¹ O aneñ balêkoc, aô atac whin bu mac ahu mêtê sac sin gacgen, ma tu dinañ-nga dec aô gato yom dindéc têt mac. Tigen yac neñ dan bu kôm sac ma pu dau, goc yac neñ ñac nem yac awhañ-nga mbo bu nem yac sa. In ñac gitên Yisu Kilisi, ma in oc lhac ñalhu ma nem yac awhañ têt Daman. ² In kên dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmli yac neñ sac ñatöp su. Magoc in kôm gên dau tu yac tanwasên-nga dom, in gêmli lau nom-nga hon si sac ñatöp bocdinañ.

³ Yac bu danan wambu in ndê yomsu, dec oc têt asê bu tanyalê in tidôn. ⁴ Asa nan sôm bu, "Aô kayalê in tidôn," tigen danja wambu in ndê yomsu dom, nan kôm tasan, ma yom ñandô yêc in ndê ñalôm dan dom. ⁵ Magoc asa nan kôc Anötô ndê yom sa ma danja wambu, nan Anötô ndê mêtê atac whin-nga gêm ñandô su yêc in ndê ñalôm. Ma yac tanyalê bu dati Anötô ndê lau ñalên bocdec. ⁶ Yac bu dasôm bu dati in ndê lau, nan goc dasa lêt gitên tòm Kilisi dau man.

Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whin-nga

⁷ Aneñ lau atac whin-nga. Aô bu wapuc yomsu nan mac akôc su têt ndoc mac akên whin tiwakuc, nan dôn, magoc aô bu wato tòm yomsu wakuc dom. In yomsu akwa nan mac anğô têt ndoc lau sêhoc yom pi Yisu asê têt mac. ⁸ Magoc kwahic dec aô bu wato yomsu dau tiwakuc tiyham têt mac. Yisu ndê lêt hon têt yomsu ña-ñandô asê, ma mac nem lêt wakuc kôm yomsu dau ñandô sa bocdinañ. Bu têt ñasec-nga kêpin bu pacndê, ma ñawê ñandô dau po asê su.

⁹ Asa nan sôm bu in mbo ñawê ñalôm, tigen atac whin in ndê asidôwai dom, nan gacgen mbo ñasec ñalôm. ¹⁰ Magoc asa nan tac whin in ndê asidôwai, nan mbo ñawê ñalôm, ma tu dinañ-nga gên dan oc kôm in peñ dom. ¹¹ Aô wasôm tiyham, bu asa nan gêlic in ndê asidôwa sac, nan mbo ñasec ñalôm. In kêsêlêñ

mbo njasec, ma njasec dau kôm in tandô tipeec e in kéalêl gameñ nan in kêsêlêñ mbo, nan dom.

¹² O aneñ balêkoc, aô gato yom dindec têt mac, njahu bu Anötö suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ñaê-nga. ¹³ Ma aô gato yom têt mac lau andô, bu mac anyalê in nan mbo têt têt ñamata-nga ma mbo ñapañ. Ma aô gato yom têt mac lau batac, bu mac aku Sadan dudu su. O aneñ balêkoc, mac anyalê Damañ tidôñ su, dec aô gato yom têt mac. ¹⁴ Mac lau andô, mac anyalê in nan mbo têt têt ñamata-nga, ma mbo ñapañ, ma bocdinañ dec aô gato yom têt mac. Ma mac lau batac, mac alhac ñanga ma danam wambu Anötö ndê yom nan tidôñ yêc nem ñalôm, ma mac aku Sadan dudu su. Tu dinañ-nga dec aô gato yom dindec têt mac.

Dasap gêt nom-nga dôñ dom

¹⁵ Asa nan tac whin gêt nom-nga, nan Damañ Anötö ndê atac whin yêc in ndê ñalôm dom. Bocdinañ atac whin nom ti gêt nom-nga dom. ¹⁶ Nahu bu lau nan atac whin gêt nom-nga kélêc, nan sêsa lêt ñalôm ñagalac-nga, ñac tagatu gêt, ma sêtoc dau sa tu ñac si gêt nom-nga-nga. Mêtê kain dinañ in mêtê nom dindec-nga ñambwa, nan ñadañ meñ akêt Damañ Anötö dom. Mba! ¹⁷ Ma nom dindec ti mêtê nom dindec-nga gic waê bu ñinga, tigen asa nan sap Anötö ti in ndê lêt gitêt dôñ, nan oc ñinga dom, in oc mbo tali ñapañ.

*Kilisi ndê Nacyo**

¹⁸ O aneñ balêkoc atac whin-nga, têt kwahic dec-nga ti têt ñambu-nga. Mac angô su bu Kilisi ndê ñacyo oc meñ, ma kwahic dec Kilisi ndê ñacyo daêsam sêhóc asê yac su. Ma bocdinañ dec tanyalê bu têt ñambu-nga dau dindec. ¹⁹ Lau dinañ muñ-nga sêmbo sêwhin yac lau dakêt whin-nga, magoc sêhu yac sin, dec tanyalê bu ñac yac neñ lau solop dom. ñac bu yac neñ lau solop, oc sêhu yac sin dom.

²⁰ Tigen Yisu kêt Nalau Dabuñ sip mac nem ñalôm su, ma mac hoñ anyalê su bu yom bocke in yom ñandô. ²¹ Aô gato bapia dindec têt mac tu wawhê yom ñandô sa têt mac-nga dom. Mba! Mac anyalê yom ñandô su, ma yom tasan dan meñ akêt Yom ñandô ñadau Anötö dom. ²² Aô bu watôc ñgac tasan-nda asê têt mac. Asa nan sôm bu Yisu in †Mesaya dom, nan Kilisi ndê ñacyo, ma sêc yom ñandô pi Damañ Anötö lu Atu ahuc. ²³ Bu asa nan sôm bu Yisu in Anötö ndê Atu dom, nan ti Damba ndê gêt dom. Magoc asa nan kêt whin bu Yisu in Anötö Atu, nan ti Damba ndê gêt. ²⁴ Ayob daôm

ñapep bu yom ñandô nan mac angô têt ndoc mac akêt whin tiwakac, nan tidôñ yêc nem ñalôm ñapañ. Yom dau bu yêc nem ñalôm ñapañ, dec yom dau piñ mac dôñ am damin Atungac ma piñ mac dôñ am damin Damba whin. ²⁵ Ma bocdinañ mac oc atap mwasiñ dandôc tanñ ñapañ-nga sa, tôm in gic bata têt yac su.

²⁶ Aô gato yom dindec bu wakêt puc mac pi lau nan bu sêñsau mac. ²⁷ Angô su nan! Nalau nan gêt gôlin lau tasan dinañ, in Nalau Dabuñ dom. Magoc Yisu kêt Nalau Dabuñ têt mac su, ma in Nalau Yom ñandô-nga. Ma in mbo nem ñalôm ñapañ bu êndôhôn mac pi gêt hoñ. Tu dinañ-nga mac apônda lau tu sêndôhôn mac-nga dom. Bocdinañ ankc yom nan Nalau Dabuñ kêt têt mac, ma asap Yisu dôñ ñapañ.

Anötö ndê Balêkoc

²⁸ Aneñ balêkoc, aô wasôm têt mac bu asap Kilisi dôñ. Ma boc-dinañ têt ndoc in mbu meñ ma hoc dau asê, nan yac oc dalhac in angô-nga ti atac pa su ma mayan dauñ dom. ²⁹ Mac anyalê su bu in ndê lêt hoñ in lêt gitêt en, ma bocdinañ anyalê bu lau hoñ nan sêsa lêt gitêt, nan Anötö kôm ñac sêtiwakuc sêti in ndê balêkoc su.

3

¹ Alic su nan. Damañ Anötö tac whin yac ndu andô, dec sam yac bu in ndê balêkoc. Ma yac dati in ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindec-nga sênyalê yac bu Anötö ndê balêkoc dom, njahu bu ñac sênyalê in dom boc-dinañ. ² O aneñ lau atac whin-nga, kwahic dec yac tanyalê su bu dati Anötö ndê balêkoc, magoc ñalêt bocke nan yac oc dambo têt têt ñambu-nga, nan Anötö têt asê têt yac su dom. Tigen têt ndoc Yisu mbu meñ, nan yac oc dalic in ndê ñawasi ti lêt nan in dau mbo, ma tanyalê bu yac oc dambo ñalêt kain tigen. ³ Ma lau hoñ nan sêkêt bata gêt dinañ, nan sêmasañ dau si ñalôm ñawasi sa, ma sêsa lêt ñawasi tôm in dau.

⁴ Asa nan kôm sac, nan kêt Anötö ndê yomsu. Bu sac njahu sip yac dakôm gêt nan su Anötö ndê yomsu. ⁵ Magoc mac anyalê bu Yisu sip meñ bu kôt yac neñ sac su. Ma in dau ndê sac mbasi. ⁶ Bocdinañ asa nan sap Yisu dôñ, nan hu mêtê sac sin ndic ñawaê. Magoc asa nan kôm sac ñapañ, nan ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kéalê in dom.

⁷ Aneñ balêkoc, ayob daôm bu ñamalac dan êñsau mac pi mêtê sac dom. Asa nan kôm mêtê ñayham, nan ti ñamalac gitêt kêt Yisu dau ndê lêt gitêt. ⁸ Magoc asa nan kôm sac, nan ti Sadan ndê. Bu Sadan dau kôm sac têt têt ñamata-nga andô ma kôm ñapañ e

* **2:17:** Kilisi ndê ñacyo - yêc Yom Grik sêto 'anti-kristos.' Yom dau danem kwi bu 'in nan bu kôt †Mesaya (Kilisi) ndê mala,' ma yom dau hêganôn lau tasan nan sêñsau lau bu ñac Mesaya dau, ma sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ñatô pi ñac yêc 1 Jon 4:1-6.

menj. Anötö ndê Atu sip nom menj nanj njahu bocdec bu, tu bu senj Sadañ ndê gwelenj su. ⁹ Njamalac bocke nanj Anötö kôm inj tiwakuc, nanj puc dômbwê mêtê sac. Njahu bu Anötö ndê yom yêc inj ndê njalôm gitôm gêñ njawhé njayham. Yomandô! Gitôm dom bu inj sap mêtê sac dôñ, njahu bu Anötö kôm inj tiwakuc su. ¹⁰ Tu dinañ-nga dec tanyalê yêc awê lau bocke nanj sêti Anötö ndê balêkoc, ma njac nanj sêti Sadañ ndê. Lau nanj sêsap lêñ gitêñ dôñ dom, ma njac nanj sêtec si asidôwai, nanj sêti Anötö ndê balêkoc dom.

Mêtê atac whinj asidôwai-nga

¹¹ Yom atu nanj sêhoc asê têtj mac têtj ndoc mac akêñ whinj tiwakuc, nanj bocdec bu, yac atac whinj neñ asidôwai sêkêñ whinj-nga dandic njawaê. ¹² Anjuc Kein dom, bu inj kékuc lêñ atac whinj-nga dom. Inj Sadañ ndê atu, ma gic asi Abel ndu. Njahu bu inj dau ndê lêñ sac, ma inj gêm lêmuj Abel ndê lêñ solop.

¹³ O asidôwai. Lau nom-nga bu sêtec mac, nanj ahêgo daôm dom. ¹⁴ Yac tanyalê bu dahu senj dambac ndu-nga sinj, ma dambo senj dandôc tanji-nga. Njahu bu yac atac whinj asidôwai. Lau nanj atac whinj asidôwai dom, nanj gacgeñ sêmboc senj sêmbac ndu-nga. ¹⁵ Asa nanj atac tec inj ndê asidôwai, nanj Anötö gêlic inj gitôm njac ndic njamalac ndu-nga. Ma mac anyalê su bu asa nanj gic njamalac ndu, nanj wêkaiñ gameñ dandôc tanji njapañ-nga dom.

¹⁶ Yac tanyalê mêtê atac whinj-nga njahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-nga. Bocdinañ dakêñ dauñ sambuc tu danem asidôwai sa-nga e tôm dambac ndu tu njac-nga. ¹⁷ Asa nanj gêlic asidôwai danj pônnda dau, ma ndê gêñ yêc tu nem inj sa-nga, magoc tawalô inj ma gêm inj sa dom, nanj tôte asê bu Anötö ndê mêtê atac whinj-nga yêc inj ndê njalôm dom. ¹⁸ O aneñ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whinj asidôwai njay yom ti whajsunj njambwa. Danem njac sa, goc tôte asê bu yac atac whinj njac yomandô.

Dalzac ti atac pa su yêc Anötö anjô-nga

¹⁹⁻²⁰ Bocdinañ, yac bu atac whinj neñ asidôwai, goc tanyalê tidôñ bu tanjuc lêñ yom njandô-nga. Magoc yac bu njalôm njawapac yêc Anötö anjô-nga tu mêtê njatô nanj dakôm-nga, nanj goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neñ njalôm ti gêñ honj, ma inj ndê tawalô inj gêñ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac njalôm pêñ dôñ. ²¹ O aneñ lau atac whinj-nga, yac bu njalôm lu-lu tu neñ lêñ-nga dom, dec oc tôm bu datigasuc Anötö ti atac pa su. ²² Ma tanyalê bu gêñ nanj dateñ, nanj inj oc kêñ têtj yac. Njahu bu yac dasôc inj ndê yomsu njapu, ma dakôm mêtê nanj inj gêlic njayham. ²³ Ma inj ndê yomsu dau bocdec bu. Dakêñ whinj inj ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whinj neñ asidôwai tôm inj gic atu yac. ²⁴ Lau honj nanj danga wambu Anötö ndê yomsu,

nanj sêmboc inj njalôm, ma inj mbo njac njalôm. Ma tanyalê bu inj mbo yac njalôm, tu Njalau Dabun nanj inj kêñ têtj yac-nga.

4

Tansahê njalau honj

¹ O aneñ lau atac whinj-nga, akêñ whinj lau honj nanj sêsam dau bu Anötö ndê propet, nanj dom. Mba! Ayob daôm njapep, bu propet tasanj daêsam sêhóc asê su. Bocdinañ anjahê njac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê Njalau gêm gôlinj njac, me mba. ² Ma mac oc anyalê Anötö ndê Njalau njalêñ bocdec. Asa nanj sôm bu Yisu Kilisi menj ti njamalac njandô ma mbo nom, nanj Anötö ndê Njalau gêm gôlinj inj. ³ Tigenj lau honj nanj sêsêc yom njandô pi Yisu ahuc, nanj sêkôc Anötö ndê Njalau dom. Njalau nanj gêm gôlinj njac, nanj Kilisi ndê njacyo ndê. Mac anjô su bu Kilisi ndê njacyo oc menj, ma inj menj hóc asê nom su.

⁴ Aneñ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku njac lau tasanj dinañ dulu su. Njahu bu Anötö ndê Njalau nanj mbo mac nem njalôm, nanj hóc gêlic Sadañ, nanj mbo lau nom-nga si njalôm, nanj su. ⁵ Lau tasanj dinañ si njahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-nga njambwa. Ma lau nom-nga sêkôc njac si yom sa. ⁶ Magoc njac sêkôc yac mba yom sa dom, njahu bu njac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau honj nanj sênyalê Anötö, nanj sêkôc yac mba yom sa. Njalêñ dinañ dec yac tanyalê lau asa nanj Anötö ndê Njalau Yom Njandô-nga gêm gôlinj njac, ma lau asa nanj Sadañ ndê njalau yom tasanj-nga gêm gôlinj njac.

Mêtê atac whinj-nga njahu Anötö dau

⁷ O aneñ lau atac whinj-nga, yac atac whinj neñ asidôwai dandic njawaê, bu mêtê atac whinj-nga menj akêñ njatô dau. Lau honj nanj atac whinj asidôwai, nanj Anötö kôm njac sêtiwakuc, ma njac sênyalê inj tidôñ. ⁸ Asa nanj tac whinj ndê asidôwai dom, nanj kêyalê Anötö dom, bu Anötö inj mêtê atac whinj-nga njahu. ⁹ Ma inj tôte inj ndê mêtê atac whinj yac-nga yêc awê bocdec bu. Inj kêñ inj ndê Atu tigenj sip nom menj, bu yac datap senj dandôc tanji-nga sa yêc inj. ¹⁰ Yac neñ mêtê atac whinj Anötö-nga nanj ti mêtê atac whinj-nga njay njahu andô dom. Tigenj Anötö ndê mêtê atac whinj yac-nga, nanj mêtê atac whinj-nga njay njahu andô. Bu inj kêñ ndê Atu sip nom menj, ma kêñ dau ti da bu nemlihi yac neñ sac njatôp.

¹¹ O aneñ lau atac whinj-nga, Anötö tac whinj yac ndu andô, ma bocdinañ yac atac whinj neñ asidôwai dandic njawaê. ¹² Njamalac danj gêlic Anötö su dom, tigenj yac bu atac whinj neñ asidôwai njandô, dec Anötö mbo yac neñ njalôm, ma inj ndê mêtê atac whinj-nga gêm njandô su yêc yac neñ njalôm.

¹³ Yac tanyalê bu dambo inŋ ɲalôm ma inŋ mbo yac ɲalôm, tu ɲalau Dabuŋ naŋ inŋ kênŋ têtŋ yac-ɲga. ¹⁴ Damaŋ Anötö kékiniŋ ndê Atu sip nom meŋ bu nem lau nom-ɲga si. Yac alic su, dec ahoc asê têtŋ lau bu yomandô. ¹⁵ Ma asa naŋ kênŋ whiŋ ma sôm asê bu Yisu inŋ Anötö ndê Atu, naŋ mbo Anötö ɲalôm ma Anötö mbo inŋ ɲalôm. ¹⁶ Yac tanyalê ti dakêŋ whiŋ su, bu Anötö atac whiŋ yac ndu andô. Bu Anötö inŋ mêtê atac whiŋ-ɲga ɲahu, ma asa naŋ sap mêtê atac whiŋ-ɲga dôŋ, naŋ mbo Anötö ɲalôm, ma Anötö mbo inŋ ɲalôm. ¹⁷ Ma ɲalêŋ dau dinaŋ inŋ ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau yêc yac neŋ ɲalôm, ma yac dasa neŋ lêtŋ gitôm inŋ ndê, tôm yac neŋ têm dambo nom-ɲga hoŋ. Tu dinaŋ-ɲga dec yac oc dalhac ti atac pa su têtŋ bêc Anötö êmatôc yac-ɲga. ¹⁸ Têtŋ ndoc Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau su yêc yac neŋ ɲalôm, naŋ yac datôc dauŋ tiyham dom. Magoc asa naŋ tôtec dau tu Anötö ndê bêc matôc-ɲga, naŋ tôtec asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ɲga gic dabiŋ dau yêc inŋ ndê ɲalôm su dom.

¹⁹ Yac taŋkuc mêtê atac whiŋ-ɲga, ɲahu bu Anötö atac whiŋ yac muŋ su. ²⁰ Asa naŋ sôm bu, “Aô atac whiŋ Anötö,” tigenŋ tec inŋ ndê asidôwa, naŋ kôm tasanŋ. ɲahu bu asa naŋ tec asidôwa naŋ inŋ gêlic su, naŋ gitôm dom bu tac whiŋ Anötö naŋ inŋ gêlic su dom. ²¹ Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa naŋ atac whiŋ aô, naŋ atac whiŋ inŋ ndê asidôwai maŋ.”

5

Dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi, Anötö Atu

¹ Lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ bu Yisu inŋ Mesaya dau, naŋ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc sêti inŋ ndê balêkoc. Ma asa naŋ tac whiŋ Damba, naŋ tac whiŋ lau naŋ sêti inŋ ndê balêkoc, naŋ sêwhiŋ. ² Ma yac datôc asê bu yac atac whiŋ Anötö ndê balêkoc ɲalêŋ bocdec bu, yac atac whiŋ Anötö dau, ma dasôc inŋ ndê yomsu ɲapu. ³ Yomandô! Yac atac whiŋ Anötö ɲalêŋ bocdec bu, dajaŋ wambu inŋ ndê yomsu. Ma inŋ ndê yomsu kênŋ wapac yac dom. ⁴ Lau hoŋ naŋ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc, naŋ sêku ɲaclai sac nom-ɲga dulu. Ma gêtŋ naŋ ku ɲaclai sac nom-ɲga dulu, naŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ. ⁵ Senŋ tigenŋ yêc bu daku ɲaclai sac nom-ɲga dulu, naŋ dakêŋ whiŋ bu Yisu inŋ Anötö ndê Atu.

Gêtŋ naŋ sêpuc yom ɲandô pi Yisu dôŋ

⁶ Yisu Kilisi sip nom meŋ, ma bu ti dac whê inŋ sa bu Anötö Atu. Bu ɲambwa dom,

magoc bu ma dac whiŋ. Ma ɲalau Dabuŋ, naŋ ɲalau Yom ɲandô-ɲga, naŋ puŋ yom ɲandô pi inŋ dôŋ bocdinaŋ. ⁷ Boc-dinaŋ, gêtŋ tôtec sêwhê inŋ sa, ⁸ naŋ ɲalau, bu, ma dac. Ma gêtŋ tôtec dinaŋ sêpuc dau dôŋ. ⁹ Yac dakôc yom naŋ lau sêhoc asê pi Yisu, naŋ sa, ma bocdinaŋ yom bocke naŋ meŋ akêŋ Anötö, naŋ dakôc sa enŋ, bu Anötö ndê yom hôtec gêlic ɲamalac si yom. Ma Anötö kênŋ gêtŋ tôtec dinaŋ tu bu whê inŋ ndê Atu sa têtŋ yac. ¹⁰ Asa naŋ kênŋ whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ kôtec Anötö ndê yom pi inŋ ndê Atu sa sip inŋ ndê ɲalôm. Magoc asa naŋ kênŋ whiŋ Anötö dom, naŋ tôtec asê bu inŋ gêlic Anötö ndê yom gitôm yom tasanŋ. ɲahu bu inŋ kênŋ whiŋ gêtŋ naŋ Anötö kênŋ bu whê inŋ ndê Atu sa, naŋ dom.

Mwasinŋ dandôc taŋli ɲapaŋ-ɲga

¹¹ Ma yom naŋ Anötö hoc asê têtŋ yac naŋ bocdec bu. Inŋ kêmwasinŋ yac ɲa mwasinŋ dandôc taŋli ɲapaŋ-ɲga, ma datap mwasinŋ dau sa yêc inŋ ndê Atu. ¹² Asa naŋ kênŋ whiŋ Anötö ndê Atu, naŋ tap senŋ ndôtec tali-ɲga sa. Tigenŋ asa naŋ kênŋ whiŋ inŋ ndê Atu dom, naŋ tap senŋ ndôtec tali-ɲga sa dom.

¹³ Mac lau naŋ akêŋ whiŋ Anötö ndê Atu. Aô gato yom dindec, ɲahu bu aô atac whiŋ bu mac aŋyalê tidôŋ bu mac atap mwasinŋ andôc tamli-ɲga sa su. ¹⁴ Bocdinaŋ têtŋ ndoc naŋ yac bu datenŋ mbec têtŋ Anötö, naŋ datenŋ ti atac pa su. Ma yac bu datenŋ gêtŋ naŋ gi tap inŋ ndê atac whiŋ sa, naŋ yac tanyalê bu inŋ oc ɲgô yac neŋ mbec. ¹⁵ Ma yac bu tanyalê bu inŋ kênŋ danŋa yac neŋ mbec su, goc tanyalê bu gêtŋ naŋ datenŋ, naŋ inŋ oc kôm ɲandô sa.

Datenŋ mbec pi lau naŋ sêkôm sac

¹⁶⁻¹⁷ Mac bu alic nem asidôwa danŋ kôm sac, goc atenŋ mbec têtŋ Anötö bu nem inŋ kwi e inŋ mbu meŋ mbo senŋ dandôc taŋli-ɲga tiyham. Mêtê hoŋ naŋ so Anötö ndê lêtŋ, naŋ mêtê sac, ma inŋ gêlic bu gêtŋ ɲambwa dom. Magoc sac hoŋ gic waê lambwam dom. Atenŋ mbec tu lau naŋ sêkôm sac kainŋ dinaŋ-ɲga. Mêtê sac danŋ yêc, naŋ gic waê lambwam solop.* Atenŋ mbec tu lau naŋ sêkôm sac kainŋ dinaŋ-ɲga dom, bu oc nem ɲac sa dom.

Yom ɲambu-ɲga

¹⁸ Tanyalê bu lau hoŋ naŋ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc su, naŋ sêhu mêtê sac siŋ. Anötö ndê Atu yob ɲac ɲapep ma Sadaŋ gitôm dom bu êmasec ɲac. ¹⁹ Ma yac tanyalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ sêmbu Sadaŋ ndê gôliŋ ɲapu. ²⁰ Ma yac tanyalê bu Anötö ndê Atu sip nom meŋ ma whê yac neŋ gaus sa bu tanyalê Anötö Yom ɲandô ɲadau. Ma yac

* **5:16-17:** Lau ti gauc mêtê-ɲga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac naŋ gic waê lambwam solop, naŋ ɲahu bocdec bu. Lau naŋ sêkôm mêtê sac ɲapaŋ ma sêlic bu gêtŋ ɲambwa, naŋ gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti inŋ ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu ɲac si sac-ɲga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu ɲac si sac dinaŋ-ɲga dec ɲac sic waê bu sêsip lambwam sêndi. ɲac si ɲalôm ɲadandi sa su, ma yac bu datenŋ mbec tu ɲac-ɲga, dec oc nem ɲac sa dom. Alic yom naŋ Yisu sôm pi sac naŋ Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31; ma Mak 3:29).

dambo iŋ ŋalôm, ma dambo iŋ ndê Atu, Yisu
Kilisi ndê ŋalôm bocdinaŋ. Iŋ dau Anötö
ŋandô, ma ti yac neŋ dandöc taŋli ŋahu.

²¹ Aneŋ balêkoc, ayob daôm ŋapep bu
anem akiŋ anötöi gwam dom.

Jon ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Lau tigauc daésam sêsôm bu Jon, nanj Yisu ndê aposel danj, nanj to bapia dindec, magoc inj sam dau bu 'ngac bata' danj, ma to dau ndê njaê dom. Inj to bapia dindec têtj awhê danj ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau nambu-nga, Jon kêtj acsalô têtj awhê dau akêtj inj dôwawê danj ndê balêkoc (13). Lau daésam gauc gêm bu yom pi awhê lu dinanj hêganôj gôlôwac dabuj tonj lu, ma yom pi injlu si balêkoc, nanj hêganôj lau sêkêtj whinj-nga nanj sêmbo gôlôwac dau njalôm.

Jon to bapia dindec tu puc njac dôj bu sêsap yom njandô ma mêtê atac whinj-nga dôj. Inj kêtj puc njac pi lau nanj sêndôhônj yom tasanj, nanj sêsêc yom njandô pi Yisu ahuc, ma sêsôm bu Yisu inj Anôtô ndê Atu dom. Jon sôm têtj lau sêkêtj whinj-nga bu sêmbo ahê lau kainj dinanj horj.

Jon gêm mbec lau

¹ Aô ngac bata dec, gato yom têtj am awhê nanj Anôtô kêyalinj am sa su, ma têtj am nem balêkoc. Yac horj dasap yom njandô dôj, ma tu dinanj-nga aô tac whinj mac kêlêc. Aô tarjwasêj dom, lau horj nanj sênyalê yom njandô, nanj atac whinj mac sêwhinj. ² Nahu bu yom njandô yêc yac nejj njalôm, ma oc yêc yac njalôm njapanj. ³ Damanj Anôtô lu inj ndê Atu Yisu Kilisi si mwasiinj ti tawalô ma yom malô whinj yac lau nanj dasap yom njandô ti mêtê atac whinj-nga dôj.

Yom njandô ma mêtê atac whinj-nga

⁴ Aô gatap mac nem balêkoc njatô sa, ma aô galic bu njac sêsa lêtj yom njandô-nga sêjkuc yomsu nanj Damanj Anôtô kêtj têtj yac. Tu dinanj-nga aô atac njayham atu. ⁵ O awhê njayham, kwahic dec aô bu watenj mac bu asap yomsu dau dôj njapanj. Yac horj dakôc yomsu dau sa, têtj ndoc yac dakêtj whinj tiwakuc. Ma bocdinanj dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu dau bocdec bu, yac atac whinj nejj asidôwai dandic njawaê. ⁶ Ma mêtê atac whinj-nga njahu bocdec bu, yac dasa nejj lêtj ti dananj wambu Anôtô ndê yomsu. Yomsu dau mac anjgô têtj ndoc mac akêtj whinj tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lêtj ti asap mêtê atac whinj-nga dôj.

⁷ Lau tasanj daésam sêmbo nom, nanj sêsôm bu Anôtô ndê Mesaya mejj mbo nom ti njamalac njandô dom, ma bocdinanj sêsêc yom njandô pi Yisu ahuc. Asa nanj sôm yom dinanj, inj tasanj dinda ma Kilisi ndê njacyo. ⁸ Bocdinanj ayob daôm njapep bu sêhnsau mac e aso njandô njayham nanj mac am gwelenj atu

bu atap sa-nga, nanj dom. Alhac njanga, tu bu atap njandô dau sa. ⁹ Bu asa nanj kêdôhônj yom nanj so yom njandô pi Yisu Kilisi, nanj mejj akêtj Anôtô ndê dom. Magoc asa nanj sap yom njandô pi Yisu dôj njapanj, nanj ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gêtj whinj. ¹⁰ Asa nanj bu têtj mac mejj, magoc êndôhônj yom njandô pi Yisu dom, nanj akôc inj sa pi nem andu dom, ma akam inj dom. ¹¹ Bu asa nanj kôc njamalac kainj dinanj sa, nanj wêkainj inj ndê gwelenj sac dinanj whinj.

Yom nambu-nga

¹² Yom daésam yêc bu wakêtj têtj mac, tigenj aô bu wato sip bapia dindec dom. Aô gakêtj batanj bu wandic mac kêsi, goc danem yom-galôm anônj andô pitigenj. Ma bocdinanj yac oc datisambuc. ¹³ Am dôwamwê nanj Anôtô kêyalinj sa yêc gamenj dindec, nanj ndê balêkoc sêkôm acsalô njayham têtj mac.

Jon ndê bapia titö-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindec, naŋ sam dau bu 'ŋgac bata' dan, tòm ŋamalac naŋ to 2 Jon. In to bapia dindec têtŋ ŋgac kêtŋ whiŋ-nga dan ŋaê Gaius.

Jon kêtŋ lau aheŋ-nga ŋatô sêsa si bu sêkôm gwelenj sêwhiŋ lau sêkêtŋ whiŋ-nga toŋ dan yêc gameŋ Esia-nga. Magoc ŋgac dan ŋaê Diotrepe kêtŋ kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau naŋ sêkôm lau dau sa, naŋ su yêc gôlôwac dabuŋ dinaŋ. Jon to bapia dindec tu puc Gaius dôŋ ma kêpiŋ in bu in puc lau aheŋ-nga dau dôŋ.

Jon to yom têtŋ in ndê silip Gaius

¹ Aô ŋgac bata dec, gato yom dindec têtŋ Gaius, aneŋ silip. Hêclu dasap yom ŋandô dôŋ, ma tu dinaŋ-nga dec aô atac whiŋ am kêlêc. ² Aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, aô gatenj mbec têtŋ Anötô bu yob am bu mbo ŋayham eŋ, ma bu nem mbec am nem gwelenj hoŋ, tòm in yob am gatôm ŋapep. ³ Asidôwai ŋatô sêhóc asê aô, ma sêsôm asê bu am sa nem lêŋ kêkuc yom ŋandô ŋapanj, ma gêtŋ hoŋ naŋ am kôm, naŋ puc yom ŋandô dôŋ. Ŋac si yom dinaŋ kôm aô tac ŋayham atu. ⁴ Têtŋ ndoc aô ganjô ŋawaê bu aneŋ balêkoc ŋatô sêŋsêlêŋ ti sêsap yom ŋandô dôŋ, goc aô atac ŋayham kêlêc.

Jon kêpiŋ Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga

⁵ O aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, am gêm asidôwai naŋ sem gwelenj ŋawaê ŋayham-nga, naŋ sa ŋalêŋ ŋayham eŋ. Am kêyalê lau dau muŋ su dom, magoc têtŋ ndoc ŋac sic am kêsi, naŋ am yob ŋac ŋapep. ⁶ Ŋac sic miŋ têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc gameŋ dindec, pi am nem mêtê atac whiŋ-nga. Ŋayham kêlêc bu am toc lau kaiŋ dinaŋ sa gitôm Anötô ndê lau akiŋ, ma gêm ŋac sa ŋa gêtŋ tu puc ŋac dôŋ têtŋ ndoc sêŋsêlêŋ-nga. ⁷ Lau dau sêsa tu Yisu ndê ŋaê-nga bu sênem mêtê, ma ŋac takwê lau sambuc bu sênem ŋac sa dom. ⁸ Ma tu dinaŋ-nga yac lau dakêŋ whiŋ-nga danem lau mêtê-nga kaiŋ dinaŋ sa dandic ŋawaê. Dakôm bocdinaŋ dec tòm yac dakôm gwelenj yom ŋandô-nga dawhiŋ ŋac.

Diotrepe ndê mêtê sac

⁹ Aô gato yom pi lau aheŋ-nga dinaŋ têtŋ am nem gôlôwac dabuŋ su, tigeŋ Diotrepe, ŋgac naŋ toc dau sa bu ŋgac ŋamata-nga, naŋ kôc aneŋ yom sa dom. ¹⁰ Bocdinaŋ aô bu watêŋ mac waloc, goc wasôm in ndê mêtê sac asê yêc lau sêkêtŋ whiŋ-nga hoŋ anjô-nga. In kêgôliŋ yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau naŋ atac whiŋ bu

sêkôm asidôwai sa, naŋ in kalhac ŋac ahuc, ma kêmasuc ŋac su yêc gôlôwac dabuŋ.

Anötô ndê lau sêkôm mêtê ŋayham

¹¹ O aneŋ ŋgac atac whiŋ-nga, kôm mêtê ŋayham eŋ, ma êmkuc lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ dom. Asa naŋ kôm mêtê ŋayham, naŋ meŋ akêŋ Anötô ndê, magoc asa naŋ kôm mêtê sac, naŋ kêyalê Anötô dom. ¹² Lau hoŋ sêsôm yom ŋayham pi Dimitrias, ma in ndê mêtê gitêŋ tóc asê bu in kêkuc yom ŋandô. Ma yac bocdinaŋ bu apuc in dôŋ têtŋ am bu ŋgac ŋayham, ma am kêyalê bu yac mba yom in yom ŋandô.

Yom ŋambu-nga

¹³ Aneŋ yom daêsam yêc bu wakêŋ têtŋ am, tigeŋ aô gatec bu wato têtŋ am. ¹⁴ Aô gakêŋ batan bu ŋasawa sauŋ aô oc walic am, ma hêclu dasôm yom anjôŋ pitigeŋ. ¹⁵ Yom malô whiŋ am. Am nem asidôwai naŋ sêmbo dec, naŋ sêkôm acsalô ŋayham têtŋ am. Ma ŋac sêndac am bu sam yac mba asidôwai naŋ sêmbo dinaŋ, naŋ si ŋaê, ma kôm acsalô têtŋ ŋac bocdinaŋ.

Jud ndê bapia Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau in Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nanj ti lau sêkêj whin-nga Jerusalem-nga si ñagôlôn (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindéc têtj lau sêkêj whin-nga, magoc gamej ti malac bocke nanj ñac sêmbo, nanj inj tôc asê yêc bapia dindéc dom.

Inj to bapia dindéc tu bu kêtj puc lau sêkêj whin-nga pi kédôhônjwaga tasanj nanj sêñsônj yom pi Anôtô ndê mwasiñ, ma sêndôhônj lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anôtô oc suc kwi. Inj bu puc lau sêkêj whin-nga dôj bu sêlhac ñannga ma sêkôc yom tasanj dinanj sa dom.

Jud ndê yom ñamata-nga

¹ Aô Jud, Yisu Kilisi ndê ñgac akin ma Jems asi. Aô gato bapia dindéc têtj mac lau nanj Damanj Anôtô tac whin mac ndu andô, ma kêgalêm mac sa ati inj ndê, ma piñ mac dôj am daminj Yisu Kilisi tu yob mac-nga. ² Anôtô ndê tawalô, ti yom malô ma inj ndê atac whin nem mac honj ahuc êñlêc.

Jud kêtj puc ñac pi lau nanj sêndôhônj mêtê tasanj

³ O anej lau ñayham, anej ñalôm kac aô bu wato yom têtj mac pi Anôtô ndê lêtj nem yac si-nga, nanj tap yac sa su. Magoc kwahic dec aô galic bu ñawapac danj hóc asê, ma tu dinanj-nga dec gato yom dindéc hêganônj ñawapac dau. Aô bu wapuc mac dôj bu alhac ñannga ma asap Anôtô ndê yom ñandô dakêj whin-nga dôj. Inj kêtj yom dau têtj inj ndê lau dabuj bu sêyob ñapep. ⁴ Ñawapac dau hêganônj lau sac ñatô nanj sêtéc Anôtô ndê lêtj, nanj sêsôc mac nem gôlôwac dabuj ñalôm sêmeñ sêsiñ sêmbo, ma sêndôhônj mêtê tasanj. Ñac sêsôm gitôm bu dakôm mêtê sac ñapanj, ma Anôtô oc suc kwi. Bocdinañ sêñsônj yom pi Anôtô ndê tawalô, ma sêsêc yac neñ Nadau tigen, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kainj dinanj, ñac Anôtô ndê lau dom, ma muñ-nga inj ndê propet sêto yom pi ñagêyô nanj inj oc kêtj têtj ñac.

Ñagêyô nanj Anôtô kêtj têtj lau sac

⁵ Yom pi ñagêyô dinanj mac anyalê su, tigen aô wasôm tiyham bu mac gauc nem ñapep. Muñ-nga Pômdau kêgaho lau Israel-nga su yêc

gamej Isip-nga. Magoc tinjambu ñac si lau ñatô sêkêj whin inj dom ma sêli dau sa têtj inj, dec inj serj ñac su. ⁶ Ma gauc nem anjela nanj danja wambu Anôtô dom, ma sêhu gamej nanj Anôtô kêtj tu ñac-nga yêc undambê, nanj sinj. Bocdinañ inj sô ñac dôj ña sen ñannga bu sêmbo gamej ñasec-nga ñapanj, e sêtap matôc sa têtj béc atu nanj oc meñ sa tinjambu. ⁷ Ma gauc nem lau nanj muñ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac ñatô nanj sêyêc malac lu dinanj ñamakê. Ñac sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-nga ma mêtê mockainj-nga tidau-tidau, ma tu dinanj-nga Anôtô serj ñac su. Gêj dinanj ti dôhônj ma kêtj puc yac pi ñagêyô nanj lau sac oc sêtap sa yêc ya nanj sa ñapanj.

⁸ Ma lau tasanj nanj sêmbo mac nem gôlôwac dabuj ñalôm, nanj sêsa lêtj sac-nga gitôm lau ñamata-nga dinanj. Lêtj sêkôm sac-nga kalhac ñac si gauc ñapanj, ma ñac si mêtê sac kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô anjô-nga. Sêtoc dau sa ma sêsôc Anôtô ma lau bata ñapu dom, ma sêsôm yom sac bu sêñgwiniñ Anôtô ndê lau ti ñawasi.* ⁹ Magoc gauc nem Anôtô ndê anjela ñamata-nga Maikel. Têtj ndoc inlû Sadanj sêseñ dau pi Moses ndê ñamlanj, nanj inj yob dau ndê whasuj bu sôm yom sac pi Sadanj dom. Magoc inj sôm yom têtj inj bocdec bu, "Pômdau dau goc sôm am."†

Lau tasanj si mêtê

¹⁰ Magoc lau tasanj nanj sêmbo sêwhin mac, nanj sêsôm yom sac-sac pi gêtj dabuj nanj sêñyalê dom. Tigen mêtê sac nom-nga, nanj tidônj ñac su, nanj sêñkuc gitôm bôc gapuj nanj gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinanj-nga dec ñac oc sêñinnga.

¹¹ Oyaê! Lau dinanj oc sêtisac. Ñac sêñkuc Kein ndê lêtj. Ma ñac sêkôm gêtj tu sêkôc awa-nga ñambwa, ma bocdinañ sêñkuc Balam ndê giso. Ma ñac sêli dau sa têtj Anôtô ti inj ndê lau bata, ma bocdinañ ñac oc sêñinnga gitôm Kora.

¹² Têtj ndoc mac lau akêtj whin-nga akac sa bu anej gêtj ma aterj mbec, nanj ñagahô lau sac dinanj sêsôc sêmeñ ma serj gêtj sêwhin mac. Magoc ñac maya dau tu ñac si mêtê sac-nga dom, ma bocdinañ ñac sêkôm gôlôwac dabuj si ñaê ñayham tisac. Ñac sêmwasiñ dau ma gauc gêm lau ñatô dom. Ñac lau sêhônj-sêhônj ñambwa sêtôm yawalec nanj puc pi meñ ma mbu soc su giñga. Ma ñac sêtôm a nanj gêm ñandô tôm ñandoc dom dec lau sêlêtj su, ma bocdinañ a dau gitôm a nanj mbac tidim lu. ¹³ Ñac si lêtj gitôm gwêc ñadinda, ma ñac si mêtê mayanj-nga gitôm ñapwic nanj gwêc ñamponj dau hu pi baô. Magoc ñac

* **1:8:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigen nanj 'ñawasi.' Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônj anjela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônj lau sêkêj whin-nga, me lau sêkêj whin-nga si lau bata. Pita to yom kainj tigen yêc 2 Pit 2:10. † **1:9:** Yom nanj Maikel sôm têtj Sadanj nanj sêto yêc Sek 3:2. Tigen yom pi Moses dinanj yêc Yom Lêñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si buku akwa danj.

maya dau dom. Ma ñac sêtom tata nanj sêlhac si mala solop dom, ma bocdinañ Anötö këyalinj ñac si mala sa yêc gameñ ñasec-nga bu ñac sêmbô ñapañ.

¹⁴ Ñgac ñamata-nga Adam ndê apanjac ti-7-nga nanj sêsam bu Inok,[†] nanj hoc yom asê munj su pi lau sac dinañ bocdec bu, “Alic su nanj. Pômdau oc meñ whinj inj ndê anjela dabunj tausen ma tausen. ¹⁵ Inj oc êñsahê lau hoñ pi ñac si mêtê, ma lau hoñ nanj sêtec Anötö ndê lêñ, nanj inj oc kênj ñagêyô atu têñ ñac tu ñac si mêtê sac-nga, ma tu yom sac nanj sêsôm pi inj-nga.”

¹⁶ Lau tasanj dinañ êlê mê sêtuclinj tu gêñ hoñ-nga, ma sêpu lau ñatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ñac dau si atac whinj. Sêsôm yom sêtoc dau sa-nga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkêñ gêñ têñ ñac.

Jud to yom puc ñac dôñ-nga

¹⁷ O aneñ lau, gauc nem yom nanj Pômdau Yisu Kilisi ndê lau ñaposeñ sêhoc asê gwananj su. ¹⁸ Ñac sêsôm têñ mac bocdec bu, “Têñ têm ñambu-nga, lau oc sêtisa, nanj sêtanj b ôlê lau sêkêñ whinj-nga, ma sêkôm mêtê sac sêñkuc ñac dau si ñalôm nanj tec Anötö ndê lêñ.”

¹⁹ Yom dau hêganôñ lau dinañ, nanj sêwhê mac n em gôlôwac dabunj kôc, ma sêñkuc mêtê nom-nga ñapañ sêtom lau gauc mbasi-nga. Bu Ñalau Dabunj mbo ñac si ñalôm dom.

²⁰ Tigenj mac lau ñayham. Akôm bocdinañ dom. Asap yom dabunj dakêñ whinj-nga dôñ, bu puc mac dôñ ma alhac ñañga. Ma aterj mbec ña Ñalau Dabunj ndê ñaclai. ²¹ Ambo ti Anötö ndê mêtê atac whinj-nga nem mac ahuc, ma akêñ batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô nanj yac oc datap sa têñ ndoc inj kôc yac sa dandôc tanji ñapañ yêc undambê.

²² Tamwalô lau nanj atac lu-lu, ma anem ñac sa. ²³ Mac nem lau ñatô sêsip mêtê sac ñalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-nga sêndi. Akôm bu anem ñac si ñalôm kwi, dec oc nditôm mac anjaho ñac su yêc ya dau. Tamwalô lau nanj sêkôm sac ma akôm bu anem ñac sa, magoc atôc ñac si sac ma ayob daôm ñapep bu sac dau kôm mac apeñ dom.

Jud gic bata inj ndê yom

²⁴⁻²⁵ Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga, taminj yac neñ Anötö ñandô tigenj nanj gêm yac si. Inj gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu apeñ dom. Inj kêgwasinj mac nem sac hoñ su, dec mac atôm bu alhac anjôm sawa ma atac ñayham atu yêc inj anjô-nga ti inj ndê ñawasi atu. Dapo inj ndê waê sa, bu inj ndê ñawasi ti ñaclai ma ñañga atu andô. Ma inj mbo bocdinañ têñ têm ñamata-nga, kwahic dec, ma oc mbo ñapañ. Yomandô.

[†] **1:14:** Inok ndê minj sêto yêc Gen 5:18-24. Yom nanj inj sôm nanj sêto yêc Yom Lêñsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-nga si bapia akwa danj.

Revelesen (Gêñ nanj Yisu hoc asê têñ Jon) Yom whê bapia dindéc sa-ŋga

Lau tigauc sêsôm bu Jon, nanj to bapia dindéc (1:1-2, 4), nanj in ɲgac tigen nanj to Jon ndê ɲawaê ɲayham ma Jon ndê bapia tó. Têñ ndoc in to bapia dindéc, nanj lau sêkêñ whiñ-ŋga sêtap kisa atu ti ɲawapac daêsam sa. ɲacyo sêkêñ Jon dau ndóc nduc Patmos tu in ndê gwelen ɲawaê ɲayham-ŋga. Jon to bapia dindéc, tu bu puc lau sêkêñ whiñ-ŋga dôñ bu sêlhac ɲaŋga ma sêhu si sêkêñ whiñ sinj dom.

Gêñ daêsam nanj Jon to sip bapia dindéc, nanj in sôm bu ɲalau Dabuñ kôm in ndê gatu kaiñ danj sa, ma Anötö hoc asê têñ in gitôm gêñ ɲagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindéc ɲalôm. Lau Israel-ŋga sêlic namba 12 bu gêñ atu, ma hêganôñ lau Israel-ŋga si tonj 12. Ma namba 7 hêganôñ gêñ nanj ɲayham sambuc, ma ɲac sêsôm bu Anötö ndê namba.

Yom daêsam hêganôñ gêñ nanj oc menj sa têñ tèm ɲambu-ŋga. Sadañ oc kôm gwelen ɲaŋga bu êntôm lau nom-ŋga, magoc tinjambu Anötö oc êñgwinij in ti lau hon nanj sêñkuc in, ma señ ɲac su. Ma lau sêkêñ whiñ-ŋga nanj sêlhac ɲaŋga ma sêhu si sêkêñ whiñ sinj dom, nanj oc sêtap mwasiñ atu sa, ma Anötö oc kóc ɲac sa sêndóc malac Jerusalem wakuc.

Yom ɲamata-ŋga

¹ Yom dindéc ɲahu Yisu Kilisi, nanj hoc asê têñ Jon. Yom dau hêganôñ gêñ honj nanj kêpiñ bu hóc asê. Anötö kêñ yom dau têñ Yisu Kilisi bu tóc asê têñ lau nanj sem akij in. Ma Yisu kêkiñ in ndê anjela danj bu hoc yom dau asê têñ in ndê ɲgac akij Jon. ² Ma Jon to yom dindéc pi gêñ honj nanj in gélic, ma puc yom dau dôñ bu yom ɲandó nanj menj akêñ Anötö lu Yisu Kilisi dau.

³ Yom nanj yêc bapia dindéc, nanj bu tóc gêñ nanj oc hóc asê têñ tèm ɲambu-ŋga, nanj asê, gitôm yom nanj propet akwa-kwa sêhoc asê muñ su. Ma ndoc menj kêpiñ bu gêñ honj dau ɲandó sa. Bocdinañ lau nanj sêsam yom dindéc asê, ma lau nanj sêñgô ma sêkóc sa tidôñ sip ɲac si ɲalôm, nanj honj oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.

Jon kêkiñ yom têñ gólôwac dabuñ tonj 7

⁴ Aô Jon, gato yom dindéc têñ Kilisi ndê gólôwac dabuñ tonj 7 nanj sêmbo gameñ Esia-ŋga. Mwasiñ ti atac maló têñ mac akêñ Damañ Anötö nanj mbo têñ ɲamata-ŋga, kwahic dec mbo, ma oc menj tinjambu-ŋga, ma akêñ ɲalau 7 nanj sêlhac in ndê pôñ kiñ-ŋga ɲa-ndó-ŋga, ⁵ ma akêñ Yisu Kilisi. Yisu in ɲgac ɲamata-ŋga bu tisa akêñ lau batê-ŋga,

ma in gêm gôliñ kiñ nom-ŋga honj. In kalthac ɲaŋga bu hoc yom ɲandó asê pi Anötö. Ma in tac whiñ yac, dec kêc ndê dac sinj bu êngapwêc yac su yêc yac neñ sac. ⁶ Ma in kóc yac sa datôm lau tonj tigen nanj dambo in ndê ɲgoliñ ɲapu, ma datôm lau dabuñ-siga bu danem akiñ in ndê Damba Anötö. In ɲaclai ti ɲawasi ɲadau, dec dahoc in ndê waê asê tôm bêc honj. Yomandó! ⁷ Alic su nanj. In oc sip whiñ dao menj, ma lau honj oc sêlic in. Aêc, ma lau nanj sic in ndu, nanj oc sêlic in sêwhiñ. Lau nom-ŋga honj oc sêtañ atu tu in-ŋga. Yomandó andó!

⁸ Pômdau Anötö sôm, “Aô ɲaclai ɲadau. Têñ ɲamata-ŋga aô gambo, kwahic dec aô gambo, ma aô oc wambu wamenj tiyham. Aêc, aô gac hu gêñ honj, ma wandic dabiñ gêñ honj.”

Yisu hoc dau asê têñ Jon

⁹ Aô Jon, mac nem asidôwa gato yom dindéc. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo in ndê gôliñ ɲapu. Tu dinañ-ŋga lau sêkêñ kisa yac, magoc tamasañ dauñ bu dalhac ɲaŋga. Muñ-ŋga lau sêmasuc aô ma sêkêñ aô gandóc nduc nanj sêsam bu Patmos. ɲahu bu aô galhac ɲaŋga ma gapuc Anötö ndê yom dôñ, ma gahoc yom ɲandó asê pi Yisu. ¹⁰ Aô gandóc Patmos, ma têñ lau sêkêñ whiñ-ŋga si bêc sênem akiñ Pômdau-ŋga danj, ɲalau Dabuñ kôm aô gatuñ kaiñ danj sa. Ma aô gangó awha atu danj gitôm dahuc tar yêc aô ɲambu-ŋga. ¹¹ Ma awha dau sôm, “Gêñ nanj am oc lic, nanj to sip bapia, ma êmkiñ têñ gólôwac dabuñ tonj 7 nanj sêndóc malac 7, nanj Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia.”

¹² Aô gangó yom dau, goc gakac dauñ kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aô galic yakaiñ 7 nanj sêmasañ ɲa gol. ¹³ Ma yêc yakaiñ 7 dau ɲalhu aô galic ɲgac danj gitôm ɲamalac ndê Atu. In sôc ɲakwê baliñ nanj sip têñ in gahi, ma kic po nanj ɲawasi gitôm gol kêgihi in ɲabapo. ¹⁴ In kêclañ sêp sambuc, ma in tandó ɲawê gitôm ya. ¹⁵ In gahiapa ɲawasi gitôm ain yanjan ɲaê brons nanj sêpec sa ya ma ɲamsic. Ma in awha ɲakêcsia gitôm bu nanj hêc atu. ¹⁶ In anjô andó ɲawasi atu gitôm ac ɲawê. Yêc in amba andó-ŋga in kóc tata 7, ma bienj baliñ ti ɲamata yêc danj-danja sa akêñ in whasuñ.

¹⁷ Têñ ndoc aô galic in aô gahu dauñ gasip nom gayêc in gahi-ŋga gitôm ɲgac batê danj. Magoc in kêñ amba andó-ŋga sac aô, ma sôm, “Tóc daôm dom. Aô gati ɲamata gêñ honj, ma aô gati ɲambu gêñ honj. ¹⁸ Aô Anötö nanj gambo tanli. Muñ-ŋga aô gambac ndu, tigen lic! Kwahic dec aô gambo tanli, ma wambo tanli ɲapañ. Ma aô gakóc ki gatam-ŋga bu wanjapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gameñ.

¹⁹ “Bocdinaŋ to yom pi gêŋ naŋ am gêlic su, pi gêŋ naŋ kwahic dec ŋandô sa, ma pi gêŋ naŋ oc ŋandô sa tiŋambu. ²⁰ Tata 7 naŋ yêc amañ andô-ŋga, ma yakaiŋ gol 7 naŋ aô wawhê ŋahu sa têtŋ am. Tata 7 dinaŋ sêti dôhôn aŋela 7 naŋ sêyob gôlôwac dabuŋ toŋ 7, ma yakaiŋ 7 sêti dôhôn gôlôwac dabuŋ toŋ 7 dinaŋ-ŋga.”

2

Jon to yom têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Epesas

¹ Ma iŋ sôm têtŋ aô, “To yom têtŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Epesas-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ iŋ naŋ kôc tata 7 yêc amba andô-ŋga, ma kêsêlêŋ mbo yakaiŋ gol 7 ŋalhu. ² Mac lau Epesas-ŋga. Aô kayalê mac nem mêtê hoŋ su, ma mac akôm gwelêŋ atu ayêm daôm su, ma mac alhac ŋaŋga tu ahôc ŋawapac-ŋga. Ma aô kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc ŋac su. Ma lau naŋ sêŋsau ma sêsam dau bu aposel, naŋ mac aŋsahê ŋac, ma aŋyalê ŋac bu lau tasan. ³ Mac alhac ŋaŋga ma ahôc ŋawapac ti kisa tu aneŋ ŋaê-ŋga, magoc mac kwampac sa dom. Gêŋ hoŋ dinaŋ mac akôm ŋayham.

⁴ Tigeŋ mac nem mêtê so daŋ yêc naŋ aô galic yham dom. Ŋamata-ŋga mac atac whiŋ aô ŋandô. Tigeŋ kwahic dec mba!

⁵ Bocdinaŋ gauc nem mac nem mêtê ŋamata-ŋga dinaŋ, naŋ kwahic dec mac ahu siŋ su. Ma anem nem ŋalôm kwi ma akôm mêtê ŋayham gitôm ŋamata-ŋga. Bu mba, dec aô watêŋ mac wameŋ, ma wakôc mac nem yakaiŋ su.

⁶ Magoc aô galic ŋayham bu mac atac tec Nikolai* ndê lau si lêtŋ sac, gitôm aô daun gatec.

⁷ Asa ndê dangasun yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ Ŋalau Dabuŋ sôm têtŋ Anôtô ndê gôlôwac dabuŋ. Lau hoŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ŋac sêmbo Anôtô ndê †Paradais ma sêner ŋandô yêc A Tanli-ŋga.

Jon to yom têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Smena

⁸ “Ma to yom têtŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Smena-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ iŋ naŋ tiŋamata gêŋ hoŋ ma tiŋambu gêŋ hoŋ, iŋ naŋ mbac ndu ma tisa ma mbo tali tiyham.

⁹ Aô kayalê bu mac lau Smena-ŋga ahôc ŋawapac atu, ma mac andôc nom atôm lau ŋalôm sawa. Tigeŋ yêc Anôtô aŋgô-ŋga mac ati lau ti lêtôm. Aô kayalê yom hoŋ naŋ lau naŋ sêsap lau Israel-ŋga si

sakiŋ akwa dôŋ, naŋ sêsôm pi mac. Ŋac lau dau sêtoc dau sa bu ŋac lau Israel-ŋga naŋ Anôtô kêyalin ŋac sa sêti iŋ ndê lau. Tigeŋ mba! Ŋac Sadaŋ ndê lau solop. ¹⁰ Atôc daôm dom pi ŋawapac naŋ oc meŋ. Aŋgô! Sadaŋ tac whiŋ bu êŋsahê mac, ma iŋ ndê lau oc sêkêŋ mac nem lau ŋatô sêndôc gapocwalô. Tigeŋ mac oc ahôc ŋawapac tôm bêc 10 ma paçndê. Mac bu ahôc ŋawapac e tôm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ŋaŋga ma ahu aô siŋ dom. Ma bocdinaŋ aô wakêŋ mac andôc tamli ŋapan, naŋ ti mac nem ŋaôli.

¹¹ Asa ndê dangasun yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ Ŋalau Dabuŋ sôm têtŋ Anôtô ndê gôlôwac dabuŋ. Lau hoŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ oc sêtap ŋandê sa têtŋ bêc naŋ lau sêmbac ndu tidim tilu-ŋga,† naŋ dom.

Jon to yom têtŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Pegamam

¹² “Ma to yom têtŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Pegamam-ŋga bocdec bu:

Yom dindéc meŋ akêŋ iŋ naŋ hôt biêŋ baliŋ naŋ ŋamata yêc danŋa-danŋa. ¹³ Aô kayalê mac lau Pegamam-ŋga nem gameŋ, naŋ lau daêsam sêmbo Sadaŋ ndê gôlin ŋapu. Tigeŋ mac asap aô dôŋ ŋapan, ma ahu nem akêŋ whiŋ aô-ŋga siŋ su dom. Yêc Sadaŋ ndê malac dinaŋ, lau sic aneŋ ŋgac akiŋ Antipas ndu. Ŋahu bu iŋ hoc yom ŋandô asê pi aô, ma sêc aô ahuc dom. Ma mac bocdinaŋ, têtŋ ndoc dinaŋ aô galic bu mac ahu aô siŋ dom.

¹⁴ Tigeŋ mac akôm gêŋ ŋatô naŋ aô galic bu solop dom. Mac nem lau ŋatô sêŋkuc Balam ndê yom. Têtŋ têm ŋamata-ŋga Balam kêdôhôn lau Israel si ŋgac bata Balak bu êntôm lau Israel-ŋga bu sêkôm mêtê sac. Ŋac seŋ gêŋ danen-ŋga naŋ lau sêkêŋ ti da têtŋ anôtô gwam. Ma sêkôm mêtê sac mockaiŋ-ŋga whiŋ. Ma kwahic dec mac nem lau ŋatô sêŋkuc mêtê kaiŋ dinaŋ. ¹⁵ Ma gêŋ daŋ tiyham. Mac nem lau ŋatô sêŋkuc yom naŋ Nikolai kêdôhôn têtŋ lau. ¹⁶ Bocdinaŋ anem daôm kwi. Bu mba, dec ŋasawa sauŋ aô watêŋ mac waloc, ma wandic lau naŋ sêsa lêtŋ kaiŋ dinaŋ ŋa biêŋ baliŋ naŋ sa yêc aô whaŋsun.

¹⁷ Asa ndê dangasun yêc, naŋ ŋgô yom dindéc naŋ Ŋalau Dabuŋ sôm têtŋ Anôtô ndê gôlôwac dabuŋ. Lau hoŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ wakêŋ ŋac sêner gêŋ danen-ŋga naŋ kwahic dec

* **2:6:** Nikolai kêdôhôn lau bu sêlic mêtê sac gitôm gêŋ ŋambwa. Iŋ sôm bu Kilisi ndê lau gitôm bu sênem akiŋ anôtô gwam, ma sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga. † **2:11:** Bêc naŋ lau sêmbac ndu tidim tilu-ŋga - bêc naŋ Anôtô oc êmatôc lau hoŋ, ma lau sac oc sêsiŋ ya atu naŋ sa ŋapan sêndi bu sêhôt ŋandê ŋapan. Alic yom ŋatô yêc Rev 20:14; ma 21:8.

yêc sinj dau yêc undambê, gitôm gakêñ ymana têtj lau Israel-nga senj yêc gamenj sawa. Ma aô wakêñ hoc sêsêp tigen-tigenj têtj ñac tôm ndi. Yêc hoc tigen-tigenj aô wato ñaê wakuc pi, nanj lau danj sênjalê dom. Asa nanj kôc hoc dau ñadanj, nanj oc êñjalê.

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Tayatira

¹⁸ “Ma to yom têtj añela nanj yob gôlôwac dabunj Tayatira-nga bocdec bu:

Yom dindec menj akêñ Anötö ndê Atu, inj nanj ndê tandô ñawê gitôm ya ñawahô, ma gahi gitôm brons nanj ñawasi atu.

¹⁹ Aô kayalê mac lau Tayatira-nga nem mêtê honj su, bu mac akêñ whinj aô ñanğa, ma asap mêtê atac whinj-nga dôñ. Aô kayalê bu mac alhac ñanğa ma am akinj anej lau. Ma kwahic dec mac akôm gêñ dinanj hôc gêlêc ñamata-nga su.

²⁰ Tigen mac nem mêtê danj aô galic yham dom. Awhê sac danj mbo mac nem gôlôwac dabunj ñalôm, nanj gitôm kwin sac Jesebel. Inj sam dau bu anej propet awhê danj, magoc inj kédôhônj anej lau bu sêkôm mêtê mockainj-nga, ma bu sênej gêñ danej-nga nanj lau sêkêñ ti da têtj anötöi gwam. Inj kôm mêtê sac bocdinañ, magoc mac asoc inj su yêc mac nem gôlôwac dabunj dom. ²¹ Aô gakêñ ñasawa têtj inj bu nem dau kwi, tigen inj sap inj ndê mêtê sac dôñ ñapanj. ²² Alic su nanj! Kwahic dec aô wakêñ ñandê atu têtj inj, ma têtj lau nanj sêkôm mêtê mockainj-nga sêwhinj inj, nanj bocdinañ. Ñac bu sênem dau kwi dom, dec ñac oc sêhóc ñawapac atu. ²³ Ma aô oc wandic inj ndê balêkoc ndu sêwhinj. Tu dinanj-nga dec Kilisi ndê lau honj oc sênjalê bu aô kayalê ñamalac si gauc ti ñalom honj. Ma aô wakêñ ñagêyô têtj mac honj tôm ndi, êñkuc mêtê nanj mac lau tigen-tigenj akôm.

²⁴ Mac lau Tayatira-nga ñatô asôc awhê sac dinanj ndê yom ñapu dom. Ma yom nanj sêsam bu Sadañ ndê yom nanj yêc sinj dau, nanj mac akip sa dom. Bocdinañ aô oc wakêñ ñawapac wakuc têtj mac ahôc dom. ²⁵ Gêñ tigenj aô atac whinj, nanj asap mêtê ñayham nanj mac akôm ambo, nanj dôñ e wambu wamenj.

²⁶ Asa nanj bu lhac ñanğa ma ku sac dulu, ma sôc anej yom ñapu e bêc ñambu-nga, nanj wakêñ ñaclai têtj inj bu nem gôlinj lau sambuc, ²⁷ gitôm Damanj kênj ñaclai têtj aô daunj. Tôm yom nanj sêto yêc nanj sôm bocdec bu:

Inj kôc tôc kinj-nga bu nem gôlinj lau sambuc ti ñaclai atu, ma inj oc ku ñac dulu gitôm ñgac danj tuc lôñ andô danj popoc. [BW 2:9]

²⁸ Ma asa nanj bu lhac ñanğa, nanj aô daunj oc wambu wawhinj inj ti ñawasi atu gitôm tata bêbêc-nga. ²⁹ Asa ndê danğasunj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têtj Anötö ndê gôlôwac dabunj.

3

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Sadis

¹ “Ma to yom têtj añela nanj yob gôlôwac dabunj Sadis-nga bocdec bu:

Yom dindec menj akêñ inj nanj mbo whinj Anötö ndê ñalau 7 ma kôc tata 7. Aô kayalê mac lau Sadis-nga nem mêtê honj. Lau ñatô gauc gêñ bu mac alhac ñanğa ma akôm Anötö ndê gwelenj. Tigen mba! Mac atôm lau batê! ² Yêc anej Anötö anğô-nga aô galic bu mac ac dabinj mac nem gwelenj ñapet dom. Bocdinañ tampo sa ma atisa! Mac nem akêñ whinj kênj bu oc pacndê. Bocdinañ apuc nem akêñ whinj dôñ manj. ³ Gauc nem yom honj nanj mac anğô ti akôc sa su. Ma anem nem ñalom kwi ma danam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wamenj gitôm ñgac kanj, ma mac oc anjalê ndoc wamenj-nga dom.

⁴ Magoc aô kayalê lau Sadis-nga ñatô nanj sêkôm mêtê sac dom, dec galic ñac tôm lau ti ñakwê ñawasi. Aô oc wakêñ ñakwê sêsêp têtj lau dinanj sêsôc, bu aô galic ñac ñayham, ma ñac oc sêmo sêwhinj aô ñapanj. ⁵ Ma lau ñatô nanj sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nanj wakêñ ñakwê sêsêp têtj ñac bocdinañ. Ma yêc Damanj ti inj ndê añela anğô-nga, aô wasam ñac si ñaê asê, ma watôc asê bu sêti anej lau solop. Ma ñac si ñaê oc yêc Buku Tanjli-nga* ñapanj.

⁶ Asa ndê danğasunj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têtj Anötö ndê gôlôwac dabunj.

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Piladelpia

⁷ “Ma to yom têtj añela nanj yob gôlôwac dabunj Piladelpia-nga bocdec bu:

Yom dindec menj akêñ ñgac dabunj nanj sôm yom ñandô enj. Inj kôc Kinj Dawid ndê ki gatam-nga, ma gatam bocke nanj inj gêlêc su, nanj lau danj sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam nanj inj gic ahuc, nanj lau danj sêtôm bu sêkac sa dom.

* 3:5: Buku Tanjli-nga - lau honj nanj sêkêñ whinj Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasinj dandôc tanli ñapanj-nga sa, nanj si ñaê yêc Buku Tanjli-nga dau. Buku ñatô sêyêc undambê, nanj sêto yom yêc ñalom pi gêñ ñayham ma sac honj nanj yac tigen-tigenj dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Tanjli-nga dau yêc Pil 4:3; Rev 13:18; 17:8; 20:12, 15; ma 21:27.

⁸ Mac lau Piladelpia-nga. Aô kayalê mac nem mêtê hoj su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigenj aô kayalê bu mac danjam wambu anej yom, ma asêc anej njaê ahuc dom. Bocdinañ alic su nanj! Kwahic dec aô walêc gatam dan su bu wanem mac sa-nga, ma lau danj oc sêtôm dom bu sêndic ahuc. ⁹ Lau nanj sêsap lau Israel-nga si sakinj akwa dôj, nanj sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-nga nanj Anôtô kêyalinj ñac sa. Magoc mba. Ñac lau tasanj, ma Sadañ ndê lau ñac. Aô wanjwininj ñac e sêtêj mac sêmenj ma sêhu dau sêyêc mac gahim-nga. Ma têj ndoc dinañ ñac hoj oc sênjalê tidôj bu mac lau nanj aô atac whinj mac ndu andô.

¹⁰ Mac apuc daôm dôj ma alhac ñanja têj ndoc ñawapac ti kisa tap mac sa, tôm aô gac atu mac munj su. Bocdinañ aô wayob mac têj ndoc ñawapac-nga nanj oc hôc asê bu êñsahê lau nom-nga hoj. ¹¹ Ndoc menj kêpiñ bu aô wambu wamej. Bocdinañ akôc yom ñandô dôj ma ayob ñapep, bu lau danj sênem kanj nem ñali ñayham dom. ¹² Lau nanj sêlhac ñanja ma sêku sac dulu, nanj aô wakêj ñac sêndôc anej Anôtô angô-nga ñapanj tôm alhê ñanja nanj sêlhac inj ndê lôm dabunj. Lau dinañ oc sêmbo sêwhinj Anôtô yêc malac Jerusalem wakuc, nanj inj oc kêj sip akêj undambê menj, dec aô oc wato anej Anôtô ndê njaê ma inj ndê malac wakuc dau njaê pi ñac. Ma aô wato aô dauñ nenj njaê wakuc pi ñac whinj.

¹³ Asa ndê dangasuj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Njalau Dabunj sôm têj Anôtô ndê gôlôwac dabunj.

Jon to yom têj gôlôwac dabunj yêc malac Laodisia

¹⁴ “Ma to yom têj anjela nanj yob gôlôwac dabunj Laodisia-nga bocdec bu:

Yom dindec menj akêj Yom Njandô Njau. Inj sôm yom ñandô enj, ma bocdinañ yac dakêj whinj inj ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma inj gêm gôlinj gêj hoj nanj Anôtô kêj. ¹⁵ Aô kayalê mac lau Laodisia-nga nem mêtê hoj. Mac asôm bu akêj whinj aô, tigenj mac akêj whinj aô ti nem ñalôm sambuc dom. Mac lau tasanj! Mac bu ahu aô sinj gacgenj, me akêj whinj aô ti nem ñalôm sambuc, dec oc ñayham. ¹⁶ Tigenj mba! Mac anjsau bu anjuc aô. Bocdinañ oc wasenj mac su tôm ñgac nanj kêsahê gêj sac yêc inj whasuj dec kêlôwê sa. ¹⁷ Mac asôm bu mac ati lau ti lêlôm ma lau tiwaê nanj apônda gêj danj dom. Tigenj mac anyalê dom bu yêc Anôtô angô-nga mac atôm lau ñalôm sawa, ma lau tandô pec,

ma lau ñakwê mbasi. ¹⁸ Bocdinañ anjô anej yom dindec. Mac bu ati lau ti lêlôm, dec atêj aô amenj, ma aô wakêj gol ñandô ñayham têj mac anemlhi. Ma anemlhi ñakwê sêsêp asôc-nga bu ambo ñamlic ñambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasin bu anjwasinj tanôm e tanôm ñawa sa.

¹⁹ Lau nanj aô atac whinj, nanj bu sêkôm gêj giso, dec aô wasôm ñac ma wamatôc ñac tu bu sêhu mêtê sac dau sinj. Bocdinañ anjô anej yom. Anem daôm kwi ma akôm ñanja bu anjuc aô. ²⁰ Alic! Aô gatôm mac nem silip danj nanj menj kalhac am nem andu ñagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinañ asa nanj ngô aô awhanj ma gêlêc gatam dau su têj aô, nanj aô oc wasôc watêj inj wandi, ma alu anej gêj awhinj dauñ.

²¹ Aô gaku ñaclai sac-nga hoj dulu, dec Damañ kôc aô sa gandôc gawhinj inj yêc inj ndê pônj kinj-nga. Ma ñalêj tigenj lau hoj nanj sêlhac ñanja ma sêku sac dulu, nanj wakôc ñac sa bu sênem gôlinj sêwhinj aô yêc anej pônj kinj-nga.

²² Asa ndê dangasuj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Njalau Dabunj sôm têj Anôtô ndê gôlôwac dabunj.”

4

Jon gêlic gêj atu undambê-nga

¹ Dinañ su, goc aô galic gatam danj nanj kac sa su yêc undambê. Ma awha nanj aô gangô munj su gitôm dahuc tanj, nanj sôm têj aô bu, “Pwi mwej, ma gêj nanj oc hôc asê tinjambu-nga, nanj watôc têj am.” ² Têj dinañ Njalau Dabunj kôm aô gatuj kainj danj sa, ma aô galic pônj kinj-nga danj kalhac undambê, ma pônj ñadau ndôc ñahô. ³ Ma inj nanj ndôc, nanj ndê ñawasi atu, gitôm ñhoc ñayham lu nanj sêsam bu jaspas ma kanelian. Ma gasuj bu êp nanj ñadalô ñayham ma ñawasi gitôm hoc ñayham emerel, nanj kêgihij pônj atu dau ahuc. ⁴ Ma aô galic pônj 24 sêlhac sêngihij pônj atu, ma lau bata 24 sêndôc ñahô. Ñac sêsôc ñakwê sêsêp, ma sanem gol yêc ñac si ñagôlônj tôm gi.

⁵ Ma aô galic sickac, ma gangô wapap gic ti ñakêcia atu sa akêj pônj atu. Ma lam ti ñawê atu 7 sêlhac pônj ña-ndô-nga. Lam 7 dinañ Anôtô ndê ñalau 7. ⁶ Ma yêc pônj dau ña-ndô-nga aô galic gêj ñawasi atu poc gitôm bugictorj, ma ñawa gitôm glas.

Ma aô galic anjela atu hale sêlhac sêngihij pônj atu. Ñac sem gêj tali ñatô anjô, ma tandô daêsam sêyêc ñac ñabapo ti ñadômbwê. ⁷ Anjela hale dinañ anjô andô bocdec. Anjela ñamata-nga ndê anjô gitôm layon, tilu-nga gitôm makao, titô-nga gitôm ñamalac, ma anjela tihale-nga ndê anjô gitôm macmporj nanj hu mbo lôlôc. ⁸ Ñac tigenj-tigenj si ñamakê

6, ma tandô daësam sem ñac ahuc, yêc ñamakê ñapu-nga whiñ. Ma ñac sêmpinñ Anötö ma sêsôm, “O Pômdau Anötö, Njanja Njadau, am dabun, dabun, ma dabun ej. Am mbo têtñ ñamata-nga, kwahic dec am mbo, ma tinjamu am oc mbu mwenj.” Nalêñ dinanñ ñac sêmpinñ inñ acsalô ma ôbwêc hoñ, sêñwhañ dau dom.

⁹ Têm bocke nanñ añela hale dinanñ sêsôm yom dinanñ sêmpinñ inñ nanñ ndôc pônñ atu ma mbo tali napanñ, ma sem danje inñ ti sêtoc inñ ndê waê sa, goc ¹⁰ lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpônñ haduc têtñ inñ. Ma sêkêñ ñac si sanem sêyêc pônñ atu ndô-nga, ma sêsôm yom bocdec bu, ¹¹ “O Pômdau yac mba Anötö. Am gêtñ hoñ ñadau. Am kêmasanñ gêtñ hoñ ma kêtñ gêtñ hoñ sêmbo tali, tôm am daôm tac whiñ. Tu dinanñ-nga dec am ñayham kêlêc, ma gic waê bu yac ampinñ am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ñawasi ti ñaclai atu-nga.”

5

ñAnötö ndê Domba ma bapia tilhuñ

¹ Aô tanjhê inñ nanñ ndôc pônñ atu, ma galic bapia tilhuñ danñ yêc inñ amba andô-nga, ma yom yêc bapia dau danña lu-lu. Bapia dau sêñlhuñ sa, ma sêkêñ gêtñ ñabalêp 7 pi ñadali bu kôc dôñ.* ² Ma aô galic añela ñanja danñ, nanñ mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa inñ ñamalac gitêñ, gitôm bu kôc gêtñ ñabalêp su ma kac bapia dau sa?” ³⁻⁴ Inñ mbwêc yom dinanñ asê, tigenñ yêc undambê, ma yêc nom ma nom ñapu-nga, sêtap ñamalac gitêñ danñ sa dom, nanñ gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têtñ ndoc aô galic bu sêtap ñamalac gitêñ danñ sa dom, nanñ aô gatanñ atu andô. ⁵ Magoc lau bata 24 si danñ sôm têtñ aô, “Am tanñ dom! Lic su nanñ. Ñamalac gitêñ danñ mbo, nanñ ku ñaclai sac-nga ti ñaclai dambac ndu-nga dulu su, ma inñ gitôm bu kôc gêtñ ñabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. Inñ nanñ sêsam bu ‘Layon nanñ sa akêñ Juda ndê tonñ,’ ma ‘Dawid ndê Wakuc,’ nanñ gitôm.”

⁶ Têtñ dinanñ aô galic Domba danñ nanñ ña-angô gitôm sic inñ ndu su, magoc mbo tali tiyham. Inñ kalhac ñalhu kêtñin pônñ atu, ma añela hale ti lau bata 24 sêñgihî inñ ahuc. Inñ ndê ñapo 7, ma tandô 7, nanñ sem dôhônñ Anötö ndê ñalau 7 nanñ inñ kêtñ ñac sêsa sêtêñ nom ñabatijn hoñ. ⁷ Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc inñ nanñ ndôc pônñ atu ndê amba andô-nga. ⁸ Inñ kôc sa su goc añela hale ti lau bata 24 sêpônñ haduc têtñ inñ. Yêc ñac hoñ si amba sêkôc gêtñ wê-nga nanñ sêsam bu hap,† ma sùc nanñ sêmasañ ña gol, nanñ sêkêñ gêtñ ñamalu ñayham sip e menñhu. Gêtñ

ñamalu dinanñ, nanñ mbec hoñ nanñ Anötö ndê lau dabunñ sêtenñ têtñ inñ. ⁹ Ma ñac sem wê wakuc danñ bocdec, “Am gitêñ andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêtñ ñabalêp su. Nahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmlihi lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmlihi lau yêc nom ñagamenñ hoñ, ma yêc lau titonñ-titonñ ma awha têtñtêtñ hoñ nanñ sêmbo nom. ¹⁰ Ma am kôm ñac sêti lau tonñ tigenñ, bu sênem akinñ yac neñ Anötö sêtôm lau ñdabuñsiga, ma ñac oc sênem gôlinñ sêmbo nom.”

¹¹ Têtñ dinanñ aô galic ti gangô añela daësam ma daësam ma daësam, oc tôm dom bu daê sa. Nac sêñgihî pônñ atu ma añela hale ti lau bata ahuc. ¹² Ma ñac sem wê ña awha atu bocdec bu, “O Domba ñayham kêlêc, am nanñ lau sic am ndu. Yac ampinñ am, bu am gêtñ hoñ ñadau, ma am nem ñaclai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti ñawê ma ñawasi atu hóc gêlêc su.”

¹³ Têtñ dinanñ aô gangô gêtñ tali hoñ nanñ sêmbo undambê ti nom ma nom ñapu-nga, ma nanñ sêmbo gwêc. Nac hoñ sem wê bocdec bu, “Kwahic dec, ma tôm bêc hoñ, yac ampinñ inñ nanñ ndôc pônñ atu, ma yac ampinñ Domba. Bu inñ si waê, ti ñawê ma ñawasi, ma ñaclai atu andô!” ¹⁴ Ma añela hale sêsôm, “Yomandô!” Ma lau bata hoñ sêhu dau sêyêc nom ma sêmpinñ inñlu.

6

Anötö ndê Domba kac bapia tilhuñ sa

¹ Dinanñ su, goc aô galic Anötö ndê Domba dau kôc gêtñ ñabalêp ñamata-nga su yêc bapia tilhuñ. Ma añela hale si danñ ta yom ña awha atu gitôm wapap, ma sôm, “Mwenj!” ² Dec aô tanjhê gamenñ, ma galic hosi sêsêp danñ. Ma aô galic ñgac nanñ ndôc hosi ñahô, nanñ kôc bakôc sôp-nga danñ. Anötö kêtñ sanem danñ têtñ inñ, goc inñ sa ti ñaclai atu bu ku ñacyo dulu.

³ Goc Anötö ndê Domba kôc gêtñ ñabalêp tilu-nga su, ma aô ganñgô añela tilu-nga sôm, “Mwenj!” ⁴ Ma hosi kokoc danñ sa menñ. Anötö kêtñ bien baliñ danñ têtñ ñgac nanñ ndôc hosi ñahô, ma kêtñ ñaclai têtñ inñ bu kôc yom malô su yêc lau nom-nga, bu kôm ñac sêndic dandî ndu.

⁵ Goc Anötö ndê Domba kôc gêtñ ñabalêp titô-nga su, ma añela titô-nga sôm, “Mwenj!” Dec aô tanjhê gamenñ ma galic hosi yeyec danñ. Ma ñgac nanñ ndôc hosi ñahô kôc gêtñ danem dôhônñ gêtñ-nga yêc inñ amba. Gêtñ kainñ dinanñ dakôc bu danem dôhônñ gêtñ bu ñadehe me lolo. ⁶ Ma awha danñ sa akêñ pônñ atu nanñ kalhac añela hale ñalhu, nanñ sôm, “Kêtñ tôbôm sa bu lau nom-nga sêpônnda gêtñ sênenñ-nga, ma ñac oc sênem dôhônñ gêtñ bu lau

* **5:1:** Têtñ têtñ jon to bapia dindec, nanñ lau nanñ bu sêkêñ bapia danñ têtñ lau ñatô, nanñ sêkêñ gêtñ ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôñ. Ma bocdinanñ lau bambalinñ gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hóc asê ñamalac nanñ bapia dau gic inñ ñawê. † **5:8:** Hap - gêtñ gitôm gita ti wac daësam, nanñ lau sêndic têtñ ndoc sênem wê-nga. Alic Rev 14:2; ma 15:2.

sênemlihi gêñ daney-nga ñagec-ñagec ña ñaôli atu. Tigen kôm ôm a folib-nga ti ôm wain-nga tisac dom.”

⁷ Têñ dinay Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp tihale-nga su, ma añela tihale-nga sôm, “Mwenj!” ⁸ Goc aô tanhê gameñ, ma galic hosi ñanyan ñan. Ma ñac nan ndôc ñahô, nan sêsam in ndê ñaê bu ‘Mbac Ndu,’ ma ñan tiyham, nan ndê ñaê ‘Lambwam’ kékuc in. Ma Anötö kêkin inlu bu sêwhê lau nom-nga hon kôc ndi ton hale, ma sêndic ton ñan ndu. Inlu oc sêngilí sin, ma sêkêñ tóbôm ma gêmbac atu ma bôclai bu sêser lau ton tihale-nga dinay su.

⁹ Têñ ndoc Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-5-nga su, nan galic lau ñatô si gatu sêmbô Anötö ndê alta ñapu. Lau dinay, mun-nga lau nom-nga sic ñac ndu, ñahu bu sêkêñ whin Anötö ndê yom, ma sêhoc in ndê yom asê. ¹⁰ Ma ñac sêta awha atu têt in, “O Pômdau Dabun ma Yom Nandô Ndadu. Têñ bêc bocke am oc êmatôc lau sac nom-nga, ma kêt ñagêyô têt ñac ô yac mba dac nan ñac sêkêc sin su?” ¹¹ Sêsôm yom dinay su, ma Anötö kêt ñakwê sêsêp baliñ têt ñac tôm gi. Ma in sôm têt ñac bu, “Mac nem asidôwai ñatô sem akín aô sêmbô, nan lau nom-nga oc sêndic ñac ndu gitôm ñac sic mac ndu. Bocdinañ ahôn malô e gêt dinay pacndê su.”

¹² Aô tanhê Anötö ndê Domba ma in kôc gêñ ñabalêp ti-6-nga su, goc tiyhô atu gêm, ma aô galic ac tiyec gitôm sêyaê, ma ayô tikoc gitôm dac. ¹³ Ma tata umbon-nga sêpen sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc ñalôwê sêpen sêsip nom si. ¹⁴ Ma umbon ginja tôm mbu soc po ñan su, ma lôc ti nduc hon sinja bocdinañ. ¹⁵ Tu dinay-nga lau hon nan sêkêñ whin Yisu dom, nan sêtôc dau ñandô, ma sêñsalê gameñ bu sêsín dau. Kin ma lau bata, ma lau sin-nga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau nan sem akín ñadai ti lau nan sêmbô ñambwa, nan hon sêlhô bambaliñ. Ma sêñsalê mala sêsín dau kwi-nga sêsôc hocsun ti hoc nan sêyêc gameñ lôc-nga, nan ñapu. ¹⁶ Ma ñac sêta yom têt lôc ti hoc bu êngatôc ñac si e in nan ndôc pôn atu, nan oc tôm dom bu lic ñac, ma bocdinañ ñac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac ñandê sa dom. ¹⁷ Sêkôm gêt dinay, ñahu bu bêc dinay ti bêc sêtap ñandê sa tu ñac si sac-nga, ma lau sac ñan oc sêtôm dom bu sêñlêc Anötö ndê matôc.

7

Sêpuc ñadalô pi lau Israel-nga 144,000

¹ Dinay su, goc aô galic añela hale nan sêyob mbu. Ñac sêlhac nom ñabatín hale

ma sêkôc ñaclai bu sêlhac mbu nom-nga hale ahuc, tu bu sêpuc ñadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom. ² Anötö kêt ñaclai têt ñac bu sêyob mbu e tinambu sêhu mbu nom-nga sin bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aô galic añela ñan tiyham nan sa akêt gameñ ac pi-nga men, ma yêc in amba in kôc Anötö Tanli Ndadu ndê gêt dapuc ñadalô-nga.* In mbwêc ña awha atu têt añela hale dinay ma sôm, ³ “Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê ñadalô pi in ndê lau akín si sêcbala su.”

⁴ In sôm yom dinay su, goc aô gangô lau nan sêpuc ñadalô pi ñac si sêcbala, nan si namba, nan gitôm 144,000. Ma lau dinay sêmen akêt lau Israel-nga si gôlôwac ton ⁵ 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê, ⁶ 12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naptali ndê, 12,000 yêc Manase ndê, ⁷ 12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê, ⁸ 12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê ton.

Lau daêsam sêmpin Anötö

⁹ Tinambu aô tanhê gameñ ma galic lau daêsam andô, gitôm dom bu lau ñan sêsê ñac sa. Sêmen akêt nom ñagamen hon, ma akêt lau titon-titon hon, ma akêt lau awha têt têt. Ma sêlhac pôn atu ti Anötö ndê Domba angô andô-nga. Ñac hon sêsôc ñakwê sêsêp, ma sêhóc tôm tôm ñalauñ. ¹⁰ Ma sêmbwêc ñanja bu, “Yac tampin yac neñ Anötö nan ndôc pôn atu, ma in ndê Domba, bu mwasin nem lau si-nga yêc inlu.”

¹¹ Ma añela hon nan sêlhac sêngili pôn atu ti añela hale ma lau bata ahuc, nan sêhu dau angô sip nom sêyêc pôn atu ndô-nga. Ma sêmpin Anötö, ¹² ma sêsôm, “Yomandô! Yac neñ Anötö ndê ñawasi ti gauc ma waê ti ñaclai ma licwalô hóc gêlêc gêt hon su. Bocdinañ tampin in, ma danem ñange in kwahic dec ma tôm bêc hon. Yomandô!”

¹³ Têt dinay lau bata si ñan men ma ndac aô bocdec bu, “Lau ti ñakwê sêsêp dindê, ñac lau asa, ma sêmen akêt nde?” ¹⁴ Ma aô gaô in ndê awha ma gasôm, “O ñac atu, am ñadôm kèyalê.” Dec in sôm têt aô, “Lau dinay sêmbô nom têt ndoc ñawapac atu hoc asê, ma kwahic dec sêmen sêmbô lec. Sêngwasin si ñakwê sip Anötö ndê Domba ñadac, ma ñakwê dau sêp sambuc. ¹⁵ Tu dinay-nga sêlhac Anötö ndê pôn atu ndô-nga yêc in ndê lôm dabun, ma sem akín in acsalô ma ôbwêc. Ma in nan ndôc pôn atu, nan oc mbo whin ñac ma yob ñac. ¹⁶ Tôm dom bu sêpônâ gêt sênen-nga ti sênôm-nga tiyham. Ma ac oc pec ñac dom, ma gêt ñandê ñan oc tap ñac sa

* **7:2:** Têt têt dinay lau sêkêñ gêt ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôñ, ma sêpuc ñadalô ñan pi lêlêp dau bu túc asê bu ñac sêti bapia dau ñadai. Sêmasan gôlôn amanjatu-nga (ring) me gêt ñan ñan sênôn ti kôm bu sêpuc ñadalô dau.

dom. ¹⁷ Njahu bu Anötö ndê Domba nan mbo pôñ atu njahu, nan oc ti ñac si ñgac yob ñac-ñga, ma wê ñac sêsa bu sênôm bu yêc bubata tanji-ñga. Ma Anötö dau oc puñ ñac tasulu su yêc ñac tandô.”

8

Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-ñga su

¹ Têñ dinan Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-7-ñga su yêc bapia, ma gameñ undambê-ñga ñañej sa gitôm acgatu ñasawa danja. ² Ma aô galic anjela 7 nan sêlhac Anötö anğô-ñga, ma in kên dahuc têtñ ñac hon tôm gi. ³ Ma anjela dan tiyham meñ kalhac alta gol kêpiñ pôñ atu. In kôc lôñ gol dan, ma sêkên gêñ ñamalu ñayham daêsam têtñ in. Goc in kégaluñ whin Anötö ndê lau dabuñ si mbec yêc lôñ dau, ma kêc pi alta ti da têtñ Anötö. ⁴ Ma ñawasu akên gêñ ñamalu ti lau dabuñ si mbec, sa akên lôñ nan yêc anjela amba, ma pi têtñ Anötö anğô-ñga. ⁵ Pacndê, goc in kôc ya ñanda akên alta, ma kên sip lôñ gêñ ñamalu-ñga e meñhu, ma tuc sip gameñ nom-ñga gi. Ma aô gangô ñakêcsa atu, ma sickac ti wapap gi ma tiyhô gêm.

Anjela hale sêyu dahuc

⁶ Têtñ dinan anjela 7 nan sêkôc dahuc, nan sêmasañ dau bu sêyu. ⁷ Anjela ñamata-ñga yu in ndê, ma sêmbaliñ u ñalhuc gitôm ais, ma ya nan sênjalun whin dac nan sip nom gi. Ma ya dau gêñ gameñ nom-ñga ti a daêsam su. Aô galic gitôm sêwhê gameñ nom-ñga ti a hon kôc gi ñaton tö, ma ton dan ya gêñ su, ma lu sêyêc ñayham. Ma kwan batat-batat, nan ya gêñ hon su.

⁸ Goc anjela tilu-ñga yu dahuc, ma sêmbaliñ gêñ dan gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi ton tö, ma ton dan gêm dau kwi ti dac, ma ton lu sêyêc ñayham. ⁹ Ma i ti gêñ tali hon nan sêmo gwêc ti dac, nan sêmbac ndu. Ma wan nan sêpoc gwêc bocdinan, ton dan sinja su, ton lu sêpoc ñayham.

¹⁰ Têtñ ndoc anjela titô-ñga yu ndê dahuc, nan tata atu dan peñ sip akên umbon. Tata dau ñawê atu, ma peñ sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata hon kôc gi ton tö, ma ton dan tisac. ¹¹ Sêsam tata dau ñaê bu ‘Ñamakic.’ Ma yêc bu nom-ñga hon, ton dan ñamakic sa ma ton lu sêyêc ñayham. Ma lau hon nan sênôm bu ñamakic dinan, nan sêmbac ndu.

¹² Goc anjela tihale-ñga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata ñatô sêtisac. Tu dinan-ñga têtñ acsalô, ac pô gameñ gitôm acgatu ñasawa 8, ma ñasec sa gitôm acgatu ñasawa hale. Ma

têtñ ôbwêc bocdinan, ayô ti tata ñawê mba gitôm acgatu ñasawa hale.

¹³ Aô galic gêñ hon dinan su, ma aô gangô macmpoñ dan nan hu mbo umbon, ma tan ña awha atu bocdec bu, “Oyaê! Oyaê! Oyaê! Anjela hale sêyu dahuc su, ma anjela tö sêmo dôñ sêmo. Bocdinan mac lau nom-ñga oc atap ñawapac sa tiyham.”

9

Anjela ti-5-ñga yu dahuc

¹ Goc anjela ti-5-ñga yu ndê dahuc, ma aô galic tata dan peñ yêc umbon sip nom gi. Ma Anötö kên ki têtñ in bu yob sun baliñ sac nan sêsam bu Abis, * nan ñagatam. ² Goc in gêlêc gatam dau su, ma yawasu pi akên sun baliñ dinan meñ. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têtñ ndoc lau sêkêc pwa atu dan. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umbon ñasec sa. ³ Ma aô galic wakô sêsip akên yawasu sêmeñ. Ñac si ñaclai gitôm gapiñgap bu sêkên ñandê atu têtñ lau nom-ñga. ⁴ Magoc Anötö gic yao ñac bu sêkôm kwan ma gêñ batat-batat ma a tisac dom, ma sêkôm lau nan anjela sêpuc Anötö ndê ñadalô pi ñac sêcbala su, nan sêtisac dom. Magoc lau ñatô, nan wakô dinan oc sêkôm ñac sêtisac. ⁵ Ñac sêkôc ñaclai bu sêkên ñandê atu têtñ lau dinan gitôm ayô 5, magoc ñac oc sêndic ñac ndu dom. Ma ñandê dau gitôm gapiñgap serj lau. ⁶ Têtñ ndoc dinan lau oc sêtec bu sêmo tali. Ñac oc tac whin bu sêmbac ndu, tiger ñac oc sêmo tali ma sêhôc ñandê ñapan.

⁷ Aô galic wakô dinan sêtôm hosi nan sêmasañ tu sêndic sin-ñga. Gêñ gitôm guluñ gol sac ñac si ñagôlôn, ma ñac si anğô gitôm ñamalac. ⁸ Ñac si kêclauñ baliñ gitôm lauwhê si, ma ñac si ñalhô atu gitôm layon si. ⁹ Ma yêc ñac si ñabapo aô galic gêñ ñanja gitôm lautuc ain. Ma têtñ ndoc ñac sêhu sêmo lôlôc, ñac si ñamakê ñakêcsa atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic sin. ¹⁰ Ñac si ñanjuc gitôm gapiñgap si ñanjuc bu sêtin ñamalac. Ñaclai atu yêc ñac si ñanjuc, bu sêkên ñandê têtñ lau gitôm ayô amanjan. ¹¹ Ñac si kin in anjela sac sun baliñ-ñga. Yêc Yom †Hibru sêsam in ndê ñaê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam in bu Apolon. † ¹² Ñawapac dinan ti ñawapac ñamata-ñga. Ma ñawapac lu sêyêc dôñ sêyêc.

Anjela ti-6-ñga yu dahuc

¹³ Têtñ dinan anjela ti-6-ñga yu ndê dahuc. Ma aô gangô awha dan sa akên alta gol nan kalhac Anötö anğô-ñga. Njapo hale sêyêc alta dau ñakêcsu hale, ma awha dau sa akên njapo dau ñalhu, ¹⁴ ma ta yom têtñ anjela nan yu dahuc bocdec bu, “Sa têtñ anjela hale nan sêso ñac dôñ sêmo bu atu Yurpretes, nan ndi, ma

* **9:1:** Ñaê ‘Abis’ (Abyss) kêkuc Yom Grik. Sun baliñ dinan ti ñalau sac si gapocwalô. † **9:11:** Abadon ma Apolon - ñaê lu dinan njahu tigen. Danem kwi bu ‘Ndic Ndu’ me ‘Sen su.’

êngapwêc ñac su.”¹⁵ Muñ-nga Anötö këyalin ndoc dan sa bu añela hale dinañ sêndic lau sac ndu, ma ñac sêhôn ndoc dau sêmbu Bu Yupretes. Goc añela dau sa gi ma këgapwêc añela hale dinañ su, bu sêwhê lau nom-nga kôc ndi tonj tö. Ma tonj dan ñac oc sêndic ñac ndu, ma tonj lu sêhu ñac sinj.

¹⁶⁻¹⁷ Têñ dinañ aö galic gêñ ñagatu danj, lau sinj-nga daêsam kêlêc sêndöc hosi ñahô. Ma awha danj sam ñac si namba asê têtñ aö, nanj gitôm 200 milien. Ma aö galic lautuc ñannga sêyêc ñac ñabapo. Lautuc dinañ ñadalô kokoc gitôm ya, ma ñamayanj gitôm umbonj, ma yanjanj gitôm gêñ ñandê ñaê †solpa. Ma aö galic hosi si ñagôlônj gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akêñ ñac si whasunj.¹⁸ Gêñ tö dinañ, ya ti yawahô ma solpa, nanj sêsa hosi whasunj nanj tòm ñawapac atu bu senj lau nom-nga ñatô su. Lau tonj danj oc sêmbac ndu, magoc tonj lu oc sêmbu tali.¹⁹ Hosi dinañ sêkôc ñaclai atu yêc ñac si whasunj, ma yêc ñac si ñannguc whin. Bu ñac si ñannguc gitôm mboc ñagôlônj bu senj lau ma kôm ñac sêtisac.

²⁰ Ñawapac tö dinañ kôm lau tonj danj sêmbac ndu. Ma lau ñatô nanj sêmbac ndu dom, nanj sêlic su, magoc sem si ñalôm kwi dom. Mba! Ñac sêsap ñac si mêtê sac dôñ ñapanj. Ñac sem akiñ ñalau sac ma anötöi gwam nanj sêmasanj ña gol ti silba ma brons ti hoc ma ña a. Gwam honj dinañ gitôm dom bu sêlic gameñ me sêngô yom, ma sêñsêlêñ dom, tigenj lau nom-nga sem akiñ ñac ñapanj.²¹ Ma ñac sêkôm mêtê sac daêsam tòm sic ñamalac ndu, sêpec balö, sêkôm mêtê mockainj-nga, ma sem kanj gêñ. Ñac sêlic ñawapac dau, magoc sem dau kwi dom, ñac sêsap si mêtê sac dinañ dôñ ñapanj.

10

Añela kêtñ bapia saunj danj têtñ Jon

¹ Têtñ dinañ aö galic añela ñannga danj sip akêñ undambê meñ. Inj ndê ñakwê gitôm dao, ma gasunj bu êp danj yêc inj ñagôlônj ñahô-nga. Inj ndê angô andô ñawasi gitôm ac, ma inj gahi gitôm alhó ti ya.² Ma inj kôc bapia saunj danj nanj kac sa su, yêc inj amba. Inj sip gi ma kêtñ gahi gasê-nga kalhac nom, ma gahi andô-nga kalhac gwêc.³ Ma inj mbwêc ñannga, gitôm layon danj tanj. Têtñ ndoc inj mbwêc, nanj aö ganjô awha 7 sêta yom, nanj ñakêcsia gitôm wapapac. ⁴ Aö ganjô awha 7 dinañ su, ma bu wato ñac si yom sip bapia, tigenj awha danj akêñ undambê sôm têtñ aö bu, “To yom nanj am ñgô akêñ awha wapap-nga 7, nanj dom. Mba! Kôc dôñ ma sêc ahuc yêc am-nga.”

⁵ Goc añela nanj kalhac nom ti gwêc, nanj tóci inj amba andô-nga pi undambê. ⁶ Inj bu sôm yom ma puc dôñ ña Anötö ndê ñaê, dec sôm, “Aö wasôm yom ñandô yêc inj nanj

mbo tali ñapanj, nanj anjô-nga, inj nanj kêtñ undambê ma nom ti gwêc, ma gêñ honj nanj sêmbu gameñ dinañ. Dahônj têtñ danj tiyham dom, ⁷ bu gêñ honj nanj Anötö kêmatinj tidônj muñ su, ma yêc sinj dau e meñ têtñ kwahic dec, nanj oc meñ sa tiawê. Têtñ bêtñ nanj añela ti-7-nga yu dahuc, nanj gêñ honj dinañ oc ñandô sa tòm inj hoc asê gwananj su têtñ lau propet nanj sem akiñ inj.”

⁸ Dinañ su, goc awha akêñ undambê nanj aö ganjô su, nanj sôm yom têtñ aö tiyham bocdec bu, “Am sa têtñ añela nanj kalhac nom ma gwêc, nanj ndi, ma kôc bapia nanj kac sa yêc inj amba, nanj su.” ⁹ Bocdinañ aö gatêñ añela dau ga, ma gandac bapia saunj dinañ. Ma inj sôm têtñ aö, “Am kôc su, ma neñ. Yêc whamsunj am oc êmsahê ñaganda gitôm lêp. Tigenj bapia dau oc kôm am nem ñatac yham dom.” ¹⁰ Aö gakôc bapia saunj dau su yêc inj amba, ma ganj. Yêc whansunj aö kasahê bu ñaganda gitôm lêp, tigenj tinjambu sip aö ñatac gi ma kôm aö ñatac yham dom. ¹¹ Goc Anötö sôm têtñ aö, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titonj-titonj ma lau awha têtñtêtñ, ma pi kinj sêwhinj.”

11

Anötö ndê propet lu

¹ Dinañ su, goc Anötö kêtñ gakoc baliñ danj têtñ aö bu wanem dôhônj gêñ. Ma inj sôm têtñ aö, “Am ndi, ma nem dôhônj aneñ lôm dabun, ma alta nanj kalhac dê. Ma lau nanj sêtoc aö sa ma sêtenj mbec têtñ aö sêmbu dindê, nanj sê ñac sa. ² Tigenj nem dôhônj gameñ yêc lôm dabunj ñabatêmdô dom, bu aö gakêñ gameñ dinañ têtñ lau sambuc ti ñac si gameñ. Ma ñac oc sênem gôlinj aneñ malac dabunj, ma sêngwininj aneñ lau gitôm ayô 42. ³ Magoc aö wakêñ ñaclai têtñ aneñ propet lu, dec injlu oc sêsôc ñakwê yeyec ma sêsôm aneñ yom asê gitôm bêtñ 1,260.”

⁴ Propet lu dau sêlhac Pômdau, nanj gêm gôlinj nom sambuc, nanj anjô-nga, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakainj lu. ⁵ Lau nanj bu sêkôm injlu ña yom, nanj oc sêmbac ndu ñalêñ bocdec. Ya oc sa yêc injlu whasunj ma neñ ñac su. ⁶ Ma têtñ ndoc sêhoc Anötö ndê yom asê, nanj sêkôc ñaclai bu sêsôm u ndic dom yêc umbonj. Ma sêkôc ñaclai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkêñ ñawapac tidau-tidau têtñ lau nom-nga têtñ ndoc bocke nanj injlu atac whin nanj.

⁷ Têtñ injlu si têtñ sêhoc Anötö ndê yom asê-nga pacndê su, nanj aö galic bu gêñ sac danj pi akêñ sunj baliñ sac dinañ meñ, ma gic sinj têtñ injlu. Ma inj ku injlu dudu ma gic injlu ndu. ⁸ Ma injlu si ñamlanj sêyêc ñambwa sêyêc malac atu dau ña-malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic injlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinañ lau ñatô sem malac dau ñaê kwi

ma sêsam bu Sodom ma Isip. ⁹Têj dinan, lau akêj nom ñagamej honj, ma akêj lau titonj-titonj ma awha têj-têj honj tahê injlu si ñamlan gitôm bêc tō ma ñadanğa. Ma ñac sêkêj yao bu lau danj sêjsuhur injlu dom. ¹⁰Lau sac nom-nga sêtisambuc bu injlu sêmbac ndu, ma ñac sêkêj gêj ñayham-ñayham têj dandi ti atac ñayham atu. Nahu bu mun-nga propet lu dinan sêkêj ñawapac têj ñac.

¹¹Aō galic bu injlu sêyêc boc-dinanj tōm bêc tō ma ñadanğa, goc Anötō kêj inj ndê wayahō tali-nga têj injlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau honj nanj sêlic, nanj sêtōc dau ñandō. ¹²Ma aō ganğō Anötō ta yom awha atu têj injlu ma sōm bu sêpi sa sêtêj inj sêmenj. Goc dao danj kōc injlu sa sêpi undambê si, ma injlu si ñacyo sêlic. ¹³Têj tēm dinanj tiyhō atu gêm, ma malac atu dau ñagamej ñatō sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kōc ti gamej 10, ma gamej 9 sêyêc ñayham, ma gamej ti-10-nga tisac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêj dau kōm lau nanj sêmo tali, nanj sêtōc dau atu, ma sêtoc Anötō undambê-nga ndê waê ti ñaclai atu sa.

¹⁴Dinanj ti ñawapac tilu-nga, ma titō-nga kêpij bu hōc asê.

Dahuc ti-7-nga tanj

¹⁵Têj dinanj aņela ti-7-nga yu dahuc, ma aō ganğō awha daêsam sêta yom ñanğa yêc undambê bocdec bu. “Kwahic dec yac neņ Pōmdau lu inj ndê Mesaya sem gōlinj nom ñagamej sambuc. Ma gōlinj dau oc pacndê dom.”

¹⁶Ma lau bata 24 nanj sêndōc ñac si pōj yêc Anötō anğō-nga, nanj sêhu dau anğō sip nom, ma sêmpinj inj, ¹⁷ma sêsōm. “O Pōmdau Anötō Ñaclai Ñadau, am nanj mbo têj ñamata-nga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem dange am bu am gêm gōlinj nom ti am nem ñaclai atu. ¹⁸Lau nom-nga atac ñandê sa, magoc kwahic dec ñac oc sêjsahê am nem atac ñandê. Ndoc meņ su, bu am êmsahê lau nanj sêmbac ndu su. Ma am oc kêj ñagêyō ñayham têj lau honj nanj sem akinj am, lau propet ti am nem lau dabun, ma têj lau honj nanj sêtoc nem ñaê sa, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhinj. Tigej lau nanj sêkōm nom tisac, nanj am oc senj ñac su.”

¹⁹Ñac sêmpinj Anötō su, goc gaman yêc Anötō ndê lōm dabun undambê-nga kac sa, ma aō galic apa Anötō ndê pwac dabun-nga yêc lōm dabun ñalōm. Ma sickac ti wapap gic, ma aō ganğō ñantinj atu, ma tiyhō gêm ma u gic ñalhuc atu ma ñanğa gitôm ais.

12

Awhê danj, ma Akō

¹Têj dinanj gêj dalō atu danj hōc asê yêc undambê, ma kōm aō gasō. Aō galic awhê

danj, ma ac kêgihi inj ahuc gitôm ñakwê. Ayō yêc inj gahi ñapu, ma tata 12 sac inj ñagōlinj gitôm kinj si sanem. ²Awhê dau daê, ma inj ndê ndoc kōc balêkoc-nga meņ sa. Tu dinan-nga dec inj kêsahê ñandê atu, ma tanj asê. ³Ma gêj dalō danj tiyham hōc asê yêc undambê. Aō galic gêj kokoc atu gitôm akō danj. Inj ndê ñagōlinj 7, ma ñapo 10. Ma sanem kinj-nga 7 sac inj ndê ñagōlinj 7. ⁴Ma inj ndê ñanğuc gic tata umbonj-nga daêsam sa, ma kêbalip ñac sêsip nom si. Tata tonj lu gacgej sêlhac umbonj, ma tonj danj inj kêbalip sip nom gi. Goc inj gi kalhac awhê dau anğō-nga, ma hōj bu inj kōc balêkoc su, goc inj neņ.

⁵Ma awhê dau kōc balêkoc ñgac* danj. Inj ñgac nanj oc nem gōlinj lau nom-nga honj ti ñaclai atu, gitôm inj kōc tōc kinj-nga ain tu êmatōc ñac-nga. Akō tac whinj bu neņ balêkoc dau, tigej gitôm dom. Nahu bu sêngaho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whinj Anötō nanj ndōc pōj atu. ⁶Ma balê dinda kōlhō kêtî gi mbo gamej sawa. Anötō kêyalinj gamej sa gwananj yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm bêc 1,260.

⁷Têj dinanj aō galic sinj atu yêc undambê. Anötō ndê aņela ñamata-nga Maikel ti inj ndê aņela sic sinj têj akō, ma akō ti ndê aņela sac sic inj ô. ⁸Magoc akō ndê ñaclai gitôm dom, dec inj ti ndê aņela sac si mala sêmo undambê-nga mba. ⁹Anötō ndê aņela sêsoc ñac su ma sêmbalinj ñac sêsip nom si. Inj akō akwa dinanj, nanj dasam inj ndê ñaê bu Sadanj me ñgac yeyec. Inj êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm ñac bu sêkōm mêtê sac.

¹⁰Têj ndoc dinanj aō ganğō awha atu danj yêc undambê, nanj sōm, “Kwahic dec Anötō ndê ndoc bu nem gōlinj nom sambuc-nga, nanj hōc asê su, ma inj tōc inj ndê ñaclai asê yêc awê. Inj ndê gweleng nem lau si-nga kwahic dec ñandō sa, ma lau honj oc sêlic †Mesaya ndê ñaclai. Têj ñamata-nga Sadanj kalhac Anötō anğō-nga têj alcasalo ma ôbwêc honj, ma kêgōlinj yom pi yac neņ asidōwai. Magoc kwahic dec Anötō kêmasuc inj su yêc undambê. ¹¹Dac nanj Anötō ndê Domba kêc sinj, nanj puc yac neņ asidōwai dōj, ma sêhoc Anötō ndê yom ñandō asê. Ma tu dinanj-nga ñac sêku Sadanj dulu. Sêlhac ñanğa ma sêtōc dau dom bu lau sêndic ñac ndu. ¹²Bocdinanj mac lau undambê-nga, atac ñayham ma ati-sambuc. Tigej ñawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga ñawaê. Oyaê. Sadanj sip têj mac meņ, ma inj tac ñandê atu andō. Nahu bu inj kêyalê bu inj ndê tēm tiapê su.”

¹³Têj ndoc akō gêlic bu sêsoc inj su sip nom gi, nanj inj gic hu kêbulu awhê nanj kōc balêkoc ñgac nanj. ¹⁴Tigej Anötō kêj ñamakê lu têj awhê dau gitôm macmponj atu danj ndê, bu hu sa ndi mbo inj ndê mala nanj Anötō

* 12:5: Awhê dinanj inj ti dōhōj Anötō ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akō dinanj inj ti dōhōj Sadanj. Inj kêsahê bu senj Yisu su magoc gitôm dom. Dec tinjamu inj kêj kisa Yisu ndê lau, magoc Anötō yob ñac.

kéyalin sa su yêc gameŋ sawa. Yêc dinan Anôtô oc yob in tòm yala tò ma ayô 6, bu akô dau kôm in tisac dom. ¹⁵ Têŋ dinan akô kac whasun sa ma guluc bu atu sa bu hêc awê dau su. ¹⁶ Magoc Anôtô gêm awê dau sa ma kôm nom hôc kôc, e bu nan sa akêŋ akô whasun nan sip nom ŋalôm gi. ¹⁷ Têŋ dinan akô tac ŋandê têŋ awê dau, ma hu in sin sa gi, bu ndic sin têŋ in ndê lau wakuc ŋatô. Ŋac lau nan danŋa wambu Anôtô ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom ŋandô dôŋ. ¹⁸ M a akô dau gi kalhac kèpin gwêc ŋadali.

13

Gêŋ sac atu dan pi akêŋ gwêc ŋalôm meŋ

¹ Ma aô galic gêŋ sac atu dan pi akêŋ gwêc ŋalôm meŋ. In ndê ŋagôlôŋ 7, ma ŋapo 10, ma sanem 10 sac ŋapo ŋahô tòm gi. Ma aô galic ŋaê sac sambuc 7 sêyêc in ndê ŋagôlôŋ 7 dinan. ² Gêŋ sac dau ŋa-angô gitôm pôsip pôm atu ŋaê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasun atu gitôm layon ndê. Ma akô nan kalhac gwêc ŋadali, nan kêŋ ndê ŋaclai ti licwalô têŋ gêŋ sac dinan, bu nem gôlin lau sac nem in anŋô. ³ Aô galic gamboc atu yêc gêŋ sac ndê ŋagôlôŋ dan, nan gitôm sic in ndu su, magoc gêŋ dau tisa ma ŋayham sa tiyham. Lau sac nom-ŋga hon nan sêlic gêŋ dau, nan sêhêdaê ma sêŋkuc gêŋ sac dau. ⁴ Ma sêlic bu akô kêŋ in ndê ŋaclai têŋ gêŋ sac, dec ŋac sêtoc akô sa ma sem akij in, ma sem akij gêŋ sac dau whin. Ma sêsôm têŋ dandi, “Aluê! Gêŋ sac dinan hôc gêlêc gêŋ hon su. Ŋamalac dan gitôm dom bu ndic sin têŋ in!”

⁵ Gêŋ sac dau kôc ŋaclai bu sôm yom toc dau sa-ŋga ma yom sac-sac gitôm ayô 42. ⁶ Dec gêŋ sac dau kac whasun sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anôtô, ma pi in ndê ŋaê, ma pi undambê, ma pi lau nan sêndôc undambê whin. ⁷ Ma in kôc ŋaclai bu ndic sin têŋ Anôtô ndê lau dabun ma ku ŋac dulu. In kôc ŋaclai atu bu nem gôlin lau hon, lau akêŋ nom ŋagameŋ hon, ma akêŋ lau titon-titon, ma awa têtêtê. ⁸ Ma lau nom-ŋga hon nan si ŋaê yêc Buku Tanli-ŋga dom, nan oc sêtoc gêŋ sac sa ma sênem akij in. Anôtô ndê Domba yob Buku Tanli-ŋga dau. In Domba nan nom dindêc mbasi en, ma Anôtô kéyalin in sa ma kéyalê bu tinambu, lau oc sêndic in ndu.

⁹ Asa ndê danŋasun bu yêc, nan ŋgô yom dindêc. ¹⁰ Yomandô! Ŋawapac daêsam oc sêhêc asê. Lau ŋatô sic ŋawaê bu sêndôc gapocwalô, ma ŋatô oc sêndic ŋac ndu ŋa bien baliŋ. Bocdinaŋ mac lau dabun, alhac ŋanŋa ma ahu nem akêŋ whin sin dom.

Gêŋ sac tilu-ŋga pi sa akêŋ nom ŋalôm

¹¹ Têŋ dinan aô galic gêŋ sac dan tiyham pi sa akêŋ nom ŋalôm meŋ. In ndê ŋapo saun lu, gitôm domba ŋatu dan ndê. Magoc in ndê awa atu gitôm layon ndê. ¹² Gêŋ sac ŋamata-ŋga nan sic in pi ŋagôlôŋ magoc ŋayham sa tiyham, nan kêŋ ndê ŋaclai atu têŋ gêŋ sac tilu-ŋga dinan, dec in gêm gôlin gêm in anŋô, ma kégili lau nom-ŋga hon bu sênem akij gêŋ sac ŋamata-ŋga dinan. ¹³ Ma gêŋ sac tilu-ŋga kôm gêŋ dalô sôc atu-tu. In sôm, ma ya sip akêŋ undambê meŋ, ma lau hon sêlic. ¹⁴ In kôc ŋaclai bu kôm gêŋ dalô nem gêŋ sac ŋamata-ŋga anŋô, gêŋ sac nan sic in ŋa bien baliŋ, magoc mbo tali. Bocdinaŋ in kôm gêŋ dalô ma kêsau lau nom-ŋga nan sêkêŋ whin Yisu dom, ma kêŋ yatu têŋ ŋac bu sêmasan gêŋ sac ŋamata-ŋga ndê ŋagatu. ¹⁵ Ma in kôc ŋaclai bu yu wayahô sôc gêŋ ŋagatu, dec gêŋ dau sôm yom asê. Ma lau nan sem akij gêŋ ŋagatu dom, dec in gic ŋac ndu. ¹⁶ In kac lau hon ma sôm ŋanŋa bu sêkôc ŋadalô dan pi ŋac si amba anô-ŋga me pi ŋac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmba, lau ti lêlôm ma lau ŋalôm sawa, lau nan sem akij ŋadai ti lau nan sêmo ŋambwa, lau hon in kac ŋac bu sêkôc ŋadalô dinan. ¹⁷ Ma in gic yao bu asa nan kôc ŋadalô dom, nan gitôm dom bu nemli gêŋ, ma gitôm dom bu kên gêŋ têŋ lau bu sênemli. Ma ŋadalô dau dinan, in gêŋ sac ŋamata-ŋga ndê ŋaê me ŋaê ŋanamba.

¹⁸ Gêŋ sac ŋanamba dau ŋahu yêc sin dau. Asa nan ŋamalac ti gauc atu, nan êŋsahê bu kip namba dau ŋahu sa. Namba dau in ŋamalac dan ndê namba, ma in ndê namba 666.

14

Jon gêlic Anôtô ndê Domba ti in ndê lau

¹ Tinambu aô galic Anôtô ndê Domba kalhac Lôc ŋSayon. Ma lau 144,000 nan inlu damba si ŋaê kalhac ŋac si sêcbala, nan sêlhac sêwhin in. ² Ma aô ganŋô awa dan sa akêŋ undambê. Awa dau gitôm bu hêc ŋakêcsia, ma gitôm wapap nan gic atu, ma gitôm hap nan lau wê-ŋga sic. ³ Lau 144,000 dinan sêlhac pôŋ atu, ti anjela atu hale ma lau bata 24 si anŋô-ŋga, ma sem wê wakuc dan. Anôtô gêm lau dinan si yêc ŋamalac nom-ŋga hon ŋalôm, ma ŋac tawasê sêŋyalê wê dau. ⁴ Ŋac lau dinan sem dabun dau ŋapep, ma mêtê sac nan kôm ŋamalac ŋadômbwi sa yêc Anôtô anŋô-ŋga,* nan sêkôm dan dom. Gameŋ bocke nan Anôtô ndê Domba bu ndi, nan ŋac sêŋkuc in. Domba dau gêmli ŋac su yêc ŋamalac nom-ŋga, ma kên ŋac sêlhac inlu Anôtô anŋô-ŋga gitôm gêŋ ŋandô mbêc. ⁵ Ŋac sêsôm yom tasan dan dom, ma ŋac si giso mbasi.

* **14:4:** Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhin lauwhê dom, dec sêmo ŋawasi yêc Anôtô anŋô-ŋga. Magoc lau tiguac daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn mêtê sac tidau-tidau nan kôm ŋamalac ŋadômbwi sa yêc Anôtô anŋô-ŋga. Awhê lu ŋac nan sem dau su, nan bu sêyêc sêwhin dau, dec Anôtô oc lic sac dom.

Ajela tö si yom

⁶ Aö tanhê gamej tiyham ma galic ajela dan hu mbo mbonj, nanj kôc njawâe njayham bu hoc asê têtj lau yêc nom njagamej honj, ma têtj lau titonj-titonj ma awha têtjtêtj honj. Njawâe njayham dau oc yêc njapaj, ma oc pacndê dom. ⁷ Inj sôm nj awha atu, “Atoc Anötö sa ma anem akinj inj, bu inj kêtj undambê ti nom, ma gwêc ti bubata honj. Ma kwahic dec inj ndê ndoc êmatôc lau-njga mej sa su. Bocdinaj atôc inj, ma apo inj ndê waê sa.”

⁸ Dinaj su, ma ajela tilu-njga mej ma sôm, “Malac atu Babilon† tisac su. Anjgô su nanj! Babilon tisac sambuc. Inj hu Anötö sinj ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa inj ndê lêtj sac sênjuc inj, e njac si gauc timboloc tôm lau nanj sênôm wain ma kêtjinj njac.”

⁹ Ma aö galic ajela titö-njga mej kêkuc ajela lu dinaj, ma inj sôm nj awha atu, “Mac lau honj nanj atoc gêtj sac ma inj ndê njagatu sa, ma akôc inj ndê njadalô pi nem sêmbalam me amam, nanj anjgô. ¹⁰ Mac oc anjahê Anötö ndê atac njandê. Yomandô! Inj ndê atac njandê atu gitôm wain njanga nanj inj kêc sip laclhu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma ajela dabuj anjgô-njga, ma atap nem njagêyô sac sa. Gêtj njandê solpa ma ya oc kêtj njandê atu têtj mac. ¹¹ Y omandô! Lau honj nanj sem akinj gêtj sac me inj ndê njagatu, ma sêkôc inj ndê njâe njanamba pi njac si njamlic, nanj oc sêtap njawapac atu dinaj sa. Gamej nanj njac sêmbo, nanj yawasu oc pi njapaj, ma oc pacndê dom. Njac oc sênsahê njandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc honj, ma njac oc sênjwharj dau dom.”

¹² Yom dec kêtj puc mac lau nanj danjam wambu Anötö ndê yomsu ma akêtj whinj Yisu. Alhac njanga, ma ahu nem akêtj whinj sinj dom!

¹³ Dinaj su, goc aö ganjgô awha danj sa akêtj undambê, nanj sôm têtj aö bu, “To yom bocdindec. Têtj kwahic dec ma ndi, lau honj nanj sêsap si sêkêtj whinj Pômdau dôj e sêmbac ndu, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj atu sa.” Ma Njalau Dabuj sôm, “Yomandô! Njac oc sênjwharj dau yêc gwelanj nanj sêlhac njanga ma sêkôm. Ma njac si gwelanj nj-njandô oc ênjuc njac pi undambê ndi.”

Anötö ndê ajela sic gêtj njandô nom-njga sa

¹⁴ Têtj dinaj aö galic dao sêsêp danj, ma njamalac danj gitôm Njamalac ndê Atu ndôc dao njahô. Sanem gol danj sac inj njagôlôj, ma inj kôc bienj mbwê-alô ma njamata sac andô. ¹⁵ Ma ajela danj sa akêtj Anötö ndê lôm dabuj, ma ta yom awha atu têtj inj nanj ndôc dao njahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-njga njandô sa, ma gêtj honj tilôwê su. Bocdinaj dec kôc nem bienj sa ndi, ma ndic gêtj njandô sa pitigenj.” ¹⁶ Dec inj nanj ndôc dao

njahô, nanj sip têtj nom gi, ma tim gêtj njandô nom-njga nj inj ndê bienj dinaj, goc gic honj sa sêpitigenj.

¹⁷ Ma ajela danj tiyham sa akêtj lôm dabuj undambê-njga mej, nanj kôc bienj mbwê-alô danj njamata sac andô. ¹⁸ Ma ajela danj tiyham nanj job ya yêc Anötö ndê alta, nanj sa mej, ma mbwêc awha atu têtj ajela nanj hêc bienj njamata bu, “Kôc nem bienj, ma sôc ôm wain-njga nanj yêc nom, nanj ndi, ma ndic wain njandô sa. Bu wain njandô kwahic dec njalôwê sa su.” ¹⁹ Dec ajela dau sip nom gi ma tim wain njandô nom-njga nj inj ndê bienj. Ma inj gic sa pi gamej sênem kinj wain njakwi-njga. Gêtj dinaj ti dôhônj Anötö ndê atac njandê pi lau sac nom-njga. ²⁰ Ma aö galic bu sem kinj wain njandô nom-njga dinaj yêc malac atu njamakê. Ma dac atu sa mej, ma hêc sa njasawa balinj gitôm 300 kilometa, ma suj njagapoj atu. Njagapoj dau, hosi danj bu lom, dec oc mej têtj inj tókwa.

15*Ajela 7 ma njawapac 7*

¹ Dinaj su, ma aö galic gêtj dalô atu danj tiyham yêc undambê, dec gasô njandô. Ajela 7 sêkôc njawapac atu 7 bu sêkêtj pi lau sac nom-njga, nanj ti njawapac njambu-njga nanj Anötö oc kêtj. Bu njawapac 7 dinaj oc ndic dabuj inj ndê atac njandê pi lau nom-njga e nom njatêm pacndê. ² Ma aö galic gêtj danj gitôm gwêc nanj njawa gitôm glas, ma ya yêc njalôm. Ma lau nanj sêku gêtj sac atu d ulu, nanj sêlhac gwêc dau njamakê. Njac lau nanj sêtec bu sênem akinj gêtj sac dau me sêtoc inj ndê njagatu sa, ma sêkôc inj ndê njâe njanamba dom, ma njalêtj dau dec sêku inj dulu. Njac sêkôc gêtj wê-njga njâe hap nanj Anötö dau kêtj têtj njac. ³ Ma njac sem Anötö ndê njac akinj Moses ndê wê ma Anötö ndê Domba ndê wê. Njac sem bocdec, “O Pômdau Anötö Njanga. Am kôm gêtj atu-tu ti gêtj njayham daêsam. O Kinj atu, nanj gêm gôlinj nem lau tôm têtj honj, am nem lêtj inj lêtj njandô ma gitêtj enj. ⁴ O Pômdau, am tigenj dabuj. Bocdinaj solop bu lau honj sêtoc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akêtj gamej honj oc sêmene ma sênem akinj am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gêtj honj njalêtj gitêtj enj.”

⁵ Dinaj su, ma aö galic lau Israel-njga si tjbac dabuj njagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-njga si lôm dabuj yêc gamej sawa, nanj sêkêtj Anötö ndê yomsu yêc njalôm. ⁶ Ma ajela 7 sêsa akêtj lôm dabuj dau sêmene, ma sêkôc njawapac atu 7. Njac sêsôc njakwê njawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêtji njac njabapo. ⁷ Ma ajela atu hale si danj kôc sùc 7 nanj sêmasanj nj gol, ma kêtj têtj ajela 7 dinaj. Anötö nanj mbo tali njapaj, nanj kêtj njawapac

† **14:8:** Tinjambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhônj inj pi awêh mockainj-njga danj. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc Rev 17:1.

tidau-tidau nanj tōc in ndê atac nhandê asê, nanj sip sùc 7 dinanj e menhu. ⁸ Têñ dinanj yawasu atu nanj menj akêñ Anötö ndê njawasi ti licwalô, nanj gêm lôm dabunj njalôm ahuc. Ma tu dinanj-nga gitôm dom bu lau danj sêsôc lôm dabunj sêndi e anjela 7 sêndic dabinj si gwelenj sêkêñ njawapac 7-nga dinanj pacndê.

16

Sùc njawapac-nga 7

¹ Têñ dinanj aō ganjō awha atu danj yêc lôm dabunj ta yom têtñ anjela 7 dinanj bocdec bu, “Andi, ma njawapac tōc Anötö ndê atac nhandê asê-nga nanj yêc mac nem sùc, nanj atac sa sip nom ndi.”

² Dec anjela njamata-nga tisa ma pô in ndê sùc tuc, ma kêtñ njawapac danj sip nom gi. Ma lau nanj sêkôc gêtñ sac ndê njadalo ma sêpônj haduc têtñ in ndê nğatatu, nanj gamboc andô gêm nğac ahuc ma sêñsahê nhandê atu.

³ Goc anjela tilu-nga pô in ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm nğac batê danj ndê dac. Ma gêtñ tali gwêc-nga honj sêmbac ndu.

⁴ Anjela titö-nga pô in ndê sùc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac. ⁵ Ma aō ganjō anjela nanj yob bu, nanj sôm, “O Pômdau dabunj nhandô, am nanj mbo têtñ njamata-nga, ma kwahic dec mbo. Am kêmâtôc lau, ma kêtñ nğagêyô têtñ nğac njalênj gîtêñj. ⁶ Nahu bu lau dinanj sêkêc am nem lau propet ti lau dabunj si dac sinj. Ma kwahic dec am kêtñ dac têtñ nğac sênôm. Nğagêyô dau gic nğac nğawaê solop.” ⁷ In sôm yom dinanj su, goc aō ganjō awha danj sa akêñ alta, nanj ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö Njalai Njadau. Am kêtñ yom nhandô ma kêmâtôc lau, ma kêtñ nğagêyô solop têtñ nğac.”

⁸ Têñ dinanj anjela tihale-nga pô in ndê sùc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-nga gitôm ya gêtñ nğac. ⁹ Nğac sêñsahê nhandê atu ma sêtisac nhandô. Magoc nğac si njalôm nğadandi ma nğac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö nanj kêtñ njawapac dau têtñ nğac, nanj sa dom. Mba! Nğac sêsôm yom sac sambuc pi in ndê nğaê.

¹⁰⁻¹¹ Goc anjela ti-5-nga pô in ndê sùc tuc pi gêtñ sac ndê pônj atu, ma gamenj honj nanj gêtñ sac gêm gôlinj, nanj nğasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-nga ahuc, ma sêñsahê nhandê atu e kôm nğac sêsenj êmbala. Magoc nğac sem dau kwi ma sêhu si mêtê sac sinj dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-nga bu in kêtñ njawapac dinanj têtñ nğac.

* **16:13:** Jon sam gêtñ sac tilu-nga nanj sa akêñ nom njalôm (Rev 13:11-18) bu propet tasanj. Nahu bu in kôm gêtñ dalô atu-tu bu êñsau lau nom-nga. Alic Rev 19:20. * **17:1:** Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom nanj inj to pi lauwhê mockaiñ-nga nğadinda,

nanj hêganônj malac Babilon, ma Rev 18:1-24 tōc njalênj nanj Anötö oc kêtñ nğagêyô têtñ in, nanj asê. Lau natô gauc gêm bu inj to yom dau pi malac Rom. Ma lau natô sêñyalê bu yom dau gitôm yom gôlinj danj, ma hêganônj lau honj nanj sêtec bu sêsôc Anötö nğapu ma sêkêñ kisa in ndê lau, tôm lau Babilon-nga sêkôm têtñ lau Israel-nga munj su. Mêtê mockaiñ-nga ti dôhônj pi mêtê sac nanj lau kainj dinanj sêkôm (alic Ais 23:16-17; ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockaiñ-nga ndôc kêtñ bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

¹² Ma anjela ti-6-nga pô in ndê sùc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinañ kinj nanj sêmenj akêñ gamenj ac pi-nga, nanj si señj yêc bu sêlom bu dau. ¹³ Ma aō galic nğalau sac tō, nanj sêtôm pocwê. Danj sa akêñ akô whasunj, ma danj sa akêñ gêtñ sac whasunj. Ma nğalau sac titö-nga sa akêñ propet tasanj* whasunj. ¹⁴ Sadanj ndê nğalau sac tō dinanj sêkôm gêtñ dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kinj nom-nga honj sa, bu sêndic sinj têtñ têtñ Anötö Njalai Njadau ndê bêt ac tu hōc asê. ¹⁵⁻¹⁶ Ma nğac sic kinj honj sa sêmboc gamenj nanj yêc Yom Hibrû sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm nğape! Aō wakêñ puc pi ndoc wamenj-nga dom, aō wamenj gitôm nğac kanj. Mac lau nanj anem ali ma amasanj daôm nğapep ambo, mac oc atac nğayham tu atap Anötö ndê mwasiñ sa-nga. Tigenj lau nanj sêmasanj dau dom têtñ bêt aō wambu wamenj, nanj nğac oc maya dau atu, gitôm lau nanj sêmboc nğamlic nğambwa.”

¹⁷ Têñ dinanj anjela ti-7-nga pô in ndê sùc tuc pi umbonj. Ma awha atu danj akêñ pônj atu yêc lôm dabunj ta yom ma sôm, “Gêtñ honj pacndê su!” ¹⁸ Ma sickac ti wapap gic ti nğakêcsia atu, ma tiyhô gêm. Tiyhô dau atu andô. Têtñ lau njamata-nga si têtñ e menj têtñ kwahic dec, tiyhô danj gêm atu gitôm in dinanj dom. ¹⁹ Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si mêtê sac, dec kêmâtôc nğac gitôm in kêtñ in ndê tac nhandê atu sip laclhu danj ma kêtñ têtñ nğac bu sênôm. Ma tu dinanj-nga tiyhô atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi tonj tō. Ma lau nom-nga si malac honj sêtisac bocdinañ. ²⁰ Ma nduc ti lôc honj sinja. ²¹ Ma u nğalhuc nğanja gitôm hoc ais sip menj tuc lau. Ais dinanj atu sac ma nğadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gêtñ dau kêtñ njawapac atu têtñ lau nom-nga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

17

Awhê mockaiñ-nga ma gêtñ sac

¹ Ma anjela nanj sêkôc sùc 7, nanj si danj têtñ aō menj ma sôm, “Mwenj ma lic! Nğagêyô nanj Anötö oc kêtñ têtñ lauwhê mockaiñ-nga honj nğadinda,* nanj ndôc gamenj nanj bu daêsam sêpoc, n arj aō bu watôc têtñ am. ² Kinj nom-nga daêsam sêtêtñ awhê mockaiñ-nga dinanj si, ma sêkôm mêtê mockaiñ-nga sêwhiñ in. Ma lau nom-nga sêñjuk in ndê mêtê sac

sêwhin, e ñac si gauc timboloc gitôm lau nan sênôm wain ñanga ma kênjin ñac.”

³ Têj dinan Nalau Dabunj kôm aô gatun kainj danj sa, ma anjela dau kôc aô gasa gamej sawa ga. Ma yêc dindê aô galic awhê danj ndôc gêj sac kokoc ñahô. Gêj sac dinan ndê ñagôlônj 7, ma ñapo 10, ma aô galic ñaê sac-sac gêm inj ñamlic sambuc ahuc. ⁴ Awhê dau sôc ñakwê ñayham dadalô kokoc ma ñamayan. Ma inj kêngôlônj dau ña gol, ma hoc ñayham, ma ña gêj ñawasi gwêc-ña nanj sêsam bu pearl. Súc gol danj yêc inj amba, ma inj ndê mêtê sac ti mêtê ñadômbwi atu nanj inj kôm, nanj sip súc dau ñalôm e menju. ⁵ Ma inj ndê ñaê nanj ñahu yêc sinj dau, nanj sêto pi inj sêcbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwhê mockainj-ña ma mêtê ñadômbwi
nom-ña honj
Ñadinda.

⁶ Inj awhê nanj kêngilj lau nom-ña bu sêndic Anôtô ndê lau dabunj nanj sêhoc yom asê pi Yisu, nanj ndu. Ma aô galic bu dac nanj sêkêc sinj, nanj kôm awhê dinanj ndê gauc tisac, gitôm inj nôm wain ñanga. Aô galic inj ma gasô ñandô.

⁷ Goc anjela ndac aô bocdec bu, “Bocce dec am sô? Kêj danjam aô, dec oc wawhê gêj sac ti ñagôlônj 7 ma ñapo 10, ma awhê nanj ndôc gêj sac dau ñahô, nanj ñahu sa têtj am. ⁸ Gêj sac dinanj inj mbo munj-ña, magoc kwahic dec inj angô mba. Ma tinjambu inj oc pi sa akêj suj balinj sac ma Anôtô oc senj inj su ninja gacgenj. Ma lau nom-ña oc sêhêdaê ñandô têtj têtj sêlic gêj sac dau. Ñahu bu ñamata-ña gêj sac dau mbo, ma kwahic dec angô mba, tigenj tinjambu oc mbu menj tiyham. Anôtô kâyalê lau sac nom-ña dinanj gwananj su, têtj ndoc inj kêj undambê ti nom, dec inj to ñac si ñaê sip Buku Tanji-ña dom.

⁹ “Lau nanj sêkôc gauc ñapep, nanj oc sênjalê gêj dau ñahu. Gêj sac ndê ñagôlônj 7 sem dôhônj lôc 7 nanj awhê dau ndôc. ¹⁰ Ma sem dôhônj kinj 7 whinj. Kinj amanj danj si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kinj ti-6-ña gêm gôlinj mbo, ma kinj ti-7-ña ndê ndoc yêc dôj yêc. Tinjambu kinj dau oc menj, magoc inj oc nem gôlinj ñasawa balinj dom. ¹¹ Ma gêj sac nanj munj-ña mbo, ma kwahic dec angô mba, nanj oc ti kinj ti-8-ña. Inj oc mbo whinj kinj 7 si tonj, magoc inj gic waê bu Pômdau oc senj inj su ninja. ¹² Ma ñapo 10 nanj am gêlic, nanj sêti dôhônj kinj 10 nanj si ndoc sênem gôlinj-ña yêc dôj yêc. Tigenj têtj ndoc gêj sac mbu menj bu nem gôlinj, nanj kinj 10 dinanj oc sênem gôlinj sêwhinj inj. Magoc ñac si ndoc dau oc apê ej. ¹³ Ñac honj oc sêpinj dau dôj, ma sêkêj ñac si ñaclai têtj gêj sac ma sêsôc inj ñapu. ¹⁴ Ma ñac oc sêndic sinj têtj Anôtô ndê Domba ti inj ndê lau. Tigenj Domba dau oc ku ñac dulu. Ñahu bu Anôtô ndê Domba inj kinj honj si Kinj, ma inj pômdau honj si Pômdau. Ma

inj ndê lau oc sêl hac sêwhinj inj. Ñac lau nanj inj kâyalinj ñac sa sêti inj ndê, ma kêgalêm ñac sa, ma sêsap si sêkêj whinj inj dôj ñapanj.”

¹⁵ Ma anjela dau gic têtj yom ma sôm têtj aô, “Am gêlic bu daêsam nanj awhê mockainj-ña ndôc. Bu dinanj sem dôhônj lau titonj-titonj ma lau awha têtjtêtj, ma lau akêj nom ñagamej honj. ¹⁶ Ma am gêlic gêj sac ti inj ndê ñapo 10 nanj sêti dôhônj kinj sac 10 dinanj. Ñac oc sêkêj kisa awhê mockainj-ña dau, ma sêkôm inj tisac. Ñac oc sêkôc inj ndê ñakwê su, sêninj inj ndê ñamsôm, ma sêkêj ya nenj inj su. ¹⁷ Ñac oc sêkôm bocdinanj, ñahu bu Anôtô dau kêj gauc sip ñac si ñalôm bu sêkêj si ñaclai têtj gêj sac ma sêsôc inj ñapu, ma sêkêj kisa awhê mockainj-ña. Anôtô kâyalinj ñagâyô dinanj sa gwananj su, ma kinj sac dinanj oc sêkôm inj ndê yom ñandô su. ¹⁸ Awhê mockainj-ña nanj am gêlic su, inj ti dôhônj malac atu nanj kinj nom-ña honj s êsôc inj ndê ñagôlinj sac-ña ñapu.”

18

Babilon tisac

¹ Dinanj su, ma aô galic anjela danj tiyham sip akêj undambê menj. Inj ndê ñaclai atu, ma inj ndê ñawê ti ñawasi atu pô nom. ² Ma inj mbwêc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. Aêc, tisac su ma tigananj. Kwahic dec lau danj oc sêndôc malac dau tiyham dom, ma oc ti ñalau sac si gamej, ma mbac nanj senj gêj ñasu, nanj si gamej. ³ Malac dau tisac, ñahu bu inj wê lau nom-ña sêsa senj sac-ña gitôm awhê mockainj-ña danj. Kinj nom-ña sêkôm mêtê sac sêwhinj inj, ma lau nom-ña bocdinanj. Ñac sênkuc inj ndê mêtê sac e ñac si gauc timboloc tòm lau nanj sênôm wain ma kênjin ñac. Ma lau sêtidulu gêj-ña sêtap awa atu sa tu inj ndê mêtê êmwasiinj dau ña gêj ñayham-ñayham-ña.”

⁴ Ma aô gangô awha danj tiyham akêj undambê nanj sôm yom bocdec, “O anenj lau. Anjô! Alhô su yêc malac dinanj ma ambo awê, mboe mac anjuk inj ndê mêtê sac ma atap ñawapac atu sa tòm inj dau. ⁵ Alhô su, ñahu bu inj ndê sac pi e gi suj undambê sa, ma Anôtô gauc gêm mêtê sac honj dinanj. ⁶ Kwahic dec sac nanj malac dau kôm têtj lau, nanj oc sêo tidim lu mbu têtj inj. Inj oc ênsahê ñawapac atu, nanj hôc gêlêc ñawapac nanj inj kêj têtj lau, nanj su. Oc nditôm inj nôm gêj yêc dau ndê lacihu ñawapac-ña nanj inj kêj têtj lau sênôm. ⁷ Têtj ñamata-ña inj toc dau sa, ma kêmwasinj dau ña gêj ñayham-ñayham. Tigenj kwahic dec inj oc ênsahê ñawapac ti ñandê atu ô gêj ñayham dinanj su. Tôm ñasawa balinj lec inj sôm yom pi dau bocdec bu, ‘Aô gambo gatôm kwin, ma oc wambo ñayham enj. Watanj dangibo gitôm awhê sawa danj dom.’ ⁸ Tu dinanj-ña, yêc bêc tigenj ñalôm, ñawapac daêsam oc nem inj ahuc. Inj ndê lau

oc sêpônda gêñ danen-nga, daêsam oc sêmbac ndu ma daêsam oc sêtañ dangibo, ma Pômdau Anötö oc kêñ ya neñ in su. Anötö in Naclai Ndadu, ma in oc êmatôc in, ma kêñ ñawapac hoñ dinarj têt in.

⁹ “Ma kin nom-nga nanj sêkôm mêtê sac sêwhin in, ma sêpo dau sa ña in ndê gêñ ñayham-ñayham, nanj oc sêlic yawasu atu nanj sa akêñ in. Ma ñac oc sêtañ atu pi in. ¹⁰ Nandê nanj in hóc, nanj oc kôm ñac sêtôc dau atu, ma ñac oc sêlhac ahê ma sêtañ bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê! O malac atu Babilon. Muñ-nga am malac ti ñaclai atu! Tigenj acgatu ñasawa tigenj lec am tisac, ma gacgenj ginjam sul’

¹¹ “Ma lau sêtidulu gêñ-nga bocdinan. Ñac hoñ oc sêtañ atu tu in-nga. Nahu bu in ginja su, ma lau mba bu sênemli ñac si wapa tiyham. ¹² Muñ-nga lau Babilon-nga semlihi ñac si gêñ kainj gitôm gol, silba, ma ñhoc ñayham-ñayham, pearl, ma po ñawasi ti ñadalô ñayham-ñayham. Ma semlihi a ñayham tidau-tidau, ma gêñ daêsam nanj lau sêmasañ ña a ñayham-ñayham, ma ña elepan ñapo ti ain, brons, ma hoc ñawasi. ¹³ M a semlihi gêñ nanj dakêñ sip gêñ danen-nga gitôm msê, ma semlihi a ñakwi ti gêñ ñamalau ñayham ñaôli atu-tu, wain, olib ñakwi, bolom ma plawa. Ma semlihi makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semlihi lau ñatô tu bu sêti ñac si lau akinj ñambwa-nga.

¹⁴ “B oc dinan lau wapa-nga dinan oc sêsôm, ‘Gêñ ñayham-ñayham hoñ nanj am tac whin, nanj kwahic dec ginja su. Am nem mone ti ñawasi hoñ pacndê sambuc.’ ¹⁵ Lau nanj sêtidulu gêñ dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, nanj oc sêlhac ahê ti sêtôc dau atu, ma sêhu dangibo atu asê ti sêtañ. ¹⁶ M a ñac oc sêmbwêc, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ñamata-nga am nem lau sêsôc ñakwê ñayham gitôm kinj si. Ma g ol ti pearl ma hoc ñayham-ñayham daêsam ti nem gôlôñj atu. ¹⁷ Tigenj acgatu ñasawa tigenj ma gêñ ñayham hoñ dinanjinj sa su.’

“Ma lau nanj sem gôlinj wanj atu gwêc-nga, ma lau nanj sêkôm gwelenj sêmo wanj, ma lau nanj sêpi wanj sêc sêsa tu sêtap awa sa-nga, nanj hoñ oc sêlhac ahê ma tahê. ¹⁸ Têt ndoc sêlic yawasu atu nanj pi akêñ malac dau, nanj ñac oc sêsôm, ‘Malac danj hóc gêlêc malac atu dinan su dom. Yomandô!’ ¹⁹ Ñac si ñalôm oc ñawapac atu e sêkêñ kop pi ñac ñagôlôñ. Ma ñac oc sêtañ atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ñamata-nga in malac ti lêlôm. Ma wanj ñadau hoñ nanj sêkôc wapa sêsôc sêsa ñapanj, nanj sêtap mone atu sa yêc in. Magoc acgatu ñasawa tigenj lec ma in ginja su.’”

²⁰ Ma aô gangô awaha danj sôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-nga hoñ atac ñayham atu! Anötö ndê lau ñaposel, ti lau propet,

ma lau dabunj ñatô, mac hoñ atisambuc! Kwahic dec Anötö kêñ ñagêyô têt malac atu Babilon, ô mêtê sac nanj Babilon kôm têt mac.”

²¹ Têt dinan anjela ñanja danj hóc hoc atu danj sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Ñalêñ tigenj Anötö oc tôc in ndê ñaclai asê ma senj malac atu Babilon su. ²² Lau danj oc sêmo malac dau ñalôm tiyham dom. Oc tôm dom bu dangô lau wê-nga sêyu gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau nanj sêkôm gwelenj tidau-tidau me lau nanj sêmasañ bolom, nanj si danj oc sêmo tiyham dom. ²³ Lam danj oc ñawê sa dom, ma lauwhê ti ñac oc sênem dau tiyham dom. Muñ-nga lau Babilon-nga nanj sêtidulu gêñ, nanj sêti lau tiwaê nom-nga. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau hoñ e ñac si gauc kêñsôñ ma wê ñac sêsa senj sac-nga. ²⁴ Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötö ndê lau propet ti ndê lau dabunj si dac sinj, tôm ñac sic Anötö ndê lau ñatô ndu yêc nom ñagameñ hoñ.”

19

Lau undambê-nga sêmpin Anötö

¹ Têt dinan aô gangô ñ akêcia atu yêc undambê g itôm lau daêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampin yac neñ Anötö, bu in ndê ñaclai ti waê ma ñawasi atu, ma mwasiñ nem lau si-nga yêc in tawasê. ² Tampin in, bu in kêmatôc lau ñalêñ gitêñ ma ti yom ñandô. Bu malac atu Babilon in gitôm awhê mockainj-nga danj, ma in ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gameñ nom-nga hoñ sêtisac. Ma kwahic dec Anötö kêmatôc malac dau ma kêñ ñagêyô atu ô in ndê lau akinj si dac.” ³ M a ñac hoñ sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akêñ Babilon ñapanj.” ⁴ Ma lau bata 24 ti anjela atu hale sêpônj haduc ma sêmpin Anötö nanj ndôc ndê pônj atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

⁵ Têt dinan aô gangô awaha danj s a akêñ pônj atu, nanj sôm, “O Anötö ndê lau akinj! Mac lau hoñ nanj atoc in sa ma asôc in ñapu, mac lau tiwaê ma lau waêmba hoñ ampin yac neñ Anötö!” ⁶ Ma aô gangô awaha daêsam sêmbwêc yom tiyham. Nakhêcia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neñ Pômdau, Anötö Naclai ñadau, gêm gôlinj gêñ hoñ. ⁷ Datoc in ndê waê sa ti atac ñayham atu! Bu ndoc meñ sa bu Anötö ndê Domba nem in ndê awhê.* Awhê dau kêmasañ dau su, ⁸ ma Anötö kêñ ñakwê ñayham ma ti ñawasi atu têt in bu sôc.” Ñakwê ñayham dinan gêm dôhônj mêtê gitêñ hoñ nanj Anötö ndê lau dabunj sêkôm.

⁹ Goc anjela dinan sôm têt aô, “To yom dindec, ‘Atac ñayham mac lau hoñ nanj

* 19:7: Awhê nanj Domba oc nem, nanj gêm dôhônj lau hoñ nanj sêkêñ whinj Yisu, nanj sêti in ndê gôlôwac dabunj.

Anötö kêgalém mac sa bu anej Domba ndé mwasiñ nem awhê-nga.’” Ma inç gic têu ku yom ma sôm, “Yom dindec inç Anötö ndé yom ñandô.”¹⁰ Aô gançô yom dinanj su, goc gahu daun gayêc inç gahi-nga bu wampiñ inç. Magoc inç kalhac aô ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinañ dom! Bu aô ñgac akiñ ñambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hoñ nañ sêsap yom ñandô pi Yisu dôñ. Pôñ hamduc têtñ Anötö ma nem akiñ inç tigen! Bu yom ñandô nañ lau sêhoc asê pi Yisu, nañ ti lau propet si yom, nañ ñahu andô.”

Sinç atu têtñ bêc ñambu-nga

¹¹ Têtñ dinañ aô galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp dañ kalhac aô aňôñ-nga. Ma ñgac nañ ndôc hosi dau ñahô, nañ sêsam inç ndê ñaê bu “Ñgac sôm yom ñandô ti kôm ndé yom ñandô sa-nga.” Inç kêmatôc yom ma gic siñ têtñ lau ñalêñ gitêtñ. ¹² Inç tandô gitôm ya ñawê, ma sanem kin-nga daêsam sac inç ñagôlôñ. Ma ñaê nañ Anötö to pi inç, nañ ñamalac dañ sêñyalê dom. Inç tigen kêyalê. ¹³ Aô galic ñakwê baliñ nañ inç sôc, nañ dac hi ahuc.† Sêsam inç ndê ñaê bu, “Anötö ndé Yom.” ¹⁴ Ma lau siñ-nga undambê-nga sêndôc hosi sêsêp, sêsôc ñakwê sêsêp ñawasi ñayham, ma sêñkuc inç. ¹⁵ Aô galic bienç ñamata sa yêc inç ndé whasuñ bu ndic lau sac nom-nga, ma inç kôc tôc kin-nga ti ñaclai atu bu êñgwininç ñac ma ku ñac dulu. Anötö ñaclai ñadau inç tac ñandê atu pi lau nom-nga, ma ñgac dinañ oc kwê ñac dôñ, gitôm lau sêkwê wain ñandô dôñ e ñakwi sa. ¹⁶ Ma aô galic bu sêto ñaê dañ pi inç ndê ñakwê, ma pi inç apuhu bocdec bu, “Kinç hoñ si Kinç, ma pômdu hoñ si Pômdu.”

¹⁷ Têtñ dinañ aô galic añela dañ kalhac ac ñahô. Ma inç mbwêc awha atu têtñ mbac hoñ nañ sêhu sêmo lólôc bocdec bu, “Akac daôm sa amen, bu anej mwasiñ atu nañ Anötö kêmasañ. ¹⁸ Amen ma anej lau sac nom-nga si ñamsôm. Kinç ti lau bata siñ-nga ma lau atu-tu, ma lau siñ-nga ti ñac si hosi, lau akiñ ti lau nañ sêmo ñambwa, ma lau tiwaê ma lau waêmba, lau hoñ dinañ mac amen anej ñac si ñamsôm.”

¹⁹ Ma aô galic gêtñ sac ñamata-nga, ma kinç nom-nga, ma ñac si lau siñ-nga hoñ sêkac dau sa bu sêndic siñ têtñ inç nañ ndôc hosi sêsêp ñahô ti inç ndê lau. ²⁰ Magoc sêkôc gêtñ sac dau dôñ, ma propet tasanç whinç. Propet tasanç dinañ, inç gêtñ sac tilu-nga nañ kôm gêtñ dalô atu-tu gêm gêtñ sac ñamata-nga aňçô. Inç kôm gêtñ dalô dinañ ma kêsau lau nañ gêtñ sac ndê ñadalô kalhac ñac si sêcbala ma sêpôñ haduc têtñ inç ndê ñagatu. Têtñ ndoc sêlô gêtñ sac lu dinañ dôñ, nañ ñac sic inçlu ndu dom.

† **19:13:** Lau ñatô gauc gêm bu dac dinañ inç ndê ñacyo si dac - alic Rev 14:14-20; ma Ais 63:1-3. Ma ñatô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, nañ inç ndê ñacyo sêkêc siñ. * **20:8:** Gog ma Magog - ñaê lu dinañ hêganôñ lau hoñ nañ dañgapêc têtñ Anötö ma sêkên kisa têtñ inç ndê lau. Alic yom ñatô yêc Ese 38-39.

Sêmo tali, ma sêmbaliñ inçlu sêsip sê atu ya-nga, nañ gêtñ ñandê solpa golom ñapan. ²¹ M a bienç ñamata sa akêtñ ñgac nañ ndôc hosi ñahô whasuñ, ma gic inçlu si lau hoñ ndu. Ma mbac hoñ sêhu sêsip ma señ ñac si ñamsôm. Señ ma señ ma señ, e sêlic ña tandô.

20

Yala 1,000

¹ Ma aô galic añela dañ sip akêtñ undambê meñ. Inç añela nañ kôc ki bu yob sunç baliñ sac ñagatam. Ma inç kôc sen gapocwalô-nga atu dañ yêc inç amba. ²⁻³ Inç sip nom gi ma kôc akô dôñ, mboc akwa nañ dasam bu ñgac yeyec me Sadanç. Inç kôc inç ma sô inç dôñ ña sen dinañ, goc kêbaliñ inç sip sunç baliñ gi. Ma inç kêlahi gatam ahuc ma sap dôñ. Sadanç oc ndôc gapocwalô dinañ gitôm yala 1,000. Bocdinañ oc tôm dom bu inç sa ndi bu êñsau lau nom-nga tiyham e yala 1,000 dinañ pacndê su. Ma tinçambu Anötö oc êñgapwêc inç su ma inç oc sa awê meñ ma mbo ñasawa apê.

⁴ Aô tanhê undambê tiyham, ma galic lau nañ Anötö kêñ ñaclai têtñ ñac bu sêmatôc lau, nañ sêndôc si pôñ atu. Ma aô galic lau ñatô. Muñ-nga lau dinañ sêlhac ñaŋga ma sêpuc Anötö ndé yom dôñ, ma sêhoc yom asê pi Yisu. ñac sêpôñ haduc têtñ gêtñ sac ma têtñ inç ndê ñagatu dom, ma sêkôc inç ndê ñadalô pi ñac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinañ-nga lau ñatô sêkên kisa ñac ma sêtim ñac si ñagôlôñ kic. Magoc kwahic dec Anötö uñ ñac sa sêmo tali tiyham, bu sênem g ôlinç sêwhinç Yisu gitôm yala 1,000. ⁵ Dinañ ti têm lau ñamata-nga sêtisa-nga. Lau ñatô nañ sêmbac ndu su, nañ oc sêtisa dom e yala 1,000 dinañ pacndê. ⁶ Lau nañ sêtisa têtñ têm ñamata-nga dinañ, ñac lau dabuñ ma sêtap Anötö ndê mwasiñ atu sa. ñac oc sêti lau dabuñsiga bu sêlhac Anötö lu Yisu aňçô-nga, ma ñac oc sênem gôlinç sêwhinç inç gitôm yala 1,000. Ma ñac oc sêmo ñayham têtñ bêc Anötö êmatôc lau, bêc nañ lau sêmbac ndu tidim tilu-nga.

Sadanç ndê têm pacndê

⁷ Tinçambu, têtñ yala 1,000 dinañ pacndê su goc Anötö oc êñgapwêc Sadanç su yêc gapocwalô. ⁸ Ma inç oc sa ndi bu êñsau lau nañ sêmo nom ñagameñ hoñ, ma ndic ñac sa bu sêndic siñ têtñ Anötö ndê lau. Sadanç oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm gançac gwêc-nga, oc dasê sa nditôm dom. Anötö ndê ñacyo dinañ sêtôm Gog ma Magog.* ⁹ Aô galic ñac sêti akêtñ gameñ hoñ ma sêñsêlêñ tawahô sa e sêhóc asê gameñ nañ Anötö ndê lau sêndôc. Gameñ dinañ malac atu nañ Anötö tac whinç. Ma sêñghi Anötö ndê lau ahuc bu sêndic ñac, magoc Anötö kêñ ya sip akêtñ

undambê mej gêj ñac hoj su. ¹⁰ Ma têtj dinanj in kêtj ñagêyô atu têtj Sadanj nanj kêsau ñac. Inj kêbaliñ in sip sê atu ya ti gêtj ñandê solpa-nga, nanj munj-nga sêmbaliñ gêtj sac lu propet tasanj sêsip si su. Yêc gamej dindê ñac oc sêpsahê ñandê atu andô ñapanj têtj acsalô ma têtj ôbwêc, oc pacndê dom.

Anötö oc êmatôc lau batê

¹¹ Dinañ su, goc aô galic pôtj sêsêp atu, ma Pômdau dau ndôc ñahô. Ma umborj ma nom ginja su yêc inj aŋgô-nga, ma pacndê sambuc. ¹² Goc aô galic lau batê hoj nanj sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiñ, hoj sêtisa s êmbo tali tiyham, ma sêlhac Anötö ndê pôtj atu ña-ndô-nga. Munj-nga, têtj ndoc lau dinañ sêmba tali, nanj yom pi ñac si mêtê, ma gêtj hoj nanj sêkôm, nanj sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anötö kac buku hoj dinañ sa, ma Buku Tanjli-nga whiñ, bu êmatôc ñac hoj êñkuc mêtê bocke nanj sêkôm têtj têtj sêmba tali. ¹³ Lau hoj nanj sêmbac ndu sêsip gwêc si, nanj sêtisa yêc gwêc ñalôm. Ma lau batê sêsa akêtj gamej bocke nanj sêmbac ndu sêyêc nanj. Ma Anötö kêmatôc ñac hoj tôm gi, kêtj gêtj bocke nanj ñac sêkôm su. ¹⁴ Pacndê su, goc inj kêbaliñ inj ndê ñacyo lu nanj sêsam bu, “Ñaclai Dambac Ndu-nga” ma “Ñaclai Lambwam-nga,” nanj sêsip sê atu ya-nga ñalôm si. Ya atu dinañ ti gamej bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-nga. ¹⁵ Ma lau hoj nanj si ñaê yêc Buku Tanjli-nga dom, nanj Anötö kêbaliñ ñac sêsip ya atu sêwhiñ.

21

Malac Jerusalem Wakuc

¹ Têtj ndoc dinañ aô galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ñamata-nga ma undambê ñamata-nga sinja su. ² Ma aô galic malac dabun Jerusalem wakuc, nanj Anötö kêtj sip akêtj undambê mej. Inj kêgôlôn malac wakuc dau ña gôlôn ñayham kêtjêc, gitôm sêngôlôn awhê danj tu bu nem ñgac-nga. ³ Ma aô ganjô awha atu danj sa akêtj pôtj atu mej, nanj sôm, “Kwahic dec Anötö ma inj ndê lau oc sêmba sêwhiñ dau. Inj dau oc ndôc whiñ ñac ti ñac si Anötö, ma ñac sêti inj ndê lau. ⁴ Ñawapac têtj akwa-nga hoj pacndê su. Anötö oc punj tasulu su yêc inj ndê lau tandô. Ma ñac oc sêmbac ndu me sêhóc ñandê tiyham dom, ma ñac oc tasulu sa me sêtanj dangibo tiyham dom.”

⁵ Ma inj nanj ndôc pôtj atu, nanj sôm têtj aô, “Kwahic dec aô oc wamasanj gêtj hoj ti-wakuc. Am to yom nanj aô wasôm têtj am, bu anej yom inj yom ñandô, ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkêtj whiñ.” ⁶ Goc inj sôm têtj aô, “Aô gac hu gêtj hoj, ma wandic dabij gêtj hoj. Aêc, aô gati ñamata gêtj hoj, ma aô

gati ñambu gêtj hoj. Ma kwahic dec gêtj hoj ñandô sa su. Lau hoj nanj bu yô ñac, nanj wakêtj bu têtj ñac sênôm yêc Bubata Tanjli-nga. Aô wakêtj bu dau têtj ñac ñambwa. ⁷ Lau hoj nanj sêlhac ñanja ma sêku sac dula, nanj oc sêwêkaiñ gêtj wakuc hoj dindec. Aô wati ñac si Anötö, ma ñac oc sêti anej balêkoc awhê ma ñgac. ⁸ Tigeñ lau nanj sêtoç dau ma sêsêc si sêkej whiñ Yisu ahuc, ma lau nanj sêkej whiñ dom, lau nanj sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiñ-nga, ñac nanj sic ñamalac ndu, lau m bectoma, lau nanj sem akiñ gwam, ma lau nanj sêkôm tasanj, lau kaiñ dinañ hoj oc sêwêkaiñ gamej ya-nga, nanj ya sa ñapanj, ma gêtj ñandê solpa oc tunj ñac. Gêtj dinañ ti ñac si sêmbac ndu tilu-nga.”

⁹ Aô ganjô yom dinañ su, goc anjela danj têtj aô mej. Inj anjela ⁷ nanj sêkôc sêc ñawapac ñambu-nga-nga, nanj si danj. Ma inj sôm têtj aô bu, “Mwenj, ma lic! Aô watôc têtj am, awhê nanj Anötö ndê Domba oc nem.” ¹⁰ Goc Ñalau kôm aô gatun kaiñ danj sa, ma anjela dau kôc aô sa ma kêtj aô galhac lôc atu danj ñahô. Ma malac dabun Jerusalem, nanj Anötö kêtj sip akêtj undambê mej, nanj inj têtj aô. ¹¹ Anötö ndê ñawasi gêm malac dau ahuc. Ma malac dau ñawasi sa gitôm hoc ñayham jaspas ma ñawa gitôm glas. ¹² Aô galic tunj baliñ danj kêgihi malac dau, ma gatam ¹², ma anjela ¹² nanj sêyob gatam. Ma yêc gatam ¹² aô galic ñaê ¹². Lau Israel-nga si gôlôwac tonj ¹² si ñaê dinañ. ¹³ G atam têtj sêyêc tunj têtj ac pi-nga, gatam têtj ac sip-nga, gatam têtj yêc ñamakê dangas, ma gatam têtj yêc dangas. ¹⁴ Tunj dau sêkwê sac hoc atu ¹² ñahô. Ma aô galic Anötö ndê Domba ndê lau aposel ¹² si ñaê sêyêc hoc ¹² dinañ.

¹⁵ Anjela nanj sôm yom dau têtj aô, nanj kôc gêtj danem dôhônj gêtj-nga danj nanj sêmasanj ña gol, bu nem dôhônj malac, ma tunj ti gatam. ¹⁶ Inj gêm dôhônj malac, ma tap sa bu malac ña-baliñ-nga gitôm dôñ ^{12,000}, ma gic pôc-nga gitôm dôñ ^{12,000}, ma pi lôlôc-nga gitôm dôñ ^{12,000}.^{*} ¹⁷ Ma inj gêm dôhônj tunj dau ñadandi, nanj gitôm dôñ ¹⁴⁴.[†] Inj kêtj dôhônj nanj ñamalac sênem dôhônj gêtj-nga, ma gêm dôhônj malac dau. ¹⁸ Tunj dinañ, sêmasanj ña gol ñawasi jaspas. Ma malac dau sêmasanj ña gol ñawasi atu ma ñawa gitôm glas. ¹⁹⁻²⁰ Ma hoc atu-tu ¹² nanj tunj sac ñahô, nanj sêngôlôn ña ñhoc ñayham-ñayham. Sêngôlôn hoc ñamata-nga ña hoc ñayham nanj sêsam bu jaspas, ma hoc tilu-nga sêngôlôn ña sapaya, ma hoc titô-nga e têtj hoc a tu ti-¹²-nga, nanj sêngôlôn ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis. ²¹ Ma gatam ¹² dinañ sêmasanj ña gêtj ñawasi gwêc-nga ¹² nanj sêsam bu pearl. Ma senj atu nanj gic malac dau kôc, nanj sêmasanj

* **21:16:** Dôñ dinañ sêsam bu ‘Stedia,’ ma stedia ^{12,000} dinañ gitôm ^{2,200} kilometa. † **21:17:** Dôñ dinañ sêsam bu ‘Kyubit,’ ma kyubit ¹⁴⁴ gitôm ⁶⁵ mita.

ña gol ñawasi atu, ma ñawa gitôm glas.

²² Aô tanhê malac, ma galic bu Anötö ndê lôm dabunj danj kalhac dom. Nahu bu Pômdau Anötö Ñaclai Ñadau, lu inj ndê Domba sêndôc malac dau ñalôm, ma lau malac-ña sêpônda lôm dabunj danj tu bu sênem akin Anötö-ña dom. ²³ Ma ac ti ayô mba, ñahu bu Anötö dau ndê ñawasi pô malac, ma inj ndê Domba ndê ñawê ti lam malac-ña. ²⁴ Lau akêñ gameñ hoñ oc sêñsêlêñ sêmbô ñawê atu nanj sa akêñ malac dau. Ma kinj nom-ña oc sêšôc malac dau sêndi ti ñac si waê ti ñawasi tôhônj. ²⁵ Ôbwêc ti ñ asec pacndê sambuc, ma tu dinanj-ña oc sêšêc gatam ahuc dom. ²⁶ Gêñ ñawasi ma gêñ tiwaê akêñ nom ñagameñ sambob, nanj Anötö oc kôc sa sôc malac dau ndi. ²⁷ Magoc gêñ ñadômbwi danj oc sôc ndi dom. Lau nanj sêkôm mêtê sac ma lau tasanj danj oc sêšôc sêndi dom. Lau nanj si ñaê yêc Anötö ndê Domba ndê Buku Tanji-ña, nanj tawasê oc sêšôc sêndi.

22

Bu Tanji-ña

¹ Goc aña la dinanj tôc Bu Tanji-ña têtj aô, nanj ñawa gitôm glas. Bu dau hêc sa yêc Anötö ma Domba si pônj atu, ² ma k eseleñ kêkuc señj atu nanj gic malac dau kôc. Ma A Tanji-ña kalhac bu dau ñamakê danja lu-lu, ma gêm ñandô tôm ayô hoñ. Ma lau nom-ña gôn nanj sêndôc malac Jerusalem wakuc, nanj oc gêmbac kôm ñac dom, bu A Tanji-ña dau ñalauj oc kôm ñac ñamlic ñayham ñapanj. ³ Têtj têtj ñamata-ña Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-ña, tigenj têtj têtj ñambu-ña ñawapac dau oc pacndê sambuc. Anötö lu Domba si pônj kinj-ña oc lhac malac lôm, ma inj ndê lau oc sênem akin inj yêc dindê. ⁴ Ñac oc sêlic inj anjô andô, ma inj ndê ñaê oc yêc ñac si sêcbala. ⁵ Gameñ oc ñasec sa tiyham dom, bu ôbwêc pacndê, ma lau oc sêpônda lam ñawê ti ac ñawê dom. Nahu bu Pômdau Anötö ndê ñawê oc pô ñac. Ma lau dinanj oc sêmbô ti sênem gôlinj sêtôm kinj ñapanj.

Pômdau Yisu oc mbu meñ

⁶ Aô galic gêñ hoñ dinanj su, goc aña la dau sôm têtj aô, “Yom hoñ dindêc inj yom ñandô, ma yom ñayham tu lau hoñ sêkêñ whinj-ña. Pômdau Anötö nanj kêtj inj ndê Ñalau puc lau propet dôñ, nanj kwahic dec kêkinj inj ndê aña la bu tôc gêñ hoñ dindêc asê têtj inj ndê lau akinj. Ma gêñ dau kêpinj bu oc ñandô sa.”

⁷ Ma Yisu sôm, “Anjô! Kêpinj su oc wambu wameñ. Asa nanj kôc yom nanj Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindêc, nanj sa ma danja wambu, nanj oc tap Anötö ndê mwasinj atu sa.”

⁸ Aô Jon ganjô ma galic gêñ hoñ nanj gato sip bapia dindêc. Ma têtj ndoc aña la tôc gêñ hoñ dau asê têtj aô su, nanj aô gahu danj gayêc inj gahi-ña bu wampinj inj. ⁹ Tigenj

inj sôm têtj aô, “Kôm bocdinañ dom! Pôñ hamduc têtj Anötö ma êmpinj inj tigenj! Aô ñgac akinj ñambwa, gatôm am, ma gatôm am nem asidôwai lau propet, ma gatôm lau nanj danja wambu yom hoñ nanj yêc buku dindêc.”

¹⁰ Goc inj sôm têtj aô, “Ndoc meñ kêpinj. Bocdinañ yom nanj Anötö hoc asê yêc buku dindêc nanj, sinj kwi dom, magoc kêtj yêc lhu bu lau sêsam. ¹¹ Lau nanj sêsap mêtê sac ma mêtê ñadômbwi dôñ, nanj oc sêkôm sêmbô e Yisu mbu meñ. Magoc lau nanj sêsa lêtj gitêtj ma lêtj dabunj, nanj sêsap si lêtj ñayham dau dôñ manj e Yisu mbu meñ.”

¹² Ma Yisu sôm, “Am ñgô! Kêpinj su oc wambu wameñ, ma wakêñ ñagêyô ñayham me sac têtj lau hoñ êñkuc mêtê nanj ñac sêkôm. ¹³ Ñamata-ña têtj gêñ hoñ, ma têtj gêñ hoñ ñambu-ña, aô dec gambo. Aêc, aô gati ñamata gêñ hoñ, ma gati ñambu gêñ hoñ. Aô gac hu gêñ hoñ, ma wandic bata gêñ hoñ. ¹⁴ Mac lau nanj ambo ahê mêtê sac hoñ, dec tôm mac anjwasinj nem ñakwê ñawasi sa, nanj oc atap Anötö ndê mwasinj atu sa. Inj oc kêtj mac anej ñandô yêc A Tanji-ña, ma mac oc asôc malac Jerusalem wakuc ñagatam andi. ¹⁵ Magoc lau sac oc sêšôc sêndi dom. Lau mbectoma, lau nanj sêkôm mêtê mockainj-ña, ñac nanj sic ñamalac ndu, ma lau nanj sem akinj anötöi gwam, ti lau nanj sêkôm tasanj ma ñac nanj atac whinj mêtê tasanj, lau hoñ dinanj oc gacgeñ sêmbô awê gitôm giam pôm.

¹⁶ “Aô Yisu dec, kakinj anej aña la bu hoc yom hoñ dindêc asê têtj mac, bu andic dulu têtj Anötö ndê lau dabunj hoñ. Aô Dawid ndê Ñahu, nanj gambo gamunj inj, ma Dawid ndê Wakuc bocdinañ. Ma aô gatôm Têtênda, tata bêbêc-ña nanj ñawasi atu.”

¹⁷ Ñalau Dabunj, lu awhê nanj oc nem Anötö ndê Domba, nanj sêsôm bu, “Mweñ!” Ma am asa nanj ñgô yom dindêc, nanj sôm, “Mweñ!” Am asa nanj bu yô am, nanj mweñ, ma nôm Bu Tanji-ña nanj am oc kôc sa ñambwa, ñadli mba. ¹⁸ Tigenj aô wapuc yom hoñ nanj Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindêc, nanj dôñ. Ñamalac danj bu ndic têtj yom dindêc ña inj dau ndê yom, dec Anötö oc kêtj ñawapac hoñ nanj gato ñayom sip buku dindêc, nanj têtj inj. ¹⁹ Ma ñamalac danj bu kôc yom ñalhô danj su yêc yom nanj Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindêc, dec Anötö oc señj inj su bocdinañ, ma inj oc so gêñ ñayham-ñayham nanj buku dindêc tôc asê. Inj oc wêkainj ndê mala yêc malac dabunj dom, ma neñ ñandô yêc A Tanji-ña dom.

²⁰ Inj nanj hoc yom ñandô asê pi gêñ hoñ dindêc, nanj sôm, “Yomandô! Kêpinj su aô oc wambu waloc.”

Yomandô! Mweñ Pômdau Yisu!

²¹ Pômdau Yisu ndê mwasinj ndi têtj Anötö ndê lau hoñ. Yomandô!

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1–2:12
2	Matyu 2:13–3:6
3	Matyu 3:7–4:11
4	Matyu 4:12–25
5	Matyu 5:1–26
6	Matyu 5:27–48
7	Matyu 6:1–24
8	Matyu 6:25–7:14
9	Matyu 7:15–29
10	Matyu 8:1–17
11	Matyu 8:18–34
12	Matyu 9:1–17
13	Matyu 9:18–38
14	Matyu 10:1–23
15	Matyu 10:24–11:6
16	Matyu 11:7–30
17	Matyu 12:1–21
18	Matyu 12:22–45
19	Matyu 12:46–13:23
20	Matyu 13:24–46
21	Matyu 13:47–14:12
22	Matyu 14:13–36
23	Matyu 15:1–28
24	Matyu 15:29–16:12
25	Matyu 16:13–17:9
26	Matyu 17:10–27
27	Matyu 18:1–22
28	Matyu 18:23–19:12
29	Matyu 19:13–30
30	Matyu 20:1–28
31	Matyu 20:29–21:22

date	Scripture
1	Matyu 21:23–46
2	Matyu 22:1–33
3	Matyu 22:34–23:12
4	Matyu 23:13–39
5	Matyu 24:1–28
6	Matyu 24:29–51
7	Matyu 25:1–30
8	Matyu 25:31–26:13
9	Matyu 26:14–46
10	Matyu 26:47–68
11	Matyu 26:69–27:14
12	Matyu 27:15–31
13	Matyu 27:32–66
14	Matyu 28:1–20
15	Mak 1:1–28
16	Mak 1:29–2:12
17	Mak 2:13–3:6
18	Mak 3:7–30
19	Mak 3:31–4:25
20	Mak 4:26–5:20
21	Mak 5:21–43
22	Mak 6:1–29
23	Mak 6:30–56
24	Mak 7:1–23
25	Mak 7:24–8:10
26	Mak 8:11–9:1
27	Mak 9:2–29
28	Mak 9:30–10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galasia 1:1-24
15	Galasia 2:1-16
16	Galasia 2:17-3:9
17	Galasia 3:10-22
18	Galasia 3:23-4:20
19	Galasia 4:21-5:12
20	Galasia 5:13-26
21	Galasia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonika 1:1-2:9
10	1 Tesalonika 2:10-3:13
11	1 Tesalonika 4:1-5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15-3:15
29	Pilemon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14–5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32–12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19–2:17
19	Jems 2:18–3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18–3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jud 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18–3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

YOM NJATÔ NAHU (Glossary)

Mac bu alic ñadalô gitôm: † kalhac whiņ yom ñan yêc buku dindêc ñalôm, naņ tîc asê bu mac atôm bu atap yom ñan ñahu sa yêc buku ñatêku dindêc.

ANÖTÖ NDÊ DOMBA (Lamb of God)

Jon, Nğac Kêku Lau-ņga, sam Yisu bu 'Anötö ndê Domba' (Jon 1:29, 36). Yêc pwac akwa ñapu, lau Israel-ņga sic domba ñaêsam ndu ma sêkêņ ti da ya ô lau si sac ñagêyô. Yisu in Anötö ndê Domba pwac wakuc-ņga naņ kêņ dau ti da ñim tigen, ñec kêmasaņ lêņ bu Anötö suc lau si sac kwi-ņga. Tiņambu Jon to yom ñaêsam pi Anötö ndê Domba yêc Revelesen (Rev 5:6; 7:10, 17; 14:4, 10; 15:3; 19:9; 21:22-23; 22:1, 3).

ANÖTÖ NDÊ GÔLIŅ / GAMEN UN-DAMBÊ-ŅGA (Kingdom of God)

Yêc Yom Lêņsêm Wakuc, Yom Inglis 'Kingdom of God' naņ ñahu tigen dom.

1. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônğ undambê - gameņ naņ Anötö ñan mbo, ma gameņ naņ Anötö ndê lau gitêņ oc sêndöc têņ têm ñambu-ņga. (Alic Mat 7:21; Luk 13:28-29; 1 Kor 6:9-10; 15:50; Gal 5:21; Epe 5:5; 2 Tim 4:18; ma 2 Pit 1:11.) Bocdinaņ yac am kwi bu **Gamen undambê-ņga** me **Anötö ndê gameņ undambê-ņga**.
2. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônğ bêc naņ Pômdau Yisu oc mbu meņ ma êņsahê lau hoņ. (Mat 13:24-30, 41; 13:47-49; 20:1-16; 22:1-14; 25:1-13, 14-30.)
3. Têm ñaêsam 'Kingdom of God' hêganônğ gameņ ñan me têm ñan dom. Yom ñan hêganônğ Anötö ndê ñaclai tu nem gôliņ-ņga. In ñde gôliņ ñanaņ in gêņ têm kwahic ñec-ņga ma hêganônğ gwelêņ naņ in kôm yêc ñamalac si ñalôm. Asa naņ kêņ whiņ ma sôc Anötö ñapu, naņ mbo Anötö ndê gôliņ ñapu su. Yom kainaņ ñanaņ ñanem kwi bu **Anötö ndê gôliņ**. (Alic yom ñatô yêc Mat 3:2; 6:33; 12:28; 13:44-46; Luk 16:16; 17:20-21; Rom 14:17; 1 Kor 4:20; ma Kol 1:13.)

APA PWAC YOMSU-ŅGA (Ark of the Covenant)

Têņ ndoc lau Israel-ņga sêmbo gameņ sawa, naņ Anötö sôm têņ ñac bu sêmasaņ apa ñan ña a, ma sêmpanğ ahuc ña gol (Eks 25:11-22). Apa ñan sêkêņ yêc †bac dabuņ ñalôm dabuņ andô. Hoc lu naņ Anötö to yomsu amanğlu (pwac akwa) pi, naņ sêkêņ yêc apa ñan ñalôm. Ma sêkêņ Aron ñde tîc ti ñmana ñatô yêc ñalôm whiņ (Hib 9:4-5).

Têņ ndoc lau Israel-ņga sêkwê lôm dabuņ kalhac Jerusalem, naņ sêkêņ apa ñan yêc ñalôm dabuņ andô (1 Kiņ 8:1-13; ma 2 Kr 35:3). Magoc tiņambu lau Israel-ņga si ñacyo sêseņ gameņ ma apa ñan gîņga. Jon to yom pi apa ñan yêc Rev 11:19.

APOSEL (Apostle)

Ñaê ñan ñahu bu 'Lau naņ sêņkiņ ñac sêsa si.' Yom 'misineri' yêc Yom Inglis naņ ñahu kainaņ tigen.

Têm ñatô ñaê aposel hêganônğ tiņgacsêņomi 12 (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; 6:30; ma Luk 6:12-16; 24:10). ñac sêti lau sêkêņ whiņ-ņga si lau bata, ma sêkôm gêņ ñalô ma gêņ ti ñaclai ñaêsam (Apo 2:42-43). Ma têm ñatô yom ñan hêganônğ lau naņ sêmbo ñgacsêņomi 12 si toņ dom, gitôm Matias (Apo 1:26), Pol lu Banabas (Apo 14:4, 14; Rom 1:1), ma lau ñatô (Rom 16:7).

BAC DABUŅ (Tabernacle)

Têņ têm Moses wê lau Israel-ņga sa akêņ gameņ Isip-ņga, ma sêmbo gameņ sawa, naņ Anötö sôm têņ Moses bu êmasaņ bac po tu sênem akîņ in-ņga (Eks 25:8-9; 26:1-37). Alic bac ñan ñagatu ñan yêc p 250.

BELSEBAL - Alic Sadaj.

BUKU TANLI-ŅGA (Book of Life)

Lau hoņ naņ sêkêņ whiņ Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasiņ ñandöc tanli ñapanğ-ņga sa, naņ si ñaê yêc Buku Tanli-ņga yêc undambê. Alic yom ñapu-ņga (footnote) yêc Rev 3:5.

DABUŅSIGA (Priest)

Anötö ñan kêyaliņ Aron ti ñde lau wakuc naņ sêsa akêņ †Liwai ñde toņ, naņ sa bu sêti lau Israel-ņga si dabuņsiga (Eks 28:1). ñac si gwelêņ bu sênem akîņ Anötö, sêyob lau Israel-ņga si gêņ dabuņ, ma bu sêkêņ ñan tidau-tidau ma ña ô lau Israel-ņga si sac ñagêyô-ņga.

Sêņyaliņ dabuņsiga atu-tu ñatô sa bocdec bu:

DABUŅSIGA ñAMATA-ŅGA (High Priest / Chief Priest)

Tôm yala tigen-tigen, lau Israel-ņga sêņyaliņ dabuņsiga ñan sa bu ti dabuņsiga ñamata-ņga. In tawasê gitôm bu sôc ñalôm dabuņ andô yêc lôm dabuņ bu kêņ ñan ñim tigen yêc yala tigen ñalôm. Têm ñatô ñan in bu **Dabuņsiga Atu**.

DABUŅSIGA ATU-TU (Chief Priests)

Lau Israel-ņga sêsam ñac si dabuņsiga ñatô bu dabuņsiga atu-tu. ñac lau naņ munğ-ņga sêņyaliņ ñac sa sêti dabuņsiga ñamata-ņga, ma dabuņsiga tiwaê ñatô.

DAWID NDÊ ATU (Son of David)

Lau Israel-ņga sêkêņ bata bu †Mesaya oc sa akêņ Dawid ñde wakuc, ma tu ñanaņ-ņga sêsam Mesaya bu Dawid ñde Atu.

DENARIAS

Lau Rom-nga si mone silba danj. Lau semlhi gënj ña mone dinanj yêc gamen nanj lau Rom sem gôlinj. Têj Yisu ndê tēm, lau nanj bu sêkôm ñgac danj ndê gwelenj ôm-nga me domba-nga tēj bēc tigenj nanj oc nemlhi ñac ña denarias tigenj-tigenj. Një denarias hêganônj mone tigenj. Mone lu me daêsam sêsam bu 'denarii.'

GAMESJ APA-NGA - Alic **Lau Gamenj Apa-nga.**

GAMESJ UNDAMBÊ-NGA - Alic **Anôtô ndê gamenj.**

HEROD

Yêc Yom Lêñsēm Wakuc dasam yom pi kinj hale nanj si ñaê Herod. ñac honj sem gôlinj gamenj ñatô sêmbô †Sisa ndê gôlinj ñapau.

1. **Kinj Herod (Herod the Great)** - alic Mat 2:1-22; ma Luk 1:5.

Inj kinj ti waê atu nanj gêm gôlinj gamenj Judia ma Galili-nga tēj ndoc Yisu dinda kôc inj. Inj ñgac dau dinanj nanj kôm bu ndic Yisu ndu tēj ndoc inj balêkoc dedec. Inj mbac ndu tēj yala 4BC.

2. **Herod Antipas** - alic Mak 6:14-29; ma Luk 23:6-12.

Inj Kinj Herod ndê atu nanj gêm gôlinj gamenj Galili ma Perea-nga tēj ndoc Yisu gêm mêtê ti kôm gêj dalô mbo gamenj dinanj. Inj ñgac dau dinanj nawhê Herodias nanj sôm bu sêtīm Jon (Ñgac Kêku Lau-nga) kachu kic.

3. **Herod Agripa 1** - alic Apo 12:1-23.

Inj Herod Antipas nêsip nanj gêm gôlinj gamenj Galili-nga, ma tinjambu gamenj Samaria ti Judia-nga whinj. Inj kēj kisa ti kêmâtôc lau ñamata-nga nanj sêkēj whinj Yisu. Inj ñgac nanj gic Jon ndê asidôwa Jems ndu.

4. **Herod Agripa 2** - alic Apo 25:13-26:2; ma 26:19.

Inj Herod Agripa 1 ndê atu. Inj gêm gôlinj ndôc Sisaria Pilipai, ma kêmâtôc Pol ma kêkinj inj tēj Rom gi bu Sisa êmatôc inj ndê yom.

HIBRU (Hebrew)

Tēm ñatô sêsam lau Israel-nga bu 'Lau Hibrū,' ma ñac si awha nanj sêsam bu 'Yom Hibrū' whinj. Një dau menj akēj ñac si apangac danj ñaê Eber (Gen 10:21).

Yom nanj sêto yêc Yom Lêñsēm Akwa nanj sêto ña Yom Hibrū ñandô. Yom Hibrū nanj lau Israel-nga sêsôm tēj Yisu ndê tēm, nanj sêsam yêc Inglis translesen ñatô bu 'Yom Aramaik.' Yom dau kēpij bu tap Yom Hibrū ñandô sa, magoc inj yom ñasaê danj dau-nga.

HOC NAYHAM-NAYHAM (Jewel)

Yêc Rev 21:19-20 Jon to yom pi hoc ñayham-ñayham ma ñaôli atu nanj gêlic yêc malac Jerusalem wakuc. Hoc tigenj-tigenj dinanj bocdec bu:

HOC JASPA (Jasper) - hoc ñadalô batac-batac me ñawa (green or clear).

HOC SAPAYA (Sapphire) - hoc ñadalô ñamayanj (blue).

HOC AGET (Agate) - hoc ñadalô tidau-tidau.

HOC EMEREL (Emerald) - hoc ñadalô batac-batac (bright green).

HOC ONIKS (Onyx) - hoc ñadalô yeyec (black).

HOC KANELIAN (Carnelian) - hoc ñadalô kokoc (bright red).

HOC KRISOLAIT (Chrysolite) - hoc ñadalô yanyanj.

HOC BERIL (Beryl) - hoc ñadalô batac-batac me ñamayanj (green/ blue-green).

HOC TOPAS (Topaz) - hoc ñadalô yanyanj.

HOC KRISOPRAS (Chrysoprase) - hoc ñadalô ñamayanj (milky or grey).

HOC YASINT (Jasinth) - hoc ñadalô ñamayanj me batac-batac (blue/green-ish-blue).

HOC AMETIS (Amethyst) - hoc ñadalô kokoc (purple-blue).

ISRAEL

Ñaê Israel hêganônj Jakob, nanj Aisak lu nawhê Rebeka si balêkoc lu dinanj ñadanj. Anôtô dau kēj ñaê wakuc Israel tēj inj (Gen 32:28). Një dau sêhê pi lau tonj atu nanj sêsa akēj Jakob, nanj sêsam ñac bu †lau Israel-nga.

Ma ñaê dau hêganônj gamenj nanj lau Israel-nga sêndôc, nanj sêsam bu 'Israel' me 'Palestine.' Muñ-nga sêsam gamenj dau bu 'Gamenj Kanan-nga.'

JAKOB (Jacob) - Alic **Israel.**

JUDA (Judah)

Jakob ndê atu 12 si danj inj Juda, ma sêsam lau Israel si tonj 12 ñadanj kékuc inj ndê ñaê. Tēj ndoc lau Israel sêmbu akēj gamenj Isip-nga ma sêndôc gamenj Kanan-nga, nanj Juda ndê tonj sêwêkainj gamenj nanj sêsam bu Judia. Malac Betlehem yêc gamenj dinanj (Mat 2:6).

Yisu sa akēj Juda ndê tonj, ma Jon sam inj bu 'Layon nanj sa akēj Juda ndê tonj' yêc Rev 5:5.

Muñ-nga lau Israel-nga sêwhê dau kôc gi tonj lu, nanj sêsam bu 'Lau Israel-nga' ma 'Lau Juda-nga.' Tonj lu dinanj sênyalinj dau si kinj sa tu nem gôlinj ñac-nga. Alic yom ñapu-nga (footnote) yêc Hib 8:8.

KÊDÔHÔÑWAGA YOMSU-NGA - Alic **Skraib.**

KILISI (Christ)

Alic **Mesaya.**

Yom ñalhô 'Kilisi' menj akēj Yom Grik *kreistos*, ma yom ñalhô 'Mesaya' menj akēj Yom Hibrū. Një lu dinanj ñahu tigenj,

ma danem kwi bu 'namalac nanj sêkêc gêñ ñakwi pi in.' Mun-nga lau nanj Anötö këyalinj ñac sa bu sêti lau Israel-nga si kinj, nanj sêkêc olib ñakwi pi ñac, bu tôte asê bu ñac kinj. Alic 1 Sam 16:12; ma 2 Kinj 9:6.

Yom Grik *kreistos* yêc Yom Lêñsêm Wakuc, nanj ñahu lu. Têm ñatô yom dau hêganônj Yisu ndê gwelêñ nem lau si-nga, ma bocdinañ yac am kwi bu †Mesaya, ma tême ñatô yom dau inj Yisu ndê ñaê danj, ma bocdinañ yac am kwi bu Kilisi.

LAU GAMEN APA-NGA (Gentiles)

Yom Inglis 'Gentile' heganônj lau honj nanj lau Israel dom. Lau Israel-nga ñatô sêtoc dau sa bu Anötö këyalinj ñac sa sêti inj ndê lau, ma bocdinañ sêpu lau gamenj apa-nga honj nanj lau Israel dom, ma sêsam ñac bu 'lau sac,' ñahu bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom (Gal 2:15). Magoc lau gamenj apa-nga daêsam sêkêñ whinj Yisu sêhôte gêlêc lau Israel-nga sa.

Lau gamenj apa-nga nanj dangasur sambuc ñawaê ñayham ma sêsap lêñ sac-sac nom-nga dön ñapañ, nanj tême ñatô dasam ñac bu 'lau sambuc.'

LAU ISRAEL-NGA (Jew / Hebrew / Israelite)

Lau Israel-nga nanj sêsa akêñ †Jakob, nanj sêsam ñac yêc Yom Inglis bu 'Jew' ma 'Hebrew' ma 'Israelite.'

LAU SÊTIM YOM LAU-NGA (Hypocrite)

Yom Inglis 'hypocrite' kêkuc Yom Grik *hypocriteis* ma hêganônj lau nanj sêsôm yom ñayham-ñayham tu bu lau ñatô sêlic ñac ñayham-nga, magoc ñac dau sêñkuc yom dau dom, ma sêkôm ñandô sa dom. Têm daêsam Yisu pu lau †Palêsai ma lau †Skraib, ñahu bu ñac si mêtê dau dinanj.

LEPRASI (Leprosy)

Ñaê leprasi hêganônj gêmbac ñamlic-nga. Lau ñatô gauc gêm bu gêmbac nanj sêsam bu leprasi têtj Yisu ndê tême, nanj gitôm gêmbac nanj dasam bu leprasi têtj tême kwahic dec-nga dom.

Lau Israel-nga sêmo ahê lau ti gêmbac leprasi ma sêyob bu sêmasac ñac dom, bu oc kôm lau ñadômbwi sa yêc Anötö anjô-nga. Anötö kêtj gwelêñ têtj lau dabunjsiga bu sêñsahê lau si gêmbac ñamlic-nga (Lev 13:1-46; 14:1-32).

LIWAI (Levi)

Liwai inj †Jakob ndê atui 12 si danj, ma sêsam lau Israel si tonj 12 ñadañ kêtj inj ndê ñaê.

Ma ñac danj ñaê Liwai, inj Yisu ndê ñgacêñjom danj nanj sêsam inj ndê ñaê danj bu Matyu (Mat 9:9-13).

LAU LIWAI (Levites)

Anötö këyalinj Liwai ndê lau wakuc sa bu sênem akinj inj yêc †bac dabunj ma †lôm dabunj, ma bu sênem lau †dabunjsiga sa (Nam 1:47-53; 18:2-6; ma Diut 10:8-9).

Anötö sôm bu lau Liwai sêwêkainj nom yêc gamenj Kanan-nga dom. Lau nanj sêmo lau Israel si tonj 11, nanj sêwhê si gêtj honj kôt gi tonj 10, ma sêkêñ tonj danj têtj lau Liwai tu yob ñac ti ñac si gôlôwac-nga (Nam 18:21-24). Lau nanj sêti lau Israel-nga si dabunjsiga, nanj sênyalinj ñac sa yêc Aron ndê wakuc nanj sêsa akêñ Liwai ndê tonj (Hib 7:5-10).

LÔM DABUNJ (Temple)

Têm ñatô sêsam lôm dabunj Jerusalem-nga bu Anötö me Pômdau ndê Andu. Lau Israel-nga sêtenj mbec ti sêlic om tôm ñac si malac yêc ñac si †lôm wê-nga. Magoc ñac bu sêkêñ da ya me da ñatô, nanj sêtêtj lôm dabunj Jerusalem-nga si, ma lau dabunjsiga sêmo tu sêkêñ lau dau si da. Ma ñac sêlic om atu-tu yêc lôm dabunj dau.

LÔM WÊ-NGA (Synagogue)

Yom Inglis 'Synagogue' menj akêñ Yom Grik danj, nanj ñahu bu 'gamenj sêkac sa-nga.' Yom dau hêganônj andu nanj lau Israel-nga sêkac sa sêmo têtj ndoc Sabat-nga bu sêsam ti sêngô Pômdau ndê yom, ma sênem wê ti sêtenj mbec têtj inj. Lau Israel-nga sêkwê lôm wê-nga sêlhac tôm ñac si malac atu-tu ti saunj-saunj honj gi. Ma yêc lau apa si gamenj nanj lau Israel-nga daêsam sêmo, nanj sêkwê si lôm wê-nga tu sêlic om-nga bocdinañ. Têtj ndoc Pol kôm gwelêñ yêc lau apa si gamenj, nanj êlêmê gêm mêtê yêc lôm wê-nga nanj sêlhac gamenj dinanj.

MANA (Manna)

Têtj ndoc Moses wê lau Israel-nga ma sêmo gamenj sawa gitôm yala 40, nanj Anötö gôlôm ñac ña bolom kainj danj nanj sêsam bu 'Mana.' Yom dau inj Yom Hibrubru danj, ma danem kwi bu 'inj dinanj gêtj sake?' Bu lau Israel sêsôm yom dau têtj ndoc ñamata-nga nanj sêlic bolom dau (Eks 16:15).

MESAYA (Messiah/Christ)

Anötö gic bata têtj lau Israel-nga bu êñkinj Mesaya nanj oc nem ñac si ma puc †Anötö ndê gôlinj dönj. Yom Grik *kreistos* bu hêganônj Yisu ndê gwelêñ dinanj, dec yac am kwi bu Mesaya.

Alic **Kilisi** whinj.

MWASINJ / OM ATU (Festivals / Feasts)

Lau Israel sêlic om atu-tu ñatô tôm yala honj, bu gauc nem Anötö ti gêtj atu-tu nanj inj kôm tu nem ñac sa-nga.

MWASINJ BOLOM YIST MBA-NGA (Unleavened Bread)

Alic Mat 26:17; Mak 14:1; Luk 22:7; Apo 12:3; ma 20:6. Pômdau gic hu Mwasinj Bolom Yist Mba-nga têtj ndoc lau Israel-nga sêmo gamenj Isip-nga - alic Eks 12:15-20. Mwasinj dau yêc tôm bêc 8, ma Pômdau gic yomsu ñac bu sêkôt yist honj su yêc

ñac si andu, ma sêney gên ti yist dom e mwasin ñatêm dau pacndê. Têñ mwasin dau ñabêc ñamata-nga ña-ôbwêc, nan ñac senj Mwasin Pasowa-nga.

MWASIN LÔM BAC-NGA (Tabernacles) Alic Jon 7:2-52. Lau Israel-nga sêndê Mwasin LôM Bac-nga têtñ ndoc sic bata si gwelenj sêndic bolom ñandô sa-nga tòm yala honj. Ñac sêkwê bac, ma sêkac dau sa gitôm bêc 7, ma gauc gêm têm nanj ñac si apai sêndôc andu bac yêc gameñ sawa. Ma ñac sem mbec gên ñandô ôm-nga yêc wake dinanj ñalôm (Lev 23:33-43; Diut 16:13-15; ma Sek 14:16-19).

MWASIN PASOWA-NGA (Passover) Lau Israel-nga senj Mwasin Pasowa-nga tu bu gauc nem ndoc nanj Anötô kêgaho ñac sa yêc lau Isip-nga amba (Eks 12). Yom Inglis 'Passover' nanj danem kwi bu 'êñlêc têtñ ñahô-nga,' ma hêganônj têm nanj Anötô ndê añela nanj gic balêkoc ñgac mbêc Isip-nga honj ndu, nanj kêlêc lau Israel-nga si andu.

MWASIN PENTIKOS-NGA (Pentecost) Alic Apo 2:1; 20:16; ma 1 Kor 16:8. Ñaê 'Pentikos' ñahu bu 'bêc 50.' Lau Israel-nga senj Mwasin Pasowa, ma tijnambu bêc 50 pacndê su goc sêlic om atu danj nanj sêsam bu Pentikos. Têtñ ndoc dinanj ñac sem danje Anötô tu bolom wit nanj sic sa-nga, ma gauc gêm têm nanj Anötô kêtñ yomsu amanju têtñ Moses yêc Lôc Sainai. Alic yom pi Om Pentikos yêc Lev 23:15-16; Diut 16:10; ma Nam 28:26-30.

Kwahic dec, lau sêkênj whinj Yisu-nga gauc gêm Om Pentikos nanj Ñalau Dabunj gêm lau aposel ahuc (Apo 2:1).

MWASIN SIC GAWI LÔM-NGA (Temple Dedication)

Têtñ yala 167BC lau Siria-nga sic sinj têtñ lau Israel-nga ma sêngaho malac Jerusalem ti ñac si lôm dabunj su, ma sêkênj si anötô gwam danj kalhac alta. Magoc tijnambu, têtñ yala 165BC, Judas Makabias kôc gêtñ sac dau su, ma lau Israel-nga sic gawi lôm bu ñawasi sa tiyham. Boddinanj tòm yala honj lau Israel-nga sêndê Mwasin Sic Gawi LôM-nga bu gauc nem gêtñ dau (Jon 10:22).

ÑAMALAC NDÊ ATU (Son of Man)

Têtñ têm ñamata-nga, propet Daniel sôm yom pi ñamalac nanj Pômdau kêtñj bu nem lau sa yêc si sac honj, ma sam inj bu Ñamalac ndê Atu. Ñaê dau inj ñahu tigeñj gitôm †Mesaya.

Yisu sam dau bu Ñamalac ndê Atu, bu whê sa bu inj ñamalac nanj Pômdau kêtñj, ma inj kôc ñaclai ti ñawasi atu menj akêtñ Anötô dau. Inj menj mbo nom gitôm ñamalac, tigeñj inj Anötô dau.

Yêc Yom Hibru, ñaê 'Adam' ñahu bu 'ñamalac.' Boddinanj oc tòm bu danem

ñaê 'Ñamalac ndê Atu' kwi bu 'Adam ndê wakuc.' Tu dinanj-nga lau ñatô gauc gêm bu ñaê dau ñahu bu Yisu dau inj ñamalac ñandô gi tap Adam sa têtñ ndoc Pômdau kêmasanj inj, ma inj kôm sac su dom. Têm ñatô Pol to yom pi Yisu ma sam inj bu 'Adam wakuc' (1 Kor 15:45).

ÑGAC NEM LAU SI-NGA (Saviour)

Dasam Yisu bu 'Ñgac Nem Lau Si-nga,' ñahu bu inj gêm lau si bu sêtap ñagêyô nanj gic ñac ñawaê tu sêkôm sac-nga, nanj dom. Bu Yisu dau hóc lau honj si sac ñagêyô pi dau. Asa nanj kêtñ whinj Yisu, nanj Anötô suc inj ndê sac kwi, ma gêlic inj bu ñamalac gitêtñ tu inj ndê kêtñ whinj Yisu-nga.

ÑGACSÊÑOM (Disciple)

Ñaê dindêc menj akêtñ Yom Grik *mathetes*, nanj sem kwi yêc Yom Inglis bu 'disciple.' Yom Grik dau ñahu hêganônj lau kwapuc, me lau nanj sêndôhônj gêtñ. ñaê dau hêganônj lau nanj sêñkuc Yisu ma sêñsêlêñ sêwhinj inj ti sêkêtñ whinj inj.

Yêc Yom Lêñsêm Wakuc, ñaê ñgacsêñom hêganônj laungac 12 nanj Yisu kêtñyali ñac sa bu sêñkuc inj. Magoc lau tonj atu nanj sêñkuc Yisu, nanj laungac honj dom, lauwhê sêwhinj sêñkuc inj (Luk 8:1-3). Boddinanj yac asam ñac bu 'sêñomi.' Ñaê sêñomi dau sêsôm pi lau nanj sêñkuc Yisu, ma lau nanj sêñkuc Jon, Ngac Kêku Lau-nga (Mat 8:25), ma lau Palêsai si sêñomi (Mak 2:18).

OLIB (Olive)

A olib inj a kainj danj nanj sêpo ñapep yêc lau Israel-nga si gameñ. U bu ndic dom tòm ñasawa balinj, magoc a olib oc sêlhac ñayham.

Lau Israel-nga senj a olib dau ñandô, ma sêkôc ñandô tu sêmasanj olib ñakwi-nga. Sêkôm gwelenj daêsam ña olib ñakwi, sêkêtñ sip gêtñ danen-nga, sem oso lau ña olib ñakwi, ma sêkêtñ sip ñac si lam gitôm buya. Lôc danj ñaê Lôc Olib kalhac kêtñj malac Jerusalem. Malac Betani ma Betpaji sêyêc dinanj.

PALÊSAI (Pharisee)

Lau Israel-nga si tonj danj. Ñac ti lau †Skraib si gwelenj ñandô nanj bu sêñyalê Moses ndê yomsu ñapep enj, ma sêndôhônj ti sêwhê sa têtñ lau. Magoc Lau Palêsai sêndôhônj yomsu ti ñagôlinj daêsam whinj, nanj kêtñ ñamalac ñambwa si gauc. Ñac sêñsahê ñanga bu sênem dabunj dau, sêhu gêtñ danen-nga sinj tu sêtenj mbec ma sêtoc Anötô sa-nga, ma sêwhê si gêtñ honj kôc gi tonj 10 ma sêkêtñ tonj danj ti da (Mat 23:23; Luk 18:12). Magoc têm daêsam ñac sêtoc dau sa bu ñac gauc gêm bu ñac lau gitêtñ sêhóc gêlêc lau Israel-nga ñatô su. Ma sêmbô ahê lau nanj sêñkuc Moses ndê yomsu ñapep dom.

Yisu pu Lau Palêσαι ma sam nac bu flau sêtim yom lau-nga (hypocrites), nahu bu ndoc daêsam nac sêsôm ti sêndôhôn yom nayham, magoc nac dau sênkuc yom dau me sêkôm nandô sa dom. Tu Yisu ndê yom dinaŋ-nga, dec lau Palêσαι daêsam sêkêŋ kisa Yisu ma sêŋsalê lêŋ tu sêndic iŋ ndu-nga.

PARADAIS (Paradise)

Paradais nahu bu 'ôm nayham.' Têm njatô sêsam gameŋ undambê-nga bu 'Paradais' (Luk 23:43; Rev 2:7).

PASOWA - alic **Mwasinj**/Om **Atu Pasowa-nga**.

PWAC SÊSÊ LAUNĠAC NĠMLIC-NĠGA (Circumcision)

Lau Israel-nga sêsê nac si balêkoc ngac hoŋ si namllic njatô su têtŋ nac si bêc ti-8-nga, sênkuc pwac naŋ Anôtô kêmatij whiŋ Abraham (Gen 17:9-14).

Têtŋ ndoc lau aposel sêhoc nawaê nayham asê tiwakuc, naŋ lau Israel-nga njatô gauc gêm bu flau gameŋ apa-nga naŋ sic hu sêkêŋ whiŋ Yisu, naŋ bu sênkuc lau Israel-nga si pwac akwa dinaŋ dom, dec Anôtô oc nem lau apa dau si dom. Tigeŋ Pol ma aposel njatô sêlhac njanŋa ma sêwhê sa bu Anôtô gêm lau si tu nac si sêkêŋ whiŋ-nga, ma tu sênkuc pwac akwa yomsu-nga dom.

RABAI (Rabbi)

Lau Israel-nga sêsam nac si lau bata ti kêdôhônwaga bu 'Rabai.' Lau bocke naŋ si gauc atu ma nayham naŋ sêkêŋ njaê Rabai pi nac. (Njaê **Raboni** naŋ Maria sam Yisu (Jon 20:16), naŋ nahu tigeŋ.)

ROM (Rome)

Malac namata-nga yêc gameŋ naŋ sêsam bu Itali. Lau Rom-nga sic siŋ ma sêkêŋ gameŋ daêsam sêsôc nac si gôliŋ nŋpu. Nac sem gôliŋ lau Israel-nga si gameŋ whiŋ, têtŋ têm Yisu meŋ mbo nom.

Lau Rom-nga hoŋ si kinj atu naŋ sêsam iŋ bu †Sisa. Iŋ gêm gôliŋ gameŋ Rom-nga sambob têtŋ têm dinaŋ, ma kêyalij lau njatô sa gitôm Herod ma Pailot, bu sênem gôliŋ gameŋ tidau-tidau sêmbô iŋ nŋpu.

SABAT (Sabbath)

Lau Israel-nga si bêc sêlic om-nga, kêkuc bêc naŋ Anôtô gic bata ndê gwelenj kêtŋ undambê ti nom-nga, ma kêwharj dau. Anôtô sôm bu lau hoŋ sêkôm gwelenj tôm bêc 6 yêc wake daŋ njalôm, ma bêc ti-7-nga naŋ nac sêŋwharj dau ma sêtoc iŋ sa.

Lau Israel-nga si yomsu ti nŋgôliŋ daêsam hêganônj bêc Sabat-nga. Nac sêsôm bu lau sêkôm gwelenj tidau-tidau têtŋ bêc dinaŋ dom. Lau bata Israel-nga tac nandê têtŋ Yisu tidim daêsam, nahu bu iŋ kôm lau gêmbac nayham sa têtŋ bêc Sabat-nga.

SADAN (Satan)

Sadan iŋ njalau sac si njadau. Iŋ kêtŋ kisa Anôtô, ma bu êngilj lau bu sêkôm mêtê sac. Sêsam Sadan ndê njaê njatô bu 'Belsebal,' 'Belial,' ma 'nom dindêc njadau' (Jon 12:31; 14:30; ma Epe 2:2). Yêc Yom Inglis sêsam iŋ bu 'Devil.'

SADIUSI (Sadducee)

Lau Israel-nga toŋ daŋ naŋ sêmbô têtŋ Yisu ndê têm. Njaê dau kêkuc dabuŋsiga têm namata-nga-nga daŋ ndê njaê 'Sadok' (1 Kr 16:39). Lau Sadiusi daêsam nac lau dabuŋsiga, ma njatô nac lau tiwae. Nac sêndôhônj ti sêkac lau hoŋ bu sênkuc yomsu amanlu naŋ Anôtô kêtŋ têtŋ Moses, ma yomsu naŋ Moses dau to sip iŋ ndê buku. Nac lau kaiŋ tigeŋ gitôm lau †Palêσαι, tigeŋ lau Sadiusi ma lau Palêσαι sêseŋ dau pi yom njatô. Lau Palêσαι sêkêŋ whiŋ bu lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ oc sêtisa têtŋ bêc nambu-nga, magoc Sadiusi sêkêŋ whiŋ iŋ dinaŋ dom. Ma sêkêŋ whiŋ bu aŋela ti njalau daŋ sêmbô dom (Apo 23:8).

SAINAI

Lôc daŋ njaê. Yomsu amanlu naŋ Anôtô kêtŋ têtŋ iŋ ndê lau Israel-nga, naŋ kêtŋ têtŋ Moses yêc Lôc Sainai.

SAMARIA

Gameŋ daŋ njaê. Gameŋ dau yêc gameŋ Galili ma Judia-nga njasawa, ma yêc Bu Jordan njadali têtŋ gameŋ ac sip-nga. Lau Samaria-nga sêsa akêŋ apai Israel-nga, magoc nac sem lauwhê apa, ma tu dinaŋ-nga lau Israel-nga sêlic nac gitôm lau Israel-nga nandô dom. Sêlic nac gitôm lau nambwa me lau apa.

SANEDRIN (Sanhedrin)

Lau bata naŋ sem gôliŋ lau Israel-nga, naŋ sêsam nac si toŋ bu 'Sanedrin' (yêc Yom Inglis sêsam toŋ dinaŋ bu 'Council'). Lau dabuŋsiga ti lau bata ma kêdôhônwaga yomsu-nga gitôm 71 sêmbô toŋ dau njalôm. Lau Rom-nga sêkêŋ njasawa têtŋ nac bu sênem gôliŋ ti sêmatôc lau Israel-nga si gêtŋ njatô, magoc nac sêtôm dom bu sêkic nmalac daŋ ndê yom bu sêndic iŋ ndu. Tu dinaŋ-nga dec sêkêŋ Yisu sip lau Rom-nga amba (Jon 18:31-32).

SAYON (Zion)

Sêkwê malac Jerusalem kalhac lôc njatô nhalô, ma lôc dau njadaj sêsam bu 'Lôc Sayon.' Iŋ gameŋ naŋ lau Israel-nga si lôm dabuŋ kalhac têtŋ Yisu ndê têm. Têm njatô njaê 'Sayon' hêganônj malac Jerusalem ma têm njatô njaê dau hêganônj lau Jerusalem-nga (Mat 21:5; Rom 9:33; 11:26; ma 1 Pit 2:6).

SELOT (Zealot)

Njaê 'Selot' nahu 'lau naŋ sêyêm dau su tu sêkôm gêtŋ-nga.' Lau Israel-nga si toŋ daŋ sêsam bu 'Lau Selot' - nac lau naŋ sêtec bu lau Rom-nga sênem gôliŋ gameŋ Israel-nga, ma sêtec bu sênemlihi takis têtŋ kinj

Rom-nga. Têm njatô lau Selot sêli dau sa, ma sic sinj têtj lau Rom-nga. Ngac Galili-nga Judas (Apo 5:37) inj lau Selot si ngac bata danj.

Yisu ndê †ngacsênom danj ñaê Saimon sêsam bu 'Ngac Selot' (Mat 10:4; Mak 3:18; Luk 6:15; ma Apo 1:13). Lau njatô gauc gêm bu mun-nga inj mbo Lau Selot si tonj, ma njatô gauc gêm bu inj ngac nanj yêm dau su tu kôm ndê gwelenj, ma tu dinanj-nga dec lau sêsam inj bu 'Ngac Selot.'

SÊŊOMI (Disciples) - Alic Ngacsênom.

SISA (Caesar)

Ñaê Sisa dau hêganônj kinj atu nanj gêm gôlinj gamenj †Rom-nga honj.

SKRAIB (Scribe)

Yom ñalhô 'skraib' menj akênj Yom Inglis 'scribe,' nanj danem kwi bu 'ñamalac to yom-nga.' Bapia honj nanj Pol to, nanj inj kôc ñamalac danj (scribe) bu nem inj sa tu to ndê yom-nga, ma inj dau to yom apê tu bu ndic bata bapia tigenj-tigenj-nga (Rom 16:22; 1 Kor 16:21; ma Gal 6:11). Esra inj skraib ñamata-nga danj (Esra 7:6-10).

LAU SKRAIB (Scribes / Teachers of the Law)

Lau Skraib ñac lau Israel-nga si tonj danj nanj lau ti gauc tu sêsam ma sêto yom-nga. Ñac si gwelenj atu nanj bu sêwhê Moses ndê yomsu sa ti sêndôhônj têtj lau. Lau Skraib daêsam sêmbo lau Palêsai ti lau Sadiusi si tonj. Têm njatô dasam ñac bu **lau nanj sêndôhônj yomsu** me **kêdôhônjwaga yomsu-nga**.

SOLPA (Sulphur)

Têm njatô sêsam solpa bu 'hoc ti ya' (Yom Inglis: brimstone). Inj gêtj yanyanj nanj ñamalac ñanga. Yêc Revelesen Jon to yom daêsam pi solpa nanj hêganônj ñawapac ti ñandê nanj oc tap lau sac sa (Rev 9:17-18; 14:10) ma sê atu ya-nga nanj lau sac oc sêsip têtj ndoc sêtap matôc sa têtj bêc ñambu-nga (Rev 19:20; 20:10; ma 21:8).

YISU (Jesus)

Yêc Yom Hibru sêsam ñaê dec bu 'Josua' ma ñaê dau ñahu bu 'Anôtô gêm lau si' (Mat 1:21). Ñaê njatô nanj hêganônj Yisu, nanj bocdec: 'Yisu Kilisi,' 'Anôtô Atu,' 'Ñamalac ndê Atu,' ma 'Dawid ndê Atu.'